

The European Agricultural Fund for Rural Development:
Europe investing in rural areas

Magyarország - Vidékfejlesztési Program 2014 - 2020

CCI	2014HU06RDNP001
A program típusa	Vidékfejlesztési program
Ország	Magyarország
Régió	HU - National
Programozási időszak	2014 - 2020
Irányító hatóság	Miniszterelnökség Agrár- és Vidékfejlesztési Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság
Verzió	1.3
Verzióállapot	Elküldve
Legutóbbi módosítás dátuma	22/07/2015 - 18:23:57 CEST

Tartalomjegyzék

1. A VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM CÍME	13
2. TAGÁLLAM VAGY KÖZIGAZGATÁSI TERÜLET	13
2.1. A program által érintett földrajzi terület	13
2.2. A régió besorolása.....	13
3. ELŐZETES ÉRTÉKELÉS	15
3.1. Az eljárás bemutatása, beleértve a főbb lépések és az időközi jelentések időpontját, valamint ezeknek a vidékfejlesztési program fő szakaszaival való összefüggését.	15
3.2. Az előzetes értékelés ajánlásait és azok kezelési módját tartalmazó strukturált táblázat	17
3.2.1. Beavatkozási logika 1	18
3.2.2. Beavatkozási logika 2	19
3.2.3. Fejlesztési célok megfelelése.....	19
3.2.4. Fiatal gazda alprogram.....	19
3.2.5. Fókuszterületek és szükségletek	20
3.2.6. Intézkedések alátámasztottsága	20
3.2.7. Intézkedések alátámasztottsága 2	21
3.2.8. Intézkedések alátámasztottsága 3	21
3.2.9. Intézkedések és szükségletek viszonya.....	21
3.2.10. Intézményrendszer	22
3.2.11. Prioritás 2	22
3.2.12. Prioritás 3	22
3.2.13. Prioritás 4.....	23
3.2.14. Prioritás 4 - 2.....	23
3.2.15. Prioritás 5	24
3.2.16. Prioritás 6.....	24
3.2.17. Pénzügyi terv	25
3.2.18. SKV kommentek 12.....	25
3.2.19. SKV kommentek 13.....	25
3.2.20. SKV kommentek 14.....	26
3.2.21. SKV kommentek 15.....	27
3.2.22. SKV kommentek 1.....	27
3.2.23. SKV kommentek 10.....	27
3.2.24. SKV kommentek 11.....	28
3.2.25. SKV kommentek 2.....	28
3.2.26. SKV kommentek 3.....	29
3.2.27. SKV kommentek 4.....	29
3.2.28. SKV kommentek 5.....	29
3.2.29. SKV kommentek 6.....	30
3.2.30. SKV kommentek 7.....	30

3.2.31. SKV kommentek 8.....	31
3.2.32. SKV kommentek 9.....	31
3.2.33. Szükségletek megfelelésege	32
3.2.34. Szükségletek megfogalmazása.....	32
3.2.35. Szükségletek és SWOT.....	32
3.2.36. prioritás 1.	33
3.2.37. prioritás 6 - 2.....	33
3.3. Előzetes értékelési jelentés	34
4. SWOT-ELEMZÉS ÉS A SZÜKSÉGLETEK AZONOSÍTÁSA.....	35
4.1. SWOT-elemzés.....	35
4.1.1. A program által lefedett terület jelenlegi helyzetének átfogó, általános leírása közös és programspecifikus kontextusmutatók és más naprakész minőségi adatok alapján	35
4.1.2. A programterületen azonosított erősségek.....	58
4.1.3. A programterületen azonosított gyengeségek.....	59
4.1.4. A programterületen azonosított lehetőségek.....	61
4.1.5. A programterületen azonosított veszélyek.....	63
4.1.6. Közös környezeti mutatók	65
4.1.7. Programspecifikus kontextusmutatók.....	72
4.2. A szükségletek felmérése.....	73
4.2.1. (01) A K+F aktivitás és adaptáció illetve az innovációs teljesítmény növelése az agrárgazdasági vállalkozásokban.....	77
4.2.2. (02) Együttműködések erősítése az agrárgazdaság szereplői, a kutatás, az innováció, és az élelmiszerlánc egyes szereplői között.....	78
4.2.3. (03) Termelői és szolgáltatói oldal szakmai felkészültségének javítása, szakmai továbbképzési rendszer megújítása.....	79
4.2.4. (04) A szaktanácsadási rendszer igény alapú, szakágazati célcsoportokra koncentráció működésének megvalósítása.....	79
4.2.5. (05) Fogyasztói tudatosság, környezettudatosság növelése.....	80
4.2.6. (06) A kertészeti és állattenyésztési ágazat versenyképességének javítása	81
4.2.7. (07) A klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak mérséklése komplex vízgazdálkodási beavatkozások alkalmazásával.....	81
4.2.8. (08) Az agrárgazdaságban a vertikális és horizontális együttműködések szintjének növelése, termékpálya-rendszerek kialakítása	83
4.2.9. (09) Állattartó gazdaságok állatjóléti körülményeinek biztosítása.....	84
4.2.10. (10) Az éghajlatváltozás elleni küdelem és a kiegyensúlyozott gazdálkodás biztosítása: kockázatmegelőzés és kockázatkezelés	84
4.2.11. (11) A mezőgazdasági termelés energia-felhasználási hatékonyságának javítása	85
4.2.12. (12) A vidéki lakosság helyben tartása a mezőgazdasági kiegészítő tevékenység erősítésével	86
4.2.13. (13) Fiatal gazdálkodók célzott segítése a gazdálkodói generációváltás érdekében - alprogram.....	87
4.2.14. (14) A fenntartható erdőgazdálkodás biológiai alapjainak biztosítása, kiemelten a védett és magas természetességű erdőkben	87
4.2.15. (15) Erdészeti potenciál megőrzése, károsodásának megelőzése és helyreállítása	88

4.2.16. (16) Az erdő-potenciál megőrzése és helyreállítása a talaj- és erózióvédelmet szolgáló erdőgazdálkodási módok ösztönzése révén	89
4.2.17. (17) Erdei haszonvételek bővítése és értéknövelése, az erdőgazdálkodás bio-gazdaságban betöltött szerepének erősítése	89
4.2.18. (18) Az ország erdőborítottságának és fásított területeinek növelése.....	90
4.2.19. (19) Az erdők közjóléti és turisztikai potenciáljának erősítése	90
4.2.20. (20) Élelmiszer-feldolgozó KKV-k versenyképességét célzó fejlesztések (magasabb hozzáadott értékű termékstruktúra) biztosítása.....	91
4.2.21. (21) Az élelmiszerfeldolgozásban használt inputok hatékonyságát célzó beruházások és az élelmezésbiztonság fejlesztése.....	92
4.2.22. (22) Új részvétel támogatása Uniós és nemzeti minőségi rendszerekben és önkéntes mezőgazdasági terméktanúsítási rendszerekben.....	92
4.2.23. (23) Rövid ellátási láncok fejlesztése - tematikus alprogram	93
4.2.24. (24) A mezőgazdasághoz kötődő fajok természeti helyzetének javítása (a fajok és élőhelyek igényeit figyelembevevő földhasználat)	94
4.2.25. (25) A zöld infrastruktúra fejlesztése, az ökológiai hálózat koherenciájának javítása	94
4.2.26. (26) Extenzív gazdálkodás ösztönzése, az extenzív termelésben rejlő lehetőségek jobb kihasználása	95
4.2.27. (27) A környezetbarát technológiák alkalmazásának növelése, a környezettudatos gazdálkodás fejlesztése	96
4.2.28. (28) Ökológiai gazdálkodás fenntartása és fejlesztése.....	96
4.2.29. (29) A mezőgazdasági genetikai alapok - tájfajták, a védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták - megőrzése.....	97
4.2.30. (30) A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, vízvisszatartáson alapuló vízgazdálkodás fejlesztése	98
4.2.31. (31) A talajok termékenységének megőrzése, degradációs folyamatok megelőzése, mérséklése, és talajkímélő gazdálkodás ösztönzése	98
4.2.32. (32) Okszerű növényvédőszer és tápanyag használat ösztönzése.....	99
4.2.33. (33) Mezőgazdasági területek művelésben tartásának ösztönzése	99
4.2.34. (34) Környezetbarát technológiák fejlesztése, öko-innováció ösztönzése	100
4.2.35. (35) Vidéki vállalkozások indulásának és a működők hatékonyságának növelése, fenntartható működésének elősegítése.....	101
4.2.36. (36) Humán erőforrás- és vállalkozáshiányos térségekben a belső erőforrásokra építő speciális gazdasági tevékenységek ösztönzése	101
4.2.37. (37) A vidéki gazdaság szereplői közötti együttműködések erősítése.....	102
4.2.38. (38) Az alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés közösségi megoldásainak segítése.....	102
4.2.39. (39) Tanyás és aprófalvas térségekre jellemző speciális problémák kezelése.....	103
4.2.40. (40) Környezeti terhelés csökkentése, a természeti erőforrásokkal való hatékonyabb gazdálkodás és klímareziliencia.....	104
4.2.41. (41) helyi szintű tervező, fejlesztő és aktivizáló kapacitás rendelkezésre állása	104
4.2.42. (42) A kis méretű, a banki finanszírozásból kiszoruló mezőgazdasági és élelmiszer-feld. vállalkozások finanszírozásának elősegítése	105
4.2.43. (43) A vidéki közösségeket, a szolgáltatások elérését szolgáló többfunkciós közösségi terek és kezdeményezések	106
4.2.44. (44) Komplex meliorációs beavatkozások víz- és tápanyag-gazdálkodás érdekében	106

4.2.45. (45) A szántóföldi növ. term-el foglalkozó kis méretű gazd-ok erőforrás-hatékony szarítókapacitási és terménytárolási megoldásai	106
4.2.46. (46) Helyi szintű tervező, fejlesztő, aktivizáló kapacitás rendelkezésre állása (LEADER)	107
4.2.47. (47) Kis méretű gazdaságok üvegházhatású gáz kibocsátásának csökkentés.....	107
4.2.48. (48) A vidéki térségek társadalmi és gazdasági igényeinek kielégítése a külterületi úthálózat-fejlesztés révén.....	108
4.2.49. (49) Új víztakarékos öntözési beruházások a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás érdekében.....	108
5. A STRATÉGIA ISMERTETÉSE.....	110
5.1. Annak megindoklása, hogy a regionális fejlesztési programnak miért kell foglalkoznia a kiválasztott szükségletekkel, valamint a célkitűzések, a prioritások, a kiemelt területek és a célmeghatározás (a GYELV és a szükségletértékelés adatai alapján). Adott esetben a program tematikus alprogramjainak megindoklása. Az indoklásban különösen az 1305/2013/EU rendelet 8. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iv. alpontjában foglalt követelmények teljesülését kell igazolni.	110
5.2. Az egyes kiemelt területeken belül a vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása, beleértve a pénzügyi források intézkedések közötti elosztásának indoklását és annak bemutatását, hogy a támogatások kielégítik a megjelölt célkitűzések megvalósításához szükséges feltételeket, az 1305/2013/EU rendelet 8. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontjában foglaltaknak megfelelően. A program beavatkozási logikájából kiinduló intézkedéskombinációnak a GYELV-elemzés adatain, valamint a szükségletek 5.1. pontban említett indoklásán és rangsorolásán kell alapulnia.	114
5.2.1. 1. A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a vidéki térségekben.....	114
5.2.2. P2: A mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása	116
5.2.3. P3: Az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása	117
5.2.4. 4. A mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással összefüggő ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása.....	119
5.2.5. 5. Az erőforrás-hatékonyosság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodni képes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszer-ipari és az erdészeti ágazatban.....	122
5.2.6. 6. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben.....	125
5.3. Az átfogó célkitűzések megvalósításának leírása, beleértve az 1305/2013/EU rendelet 8. cikke (1) bekezdése c) pontjának v. alpontjában foglalt különleges követelmények teljesítését is	128
5.4. A beavatkozási logikát bemutató összefoglaló táblázat, amely feltünteti a regionális fejlesztési program keretében kiválasztott prioritásokat és kiemelt területeket, a számszerűsített mutatókat, valamint az azok megvalósítása érdekében alkalmazott intézkedések kombinációját, beleértve a tervezett kiadásokat (a táblázatot a rendszer automatikusan létrehozza az 5.2. és 11. szakaszban megadott információk alapján).....	130
5.5. A szabályozási követelményekre és az innovációval kapcsolatos intézkedésekre vonatkozó kielégítő tanácsadást és támogatást biztosító tanácsadási kapacitás leírása az 1305/2013/EU	

rendelet 8. cikke (1) bekezdése c) pontjának vi. alpontjában előírt intézkedések végrehajtásának igazolására.....	132
6. AZ ELŐZETES FELTÉTELRENDSZEREK ÉRTÉKELÉSE	135
6.1. További információk.....	135
6.2. Előzetes feltételrendszerek.....	136
6.2.1. Meghozandó intézkedések az általános előzetes feltételrendszerekkel kapcsolatban	154
6.2.2. Meghozandó intézkedések a prioritásokra vonatkozó előzetes feltételrendszerekkel kapcsolatban.....	156
7. AZ EREDMÉNYESSÉGMÉRÉSI KERET ISMERTETÉSE.....	158
7.1. Mutatók.....	158
7.1.1. P2: A mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása	162
7.1.2. P3: Az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása	162
7.1.3. 4. A mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással összefüggő ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása.....	163
7.1.4. 5. Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodni képes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszer-ipari és az erdészeti ágazatban.....	164
7.1.5. 6. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben.....	165
7.2. Alternatív mutatók	167
7.2.1. P3: Az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása	167
7.3. Tartalék	168
8. A KIVÁLASZTOTT INTÉZKEDÉSEK ISMERTETÉSE.....	170
8.1. A két vagy több intézkedésre alkalmazandó általános feltételek leírása, beleértve adott esetben a vidéki térség meghatározását, a kiindulási adatokat, a kölcsönös megfeleltetést, a pénzügyi eszközök és az előlegek tervezett felhasználását, valamint a beruházásokra vonatkozó közös rendelkezéseket, beleértve az 1305/2013/EU rendelet 45. és 46. cikkének rendelkezéseit.....	170
8.2. Az egyes intézkedések ismertetése	173
8.2.1. M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	173
8.2.2. M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	194
8.2.3. M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk).....	209
8.2.4. M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	220
8.2.5. M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk) ..	287
8.2.6. M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk).....	295
8.2.7. M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	319

8.2.8. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk).....	335
8.2.9. M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk).....	405
8.2.10. M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk).....	412
8.2.11. M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)	542
8.2.12. M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	558
8.2.13. M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk).....	577
8.2.14. M14 - Állatjólét (33. cikk).....	586
8.2.15. M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk).....	595
8.2.16. M16 - Együttműködés (35. cikk).....	617
8.2.17. M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	645
8.2.18. M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	658
9. ÉRTÉKELÉSI TERV	685
9.1. Célkitűzések és rendeltetés	685
9.2. Irányítás és koordináció	686
9.3. Értékelési témák és tevékenységek	689
9.4. Adatok és információk	700
9.5. Ütemterv	701
9.6. Tájékoztatás	702
9.7. Források	703
10. PÉNZÜGYI TERV	705
10.1. Az éves EMVA-hozzájárulás összege (EUR)	705
10.2. Az EMVA hozzájárulásának egységes mértéke valamennyi intézkedés vonatkozásában, az 1305/2013/EU rendelet 59. cikkének (3) bekezdése szerinti régiótípusok szerinti bontásban	706
10.3. Meghatározott mértékű EMVA-hozzájárulással támogatott intézkedés vagy művelettípus szerinti bontás (EUR összesen, 2014–2020)	707
10.3.1. M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	707
10.3.2. M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	709
10.3.3. M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk).....	711
10.3.4. M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	712
10.3.5. M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk) ..	715
10.3.6. M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk).....	716
10.3.7. M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	718
10.3.8. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk).....	719
10.3.9. M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk).....	721
10.3.10. M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk).....	723
10.3.11. M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)	725

10.3.12. M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	727
10.3.13. M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk).....	729
10.3.14. M14 - Állatjólét (33. cikk).....	731
10.3.15. M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk).....	732
10.3.16. M16 - Együttműködés (35. cikk).....	734
10.3.17. M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	736
10.3.18. M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	737
10.3.19. M20 - Technikai segítségnyújtás a tagállamok kezdeményezése alapján (51–54. cikk).....	739
10.3.20. M113 – Korengedményes nyugdíjazás.....	740
10.3.21. M131 – A közösségi jogszabályokon alapuló előírások betartása.....	741
10.3.22. M341 – Készségek elsajátítása, előkészítés és végrehajtás	742
10.4. Indicative breakdown by measure for each sub-programme	743
11. A MUTATÓKAT TARTALMAZÓ TERV	746
11.1. A mutatókat tartalmazó terv.....	746
11.1.1. 1. A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a vidéki térségekben	746
11.1.2. P2: A mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása	749
11.1.3. P3: Az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása	751
11.1.4. 4. A mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással összefüggő ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása.....	754
11.1.5. 5. Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodni képes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszer-ipari és az erdészeti ágazatban.....	759
11.1.6. 6. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben.....	765
11.2. A várt eredmények és tervezett kiadások (automatikusan létrehozott) áttekintése intézkedésként és kiemelt területenként.....	769
11.3. Másodlagos hatások: adott kiemelt terület alá tartozó vidékfejlesztési intézkedéseknek/alintézkedéseknek a más kiemelt területekhez/célkitűzésekhez való esetleges hozzájárulása.....	773
11.4. Támogatási táblázat arról, hogy a környezetvédelmi intézkedések/programok felépítése hogyan segíti elő egy vagy több környezetvédelmi/éghajlatvédelmi cél elérését	776
11.4.1. Mezőgazdasági területek.....	776
11.4.2. Erdőterületek.....	779
11.5. Programspecifikus cél- és kimeneti mutatók	781
12. KIEGÉSZÍTŐ NEMZETI FINANSZÍROZÁS	782

12.1. M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	783
12.2. M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	783
12.3. M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk).....	783
12.4. M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	783
12.5. M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk).....	783
12.6. M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk).....	783
12.7. M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	784
12.8. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	784
12.9. M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk).....	784
12.10. M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk).....	784
12.11. M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)	784
12.12. M113 – Korengedményes nyugdíjazás.....	784
12.13. M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	785
12.14. M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk).....	785
12.15. M131 – A közösségi jogszabályokon alapuló előírások betartása.....	785
12.16. M14 - Állatjólét (33. cikk)	785
12.17. M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)	785
12.18. M16 - Együttműködés (35. cikk)	785
12.19. M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	786
12.20. M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	786
12.21. M20 - Technikai segítségnyújtás a tagállamok kezdeményezése alapján (51–54. cikk).....	786
12.22. M341 – Készségek elsajátítása, előkészítés és végrehajtás	786
13. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁS ÉRTÉKELÉSÉHEZ SZÜKSÉGES INFORMÁCIÓK.....	787
13.1. M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	790
13.2. M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	790
13.3. M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk).....	790
13.4. M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	791
13.5. M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk).....	791
13.6. M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk).....	792
13.7. M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	792
13.8. M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	793
13.9. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	793
13.10. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk).....	793
13.11. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk).....	794

13.12. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk).....	794
13.13. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk).....	795
13.14. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk).....	795
13.15. M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk).....	795
13.16. M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	796
13.17. M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk).....	796
13.18. M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk).....	796
13.19. M16 - Együttműködés (35. cikk).....	797
13.20. M16 - Együttműködés (35. cikk).....	797
13.21. M16 - Együttműködés (35. cikk).....	798
13.22. M16 - Együttműködés (35. cikk).....	798
13.23. M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	799
13.24. M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	799
14. A KIEGÉSZÍTŐ JELLEGRE VONATKOZÓ INFORMÁCIÓK.....	800
14.1. A következőkkel fennálló kiegészítő jelleget és összhangot biztosító eszközök bemutatása:	800
14.1.1. Egyéb uniós eszközök, valamint különösen az európai strukturális és beruházási alapok és a közös agrárpolitika első pillére, beleértve a környezetbarátabbá tételt és a KAP egyéb eszközeit.....	800
14.1.2. Információk a nemzeti program és a regionális programok kiegészítő jellegére vonatkozóan, amennyiben a tagállam az 1305/2013/EU rendelet 6. cikkének (2) bekezdése alapján egy nemzeti programot és több regionális programot is benyújtott	808
14.2. Adott esetben információ az egyéb uniós eszközök – beleértve a LIFE programot – tekintetében fennálló kiegészítő jellegről	808
15. A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓ INTÉZKEDÉSEK	811
15.1. Az 1305/2013/EU rendelet 65. cikkének (2) bekezdésében említett valamennyi hatóságnak a tagállam által történő kijelölése és a programnak az 1303/2013/EU rendelet 55. cikke (3) bekezdésének i) pontja szerinti irányítási és kontrollrendszerének, valamint az ugyanezen rendelet 74. cikkének (3) bekezdése szerinti intézkedéseknek az összefoglaló leírása.....	811
15.1.1. Hatóságok	811
15.1.2. A program irányítási és kontrollrendszerének összefoglaló leírása és panaszok független kivizsgálására szolgáló intézkedések ismertetése.....	811
15.2. A monitoring-bizottság tervezett összetétele.....	814
15.3. A program megismertetésének a többek között a nemzeti vidékfejlesztési hálózaton keresztül történő biztosítását szolgáló rendelkezések, hivatkozva a 808/2014/EU végrehajtási rendelet 13. cikkében említett tájékoztatási és közzétételi stratégiára is.....	815
15.4. Azon mechanizmusok bemutatása, amelyek biztosítják a koherenciát a LEADER keretében végrehajtott helyi fejlesztési stratégiák, az 1305/2013/EU rendelet 35. cikkében említett	

együtműködési intézkedés keretében előirányzott tevékenységek, az említett rendelet 20. cikkében említett, a vidéki térségekben az alapvető szolgáltatások biztosítása és a falvak megújulásának elősegítése érdekében végrehajtandó intézkedés, valamint egyéb európai strukturális és beruházási alapok között	816
15.5. Az 1303/2013/EU rendelet 27. cikkének (1) bekezdésében említett azon tevékenységek bemutatása, amelyek a kedvezményezettekre háruló adminisztratív terhek csökkentését célozzák.....	818
15.6. A technikai segítségnyújtás igénybevételének leírása, beleértve a programhoz kapcsolódó előkészítési, irányítási, monitoring-, értékelési, tájékoztatási, és kontrollintézkedéseket, valamint a program végrehajtásához kapcsolódó intézkedéseket, továbbá az előző és a következő programozási időszakra vonatkozó tevékenységeket, az 1303/2013/EU rendelet 59. cikke (1) bekezdésének megfelelően	820
16. A PARTNEREK BEVONÁSA ÉRDEKÉBEN TETT INTÉZKEDÉSEK FELSOROLÁSA.....	821
16.1. 16.1.1 - A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózaton keresztül – ügyfélkör – lakossági fórumok szervezése, különös tekintettel arra, hogy az ország több különböző pontján legyenek és lehetőleg országos lefedettséggel	821
16.1.1. A kapcsolódó konzultáció tárgya.....	821
16.1.2. Az eredmények összefoglalása	821
16.2. 16.1.2 - A NAKVI – MNVH honlapon keresztül on-line felület biztosítása, a VP aktuális verziójának elérhetősége és az ahhoz tett észrevételek, javaslatok megküldéséhez, a megadott határidőn belül, javaslatétel küldéshez elérhetőség biztosítása.	821
16.2.1. A kapcsolódó konzultáció tárgya.....	821
16.2.2. Az eredmények összefoglalása	822
16.3. 16.1.3 - A Vidékfejlesztési Minisztérium a stratégiai partner szervezetek részére küldött meghívással történő, felső szintű testületi ülésén történő VP-verzió bemutatás után javaslatételi, konzultációs lehetőség biztosítása.	822
16.3.1. A kapcsolódó konzultáció tárgya.....	822
16.3.2. Az eredmények összefoglalása	823
16.4. 16.1.4 - VP 3.0 verziója Miniszterelnökség által koordinált társadalmi egyeztetésének lebonyolításához partnerlista és a lehetséges szakmai partnerek elérhetőségeinek megküldése. Társadalmasítása az NFÜ honlapján keresztül és szakmai fórumon történt.....	824
16.4.1. A kapcsolódó konzultáció tárgya.....	824
16.4.2. Az eredmények összefoglalása	824
16.5. 16.1.5 - A VP hivatalosan benyújtott verziójának (VP 6) társadalmasítása.	825
16.5.1. A kapcsolódó konzultáció tárgya.....	825
16.5.2. Az eredmények összefoglalása	826
16.6. 16.1.6 - VP-6 verzió szóbeli egyeztetése	826
16.6.1. A kapcsolódó konzultáció tárgya.....	826
16.6.2. Az eredmények összefoglalása	827
16.7. (Opcionális) indokolások vagy kiegészítő információk a felsorolt intézkedésekhez	828
17. NEMZETI VIDÉKFEJLESZTÉSI HÁLÓZAT	829
17.1. A nemzeti vidékfejlesztési hálózat létrehozásának módja és ütemterve	829
17.2. A hálózat tervezett felépítése, azaz annak ismertetése, hogy a vidékfejlesztéssel foglalkozó szervezetek és közigazgatási szervezetek, a partnereket is beleértve, az 1305/2013/EU rendelet	

54. cikkének (1) bekezdésével összhangban miként vesznek részt a hálózatban és miként segítik elő a hálózatépítési tevékenységeket.....	829
17.3. A nemzeti vidékfejlesztési hálózat által a program célkitűzéseivel összhangban végzett fő tevékenységi kategóriák összefoglalója.....	830
17.4. A nemzeti vidékfejlesztési hálózat létrehozására és működtetésére rendelkezésre álló erőforrások.....	831
18. AZ IGAZOLHATÓSÁG, AZ ELLENŐRIZHETŐSÉG ÉS A HIBAKOCKÁZAT ELŐZETES ÉRTÉKELÉSE.....	832
18.1. Statement by the Managing Authority and the Paying Agency on the verifiability and controllability of the measures supported under the RDP.....	832
18.2. Statement by the functionally independent body from the authorities responsible for the programme implementation confirming the adequacy and accuracy of the calculations of standard costs, additional costs and income forgone.....	833
19. ÁTMENETI INTÉZKEDÉSEK.....	835
19.1. Az átmeneti feltételek ismertetése intézkedések szerint.....	835
19.2. Indikatív átviteli táblázat.....	838
20. TEMATIKUS ALPROGRAMOK.....	839
20.1. Fiatal Gazda Tematikus Alprogram.....	839
20.1.1. SWOT ÉS A SZÜKSÉGLETEK AZONOSÍTÁSA.....	839
20.1.2. AZ ALPROGRAM ÁLTAL KEZELENDŐ SZÜKSÉGLETEK FELMÉRÉSE A SWOT ELEMZÉSEN ALAPULVA.....	844
20.1.3. ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT.....	848
20.1.4. STRATÉGIA.....	848
20.1.5. INTÉZKEDÉSEK A TEMATIKUS ALPROGRAMBAN.....	849
20.1.6. INDIKÁTOR TERV (2B fókuszterület).....	855
20.2. Rövid Ellátási Lánc Tematikus Alprogram (REL).....	856
20.2.1. SWOT ÉS A SZÜKSÉGLETEK AZONOSÍTÁSA.....	856
20.2.2. AZ ALPROGRAM ÁLTAL KEZELENDŐ SZÜKSÉGLETEK FELMÉRÉSE A SWOT ELEMZÉSEN ALAPULVA.....	879
20.2.3. ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT.....	884
20.2.4. STRATÉGIA.....	884
20.2.5. INTÉZKEDÉSEK A TEMATIKUS ALPROGRAMBAN.....	887
20.2.6. INDIKÁTOR TERV.....	894
21. DOKUMENTUMOK.....	896

1. A VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM CÍME

Magyarország - Vidékfejlesztési Program 2014 - 2020

2. TAGÁLLAM VAGY KÖZIGAZGATÁSI TERÜLET

2.1. A program által érintett földrajzi terület

Földrajzi terület:

HU - National

Leírás:

A Vidékfejlesztési Program 2014-2020 (a továbbiakban Program, illetve VP) az Európai Parlament és a Tanács az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1305/2013 (2013. december 17.) rendelete 6. cikkének (2) bekezdésével összhangban Magyarország teljes területére vonatkozik, valamennyi NUTS 2 és NUTS 3 szintű régiót lefed. A fejlesztéspolitika területi alapegységeit Magyarországon 2014-2020 között a NUTS 3 szintű megyék képezik.

2.2. A régió besorolása

Leírás:

A Közös Stratégiai Keretről szóló 1303/2013/EU Rendeletben [1] rögzített 2014-2020 közötti regionális besorolás szerint Magyarország régióinak és megyéinek besorolása a GDP indexek alapján a következő:

Kevésbé fejlett régiók (az egy főre jutó GDP nem éri el az EU-27 átlagos GDP értékének 75 %-át):

Közép-Dunántúl: Fejér, Komárom-Esztergom, Veszprém megye

Nyugat-Dunántúl: Győr-Moson-Sopron, Vas, Zala megye

Dél-Dunántúl: Baranya, Tolna, Somogy megye

Észak-Magyarország: Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád megye

Észak-Alföld: Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Dél-Alföld: Bács-Kiskun, Békés, Csongrád megye

Átmeneti régiók (az egy főre jutó GDP az EU-27 átlagos GDP értékének 75 %-a és 90 %-a közé esik):

Magyarországon nincs ilyen régió vagy megye.

Fejlettebb régiók (az egy főre jutó GDP az EU-27 átlagos GDP értékének 90 %-át meghaladja): Közép-Magyarország (Budapest és Pest megye)

A Vidékfejlesztési Program az ország teljes területére, valamennyi megyére vonatkozik.

Vidéki térségnek minősül a 6. prioritás alkalmazása szempontjából az a település, ahol közigazgatási jogállástól (város/község) függetlenül:

- o a népesség 10 ezer főnél kevesebb (összesen 2960 település, 3,92 millió lakos, 74 862 km²);
- o 10 ezer fő feletti lakossággal rendelkező tanyás települések külterületei (összesen 53 település, 1,61 millió lakossal, amelyből 84 291 fő lakik külterületen, 10 126 km²);
- o nem jogosult a fenti jellemzők ellenére sem: Budapest és a budapesti agglomerációhoz tartozó települések.

A vidéki térség lehatárolás a program 6. prioritásának intézkedései esetében egységesen alkalmazandó.

3. ELŐZETES ÉRTÉKELÉS

3.1. Az eljárás bemutatása, beleértve a főbb lépések és az időközi jelentések időpontját, valamint ezeknek a vidékfejlesztési program fő szakaszaival való összefüggését.

A Vidékfejlesztési Program ex-ante értékelése a COM rendelet előírásainak megfelelően került lebonyolításra. A független ex-ante értékelő kiválasztásra 2012-ben, közbeszerzési eljárás keretében került sor.

Az értékeléshez több mérőföldkő kapcsolódik, a program előrehaladásának megfelelő ütemezésben. A 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó új VP előzetes értékelése a „*Guidelines for the ex ante evaluation of rural development programmes 2014-2020*” című dokumentum alapján 2013-ban megkezdődött.

Az ex-ante értékelés a programozás alábbi három fő szakaszához kapcsolódik:

1. a SWOT és a szükségletek felmérése;
2. a célkitűzések célok hierarchiájának és a beavatkozási logikájának kialakítása;
3. az irányítási és végrehajtási rendszerek meghatározása.

Az ex-ante értékelési folyamat ütemezése hét szakaszban került meghatározásra:

1. szakasz. Az értékelés során elvégzendő konkrét feladatok, a kapcsolódó határidők, valamint az alkalmazni kívánt módszertanok lettek definiálva.
2. szakasz. Az értékelők összefoglalták az előző támogatási időszak tanulságait a korábbi értékelések tapasztalatai alapján. Áttekintették, hogy a VP készítését milyen stratégiai dokumentumokra kell alapozni, valamint a VP-nek az ágazati kérdéseken felül milyen társadalmi-gazdasági kihívásokra kell választ adnia.
3. szakasz. Az EMVA rendelet 8. cikkében előírt SWOT elemzés értékelése történt meg. A jelentés összefoglalja a SWOT hiányosságait, illetve ajánlásokat tesz az elemzések kiegészítésére.
4. szakasz. A VP 3.0 értékelése. A fejlesztési szükségletek, a beavatkozási logika értékelése, az ex-ante kondicionalitások és a kiválasztott intézkedések előzetes értékelése történt meg.
5. VP 4. verzió értékelése: Intézkedések továbbfejlesztett változatának értékelése.
6. VP 6. verzió értékelése: a VP 5. verzió a VP 4. részleteiben továbbfejlesztett változata volt. Értékelésre külön nem került sor, mivel az időközben a főtervezői felelősségben beállt változás miatt – Miniszterelnökség Vidékfejlesztési Államtitkársága – a programnak újabb, VP 6 verziója készült el.
7. Folyamatban: a VP 6 - teljes, hivatalos benyújtásra alkalmas - verzió értékelése és értékelési megállapításainak beépítése, végleges ex-ante értékelő jelentés elkészülése.

Az ex-ante értékeléssel párhuzamosan, azzal összhangban, külön elkészült a Stratégiai Környezeti Vizsgálat (SKV), az Európai Unió és a magyar szabályozásnak megfelelően, melyet az Irányító Hatóság jóváhagyott. Az SKV rögzített módszertannal és ütemezéssel készült és a VP tervezés szerves része. Az SKV-t végző társaság kiválasztása közbeszerzési eljárás keretében történt. Az SKV célja, hogy javítsa a tervezési dokumentumok minőségét, környezeti hatékonyságát és környezeti szempontú konzisztenciáját, azok negatív környezeti hatásainak csökkentése és kiküszöbölése érdekében. További célja a döntéshozatal hatékonyabbá, átláthatóbbá tétele, felelősségének erősítése a környezeti és fenntarthatósági szempontok megjelenítésével. Az SKV folyamata:

1. Értékelési kritériumok meghatározása

2. A helyzetértékelés környezeti és fenntarthatósági szempontú értékelése és a politikai, jogszabályi és intézményi keretek áttekintése
3. Az egyes intézkedések környezeti és fenntarthatósági szempontú értékelése
4. A terv környezeti és fenntarthatósági szempontú minőségének, hatékonyságának, konzisztenciájának és koherenciájának összefoglaló értékelése
5. Tartalmi szempontok és kritériumok a tervezés és végrehajtás számára – amelyeket a később kidolgozásra kerülő dokumentumokban, felhívásokban, kiírásokban célszerű beépíteni
6. A környezeti fenntarthatósági szempontú értékeléshez szükséges indikátorok és mutatók azonosítása, valamint az indikátorok értékelése, illetve javaslatok azok véglegesítésére

Az ex-ante értékeléssel párhuzamosan részben elkészült a VP keretében bevezetni tervezett, az 1303/2013 EU rendelet 37-46. cikke szerinti pénzügyi eszközökre vonatkozó, a rendelet 37. cikke alapján megkövetelt előzetes értékelés (hiány-analízis).

3.2. Az előzetes értékelés ajánlásait és azok kezelési módját tartalmazó strukturált táblázat

Az ajánlás címe (vagy hivatkozási száma)	Az ajánlás kategóriája	Dátum
Beavatkozási logika 1	A beavatkozási logika felépítése	23/01/2014
Beavatkozási logika 2	A beavatkozási logika felépítése	23/01/2014
Fejlesztési célok megfelelése	A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása	23/01/2014
Fiatal gazda alprogram	A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása	17/05/2014
Fókuszterületek és szükségletek	A SWOT-elemzés és a szükségletek értékelése	23/01/2014
Intézkedések alátámasztottsága	A beavatkozási logika felépítése	23/01/2014
Intézkedések alátámasztottsága 2	A beavatkozási logika felépítése	23/01/2014
Intézkedések alátámasztottsága 3	A beavatkozási logika felépítése	23/01/2014
Intézkedések és szükségletek viszonya	A beavatkozási logika felépítése	23/01/2014
Intézményrendszer	A program végrehajtására vonatkozó intézkedések	17/05/2014
Prioritás 2	A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása	17/05/2014
Prioritás 3	A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása	17/05/2014
Prioritás 4	A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása	17/05/2014
Prioritás 4 - 2.	A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása	17/05/2014
Prioritás 5	A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása	17/05/2014
Prioritás 6	A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása	17/05/2014
Pénzügyi terv	A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása	17/05/2014
SKV kommentek 12	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	31/03/2015

SKV kommentek 13	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	31/03/2015
SKV kommentek 14	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	31/03/2015
SKV kommentek 15	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	31/03/2015
SKV kommentek 1	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	20/04/2015
SKV kommentek 10	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	20/04/2015
SKV kommentek 11	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	20/04/2015
SKV kommentek 2	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	20/04/2015
SKV kommentek 3	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	20/04/2015
SKV kommentek 4	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	20/04/2015
SKV kommentek 5	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	20/04/2015
SKV kommentek 6	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	20/04/2015
SKV kommentek 7	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	20/04/2015
SKV kommentek 8	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	20/04/2015
SKV kommentek 9	A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások	20/04/2015
Szükségletek megfelelősége	A SWOT-elemzés és a szükségletek értékelése	23/01/2014
Szükségletek megfogalmazása	A SWOT-elemzés és a szükségletek értékelése	23/01/2014
Szükségletek és SWOT	A SWOT-elemzés és a szükségletek értékelése	23/01/2014
prioritás 1.	A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása	17/05/2014
prioritás 6 - 2	A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása	17/05/2014

3.2.1. Beavatkozási logika 1

Az ajánlás kategóriája: A beavatkozási logika felépítése

Dátum: 23/01/2014

Téma: Beavatkozási logika

Az ajánlás ismertetése

Egyes intézkedések nem a megfelelő fókuszterülethez vannak hozzákapcsolva, valamint több esetben a szükségletnél megjelölt intézkedések köre bővítésre szorul.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Az ajánlást a tervezők figyelembe vették, a kért módosítások megtörténtek. Az értékelők ajánlásai alapján a tervezők pl. csökkentették az átfedésben lévő vagy nem megfelelő módon célzott állításokat, valamint kialakították az elemzés, a szükségletek és a beavatkozások több irányú összefüggés-rendszerét. A Bizottság észrevételei alapján a rendszert továbbfejlesztették – pl. a vizek állapotának és a vízgazdálkodás komplex összefüggéseinek feltárása, mezőgazdasági üzemszerkezet, stb.

3.2.2. Beavatkozási logika 2

Az ajánlás kategóriája: A beavatkozási logika felépítése

Dátum: 23/01/2014

Téma: Beavatkozási logika

Az ajánlás ismertetése

Az értékelők indokoltnak tartják a REL alprogram három tervezési fejezetre tagolását, valamint egy plusz tervezési fejezettel való ellátását.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

A kért kiegészítések megtörténtek: a REL tematikus alprogram, valamint az annak megvalósítását szolgáló intézkedések közötti koherencia megjelenítése átláthatóbbá vált az 5. fejezetben, a 8. fejezetben a releváns intézkedések leírásával, valamint a XX. fejezetben.

3.2.3. Fejlesztési célok megfelelése

Az ajánlás kategóriája: A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása

Dátum: 23/01/2014

Téma: Fejlesztési célok

Az ajánlás ismertetése

A Fialat Gazda alprogram esetében a kapcsolódó fejlesztési célok további kidolgozást, pontosítást igényelnek

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

A továbbfejlesztés és pontosítás megtörtént: az 5. fejezetben egyértelműen megjelöltük a fiatal gazdák vállalkozás-indításához szükséges eszközök egymásra hatását, valamint a 8. fejezetben kidolgozásra kerültek a szükséges intézkedések. Továbbá a XX. fejezet tartalmazza átfogóan az alprogram célját, tartalmát és elvárt eredményeit.

3.2.4. Fialat gazda alprogram

Az ajánlás kategóriája: A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása

Dátum: 17/05/2014

Téma: Alprogram

Az ajánlás ismertetése

A REL tematikus alprogramhoz hasonlóan alaposabb alátámasztást igényel.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Továbbfejlesztésre került: az 5. fejezetben a beavatkozási logika, a 8. fejezetben az alprogram céljait szolgáló intézkedések, valamint a XX. fejezetben a teljes tematikus célprogram a REL alprogrammal megegyező struktúrában és minőségben került feldolgozásra.

3.2.5. Fókuszterületek és szükségletek

Az ajánlás kategóriája: A SWOT-elemzés és a szükségletek értékelése

Dátum: 23/01/2014

Téma: Fókuszterületek és szükségletek

Az ajánlás ismertetése

A legtöbb esetben a szükségletek a dokumentumban nevesített fókuszterületek mellett más fókuszterületekhez is kapcsolódnak.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

A tervezők figyelembe vették, a további kapcsolódásokkal való kiegészítés megtörtént: az 5. fejezetben felépítettük az ex-ante értékelők által még nem ismert beavatkozási logikát, valamint ezek komplex egymásra hatásának hivatkozásai is kialakításra kerültek az 5. és 8. fejezetben, valamint tükröződnek a 11. fejezetben is.

3.2.6. Intézkedések alátámasztottsága

Az ajánlás kategóriája: A beavatkozási logika felépítése

Dátum: 23/01/2014

Téma: Intézkedések alátámasztottsága

Az ajánlás ismertetése

Egyes műveletek esetében nem állapítható meg a művelet tartalma, nem egyértelmű, hogy milyen célt szolgál, és mi indokolja külön műveletként való kiemelését, pontosítás szükséges.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

A tervezők az ajánlást figyelembe vették, a műveleti szint pontosítása és egyértelmű alátámasztása megtörtént: minden intézkedés és alintézkedés esetében az egyes fókuszterületi célzottság alapozza meg a műveleti szintet. A Bizottság javaslatai alapján a továbbiakban ez a szisztéma egyszerűsítésre került, így lényegében a műveleti szint egy-egy szakterület beavatkozásait gyűjti egybe, és egyben elkülöníti az azonos módon megvalósítható beavatkozásokat is. Így a műveletek célja és tartalma egyértelmű, átlátható és összhangba került.

3.2.7. Intézkedések alátámasztottsága 2

Az ajánlás kategóriája: A beavatkozási logika felépítése

Dátum: 23/01/2014

Téma: Intézkedések alátámasztottsága

Az ajánlás ismertetése

Egyes műveletekhez beazonosított fókuszterületek mellett javasolt további fókuszterületek megjelenítése is.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

A tervezők a javaslatot figyelembe vették, a továbbfejlesztés megtörtént: a beavatkozási logika 5. fejezetbeli továbbfejlesztése alapján a 8. fejezetben az intézkedések, alintézkedések vagy műveletek tartalmazzák az összes releváns fókuszterületi kapcsolódást, továbbá bizonyos intézkedések esetében a 11. (indikátorok) fejezetben is több fókuszterülethez kapcsolás történt.

3.2.8. Intézkedések alátámasztottsága 3

Az ajánlás kategóriája: A beavatkozási logika felépítése

Dátum: 23/01/2014

Téma: Intézkedések

Az ajánlás ismertetése

Egyes műveletek esetében az értékelők javaslatai szerint konkrétabb, pontosabb kidolgozás és átfedések kiküszöbölése szükséges.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

A tervezők a javaslatot figyelembe vették, a továbbfejlesztés során a pontosítások megtörténtek. A legfontosabbak: a vízgazdálkodással összefüggésben pontosításra és egyértelműsítésre kerültek az egyes célokat (fókuszterületeket) szolgáló beavatkozások, ennek megfelelően az átfedéseket kiküszöböltük, a beavatkozások tartalmát konkretizáltuk. Hasonlóképpen pl. a mezőgazdasági beruházások 4., 5. és 6. intézkedés), valamint az agrár-környezetvédelmi beavatkozások (10. intézkedés) sokrétű intézkedési tartalmai is egyértelműsítésre kerültek.

3.2.9. Intézkedések és szükségletek viszonya

Az ajánlás kategóriája: A beavatkozási logika felépítése

Dátum: 23/01/2014

Téma: Intézkedések

Az ajánlás ismertetése

Néhány intézkedés esetében nincs kapcsolódó szükséglet megjelölve, vagy a meglévők nincsenek megfelelően bemutatva.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

A tervezők az ajánlást figyelembe vették, a hiányzó szükséglet-kapcsolódások bemutatásra kerültek: az 5. fejezetben rendezésre és bemutatásra került a szükségletek és az elsődleges, illetőleg járulékos fókuszterületi és intézkedési beavatkozások kapcsolódása, továbbá a 8. fejezetben az egyes intézkedések kidolgozása során is részletesen és teljes körűen bemutatásra kerültek a kapcsolódások.

3.2.10. Intézményrendszer

Az ajánlás kategóriája: A program végrehajtására vonatkozó intézkedések

Dátum: 17/05/2014

Téma: Intézmény

Az ajánlás ismertetése

A VP 4 nem tartalmazza az irányítási és ellenőrzési rendszer részletes leírását.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Pótolva: a benyújtott – majd a Bizottság észrevételei alapján is továbbfejlesztett – VP már tartalmazza az időközben a nemzeti szintű jogalkotás során elkészült, a 2014-2020-as időszak minden EU-s fejlesztéspolitikai eszközére (Operatív Programok és VP) vonatkozó intézményi és eljárási egységes szabályozási keretrendszert.

3.2.11. Prioritás 2

Az ajánlás kategóriája: A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása

Dátum: 17/05/2014

Téma: Prioritás

Az ajánlás ismertetése

Az állattenyésztés és a kertészeti ágazati fejlesztések körében a 2A és 5B fókuszterülethez rendelt művelési lehatárolás és forrásallokáció indokoltsága nem egyértelmű.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Továbbfejlesztésre és pontosításra került: a benyújtott, valamint a Bizottság általi észrevételek alapján is továbbfejlesztett VP már tartalmazza az egyes műveletek és fókuszterületek összefüggéseit. A fókuszterületi művelési lehatárolást és forrásallokációt feltüntettük a 8. fejezet alintézkedés, illetve művelési szintű leírásaiban, amely alapján már azonosíthatók a 10. (pü. tábla) és a 11. (indikátorok) fejezetben is az egyes fókuszterületekhez az ágazati fejlesztések, allokált források.

3.2.12. Prioritás 3

Az ajánlás kategóriája: A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása

Dátum: 17/05/2014

Téma: Prioritás

Az ajánlás ismertetése

Az állatjóléti támogatások alátámasztása hiányos.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Továbbfejlesztésre került: a tej-állatjóléti többletvállalások kompenzációja intézkedés (M14) kidolgozása során tételesen meghatározásra kerültek az általános (jogszabály által előírt) kötelezettségek, az azokat meghaladó, önkéntesen vállalható állatjóléti elemek, a kompenzációt magalapozó többletkiadások vagy elmaradt hasznok, valamint a mérhetőség és számonkérhetőség alapjai.

3.2.13. Prioritás 4

Az ajánlás kategóriája: A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása

Dátum: 17/05/2014

Téma: Prioritás

Az ajánlás ismertetése

Elaprózottság a műveletekben, amely a tematikus koncentráció szempontjából nem kedvező.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

A műveletek száma - ahol lehetséges - csökkentésre került, így a végleges műveletek a cél és/vagy a végrehajtás szempontjából már egyediek, pl. a M4 esetében.

Ugyanakkor számos intézkedés esetében a különböző alintézkedések technikailag hasonlatosak egymáshoz, miközben igen eltérő célokat szolgálnak, és fontos célcsoport számára készültek. Ilyenek különösen a 6. és a 16. intézkedés alintézkedései.

Továbbá: az erdőgazdálkodással kapcsolatos beavatkozások (alintézkedések) rendszerét maga az EMVA rendelet tagolja a külön alintézkedésekben, amelyek együttes alkalmazása alkalmas a leginkább a kívánt célok elérését komplex módon szolgálni: erdők természetességi állapotának és minőségének javítása klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás jegyében.

3.2.14. Prioritás 4 - 2.

Az ajánlás kategóriája: A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása

Dátum: 17/05/2014

Téma: Prioritás

Az ajánlás ismertetése

A 13.1 és 13.2 alintézkedés leírása nem koherens.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Mellőzés.

A VP nem alkalmazza a 13.1 intézkedést, mint ahogy egyik korábbi magyarországi vidékfejlesztési program sem alkalmazta, mivel: hazánkban a hegyvidéki mezőgazdálkodás nem szignifikáns, így különös

támogatása sem indokolt.

Az egyetlen alkalmazott alintézkedés a 13.2, amelynek új rendszere megalkotásáig a 2007-2013 között alkalmazott rendszert működtetjük tovább.

3.2.15. Prioritás 5

Az ajánlás kategóriája: A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása

Dátum: 17/05/2014

Téma: Prioritás

Az ajánlás ismertetése

A 8.5 alintézkedés tekintetében átfedés van a 4. prioritással (15. intézkedés).

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Részbeni elfogadás.

Pontosításra került: a 8.5.1 (erdők környezeti és közjóléti értékének növelése) és a 15.1 intézkedés (erdő-környezetvédelmi vállalások) közötti különbség az adott alintézkedések részletes kidolgozásából egyértelmű.

Ugyanakkor: tudatosan került a korábbi erdő-környezetvédelmi vállalás célprogramok közül több a 8.5.1 alintézkedés alá, mivel ezek megvalósításának jellegükből adódóan az évenként ismétlődő speciális gazdálkodási cselekmények helyett leginkább egyszeri beavatkozást (és költséget) igényel, így a célok megvalósítása érdekében sokkal ösztönzőbb on-off payment formában elérhetővé tenni az erdő-gazdálkodók számára.

3.2.16. Prioritás 6

Az ajánlás kategóriája: A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása

Dátum: 17/05/2014

Téma: Prioritás

Az ajánlás ismertetése

A tervezett indikátorok nem aknázzák ki a lehetőségeket.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Részbeni elfogadás.

Indoklás: a hivatalos programozási dokumentáció összes indikátorát felhasználjuk, és még további indikátorokat is használunk.

Ugyanakkor az SFC előre programozott természetéből fakadóan a VP-formátumban nem látszó target indikátorok tekintetében azok hiányosságait (pl. 8.3, 8.4, 8.5 és 8.6 intézkedések alkalmazása során nem kéri és nem is számolja be az érintett erdő-területeket) az értékelési terv alapján folytatandó értékelési

monitoring és tevékenység fogja tudni megfelelő szakmaisággal kezelni.

3.2.17. Pénzügyi terv

Az ajánlás kategóriája: A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása

Dátum: 17/05/2014

Téma: Forrásallokáció

Az ajánlás ismertetése

A VP 4. verzió nem rendelkezik részletes pénzügyi tervvel.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Relevanciáját veszítette.

Indoklás: a VP 6. verziója (hivatalos benyújtásra a Bizottsághoz) már tartalmazott teljes körű pénzügyi és indikátor tervet, amelyből azonosíthatók a tervezett pénzügyi allokációk, amelyek így értelmezhetővé és véleményezhetővé váltak mind a célértékek, mind a forrásallokáció tekintetében.

3.2.18. SKV kommentek 12

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 31/03/2015

Téma: Élőhelyek megfelelő állapotba helyezése

Az ajánlás ismertetése

Az Országos Környezetvédelmi Tanács véleményezte az SKV tematikát, írásbeli véleményt adott a VP hivatalosan benyújtott első változatához, valamint megjelent a 2015 március 31-én tartott egyeztető fórumon is. Véleménye 2 fő területre összpontosít: 1) az agrár-környezeti források csökkenését nehezményezi; 2) Natura 2000 fenntartási tervek támogatásának hiánya.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Az első kritika nem került befogadásra, mivel: a 2014 -2020 időszakban a környezeti célok elérésében jelentős szerepet vállal a "zöldítés" is. Ezenfelül a korábbi időszakban döntő mértékben AKG forrást felhasználó "integrált szántóföldi" célprogram az SKV-t készítő szakemberek szerint is legalább kérdéses környezeti hozzáadott érték eredménnyel járt. Így ezen kérdéses célprogram kiiktatásával a valódi környezeti hozzáadott értékeket hordozó célprogramokra, azokat vállaló gazdálkodókra, oktatásukra és segítségükre koncentrálhatunk.

3.2.19. SKV kommentek 13

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 31/03/2015

Téma: Környezeti szempontok

Az ajánlás ismertetése

Az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség véleményezte az SKV tematikát, majd 2014 decemberében írásbeli véleményt adott a VP hivatalosan benyújtott verziójához. Az ajánlás kiemelt témái: 1) tárgyi feltételek mellett az emberi tényező képzettség, tájékozottság fontossága; 2) a környezeti állapot és a vidéki társadalmi helyzet nem kiemelt cél; 3) adatbázisok naprakész fenntartása, az eljárások lebonyolításához megfelelő intézményi és személyi kompetenciák; 4) erőforrások kíméletes, takarékos használata, takarékos területhasználat.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Figyelembe véve. 1) A program továbbfejlesztése során megerősítésre került a szakmai továbbképzések kötelező köre, valamint a szaktanácsadás és szaktanácsadók képzésének szükségessége, az erre fordítandó forrást megemeltük. 2) A környezeti célok beépítés megtörtént a mezőgazdasági vállalkozások fejlesztési lehetőségeibe, továbbá a vidéki mikro-vállalkozások számára elérhető forrásokat jelentős mértékben megemeltük (6.2, 6.4). 3) A következő időszakra való felkészülésben a TS források célzottabb felhasználását tervezzük, kimondottan a megfelelő adatbázisok monitoring és értékelési célokat is szolgáló kezelésére, valamint a közreműködők megfelelő felkészítésére fókuszálva. 4) az erőforrások kíméletes használatának ösztönzése megvalósul a fókuszterületet célzó beruházások, valamint a célzott agrár-környezetgazdálkodási beavatkozások által, a takarékos területhasználat célját pedig a jövedelmezőségét extenzív területhasználat nélkül is javítani képes kertészeti ágazat célzott fejlesztésével.

3.2.20. SKV kommentek 14

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 31/03/2015

Téma: Szociális és vízvédelmi szempontok

Az ajánlás ismertetése

A tárca két témakörben nyilvánított véleményt: 1) társadalmi szempontok és beavatkozások, különös tekintettel a közfoglalkoztatással való összhangra: a támogatott szociális önellátási és foglalkoztatási kezdeményezésekkel, valamint a továbbiakban az EFOP által finanszírozható szolgáltatások támogatásával szoros összhangban szükséges a program tartalmát véglegesíteni. 2) BM és az Országos Vízügyi Felügyelőség: a jövőben az okszerű mezőgazdasági gyakorlatok tanítása és elterjesztése, valamint a vízgyűjtő-területi szemléletű komplex vízgazdálkodási eszközök alkalmazása vezethetnek a gazdaság és a környezet céljait is megfelelő módon kiszolgáló megoldásokhoz. Felhívták az SKV készítőinek figyelmét arra is, hogy a várhatóan fokozódóan szélsőséges víz-ellátási viszonyok táji léptékben is komplex megoldásokat igényelnek: egyszerre kell tudni kezelni a fölösleges vizek elvezetését és tározását, pótlólagos víz-biztosítást, és a környezeti szempontok érvényesülését is.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Az ajánlást mind az SKV készítői, mind a VP készítői figyelembe vették. Az SKV korábbi javaslatai jelentősen árnyaltabbakká váltak, miközben a VP-ben jelentősen strukturálódott és pontosodott a vízgazdálkodással kapcsolatos beavatkozások tartalma, feltételei, prioritásai. Pl. minden ponton kikerült a "vízelvezetés" (drainage értelmű) megoldásainak, valamint az alagsövezés támogathatósága.

3.2.21. SKV kommentek 15

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 31/03/2015

Téma: Vidékfejlesztési lehetőségek és arányok

Az ajánlás ismertetése

A társadalmi egyeztetés fórumain a nem szakmai szervezetek (települési önkormányzatok és LEADER-közösségek képviselői) lényegében nem a VP környezeti hatásaival kapcsolatos észrevételeket fogalmaztak meg, hanem a VP általános célkitűzéseivel és forrásallokációjával kapcsolatos aggályaiknak és javaslataiknak adtak hangot. Ezek: 1) a LEADER csoportok működési költségeinek alacsony allokációja a korábbi időszakhoz képest. 2) A kistelepülések és az ott lakó nagyon kis vállalkozások kis léptékű fejlesztési lehetőségeinek megtartása.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Elfogadva. 1) a LEADER működési költség a teljes forráson belül a jelenleg hatályos 272/2014. kormányhatározatban foglalt 10%-nál jelentősen magasabban került rögzítésre. 2) a 2014 – 2020-as időszakban a kistelepülések mikro-vállalkozásai számára új és minden korábbinál egyszerűbb vállalkozásfejlesztési lehetőségek állnak rendelkezésre, amelyekhez a továbbfejlesztés során többletforrást is rendeltünk. 2) hasonlóan: a vidéki kistelepülések kisléptékű infrastrukturális fejlesztései körében is új elem és többletforrás áll rendelkezésre: egyedi, természetközeli szennyvíz-kezelési megoldások.

3.2.22. SKV kommentek 1

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 20/04/2015

Téma: Fenntarthatósági kritériumok

Az ajánlás ismertetése

Az értékelő az egyes intézkedések esetében határozottabb megjelenést javasolt a fenntarthatósági kritériumoknak.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Elfogadva, beépítve. A legjelentősebb és egyben kiválasztási eljárás alá eső intézkedések (M4, M5, M6, M8) esetében mind a jogosultsági, mind a kiválasztási kritériumok esetében konkrét elvárások, illetve kiválasztási szempontok kerültek beépítésre a jogszabályi kötelezettségen túlmutató környezeti, energia- és erőforrás-hatékonysági, illetve a foglalkoztatási szempontok érvényesítése érdekében.

3.2.23. SKV kommentek 10

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 20/04/2015

Téma: Extenzifikáció

Az ajánlás ismertetése

Az értékelő felhívja a figyelmet az extenzifikáció – nem a területhasználat kiterjesztése, hanem a természeti erőforrások fenntartható használata értelmében – és a magas hozzáadott értékű intenzifikáció egyensúlyának és összhangjának megteremtésére.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Elfogadva, beépítve: a VP 2014- 2020 közötti legfontosabb szakpolitikai célkitűzései ennek az egyensúlyra való törekvésnek a megfogalmazása és megvalósítása. Ennek érdekében a mezőgazdaság hatékonyságának fejlesztése kifejezetten a magas hozzáadott értéket termelő és egyúttal vidéki foglalkoztatást biztosító ágazatok támogatása (kertészet és állattartás), ugyanakkor az agrár-környezetgazdálkodás eszközeit is a valódi hozzáadott értéket képviselő tevékenységek és tényleges környezeti értéket produkáló gazdálkodási módok felé koncentráltuk. A korábbi években a területi értelemben is extenzifikációra törekvő és az agrár-környezeti rendszer legjelentősebb haszonélvezőjének számító, közepesen intenzív szántóföldi gazdálkodás támogatása tudatosan és jelentősen háttérbe szorul. Mindezek sikeressége érdekében jelentősen megerősítjük és megújítjuk a kapcsolódó képzési és szaktanácsadási tartalmakat, az ezekhez való hozzáférést is.

3.2.24. SKV kommentek 11

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 20/04/2015

Téma: A célok érvényesítését és a végrehajtás hatékonyságát szolgáló intézményrendszer

Az ajánlás ismertetése

Az értékelő felhívta a figyelmet arra, hogy a megfogalmazott célok elérésében igen jelentős szerep hárul a megfelelően felkészített és ügyfélbarát végrehajtási rendszerre, valamint az ügyfelek felkészítésére is.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Beépítve. A 2014 – 2020 VP végrehajtása során beépítésre kerülnek az első teljes ciklusú (2007 – 2013) program megvalósításával kapcsolatos tapasztalatok is. Ezek egyik legjelentősebbje a merev közigazgatási jogi működési környezetről az áttérés a többi OP által is használt rugalmasabb, az ügyféllel való együttműködést támogató rendszerre. Ennek kialakítása során hasznosítjuk a többi OP tapasztalatát is. Emellett a lehető legszélesebb körben kívánjuk alkalmazni az egyszerűsített támogatási konstrukciókat és elszámolási módokat is, amely kevesebb adminisztrációs terhet és egyben kevesebb hibalehetőséget is rejt, mind az intézményrendszerben működők, mind az ügyfelek számára.

3.2.25. SKV kommentek 2

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 20/04/2015

Téma: Fenntarthatóság kezelése az intézményrendszerben

Az ajánlás ismertetése

Az értékelő javaslatot fogalmazott meg arra vonatkozóan, hogy az intézményrendszer felkészítése során kapjon fokozott hangsúlyt a fenntarthatósági és környezeti szempontok érvényesítése.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Elfogadva, beépítve. Az intézményrendszer átalakításából fakadóan a fejlesztéspolitikai koordináció által – ismét – elérhetővé vált, hogy az intézményi közreműködők számára az agrárgazdaságon túli, a strukturális és kohéziós alapok eddigi tapasztalataira és tudásbázisára alapuló Szakmai tartalmak is beépítésre kerüljenek a képzési tematikákba is. Ezen felül az intézkedések többségénél is rögzítésre került az intézményrendszer felkészítése (risk-management).

3.2.26. SKV kommentek 3

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 20/04/2015

Téma: LEADER

Az ajánlás ismertetése

Az értékelő javasolta a LEADER (CLLD) esetében a kétlépcsős felkészültség szintje alapján történő elindítását.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Figyelembe véve, beépítve. A 2007-2013-as programidőszak egyik jelentős tanulsága, hogy kellő felkészültség nélkül is elindíthatták a programjukat a LEADER-közösségek, amely minőségi lemaradás mindvégig megmaradt, és jelentős problémákat okozott. Az új időszakban éppen ezért differenciált felkészítést tervezünk, továbbá több lépcsőben és több szakaszban tervezzük a HFS-ek jóváhagyását is: a kevésbé jó minőségű tervek vagy kevésbé felkészült csoportok további felkészítést kapnak.

3.2.27. SKV kommentek 4

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 20/04/2015

Téma: Átfogó célok

Az ajánlás ismertetése

Az értékelő javasolja a három átfogó cél mellé a helyi megélhetés (foglalkoztatás, önfoglalkoztatás) megjelenítését is indikátorokkal.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Figyelembe véve. A program továbbfejlesztése során jelentősen megnöveltük a kifejezetten önfoglalkoztató vagy családi megélhetést stabilizáló, nem professzionális pályázók által is egyszerűen megvalósítható fejlesztési lehetőségek arányát: 6.2, 6.3 és 6.4. alintézkedések.

3.2.28. SKV kommentek 5

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 20/04/2015

Téma: Eszközrendszer

Az ajánlás ismertetése

Az értékelő három lényeges környezeti szempont megerősítését javasolta: erőforrások kímélete, kibocsátások és terhelések csökkentése, területhasználati szempontok érvényesítése.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Figyelembe véve: A környezeti szempontok fokozott érvényesítését kétféle módon tudjuk kezelni: a) közvetlen módon az agrár-környezetgazdálkodási ösztönzők által, amely a gazdálkodó döntését akár a gazdálkodási mód vagy területhasználat megváltoztatására is ösztönzi. E téren minőségi elmozdulás történt, mivel a korábbi egyszerű mennyiségi (és nagy mértékben nagyon egyszerű, mérhető környezeti értéket nem produkáló) szemlélet helyett az érdemi környezeti értékeket ösztönző opciók erősítése történt meg. Pl. az ökológiai gazdálkodás forrása többszörösre nőtt, miközben adminisztrációja egyszerűsödik. b) a gazdálkodási mód utóbbi megváltoztatása nélkül annak fejlesztése során előírt alkalmassági és kiválasztási szempontokon keresztül. Utóbbi jelentősen megerősítésre került minden érintett intézkedésben.

3.2.29. SKV kommentek 6

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 20/04/2015

Téma: Táj szintű tervek és programok támogathatósága

Az ajánlás ismertetése

Az értékelő javasolta, hogy táji szintű összehangolt tervek vagy programok megvalósítása is legyen lehetséges a VP-ben.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Elfogadva és beépítve. A 2014-2020-as VP egyik jelentős újdonsága, hogy számos együttműködési formában ösztönzi az akár gazdasági, akár táji-környezeti együttműködő fejlesztések megvalósítását. A táji-környezeti szempontból leginkább célzott beavatkozásunk a 16.5 alintézkedés, amely kimondottan együttműködő tájhasználat-váltást hivatott ösztönözni és segíteni. Ugyanakkor realitás az is, hogy a gazdálkodók zömmel egyedi gazdálkodási döntéseket hoznak, így számottevőbb együttműködési igény csak a fenti "piloting" jellegű tapasztalatok alapján és után várható.

3.2.30. SKV kommentek 7

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 20/04/2015

Téma: Agrár-fejlesztési intézkedések

Az ajánlás ismertetése

Az értékelő javasolta, hogy az agrár-fejlesztési intézkedések során a lehetőségek méltányosan kerüljenek szét, ne csak egy szűk gazdálkodó kör számára legyenek elérhetőek. Továbbá azt, hogy a fejlesztések lehetőleg ne érintsenek magas ökológiai értékű területeket, ugyanakkor előnyben részesülhessenek azok,

amelyek hozzájárulnak Natura 2000 vagy más védett területek fenntartásához.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Elfogadva: a VP továbbfejlesztés során cél az, hogy minél nagyobb arányban részesülhessenek a támogatásokból a kis gazdálkodók. Ezért megerősítettük a mikro- és kisvállalkozások preferenciáit a beruházásokban, illetve érdemben megemeltük a kis gazdasági szereplők speciális fejlesztési támogatási lehetőségeit (M6).

Továbbá mind a versenyképességi fejlesztések szempontrendszerébe is messzemenően beépítésre kerültek a környezeti és fenntarthatósági szempontok (M4, MN5, M8), amelyhez az agrár-környezeti sémák révén további ösztönzést kaptak a tájfenntartó gazdálkodási módokat választók vagy folytatók.

3.2.31. SKV kommentek 8

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 20/04/2015

Téma: Vízgazdálkodási intézkedések

Az ajánlás ismertetése

Az értékelő javaslata a vízgazdálkodás differenciált – nem csak az öntözés kiterjesztésére irányuló – feldolgozását javasolja. További hangsúlyt javasol helyezni a csapadékgazdálkodás és víz-visszatartás, valamint a nagyobb léptékű (állami) és belterületi (önkormányzati) víz-kormányzási beavatkozások kezelésére is.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Nagyobb részben elfogadva, beépítve. A VP-nek a Bizottság észrevételeit és javaslatait is beépítő továbbfejlesztése során a komplex vízgazdálkodását célzó intézkedés- és feltételrendszer került kidolgozásra. Az új rendszerben jól elkülöníthetők és azonosíthatók az elsősorban gazdálkodási (4.1), a gazdálkodást segítő természeti erőforrás-gazdálkodási, akár gazdálkodási technikát váltó (10.1), valamint az elsősorban környezet- és tájvédelmi műveletek (4.4 és 16.5). Mindegyik esetben igaz, hogy kizárólag a víztestek állapotának és a vízgyűjtő-gazdálkodási tervnek megfelelő beavatkozás lehetséges. Külön intézkedés hivatott ösztönözni a nagyobb területi egységben gazdálkodók együttes fellépését (16.5), illetve az EIP projektek lehetséges témakörei között is kiemelt ez az irány (8.3-ban).

Ugyanakkor térségi léptékű vízgazdálkodási és vízkormányzási beavatkozások a KEHOP, míg a belterületi vízrendezési beavatkozások elsősorban a TOP beavatkozási struktúrájában foglalhatnak helyet.

3.2.32. SKV kommentek 9

Az ajánlás kategóriája: A stratégiai környezeti vizsgálaton alapuló ajánlások

Dátum: 20/04/2015

Téma: Talajok termékenységének megőrzése

Az ajánlás ismertetése

Az értékelő javaslata szerint “minimum követelményként változtatni kellene az intenzív mezőgazdasági technológián, csökkenteni kellene a táblaméreteket. A területen mulcshagyó direkt vetés módszereit kellene követni...”

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Részben elfogadva. A javaslat valódi környezeti haszna vitatott, hiszen a kisebb táblaméreteket következtében az egységnyi megművelt területre jutó energiafelhasználás, és ezáltal üvegházhatású gáz-kibocsátás növekedhet.

Ezért az értékelő javaslatai az 10.1 alintézkedésben (agrárkörnyezet-gazdálkodási program) a kedvezményezett által választható és megfelelő kompenzációval járó intézkedésként kerültek beépítésre.

3.2.33. Szükségletek megfelelése

Az ajánlás kategóriája: A SWOT-elemzés és a szükségletek értékelése

Dátum: 23/01/2014

Téma: Szükségletek

Az ajánlás ismertetése

Az értékelők egy esetben pontosításra, több esetben kiegészítésre tettek ajánlást.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Az ajánlást a tervezők figyelembe vették, a pontosítások és kiegészítés megtörtént. A VP benyújtott változata már jelentősen javította a szükséglet- és beavatkozások koherenciáját, amelynek további pontosítása történt meg a Bizottság észrevételei és javaslatai alapján.: 4,5, és 8, valamint a 11 fejezetbe beépítve.

3.2.34. Szükségletek megfogalmazása

Az ajánlás kategóriája: A SWOT-elemzés és a szükségletek értékelése

Dátum: 23/01/2014

Téma: General

Az ajánlás ismertetése

A tervezetben több szükséglet megfogalmazása nem megfelelő, egyes szükségletek célként vannak megfogalmazva, pontosítása szükséges.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Az ajánlást a tervezők figyelembe vették, és az Értékelők, valamint a Bizottság észrevételei és javaslatai alapján a pontosítások megtörténtek a 4. és 5. fejezetben, valamint a kapcsolódó 8. fejezeti részeknél.

3.2.35. Szükségletek és SWOT

Az ajánlás kategóriája: A SWOT-elemzés és a szükségletek értékelése

Dátum: 23/01/2014

Téma: Szükségletek és SWOT

Az ajánlás ismertetése

Egyes esetekben a fejlesztési szükségletek nincsenek megfelelően levezetve a SWOT analízisből.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

A tervezők figyelembe vették, továbbfejlesztve. Különösen megerősítésre kerültek a környezeti és természeti (fenntarthatósági) adatok és elemzések, valamint a vizek állapotára és vízgazdálkodásra vonatkozó, továbbá a gazdálkodói struktúra mélyebb elemzését tartalmazó megalapozó munkarészek.

3.2.36. prioritás 1.

Az ajánlás kategóriája: A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása

Dátum: 17/05/2014

Téma: Prioritás

Az ajánlás ismertetése

A kiválasztási kritériumok általánosítók.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Továbbfejlesztésre és pontosításra kerültek. A 8. fejezet minden intézkedésében jelentős fejlesztést hajtottunk végre a jól azonosítható, szükséges és elégséges, valamint cél- és intézkedés-specifikus jogosultsági és kiválasztási kritériumok kialakítása érdekében. Ezek során kiemelt figyelmet szenteltünk az SKV-ban megjelenített, valamint a Bizottság által is javasolt környezeti és fenntarthatósági elvárások és kiválasztási kritériumok megerősítésének.

3.2.37. prioritás 6 - 2

Az ajánlás kategóriája: A célértékek meghatározása, a pénzügyi támogatás elosztása

Dátum: 17/05/2014

Téma: Prioritás

Az ajánlás ismertetése

Célszerű lenne a városok projektjeit is a jogosult körbe vonni, ha azok tartalmilag beleférnek az EMVA keretébe.

Az ajánlás kezelése, illetve figyelmen kívül hagyás esetén annak indokolása

Részben befogadva.

A Vp-t, annak prioritásait, eszközeit és forrásait a területi tervezéssel (ERFA és ESZA források) folyamatos összehangolásban terveztük. Ennek keretében került sor a vidéki térségek lehatárolására is, amely a korábbi alapján, de jóval átláthatóbban került meghatározásra. Jelenleg is vannak tehát városok a VP hatókörében,

ugyanakkor a számos intézkedés miatt a TOP-al el kell határozni, hogy mely városok tartoznak még a vidékfejlesztés, és melyek a területfejlesztés hatókörébe. Az ERFA felhasználása kimondottan a városokra fókuszál, ezért az EMVA (6. prioritás) oldaláról nem indokolt a korábbi II IV tengely (most 6. prioritás) jogosultak körének bővítése.

3.3. Előzetes értékelési jelentés

Lásd a csatolt dokumentumokat

4. SWOT-ELEMZÉS ÉS A SZÜKSÉGLETEK AZONOSÍTÁSA

4.1. SWOT-elemzés

4.1.1. A program által lefedett terület jelenlegi helyzetének átfogó, általános leírása közös és programspecifikus kontextusmutatók és más naprakész minőségi adatok alapján

A helyzetleírás Magyarország teljes területére vonatkozik, mivel Magyarország egy nemzeti Vidékfejlesztési Program benyújtása mellett döntött.

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar jellemző statisztikai adatai a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) és az Agrárgazdasági Kutató Intézet (AKI) adatbázisaiból származnak.

A vízgazdálkodás, ezen belül pedig az öntözésfejlesztés Magyarország számára kiemelt jelentőségű a 2014-2020 közötti időszakban. Ezen területre vonatkozóan az AKI, a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ (NAIK) Halászati Kutatóintézet és a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) és az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) szolgál információkkal.

Magyarország környezetgazdálkodására, biodiverzítására vonatkozóan számos tanulmánnyal és adatgyűjtéssel rendelkezik a Földművelésügyi Minisztérium, illetve több civil szervezet is (Magyar Madártani Egyesület, WWF, Magyar Természetvédők Szövetsége).

Az erdészeti kutatás bázisa a NAIK Erdészeti Tudományos Intézet, amely 1898. óta működik. Az erdőgazdálkodásban a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) Erdészeti Igazgatóság által működtetett Országos Erdőállomány Adattár, mint közhiteles hatósági nyilvántartás adja az erdők és az erdőgazdálkodás mennyiségi és minőségi jellemzéséhez szükséges adatokat. Ezek a szükséges GIS alapú digitális térképi kiegészítésekkel vannak ellátva.

A széleskörű, agrárgazdaságot átfogó K+F+I adatbázis rendszerbe foglalásához az alapot KSH, az AKI, a NAK, a NAIK, a közép- és felsőfokú agrárképzési intézmények adatbázisai jelentik.

Magyarország vidéki térségeire vonatkozóan szintén a KSH, az AKI és a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Intézete (MTA RKI) rendelkezik mutatókkal.

A Vidékfejlesztési Program a 2014-2020 közötti időszakban a következő három fő területet helyezi a fókuszba, amelyek fejlesztése elsődlegesen a Vidékfejlesztési Program intézkedésein keresztül valósul meg:

- Gazdasági jellemzők, agrár- és élelmiszeripar versenyképessége (1, 2, 3, 5 prioritás)
- Környezet, éghajlatváltozás (4, 5 prioritás)
- Vidéki térségek társadalmi-gazdasági helyzete (6 prioritás)

Gazdasági jellemzők, agrár- és élelmiszeripar versenyképessége

Mezőgazdaság

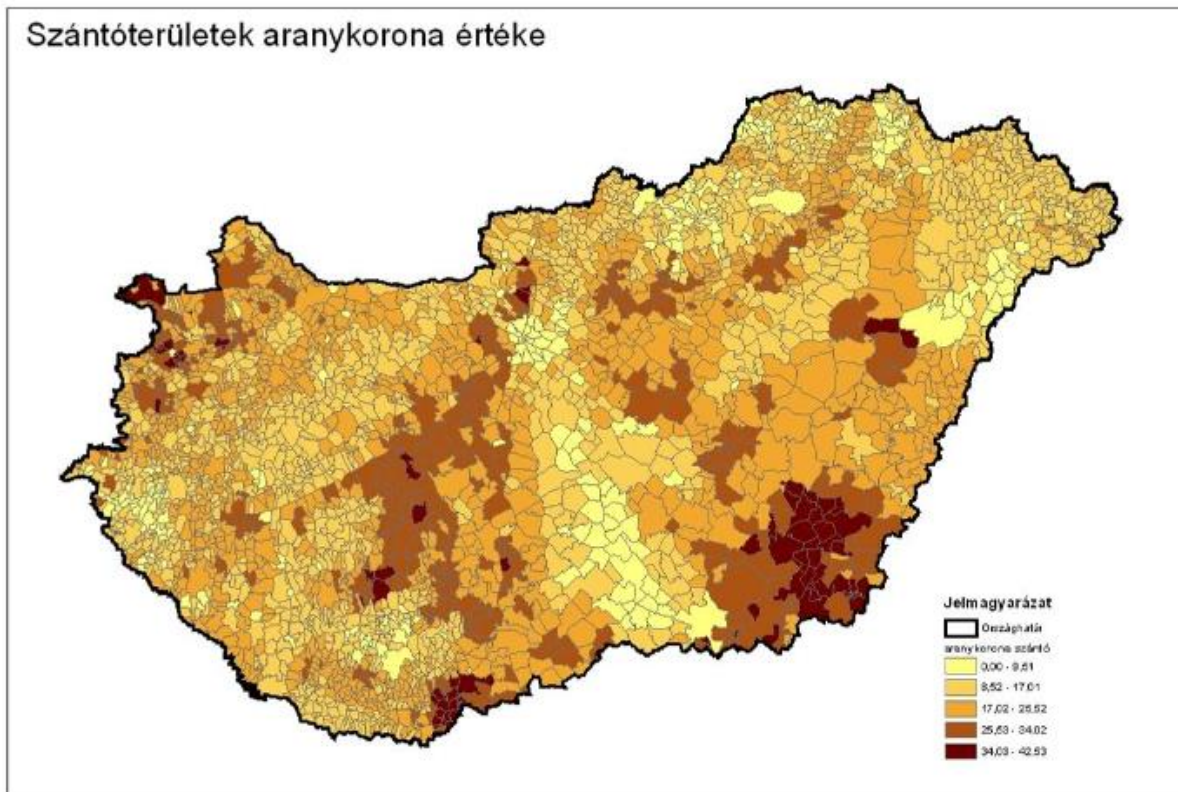
A mezőgazdaság 2014-ben a bruttó hazai termék (GDP) 3,7%-át adta. Az ágazat részesedése a hazai bruttó hozzáadott értékből 4,4% volt (forrás: KSH).

Uniós átlagban kiugróan alacsony, a 2012-es év EUROSTAT adatai alapján az uniós átlag egyharmada a mezőgazdaság termelékenysége. A magyar mezőgazdaság termelékenysége — az EU-hoz néhány éve csatlakozó tagok többségéhez hasonlóan — a csatlakozást megelőzően és azt követően is erőteljesebben ingadozik. A mezőgazdaságból származó jövedelem főként azért hullámzik, mert a termelési szerkezetben erős túlsúlyba került a szántóföldi növénytermesztés, és a változékony időjárás miatt a szántóföldi növények terméshozama egyenetlen. (forrás: KSH)

Magyarország mezőgazdasági területeinek aránya kiugróan magas az EU-28-ak között, 2011-es adatok alapján csak 8 tagállam előzi meg. (forrás: Európai Bizottság: „Mezőgazdaság az Unióban – Statisztikai és gazdasági információk 2012.”)

A szántóföldek aránya a mezőgazdasági területhez képest 2010-ben lényegesen magasabb (81% szemben a 60%-kal), míg a legelőké alacsonyabb volt az uniós átlagnál (15,4% szemben a 33,6%-kal).

2014-ben hazánk közel 78%-a, több mint 7 millió hektár volt termőterület. A termőterületen belül 5 millió 338 ezer hektár mezőgazdasági és 1 millió 928 ezer hektár erdőterület volt, a mezőgazdasági terület 57, az erdő 21%-ot foglalt el az ország területéből. A szántóterület 46%-os aránya (4 millió 324 ezer hektár) az európai országok közül Dánia után a második legnagyobb. A hasznosított gyepterület (2012-ben 759 ezer hektár, az ország területének 8%-a) hosszabb ideje csökken. (forrás: KSH)

1. Szántóterületek aranykorona értéke

Az ökológiai gazdálkodás fejlesztése jelentős potenciált rejt magában, hiszen 2012-ben 2,7%-os arányát tekintve csak Bulgáriát és Romániát előzzük meg az Európai Unióban. Ez az érték kevesebb, mint egyharmada az európai átlagnak.

Magyarországon 1985 óta jelentősen csökkent az öntözhető, vízjogilag engedélyezett területek nagysága. Ebben az időszakban a főművek kapacitása 500-520 ezer hektár öntöző és halastó terület ellátására volt kiépítve. Ebből 309 ezer hektár volt a vízjogilag engedélyezett terület. Mind az engedéllyel rendelkező, mint a ténylegesen megöntözött terület nagysága mára jelentősen lecsökkent. 2013-ban a vízjogilag engedélyezett terület 195 ezer hektár volt, melyből 104 ezer hektáron folyt ténylegesen öntözési gazdálkodás. Ez az összes megművelt terület 2,4%-a, ami az uniós átlag kevesebb, mint felének felel meg. Az öntözéshez szükséges vízmennyiség rendelkezésre áll és elérhető, hiszen az öntözött területek 80%-a a három nagy folyó (Duna, Tisza, Dráva) területére esik, melyek mennyiségi és minőségi szempontból is alkalmasak a VKI előírásainak megfelelő öntözési igények kiszolgálására. A meglévő víztározók vízkészletének jelenleg csupán 8-10%-át hasznosítjuk öntözésre.

2014-ben a mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátásának 34,7%-át az állattenyésztés, 42,6%-át pedig a szántóföldi növénytermesztés tette ki (a szántóföldi növénytermesztő üzemek száma 39 527 db volt). A kertészet a teljes bruttó kibocsátás 13%-át fedte le. (forrás: KSH)

Az állattartás továbbra is heterogén képet mutat. A főbb állatfajok közül a szarvasmarha- és a juhállomány folyamatosan növekszik, a sertés- és a baromfiállomány azonban a 2014 évi adatok alapján is csökken. (forrás: KSH)

Magyarország védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajtaiban sikerült megőrizni az elmúlt évszázadban mezőgazdasági termelésbe vont genetikai alapokat, amelyeket a modern fajták az intenzív áruterelésben mára leváltottak. A megőrzésbe vont 36 állatfajta valamennyi fajban képviseli a korábban széles körben elterjedt legfontosabb fajtákat. Ezen fajták, valamint a ritka és veszélyeztetett növényfajták és mikroorganizmusok megőrzése kiemelten fontos feladat a biodiverzitás fenntartása szempontjából.

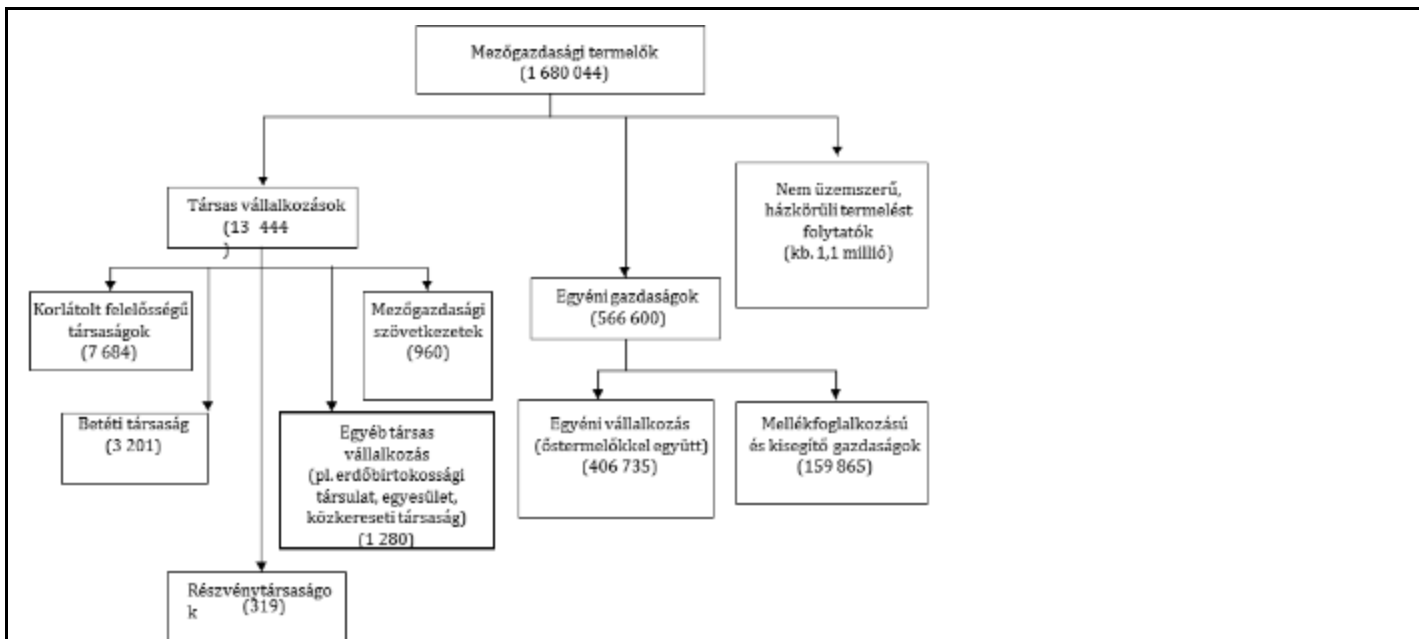
2014-ben hazánkban a mezőgazdaság közel 190 ezer főt foglalkoztatott, amely Magyarország összfoglalkoztatotti rátájának 4,6%-a (forrás: KSH). A foglalkoztatottság tekintetében a 2013 évi FADN adatok alapján elmondható, hogy a teljes szántóföldi ágazat éves munkaerő egysége (ÉME) vetített foglalkoztatási nagysága csupán az egytizede a kertészeti ágazatnak. Míg a kertészeti ágazat esetében ez az érték átlagosan 0,2 ÉME/hektár, addig szántóföldi gazdálkodásnál átlagosan 0,02 ÉME/hektár. Az állattenyésztés esetében az ÉME számosállatra vetíthető, amely a teljes ágazatra nézve átlagosan 0,05 ÉME/számosállat. (forrás: AKI).

Év	A mezőgazdasági foglalkoztatottak								
	száma összesen 1000 fő	ebből:							
		alkalmazott		szövetkezet tagja		társas vállalkozás tagja, önálló		segítő családtag	
		1000 fő	%	1000 fő	%	1000 fő	%	1000 fő	%
2002	240,9	142,8	59,3	16,8	7,0	71,9	29,8	9,4	3,9
2003	215,2	141,9	65,9	6,1	2,9	59,0	27,4	8,2	3,8
2004	204,9	130,7	63,8	5,6	2,7	62,3	30,4	6,3	3,1
2005	194,0	125,1	64,5	4,8	2,5	58 4	30,1	5,6	2,9
2006	190,8	122,4	64,2	3,8	2,0	56,8	29,8	7,7	4,0
2007	182,9	122,9	67,2	2,8	1,5	51,1	27,9	6,1	3,4
2008 (TEÁOR '08)	169,2	114,1	67,5	1,7	1,0	50,0	29,6	3,3	1,9
2009 (TEÁOR '08)	175,8	115,3	65,6	2,0	1,1	53,3	30,3	5,2	3,0

1. A mezőgazdasági foglalkoztatottak száma

Az összes mezőgazdasági termelőt tekintve az átlagos birtokméret és a termelési érték is jóval alacsonyabb az EU-s átlagnál. A magyar mezőgazdaságban a gazdaságok közel kilenctizede 5 hektár körüli földterületen gazdálkodik, ez az arány jóval meghaladja az EU-országok 70%-os átlagát (forrás: KSH). A 2013 évi Gazdaságszerkezeti Összeírás (továbbiakban: GSZÖ) alapján az átlagos birtokméret 10,1 ha (társas gazdaságok esetében ez 310,3 ha, míg az egyéni gazdaságok átlagos mérete 5,5 ha). A gazdasági szervezetek átlagos területe 5 százalékkal csökkent, az egyéni gazdaságoké 17 százalékkal nőtt. A gazdasági szervezetek 3 százaléka, az egyéni gazdaságok kétharmada használ 1 hektárnál kisebb mezőgazdasági területet. (forrás: KSH) A tendencia a legkisebb méretű gazdaságok számának csökkenése, ezzel párhuzamosan pedig a 10 ha fölötti gazdaságok számának és méretének növekedése. Magyarországon ennek ellenére továbbra is a duális üzemszerkezet – a közepes méretű gazdaságok hiánya – a jellemző, ezért a kisméretű gazdaságok erősítése és az életképes közepeméretű gazdaságok létrehozása a cél annak érdekében, hogy elősegítsük az EU legtöbb tagállamában működő fenntartható üzemszerkezet létrejöttét.

A magyar mezőgazdasági termelésben 2014-ben regisztrált vállalkozások száma megközelítette a 466 ezret. Az önálló vállalkozások (452 ezer) és a társas vállalkozások (14 ezer) száma nem változott döntően az egy évvel korábbihoz képest. (forrás: KSH)

2. A mezőgazdasági ágazat szereplői 2010-ben

Versenyképes mezőgazdasági termelőnek Magyarország termelési és jövedelmi viszonyai alapján az minősül, aki eléri a legalább 6000 euró STÉ-t, azaz pl. szántóföldi növénytermesztő esetében közel 10 ha-on, vagy annál nagyobb területen gazdálkodik. A 2007-2013-as programozási időszakban versenyképes termelőnek az minősült, aki legalább 4 EUMÉ-val rendelkezett, ez nagyjából megfelel a 2014-2020 között alkalmazandó 6000 euró STÉ-nek. A versenyképes termelő definíciója tehát lényegében nem változott.

Magyarországon 6 000 euró STÉ felett a 2013. évi GSZÖ alapján összesen 82 546 db üzem van. Ezen belül a kertészeti ágazatban 16 898 db az állattenyésztésben 22 395 db versenyképes üzem működik. (forrás: AKI)

	darab	HMT	ÁE	ÉME	STÉ	Üzemre jut
					(EUR)	/ÉME
Szántóföldi növénytermesztő	39 527	2 707 144,7	98 247,5	77 896,6	2 121 794 520,8	1,97
Zöldségtermesztő	4 453	21 818,7	1 864,9	11 614,4	183 348 868,4	2,61
Szőlő- és gyümölcstermesztő	6 517	100 802,6	2 476,5	23 143,0	191 331 782,6	0,55
Tömegetkarmányt fogyasztó állatokat tartó	6 121	435 439,8	350 605,6	19 255,1	467 879 675,1	3,15
Abraktakarmányt fogyasztó állatokat tartó	5 017	64 103,7	994 554,8	17 417,2	1 137 791 250,2	3,47
Vegyes növénytermesztő	4 128	11 274,5	11 977,9	13 556,2	137 799 54,3	3,28
Vegyes állattartó	3 056	92 852,9	133 888,8	8 381,8	170 832 858,4	2,74
Növénytermesztés és állattartás vegyesen	13 724	704 070,3	376 61,3	34 500,7	820 598 143,7	2,51
Összesen	82 546	4 242 597,3	1 969 977,3	205 765,0	5 231 376 645,5	

3. Versenyképes gazdaságok megoszlása

A szántóföldi növénytermesztésben az elmúlt időszakban a betakarítás előtti, úgynevezett pre-harvest fázis jelentős támogatási forrásban részesült. Az értékesítési pozíciókat – főleg a kisebb termelők esetében – ugyanakkor jelentősen rontja a megfelelő tároló- és terményszárító kapacitások hiánya, ezért számukra alapvető szükséglet ezeknek a kapacitásoknak növelése, ill. felújítása.

Magyarországon az évi átlagos 15 millió tonnás gabonatermést megbízhatóan 22,3 millió tonnás tárolótérben lehet tárolni. Jelenleg 19,5 millió tonnás tárolótér áll rendelkezésre, így kb. 2,8 millió tonna a tárolótér igény. A tárolótér jelentős része 30 évnél idősebb, így az – elsősorban energetikai - korszerűsítés is szükségszerű.

Az 5000 tonnás tárolókapacitás kb. 1000 ha termőterület termésének tárolására elegendő. Ez a méret meghaladja egy kisméretű üzem termelési volumenét. A jelenlegi raktározási technológia mellett ennél kisebb kapacitású raktár építése ugyanakkor nem tekinthető gazdaságosnak. Ebből kifolyólag az 5000 tonna tárolókapacitás köré kialakulhat egy raktározási együttműködés. Ezen felül a raktározási piacon kialakuló növekvő raktárkínálat a raktározási díjak csökkenésén keresztül segítheti a gabona- és más szántóföldi növénytermelőket.

A szántóföldi növénytermesztési ágazat másik azonosítható fejlesztési szüksége a szárítók cseréje, ill. modernizációja. A szárítás jelentős, és - a klímaváltozás hatásai miatt – egyre kevésbé előrelátható költséggel járó tevékenység. A költségek döntő részét az energiaköltségek teszik ki. Ezért indokolt a terményszárítók energiahatékonysági, ill. megújuló energia felhasználását célzó cseréjét, ill. modernizációját támogatni.

A gazdaságok vezetőinek életkora hazánkban is illeszkedik az uniós átlaghoz. Lényegesen alacsonyabb azonban közöttük a képzéssel rendelkezők aránya (az uniós átlag mintegy fele), mind az összes vezető, mind a 35 évnél fiatalabb vezető körében is. Pozitív elmozdulást jelez, hogy a utóbbi években az induló fiatal gazdálkodók célzott támogatása által a fiatal és képzett gazdaságvezetők aránya 19,9%-ról 25%-ra nőtt.

A 2013. évi GSZÖ adatai alapján 11 138 darab, legalább 6000 STÉ-vel rendelkező 40 év alatti egyéni gazdálkodó vagy östermelő van.

A kisüzemek fejlesztése tekintetében Magyarország a 3000-6000 euró STÉ közötti üzemszoportot határozta meg. A 2013. évi GSZÖ alapján jelenleg Magyarországon 52 332 db ilyen üzem jelenik meg.

Az üzemszoporton belül saját fogyasztásra termelő, félig önellátó, valamint árutermelő gazdaságot különböztethetünk meg. Túlnyomó többségben a saját fogyasztásra termelők vannak (58%), a félig önellátó gazdaságok aránya 29%, míg az árutermelők 27%-ot adnak. Míg a saját fogyasztásra termelők és a félig önellátó gazdaságok esetében az éves munkaerőegység csak 0,5 illetve 0,7, addig ez a szám az árutermelők között 1,6. Jelenleg Magyarországon az árutermelő öfenntartó gazdaságok száma 5000 üzemet tesz ki. (forrás: AKI)

Élelmiszeripar

Az élelmiszeripar a GDP előállításából 1,9%-kal részesedett 2013-ban, az ágazat bruttó hozzáadott értéke 2,2%-a volt a teljes nemzetgazdaságénak.

Megnevezés	TEÁOR '03	TEÁOR '08			
	2007	2008	2009	2010	2011+
	folyó áron, millió HUF				
Élelmiszerek, italok és dohánytermékek gyártása összesen	112 052	85 768	77 168	89 597	104 847
Ebből:					
Hús- és halfeldolgozás, - tartósítás	2 947	3 665	3 642	6 002	5 897
Baromfi- és hal- és halfeldolgozás, - tartósítás	5 231	4 119	3 956	4 824	5 884
Gyümölcs, zöldség feldolgozás tartósítás	7 197	7 234	9 275	8 225	8 818
Tejtermék gyártása	6 357	7 160	6 422	7 368	6 423
Malomipari termék gyártása	1 312	3 046	3 178	6 358	2 080
Takarmány gyártása	5 924	4 125	4 608	6 959	4 536
Cukorgyártás	3 109	742	474	..	..
Édesség gyártása	1 088	2 428	1 704	2 958	2 323
Desztillált szeszes ital gyártása	1 961	1 187	1 841	1 208	2 472
Szőlőbor termelése	1 986	3 391	5 198	6 431	7 434
Sörgyártás	6 287	6 801	2 696	3 519	2 772
Üdítőital, ásványvíz gyártása	12 984	8 929	5 119	4 568	8 024
Dohánytermék gyártása	2 186	2 318	1 585	4 924	1 296

4. A beruházások teljesítményértéke az élelmiszeriparban

2014-ben a nemzetgazdaság összes beruházási értékéből az élelmiszeripar közel 153 milliárd forinttal (2,9%) részesedett. A teljes nemzetgazdaság beruházási volumene 14, a mezőgazdaságé 17, míg az élelmiszeriparé közel 29%-kal nőtt. (forrás: KSH)

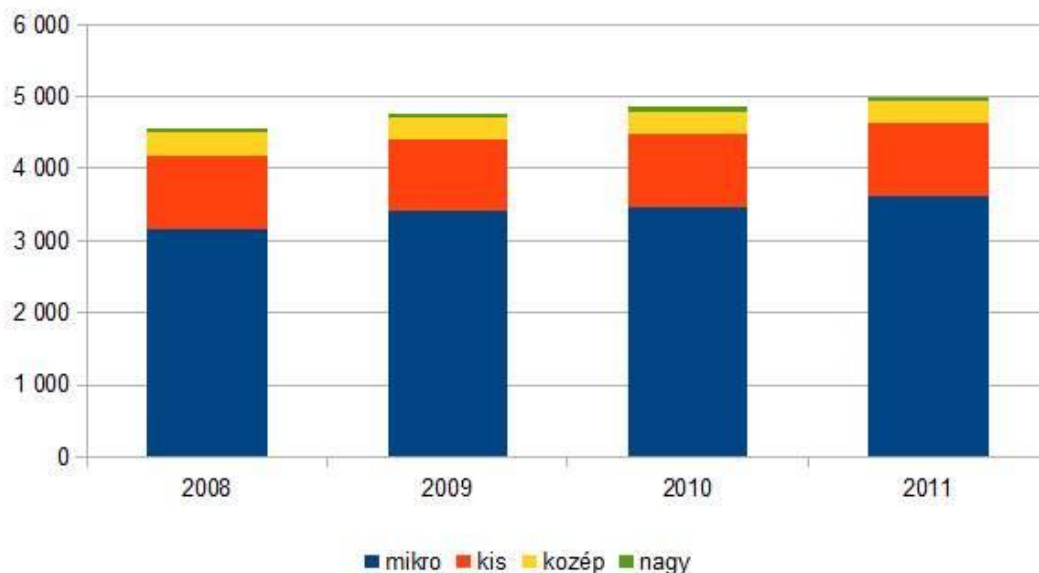
	2006	2007	2008	2009	2010
EU-27 átlaga	102,0	103,8	102,9	101,6	103,1
Magyarország	102,3	98,7	91,1	90,2	89,2
*					

5. Az élelmiszeripar termelési indexe (2005=100%)

A KSH adatai szerint 2013 első három negyedévében 129,9 ezer főnek nyújtott megélhetést az élelmiszeripar, 5 ezerrel többnek, mint három évvel ezelőtt.

A hazai élelmiszeripar nyersanyag-ellátottsága kiemelkedően stabil. Legnagyobb beszállítója a hazai mezőgazdaság, a feldolgozásban megjelenő hazai alapanyag aránya 87% volt 2010-ben, az Ágazati Kapcsolatok Mérlege alapján. (forrás: AKI). Ugyanez fordítva is igaz, a hazai mezőgazdasági alapanyagok legfontosabb felvásárlója a magyar élelmiszeripar, a termékek mintegy harmadát (2010-ben 31 százalékát) vásárolja fel. A hazai mezőgazdasági kivitel mintegy kétharmada (2013-ben 69%-a) valamilyen szintű feldolgozást követően kerül exportra (forrás: AKI).

A hazai élelmiszeripar egy foglalkoztatottra vetített hatékonysága 2010-ben mindössze 40,7%-a volt az EU-28 átlagának. A mezőgazdasági alapanyag-termelésben előállított termékekhez a hozzáadott értékek és a biztosabb piaci pozíciót biztosító élelmiszer-feldolgozásban megvalósult fejlesztések az elmúlt években rendre az amortizációs érték alatt maradtak, így annak versenyképessége egyre romlik. Mindezek alapján, az élelmiszeripar területén két fő fejlesztési szükséglet jelentkezik: a gyorsan változó igényekhez illeszkedő, magas minőségű termékfejlesztésre képes élelmiszeripari mikro- és kisvállalkozások technológiai fejlesztése, valamint a globálisan is versenyképes vállalkozások pozícióinak megőrzése, elsősorban az erőforrás-hatékonyság és a termelékenység javításával.

6. Élelmiszeripari vállalkozások száma Magyarországon 2008-2011 között (db)

A rövid ellátási láncokban értékesített termék kínálata és a kereslet is stabil és uniós összehasonlításban is jelentős Magyarországon. A GfK Háztartáspanel adatai szerint a piacok reneszánszukat élik, hiszen az elmúlt évtizedben a piaci költés megkétszereződött: a 2000. évi 70 milliárd forintról 2011-re 130 milliárd forintra nőtt.

Egyre nő a minőségi, magas feldolgozottságú, ill. földrajzi eredetjelzéssel rendelkező élelmiszerek iránti globális igény is, ahol az Európai Uniónak hagyományosan jelentős versenyelőnye van.

Magyarország mezőgazdasági termelése – különösen az állati eredetű és kertészeti termékeké -, valamint az élelmiszer-feldolgozás, mind az élelmezésbiztonság, mind a minőségi élelmiszerek piacán jelentős potenciállal rendelkezik.

Az élelmiszerpiacon speciális piaci szegmenst jelent a lokális termékek piaca. A minőségi igények már hazánkban is növekednek: a lakosság egy kicsi, de tudatos és fizetőképes szegmensében a nagyobb hozzáadott értékű élelmiszerek iránti igény nő (egészség-, minőség- és környezettudatosság, különleges fogyasztói igények megjelenése).

Szintén jelentős további fejlődési potenciál van a szőlőbor előállítás szegmensben. A termelői összefogások mentén az ágazat az elmúlt 10 évben látványos fejlődést ért el, mind termékminőségben, mind piaci eredményeiben.

Erdőgazdálkodás

A hazai erdősültség a mezőgazdasági szerkezetváltást segítő erdőtelepítési támogatások eredményeképpen folyamatosan nő. Az erdő és átmeneti cserjés borítottság aránya hazánkban 2014-ben az összes földterület 21%-ára terjedt ki (közel 2 millió hektár), amely jóval az uniós 42%-os átlagérték alatt van (forrás: NÉBIH). Az erdőborítottság elmarad a lehetőségektől, amelynek legfontosabb okai a finanszírozási rendszer nehézségei és a mezőgazdasági termékek robbanásszerű áremelkedése. Az ország jelentős erdőtelepítési potenciállal rendelkezik (a Nemzeti Erdőtelepítési Program szerint 27%-ra - mintegy 680 000 hektár - emelhető az erdősültség Magyarországon, amely az erdők ökológiai szolgáltatásai mellett a megújuló energiatermelés és a CO₂-megkötés fontos tényezője. A hazai erdőállományok fafaj összetételében 37% az idegenhonos fafajok aránya, egyes termőhelyeken jelentős az inváziós fajokkal való fertőzöttség.

Az erdők a legnagyobb CO₂-nyelők, a hazai szénkibocsátás 13%-át kötik meg. Az energetikai minőségű faanyag becsült egyenértéke 36-37 terra joule, területi elhelyezkedése az országban lehetővé teszi a kis szállítási távolságok mellett történő felhasználást.

Az ország élőfakészlete folyamatosan nő, évente átlagosan 13,1 millió bruttó m³-rel (forrás: NÉBIH). A megújuló energiafelhasználás zömmel fa-alapú: 79,3%, míg ez az arány az EU-28 átlagában mindössze 48,3%.

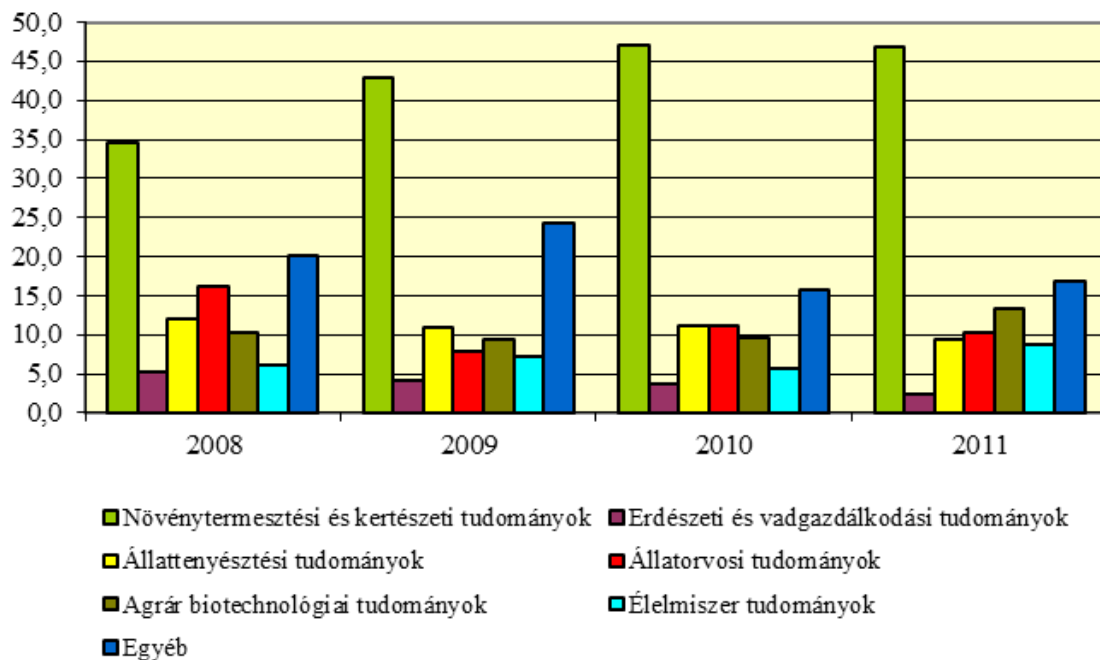
A foglalkoztatottak száma az erdőgazdálkodásban 2013-ban elérte 22,6 ezer főt.

Kutatás + Fejlesztés + Innováció, együttműködés

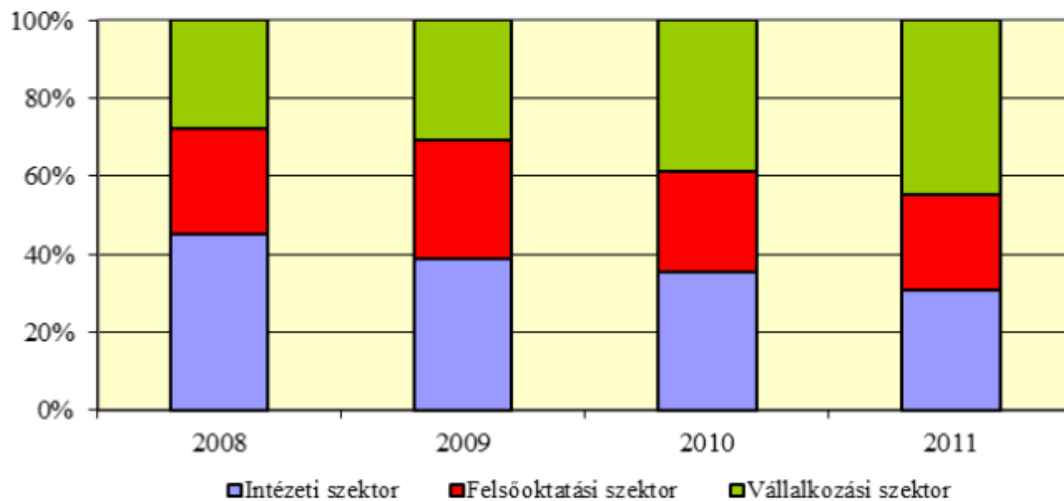
A K+F, az oktatás és a szaktanácsadás a „Tudás háromszögeként” a mezőgazdaságban az innováció alapját jelenti. A 2014-2020 közötti időszak fejlesztéspolitikája központi, átfogó szerepet szán az innovációnak. Az agrár- és vidékfejlesztésben az innovációs teljesítmény növelését közösségi szinten az EMVA mellett a kohéziós alapok is szolgálják, amelyben az innováció és a tudástranszfer első helyen kiemelt, az EMVA-ban átfogóan is alkalmazandó prioritás.

2011-ben az agrár K+F ráfordítás az agrárgazdaság kibocsátásának arányában 1,01%-ot ért el, vagyis az

átlagos nemzetgazdasági K+F ráfordítás szintje alatt volt. A kutatóműhelyek és vállalkozások kapcsolata gyenge, a magyarországi telephelyű nagy élelmiszeripari vállalkozások kutatórészlegei kizárólag külföldön működnek.

7. Az agrártudományok K+F ráfordításainak ágazati megoszlása

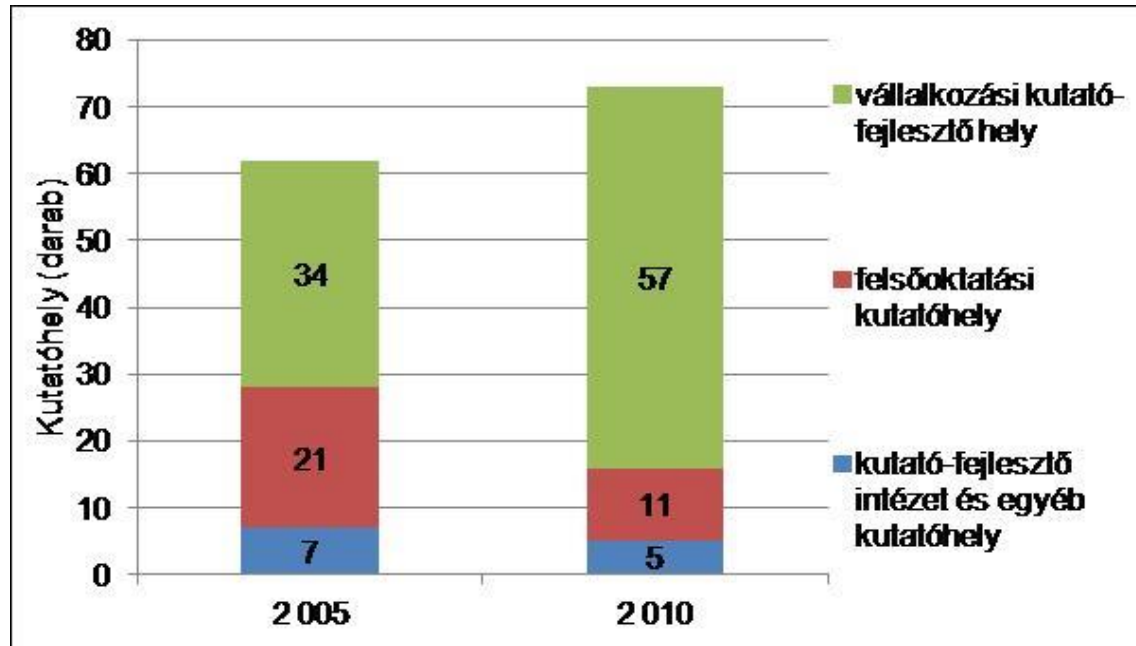
8. Az agrártudományok K+F ráfordításai szektoronként

Magyarországon a vállalati szférában foglalkoztatott kutató-fejlesztő mérnökök aránya jóval alacsonyabb, mint az EU tagállamaiban, ez különösen érvényes az élelmiszergazdaságra. A vállalati kutatók létszáma 2005-2010 között több mint a kétszeresére nőtt az élelmiszeriparban, ám az még így is elenyésző az élelmiszeripari vállalkozások számához és a teljes vállalati kutatói létszámhoz képest.

Ezt mutatja az a szakadék, ami az EU-12 átlagának vállalati K+F+I részleg aránya (52%-ban) és a

Magyarországon működő vállalkozásoknál található kutató és fejlesztő részlegek arányában (16,1%) megmutatkozik (Sebők, 2006). Ez alól a különbség alól alig van kivétel (pl. a növényolaj iparban).

A hagyományos kistermelői, közvetlen értékesítési lehetőségek korlátozottak, hozzáadott érték növelésük gyenge, informáltságuk és együttműködésük alacsony fokú. Emellett a vállalkozások, különösen a kkv-k sem ismerik és alkalmazzák az eddig általuk nem ismert, különösen a K+F eredményekből származó tudás hatékony felkutatásának és megszerzésének módszereit. A kutatási eredmények többsége nem, vagy csak részben hasznosul. Az innováció legkedveltebb forrása Magyarországon a műszaki szakirodalom, ellentétben az európai átlaggal, ahol az első helyen a vállalkozások saját K+F tevékenysége áll, de jelentős szerepe van a közvetlen kapcsolatokon keresztül történő transzfernek is.

9. Az élelmiszeripar és élelmiszer-tudomány tudományágakhoz köthető kutatóhelyek

A mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdaságvezetők szakmai felkészültsége a 2003-2010 közötti időszakot vizsgálva a KSH adatai szerint javult ugyan, de még mindig több mint 86%-uk mezőgazdasági végzettséggel egyáltalán nem, vagy csupán 10-15 éves gyakorlati tapasztalattal rendelkezik. A piacra termelő gazdaságvezetők szakmai ismeretei már kedvezőbbek, de körükben is legmeghatározóbb (70% körüli) a gyakorlati tapasztalat. A kedvezőtlen szakmai felkészültség ellenére a gazdálkodók ismeretszerzési igényei is alacsonyak. Egy 2007-es (200 gazdaságot vizsgáló) felmérés szerint a magyar gazdálkodók 85%-a elegendőnek tartja korábban megszerzett ismereteit, és csak alig 15%-uk vesz részt szakmai továbbképzéseken.

Mezőgazdasági tevékenységet végző egyéni gazdálkodók szakmai felkészültsége

Megnevezés	Mezőgazdasági képzettség (%)		
	Nincs, vagy csak gyakorlati tapasztalat	Alapfok	Közép- és felsőfok
Összes egyéni gazdaságban			
Magyarország			
2003	87,6	4,8	7,6
2005	87,6	4,9	7,5
2007	86,8	5,7	7,4
2010	85,9	5,3	8,8
<i>EU27 (2005)</i>	<i>80,1</i>	<i>11,4</i>	<i>8,5</i>
<i>EU15 (2005)</i>	<i>77,5</i>	<i>11,6</i>	<i>10,9</i>
<i>EU12 (2005)</i>	<i>81,8</i>	<i>11,3</i>	<i>6,9</i>
Értékesítésre termelő* gazdaságokban			
2003	72,2	8	12,1
2005	73,4	8,8	12,2
2007	71,6	9,9	12,5
2010	68,9	9,6	13,6
* Saját fogyasztáson felüli felesleget értékesítik és a kizárólag értékesítésre termelők együtt			
Forrás: GSZŐ, 2003, 2005, 2007, ÁMŐ 2010. KSH			

10. A mezőgazdasági tevékenységet végző egyéni gazdálkodók szakmai felkészültsége

Egy 2007-es (200 gazdaságot vizsgáló) felmérés szerint a magyar gazdákra erős bizalmatlanság jellemző az együttműködési formákkal szemben, ami jelentősen rontja a piaci versenyelőnyeiket. Magyarországon a szövetkezeti értékesítési forma a 10%-ot sem éri el, gazdálkodóink háromnegyede küzd értékesítési gondokkal. Az együttműködések száma az élelmiszer-feldolgozásban is rendkívül alacsony, az élelmiszeripari klaszterek száma hozzávetőlegesen 13 (forrás: AKI).

Az EU-s szintű minőségi rendszerekben részt vevő termékek száma mindössze 13. A mezőgazdasági és élelmiszer-feldolgozó ágazatban a vállalkozások jelentős része nem éri el a minőségi rendszerek által megkövetelt színvonalat, és alacsony az ilyen rendszerekben való részvételhez szükséges együttműködési készségük is. Ugyanakkor tény az is, hogy az ilyen magas hozzáadott értékű rendszerekhez való csatlakozáshoz szükséges tudásátadási és tanácsadási szolgáltatások sem kellően kiterjedtek és strukturáltak.

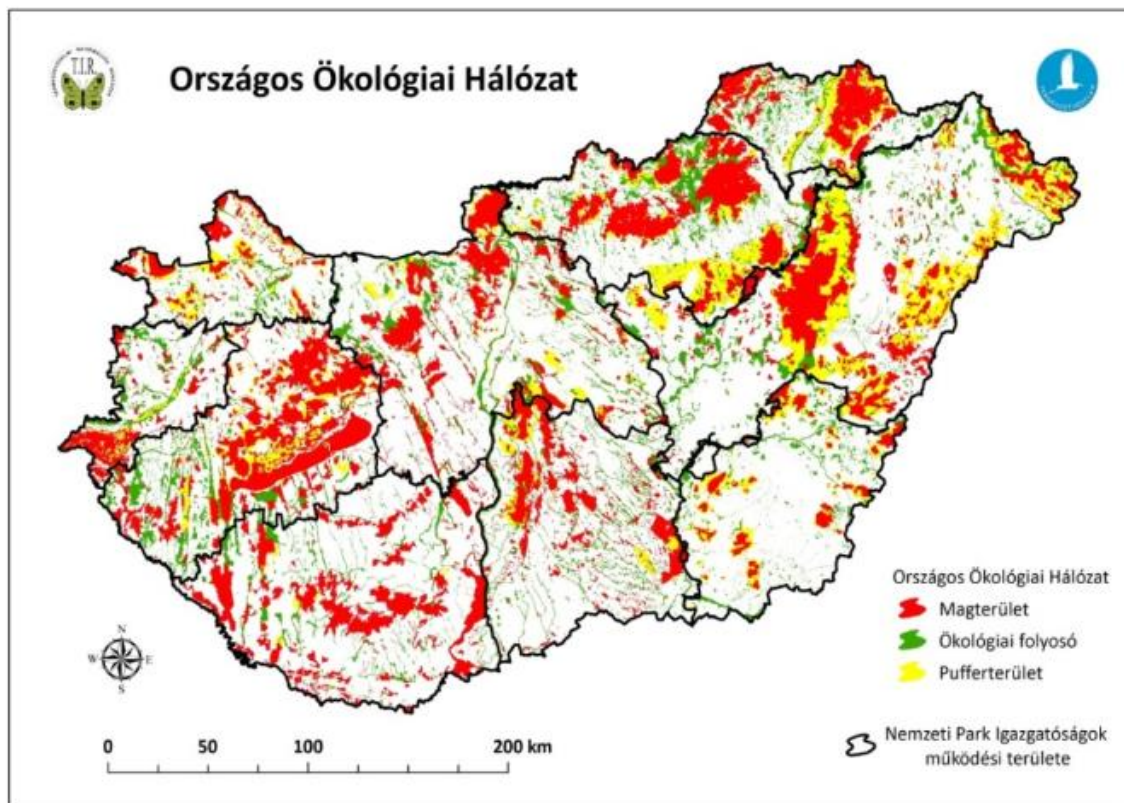
A rövid ellátási láncok gazdasági fenntarthatósági problémáit mutatja, hogy az AKI (2012) közvetlen értékesítéssel foglalkozó tanulmányában az interjúk alapján a leggyakrabban említett akadályozó tényezők a közvetlen értékesítéssel kapcsolatban a következők voltak: a közvetlen értékesítés sok időt és energiát követel meg, költséges a törvényi előírásoknak való megfelelés, valamint a megfelelő infrastruktúra kialakítása, továbbá nehéz előre tervezni, mert bizonytalan a piac.

A környezeti fenntarthatóságának problémáit mutatja, hogy az AKI (2013) piacokkal kapcsolatos felmérésében a rövid ellátási láncban értékesítő termelők döntő többsége saját gépjárművel szállította a termékeit és ezek életkora átlagosan 12 év volt, valamint a gépjárművel megtett összes távolság is számottevően nagyobb volt, mint a hosszú ellátási láncban részt vevő termelők esetében.

Környezet, éghajlatváltozás

Természetföldrajzi adottságaink sokszínű tájak és gazdag természetes élővilág kialakulását tették lehetővé, melyek nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő értéket képviselnek és a Kárpát-medencében egyedi ökológiai egységet képeznek. Természetes és természetközeli élőhelyeink a mezőgazdasági termelés szempontjából is alapvető ökológiai szolgáltatásokat nyújtanak.

Az Európai Unió ökológiai hálózatához, a Natura 2000-hez tartozó területek teljes kiterjedése hazánkban összesen közel 2 millió hektár. Arányuk mind a teljes területhez viszonyítva (EU-27: 17,9%, HU: 21,4%), mind a hasznosított mezőgazdasági területeken belüli (EU-27: 10,6%, HU: 14,6%), illetve az erdőterületeken belüli (EU-27: 22,9%, HU: 37,8%) részesedést tekintve meghaladja az uniós átlagot. (EUROSTAT). 2015. év közepéig összesen 242 db Natura 2000 területre (54 %) készül fenntartási terv, amelyek a Nemzeti Park Igazgatóságok honlapjain megtekinthetőek (pl: <http://www.ferto-hansag.hu/n2k-fenntartasi-tervek>). Magyarországon 20 db, korábban pilot projekt keretében elkészült fenntartási terv felülvizsgálatára, valamint további közel 130 db fenntartási terv elkészítésére van szükség ahhoz, hogy az ország teljes Natura 2000 hálózata le legyen fedve. A Natura 2000 erdőterületek esetében a speciális előírásokat továbbra is az erdőtervekben kívánjuk rögzíteni, tehát erdőterületekre különálló fenntartási tervek nem készülnek. Az élőhelyvédelmi irányelv I. mellékletében 46, hazánkban is előforduló élőhelytípust találunk. A 2013. évi ország jelentés alapján a kedvező (FV) helyzetű élőhelytípusok aránya 19 % volt, ami 9 élőhelytípust jelent. A legnagyobb százalékos értéket (59 %) a nem kielégítő (U1) kategória adta, ami 27 élőhelytípust érint, míg a rossz (U2) kategóriába csupán az élőhelytípusok 22 %-a került, azaz 10 élőhelytípus (forrás: Natura 2000 jelentés). A mezőgazdasági élőhelyek biodiverzitása jelentősen csökkent.

11. Országos Ökológiai Hálózat

Az EU tagországokban jelentős csökkenést mutató, mezőgazdasági biodiverzitást jelző mezőgazdasági élőhelyekhez kötődő madárfajok helyzetében pozitív és negatív tendenciák is megfigyelhetők.

Egyrészt az állományindex az 1999-2011 közötti időszak során 2005-ig stagnáló, állandó értéket mutattak, azonban 2005 óta csökkenő tendenciát láthatunk. 2009-2011 között jelentkeztek a legalacsonyabb értékek, amelyek a bázis évnek 65%-a körül mozogtak (forrás: Natura 2000 PAF). Egyes fajok (pl. füstifecske) esetében a populáció csökkenését a mezőgazdasági tevékenység visszaszorulása is okozhatja (az állattartó telepek számának csökkenésével elvesztették fészkelőhelyeik jelentős részét; forrás: Magyar Madártani Egyesület).

Másrészt számos ritka és veszélyeztetett faj állományváltozása kedvező trendeket mutat, amely részben a hatékony védelmi intézkedéseknek köszönhető. A parlagi sas (*Aquila heliaca*), a kerecsensólyom (*Falco cherrug*), a kék vércse (*Falco vespertinus*) és a túzok (*Otis tarda*) állománya növekedett a múlt évtizedben (forrás: Natura 2000 PAF).

Magyarország természeti hátránnyal érintett területeinek összterülete 395 402 ha, ami az összes megművelt terület 6,3%-a, valamint az ország területének 4,25%-a. Az új lehatárolást 2018-ig kívánjuk bevezetni.

Magyarország sajátos földrajzi elhelyezkedéséből adódóan az ország területének 80%-án mezőgazdasági és erdőgazdálkodási művelésre alkalmas talajok vannak (KSH). A jó minőségű, nagy termőképességű talajok aránya jelentős, amely kedvező adottságot biztosít a mező- és erdőgazdasági hasznosítás részére. Általánosságban elmondható, hogy termőtalajaink nem szennyezettek, jelentős része toxikus elemeket határérték felett nem tartalmaz (az összes vizsgált mintából arzén tekintetében csak a minták 3%-a, higany esetében a minták 0,32%-a, kadmiumnál a minták 3%-a, az ólom 1%-a, a rézre vonatkozó vizsgálati eredményeknek pedig mindössze 0,1%-a volt határérték feletti). Az országban 1992 óta működő Talajvédelmi Információs és Monitoring rendszer (TIM) széles körűen, körülbelül 1200 mintavételi pont alapján adatot szolgáltat talajainkról és azok állapotáról. A monitoring rendszer célja az ország talajkészleteinek minőségében bekövetkező változások nyomon követése. A TIM adatai elsősorban országos léptékű elemzések készítésére alkalmasak. A TIM pontokon mért adatok alapján elmondható, hogy az ország talajainak nitrogén ellátottsága szempontjából több mint 25%-a, kálium ellátottság tekintetében több mint 50%-a, míg foszfor ellátottság szempontjából pedig több mint 60 %-a jó vagy igen jó állapotú. A talajok állapota, termékenysége tehát összességében kedvező, azonban a termőtalajokat funkciójuk ellátásában akadályozó és termékenységüket csökkentő degradációs folyamatok veszélyeztetik.

Az ország felszín alatti vízkészlete, amelynek térbeli eloszlása egyenletesebb, mint a felszíni vízé, európai viszonylatban is kiemelkedő jelentőségű. A 2010-es adatok alapján a hasznosítható felszín alatti vízkészlet 1480 millió m³, míg a hasznosítható felszíni vízkészlet 114,674 millió m³.

Az első Vízyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT-1) felülvizsgálata és a második Vízyűjtő-gazdálkodási Terv előkészítése jelenleg is folyik.

A felülvizsgált vízyűjtő-gazdálkodási terv előzetes, szakértői szintű állapotértékelése alapján a felszíni víztesteknél a vízfolyás víztestek 13%-a jó, vagy annál jobb minőségű, 22%-a adathiányos. Az állóvíz víztestek 12%-a kapott legalább jó ökológiai minősítést és a természetes állóvizek 34%-a adathiányos. A vízfolyás víztestek 25,5 %-ában nincs szabad vízkészlet vagy vízkivételek miatt vízhiányos.

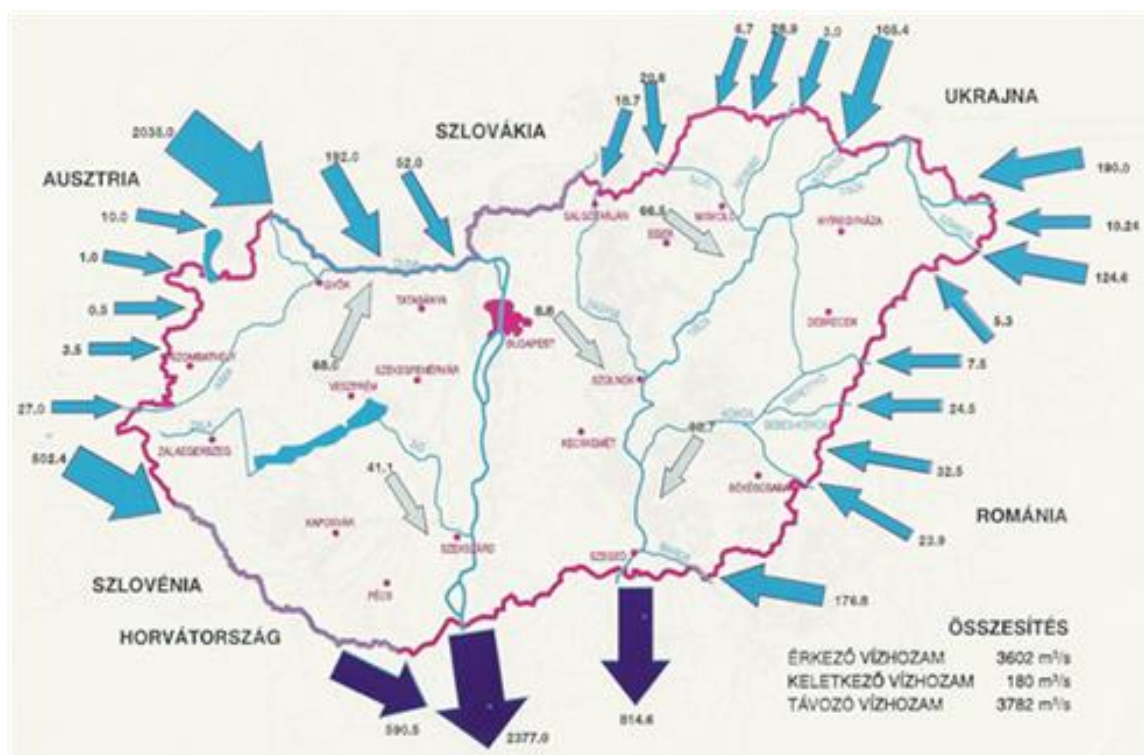
A felülvizsgált vízyűjtő-gazdálkodási terv előzetes eredményei alapján a felszín alatti víztestek mennyiségi állapota javult, elsősorban a karsztvíz testeknél a bányászati tevékenység múltbeli felhagyásának

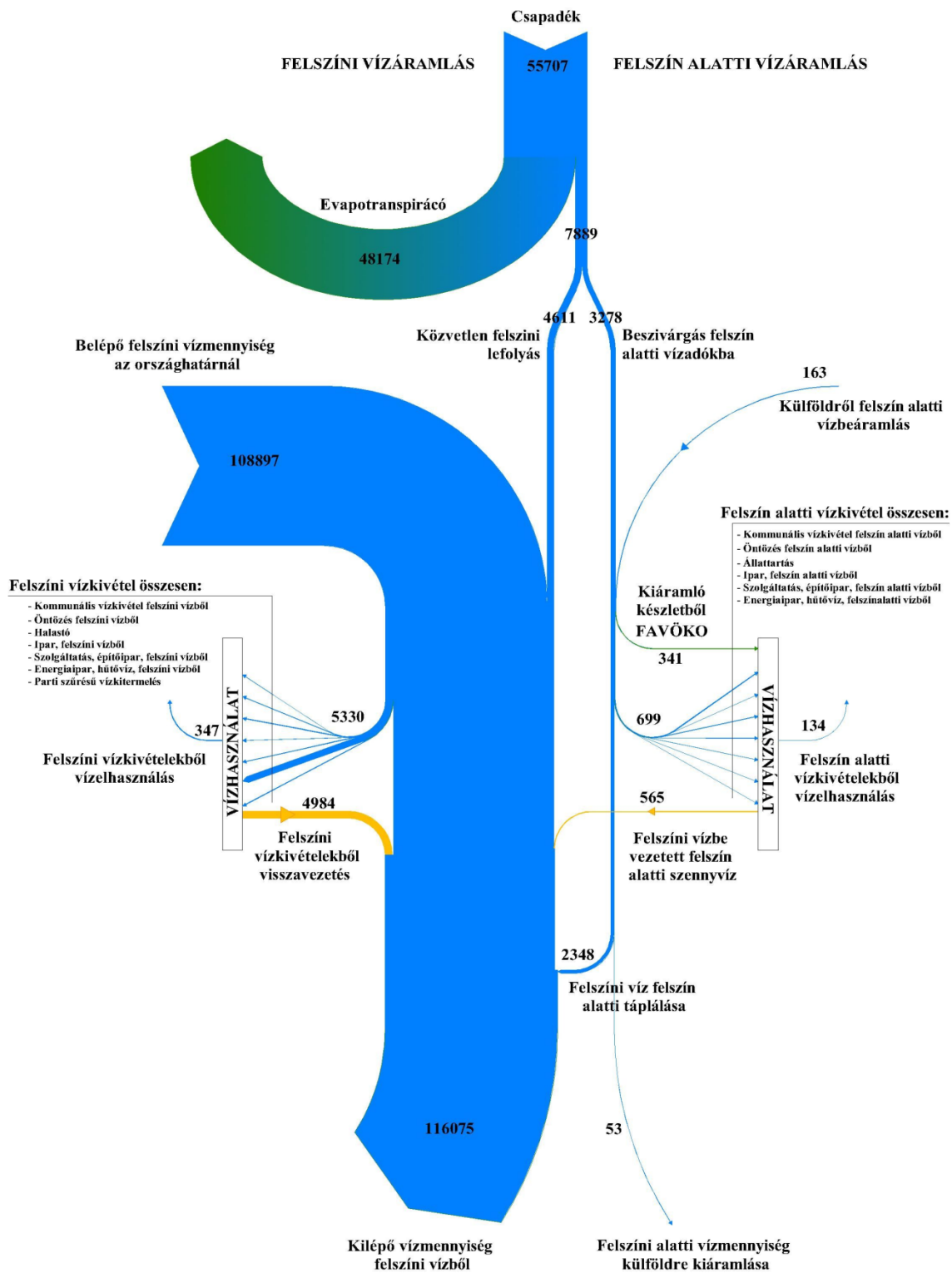
köszönhetően. A jelenlegi szakértői szintű állapotértékelés alapján a felszín alatti víztestek kevesebb, mint 10%-a van gyenge mennyiségi állapotban.

A mezőgazdasági vízhasználatban a halastavi vízkivétel (közel 60%) és az öntözés (27%) dominál, amelyeket döntően felszíni vízkészletekből fedeznek. Az összes mezőgazdasági vízkivétel közel fele a Tisza vízgyűjtőn, további 40%-a a Duna vízgyűjtőn valósul meg. (forrás: VGT) Magyarország felszíni vizekben gazdag ország, ugyanakkor, ha az ország területén lehulló csapadékból származó lefolyást nézzük (7,9 km³/év), akkor igen szegény. Felszíni vizeinknek mindössze 25%-át hasznosítjuk, azaz a víz jórészét hasznosítás nélkül átadjuk déli szomszédjainknak.

Az átlagos felszíni vízforgalmat az országba belépő 108 897 millió m³ és kilépő 116 075 millió m³ vízmennyiség jellemzi. A növekmény 7889 millió m³, amely az éves átlagos területi csapadékösszeg (55 707 millió m³) és a párolgás (48 174 millió m³) eltéréséből származik. A felszíni vízkészletek időbeli és területi megoszlásának egyenlőtlenségei miatt folyamatosan változó vízmennyiséggel (és vízminőséggel) kell számolnia a hazai vízgazdálkodásnak.

12. Magyarország vízforgalma

13. Magyarország vízmérlege

Az összesített szennyvízterhelést és a modellel becsült diffúz tápanyagterhelést összevetve a terhelések

aránya 40-60%-ban diffúz eredetű.

A mezőgazdasági diffúz eredetű terhelések hatása a felszíni és felszín alatti vizekre jelentőségük alapján a nagyon fontos, bár csökkenő kategóriába tartoznak, főként a foszfor, a nitrogén valamint a növényvédőszer terhelésére vonatkozóan. A felszín alatti vizeket érintően a múltbeli és a jelenlegi nitrát terhelés a sekély víztestek esetében jelentős, ez az ivóvízbázisok egy részét is érinti. A felszín alatti vizeket érő pontszerű szennyező-források közül a jelentős mértékű, nem mezőgazdasági eredetű szennyeződés mellett a nem megfelelő trágya és növényvédőszer használata is problémát jelent (elsősorban a nagy állatlétszámú, iparszerű állattartó telepek hígtrágya- és szennyvízkibocsátása). Magyarországon a környezetvédelmi szempontból kritikus, nitrát-érzékeny területek nagysága 2013-ban az addigi 46%-ról 69%-ra növekedett.

Az Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) által meghatározott különböző kibocsátási forgatókönyvek mindegyike szerint a globális átlaghőmérséklet emelkedése várható a 21. században. Az éghajlat globális alakulásával párhuzamosan egyértelmű változások mutathatók ki a hazai hőmérsékleti és csapadékviszonyokban is. Az utóbbi három évtized során (1975–2004) a napi maximum-hőmérséklet drámai mértékben, 2-3 Celsius fokkal emelkedett, mellyel párhuzamosan csökken az éves csapadékmennyiség is. (Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia).

A kedvezőtlen klimatikus változások növekedése, pl. szárazság erősödése, egyenlőtlen csapadék-eloszlás, heves viharok és áradások számos új nehézséggel szembesítik a földhasználót. A klímaváltozás sérülékenyebbé teszi az élelmiszer-ellátás biztonságát is.

A klímaváltozás tekintetében Magyarország az ökológiailag sérülékeny területek közé tartozik, a szélsőséges csapadékeloszlás, az ár- és belvízveszély, az aszályérzékenység fokozódása várható.

A csapadék mennyiségének időbeli eloszlása nagy különbségeket mutat. Az árvízzel és belvizekkel időszakosan veszélyeztetett terület az ország területének 52%-át teszi ki, amely a művelt területek kétharmada. Magyarország területének körülbelül egynegyede olyan mély fekvésű sík terület, amelyről természetes úton nem folyik el a víz. A 4,3 millió ha szántóterületnek mintegy 10-15%-át gyakran évenként időszakosan belvíz borítja.

Ezért gyakori, hogy adott éven belül ugyanazon a területen egyszerre jelentkeznek a vízelvezetési és vízpótlási (öntözési) igény. Különösen a Tisza-völgyi árvizekkel egyidejűleg gyakran fordul elő belvíz is.

A víztározás iránti igényt nemcsak a klimatikus viszonyok, hanem a geopolitikai adottságok is alátámasztják, hiszen az ország fekvéséből következően a felszíni vízkészletek több mint 90%-a az országhatárokon túlról érkezik.

Az aszályossági index országos átlaga (PAI) évenként meglehetősen erős ingadozást mutat. 1997 óta egyértelmű a növekedés, az akkori 3,6°C/100 mm értékről 2003-ra elérte a közepes mértékű aszály értékét (9,2°C/100 mm). A klímaváltozással összefüggő veszélyeztető tényezők hatásaival a fajok és élőhelyek mindegy 60%-a esetében kell számolni.

Az aszálykár az utóbbi 10 évben az erdőterületen is növekvő tendenciájú, regisztrált értéke mintegy 26 000 ha (forrás: NÉBIH). Az erdőt érintő szárazság és klímaváltozás a biotikus és az abiotikus károk növekedését hozza magával. A hosszú-távú eredményeket a védekezés mellett az alkalmazkodás eszközeinek együttes bevezetése jelenti, például az erdőszerkezet átalakítás, természetközeli gazdálkodás, vagy a fafajválasztásban a szárazságtűrő fajok alkalmazása a termőhelyi tényezők folyamatos monitoringja mellett, továbbá a vízháztartás javítása által ezen folyamatok negatív hatásai mérsékelhetők.

A globális klímaváltozás hatására sorra jelennek meg a megváltozott és tovább változó körülményekhez

jobban alkalmazkodó kultúrák, művelési rendszerek, továbbá világszerte nő a fenntartható, környezetbarát mezőgazdasági termelési módszerek iránti igény. Egyre inkább teret nyer a fenntartható energiatermelés, a bioenergia piac.

A Kárpát-medence alatt a földkéreg 10 kilométerrel vékonyabb az átlagosnál, így a mélységi radioaktív folyamatok eredményeként keletkező hőenergia Magyarországon általában jóval könnyebben hozzáférhető.

Az épületenergetikai, épületgépészeti és energiaellátást érintő korszerűsítések, felújítások, valamint a megújuló energiafelhasználásra irányuló és a környezetbarát technológiák alkalmazása jelentősen javíthatja magyar mezőgazdaság energiafelhasználásának hatékonyságát.

A korszerű napkollektoros és fotovoltikus rendszerek megvalósítása jelentős fejlesztési lehetőség a vidéki térségek közösségi funkciókat ellátó épületállománya, illetve a mezőgazdasági létesítmények hőenergia-szükségletének fedezésére.

Magyarország nemzetközi összehasonlításban is jelentős termálvíz-készletekkel – az ország területének mintegy 80%-án található hévíz – és kedvező geotermikus adottságokkal rendelkezik, bár a készletek kihasználtsága egyenlőtlen. Az adottságokat tekintve közvetlenül Japán, Izland, Olaszország és Franciaország mellett Magyarország rendelkezik a világ egyik legbővebb termálvíz kincsével (forrás: VGT). A kertészeti ágazatban a meglévő technológiák korszerűsítése, valamint a korszerű új technológiák megvalósítása egyrészt csökkenti a fosszilis importenergia-függőséget, valamint energiahatékonysági célokat valósít meg.

Magyarország fosszilis importenergia-függősége kiemelkedően magas. 2010-ben az ország földgáz-szükségletét 86,6%-ban importból fedezte. Ráadásul a fosszilis energiaárak várható további emelkedése negatív hatást fejthet ki a külkereskedelmi cserearányokra.

Magyarország kiváló agroökológiai adottságokkal rendelkezik a biomassza versenyképes előállítására, hiszen az élelmezési és takarmány szükségletet meghaladó mennyiségben képes a magyar mezőgazdaság fenntarthatóan biomasszát előállítani és jelentős a biogáz előállítási potenciál is. Mindezen potenciál kisléptékű, térségi felhasználása jelentős fejlesztési lehetőség a vidéki térségek, elsősorban közösségi funkciókat ellátó épületállományának hőenergia-szükséglet fedezésére. A korszerű, nagy hatásfokú és alacsony kibocsátású fejlesztések hozzájárulnak a kistéleplési közösségi funkciók és szolgáltatások fenntartható biztosításához, egyrészt csökkentik a fosszilis importenergia-függőséget, valamint munkahelyteremtő hatással is bírnak. (Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terv, [—](#) (továbbiakban: [MEHCsFNCsT](#)))

Napenergia vonatkozásában az elvi potenciál több tízezer MW teljesítmény Magyarországon. A napsütéses órák számát tekintve a termikus napenergia-hasznosítás a kifejlett technológia révén igen jó eszköz a megújuló energiaforrások elterjesztésében. A fotovoltikus napenergia esetén a felgyorsult gyakorlatorientált kutatás-fejlesztési munkák és rövid időn belül várható eredmények versenyképes rendszerek terjedését teszik lehetővé. ([MEHCsFNCsT](#))

2012-ben a mezőgazdaság megújuló energia termelése 271,1 ktoe, az erdőgazdálkodásé 1384 ktoe volt. Előbbi enyhe emelkedést, utóbbi kismértékű csökkenést mutat, amely elsősorban a nagy erőművi felhasználás csökkenéséből adódik. Az agrárgazdaság fajlagos energiafelhasználása (hektáronkénti 54,4 kg olajegyenérték) enyhén csökken, így megegyezik a tagállami átlaggal. Mezőgazdasági üvegházhatású gázkibocsátásunk 2010-ben 7 716,4 volt (1000 t CO₂ egyenértékben mérve). Ez az összes kibocsátás 12,1%-ának felel meg. A magyar erdők az összes üvegházhatású gázkibocsátásunk közel 13 %-át kötik le. Ez az egyetlen ágazat, amely csökkenti a légkörben felhalmozott CO₂ mennyiségét.

Vidéki térségek társadalmi-gazdasági helyzete

2010-ben Magyarország 9 877 365 lakosának kicsivel kevesebb, mint a fele (46,7%) élt az EU tipológia szerint vidéki régióban, 17,7%-a dominánsan városi térségben és 35,6%-a ún. köztes régióban. A vidéki népesség aránya a tagállamok összehasonlításában a legmagasabbak közé tartozik. Az ország területének 66,3%-a vidéki és 0,6%-a városi, míg köztes terület 33,1%.

Magyarországon a 10.000 fő alatti települések száma több mint 3000 db, ahol összesen közel 4 millió lakos él. Mindezen települések közül azok egyharmadának a lélekszáma nem éri el az 500 főt (1074 település, az összes település 34,1%-a), közülük 373-nak a 200 főt sem. A települések további 21,4%-ának lakosság száma 500 és 1000 közé esik. Vagyis az ország települései több mint felének (55,1%-ának) a lélekszáma 1000 fő alatt marad. (forrás: MTA)

A járási területi fejlettség alapján történő besorolásánál a társadalmi és demográfiai, lakás és életkörülmények, helyi gazdaság és munkaerő-piaci, valamint infrastruktúra és környezeti mutatókból (négy mutatócsoport) képzett komplex mutatót szükséges figyelembe venni, amely szerint 290/2014 (XI. 21.) kormányrendelet alapján 55 kedvezményezett, 18 fejlesztendő és 36 komplex programmal fejlesztendő járás található Magyarországon.

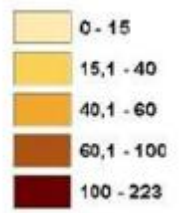
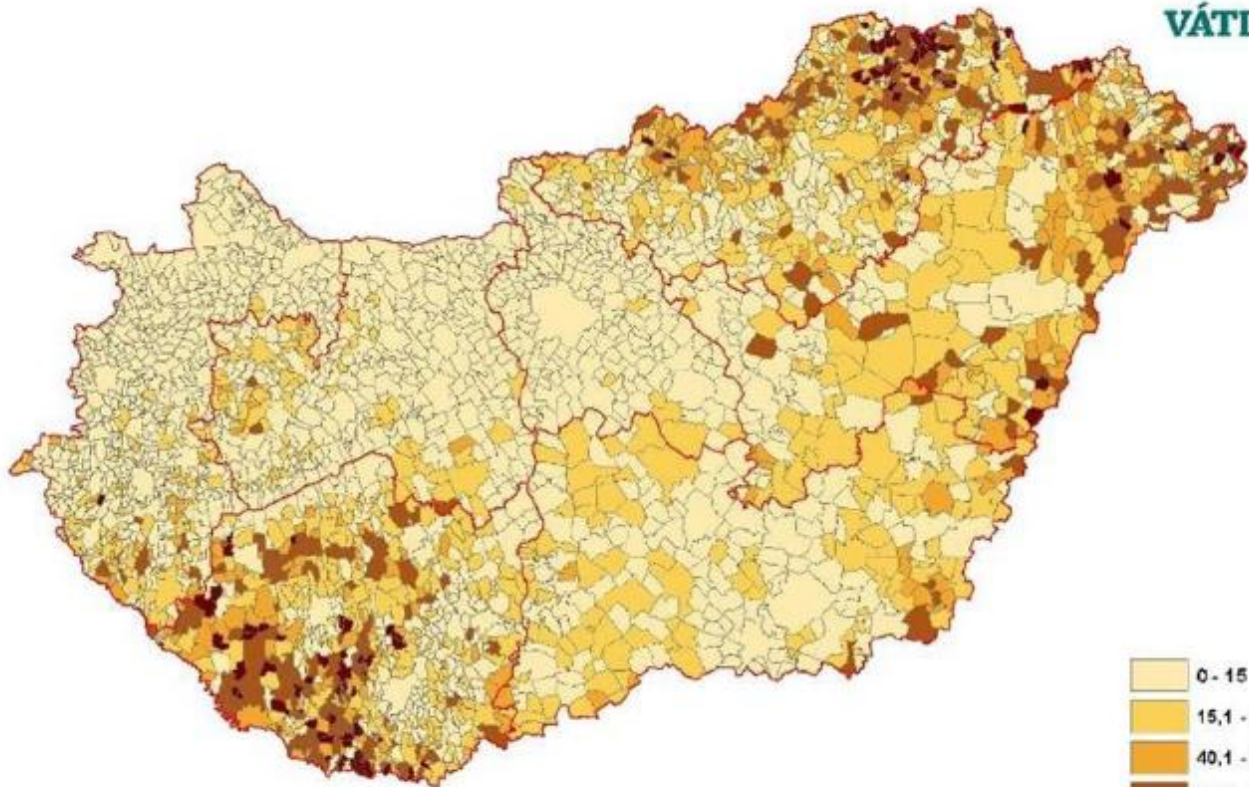
A vidék gazdasági fejlettsége jelentősen elmarad az uniós átlagtól, annak felét sem éri el (47%), míg az ország egészének gazdasági fejlettsége eléri az uniós átlag kétharmadát. A vidéki térségekben az ezer főre jutó regisztrált KKV-k száma megegyezik az országos átlaggal (117 db), azonban a működő KKV-k száma már jelentősen elmarad attól (vidéki térségek: 47,9 KKV/ezer fő, országos átlag: 70,2 KKV/ezer fő). Míg a 2 millió euró alatti éves árbevételű KKV-k egyharmada működik a vidéki térségekben, addig a nagy árbevételű (>10 millió euró) produkáló KKV-knak csak az egynegyede (23,43%) található vidéken (forrás: KSH). Az 1-9 főt foglalkoztató mikrovállalkozások alkotják a vidéki gazdaság meghatározó vállalkezői szegmensét. 2009-ben közel két és félszerese volt az egy lakosra jutó nettó jövedelem a fővárosban és térségében, mint a legalacsonyabb jövedelmi kategóriába tartozó vidéki kistérségek esetében.

A vidéki területek foglalkoztatási rátája 52,4% volt, ez jóval az uniós átlag alatt marad (62,3%).

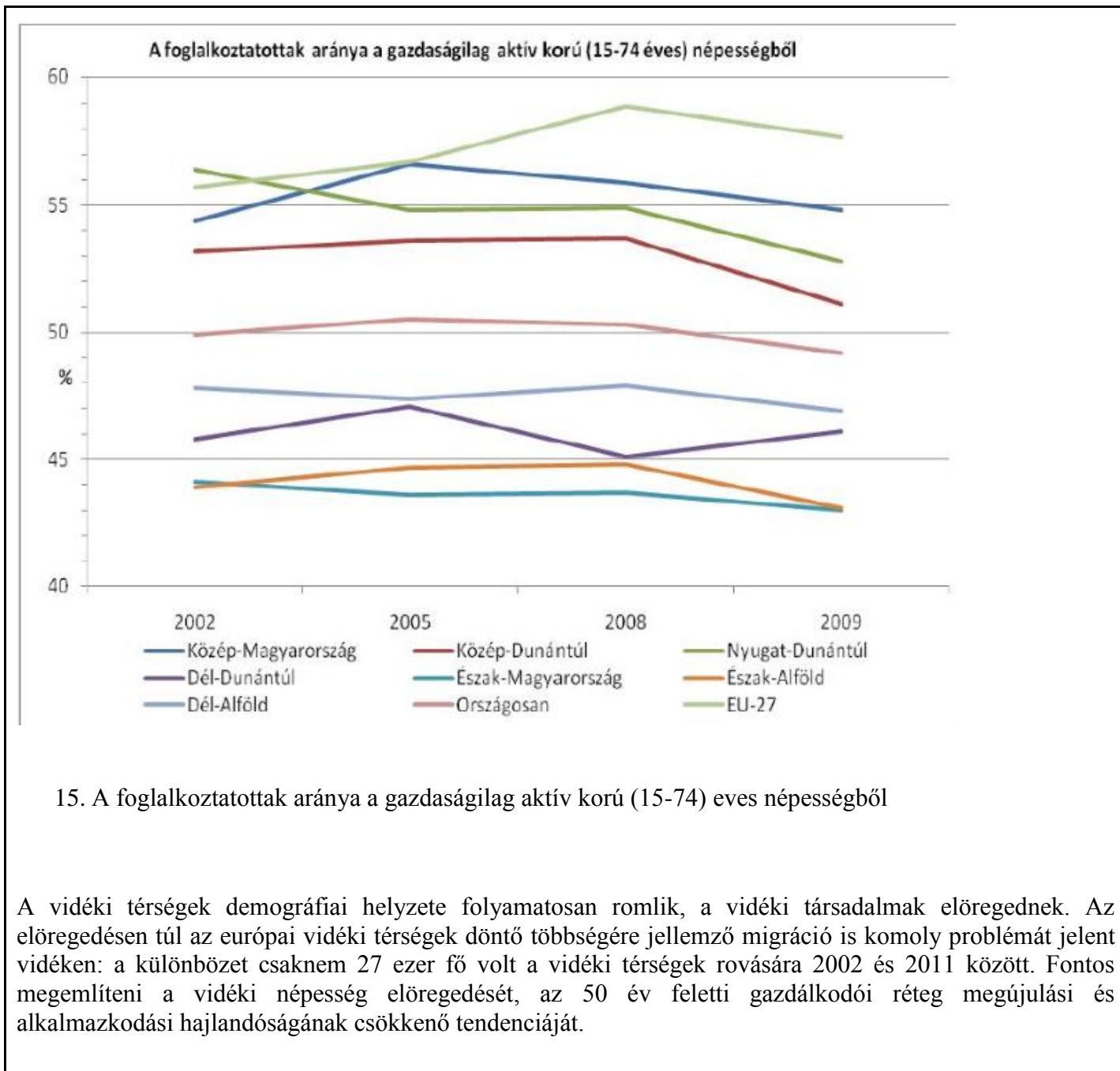
Vidéki térségeinkben 2009-re – főleg az ország keleti, észak-keleti és dél-dunántúli térségeiben – összefüggő zónákat alkottak a kiugróan magas munkanélküliséggel rendelkező térségek. Egyes kistérségekben ez 20-25% körül alakult, miközben pl. a fővárosban ennek nagyjából az ötöde ez az érték. Ezek a kedvezőtlen folyamatok 2010-ben megálltak, a munkanélküliség azóta csökken (2010-es 11.2%-ról 2013-ra 10.2%-ra), bár a vidéki területek jellemzően továbbra is az átlagosnál alacsonyabb foglalkoztatottsággal és magasabb a munkanélküliséggel rendelkeznek. A munkanélküliség a 15-24 év közöttiek esetében a legmagasabb, országos átlagban és vidéken egyaránt 28%, 2012-ben az országos átlag (7,3%) közel négyszerese.

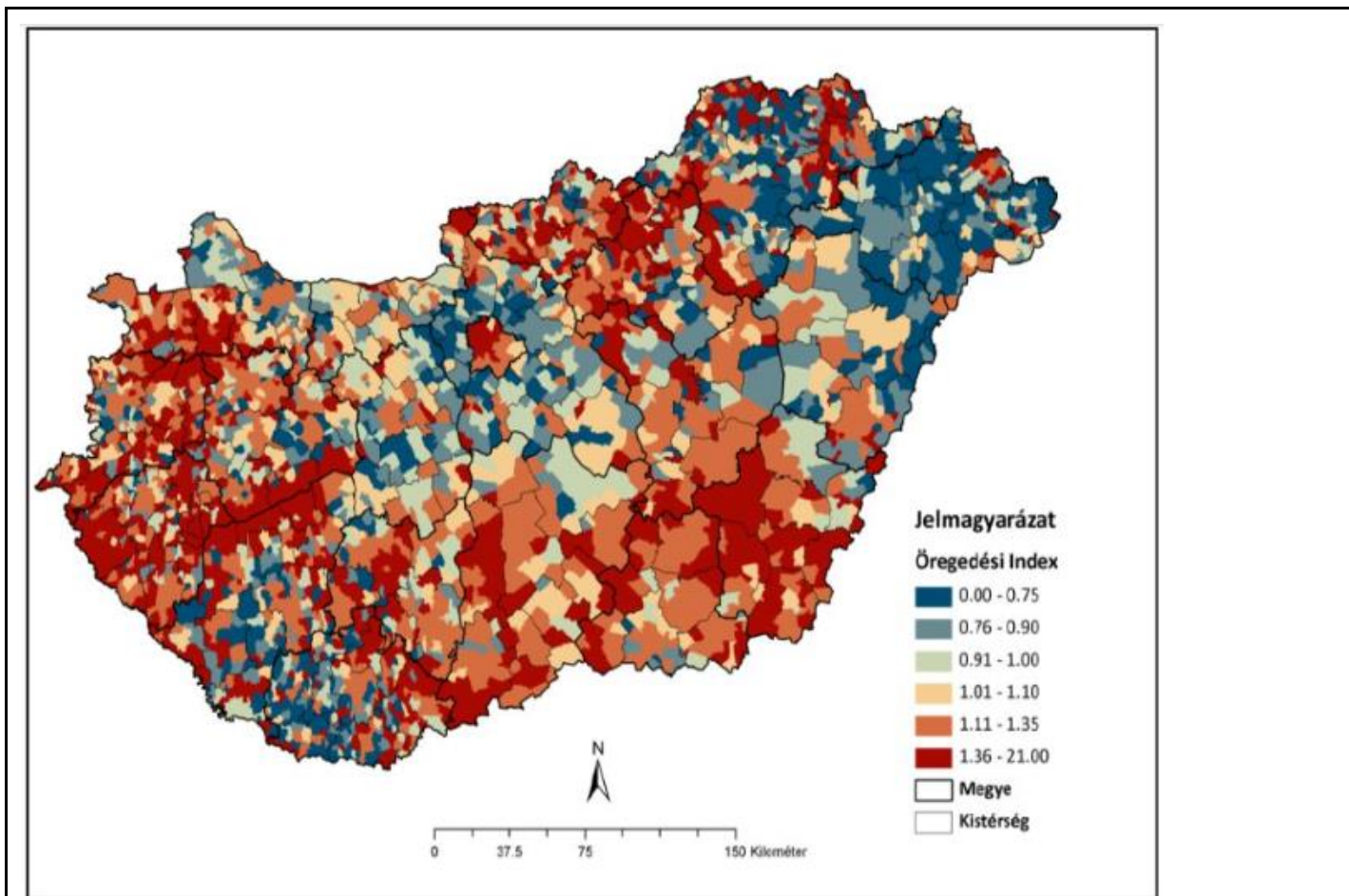
Az alacsony jövedelműek aránya a vidéki területeken magasabb a városias településeken élőkénél.

Rendszeres szociális segélyben részesülők száma ezer lakosra, 2009

14. Rendszeres szociális segélyben részesülő lakosság száma 1000 lakosra településenként (2009)

16. Öregedési index településenként

A vidéki életminőséget, a vidéken élő lakosság vállalkozási és munkavállalási feltételeit - különösen a tanyás, aprófalvas térségekben - rontja az alapvető szolgáltatások, infrastruktúra (úthálózat stb.) országos átlagnál alacsonyabb színvonala. A vállalkozói kedvet, aktivitást jelentősen visszafogja, valamint a vidéki lakosság biztonságérzetét, és ezen keresztül az életminőségét is rontja a sok esetben nem megfelelő vagyonbiztonság (különösen a lakott területeken kívül eső mezei és erdei javak sérelmére elkövetett bűncselekmények nagy száma).

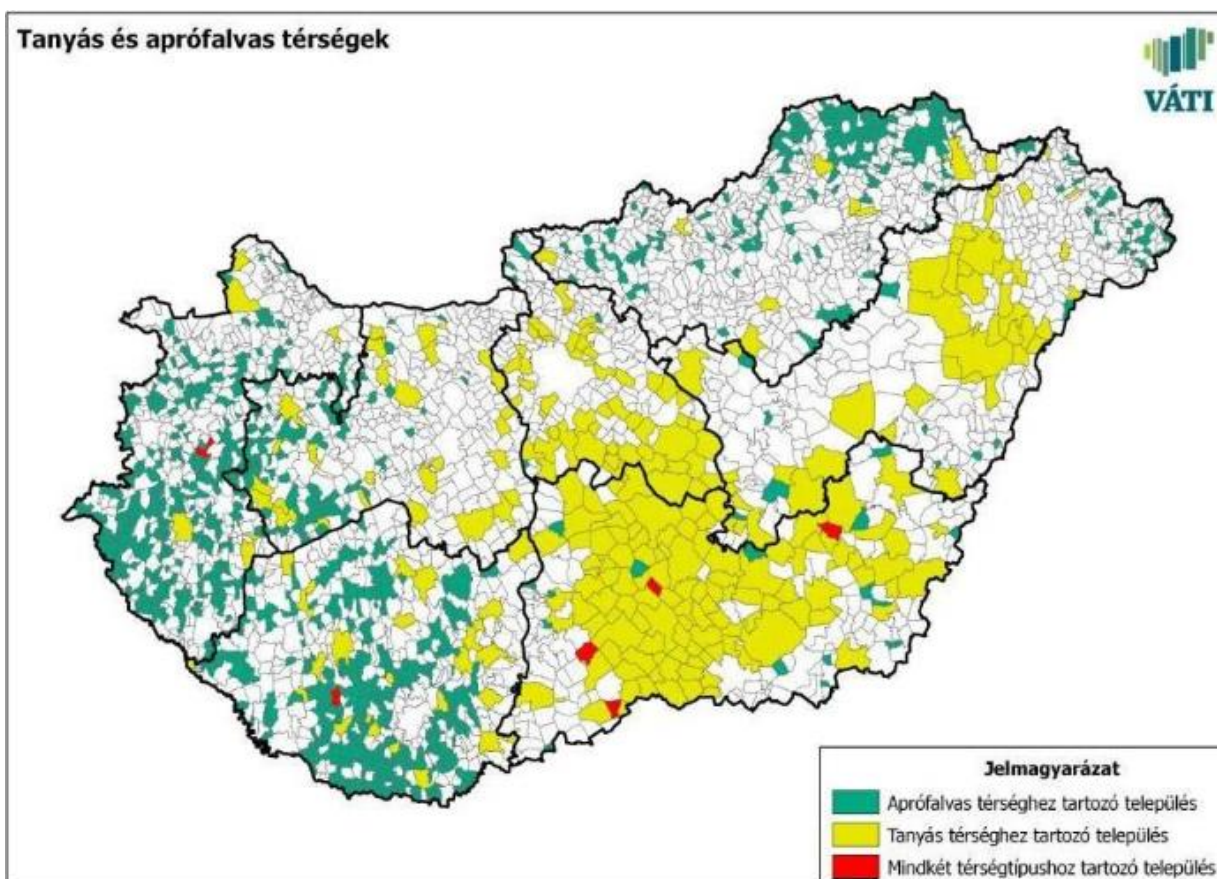
Az épületállomány energiahatékonysága alacsony, a megújuló energiák használata kevésbé elterjedt. Mindez egyrészt hozzájárul az ország magas fosszilis importenergia-függőségéhez, másrészt környezet- és klímavédelmi szempontból sem fenntartható.

Magyarországon a helyi önkormányzatok kezelésében levő külterületi úthálózat minősége és kialakítása jelentősen elmarad az uniós átlagtól. A vidéki térségek külterületi útjainak 95%-a kiépítetlen földút, amely rontja a külterületi lakosság közlekedési lehetőségeit, ezáltal a közeli települések elérhetőségét. A vidéken élők és a települések vonzáskörzetében található gyárak, feldolgozó üzemek, gazdaságok munkavállalói számára elengedhetetlen ezen utak megfelelő műszaki kialakítása annál is inkább, mert a legtöbb térségben csak egy út képez eljutási lehetőséget az érintett külterületi lakóhelyekre, illetve a gazdasági üzemekbe. A fejlesztések révén csökken az egységnyi idő alatt megtett út (km), továbbá szélesedhet azon közlekedési módok köre – személygépjármű, kerékpár, motorkerékpár – melyek műszaki-közlekedési feltételeit megteremti a felújított útszakasz. A Vidékfejlesztési Program nem támogatja a magánutak fejlesztését.

A Települési Szennyvíz Információs Rendszer alapján a 2000 fő alatti települések közül majdnem 1400 település csatornázatlan. Ez a 2000 fő alatti népességű települések több mint 50%-a. Ezek a települések többnyire ott helyezkednek el, ahol nem üzemeltethető gazdaságosan szennyvízelvezető közmű, ezért egyedi szennyvízkezelő létesítményeket kell kialakítani (forrás: KSH).

Hazánk legnagyobb és legmeghatározóbb tanyás térségének a Homokhátság számít – 104 településből áll – ezért, mint jellemző példa, e térségen keresztül mutatjuk be a tanyák jelenlegi állapotát és fejlesztési szükségleteit. E területen a lakosság 15,37%-a minősül tanyai népességnek. A homokhátsági tanyák kétharmadán folyik gazdálkodás. A Homokhátságon mintegy 1500 lakott és 2000 lakatlan tanyán nincs villany, továbbá mintegy 3800 tanya nehezen megközelíthető. (forrás: Jelentés a tanyák és tanyás térségek megőrzéséről, fejlesztéséről szóló 49/2009. (V. 27.) OGY határozatban foglaltak 2011. és 2012. évi végrehajtásáról)

17. Alföldi tanyás települések

Az autentikus élményt előtérbe helyező turizmus trendek erősödése kedvez az erre megfelelően felkészült falusi, agrár-turisztikai szolgáltatóknak, és kijelöli a vidéki örökség turisztikai hasznosításának lehetséges irányait is (erős és családbarát szolgáltatás tartalom).

Kiemelkedő értéket képviselnek emellett néprajzi értékeink, népzeneink, népmese és néptánc kincsünk, a magyar nyelv, népművészetünk, kézművességünk stb. Magyarország jelenleg nyolc világörökség helyszínnel rendelkezik, melyek között kulturális és természeti, táji értékeket is találunk.

A vidéki térségekben élők életminőségének javításához, a vidéki települések gazdaságának és közösségeinek fejlesztéséhez - különösen a 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet alapján a kedvezményezett járásokban - a LEADER Helyi Akciócsoportok hozzájárultak a 2007-2013-as programozási időszakban.

4.1.2. A programterületen azonosított erősségek

- (E1) Agrár és élelmiszeripari felsőfokú képzés hagyományosan magas szintje.
- (E2) Az innovációt megalapozó humán és K+F adatbázis megléte.
- (E3) Előnyös agro-ökológiai adottságok (minőségi és mennyiségi termelési potenciál).
- (E4) Változatos, gazdag genetikai alapok (agro-biodiverzitás).
- (E5) Őshonos haszonállatok növekvő állománylétszáma.
- (E6) GMO mentesség.
- (E7) Az agrárgazdaság szakigazgatási rendszere egységesített szervezetben működik.
- (E8) Kedvező geopolitikai helyzet, piacok közelsége.
- (E9) Jó minőségű élelmiszer és takarmány alapanyagok.
- (E10) Biztos hazai élelmiszer alapanyag-beszállítói háttér.
- (E11) A rövid ellátási lánc (REL) mind keresleti, mind kínálati oldalról keresett Magyarországon.
- (E12) Magas szintű ökoszisztéma szolgáltatásokat nyújtó területek viszonylag nagy kiterjedése.
- (E13) Jelentős természeti értéket képviselő, védett természeti területek és Natura 2000 területek.
- (E14) Jelentős természeti erőforrások a biodiverzitást tekintve.
- (E15) Jelentős természeti erőforrások a talajt tekintve.
- (E16) Jelentős természeti erőforrások a felszíni és felszín alatti vízkincset tekintve.
- (E17) Extenzív gazdálkodási szempontokat több éve alkalmazó gazdálkodók.

- (E18) A magyar erdőkben az élőfa-készlet folyamatosan növekszik, jelentős biomassza potenciált képez.
- (E19) Jelentős táji, (népi-) épített, tárgyi és szellemi örökség.
- (E20) Helyi közösségi együttműködési előzmények.
- (E21) Jelentős kapacitással rendelkező vidéki közösségi intézményi háttér.
- (E22) Magyarország jelentős termásvíz készlete.
- (E23) Nemzetközi összehasonlításban kiemelkedő értéket képviselő természeti értékek.
- (E24) Egyedi pannon biogeográfiai régió.
- (E25) Sokszínű, mozaikos, kulturális és természeti értékekben is gazdag táj.
- (E26) Agrártermelési, természetkímélő gazdálkodási hagyományok.
- (E27) Hagyományos nemzeti élelmiszerek és konyha, speciális táji ízvilág.
- (E28) Közösségfejlesztésre felkészült szakember gárda.
- (E29) Magyarország kedvező helyzete a napenergia hasznosítása szempontjából.
- (E30) A magyar mezőgazdaság jelentős mennyiségben képes – energetikai célra felhasználható - biomasszát (mellékterméket) előállítani.

4.1.3. A programterületen azonosított gyengeségek

- (GY1) Az agrárgazdaság K + F +I szintje alacsony, nem igényorientált, területileg centralizált.
- (GY2) Alacsony együttműködési hajlandóság, innovációs teljesítmény és tudástranszfer.
- (GY3) A szakképzés és a szakmai továbbképzés kevésbé igény-, szükséglet és gyakorlat orientált.
- (GY4) Az élelmiszer-feldolgozás területén szaktanácsadási rendszer gyakorlatilag nem működik.
- (GY5) A potenciáltól elmaradó extenzív állattenyésztés (legelőterületek kihasználatlansága).
- (GY6) Import fehérjefüggőség.
- (GY7) Technológiai lemaradás az állattenyésztési, kertészeti ágazatokban, valamint a szántóföldi növénytermesztés post-harvest fázisában.
- (GY8) Duális – közepes méretű üzemek hiánya által jellemzett - üzemi szerkezet.
- (GY9) Az állattjóléti körülmények nem megfelelőek.
- (GY10) Hozamingadozás csökkentését kezelő rendszerek hiányosságai, az öntözőrendszerek elavultsága, az öntözött területek EU-átlagnál jóval alacsonyabb aránya.

- (GY11) Alacsony szintű horizontális és vertikális együttműködések.
- (GY12) A rövid ellátási láncok (REL) hitelessége, valamint környezeti és gazdasági fenntarthatósága is fejlesztendő.
- (GY13) Beruházási források hiánya, és ebből következően technológiai lemaradás a mezőgazdasági termék feldolgozásban.
- (GY14) A gazdaságokban és feldolgozó vállalkozásokban a korszerű vállalkezési és általános gazdaságvezetési ismeretek és szemlélet hiánya.
- (GY15) Alacsony szintű egészség- és környezettudatosság a fogyasztók részéről.
- (GY16) Csökkenő biológiai sokféleség, élőhely-degradációs folyamatok, inváziós fajok terjedése.
- (GY17) A természetes élőhelyek megőrzése jelentős részben kezelést igényel.
- (GY18) Relatív alacsony erdősültség.
- (GY19) Az erdők természetességi állapota és fajösszetétele kedvezőtlen.
- (GY20) Környezetbarát technológiák részaránya nem megfelelő.
- (GY21) Talajkímélő gazdálkodás aránya alacsony.
- (GY22) Klímaváltozáshoz történő adaptáció elmaradása.
- (GY23) Fosszilis energia-függőség és gyenge energiahatékonyság vidéken.
- (GY24) Az agrárgazdaságban keletkező hulladék és melléktermékek hasznosításának alacsony foka.
- (GY25) Erőforrás hatékonyság gyengeségei (alapanyag- energia- és vízfelhasználás fenntarthatósága és hatékonysága) az agrárgazdaságban és élelmiszer-feldolgozásban.
- (GY26) Jelentős és tovább növekvő területi fejlettségi különbségek.
- (GY27) Fiatalok és képzettek elvándorlásának veszélye a vidéki területekről.
- (GY28) Vidéki vállalkozások alacsony száma és jövedelmezősége.
- (GY29) Helyi gazdaságfejlesztési és civil aktivitás hiánya.
- (GY30) Az országos átlaghoz képest alacsony foglalkoztatottság és jövedelemszint a vidéki térségekben.
- (GY31) Az aktív korú inaktívak koncentrációja a vidéki területeken.
- (GY32) Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok alacsony fokú integrációja.
- (GY33) Vidék infrastruktúra-ellátottsága, helyi alapvető szolgáltatások szintje alacsony.
- (GY34) A vidéki társadalom IKT használati szintje elmarad az átlagostól.

- (GY35) Jelentős és erősödő vagyónvédelmi kockázatok a vidéki településeken.
- (GY36) A kis-, és közepes méretű állattartó telepek alacsony infrastrukturális kiépítettsége miatt jelentkező pontszerű diffúz szennyezés.
- (GY37) Az ország területére hulló csapadék megújuló vízkészlet, klímaváltozás szempontjából nem megfelelő hasznosítása.
- (GY38) A termesztett növények számára a víz- és tápanyag-gazdálkodás, -hasznosítás részben a nem megfelelő művelés, másrészt az időjárás-változás következtében nem megfelelő.
- (GY39) Élelmiszer-feldolgozás mellett a hazai adottságok kihasználásához nélkülözhetetlen agrárkörnyezetgazdálkodási tanácsadási rendszer alacsony hatékonysággal működik.
- (GY40) A különböző fejlesztéspolitikai rendszerek, tervek egymással és a szakmai rendszereknek nem megfelelő az összehangolása.
- (GY41) A táji, térségi és birtok szintű együttműködések gyakorlata és rendszere nem alakult ki, szétszabdalt, versengő vidéki fejlesztések.
- (GY42) A táji és ökológiai adottságokat figyelmen kívül hagyó gazdálkodás, az alkalmazkodás jó gyakorlata nem terjed, talajt, vizeket és a biológiai sokféleséget károsító művelési gyakorlat.
- (GY43) Csökken a mezőgazdaság élőkommunikációja, népességeltartó képessége.
- (GY44) Alacsony fokú helyi aktivitás és mobilitás.
- (GY45) Alacsonyfokú a diverzifikáció.
- (GY46) Alacsony szintű helyi termelés, feldolgozás és értékesítés.
- (GY47) A vidék és a város korábbi szoros kapcsolatának átalakulása, nem csak a termelés, fogyasztás, hanem a társadalmi és kulturális kapcsolatok tekintetében is.
- (GY48) Az erózió, a belvíz elöntés és a parti sáv hiánya hozzájárul a felszíni víztestek jónál gyengébb ökológiai és kémiai állapotához. A vízfolyás víztestek kétharmadánál és (a halastavakat leszámítva) az állóvizek 80%-án fordul elő jelentősnek minősülő szervesanyag és tápanyag terhelés.
- (GY49) Az ökológiai gazdálkodás alacsony gazdasági szerepe.
- (GY50) Jelentős minőségbeli különbségek a belterületi és a külterületi úthálózat tekintetében, továbbá a úthálózat rossz állapotú, nem megfelelően kiépített.

4.1.4. A programterületen azonosított lehetőségek

- (L1) Az innováció, a tudástranszfer és az együttműködési kultúra felértékelődése.
- (L2) Európai innovációs partnerségi hálózathoz való kapcsolódás.
- (L3) Generációváltás a vidéki térségek gazdaságaiban.

- (L4) Extenzív termelésben rejlő lehetőségek.
- (L5) Őshonos, helyi tájfajták visszahozatala a köztermesztésbe.
- (L6) Az állattenyésztés betegség mentességének elismertethetősége.
- (L7) Növekvő fogyasztói bizalom a hazai és helyi termékek iránt.
- (L8) Növekvő igény a magasabb hozzáadott értékű, jobb minőségű termékek iránt.
- (L9) Az agrárgazdasági melléktermékek és maradékok hasznosításának lehetőségei.
- (L10) Részpiacok, növekvő különleges fogyasztói igények (GMO és adalékmentes, különleges összetételű, kényelmi élelmiszerek).
- (L11) Keresletbővülés a korábbi és új piacokon.
- (L12) Helyi élelmiszerek és kézműves termékek iránti igény növekedése.
- (L13) Önkéntes terméktanúsítási rendszerek megjelenése.
- (L14) Bekapcsolódás a regionális termékgyártási stratégiába, jó gyakorlatok átvétele, bemutatási lehetősége.
- (L15) Fogyasztói tudatosság erősödése.
- (L16) Környezettudatos gazdálkodás és a fenntartható mezőgazdasági gyakorlat térnyerése.
- (L17) Klímaváltozás hatásaihoz jobban alkalmazkodó kultúrák, művelési rendszerek megjelenése.
- (L18) Klímareziliencia növelésének igénye megjelent.
- (L19) Vízkincs felértékelődése, korszerű vízgazdálkodási (víz-visszatartási és öntözési) módszerek elterjedése.
- (L20) Melioratív talajművelési technológiák és eszközök, valamint ésszerű és hozamingadozást csökkentő agrotechnikai megoldások terjedése.
- (L21) Mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területek alternatív hasznosításának elterjedése.
- (L22) A természetes és természetközeli ökoszisztémák és szolgáltatásaik társadalmi, közjóléti szempontú felértékelődése.
- (L23) A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízvédelmi szempontok hatékonyabb integrációját célzó EU-s szakpolitikák.
- (L24) Az energiahatékonysági technológiák fejlődése.
- (L25) A helyi megújuló energiatermelés térnyerése és jobb hatásfokú technológiák.
- (L26) Innovatív és környezetbarát technológiák és termelési rendszerek nagyobb arányú kihasználása.
- (L27) Szilárd és híg szerves trágyából felszabaduló ammónia és bomlástermékeinek mérséklését célzó

technológiák megjelenése.

(L28) A fa és faalapú termékek iránti kereslet növekedése.

(L29) Helyi adottságokra, értékekre alapozott turisztikai potenciál.

(L30) A vidéki térségek potenciális lakóhelyként történő felértékelődése a magasan képzett városi fiatalok, az idősebb (nyugdíjas) korosztály, valamint a megélhetési, lakásfenntartási nehézségekkel küzdők körében.

(L31) A „jó kormányzás” szemléletének és gyakorlatának felértékelődése.

(L32) A helyi közösségek felelősségtudatának és együttműködési készségének erősödése.

(L33) Vannak fiatalok, akik a vidéki életet és a gazdálkodást választják.

(L34) Egyre jelentősebb fogyasztói igény a GMO mentes mezőgazdasági termékekre, az ország GMO mentessége fontos piaci versenyelőnyt jelent, a GMO mentességben Ausztria és Horvátország is partnerünk, csatlakoztunk a GMO-mentes Alpok-Adria kezdeményezéshez.

(L35) Növekvő foglalkoztatottság a munkaigényes ágazatokban (elsősorban állattenyésztés, kertészet, agrár-környezetgazdálkodás, élelmiszer-feldolgozás, erdőgazdálkodás) megvalósuló fejlesztések által.

(L36) Környezeti tudás, az információk iránti igény, a környezettudatosság társadalmi szinten való erősödése.

(L37) A szociális gazdaság, helyi termékek, helyi piac, közösség által támogatott mezőgazdaság stb. esetében egyre erősödő európai és globális igény.

(L38) Meglévő jelentős termásvíz készlet magasabb fokú kihasználása a kertészeti ágazatban.

4.1.5. A programterületen azonosított veszélyek

(V1) Magasan képzettek elvándorlása.

(V2) Egysíkú gazdálkodási formák térnyerése.

(V3) A termelés visszaszorulása, foglalkoztatási, megélhetési feszültségek vidéken és az ágazatban.

(V4) Elhúzódó gazdasági válság az eurózána egyes tagállamaiban.

(V5) Súlyos károkat okozó humán, állati és növényi kártevők, kórokozók és idegenhonos fajok továbbterjedése.

(V6) Az osztatlan, közös tulajdonú termőterületek nagy aránya.

(V7) Világpiaci áringadozás.

(V8) A kiskereskedelem globális koncentrációjának további erősödése.

(V9) Agro- és erdészeti biodiverzitás eróziója.

- (V10) Természeti erőforrások degradációja, kiemelten az élőhelyek zsugorodása, fragmentációja, pusztulása.
- (V11) A klímaváltozás felgyorsulása, a szélsőséges meteorológiai események növekvő gyakorisága és súlyossága.
- (V12) Import energia-függőség fennmaradása vagy növekedése, nehezen tervezhető áron.
- (V13) A hagyományos életformákból fakadó tudások eltűnése.
- (V14) A helyi kulturális örökség háttérbe szorulása.
- (V15) Az infrastruktúra és a beruházások növekvő területigénye, a termőföldek végleges mezőgazdasági művelés alóli kivonása.
- (V16) A takarékos és hatékony erőforrás kihasználás szempontjainak mellőzése, a táji alkalmazkodás szempontjainak figyelmen kívül hagyása.
- (V17) A társadalmi és térbeli egyenlőtlenségek további növekedése.
- (V18) A támogatási rendszer piactorzító, egyenlőtlenségeket erősítő negatív hatásai.
- (V19) A támogatási rendszer növekvő adminisztrációja.
- (V20) Szürke- és feketegazdaság nagy súlya.
- (V21) Élelmiszerbiztonsági kockázatok erősödése.
- (V22) Magyarország és a Kárpát-medence GMO mentességének elvesztése.
- (V23) A jónál gyengébb állapotú felszíni és felszín alatti víztestek további terheléséből adódó állapotromlása vagy a jelenlegi nem jó állapot megmaradása intézkedés hiányában.

4.1.6. Közös környezeti mutatók

I. Társadalmi-gazdasági és vidékfejlesztési helyzet			
1 Népesség			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	9 877 365	Lakosok	2014 p
vidéki	46,7	Az összes arányában (%)	2014
köztes	35,6	Az összes arányában (%)	2014
városi	17,7	Az összes arányában (%)	2014
2 Életkori összetétel			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
15 éven aluliak összesen	14,4	A teljes lakosság arányában (%)	2014 p
15-64 évesek összesen	68	A teljes lakosság arányában (%)	2014 p
64 éven felüliek összesen	17,5	A teljes lakosság arányában (%)	2014 p
vidéken élő 15 éven aluliak	14,2	A teljes lakosság arányában (%)	2014 p
vidéken élő 15-64 évesek	68,2	A teljes lakosság arányában (%)	2014 p
vidéken élő 64 éven felüliek	17,6	A teljes lakosság arányában (%)	2014 p
3 Terület			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	93 024	km ²	2013
vidéki	66,3	A teljes terület arányában (%)	2013
köztes	33,1	A teljes terület arányában (%)	2013
városi	0,6	A teljes terület arányában (%)	2013
4 Népsűrűség			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	106,5	Lakosok száma/km ²	2013
vidéki	75,2	Lakosok száma/km ²	2013
5 Foglalkoztatási ráta			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen (15-64 évesek)	58,4	%	2013
férfiak (15-64 évesek)	63,7	%	2013
nők (15-64 évesek)	52,6	%	2013
* vidéki (ritkán lakott) (15-64 évesek)	54,2	%	2012
összesen (20-64 évesek)	63,2	%	2013
férfiak (20-64 évesek)	69,3	%	2013
nők (20-64 évesek)	56,9	%	2013
6 Önfoglalkoztatók aránya			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen (15-64 évesek)	10,4	%	2013
7 Munkanélküliségi ráta			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen (15-74 évesek)	10,2	%	2013
fiatalok (15-24 évesek)	27,2	%	2013
vidéki (ritkán lakott) (15-74 évesek)	11,6	%	2013

fiatalok (15-24 évesek)	28,8	%	2013
8 Egy főre jutó GDP			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	66,3	Vásárlóerő-egység (EU-27 = 100)	2013
* vidéki	49	Vásárlóerő-egység (EU-27 = 100)	2011
9 Szegénységi ráta			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	31,1	A teljes lakosság arányában (%)	2014
* vidéki (ritkán lakott)	35,7	A teljes lakosság arányában (%)	2011
10 Gazdasági szerkezet (bruttó hozzáadott érték)			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	82 172,7	millió EUR	2013
mezőgazdaság	4,8	Az összes arányában (%)	2013
ipar	30,1	Az összes arányában (%)	2013
szolgáltatások	65,1	Az összes arányában (%)	2013
vidéki	34,4	Az összes arányában (%)	2011
köztes	27,3	Az összes arányában (%)	2011
városi	38,3	Az összes arányában (%)	2011
11 Munkaerő-piaci szerkezet			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	4 100,8	1000 fő	2014
mezőgazdaság	4,6	Az összes arányában (%)	2014
ipar	28,2	Az összes arányában (%)	2014
szolgáltatások	67,2	Az összes arányában (%)	2014
vidéki	52,1	Az összes arányában (%)	2014
köztes	28,8	Az összes arányában (%)	2014
városi	19,1	Az összes arányában (%)	2014
12 Munkatermelékenység gazdasági ágazatonként			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	20 002	EUR/fő	2013
mezőgazdaság	13 572,6	EUR/fő	2013
ipar	20 899,1	EUR/fő	2013
szolgáltatások	20 307,3	EUR/fő	2013
vidéki	18 154,4	EUR/fő	2011
köztes	19 732,6	EUR/fő	2011
városi	23 939,3	EUR/fő	2011

II. Mezőgazdasági/ágazati elemzés			
13 Foglalkoztatás gazdasági ágazonként			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	3 938,4	1000 fő	2013
mezőgazdaság	169,9	1000 fő	2013
mezőgazdaság	4,3	Az összes arányában (%)	2013
erdőgazdálkodás	22,6	1000 fő	2013
erdőgazdálkodás	0,6	Az összes arányában (%)	2013
élelmiszeripar	129	1000 fő	2013
élelmiszeripar	3,3	Az összes arányában (%)	2013
idegenforgalom	163,3	1000 fő	2013
idegenforgalom	4,1	Az összes arányában (%)	2013
14 Munkatermelékenység a mezőgazdaságban			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	7 673	EUR/éves munkaerőegység	2010 - 2012
15 Munkatermelékenység az erdőgazdálkodásban			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	10 781,9	EUR/éves munkaerőegység	2012
16 Munkatermelékenység az élelmiszeriparban			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	14 337,9	EUR/fő	2012
17 Mezőgazdasági üzemek			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	491 316	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem területe: 2 hektárnál kevesebb	373 004	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem területe: 2–4,9 ha	42 551	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem területe: 5–9,9 ha	25 554	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem területe: 10–19,9 ha	20 156	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem területe: 20–29,9 ha	8 354	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem területe: 30–49,9 ha	7 491	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem területe: 50–99,9 ha	6 588	Nem	2010
a mezőgazdasági üzem területe: 100 hektárnál több	7 618	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem ökonómiai mérete: 2000-nél kevesebb standard termelési érték (STÉ)	319 387	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem ökonómiai mérete: 2000–3999 STÉ	70 999	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem ökonómiai mérete: 4000–7999 STÉ	41 055	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem ökonómiai mérete: 8000–14 999 STÉ	24 235	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem ökonómiai mérete: 15 000–24 999 STÉ	12 904	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem ökonómiai mérete: 25 000–49 999 STÉ	10 848	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem ökonómiai mérete: 50 000–99 999 STÉ	5 965	Nem	2010
a mezőgazdasági üzem ökonómiai mérete: 100 000–249 999 STÉ	3 622	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem ökonómiai mérete: 250 000–499 999 STÉ	1 049	Nem	2013
a mezőgazdasági üzem ökonómiai mérete: 500 000 feletti STÉ	1 252	Nem	2013
átlagos fizikai méret	9,3	hasznosított mezőgazdasági terület	2013

		(ha)/mezőgazdasági üzem	
átlagos ökonómiai méret	11 778,87	Standard termelési érték (€)/mezőgazdasági üzem	2013
átlagos méret munkaerőegység (a személyek száma) szerint	2	Személyek/mezőgazdasági üzem	2013
átlagos méret éves munkaerőegység szerint	0,9	Éves munkaerőegység/mezőgazdasági üzem	2013
18 Mezőgazdasági terület			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
teljes hasznosított mezőgazdasági terület	4 686 340	ha	2010
szántóföld	81	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2010
állandó legelő és rét	15,4	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2010
ültetvények	3,2	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2010
19 Ökológiai gazdálkodás alá vont mezőgazdasági terület			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
tanúsítvánnyal rendelkező	106 281	hasznosított mezőgazdasági területek (ha)	2012
áttérés alatt	24 328	hasznosított mezőgazdasági területek (ha)	2012
hasznosított mezőgazdasági terület aránya (a tanúsítvánnyal rendelkező és az áttérés alatt lévő területeket is beleértve)	2,4	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2012
20 Öntözött terület			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	104 370	ha	2013
hasznosított mezőgazdasági terület aránya	2,3	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2013
21 Számosállategység			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	2 483 790	számosállategység	2010
22 Mezőgazdasági munkaerő			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
a mezőgazdasági üzemben rendszeresen alkalmazott munkavállalók összesen	1 143 500	Személyek	2010
a mezőgazdasági üzemben rendszeresen alkalmazott munkavállalók összesen	402 970	Éves munkaerőegység	2010
23 Az üzemvezetők életkor szerinti összetétele			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
az üzemvezetők teljes száma	482 517	Nem	2013
35 éven aluliak aránya	6,1	Az összes üzemvezető arányában (%)	2013
35-55 év közöttiek aránya	10,1	A 100 idősebb üzemvezetőre jutó fiatal üzemvezetők száma	2013
24 Az üzemvezetők mezőgazdasági képzése			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
az alapfokú és a teljes körű mezőgazdasági képzettséggel rendelkező összes üzemvezető aránya	16,7	Az összes arányában (%)	2013
az alapfokú és a teljes körű mezőgazdasági képzettséggel rendelkező 35 éven aluli üzemvezetők aránya	24	Az összes arányában (%)	2013
25 Mezőgazdasági tényezőjövedelem			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	7 159	EUR/éves munkaerőegység	2013
összesen (index)	180	2005. évi érték = 100	2013
26 Mezőgazdasági vállalkozói jövedelem			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
A mezőgazdasági termelők életszínvonala	6 201,6	EUR/éves munkaerőegység	2013
A mezőgazdasági termelők életszínvonala a más ágazatokban dolgozók életszínvonalának arányában kifejezve	72,3	%	2013

27 A mezőgazdaság teljes tényezőtermelékenysége			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen (index)	101	2005. évi érték = 100	2013
28 Bruttó állóeszköz-felhalmozás a mezőgazdaságban			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	814,2	millió EUR	2012
Bruttó állóeszköz-felhalmozás aránya a mezőgazdaságban (%)	31,4	A mezőgazdasági bruttó állóeszköz-felhalmozás arányában (%)	2012
29 Erdő és egyéb fás terület (ezer)			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	2 050	1000 ha	2013
a teljes földterülethez viszonyított arány	21,9	A teljes földterület arányában (%)	2013
30 Idegenforgalmi infrastruktúra			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
szálláshelyek ágyszámai	422 039	ágyak száma	2013
vidéki	46,7	Az összes arányában (%)	2013
köztes	31,2	Az összes arányában (%)	2013
városi	22,1	Az összes arányában (%)	2013

III. Környezet/éghajlatváltozás			
31 Felszínborítás			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
a mezőgazdasági terület aránya	65,9	A teljes terület arányában (%)	2012
a természetes legelők aránya	2,4	A teljes terület arányában (%)	2012
az erdőterület aránya	18,5	A teljes terület arányában (%)	2012
az erdős és cserjés, átmeneti terület aránya	4,1	A teljes terület arányában (%)	2012
a természetes terület aránya	1	A teljes terület arányában (%)	2012
a mesterséges terület aránya	6,1	A teljes terület arányában (%)	2012
az egyéb területek aránya	2	A teljes terület arányában (%)	2012
32 Hátrányos természeti adottságú területek			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	16,5	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2013
hegyvidék	0	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2013
egyéb	7,4	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2013
egyedi	9,1	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2013
33 A gazdálkodás intenzitása			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
alacsony intenzitású	55	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2012
közepes intenzitású	35,7	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2012
magas intenzitású	9,3	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2012
legeltetés	21,5	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2010
34 Natura 2000 területek			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
a terület aránya	21,4	A terület arányában (%)	2011
hasznosított mezőgazdasági területek aránya (beleértve a természetes legelőket)	14,6	A hasznosított mezőgazdasági terület arányában (%)	2011
a teljes erdőterülethez viszonyított arány	41,7	Az erdőterület arányában (%)	2011
35 A művelés alá vont területeken élő madarakra vonatkozó mutató			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen (index)	105	2000. évi érték = 100	2008
36 A mezőgazdasági élőhelyek (legelők) védettségi helyzete			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
kedvező	0	Az élőhely-értékelések arányában (%)	2012
kedvezőtlen - nem megfelelő	66,6	Az élőhely-értékelések arányában (%)	2012
kedvezőtlen - rossz	33,4	Az élőhely-értékelések arányában (%)	2012
ismeretlen	0	Az élőhely-értékelések arányában (%)	2012
37 Jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	22,5	A teljes hasznosított mezőgazdasági terület arányában	2013

		(%)	
38 Védett erdők			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
1.1. osztály	0,2	Az erdő- és egyéb fás terület arányában (%)	2013
1.2. osztály	0,4	Az erdő- és egyéb fás terület arányában (%)	2013
1.3. osztály	31,6	Az erdő- és egyéb fás terület arányában (%)	2013
2. osztály	10,3	Az erdő- és egyéb fás terület arányában (%)	2013
39 Vízkivétel a mezőgazdaságban			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
összesen	282 300	1000 m ³	2013
40 Vízhőminőség			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
A mezőgazdasági területek esetleges nitrogéntöbblete	37	Nitrogén kg/ha/év	2012
A mezőgazdasági területek esetleges foszfortöbblete	-2	Foszfor kg/ha/év	2012
Az édesvizek nitráttartalma - felszíni víz: kiváló minőségű	55,6	A megfigyelőállomások arányában (%)	2011
Az édesvizek nitráttartalma - felszíni víz: közepes minőségű	31,1	A megfigyelőállomások arányában (%)	2011
Az édesvizek nitráttartalma - felszíni víz: gyenge minőségű	13,3	A megfigyelőállomások arányában (%)	2011
Az édesvizek nitráttartalma - felszíni alatti víz: kiváló minőségű	85	A megfigyelőállomások arányában (%)	2011
Az édesvizek nitráttartalma - felszíni alatti víz: közepes minőségű	5,9	A megfigyelőállomások arányában (%)	2011
Az édesvizek nitráttartalma - felszíni alatti víz: gyenge minőségű	9,1	A megfigyelőállomások arányában (%)	2011
41 A talaj szervesanyag-tartalma a szántóföldeken			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
A teljes szerveszén-tartalom becslött értéke	288,1	megatonna	2009
Átlagos szerveszén-tartalom	20,3	g/kg	2009
42 Vízzel érintett talajerózió			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
a vízerózió okozta talajvesztés aránya	1,6	tonna/ha/év	2006
érintett mezőgazdasági terület	62,9	1000 ha	2006 - 2007
érintett mezőgazdasági terület	1	A mezőgazdasági terület arányában (%)	2006 - 2007
43 Megújulóenergia-termelés a mezőgazdaságból és az erdőszektorból			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
mezőgazdaságból	271,1	kilotonna kőolaj-egyenérték (kToe)	2012
erdőgazdálkodásból	1 384,9	kilotonna kőolaj-egyenérték (kToe)	2012
44 Energiafelhasználás a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és az élelmiszeriparban			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
mezőgazdaság és erdőgazdálkodás	508	kilotonna kőolaj-egyenérték (kToe)	2013
hektáronkénti felhasználás (mezőgazdaság és erdőgazdálkodás)	54	kőolaj-egyenérték (kg) / hasznosított mezőgazdasági terület (ha)	2012
élelmiszeripar	510,5	kilotonna kőolaj-egyenérték (kToe)	2013
45 A mezőgazdaságból származó üvegházhatásúgáz-kibocsátások			
A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
a mezőgazdaság teljes kibocsátása (metán-, nitrogén- és a talajra történő kibocsátás/eltávolítás)	7 789,2	1000 t szén-dioxid-egyenérték	2010
az összes üvegházhatásúgáz-kibocsátáshoz viszonyított arány	12,1	A teljes nettó kibocsátás arányában (%)	2010

4.1.7. Programspecifikus kontextusmutatók

Ágazat	Kód	A mutató elnevezése	Érték	Mértékegység	Tárgyév
--------	-----	---------------------	-------	--------------	---------

4.2. A szükségletek felmérése

A szükséglet címe (vagy hivatkozási száma)	P1			P2		P3		P4			P5					P6			Átfogó célkitűzések			
	1A	1B	1C	2A	2B	3A	3B	4A	4B	4C	5A	5B	5C	5D	5E	6A	6B	6C	Környezet	Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás	Innováció	
(01) A K+F aktivitás és adaptáció illetve az innovációs teljesítmény növelése az agrárgazdasági vállalkozásokban	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X		X		X	X		X
(02) Együttműködések erősítése az agrárgazdaság szereplői, a kutatás, az innováció, és az élelmiszerlánc egyes szereplői között	X	X		X		X		X				X	X	X		X	X		X	X		X
(03) Termelői és szolgáltatói oldal szakmai felkészültségének javítása, szakmai továbbképzési rendszer megújítása	X		X																X	X		X
(04) A szaktanácsadási rendszer igény alapú, szakágazati célcsoportokra koncentráció működésének megvalósítása	X		X																X	X		
(05) Fogyasztói tudatosság, környezettudatosság növelése	X					X		X											X	X		
(06) A kertészeti és állattenyésztési ágazat versenyképességének javítása				X	X		X															X
(07) A klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak mérséklése komplex vízgazdálkodási beavatkozások alkalmazásával									X	X									X	X		X
(08) Az agrárgazdaságban a vertikális és horizontális együttműködések szintjének növelése, termékpálya-rendszerek kialakítása		X				X		X	X							X			X	X		X
(09) Állattartó gazdaságok állatjóléti körülményeinek biztosítása						X													X	X		
(10) Az éghajlatváltozás elleni küdelem és a kiegyensúlyozott gazdálkodás biztosítása: kockázatmegelőzés és kockázatkezelés							X	X	X					X					X	X		

(11) A mezőgazdasági termelés energia-felhasználási hatékonyságának javítása												X	X					X	X	X
(12) A vidéki lakosság helyben tartása a mezőgazdasági kiegészítő tevékenység erősítésével				X										X	X			X		X
(13) Fiatal gazdálkodók célzott segítése a gazdálkodói generációváltás érdekében - alprogram					X													X	X	X
(14) A fenntartható erdőgazdálkodás biológiai alapjainak biztosítása, kiemelten a védett és magas természetességű erdőkben								X		X								X	X	
(15) Erdészeti potenciál megőrzése, károsodásának megelőzése és helyreállítása									X									X		
(16) Az erdő-potenciál megőrzése és helyreállítása a talaj- és erózióvédelmet szolgáló erdőgazdálkodási módok ösztönzése révén									X				X					X	X	
(17) Erdei haszonvételek bővítése és értéknövelése, az erdőgazdálkodás bio-gazdaságban betöltött szerepének erősítése												X		X	X	X		X	X	X
(18) Az ország erdőborítottságának és fásított területeinek növelése												X		X	X			X	X	
(19) Az erdők közjóléti és turisztikai potenciáljának erősítése							X		X									X		X
(20) Élelmiszer-feldolgozó KKV-k versenyképességét célzó fejlesztések (magasabb hozzáadott értékű termékstruktúra) biztosítása				X		X									X					X
(21) Az élelmiszerfeldolgozásban használt inputok hatékonyságát célzó beruházások és az élelmezésbiztonság fejlesztése												X						X		X
(22) Új részvétel támogatása Uniós és nemzeti minőségi rendszerekben és önkéntes mezőgazdasági terméktanúsítási rendszerekben						X													X	X
(23) Rövid ellátási láncok fejlesztése - tematikus alprogram	X	X	X	X		X								X	X					X

(24) A mezőgazdasághoz kötődő fajok természeti helyzetének javítása (a fajok és élőhelyek igényeit figyelembevevő földhasználat)									X										X	X		
(25) A zöld infrastruktúra fejlesztése, az ökológiai hálózat koherenciájának javítása									X										X	X		
(26) Extenzív gazdálkodás ösztönzése, az extenzív termelésben rejlő lehetőségek jobb kihasználása									X	X	X	X			X	X	X		X	X		
(27) A környezetbarát technológiák alkalmazásának növelése, a környezettudatos gazdálkodás fejlesztése									X	X	X	X	X		X				X	X		X
(28) Ökológiai gazdálkodás fenntartása és fejlesztése									X		X				X				X	X		X
(29) A mezőgazdasági genetikai alapok - tájfajták, a védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták - megőrzése									X										X	X		
(30) A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, vízviasszartáson alapuló vízgazdálkodás fejlesztése										X		X							X	X		X
(31) A talajok termékenységének megőrzése, degradációs folyamatok megelőzése, mérséklése, és talajkímélő gazdálkodás ösztönzése												X	X						X			X
(32) Okszerű növényvédőszer és tápanyag használat ösztönzése									X	X	X	X			X				X			X
(33) Mezőgazdasági területek művelésben tartásának ösztönzése									X		X	X							X	X		
(34) Környezetbarát technológiák fejlesztése, öko-innováció ösztönzése		X	X						X						X				X	X		X
(35) Vidéki vállalkozások indulásának és a működők hatékonyságának növelése, fenntartható működésének elősegítése																	X	X	X	X		X
(36) Humán erőforrás- és vállalkozáshiányos térségekben a belső erőforrásokra építő speciális gazdasági tevékenységek ösztönzése															X	X						X
(37) A vidéki gazdaság szereplői közötti együttműködések erősítése	X								X						X	X				X		X

4.2.1. (01) A K+F aktivitás és adaptáció illetve az innovációs teljesítmény növelése az agrárgazdasági vállalkozásokban

Prioritások/kiemelt területek

- 1A) Az innovációnak, az együttműködésnek és a tudásbázis gyarapításának az ösztönzése a vidéki térségekben
- 1B) A kapcsolatok erősítése a mezőgazdaság, az élelmiszer-termelés és az erdőgazdálkodás, valamint a kutatás és az innováció között, egyebek mellett a környezetgazdálkodás és a környezeti teljesítmény javítása céljából
- 1C) Az egész életen át tartó tanulás és a szakképzés előmozdítása a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban
- 2A) Valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenekelőtt a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából
- 2B) A megfelelően képzett mezőgazdasági termelők mezőgazdasági ágazatba való belépésének megkönnyítése és ezen belül is különösen a generációs megújulás elősegítése
- 3A) Az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció
- 3B) A mezőgazdasági üzemekben megvalósuló kockázatmegelőzés és -kezelés támogatása
- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása
- 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve
- 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása
- 5B) A mezőgazdaság és az élelmiszer-feldolgozó iparág általi energiafelhasználás hatékonyságának fokozása
- 5C) A megújuló energiaforrások, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok és más, nem élelmiszer jellegű nyersanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése
- 5D) A mezőgazdaságból származó, üvegházhatást okozó gázok és ammónia kibocsátásának csökkentése
- 5E) A széntárolás és -megkötés előmozdítása a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban
- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

Az agrárvállalkozások rendkívül alacsony K+F teljesítménye versenyképességet negatívan befolyásoló tényező. A vállalkozásoknál végzett kutatás-fejlesztés erősítése mellett, ahol elégséges, ott az újítások átvételi és alkalmazási feltételeinek kiépítése is szükséges. Megfelelő vállalkozói körülmények között az ágazat hatékonyan és eredményesen vehet át és adaptálhat új, biztonságos, hatékony, innovatív termelési módokat, módszereket.

4.2.2. (02) Együttműködések erősítése az agrárgazdaság szereplői, a kutatás, az innováció, és az élelmiszerlánc egyes szereplői között

Prioritások/kiemelt területek

- 1A) Az innovációnak, az együttműködésnek és a tudásbázis gyarapításának az ösztönzése a vidéki térségekben
- 1B) A kapcsolatok erősítése a mezőgazdaság, az élelmiszer-termelés és az erdőgazdálkodás, valamint a kutatás és az innováció között, egyebek mellett a környezetgazdálkodás és a környezeti teljesítmény javítása céljából
- 2A) Valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenekelőtt a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából
- 3A) Az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció
- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása
- 5B) A mezőgazdaság és az élelmiszer-feldolgozó iparág általi energiafelhasználás hatékonyságának fokozása
- 5C) A megújuló energiaforrások, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok és más, nem élelmiszer jellegű nyersanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése
- 5D) A mezőgazdaságból származó, üvegházhatást okozó gázok és ammónia kibocsátásának csökkentése
- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése

- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

Az integrált és fejlett élelmiszerláncban a termelőtől a fogyasztóig a szereplők szoros együttműködésben állnak, támaszkodnak egymás eredményeire, munkáira, felhasználva és többletértékkel látva el azt. Az integrált szemléletben a láncban helye van a termékhez kapcsolódó kutatóknak, innovátoroknak, akik a lánc bármely eleméhez kapcsolódhatnak és emelhetik annak minőségét. Az erős együttműködés rövidebb, biztonságosabb, magasabb minőséget és méltányos jövedelmet biztosít a lánc minden tagjának. A tudásátadásra alapozott együttműködések által létrejövő csoportosulások bekapcsolódása az EU-s innovációs közösségbe. Olyan agrár-innovációs projektek kidolgozása, melyek alkalmasak nemzetközi együttműködésben való részvételre.

4.2.3. (03) Termelői és szolgáltatói oldal szakmai felkészültségének javítása, szakmai továbbképzési rendszer megújítása

Prioritások/kiemelt területek

- 1A) Az innovációnak, az együttműködésnek és a tudásbázis gyarapításának az ösztönzése a vidéki térségekben
- 1C) Az egész életen át tartó tanulás és a szakképzés előmozdítása a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

A szakmai tudás gyors és folyamatos megújulása szükségessé teszi a szakmai továbbképzések megújítását. A termelői és szolgáltatói szektor versenyképességét alapjaiban határozza meg a meglévő tudásszint minősége, azaz korszerűsége, alkalmazhatósága, mélysége. A továbbképzéseknek ki kellene terjednie az eddig, agrár területen képzési hiányterületnek számító vállalkozási és együttműködési kompetenciák erősítésére is. A szakmai továbbképzésben résztvevőknek átadott tudás pozitívan hat a fogyasztói oldalra is, mivel közvetlen hatásként az új, többlet tudás emeli a termelés, szolgáltatás minőségét.

4.2.4. (04) A szaktanácsadási rendszer igény alapú, szakágazati célcsoportokra koncentráció működésének megvalósítása

Prioritások/kiemelt területek

- 1A) Az innovációnak, az együttműködésnek és a tudásbázis gyarapításának az ösztönzése a vidéki térségekben
- 1C) Az egész életen át tartó tanulás és a szakképzés előmozdítása a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

A szakágazati célcsoportoknak megfelelő szaktanácsadási rendszer hiánya meghatározza a szaktanácsadás eredményességét. A hatékonyabb, fókuszált képzés elősegíti a tanácsadást igénybe vevők tudásszintjének emelkedését és a gyakorlati hasznosulást. A szaktanácsadás tematikus és tartalmi koncentrációjához szükséges a valós résztvevői és piaci igények felmérése és a valóban praxisorientált tartalom kialakítása.

4.2.5. (05) Fogyasztói tudatosság, környezettudatosság növelése

Prioritások/kiemelt területek

- 1A) Az innovációnak, az együttműködésnek és a tudásbázis gyarapításának az ösztönzése a vidéki térségekben
- 3A) Az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció
- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

A környezeti tudatosság a fogyasztóknál alacsony, jellemzően nem szempont a megvásárolt termékek, szolgáltatások előállításának, igénybevételeknek környezeti hatása. Szükséges a tudatosság emelése a helyi gazdaságfejlesztés érdekében, amely így nagyobb fogyasztói rétegre támaszkodhat, de egyben kényszerítve lesz a magasabb környezeti értékeknek való megfelelésre.

A magasabb fogyasztói elvárások magasabb termelési minőséghez vezetnek. A fogyasztói tudatosság növelése mellett a gazdálkodói, termelői környezettudatosság erősítése szükséges, illetve a termékek előállítási folyamataival és termesztési helyével kapcsolatos környezeti információk megosztása, hozzáférhetőségének biztosítása szükséges.

4.2.6. (06) A kertészeti és állattenyésztési ágazat versenyképességének javítása

Prioritások/kiemelt területek

- 2A) Valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenekelőtt a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából
- 2B) A megfelelően képzett mezőgazdasági termelők mezőgazdasági ágazatba való belépésének megkönnyítése és ezen belül is különösen a generációs megújulás elősegítése
- 3B) A mezőgazdasági üzemekben megvalósuló kockázatmegelőzés és -kezelés támogatása

Átfogó célkitűzések

- Innováció

Leírás

Az állattenyésztés és a kertészet mezőgazdaságon belüli nettó beruházási arányából, valamint az ágazat pénzügyi eredményeiből egyértelműen kiolvasható az alágazatok gyenge versenyképessége. A versenyképesség, valamint a hatékonyság javítása megköveteli az alágazatok technológiai- és eszközellátottságának fejlesztését. A két ágazat gyenge versenyképessége az évek alatt a mezőgazdaság teljes kibocsátásában betöltött szerepének zsugorodásához vezetett, mellyel kedvezőtlen arányeltolódások alakultak ki a hazai agrártermelésben.

A két alágazat fejlesztését azonban nem csak a gyenge mutatók teszik indokolttá, hanem a jó minőségű magyar árualap iránti növekvő kereslet is. A magyarországi belső fogyasztás nyitott a hazai hús- és kertészeti termékekre, továbbá a piacok részéről is erősödő kereslet mutatkozik a magyar termékek iránt. Az állattenyésztési ágazatok és a kertészet versenyképességének javulása tehát kedvező hatást gyakorol a teljes élelmiszergazdaságra, technológiai fejlesztéssel kielégíthető a hazai élelmiszeripar mennyiségi és minőségi alapanyag-szükséglete. Mindkét alágazat jelentős munkaerő-igénnyel jelenik meg, így az állattenyésztés és kertészet fejlesztése, kapacitásának növelése kedvezően befolyásolja a foglalkoztatás alakulását is. Az állattenyésztés esetében a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő trágyakezelési és -elhelyezési technológiák megvalósítása elodázhatatlan szükséglet. E kötelezettség teljesítése különösen a kisebb állattartó telepeken jelent problémát. A környezetvédelmi előírásoknak megfelelés mellett az erőforrás megtakarítások más termelői és szolgáltatói szektorban elért eredményeinek, jó gyakorlatainak átvétele, adaptálása szükséges a technológia és versenyképesség fejlesztése érdekében.

4.2.7. (07) A klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak mérséklése komplex vízgazdálkodási beavatkozások alkalmazásával

Prioritások/kiemelt területek

- 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve
- 5A) A mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

Magyarország egyedülálló fekvése a Kárpát-medencében lehetővé teszi a jelenleg átfolyó vizek nagyobb arányú megtartását és hasznosítását.

A vízgazdálkodás, vízkészlet hasznosítás stratégiai kérdés, és Magyarországnak felelősséggel kell élnie és gazdálkodnia ezzel a lehetőséggel. Hazánk felszíni vízkészletének 96%-a az országhatárokon kívülről származik, ami jelzi hazánk „tranzit” helyzetét, kiszolgáltatottságát a felvízi országoknak és felelősségét az alvízi országokkal szemben. Magyarország különleges hidrogeológiai helyzete miatt és a két nagy folyónak, a Dunának és a Tiszának köszönhetően bőséges a felszíni vízkészlete, de az ország saját lefolyása nagyon kicsi (mintegy 5%-a az összes hozzáfolyásnak). Az átlagos felszíni vízforgalmat az országba belépő 108 897 millió m³ és kilépő 116 075 millió m³ vízmennyiség jellemzi. A növekmény 7889 millió m³ az éves átlagos területi csapadékösszeg 55 707 millió m³ és a párolgás 48 174 millió m³ eltéréseiből származik, amely a patakok, folyók medrébe és a felszín alatti vízadókba folyik. Magyarország felszíni vizekben gazdag ország, ugyanakkor, ha az ország területén lehulló csapadékból származó lefolyást nézzük (7,9 km³/év), akkor igen szegény. Felszíni vizeinkből 25%-os a hasznosítás, azaz a víz jórészt hasznosítás nélkül átadjuk déli szomszédjainknak. Az éves vízmérleg nagyon ingadozó, lehet pozitív és negatív is.

A klímaváltozás következményeként lényegesen megváltozik a csapadék időbeni megjelenése és az intenzitás mértéke. A természetshez szükséges talajban a víztározás lehetősége csökkent, mivel a téli csapadék jelentős része nem hó, hanem eső formájában jelentkezik. Az esőintenzitás többszöröse a talaj vízbefogadó képességének, vagyis a különbség a felszínen elfolyik.

Ezért kell nagy gondot fordítani a talajszelvény vízbefogadó képességének növelésére, mint a vízvisszatartás elsődleges módjára. Szükség van a táji adottságok figyelembe vételére a gazdálkodási gyakorlat és az öntözés, melioráció kialakítása során, annak érdekében, hogy a termesztési kultúra választás és a művelési módszerek fejlesztése, megválasztása során a szükséges mennyiségű víz megtartása biztosítható, és a talaj termőrétegének elmosása megakadályozható legyen.

A klímaváltozás következtében nem csak a csapadék mennyisége, hanem időbeli eloszlása is szélsőségesebbé, kiszámíthatatlanabbá válik. Az egyre gyakoribbá váló aszályok miatt a mezőgazdaság klímaváltozásnak való kitettsége nő. Ugyanakkor Magyarországon az öntözött területek nagysága nemcsak jóval az EU-átlag alatt van, hanem jelentősen elmarad az országban a közelmúltban öntözött területekétől is. 1985-ben a főművek kapacitása 500-520 ezer hektár öntöző és halastó terület ellátására volt kiépítve. Ebből 309 ezer hektár volt a vízjogilag engedélyezett terület. Az öntözéshez szükséges vízmennyiség rendelkezésre áll és elérhető, hiszen az öntözött területek 80%-a a három nagy folyó (Duna, Tisza, Dráva) területére esik, melyek mennyiségi és minőségi szempontból is alkalmasak a VKI előírásainak megfelelő öntözési igények kiszolgálására. A meglévő víztározók vízkészletének jelenleg csupán 8-10%-át hasznosítjuk öntözésre.

A társadalmi-gazdasági rendszerváltással a termőföld magántulajdonba történő visszaadását követő első időszakban a tulajdonosok nem kívánták az öntözőtelepeket közösen hasznosítani. Ennek hatására bekövetkezett az öntözött területek nagyságának csökkenése, helyenként megszűnése. Az új tulajdonosi szerkezet stabilizálódása, a piaci hatásokra történő természetszerkezet váltás, a hozambiztonság növelése, a

vízkezeléssel történő hatékonyabb gazdálkodás szükségessé teszi az öntözéses termesztés újra megszervezését. Emellett a meglévő öntözőrendszerek többségének erőforrás-hatékonysága is elmarad a kívánatostól, így a két probléma egyszerre kezelendő.

4.2.8. (08) Az agrárgazdaságban a vertikális és horizontális együttműködések szintjének növelése, termékpálya-rendszerek kialakítása

Prioritások/kiemelt területek

- 1B) A kapcsolatok erősítése a mezőgazdaság, az élelmiszer-termelés és az erdőgazdálkodás, valamint a kutatás és az innováció között, egyebek mellett a környezetgazdálkodás és a környezeti teljesítmény javítása céljából
- 3A) Az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció
- 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve
- 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása
- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

A horizontális és vertikális együttműködések szintjét növelni kell, hiszen Magyarországon a többi EU-s országhoz képest alacsony az együttműködések/szerveződések száma. A hazai élelmiszeripar az elsődleges felvásárlója a mezőgazdasági alapanyagoknak. Az ágazat beszállítói pozícióját akkor tudja megtartani, ha az import alapanyaggal versenyképes áron, minőségben és mennyiségben tud termelni. Továbbá Magyarország agrárgazdasága (mezőgazdasága) jelentős piaci potenciállal rendelkezik, a nemzetközi versenyképesség megtartásához azonban szintén elengedhetetlen a megfelelő mennyiségű és minőségű árualap biztosítása. Az ágazat versenyképessége fokozásának egyik legeredményesebb eszköze az ágazati szereplők közötti horizontális és vertikális együttműködések megteremtése, erősítése.

A mezőgazdaságban számos olyan gazdaság, vállalkozás működik, amelyek azonos vagy hasonló termékeket állítanak elő; jelenleg sajnos az ilyen vállalkozások között kevés esetben van közvetlen kapcsolat. Ugyanakkor a sikeres működés szempontjából a közvetett kapcsolatok is meghatározóak lehetnek.

A horizontális együttműködések fejlesztése erősítheti a termelő vállalkozások alkupozícióját a feldolgozó- és termékkereskedelmi vállalkozásokkal szemben. Továbbá csökkentik az egymás közötti versenyt, összehangolják a termelést a piac mennyiségi és minőségi igényeinek megfelelően és nő a nagyobb termékvolument igénylő vevők kiszolgálásának képessége.

A hatékony mezőgazdaság megteremtéséhez nélkülözhetetlen a vertikális irányú fejlesztések erősítése, valamint komplex termékpálya-rendszerek kiépítése. Az agrárgazdaság hozzáadott-érték teremtésében is a vertikális együttműködések számának növelése lehet a kulcs. Új csoportok alakulása elsősorban a kertészeti és állattenyésztési szektorban várható, továbbá az erdőgazdálkodásban teljesen új lehetőségként, illetve az új típusú, nem formalizált együttműködések (pl. a 16. cikk alapján létrejövő kezdeményezések) későbbi megszilárdulásaiaként.

4.2.9. (09) Állattartó gazdaságok állatjóléti körülményeinek biztosítása

Prioritások/kiemelt területek

- 3A) Az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

Magyarországon az elmúlt évek termelői áremelkedései és a takarmánypiaci válságok következményeként jelentősen csökkent az állattartó gazdaságok száma, valamint az állatállomány. A piaci folyamatok az abrakfogyasztó ágazatok mellett a tejtermelést érintették kedvezőtlenül. Emiatt a 74/2009/EK és a 473/2009/EK rendeletek lehetővé tették, hogy az Európai Gazdaságélénkítő Csomag és a kötelező modulációforrásait a tejágazat szerkezetátalakítására fordítsák. Az állatjóléti vállalások az előírtakhoz képest szigorúbb tartási kötelezettségek teljesítését jelentik 5 éven keresztül. Az állatjóléti vállalások terjesztése hozzájárul a jobb minőségű tej- és tejtermékek iránt növekvő fogyasztói igények kielégítéséhez.

4.2.10. (10) Az éghajlatváltozás elleni küdelem és a kiegyensúlyozott gazdálkodás biztosítása: kockázatmegelőzés és kockázatkezelés

Prioritások/kiemelt területek

- 3B) A mezőgazdasági üzemekben megvalósuló kockázatmegelőzés és -kezelés támogatása
- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása
- 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve
- 5D) A mezőgazdaságból származó, üvegházhatást okozó gázok és ammónia kibocsátásának csökkentése

Átfogó célkitűzések

- Környezet

- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

A klímaváltozáshoz történő adaptáció, a természeti katasztrófák által okozott károk csökkentése, a stabil hozameredmények és kiegyensúlyozott jövedelemtermelő képesség iránt erős igény mutatkozik a hazai alapanyag-termelésben. A klímaváltozás eredményeként kialakult szélsőséges hőmérsékletingadozások, gyakoribbá váló jégesők, valamint a csapadék mennyiségének változékonysága jelentősen befolyásolja a mezőgazdasági termelést, erőteljes hatást gyakorol a hazai termelői- és felvásárlási árakra.

Az elmúlt évekre jellemző szélsőséges időjárás jelentős hatást gyakorolt mind a növényi, mind az állati termékeket előállító mezőgazdasági ágazatok jövedelemtermelő képességére. A kedvezőtlen éghajlati jelenségek miatt kialakult hozamingadozások tehát nemcsak a kertészeti és egyéb növénytermesztéssel foglalkozó mezőgazdasági termelők körében jelent jövedelem kiesést, hanem - közvetve, a takarmánykínálaton keresztül - az állattenyésztési ágazatban is. Az állattenyésztők többsége a takarmányt vásárolja, ami jelentősen megemeli a termelés költségeit, azonban a megnövekedett ráfordításokat nem tudja érvényesíteni a felvásárlási árakban. Többek között ez a fajta kiegyenlítetlen különbség hívja életre a jövedelemstabilizáló eszköz szükségességét is.

Kiegyensúlyozott mezőgazdasági termelés a precíz és tudatos gazdálkodói odafigyelésen túl megfelelő kockázatmegelőző, -mérséklő beruházások megvalósításával és a pénzügyi biztosítási rendszer adta lehetőségek alkalmazásával érhető el.

A rendszeresen jelentős kárt okozó káresemények (mint pl. a jégeső) ellen nagyobb területet lefedő – akár országos – védekezés kialakítása is indokolt. A nagyobb területet lefedő elhárító rendszerek kialakítására vonatkozó magánkezdeményezések az elmúlt években több alkalommal meghiúsultak, ezért a mezőgazdasági termelőket képviselő közjogi szervek által végrehajtott beruházások is támogatandók. Minden természeti katasztrófaeseményre természetesen nem lehet felkészülni, azonban a pénzügyi kockázatkezelési-, biztosítási rendszerben való részvétel mérsékelheti a gazdálkodó kieső jövedelmét. A két eszköz egymást erősítve gazdálkodói és ágazati szinten javítja a mezőgazdaság teljesítményét és hozzájárul az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez.

A felszíni vizeknek a VKI szerinti jó állapotát biztosító, illetve a kockázat csökkentő természetes víz-visszatartási intézkedésre is szükség van, egyrészt azért, hogy a gazdálkodók a klímaváltozás hatásaihoz minél inkább alkalmazkodni tudjanak, másrészt ezen intézkedéseket úgy kell végrehajtani, hogy azok elősegítsék a víztestek jó állapotának/potenciáljának elérését vagy megtartását is mind mennyiségi, mind ökológiai, és minőségi szempontból. A természetes vízvisszatartáshoz kapcsolódó intézkedések költséghatékonyabbá teszik a tápanyagok és növényvédőszer alkalmazását, csökkentik a jónál gyengébb állapotú/potenciálú víztestek mennyiségi terhelését, valamint a tápanyag bemosódás csökkentésével javítják azok ökológiai állapotát is.

4.2.11. (11) A mezőgazdasági termelés energia-felhasználási hatékonyságának javítása

Prioritások/kiemelt területek

- 5B) A mezőgazdaság és az élelmiszer-feldolgozó iparág általi energiafelhasználás hatékonyságának fokozása
- 5C) A megújuló energiaforrások, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok és más, nem élelmiszer jellegű nyersanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

Magyarországon a mezőgazdasági épületek jó része elavult, felújításra szorul. A gazdaságok/vállalkozások termelési költségeinek jelentős részét az energiaköltségek teszik ki. Szükségessé vált tehát a mezőgazdasági épületek és a beépített technológiák energiahatékonyságának javítása a termelési költségek, valamint a szén-dioxid kibocsátás csökkentése érdekében. Az energiahatékonyság javítása egyrészt javítja az üzemek versenyképességét és hatékonyságát, másrészt hozzájárul a klímabarát fenntartható fejlődéshez. Fontos szempont az energiakorszerűsítésnél, hogy az úgy csökkenti a termelési költségeket, hogy közben nem teszi szükségessé a foglalkoztatás csökkentését, tehát nem váltja ki a kézimunkát. A kézimunka megtartása szemben a nagyüzemi intenzív termeléssel, nem növeli az ágazat üvegházhatású gáz kibocsátását, hozzájárulva ezzel a klímaváltozás mérsékléséhez. Az épületenergetikai és technológiai korszerűsítésnek, valamint a megújuló energiaforrások használatának tehát nemcsak gazdaságossági előnyei vannak, hanem az éghajlatváltozás mérséklése szempontjából is fontos hazai fejlesztési prioritás.

A mezőgazdasági épületenergetikai fejlesztés magába foglalja az épületgépészeti modernizáció mellett többek között az épületek szigetelését, a nyílászárók felújítását, cseréjét, energiaernyők és árnyékolók beépítését, a fűtés korszerűsítését. Magyarországon a földrajzi adottságok lehetővé teszik a geotermikus energia hasznosítását. A megújuló energiaforrások fejlesztésén keresztül, termálenergia használatára, valamint termálkutak korszerűsítésére, a kinyert termálenergia felhasználás hatékonyságának növelésére, illetve a mezőgazdasági melléktermékekből nyerhető energia felhasználási lehetőségeinek fejlesztésére széleskörű igény mutatkozik.

4.2.12. (12) A vidéki lakosság helyben tartása a mezőgazdasági kiegészítő tevékenység erősítésével

Prioritások/kiemelt területek

- 2A) Valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenekelőtt a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából
- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése
- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Innováció

Leírás

A vidéki térségekben a foglalkoztatási lehetőségek relatív szűkössége, az egyéb térségekben elérhetőnél alacsonyabb bérek a vidéki gazdaság és társadalom lassabb fejlődéséhez vezethetnek, ami elvándorlással,

előregedéssel járhat. A munkanélküliség ugyanakkor azokban a kistérségekben, megyékben ér el az átlagnál magasabb értéket, ahol a kézimunkaigényes mezőgazdasági tevékenységek végzésére az adottságok jók, sőt komoly hagyományokkal, tudásbázissal is rendelkeznek. A mezőgazdasági tevékenység fejlesztését, beruházásait bizonyos üzemméret, életképességi határ alatt nem ösztönözte a korábbi vidékfejlesztési program. A helyben termelt és a kézműves, illetve magas minőséget képviselő élelmiszerek iránt megnövekedett fogyasztói kereslet, a termelői piacok népszerűsége és az e területeken kibontakozó együttműködések megfelelő alapot és háttérrel jelenthetnek a kisüzemi mezőgazdasági tevékenység bővítéséhez, diverzifikációjához, megerősítéséhez. A kisüzemek stabil árutermelővé válása növelheti a foglalkoztatást, különösen a munkaerőpiacon hátrányos helyzetűnek számító nők esetében javíthatja a kiegészítő jövedelemszerzés esélyét, hozzájárulva ezáltal a vidéki lakosság helyben maradásához.

4.2.13. (13) Fiatal gazdálkodók célzott segítése a gazdálkodói generációváltás érdekében - alprogram

Prioritások/kiemelt területek

- 2B) A megfelelően képzett mezőgazdasági termelők mezőgazdasági ágazatba való belépésének megkönnyítése és ezen belül is különösen a generációs megújulás elősegítése

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

A gazdálkodói korszerkezet kedvezőtlen tendenciájú, a fiatal gazdálkodók aránya alacsony, a gazdálkodói réteg öregedése folyamatosan növekszik. Az elmúlt 10 évben 5 évvel emelkedett az átlagéletkor a gazdálkodók között. Amennyiben nem kapcsolódnak be elégséges mértékben fiatalok a gazdálkodásba, a mezőgazdaság humán feltételei nem lesznek megfelelően biztosítottak. A jövő fenntartható mezőgazdaságának megteremtéséhez, biztosításához az egyik legfontosabb szakmapolitikai feladat a mezőgazdaságban szakember és gazdálkodói utánpótlás biztosítása, a fiatalok életképes gazdálkodóvá válásának segítése, a fiatal gazdák támogatása. A magyar táj változatossága és értékgazdagsága szempontjából különösen lényeges annak a gazdálkodói tudásnak az átadása, amely generációk (apa és fia) között valósulhat meg és biztosíthatja a táji, klimatikus adottságokhoz való alkalmazkodást a gazdálkodás során. A generációk közötti tudásátadás fejlesztése szükséges a generációváltás során.

4.2.14. (14) A fenntartható erdőgazdálkodás biológiai alapjainak biztosítása, kiemelten a védett és magas természetességű erdőkben

Prioritások/kiemelt területek

- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása

- 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

Az erdőgazdálkodás olyan földhasználati és gazdálkodási mód, amelynek biológiai alapjai, gazdasági és közjóléti funkcionális fenntarthatósága érdekében a fejlesztési beavatkozásoknak is hosszú-távú, komplex, kiszámítható és ösztönző tartalmúaknak kell lenniük. A klímaváltozás jelentős és egyre fokozódó biotikus és abiotikus kockázatokkal és negatív hatásokkal jár. Ezek részben eseményszerű károkozások, részben olyan folyamatok, amelyekhez való alkalmazkodás, illetve az ökológiai potenciál fenntartása hosszú-távú fejlesztéspolitikai beavatkozások nélkül nem megoldható. A biodiverzitás megőrzése az erdők hármaskörű funkciójának kiegyensúlyozott biztosítása érdekében elsődleges fontosságú. A klímaváltozáshoz való alkalmazkodás kulcskérdése az erdők területi növelése mellett a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztése, valamint a fajok adaptációs készségének növelése, egyes területeken az erdőtípus, fajösszetétel, illetve gazdálkodási mód természetközeli irányba történő megváltoztatása az erdő ökológiai stabilitásának érdekében tett intézkedésekkel.

4.2.15. (15) Erdészeti potenciál megőrzése, károsodásának megelőzése és helyreállítása

Prioritások/kiemelt területek

- 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve

Átfogó célkitűzések

- Környezet

Leírás

Hazánkban ökológiai minimumfaktor a víz. Időszakosan a kelleténél több van belőle és áradásokat okoz, de sokkal gyakrabban jelentős hiány mutatkozik, ami aszálykárokhhoz vezet. Különösen fontos ez a negatív hatás a klímaváltozás várható irányát figyelembe véve. A helyzet olyan súlyos, hogy a talajvíz hiánya és éves ingadozásának megváltozása a talaj fejlődését jelentősen gátolja. Amennyiben a szükséges vízgazdálkodási munkálatok nem kerülnek elvégzésre, akkor az erdők termőhelyi potenciálja és biodiverzitása jelentősen csökken és a klímaváltozás hatásai fokozottan érvényesülhetnek.

Ez azt jelenti, hogy bizonyos területek alkalmatlanná válnak az erdő megtelepedése és fenntartása számára. Az erdőtalajok vízellátottságának növelése szükséges - hazánk medence jellegéből fakadóan - fokozott vízvisszatartási módszerekkel megvalósítva.

A probléma megoldása komplex módszereket igényel. Helyi szinten a vízerózió elleni védelem megvalósítása is fontos szükséglet. A magán, közösségi és állami erdő- és földterületeken gazdálkodók támogatása egyaránt indokolt. Hatékony, egymást erősítő beavatkozásokat csak a mikro, mezo, vagy makro vízgyűjtők szintjén lehet megvalósítani, melyek egységes rendszerbe foglalása szükséges. Alapvető fontosságú a már meglévő és a most kialakítás alatt lévő vízgazdálkodási tervekhez és azok intézkedéseikhez való kapcsolódás.

4.2.16. (16) Az erdő-potenciál megőrzése és helyreállítása a talaj- és erózióvédelmet szolgáló erdőgazdálkodási módok ösztönzése révén

Prioritások/kiemelt területek

- 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása
- 5E) A széntárolás és -megkötés előmozdítása a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

Az erdőgazdálkodás fenntarthatósága érdekében az erdőkárok megelőzése, és a károsodott erdők mielőbbi helyreállítása kiemelt szükséglet, mivel az erdei fákban és az erdőtalajban jelentős szénmegkötés valósul meg. Az erdei faállomány és az erdőtalaj egymástól közvetlen függ, így a talajkímélő erdőgazdálkodási módokra való fokozatos áttérés, például a természetközeli-, vagy a folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodási módok előtérbe helyezése kiemelkedően fontos. A talajok védelmét biztosító gazdálkodási módra való fokozatos áttérés, valamint a károsodott erdők helyreállítása biztosítja a meglévő erdőpotenciál fenntartását. Az erdőgazdálkodás így a talaj- és erózióvédelmen keresztül hozzájárul a fenntartható ökoszisztémák kialakításához.

4.2.17. (17) Erdei haszonvételek bővítése és értéknövelése, az erdőgazdálkodás bio-gazdaságban betöltött szerepének erősítése

Prioritások/kiemelt területek

- 5C) A megújuló energiaforrások, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok és más, nem élelmiszer jellegű nyersanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése
- 5E) A széntárolás és -megkötés előmozdítása a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban
- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése
- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

Hazánkban a megújuló energia-termelés elsődleges forrása jelenleg az erdei biomassa (79%), amely részarány jelentős mértékben meghaladja az EU átlagot. A jelenlegi kereslet mellett ez még fenntartható gyakorlat, mivel az erdők élőfa-készlete folyamatosan, kb. évi 5 millió bruttó m³-el növekszik (NÉBIH

2012). Az erdőből kitermelt fa, vagy egyéb erdőgazdálkodási melléktermékek, továbbá a vágástéri maradék szinte mindenütt helyi erőforrásként használhatóak fel sziget-üzemű megújuló energiaforrású, törpe fűtőmű technológiák alkalmazása által. A helyi biomasszára alapozott megújuló energetikai hasznosítás növelésének legfőbb előnye a térség fejlődésének lehetősége a helyi erőforrások felhasználása, munkalehetőség biztosítása és a helyi tőkelekötés által. Lehetőséget kell tehát biztosítani komplex energetikai fejlesztésekre a helyi faalapú-biomassza hasznosítás bevonásával.

Emellett az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódóan a fa nyersanyagként vagy energiaforrásként történő ipari feldolgozását megelőző tevékenységek is jellemzően elláthatók a helyi mikro- és kisvállalkozások vagy akár közösségi gazdaságok bevonásával. Az erdei termékek diverzifikációja, illetve a hozzáadott érték növelése jelentős tartalékokkal rendelkezik a vidéki gazdaság szereplői számára és mind a faalapú termékek, mind a nem-fa termékek esetén erősítik a vidéki gazdaság fejlesztési és a munkahelyteremtés lehetőségeit.

4.2.18. (18) Az ország erdőborítottságának és fásított területeinek növelése

Prioritások/kiemelt területek

- 5C) A megújuló energiaforrások, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok és más, nem élelmiszer jellegű nyersanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése
- 5E) A széntárolás és -megkötés előmozdítása a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban
- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

A magyarországi erdőállomány folyamatosan nő, ugyanakkor aránya jelentősen elmarad az EU-átlagtól. Az erdőterület növelésének üteme jelentősen lelassult 2007. óta, bár országosan jelentős területeket lehet erdőtelepítéssel hasznosítani. Ez közel 680 000 ha-t jelent a felmérések szerint (Nemzeti Erdőtelepítési Program). A hazai CO₂-csökkentési célkitűzésben az erdők CO₂ megkötésének folyamatos növekedése az egyetlen valódi CO₂ elnyelő tényező. Az erdőtelepítés, fásítás környezet- és klímavédelmi szerepe tehát kimagasló, a folyamat továbbfolytatása, az ösztönzők fejlesztése szükséges.

Az erdőtelepítés mellett a vonalas, vagy sávos, ill. csoportos fásításoknak jelentős szerepe van az erózió- és deflációvédelem, pormegkötés, biomassza-potenciál növelés területén, illetve a „zöldítésben” is. További újszerű, a többlábon állást és a hozzáadott értéknövelést biztosító fejlesztési lehetőséget kínál az erdei fák és a mezőgazdasági kultúrák kombinálási lehetőségében az agro-erdészeti rendszerek felélesztése is.

4.2.19. (19) Az erdők közjóléti és turisztikai potenciáljának erősítése

Prioritások/kiemelt területek

- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának

helyreállítása, megőrzése és javítása

- 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Innováció

Leírás

A közcélú erdőgazdálkodásban rejlő társadalmi és gazdasági lehetőségek kihasználásának feltétele olyan környezet kialakítása, amely a megfelelő közjóléti létesítményekkel, a bemutatható erdőgazdálkodási gyakorlattal, környezetismereti programokkal vonzóvá teszi az erdő látogatását, a szabadidős tevékenységek gyakorlását. Ugyanakkor szükséges az emberek környezettudatos magatartásának, gondolkodásának erősítése is. A közjóléti funkcióhoz köthető zöld turizmus Magyarországon fejlődési potenciállal rendelkezik, hiszen az erdők látogatottsága növekvő tendenciájú. Az ehhez szükséges közjóléti erdő-infrastruktúra azonban még hiányos és szigetszerű, ezért ennek átfogó fejlesztése kiemelten fontos a továbbiakban is.

4.2.20. (20) Élelmiszer-feldolgozó KKV-k versenyképességét célzó fejlesztések (magasabb hozzáadott értékű termékstruktúra) biztosítása

Prioritások/kiemelt területek

- 2A) Valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenekelőtt a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából
- 3A) Az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció
- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése

Átfogó célkitűzések

- Innováció

Leírás

A versenyképesség javítását célozza – elsősorban hazai, lehetőleg helyi nyersanyagokra építve – a lehető legmagasabb hozzáadott értékű termékek előállítására, kihasználva az egyes szakágazatok hazai önellátást meghaladó termelési potenciálját. A magyar élelmiszer-feldolgozási ágazat szerkezete és a használt technológiái miatt alapvetően nem versenyképes a tömegáruk globális piacán. A vállalkozások 95%-a KKV, és a nagyvállalatnak számító cégek is legfeljebb közepes méretűeknek számítanak nemzetközi összehasonlításban. Kitorési pontot a feldolgozás számára a magasabb hozzáadott értékű, kiemelkedő minőségű termékek előállítása jelent, kihasználva a kiváló beltartalmi értékekkel rendelkező alapanyagok

által nyújtott lehetőségeket, a speciális elvárások által gerjesztett igényeket. Ezek alapján törekedni lehet a különleges minőségű, ill. különleges fogyasztói igényeknek megfelelő termékek előállítására, a rés piacok igényeinek kielégítésére. Ehhez számos alapfeltétel adott, azonban a vállalkozások nem képesek megfelelő ütemben és rugalmassággal modernizálni termelő kapacitásaikat.

4.2.21. (21) Az élelmiszerfeldolgozásban használt inputok hatékonyságát célzó beruházások és az élelmezésbiztonság fejlesztése

Prioritások/kiemelt területek

- 5B) A mezőgazdaság és az élelmiszer-feldolgozó iparág általi energiafelhasználás hatékonyságának fokozása

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Innováció

Leírás

Az élelmiszer-termékek világpiacán, valamint az unió belső piacán az élelmezésbiztonsági szempontok érvényesítését leginkább a kialakítható élelmiszerár befolyásolja. A városi népesség koncentrációja és a városiasodás miatt ez a szempont a feldolgozott élelmiszerek piacán fokozottan érvényesül. A feldolgozott élelmiszerek ára döntő mértékben a feldolgozás hatékonyságán múlik, amelyben Magyarország az EU-27 összevetésben is lényeges hátrányban van, elsősorban olyan technológiai lemaradások miatt, amelyek mellett a termelés energia, víz, alapanyag, és egyéb inputok szükségesnél magasabb arányú bevonásával valósítható meg. Ugyanakkor az élelmiszer-feldolgozó vállalkozások fejlesztése csak az élelmiszer-biztonság és a fenntarthatóság szem előtt tartásával történhet. Ezért fejlesztési beavatkozási lehetőség elsősorban az input-hatékonyság (elsősorban energia-, víz, nyersanyag), egyúttal az anyag- és energiatakarékosság, valamint a vállalatirányítási rendszerek javítása irányában indokolt. Bár az energiahatékonyság növelése rövid távon a fejlesztési beruházás költsége miatt élelmiszerár növekedést okozhat, hosszú távon a hatékonyság miatt csökkenő termelési költség miatt csökken a termelt élelmiszer ára, növekszik a versenyképesség. Az ilyen fejlesztések a versenyképességi szükséglet mellett a globális klímacélokot is szolgálják.

4.2.22. (22) Új részvétel támogatása Uniós és nemzeti minőségi rendszerekben és önkéntes mezőgazdasági terméktanúsítási rendszerekben

Prioritások/kiemelt területek

- 3A) Az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció

Átfogó célkitűzések

- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

A jelenleginél szélesebb körben ismertté és vonzóvá kell tenni az Európai Unió minőségpolitikai intézkedéseit, kiemelten azokat a közösségi szintű tanúsítási lehetőségeket, amelyekkel egy-egy termék, vagy termékcsoporthoz eredetét, ökológiai állapotát, természetkimélő előállítását, különleges hagyományos minőségét lehet kiemelni és megkülönböztető jelzéssel ellátni a hasonló termékek kínálatából az Unió egész területén, mivel ezek a tevékenységek emelik az alacsony magyar mezőgazdasági versenyképességet a hazai és európai piacon. Ösztönözni és segíteni kell a termelők, termelői közösségek jelentkezését és részvételét az Unió rendszerében, mert ez hozzájárul a jövedelmezőségük növekedéséhez, így közvetve a vidék eltartóképességéhez. Elő kell segíteni az értéknövelést, marketinget szolgáló nemzeti minőségi rendszerek bevezetését (termék-, termékcsoporthoz szintű rendszerek, regionális rendszerek), ill. a már meglévő rendszerek működését tovább kell fejleszteni, mert a marketing eszközök használatának hiánya versenyhátrányt jelent.

4.2.23. (23) Rövid ellátási láncok fejlesztése - tematikus alprogram

Prioritások/kiemelt területek

- 1A) Az innovációnak, az együttműködésnek és a tudásbázis gyarapításának az ösztönzése a vidéki térségekben
- 1B) A kapcsolatok erősítése a mezőgazdaság, az élelmiszer-termelés és az erdőgazdálkodás, valamint a kutatás és az innováció között, egyebek mellett a környezetgazdálkodás és a környezeti teljesítmény javítása céljából
- 1C) Az egész életen át tartó tanulás és a szakképzés előmozdítása a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban
- 2A) Valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenekelőtt a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából
- 3A) Az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció
- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése
- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Innováció

Leírás

A rövid ellátási láncban résztvevő termelők jellemzően a legkisebbek (egyéni, vagy mikro-vállalkozások), így érdekérvényesítő képességük gyenge és nem járatosak az összetett együttműködési rendszerek használatában, ezért fontos, hogy legyen elkülönített kerettel rendelkező, közérthető, probléma fókuszált tematikus alprogram a fejlesztésükre. A rövid ellátási lánc neo-tradicionális, azaz modern (pl. on-line értékesítés, közösség támogatta mezőgazdaság) formáinak elterjedtsége elmarad a nyugat-európaiktól, a

tradicionális, azaz hagyományos formák (piacok, útszéli árusítás) elterjedtek, ugyanakkor jelentős humánerőforrás- és eszközfejlesztést igényelnének a biztonságos és jövedelmező működéshez. A rövid ellátási láncok fogyasztói igényeket kielégítő fejlesztéséhez nincs elég felkészült és megfelelő eszközökkel ellátott szervező és termelő. A helyi minőség rendszerek száma magas, azonban ezek döntő többsége nem tanúsításhoz kötött, így az élelmiszerlánc-biztonságot kevés esetben növelik és a társadalmi ismertségük-elfogadottságuk jellemzően alacsony szintű.

4.2.24. (24) A mezőgazdasághoz kötődő fajok természeti helyzetének javítása (a fajok és élőhelyek igényeit figyelembevevő földhasználat)

Prioritások/kiemelt területek

- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

Hazánk természeti értékeinek jelentős hányada kötődik közvetlenül mezőgazdasági művelés alatt álló területekhez, és fenntartásukban kiemelt szerepe van a megfelelő földhasználatnak. A mezőgazdasági földhasználat minden ágában (szántóművelés, gyepgazdálkodás, ültetvények) sokszínű, a természetközeli élőhelyek kialakításával és megőrzésével, a természetvédelmi szempontból értékes állat- és növényfajok számára megfelelő táplálkozó-, szaporodási- és pihenőhelyek biztosításával történő gazdálkodás ösztönzése a kívánatos. A fajok megőrzése érdekében az élőhelyek fajgazdagságának növelése szükséges.

Az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv alapján a hazai Natura 2000 területek esetén a mezőgazdálkodáshoz köthető legjelentősebb veszélyeztető tényezők közé sorolható a túlzottan intenzív területhasználat, a nem elégséges földhasználat okozta szukcessziós folyamatok, a földhasználat elmaradása, a gazdálkodási tevékenységek (pl. kaszálás) rossz időzítése, a földhasználat-váltás, a vízháztartási viszonyok megváltoztatása, az égetés, valamint egyes területeken az inváziós fajok terjedése.

A Partnerségi Megállapodásban foglaltaknak megfelelően a természetes ökoszisztéma egyensúlyának megőrzése és a környezeti szolgáltatások fenntartása csak a természetvédelmi szempontokat is integráló, környezettudatos gazdálkodási módokkal lehetséges. Ennek különösen nagy jelentősége van, tekintettel arra, hogy védett természeti területeink és Natura 2000 területeink 90%-a mező-, hal- vagy erdőgazdálkodással érintett.

4.2.25. (25) A zöld infrastruktúra fejlesztése, az ökológiai hálózat koherenciájának javítása

Prioritások/kiemelt területek

- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

Természetföldrajzi adottságaink sokszínű tájak és gazdag természetes élővilág kialakulását tették lehetővé, melyek nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő értéket képviselnek és a Kárpát-medencében egyedi ökológiai egységet képeznek. Ezen ökológiai hálózatnak a fenntartása kiemelt fontosságú, mivel a természetes és természet közeli élőhelyeink a mezőgazdasági termelés szempontjából is alapvető ökológiai szolgáltatásokat nyújtanak. Ennek megfelelően kiemelt figyelmet kell fordítani az ökológiai hálózat fenntartására, a természetes/természet közeli élőhelyek feldarabolódásának megakadályozására, a táji értékek megőrzésére. Az intézkedések ezzel közvetlenül erősítik a biodiverzitást és fenntarthatóságot, mind gazdasági, mind környezeti értelemben.

4.2.26. (26) Extenzív gazdálkodás ösztönzése, az extenzív termelésben rejlő lehetőségek jobb kihasználása

Prioritások/kiemelt területek

- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása
- 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve
- 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása
- 5A) A mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása
- 5D) A mezőgazdaságból származó, üvegházhatást okozó gázok és ammónia kibocsátásának csökkentése
- 5E) A széntárolás és -megkötés előmozdítása a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban
- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

Számos területen a hagyományos extenzív gazdálkodási módszerek háttérbe szorulása, és ezzel párhuzamosan az extenzív mezőgazdálkodás által kialakított és fenntartott természet közeli élőhelyek állapotának romlása, illetve a környezeti problémák növekedése figyelhető meg. Ezen területeken kiemelt feladat az extenzív gazdálkodás ösztönzése, a visszatérés támogatása, mely összhangban van az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv és a Partnerségi Megállapodás korábban hivatkozott

természetvédelmi céljaival is. Emellett pozitívan hat az élelmiszerminőségre és a helyi foglalkoztatásra is, nagyobb élőlátvány-igénye miatt.

4.2.27. (27) A környezetbarát technológiák alkalmazásának növelése, a környezettudatos gazdálkodás fejlesztése

Prioritások/kiemelt területek

- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása
- 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve
- 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása
- 5A) A mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása
- 5B) A mezőgazdaság és az élelmiszer-feldolgozó iparág általi energiafelhasználás hatékonyságának fokozása
- 5C) A megújuló energiaforrások, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok és más, nem élelmiszer jellegű nyersanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése
- 5E) A széntárolás és -megkötés előmozdítása a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

A környezettudatos gazdálkodás széles körben való elterjesztése (környezetkímélő, környezetbarát módszerek alkalmazása) révén megvalósuló, a terület agro-ökológiai adottságaihoz igazodó földhasználat mérsékli a termelés kockázatát, hozzájárul a természeti értékek fennmaradásához, a környezeti állapot javulásához, a biológiai sokféleség megőrzéséhez. Hazánkban a környezetbarát gazdálkodás elterjedtsége alacsony, holott az a termelési hely természeti adottságaihoz való jobb illeszkedése miatt hatékonyabb lehet, illetve a növekvő környezettudatos fogyasztói réteg miatt versenyelőnyt is biztosíthat. Az alacsonyabb környezeti terhelés erősíti a környezeti hátrányokkal küzdő területek állapotát és nagyobb biodiverzitási szintet biztosít.

4.2.28. (28) Ökológiai gazdálkodás fenntartása és fejlesztése

Prioritások/kiemelt területek

- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken,

jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása

- 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása
- 5D) A mezőgazdaságból származó, üvegházhatást okozó gázok és ammónia kibocsátásának csökkentése

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

Az ökológiai gazdálkodás elterjesztése hozzájárul a vízkészletek és a termőföld jó állapotának megőrzéséhez, és a nagyobb élők munkája révén növeli a foglalkoztatottságot. Az ökológiai gazdálkodás hazai alacsony aránya szükségessé teszi a fejlesztést, annál is inkább, hiszen növekvő fogyasztói tudatosság és a változó fogyasztási szokások növekvő ökotermék keresletet biztosítanak. A gazdasági tényezők mellett az ökológiai gazdálkodás környezeti jellegzetességéből adódóan jelentősen csökkenti a vegyi anyag terhelést, ezáltal erősíti a környezetet és a biodiverzitást. Az ökológiai gazdálkodással együtt járó emelt termelési kockázat szintén szükségessé teszi a fejlesztéseket ebben az agrárszegmensben, csökkentve a termelési veszélyek kártételét és növelve az ökológiai gazdálkodásra való áttérési hajlandóságot.

4.2.29. (29) A mezőgazdasági genetikai alapok - tájfajták, a védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták - megőrzése

Prioritások/kiemelt területek

- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

A különböző gazdálkodási rendszerekben a magas genetikai értéket képviselő és sokszor kihalással/genetikai erózióval fenyegetett mezőgazdasági szempontból értékes növény- és állatfajok/fajták védelmét szükségessé teszi számos ökológiai, gazdasági ok. A helyi viszonyokhoz jobban simuló tájfajták hozzájárulnak a tájfenntartáshoz és a biodiverzifikációhoz. Az őshonos fajták megőrzése egyúttal hatékonyabb termelést is biztosíthatnak a jobb alkalmazkodásból kifolyólag, illetve a növekvő helyi termékek iránti igény emelt keresletet elégíthet ki. A nagy múltú és sokszínű magyar állat és növény génállomány megőrzéséhez szükséges az agrártermelésbe való jobb beilleszkedés támogatása.

4.2.30. (30) A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, vízvisszatartáson alapuló vízgazdálkodás fejlesztése

Prioritások/kiemelt területek

- 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve
- 5A) A mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

Az Európai Unió 2000/60/EK Víz Keretirányelve (VKI) alapkövetelménye, hogy a Vízyűjtő-gazdálkodási Tervben (VGT) megállapított környezeti célkitűzést, azaz a vizek jó állapotát, 2015-ig el kell érni. Az első vízyűjtő-gazdálkodási terv a vizek jó állapotának eléréséhez különböző intézkedéseket ír elő a mezőgazdasági eredetű terhelések csökkentése érdekében. A jó állapot elérését a vízfelhasználás hatékonyságának növelésével, a vizek természetes visszatartásával, valamint a megfelelő tápanyag-szervesanyag és növényvédőszer gazdálkodással érhetjük el. A Nitrát irányelv előírásainak alkalmazása alapintézkedésként jelenik meg a vízyűjtő-gazdálkodási tervben. A 2013-ban kiterjesztett nitrátérzékeny területeken az előírt helyes mezőgazdasági gyakorlat kialakításával a terhelések csökkenthetők. Mivel a mezőgazdasági tevékenység hatással van a vizek mennyiségi és minőségi állapotára, ezt a hatást olyan mértékben kell csökkenteni, amennyire a vizek jó állapota szempontjából szükséges. Mind a terhelések, mind az intézkedések hatása bizonyos időeltolódással jelentkezik, ezért fontos az intézkedések időben történő megkezdése.

4.2.31. (31) A talajok termékenységének megőrzése, degradációs folyamatok megelőzése, mérséklése, és talajkímélő gazdálkodás ösztönzése

Prioritások/kiemelt területek

- 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása
- 5A) A mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Innováció

Leírás

A talaj hazánk egyik legfontosabb, feltételesen megújuló természeti erőforrása, melynek védelme, termékenységének fenntartása nem csupán a földhasználó, hanem a társadalom hosszú távú érdeke. A kedvező hazai természeti adottságoknak köszönhetően a jó minőségű talajok aránya és a nagy termőképességű talajok kiterjedése jelentős. A kedvező adottságokat azonban természetes talajpusztulási

folyamatok és az emberi beavatkozások (pl. helytelen agrotechnika és vegyszerhasználat, mezővédő erdősávok kiirtása) egyaránt károsítják. Ezen folyamatok a talajtermékenység csökkenése mellett a mezőgazdasági termelés költségeinek növekedését, az ökológiai, vízháztartási körfolyamatok felbomlását, a kockázatos anyagok felhalmozódását (élelmiszerbiztonság), valamint a vizek, ivóvízbázisok elszennyeződését okozzák. Cél a talaj fokozott védelme és termékenységének hosszú távú fenntartása, a talaj megfelelő megújulását elősegítő használat ösztönzése.

4.2.32. (32) Okszerű növényvédőszer és tápanyag használat ösztönzése

Prioritások/kiemelt területek

- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása
- 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve
- 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása
- 5A) A mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása
- 5D) A mezőgazdaságból származó, üvegházhatást okozó gázok és ammónia kibocsátásának csökkentése

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Innováció

Leírás

A környezettudatos tápanyag-gazdálkodás és növényvédelem hiánya a vizek minőségének veszélyeztetése mellett kedvezőtlen hatással van a talajok állapotára is. Ezzel szemben az okszerű vegyszerhasználat csak a legszükségesebb vegyi anyagot juttatja a termelésbe és a környezetbe. Az okszerű használat megfelelő mértékben csökkenti a termelés kockázatait de a túlzott védelemből adódó környezetterhelést is. A hagyományos termelési módokról való áttéréshez szükséges a technológiák és ismeretek átadása és a megfelelő infrastruktúra kialakítása is, ami az „okok” időbeli felismerését és a legkisebb és leghatékonyabb beavatkozás meghatározását és végrehajtását támogatja.

Az okszerű növényvédőszer és tápanyag használat, illetve az ezekre kevésbé támaszkodó termék-struktúrára vagy termelési módok valamelyikére való átállás jelentősen hozzájárul a felszíni és felszín alatt vizek állapotának javításához, a jó állapotú víztestek állapotának megőrzéséhez.

4.2.33. (33) Mezőgazdasági területek művelésben tartásának ösztönzése

Prioritások/kiemelt területek

- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának

helyreállítása, megőrzése és javítása

- 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása
- 5A) A mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

A kedvezőtlen adottságú területeken a mezőgazdasági tevékenységet fenntartó gazdálkodók támogatása hozzájárul a gazdaságok életképességének, helyzetének javulásához, és a jövedelemszerzési lehetőségek bővítéséhez. Magyarország mezőgazdasági területeinek legnagyobb aránya ilyen, kedvezőtlen adottságokkal rendelkezik. A mezőgazdasági termelés elsődleges gazdasági funkciói mellett hozzájárul a tájfenntartáshoz, egyes helyeken pedig az arra támaszkodó biodiverzitás fennmaradásához. Társadalmi értelemben is szükséges a termelés fenntartásának támogatása egyrészt az előregedő magyar gazdátársadalom fiatalítása másrészt a vidéki foglalkoztatás érdekében.

4.2.34. (34) Környezetbarát technológiák fejlesztése, öko-innováció ösztönzése

Prioritások/kiemelt területek

- 1B) A kapcsolatok erősítése a mezőgazdaság, az élelmiszer-termelés és az erdőgazdálkodás, valamint a kutatás és az innováció között, egyebek mellett a környezetgazdálkodás és a környezeti teljesítmény javítása céljából
- 1C) Az egész életen át tartó tanulás és a szakképzés előmozdítása a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban
- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása
- 5D) A mezőgazdaságból származó, üvegházhatást okozó gázok és ammónia kibocsátásának csökkentése

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

A vidéki gazdasági és társadalmi szereplők környezettudatossága még nem megfelelő mértékű, de még a környezettudatos aktorok sem alkalmaznak újszerű, innovatív környezetbarát technológiát elégséges mértékben. Ennek oka az ismeretek hiánya, a korszerű technológiák bevezetésének magas költsége, ami még a versenyképes vállalkozásoknak is komoly terhet jelentenek. A fenntarthatósághoz szükséges új,

hatékonyabb, „zöldebb” megoldások terjedésének, adoptálásának támogatása indokolt, mert ezáltal erősödnek a környezeti állapotok és a társadalom környezettudatossága.

4.2.35. (35) Vidéki vállalkozások indulásának és a működők hatékonyságának növelése, fenntartható működésének elősegítése

Prioritások/kiemelt területek

- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése
- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

A legtöbb vidéki vállalkozás önfoglalkoztató, illetve 10 főnél kevesebbet foglalkoztat és mérsékelt növekedési potenciállal rendelkezik. E kis gazdasági szereplők foglalkoztatási funkciójuk mellett az alapvető lakossági, gazdasági szolgáltatások helyben történő biztosítása, a helyi gazdaság és társadalom dinamizálása szempontjából is létfontosságúak a vidék számára. Megerősítésük, fejlesztésük a vidéki térségek felzárkóztatása szempontjából stratégiai terület. Fejlesztésük eszközei lehetnek a szükségletre szabott üzleti és üzletviteli tanácsadás, a vállalkozói ismeretek és képességek fejlesztése, az eszköz- és technológiafejlesztés, illetve a piaci versenyhelyeket javító, az információáramlást is segítő hálózatba szervezés.

4.2.36. (36) Humán erőforrás- és vállalkozáshiányos térségekben a belső erőforrásokra építő speciális gazdasági tevékenységek ösztönzése

Prioritások/kiemelt területek

- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése
- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Innováció

Leírás

A 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet alapján a kedvezményezett járásokban a vállalkozások fejlesztésének legfőbb akadálya, hogy nincs, vagy elenyésző a vállalkozásra és a megfelelő minőségű munkára alkalmas ember, szaktudás és tőke. Ezekben a térségekben a lakosság vállalkozóvá válása nem reális célkitűzés, ugyanakkor a munkalehetőségek és a mobilitás hiánya azonnali beavatkozásokat kíván. Az érintett térségekben a szociális gazdaság támogatása ígéretes fejlesztési alternatíva. A fejlesztés eszközeit tekintve

e területen az eszköz- és technológiafejlesztés mellett a humán-erőforrás fejlesztés, a folyamatos tanácsadás és segítségnyújtás, valamint a vállalkozási inkubáció kap kiemelt hangsúlyt.

A – 1058/2014. (II.11.) Korm. határozat alapján megalkotandó – társadalmi és gazdasági felzárkózás által vezérelt térségi integrált program a Vidékfejlesztési Program benyújtásáig nem került elfogadásra. Ennek alapján, kizárólag az említett integrált program elfogadását követően lesz lehetőség a VP intézkedéseinek az integrált program céljaihoz való hozzárendelésre.

4.2.37. (37) A vidéki gazdaság szereplői közötti együttműködések erősítése

Prioritások/kiemelt területek

- 1A) Az innovációnak, az együttműködésnek és a tudásbázis gyarapításának az ösztönzése a vidéki térségekben
- 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve
- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése
- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

Magyarországon a kis gazdasági szereplők közötti együttműködések kialakulatlanok, hiányoznak a hatékony piaci érvényesülést lehetővé tevő formalizált hálózatok, ugyanakkor jó példák, támogatandó együttműködések vannak jelen vidéken, a natúrparki együttműködésekben. A legnagyobb problémát ezen a területen a helyi erőforrások újszerű, ugyanakkor fenntartható hasznosítását eredményező kreativitás, a jó gyakorlatok és az együttműködések motiváló, szervező és működtető képzett szakemberek hosszú távú rendelkezésre állása jelenti. Az együttműködések hozzájárulnak a méretgazdaságos működéshez, az eredményesebb piaci érvényesüléshez, a tudás és tapasztalatcseréhez, az összehangolt, innováción alapuló szolgáltatásfejlesztéshez/tevékenységbővítéshez, ezzel jelentősen növelik a vidéki gazdasági szereplők életképességét. A szegénység által leginkább sújtott térségekben csak a folyamatos segítő jelenlét, a hosszú távú és az élet szinte minden területére kiterjedő, helyi szükségletekre alapozott, a legfiatalabb generációt is érintő segítő, fejlesztő tevékenységek hozhatnak érdemi eredményeket.

4.2.38. (38) Az alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés közösségi megoldásainak segítése

Prioritások/kiemelt területek

- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Innováció

Leírás

A fejlesztendő vidéki térségekben az életminőség szempontjából alapvető közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés korlátozott, a helyben elérhető szolgáltatások színvonala a humán-erőforrás korlátozott jelenlétéből és az infrastruktúra elavultságából adódóan gyakorta alacsony. A hozzáférést a főként városi terekbe, mikrotérségi központokba koncentrálódó intézményhálózat, az alacsony kereslettel összefüggő gyenge szolgáltató szektor, de a földrajzi mobilitást akadályozó tényezők (így a tömegközlekedést jellemző gyér járatsűrűség, a kül- és belterületi utak állapota, az alacsony jövedelemszintből eredő személygépkocsi hiány) is nehezítik. A hozzáférés lehetőségeit részben a mobilitást segítő eszközök (tanya- és falubusz) beszerzése, részben a még helyben működő szolgáltatások (például közétkeztetés) bővítése, környezetének, eszköz- és technológiai hátterének fejlesztése, részben pedig az infrastruktúra fejlesztése jelenti.

A vállalkozói és lakossági széles sávú IT elérés országos lefedettségét célzó infrastruktúra kialakítását elsősorban a GINOP biztosítja, ezért a VP-ben ezt a fókuszterületet célzó intézkedéseket nem tervezünk. Ugyanakkor amennyiben a VP-ben támogatott közösségi infrastruktúrák (első sorában közösségi terek) fejlesztésének időpontjában ez még nem áll rendelkezésre, úgy az adott projekt keretében ezt is meg kell oldani.

4.2.39. (39) Tanyás és aprófalvas térségekre jellemző speciális problémák kezelése

Prioritások/kiemelt területek

- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése
- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Innováció

Leírás

Azon fejlesztendő vidéki térségekben, amelyeket a tanyák, aprófalvak, illetve a kis népességszámú települések koncentrált jelenléte jellemez, speciális, a területi adottságokból eredő problémák (pl. mobilitás hiánya, munkahelyek nehéz elérhetősége, elöregedés, elaprózott és ezért költséges intézményrendszer) merülhetnek fel, amelyek kezelése egyedi beavatkozásokat igényel. E térségek és településeik fejlesztésének eszközét a specifikus térszerkezeti adottságokra, illetve az ezekkel összefüggő gazdasági, társadalmi és környezeti szükségletekre reflektáló, a hátrányokat egyedi megoldásokkal kezelő, a helyi erőforrásokat kreatívan hasznosító beavatkozások jelenthetik. E beavatkozások fókuszterületeit a kedvezőtlen társadalmi, demográfiai folyamatok hatásainak enyhítése, a humán szolgáltatásokhoz való hozzáférés növelése, illetve a jövedelemszerzés helyi alternatíváit bővítő gazdaságfejlesztés képezik. A természeti és kulturális örökség fenntartható gazdasági hasznosítása számos vidéki térség (különösen egyes aprófalvas területek) számára kitörési pontot jelenthet. Az épített örökség közösségi hasznosítása a helyi közösségi élet élénkítésére, a társadalmi kohézió növelésére is lehetőségeket teremt.

4.2.40. (40) Környezeti terhelés csökkentése, a természeti erőforrásokkal való hatékonyabb gazdálkodás és klímareziliencia

Prioritások/kiemelt területek

- 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása
- 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve
- 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása
- 5C) A megújuló energiaforrások, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok és más, nem élelmiszer jellegű nyersanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése
- 5D) A mezőgazdaságból származó, üvegházhatást okozó gázok és ammónia kibocsátásának csökkentése
- 5E) A széntárolás és -megkötés előmozdítása a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban
- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

A környezet terhelésének növekedése, az erőforrásokkal való pazarló gazdálkodás, a klímaváltozással kapcsolatos tennivalók nem csupán globális problémák, hanem a vidéki élet és gazdálkodás helyi szintjein is lényeges kérdései. A vidéken élők, gazdálkodók számára kevésbé tudatosult, hogy saját környezetük bármilyen kis részének környezetkárosító használata a globális környezeti rendszerek felélését segíti elő. A környezetkímélő gazdálkodási módok meghonosítása, az erőforrásokkal való felelős gazdálkodási szemlélet elsajátítása, a klímaváltozás krízishelyzetéhez való helyi szintű alkalmazkodás olyan tudások, melyek meghonosítása közösségi és egyéni szinten a vidékfejlesztés elodázhatatlan feladata.

4.2.41. (41) helyi szintű tervező, fejlesztő és aktivizáló kapacitás rendelkezésre állása

Prioritások/kiemelt területek

- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése
- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Innováció

Leírás

A kedvezőtlen helyzetű, ill. aprófalvas, tanyás vidéki térségek egyik legsúlyosabb problémája a felkészült, kreatív, cselekvőképes emberi erőforrás hiánya. Ezzel összefüggésben kiemelten fontos a vidéki térségekben a helyi szereplőket mobilizálni és segíteni képes, gazdasági, közösségi és környezeti fejlesztéseket, együttműködések generáló szervezet stabil működtetése. A szegénység által leginkább sújtott térségekben a folyamatos segítő jelenlét, a hosszú távú és az élet szinte minden területére kiterjedő, helyi szükségletekre alapozott, a legfiatalabb generációt is érintő segítő, fejlesztő tevékenységek hozhatnak érdemi eredményeket.

4.2.42. (42) A kis méretű, a banki finanszírozásból kiszoruló mezőg és élelemiszer-feld. vállalkozások finanszírozásának elősegítése

Prioritások/kiemelt területek

- 2A) Valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenekelőtt a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából
- 2B) A megfelelően képzett mezőgazdasági termelők mezőgazdasági ágazatba való belépésének megkönnyítése és ezen belül is különösen a generációs megújulás elősegítése
- 3A) Az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció
- 3B) A mezőgazdasági üzemekben megvalósuló kockázatmegelőzés és -kezelés támogatása
- 5A) A mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása
- 5B) A mezőgazdaság és az élelmiszer-feldolgozó iparág általi energiafelhasználás hatékonyságának fokozása
- 5C) A megújuló energiaforrások, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok és más, nem élelmiszer jellegű nyersanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése

Átfogó célkitűzések

- Innováció

Leírás

A mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazatban jelen lévő finanszírozási rés vizsgálata alapján kijelenthető hogy mindkét ágazatban van igény egy, a jelenlegi piaci és támogatott finanszírozási eszközöket kiegészítő finanszírozási konstrukcióra, amely megoldást nyújthat a gyenge fedezetnyújtó képességű, részben a megfelelő pénzügyi dokumentációval nem rendelkező, gyakran alacsonyabb jövedelmezőségű, kisméretű termelők és feldolgozók kielégítetlen finanszírozási szükségletére. A jelenlegi, banki kockázatra nyújtott

finanszírozási konstrukciók mérethatékonysági és kockázatvállalási okokból nem képesek kiszolgálni az azonosított finanszírozásra szoruló réteget, amely ugyanakkor fontos szerepet tölt be a vidéki gazdaságban és foglalkoztatásban.

4.2.43. (43) A vidéki közösségeket, a szolgáltatások elérését szolgáló többfunkciós közösségi terek és kezdeményezések

Prioritások/kiemelt területek

- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Innováció

Leírás

A fejlesztendő vidéki társadalmi környezet megújításának egyik eszköze a valós helyi igényekre építő közösségi terek kialakítása, beleértve a külső tereket (pl. termelői piac) és az egyszerre több funkciót ellátó belső szolgáltató tereket. Ez utóbbihoz a megfelelő képzettséggel és gyakorlattal rendelkező humán erőforrás hosszú távú biztosítása, a helyi jelenlét erősítése is elengedhetetlen.

4.2.44. (44) Komplex meliorációs beavatkozások víz- és tápanyag-gazdálkodás érdekében

Prioritások/kiemelt területek

- 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve
- 5A) A mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

A növénytermesztésben a talaj vízgazdálkodásának javításával, talajkímélő gazdálkodással, a termőhely aktuális állapotának megfelelő földhasználati forma kiválasztásával mérsékelhetjük a klímaváltozás okozta negatív hatásokat. A melioráció a hátrányos ökológiai környezetben gazdálkodók területein – a termesztési feltételek javítása érdekében – végzett víz- és tápanyag-gazdálkodási, -hasznosítási beavatkozások összessége. A felszíni és felszín alatti vízrendezések, az erózió elleni védelem, külön-külön, de különösen együttesen jelent előrelépést, a termésbiztonság megteremtése, illetve a klímaváltozás miatt az ökológiai rendszerek veszélyeztetettsége elleni küzdelemben. Az ökológiai szempontokat is fegyelembé vevő, hatékony vízgazdálkodás kiegészülhet komplex meliorációs beavatkozással.

4.2.45. (45) A szántóföldi növ. term-el foglalkozó kis méretű gazd-ok erőforrás-hatékony szárítókapacitási és terménytárolási megoldásai

Prioritások/kiemelt területek

- 2A) Valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenekelőtt a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából

Átfogó célkitűzések

- Innováció

Leírás

A magyar kormány agrár- és vidékfejlesztési politikájának középpontjában a családi gazdálkodók állnak. A családi gazdaságok versenyképességét nagy mértékben rontja a termékek megfelelő tárolásának és betakarítás utáni feldolgozásának hiányossága, és ennek következtében az azonnali értékesítés kényszere. Ezért szükséges a kisebb, lokális tárolókapacitások létrehozása, valamint a terménytárolás és – szárítás során alkalmazott technológiák energetikai korszerűsítése. Ezen beruházások a növénytermelés versenyképességének javításán túl a növénytermesztés és állattenyésztés lokális kapcsolatrendszerét is képesek erősíteni, valamint a szállítási távolságok csökkentésével klímavédelmi hatást is eredményeznek.

4.2.46. (46) Helyi szintű tervező, fejlesztő, aktivizáló kapacitás rendelkezésre állása (LEADER)

Prioritások/kiemelt területek

- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése
- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Innováció

Leírás

A vidéki térségek egyik fontos problémája a felkészült, kreatív, cselekvőképes emberi erőforrás hiánya. Ezzel összefüggésben kiemelten fontos a vidéki térségekben a helyi szereplőket mobilizálni és segíteni képes, gazdasági, közösségi és környezeti fejlesztéseket, együttműködéseket generáló szervezet stabil működtetése. Az eddigi tapasztalatok megerősítik, hogy valós és tartós fejlesztési eredményeket és hatásokat csak az érintettek részvételén alapuló fejlesztésekkel lehet elérni.

4.2.47. (47) Kis méretű gazdaságok üvegházhatású gáz kibocsátásának csökkentés

Prioritások/kiemelt területek

- 5D) A mezőgazdaságból származó, üvegházhatást okozó gázok és ammónia kibocsátásának csökkentése

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

A megfelelő trágyakezelés önmaga nem termelő beruházás, és forrásigénye nagy. Ebből adódóan az alacsony tőkeellátottságú gazdaságok kis része (~15%) fordított erre az elmúlt időszakban. A kis termelési üzemű gazdaságok egységre vetített beruházási költsége sokkal nagyobb, mint a nagy méretű üzemeké, ebből adódóan sokan még nem építették meg trágyatárolójukat. A diffúz talaj szennyezés, valamint a trágyatároló megépítésére vonatkozó moratórium lejárt környezeti és gazdasági szükségletet is felvet. A trágyatárolók megépítése hozzájárul a hektikus klimatikus viszonyok által okozott talajművelési feladatok zavarának megoldásához, illetve fontos tényezője a növénytermesztési igények kiszolgálásának, másodlagosan pedig a tilalmi időszakhoz való illeszkedésnek.

4.2.48. (48) A vidéki térségek társadalmi és gazdasági igényeinek kielégítése a külterületi úthálózat-fejlesztés révén

Prioritások/kiemelt területek

- 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése
- 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Átfogó célkitűzések

- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás

Leírás

A vidéki térségekben élők – kiváltképp a külterületi lakosság – számára elengedhetetlen a megfelelő műszaki állapotban levő közúti infrastruktúra rendelkezésre állása. Ennek hiányában nagymértékben megnehezül az érintett lakosság munkahelyekre történő eljutása, a mindennapi szükségletek kielégítése, illetve a külterületi lakóhelyekről a vidéki települések központjainak az elérése. A külterületi úthálózat fejlesztése jelentősen javítja a vidéki lakosság életkörülményeit, melyek közül kiemelendő a szociális, az egészségügyi, a rekreációs szolgáltatások, valamint a munkahelyek jobb elérhetősége.

4.2.49. (49) Új víztakarékos öntözési beruházások a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás érdekében

Prioritások/kiemelt területek

- 2A) Valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenekelőtt a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából
- 2B) A megfelelően képzett mezőgazdasági termelők mezőgazdasági ágazatba való belépésének megkönnyítése és ezen belül is különösen a generációs megújulás elősegítése

Átfogó célkitűzések

- Környezet
- Az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz történő alkalmazkodás
- Innováció

Leírás

A klímaváltozás hatásai hazánkban is észlelhetők, az utóbbi harminc évben csaknem 2°C-ot emelkedett a nyári (tenyészidőszaki) középhőmérséklet. A 2021-2050 időszakban a magyarországi átlaghőmérséklet évente 1-2,5 °C-okkal emelkedhet az 1961-1990 referencia időszakhoz viszonyítva.

Magyarországon a csapadék éves mennyisége csökken. Csapadékos évek inkább a múlt század első felében léptek fel, a csökkenés 1901-től 7%-os. Ezzel a tendenciával hazánk a dél-európai térséghez hasonló viselkedést mutat a csapadékváltozás terén. A csapadékmennyiség legnagyobb mértékű csökkenése az évszakok közül tavasszal következett be, közel 20% a teljes elemzett időszoron (1901 és 2009 között). Kevesebb a csapadékos nap országos átlagban, viszont ahogy a jelenhez közelítünk, a 20 mm-t meghaladó csapadékos napok száma pedig enyhe növekedést mutat. Az átlagos napi csapadékok és a napi intenzitás növekedése arra utal, hogy a csapadék egyre inkább a rövid ideig tartó, intenzív záporok, zivatarok formájában hullik, azaz az évi csapadékeloszlás egyre szélsőségesebbé válik.

Az emelkedő átlaghőmérséklet, a csapadékeloszlás növekvő egyenetlensége jelentősen csökkentheti a mezőgazdasági termelők termelésbiztonságát.

A klímaváltozás várható káros következményei közül jelentőségét tekintve – elsősorban a mezőgazdaság, erdészet számára – kiemelkedik továbbá az aszály, amelynek kialakulásához hazánkban már jelenleg is adottak a feltételek, azonban a klímaváltozás eredményeként a jövőben gyakoribbá válhat e jelenség.

A sokéves átlagok azt mutatják, hogy az 5 °C/mm fölötti PAI (Pálfai-féle aszályindex) értékkel jellemezhető legalább enyhe fokozatú aszály az ország területének 83%-án valószínűsíthető.

Sokkal gyakrabban fognak erősebb aszályosságú évek előfordulni. Ezt támasztják alá az elmúlt időszak tapasztalatai is, hiszen az 1930-as és 1980-as évek között 3, míg az 1990-es és 2010-es évek között 7 olyan aszályos év volt, mely az ország területének 80-90%-át érintette.

Ezért a mezőgazdasági ágazat éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásának egyik eszköze lehet a vízhatékony öntözési eljárások alkalmazása, amely hozzájárul a termésbiztonság növeléséhez. A termésbiztonság öntözéssel történő növeléséhez figyelembe kell venni a Víz Keretirányelv környezeti célkitűzéseit, vizeink jó ökológiai és mennyiségi állapotának elérését és megtartását, az ehhez szükséges – vízgyűjtő-gazdálkodási tervben megfogalmazott – intézkedések végrehajtásával.

(Forrás: Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025, kitekintés 2050-re; <http://www.vahavahalozat.hu/>; www.elte.prompt.hu; Országos Meteorológiai Szolgálat)

5. A STRATÉGIA ISMERTETÉSE

5.1. Annak megindoklása, hogy a regionális fejlesztési programnak miért kell foglalkoznia a kiválasztott szükségletekkel, valamint a célkitűzések, a prioritások, a kiemelt területek és a célmeghatározás (a GYELV és a szükségletértékelés adatai alapján). Adott esetben a program tematikus alprogramjainak megindoklása. Az indoklásban különösen az 1305/2013/EU rendelet 8. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iv. alpontjában foglalt követelmények teljesülését kell igazolni.

A VP stratégiai keretei

A Vidékfejlesztési Program (VP) kidolgozása a Partnerségi Megállapodásban, azzal összefüggésben az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció tervezetében, valamint a Nemzeti Vidékstratégiában rögzített nemzeti fejlesztéspolitikai stratégiai célkitűzésekből kiindulva, az EU 2020 stratégiában, illetve Közös Stratégiai Keret (KSK) rendelettervezetben rögzített kohéziós, valamint a Közös Agrárpolitikára és az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapra (EMVA) vonatkozó agrárpolitikai és vidékfejlesztési céljaihoz igazodva történik.

A Program biztosítja az EU 2020 és tematikus célokhoz való hozzájárulást az alábbiak szerint:

- Kiemelt figyelmet fordít a kutatás-fejlesztés-innovációt, a tudásátadást, képzést, készségek javítását, erősítését célzó fejlesztéseknek az agrár- és élelmiszergazdaságban és a vidéki gazdaságban,
- alapvető célja a fenntartható és versenyképes agrár- és élelmiszergazdaság megteremtése, az agrár- és élelmiszerszektor hozzájárulása a gazdasági fejlődéshez, a foglalkoztatáshoz, a természeti erőforrások megőrzéséhez,
- átfogó célja a vidéki térségek és közösségek erősítése, az életminőség javítása a vidéki térségekben gazdasági, szociális, közösségi intézkedésekkel.

A VP a tizenegy tematikus célterületből igazolhatóan nyolc eléréséhez járul hozzá a Partnerségi Megállapodásban rögzített módon.

A Program biztosítja a Közös Agrárpolitika céljaihoz való hozzájárulást az alábbiak szerint:

- Középpontjában a versenyképes, életképes mezőgazdaság és élelmiszer-feldolgozás áll,
- Hangsúlyos elemét képezi a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, azzal összefüggésben a környezetkímélő, fenntartható gazdálkodás, agrár-környezetgazdálkodás,
- Kiemelt szempontja és beavatkozási területe a vidéki térségek és közösségek lehetőségeinek bővítése, a vidéki gazdaság és helyi közösségek fejlesztése.

A Vidékfejlesztési Program beavatkozási logikájának kapcsolódása a Partnerségi Megállapodás beavatkozási logikájához:

A Vidékfejlesztési Program beavatkozási logikáját úgy alakítjuk ki, hogy az összhangban legyen és szinergikusan kapcsolódjon a többi operatív programban tervezett beavatkozásokkal.

Ez egyrészt azt jelenti, hogy a VP tervezett eredményeivel hozzájárul a Partnerségi Megállapodásban

rögzített vállalt eredmények eléréséhez, azon keresztül az EU 2020 stratégia céljaihoz, másrészt azt, hogy egyes pontokon a tervezett intézkedéseket összehangoljuk. Tekintettel arra, hogy a Vidékfejlesztési Program adott forráskerete alapvetően kötött, az EMVA rendeletben rögzített intézkedési tartalma miatt a vidéki gazdaság, a vidéki térségek és közösségek fejlesztési szükségleteit csak részben tudja biztosítani, fontos, hogy a többi alap (ERFA, ESZA) és a többi operatív program tervezett beavatkozásaiban is a szükséges pontokon megjelenjen a vidékfejlesztési irányultság és a „vidékérzékenység”. Ezáltal jelenhet meg az agrár-vidékfejlesztési terület integráltan a Partnerségi Megállapodásban.

A többi uniós alappal és a többi operatív programmal való kapcsolatot és szinergiát a 14. fejezetben mutatjuk be.

A Vidékfejlesztési Program belső koherenciája

A VP intézkedéseinek kiválasztását az 5. fejezet megelőző részeiben leírt külső célrendszer-determinációk, a 2. fejezetben található SWOT elemzésből levezetett – 4. fejezetben leírt – szükségletek határozzák meg. Az erős és következetes logikai lánc biztosítja, hogy a VP belső koherenciája minden elemében megjelenjen, az összes intézkedéscélokra való megfelelése, megalapozottsága és szükségessége egyértelmű legyen.

A Vidékfejlesztési Program beavatkozásai a kormányzati tervek szerint szorosan kapcsolódnak a többi Operatív Program intézkedéseivel, a vidékfejlesztés szempontját érvényesítve azokkal szinergiában valósulnak meg, mind a központi intézkedéseket, mind a helyi és térségi programokat tekintve.

A Vidékfejlesztési Program stratégiáját az EMVA prioritások és az azokon belüli fókuszterületek kereteibe illeszkedve, azokat teljes mértékben figyelembe véve a nemzeti fejlesztési szükségletekre és speciális fejlesztési feladatokra reagálva állítjuk fel. Ennek stratégiai keretét elsődlegesen a Nemzeti Vidékstratégia, az abban foglalt stratégiai irányok és fejlesztési feladatok képezik, valamint azzal összhangban a szakterületi stratégiákban, programokban rögzített feladatok.

A Partnerségi Megállapodás számára rögzített nemzeti prioritások, amelyek a VP számára is irányadók:

1. A gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi szerepvállalásának fokozása
2. A foglalkoztatás növelése (a gazdaságfejlesztési, foglalkoztatási, oktatási, társadalmi együttműködési szakpolitikák által, tekintettel a területi különbségekre)
3. Energia- és erőforrás-hatékonyság növelése
4. A társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése, valamint a Jó Állam

A Nemzeti Vidékstratégia 2014-2020-ban rögzített stratégiai célok, amelyek a VP számára irányadók:

1. Tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése
2. Sokszínű és életképes agrártermelés
3. Élelmezési és élelmiszerbiztonság

4. A vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése
5. A vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása
6. A stratégia átfogó célkitűzése vidéki térségeink népességeltartó és népességmegtartó képességének javítása, agrárgazdasági, vidékfejlesztési és környezeti fejlesztéseken, beavatkozásokon keresztül.
7. A stratégia stratégiai és szakterületi céljait a VP tervezés során, az EMVA prioritások és fókuszterületek nemzeti prioritásainak, hangsúlyainak kijelölésekor figyelembe vesszük.

Előzetesen nevesített nemzeti fejlesztési prioritások a VP-ben:

- nagy élőkategényes ágazatok
- élelmiszer-feldolgozás, hozzáadott érték növelés
- helyi gazdaságfejlesztés, gazdasági diverzifikáció a vidéki térségekben

Az EU tematikus célkitűzései, amelyekhez a VP-nek is számszerűsített eredményekkel hozzá kell járulnia az EMVA prioritásokhoz való hozzájáruláson keresztül:

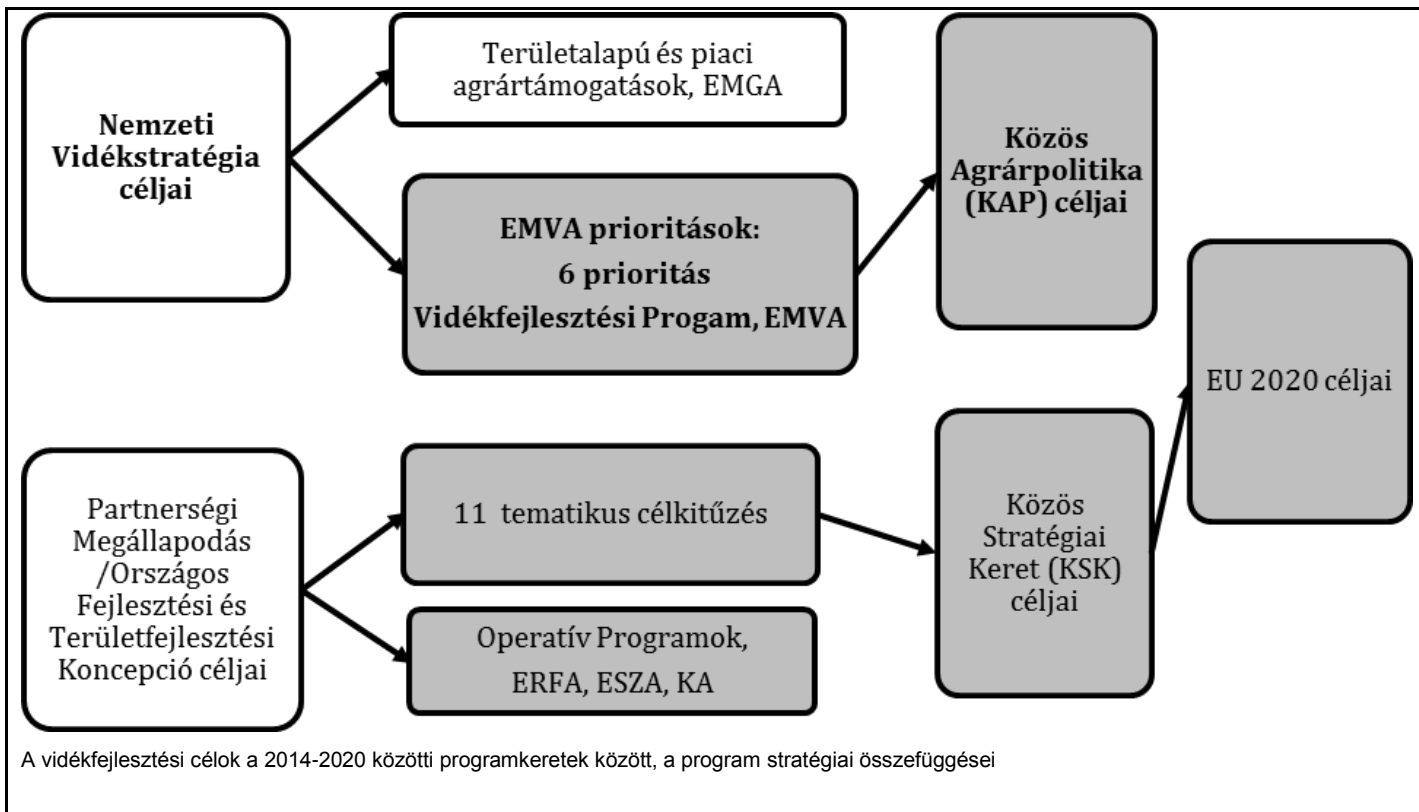
- A kutatás, technológiai fejlesztés és innováció erősítése;
- A kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EMVA esetében) ágazat versenyképességének növelése
- Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban;
- Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és –kezelés előmozdítása;
- A környezetvédelem és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása;
- A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése;
- A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem;
- Az oktatásba, a készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba történő beruházás;

A VP valamennyi EMVA prioritást alkalmazza, de nem mindegyik fókuszterületet célozza. A 6/c fókuszterület kivételével valamennyi fókuszterületen azonosítottunk fejlesztési szükségleteket, és tervezünk intézkedéseket.

Indoklás:

A 6/c fókuszterület hatékonyabb fejlesztését az ERFA biztosíthatja, elegendő forrással és erősebb szinergiával más hasonló fejlesztési területekkel. A 6/c-re ezért nem tervezünk intézkedést, mivel az a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program többi IKT fejlesztéseivel együtt lesz támogatva.

5.2. Az egyes kiemelt területeken belül a vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása, beleértve a pénzügyi források intézkedések közötti elosztásának indoklását és annak bemutatását, hogy a támogatások kielégítik a megjelölt célkitűzések megvalósításához szükséges feltételeket, az 1305/2013/EU rendelet 8. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontjában foglaltaknak megfelelően. A program beavatkozási logikájából kiinduló intézkedéskombinációnak a GYELV-elemzés adatain, valamint a szükségletek 5.1. pontban említett indoklásán és rangsorolásán kell alapulnia.

5.2.1. 1. A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a vidéki térségekben

5.2.1.1. 1A) Az innovációnak, az együttműködésnek és a tudásbázis gyarapításának az ösztönzése a vidéki térségekben

5.2.1.1.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)
- M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)
- M16 - Együttműködés (35. cikk)

5.2.1.1.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

A tudásbázis megerősítése és a tudástranszfer az egyik legfontosabb átfogó célkitűzése a VP-nek.

Indoklása: a magyar gazdálkodók alapvetően alacsony szaktudása, a tudásbővítés iránti csekély érdeklődés, valamint a kutatás-fejlesztés és a gyakorlatgyenge kapcsolatok. Különös figyelmet kell fordítani a jövőben a tudásbővítési és tudásátadási tevékenységek kapcsán a célzottság és a hatékonyság javítására. Különösen az új fejlesztési beavatkozásokra való felkészülés (pl. vízgazdálkodás komplex eszközei) előmozdítása, valamint a jelentős támogatási forrásokat felhasználó beavatkozások szakmai támogatási hatékonyságának javítása kiemelt cél (pl. agrár-környezetgazdálkodás). Különösen fontos a két tematikus alprogram célcsoportjainak célzott segítése a szakmai alapok megerősítésével: fiatal gazdálkodók és REL alprogram.

Ezzel összhangban, célja az agrárgazdaság szereplői számára az igényeiknek megfelelően, szakmai segítséget nyújtani, amely elősegíti gazdálkodásuk versenyképességének növelését, figyelembe véve a fenntarthatóság, környezetmegóvás és erőforrás-hatékonyság követelményeit is. E célok megvalósításának kiemelten fontos eszköze az agrárgazdálkodási innovációk terjesztése, és a gazdálkodási gyakorlatban való alkalmazásának segítése a szaktanácsadók közreműködésével.

A forrás-allokáció is új megközelítésű, amelyben az egyes szakterületek, fókuszterületek és beavatkozási típusok szerinti tervezés történt, így is elősegítendő a források célzott és hatékony felhasználását.

5.2.1.2. 1B) A kapcsolatok erősítése a mezőgazdaság, az élelmiszer-termelés és az erdőgazdálkodás, valamint a kutatás és az innováció között, egyebek mellett a környezetgazdálkodás és a környezeti teljesítmény javítása céljából

5.2.1.2.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M16 - Együttműködés (35. cikk)

5.2.1.2.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

Az együttműködő és az innovatív megközelítés is új lesz a magyar vidékfejlesztési támogatások körében. A korábbi tapasztalatok szerint a gazdálkodók közötti együttműködési készség és tudás gyengesége miatt, spontán módon nem tudnak közös fejlesztések létrejönni. Ezért szükséges az együttműködő fejlesztések moderálása, segítése is.

Finanszírozás: az együttműködésen alapuló projektek immateriális elemeit a 16. intézkedés finanszírozza, míg az egyes gazdálkodók kapcsolódó fejlesztési beruházási elemei a megfelelő beruházási intézkedések alatt kerültek megtervezésre.

5.2.1.3. 1C) Az egész életen át tartó tanulás és a szakképzés előmozdítása a mezőgazdasági és az erdőszeti ágazatban

5.2.1.3.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)

5.2.1.3.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

A intézkedés alkalmazásának alapja a gazdálkodók folyamatos tudás-bővítési szükséglete. Mindezzel összhangban, célja az agrárgazdaság szereplői számára az igényeiknek megfelelő, változatos tartalmú és formájú ismeret- és kompetencia szerzési lehetőségek biztosítása, a vállalkozások vezetői, szakemberei számára ökonómiai és menedzsment ismeretek elsajátítási lehetőségek biztosítása.

Az intézkedés keretében az agrárágazatok humán hátterének a fejlesztését célozzuk, ami hozzájárul a vidéki területek gazdasági növekedéséhez, a mezőgazdasági termelők, élelmiszer feldolgozók, valamint erdőgazdálkodók fenntartható, környezetkímélő, erőforrás-hatékony és versenyképes gazdálkodásának elősegítéséhez, továbbá a vidéki területek népesség-megtartó képességének erősítéséhez.

A fiatal gazda és a rövid ellátási lánc tematikus alprogramhoz kapcsolódó műveletek elősegítik a támogatás elnyerésével és szabályos felhasználásával kapcsolatos ismeretek megszerzését, a tapasztalatok megosztását és a speciálisan fiatal gazdálkodókra és a REL együttműködések szervezésére vonatkozó ismeretek átadását.

Az intézkedésben a tudásátadás és tudásmegosztás új, korszerű elemeit is fogjuk alkalmazni: pl. tanulmányutak, csereprogramok.

A forrás-allokáció is új megközelítésű, amelyben az egyes szakterületek, fókuszterületek és beavatkozási típusok szerinti tervezés történt, így is elősegítendő a források célzott és hatékony felhasználását.

5.2.2. P2: A mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása

5.2.2.1. 2A) Valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenekelőtt a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából

5.2.2.1.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)
- M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)
- M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)
- M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)
- M16 - Együttműködés (35. cikk)

5.2.2.1.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

A fókuszterület elsősorban a gazdálkodók fenntartható fejlődése érdekében a versenyképességi hátrányok csökkentését, illetve a lehetőségek megragadását előmozdító beruházásokra helyez hangsúlyt. A korábbi programoktól eltérően a jelen program kimondottan a nagyobb hozzáadott értéket előállító és egyben a vidéki munkaerő számára jelentősebb munkaerő-igényt jelentő ágazatok felé fókuszál: állattenyésztés, kertészet. Emellett a megközelítésben új hangsúlyt kap a környezeti és klímaváltozásból eredő kihívások célzott kezelése is: komplex vízgazdálkodási fejlesztések, erőforrás-hatékonyt javító fejlesztések, üvegház hatású gázok csökkentése. Új elem továbbá a kis gazdaságok számára egyszerűen igénybe vehető, átalány jellegű fejlesztési támogatás biztosítása egyszerűsített üzleti terv mellett.

A kiemelt fejlesztési céloknak megfelelően természetesen szükséges az érintett, fejlesztés előtt álló gazdálkodók számára a célzott és hatékony képzési, tanácsadási és innovációs együttműködési lehetőségek biztosítása és ösztönzése is.

5.2.2.2. 2B) A megfelelően képzett mezőgazdasági termelők mezőgazdasági ágazatba való belépésének megkönnyítése és ezen belül is különösen a generációs megújulás elősegítése

5.2.2.2.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)
- M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)
- M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)
- M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

5.2.2.2.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

A magyar agrárgazdaság súlyos elöregedéssel küzd, a fiatalok számára kevésbé vonzó az agrárpálya, továbbá a többi ágazathoz képest is jelentősen nehezebb és tökeigényesebb új vállalkozás indítása.

Ez a fókuszterület a fiatal gazdálkodók számára kialakított tematikus alprogram elemeit gyűjti össze.

A korábbi tapasztalatok megmutatták, hogy az életképes gazdaság-indításához az induló tőketámogatás mellett fokozottan szükség van további célzott fejlesztési támogatásokra, valamint célzott tudásbővítési, gazdaság-vezetési továbbképzésre és tanácsadásra is.

Mindezek mellett a fiatalok magasabb előképzettségére, motivációjára és aktívabb együttműködési attitűdjére alapozva ösztönözni kívánjuk kimondottan innovációs közös fejlesztéseiket is.

5.2.3. P3: Az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása

5.2.3.1. 3A) *Az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció*

5.2.3.1.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)
- M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)
- M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)
- M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)
- M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)
- M14 - Állatjólét (33. cikk)
- M16 - Együttműködés (35. cikk)

5.2.3.1.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

Jelen fókuszterület az agrárgazdálkodás minőségi fejlesztését tűzi ki célul. A cél az árualap további minőségjavítása, az együttműködések ösztönzése, valamint az agri-food szektorban a hozzáadott érték növelése és annak piaci érvényesítése a minőségi rendszereken és rövid ellátási láncokon keresztül.

Alkalmazzuk:

- új belépés ösztönzése minőségrendszerekbe: az alintézkedéssel kívánjuk elősegíteni, hogy az EU, valamint a Magyarország által elismert minőségrendszerek és az azok keretében előállított termékek ismertek és elismertek legyenek Magyarországon is. A támogatás célja, hogy erősítse a termelők biztosabb

integrációját az élelmiszer-láncba.

- Mezőgazdasági termékek értéknövelésén és a piacra jutást elősegítő technológiai fejlesztések révén az élelmiszer-feldolgozási vállalati hatékonyság növelése.

- A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás: önkéntes alapon 5 éven keresztül vállalt állatjóléti kötelezettségek teljesítése.

- A mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban tapasztalható strukturális elégtelenségek orvoslása érdekében a termelők együttműködésének ösztönzése szükséges a termelők szervezeteinek megalakításával és működtetésével kapcsolatos költségek részbeni átvállalása által.

- Természetesen mindezen magas hozzáadott értékű fejlesztésekhez szükséges a megfelelően célzott és hatékony, igény-orientált szakmai tudásbővítő és tudásmegosztó, valamint tanácsadási szolgáltatások biztosítása is.

5.2.3.2. 3B) A mezőgazdasági üzemekben megvalósuló kockázatmegelőzés és -kezelés támogatása

5.2.3.2.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk)
- M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)

5.2.3.2.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

A mezőgazdasági termelés egyik legnagyobb kihívása az időjárási szélsőségekkel szembeni kitettség, ami a magyar mezőgazdaság versenyképességének tartósan korlátozó tényezőjévé vált. A szélsőséges időjárási jelenségek (téli és tavaszi fagykár, bőséges csapadék, viharok, jégkár, belvízkár, árvíz) évről-évre komoly károkat okoznak a gabona-, olajnövény- és kertészeti termelésünk alakulásában, mely jelentős hatással van az egész ágazat kibocsátására és jövőbeni eltartó képességére. A klímaváltozáshoz történő adaptáció, a környezeti feltételekhez való alkalmazkodás, valamint a kármegelőző és -mérséklő tevékenység azonban mégis elmaradt Magyarországon, mely részben az ágazat gyenge finanszírozásának és az említett kármegelőző beruházások magas költségének, valamint a termelői beruházások elsőbbségének köszönhető.

1. *Mezőgazdasági esőkár megelőzésére szolgáló beruházások támogatása*
2. *Tavaszi fagykár megelőzésére szolgáló beruházások támogatása*
3. *Jégesőkár megelőzésére szolgáló beruházások támogatása*

Magyarországon 2012. január 1-jétől működik az Európai Bizottság által jóváhagyott kétpilléres Mezőgazdasági kockázatkezelési támogatási rendszer (a továbbiakban: magyar kockázatkezelési rendszer) a növénytermesztés kockázatainak kezelésére. Az EMVA új jövedelemstabilizáló eszköze tovább bővíti a kockázatkezelési eszköztárat, melynek során azon ágazatok is bevonhatók a kockázatkezelésbe, amelyek nem voltak beilleszthetők a jelenlegi magyar kockázatkezelési rendszerbe, és ezáltal nem vagy nem kellő mértékben részesülhettek kompenzációban. Ezen területek az állattenyésztés, valamint a kertészet.

5.2.4. 4. A mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással összefüggő ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása

5.2.4.1. 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása

5.2.4.1.1. A mezőgazdasági területekre vonatkozó intézkedések

- M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)
- M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)
- M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)
- M10 - Agrár-környezetvédelemi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)
- M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)
- M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)
- M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)
- M16 - Együttműködés (35. cikk)

5.2.4.1.2. Az erdőterületekre vonatkozó intézkedések

- M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)
- M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)
- M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)

5.2.4.1.3. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

A fókuszterület célja:

Forrásallokáció: a programból a jelen fókuszterület igen jelentős arányban részesedik, amely az elmúlt 10 évben elindított, a környezettudatos és fenntartható mezőgazdálkodási és erdőgazdálkodási gyakorlatok további ösztönzését hivatott előmozdítani. Ezen gazdálkodási módok egyúttal a vidéki területek fenntartható fejlődésének ösztönzését is jelentik. Célok:

- a biodiverzitás, víz és talaj állapotának megőrzése és javítása a termőhelyi adottságoknak megfelelő gazdálkodási szerkezet kialakításával,
- a környezetterhelés kiküszöbölése, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló gazdálkodási gyakorlatok erősítése,
- a kedvezőtlen termőhelyi adottságok, valamint környezetvédelmi korlátozások ellentételezése által a gazdálkodás fenntartása,

- az állattenyésztés és a növénytermesztés arányainak javítása, a külterjes állattartás ösztönzésével,
- a minőségi élelmiszer és faanyag előállítás elősegítése környezetkímélő gazdálkodási módszerek ösztönzésével,
- a kedvezőtlen klímaváltozás elleni küzdelem és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz, megfelelő termelési szerkezet, földhasználat váltás révén.

Mindezen célok megvalósítása érdekében mind a mezőgazdasági termelés, mind az erdőgazdálkodás területén szükséges a tudásátadási és tanácsadási szolgáltatások, valamint az innovációs együttműködési lehetőségek színvonalas biztosítása is.

Az erdőgazdálkodásban kifejezetten ezt a célt szolgáló erdő-környezetvédelmi művelet: száraló erdőgazdálkodásra való áttérés. Továbbá az erdők ellenállóképességének és ökológiai értékének erősítését célzó szerkezetátalakítási támogatás.

5.2.4.2. 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve

5.2.4.2.1. A mezőgazdasági területekre vonatkozó intézkedések

- M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)
- M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)
- M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)
- M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)
- M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)
- M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)
- M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)
- M16 - Együttműködés (35. cikk)

5.2.4.2.2. Az erdőterületekre vonatkozó intézkedések

- M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)
- M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)
- M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)

5.2.4.2.3. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

Felszíni és felszín alatti vizek védelme: a földhasználat-váltás elősegítésén, a transzport-folyamatok befolyásolásán, valamint a környezetbarát tápanyag-gazdálkodás és növényvédelem gyakorlatán keresztül a vízbázisok védelme, a vizek jó ökológiai állapotának/potenciáljának megőrzése, helyenként elérése. (Árvíz Irányelv, Víz-Keretirányelv, Országos Vízyűjtő-gazdálkodási Terv)

Az erdőgazdálkodás területén egyes erdő-környezetvédelmi vállalások segítik a vízmegtartást (pl. őshonos erdőállományok tarvágásos felújításának visszaszorítása), valamint jelentős célként került meghatározásra az innovációs együttműködések körében a víz-visszatartást biztosító együttes beavatkozások előmozdítása, lehetőleg minél nagyobb összefüggő erdőgazdálkodási területen.

5.2.4.3. 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása

5.2.4.3.1. A mezőgazdasági területekre vonatkozó intézkedések

- M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)
- M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)
- M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)
- M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)
- M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)
- M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)
- M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)
- M16 - Együttműködés (35. cikk)

5.2.4.3.2. Az erdőterületekre vonatkozó intézkedések

- M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)
- M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)
- M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)

5.2.4.3.3. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

Talajvédelem a mezőgazdaságban: a különböző talajdegradációs folyamatok (talajerózió, elsavanyodás, talajtömörödés) hatásainak csökkentése különböző agrotechnikai módszerek, illetve a talaj szervesanyag-készletének növelését, pufferkapacitásának és víztározó képességeinek javítását célzó folyamatok alkalmazása révén. A környezetbarát gazdálkodás gyakorlatának elterjesztésével a talaj negatív tápanyagmérlegének egyensúlyba hozása, javuló tápanyag-szolgáltató képessége, vízgazdálkodása is kiemelt célként fogalmazódik meg.

Az erdőgazdálkodás területén az erdő-környezetvédelmi vállalások között található kifejezetten a

talajvédelmet előtérbe helyező művelet: véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából, véghasználat után facsoportok visszahagyása, erdőállományok kézimunka-igényes ápolása, természetkímélő anyagmozgatás.

5.2.5. 5. Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodni képes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszer-ipari és az erdészeti ágazatban

5.2.5.1. 5A) A mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása

5.2.5.1.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)

5.2.5.1.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

A vízgazdálkodás területén három műveletet azonosítottunk: a vízvisszatartást, a meliorációt és a vízfelhasználás hatékonyságának javítását, valamint az öntözött területek növelését célzó beruházások támogatását. Valamennyi művelet figyelembe veszi a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv mezőgazdasággal kapcsolatos tervezett intézkedések során megfogalmazott ajánlásokat. Magyarország első vízgyűjtő-gazdálkodási terve részletesen vizsgálta a felszíni vizek (vízfolyások és állóvizek) hidromorfológiai terhelését. A magyarországi ökológiai osztályba sorolt felszíni víztesteket érő és mezőgazdasághoz köthető folyószabályozási típusú hidromorfológiai terhelések a víztestek 80%-át érintik. A mezőgazdasághoz köthető vízkivétel típusú hidromorfológiai terhelés a felszíni víztesteknél is meghaladja a 10%-ot.

A vízfolyások és állóvizek hidromorfológiai állapotát javító intézkedések Magyarország első vízgyűjtő-gazdálkodási tervében részletesen szerepelnek (8.4.4 fejezet), bemutatva hogy az egyes intézkedések a víztestek hány %-át érintik 2015-ig, illetve a 2015 utáni időszakban.

Ennek megfelelően a műveletek alapvető célja a felszíni és felszín alatti víztestek megfelelő jó állapotba hozásukhoz és/vagy a jó állapotuk megőrzéséhez szükséges intézkedések támogatása, ezen belül a vízvisszatartás, a vízkészleteinkkel való fenntartható gazdálkodás, takarékos öntözési technológiák elterjesztése, a klímaváltozásnak ellenálló termelési módszerek és fenntartható területhasználat biztosítása. Mindhárom művelet úgy szolgál ökológiai célokat, hogy közben hozzájárul a mezőgazdaság kiegyensúlyozottabb termeléséhez. A vízgazdálkodásnak kétségtelenül egyik kulcsszereplője a gazdálkodó, mint vízfelhasználó. Ennél fogva a gazdálkodók ösztönzése a vízhatékonysági fejlesztésekre multiplikátor hatással bír a teljes vizes spektrumban. Ezen ösztönzés pedig kizárólag akkor lehet eredményes, ha a gazdálkodónál üzemi szinten is jelentkező, számszerűsíthető termelési előny is képződik.

5.2.5.2. 5B) A mezőgazdaság és az élelmiszer-feldolgozó iparág általi energiafelhasználás hatékonyságának fokozása

5.2.5.2.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)
- M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)
- M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)

5.2.5.2.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

A mezőgazdaság kiemelt fejlesztési területein (állattenyésztés, öntözés, kertészet, szántóföldi terménytárolás- és szárítás) jelentős energiaigény van jelen. Az épületek és a berendezések technológiai és energetikai elavultsága jelentős széndioxid-kibocsátást okoz, amelynek csökkentése jelentős mértékben hozzájárulhat a kitűzött uniós és nemzeti klímapolitikai célok eléréséhez. Éppen ezért kiemelt cél a két ágazatban az épületek és a beépített technológiák energetikai szempontú korszerűsítésének támogatása, valamint a megújuló energiaforrások alkalmazásának elősegítése. A termásvíz kihasználása a hazai zöldség- és dísznövénytermesztés fejlesztésének egyik potenciális tartaléka. Fontos szerepe van továbbá a földgázimport-függőség és a károsanyag-kibocsátás csökkentésében is. A kitermelt víz energiatartalmának azonban csak mintegy 45%-a hasznosul, a berendezések elavult műszaki színvonalának köszönhetően. Cél az olcsóbb, a környezetileg és az ellátásbiztonság szempontjából is kedvezőbb termálenergia-hasznosítás.

Az élelmiszer-feldolgozás nyersanyag, energia-, és vízfelhasználása valamint szennyvíz kibocsátása igen magas, melynek csökkentése nemzetgazdasági és környezetvédelmi szempontból is indokolt. Az input-hatékonyság növelésére irányuló támogatással ösztönözni kívánjuk a vállalkozások működésében a környezet- és klímavédelem szempontjait, amelyek jelentősen hozzájárul a termék-előállítás környezeti kockázatainak minimalizálásához, valamint a környezetterhelés csökkentéséhez.

Természetesen mindezen magas hozzáadott értékű fejlesztésekhez szükséges a megfelelően célzott és hatékony, igény-orientált szakmai tudásbővítő és tudásmegosztó, valamint tanácsadási szolgáltatások biztosítása is. Az erőforrás-hatékonyság területén mind a mezőgazdasági alaptevékenységek, mind a feldolgozás területén jelentős szerepet szánunk az innovációs együttműködések eredményeképpen megvalósuló fejlesztéseknek.

5.2.5.3. 5C) A megújuló energiaforrások, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok és más, nem élelmiszer jellegű nyersanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése

5.2.5.3.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)

5.2.5.3.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

Az erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására, mobilizálására és értékesítésére

irányuló beruházások (26. cikk) az erdők gazdasági értéknövelésén túl közvetlenül szolgálják a megújuló helyi energiaforrásra alapuló megoldások által a helyi alapszolgáltatások kielégítését is.

Erdőgazdálkodási alaptervekenység, valamint erdei termékek elsődleges feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló gépek és technológiák beszerzése. Célja elsősorban a természetközeli gazdálkodási módok elterjedéséhez, valamint az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához szükséges géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges elsődleges feldolgozást szolgáló gépek és berendezések biztosítása (beleértve a lokális megújuló energia rendszer kiszolgálását, faipari felhasználás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is).

Új cél a fókuszterületen, hogy az erdőgazdálkodás alapanyagok teljesebb körű felhasználását is ösztönözzük, ezért az elsődleges feldolgozás gépei is támogathatóak lesznek. Ez egyben a vidéki munkalehetőségek bővítését is magával hozhatja.

E fókuszterülethez kapcsoljuk továbbá az erdőgazdálkodással kapcsolatos innovációs együttműködési projektek ösztönzését is. Az együttműködések szolgálhatják mind a környezeti és klimatikus kihívásokra való innovatív megoldások előmozdítását, mind az erdőgazdálkodás multifunkcionalitásából fakadó gazdálkodási, környezeti és közjóléti (public amenity) potenciálok mobilizálásának előmozdítását.

5.2.5.4. 5D) A mezőgazdaságból származó, üvegházhatást okozó gázok és ammónia kibocsátásának csökkentése

5.2.5.4.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)

5.2.5.4.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

A kis léptékű állattartással foglalkozó gazdálkodók körében az előírásoknak mindenben megfelelő trágyakezelési körülmények megteremtése még jelentős hiányokkal küzd. Ezért a beruházás intézkedés célzottan támogatja az állattartó telepeken keletkező trágya környezetvédelmi előírásoknak megfelelő kezelését, tárolását és további hasznosítását segítő építési és technológiai beruházásokat. Az ÜHG kibocsátás csökkentése érdekében a megfelelően alkalmazott trágyatárolási technológiák és a hozzájuk kapcsolódó kezelési eljárások, lehetővé teszik az irányított folyamatok végrehajtását, csökkentve a nem várt folyamatokból származó gáznemű, oldatban lévő, vagy porszerű anyagok távozását. A trágyakezelés megoldása egyben további hasznosítási lehetőségeket is jelent, különösen a komposztkészítés vagy energetikai hasznosítás formájában.

Tekintve a kistermelők magas arányát, és az őket érintő beruházás költségeinek relatív magas voltát, kezdeményezzük a korszerű, közös trágyatárolás kialakítását és kiemelt finanszírozását.

5.2.5.5. 5E) A széntárolás és -megkötés előmozdítása a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban

5.2.5.5.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)
- M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)
- M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)
- M16 - Együttműködés (35. cikk)

5.2.5.5.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

Valamennyi erdőben három, egymástól elválaszthatatlan alapfunkciót - védelmi, gazdasági, és közjóléti funkciók - különítünk el, melyeket az erdők eltérő mértékben, de egyszerre töltenek be. Európában és Magyarországon is az erdészeti szakemberek már a múlt század vége óta tudatosan, a felsorolt társadalmi igények összehangolt kielégítésére törekednek. A három funkció egymáshoz viszonyított relatív fontossága természetesen időben és területenként is változik, amelyek kiegyensúlyozott érvényesülését a fenntartható erdőgazdálkodás során kell biztosítani. Az intézkedés összes alintézkedése kidolgozásra kerül annak érdekében, hogy az erdők és az erdőgazdálkodás multi-funkcionális fejlesztése valósulhasson meg.

Természetesen mindezen magas hozzáadott értékű fejlesztésekhez szükséges a megfelelően célzott és hatékony, igény-orientált szakmai tudásbővítő és tudásmegosztó, valamint tanácsadási szolgáltatások biztosítása is. Továbbá jelentős cél az innovációs együttműködések eredményeképpen a fenntartható, gyarapodó erdőgazdálkodás korszerű módszereinek adaptálása és továbbfejlesztése is. Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások által összességében tervezzük 15 000 hektár erdő telepítését, 1 500 hektáron agrár-erdészeti rendszerek telepítését, továbbá egyéb, az erdők környezeti vagy gazdasági állapotát javító beavatkozások által további kb. 20 000 hektár erdő lesz érintve.

5.2.6. 6. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben

5.2.6.1. 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése

5.2.6.1.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)
- M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)
- M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)
- M16 - Együttműködés (35. cikk)

5.2.6.1.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

A vidéki térségekben általánosan jellemző a szerényebb gazdasági aktivitás, kevesebb vállalkozás, alacsonyabb jövedelmezőség, magasabb munkanélküliség. A jelentősebb városok vonzáskörzeteitől távolodva ez a jelenség fokozódik, mivel a perifériák már az ingázó munkavállalást is kritikussá teszik. Ezért nélkülözhetetlen a vidéki térségekben a belső erőforrásokra támaszkodó jövedelemszerzési lehetőségek bővítésének ösztönzése.

A program több elemet is tartalmaz, amelyek egészében vagy részben a vidéki munka- és jövedelemszerzési lehetőségek bővítését és megerősítését szolgálják.

5.2.6.2. 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

5.2.6.2.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

- M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)
- M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)

5.2.6.2.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

A fókuszterület átfogó célja a vidéken élők számára a vidéki települések élhetőbbé, vonzóvá tétele. Ezt a vidéki településeken elérhető szolgáltatások körének bővítésével, színvonalának és hozzáférhetőségének javításával, a szolgáltató kis léptékű infrastruktúra megerősítésével, valamint a lokális együttműködésekben (LEADER) rejlő belső erőforrások kihasználásával kívánja elérni. További cél a munkavállalás, a munkaerő mobilitás feltételeinek javítása, a lokális gazdasági tevékenységek segítése, közreműködés a vidéki szegénység és kirekesztettség oldásában speciális megoldások által. Intézkedések:

„Beruházások a kisméretű infrastruktúra valamennyi típusának létrehozása, fejlesztése vagy bővítése terén, beleértve a megújuló energiával és az energia megtakarítással kapcsolatos beruházásokat” alintézkedéshez (7.2) és „A vidéki népesség számára nyújtott helyi alapvető – többek között szabadidős és kulturális tevékenységekkel kapcsolatos – szolgáltatások és a kapcsolódó infrastruktúra létrehozására, fejlesztésére vagy bővítésére irányuló beruházások” alintézkedéshez (7.4).

LEADER helyi fejlesztések támogatása (CLLD - Közösségvezérelt helyi fejlesztés)

19.1 Előkészítő támogatás

19.2 A közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia műveleteinek végrehajtásához nyújtott támogatás

19.3 A helyi akciócsoportok együttműködési tevékenységeinek előkészítése és végrehajtása

19.4 A működési költségekhez és a szervezéshez nyújtott támogatás

Forrás-allokáció: a vidéki hátrányok kompenzálására és a leszakadási folyamatok megállítására az EMVA beavatkozásai és forrásai önmagukban természetesen nem elégségesek, ezért a jelen fókuszterület alatt megvalósítandó intézkedéseknek szoros kapcsolatban kell állniuk az ESZA és az ERFA által finanszírozott, országos és területi beavatkozásokkal is. A helyi erőforrások mobilizálásához és a külső erőforrások bevonásához szükséges, helyben elérhető képzett humán-erőforrás-kapacitás alapja is a LEADER-együttműködés lehet.

5.2.6.3. 6C) Az információs és kommunikációs technológiák hozzáférhetőbbé tétele, használatuk előmozdítása, és minőségük javítása a vidéki térségekben

5.2.6.3.1. A vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása

5.2.6.3.2. A vidékfejlesztési intézkedések kombinációja és indoklása

n.a.

5.3. Az átfogó célkitűzések megvalósításának leírása, beleértve az 1305/2013/EU rendelet 8. cikke (1) bekezdése c) pontjának v. alpontjában foglalt különleges követelmények teljesítését is

Az Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendeletében foglaltaknak megfelelően a Program intézkedéseinek kialakítása során minden esetben figyelembe vételre került az innovációval, a környezettel, valamint az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos átfogó célkitűzések megfelelő teljesítése, teljesülése.

Innovációs célok:

A következő fejlesztéspolitikai program-időszak egyik jelentős újítása az innovatív gazdálkodási módok és módszerek, illetve az innovációknak a gyakorlati gazdálkodásban való megjelenését célzottan ösztönző komplex eszkörendszer hangsúlyosabb megjelenítése. A korszerű ismeretek és tudományos eredmények gazdálkodásban való elterjesztésnek eszközei a tudásbővítés, tudásátadás és tanácsadás, amelyek gyakorlat-orientált megújítása a Program egyik célja. A vállalkozások termelékenységének és erőforrás-hatékonyságának fejlesztései körében külön hangsúlyt helyezünk az innovatív megoldások előtérbe helyezésére. Ezen eszközök mellett a jelen program felhasználja a komplex alprogramok által nyújtható innovatív fejlesztés-ösztönzési lehetőséget is a fiatal gazdálkodók, valamint a termelők rövid ellátási láncok mentén való szerveződés sikerességének előmozdítására. Továbbá alkalmazzuk a K+F szféra és a gazdálkodók interaktív innovációkban együttműködő csoportjainak speciális ösztönzését, valamint a vidéki térségek gazdálkodóinak és egyéb kulcsszereplőinek célzott, innovatív fejlesztési megoldásait.

Környezeti célok:

A környezeti célok elérését szintén a korábbinál komplexebb módon emeljük ki és biztosítjuk. A környezetkímélő gazdálkodási módokra vonatkozó korszerű ismeretek és tudományos eredmények gazdálkodásban való elterjesztésének alapvető eszközei a tudásbővítés, tudásátadás és tanácsadás. Ezek lehetőséget biztosítanak az agrárgazdasági szereplők számára szakmai tudásuk fejlesztéséhez és a legjobb gyakorlatok elsajátításához, ez által is hozzájárulva a környezettudatosság és környezetvédelem előmozdításához, annak szélesebb körben történő elterjesztéséhez. A környezettudatos termelési módok ösztönzése mellett a beruházások között is célzottan jelenik meg az erőforrás-felhasználás hatékonyságának javítása, különös tekintettel a vízkészletekkel való körültekintő és fenntartható gazdálkodás elősegítése. A természeti erőforrások megőrzése, fejlesztése illetve a fenntartható erdőgazdálkodási módszerek fejlesztésének, széles körű elterjesztésének ösztönzése is fontos elemként jelenik meg a Programban. A termelői csoportok és termelői szervezetek elismerési rendszere megnövekedő súllyal kívánja megjeleníteni ezután is a környezet védelmét, mely alapvető biztosítéka lesz a célkitűzés megfelelő kezelésének.

Túl a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program (2002-2003), majd az uniós csatlakozást követő Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (2004-2006) és a Darányi Ignác Terv - Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (2007-2013) támogatási időszakain, Magyarország továbbra is elkötelezett az AKG programcsomag folyamatos, minőségi irányú továbbfejlesztése iránt. Tekintettel arra, hogy az integrált növényvédelmi irányelvek (IPM) immár uniós elvárások alapján is a referenciaelemek részét képezik, 2014-2020-as időszak vonatkozásában Magyarország integrált gazdálkodás címen a továbbiakban nem nyújt agrár-környezetgazdálkodási kifizetést. Az új öt éves kötelezettségvállalási időszak előírásai mind horizontális, mind zonális lehatárolás tekintetében hozzáadott környezeti érték szempontjából minden esetben túlmutatnak a megelőző időszak horizontális integrált szántóföldi növénytermesztés, illetve integrált gyümölcs és szőlőtermesztés célprogramjainak előírásain.

Éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás:

Ezt a horizontális célt a Program az elvárt 30%-ot jelentősen meghaladó mértékben támogatja. A klímaváltozás hatásai elleni küzdelem és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás feladatai, folyamatai elsősorban a gazdálkodási tevékenységek fenntartása, a megfelelően alkalmazkodó termelési szerkezet és földhasználat váltás ösztönzése révén, továbbá a sérülékeny termelési potenciálok károsodását megelőző vagy a károsodott termelési potenciált fenntartható módon helyreállító beavatkozások révén erősíthetők. Az ország erdőszűkségének, fával borított területei nagyságának növelése, a folyamatos erdőborítást szolgáló erdőgazdálkodási módokra való áttérés ösztönzése, az erdészeti genetikai alapok megőrzése és azok okszerű alkalmazása együttesen erősítik az erdők szerepét és ellenálló képességét a klímaváltozás hatásaival szemben. Közvetett módon a fiatal gazdálkodók magasabb szintű képzettségére, valamint a rövid ellátási láncban együttműködésre kész gazdálkodók magasabb szintű tudatosságára alapozó komplex alprogramok is jelentősen hozzájárulhatnak a klímaváltozás hatásaihoz jobban alkalmazkodó, ugyanakkor életképes gazdálkodás elterjedéséhez. Mindezen beavatkozások sikeressége szempontjából is kulcsfontosságú a korszerű ismeretek és tudományos eredmények gazdálkodásban való elterjesztése, valamint az együttműködések ösztönzése.

A Vidékfejlesztési Program több művelete hozzájárul a 2008/50/EK irányelvben foglalt határértékek betartásához, így különösen a kis léptékű terménytárolók és szárítók építésének és korszerűsítésének, az erdőtelepítésnek, a mezőgazdasági épületek és technológiák energetikai szempontú korszerűsítésének és a megújuló energiaforrások alkalmazásának támogatása. A korábbi időszak agrár környezetgazdálkodási intézkedésének végrehajtásához lehatárolt szélvédő elleni védekezés célterületei az új program keretében továbbra is támogatásra jogosult területek maradnak, választható előírásként pedig szerepel a levegőben lévő szállópor mennyiségét csökkentő, forgatás nélküli talajművelés alkalmazása.

A 2001/81/EK irányelvben szereplő, 2010-re vonatkozó nemzeti összkibocsátási határértékeket Magyarország teljesítette.

A „levegő védelmi csomag” tervében kitűzött ambiciózus csökkentési célok eléréséhez a Vidékfejlesztési Program a fentiekén túl további intézkedésekkel is hozzájárul:

Az ammónia csökkentésének vonatkozásában a Program elsősorban a korszerű állattartás és trágyakezelés elérését szolgáló beruházásokat támogatja. Ugyancsak támogatja a szaktanácsadási szolgáltatások működését, melyeknek kiemelt feladata, hogy felhívják a szaktanácsadásban résztvevők figyelmét az üvegházhatású gázok kibocsátását csökkentő termelési módszerekre. A mezőgazdasági épületek energetikai szempontú korszerűsítésének támogatása, a megújuló energiaforrások alkalmazásának elősegítése, és az erdőtelepítés támogatása ugyancsak az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséhez járul hozzá.

5.4. A beavatkozási logikát bemutató összefoglaló táblázat, amely feltünteti a regionális fejlesztési program keretében kiválasztott prioritásokat és kiemelt területeket, a számszerűsített mutatókat, valamint az azok megvalósítása érdekében alkalmazott intézkedések kombinációját, beleértve a tervezett kiadásokat (a táblázatot a rendszer automatikusan létrehozza az 5.2. és 11. szakaszban megadott információk alapján)

Prioritás 1				
Kiemelt terület	A célmutató elnevezése	Célérték (2023)	Tervezett kiadások	Az intézkedések kombinációja
1A	T1: az 1305/2013/EU rendelet 14., 15. és 35. cikke szerinti kiadások százalékos aránya a vidékfejlesztési program összes kiadásához viszonyítva (1A kiemelt terület)	3,60%		M01, M02, M16
1B	T2: az együttműködési intézkedés (1305/2013/EU rendelet 35. cikk) keretében támogatott együttműködési műveletek (csoportok, hálózatok/klaszterek, kísérleti projektek stb.) teljes száma (1B kiemelt terület)	470,00		M16
1C	T3: az 1305/2013/EU rendelet 14. cikke szerinti képzésben részt vevők teljes száma (1C kiemelt terület)	46 400,00		M01
Prioritás 2				
Kiemelt terület	A célmutató elnevezése	Célérték (2023)	Tervezett kiadások	Az intézkedések kombinációja
2A	T4: Olyan mezőgazdasági üzemek százalékos aránya, amelyek szerkezetátalakítást vagy korszerűsítést célzó beruházási támogatásban részesültek (2A kiemelt terület)	0,98%	459 657 102,00	M01, M02, M04, M06, M16
2B	T5: olyan mezőgazdasági üzemek százalékos aránya, amelyek vállalkozásfejlesztési terve/beruházási a vidékfejlesztési program keretében fiatal mezőgazdasági termelőknek szóló támogatásban részesültek (2B kiemelt terület)	0,61%	256 303 639,00	M01, M02, M04, M06
Prioritás 3				
Kiemelt terület	A célmutató elnevezése	Célérték (2023)	Tervezett kiadások	Az intézkedések kombinációja
3A	T6: olyan mezőgazdasági üzemek százalékos aránya, amelyek minőségrendszerekben, helyi piacokban és rövid ellátási láncokban, valamint termelői csoportokban/szervezetekben való részvételük céljából támogatásban részesültek (3A kiemelt terület)	5,43%	655 644 629,00	M01, M02, M03, M04, M09, M14, M16
3B	T7: olyan gazdaságok százalékos aránya, amelyek kockázatkezelési rendszerekben vesznek részt (3B kiemelt terület)	3,10%	116 334 307,00	M05, M17
Prioritás 4				
Kiemelt terület	A célmutató elnevezése	Célérték (2023)	Tervezett kiadások	Az intézkedések kombinációja
4A (agri)	T9: biodiverzitást és/vagy tájvédelmet támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek százalékos aránya (4A kiemelt terület)	11,79%	1 062 973 402,00	M01, M02, M04, M10, M11, M12, M13, M16
4B (agri)	T10: a hatékonyabb vízgazdálkodást támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek százalékos aránya (4B kiemelt terület)	3,57%		
4C (agri)	T12: a hatékonyabb talajgazdálkodást és/vagy erózióvédelmet támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek százalékos aránya (4C kiemelt terület)	8,39%		
4A (forestry)	T8: biodiverzitást támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt erdővel borított területek százalékos aránya (4A kiemelt terület)	5,08%	140 470 409,00	M08, M12, M15
4B (forestry)	T11: a hatékonyabb vízgazdálkodást támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt erdőgazdálkodási területek százalékos aránya (4B kiemelt terület)	0,59%		
4C (forestry)	T13: a hatékonyabb talajgazdálkodást és/vagy erózióvédelmet támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt erdőgazdálkodási területek százalékos aránya (4C kiemelt terület)	0,77%		
Prioritás 5				
Kiemelt terület	A célmutató elnevezése	Célérték (2023)	Tervezett kiadások	Az intézkedések kombinációja
5A	T14: hatékonyabb öntözőrendszerekre áttérő öntözött területek százalékos aránya (5A kiemelt terület)	5,75%	40 104 289,00	M04
5B	T15: összes energiahatékonysági beruházás (EUR) (5B kiemelt terület)	888 306 248,00	401 437 812,00	M01, M02, M04

5C	T16: Összes megújulóenergia-termelési beruházás (EUR) (5C kiemelt terület)	37 805 276,00	14 587 965,00	M08
5D	T17: az állatállomány kezelésével kapcsolatos, ÜHG- és/vagy ammóniakibocsátások csökkentését célzó beruházások által érintett számosállategységek százalékos aránya (5D kiemelt terület)	1,41%	17 966 799,00	M04
5E	T19: a szénmegkötéshez vagy -tároláshoz hozzájáruló gazdálkodási szerződés keretében kezelt erdőterületek százalékos aránya (5E kiemelt terület)	0,59%	155 088 430,00	M01, M02, M08, M16
Prioritás 6				
Kiemelt terület	A célmutató elnevezése	Célérték (2023)	Tervezett kiadások	Az intézkedések kombinációja
6A	T20: a támogatott projektek által létrehozott munkahelyek (6A kiemelt terület)	4 000,00	282 561 811,00	M04, M06, M08, M16
6B	T21: a helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség százalékos aránya (6B kiemelt terület)	68,03%	470 631 742,00	M07, M19
	T22: a javított szolgáltatás/infrastruktúra előnyeit élvező vidéki népesség százalékos aránya (6B kiemelt terület)	68,03%		
	T23: a támogatott projektek (LEADER) által létrehozott munkahelyek (6B kiemelt terület)	500,00		
	A beruházás által támogatott települések lakosainak száma (6B fókusz terület) (fő)	32 250,00		

5.5. A szabályozási követelményekre és az innovációval kapcsolatos intézkedésekre vonatkozó kielégítő tanácsadást és támogatást biztosító tanácsadási kapacitás leírása az 1305/2013/EU rendelet 8. cikke (1) bekezdése c) pontjának vi. alpontjában előírt intézkedések végrehajtásának igazolására

Az EU2020 átfogó célkitűzései között szerepel a tudásra és az innovációra épülő gazdaság kialakítása, mely célkitűzést elsősorban a vidékfejlesztési program 1. prioritása "A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdészetben és a vidéki térségekben" szolgálja. A prioritáson belül 3 fókuszterület került lehatárolásra: 1A Az innováció, együttműködés és a tudásbázis fejlesztése a vidéki térségekben; 1B A kapcsolatok erősítése a mezőgazdaság, élelmiszertermelés és az erdészet, valamint a kutatás és az innováció között, beleértve a környezeti menedzsment és teljesítmény növelési célt; 1C Az egész életén át tartó tanulás és a szakmai továbbképzés előmozdítása a mezőgazdasági termelési és elsődleges feldolgozási, valamint az erdőgazdálkodási ágazatban.

Magyarország Vidékfejlesztési Programjában a fenti célokat a korábbi programhoz hasonlóan a lehetséges intézkedések teljes körét felhasználva, ugyanakkor további új, célzott megközelítésekkel és műveletekkel gazdagodva biztosítja. A tudásbázis bővítése és a tudásátadás módozatai tartalmazzák mind a szabályozási követelményekhez, mind az innováció elterjesztéséhez szükséges tanácsadói kapacitást és a tanácsadók képzését is. A szaktanácsadók képzésén túl a 14. cikk alapján megvalósítandó szakmai tudásbővítési és tudásátadási műveletek nevesített célcsoportja a szaktanácsadók köre is.

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1305/2013 rendelet 14., 15. és 35. cikke alapján a Vidékfejlesztési Program a következő intézkedésekkel kívánja elérni és végrehajtani a hatékony innovációs folyamatokat, a megfelelő tanácsadói kapacitás rendelkezésre bocsátását.

Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (intézkedés, 14. cikk)

Az intézkedés jellemzően az 1C fókuszterülethez kapcsolódik, lehetőséget biztosít az agrárágazat szereplőinek a szakmai tudásuk fejlesztéséhez, naprakész szakmai ismeretek megszerzéséhez, ezáltal hozzájárul az egész életén át tartó tanulás megvalósításához.

Az intézkedéshez tartozó alintézkedések és műveletek listája:

- Szakképzéshez és készségek elsajátításához kapcsolódó tevékenységek (alintézkedés)
  - Mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, élelmiszerfeldolgozási, valamint a fiatal gazdálkodók és a rövid ellátási lánc együttműködésben részt vevő gazdálkodók célzott képzései (művelet)
- Demonstrációs és tájékoztatási tevékenységek (alintézkedés)
  - Bemutató üzemi programok (művelet)
  - Fiatal Gazda tájékoztatási szolgáltatás (alprogram-művelet)
- Mezőgazdasági üzemvezetési és erdőgazdálkodási csereprogramok, mezőgazdasági üzemlátogatások és erdészeti tanulmányutak (alintézkedés)
  - Szakmai tanulmányutak és csereprogramok (művelet)

Tanácsadási szolgáltatások (intézkedés, 15. cikk)

Az intézkedés jellemzően az 1A fókuszterülethez kapcsolódik, lehetőséget biztosít az agrárágazati innovációknak a szaktanácsadási szolgáltatások útján történő gyakorlati bevezetéséhez. A gazdálkodóknak nyújtott szaktanácsadás a termelésben felhasznált szaktudás szintjét jelentősen növeli, és ezáltal segíti a hatékonyabb, környezettudatosabb gazdálkodást.

Az intézkedéshez tartozó alintézkedések és műveletek listája:

- Segítség nyújtása tanácsadási szolgáltatások igénybevételéhez (alintézkedés)
  - Mezőgazdasági, erdőgazdálkodási és élelmiszer-feldolgozáshoz kapcsolódó szaktanácsadás (művelet)
  - Csoportos szaktanácsadás (művelet)
  - Fiatal Gazdák kötelező tanácsadása (alprogram-művelet)
  - REL együttműködésben részt vevők tanácsadása (alprogram-művelet)
- Tanácsadók képzésének támogatása (alintézkedés)
  - Szaktanácsadók továbbképzése (művelet)

A szaktanácsadási intézkedések színvonalának és megvalósulásának hatékonyságát biztosítja a szolgáltatók szigorú kiválasztási alapelvek meghatározása a szolgáltatást nyújtó kedvezményezettek esetében. A források célonként és szakterületenként történő strukturált tervezése lehetőséget nyújt azok hatékony felhasználására.

Együttműködés (intézkedés, 35. cikk)

Az intézkedés jellemzően a 2A, 3A, 4A, 5E és 6A-B fókuszterületekhez kapcsolódik. Lehetőséget biztosít, illetve erősíti a gazdálkodók különböző, az egyszerű piaci együttműködést meghaladó új tartalmat, módszert stb. létrehozó együttműködését. A kiválasztott alintézkedések szerint az együttműködés jelentheti a tudományos és gazdálkodói szereplők interaktív együttműködését, valamint a vidéki kis gazdasági szereplők - eddig javarészt hiányzó - strukturált együttműködéseit, továbbá a rövid ellátási láncok kialakítása érdekében szerveződő komplex együttműködéseket. Mindezen műveletek során szükség van az együttműködéseket támogató speciális szakmaiságra is: tanácsadás, mentorálás, brókering.

Az intézkedéshez tartozó, kiválasztott alintézkedések és műveletek listája:

Alintézkedés:

16.1 EIP Operatív csoportok létrehozása és működtetése

Művelet címe vagy hivatkozása:

16.1.1. Agrár-Innovációs Operatív csoportok projektjeinek támogatása

A műveleten belül biztosítjuk az eredményes és hatékony együttműködésekhez szükséges szakértői kapacitást. Ezen túl a művelet szorosan kapcsolódik a tudásbázis-gyarapítás és tudásmegosztás horizontális eszközeihez is: szakmai továbbképzések (1. intézkedés) és szaktanácsadás (2. intézkedés).

Alintézkedés:

16.3 Kis gazdasági szereplők között közös munkafolyamatok megszervezése és a források megosztása terén, valamint vidéki turizmussal kapcsolatos turisztikai szolgáltatások fejlesztése és/vagy marketingje tekintetében folytatott együttműködés

Művelet címe vagy hivatkozása:

16.3.1. Kis gazdasági szereplők között létrehozott együttműködések, beleértve a turisztikai együttműködések

A műveleten belül biztosítjuk az eredményes és hatékony együttműködésekhez szükséges szakértői kapacitást.

Alintézkedés:

16.4 Horizontális és vertikális együttműködés az ellátási lánc szereplői között a rövid ellátási láncok és a helyi piacok létrehozása és fejlesztése érdekében, valamint a rövid ellátási láncok és a helyi piacok fejlesztésével kapcsolatos, helyi kontextusban végrehajtott promóciós tevékenységek

Művelet címe vagy hivatkozása:

16.4.1. A vertikális és horizontális együttműködések támogatása a REL és a helyi piacok kialakításáért, fejlesztéséért és promóciójáért (az alprogram kulcseleme)

A műveleten belül biztosítjuk a speciális együttműködési formák, a közös értékesítési módok és az eredményes együttműködés folytatásához szükséges szakértői és mentorálási kapacitást.

6. AZ ELŐZETES FELTÉTELRENDSZEREK ÉRTÉKELÉSE

6.1. További információk

nem releváns

6.2. Előzetes feltételrendszerek

A nemzeti szinten alkalmazandó előzetes feltételrendszer	Az alkalmazandó előzetes feltételrendszer teljesült: Igen/Nem/Részben	Teljesülés értékelése	Prioritások/kiemelt területek	Intézkedések
G1) Megkülönböztetésmentesség: az ESB-alapok terén a nemek közötti egyenlőség előmozdítását célzó uniós jogszabályok végrehajtását és alkalmazását biztosító adminisztratív kapacitások megléte.	yes	Az előzetes feltétel teljesült.	P4, 6C, 5C, 1B, 2A, 6A, 1A, 5A, 5E, 1C, 3A, 3B, 6B, 5B, 5D, 2B	M09, M16, M08, M02, M13, M17, M14, M19, M01, M07, M10, M12, M15, M04, M06, M03, M11, M05
G2) Nemek közötti egyenlőség: az ESB-alapok terén a nemek közötti egyenlőség előmozdítását célzó uniós jogszabályok végrehajtását és alkalmazását biztosító adminisztratív kapacitások megléte.	yes	Az előzetes feltétel teljesült.	P4, 6A, 1A, 1B, 6B, 2B, 6C, 5D, 5C, 5A, 3A, 5B, 1C, 5E, 3B, 2A	M13, M10, M15, M16, M14, M03, M01, M05, M08, M02, M19, M09, M17, M07, M12, M06, M04, M11
G3) Fogyatékoság: az ESB-alapok terén a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtását és alkalmazását biztosító adminisztratív kapacitások megléte a 2010/48/EK tanácsi határozattal összhangban.	yes	Az előzetes feltétel teljesült.	P4, 2B, 2A, 5B, 5C, 5D, 6A, 5E, 3B, 1B, 3A, 5A, 6B, 6C, 1A, 1C	M13, M15, M11, M03, M01, M05, M17, M07, M09, M08, M16, M19, M12, M06, M14, M04, M10, M02
G4) Közbeszerzés: az ESB-alapok terén az uniós közbeszerzési jog tényleges alkalmazását biztosító rendelkezések megléte.	no		P4, 5B, 5A, 1C, 5E, 2B, 3B, 1A, 3A, 6A, 6C, 1B, 2A, 5C, 5D, 6B	M19, M08, M06, M04, M05, M16, M01, M07
G5) Állami támogatás: az ESB-alapok terén az állami támogatásra vonatkozó uniós jog tényleges alkalmazását biztosító intézkedések megléte.	yes	Az előzetes feltétel teljesült.	P4, 1B, 5E, 5A, 2A, 1A, 5D, 1C, 6C, 2B, 3A, 6B, 5C, 5B, 3B, 6A	M09, M01, M19, M06, M03, M08, M02, M04, M16, M15, M07, M12
G6) A környezeti hatásvizsgálattal (EIA) és a stratégiai környezeti vizsgálattal (SEA) kapcsolatos környezetvédelmi jogszabályok: a környezeti hatásvizsgálattal és a stratégiai környezeti hatásvizsgálattal kapcsolatos uniós környezetvédelmi jogszabályok tényleges alkalmazását biztosító intézkedések megléte.	yes	Az előzetes feltétel teljesült.	P4, 5D	M11, M10, M08, M15, M12, M13, M04
G7) Statisztikai rendszerek és eredménymutatók: a programok eredményességének és hatásának felméréséhez szükséges statisztikai alap megléte. Olyan eredménymutató-rendszer megléte, amely szükséges a várt eredmények eléréséhez leghatékonyabban hozzájáruló intézkedések kiválasztásához, az előrehaladás monitoringjához	yes	Az előzetes feltétel teljesült.	P4, 1C, 1A, 5A, 5D, 6C, 2A, 3B, 1B, 6A, 2B, 3A, 5E, 5B, 5C, 6B	M06, M02, M17, M09, M11, M01, M12, M15, M03, M13, M14, M16, M05, M07, M04, M10, M08, M19

és a hatásvizsgálat elvégzéséhez.				
P3.1) Kockázatmegelőzés és kockázatkezelés: a katasztrófakezeléssel kapcsolatos nemzeti és regionális kockázatértékelések megléte, figyelembe véve az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást	yes	Magyarországon 2012. január 1-étől kétpilléres mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer működik, melynek jogszabályi hátterét az alábbi jogszabályok teremtik meg: 2011. évi CLXVIII. tv. a mezőgazdasági időjárás és más természeti kockázatok kezeléséről, 143/2011. (XII. 23.) VM rendelet a mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás igénybevételi feltételeiről, 21/2012. (III. 9.) VM rendelet a kárenyhítési hozzájárulás megfizetésével, valamint a kárenyhítő juttatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről. A kockázatok, káresemények felmérésére kialakult rendszer működik.	3B	M05, M17
P4.1) Jó mezőgazdasági és környezeti állapot: nemzeti szinten meghatározásra kerültek az 1306/2013/EU rendelet VI. címének I. fejezetében említett, a földterület jó mezőgazdasági és környezeti állapotára vonatkozó előírások	yes	<p>A 1306/2013/EU rendelet IV. cím I. fejezet 93. és 94. cikkben meghatározott előírások a következő jogszabályokban kerültek átültetésre:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet alapján meghatározásra kerültek a rendelet I. mellékletében földterület helyes mezőgazdasági és környezeti állapotára vonatkozóan a kedvezményezettek által betartandó, nemzeti szintű minimális előírások. A rendelet II. melléklete a meg nem felelés mértékének, súlyosságának és tartósságának ellenőrzési megállapításai alapjául szolgáló tényállást tartalmazza. -Az 50/2008 (IV.24.) FVM rendelet minden közvetlen, illetve AKG támogatásban részesülő gazdálkodóra kötelező. -Az ellenőrző hatóság azt vizsgálja, hogy az érintett gazdálkodók betartják-e gazdaságuk teljes területén a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapotra (GAEC) vonatkozó előírásokat. Az ellenőrzésről szóló előírásokat a kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzések lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló a 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet tartalmazza. <p>Az 1310/2013 EU rendelet végrehajtása értelmében 2014 áprilisában y az eddigi „felszín alatti vizek szennyezés elleni védelme” néven ismert SMR 2 (JFGK 2) előírás átnevezésre került a GAEC (HMKÁ) rendszerbe.</p> <p>Mindkét rendelet módosult 2015 áprilisában. A módosítás során a 81/2009. (VII. 10.) FVM rendeletben nevesítve lettek a VP érintett intézkedései is, továbbá egyes HMKÁ előírások a zöldség EFA területei közé kerültek át.</p> <p>HMKÁ előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1. Vízvédelmi sávokra vonatkozó előírások: 2. Öntözési célú vízhasználatra vonatkozó előírások: 3. Felszín alatti vizek szennyezésére vonatkozó előírások: 4. Minimális talajborításra vonatkozó előírások: 5. Erózió korlátozására vonatkozó termőhely-specifikus minimális földgazdálkodással kapcsolatos előírások: 6. A talaj szervesanyag-tartalmának fenntartására vonatkozó előírások: 7. A védett tájképi elemek megőrzésére vonatkozó előírások <p>A gazdálkodók tájékoztatása az alábbi csatornákon valósul meg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gazdálkodói Kézikönyv - Mezőgazdasági Szaktanácsadási Rendszer a 73/2007. (VII. 27.) FVM rendelet alapján: www.nak.hu, www.nakvi.hu - http://www.kolcsonosmegfeleltetes.hu 	P4	M11, M10, M12
P4.2) A műtrágyákra és a növényvédő szerekre vonatkozó minimumkövetelmények: nemzeti szinten meghatározásra kerültek az 1305/2013/EU rendelet III. címe I. fejezetének 28. cikkében	yes	A 1306/2013/EU rendelet III. cím I. fejezet 28. cikkben meghatározott előírásokat Magyarország az alábbiak szerint adaptálta:	P4	M11, M10

<p>említett, a műtrágyákra és a növényvédő szerekre vonatkozó minimumkövetelmények</p>		<p>A 2009–2010 gazdálkodási évtől az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) támogatásokat igénylőknél a Kölcsönös Megfeleltetés (KM) követelményein felül a 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet 16. melléklete szerint a tápanyag-gazdálkodási minimumkövetelményeket (talajjavítás a talajvédelmi hatóság engedélye alapján végezhető, betartva a vonatkozó jogszabályban foglalt előírásokat), valamint a 17. melléklet szerinti növényvédelmi minimumkövetelményeket is ellenőrzi a hatóság. Mivel 2011-től a KM ellenőrzések kiterjednek a növényvédőszer-használat (JFGK 9) ellenőrzésére is, az AKG növényvédelmi minimumkövetelményekre vonatkozó ellenőrzések 2011. január 1-jétől az alábbi előírások betartására irányulnak:</p> <p>Gondoskodni kell a növényvédelmi tevékenység során kiürült csomagoló burkolatok, göngyölegek szakszerű összegyűjtéséről, kezeléséről, megsemmisítéséről. (pl.: növényvédő szer csomagolóeszköz más célra még tisztított állapotban sem használható).</p> <p>A minimumkövetelményt a 2014-2020 közötti AKG jogcím esetében is alkalmazni fogjuk.</p> <p>A 2011 óta a KM rendszerén belül lévő SMR 9 (JFGK 9.) követelmény célja: A növényvédelemmel kapcsolatos veszélyek megelőzése, az ember és az állat egészségét, a környezet és a természet védelmét szolgáló intézkedések biztosításával, illetve a növényvédelemmel összefüggő kémiai biztonságra vonatkozó általános szabályok betartásával (növényvédő szerek).</p> <p>Az SMR 9 betartására vonatkozó előírásokat a 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet a kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzések lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló rendelet tartalmazza.</p> <p>A KM követelmények esetében a növényvédőszer felhasználást az alábbi jogszabályok határozzák meg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről 5. § (6) bekezdés - 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet a növényvédelmi tevékenységről 5. § (2), (4) bekezdés, 6. § (1) bekezdés, 16. §, 27. §, 29. §, 32–36. § - 89/2004. (V. 15.) FVM rendelet a növényvédő szerek forgalomba hozatalának és felhasználásának engedélyezéséről, valamint a növényvédő szerek csomagolásáról, jelöléséről, tárolásáról és szállításáról 19–24. §, 31. § <p>http://www.kolcsonosmegfeleltetes.eu</p>		
<p>P4.3) Egyéb vonatkozó nemzeti előírások: az 1305/2013/EU rendelet III. cime I. fejezete 28. cikkének alkalmazásában meghatározásra kerültek a vonatkozó kötelező nemzeti előírások</p>	<p>yes</p>	<p>A 1306/2013/EU rendelet III. cím I. fejezet 28. cikkben meghatározott előírásokat Magyarország az alábbiak szerint adaptálta:</p> <p>Az AKG-ra vonatkozó nemzeti előírásokat a 2007-2013 között (az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló) a 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet szabályozta. Ezen rendelet alapján az érintetteknek a teljes támogatási időszak alatt gazdasága teljes területén be kell tartania a 73/2009/EK rendeletben rögzített irányelvek alapján a külön jogszabályokban meghatározott – a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó előírások egyik részét képező – jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket, a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó előírások másik részét képező, az 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú mellékletében foglalt „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartására vonatkozó előírásokat, a 16. számú melléklet szerint a tápanyag-gazdálkodásra, valamint a 17. számú melléklet szerint a növényvédőszer-használatra vonatkozó minimumkövetelményeket.</p> <p>Fenti követelményeket a 2014–2020 közötti AKG jogcím esetében is alkalmazni fogjuk.</p>	<p>P4</p>	<p>M11, M10</p>
<p>P5.1) Energiahatékonyság: olyan intézkedésekre került sor, amelyek célja annak előmozdítása, hogy az építkezések, illetve az épületfelújítások során az energia végfelhasználásának hatékonyságát költséghatékony módon javítsák, illetve az energiahatékonyságot célzó költséghatékony beruházásokat tegyenek.</p>	<p>yes</p>	<p>Az Irányelv 5. cikkének megfelelően az energiahatékonyságra vonatkozó minimumkövetelmények költség- optimalizált szintjeinek kiszámításáról és a hatályos minimumkövetelményekkel való összevetésről készült jelentés 2013. március 21-én megküldésre került a Bizottság részére. Elérhető itt:</p> <p>http://energiaklub.hu/sites/default/files/ek_epuletenergetikai_kovetelmenyertekek_optimalizalas_a_2013.pdf</p> <p>A 2010/31/EU Irányelv 3. és 4. cikkét a 2013. január 9-től hatályos 7/2006 (V.24.) TNM rendelet 3§ (3) bekezdése és 2. sz. melléklete tartalmazza.</p>	<p>5B</p>	<p>M04</p>

		<p>Az Irányelv 4. cikke a 1374/2011 (XI.8.) Kormányhatározatban (32211. oldal) elfogadott II. Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terv tartalmazza, mely elérhető:</p> <p>http://www.nih.gov.hu/strategiaalkotas/agazatstrategiai-feher/energetika</p> <p>20/2014 (III.7.) BM rendelet: költségoptimalizált követelmény-szint bevezetése (pályázatok és középületek esetén: 2015.01.01, minden más épület esetén: 2018.01.01)</p> <p>A 7/2006 (V.24.) számú TNM rendelet módosítása megtörtént, annak érdekében, hogy illeszkedjen az épületek energiahatékonyságára vonatkozó minimális követelményekhez. Bizottsági notifikációra megküldésre került a 2013/621/HU számon. . Megjelent 2014. március 7-én és április 6-án hatályba lépett. Az épületek külső határoló szerkezeteire vonatkozó követelmények is előírásra kerültek 2006 óta.</p> <p>A 14/2014. (XII. 31.) MvM rendelet által módosításra került az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról szóló 7/2006. (V.24.) TNM rendelet, továbbá a 387/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet által módosításra került az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról szóló 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet: Kiterjedtebb lett a hatálya mindkét rendeletnek, többféle épületre vonatkozik, már a műemlékekre is. A jogszabályok hatályába bekerültek az alacsony energiafogyasztású mezőgazdasági épületek, pontosításra került a kifogásolt „energetikai célú felújítások” meghatározás.</p> <p>Az Irányelv 11.cikk (5) átültetését a 1374/2011 (XI.8.) Korm.határozatban elfogadott II. Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terv tartalmazza. A 440/2013. (XI. 20.) Korm. rend. az Irányelv 11. cikk (5) bekezdésének átültetése érdekében módosította a 176/2008. (VI.30.) Korm. rendeletet az Európai Bizottságnak a 2012/0363 sz. jogsértés alapján küldött, indokolással ellátott véleményben megfogalmazott elvárásoknak megfelelően,</p> <p>A 387/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet által módosításra került az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról szóló 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet: A tanúsításnál a különálló családi házakra korlátozódik a felhasználható tanúsítványok köre.</p>		
<p>P5.2) Vizgáldokádási ágazat: olyan vízdíj-megállapítási politika megléte, amely a) alkalmas arra, hogy a felhasználókat a vízforrások hatékony használatára ösztönözze, és b) annak biztosítása, hogy a különféle vízhasznosítási célok megoszlása megfelelően hozzájáruljon a vizsgáldokádások költségeinek megtérüléséhez a programok által támogatott beruházások céljára készített, jóváhagyott vízgáldokádási tervben meghatározott mértékben.</p>	no	<p>A költségmegtérülés elvének alkalmazási kötelezettségét (legalább a lakossági-, mezőgazdasági- és ipari célú vízhasználatokra vonatkozóan), a szennyező fizet elv figyelembevételére vonatkozó előírással együtt a vizgáldokádásról szóló 1995. évi LVII. törvény 15.§ (7) bekezdése tartalmazza. A szennyező fizet elv figyelembevételének jogszabályi előírásait a vizgáldokádásról szóló 1995. évi LVII. törvény 15.§ (7) bekezdése és a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 106. §-a, részleteit az első vízgáldokádási terv gazdasági elemzése tartalmazza.</p> <p>A 2000/60/EK irányelv III. melléklete szerint elkészített gazdasági elemzés megtalálható az első vízgáldokádási tervben:</p> <p>http://www.vizeink.hu/</p> <p>A gazdasági elemzés az első tervben nem volt teljes körű.</p> <p>Az első vízgáldokádási tervben a vízhasználatok gazdasági elemzésére vonatkozó eredmények nem konzisztensek a jelenleg hatályos szabályozási környezettel, így a gazdasági elemzést újra el kellett végezni, mindhárom szektorra vonatkozóan.</p> <p>A gazdasági elemzést a vízhasználatok szélesebb körére is ki kellett terjeszteni.</p> <p>A vízhasználatok szélesebb körére kiterjedő új gazdasági elemzés a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság által 2015. februárjában elfogadásra került.</p> <p>Az ex-ante feltétel teljesíthetősége érdekében a 2014-2020 közötti források felhasználásának előfeltételeiként meghatározott, a víz szektort érintő előzetes feltételek teljesítéséről szóló 1121/2014 (III.6.) Korm. határozat módosítása megtörtént. A módosított határozat 1308/2015. (V. 15.) számon 2015. május 13-án a Kormány által elfogadásra került.</p>	5A	M04
<p>P5.3) Megújuló energia: intézkedésekre került sor a megújuló energiaforrások előállításának és elosztásának ösztönzése érdekében</p>	yes	<p>Az előzetes feltétel teljesült.</p>	5C	M04, M08
<p>P6.1) Új generációs hálózati (NGN) infrastruktúra: olyan nemzeti vagy regionális NGA-tervek rendelkezésre állása, amelyek figyelembe veszik az unió nagysebességű internetelérési céljainak megvalósítására tett regionális intézkedéseket, olyan területekre összpontosítva, ahol a piac nem tud nyílt infrastruktúrát biztosítani elérhető áron és megfelelő minőségben a versenyre és állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályokkal összhangban, és biztosítják a lakosság kiszolgáltattott csoportjai számára a szolgáltatások</p>	no	<p>Az NGA terv kidolgozása a Nemzeti Infokommunikációs Stratégia (NIS) (nem a KFI stratégia részeként, de a Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégiával összhangban), illetve a kapcsolódó Zöld könyv keretében történt. A stratégia négy pillér mentén került kidolgozásra: Digitális infrastruktúra Digitális kompetenciák: Digitális gazdaság: Digitális állam.</p> <p>A szélessávú hozzáférésre vonatkozó információkat és az NGA tervet magában foglaló Nemzeti Infokommunikációs Stratégia (NIS) véglegesítése megtörtént. A stratégia kiinduló változata alapján 2013 júliusában tárcaközi egyeztetések kezdődtek. Társadalmi egyeztetés keretében az érintetteknek egy hónapon keresztül (2013. augusztus 31-ig) volt lehetőségük véleményezni a NIS-t (http://www.kormany.hu/download/d/37/f0000/Nemzeti%20Infokommunik%C3%A1ci%C3%B3s%20Strat%C3%A9gia%202014-2020.pdf). Ezenfelül államtitkári szinten számos workshop került megrendezésre az érintett felekkel (piaci, szakmai és civil</p>	P4, 1C, 2B, 6B, 5A, 3A, 1B, 5E, 2A, 6C, 1A, 3B, 6A, 5D, 5B, 5C	

<p>elérhetőségét</p>		<p>szervezetek). A társadalmi egyeztetések eredményén alapuló összegzés és értékelés kidolgozása és stratégiába történő beépítése megtörtént. A társadalmi egyeztetéseket követően a Kormány 2014 február 5-én fogadta el.</p> <p>A stratégia Kormány által elfogadott változata magyar nyelven elérhető itt:</p> <p>http://www.kormany.hu/download/b/fd/21000/Nemzeti%20Infokommunik%C3%A1ci%C3%B3s%20Strat%C3%A9gia%202014-2020.pdf</p> <p>Az OP-k és a stratégia tervezése összehangolt, koordinált formában történt. A releváns OP-kban található utalás a stratégiára vonatkozóan.</p> <p>Meglévő infrastruktúra és nyilvános magánberuházási tervekkel kapcsolatos elemzés készült, a tervezett infrastrukturális beruházások az elemzésen alapulnak. A Stratégiához kapcsolódó Akcióterv (Zöldkönyv”) tartalmaz a szélessávú beavatkozásokkal (és más IKT intézkedésekkel) kapcsolatos költségvetési információt.</p> <p>A támogató dokumentum (Zöld könyv az infokommunikációs szektor 2014-2020 közötti fejlesztési irányairól) elkészült.</p> <p>A NIS magában foglalja a következőket: alkalmazott módszertan és adatforrás-lista, beruházások rangsorolására vonatkozó információ, meglévő magán- és állami infrastruktúra térkép és tervezett beruházások, illetve az érintettek bevonására vonatkozó információ, valamint lefedettségre és használatra vonatkozó (cél és indikátor jellegű) adatok.</p> <p>A szélessávú fejlesztések hatékony megvalósításához (a programok elindítását megelőzően) egy mapping rendszer készült el.</p> <p>A stratégia frissített változata, a hozzá kapcsolódó Zöld Könyv, valamint a mapping adatbázis a kormany.hu-n lesz elérhető.</p> <p>A beruházási prioritások rangsorolási eljárást, modell-vizsgálatot tartalmaz a Nemzeti Infokommunikációs Stratégia (NIS). Az "Útmutató a szélessávú beruházáshoz" javaslatainak figyelembevétele megtörtént, kidolgozása és beillesztésre került a NIS-be.</p> <p>A stratégia frissített változata, a hozzá kapcsolódó Zöld Könyv a kormany.hu-n lesz elérhető.</p> <p>Magánbefektetés-ösztönzők Stratégia keretében történő kidolgozása megtörtént. Az uniós harmonizált sávok engedélyezésére vonatkozó, rádióspektrum-politikai programmal összehangolt ütemterv a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatósággal egyeztetett. A Nemzeti Infokommunikációs Stratégiához (NIS) kapcsolódó Akcióterv (Zöldkönyv”) tartalmaz IKT intézkedésekkel kapcsolatos további részletes információt:</p> <p>A támogató dokumentum (Zöld könyv az infokommunikációs szektor 2014-2020 közötti fejlesztési irányairól) elkészült.</p> <p>A stratégia frissített változata, a hozzá kapcsolódó Zöld Könyv a kormany.hu-n lesz elérhető.</p> <p>Az előzetes feltétel elfogadása folyamatban van. Az Európai Bizottság felé a notifikáció megtörtént</p>	
----------------------	--	---	--

A nemzeti szinten alkalmazandó előzetes feltételrendszer	Kritériumok	Kritériumok teljesülése (igen/nem)	Hivatkozás (ha teljesült) [hivatkozás a stratégiákra, jogszabályokra vagy más vonatkozó dokumentumokra]	Teljesülés értékelése
G1) Megkülönböztetésmentesség: az ESB-alapok terén a nemek közötti egyenlőség előmozdítását célzó uniós jogszabályok végrehajtását és alkalmazását biztosító adminisztratív kapacitások megléte.	G1.a) Intézkedések a tagállamok intézményi és jogi keretével összhangban a mindenkire kiterjedő egyenlő bánásmód előmozdításáért felelős szervezetek bevonására a programok elkészítése és megvalósítása során, beleértve az egyenlőséggel kapcsolatos tanácsadást az ESB-alapok tevékenysége terén.	Yes	<p>Programelőkészítésbe bevont partnerek, rendezvények:</p> <p>http://palyazat.gov.hu/forum_pate/29</p> <p>http://lakosság.szechenyi2020.hu/szechenyi_2020</p> <p>Partnerségi folyamat: PM 1.5.1 fejezet</p> <p>Konzultációs terv:PM 1.5.5 fejezet</p> <p>Magyarország az alapvető jogokat az Alaptörvény XV.cikkében foglaltak szerint biztosítja.</p> <p>Vonatkozó jogszabályok,dokumentumok:</p> <p>2000/43/EK Irányelvnek</p> <p>2003. évi CXXV.törvény</p> <p>1102/2011.(IV.15.) Kormányhatározat</p> <p>1/2014.(I.22)ME utasítás</p> <p>1012/2014.(I.17.) Kormányhatározat</p>	<p>Magyarországon a feltétel teljesülését az Egyenlő Bánásmód Hatóság ellenőrzi.</p> <p>Az anti-diszkriminációért felelős szervezetek bevonását és a velük való konzultációt tartalmazó terv:PM 1.1.5 fejezet</p> <p>A koordináló szervezet követi nyomon a horizontális célok érvényesülését és teljesülését a pályázók és az intézményrendszer szereplőit érintően, valamint monitoring rendszer segítségével éves jelentés formájában tájékoztatja a Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottságot a horizontális elvek érvényesüléséről és az általa szervezett képzésekről. Biztosítja az antidiszkrimináció, a nemek közti egyenlőség, az egyenlő bánásmód előmozdítását és a fogyatékkal élő személyeket képviselő szervezetek bevonását a programok tervezésébe és végrehajtásába.Az Irányító Hatóságok és a szakpolitikai feladatokat ellátó egységek egy szervezetbe integrálása elősegíti a horizontális célok hatékony érvényesítését.</p> <p>A koordináló szervezet együttműködik antidiszkriminációs szervezetekkel.</p>
	G1.b) Intézkedések a hatóságok ESB-alapok kezelésében és irányításában részt vevő személyzetének képzésére a hátrányos megkülönböztetés elleni uniós jogszabályok és szakpolitika terén.	Yes	Képzési Terv, a Kormány 144/2015. (VI. 12.) Korm. rendelete egyes fejlesztéspolitikai tárgyú kormányrendeletek módosításáról alapján.	Az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter jóváhagyta 2015. május 29., Európai Bizottságnak kiküldésre került 2015. június 24-én.
G2) Nemek közötti egyenlőség: az ESB-alapok terén a nemek közötti egyenlőség előmozdítását célzó uniós jogszabályok végrehajtását és alkalmazását biztosító adminisztratív kapacitások megléte.	G2.a) Intézkedések a tagállamok intézményi és jogi keretével összhangban a nemek közötti egyenlőség előmozdításáért felelős szervezetek bevonására a programok elkészítése és megvalósítása során, beleértve a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos	Yes	<p>A programok előkészítésébe bevont partnerek, rendezvények:</p> <p>http://palyazat.gov.hu/forum_pate/29</p> <p>http://lakosság.szechenyi2020.hu/szechenyi_2020</p> <p>Partnerségifolyamat leírása: PM 1.5.1 fejezet</p> <p>Konzultációs terv:PM 1.5.5 fejezet</p> <p>Vonatkozó jogszabályok, dokumentumok:</p> <p>2003.évi CXXV.tv. az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról</p>	<p>2006/54/EK Irányelvnek megfelelő nemzeti egyenlőségi hatóság: Magyarországon az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülését az Egyenlő Bánásmód Hatóság ellenőrzi, melyet az Országgyűlés az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény alapján hozott létre. A Hatóság független szervként csak a törvényeknek van alárendelve, valamint országos hatáskörrel rendelkezik.</p> <p>Rendelkezésre áll a nemek közti esélyegyenlőségért felelős szervezetek bevonását és a velük való konzultációt tartalmazó terv (PM 1.1.5 fejezet).</p>

	tanácsadást az ESB-alapok tevékenysége terén.		1/2014.(I.22) ME utasítás a Miniszterelnökség Szervezeti és Működési Szabályzatáról 1012/2014(I.17.)Korm.hat. a Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottságról	
	G2.b) Intézkedések a hatóságok ESB-alapok kezelésében és irányításában részt vevő személyzetének képzésére a nemek közötti egyenlőség előmozdítását célzó uniós jogszabályok és szakpolitika, valamint a nemek közötti egyenlőség általános érvényesítése terén.	Yes	A Kormány 144/2015. (VI. 12.) Korm. rendelete egyes fejlesztéspolitikai tárgyú kormányrendeletek módosításáról: (2) A 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet 8. § (3) bekezdése a következő 11. ponttal egészül ki: (Az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter által vezetett minisztérium koordinációs feladatai keretében:)11. meghatározza a 6., a 8., a 9. és a 12. alcím szerinti szervek vonatkozásában a munkatársakra vonatkozó képzési stratégiát, jóváhagyja a képzésekért felelős szervezeti egység által kialakított képzési szabályzatot és koordinálja a központilag biztosított képzéseket.”	A Képzési Tervet az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter jóváhagyta 2015. május 29., Európai Bizottságnak kiküldésre került 2015. június 24-én.
G3) Fogyatékoság: az ESB-alapok terén a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtását és alkalmazását biztosító adminisztratív kapacitások megléte a 2010/48/EK tanácsi határozattal összhangban.	G3.a) Intézkedések a tagállamok intézményi és jogi keretével összhangban a fogyatékosággal élő személyek jogainak védelméért felelős szervezetekkel vagy az őket képviselő szervezetekkel és egyéb érintett felekkel folytatott tanácskozássra és bevonásukra a programok elkészítése és megvalósítása során.	Yes	A programok előkészítésébe bevont partnerek, rendezvények: http://palyazat.gov.hu/forum_pate/29 http://lakosság.szechenyi2020.hu/szechenyi_2020 Partnerségi folyamat leírása: PM 1.5.1 fejezet Konzultációs terv: PM 1.5.5 fejezet A kritérium teljesítésének alapját megteremtő jogszabályok, dokumentumok: 1998. évi XXVI.törvény 2013.LXII.-törvény 1330/2013.(VI.13.) Kormányhatározat 1/2014.(I.22) ME Utasítás 1012/2014.(I.17.) Kormányhatározat	A hazai fogyatékoságügyi politika kiemelkedő sikere, hogy hazánk volt a világon az első állam, amely mind az Egyezményt, mind pedig a Jegyzőkönyvet ratifikálta a 2007. évi XCII. törvénnyel. Ezzel elsőként vállalta az Egyezményben foglaltak határidőhöz nem kötött, de számon kérhető és ellenőrizhető végrehajtását. Az 1065/2008. (X. 14.) Korm. határozat független szervként formálisan kijelölte az Országos Fogyatékosügyi Tanácsot (OFT), hogy segítse és védje az Egyezmény végrehajtását. Rendelkezésre áll a fogyatékos személyek jogainak biztosításáért/képviselőségért felelős szervezetek bevonását és a velük való konzultációt tartalmazó terv (PM 1.1.5 fejezet)
	G3.b) Intézkedések a hatóságok ESB-alapok kezelésében és irányításában részt vevő személyzetének képzésére a fogyatékosággal kapcsolatos uniós jogszabályok és szakpolitika terén, beleértve az akadálymentesítést és a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény gyakorlati alkalmazását az uniós és adott esetben a nemzeti jogszabályoknak	Yes	Képzési Terv a Kormány 144/2015. (VI. 12.) Korm. rendelete egyes fejlesztéspolitikai tárgyú kormányrendeletek módosításáról alapján.	A Képzési tervet az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter jóváhagyta 2015. május 29., Európai Bizottságnak kiküldésre került 2015. június 24-én.

	megfelelően.			
	G3.c) Intézkedések a fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 9. cikke végrehajtásának figyelemmel kísérésére az ESB-alapokkal kapcsolatban a programok elkészítése és megvalósítása során.	Yes	<p>A kritérium teljesítésének alapját az alábbi jogszabály teremti meg:</p> <p>2007. évi XCII. törvény a Fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről</p> <p>2009. évi CXXV. törvény a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról</p> <p>1998. évi XXVI. tv. a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról</p> <p>ENSZ Fogyatékosügyi Egyezmény</p> <p>Tomari Határozat.</p> <p>az ENSZ fogyatékosügyi Általános Szabályai (Standard Rules)</p>	<p>Az akadálymentesítést a koordináló szervezet és az érintett minisztériumok követik nyomonbeszámolnak a Horizontális Monitoring Bizottságnak, mely értékelést végez a célcsoport tagjainak bevonásával. A fejlesztési programok megvalósítása során kötelező a fogyatékkal élők civil érdekképviseleti szervezetének bevonása az előkészítés és megvalósítás folyamatába. A kormányzati épületekben nyújtott szolgáltatások egyenlő esélyű hozzáférhetőségének, az épületek komplex akadálymentesítési állapotának országos felmérésével frissíthető online adatbázist hoztunk létre, mely a kapott eredmények elemzésével segít azon szolgáltatások meghatározásában, melyek fejlesztendők annak érdekében, hogy mindenki számára hozzáférhetővé váljanak. Az előrehaladás naprakészen figyelemmel kísérhető a 2014-2020-as időszakban.</p> <p>A monitoring intézkedések magukba foglalják az EU-s és nemzeti szabványokat tartalmazó útmutatókat. Az építészeti szabályozás részletesen tartalmazza a hozzáférhetőség követelményeit.</p>
G4) Közbeszerzés: az ESB-alapok terén az uniós közbeszerzési jog tényleges alkalmazását biztosító rendelkezések megléte.	G4.a) Az uniós közbeszerzési jogszabályok megfelelő mechanizmusok révén történő tényleges alkalmazását szolgáló intézkedések.	No	Lásd a mellékletben részletesen.	Lásd a mellékletben részletesen.
	G4.b) A szerződések odaítélési eljárásának átláthatóságát biztosító intézkedések.	No	Lásd a mellékletben részletesen.	Lásd a mellékletben részletesen.
	G4.c) Az ESB-alapok támogatásainak megvalósításában résztvevő munkatársak képzését és tájékoztatását szolgáló intézkedések.	No	Lásd a mellékletben részletesen.	Lásd a mellékletben részletesen.
	G4.d) Az uniós közbeszerzési szabályok végrehajtását és alkalmazását szolgáló adminisztratív kapacitások biztosítására vonatkozó intézkedések.	No	Lásd a mellékletben részletesen.	Lásd a mellékletben részletesen.
G5) Állami támogatás: az ESB-alapok terén az állami támogatásra vonatkozó uniós jog tényleges alkalmazását biztosító intézkedések	G5.a) Az állami támogatásra vonatkozó uniós szabályok tényleges alkalmazását szolgáló	Yes	<p>A TVI teljesíti az EU állami támogatási szabályok hatékony alkalmazásáról szóló előírást. Tevékenységét a 37/2011.(III.22.) az állami támogatásokkal kapcsolatos Korm.rend. szabályozza a versennyel kapcsolatos szabályozások EU és regionális támogatási térkép értelmében.</p> <p>A 37/2011.Korm.rend.5.cikke tartalmazza a tervezetek részletes szabályait. A 2.fejezet 10.pont és</p>	<p>A Végrehajtási Operatív Program a humán erőforrás fejlesztésére külön projektet biztosít, mely lehetőséget biztosít a TVI-nek, hogy állami támogatási (alap és OP specifikus) képzéseket tartson az irányító hatóságok részére.</p> <p>2011-ben 9 képzésen összesen 233 fő vett részt. 2012-ben 14 képzésre került sor 348 fő részvételével.</p>

megléte.	intézkedések.		<p>a 7.fejezet tartalmazza a Bizottság döntéseit és az TVI kötelező érvényű véleményét.</p> <p>További fontos fejezetek: 24.fejezet és tervezetek</p>	<p>2014. július 1-jével új állami támogatási szabályok lépnek hatályba, ezért elengedhetetlen, hogy a projekt az újprogramozási időszakban folytatódjon.</p> <p>2014-ben minimálisan 60 órányi képzés van tervbe véve a támogatást nyújtók részére. Célközönsége az irányító hatóságok és a közvetítő szervezetek. A képzés 2014-ben az állami támogatás fogalma és az eljárási szabályok mellett különös figyelmet szentel a 2014. július 1-jén hatályba lépő új szabályoknak. A 2015-2020 közötti időszakban is ezt a gyakorlatot kell követni, ugyanakkor a képzések formájukat tekintve problémamegoldó képességet fejlesztő és gyakorlatorientált workshop-ok lesznek.</p>
	<p>G5.b) Az ESB-alapok támogatásainak megvalósításában résztvevő munkatársak képzését tájékoztatását szolgáló intézkedések.</p>	Yes	<p>A TVI a honlapján teszi közzé a releváns állami támogatási iránymutatásokat (tvi.kormany.hu), és újságot ad ki az állami támogatások jogával kapcsolatban (Állami Támogatások Joga). A lap elektronikus verziója az atj.versenyjog.com oldalon érhető el (a papír alapú verziót a támogatást folyósítóknak küldik meg).</p> <p>A TVI rendszeresen konzultál a támogatást nyújtókkal a terveknek az állami támogatásokról szóló szabályoknak való megfelelése kapcsán, melynek lehetőségeiről szintén tanácsot ad.</p>	<p>A Végrehajtási Operatív Program a humán erőforrás fejlesztésére külön projektet biztosít, mely lehetőséget biztosít a TVI-nek, hogy állami támogatási (alap és OP specifikus) képzéseket tartson az irányító hatóságok részére.</p> <p>2011-ben 9 képzésen összesen 233 fő vett részt. 2012-ben 14 képzésre került sor 348 fő részvételével.</p> <p>2014. július 1-jével új állami támogatási szabályok lépnek hatályba, ezért elengedhetetlen, hogy a projekt az újprogramozási időszakban folytatódjon.</p> <p>2014-ben minimálisan 60 órányi képzés van tervbe véve a támogatást nyújtók részére. Célközönsége az irányító hatóságok és a közvetítő szervezetek. A képzés 2014-ben az állami támogatás fogalma és az eljárási szabályok mellett különös figyelmet szentel a 2014. július 1-jén hatályba lépő új szabályoknak. A 2015-2020 közötti időszakban is ezt a gyakorlatot kell követni, ugyanakkor a képzések formájukat tekintve problémamegoldó képességet fejlesztő és gyakorlatorientált workshop-ok lesznek.</p> <p>A TVI a támogatást nyújtókkal rendszeresen konzultál a támogatási tervezeteknek az uniós állami támogatásokra vonatkozó szabályokkal való összeegyeztethetősége tekintetében. A TVI gyakorlati tanácsok formájában is a támogatást nyújtók rendelkezésére áll a tervezetek uniós állami támogatási joggal való összeegyeztethetőségének megteremtése érdekében.</p>
	<p>G5.c) Az állami támogatásra vonatkozó uniós jogszabályok végrehajtását és alkalmazását szolgáló adminisztratív kapacitások biztosítására vonatkozó intézkedések.</p>	Yes	<p>A Támogatásokat Vizsgáló Irodát 1999-ben hozták létre az EU állami támogatásokról szóló szabályozásának való megfelelés biztosítására még Magyarország EU csatlakozása előtt (tvi.kormany.hu). Jelenlegi tevékenységét a 37/2011.(III.22.) az állami támogatásokkal kapcsolatos Korm.rend.szabályozza a versennyel kapcsolatos szabályozások EU és regionális támogatási térkép értelmében.</p> <p>Elérhető oldalak Magyar állami támogatások rendszerével kapcsolatban:</p> <p>www.tvi.kormany.hu</p> <p>www.atj.versenyjog.hu</p>	<p>A TVI a támogatást nyújtókkal rendszeresen konzultál a támogatási tervezeteknek az uniós állami támogatásokra vonatkozó szabályokkal való összeegyeztethetősége tekintetében. A TVI gyakorlati tanácsok formájában is a támogatást nyújtók rendelkezésére áll a tervezetek uniós állami támogatási joggal való összeegyeztethetőségének megteremtése érdekében.</p>
<p>G6) A környezeti hatásvizsgálattal (EIA) és a stratégiai környezeti vizsgálatl (SEA) kapcsolatos környezetvédelmi jogszabályok; a környezeti hatásvizsgálattal és a stratégiai környezeti hatásvizsgálattal kapcsolatos uniós környezetvédelmi jogszabályok tényleges alkalmazását biztosító</p>	<p>G6.a) A 2011/92/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (EIA) és a 2001/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (SEA) tényleges alkalmazását biztosító intézkedések;</p>	Yes	<p>314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról</p> <p>2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról</p>	<p>A 6. Környezeti Cselekvési Program középidéjű felülvizsgálatán a Bizottság a nemzeti szintű Környezeti Hatásvizsgálat fejlesztésének szükségességét hangsúlyozta. A Bizottság bejelentette a Környezeti Hatásvizsgálati Irányelv (EIA) felülvizsgálatát. A Bizottság 2012. október 26-án fogadta el a 2011/92/EU Irányelv módosításáról szóló ajánlatot a környezetet érintő bizonyos köz- és privát projektek hatásainak értékelése tárgyában. Az ajánlat tárgyalás alatt áll a WPE-ben.</p> <p>Ezalatt Magyarország az Irányelv teljesítésén dolgozik, a végrehajtásról a Bizottsággal konzultálva.</p>
	<p>G6.b) Az EIA és SEA vizsgálatokra</p>	Yes	<p>2013-ban a Vidékfejlesztési Minisztérium (Környezetügyért felelős Államtitkárság) képzési tervet és stratégiát dolgozott ki. A szakemberek továbbképzése, tájékoztatása a stratégia alapján</p>	

intézkedések megléte.	vonatkozó irányelvek végrehajtásában résztvevő munkatársak képzettségét és tájékoztatását szolgáló intézkedések.		folyamatosan zajlik.	
	G6.c) A megfelelő adminisztratív kapacitások rendelkezésre állását biztosító intézkedések.	Yes	<p>SEA Irányelv átültetése:</p> <p>2/2005(I.11.) Korm.hat.</p> <p>LIII. (1995) tv.</p> <p>CXL. (2004) tv.</p> <p>EIA Irányelv átültetése:</p> <p>314/2005 (XII.25) Korm.hat.</p> <p>LIII.(1995) tv.</p> <p>CXL.(2004) tv.</p> <p>347/2006.(XII.23.) Korm.hat.</p> <p>72/1996.(V.22.) Korm.hat.</p> <p>40/2002.(III.21) Korm.hat.</p> <p>157/2005.(VIII.15.) Korm.hat.</p> <p>263/2006(XII.20.) Korm. hat.</p> <p>267/2006(XII.20.) Korm.hat.</p> <p>382/2007.(XII.23.) Korm.hat.</p> <p>159/2010.(V.6.) Korm.hat.</p> <p>320/2010.(XII.27.) Korm.hat.</p> <p>327/2010.(XII.27.) Korm.hat.</p> <p>328/2010.(XII.27.) Korm.hat.</p> <p>312/2012 (XI.8.) Korm.hat.</p>	<p>A megvalósítás hatékonyságának növelése elektronikus fejlesztések révén valósul meg.</p> <p>A felelős szerv (Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség - OKTF) kapacitásai 2013-ban megerősítésre kerültek.</p>
G7) Statisztikai rendszerek és eredménymutatók: a programok eredményességének és hatásának felméréséhez szükséges statisztikai alap megléte. Olyan eredménymutató-rendszer megléte, amely szükséges a várt	G7.a) Intézkedések a statisztikai adatok időben történő begyűjtésére és összesítésére vonatkozóan, amelyek kiterjednek a következőkre: a források és a mechanizmusok azonosítása a statisztikai hitelesség	Yes	808/2014 Bizottsági rendelet (I. melléklet, 4. rész)	A 808/2014 Bizottsági rendelet (I. melléklet 4. rész) szerint a közös monitoring- és értékelési rendszeren keresztül az előzetes feltétel teljesült.

eredmények eléréséhez leghatékonyabban hozzájáruló intézkedések kiválasztásához, az előrehaladás monitoringjához és a hatásvizsgálat elvégzéséhez.	biztosítása érdekében			
	G7.b) Intézkedések a statisztikai adatok időben történő begyűjtésére és összesítésére vonatkozóan, amelyek kiterjednek a következőkre: az összegyűjtött adatok közzétételére és nyilvános hozzáférhetőségére vonatkozó intézkedések	Yes	808/2014 Bizottsági rendelet (I. melléklet, 4. rész)	A 808/2014 Bizottsági rendelet (I. melléklet 4. rész) szerint a közös monitoring- és értékelési rendszeren keresztül az előzetes feltétel teljesült.
	G7.c) Az eredménymutatók olyan hatékony rendszere, amely magában foglalja az egyes programok vonatkozásában kiválasztott eredménymutatókat, feltüntetve azt is, hogy milyen indokkal esett a választás a program keretében finanszírozott szakpolitikai intézkedésekre	Yes	808/2014 Bizottsági rendelet (I. melléklet, 4. rész)	A 808/2014 Bizottsági rendelet (I. melléklet 4. rész) szerint a közös monitoring- és értékelési rendszeren keresztül az előzetes feltétel teljesült.
	G7.d) Az eredménymutatók olyan hatékony rendszere, amely magában foglalja az említett mutatók célértékeinek meghatározását.	Yes	808/2014 Bizottsági rendelet (I. melléklet, 4. rész)	A 808/2014 Bizottsági rendelet (I. melléklet 4. rész) szerint a közös monitoring- és értékelési rendszeren keresztül az előzetes feltétel teljesült.
	G7.e) Az eredménymutatók olyan hatékony rendszere, amely magában foglalja a következőket: a követelményekkel való összhangot minden mutató esetében: az adatok megbízhatóak és statisztikailag igazolhatóak, egyértelmű normatív értelmezéssel rendelkeznek, a szakpolitikai elvárásoknak megfelelően alkalmazhatóak és időszerűek.	Yes	808/2014 Bizottsági rendelet (I. melléklet, 4. rész)	A 808/2014 Bizottsági rendelet (I. melléklet 4. rész) szerint a közös monitoring- és értékelési rendszeren keresztül az előzetes feltétel teljesült.
	G7.f) Rendelkezésre	Yes	808/2014 Bizottsági rendelet (I. melléklet, 4. rész)	A 808/2014 Bizottsági rendelet (I. melléklet 4. rész) szerint a közös monitoring- és

	állnak eljárások annak biztosítására, hogy a program által finanszírozott minden művelet esetében hatékony mutatókat alkalmaznak			értékelési rendszeren keresztül az előzetes feltétel teljesült.
P3.1) Kockázatmegelőzés és kockázatkezelés: a katasztrófakezeléssel kapcsolatos nemzeti és regionális kockázattérkélek megléte, figyelembe véve az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást	P3.1.a) A következő elemeket tartalmazó nemzeti vagy regionális szintű kockázattérkélelést kell alkalmazni: a nemzeti kockázattérkékelés folyamatának, módszertanának, valamint a kockázattérkékeléshez használt módszereknek és nem érzékeny adatoknak, valamint a beruházások rangsorolására szolgáló kockázatalapú kritériumoknak az ismertetése;	Yes	Magyarországon 2012. január 1-étől kétpilléres mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer működik, melynek jogszabályi hátterét az alábbi jogszabályok teremtik meg: 2011. évi CLXVIII. tv. a mezőgazdasági időjárési és más természeti kockázatok kezeléséről, 143/2011. (XII. 23.) VM rendelet a mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás igénybevételi feltételeiről, 21/2012. (III. 9.) VM rendelet a kárenyhítési hozzájárulás megfizetésével, valamint a kárenyhítő juttatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről. A kockázatok, káresemények felmérésére kialakult rendszer működik.	Magyarországon 2012. január 1-étől kétpilléres mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer működik, melynek jogszabályi hátterét az alábbi jogszabályok teremtik meg: 2011. évi CLXVIII. tv. a mezőgazdasági időjárési és más természeti kockázatok kezeléséről, 143/2011. (XII. 23.) VM rendelet a mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás igénybevételi feltételeiről, 21/2012. (III. 9.) VM rendelet a kárenyhítési hozzájárulás megfizetésével, valamint a kárenyhítő juttatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről. A kockázatok, káresemények felmérésére kialakult rendszer működik.
	P3.1.b) A következő elemeket tartalmazó nemzeti vagy regionális szintű kockázattérkélelést kell alkalmazni: az egy- vagy többféle kockázatra vonatkozó forgatókönyvek leírása;	Yes	Magyarországon 2012. január 1-étől kétpilléres mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer működik, melynek jogszabályi hátterét az alábbi jogszabályok teremtik meg: 2011. évi CLXVIII. tv. a mezőgazdasági időjárési és más természeti kockázatok kezeléséről, 143/2011. (XII. 23.) VM rendelet a mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás igénybevételi feltételeiről, 21/2012. (III. 9.) VM rendelet a kárenyhítési hozzájárulás megfizetésével, valamint a kárenyhítő juttatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről. A kockázatok, káresemények felmérésére kialakult rendszer működik.	Magyarországon 2012. január 1-étől kétpilléres mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer működik, melynek jogszabályi hátterét az alábbi jogszabályok teremtik meg: 2011. évi CLXVIII. tv. a mezőgazdasági időjárési és más természeti kockázatok kezeléséről, 143/2011. (XII. 23.) VM rendelet a mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás igénybevételi feltételeiről, 21/2012. (III. 9.) VM rendelet a kárenyhítési hozzájárulás megfizetésével, valamint a kárenyhítő juttatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről. A kockázatok, káresemények felmérésére kialakult rendszer működik.
	P3.1.c) A következő elemeket tartalmazó nemzeti vagy regionális szintű kockázattérkélelést kell alkalmazni: adott esetben az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra irányuló nemzeti stratégiák figyelembevétele.	Yes	Magyarországon 2012. január 1-étől kétpilléres mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer működik, melynek jogszabályi hátterét az alábbi jogszabályok teremtik meg: 2011. évi CLXVIII. tv. a mezőgazdasági időjárési és más természeti kockázatok kezeléséről, 143/2011. (XII. 23.) VM rendelet a mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás igénybevételi feltételeiről, 21/2012. (III. 9.) VM rendelet a kárenyhítési hozzájárulás megfizetésével, valamint a kárenyhítő juttatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről. A kockázatok, káresemények felmérésére kialakult rendszer működik.	Magyarországon 2012. január 1-étől kétpilléres mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer működik, melynek jogszabályi hátterét az alábbi jogszabályok teremtik meg: 2011. évi CLXVIII. tv. a mezőgazdasági időjárési és más természeti kockázatok kezeléséről, 143/2011. (XII. 23.) VM rendelet a mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás igénybevételi feltételeiről, 21/2012. (III. 9.) VM rendelet a kárenyhítési hozzájárulás megfizetésével, valamint a kárenyhítő juttatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről. A kockázatok, káresemények felmérésére kialakult rendszer működik.
P4.1) Jó mezőgazdasági és környezeti állapot: nemzeti szinten meghatározásra kerültek az 1306/2013/EU rendelet VI. címének I. fejezetében említett, a földterület jó mezőgazdasági és környezeti állapotára	P4.1.a) A jó mezőgazdasági és környezeti állapotra vonatkozó előírások meghatározása szerepel a nemzeti jogszabályokban, és a programok részletesen is meghatározzák ezen előírásokat	Yes	A 1306/2013/EU rendelet IV. cím I. fejezet 93. és 94. cikkben meghatározott előírások a következő jogszabályokban kerültek átültetésre: - Az 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet alapján meghatározásra kerültek a rendelet I. mellékletében földterület helyes mezőgazdasági és környezeti állapotára vonatkozóan a kedvezményezettek által betartandó, nemzeti szintű minimális előírások. A rendelet II. melléklete a meg nem felelés mértékének, súlyosságának és tartósságának ellenőrzési megállapításai alapjául szolgáló tényállást tartalmazza. -Az 50/2008 (IV.24.) FVM rendelet minden közvetlen, illetve AKG támogatásban részesülő	Az 1310/2013 EU rendelet végrehajtása értelmében 2014 áprilisában y az eddigi „felszín alatti vizek szennyezés elleni védelme” néven ismert SMR 2 (JFGK 2) előírás átételére került a GAEC (HMKÁ) rendszerbe. Mindkét rendelet módosult 2015 áprilisában. A módosítás során a 81/2009. (VII. 10.) FVM rendeletben nevesítve lettek a VP érintett intézkedési is, továbbá egyes HMKÁ előírások a zöldítés EFA területei közé kerültek át. HMKÁ előírások:

<p>vonatkozó előírások</p>			<p>gazdálkodóra kötelező.</p> <p>-Az ellenőrző hatóság azt vizsgálja, hogy az érintett gazdálkodók betartják-e gazdaságuk teljes területén a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapotra (GAEC) vonatkozó előírásokat. Az ellenőrzésről szóló előírásokat a kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzések lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló a 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet tartalmazza.</p>	<p>-</p> <ol style="list-style-type: none"> Vízvédelmi sávokra vonatkozó előírások: Öntözési célú vízhasználatra vonatkozó előírások: Felszín alatti vizek szennyezésére vonatkozó előírások: Minimális talajborításra vonatkozó előírások: Erózió korlátozására vonatkozó termőhely-specifikus minimális földgazdálkodással kapcsolatos előírások: A talaj szervesanyag-tartalmának fenntartására vonatkozó előírások: A védett tájképi elemek megőrzésére vonatkozó előírások <p>A gazdálkodók tájékoztatása az alábbi csatornákon valósul meg:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gazdálkodói Kézikönyv Mezőgazdasági Szaktanácsadási Rendszer a 73/2007. (VII. 27.) FVM rendelet alapján: www.nak.hu, www.nakvi.hu http://www.kolcsonosmegfeleltetes.hu
<p>P4.2) A műtrágyákra és a növényvédő szerekre vonatkozó minimumkövetelmények: nemzeti szinten meghatározásra kerültek az 1305/2013/EU rendelet III. címének I. fejezetében említett, a műtrágyákra és a növényvédő szerekre vonatkozó minimumkövetelmények</p>	<p>P4.2.a) A programok részletesen meghatározzák az 1305/2013/EU rendelet III. címének I. fejezetében említett, a műtrágyákra és a növényvédő szerekre vonatkozó minimumkövetelményeket;</p>	<p>Yes</p>	<p>A 1306/2013/EU rendelet III. cím I. fejezet 28. cikkben meghatározott előírásokat Magyarország az alábbiak szerint adaptálta:</p> <p>A 2009–2010 gazdálkodási évtől az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) támogatásokat igénylőknél a Kölcsönös Megfeleltetés (KM) követelményein felül a 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet 16. melléklete szerint a tápanyag-gazdálkodási minimumkövetelményeket (talajjavítás a talajvédelmi hatóság engedélye alapján végezhető, betartva a vonatkozó jogszabályban foglalt előírásokat), valamint a 17. melléklet szerinti növényvédelmi minimumkövetelményeket is ellenőrzi a hatóság. Mivel 2011-től a KM ellenőrzések kiterjednek a növényvédőszer-használat (JFGK 9) ellenőrzésére is, az AKG növényvédelmi minimumkövetelményekre vonatkozó ellenőrzések 2011. január 1-jétől az alábbi előírások betartására irányulnak:</p> <p><i>Gondoskodni kell a növényvédelmi tevékenység során kiürült csomagoló burkolatok, göngyölegek szakszerű összegyűjtéséről, kezeléséről, megsemmisítéséről. (pl.: növényvédő szer csomagolóeszköz más célra még tisztított állapotban sem használható).</i></p> <p>A minimumkövetelményt a 2014-2020 közötti AKG jogcím esetében is alkalmazni fogjuk.</p> <p>A 2011 óta a KM rendszerén belül lévő SMR 9 (JFGK 9.) követelmény célja: A növényvédelemmel kapcsolatos veszélyek megelőzése, az ember és az állat egészségét, a környezet és a természet védelmét szolgáló intézkedések biztosításával, illetve a növényvédelemmel összefüggő kémiai biztonságra vonatkozó általános szabályok betartásával (növényvédő szerek).</p> <p>Az SMR 9 betartására vonatkozó előírásokat a 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet a kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzések lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló rendelet tartalmazza.</p> <p>A KM követelmények esetében a növényvédőszer felhasználást az alábbi jogszabályok határozzák meg:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről 5. § (6) bekezdés 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet a növényvédelmi tevékenységről 5. § (2), (4) bekezdés, 6. § (1) bekezdés, 16. §, 27. §, 29. §, 32–36. § 89/2004. (V. 15.) FVM rendelet a növényvédő szerek forgalomba hozatalának és felhasználásának engedélyezéséről, valamint a növényvédő szerek csomagolásáról, 	<p>A 1306/2013/EU rendelet III. cím I. fejezet 28. cikkben meghatározott előírásokat Magyarország az alábbiak szerint adaptálta:</p> <p>A 2009–2010 gazdálkodási évtől az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) támogatásokat igénylőknél a Kölcsönös Megfeleltetés (KM) követelményein felül a 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet 16. melléklete szerint a tápanyag-gazdálkodási minimumkövetelményeket (talajjavítás a talajvédelmi hatóság engedélye alapján végezhető, betartva a vonatkozó jogszabályban foglalt előírásokat), valamint a 17. melléklet szerinti növényvédelmi minimumkövetelményeket is ellenőrzi a hatóság. Mivel 2011-től a KM ellenőrzések kiterjednek a növényvédőszer-használat (JFGK 9) ellenőrzésére is, az AKG növényvédelmi minimumkövetelményekre vonatkozó ellenőrzések 2011. január 1-jétől az alábbi előírások betartására irányulnak:</p> <p>Gondoskodni kell a növényvédelmi tevékenység során kiürült csomagoló burkolatok, göngyölegek szakszerű összegyűjtéséről, kezeléséről, megsemmisítéséről. (pl.: növényvédő szer csomagolóeszköz más célra még tisztított állapotban sem használható).</p> <p>A minimumkövetelményt a 2014-2020 közötti AKG jogcím esetében is alkalmazni fogjuk.</p> <p>A 2011 óta a KM rendszerén belül lévő SMR 9 (JFGK 9.) követelmény célja: A növényvédelemmel kapcsolatos veszélyek megelőzése, az ember és az állat egészségét, a környezet és a természet védelmét szolgáló intézkedések biztosításával, illetve a növényvédelemmel összefüggő kémiai biztonságra vonatkozó általános szabályok betartásával (növényvédő szerek).</p> <p>Az SMR 9 betartására vonatkozó előírásokat a 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet a kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzések lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló rendelet tartalmazza.</p> <p>A KM követelmények esetében a növényvédőszer felhasználást az alábbi</p>

			<p>jelöléséről, tárolásáról és szállításáról 19–24. §, 31. §</p> <p>http://www.kolcsonosmegfeleltetes.eu</p>	<p>jogszabályok határozzák meg:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről 5. § (6) bekezdés - 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet a növényvédelmi tevékenységről 5. § (2), (4) bekezdés, 6. § (1) bekezdés, 16. §, 27. §, 29. §, 32–36. § - 89/2004. (V. 15.) FVM rendelet a növényvédő szerek forgalomba hozatalának és felhasználásának engedélyezéséről, valamint a növényvédő szerek csomagolásáról, jelöléséről, tárolásáról és szállításáról 19–24. §, 31. § <p>http://www.kolcsonosmegfeleltetes.eu</p>
<p>P4.3) Egyéb vonatkozó nemzeti előírások: az 1305/2013/EU rendelet III. címe I. fejezete 28. cikkének alkalmazásában meghatározásra kerültek a vonatkozó kötelező nemzeti előírások</p>	<p>P4.3.a) A programok részletesen meghatározzák a vonatkozó kötelező nemzeti előírásokat</p>	<p>Yes</p>	<p>A 1306/2013/EU rendelet III. cím I. fejezet 28. cikkben meghatározott előírásokat Magyarország az alábbiak szerint adaptálta:</p> <p>Az AKG-ra vonatkozó nemzeti előírásokat a 2007-2013 között (az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló) a 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet szabályozza. Ezen rendelet alapján az érintetteknek a teljes támogatási időszak alatt gazdasága teljes területén be kell tartania a 73/2009/EK rendeletben rögzített irányelvek alapján a külön jogszabályokban meghatározott – a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó előírások egyik részét képező – jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket, a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó előírások másik részét képező, az 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú mellékletében foglalt „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartására vonatkozó előírásokat, a 16. számú melléklet szerint a tápanyag-gazdálkodásra, valamint a 17. számú melléklet szerint a növényvédőszer-használatra vonatkozó minimumkövetelményeket.</p> <p>Fenti követelményeket a 2014-2020 közötti AKG jogcím esetében is alkalmazni fogjuk.</p>	<p>A 1306/2013/EU rendelet III. cím I. fejezet 28. cikkben meghatározott előírásokat Magyarország az alábbiak szerint adaptálta:</p> <p>Az AKG-ra vonatkozó nemzeti előírásokat a 2007-2013 között (az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló) a 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet szabályozza. Ezen rendelet alapján az érintetteknek a teljes támogatási időszak alatt gazdasága teljes területén be kell tartania a 73/2009/EK rendeletben rögzített irányelvek alapján a külön jogszabályokban meghatározott – a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó előírások egyik részét képező – jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket, a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó előírások másik részét képező, az 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú mellékletében foglalt „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartására vonatkozó előírásokat, a 16. számú melléklet szerint a tápanyag-gazdálkodásra, valamint a 17. számú melléklet szerint a növényvédőszer-használatra vonatkozó minimumkövetelményeket.</p> <p>Fenti követelményeket a 2014-2020 közötti AKG jogcím esetében is alkalmazni fogjuk.</p>
<p>P5.1) Energiahatékonyság: olyan intézkedésekre került sor, amelyek célja annak előmozdítása, hogy az építkezések, illetve az épületfelújítások során az energia végfelhasználásának hatékonyságát költséghatékony módon javítsák, illetve az energiahatékonyságot célzó költséghatékony beruházásokat tegyenek.</p>	<p>P5.1.a) A 2010/31/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 3., 4. és 5. cikke által az épületek energiahatékonysága vonatkozásában előírt minimumkövetelmény alkalmazásának biztosítását célzó intézkedések,</p>	<p>Yes</p>	<p>Az Irányelv 5. cikkének megfelelően az energiahatékonyságra vonatkozó minimumkövetelmények költség- optimalizált szintjeinek kiszámításáról és a hatályos minimumkövetelményekkel való összevetésről készült jelentés 2013. március 21-én megküldésre került a Bizottság részére. Elérhető itt:</p> <p>http://energiaklub.hu/sites/default/files/ek_epuletenergetikai_kovetelmenyertekek_optimalizalasa_2013.pdf</p> <p>A 2010/31/EU Irányelv 3. és 4. cikkét a 2013. január 9-től hatályos 7/2006 (V.24.) TNM rendelet 3§ (3) bekezdése és 2. sz. melléklete tartalmazza.</p> <p>Az Irányelv 4. cikke a 1374/2011 (XI.8.) Kormányhatározatban (32211. oldal) elfogadott II. Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terv tartalmazza, mely elérhető:</p> <p>http://www.nih.gov.hu/strategiaalkotas/agazatistrategiai-feher/energetika</p> <p>20/2014 (III.7.) BM rendelet: költségoptimalizált követelmény-szint bevezetése (pályázatok és középületek esetén: 2015.01.01, minden más épület esetén: 2018.01.01)</p> <p>A 7/2006 (V.24.) számú TNM rendelet módosítása megtörtént, annak érdekében, hogy illeszkedjen az épületek energiahatékonyságára vonatkozó minimális követelményekhez. Bizottsági notifikációra megküldésre került a 2013/621/HU számon. Megjelent 2014. március 7-én és április 6-án hatályba lépett. Az épületek külső határoló szerkezeteire vonatkozó követelmények is előírásra kerültek 2006 óta.</p> <p>A 14/2014. (XII. 31.) MvM rendelet által módosításra került az épületek energetikai jellemzőinek</p>	<p>Az Irányelv 5. cikkének megfelelően az energiahatékonyságra vonatkozó minimumkövetelmények költség- optimalizált szintjeinek kiszámításáról és a hatályos minimumkövetelményekkel való összevetésről készült jelentés 2013. március 21-én megküldésre került a Bizottság részére. Elérhető itt:</p> <p>http://energiaklub.hu/sites/default/files/ek_epuletenergetikai_kovetelmenyertekek_optimalizalasa_2013.pdf</p> <p>A 2010/31/EU Irányelv 3. és 4. cikkét a 2013. január 9-től hatályos 7/2006 (V.24.) TNM rendelet 3§ (3) bekezdése és 2. sz. melléklete tartalmazza.</p> <p>Az Irányelv 4. cikke a 1374/2011 (XI.8.) Kormányhatározatban (32211. oldal) elfogadott II. Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Terv tartalmazza, mely elérhető:</p> <p>http://www.nih.gov.hu/strategiaalkotas/agazatistrategiai-feher/energetika</p> <p>20/2014 (III.7.) BM rendelet: költségoptimalizált követelmény-szint bevezetése (pályázatok és középületek esetén: 2015.01.01, minden más épület esetén: 2018.01.01)</p> <p>A 7/2006 (V.24.) számú TNM rendelet módosítása megtörtént, annak érdekében,</p>

			<p>meghatározásáról szóló 7/2006. (V.24.) TNM rendelet, továbbá a 387/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet által módosításra került az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról szóló 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet: Kiterjedtebb lett a hatálya mindkét rendeletnek, többféle épületre vonatkozik, már a műemlékekre is. A jogszabályok hatályába bekerültek az alacsony energiafogyasztású mezőgazdasági épületek, pontosításra került a kifogásolt „energetikai célú felújítások” meghatározás.</p>	<p>hogyan illeszkedjen az épületek energiahatékonyására vonatkozó minimális követelményekhez. Bizottsági notifikációra megküldésre került a 2013/621/HU számon. Megjelent 2014. március 7-én és április 6-án hatályba lépett. Az épületek külső határoló szerkezeteire vonatkozó követelmények is előírásra kerültek 2006 óta.</p> <p>A 14/2014. (XII. 31.) MvM rendelet által módosításra került az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról szóló 7/2006. (V.24.) TNM rendelet, továbbá a 387/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet által módosításra került az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról szóló 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet: Kiterjedtebb lett a hatálya mindkét rendeletnek, többféle épületre vonatkozik, már a műemlékekre is. A jogszabályok hatályába bekerültek az alacsony energiafogyasztású mezőgazdasági épületek, pontosításra került a kifogásolt „energetikai célú felújítások” meghatározás.</p>
P5.1.b) az épületek energiahatékonyágát tanúsító rendszer létrehozásához szükséges intézkedések, a 2010/31/EU irányelv 11. cikkével összhangban,	Yes	<p>Az Irányelv 11.cikk (5) átültetését a 1374/2011 (XI.8.) Korm.határozatban elfogadott II. Nemzeti Energiahatékonsági Cselekvési Terv tartalmazza. A 440/2013. (XI. 20.) Korm. rend. az Irányelv 11. cikk (5) bekezdésének átültetése érdekében módosította a 176/2008. (VI.30.) Korm. rendeletet az Európai Bizottságnak a 2012/0363 sz. jogsértés alapján küldött, indokolással ellátott véleményben megfogalmazott elvárásoknak megfelelően.</p> <p>A 387/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet által módosításra került az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról szóló 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet: A tanúsításnál a különálló családi házakra korlátozódik a felhasználható tanúsítványok köre.</p>	<p>http://www.nih.gov.hu/strategiaalkotas/ agazati-strategiai-feher/energetika</p> <p>A 2010/31/EU Irányelv 11. cikke a</p> <p>176/2008. (VI. 30.) Kormányhatározatban (5908. oldal) és a105/2012. (V. 30) Kormány-határozatban (10078. oldal) került átültetésre.</p>	
P5.1.c) az energiahatékonságr a irányuló stratégiai tervezést biztosító intézkedések, a 2012/27/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkével összhangban;	Yes	<p>Az indikatív nemzeti energiahatékonsági cél megküldésre került a Bizottság részére. A támogató dokumentum (Jelentés az Európai Bizottság részére Magyarország indikatív nemzeti energiahatékonsági célkitűzéséről a 2020. évre vonatkozóan) rendelkezésre áll.</p>	<p>Az indikatív nemzeti energiahatékonsági cél megküldésre került a Bizottság részére. A támogató dokumentum (Jelentés az Európai Bizottság részére Magyarország indikatív nemzeti energiahatékonsági célkitűzéséről a 2020. évre vonatkozóan) rendelkezésre áll.</p>	
P5.1.d) az energia-végfelhasználás hatékonyságáról és az energetikai szolgáltatásokról szóló 2006/32/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 13. cikkével összhangban álló intézkedések az egyéni fogyasztásmérőkkel rendelkező végfelhasználók részére történő ellátás biztosítása érdekében, a műszakilag lehetséges, pénzügyileg ésszerű és a potenciális energiamegtakarítás al arányos mértékben.	Yes	<p>A 2006/32/EK Irányelv 13. cikkének átültetése megtörtént és erről Bizottság részére notifikáció megküldésre került a következők szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2007. évi LXXXVI. törvény a villamos energiáról (Ref. : MNE(2007)55743-02); - 2008. évi XL. törvény a földgázellátásról) (Ref.:MNE(2008)54139-02); - A Kormány273/2007. (X. 19.) Korm.rendelete a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról (Ref. MNE(2008)55338); - A Kormány19/2009. (I. 30.) Korm. rendelete a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvényrendeleteinek végrehajtásáról (Ref.: MNE(2009)51096-01); - A Kormány157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendelete a távhőszolgáltatásról szóló2005. évi XVIII. törvény végrehajtásáról (Ref.: MNE(2009)52418) 	<p>A 2006/32/EK Irányelv 13. cikkének átültetése megtörtént és erről Bizottság részére notifikáció megküldésre került a következők szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2007. évi LXXXVI. törvény a villamos energiáról (Ref. : MNE(2007)55743-02); - 2008. évi XL. törvény a földgázellátásról) (Ref.:MNE(2008)54139-02); - A Kormány273/2007. (X. 19.) Korm.rendelete a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról (Ref. MNE(2008)55338); - A Kormány19/2009. (I. 30.) Korm. rendelete a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvényrendeleteinek végrehajtásáról (Ref.: MNE(2009)51096-01); - A Kormány157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendelete a távhőszolgáltatásról szóló2005. évi XVIII. törvény végrehajtásáról (Ref.: MNE(2009)52418) 	

<p>P5.2) Vízgazdálkodási ágazat: olyan vízdíj-megállapítási politika megléte, amely a) alkalmas arra, hogy a felhasználókat a vízforrások hatékony használatára ösztönözze, és b) annak biztosítása, hogy a különféle vízhasznosítási célok megoszlása megfelelően a hozzájáruljon a vizsgáltatások költségeinek megtérüléséhez a programok által támogatott beruházások céljára készített, jóváhagyott vízgyűjtő-gazdálkodási tervben meghatározott mértékben.</p>	<p>P5.2.a) Az EMVA által támogatott ágazatokat illetően a tagállam biztosította, hogy a különböző vízfelhasználók hozzájárulnak a vizsgáltatások ágazatonkénti költségmegtérüléséhez, összhangban a vízkeretirányelv 9. cikke (1) bekezdésének első francia bekezdésével, figyelemmel adott esetben a költségmegtérülés társadalmi, környezeti és gazdasági hatásaira, valamint az érintett régió vagy régiók földrajzi és éghajlati feltételeire is.</p>	<p>No</p>	<p>A költségmegtérülés elvének alkalmazási kötelezettségét (legalább a lakossági-, mezőgazdasági- és ipari célú vízhasználatokra vonatkozóan), a szennyező fizet elv figyelembevételére vonatkozó előírással együtt a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 15.§ (7) bekezdése tartalmazza. A szennyező fizet elv figyelembevételének részleteit az első vízgyűjtő-gazdálkodási terv gazdasági elemzése tartalmazza.</p> <p>A 2000/60/EK irányelv III. melléklete szerint elkészített gazdasági elemzés megtalálható az első vízgyűjtő-gazdálkodási tervben:</p> <p>http://www.vizeink.hu/</p> <p>A gazdasági elemzés az első tervben nem volt teljes körű.</p> <p>Az első vízgyűjtő-gazdálkodási tervben a vízhasználatok gazdasági elemzésére vonatkozó eredmények nem konzisztensek a jelenleg hatályos szabályozási környezettel, így a gazdasági elemzést újra el kellett végezni, mindhárom szektorra vonatkozóan.</p> <p>A gazdasági elemzést a vízhasználatok szélesebb körére is ki kellett terjeszteni.</p> <p>A vízhasználatok szélesebb körére kiterjedő új gazdasági elemzés a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság által 2015. februárjában elfogadásra került.</p> <p>A 2014-2020 közötti források felhasználásának előfeltételeiként meghatározott, a víz szektort érintő előzetes feltételek teljesítéséről szóló 1121/2014 (III.6.) Korm. határozat módosítása megtörtént az ex-ante feltétel teljesíthetősége érdekében. A 1308/2015. (V.15.) számon módosított Korm. határozat 2015. május 13-án a Kormány által elfogadásra került.</p> <p>A vízhasználatok szélesebb körére kiterjedő új gazdasági elemzés a Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság által 2015. februárjában elfogadásra került.</p> <p>A 1121/2014 (III.6.) Korm. határozat a 2014-2020 közötti források felhasználásának előfeltételeiként meghatározott, a víz szektort érintő előzetes feltételek teljesítéséről című jogszabály módosítása megtörtént az ex-ante feltétel teljesíthetősége érdekében. A 1308/2015. (V.15.) számon módosított Korm. határozat 2015. május 13-án a Kormány által elfogadásra került.</p>	<p>A feltétel teljes körűen a 1394/2014. (VII. 18.) korm. határozattal megadott aktióterv szerint a második vízgyűjtő gazdálkodási terv benyújtását követően, 2016 július 1-ig teljesül.</p> <p>Az EAFRD által támogatott ágazatokban a második vízgyűjtő gazdálkodási terv részeként 2014.12.22.-re elkészült a gazdasági elemzés, majd a vonatkozó jogszabályok módosítását követően teljesül a vízi szolgáltatásokra vonatkozó költségmegtérülés elve figyelemmel a szociális, környezeti és gazdasági hatásokra is.</p> <p>Az ex-ante feltétel teljesíthetősége érdekében „A Kormány 1308/2015. (V.15.) Korm. határozata a 2014-2020 közötti források felhasználásának előfeltételeiként meghatározott, a víz szektort érintő előzetes feltételek teljesítéséről szóló 1121/2014 (III.6.) Korm. határozat módosításáról” 2015. május 13-án a Kormány által elfogadásra került.</p> <p>A hatékony, ösztönző jellegű víz-ár politika kialakításának, valamint a környezeti és erőforrás költségek megtérülésének érdekében a Kormány felhívja a belügyminisztert és a nemzeti fejlesztési minisztert a földművelésügyi minisztert és a nemzetgazdasági minisztert bevonásával a vonatkozó jogszabályok módosítására, amelynek ki kell terjednie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az öntözővíz szolgáltatás térítés-mentességének megszüntetésére és felhasznált vízmennyiséggel arányos díjak bevezetésére; - az öntözés, halgazdaság és rizstermelés vonatkozásában a vízkészletjárulék fizetése alóli kivétel megszüntetésére, az ösztönző vízkészletjárulék bevezetésére; - a mennyiségi mérésen alapuló vízhasználatra, különösen az öntözési vízhasználatok esetében; <p>A jogszabály módosítás hatályba léptetésére vonatkozó határidőt 2016. július 1. napjával határozta meg.</p>
<p>P5.3) Megújuló energia: intézkedésekre került sor a megújuló energiaforrások előállításának és elosztásának ösztönzése érdekében</p>	<p>P5.3.a) A 2009/28/EK irányelv 14. cikkének (1) bekezdése, 16. cikkének (2) és (3) bekezdése értelmében átlátható támogatási rendszerek, a távvezeték-rendszerhez való sor a megújuló energiaforrások hozzáférés vagy garantált hozzáférés és elsőbbségi terhelélosztás, valamint a műszaki átalakítások költségeinek viselésére és megosztására vonatkozó egységes szabályok vannak érvényben;</p>	<p>Yes</p>	<p>A 2009/28/EK Irányelv 14 cikk (1) bekezdése, 16. cikk (2) és (3) bekezdései a következő jogszabályokban kerültek átültetésre:</p> <p>Az Irányelv 14 cikk (1) bekezdése szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A 1002/2011 (I.14.) (576. oldal) Kormányhatározatban elfogadásra került Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési terve 2010-2020, melyek 4.2.4. fejezete tartalmazza a tájékoztatásra vonatkozó rendelkezéseket. • A megújuló forrásokból előállított energia részarányának kiszámítási módszertanáról szóló 1/2012. (I. 20.) NFM rendeletet módosító 50/2013. (VIII. 27.) NFM miniszteri rendelet alapján a miniszter tájékoztatást nyújt a megújuló energiaforrások alkalmazásának és elterjesztésének, valamint a megújuló energiával kapcsolatos kötelezettség elősegítése, a lakosság, a felhasználók, az építőipari szakemberek, mémókók, tervezők, üzembe helyezők, szolgáltatók tájékoztatása és iránymutatás biztosítása céljából elektronikus úton a világhálón létrehozott honlapon keresztül. • A 50/2013. (VIII. 27.) NFM miniszteri rendelet előírja, hogy megújuló energia-támogatási rendszer keretében támogatás kizárólag abban az esetben nyújtható, amennyiben a megújuló energiaforrásból energiát termelő rendszer megfelel a vonatkozó, nemzeti szabványként közzétett európai szabvány műszaki előírásainak. 	<p>A 2009/28/EK Irányelv 14 cikk (1) bekezdése, 16. cikk (2) és (3) bekezdései a következő jogszabályokban kerültek átültetésre:</p> <p>Az Irányelv 14 cikk (1) bekezdése szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A 1002/2011 (I.14.) (576. oldal) Kormányhatározatban elfogadásra került Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési terve 2010-2020, melyek 4.2.4. fejezete tartalmazza a tájékoztatásra vonatkozó rendelkezéseket. • A megújuló forrásokból előállított energia részarányának kiszámítási módszertanáról szóló 1/2012. (I. 20.) NFM rendeletet módosító 50/2013. (VIII. 27.) NFM miniszteri rendelet alapján a miniszter tájékoztatást nyújt a megújuló energiaforrások alkalmazásának és elterjesztésének, valamint a megújuló energiával kapcsolatos kötelezettség elősegítése, a lakosság, a felhasználók, az építőipari szakemberek, mérnökök, tervezők, üzembe helyezők, szolgáltatók tájékoztatása és iránymutatás biztosítása céljából elektronikus úton a világhálón létrehozott honlapon keresztül. • A 50/2013. (VIII. 27.) NFM miniszteri rendelet előírja, hogy megújuló energia-támogatási rendszer keretében támogatás kizárólag abban az esetben nyújtható, amennyiben a megújuló energiaforrásból energiát termelő rendszer megfelel a vonatkozó, nemzeti szabványként közzétett európai szabvány műszaki előírásainak. <p>Az Irányelv 16. cikk (2) és (3) bekezdései szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2007. évi LXXXVI. törvény a villamos energiáról (VET) 35 § és 36 § és a

			<p>Az Irányelv 16. cikk (2) és (3) bekezdései szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2007. évi LXXXVI. törvény a villamos energiáról (VET) 35 § és 36 § és a 76/2011. (XII. 21.) NFM rendelet a közcélú villamos hálózatra csatlakozás pénzügyi és műszaki feltételeiről 6§ (6) bekezdése teljesíti a kritériumokat. • A jogszabályi forrásokon kívül az átviteli rendszerirányító szabályzataiban foglaltak is az irányelv e bekezdéseinek való megfeleltetést szolgálják. <p>A rendszerirányító üzemi szabályzata (1.2.2, 1.2.4. pontjai): http://mavir.hu/web/mavir/uzemi-szabalyzat</p> <p>Az átviteli rendszerirányító üzletszabályzata (III./3.1.1.pontja): http://mavir.hu/documents/10258/183596540/MAVIR+UzSZ_torzsszoveg_20121201_v2.pdf/15b91509-389b-4fbc-9e9a-9f6757dc42eb</p> <p>A Magyar Energia Hivatal tanulmánya elérhető: http://www.eh.gov.hu/gcpdocs/201108/mecs_infrapont_egi_vegleges_20110720.pdf</p>	<p>76/2011. (XII. 21.) NFM rendelet a közcélú villamos hálózatra csatlakozás pénzügyi és műszaki feltételeiről 6§ (6) bekezdése teljesíti a kritériumokat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A jogszabályi forrásokon kívül az átviteli rendszerirányító szabályzataiban foglaltak is az irányelv e bekezdéseinek való megfeleltetést szolgálják. <p>A rendszerirányító üzemi szabályzata (1.2.2, 1.2.4. pontjai): http://mavir.hu/web/mavir/uzemi-szabalyzat</p> <p>Az átviteli rendszerirányító üzletszabályzata (III./3.1.1.pontja): http://mavir.hu/documents/10258/183596540/MAVIR+UzSZ_torzsszoveg_20121201_v2.pdf/15b91509-389b-4fbc-9e9a-9f6757dc42eb</p> <p>A Magyar Energia Hivatal tanulmánya elérhető: http://www.eh.gov.hu/gcpdocs/201108/mecs_infrapont_egi_vegleges_20110720.pdf</p>
	<p>P5.3.b) A tagállam a megújuló energiára vonatkozó nemzeti cselekvési tervet fogadott el a 2009/28/EK irányelv 4. cikkének megfelelően</p>	<p>Yes</p>	<p>A 2009/28/EK irányelv 4. cikkével összhangban a 1002/2011 (I.14.) (576. oldal) Kormányhatározatban elfogadásra került:</p> <p>http://www.kormany.hu/hu/nemzeti-fejlesztesi-miniszterium/klima-es-energiaugyi-allamtitkarsag/hirek/elkeszult-a-megujulo-energia-magyarorszag-megujulo-energia-hasznositasi-cselekvesi-terve-2010-2020-cimu-kiadvany</p>	<p>A 2009/28/EK irányelv 4. cikkével összhangban a 1002/2011 (I.14.) (576. oldal) Kormányhatározatban elfogadásra került:</p> <p>http://www.kormany.hu/hu/nemzeti-fejlesztesi-miniszterium/klima-es-energiaugyi-allamtitkarsag/hirek/elkeszult-a-megujulo-energia-magyarorszag-megujulo-energia-hasznositasi-cselekvesi-terve-2010-2020-cimu-kiadvany</p>
<p>P6.1) Új generációs hálózati (NGN) infrastruktúra: olyan nemzeti vagy regionális NGA-tervek rendelkezésre állása, amelyek figyelembe veszik az uniós nagysebességű internetelérési céljainak megvalósítására tett regionális intézkedéseket, olyan területekre összpontosítva, ahol a piac nem tud nyílt infrastruktúrát biztosítani elérhető áron és megfelelő minőségben a versenyre és állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályokkal összhangban, és biztosítják a lakosság kiszolgáltatói csoportjai számára a szolgáltatások elérhetőségét</p>	<p>P6.1.a) Rendelkezésre áll egy nemzeti vagy regionális NGN-terv, amely tartalmazza a következőket: egy gazdasági elemzésen alapuló infrastrukturális beruházási tervet, figyelembe véve a meglévő magán és közinfrastrukturákat és a tervezett beruházásokat;</p>	<p>No</p>	<p>Az NGA terv kidolgozása a Nemzeti Infokommunikációs Stratégia (NIS) (nem a KFI stratégia részeként, de a Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégiával összhangban), illetve a kapcsolódó Zöld könyv keretében történt. A stratégia négy pillér mentén került kidolgozásra: Digitális infrastruktúra Digitális kompetenciák: Digitális gazdaság: Digitális állam.</p> <p>A szélessávú hozzáférésre vonatkozó információkat és az NGA tervet magában foglaló Nemzeti Infokommunikációs Stratégia (NIS) véglegesítése megtörtént. A stratégia kiinduló változata alapján 2013 júliusában tárcaközi egyeztetések kezdődtek. Társadalmi egyeztetés keretében az érintetteknek egy hónapon keresztül (2013. augusztus 31-ig) volt lehetőségük véleményezni a NIS-t http://www.kormany.hu/download/d/37/f0000/Nemzeti%20Infokommunik%C3%A1ci%C3%B3s%20Strat%C3%A9gia%202014-2020.pdf. Ezenfelül államtitkári szinten számos workshop került megrendezésre az érintett felekkel (piaci, szakmai és civil szervezetek). A társadalmi egyeztetések eredményén alapuló összegzés és értékelés kidolgozása és stratégiába történő beépítése megtörtént. A társadalmi egyeztetéseket követően a Kormány 2014 február 5-én fogadta el.</p> <p>A stratégia Kormány által elfogadott változata magyar nyelven elérhető itt: http://www.kormany.hu/download/b/fd/21000/Nemzeti%20Infokommunik%C3%A1ci%C3%B3s%20Strat%C3%A9gia%202014-2020.pdf</p> <p>Az OP-k és a stratégia tervezése összehangolt, koordinált formában történt. A releváns OP-kban található utalás a stratégiára vonatkozóan.</p> <p>Meglévő infrastruktúra és nyilvános magánberuházási tervekkel kapcsolatos elemzés készült, a tervezett infrastrukturális beruházások az elemzésen alapulnak. A Stratégiához kapcsolódó Akcióterv (Zöldkönyv”) tartalmaz a szélessávú beavatkozásokkal (és más IKT intézkedésekkel)</p>	<p>Az előzetes feltétel elfogadása folyamatban van. Az Európai Bizottság felé a notifikáció megtörtént</p>

			<p>kapcsolatos költségvetési információt.</p> <p>A támogató dokumentum (Zöld könyv az infokommunikációs szektor 2014-2020 közötti fejlesztési irányairól) elkészült.</p> <p>A NIS magában foglalja a következőket: alkalmazott módszertan és adatforrás-lista, beruházások rangsorolására vonatkozó információ, meglévő magán- és állami infrastruktúra térkép és tervezett beruházások, illetve az érintettek bevonására vonatkozó információ, valamint lefedettségre és használatra vonatkozó (cél és indikátor jellegű) adatok.</p> <p>A szélessávú fejlesztések hatékony megvalósításához (a programok elindítását megelőzően) egy mapping rendszer készül el.</p> <p>A stratégia frissített változata, a hozzá kapcsolódó Zöld Könyv, valamint a mapping adatbázis a kormány.hu-n lesz elérhető.</p>	
P6.1.b) Rendelkezésre áll egy nemzeti vagy regionális NGN-terv, amely tartalmazza a következőket: olyan fenntartható beruházási modelleket, amelyek erősítik a versenyt és hozzájárulnak a nyílt, megfizethető, jó minőségű és jövőálló infrastruktúrához és szolgáltatásokhoz;	No		<p>A beruházási prioritások rangsorolási eljárást, modellvizsgálatot tartalmaz a Nemzeti Infokommunikációs Stratégia (NIS). Az "Útmutató a szélessávú beruházáshoz" javaslatainak figyelembevétele megtörtént, kidolgozása és beillesztésre került a NIS-be. A stratégia frissített változata, a hozzá kapcsolódó Zöld Könyv a kormány.hu-n lesz elérhető.</p>	<p>Az előzetes feltétel elfogadása folyamatban van. Az Európai Bizottság felé a notifikáció megtörtént</p>
P6.1.c) Rendelkezésre áll egy nemzeti vagy regionális NGN-terv, amely tartalmazza a következőket: a magánberuházásokat ösztönző intézkedéseket.	No		<p>Magánbefektetés-ösztönzők NIS keretében történő kidolgozása megtörtént. Az uniós harmonizált sávok engedélyezésére vonatkozó, rádióspektrum-politikai programmal összehangolt ütemterv a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatósággal megegyeztetett. A NIS-hez kapcsolódó Akcióterv (Zöldkönyv) tartalmaz IKT intézkedésekkel kapcsolatos további részletes információt: A támogató dokumentum (Zöld Könyv) elkészült. A stratégia frissített változata, a hozzá kapcsolódó Zöld Könyv a kormány.hu-n lesz elérhető.</p>	<p>Az előzetes feltétel elfogadása folyamatban van. Az Európai Bizottság felé a notifikáció megtörtént.</p>

6.2.1. Meghozandó intézkedések az általános előzetes feltételrendszerekkel kapcsolatban

A nemzeti szinten alkalmazandó előzetes feltételrendszer	Nem teljesült kritériumok	Action to be taken	Deadline	Bodies responsible for fulfillment
<p>G4) Közbeszerzés: az ESB-alapok terén az uniós közbeszerzési jog tényleges alkalmazását biztosító rendelkezések megléte.</p>	<p>G4.a) Az uniós közbeszerzési jogszabályok megfelelő mechanizmusok révén történő tényleges alkalmazását szolgáló intézkedések.</p>	<p>A 2004. évi irányelvek teljes mértékben átültetésre kerültek a magyar jogba, melyek hatékony alkalmazását több konkrét intézkedés is szolgálja.</p> <p>A közbeszerzési törvény közelmúltbeli módosításai a verseny és az átláthatóság megerősítése, valamint az adminisztratív terhek további csökkentése érdekében kerültek elfogadásra. A bevezetett módosítások különösen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a közbeszerzési dokumentumokat minden esetben ingyenesen kell rendelkezésre bocsátani, amelyre egy elektronikus felület is rendelkezésre áll; - az ajánlattevők számára kötelező a végleges ajánlat egyidejű benyújtása írásban a tárgyalásos eljárások során; - az ajánlattevők csak egy papír alapú ajánlatot kötelesek benyújtani; - a Közbeszerzési Hatóság létrehozta a Közbeszerzési Adatbázist, amelyben az ajánlatkérők egy központi felületen kötelesek számos dokumentumot közzétenni. <p>Útmutatók is készültek a jogszabályok helyes értelmezésének elősegítésére.</p> <p>Részletesen lásd a mellékletben.</p>	<p>01-05-2015</p>	<p>Miniszterelnökség</p>
	<p>G4.b) A szerződések odaitélési eljárásának átláthatóságát biztosító intézkedések.</p>	<p>A magyar Gazdasági Versenyhivatallal együttműködve egy olyan feltételrendszer kerül kidolgozásra, amely alapján a közbeszerzési ellenőrzést végző szervnek automatikusan bejelentést/panaszt kell küldenie a Gazdasági Versenyhivatalnak. Az ellenőrző szervezetek ezen kötelezettségének az érintettek részére történő közvetítésével egyfajta visszatartó hatás is elérhető. Az intézkedés hosszútávon a Versenyhivatal munkáját is segíti a piaci folyamatok feltérképezése során.</p>	<p>31-12-2016</p>	<p>Miniszterelnökség és az irányító hatóságok</p>

		Részletesen lásd a Mellékletben.		
	G4.c) Az ESB-alapok támogatásainak megvalósításában résztvevő munkatársak képzését és tájékoztatását szolgáló intézkedések.	A belső képzési rendszer átalakítása és a vizsgarendszer fejlesztése a Közbeszerzési Felügyeleti Főosztály megfigyelői számára. Részletesen lásd a Mellékletben.	31-01-2015	Miniszterelnökség
	G4.d) Az uniós közbeszerzési szabályok végrehajtását és alkalmazását szolgáló adminisztratív kapacitások biztosítására vonatkozó intézkedések.	A Miniszterelnökség ellenőrzési feladatait ellátó szakértők számának bővítése folyamatos toborzás és fejedelmű útján.A Közbeszerzési Felügyeleti Főosztály adminisztratív személyi állományának növelése.A monitoring és információs rendszer fejlesztése. Részletesen lásd a Mellékletben.	31-12-2016	Miniszterelnökség

6.2.2. Meghozandó intézkedések a prioritásokra vonatkozó előzetes feltételrendszerekkel kapcsolatban

A nemzeti szinten alkalmazandó előzetes feltételrendszer	Nem teljesült kritériumok	Action to be taken	Deadline	Bodies responsible for fulfillment
<p>P5.2) Vizgazdálkodási ágazat: olyan vízdíj-megállapítási politika megléte, amely a) alkalmas arra, hogy a felhasználókat a vízforrások hatékony használatára ösztönözze, és b) annak biztosítása, hogy a különféle vízhasznosítási célok megoszlása megfelelően hozzájáruljon a vízszolgáltatások költségeinek megtérüléséhez a programok által támogatott beruházások céljára készített, jóváhagyott vízgyűjtő-gazdálkodási tervben meghatározott mértékben.</p>	<p>P5.2.a) Az EMVA által támogatott ágazatokat illetően a tagállam biztosította, hogy a különböző vízfelhasználók hozzájárulnak a vízszolgáltatások ágazatonkénti költségmegtérüléséhez, összhangban a víz-keretirányelv 9. cikke (1) bekezdésének első francia bekezdésével, figyelemmel adott esetben a költségmegtérülés társadalmi, környezeti és gazdasági hatásaira, valamint az érintett régió vagy régiók földrajzi és éghajlati feltételeire is.</p>	<p>A Kormány 2015. 05. 13-án elfogadott határozatában (1308/2015. (V.15.) Korm. határozat) felhívta a felelős szervezeteket a vonatkozó jogszabályok módosítására, amelyek hatálybaléptetéséhez 2016. július 1-jei határidőt szabott. A jogszabály módosításoknak ki kell terjednie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az öntözővíz szolgáltatás térítésmentességének megszüntetésére és felhasznált vízmennyiséggel arányos díjak bevezetésére - az öntözés, halgazdaság és rizstermelés vonatkozásában a vízkészletjárulék fizetése alóli kivétel megszüntetésére, az öntöző vízkészletjárulék bevezetésére - a mennyiségi mérésen alapuló vízhasználatra, különösen az öntözési vízhasználatok esetében. 	<p>01-07-2016</p>	<p>Belügyminisztérium Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Földművelésügyi Minisztérium Nemzetgazdasági Minisztérium</p>
	<p>P5.2.a) Az EMVA által támogatott ágazatokat illetően a tagállam biztosította, hogy a különböző vízfelhasználók hozzájárulnak a vízszolgáltatások ágazatonkénti költségmegtérüléséhez, összhangban a víz-keretirányelv 9. cikke (1) bekezdésének első francia bekezdésével, figyelemmel adott esetben a költségmegtérülés társadalmi, környezeti és gazdasági hatásaira, valamint az érintett régió vagy régiók földrajzi és éghajlati feltételeire is.</p>	<p>A gazdasági elemzés eredményeihez igazodó szakmai koncepció készítése a Kormány részére a szükséges jogszabály módosításokról. A Kormány 1394/2014. (VII. 18.) határozatában felhívta a felelős szervezeteket fenti intézkedés 2015. december 22-ig történő megtételére.</p>	<p>22-12-2015</p>	<p>Belügyminisztérium Nemzetgazdasági Minisztérium Földművelésügyi Minisztérium Országos Vízügyi Főigazgatóság</p>
<p>P6.1) Új generációs hálózati (NGN) infrastruktúra: olyan nemzeti vagy regionális NGA-tervek rendelkezésre állása, amelyek figyelembe veszik az unió nagyszabású internetelési céljainak megvalósítására tett regionális intézkedéseket, olyan területekre összpontosítva, ahol a piac nem tud nyílt infrastruktúrát biztosítani elérhető áron és megfelelő minőségben a versenyre és állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályokkal összhangban, és biztosítják a lakosság kiszolgáltató csoportjai számára a szolgáltatások elérhetőségét</p>	<p>P6.1.a) Rendelkezésre áll egy nemzeti vagy regionális NGN-terv, amely tartalmazza a következőket: egy gazdasági elemzésen alapuló infrastrukturális beruházási tervet, figyelembe véve a meglévő magán és közinfrastrukturákat és a tervezett beruházásokat;</p>	<p>IKT Zöld Könyv kiegészítése az alábbiakkal</p> <ul style="list-style-type: none"> - tervezett beruházási modellek; - hazai és uniós források körének meghatározása; - indikátorok bázisértékekkel való kiegészítése; - tervezett beruházások listájának kijelölési módjának megjelölésével - tervezett beruházások felülvizsgálatai 	<p>31-05-2015</p>	<p>NFM Infokommunikációért Felelős Államtitkárság</p>

		<p>módjának megjelölése</p> <ul style="list-style-type: none"> - IKT Zöld Könyv és a felülvizsgált Nemzeti Infokommunikációs Stratégia elfogadása Kormányhatározattal NGA „fehér” területek feltérképezése adatbázis létrehozása (mapping) Piaci konzultáció lefolytatása Fejlesztési területek kijelölése A beruházási terv beépítése az IKT Zöld Könyvbe 		
	<p>P6.1.b) Rendelkezésre áll egy nemzeti vagy regionális NGN-terv, amely tartalmazza a következőket: olyan fenntartható beruházási modelleket, amelyek erősítik a versenyt és hozzáférést biztosítanak a nyílt, megfizethető, jó minőségű és jövőálló infrastruktúrához és szolgáltatásokhoz;</p>	<p>IKT Zöld Könyv kiegészítése</p> <ul style="list-style-type: none"> - tervezett beruházási modellek; - hazai és uniós források körének meghatározása; - tervezett beruházások listájának kijelölési módjának megjelölésével <p>IKT Zöld Könyv és a felülvizsgált Nemzeti Infokommunikációs Stratégia elfogadása Kormányhatározattal</p>	<p>31-12-2014</p>	<p>NFM Infokommunikációért Felelős Államtitkárság</p>
	<p>P6.1.c) Rendelkezésre áll egy nemzeti vagy regionális NGN-terv, amely tartalmazza a következőket: a magánberuházásokat ösztönző intézkedéseket.</p>	<p>Konzultáció a Nemzeti Média és Hírközlési Hatósággal</p> <p>IKT Zöld Könyv kiegészítése az alábbiakkal:</p> <p>Ütemterv</p> <ul style="list-style-type: none"> - tervezett projektek prioritásának meghatározásával; - uniós harmonizált sávok hasznosítási tervével; - rádióspektrum-politikai programmal történő összehangolás biztosításával <p>IKT Zöld Könyv elfogadása és a felülvizsgált Nemzeti Infokommunikációs Stratégia Kormányhatározattal</p>	<p>31-12-2014</p>	<p>NFM Infokommunikációért Felelős Államtitkárság</p>

7. AZ EREDMÉNYESSÉGMÉRÉSI KERET ISMERTETÉSE

7.1. Mutatók

Prioritás	Applicable	Mutató mértékegység, és adott esetben	2023-as célérték (a)	Felfelé történő kiigazítás (b)	2018-as rész cél % (c)	A rész cél abszolút értéke (a-b)*c
	X	Közkidadások összesen: P2 (EUR)	715 960 741,00		40%	286 384 296,40
P2: A mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása	X	Azon mezőgazdasági üzemek száma, amelyek szerkezetátalakítást vagy korszerűsítést célzó beruházási támogatásban részesültek (2A kiemelt terület) + azon üzemek száma, amelyek vállalkozásfejlesztési terve/beruházásai a vidékfejlesztési program keretében fiatal mezőgazdasági termelőknek szóló támogatásban részesültek (2B kiemelt terület)	7 800,00		40%	3 120,00
P3: Az élelmiszerlánc szervezésének –	X	Közkidadások összesen: P3 (EUR)	771 978 936,00		40%	308 791 574,40

többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása	X	Azon mezőgazdasági üzemek száma, amelyek minőségrendszerekben, helyi piacokban és rövid ellátási láncokban, valamint termelői csoportokban való részvételük céljából támogatásban részesültek (3A kiemelt terület)	26 700,00		40%	10 680,00
	X	Azon mezőgazdasági üzemek száma, amelyek kockázatkezelési rendszerekben vesznek részt (3B kiemelt terület)	15 208,00		55%	8 364,40
4. A mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással összefüggő ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása	X	Közkiadások összesen: P4 (EUR)	1 203 443 811,00		70%	842 410 667,70
	X	A biodiverzitást (4A kiemelt terület) + a hatékonyabb vízgazdálkodást (4B kiemelt terület) + a hatékonyabb talajgazdálkodást és/vagy erózióvédelmet támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági	891 469,00		70%	624 028,30

		területek (ha) (4C kiemelt terület)				
5. Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodni képes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszer-ipari és az erdészeti ágazatban	X	Közkiadások összesen: P5 (EUR)	629 185 295,00		40%	251 674 118,00
	X	A szénmegkötéshez/-tároláshoz hozzájáruló gazdálkodás keretében kezelt mezőgazdasági és erdőterületek (ha) (5E kiemelt terület) + az ÜHG- és/vagy ammóniakibocsátások csökkentését célzó gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek (ha) (5D kiemelt terület) + hatékonyabb öntözőrendszerre áttérő öntözött területek (ha) (5A kiemelt terület)	27 800,00		50%	13 900,00
	X	Energiamegtakarítási és energiahatékonysági (5B kiemelt terület) + megújulóenergia-termelési (5C kiemelt terület) beruházási műveletek száma	4 600,00		40%	1 840,00
6. A társadalmi befogadás	X	Közkiadások összesen: P6 (EUR)	753 193 553,00		35%	263 617 743,55

előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben	X	A vidéki térségek alapszolgáltatásainak és infrastruktúrájának javítását célzó, támogatott műveletek száma (6B és 6C kiemelt terület)	1 800,00		40%	720,00
	X	A helyi akciócsoportok által lefedett népesség (6B kiemelt terület)	5 530 000,00		100%	5 530 000,00

7.1.1. P2: A mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása

7.1.1.1. Közkiadások összesen: P2 (EUR)

Applicable: Igen

2023-as célérték (a): 715 960 741,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 40%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 286 384 296,40

A rész célok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások többsége a korábbi években már működtetett művelet folytatása, ezért ütemes felhasználás tervezhető.

7.1.1.2. Azon mezőgazdasági üzemek száma, amelyek szerkezetátalakítást vagy korszerűsítést célzó beruházási támogatásban részesültek (2A kiemelt terület) + azon üzemek száma, amelyek vállalkozásfejlesztési terve/beruházásai a vidékfejlesztési program keretében fiatal mezőgazdasági termelőknek szóló támogatásban részesültek (2B kiemelt terület)

Applicable: Igen

2023-as célérték (a): 7 800,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 40%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 3 120,00

A rész célok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások többsége a korábbi években már működtetett művelet folytatása, ezért ütemes felhasználás tervezhető.

7.1.2. P3: Az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása

7.1.2.1. Közkiadások összesen: P3 (EUR)

Applicable: Igen

2023-as célérték (a): 771 978 936,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 40%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 308 791 574,40

A részcélok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások többsége a korábbi években már működtetett művelet folytatása, ezért ütemes felhasználás tervezhető.

7.1.2.2. Azon mezőgazdasági üzemek száma, amelyek minőségrendszerekben, helyi piacokban és rövid ellátási láncokban, valamint termelői csoportokban való részvételük céljából támogatásban részesültek (3A kiemelt terület)

Applicable: Igen

2023-as célérték (a): 26 700,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 40%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 10 680,00

A rész célok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások jelentős mértékben tartalmaznak új elemeket, illetve együttműködést igénylő beavatkozások, ezért az időszak első felében kisebb arányú forrás-felhasználás tervezhető.

7.1.2.3. Azon mezőgazdasági üzemek száma, amelyek kockázatkezelési rendszerekben vesznek részt (3B kiemelt terület)

Applicable: Igen

2023-as célérték (a): 15 208,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 55%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 8 364,40

A rész célok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások jelentős mértékben tartalmaznak új elemeket, ezért az időszak első felében kisebb arányú forrás-felhasználás tervezhető.

7.1.3. 4. A mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással összefüggő ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása

7.1.3.1. Közkiadások összesen: P4 (EUR)

Applicable: Igen

2023-as célérték (a): 1 203 443 811,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 70%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 842 410 667,70

A részcélok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások többsége a korábbi években már működtetett művelet folytatása, ezért ütemes felhasználás tervezhető. Ugyanakkor az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés várható indítása 2016, ezért a forrás-felhasználás az első időszakban alacsony arányú lesz.

7.1.3.2. A biodiverzitást (4A kiemelt terület) + a hatékonyabb vízgazdálkodást (4B kiemelt terület) + a hatékonyabb talajgazdálkodást és/vagy erózióvédelmet támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek (ha) (4C kiemelt terület)

Applicable: Igen

2023-as célérték (a): 891 469,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 70%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 624 028,30

A részcélok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások többsége a korábbi években már működtetett művelet folytatása, ezért ütemes felhasználás tervezhető.

7.1.4. 5. Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodni képes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszer-ipari és az erdészeti ágazatban

7.1.4.1. Közkiadások összesen: P5 (EUR)

Applicable: Igen

2023-as célérték (a): 629 185 295,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 40%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 251 674 118,00

A részcélok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások jelentős mértékben tartalmaznak új elemeket, illetve hosszabb és összetettebb előkészítést igényelnek, illetve együttműködési jellegűek, ezért az időszak első felében kisebb arányú forrás-felhasználás tervezhető.

7.1.4.2. A szénmegkötéshez/-tároláshoz hozzájáruló gazdálkodás keretében kezelt mezőgazdasági és erdőterületek (ha) (5E kiemelt terület) + az ÜHG- és/vagy ammóniakibocsátások csökkentését célzó gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek (ha) (5D kiemelt terület) + hatékonyabb öntözőrendszerre áttérő öntözött területek (ha) (5A kiemelt terület)

Applicable: Igen

2023-as célérték (a): 27 800,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 50%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 13 900,00

A rész célok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások többsége a korábbi években már működtetett művelet folytatása, ezért ütemes felhasználás tervezhető.

7.1.4.3. *Energiamegtakarítási és energiahatékonysági (5B kiemelt terület) + megújulóenergia-termelési (5C kiemelt terület) beruházási műveletek száma*

Applicable: Igen

2023-as cél érték (a): 4 600,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 40%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 1 840,00

A rész célok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások jelentős mértékben tartalmaznak új elemeket, illetve hosszabb és összetettebb előkészítést igényelnek, illetve együttműködési jellegűek, ezért az időszak első felében kisebb arányú forrás-felhasználás tervezhető.

7.1.5. 6. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben

7.1.5.1. *Közkiadások összesen: P6 (EUR)*

Applicable: Igen

2023-as cél érték (a): 753 193 553,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 35%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 263 617 743,55

A rész célok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások hosszabb és összetettebb előkészítést igényelnek, illetve együttműködési jellegűek, ezért az időszak első felében kisebb arányú elszámolt forrás-felhasználás tervezhető.

7.1.5.2. *A vidéki térségek alapszolgáltatásainak és infrastruktúrájának javítását célzó, támogatott műveletek száma (6B és 6C kiemelt terület)*

Applicable: Igen

2023-as cél érték (a): 1 800,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 40%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 720,00

A rész célok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások többsége a korábbi években már működtetett művelet folytatása, ezért ütemes felhasználás tervezhető.

7.1.5.3. A helyi akció csoportok által lefedett népesség (6B kiemelt terület)

Applicable: Igen

2023-as cél érték (a): 5 530 000,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 100%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 5 530 000,00

A rész célok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások többsége a korábbi években már működtetett művelet folytatása, ezért ütemes felhasználás tervezhető.

7.2. Alternatív mutatók

Prioritás	Applicable	Mutató és mértékegység, adott esetben	2023-as célérték (a)	Felfelé történő kiigazítás (b)	2018-as rész cél % (c)	A rész cél abszolút értéke (a-b)*c
P3: Az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása	X	A beruházások kapcsán támogatott műveletek száma (például mezőgazdasági üzemekre, mezőgazdasági termékek feldolgozására és értékesítésére irányuló beruházások) 4.1. és 4.2.)	5 500,00		50%	2 750,00

7.2.1. P3: Az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása

7.2.1.1. A beruházások kapcsán támogatott műveletek száma (például mezőgazdasági üzemekre, mezőgazdasági termékek feldolgozására és értékesítésére irányuló beruházások) 4.1. és 4.2.)

Applicable: Igen

2023-as célérték (a): 5 500,00

Felfelé történő kiigazítás (b):

2018-as rész cél % (c): 50%

A rész cél abszolút értéke (a-b)*c: 2 750,00

A rész célok meghatározásának indokolása:

Az ezen fókuszterülethez tartozó tervezett beavatkozások többsége a korábbi években már működtetett művelet folytatása, ezért ütemes felhasználás tervezhető.

7.3. Tartalék

Prioritás	Összes tervezett uniós hozzájárulás (EUR)	Az eredményességi tartalék számításának részét képező összes tervezett uniós hozzájárulás (EUR)	Eredményességi tartalék (EUR)	Minimális eredményességi tartalék (min. 5%)	Maximális eredményességi tartalék (max. 7%)	Eredményességi tartalék aránya
P2: A mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása	609 139 684,00	573 837 866,72	34 430 272,00	28 691 893,34	40 168 650,67	6%
P3: Az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása	660 334 307,00	587 664 336,44	35 259 860,19	29 383 216,82	41 136 503,55	6%

4. A mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással összefüggő ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása	953 953 360,00	791 636 359,04	47 498 181,54	39 581 817,95	55 414 545,13	6%
5. Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodni képes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszer-ipari és az erdészeti ágazatban	488 925 921,00	481 042 046,66	28 862 522,80	24 052 102,33	33 672 943,27	6%
6. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben	633 562 512,00	651 455 090,14	39 087 305,41	32 572 754,51	45 601 856,31	6%
Total	3 345 915 784,00	3 085 635 699,00	185 138 141,94	154 281 784,95	215 994 498,93	6%

8. A KIVÁLASZTOTT INTÉZKEDÉSEK ISMERTETÉSE

8.1. A két vagy több intézkedésre alkalmazandó általános feltételek leírása, beleértve adott esetben a vidéki térség meghatározását, a kiindulási adatokat, a kölcsönös megfeleltetést, a pénzügyi eszközök és az előlegek tervezett felhasználását, valamint a beruházásokra vonatkozó közös rendelkezéseket, beleértve az 1305/2013/EU rendelet 45. és 46. cikkének rendelkezéseit

Fogalmak, amelyek több intézkedésben használandók:

- **Agrár-Innovációs Operatív Csoport:** a 16.1 alintézkedés keretében valamely agrár-innovációs projekt kidolgozására és megvalósítására, mezőgazdasági termelő, élelmiszer-feldolgozó, vagy erdőgazdálkodási tevékenységet folytató vállalkozások és kutatók, tanácsadók, szaktanácsadók konzorciumi formában létrehozott együttműködése.
- **Aktív mezőgazdasági termelő:** a mezőgazdasági termelők részére nyújtandó közvetlen támogatás igénybevitelére vonatkozó szabályokról szóló 8/2015. (III.13.) FM rendeletben foglaltaknak megfelelően közvetlen támogatás igénybevitelére jogosult mezőgazdasági termelő.
- **Állattartó:** A tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló FVM rendelet szerinti gazdálkodó.
- **Beruházás:** a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény és a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. tv. által befektetett eszközként aktivált ráfordítások összessége, vagy más jogszabály által beruházásnak minősített tevékenységek összessége.
- **Élelmiszer-feldolgozás:** jelen intézkedés vonatkozásában Annex I. termék feldolgozása, amelynek eredményeként élelmiszer vagy haszonállat eledel célú termék jön létre. Nem minősül feldolgozásnak a mezőgazdasági termelő által végzett, a termék első piacra vitelét szolgáló (post harvest) termékmanipulálási eljárás, ami az alaptermék jellegét/tulajdonságát nem változtatja meg. Mosott, csomagolt saláta, vagy salátakeverék és étkezési csíra előállításuk élelmiszer-feldolgozásnak minősül.
- **Erdőgazdálkodó:** az erdészeti hatóság által vezetett erdőgazdálkodói nyilvántartásban szereplő tulajdonos vagy jogszerű használó.
- **Jogszerű földhasználó:** adott mezőgazdasági hasznosítású földterület viszonylatában hasznosításra jogosult természetes vagy jogi személy.
- **Gazdaság:** a jogosult tulajdonában vagy jogszerű és dokumentált használatában álló gazdálkodási célú ingatlan.
- **Helyi piac:** a termelő gazdaságának helye, vagy a gazdaság illetve a termék-előállítás helyétől légvonalban számítva legfeljebb 40 km távolságon belüli piac, vásár, rendezvény és engedélyezett ideiglenes árusító hely.
- **Kedvezményes díjú intézményi kezességvállalás:** Nemzeti forrásból nyújtott támogatásként kedvezményes díjú intézményi kezességvállalás vehető igénybe a VP céljainak megfelelő beruházásokhoz kapcsolódó piaci feltételekkel nyújtott, illetve államilag támogatott kölcsön-, hitel-, hitelkeret-szerződéshez, pénzügyi intézményi garanciához, pénzügyi lízing és faktoring ügyletekhez. A kedvezményes díjú intézményi kezességvállalás állami támogatásnak minősül, amennyiben költségvetési viszontgaranciával biztosított kezességvállalás esetén a kezességvállaló intézmény díjkedvezményt nyújt és/vagy a kezességvállaláshoz nemzeti költségvetési forrásból nyújtott kezességi díjtámogatás kapcsolódik. A támogatás az összeszámítási szabályok figyelembe vételével az 1305/2013/EU rendelet szerinti intézkedésen nyújtható.
- **Kertészeti tevékenység:** kertészeti tevékenységnek minősül a zöldség- és gyümölcsstermesztés, a növényi szaporítóanyagok termesztése, az erdészeti szaporítóanyag előállítása, fűszer-, aroma- és gyógynövény-termesztés, dísznövény, díszfatermesztés, gomba, burgonyafélék, faiskola (TEAOR számok mellékletben).

- **Kistelepülés:** Az 1000 főnél kevesebb állandó népességgel rendelkező település.
- **Kollektív beruházás:** amennyiben az intézkedés másképp nem rendelkezik, legalább öt – jogilag és gazdaságilag egymástól független - kedvezményezett által közösen végrehajtott beruházás, a résztvevők hatékonyságának és versenyképességének javítása érdekében. Kollektív beruházás kedvezményezettje lehet a TCS, TЭСZ és mezőgazdasági, erdészeti termelők tagságával működő szövetkezet, a konzorciumi formában létrejött termelők egy csoportja, valamint a mezőgazdasági tevékenységet végző szociális szövetkezet.
- **Mezőgazdasági termék értékesítése** az EMVA rendelet 17. cikkéhez kapcsolódó intézkedésségédlet (measure fiche) alapján:
  - értékesítés szándékából történő kihelyezés, vagy bemutatás;
  - értékesítésre való felkínálás;
  - kiszállítás vagy a forgalomba hozatal egyéb módja;
  - kivéve az elsődleges termelő termékátadását viszonteladóknak, vagy feldolgozóknak (felvásárlás), illetve minden olyan termék előállításával kapcsolatos tevékenységet, amely ezt az átadást készíti elő;
  - a mezőgazdasági termék értékesítésének számít az elsődleges termelő végső fogyasztónak történő értékesítése, ha az egy erre a célra elkülönített és fenntartott helyszínen történik.
- **Mezőgazdasági termelő:** az a természetes vagy jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet, amely Magyarország területén mezőgazdasági termelő tevékenységet végez. Az egyes intézkedések további jogosultsági kritériumokat is megállapíthatnak.
- **Mezőgazdasági termelők egy csoportja:** mezőgazdasági termelők együttműködése, melynek jogi formája lehet termelői csoport, termelői értékesítő szervezet, mezőgazdasági, erdészeti termelők tagságával működő szövetkezet, konzorcium, valamint mezőgazdasági tevékenységet végző szociális szövetkezet.
- **Mezőgazdasági tevékenység:** a mezőgazdasági termékek termelése, tenyésztése vagy termesztése, ideértve a betakarítást, a fejést, az állattenyésztést és a mezőgazdasági célból történő állattartást.
- **Nem termelő beruházás:** Olyan beruházás, amely nem vezet a mezőgazdasági üzem értékének vagy jövedelmezőségének jelentős növekedéséhez.
- **Standard Termelési Érték (STÉ):** az ágazat kibocsátását fejezi ki termelői áron hektárra, vagy számolásállatra vetítve. A mutatót a termelési érték és a közvetlen támogatások (továbbá az általános forgalmi adó és egyéb termékadó) különbségeként fejezzük ki. A tevékenységi irány meghatározásánál figyelembe veszik az egyéb jövedelemtermelő tevékenység értékét is. Az üzemméretet a mutató közvetlenül euróban fejezi ki.
- **Szociális szövetkezet:** a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény 14-19. §-okban meghatározott szövetkezet.
- **Tanya:** a 2013. évi CXXII. törvény 5. § 25. pontjában meghatározott fogalom.
- **Tanyagazdaság:** állandóan lakott külterületi fekvésű mezőgazdasági birtok, amelynek részei a lakó- és gazdasági épületekkel beépített tanyatelek és az ahhoz közvetlenül vagy közvetetten kapcsolódó (más helyrajzi számú földrészleten található), a település közigazgatási területén levő, vagy – a közigazgatási egységtől függetlenül – a tanya 30 km-es körzetén belül található művelt termőföldterületek. A gazdálkodási funkcióit kiegészíthetik a termékfeldolgozás és a vendégfogadás létesítményei.
- **Tanyás település:** Bács-Kiskun megye, Békés megye, Csongrád megye, Hajdú-Bihar megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye összes települése, továbbá Pest megye Ceglédi, Dabasi, Gyáli, Monori, Nagykáta, Nagykőrösi, Ráckevei, Szigetszentmiklósi, Vecsési

járásának települései.

- **Termelői csoport (TCS):** Az FM, mint illetékes hatóság általi elismeréssel rendelkező termelői csoport.
- **Termelői szervezet (TÉSZ):** Az FM, mint illetékes hatóság általi elismeréssel rendelkező ágazati termelői szervezet.
- **Tétel: a 10.2.2. művelet esetében** a megőrzési egység (klón, törzs, vonal, fajta, változat, populáció), a megőrzendő genetikai anyag típusától függően.
- **Ültetvény:** olyan terület, amelynek eredményeként a telepített növények legalább egy évnél hosszabb ideig talajhoz, helyhez kötöten a termesztés alapját képezik, és egybefüggő területük eléri vagy meghaladja, gyümölcsfa ültetvény esetében az 1500 négyzetmétert, bogyógyümölcs és zöldségültetvény esetében az 500 négyzetmétert.
- **Vidéki térség:** vidéki térségnek minősül a 6. prioritás alkalmazása szempontjából az a település, ahol közigazgatási jogállástól (város/község) függetlenül:
  - a népesség 10 ezer főnél kevesebb (összesen 2960 település, 3,92 millió lakos, 74 862 km²);
  - 10 ezer fő feletti lakossággal rendelkező tanyás települések külterületei (összesen 53 település, 1,61 millió lakossal, amelyből 84 291 fő lakik külterületen, 10 126 km²);
  - nem jogosult a fenti jellemzők ellenére sem: Budapest és a budapesti agglomerációhoz tartozó települések.

Egyéb közös szabályok:

Előleg: A következő beruházásnak minősülő beavatkozások esetében alkalmazható: M1.2, M4, M5, M6.4, M7, M8, M19.2.

Használt eszköz elszámolhatóságának feltételei:

Az alábbi feltételek teljesülése esetén számolható el a használt eszköz beszerzése:

- Adott eszközt a megelőző hét évben nem EU vagy hazai támogatásból szereztek be vagy állították elő, amit az eladó igazolni tud, és más megoldás (új eszköz beszerzése, lízing, stb.) igénybevétele nem indokolt.
- Az eszköz eladója igazolja az eszköz eredetét.
- Értéke nem érheti el a hasonló rendeltetésű, azzal azonos, vagy közel azonos műszaki paraméterekkel rendelkező új eszköz piaci értékét, kivéve, amennyiben a felhívás alapján kifejezetten cél a használt (korhű) eszközök beszerzése.
- Az adott eszköz egyedi azonosítóval rendelkezik.

Környezeti hatástanulmány: a végrehajtás során a beruházási elemeket is tartalmazó műveletek esetében a pályázat jóváhagyását megelőzően a várható környezeti hatások értékelésre kerülnek, amennyiben a vonatkozó jogszabály – az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2011/92/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvet a nemzeti jogba átültető, a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet - előírja. Ez a kötelezettség megfelel az 1305/2013/EU rendelet 45. cikkének (1) bekezdésében foglaltaknak: az adott beruházástípusra vonatkozó jogszabályoknak megfelelően előzetesen értékelni kell a várható környezeti hatást, amennyiben a beruházás valószínűleg kedvezőtlen hatást gyakorol a környezetre.

Közbeszerzés: A program megvalósítása alatt a közbeszerzési eljárások során az IH megfelelően figyelembe veszi az EU közbeszerzési szabályait, így különösen a 2004/08/EK irányelv, a 2004/17/EK irányelv, a 2014/23/EU, a 2014/24/EU, a 2014/25/EU irányelvek nemzeti jogrendszerbe való átültetését, a 89/665/EEC és a 91/13/EEC direktívát, valamint a „zöld közbeszerzés” horizontális szempontjait.

Saját teljesítés: Saját teljesítés alatt értendő, ha a Kedvezményezett bizonyos beruházásokat vagy szolgáltatásokat nem harmadik személyektől szerez be, hanem saját maga végez. Nem számít saját teljesítésnek a kedvezményezett kapcsolt vállalkozása által, vagy nem gazdasági társaság kedvezményezett esetén a részben vagy egészben tulajdonában lévő gazdasági társaság által végzett teljesítés.

Pénzügyi eszközök alkalmazása:

Magyarország tervezi a pénzügyi eszközök alkalmazását, de annak intézkedés-szintű részleteit az ex-ante értékelés befejezését követően fogja beépíteni.

8.2. Az egyes intézkedések ismertetése

8.2.1. M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)

8.2.1.1. Jogalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [14. cikk]

8.2.1.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz:

E: 1, 2, 21

GY: 1, 2, 3, 14, 34

L: 1, 2, 31

V: 1, 2, 13

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését: 1,2, 3, 13, 23

Az intézkedés célja az agrárgazdaság szereplői számára az igényeiknek megfelelő, változatos tartalmú és formájú ismeret- és kompetencia szerzési lehetőségek biztosítása, a vállalkozások vezetői, szakemberei számára lehetőség biztosítása ökonómiai és menedzsment ismeretek elsajátítására.

Az intézkedés keretében az agrárgazdaságok humán háttérének a fejlesztését célozzuk, ami hozzájárul a

vidéki területek gazdasági növekedéséhez, a mezőgazdasági termelők, élelmiszer feldolgozók, valamint erdőgazdálkodók fenntartható, környezetkímélő, erőforrás-hatékony és versenyképes gazdálkodásának elősegítéséhez, továbbá a vidéki területek népesség-megtartó képességének erősítéséhez.

A fiatal mezőgazdasági termelők induló támogatása és a rövid ellátási lánc tematikus alprogramhoz kapcsolódó műveletek elősegítik a támogatás elnyerésével és szabályos felhasználásával kapcsolatos ismeretek megszerzését, a tapasztalatok megosztását és a speciálisan fiatal mezőgazdasági termelőkre és a REL együttműködések szervezésére vonatkozó ismeretek átadását.

A műveletek keretében a fiatal mezőgazdasági termelők által igénybe vehető szolgáltatásokat kizárólag a 6.1 alintézkedés alapján támogatást elnyert természetes személyek igényelhetik.

Az intézkedés jellemzően az 1C fókuszterülethez kapcsolódik, ugyanakkor hozzájárul a KAP valamennyi átfogó célkitűzéséhez. Az intézkedés keretében új kihívás a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás előmozdítása, az ennek érdekében használható eszközök, ingyenes megoldások alkalmazását szolgáló tudásbázis és tudás-átadás erősítése.

Az intézkedés keretében a tudásátadás a következő formákban történik: tanfolyami képzés, szakmai tájékoztató és felkészítés, bemutató üzemi programok, online, telefonos és irodában nyújtott személyes tájékoztatás, valamint szakmai tanulmányutak, csereprogramok és gyakornoki programok.

A tudásátadási szolgáltatásokat a Bemutató üzemi programok, illetve a Szakmai tanulmányutak és csereprogramok művelet kivételével közbeszerzési eljárással kiválasztott, illetve "in house" szolgáltatónak minősülő állami szervezetek esetében az Irányító Hatóság (továbbiakban: IH) által kijelölt képző szervezetek végzik. Az, hogy az IH adott esetben az „in-house” eljárás és a közbeszerzési eljárás közül melyik mellett dönt, attól függ, hogy az adott célcsoportot létszámáról és földrajzi elhelyezkedésétől függően hogyan lehet szakmailag leghatásosabban és leginkább költséghatékony módon elérni.

A tájékoztatási szolgáltatást közbeszerzési eljárás keretében kiválasztott szervezet végzi.

A közbeszerzési eljárások során az IH megfelelően figyelembe veszi az EU közbeszerzési szabályait, így különösen a 2004/18/EK irányelv, 2004/17/EK irányelv, 2014/23/EU, 2014/24/EU, 2014/25/EU irányelvek nemzeti jogrendszerbe való átültetését, valamint a 89/665/EEC és a 92/13/EEC direktívákat.

A szolgáltatás teljesítéséhez kapcsolódó, elszámolható költségeikre a szolgáltatók és a szakmai tanulmányutak, csereprogramok megvalósítói 100%-os támogatást igényelhetnek. Amennyiben a résztvevők (közvetett kedvezményezettek) hozzájárulást fizetnek, annak értékét az elismerhető költségekből le kell vonni.

Az intézkedés keretében indokolt esetben az országhatáron túl megvalósítható műveletek is elszámolhatók.

Az intézkedés keretében nem támogathatók olyan képzések, amelyek az iskolarendszerű középfokú, vagy magasabb szintű oktatási programok vagy rendszerek részét képezik.

Hozzájárulás a fókuszterületekhez:

Az intézkedés elsősorban az alábbi fókuszterületekhez járul hozzá: **1A, 1C, 2A, 2B, 3A, 4A, 4B, 4C, 5B, 5E.**

Az intézkedés térítésmentesen lehetőséget biztosít az agrárágazat szereplőinek a szakmai tudásuk

fejlesztéséhez, naprakész szakmai ismeretek megszerzéséhez és megosztásához, ezáltal hozzájárul az egész életen át tartó tanulás megvalósításához.

Az intézkedés hozzájárul továbbá az **1B, 5A, 5C, 5D, 6A, 6B** fókuszterületekhez.

Hozzájárulás az átfogó célkitűzésekhez:

Innovációs, környezeti és klímapolitikai célok:

Az intézkedés az alábbiak szerint hozzájárul az átfogó célkitűzésekhez: A bemutató üzemi programok során megismert innovatív technológiák, környezetkímélő és az éghajlatváltozás hatásait mérsékelő eljárások, a gazdálkodók szakmai tudásának gyarapodása, és a szakmai tanulmányutak, csereprogramok egyaránt hozzájárulnak

- az innovációk létrehozásához és terjesztéséhez,
- a környezeti célok megvalósításához valamint
- az éghajlatváltozás mérsékléséhez és az ahhoz való alkalmazkodáshoz.

Az intézkedés alá tartozó alintézkedések listája vagy kódjai:

1.1 Szakképzéshez és készségek elsajátításához kapcsolódó tevékenységek

1.2 Demonstrációs és tájékoztatási tevékenységek

1.3 Mezőgazdasági üzemvezetési és erdőgazdálkodási csereprogramok, mezőgazdasági üzemlátogatások és erdészeti tanulmányutak

A támogatási összeg számításának módszertana, ahol releváns:

Az intézkedéshez kapcsolódóan a következő költségelemek tervezhetők:

- elméleti és gyakorlati képzés és felkészítés óradíjai és a vizsgadíjai,
- a programok kidolgozásával (a bemutató üzemenknél ide értve a bemutató funkcióhoz szükséges létesítmény-rekonstrukció költségét is) kapcsolatos költségek,
- a programok népszerűsítésével, kommunikációjával kapcsolatos költségek,
- a látogatók toborzásával (szervezés) kapcsolatos költségek,
- a programok lefolytatásával a program nyújtójánál felmerült költségek,
- továbbá egyes műveletek esetében a programok résztvevőinél felmerült utazási és szállásköltségek, valamint napidíjak megtérítését is javasolt beemelni az elszámolható költségek közé.

További intézkedés specifikus információk:

- A képzést szolgáltató szervezetnek a vonatkozó hazai jogszabályok alapján felnőttképzési jogosultsággal kell rendelkeznie az adott képzésre vonatkozóan.

- Az állam által elismert szakképesítéseket tartalmazó Országos Képzési Jegyzék (OKJ) szerinti és a hatósági képzéseket a vonatkozó jogszabályokban meghatározott követelményeknek megfelelő személyek, illetve képző szervezetek oktathatják.
- Az Országos Képzési Jegyzék szerinti képzések esetében a vonatkozó nemzeti jogszabályban meghatározott tartalommal, és gyakorlati, illetve elméleti képzési időtartamban kell a képzéseket szolgáltatni, a képző szervezet által elkészített képzési program alapján.
- A szakképesítést nem adó képzések esetében a pályázó képző szervezetek készítik el a képzési programokat.
- Egyes témakörök esetében az IH is készíthet központi képzési programot. A hatósági képzés külön jogszabályban szabályozott.
- A szakképesítést nem adó képzések esetében az oktatókkal szemben támasztott követelményeket az IH által elfogadott képzési program tartalmazza.
- A szakképesítést nem adó képzések oktatói számára az IH előírhatja, hogy vizsgát kell tenniük a képzés anyagából az oktatás megkezdése előtt.
- A vizsgára való felkészülés történhet e-learning, vagy tanfolyami képzés formájában, az IH döntésétől függően.

Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés megértésével és végrehajtásával kapcsolatban:

A kötelező képzések a végső kedvezményezettek számára ingyenesek.

A nem kötelező képzések és egyéb tudásátadási formák esetében a végső kedvezményezettek maximum 10% hozzájárulási költséget fizetnek, amelyet a kedvezményezett az elszámolható költség kalkulációjában köteles beszámítani (levonni).

A támogatott képzésekkel kapcsolatos információs, koordinációs, nyilvántartási és minőségbiztosítási szolgáltatások biztosítása érdekében az IH támogató egységet (support unit) biztosít.

Az intézkedés során elérni tervezett eredmények szakterületenként és fókuszterületenként:		
Szakterület (Fókuszterület)	Képzésben részesülők száma (fő)	Forrás-szükséglete (euró) (közkiadás: 1.1-1.3 alintézkedés)
Elsődleges mezőgazdasági termelés (2/a, 5/a, 5/b, 5/d)	12 100	16 085 382
Élelmiszer-feldolgozás (3/a, 5/b)	6 600	5 888 340
Erdőgazdálkodás (5/e)	2 500	3 488 3 0
Környezetgazdálkodás (4/a-b-c)	16 000	14 306 962
REL-együttműködés gazdálkodója (alprogram részeként:3/a)	4 000	6 782 680
Fiatalközvetítő (alprogram részeként: 2/b)	5 200	6 984 284

Az intézkedés során elérni tervezett eredmények szakterületenként és fókuszterületenként

8.2.1.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelet típusok szerinti bontásban. Az egyes művelet típusok esetében a támogatható költségek, a támogathatósági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.1.3.1. 1.1.1 Agrárgazdasági képzések és felkészítő tréningek

Alintézkedés:

- 1.1. - a szakképzéshez és a készségek elsajátításához kapcsolódó fellépések támogatása

8.2.1.3.1.1. A művelet típus leírása

Támogatás nyújtható a mezőgazdasági termelők, erdőgazdálkodók, élelmiszer-feldolgozók és a vidéki térségekben működő mikro-, kisvállalkozások, és vidékfejlesztési tevékenységet folytatók részére szolgáltatott szakmai képzések, tájékoztatók előkészítéséhez, szervezéséhez és lebonyolításához.

A jelen műveletben az IH „in-house” eljárás és közbeszerzési eljárás alkalmazását is tervezi.

A támogatott képzések köre:

A) célterület

Önkéntes részvételen alapuló képzések:

- Az Országos Képzési Jegyzék szerinti agrár-szakképesítések (több hónapos képzések),
- az agrárterülethez kapcsolódó hatósági képzések (több napos, vagy több hónapos képzések),
- szakképesítést nem adó képzések (egy vagy több napos, illetve több hónapos képzések).

B) célterület

Kötelező képzések:

- A VP egyes műveleteinek kedvezményezettjei számára kötelező 1-2 napos képzések. Amennyiben a képzésre kötelezett önhibáján kívüli okból nem vesz részt a képzésen, a képzés elmulasztása miatt vele szemben szankció nem érvényesíthető.
- A kötelező képzéseken való részvétel térítésmentes.

Kötelező képzés előírása szükséges az alábbi tevékenységi és támogatási területek hatékony igénybe vételéhez:

- Bemutató üzem fogadó gazdálkodója,
- Minőségi rendszerhez történő csatlakozás (M3),
- Fiatal mezőgazdasági termelők induló (6.1) támogatása – tematikus alprogram része
- Mezőgazdasági termelők új turisztikai vagy élelmiszer-feldolgozó tevékenységének indításakor (diverzifikáció – 6.2),
- Mezőgazdasági kisüzem fejlesztése (6.3)
- Rövid Ellátási Lánc együttműködés indításakor (16.4) – tematikus alprogram része,

- Erdőpotenciál helyreállítása (8.4)
- Erdei ökoszisztémák ellenállóképességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások (8.5)
- Agrár-környezetvédelmi program (10.1)
- Ökológiai gazdálkodásra való átállás (11.1)
- Natura 2000 gyepterületek kompenzációs támogatása (12.1)
- Natura 2000 erdőterületek kompenzációs támogatása (12.2)

C) célterület

A fiatal mezőgazdasági termelők induló támogatásának (6.1 alintézkedés) kötelező képzésen túli lehetőségei – tematikus alprogram részeként

D) célterület

A rövid ellátási lánc tematikus alprogram együttműködésben (16.4 alintézkedés) kötelező képzésen túli képzési lehetőség – tematikus alprogram részeként.

8.2.1.3.1.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás.

8.2.1.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

A tanfolyami képzés tervezésénél, és megvalósításánál a szakképzésre és a felnőttképzésre vonatkozó jogszabályok rendelkezéseit kell figyelembe venni, különös tekintettel az alábbi jogszabályokra:

- a 2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről, valamint végrehajtási rendeletei;
- a 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről, valamint végrehajtási rendeletei.

A közbeszerzési eljárások során az IH megfelelően figyelembe veszi az EU közbeszerzési szabályait, így különösen a 2004/18/EK irányelv, 2004/17/EK irányelv, 2014/23/EU, 2014/24/EU, 2014/25/EU irányelvek nemzeti jogrendszerbe való átültetését, valamint a 89/665/EEC és a 92/13/EEC direktívákat.

2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról.

2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légköri szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről.

8.2.1.3.1.4. Kedvezményezettek

Közvetlen kedvezményezettek

A képzést, valamint felkészítést és szakmai tájékoztatást megvalósító szervezetek, amelyek a képzéseket, valamint a felkészítést szolgáltatják.

Közvetett kedvezményezettek:

- az A) és B) célterület esetében a mezőgazdasági termelők, erdőgazdálkodók és élelmiszer-feldolgozók, amelyek vezetői, alkalmazottai vagy tagjai részt vesznek a képzéseken,
- a C) célterület esetében a fiatal mezőgazdasági termelők induló támogatást (6.1 alintézkedés) elnyert természetes személyek,
- a D) célterület esetében a rövid ellátási lánc tematikus alprogram regisztrált résztvevői.

8.2.1.3.1.5. Támogatható költségek

A nemzeti jogszabályban rögzített feltételek szerinti közbeszerzési eljárás keretében kiválasztott, vagy állami szervezetek esetében az IH által kijelölt szolgáltató által az ajánlattétel alapján megkötött szerződésben meghatározott képzési típusok szerinti képzési díjak alkalmazásával és a képzésen a résztvevők száma alapján kalkulált költség.

A képzési díj kalkulációja során elszámolható költségek a következők lehetnek:

- tananyagfejlesztés költsége,
- szervezési díj,
- oktatói díjak,
- utazási költségek (oktatók és szervezők esetén),
- tananyag sokszorosítás költségei,
- terembérlet,
- egyéb dologi kiadások.

8.2.1.3.1.6. A támogathatóság feltételei

A szolgáltatót nyújtó képző szervezetek esetében

Az IH által in house eljárás keretében megbízott állami képző szervezetek vagy közbeszerzés keretében kiválasztott képző szervezetek esetében:

- a támogatott képzés keretében oktatni kívánt valamennyi képzés képzési programjának és tematikájának benyújtása az IH részére
  - az állami képző szervezetek esetében a kijelölést megelőzően,
  - a közbeszerzési eljárásban résztvevő képzőszervezetek esetében az ajánlattétel részeként,
- felnőttképzési jogosultság a pályázott szakterületen,
- a szakterületen tapasztalattal rendelkező szakhatóság, vagy szakmai szervezet.

A FIG és REL támogatottak számára szolgáltatót nyújtó szervezetek esetében:

- közbeszerzési eljárásban kiválasztott vagy állami szervezetek esetében „in house” eljárás alapján az IH által kijelölt szervezet,
- közbeszerzési eljárás keretében a felkészítés programjának benyújtása, beleértve a tartalmat és a módszertant is.

A szolgáltatást igénybevevők esetében

- az A) és B) célterület esetében a mezőgazdasági, erdészeti, vagy élelmiszer-feldolgozó ágazatban folytatott gazdasági (vállalkozói, munkavállalói, vagy más hasonló) tevékenység folytatásának igazolása,
- a C) célterület esetében igazolás a fiatal mezőgazdasági termelők induló támogatása alintézkedéshez kapcsolódó nyertes pályázatról.
- a D) célterület esetében igazolás a nyertes REL pályázatról.

8.2.1.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- az adott témakörben magasabb szintű referenciával rendelkezik,
- a célcsoport számára minél inkább korszerű és innovatív, ismereteket közvetít;
- képzési módszertana minél inkább gyakorlat-orientált
- a képzés témájához, résztvevőihez illeszkedő tárgyi feltételeket a célcsoporthoz a lehető legközelebbi helyszínen képes biztosítani;
- kedvezőbb ár/érték arány.

Az IH a fenti szempontokat az „in-house” eljárások esetében is megfelelően alkalmazza.

8.2.1.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A támogatás intenzitása a szolgáltatás jogosult költségeinek 100%-a.

8.2.1.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.1.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A képzésre kötelezett önhibáján kívül (pl.: a képzést a képző szervezet nem indítja el) nem tud eleget tenni.

8.2.1.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Megfelelő előkészítés, a szükséges beszerzendőkkel kapcsolatos specifikáció időben történő kialakítása, potenciális ajánlattevők megfelelő időben történő tájékoztatása annak érdekében, hogy a szolgáltatás nyújtására megfelelő időben, minőségben és kapacitással felkészülhessenek.
- A kötelező képzések folyamatos nyomon követése az IH által kijelölt koordinációs központon keresztül.
- A művelet a 2007-2013-as időszakban is működött, így a végrehajtására vonatkozóan több éves tapasztalatok vannak, amelyek hozzájárulnak a művelet által támogatott tevékenységek

folytatásához, illetve továbbfejlesztéséhez.

8.2.1.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

- A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.
- A művelet szakmai együttműködésre alapozott és annak megfelelően kialakítandó elszámolási rendszer szerint hatékonyan és biztonságosan működtethető.

8.2.1.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

nem releváns

8.2.1.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A személyzet képesítése és rendszeres képzése révén tudásátadási és tájékoztatási szolgáltatásokat nyújtó szervek feladataik elvégzéséhez szükséges megfelelő kapacitásának meghatározása

Lásd az intézkedés általános leírásában.

A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 3. cikkében említett üzemvezetési és erdőgazdálkodási csereprogramok, valamint üzemlátogatások és erdőlátogatások időtartamának és tartalmának meghatározása

Nem releváns.

8.2.1.3.2. 1.2.1 Bemutató üzemi programok

Alintézkedés:

- 1.2. - demonstrációs és tájékoztatási tevékenységekhez nyújtott támogatás

8.2.1.3.2.1. A művelettípus leírása

Támogatás nyújtható a mezőgazdasági termelők, erdőgazdálkodók és élelmiszer-feldolgozó tevékenységet folytatók részére szolgáltatott bemutató üzemi programok megvalósításához, illetve az ehhez szükséges – nem építési engedélyköteles – infrastruktúra kialakításához.

A programok során a résztvevők helyszíni bemutató és konzultáció keretében megismerkedhetnek innovatív technológiákkal, eljárásokkal, gazdaságszervezési, környezetgazdálkodási megoldásokkal, valamint a rövid ellátási láncokon keresztül történő értékesítéssel.

8.2.1.3.2.2. A támogatás típusa

- Vissza nem térítendő támogatás.
- Előleg a beruházási jellegű kiadásokra nyújtható.

8.2.1.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról.

2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légköri szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről.

8.2.1.3.2.4. Kedvezményezettek

Közvetlen kedvezményezettek:

a bemutató üzemek, amelyek a programokat szolgáltatják

Közvetett kedvezményezettek:

- a bemutató üzemi programokon térítésmentesen részt vevő mezőgazdasági termelők, erdőgazdálkodók, élelmiszer-feldolgozók,
- a REL együttműködésben résztvevő mezőgazdasági termelő.

8.2.1.3.2.5. Támogatható költségek

A résztvevők számának megfelelően kalkulált program szervezési és lebonyolítási költsége.

A szervezés és lebonyolítás során elszámolható költségek:

- részt vevők ellátásához kapcsolódó költségek (szükséges védőruházat, étkeztetéshez kapcsolódó

költségek)

- elhelyezést szolgáló bemutatóterem rezsiköltsége (terembérlés, fűtés, áramszolgáltatás díja)
- programszervező a bemutatóüzemi programhoz kapcsolódó munkaidejére eső bérjellegű költsége (részletes tevékenységi napló vezetése a program szervezése és lebonyolítása során)
- lebonyolítását elősegítő eszközök költsége,
- a bemutató üzemi funkciót szolgáló létesítmény-rekonstrukciók beruházási költsége (Ez esetben a 1305/2013/EU rendelet 45. cikk rendelkezéseit is figyelembe kell venni.)

8.2.1.3.2.6. A támogathatóság feltételei

A szolgáltatást nyújtók esetében:

- a pályázat benyújtását megelőző gazdasági évben legalább 6000 euró STÉ méretű gazdasággal rendelkező mezőgazdasági termelő, vagy
- legalább 20 ha üzemi területtel rendelkező erdőgazdaság, vagy
- élelmiszeripari vállalkozás, vagy
- közép- vagy felsőoktatási intézmény (tangazdasága), vagy kutatóintézet (kísérleti gazdasága).

A szolgáltatás nyújtóira vonatkozó további feltételek:

- a bemutató üzemi programot levezető személynek szakirányú felsőfokú végzettséggel, vagy nem szakirányú felsőfokú végzettséggel és középfokú szakirányú szakképesítéssel, vagy középfokú szakirányú szakképesítéssel és legalább 5 év szakterületen szerzett gyakorlattal kell rendelkeznie. Egyéb esetben kötelező az adott szakterületre engedéllyel rendelkező szaktanácsadó közreműködését igénybe venni,
- a demonstrációs tevékenységet leíró projektterv benyújtása annak bemutatására, hogy a bemutató üzem milyen jó gyakorlatok, eljárások, gazdálkodási, szervezési, környezetgazdálkodási megoldások és innovatív technológiák demonstrálását valósítja meg.

A szolgáltatás igénybevevők esetében:

- a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, vagy élelmiszer-feldolgozó gazdasági (vállalkozói, munkavállalói, vagy más hasonló) tevékenység folytatásának igazolása,
- REL esetében igazolás a REL együttműködésben való részvételről.

8.2.1.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- az adott témakörben magasabb szintű referenciával rendelkezik,
- a célcsoport számára minél inkább korszerű és innovatív ismereteket közvetít,
- képzési módszertana minél inkább gyakorlat-orientált,
- a bemutató üzemi program témájához, résztvevőihez illeszkedő tárgyi feltételeket a célcsoporthoz a lehető legközelebbi helyszínen képes biztosítani,
- kedvezőbb ár/érték arány.

Az IH a fenti szempontokat az „in-house” eljárások esetében is megfelelően alkalmazza.

8.2.1.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A támogatás intenzitása a szolgáltatás jogosult költségeinek 100%-a.

8.2.1.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelettipusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.1.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Kockázatot jelenthet a közbeszerzési szabályok nem megfelelő alkalmazása és betartása, illetve a közbeszerzési eljárások időigényessége, elhúzódása.

8.2.1.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Az IH és a Kifizető Ügynökség munkatársait rendszeres képzéssel fel kell készíteni a közbeszerzésre vonatkozó szabályok alkalmazására (Corrective and Preventive Action 1).
- A művelet a 2007-2013-as időszakban is működött, így a végrehajtására vonatkozóan több éves tapasztalatok vannak, amelyek hozzájárulnak a művelet által támogatott tevékenységek folytatásához, illetve továbbfejlesztéséhez.

8.2.1.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

- A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján a művelet végrehajtásának kockázata alacsony.
- A művelet szakmai együttműködésre alapozott és annak megfelelően kialakítandó elszámolási rendszer szerint hatékonyan és biztonságosan működtethető.

8.2.1.3.2.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns.

8.2.1.3.2.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A személyzet képesítése és rendszeres képzése révén tudásátadási és tájékoztatási szolgáltatásokat nyújtó szervek feladataik elvégzéséhez szükséges megfelelő kapacitásának meghatározása

Lásd az intézkedés általános leírásánál.

A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 3. cikkében említett üzemvezetési és erdőgazdálkodási csereprogramok, valamint üzemlátogatások és erdőlátogatások időtartamának és tartalmának meghatározása

Nem releváns.

8.2.1.3.3. 1.2.2 Tájékoztatási szolgáltatás

Alintézkedés:

- 1.2. - demonstrációs és tájékoztatási tevékenységekhez nyújtott támogatás

8.2.1.3.3.1. A művelettípus leírása

Támogatás nyújtható mezőgazdasági termelők, erdőgazdálkodók, továbbá élelmiszer-feldolgozó tevékenységet folytatók és a vidéki térségekben kkv-ként működő gazdasági szereplők, valamint a Fiatal mezőgazdasági termelő tematikus alprogramban vagy a Rövid Ellátási Lánc tematikus alprogramban részt vevő célcsoportok számára:

- versenyképességük fokozásához,
- erőforrás-hatékonyságuk növeléséhez,
- környezeti teljesítményük javításához,
- a klímaváltozás hatásaihoz való sikeres alkalmazkodáshoz,
- minőségi rendszerekhez és tanúsítási rendszerekhez való csatlakozáshoz,
- együttműködési készségük javításához

szükséges tudásbázis gyarapításához és a tudásátadás fokozásához, ez által a vidéki gazdaság fenntarthatóságához.

A tájékoztatás módja lehet:

- online,
- telefonos és irodában nyújtott személyes tájékoztató szolgáltatás,
- kiállítás,
- kiadvány,
- rendezvény.

A tájékoztatás kiterjed többek között:

- az aktuális szakmai és agrárpolitikai kérdésekre,
- agrárszabályozási kérdésekre,
- hatályos és új jogszabályokra,
- támogatási intézkedésekkel kapcsolatos ismeretekre.

A jelen művelet és a “szaktanácsadás” (M2) intézkedés közötti különbség:

A jelen művelet általános információkat és ismereteket közvetít, míg a “szaktanácsadás” egy (vagy kivételesen több) gazdaság/gazdálkodó speciális szükségleteire reagáló, alkalmazott szakmai szolgáltatás.

Az IH a művelet megvalósítása során közbeszerzési eljárást alkalmaz.

8.2.1.3.3.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás.

8.2.1.3.3.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

A közbeszerzési eljárások során az IH megfelelően figyelembe veszi az EU közbeszerzési szabályait, így különösen a 2004/18/EK irányelv, 2004/17/EK irányelv, 2014/23/EU, 2014/24/EU, 2014/25/EU irányelvek nemzeti jogrendszerbe való átültetését, valamint a 89/665/EEC és a 92/13/EEC direktívákat.

2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról.

2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légköri szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről.

8.2.1.3.3.4. Kedvezményezettek

Közvetlen kedvezményezettek:

Szolgáltatást nyújtó jogi személy.

Közvetett kedvezményezettek:

A szolgáltatásokat térítésmentesen igénybe vevő mezőgazdasági termelők, erdőgazdálkodók és élelmiszer-feldolgozó vállalkozások, valamint a vidéki térségekben kkv-ként működő gazdasági szereplők.

8.2.1.3.3.5. Támogatható költségek

A tájékoztatási szolgáltatás létrehozása és működtetése során felmerült személyi és dologi ráfordítások.

Nem számolható el:

A művelet keretében beruházás költsége nem számolható el.

8.2.1.3.3.6. A támogathatóság feltételei

A tájékoztatási szolgáltatást nyújtó szervezet:

- a feladat ellátáshoz alkalmas, működőképes szervezeti és vezetési struktúrával rendelkezik,
- a tájékoztatási tevékenységet végzők részletes, a szakterület beazonosítására alkalmas tevékenységi napló vezetése,
- tájékoztatási és ügyfélszolgálati tevékenység szervezésében és ellátásában tapasztalattal és referenciával rendelkezik,
- országos lefedettségű, megfelelően képzett szakemberekből álló ügyfélszolgálati hálózattal rendelkezik: járásonként legalább egy ügyfélszolgálati hellyel (pl. IKSZT-ben ügyfélszolgálatot biztosító) és legalább egy fő, tájékoztatást nyújtó szakemberrel, számítógéppel, telefonnal és internet-hozzáféréssel rendelkezik.
- a tájékoztatási szolgáltatást ellátó munkavállalói részére rendszeres képzést biztosít.

A szolgáltatást igénybe vevők esetében:

- aktív mezőgazdasági termelői, erdőgazdálkodói vagy élelmiszer-feldolgozói tevékenység, illetve a vidéki térségekben kkv-ként folytatott gazdasági tevékenység.

8.2.1.3.3.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- több vagy az összes szükséges szakterületen képes szolgáltatást nyújtani;
- magasabb szintű referenciával rendelkezik;
- a szükséges személyi, infrastrukturális és tárgyi feltételeket a célcsoporthoz a lehető legközelebbi helyszíneken képes biztosítani,
- kedvezőbb ár/érték arány.

8.2.1.3.3.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A szolgáltatás jogosult költségeinek 100%-a.

8.2.1.3.3.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.1.3.3.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Kockázatot jelenthet a közbeszerzési szabályok nem megfelelő alkalmazása és betartása, illetve a közbeszerzési eljárások időigényessége, elhúzódása.

8.2.1.3.3.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Az IH és a Kifizető Ügynökség munkatársait rendszeres képzéssel fel kell készíteni a közbeszerzésre vonatkozó szabályok alkalmazására (Corrective and Preventive Action 1).
- A művelet a 2007-2013-as időszakban is működött, így a végrehajtására vonatkozóan több éves tapasztalatok vannak, amelyek hozzájárulnak a művelet által támogatott tevékenységek folytatásához, illetve továbbfejlesztéséhez.

8.2.1.3.3.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

- A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.
- A művelet megfelelő szakmai együttműködésre alapozott és annak megfelelően kialakítandó elszámolási rendszer szerint hatékonyan és biztonságosan működtethető.

8.2.1.3.3.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

- A szolgáltatás jogosult költsége munkaidő-ráfordítás arányosan kerül meghatározásra.
- A jogosult a tájékoztatásban közreműködők számára a különböző feladatok ellátása tekintetében részletes tevékenységi naplóvezetést ír elő, amely alapján a jelen művelet keretében ráfordított munkaidő-egység egyértelműen meghatározható és így az elszámolás alapját képezi.

8.2.1.3.3.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A személyzet képesítése és rendszeres képzése révén tudásátadási és tájékoztatási szolgáltatásokat nyújtó szervek feladataik elvégzéséhez szükséges megfelelő kapacitásának meghatározása

Lásd a jogcím általános leírásánál.

A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 3. cikkében említett üzemvezetési és erdőgazdálkodási csereprogramok, valamint üzemlátogatások és erdőlátogatások időtartamának és tartalmának meghatározása

Lásd a jogcím általános leírásánál.

8.2.1.3.4. 1.3.1 Szakmai tanulmányutak és csereprogramok

Alintézkedés:

- 1.3. - rövid időtartamra szóló mezőgazdasági üzemvezetési és erdőgazdálkodási csereprogramok, valamint mezőgazdasági üzemlátogatások és erdészeti tanulmányutak támogatása

8.2.1.3.4.1. A művelettípus leírása

Támogatás adható a szolgáltatás nyújtói (mezőgazdasági termelők, erdőgazdálkodók, továbbá REL együttműködésben részt vevő mezőgazdasági termelők) részére szakmai tanulmányutak és csereprogramok, valamint gyakornoki programok szervezésére és megvalósítására. Célja mezőgazdasági üzemek, illetve erdőgazdaságok látogatása, új, hatékony, innovatív termelési módok megismerése, valamint a gyakornoki program keretében szakmai gyakorlat-és tapasztalatszerzés.

Formái:

A) célterület

Szakmai tanulmányút.

B) célterület

Szakmai csereprogram.

C) célterület

Gyakornoki program.

8.2.1.3.4.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás.

8.2.1.3.4.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról.

2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légek szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről.

8.2.1.3.4.4. Kedvezményezettek

A szolgáltatás nyújtói.

8.2.1.3.4.5. Támogatható költségek

A) célterület:

A szakmai tanulmányút előkészítésének, szervezésének és lebonyolításának átalányköltségekkel meghatározott költségei, beleértve a szolgáltatás nyújtójánál felmerülő költségek térítésére szolgáló átalányköltséget.

Továbbá: mikro- vagy kisvállalkozásnak minősülő résztvevő(k) számára a részvétellel kapcsolatos költségek átalány formában: napi 30 euró (szállás, étkezés, utazás)

B) célterület:

A szakmai csereprogram előkészítésének, szervezésének és lebonyolításának átalányköltségekkel meghatározott költségei, beleértve a szolgáltatás nyújtójánál felmerülő költségek térítésére szolgáló átalányköltséget.

Továbbá: mikro- vagy kisvállalkozásnak minősülő résztvevő(k) számára a részvétellel kapcsolatos költségek átalány formában: napi 30 euró (szállás, étkezés, utazás)

C) célterület:

A szolgáltatást nyújtó részére 300 euró/hó átalányköltség

Továbbá: mikro- vagy kisvállalkozásnak minősülő résztvevő(k) számára a részvétellel kapcsolatos költségek átalány formában: napi 30 euró (szállás, étkezés, utazás)

8.2.1.3.4.6. A támogathatóság feltételei

A) célterület

A szolgáltatás nyújtója:

- a pályázat benyújtását megelőző gazdasági évben legalább 6000 euró STÉ méretű gazdasággal rendelkező mezőgazdasági termelő, vagy
- legalább 20 ha üzemi területtel rendelkező erdőgazdaság, vagy
- támogatott REL együttműködésben résztvevő mezőgazdasági termelő, vagy
- ezen ágazatok gazdálkodói vagy szakmai szervezetei.

További feltételek:

- a szakmai tanulmányút program-tervezetének benyújtása,
- a szolgáltatás nyújtója a szakmai program lebonyolításához szükséges és alkalmas gazdálkodási minőséggel és a látogatók fogadásához alkalmas infrastruktúrával, továbbá megfelelő szakmai kompetenciákkal (képzettség, gyakorlat, elismerések) és rendszeres szakmai továbbképzésben való aktivitással rendelkezik.

A résztvevő:

- a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási termelésben való aktivitás (tulajdonos, tag, vezető vagy egyéb munkavégzés),
- támogatásban részesült (6.1) fiatal mezőgazdasági termelő.
- REL esetében igazolás a REL együttműködésben való részvételről.

B) célterület

A szolgáltatás nyújtója:

- a pályázat benyújtását megelőző gazdasági évben legalább 6000 euró STÉ méretű gazdasággal rendelkező mezőgazdasági termelő, vagy
- legalább 20 ha üzemi területtel rendelkező erdőgazdaság, vagy
- támogatott REL együttműködésben résztvevő mezőgazdasági termelő, vagy
- ezen ágazatok gazdálkodói vagy szakmai szervezetei,

További feltételek:

- a tervezett csereprogramot tartalmazó pályázat benyújtása,
- a szolgáltatás nyújtója a szakmai program lebonyolításához szükséges és alkalmas gazdálkodási minőséggel és a látogatók fogadásához alkalmas infrastruktúrával, továbbá megfelelő szakmai kompetenciákkal (képzettség, gyakorlat, elismerések) és rendszeres szakmai továbbképzésben való aktivitással rendelkezik.

A résztvevő:

- a mezőgazdasági, erdőgazdálkodási termelésben való aktivitás (tulajdonos, tag, vezető vagy egyéb munkavégzés),
- támogatásban részesült (6.1) fiatal mezőgazdasági termelő.
- REL esetében igazolás a REL együttműködésben való részvételről.

C) célterület

A szolgáltatás nyújtója:

- a pályázat benyújtását megelőző gazdasági évben legalább 6000 euró STÉ méretű gazdasággal rendelkező mezőgazdasági termelő, vagy
- legalább 20 ha üzemi területtel rendelkező erdőgazdaság, vagy
- támogatott REL együttműködésben résztvevő mezőgazdasági termelő.

További feltételek:

- a szolgáltatás nyújtója gyakorlati képzési tervet készít,
- a szolgáltatás nyújtója a szakmai program lebonyolításához szükséges és alkalmas gazdálkodási minőséggel és a látogatók fogadásához alkalmas infrastruktúrával, továbbá megfelelő szakmai kompetenciákkal (képzettség, gyakorlat, elismerések) és rendszeres szakmai továbbképzésben való

aktivitással rendelkezik.

A gyakornok:

- legalább középfokú, szakirányú végzettséggel rendelkező szakember

8.2.1.3.4.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- a tanulmányút vagy csereprogram relevanciája,
- korszerűsége, minősége,
- költséghatékonysága,
- a szolgáltatás nyújtójának szakmai referenciái.

8.2.1.3.4.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A támogatás intenzitása a szolgáltatás jogosult költségeinek 100%-a.

8.2.1.3.4.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.1.3.4.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A művelet új elem a magyarországi agrár- és vidékfejlesztésben, amelynek megvalósítása speciális felkészítést, különös körülményt igényel.
- Kockázatot jelent a Kifizető Ügynökség tekintetében a végrehajtási tapasztalat hiánya is az egyedi projektek kezelésében, valamint a külföldön megvalósuló programelemek ellenőrzése.
- A magyar vidékfejlesztési rendszerben még kevés a gyakorlat a közös projektek végrehajtásában.

8.2.1.3.4.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A megfelelő szakmai struktúrák kialakítása az IH és a Kifizető Ügynökség és a szolgáltatást nyújtó szervezetek között. A szakmai tartalmak kialakítása és a szolgáltatások megszervezése a Földművelésügyi Minisztérium és intézményei bevonásával történik.
- Az elmúlt 15 évből az EU-s társfinanszírozású egyéb (ERFA, ESZA, KA) programok jelentős gyakorlattal és tapasztalattal rendelkeznek ezen a területen, amely ismeret az egységes fejlesztéspolitikai koordináció által, hasznosíthatóvá válik a művelet végrehajtása során.

8.2.1.3.4.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

- A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata közepes.
- A művelet a megfelelő szakmai együttműködésre alapozott és annak megfelelően kialakítandó elszámolási rendszer szerint hatékonyan és biztonságosan működtethető.

8.2.1.3.4.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

nem releváns

8.2.1.3.4.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A személyzet képzése és rendszeres képzése révén tudásátadási és tájékoztatási szolgáltatásokat nyújtó szervezetek feladataik elvégzéséhez szükséges megfelelő kapacitásának meghatározása

Lásd a jogcím általános leírását.

A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 3. cikkében említett üzemvezetési és erdőgazdálkodási csereprogramok, valamint üzemlátogatások és erdőlátogatások időtartamának és tartalmának meghatározása

A) célterület:

Szakmai tanulmányút, amely 2-4 nap időtartamú és célja a komplex tudásátadás, amelynek során a szolgáltatás nyújtója teljes körűen, vagy adott problémára vagy lehetőségre fókuszálva mutatja be gazdaságát.

A tanulmányutak céljai elsődlegesen a következők lehetnek:

- új, innovatív termesztés- és tartástechnológiák, takarmányozási gyakorlatok megismerése
- termelés során keletkezett melléktermék-hasznosítási gyakorlatok megismerése
- alternatív erőforrás-felhasználás a termelésben
- tárolási és hűtési technológiák megismerése.

B) célterület:

Szakmai csereprogram, amely 6-14 nap időtartamú, és célja gyakorlati kompetenciák megszerzése munkavégzés során.

A csereprogram során az elsődlegesen támogatott tématerületek:

- a szélsőséges időjárási viszonyokhoz való hatékony alkalmazkodás gyakorlatának megismerése,
- hatékony vízgazdálkodási és öntözési gyakorlatok megismerése, ökológiai gazdálkodás gyakorlatának megismerése.

C) célterület:

Gyakornoki program, amely 60-120 nap időtartamú és célja pályakezdő szakemberek gazdálkodási gyakorlati ismereteinek és készségeinek fejlesztése.

Elsősorban olyan gyakornoki programok támogathatók, amelyek célja a fenntartható gazdálkodási, az erőforrás-hatékony termelés-szervezési, továbbá a klímaváltozáshoz való hatékony alkalmazkodási gyakorlat megismertetése.

8.2.1.4. Az intézkedések és/vagy a művelettipusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.1.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd a műveletek vonatkozó részében.

8.2.1.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd a műveletek vonatkozó részében.

8.2.1.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd a műveletek vonatkozó részében.

8.2.1.5. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Lásd az intézkedés általános leírásában.

8.2.1.6. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

A személyzet képesítése és rendszeres képzése révén tudásátadási és tájékoztatási szolgáltatásokat nyújtó szervek feladataik elvégzéséhez szükséges megfelelő kapacitásának meghatározása

Lásd az intézkedés leírásában.

A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 3. cikkében említett üzemvezetési és erdőgazdálkodási csereprogramok, valamint üzemlátogatások és erdőlátogatások időtartamának és tartalmának meghatározása

nem releváns

8.2.1.7. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

n.a.

8.2.2. M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)

8.2.2.1. Jogalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [15.cikk]

8.2.2.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz:

E: 1, 2, 21

GY: 4, 14, 39

L: 1, 2, 14

V: 1, 2, 13, 19

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését: 1, 2, 3, 4, 13, 23

Az intézkedés célja az agrár-, erdő-, és élelmiszergazdaság szereplői számára az igényeiknek megfelelő olyan szakmai segítséget nyújtani, amely elősegíti elsősorban a hatékony tudásátadást és az innováció fokozását, továbbá a Vidékfejlesztési Programban érintett célcsoportok gazdasági versenyképességének növelését, figyelembe véve a fenntarthatóság, környezet-, és klímavédelem, valamint az erőforrás-hatékonyság követelményeit is.

A szaktanácsadási tevékenység az erdőgazdálkodók esetében elsősorban a természetes élőhelyek megőrzésére, a vadon élő állatok, növények védelmére, továbbá a Víz Keretirányelv érvényesülésére, az élelmiszer-feldolgozók esetében az egészséges és biztonságos élelmiszerek előállítására irányul. Az intézkedés jellemzően az 1A fókuszterülethez kapcsolódik, ugyanakkor hozzájárul a KAP valamennyi átfogó célkitűzéséhez.

A szaktanácsadók továbbképzése nélkülözhetetlen a szaktanácsadói tudás naprakészségének megőrzése, valamint az új kihívásokra való felkészülés – különösen a fiatal gazdák gazdaság-indításával, valamint a REL-csoportok működésével kapcsolatos szaktanácsadói tudásbázis kialakítása – érdekében.

Az intézkedés keretében a szaktanácsadási szolgáltatás két különböző formában történik:

egyedi szaktanácsadás

- mezőgazdasági termelők;
- fiatal mezőgazdasági termelők;
- erdőgazdálkodók;
- mikro-, és kisvállalkozó élelmiszer-feldolgozó vállalkozások részére

csoportos szaktanácsadás

- mezőgazdasági termelők;
- fiatal mezőgazdasági termelők;
- erdőgazdálkodók;
- mikro-, és kisvállalkozó élelmiszer-feldolgozó vállalkozások részére

A szaktanácsadási szolgáltatásokat a nemzeti jogszabályban rögzített feltételeknek megfelelő közbeszerzési

eljárás keretében kiválasztott vagy állami szervezetek esetében az IH által kijelölt szaktanácsadó szervezetek végzik.

A műveletek keretében a fiatal mezőgazdasági termelők által igénybe vehető szolgáltatásokat kizárólag a 6.1 alintézkedés alapján támogatást elnyert természetes személyek igényelhetik.

További támogatott tevékenység a szaktanácsadók továbbképzése, amellyel biztosítható, hogy a szaktanácsadók rendelkezzenek a legújabb szakmai és agrárszabályozási információkkal, ismerjék a szakterületükön alkalmazott innovatív technológiákat, üzemvezetési, környezetgazdálkodási, klímavédelmi és egyéb megoldásokat, továbbá az alprogramok speciális célcsoportjainak igényeihez igazodó ismeretekkel és készségekkel.

A szaktanácsadók továbbképzését közbeszerzési eljárás alapján kiválasztott képző szervezetek végzik.

Hozzájárulás a Fókuszterületekhez:

Az intézkedés elsősorban az alábbi fókuszterületekhez járul hozzá: **1A, 2A, 2B, 3A, 4A, 4B, 4C, 5B, 5E.**

Az intézkedés lehetőséget biztosít az agrárágazati innovációknak a szaktanácsadási szolgáltatások útján történő gyakorlati bevezetéséhez. A gazdálkodóknak nyújtott szaktanácsadás a termelésben felhasznált szaktudás szintjét jelentősen növeli, és ezáltal segíti a hatékonyabb, környezettudatosabb gazdálkodást.

Az intézkedés hozzájárul továbbá az **5A, 5D, 6A** fókuszterületekhez.

Hozzájárulás az átfogó célkitűzésekhez:

Innovációs célok:

A magas szintű és naprakész szakmai ismeretekkel és gyakorlattal rendelkező szaktanácsadók segítségével jelentősen növelhetők a gazdálkodók innovációs ismeretei, valamint az innovációk gyakorlati alkalmazásához is tanácsokat kaphatnak.

Klímapolitikai célok:

A szaktanácsadók kiemelt feladata, hogy felhívják a szaktanácsadásban résztvevők figyelmét a klímapolitikai célokhoz hozzájáruló, azaz az üvegházhatású gázok kibocsátását, ill. energiafelhasználást csökkentő termelési módszerekre, ill. ezek alkalmazásához gyakorlati tanácsokat adjanak.

A tanácsadásnak ki kell terjednie továbbá az éghajlatváltozás mérsékléséhez, és az ahhoz való hatékony alkalmazkodáshoz, a biológiai sokféleség és a vizek védelmének szem előtt tartását célzó gazdálkodások, a környezeti teljesítmény növeléséhez.

A támogatási összeg számításának módszertana:

- Az intézkedéshez kapcsolódóan a következő költségelemek tervezettek, vagy javasolt vizsgálatuk: a szaktanácsadói óradíjak, utazási költség, szaktanácsadási tevékenység dologi kiadásai, a szaktanácsadás helyszínéhez kötődő egyéb költségek.
- A kedvezményezett az általa ténylegesen elvégzett szolgáltatások ellenértékét számolhatja el éves

összesítésben.

Az egyéni szaktanácsadás esetében a támogatás intenzitása a szolgáltatás díjának 90%-a (10% hozzájárulása közvetett kedvezményezett által).

Csoportos szaktanácsadás esetében a támogatás intenzitása a tanácsadási szolgáltatás díjának 100%-a.

Tanácsadási eseményenként maximum 1500 euró, továbbá tanácsadónként évente 6000 euró adható évente.

A közvetett kedvezményezettek által maximálisan igénybe vehető szaktanácsadási szolgáltatási érték évente:

- egyéni szaktanácsadás: maximum 800 euró.
- csoportos szaktanácsadás: maximum 150 euró,

Amennyiben a szolgáltatók kiválasztása nem közbeszerzési eljárás keretében történik, az intézkedéshez elérhető módszertani útmutató javaslatával összhangban egységköltség (unit cost, CPR 67. § (1/b)) alapú egyszerűsített elszámolási mód kerül alkalmazásra az intézkedésen belüli műveletek egyes költségelemeire.

Az intézkedések igazolhatósága és ellenőrizhetősége:

Az intézkedések megvalósítása során felmerülő kockázat(ok):

Az intézkedés részben a 2007-2013-as időszakban is működő intézkedés-csomag további folytatása, továbbfejlesztése, ezért megvalósítása különösebb kockázatot nem jelent.

Kockázatot jelenthet a közbeszerzési szabályok nem megfelelő alkalmazása és betartása, illetve a közbeszerzési eljárások időigényessége, elhúzódása, valamint a csoportos és az egyéni szaktanácsadás átfedéséből eredő kettős finanszírozás.

Kockázatokat mérséklő intézkedések:

Az Irányító Hatóság és a Kifizető Ügynökség munkatársait rendszeres képzéssel fel kell készíteni a közbeszerzésre vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazására, az eljárások ütemezésére, és – amennyiben lehetséges – elhúzódásuk elkerülésére (Corrective and Preventive Action 1).

A potenciális kedvezményezetteket rendszeresen informálni kell a közbeszerzési szabályokról, illetve azok változásairól (Corrective and Preventive Action 2).

Az intézkedés átfogó értékelése:

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

További intézkedés specifikus információk a szaktanácsadásra vonatkozóan:

Az intézkedés keretében szaktanácsadást csak a műveleteknél hivatkozott, vonatkozó nemzeti jogszabály alapján agrár-szaktanácsadói engedéllyel rendelkező, a szaktanácsadói névjegyzékben regisztrált szaktanácsadó, vagy a REL esetében igazolt REL tanácsadó nyújthat. A szaktanácsadó szervezeteknek a

támogatott szaktanácsadási tevékenység folytatásához munkavégzésre irányuló jogviszonyt kell létrehozni névjegyzéki szaktanácsadókkal vagy REL tanácsadókkal.

Az A) és B) célterület esetén az adott szaktanácsadási tevékenységnek érintenie kell az EMVA rendelet 5. cikkében felsorolt prioritás közül legalább egyet, valamint az EMVA rendelet 15. cikk (4) bekezdés a)-g) pontjai közül legalább egyet. A szaktanácsadási tevékenység kiterjedhet továbbá különösen – de nem kizárólagosan – a klímaváltozás hatásainak mérséklésével, a biodiverzitás és a vizek védelmével, valamint a mezőgazdasági üzem versenyképességének növelésével kapcsolatos információkra.

A C) célterület esetében a szaktanácsadási tevékenységnek érintenie kell legalább a 92/43/EGK, a 2009/147/EK és a 2000/60/EK irányelv alapján előírt releváns kötelezettségeket. A szaktanácsadás kiterjedhet továbbá az erdészeti üzem gazdasági és környezeti teljesítményéhez kapcsolódó kérdésekre is.

A D) célterület esetében a szaktanácsadási tevékenység különösen – de nem kizárólagosan - az érintett mikro-, és kisvállalkozások számára releváns gazdasági, környezet- és klímavédelmi információkra terjedhet ki.

Az intézkedés során elérni tervezett eredmények szakterületenként és fókuszterületenként:		
Szakterület (Fókuszterület)	Tanácsadásban részeseülők száma (fő) (2.1 alintézkedés)	Forrás-szükséglete (euró) (közkiadás: 2.1 alintézkedés)

Elsődleges mezőgazdasági termelés (2/a, 5/a, 5/b, 5/d)	40 250	24 576 601
Élelmiszer-feldolgozás (3/a, 5/b)	5 250	3 131 897
Erdőgazdálkodás (5/e)	4 500	3 381 897
Környezetgazdálkodás (4/a-b-c)	18 000	10 039 464
REL-együtműködés gazdálkodója (alprogram részeként:3/a)	2 000	1 212 362
Fiatalközvetítő (alprogram részeként:2/b)	4 200	2 521 958

Az intézkedés során elérni tervezett eredmények szakterületenként és fókuszterületenként

8.2.2.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelet típusok szerinti bontásban. Az egyes művelet típusok esetében a támogatható költségek, a támogatható feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.2.3.1. 2.1.1 Mezőgazdasági, erdőgazdálkodási és élelmiszer-feldolgozáshoz kapcsolódó szaktanácsadás

Alintézkedés:

- 2.1. - segítségnyújtás támogatása annak érdekében, hogy a mezőgazdasági termelők tanácsadási szolgáltatásokban részesülhessenek

8.2.2.3.1.1. A művelet típus leírása

Támogatás nyújtható a Mezőgazdasági Szaktanácsadási Rendszer (Farm Advisory System) keretében, szaktanácsadó szervezetek által

A) célterület: a mezőgazdasági termelők részére nyújtott egyedi szaktanácsadási szolgáltatáshoz

B) célterület: a fiatal mezőgazdasági termelők részére nyújtott egyedi szaktanácsadási szolgáltatáshoz

C) célterület: erdőgazdálkodók részére nyújtott egyedi szaktanácsadási szolgáltatáshoz

D) célterület: élelmiszer-feldolgozók részére nyújtott egyedi szaktanácsadási szolgáltatáshoz

8.2.2.3.1.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás.

8.2.2.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 1306/2013/EU Európai Parlament és a Tanács rendelete a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és nyomon követéséről (a horizontális rendelet);
- 2011. évi CVIII. törvény a közbeszerzésekről;
- a közös agrárpolitika keretébe tartozó egyes támogatási rendszerek működését segítő mezőgazdasági szaktanácsadási rendszerről szóló 73/2007. (VII. 27.) FVM rendelet;
- az agrár-szaktanácsadói tevékenység engedélyezéséről szóló 90/2009. (VII. 24.) FVM rendelet.

A közbeszerzési eljárások során az IH megfelelően figyelembe veszi az EU közbeszerzési szabályait, így különösen a 2004/18/EK irányelv, 2004/17/EK irányelv, 2014/23/EU, 2014/24/EU, 2014/25/EU irányelvek nemzeti jogrendszerbe való átültetését, valamint a 89/665/EEC és a 92/13/EEC direktívákat.

8.2.2.3.1.4. Kedvezményezettek

Közvetlen kedvezményezettek:

a szaktanácsadó szervezetek, amelyek a szaktanácsadást szolgáltatják

Közvetett kedvezményezettek:

a mezőgazdasági termelők, fiatal mezőgazdasági termelők, erdőgazdálkodók és az élelmiszer-feldolgozó mikro- és kisvállalkozások, akik igénybe veszik a szaktanácsadási szolgáltatást.

8.2.2.3.1.5. Támogatható költségek

A nemzeti jogszabályban foglaltaknak megfelelő közbeszerzési eljárás során elfogadott ajánlattétel alapján megkötött szerződésben meghatározott óradíj alkalmazásával, a szolgáltatás keretében teljesített munkaórák alapján kalkulált költség, szolgáltatási díj.

A nem közbeszerzési eljárás keretében kiválasztott szervezetek esetében a szolgáltatás keretében teljesített munkaórák alapján kalkulált költség, szolgáltatási díj.

8.2.2.3.1.6. A támogathatóság feltételei

A szolgáltatást igénybevevők esetében:

- A) célterület: mezőgazdasági termelő;
- B) célterület: a 6.1 alintézkedés keretében támogatást elnyert fiatal mezőgazdasági termelő;
- C) célterület: erdőgazdálkodói tevékenység folytatása, és legalább 1 ha üzemi terület;
- D) célterület: élelmiszer-feldolgozó tevékenységet folytató mikro-, és kisvállalkozás.

A szolgáltatást nyújtó szaktanácsadó szervezetek esetében:

- a szaktanácsadó szervezet az EU területén székhellyel, Magyarországon legalább egy telephellyel rendelkezzen,
- a szolgáltatás nyújtásához legalább annyi regisztrált, magasan képzett, megfelelő referenciával, tapasztalattal rendelkező, és rendszeresen képzett szaktanácsadót foglalkoztasson, vagy szerződéses formában biztosítson, hogy a 1305/2013/EU rendelet 15. cikk (4) bekezdésben meghatározott legalább három témakörre képes legyen szaktanácsot adni,
- a szaktanácsadói állománya a szaktanácsadók továbbképzését végző szervezet által szervezett rendszeres továbbképzéseken részt vesz.

8.2.2.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Minél nagyobb arányú hozzájárulás az átfogó célkitűzésekhez (innováció, klímavédelem);
- költséghatékonyság,
- a szaktanácsadási szolgáltatást minél magasabb fokon képzett és minél aktívabb szakemberekkel látja el,
- a 1305/2013/EU rendelet 15. cikk (4) bekezdésében felsorolt szakterületek minél nagyobb számának lefedéséhez elegendő szaktanácsadóval rendelkezik,
- a szaktanácsadói tevékenység ellátásához minél korszerűbb eszközökkel rendelkezik,
- kedvező referenciákkal rendelkezik az adott szakterület(ek)en folytatott szaktanácsadási tevékenységre vonatkozóan.

8.2.2.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- A támogatás intenzitása az elvégzett szolgáltatási díj 90%-a.
- Az egy közvetett kedvezményezett részére nyújtott szaktanácsadás után elszámolt támogatási összeg évente maximum 800 euró.

8.2.2.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.2.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Kockázatot jelenthet a közbeszerzési szabályok nem megfelelő alkalmazása és betartása, ill. a közbeszerzési eljárások időigényessége, elhúzódása valamint a csoportos és az egyéni szaktanácsadás átfedéséből eredő kettős finanszírozás.

8.2.2.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Az Irányító Hatóság és a Kifizető Ügynökség munkatársait rendszeres képzéssel fel kell készíteni a közbeszerzésre vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazására, az eljárások ütemezésére, és –

amennyiben lehetséges – elhúzódásuk elkerülésére (Corrective and Preventive Action 1).

- A potenciális kedvezményezetteket rendszeresen informálni kell a közbeszerzési szabályokról, ill. azok változásairól (Corrective and Preventive Action 2).
- A művelet a 2007-2013-as időszakban is működött, így a végrehajtására vonatkozóan több éves tapasztalatok vannak, amelyek hozzájárulnak a művelet által támogatott tevékenységek folytatásához, illetve továbbfejlesztéséhez.

8.2.2.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján a művelet végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.2.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Lásd az intézkedés általános leírásánál.

8.2.2.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Általános elvek a megfelelő erőforrások – azaz a rendszeres képzésben részesülő és megfelelő szakképesítéssel rendelkező személyzet, valamint a tanácsadási tevékenység által lefedett szakterületeken a tanácsadási tapasztalat és a megbízhatóság – biztosítása céljából. A tanácsadás tárgyát képező elemek megnevezése.

Lásd az intézkedés általános leírásánál.

8.2.2.3.2. 2.1.2 Csoportos szaktanácsadás

Alintézkedés:

- 2.1. - segítségnyújtás támogatása annak érdekében, hogy a mezőgazdasági termelők tanácsadási szolgáltatásokban részesülhessenek

8.2.2.3.2.1. A művelettípus leírása

Támogatás nyújtható a Mezőgazdasági Szaktanácsadási Rendszer keretében szaktanácsadó szervezetek által

- mezőgazdasági termelők,
- fiatal mezőgazdasági termelők,
- erdőgazdálkodók, és
- élelmiszer-feldolgozók

részére nyújtott csoportos szaktanácsadási szolgáltatáshoz.

A nyújtott szaktanácsnak ki kell terjednie minden egyes résztvevő egyedi problémáira vonatkozó megoldási javaslatokra.

8.2.2.3.2.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás.

8.2.2.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 2011. évi CVIII. törvény a közbeszerzésekről;
- 73/2007. (VII. 27.) FVM rendelet a közös agrárpolitika keretébe tartozó egyes támogatási rendszerek működését segítő mezőgazdasági szaktanácsadási rendszerről;
- 90/2009. (VII. 24.) FVM rendelet az agrár-szaktanácsadói tevékenység engedélyezéséről.

A közbeszerzési eljárások során az IH megfelelően figyelembe veszi az EU közbeszerzési szabályait, így különösen a 2004/18/EK irányelv, 2004/17/EK irányelv, 2014/23/EU, 2014/24/EU, 2014/25/EU irányelvek nemzeti jogrendszerbe való átültetését, valamint a 89/665/EEC és a 92/13/EEC direktívákat.

8.2.2.3.2.4. Kedvezményezettek

Közvetlen kedvezményezettek:

A szaktanácsadó szervezetek, amelyek a csoportos szaktanácsadást szolgáltatják.

Közvetett kedvezményezettek:

A csoportos szaktanácsadást igénybe vevő mezőgazdasági termelő, fiatal mezőgazdasági termelő, élelmiszer-feldolgozó, vagy erdőgazdálkodó, valamint REL együttműködés termelője, továbbá a REL együttműködések résztvevői.

8.2.2.3.2.5. Támogatható költségek

A nemzeti jogszabályban foglaltaknak megfelelő közbeszerzési eljárás során elfogadott ajánlattétel alapján megkötött szerződésben meghatározott óradíj alkalmazásával, a szolgáltatás keretében teljesített munkaórák alapján kalkulált költség, szolgáltatási díj.

A nem közbeszerzési eljárás keretében kiválasztott szervezetek esetében a szolgáltatás keretében teljesített munkaórák alapján kalkulált költség, szolgáltatási díj.

8.2.2.3.2.6. A támogathatóság feltételei

A csoportos szaktanácsadási szolgáltatást igénybevevők esetében:

- mezőgazdasági termelő, fiatal mezőgazdasági termelő, mikro-, és kisvállalkozónak minősülő élelmiszer-feldolgozó, erdőgazdálkodó, REL együttműködés termelője

A csoportos szaktanácsadást végző szaktanácsadó szervezetek esetében:

- a szaktanácsadó szervezet az EU területén székhellyel, Magyarországon legalább egy telephellyel rendelkezzen,
- a szolgáltatás nyújtásához legalább annyi regisztrált, megfelelő referenciával, tapasztalattal rendelkező, és rendszeresen képzett szaktanácsadót foglalkoztasson, vagy szerződés keretében biztosítson, hogy az 1305/2013/EU rendelet 15. cikk (4) bekezdésben meghatározott legalább három témakörre képes legyen szaktanácsot adni;
- a szaktanácsadói állománya a szaktanácsadók rendszeres továbbképzését végző szervezet által szervezett rendszeres továbbképzéseken részt vesz.

8.2.2.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Minél nagyobb arányú hozzájárulás az átfogó célkitűzésekhez (innováció, klímavédelem);
- költséghatékonyság;
- a szaktanácsadási szolgáltatást minél magasabb fokon képzett és minél aktívabb szakemberekkel látja el;
- az 1305/2013/EU rendelet 15. cikk (4) bekezdésében felsorolt szakterületek minél nagyobb számának lefedéséhez elegendő szaktanácsadóval rendelkezik;
- a szaktanácsadói tevékenység ellátásához minél korszerűbb eszközökkel rendelkezik;
- kedvező referenciákkal rendelkezik az adott szakterület(ek)en folytatott szaktanácsadási tevékenységre vonatkozóan.

8.2.2.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A támogatás intenzitása az elvégzett szolgáltatási díj 100%-a.

- Az egy közvetett kedvezményezett részére nyújtott szaktanácsadás után elszámolt támogatási összeg évente maximum 150 euró lehet.
- Közbeszerzési eljárás keretében kiválasztott szaktanácsadó szervezetek esetében az ajánlattétel alapján megkötött szerződésben meghatározott óradíj alkalmazásával a szaktanácsadási szolgáltatás keretében teljesített munkaórák alapján kalkulált költség.

8.2.2.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.2.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A művelet a 2007-2013-as időszakban az intézkedésen belül nem létezett (új művelet).
- Kockázatot jelenthet a közbeszerzési szabályok nem megfelelő alkalmazása és betartása, ill. a közbeszerzési eljárások időigényessége, elhúzódása, valamint a csoportos és az egyéni szaktanácsadás átfedéséből eredő kettős finanszírozás.

8.2.2.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Az Irányító Hatóság és a Kifizető Ügynökség munkatársait rendszeres képzéssel fel kell készíteni a közbeszerzésre vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazására, az eljárások ütemezésére, és – amennyiben lehetséges – elhúzódásuk elkerülésére (Corrective and Preventive Action 1).
- A potenciális kedvezményezetteket rendszeresen informálni kell a közbeszerzési szabályokról, ill. azok változásairól (Corrective and Preventive Action 2).
- Informatikai eszközök használatával, illetve azok fejlesztésével a kettős finanszírozás kockázata csökkenthető.

8.2.2.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.2.3.2.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Lásd az intézkedés általános leírásánál.

8.2.2.3.2.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Általános elvek a megfelelő erőforrások – azaz a rendszeres képzésben részesülő és megfelelő szakképesítéssel rendelkező személyzet, valamint a tanácsadási tevékenység által lefedett szakterületeken a tanácsadási tapasztalat és a megbízhatóság – biztosítása céljából. A tanácsadás tárgyát képező elemek megnevezése.

Lásd az intézkedés általános leírásánál.

8.2.2.3.3. 2.3.1 Szaktanácsadók továbbképzése

Alintézkedés:

- 2.3. - tanácsadók képzésének támogatása

8.2.2.3.3.1. A művelettípus leírása

Támogatás nyújtható a Mezőgazdasági Szaktanácsadási Rendszer keretében agrár-szaktanácsadói engedéllyel rendelkező, névjegyzékben regisztrált szaktanácsadók továbbképzéséhez.

8.2.2.3.3.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás. A támogatás évente igényelhető. A támogatás maximális összege 200 000 euró hároméves időszakonként.

8.2.2.3.3.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 2011. évi CVIII. törvény a közbeszerzésekről;
- 90/2009. (VII. 24.) FVM rendelet az agrár-szaktanácsadói tevékenység engedélyezéséről.

A közbeszerzési eljárások során az IH megfelelően figyelembe veszi az EU közbeszerzési szabályait, így különösen a 2004/18/EK irányelv, 2004/17/EK irányelv, 2014/23/EU, 2014/24/EU, 2014/25/EU irányelvek nemzeti jogrendszerbe való átültetését, valamint a 89/665/EEC és a 92/13/EEC direktívákat.

8.2.2.3.3.4. Kedvezményezettek

Közvetlen kedvezményezettek:

a továbbképzést szolgáltató szervezet.

Közvetett kedvezményezettek:

a szaktanácsadást megvalósító, a mezőgazdasági, élelmiszer-feldolgozási, erdőgazdálkodási és vidékfejlesztési szaktanácsadási tevékenység engedélyezéséről szóló külön rendelet alapján engedéllyel rendelkező, névjegyzékben regisztrált szaktanácsadók, a REL-alprogram sikeres megvalósítását támogató szaktanácsadók.

8.2.2.3.3.5. Támogatható költségek

A közbeszerzési eljárás keretében kiválasztott szolgáltató által az ajánlattétel alapján megkötött szerződésben meghatározott képzési típusok szerinti képzési díjak alkalmazásával és a képzésen résztvevők száma alapján kalkulált költség.

A képzési díj kalkulációja során elszámolható költségek a következők lehetnek:

- tananyagfejlesztés költsége,
- szervezési díj,
- oktatói díjak,
- utazási költségek (oktatók és szervezők esetén),
- tananyag sokszorosítás költségei,
- terem bérlés,
- egyéb dologi kiadások.

8.2.2.3.3.6. A támogathatóság feltételei

A továbbképzési szolgáltatást igénybevevők esetében:

- a jogszabály alapján szaktanácsadói engedéllyel rendelkező, névjegyzékben regisztrált szaktanácsadó,

A továbbképzési szolgáltatást nyújtó olyan

- szakigazgatási szervezet, vagy
- szakmai szervezet, vagy
- köztestület, vagy
- felsőfokú agrár oktatásra jogosult szervezet, vagy
- felnőttképzési jogosultsággal rendelkező agrár kutatást végző szervezet

amely agrárszabályozással és támogatásokkal kapcsolatos témakörökben releváns tapasztalattal rendelkezik és a nemzeti jogszabályban rögzített feltételek szerinti közbeszerzési eljárás keretében került kiválasztásra.

8.2.2.3.3.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Minél nagyobb arányú hozzájárulás az átfogó célkitűzésekhez (innováció, klímavédelem);
- költséghatékonyság;
- az 1305/2013/EU rendelet 15. cikk (4) bekezdésében felsorolt szakterületek minél nagyobb számának lefedését megvalósító képzés megszervezése;
- a szaktanácsadók továbbképzése terén szerzett tapasztalat és referenciák.

8.2.2.3.3.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A támogatás intenzitása a képzés megszervezéséhez és lebonyolításához kapcsolódó jogosult költségek 100%-a, de összességében 3 évenként legfeljebb 200 000 euró.

8.2.2.3.3.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.2.3.3.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A művelet a 2007-2013-as időszakban az intézkedésen belül nem létezett (új művelet).

- Kockázatot jelenthet a közbeszerzési szabályok nem megfelelő alkalmazása és betartása, ill. a közbeszerzési eljárások időigényessége, elhúzódása.

8.2.2.3.3.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A művelet megfelelő végrehajtása érdekében felhasználható a 2007-2013-as időszakban az egyéb képzésekkel kapcsolatos tapasztalat.
- Az Irányító Hatóság és a Kifizető Ügynökség munkatársait rendszeres képzéssel fel kell készíteni a közbeszerzésre vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazására, az eljárások ütemezésére, és – amennyiben lehetséges – elhúzódásuk elkerülésére (Corrective and Preventive Action 1).
- A potenciális kedvezményezetteket rendszeresen informálni kell a közbeszerzési szabályokról, ill. azok változásairól (Corrective and Preventive Action 2).

8.2.2.3.3.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.2.3.3.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Lásd az intézkedés általános leírásában.

8.2.2.3.3.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Általános elvek a megfelelő erőforrások – azaz a rendszeres képzésben részesülő és megfelelő szakképesítéssel rendelkező személyzet, valamint a tanácsadási tevékenység által lefedett szakterületeken a tanácsadási tapasztalat és a megbízhatóság – biztosítása céljából. A tanácsadás tárgyát képező elemek megnevezése.

Lásd az intézkedés általános leírásában.

8.2.2.4. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.2.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd az intézkedés általános leírásában.

8.2.2.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd az intézkedés általános leírásában.

8.2.2.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd az intézkedés általános leírásában.

8.2.2.5. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Lásd az intézkedés általános leírásában.

8.2.2.6. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

Általános elvek a megfelelő erőforrások – azaz a rendszeres képzésben részesülő és megfelelő szakképesítéssel rendelkező személyzet, valamint a tanácsadási tevékenység által lefedett szakterületeken a tanácsadási tapasztalat és a megbízhatóság – biztosítása céljából. A tanácsadás tárgyát képező elemek megnevezése.

Lásd az intézkedés általános leírásában.

8.2.2.7. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

Lásd az intézkedés általános leírásában.

8.2.3. M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)

8.2.3.1. Jogalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [16. cikk]

8.2.3.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz:

E: 3, 4, 9, 12

GY: 11, 15, 47

L: 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 34

V: 2, 4, 7, 8, 18, 21

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését: 8, 22

A támogatás célja, hogy erősítse a termelők biztosabb integrációját az élelmiszerláncba. Az intézkedéssel kívánjuk elősegíteni, hogy az EU, valamint a Magyarország által elismert minőségrendszerek és az azok keretében előállított termékek ismertek és elismertek legyenek a piacok és a vásárlók körében.

A támogatást az EMVA rendelet 16. cikk (1) bekezdés *a)* pont i. iii. és v. alatt felsorolt – kivéve az 1151/2012/EU rendelet 31. és 32. cikkei alá tartozó termékek – EU-s rendeletek [A] célterület], a *b)* pont

rendelkezéseinek megfelelően működő nemzeti minőségrendszerekhez való csatlakozásból és működéssel összefüggésben [B] célterület], továbbá a (2) bekezdés alapján az (1) bekezdés szerinti minőségrendszerek alá tartozó termékek promóciója során a gazdálkodónál felmerült költségek finanszírozásához nyújtjuk.

Az EU által szabályozott minőségrendszereken túl ösztönözzük a mezőgazdasági termelők nemzeti minőségrendszer keretében előállított magasabb minőségű mezőgazdasági termékek és élelmiszerek minőségrendszerhez kapcsolódását is. A nemzeti minőségrendszerek keretében előállított termékek magasabb minőséget képviselnek, mint a jogszabályok által támasztott minimum követelményeknek megfelelő, más, hasonló termékek.

A minőségrendszerekben tevékenykedők alábbi költségeinek támogatásával kívánjuk elérni, hogy az egyes rendszerekben résztvevők száma és a termékek ismertsége növekedjen:

- a minőségrendszerekben való részvétel költségei,
- a minőségrendszerek követelményeinek való megfelelést bizonyító költségek,
- a minőségrendszerben tevékenykedő csoportosulások által előállított termékekkel kapcsolatban felmerülő, a belső piacon végzett tájékoztatási és promóciós tevékenység során felmerült költségek.

Az intézkedéstől várjuk továbbá, hogy a minőségrendszereket népszerűsítő tájékoztatási és promóciós tevékenységek eredményeként bővüljenek a fogyasztók minőségrendszerekkel kapcsolatos ismeretei is.

Alintézkedés

(3.1) Speciális mezőgazdasági termékeket és élelmiszereket előállító termelők EU-s és nemzeti minőségrendszerhez történő csatlakozásának támogatása

Alintézkedés

(3.2) Minőségrendszerekhez kapcsolódó előállítói, termelői csoportosulások tájékoztatási és promóciós tevékenysége

Hozzájárulás Fókuszterületekhez:

Az intézkedés elsősorban az alábbi fókuszterülethez járul hozzá:

3/A Az EU-s vagy hazai minőségrendszerekben való részvétel ösztönzésével az élelmiszerláncba olyan elsődleges termelőket is be lehet integrálni, akik egyébként a kis volumenű termék-előállításuk miatt nem vennének részt abban.

A minőségrendszerekben résztvevők versenyképessége nőhet a jobb szerveződés, összefogás következtében. A magasabb hozzáadott értékű termékek értékesítésének lehetőségei kibővülnek, amennyiben a tájékoztatás illetve a promóció segítségével a fogyasztók körében ismertebbé és keresettebbé válnak a termékek.

A tájékoztatási illetve a promóciós tevékenység révén a fogyasztók megismerhetik a minőségrendszerek működését, az azok keretében előállított termékeket, azok különbözőségét más hasonló termékektől. Ennek eredményeként a fogyasztó több információval rendelkezik a minőségrendszerben előállított termék előállításának ellenőrzöttségéről, ezért fizetési hajlandósága is megnőhet ezen termékek iránt.

Az intézkedés hozzájárul még az alábbi fókuszterülethez is:

6/A: A minőségrendszerekben részt vevő termékek piaci pozíciójának megerősödése eredményeképpen a meglévő vidéki munkahelyek fenntarthatók és újabb munkahelyek is jöhetnek létre. Így a minőségrendszerekben előállított termékek előállításával foglalkozó termelők hozzájárulnak a vidék munkaerőmegtartó-képességéhez.

Hozzájárulás átfogó célkitűzésekhez:

Innovációs célok:

A minőségi termék előállítás önmagában is innovációt testesít meg a tömegtermeléshez képest.

A mezőgazdasági termelő vállalkozások minőségrendszerekhez való csatlakozása, az ilyen termékek élelmiszerláncba történő kapcsolása, valamint ez által a fenntartható fogyasztási szokások erősítése innovatív rendszert is eredményez.

Környezeti és Klímapolitikai célok:

A minőségrendszerben előállított termékek abban is különböznek a tömegtermeléstől, hogy szem előtt tartják a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást, így a minőségrendszer keretében történő termelés és értékesítés az éghajlatváltozás által okozott hatásokat mérsékelni képes.

8.2.3.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelet típusok szerinti bontásban. Az egyes művelet típusok esetében a támogatható költségek, a támogatható feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.3.3.1. 3.1.1 Mezőgazdasági termelők EU-s és nemzeti minőségrendszerhez történő csatlakozásának támogatása

Alintézkedés:

- 3.1. - a minőségrendszerekhez való csatlakozáshoz nyújtott támogatás

8.2.3.3.1.1. A művelet típus leírása

lásd intézkedés általános leírása

8.2.3.3.1.2. A támogatás típusa

A támogatás a minőségrendszerbe való belépéssel összefüggő, ezt követően a minőségrendszer működésével összefüggő, a termelőnél felmerülő költségek maximum 5 éven át történő kompenzációját fedezi.

- Vissza nem térítendő támogatás

8.2.3.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 1151/2012/EU Európai Parlament és Tanács rendelete a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről;
- az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény.
- Az Európai Parlament és Tanács rendelete 110/2008/EK rendelet a szeszesitalok meghatározásáról, megnevezéséről, címkézéséről és földrajzi árujelzőinek oltalmáról.

8.2.3.3.1.4. Kedvezményezettek

Mezőgazdasági termelő vagy ezek csoportja.

8.2.3.3.1.5. Támogatható költségek

Kizárólag az adott minőségrendszerben való részvétellel közvetlenül összefüggő és számlával igazolt alábbi költségek elismerhetők:

- adminisztratív költségek: az adott minőségrendszerhez történő csatlakozás díja, továbbá az abban való részvételből eredő költségek, mint pl. éves tagdíj, nyilvántartások költségei, minőségrendszernek való megfelelést igazoló szimbólum nyomtatása, stb.;
- a minőségrendszerhez kapcsolódó előírásoknak való megfelelést igazoló, előírt vizsgálatok költségei: fizikai, kémiai, érzékszervi, mikrobiológiai, stb.;
- a minőségrendszernek való megfelelést igazoló ellenőrzések költsége: független szerv által végrehajtott rendszeres vagy eseti, kizárólag a minőségrendszerre vonatkozó ellenőrzések.

8.2.3.3.1.6. A támogathatóság feltételei

A) célterület:

A pályázó:

- a minőségrendszerhez újonnan csatlakozó aktív mezőgazdasági termelő (8.1)
- az 1151/2012/EU rendelet hatálya alá tartozó minőségrendszerek esetén a termelő az adott minőségrendszerhez kapcsolódó csoportosulás tagja.

Az előállított termék:

a 1305/2013/EU rendelet 16. cikk (1) bek. a) pont i., iii, v. alpontban foglaltak szerint a következő rendszerekhez való csatlakozáshoz nyújtható:

- az előállított termék megfelel az 1151/2012/EU rendelet minőségre utaló választható kifejezések (kivéve az 1151/2012/EU rendelet 31. és 32. cikk) rendszerének (a földrajzi árujelző oltalommal rendelkező termékek, illetve a hagyományos különleges termékek az EU-s regiszterben „Door” adatbázis elvárásainak), vagy
- szeszes italok esetében a 110/2008/ EK rendeletnek megfelelő termék előállítója, és az előállított termék szerepel az EU „Spirits” regiszterben, vagy
- a borra vonatkozó 1308/2013/EU tanácsi rendelet II. része, II. címe I. fejezetének Ia. szakasza (a forgalomba hozatali engedély az EU-s regiszterben (E-bacchus) szereplő, oltalom alatt álló eredet-megjelölés, vagy földrajzi jelzés használatát teszi lehetővé).

B) célterület:

A pályázó:

- a minőségrendszerhez újonnan csatlakozó aktív mezőgazdasági termelő (8.1)

Az előállított termék:

- megfelel az alábbi minőségrendszerekre irányadó szabályoknak:
  1. Kiváló Minőségű Sertéshús (KMS)
  2. Kiváló Magyar Élelmiszer (KMÉ)
  3. Hagyományok – Ízek – Régiók (HÍR)
  4. Nemzeti Parki Termék (NPT)

A fenti nemzeti minőségrendszerek esetén biztosított az EMVA rendelet 16 cikk (1) b) pontjában rögzített feltételeknek való megfelelés.

8.2.3.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- részvétel termelői csoportban vagy termelői szervezetben,
- az 1305/2013/EU rendelet 2. cikk. n) pontja szerinti fiatal mezőgazdasági termelő, vagy olyan fiatal mezőgazdasági termelő, aki a támogatási kérelem benyújtását megelőző öt évben kezdte meg mezőgazdasági tevékenységét.

8.2.3.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A termelő oldalán a minőségrendszerbe való belépéssel, továbbá a minőségrendszernek való megfeleléssel összefüggésben felmerült és ténylegesen kifizetett elszámolható költségek 100%-a, de összesen legfeljebb 1000 euró/év/termelő összeg, amely maximum 5 évig adható.

8.2.3.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.3.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A művelet új, ugyanakkor a végrehajthatóság szempontjából kevésbé kockázatos, mivel a kifizetés alapja kizárólag az adott minőségrendszerbe való belépéssel, továbbá a termék minősítésével és ellenőrzésével kapcsolatos, a rendszer által megállapított tételes költségek. Így a támogatás kizárólag a ténylegesen felmerült, számlákkal igazolt kiadás.

8.2.3.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A Mezőgazdasági és elsődleges élelmiszer-termékek termelését és forgalomba hozatalát az EU szabályoknak megfelelő – azokon lényegesen túlmutató – nemzeti jogi keretek szabályozzák, továbbá a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) folyamatos kontroll alatt tartja.
- A felsorolt nemzeti minőségrendszerek felügyeletét a Földművelésügyi Minisztérium látja el.
- A fentiek alapján a megvalósításban a művelet alatt felmerülő és elszámolható költségek tekintetében a magas szintű szabályozottság és ellenőrzöttség garanciát jelent arra nézve, hogy nem megfelelő minőségrendszerhez kapcsolódó költségek nem kerülhetnek elszámolásra.

8.2.3.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján a művelet végrehajtásának kockázata alacsony.

A művelet a fentiek alapján végrehajtható.

8.2.3.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns, mivel:

a támogatás alapja a termelőnél felmerült, ténylegesen kifizetett és igazolt adott évi költség.

Az évente felmerülő költségek nagy mértékben függenek az adott évben a minőségrendszerbe bevonni kívánt (új belépés) vagy a további években a már minősített **termékek** számától és milyenségétől, az egyes termékekkel kapcsolatos specifikus költségektől (minősítések, ellenőrzések jellege, gyakorisága, stb.). Ezért adott **gazdálkodóra** vonatkozóan évenként felmerülő tételes támogatási költség előre nem meghatározható.

Ugyanakkor az éves maximális költségtérítés, mint az ösztönző támogatás maximuma a 1305/2013/EK rendelet II. számú mellékletében meghatározott maximális összeg alatt került rögzítésre. Ez az összeg a magyarországi, adott gazdálkodónál várható költség-viszonyok ismeretében elegendő ösztönző hatással bír.

8.2.3.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A nemzeti szinten elismert, mezőgazdasági termékekre, gyapotra vagy élelmiszerekre vonatkozó támogatható minőségrendszerek megnevezése – a mezőgazdaságiüzem-tanúsítási rendszereket is beleértve – , valamint annak igazolása, hogy az említett minőségrendszerek megfelelnek az 1305/2013/EU rendelet 16. cikke (1) bekezdésének b) pontjában felsorolt négy konkrét kritériumnak

1. „Kiváló Minőségű Sertéshús” (KMS):

[Létrehozva az 1323/2012 (VIII. 30.) Kormányhatározat 1.2 pont d) alpontja alapján.]

A KMS tanúsító védjegy, amelynek hasznosítását és működtetését a Vágóállat és Hús Szakmaközi Szervezet és TermékTanács szervezetén belül kialakított különálló szervezeti egység látja el. A minőségrendszer legfontosabb elemei:

- Magyarországon felnevelt vágott állat húsa, amely az EU által engedélyezett takarmány-összetevők alkalmazásán túl az etetett takarmánygabona alapú. Ezen belül a kukorica GMO-mentes
- A nem növényi eredetű melléktermékek aránya nem haladhatja meg az 5%-ot
- A friss sertéshúsnak meghatározott márványossággal és sajátos, különleges íz és illatvilággal kell rendelkeznie

Ezen jellemzőknek a késztermék minőségében is meg kell jelenniük.

2. Kiváló Magyar Élelmiszer (KMÉ):

Célja: a kiemelkedően magas minőségű, Magyarországon előállított élelmiszerek megkülönböztetése a

piacon. Az elismert termékekről a Földművelésügyi Minisztérium (FM) nyilvántartást vezet. A minőségrendszer legfontosabb elemei:

- érzékszervi tulajdonságok (íz, illat, állag)
- fogyasztóbarát eljárás, összetétel, tápérték
- csomagolás és megjelenés (design)

A védjegyes termékek esetében utóellenőrzés történik, melyet akkreditált szervezet végez.

A KMÉ 1997-ben létrehozott tanúsító védjegy (lajstromszám: 154 794), amelynek hasznosítását és működtetését a FM szervezetén belül kialakított Tanúsítási Titkárság és Bíráló Bizottság látja el.

A minőségrendszer garantálja, hogy a kötelező erejű termékleírás alapján olyan terméket állítanak elő a termelők, amely minősége lényegesen felülmúlja a termékre vonatkozó kereskedelmi előírások szerint megkövetelt minőséget. A termékleírásnak való megfelelést független tanúsító szervezet által elvégzett ellenőrzések garantálják, a rendszer minden termelő számára nyitott és átlátható.

3. Hagyományok-Ízek-Régiók (HÍR):

A minőségrendszerben tájjellegű és hagyományos mezőgazdasági termékekkel és élelmiszerekkel lehet részt venni. A minőségrendszer követelményeinek való megfelelést a HÍR Bíráló Bizottság termékleírás alapján végzi.

A minőség rendszer legfontosabb elemei:

- a termény vagy termék dokumentált történelmi múlttal rendelkezik
- adott tájegységhez (településhez) kötődik
- hagyományos előállítási mód
- előállításának legalább egy eleme helyi, speciális tudáson alapul
- ismertség (legalább az előállítási körzetben)
- előállítás és forgalmazás megléte

A termékleírásnak való megfelelést a hatóság vagy független tanúsító szervezet évenként ellenőrzi. A termelőknek önellenőrzést is kell folytatni.

A minőségrendszerben való elismerést – a fogyasztók felé történő tájékoztatás elősegítése érdekében – a HÍR védjegy használata biztosítja, mely 2002-ben került bejegyzésre, 2012-ben pedig megújításra (lajstromszám 172 636).

A minőségrendszer és a védjegy hasznosítását és működtetését a FM szervezetén belül kialakított különálló szervezeti egység látja el. Az elismert termékekről a FM nyilvántartást vezet.

A minőségrendszer garantálja, hogy kötelező erejű termékleírás alapján, hagyományos módon, sajátos jellemzőkkel rendelkező terméket állítanak elő a termelők. A termékleírásnak való megfelelést hatósági vagy független tanúsító szervezet által elvégzett ellenőrzések garantálják, a rendszer minden termelő számára nyitott és átlátható.

4. Nemzeti Parki Termék tanúsító védjegy:

Nemzeti Parki Termék tanúsító védjegy (lajstromszám: 201 688) hasznosítását és működtetését a Nemzeti Park Igazgatóságok (NPI) látják el.

A minőségrendszer legfontosabb elemei:

- a termék vagy szolgáltatás előállítása védett természeti területen vagy NATURA 2000 területen történik
- a termék vagy szolgáltatás megfelel a tanúsítványi feltételeknek
- a bírálatot a Nemzeti Parki Tanúsítvány Bizottság végzi
- a védjegyesekről a NPI és a koordináció nyilvántartást vezet

A minőségrendszer garantálja a tanúsítványi feltételeknek megfelelő, hagyományos gazdálkodás során Natura 2000 vagy védett természeti területen megtermelt és előállított termékeket. A védjegyhasználati jogosultságnak való megfelelést a Nemzeti Park Igazgatóságok és a hatósági ellenőrzések garantálják. A rendszer nyitott minden termelő részére és átlátható.

Azon támogatható önkéntes mezőgazdaságtermék-tanúsítási rendszerek, amelyeket a tagállam a bevált gyakorlatokra vonatkozó uniós iránymutatásoknak megfelelőként ismer el

Nem releváns, mivel a 16. cikk 1. pont *c*) lehetőséget nem alkalmazzuk.

8.2.3.3.2. 3.2.1 Minőségrendszerekhez kapcsolódó előállítói, termelői csoportosulások tájékoztatási és promóciós tevékenysége

Alintézkedés:

- 3.2. - a termelők csoportjai által a belső piacon végzett tájékoztatási és promóciós tevékenységek támogatása

8.2.3.3.2.1. A művelettípus leírása

Támogatás nyújtható a 3.1. alintézkedés alatti minőségrendszerhez kapcsolódó termelői csoportosulások közös, az adott minőségrendszerre vonatkozó tájékoztatási és promóciós (marketing) tevékenységeihez.

Támogatás kizárólag a működő (active) minőségrendszerek promóciós tevékenységéhez nyújtható, vagyis abban az esetben, ha a minőségrendszerhez való csatlakozás lehetősége folyamatosan nyitva áll.

A támogatás elsődleges célja, hogy a csoportosulások minél szélesebb körben megismertethessék a minőségrendszer működését, a minőségjelöléseket, és felhívják a figyelmet a minőségrendszerek keretében előállított termékek megkülönböztető tulajdonságaira más hasonló termékektől.

A támogatás célja továbbá, hogy a csoportosulások által végzett tájékoztatási és promóciós tevékenység eredményeképpen erősödjön a bizalom a minőségrendszerek keretében előállított termékek iránt.

1308/2013/EU rendelet 45. cikk borok esetében termékmarketing támogat.

Kereskedelmi márkák népszerűsítése nem támogatható.

A marketing és promóciós szolgáltatások beszerzése az EU és nemzeti közbeszerzési jogforrások és eljárások figyelembe vételével történhet.

8.2.3.3.2.2. A támogatás típusa

A 3.1 alintézkedésben foglalt minőségi rendszerekben részt vevő mezőgazdasági termelők csoportosulásainak a megadott minőségi rendszert népszerűsítő, a 807/2014/EU rendelet 4. cikkben foglaltaknak megfelelő promóciós és marketing tevékenységek költségeihez.

Vissza nem térítendő támogatás.

8.2.3.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

1308/2013/EU Európai Parlament és Tanácsi rendelet a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről.

8.2.3.3.2.4. Kedvezményezettek

Mezőgazdasági termelők csoportosulása, amelyek a 3.1 alintézkedésben foglalt valamelyik minőségrendszer követelményeinek megfelelően állítják elő terméküket, és a minőségi rendszerben történő bejegyzési kérelmük az Európai Unióhoz vagy az illetékes nemzeti bírálati eljárásba legalább benyújtásra került.

8.2.3.3.2.5. Támogatható költségek

A termelői, előállítói csoportosulásoknak a minőségrendszerhez kapcsolódó, csoportos belpiaci tájékoztatási és promóciós tevékenységeinek költségei, pl.:

- vásárokon, helyi piacokon, kiállításokon és egyéb, a nyilvánosság előtti belpiaci eseményeken való megjelenéséhez kapcsolódó költségek
- reklámhoz kapcsolódó költségek
- vásárlásösztönzéshez kapcsolódó költségek
- PR tevékenységhez kapcsolódó költségek

Kizárólag azok a marketing és promóciós költségek támogathatók, amelyek a minőségi rendszer-csoportosulásnak a csoport – mint minőségi rendszer (földrajzi eredetvédelem) érdekét szolgálják.

Nem támogatható:

Egyedi termelők és termékek promóciója – még csoportos megnyilvánulási formában sem támogatható.

8.2.3.3.2.6. A támogathatóság feltételei

A termelői csoportosulás az EU-s vagy nemzeti minőségrendszernek megfelelő termék(ek) piacra vitelének előmozdításával foglalkozik, és legalább 5 taggal rendelkezik.

8.2.3.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- a tájékoztatási és promóciós tevékenység által elérhető célcsoport nagysága
- költséghatékonyság: az elérendő célcsoporthoz viszonyított egységnyi költségek aránya

8.2.3.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Az elszámolható költségek 70%-a.

8.2.3.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.3.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A művelet az EAFRD alap programjaiban Magyarországon előzmények nélküli.
- Ki kell zárni a KAP I forrásból való egyes tevékenységek kettős finanszírozásának lehetőségét.

8.2.3.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A KAP I forrásból való kettős finanszírozás lehetőségének kizárását a Kifizető Ügynökség mindkét forrásra kiterjedő informatikai, kifizetés-kezelési (teljesített számlák) és ellenőrzési rendszere biztosítja (CPA 5).
- A művelet szabályszerűségének ellenőrzésére kiemelt figyelmet fordítanak az illetékes szervezetek.

8.2.3.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján a művelet végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.3.3.2.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns, mivel a jogosult költségek elszámolása ténylegesen felmerült és igazolt kiadások alapján történik.

8.2.3.3.2.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A nemzeti szinten elismert, mezőgazdasági termékekre, gyapotra vagy élelmiszerekre vonatkozó támogatható minőségrendszerek megnevezése – a mezőgazdaságiüzem-tanúsítási rendszereket is beleértve – , valamint annak igazolása, hogy az említett minőségrendszerek megfelelnek az 1305/2013/EU rendelet 16. cikke (1) bekezdésének b) pontjában felsorolt négy konkrét kritériumnak

Jogosultak: a 3.1 alintézkedésben felsorolt minőségi rendszerek.

Azon támogatható önkéntes mezőgazdaságitermék-tanúsítási rendszerek, amelyeket a tagállam a bevált gyakorlatokra vonatkozó uniós iránymutatásoknak megfelelőként ismer el

Nem releváns, mivel ezt a minőségi rendszer lehetőséget nem alkalmazzuk.

8.2.3.4. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.3.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd a művelet vonatkozó leírását.

8.2.3.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd a művelet vonatkozó leírását.

8.2.3.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd a művelet vonatkozó leírását.

8.2.3.5. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns.

8.2.3.6. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

A nemzeti szinten elismert, mezőgazdasági termékekre, gyapotra vagy élelmiszerekre vonatkozó támogatható minőségrendszerek megnevezése – a mezőgazdaságiüzem-tanúsítási rendszereket is beleértve – , valamint annak igazolása, hogy az említett minőségrendszerek megfelelnek az 1305/2013/EU rendelet 16. cikke (1) bekezdésének b) pontjában felsorolt négy konkrét kritériumnak

Lásd a művelet vonatkozó leírását.

Azon támogatható önkéntes mezőgazdaságitermék-tanúsítási rendszerek, amelyeket a tagállam a bevált gyakorlatokra vonatkozó uniós iránymutatásoknak megfelelőként ismer el

Nem releváns.

8.2.3.7. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

Nem releváns.

8.2.4. M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)

8.2.4.1. Jogalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [17. cikk]

8.2.4.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz

E: 1, 3, 8, 9, 10, 12, 13, 16, 22, 25, 29, 30

GY: 5, 6, 7, 8, 10, 11, 17, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 30, 36, 37, 38, 40, 43, 44, 47, 48

L: 2, 4, 8, 9, 11, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 31, 33, 35, 36,38

V: 1, 2, 6, 7, 11, 12, 15, 16, 18, 19, 20, 22,

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését

1, 2, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 20, 21, 23, 24, 27, 30, 31, 34, 35, 37, 40, 42, 44, 45, 47,49

Az intézkedés céljai:

Alintézkedés

(4.1) Mezőgazdasági üzemek összteljesítményének és fenntarthatóságának javítása

Általános leírás:

Magyarország 2014-2020 között a 4.1. számú alintézkedés keretében öt területre helyezi a hangsúlyt:

4.1.1. művelet: Az állattenyésztési ágazat fejlesztése

4.1.2. művelet: A kisméretű terménytárolók és szárítók építése és energiahatékonyságuk javítása

4.1.3. művelet: A kertészeti ágazat fejlesztése

4.1.4. művelet: Mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztése

4.1.5. művelet: Az agrár-innovációs operatív csoportok innovatív projektjeinek megvalósításához szükséges beruházások megvalósítása

Az alintézkedés a kézimunka-igényes állattartási és kertészeti ágazatok fejlesztésén, versenyképességének javításán keresztül hozzájárul az Európa 2020 Stratégiához kapcsolódóan Magyarország által a Nemzeti Reform Programban vállalt célkitűzéshez, mely szerint a foglalkoztatási rátát 2020-ig 75%-ra növeli. Emellett az energiahatékonyság javítása és a megújuló energiaforrások használatának tervezett ösztönzése segíti a teljes energiafelhasználáson belül a megújuló energiaforrások részarányának 14,65%-ra növelését, a **10,418** százalékos energia megtakarítás elérését, valamint az EU emisszió-kereskedelmi rendszerén kívül az üvegházhatású gázok kibocsátása legfeljebb 10%-os növekedésének betartását a 2005. évi szinthez képest.

Az alintézkedés tükrözi továbbá a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia mezőgazdaság számára megfogalmazott ajánlásait. A műveleteket az azonosított nemzeti szükségletek alapján alakítottuk ki.

A hazai állattartó telepek naturális mutatói – elsősorban technológiai hiányosságok miatt – elmaradnak a legfontosabb versenytársakétól. Kedvezőtlen az ágazat erőforrás hatékonysága, a gazdák sok esetben környezetterhelő technológiákat alkalmaznak. Az állattartás költségeit legnagyobb arányban a takarmányárak befolyásolják, ám a tartástechnológia fejlesztésén keresztül javítható az ágazat eredményessége és bővíthető az állomány nagysága, ami új férőhelyek kialakítását követeli meg.

Magyarországon a duális üzemszerkezet a jellemző, ezért a kisméretű gazdaságok erősítése és az életképes közepes méretű gazdaságok létrehozása a cél. Ebből kifolyólag a műveletek során alkalmazott STÉ felosztások felelnek meg legjobban Magyarország birtokpolitikai elveinek, továbbá ez feleltethető meg az alkalmazott degresszióval. A források 80%-a a kis és közepes üzemmérettel rendelkező gazdaságok számára lesz elérhető, a maradék 20% viszont mindenki számára rendelkezésre áll.

A kertészeti ágazat jelentős részesedéssel jelenik meg a magyar mezőgazdaság kibocsátásában, de ennél is fontosabb a foglalkoztatásban betöltött szerepe. Magyarország területei - természeti adottságaik révén – rendkívül alkalmasak a zöldség-gyümölcs és egyéb kertészeti termelésre. A kedvező földrajzi elhelyezkedése miatt pedig a jelenleginél jóval nagyobb, kihasználatlan piaci potenciállal rendelkezik. A kistermelők nagy száma, az elaprózott birtokok és az ennek ellenére alacsony termelői szervezettség magával hozza a technológiai lemaradást, az elavult ültetvényszerkezetet. Az alintézkedés elsősorban az ágazat piaci igényeknek való jobb megfelelése érdekében elősegíti a technológiai háttér, a tárolókapacitások, a betakarítást követő (ún. post harvest) tevékenység fejlesztését és az ültetvények korszerűsítését.

Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklését alapvetően az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével lehet elérni. A fosszilis energiahordozók magas ára ugyanakkor csökkenti az ágazatok jövedelemtermelő-képességét, tekintve, hogy a kertészeti és állattenyésztési ágazatokban is magas az energiaköltségek aránya, ami részben annak köszönhető, hogy nem megfelelő az energia-felhasználás hatékonysága. Éppen ezért az alintézkedés kiemelt célja a két ágazatban az épületek és a beépített technológiák energetikai szempontú korszerűsítésének támogatása, valamint a megújuló energiaforrások alkalmazásának elősegítése.

A termálvíz kihasználása a hazai zöldség- és dísznövénytermesztés fejlesztésének egyik potenciális tartaléka. Fontos szerepe van továbbá a földgázimport-függőség és a károsanyag-kibocsátás csökkentésében is. A kitermelt víz energiatartalmának azonban csak mintegy 45%-a hasznosul, a berendezések elavult műszaki színvonalának köszönhetően. Emiatt az alintézkedés célul tűzi ki az olcsóbb, a környezetileg és az ellátásbiztonság szempontjából is kedvezőbb termálenergia kertészeti hasznosítását és a meglévő termálkutak felújítását.

A kis gazdaságok felvásárló piaci kitettségből fakadó versenyképességi hátrányának mérséklését, valamint a növénytermesztés és állattartás közötti lokális üzleti kapcsolatrendszerek megerősödését a korszerű és energiahatékony, kisebb léptékű terménytároló és szárító tároló kapacitások támogatásával szükséges előmozdítani.

Az alintézkedés támogatja továbbá az állattartó telepeken keletkező trágya környezetvédelmi előírásoknak megfelelő kezelését, tárolását és további hasznosítását segítő építési és technológiai beruházásokat. Az ÜHG kibocsátás csökkentése érdekében a megfelelően alkalmazott trágyatárolási technológiák és a hozzájuk kapcsolódó kezelési eljárások, lehetővé teszik az irányított folyamatok végrehajtását, csökkentve a nem várt folyamatokból származó gáznemű, oldatban lévő, vagy porszerű anyagok távozását. A trágyakezelés megoldása egyben további hasznosítási lehetőségeket is jelent, különösen a komposztkészítés vagy energetikai hasznosítás formájában. Tekintve a kistermelők magas arányát, és az őket érintő beruházás költségeinek relatív magas voltát, kezdeményezzük a közös trágyatárolás kialakítását és kiemelt finanszírozását.

Az alacsony jövedelmezőség következménye, hogy az állattenyésztési és a kertészeti ágazatok fejlesztéséhez nem áll rendelkezésére elegendő saját tőke, amit súlyosbít az idegen tőke magas költsége. Ezt orvosolandó, az alintézkedés lehetőséget biztosít kamattámogatás igénybevételére. A támogatások eléréséhez szükséges versenyképességi küszöbérték csökkentése valamennyi állattenyésztési és kertészeti ágazat szereplője számára kedvez.

A kollektív beruházás lehetőségének megteremtésével együttműködést ösztönző elem kerül az alintézkedésbe, az ágazatok hatékonyságának további javítása érdekében.

A fiatal gazdálkodók élethelyzetükből fakadóan (induló mezőgazdasági vállalkozók vagy legfeljebb 5 éve gazdálkodók) és az általuk igényelt fő támogatási formáknak megfelelően elsősorban a primer termelésben (alapanyag termelés) vesznek részt. Annak érdekében, hogy a termelés eredményessége megfelelő legyen, szükséges az alaptámogatás mellett olyan magas támogatási intenzitással rendelkező műveleteket elérhetővé tenni számukra, amelyek igénybe vételével megvalósíthatóvá válnak az üzleti tervben foglalt eredmények. Ez valamennyi művelet esetében betervezésre került.

A vízgazdálkodás területén három célterületet azonosítottunk: a vízvisszatartást, a meliorációt és a vízfelhasználás hatékonyságának javítását, valamint az öntözött területek növelését célzó beruházások támogatását. Valamennyi művelet figyelembe veszi a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv mezőgazdasággal kapcsolatos tervezett intézkedések során megfogalmazott ajánlásokat. Ennek megfelelően a műveletek alapvető célja a felszíni és felszín alatti vizek megfelelő jó állapotba hozásához és/vagy a jó állapotuk

megőrzéséhez szükséges intézkedések támogatása, ezen belül a vízvisszatartás, a vízkészleteinkkel való fenntartható gazdálkodás, takarékos öntözési technológiák elterjesztése, a klímaváltozásnak ellenálló termelési módszerek és fenntartható területhasználat biztosítása. Mindhárom célterület úgy szolgál ökológiai célokat, hogy közben hozzájárul a mezőgazdaság kiegyensúlyozottabb termeléséhez. A vízgazdálkodásnak kétségtelenül egyik kulcsszereplője a gazdálkodó, mint vízfelhasználó. Ennélfogva a gazdálkodók ösztönzése a vízhatékonysági fejlesztésekre multiplikátor hatással bír a teljes vizes spektrumban. Ezen ösztönzés pedig kizárólag akkor lehet eredményes, ha a gazdálkodónál üzemi szinten is jelentkező, számszerűsíthető termelési előny is képződik.

A 4.1. alintézkedés hozzájárulása a Fókuszterületekhez

1/B Az EIP együttműködésen alapuló projektek részét képező gazdálkodói „pilote” beruházások eredményei és azok megosztása által a kedvezményezettek széles köréhez jutnak el korszerű ismeretek, megoldások, módszerek.

2/A A mezőgazdasági termelők szükségleteihez illeszkedő alintézkedés megfogalmaz gazdaságossági kritériumokat, melynek keretében biztosítható a mezőgazdasági termelők tőke és természetes hatékonyságával mért versenyképességének javulása.

2/B A fiatal mezőgazdasági termelők szükségleteihez illeszkedő művelet keretén belül biztosítható az induló mezőgazdasági vállalkozók piac- és versenyképessége, a minőségi termelés alapjainak létrehozása.

4/B A vízvisszatartás és a vízkészletekkel történő fenntartható gazdálkodás támogatása hozzájárul a vízgazdálkodás javításához.

5/A Az alintézkedés a meglévő öntözés-technológiák víztakarékosságának javulásának támogatásával javítja a víz felhasználás hatékonyságát.

5/B Az alintézkedés biztosítja az energiahatékonyság, az épületenergetikai, valamint az energiaellátást érintő felújításokat, valamint a megújuló energiaforrások alkalmazásának támogatását ezáltal javítja a mezőgazdasági üzemek energia felhasználásának hatékonyságát.

5/D A környezetvédelmi előírásoknak megfelelő trágyatárolók megépítésének támogatása hozzájárul az üvegházhatású gázkibocsátás csökkentéséhez.

6/A Az alintézkedés hozzájárul a kisméretű gazdaságok számának növekedéséhez, ezáltal a foglalkoztatottak számának emelkedéséhez is.

A 4.1. alintézkedés hozzájárulása az átfogó célkitűzésekhez

Innovációs célok:

Az Európai Innovációs Partnerséghez kapcsolódó beruházási művelet megteremti a kapcsolatot az innovációs együttműködések és a technológiafejlesztés alintézkedés között. Valamennyi művelet esetében kiválasztási kritérium az önálló innovatív tartalom, vagy innovációs eredmény átvétele, amely műveleti szinten biztosítja az innováció teljesülését.

Klímapolitikai célok

Az alintézkedés az energiahatékonyság javításán és a megújuló energiaforrások támogatásán keresztül

biztosítja a szén-dioxid kibocsátás csökkenését, valamint az energiafelhasználás csökkenését.

Környezeti célok:

Az ökológiai szempontok figyelembe vétele a környezetbarát technológiák alkalmazásán, valamint az energiahatékonyságon keresztül valósul meg. A kiválasztási kritérium tehát biztosítja az alintézkedés környezetvédelmi törekvéseit.

Alintézkedés

(4.2) Mezőgazdasági termékek feldolgozásába/forgalmazásába és/vagy kifejlesztésébe történő beruházások támogatása

Általános leírás:

Az agrártermékek versenyképességének és piaci stabilitásának kiemelkedő tényezője a minél magasabb szintű és minőségű feldolgozottság. A mikro-és kisméretű élelmiszer-feldolgozó kapacitásoknak különösen jelentős szerepük van a mezőgazdasági termelők integrálásában, a helyi, regionális ellátásban, a foglalkoztatásban, ugyanakkor tőkeszegénységük, innovációs elmaradásuk, piaci és szakmai ismereteik hiánya miatt jelentős részük követő, vagy túlélő stratégiát folytat.

Fentiek miatt Magyarország 2014-2020 között a 4.2. számú alintézkedés keretében két területre helyezi a hangsúlyt:

4.2.1. művelet: Mezőgazdasági termékek értéknövelése és erőforrás-hatékonyságának elősegítése a feldolgozásban

4.2.2. művelet: Borászat termékfejlesztésének és erőforrás-hatékonyságának támogatása

A támogatással a gazdálkodók olyan fejlesztéseket végezhetnek el, amelyek hozzásegítik tevékenységük gazdaságos folytatásához, a saját, ill. alkalmazotti foglalkoztatás fenntartásához, a helyi ellátás biztosításához.

A versenyképes vállalkozások vonatkozásában a támogatás célja a versenyképesség további javítása a legkorszerűbb, innovatív technológiákkal, különös hangsúllyal a magasabb minőségű, speciális igényeket – például környezettudatosság – kielégítő termékek előállítására szempontjából. Kiemelten támogatjuk az innovációk eredményeinek gyakorlati megvalósítását.

Az élelmiszer-feldolgozás nyersanyag-, energia-, és vízfelhasználás valamint szennyvíz kibocsátásának csökkentése környezet- és klímavédelmi szempontból indokolt. Az input-hatékonyság növelésére irányuló támogatással ösztönözni kívánjuk a vállalkozások működésében a környezetközpontúságot, az elérhető legjobb technikák (BAT – Best Available Technics) és módszerek alkalmazását, amely jelentősen hozzájárulnak a termék-előállítás környezeti kockázatainak minimalizálásához, valamint a környezetterhelés csökkentéséhez.

Az alintézkedés feltételeinek kialakítása során figyelembe kell venni az egyes szakágazatok speciális fejlesztési igényeit és lehetőségeit is. Fontosnak tartjuk, hogy csak olyan fejlesztéseket támogassunk, amelyek közvetlenül és kizárólag a fenti célokat szolgálják, összhangban Magyarország közép és hosszú távú élelmiszeripari fejlesztési stratégiájával, valamint az egyes szakágazati stratégiákkal (pl. sertésstratégia, zöldség-gyümölcs stratégia stb.). Az elmúlt 10 év során a szőlőbor előállítás jelentős strukturális, minőségi és piaci fejlődésen ment keresztül, amely fejlődés további előmozdítása továbbra is

kiemelt jelentőséggel bír, mind a termékfejlesztés, mind az erőforrás-hatékonyság javítása terén.

A 4.2. alintézkedés hozzájárulása a Fókuszterületekhez

1/B Az EIP együttműködésen alapuló projektek részét képező gazdálkodói „pilote” beruházások eredményei és azok megosztása által a kedvezményezettek széles köréhez jutnak el korszerű ismeretek, megoldások, módszerek.

3/A Az élelmiszer-feldolgozás jelentősen hozzájárul az elsődleges termelők élelmiszerláncba történő integrálásához, ezáltal biztonságához. A feldolgozás a mezőgazdasági termékek hozzáadott értékének növelésével, új termékekkel új piacokon való megjelenéssel javítja a termelők piaci biztonságát. Emellett REL a tematikus alprogram egyik legfontosabb eszköze ez a művelet, hiszen a támogatandó beruházások elősegítik az élelmiszer-előállító termelők (mikro- és kisméretű vállalkozások) piacra jutását, azaz a jobb integrálását az agrár-élelmiszerláncba.

5/B Az élelmiszer-feldolgozás rendkívül anyag-, energia- és vízigényes iparág. Ezen túlmenően nagy mennyiségben keletkezik melléktermék és hulladék, amelynek csökkentése, illetve a feldolgozás hatékonyságának javítása szintén erőforrás-hatékonysági célkitűzés. Az erőforrások pazarlása a nagyfokú környezetterhelésen túlmenően az élelmiszerek előállítási költségeit is jelentősen emeli, így az elsődleges termelők jövedelmezőségét is rontja. A célzott fejlesztések eredményeként csökken a feldolgozó vállalkozások fajlagos energia, víz és alapanyag igénye és felhasználása. Ez által csökken a teljes agri-food lánc ágazat „karbon lábnyoma”, miközben javul a vállalkozások versenyképessége is.

6/A Az élelmiszer-feldolgozás - mint munkaerőigényes ágazat - fejlesztései jelentősen hozzájárulnak az új munkahelyek létrejöttéhez.

A 4.2. alintézkedés hozzájárulása az átfogó célkitűzésekhez

Innovációs célok:

Az alintézkedés mindkét művelete közvetlenül vagy közvetve innovációs célokat is szolgál a termékfejlesztést és erőforrás-hatékonyságot célzó, vagy az agrár-innovációs operatív csoportok kísérleti fejlesztései által.

Klímapolitikai célok:

Klímapolitikai célokat szolgálnak elsősorban az erőforrás-felhasználás javítását célzó fejlesztések közül az energiahatékonysági beruházások. A REL célterület az ellátási lánc lerövidítésével csökkenti az élelmiszerforgalmazás környezetterhelését.

Környezeti célok:

Környezetvédelmi célokat szolgálnak elsősorban az erőforrás-felhasználás javítását célzó fejlesztések közül a víztakarékossági, az alapanyag- és hulladék-takarékossági beruházások

A REL (Rövid Ellátási Lánc) együttműködések mezőgazdasági termék-értékesítéshez kapcsolódó beruházásainak támogatása (4.2.1. és 4.2.2. műveletekhez kötődően)

Általános leírás

A REL együttműködés tagjainak a mezőgazdasági termékértékesítéshez kapcsolódó egyedi és kollektív kereskedelmi eszközberuházását, valamint kereskedelmi infrastruktúra fejlesztését kívánjuk támogatni. A REL együttműködések beruházásai ezzel két fejlesztési szükséglet megoldását segítik elő (részletesen lásd REL tematikus alprogram):

- 1. A REL élelmiszerlánc-biztonságának fejlesztése
- 2. A REL-t választó termelők kereskedelmi és marketing felkészültségének fejlesztése

Alintézkedés

(4.4.) Az agrár-környezetvédelmi, illetve az éghajlatváltozással kapcsolatos célok teljesítéséhez kapcsolódó nem termelő beruházásokhoz nyújtott támogatás

Általános leírás:

A mezőgazdasági termelés színtere széleskörű ökoszisztéma szolgáltatásaival hozzájárul a közjavak előállításához, megőrzéséhez, a gazdálkodás e funkciója azonban az elmúlt évtizedekben visszaszorulni látszik.

A mezőgazdasági táj ökoszisztéma szolgáltatási szintjének visszaállításához, fejlesztéséhez, szükséges a nem termelő beruházások támogatása.

Az alintézkedés két műveletet foglal magában.

4.4.1. művelet: Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

4.4.2. művelet: Vízvédelmi beruházások

Az élőhelyfejlesztési célú művelet célja az agrár-környezetvédelmi és éghajlatváltozással kapcsolatos kifizetések céljaival összefüggően a fajok és élőhelyek természetvédelmi helyzetének megőrzése, javítása valamint a Natura 2000 területek és a magas természeti értékkel rendelkező gazdálkodási rendszerek közjóléti funkcióinak erősítése.

A vízvédelmi művelet célja a vizeket érő szennyezések megakadályozása, a területi vízvisszatartás elősegítése mind az éghajlatváltozással összefüggő problémák mind a biodiverzitás megőrzésének, mind a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosítása céljából.

A 4.4. alintézkedés hozzájárulása a Fókuszterületekhez

4/A biológiai sokféleségnek többek között a Natura 2000 területeken, a természeti vagy más specifikus kényszerrel bíró területeken és a jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás tekintetében történő helyreállítása, megőrzése és erősítése, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása és megőrzése. Az alintézkedés által támogatott tevékenységek az extenzív gazdálkodási rendszerek támogatásával, valamint élőhelyfejlesztési tevékenységek utáni kifizetésekkel járulnak hozzá a biodiverzitás védelméhez.

4/B vízvédelmi, vízvisszatartást célzó műveletek a tervezett beruházásokon keresztül javítják a vízgazdálkodást.

5/E Az élőhelyfejlesztési célú művelet hozzájárul a gazdálkodás szénmérlegének javításához

A 4.4. alintézkedés hozzájárulása az átfogó célkitűzésekhez

Innovációs célok:

A vízvédelmi nem termelő beruházások, különösen a területi vízvisszatartást szolgáló műveletek új típusú szemléletet és innovatív megoldásokat követelnek meg.

Klímapolitikai célok

Az élőhelyfejlesztési célú művelet az extenzív gazdálkodási rendszerek támogatásával hozzájárul a gazdálkodás szénmérlegének javításához.

A vízvédelmi, vízvisszatartást célzó műveletek a vízháztartás révén javítják a klimatikus viszonyokat, elősegítik a klímaváltozás okozta kedvezőtlen hatások mérséklését.

Környezeti célok:

Az élőhelyfejlesztési célú művelettől a mezőgazdasági biodiverzitás csökkenésének lassulását/visszafordulását várjuk. A természetközeli élőhelyek kiterjedésének növekedésével további kedvező környezeti hatások várhatóak.

A vízvédelmi, vízvisszatartást célzó műveletek alapvető céljaként hozzájárul vizeink mennyiségi és minőségi védelméhez, vizeink jó ökológiai állapotának eléréséhez.

8.2.4.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelettipusok szerinti bontásban. Az egyes művelettipusok esetében a támogatható költségek, a támogathatósági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.4.3.1. 4.1.1 Az állattenyésztési ágazat fejlesztése

Alintézkedés:

- 4.1. - a mezőgazdasági üzemekre irányuló beruházások támogatása

8.2.4.3.1.1. A művelettípus leírása

A művelet alapvető célja az állattartó gazdaságok versenyképességének és energiahatékonyságának javítása, valamint az ágazatban foglalkoztatottak számának növelése. A művelet a foglalkoztatotti létszám növelésével hozzájárul a foglalkoztatotti ráta nagyságának az Európa 2020 Stratégiában elhatározott és Magyarország által is célul kitűzött 75%-ra történő növeléséhez.

Magyarország a Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Tervében, valamint a Nemzeti Reform Programban vállalta, hogy az Európa 2020 Stratégiához kapcsolódóan a teljes energiafelhasználásán belül a megújuló energiaforrások részarányát 14,65%-ra növeli, valamint az energiafogyasztást 2020-ig **10,418%**-kal csökkenti. A művelet a hazai szükségletek kielégítése mellett hozzájárul Magyarország eme vállalásának teljesítéséhez is.

A művelet továbbá azoknak a mezőgazdasági termelőknek is támogatási lehetőséget nyújt, akik a trágyatároló megépítésére szolgáló idő lejártáig nem tudták kivitelezni trágyatárolójukat. Nemcsak a nitrát irányelv előírásainak biztosítása miatt fontos, hogy valamennyi állattartó rendelkezzen trágyatárolóval, hanem közvetetten az üvegház hatású gázok kibocsátásának csökkentése végett is. Magyarország számára jelenleg a trágyaelhelyezés problémájának megoldása választ kínálhat a mezőgazdasági eredetű, pontszerű nitrát szennyezések csökkentésére, ezáltal a felszín alatti vizek minőségének javítására, valamint közvetett módon az ÜHG kibocsátás csökkentésére. A megfelelő trágyatárolók kiépítése hozzájárul a tápanyagkörforgás folyamatainak és az agrotechnológiai igények összehangolásához. Továbbá a megfelelő trágyatárolás valamint trágyakezelés hozzájárul az ÜHG kibocsátás mérsékléséhez, ezáltal a klímaváltozás enyhítéséhez.

A művelet célterületei:

A) célterület: a versenyképesség javítása érdekében építéssel járó technológiák, valamint az állattartáshoz szükséges gépek támogatása. A 2A fókuszterülethez a célterület az alábbi tartalommal járul hozzá:

- Építéssel járó állattartási technológia kialakítása: az állattartás állategészségügyi, takarmányozási, tartási valamint az előállított termék, vagy a takarmány és termény kezelésére, tárolására szolgáló az előírásoknak megfelelő színvonalú biztosítása érdekében építéssel járó technológiák beszerzése, pl. épületek, istállók, fejőházak építése.
- Építéssel nem járó, állattartáshoz kapcsolódó eszközök, gépek beszerzése: állattartási tevékenységhez kapcsolódó gépek, eszközök beszerzése.

B) célterület: az állattartó gazdaságokban az energiafelhasználás csökkentésére vonatkozik az ágazat által okozott környezetterhelés csökkentése érdekében. A célterület elsősorban épületenergetikai, épületgépészeti és energiaellátást érintő korszerűsítések, felújítások, valamint a megújuló energiafelhasználásra irányuló technológiák alkalmazása által javítja az állattartó gazdaságok energiafelhasználásának hatékonyságát. A célterület az 5B fókuszterülethez járul hozzá.

Az állattartás erőforrás-hatékonyságának javítása az épületek, technológiák korszerűsítése, valamint a megújuló energiafelhasználásra irányuló technológiák alkalmazása révén: az állattartás állategészségügyi, takarmányozási, tartási valamint az előállított termék kezelésére, tárolására szolgáló feltételeinek biztosítása érdekében az állattartás létesítményeinek épületenergetikai, épületgépészeti felújítása, technológiáinak korszerűsítése, a megújuló energia hasznosítására irányuló technológiák beszerzése.

A célterület az alábbi fejlesztési irányokra terjed ki:

- az épületek hőtechnikai adottságainak javítására, hőveszteségének csökkentésére;
- fűtési, hűtési és használati meleg víz rendszereinek korszerűsítésére;

- világítási rendszerek korszerűsítésére;
- beépített technológiai korszerűsítésére;
- napkollektorok alkalmazására használati melegvíz-termelésre és/vagy fűtéstámasztásra;
- hőszivattyú alkalmazására használati melegvíz-termelésre és/vagy fűtéstámasztásra;
- napelemek alkalmazására hálózati, vagy autonóm (hálózatra nem kapcsolódó) villamosenergia-termelés céljából, a fejlesztésben érintett épület villamosenergia-ellátásához;
- biomassza alapú energia előállításra.

A termelt megújuló energia értékesítése éves átlagban nem haladhatja meg a gazdaság teljes energia-szükségletét. Folyékony bio-üzemanyag előállítás nem támogatható.

C) célterület: a trágyakezelés és komposztálás agrotechnikai eszközei és a kiszolgáló infrastruktúra beszerzése és felújítása, részletesebben a trágyatárolás és -feldolgozás, vízvisszaforgatás (különösen hígtrágyánál) infrastruktúrája, komposztálás technikáját kiszolgáló eszközök, a trágyaelhelyezéshez és kijuttatáshoz szükséges anyagmozgatás gépeinek támogatására vonatkozik. A célterület az 5D fókuszterülethez járul hozzá.

D) célterület: cél a fiatal termelők által indított gazdaságok megerősítése, illetve az 5 évnél nem régebben gazdálkodó fiatal mezőgazdasági termelők gazdaságának fejlesztése. A célterület a 2B fókuszterülethez járul hozzá.

8.2.4.3.1.2. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható a támogatástartalom összeszámítási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok tetszőleges kombinációjában (intézkedés jellegétől függően):

- vissza nem térítendő támogatás,
- kamattámogatás.

Egyéb forrásból kapcsolódhat hozzá a maximális támogatási intenzitáson belüli összeszámítási kötelezettséggel:

- kamattámogatás,
- kedvezményes hitel,
- kedvezményes díjú intézményi kezességvállalás.

Előleg alkalmazható.

8.2.4.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- Az Európai Tanács integrált szennyezés-megelőzésről és csökkentésről (IPPC - Integrated Pollution Prevention and Control) szóló 96/61/EK Irányelve;
- 1993. évi CXIV. törvény az állattenyésztésről;
- 2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légköri szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről;
- 2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról;
- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről;
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről;
- 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról;

- 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról;
- 7/2006 (V. 24.) TNM rendelet az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról;
- 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról
- 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről;
- 2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerlánc hatósági felügyeletéről;
- 1/2012. (I. 20.) NFM rendelet a megújuló forrásokból előállított energia részarányának kiszámítási módszertanáról;
- 410/2012. (XII. 28.) Korm. rendelet az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában való részvételtől szóló 2012. évi CCXVII. törvény végrehajtásának egyes szabályairól;
- 34/2013. (V. 14.) VM rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításáról, előállításáról, forgalmazásáról, jelöléséről és ellenőrzésének eljárásrendjéről;
- 110/2013. (XII. 4.) VM rendelet az 50 MWth és annál nagyobb teljes névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyező anyagainak kibocsátási határértékeiről.

8.2.4.3.1.4. Kedvezményezettek

- Mezőgazdasági termelő
- Mezőgazdasági termelők egy csoportja
- Fiatal mezőgazdasági termelő

8.2.4.3.1.5. Támogatható költségek

Közvetlenül a célterületekhez kapcsolódó elszámolható költségek:

- Állattenyésztést szolgáló épület, építmény építése vagy fejlesztése;
  - Állattenyésztés célját szolgáló új és használt gépek és berendezések vásárlása, beleértve az információs és kommunikációs technológiák beszerzését;
  - Az *a)-b)* pontban említett kiadásokhoz kapcsolódó általános költségek, például az építésszek, mérnökök díjai, hatósági eljárási díjak, tanácsadói és projekt-menedzsment költségek;
  - A következő immateriális beruházások: számítógépes szoftverek megvásárlása vagy kifejlesztése, valamint szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek vagy eljárások megszerzése.
- A *c)-d)* pontba tartozó kiadások együttes összege nem haladhatja meg a projekt összes elszámolható kiadásának az 5%-át.

- Az *a)* ponthoz kapcsolódóan szükséges ingatlan vásárlása az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át meg nem haladó mértékig, valamint természetbeni hozzájárulásként elszámolható a beruházáshoz elengedhetetlen, már meglévő termőföld vagy ingatlan értéke, ha nem haladja meg az

érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át.

f) A művelési célterületekhez kapcsolódó, kizárólag a mezőgazdasági üzemen belül megvalósítandó, a kedvezményezett érdekét szolgáló infrastruktúra-fejlesztés és/vagy eszköz beszerzés: üzemen belüli anyagmozgatás, illetve a vagyonsvédelem gépei, eszközei, ide tartoznak a közművek és a munkakörülményekhez kapcsolódó beruházások, a projekt teljes elszámolható kiadásának 15%-át meg nem haladó mértékben.

Nem számolható el:

A projekt keretében működési költségek, bérköltségek, tenyészállatok és forgóeszközök vásárlása nem számolható el.

8.2.4.3.1.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági feltételek (eligibility criteria):

- Mezőgazdasági termelő vagy fiatal mezőgazdasági termelő, aki/amely a pályázat benyújtását megelőző lezárt üzleti évben az STÉ módszertan alapján mezőgazdasági tevékenységből származó legalább 6000 euró értékű üzemmérettel rendelkezik.
- Mezőgazdasági termelő vagy fiatal mezőgazdasági termelő esetében az előző évi árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származik.
- Az 1305/2013 EU rendelet 2. cikk. n) pontja szerinti fiatal mezőgazdasági termelő, vagy olyan fiatal mezőgazdasági termelő, aki a támogatási kérelem benyújtását megelőző öt évben kezdte meg mezőgazdasági tevékenységét.
- Az IH a végrehajtás során biztosítja, hogy a források 80%-ára kizárólag a legfeljebb 1 275 000 euró STÉ üzemmérettel rendelkező mezőgazdasági termelők pályázhatnak.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- Amennyiben szükséges, környezeti hatástanulmány készítése.
- 50 millió Ft teljes projektösszeg felett részletes üzleti terv megléte. A fiatal gazda rendelkezhet úgy, hogy a 6.1 alintézkedés alatt benyújtott üzleti terv releváns részei figyelembe veszi.
- A vállalkozáson belüli foglalkoztatotti létszám fenntartása.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén legalább 10% egységnyi energiahatékonyság javulás.
- Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok, melléktermékek kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.
- Mezőgazdasági eredetű biomassza alapú megújuló energia megoldás alkalmazása esetén az alapanyag csak Annex I. termék lehet.
- Amennyiben a mezőgazdasági eredetű biomassza alapú energia előállítás esetén az elsődleges cél villamos energia előállítása, úgy a technológiai önfogyasztás felett keletkezett hő legalább 25%-át saját gazdaságon belül hasznosítani kell.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőségtanúsítvány megléte.
- Épületkorszerűsítés esetén a 2010/31/EU irányelv szerinti költségoptimum szint (melyet a 7/2006 (V.24.) TNM rendelet tartalmaz) elérése elvárás.
- Biomassza felhasználásával nem kapcsolt hőenergia-termelést megvalósító technológia alkalmazása

esetén a berendezés hatásfokának legalább 70%-osnak kell lennie.

8.2.4.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Üzleti terv minősége (megalapozottság, innovatív tartalom, költséghatékonyság)
- A vállalkozáson belüli foglalkoztatotti létszám növelése
- Termelői csoport, vagy termelői szervezeti tagság
- A kedvezményezett mikro-vállalkozás vagy kisvállalkozás
- Környezeti szempontok érvényesítése (pl. környezetterhelési szempontból releváns input-hatékonyság javítása, egységnyi szennyezőanyag-kibocsátás csökkentése; újrafelhasználás vagy újrahasznosítás alkalmazása)
- 10%-ot meghaladó egységnyi energiahatékonyság javulás, komplex eszközök alkalmazásával
- Megújuló energia termelése, és különösen annak biomasszából való biztosítása
- Ökológiai gazdálkodás folytatása
- Minőségrendszerekben való részvétel
- Térségi szempontok (pl. fejlesztendő járásokban megvalósuló beruházás)

C) célterület esetében előnyt élvez az a mezőgazdasági termelő, aki a beruházáshoz kapcsolódó gazdálkodását nitrát érzékeny területen folytatja.

8.2.4.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Fiatal mezőgazdasági termelő számára 10 százalékponttal megemelt támogatási intenzitás jár az adott régióhoz tartozó alaptámogatási intenzitáson felül.
- Az alaptámogatási maximum 10 %-a kamattámogatás formájában igényelhető.

	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás
Az egy projektre igényelhető maximális támogatási összeg	1 600 000 euró	3 200 000 euró
Alaptámogatás intenzitása (KMR régió)	40 %	+10 százalékpont
Alaptámogatás intenzitása (nem KMR régió)	50 %	
Kamattámogatás igénybe vehető	igen	

4.1.1. Állattenyésztés

8.2.4.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.4.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján a legfontosabb végrehajtási kockázatok:

- költséghatékonyság alacsony szintje és rugalmatlansága,
- jelentős arányú visszamondás, meghiúsulás,
- vállalások hiányos teljesítése,

- a használt gépek beszerzésének lehetőségével az eddigiektől eltérő rendszer bevezetése

A C) célterület esetében a trágyatárolókkal kapcsolatos uniós jogi követelmények kötelezővé válása miatt az EMVA rendelet 17. cikk (6) bek. értelmében rövid határidők (pár hónap, ill. másfél év) állnak rendelkezésre a művelet végrehajtására.

8.2.4.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A pályázók által megelőzhető, reálisan megítélhető és vállalható beruházási nagyságrendek keretek között tartása érdekében a támogatási intenzitások, valamint a maximális támogatási összegek a potenciális kedvezményezett kör FADN adatokra alapozott pénzügyi mutatói alapján kerültek kiszámításra. Szükséges a megfelelő felkészülési idő biztosítása a pályázat átgondolt tervezéséhez a pályázati benyújtási időszakot megelőzően, továbbá a benyújtási időszakok ágazathoz történő igazítása.
- A C) célterület végrehajtását a lehető leghamarabb el kell kezdeni, mivel a trágyatárolókkal kapcsolatos uniós jogi követelmények kötelezővé válása miatt az EMVA rendelet 17. cikk (6) bek. értelmében rövid határidők (pár hónap, ill. másfél év) állnak rendelkezésre a művelet végrehajtására.
- A kamattámogatás bevezetése lehetővé teszi a banki finanszírozás árának csökkentését, mely jelentősen javíthatja az önerő biztosításának a kockázatát.
- Az üzleti tervek értékelési minőségének javítása és a pénzügyi hatékonyság javítása érdekében visszaállításra kerül a 2004-2006 között működtetett Döntés-előkészítő Bizottság (DEB) rendszere. A költségvetések realitásának megállapítása érdekében a gépkatalógus kötelező és mechanikus használata helyett az értékelők számára segédlet és rendszeres továbbképzés, valamint a DEB-ek munkája által rendszeres szakmai visszacsatolás fog rendelkezésre állni a piaci árak követésének megkönnyítésére.
- A használt gépek beszerzésének lehetősége egy eddig nem alkalmazott módszertan kidolgozását igényli, mely miatt speciális előírások meghatározására, illetve az intézményi eljárásrendben a vizsgálat módszerének kidolgozására, a rendszer bevezetésére való felkészülésre kiemelt figyelmet szükséges fordítani.
- Három árajánlat bekérése mellett az árak keresztellenőrzése, valamint a beruházási költségek megalapozottságának vizsgálata.

8.2.4.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az előző időszak tapasztalataira építve a kockázatok csökkentését célzó intézkedések bevezetésével, valamint a rendszeres szakmai továbbképzés és visszacsatolás eredményeképpen a műveletek jelentősen jobb hatásfokkal valósíthatók meg.

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata közepes.

8.2.4.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns

8.2.4.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A nem termelő beruházások meghatározása

Lásd 8.1. fejezet

A kollektív beruházások meghatározása

Lásd 8.1. fejezet

Az integrált projektek meghatározása

Nem releváns

A támogatható Natura 2000 területek és az egyéb, magas természeti értéket képviselő területek meghatározása és azonosítása

Nem releváns

A mezőgazdasági üzemeknek nyújtott támogatás célzottságának leírása az 1305/2013/EU rendelet 5. cikke (2) bekezdésében említett prioritással kapcsolatban végzett GYELV-elemzésnek megfelelően

Lásd a művelet általános leírásánál

Az uniós jogszabályok által támasztott azon új követelmények listája, amelyek teljesítéséhez az 1305/2013/EU rendelet 17. cikke (6) bekezdése szerinti támogatás nyújtható

Nitrát érzékeny területen folytatott gazdálkodásra vonatkozó előírások

Teljesítési időpontok trágyatároló kialakítása esetén:

- **2013. szeptember 1. előtt nitrát érzékeny területnek minősülő területeken** lévő magánszemély háztartási igényeit meghaladó állattartás esetén* a 6 havi trágyatároló kapacitásnak legkésőbb **2014. december 31-ét követően rendelkezésre kell állnia**. Trágyatároló építése nem szükséges mélyalmos tartás esetén. Szintén nem szükséges trágyatárolót építeni az extenzív legeltetéses állattartás ideiglenes szálláshelyein képződött trágya, karámos tartás esetén a karámföld elhelyezésére, amennyiben a trágya felhalmozódása az istállóban vagy az ideiglenes szálláshelyen, karámban legalább 6 hónapig biztosított és a mélyalmos trágya és a karámföld kijuttatható a rendelet szabályainak betartása mellett. Ugyanígy eltérés megengedett azon esetekben is, ha a trágya igazoltan, meghatározott időközönként elszállításra kerül pl. fermentálóba, biogázüzembe.
- **A 2013. szeptember 1-től nitrát érzékeny területnek minősülő területeken** lévő magánszemély háztartási igényeit meghaladó állattartás* esetén a 6 havi **hígtrágyatároló kapacitásnak 2014. december 31., míg az istállótrágya tároló kapacitásnak 2015. december 22-ig** kell megvalósulnia.

Nem nitrát-érzékeny területen gazdálkodókra vonatkozó előírások

A nem nitrát-érzékeny területen mezőgazdasági tevékenységet folytatóknak a Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat (*nitrát cselekvési program*) betartása nem kötelező, de a környezettudatos gazdálkodást szem

előtt tartó gazdálkodóknak ajánlott. Az adatszolgáltatás és az azt megalapozó nyilvántartás vezetésének kötelezettsége viszont a magánszemélyek háztartási igényeit meghaladó mértékben állattartást* végzők számára is kötelező.

- Nem nitrát-érzékeny területeken fekvő, s önmagukban nitrát-érzékenynek nem minősülő állattartó telepek trágyatároló, feldolgozó műtárgyait a leghatékonyabb megoldást kielégítő műszaki védelemmel kell ellátni, mely kizárja a felszíni illetve a felszín alatti vizek szennyezését. Ezen esetekben azonban nem előírás a 6 havi trágyatároló kapacitás megléte.
- Az állattartó telepek szigetelt, vízzáró réteggel ellátott **hígtrágyatárolóit legkésőbb 2014. december 31-ig,**
- az állattartó telepek **istállótrágya-tárolóit legkésőbb 2015. december 22-ig el kell készíteni.**

*magánszemély háztartási igényeit meghaladó állattartás: A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 3. § 28. pont *b*) alpont szerint a magánszemélyek **háztartási igényeit** meg nem haladó tevékenységek között szerepel a vegyes állattartás, amennyiben az nem haladja meg egyidejűleg az **5 szamosállat/ingatlan, baromfi esetében 3 szamosállat/ingatlan** mértéket. A szamosállat az állatállomány nagyságát összefoglalóan kifejező egyenértékszám. Egy szamosállat alatt 500 kg élőtömegű állategyedet vagy csoportot kell érteni.

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének c) pontjában említett minimális energiahatékonysági követelmények;

Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén követelmény az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőségtanúsítvány megléte.

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok, melléktermékek kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.

4.1.2 A kisméretű terménytárolók és szárítók építése és energiahatékonyságuk javítása

Alintézkedés:

- 4.1. - a mezőgazdasági üzemekre irányuló beruházások támogatása

8.2.4.3.1.12. A művelet típus leírása

A művelet alátámasztását különösen a gabona, -és más szántóföldi növények termelését és a piacot veszélyeztető, nehezen kivédhető globális körülmények indokolják: a klímaváltozásnak a terméseredményekre és minőségre kiható fokozódó globális hatásai, világpiaci áringadozás, energiafüggőség.

Ezen globális mozgástérben a kisebb gazdaságok különösen kiszolgáltatottak, piaci kitettségük erősödik.

Megfelelő tároló és korszerű, energiahatékony szárítókapacitások nélkül azonnali eladási kényszerben vannak.

A művelet célja a magyar mezőgazdaság versenyképességének erősítése a megtermelt szántóföldi termények tárolási és szárítási kapacitásainak és erőforrás-hatékonyágának biztosítása által. A tárolók műszaki színvonalának biztosítása, illetve a betárolt termények állapotát megóvó technológiák fejlesztése.

A művelet célterületei:

A) célterület: kis léptékű terménytárolók építésének, valamint a meglévő terménytárolók korszerűsítésének, terményszárítók és tisztítók üzemeltetéséhez kapcsolódó épített vagy mobil eszközök, valamint a kapcsolódó technológiák és infrastruktúra támogatása. A célterület a kis méretű gazdaságok egyedi vagy közös piaci pozíciójának erősítését célozza, így a 2/A fókuszterülethez járul hozzá.

A célterület keretében maximum 5000 tonna tárolókapacitású terménytároló építése lehetséges.

B) célterület: terményszárítók és tisztítók energiahatékonyágának javítására és a megújuló energiafelhasználásra irányuló technológiák alkalmazásához nyújtott támogatás: a meglévő létesítmények energiafelhasználásának javítása, megújuló technológiák beszerzése, valamint a kapcsolódó technológia és infrastruktúra felújítása, korszerűsítése. A célterület az 5/B fókuszterülethez járul hozzá.

C) célterület: cél a fiatal termelők által indított gazdaságok megerősítése, illetve az 5 évnél nem régebben gazdálkodó fiatal mezőgazdasági termelők gazdaságának fejlesztése. A célterület a 2B fókuszterülethez járul hozzá.

A termelt megújuló energia értékesítése éves átlagban nem haladhatja meg a gazdaság teljes energia-szükségletét. Folyékony bio-üzemanyag előállítás nem támogatható.

8.2.4.3.1.13. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható a támogatástartalom összeszámítási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok tetszőleges kombinációjában (intézkedés jellegétől függően):

- vissza nem térítendő támogatás,
- kamattámogatás.

Egyéb forrásból kapcsolódhat hozzá a maximális támogatási intenzitáson belüli összeszámítási kötelezettséggel:

- kamattámogatás,
- kedvezményes hitel,
- kedvezményes díjú intézményi kezességvállalás.

Előleg alkalmazható.

8.2.4.3.1.14. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- Az Európai Tanács integrált szennyezés-megelőzésről és csökkentésről (IPPC - Integrated Pollution Prevention and Control) szóló 96/61/EK Irányelve;
- 2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légműködési szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről;
- 2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról;
- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről;
- 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról;
- 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról;
- 1/2012. (I. 20.) NFM rendelet a megújuló forrásokból előállított energia részarányának kiszámítási módszertanáról;
- 410/2012. (XII. 28.) Korm. rendelet az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában való részvételről szóló 2012. évi CCXVII. törvény végrehajtásának egyes szabályairól;
- 34/2013. (V. 14.) VM rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításáról, előállításáról, forgalmazásáról, jelöléséről és ellenőrzésének eljárásrendjéről;
- 110/2013. (XII. 4.) VM rendelet az 50 MWth és annál nagyobb teljes névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyező anyagainak kibocsátási határértékeiről.

8.2.4.3.1.15. Kedvezményezett

- Mezőgazdasági termelő
- Mezőgazdasági termelők egy csoportja
- Fiatal mezőgazdasági termelő

8.2.4.3.1.16. Támogatható költségek

Közvetlenül a célterületekhez kapcsolódó elszámolható költségek:

a) Maximum 5000 tonna kapacitású terménytárolás és tisztítást szolgáló épület, építmény építése vagy fejlesztése, terményszárítás célját szolgáló épület, építmény korszerűsítése.

b) Terménytároláshoz, tisztításhoz vagy szárításhoz kapcsolódó új és használt gépek és berendezések vásárlása, az információs és kommunikációs technológiák beszerzését;

c) Az *a)-b)* pontban említett kiadásokhoz kapcsolódó általános költségek, például az építésszek, mérnökök díjai, hatósági eljárási díjak, tanácsadói és projekt-menedzsment költségek;

d) A következő immateriális beruházások: számítógépes szoftverek megvásárlása vagy kifejlesztése, valamint szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek vagy eljárások megszerzése;

A *c)-d)* pontba tartozó kiadások együttes összege nem haladhatja meg a projekt összes elszámolható kiadásának az 5%-át.

e) Az a) ponthoz kapcsolódóan szükséges ingatlan vásárlása az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át meg nem haladó mértékig, valamint természetbeni hozzájárulásként elszámolható a beruházáshoz elengedhetetlen, már meglévő termőföld vagy ingatlan értéke, ha nem haladja meg az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át.

f) A művelési célterületekhez kapcsolódó, kizárólag a mezőgazdasági üzemen belül megvalósítandó, a kedvezményezett érdekét szolgáló infrastruktúra-fejlesztés és/vagy eszköz beszerzés: üzemen belüli anyagmozgatás, illetve a vagyoni védelem gépei, eszközei, ide tartoznak a közművek és a munkakörülményekhez kapcsolódó beruházások, a projekt teljes elszámolható kiadásának 15%-át meg nem haladó mértékben.

Nem számolható el:

A projekt keretében működési költségek, bérköltségek, tenyészállatok és forgóeszközök vásárlása nem számolható el.

8.2.4.3.1.17. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritérium (eligibility criteria):

- Mezőgazdasági termelő, vagy fiatal mezőgazdasági termelő, aki/amely a pályázat benyújtását megelőző lezárt üzleti évben az STÉ módszertan alapján mezőgazdasági tevékenységből származó legalább 6000 euró értékű minimális üzemmérettel rendelkezik.
- Mezőgazdasági termelő vagy fiatal mezőgazdasági termelő esetében az előző évi árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származik.
- Az 1305/2013 EU rendelet 2. cikk. n) pontja szerinti fiatal mezőgazdasági termelő, vagy olyan fiatal mezőgazdasági termelő, aki a támogatási kérelem benyújtását megelőző öt évben kezdte meg mezőgazdasági tevékenységét.
- Támogatásra a legfeljebb 350 000 euró STÉ üzemmérettel rendelkező mezőgazdasági termelők jogosultak.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- Amennyiben szükséges, környezeti hatástanulmány készítése.
- 50 millió Ft teljes projektösszeg felett részletes üzleti terv megléte. A fiatal gazda rendelkezhet úgy, hogy a 6.1 alintézkedés alatt benyújtott üzleti terv releváns részeit figyelembe veheti.
- A vállalkozáson belüli foglalkoztatotti létszám fenntartása.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén legalább 10% egységnyi energiahatékonyság javulás.
- Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok, melléktermékek kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.
- Mezőgazdasági eredetű biomassza alapú megújuló energia megoldás alkalmazása esetén az alapanyag csak Annex I. termék lehet.
- Amennyiben a mezőgazdasági eredetű biomassza alapú energia előállítás esetén az elsődleges cél villamos energia előállítása, úgy a technológiai önfogyasztás felett keletkezett hő legalább 25%-át saját gazdaságon belül hasznosítani kell.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI.

30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőségtanúsítvány megléte.

- Épületkorszerűsítés esetén a 2010/31/EU irányelv szerinti költségoptimum szint (melyet a 7/2006 (V.24.) TNM rendelet tartalmaz) elérése elvárás.
- Biomassza felhasználásával nem kapcsolt hőenergia-termelést megvalósító technológia alkalmazása esetén a berendezés hatásfokának legalább 70%-osnak kell lennie.

8.2.4.3.1.18. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Üzleti terv minősége (megalapozottság, innovatív tartalom, költséghatékonyság).
- A vállalkozáson belüli foglalkoztatotti létszám növelése.
- Termelői csoport, vagy termelői szervezeti tagság.
- A kedvezményezett mikroállakozás vagy kisvállalkozás.
- Környezeti szempontok érvényesítése (pl. környezetterhelési szempontból releváns input-hatékonyság javítása, egységnyi szennyezőanyag-kibocsátás csökkentése; újrafelhasználás vagy újrahasznosítás alkalmazása).
- 10%-ot meghaladó egységnyi energiahatékonyság javulás, komplex eszközök alkalmazásával.
- Megújuló energia termelése.
- Ökológiai gazdálkodás folytatása.
- Térségi szempontok (pl. fejlesztendő járásokban megvalósuló beruházás).

8.2.4.3.1.19. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Fiatal mezőgazdasági termelő számára 10 százalékponttal megemelt támogatási intenzitás jár az adott üzemméret csoporthoz tartozó alaptámogatási intenzitáson felül.
- Az alaptámogatási maximum 10 %-a kamattámogatás formájában igényelhető.

	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás
Az egy projekre igényelhető maximális támogatási összeg	330 000 euró	1 000 000 euró
Alaptámogatás intenzitása (KMR régió)	40 %	+10 százalékpont
Alaptámogatás intenzitása (nem KMR régió)	50 %	
Kamattámogatás igénybe vehető	igen	

4.1.2. Szárító

8.2.4.3.1.20. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.4.3.1.20.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján a legfontosabb végrehajtási kockázatok:

- költséghatékonyság alacsony szintje és rugalmatlansága,
- jelentős arányú visszamondás, meghiúsulás,
- túlzott kapacitások megvalósítása
- a használt gépek beszerzésének lehetőségével az eddigiektől eltérő rendszer bevezetése

8.2.4.3.1.20.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A pályázók által megcélozható, reálisan megítélhető és vállalható beruházási nagyságrendek keretek között tartása érdekében a támogatási intenzitások, valamint a maximális támogatási összegek a potenciális kedvezményezett kör FADN adatokra alapozott pénzügyi mutatói alapján kerültek kiszámításra. Szükséges a megfelelő felkészülési idő biztosítása a pályázat átgondolt tervezéséhez a pályázati benyújtási időszakot megelőzően, továbbá a benyújtási időszakok ágazathoz történő igazítása.
- A kamattámogatás bevezetése lehetővé teszi a banki finanszírozás árának csökkentését, amely jelentősen javíthatja az önerő biztosításának a kockázatát.
- Az üzleti tervek értékelési minőségének javítása és a pénzügyi hatékonyság javítása érdekében visszaállításra kerül a 2004-2006 között működtetett Döntés-előkészítő Bizottság (DEB) rendszere. A költségvetések realitásának megállapítása érdekében a gépkatalógus kötelező és mechanikus használata helyett az értékelők számára segédlet és rendszeres továbbképzés, valamint a DEB-ek munkája által rendszeres szakmai visszacsatolás fog rendelkezésre állni a piaci árak követésének megkönnyítésére.
- A használt gépek beszerzésének lehetősége egy eddig nem alkalmazott módszertan kidolgozását igényli, amely miatt speciális előírások meghatározására, illetve az intézményi eljárásrendben a vizsgálat módszerének kidolgozására, a rendszer bevezetésére való felkészülésre kiemelt figyelmet szükséges fordítani.
- Három árajánlat bekérése mellett az árak keresztellenőrzése, valamint a beruházási költségek megalapozottságának vizsgálata.

8.2.4.3.1.20.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az előző időszak tapasztalataira építve a kockázatok csökkentését célzó intézkedések bevezetésével, valamint a rendszeres szakmai továbbképzés és visszacsatolás eredményeképpen a műveletek jelentősen jobb hatásfokkal valósíthatók meg.

Fentiek alapján, a kockázat mérséklésére irányuló tevékenységeket követően a művelet közepes kockázatú.

8.2.4.3.1.21. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

A magyarországi tulajdoni, termelés-szerkezeti és földrajzi viszonyokhoz szükséges – országosan még hiányzó – kapacitásokat, azok szükséges nagyságrendjét, valamint bekerülési értékét az Agrárgazdasági Kutató Intézet kalkulálta. A kapacitásokat alátámasztó rész megtalálható a SWOT elemzésben.

8.2.4.3.1.22. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A nem termelő beruházások meghatározása

Lásd 8.1. fejezet

A kollektív beruházások meghatározása

Lásd 8.1. fejezet

Az integrált projektek meghatározása

Nem releváns

A támogatható Natura 2000 területek és az egyéb, magas természeti értéket képviselő területek meghatározása és azonosítása

Nem releváns

A mezőgazdasági üzemeknek nyújtott támogatás célzottságának leírása az 1305/2013/EU rendelet 5. cikke (2) bekezdésében említett prioritással kapcsolatban végzett GYELV-elemzésnek megfelelően

A magyarországi tulajdoni, termelés-szerkezeti és földrajzi viszonyokhoz szükséges – országosan még hiányzó – kapacitásokat, azok szükséges nagyságrendjét, valamint bekerülési értékét az Agrárgazdasági Kutató Intézet kalkulálta.

Az uniós jogszabályok által támasztott azon új követelmények listája, amelyek teljesítéséhez az 1305/2013/EU rendelet 17. cikke (6) bekezdése szerinti támogatás nyújtható

Nem releváns

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének c) pontjában említett minimális energiahatékonysági követelmények;

Energhatékonyág javítását célzó beruházás esetén követelmény az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőségtanúsítvány megléte.

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok, melléktermékek kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.

8.2.4.3.2. 4.1.3 A kertészeti ágazat fejlesztése

Alintézkedés:

- 4.1. - a mezőgazdasági üzemekre irányuló beruházások támogatása

8.2.4.3.2.1. A művelettípus leírása

A művelet alapvető célja a kertészeti ágazatok **versenyképességének**, hozzáadott érték termelésének fokozása az új, innovatív és környezetbarát kertészeti technológiák és termesztési módok elterjesztésének támogatása révén. A nagy kézimunka igényű ágazatok technológiai fejlesztése a foglalkoztatotti létszám

növelése útján hozzájárul az Európa 2020 Stratégia és Magyarország azon célkitűzéséhez, amely a foglalkoztatottsági ráta 75%-ra növelését határozta el.

A művelet továbbá kiterjed a kertészeti gazdaságokban az energiafelhasználás hatékonyságának javítására az ágazat által okozott környezetterhelés csökkentése érdekében. A művelet az épületenergetikai, épületgépészeti és energiaellátást érintő korszerűsítések, felújítások, valamint a megújuló energiatermelést biztosító technológiák alkalmazása által elősegíti a kertészeti gazdaságok energiafelhasználásának csökkentését.

A megújuló energiaforrások között kiemelkedő jelentősége van hazánkban a geotermikus energia hasznosításának. A művelet tehát a megújuló energiaforrások között kiemelt műveleti célként kezeli a geotermikus energiaellátás biztosítását, valamint a meglévő berendezések korszerűsítését. A művelet geotermikus energiaellátásra vonatkozó célterülete megfelel a Vízkeret Irányelv előírásainak és a termásvíz hasznosításra vonatkozó ajánlásoknak, valamint eleget tesz a használt termásvizek felszíni vizekbe történő elhelyezését szabályozó előírásoknak.

A műveleten belül az alábbi fejlesztési célterületek azonosítása célterületek történt meg:

A) célterület: a kertészet versenyképesség javítása révén a 2/A fókuszterülethez járul hozzá az alábbi fejlesztésekkel:

- Építéssel járó kertészeti technológia kialakítása: fedett termesztő-berendezések, hűtőházak, tárolók, manipulálók és a hozzájuk kapcsolódó beépített műszaki és infokommunikációs technológia és egyéb üzemi létesítmények kialakítása.
- Építéssel nem járó kertészeti eszköz beszerzése: a kertészeti ágazathoz kapcsolódó erő- és munkagépek, a post-harvest tevékenység eszközeinek beszerzése.
- Ültetvénytelepítés és -korszerűsítés: új ültetvények telepítése, valamint a meglévő ültetvények felújítása, korszerűsítése, fajtaváltás, művelésmód-váltás.

B) célterület: a kertészeti ágazat energiahatékonyságának javítása révén az 5/B fókuszterülethez járul hozzá az alábbi intézkedéseken keresztül:

A kertészet erőforrás-hatékonyságának javítása a létesítmények és technológiák korszerűsítése révén: a kertészet létesítményeinek épületenergetikai, épületgépészeti felújítása és technológiáinak korszerűsítése, valamint a megújuló energiaforrást biztosító technológiák beszerzése és korszerűsítése.

Geotermikus energiaellátás: kertészeti termesztő berendezések energiaellátását biztosító termelő termálkút beruházások, a meddő szénhidrogén-kutak termelőkúttá alakítása, a használt termásvíz kezelését szolgáló technológiák beszerzése és az elhelyezését szolgáló beruházások, a kapcsolódó tartozékok, berendezések, szerelvények, valamint a működést szolgáló építmények. Geotermikus energiaellátás berendezéseinek korszerűsítése.

A termelt megújuló energia értékesítése éves átlagban nem haladhatja meg a gazdaság teljes energiaszükségletét. Folyékony bio-üzemanyag előállítás nem támogatható.

C) célterület: cél a fiatal termelők által indított gazdaságok megerősítése, illetve az 5 évnél nem régebben gazdálkodó fiatal mezőgazdasági termelők gazdaságának fejlesztése. A célterület a 2B fókuszterülethez járul hozzá.

A művelet keretében nem támogatható öntözéshez kapcsolódó infrastruktúra beszerzés, fejlesztés.

8.2.4.3.2.2. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható a támogatástartalom összeszámitási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok tetszőleges kombinációjában (intézkedés jellegétől függően):

- vissza nem térítendő támogatás,
- kamattámogatás.

Egyéb forrásból kapcsolódhat hozzá a maximális támogatási intenzitáson belüli összeszámitási kötelezettséggel:

- kamattámogatás,
- kedvezményes hitel,
- kedvezményes díjú intézményi kezességvállalás.

Előleg alkalmazható.

8.2.4.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 1308/2013/EU Európai Parlament és a Tanács rendelete a mezőgazdasági termékpiacon közös szervezésének létrehozásáról;
- 2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légtérben szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről;
- 2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról;
- 543/2011/EU Bizottsági végrehajtási rendelete az 1234/2007/EK tanácsi rendeletnek a gyümölcs- és zöldség-, valamint a feldolgozott gyümölcs- és feldolgozott zöldség-ágazatra alkalmazandó részletes szabályainak a megállapításáról;
- 2000/60/EK Európai Parlament és a Tanács irányelve a vízvédelmi politika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról
- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről;
- 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól;
- 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól;
- 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról;
- 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról;
- 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról;
- 7/2006 (V. 24.) TNM rendelet az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról;
- 1/2012. (I. 20.) NFM rendelet a megújuló forrásokból előállított energia részarányának kiszámítási módszertanáról;
- 150/2012. (XII. 28.) VM rendelet a zöldség-gyümölcs termelői csoportokról és termelői szervezetekről;
- 410/2012. (XII. 28.) Korm. rendelet az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában való részvételről szóló 2012. évi CCXVII. törvény végrehajtásának egyes szabályairól;
- 1042/2012. (II. 23.) Korm. határozat Magyarország vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről;
- 110/2013. (XII. 4.) VM rendelet az 50 MWth és annál nagyobb teljes névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyező anyagainak kibocsátási határértékeiről;

- Magyar Zöldség-gyümölcs Ágazati Stratégia;
- Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve

8.2.4.3.2.4. Kedvezményezettek

- Mezőgazdasági termelő
- Mezőgazdasági termelők egy csoportja
- Fiatal Mezőgazdasági termelő

8.2.4.3.2.5. Támogatható költségek

Közvetlenül a célterületekhez kapcsolódó elszámolható költségek:

- a) a kertészeti tevékenységet szolgáló épület, építmény építése vagy fejlesztése;
- b) a kertészeti tevékenység célját szolgáló új és használt gépek és berendezések vásárlása, beleértve az információs és kommunikációs technológiák beszerzését;
- c) az a)-b) pontban említett kiadásokhoz kapcsolódó általános költségek, például az építésszek, mérnökök díjai, hatósági eljárási díjak, tanácsadói és projekt-menedzsment költségek;
- d) a következő immateriális beruházások: számítógépes szoftverek megvásárlása vagy kifejlesztése, valamint szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek vagy eljárások megszerzése;

A c)-d) pontba tartozó kiadások együttes összege nem haladhatja meg a projekt összes elszámolható kiadásának az 5%-át.

e) az a) ponthoz kapcsolódóan szükséges ingatlan vásárlása az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át meg nem haladó mértékig, valamint természetbeni hozzájárulásként elszámolható a beruházáshoz elengedhetetlen, már meglévő termőföld vagy ingatlan értéke, ha nem haladja meg az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át.

f) a célterületekhez kapcsolódó, kizárólag a mezőgazdasági üzemen belül megvalósítandó, a kedvezményezett érdekét szolgáló infrastruktúra-fejlesztés és/vagy eszköz beszerzés: üzemen belüli anyagmozgatás, illetve a vagyonsvédelem gépei, eszközei, ide tartoznak a közművek és a munkakörülményekhez kapcsolódó beruházások, a projekt teljes elszámolható kiadásának 15%-át meg nem haladó mértékben.

Nem számolható el:

A projekt keretében működési költségek, bérköltségek, tenyészállatok és forgóeszközök vásárlása nem számolható el.

A kettős finanszírozás elkerülése érdekében azok a kedvezményezettek, akik a zöldség-gyümölcs termelői csoportok támogatásáról szóló 150/2012 (XII. 28.) VM rendelet alapján támogatásban részesülnek, ugyanazon tevékenységért nyújtott támogatásra jelen művelet keretében nem jogosultak.

8.2.4.3.2.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritérium (eligibility criteria):

- Mezőgazdasági termelő vagy fiatal mezőgazdasági termelő, aki/ amely a pályázat benyújtását megelőző lezárt üzleti évben STÉ módszertan alapján mezőgazdasági tevékenységből származó legalább 6000 euró minimális üzemmérettel rendelkezik.
- Mezőgazdasági termelő vagy fiatal mezőgazdasági termelő esetében az előző évi árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származik.
- Az 1305/2013 EU rendelet 2. cikk. n) pontja szerinti fiatal mezőgazdasági termelő, vagy olyan fiatal mezőgazdasági termelő, aki a támogatási kérelem benyújtását megelőző öt évben kezdte meg mezőgazdasági tevékenységét.
- Az IH a végrehajtás során biztosítja, hogy a források 80%-ára kizárólag a legfeljebb 850 000 euró STÉ üzemmérettel rendelkező mezőgazdasági termelők pályázhatnak.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- Amennyiben szükséges, környezeti hatástanulmány készítése.
- 50 millió Ft teljes projektösszeg felett részletes üzleti terv megléte. A fiatal gazda rendelkezhet úgy, hogy a 6.1 intézkedés alatt benyújtott üzleti terv releváns részeit figyelembe vehető.
- A vállalkozáson belüli foglalkoztatotti létszám fenntartása.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén legalább 10% egységnyi energiahatékonyság javulás.
- Meglévő termálkút felújítására vonatkozó beruházás esetén legalább 5% energiahatékonyság javulás.
- Termálenergia felhasználás esetén mérőműszer alkalmazása.
- Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok, melléktermékek kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.
- Mezőgazdasági eredetű biomassza alapú megújuló energia megoldás alkalmazása esetén az alapanyag csak Annex I. termék lehet.
- Amennyiben a mezőgazdasági eredetű biomassza alapú energia előállítás esetén az elsődleges cél villamos energia előállítása, úgy a technológiai önfogyasztás felett keletkezett hő legalább 25%-át saját gazdaságon belül hasznosítani kell.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőség tanúsítvány megléte.
- Épületkorszerűsítés esetén a 2010/31/EU irányelv szerinti költségoptimum szint (melyet a 7/2006 (V.24.) TNM rendelet tartalmaz) elérése elvárás.
- Biomassza felhasználásával nem kapcsolt hőenergia-termelést megvalósító technológia alkalmazása esetén a berendezés hatásfokának legalább 70%-osnak kell lennie.

8.2.4.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Üzleti terv minősége (megalapozottság, innovatív tartalom, költséghatékonyság).
- A vállalkozáson belüli foglalkoztatotti létszám növelése.
- Termelői csoport, vagy termelői szervezeti tagság
- A kedvezményezett mikrovállalkozás vagy kisvállalkozás.
- Környezeti szempontok érvényesítése (pl. környezetterhelési szempontból releváns input-hatékonyság javítása, egységnyi szennyezőanyag-kibocsátás csökkentése; újrafelhasználás vagy újrahasznosítás alkalmazása).
- 10%-ot meghaladó egységnyi energiahatékonyság javulás, komplex eszközök alkalmazásával.

- Megújuló energia termelése, és különösen annak termálenergiából való biztosítása.
- Ökológiai gazdálkodás folytatása.
- Minőségrendszerekben való részvétel.
- Térségi szempontok (pl. fejlesztendő járásokban megvalósuló beruházás).

8.2.4.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Fiatal mezőgazdasági termelő számára 10 százalékponttal megemelt támogatási intenzitás jár az adott régióhoz tartozó alaptámogatási intenzitáson felül.
- Az alaptámogatás maximum 10%-a kamattámogatás formájában igényelhető.

	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás
Az egy projektre igényelhető maximális támogatási összeg	1 600 000 euró	3 200 000 euró
Alaptámogatás intenzitása (KMR régió)	40 %	+10 százalékpont
Alaptámogatás intenzitása (nem KMR régió)	50 %	
Kamattámogatás igénybe vehető	igen	

4.1.3. Kertészet

8.2.4.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.4.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján a legfontosabb végrehajtási kockázatok:

- költséghatékonyság alacsony szintje és rugalmatlansága,
- jelentős arányú visszamondás, meghiúsulás
- vállalások hiányos teljesítése
- a használt gépek beszerzésének lehetőségével az eddigiektől eltérő rendszer bevezetése

8.2.4.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A pályázók által megcélozható, reálisan megítélhető és vállalható beruházási nagyságrendek keretek között tartása érdekében a támogatási intenzitások, valamint a maximális támogatási összegek a

potenciális kedvezményezett kör FADN adatokra alapozott pénzügyi mutatói alapján kerültek kiszámításra. Szükséges a megfelelő felkészülési idő biztosítása a pályázat átgondolt tervezéséhez a pályázati benyújtási időszakot megelőzően, továbbá a benyújtási időszakok ágazathoz történő igazítása.

- A kamattámogatás bevezetése lehetővé teszi a banki finanszírozás árának csökkentését, mely jelentősen javíthatja az önerő biztosításának a kockázatát.
- Az üzleti tervek értékelési minőségének javítása és a pénzügyi hatékonyság javítása érdekében visszaállításra kerül a 2004-2006 között működtetett Döntés-előkészítő Bizottság (DEB) rendszere. A költségvetések realitásának megállapítása érdekében a gépkatalógus kötelező és mechanikus használata helyett az értékelők számára segédlet és rendszeres továbbképzés, valamint a DEB-ek munkája által rendszeres szakmai visszacsatolás fog rendelkezésre állni a piaci árak követésének megkönnyítésére.
- A használt gépek beszerzésének lehetősége egy eddig nem alkalmazott módszertan kidolgozását igényli, mely miatt speciális előírások meghatározására, illetve az intézményi eljárásrendben a vizsgálat módszerének kidolgozására, a rendszer bevezetésére való felkészülésre kiemelt figyelmet szükséges fordítani.
- 3 árajánlat bekérése mellett az árak keresztellenőrzése, valamint a beruházási költségek megalapozottságának vizsgálata.

8.2.4.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az előző időszak tapasztalataira építve a kockázatok csökkentését célzó intézkedések bevezetésével, valamint a rendszeres szakmai továbbképzés és visszacsatolás eredményeképpen a műveletek jelentősen jobb hatásfokkal valósíthatók meg.

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata közepes.

8.2.4.3.2.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns

8.2.4.3.2.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A nem termelő beruházások meghatározása

Lásd 8.1. fejezet

A kollektív beruházások meghatározása

Lásd 8.1. fejezet

Az integrált projektek meghatározása

Nem releváns

A támogatható Natura 2000 területek és az egyéb, magas természeti értéket képviselő területek meghatározása és azonosítása

Nem releváns

A mezőgazdasági üzemeknek nyújtott támogatás célzottságának leírása az 1305/2013/EU rendelet 5. cikke (2) bekezdésében említett prioritással kapcsolatban végzett GYELV-elemzésnek megfelelően

Lásd a művelet általános leírásánál

Az uniós jogszabályok által támasztott azon új követelmények listája, amelyek teljesítéséhez az 1305/2013/EU rendelet 17. cikke (6) bekezdése szerinti támogatás nyújtható

Nem releváns

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének c) pontjában említett minimális energiahatékonysági követelmények;

Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén követelmény az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőségtanúsítvány megléte.

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok, melléktermékek kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.

8.2.4.3.3. 4.1.4 Mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztése

Alintézkedés:

- 4.1. - a mezőgazdasági üzemekre irányuló beruházások támogatása

8.2.4.3.3.1. A művelettípus leírása

A vízgazdálkodással kapcsolatos művelet területén három célterületet azonosítottunk: a vízvisszatartást, a meliorációt és a vízfelhasználás hatékonyságának javítását, valamint az öntözött területek növelését célzó beruházások támogatását. Valamennyi célterület figyelembe veszi a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv mezőgazdasággal kapcsolatos tervezett intézkedések során megfogalmazott ajánlásokat. Ennek megfelelően a célterületek alapvető célja a felszíni és felszín alatti víztestek megfelelő jó állapotba hozásához és/vagy a jó állapotuk megőrzéséhez szükséges intézkedések támogatása, ezen belül a vízvisszatartás, a vízkészleteinkkel való fenntartható gazdálkodás, takarékos öntözési technológiák elterjesztése, a klímaváltozásnak ellenálló termelési módszerek és fenntartható területhasználat biztosítása. Mindhárom célterület úgy szolgál ökológiai célokat, hogy közben hozzájárul a mezőgazdaság kiegyensúlyozottabb termeléséhez. A vízgazdálkodásnak kétségtelenül egyik kulcsszereplője a gazdálkodó, mint vízfelhasználó. Ennélfogva a gazdálkodók ösztönzése a vízhatékonysági fejlesztésekre multiplikátor hatással bír a teljes vizes spektrumban. Ezen ösztönzés pedig kizárólag akkor lehet eredményes, ha a gazdálkodónál üzemi szinten is jelentkező, számszerűsíthető termelési előny is képződik.

Művelési célterületek:

A) célterület – A vízviSSzatartás létesítményeinek támogatása fenntartható vízkészlet-gazdálkodás biztosításával

A célterület a művelés alatt álló területekről a túrhatónál nagyobb károkat okozó csapadékvizek összegyűjtésének, tározásának megvalósítását és a megvalósításhoz szükséges műszaki megoldásainak elősegítését szolgálja. A célterület ezáltal hozzájárul a mezőgazdasági termelők kiegyensúlyozott hozamainak biztosítása érdekében történő vízkárelhárítás megvalósításához a fenntartható vízkészlet-gazdálkodás biztosításával.

Az ésszerű csapadékgazdálkodás megköveteli egyrészt az árkokban összegyűjtött vizeket befogadó vízfolyások tápanyag terhelésének csökkentését (pl. szűrőmezők kialakításával a befogadó előtt), másrészt területéről elvezetett vizek összegyűjtését tározókban (amely a későbbiekben öntözésre is felhasználható). A célterület hozzájárulhat a víztől függő védett ökoszisztémák vízellátásának javításához.

A célterület elsősorban a mezőgazdasági termelés hozamingadozásának csökkentését szolgálja, a termelésbe vont területeken jelentkező felesleges és a gazdálkodás szempontjából káros vizek összegyűjtésével és tározásával, illetve a szárazabb időszakokban a tározókban összegyűjtött vizekből történő öntözés lehetőségével.

Alapvető célkitűzés, hogy a fölösleges vizek kártételeinek csökkentését a lehetőségekhez mérten tározással, és ne elvezetéssel oldjuk meg.

A1) célterület – Víz tározók létesítésének támogatása közepes nagyságú tározók kialakítása révén, amelyek mérete már megengedi, hogy öntözővíz kivétel is lehetséges legyen.

A2) célterület – Természetes szűrőmezők kialakítása (az összegyűjtött vizek befogadóba történő bevezetése előtt).

A célterület hozzájárul a 2/A fókuszterülethez.

B) célterület – Üzemen belüli mezőgazdasági területekhez kapcsolódó meliorált utak kialakítása

A nagy mennyiségben lehulló csapadékvíz a mezőgazdasági területek útjaira fizikai, ritkán kémiai hatást gyakorol, amely ellen védekezni kell a pálya vízelvezetésével és az út részeinek állékonyságát biztosító berendezésekkel, eljárásokkal.

A mezőgazdasági utat, mint műszaki létesítményt a víz kedvezőtlen hatásától mentesíteni kell, de figyelembe kell venni azt is, hogy az útépítés területe termőterület, amelynek kiszáraitását nem lehet megengedni.

A vízrendezés során törekednünk kell a hasznosítható vizek visszatartására, valamint arra, hogy csak a felesleges, nem tárolható vízmennyiség kerüljön levezetésre. A mezőgazdasági vízrendezés feladata többek között a vízkárelhárítás érdekében történő beavatkozás.

A célterület a talajművelés, betakarítás, egyéb termeléshez kötött szállítás, a táblák biztonságos és gyors megközelítése érdekében a mezőgazdasági üzemen belüli kismértékű infrastruktúra fejlesztések megvalósítását szolgálja (pl. szilárd burkolat nélküli, bogárhátú vagy egy irányú lejtésű, szikkasztó és/vagy

vízvezető árokkal ellátott pályatest kialakítása).

A célterület hozzájárul a 2/A fókuszterülethez.

C) célterület – Vízfelhasználás hatékonyságát javító öntözési gazdálkodás fejlesztése

A célterület a mezőgazdasági célú vízhasználat fenntartható fejlesztése, a víz- és energia-takarékos öntözőberendezések alkalmazására, a szivárgási, a párolgási és a különféle műtárgyaknál bekövetkező vízvesztések csökkentésére, az optimális vízadagolás megvalósítására, a helyi vízkészletek, mint kiegészítő vízforrások hasznosítására (amennyiben a víz minősége öntözésre megfelelő) irányuló fejlesztéseket foglal magában.

A célterület által támogatott beruházások a termelés biztonságát, száraz években a vízhiány és aszálykárok megelőzését, a klímaváltozás várható kedvezőtlen hatásaihoz való alkalmazkodást szolgálják.

Az öntözött terület nettó növekedésének meghatározása céljából olyan, aktuálisan nem öntözött területek is, amelyeken a közelmúltban öntözőberendezés működött öntözött területnek minősíthetők. Magyarországon mind az engedéllyel rendelkező, mind a ténylegesen megöntözött terület nagysága – a korábban kialakított közel 500 ezer hektár kiépített öntözési lehetőségekhez képest – a rendszerváltás megelőző és követő években jelentősen lecsökkent. A rendszerváltás során a mezőgazdasági tulajdon- és birtokviszonyok jelentős mértékben átalakultak. Nagy területeken megváltozott a táblaszerkezet és a korábbi nagyüzemi birtokstruktúrára, állami és szövetkezeti tulajdonviszonyokra optimalizált vízepítési/vízgazdálkodási létesítmények nem feleltek meg többé az új, felaprózott táblaszerkezetnek és magántulajdonosi szemléletnek. A korábbi műszaki dokumentációkban és vízjogi engedélyezési nyilvántartásokból (közhiteles adattára a vízikönyvi okirattár) az elmúlt 12 évre visszavezethetők az öntözött területek engedélyei. A nettó öntözött terület növekedésének igazolásánál tehát a korábban kiépített, de nem használt öntözött területek beszámításával együttes területet kell alapul venni.

C1) célterület – Víztaakarékos öntözési technológiák, öntözőberendezések vízfelhasználás hatékonyságának javítása, valamint víztakarékos öntözési infrastruktúra és kapcsolódó műtárgyaiknak fejlesztése, rekonstrukciója. A célterület hozzájárul a 5/A fókuszterülethez.

C2) célterület – Új öntöző rendszerek beszerzésének támogatása, valamint új öntözővíz-szolgáltató művek létrehozása. A célterület hozzájárul a 2/A fókuszterülethez.

C3) célterület – Energiatakarékos öntözési technológiák beszerzésének támogatása, öntözőberendezések energiafelhasználás hatékonyságának javítása. A célterület hozzájárul a 5/B fókuszterülethez.

D) célterület - a 6.1 jogcím alatt támogatott, továbbá a 1305/2013/EU rendelet 2. cikke alapján jogosult fiatal gazdálkodók A) vagy B) vagy C) típusú beruházásai – FIG tematikus alprogram elkülönített keretére. A célterület hozzájárul a 2/B fókuszterülethez.

8.2.4.3.3.2. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható a támogatástartalom összeszámítási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok tetszőleges kombinációjában (intézkedés jellegétől függően):

- vissza nem térítendő támogatás,

- kamattámogatás.

Egyéb forrásból kapcsolódhat hozzá a maximális támogatási intenzitáson belüli összeszámitási kötelezettséggel:

- kamattámogatás,
- kedvezményes hitel,
- kedvezményes díjú intézményi kezességvállalás.

Előleg alkalmazható.

8.2.4.3.3.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 2000/60/EK Európai Parlament és a Tanács irányelv a vízvédelmi politika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról [Víz Keretirányelv, vagy VKI];
- 2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légtér szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről;
- 2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról;
- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról;
- 2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről;
- 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról;
- 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártégeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról;
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről;
- 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól;
- 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról;
- 29/2008. (III. 20.) OGY határozat Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról;
- 1042/2012. (II. 23.) Korm. határozat Magyarország vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről;
- Nemzeti Vízstratégia (tervezet).

8.2.4.3.3.4. Kedvezményezettek

- Mezőgazdasági termelő
- Mezőgazdasági termelők egy csoportja
- Fiatal mezőgazdasági termelő

8.2.4.3.3.5. Támogatható költségek

Közvetlenül a művelethez kapcsolódó elszámolható költségek:

- Vízi létesítmények és kapcsolódó építmények rekonstrukciója, építése vagy fejlesztése.
- Új gépek és berendezések vásárlása, beleértve a számítógépes szoftvereket, IKT fejlesztéseket;
- Az *a)-b)* pontban említett kiadásokhoz kapcsolódó általános költségek, például az építésszek, mérnökök díjai, hatósági eljárási díjak, tanácsadói és projekt-menedzsment költségek;

d) A következő immateriális beruházások: számítógépes szoftverek megvásárlása vagy kifejlesztése, valamint szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek vagy eljárások megszerzése.

A c)-d) pontba tartozó kiadások együttes összege nem haladhatja meg a projekt összes elszámolható kiadásának az 5%-át.

e) Az a) ponthoz kapcsolódóan szükséges ingatlan vásárlása az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át meg nem haladó mértékig, valamint természetbeni hozzájárulásként elszámolható a beruházáshoz elengedhetetlen, már meglévő termőföld vagy ingatlan értéke, ha nem haladja meg az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át.

f) A művelethez kapcsolódó, kizárólag a mezőgazdasági üzemen belül megvalósítandó, a kedvezményezett érdekét szolgáló infrastruktúra-fejlesztés és/vagy eszköz beszerzés: üzemen belüli anyagmozgatás, illetve a vagyonsvédelem gépei, eszközei, ide tartoznak a közművek és a munkakörülményekhez kapcsolódó beruházások, a projekt teljes elszámolható kiadásának 15%-át meg nem haladó mértékben.

Nem számolható el:

A projekt keretében működési költségek, bérköltségek és forgóeszközök vásárlása nem számolható el.

A kettős finanszírozás elkerülése érdekében azok a kedvezményezettek, akiknek az M16-os intézkedés 16.5.1-es műveletében meghatározott tevékenységei támogatásban részesülnek, ugyanazon tevékenységért nyújtott támogatásra jelen művelet keretében nem jogosultak.

A kettős finanszírozás elkerülése érdekében azok a kedvezményezettek, akik a zöldség-gyümölcs termelői csoportok támogatásáról szóló 150/2012. (XII.28.) VM rendelet alapján támogatásban részesülnek, ugyanazon tevékenységért nyújtott támogatásra jelen művelet keretében nem jogosultak.

8.2.4.3.3.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritérium (eligibility criteria):

Valamennyi célterület esetén:

- Mezőgazdasági termelő vagy fiatal mezőgazdasági termelő, aki/ amely a pályázat benyújtását megelőző lezárt üzleti évben az STÉ módszertan alapján mezőgazdasági tevékenységből származó legalább 6000 euró értékű üzemmérettel rendelkezik.
- Mezőgazdasági termelő vagy fiatal mezőgazdasági termelő esetében az előző évi árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági termelésből, vagy mezőgazdasági termelésből származik.
- Az 1305/2013 EU rendelet 2. cikk. n) pontja szerinti fiatal mezőgazdasági termelő, vagy olyan fiatal mezőgazdasági termelő, aki a támogatási kérelem benyújtását megelőző öt évben kezdte meg mezőgazdasági tevékenységét.
- Amennyiben szükséges – a kedvezményezett legalább a fenntartási időszak végéig érvényes haszonbérleti szerződéssel rendelkezik.
- Az IH a végrehajtás során biztosítja, hogy a források 80%-ára kizárólag a legfeljebb 850 000 euró STÉ üzemmérettel rendelkező mezőgazdasági termelők pályázhatnak.

Az A) célterület esetén:

- Amennyiben a beruházás öntözési tevékenységet szolgál, az 1305/2013.EU rendelet 46. cikk

követelményeinek is meg kell felelnie, kivéve a 46 cikk (4) bekezdését.

- A beavatkozások akkor támogathatók, ha azok nem rontják sem a felszíni, sem a felszín alatti víztől függő védett ökoszisztémák vízellátását.
- A VKI célkitűzésének elérése érdekében, figyelembe kell venni a vízgyűjtő- gazdálkodási tervben lévő víztestek állapotértékelésének eredményét, a tervben meghatározott intézkedések érvényesítése a vízjogi engedélyezési eljárás során történik meg, elsősorban a vízjogi létesítési és üzemeltetési engedélyezési folyamatban.

A B) célterület esetén:

- Drénezési eljárás és burkolt felületű vízgyűjtő árok kialakítása nem támogatható.

A C) célterület esetén:

- Az öntözésfejlesztési beruházások csak abban az esetben támogathatók, amennyiben megfelelnek a vonatkozó 1305/2013/EU rendelet 46. cikk követelményeinek.
- A VKI célkitűzésének elérése érdekében, figyelembe kell venni a vízgyűjtő- gazdálkodási tervben lévő víztestek állapotértékelésének eredményét, a tervben meghatározott intézkedések érvényesítése a vízjogi engedélyezési eljárás során történik meg, elsősorban a vízjogi létesítési és üzemeltetési engedélyezési eljárásokban, amelyekben a VKI 4.7 cikkéhez kapcsolódó környezeti hatások is értékelésre kerülnek.
- Azon felszíni víztestek vízgyűjtőjének esetében, ahol a mennyiségi szempontokra vonatkozó állapotértékelés eredménye nem ismert (szürke, adathiányos víztest), az állapotot/potenciált jónál gyengébbnek kell feltételezni. Az ilyen területen történő beruházást megelőzően az illetékes hatóság saját hatáskörben az érvényes vízjogi engedélyt a VKI-nak való megfelelés szempontjából felülvizsgálja. A beruházás csak a felülvizsgált vízjogi üzemeltetési engedély birtokában támogatható.
- A meglévő öntözőberendezések vagy a meglévő öntözőrendszerek részeinek fejlesztésére irányuló beruházások kizárólag akkor támogathatók, ha az előzetes értékelés azt állapítja meg, hogy azok a meglévő berendezés vagy rendszer műszaki paramétereiből kiindulva
  - mikroöntözés tekintetében legkevesebb 5%
  - lineár és csévéldobos berendezések tekintetében legkevesebb 10%

mértékű potenciális vízmegtakarítást eredményeznek majd.

- Az öntözött terület nettó növekedésének meghatározása céljából az olyan, aktuálisan nem öntözött – amelyen az elmúlt 12 évben tartósabb ideig igazolhatóan öntözőberendezés működött, vagy vízjogi engedéllyel rendelkezett, öntözött területnek minősíthetők.
- A mezőgazdasági üzemek öntözött területének nettó növekedését eredményező beruházások abban az esetben is támogathatók, ha:
  - a beruházások a meglévő öntözőberendezések vagy a meglévő öntözőrendszerek részeinek fejlesztésére irányuló olyan beruházásokkal párosulnak, amelyek esetében az előzetes értékelés azt állapítja meg, hogy azok a meglévő berendezés vagy rendszer műszaki paramétereiből kiindulva legkevesebb 10 % mértékű potenciális vízmegtakarítást eredményeznek, és
  - a beruházás egésze a beruházás teljes szintjén a vízfogyasztás mértékének hatékony csökkenését biztosítja, mégpedig a meglévő öntözőberendezések vagy a meglévő

öntözőrendszerek részeinek fejlesztésére irányuló beruházás által lehetővé tett potenciális vízmegtakarítás legalább 50 %-ának megfelelő mértékben.

-

További információ az alábbi hivatkozásban (EMVA 46. cikk előírásai).

46. cikk

Öntözéssel kapcsolatos beruházások

(1) E rendelet 45. cikkének sérelme nélkül, az új és a már meglévő öntözött területeken történő öntözés esetén kizárólag azok a beruházások minősülnek támogatható kiadásnak, amelyek megfelelnek az e cikkben foglalt feltételeknek.

(2) A víz-keretirányelvben foglaltak szerint előírt vízgyűjtő-gazdálkodási tervről értesítették a Bizottságot azon terület egésze vonatkozásában, ahol a beruházásra sor kerül majd, és bármely egyéb olyan terület vonatkozásában is, ahol a beruházás hatást gyakorolhat a környezetre. A vízgyűjtő-gazdálkodási terv alapján a víz-keretirányelv 11. cikkével összhangban hatályba lépő, valamint a mezőgazdasági ágazat szempontjából releváns intézkedéseket részletesen meghatározták a vonatkozó intézkedési programban.

(3) Rendelkezésre áll, vagy a beruházás részeként ki kell építeni egy olyan vízfogyasztás-mérő rendszer, amely a támogatott beruházás szintjén lehetővé teszi a vízfogyasztás mérését;

(4) A meglévő öntözőberendezések vagy a meglévő öntözőrendszerek részeinek fejlesztésére irányuló beruházások kizárólag akkor támogathatók, ha az előzetes értékelés azt állapítja meg, hogy azok a meglévő berendezés vagy rendszer műszaki paramétereiből kiindulva legkevesebb 5 és 25 % közé tehető mértékű potenciális vízmegtakarítást eredményeznek majd.

Ha a beruházás olyan, felszín alatti vagy felszíni vizekből álló víztesteket érint, amelyek a vonatkozó vízgyűjtő-gazdálkodási tervben vízmennyiséggel kapcsolatos okok miatt jónál rosszabb minősítést kaptak, akkor:

a) a beruházásnak biztosítania kell, hogy a beruházás szintjén hatékonyan csökkenjen a vízfogyasztás mértéke, mégpedig legalább a által lehetővé tett potenciális vízmegtakarítás 50 %-ának megfelelő mértékben; és

b) a beruházás, amennyiben az egyetlen mezőgazdasági üzemet érint, azt is biztosítania kell a, hogy az üzem teljes vízfogyasztása a beruházás szintjén lehetővé tett potenciális vízmegtakarítás legalább 50 %-ának megfelelő mértékben csökkenjen. Az üzem teljes vízfogyasztásába az üzem által értékesített víz is beletartozik.

A (4) bekezdésben meghatározott feltételek egyike sem alkalmazandó a meglévő öntözőberendezésekre irányuló olyan beruházásokra, amelyek csak az energiahatékonyságot érintik, sem a tározók létrehozására irányuló beruházásokra, sem pedig az újrahasznosított víz használatára irányuló olyan beruházásokra, amelyek nem érintenek felszín alatti víztestet vagy felszínivíz-testet.

(5) Az öntözött területek nettó növekedését eredményező és felszín alatti vízből vagy felszíni vizekből álló víztestet érintő beruházások kizárólag abban az esetben támogathatók, ha:

a) az érintett víztest a vonatkozó vízgyűjtő-gazdálkodási tervben nem kapott jónál rosszabb minősítést vízmennyiséggel kapcsolatos okok miatt;

b) környezeti elemzés bizonyítja, hogy a beruházás nem jár majd jelentősebb kedvezőtlen hatással a környezetre nézve; a környezeti hatáselemzést az illetékes hatóság végzi el vagy ő hagyja jóvá, és az hasonló agronómiai tulajdonságokkal rendelkező üzemek csoportjaira is vonatkozhat.

Az öntözött terület nettó növekedésének meghatározása céljából az olyan, aktuálisan nem öntözött – a programban megállapítandó és indokolandó – területek is, amelyeken a közelmúltban öntözőberendezés működött, öntözött területnek minősíthetők.

(6) Az (5) bekezdés a) pontjától eltérve, a mezőgazdasági üzemek öntözött területének nettó növekedését eredményező beruházások abban az esetben is támogathatók, ha:

a) a beruházások a meglévő öntözőberendezések vagy a meglévő öntözőrendszerek részeinek fejlesztésére irányuló olyan beruházásokkal párosulnak, amelyek esetében az előzetes értékelés azt állapítja meg, hogy azok a meglévő berendezés vagy rendszer műszaki paramétereiből kiindulva legkevesebb 5 és 25 % közé tehető mértékű potenciális vízmegtakarítást eredményeznek, és

b) a beruházás egésze a beruházás teljes szintjén a vízfogyasztás mértékének hatékony csökkenését biztosítja, mégpedig a meglévő öntözőberendezések vagy a meglévő öntözőrendszerek részeinek fejlesztésére irányuló beruházás által lehetővé tett potenciális vízmegtakarítás legalább 50 %-ának megfelelő mértékben.

További eltéréssel élve, az (5) bekezdés a) pontjában foglalt feltétel nem alkalmazandó az olyan új öntözőberendezések létesítésére irányuló beruházásokra, amelyek vízellátása már meglévő tározóból történik, és amelyeket az illetékes hatóságok 2013. október 31. előtt hagytak jóvá, amennyiben az alábbi feltételek teljesülnek:

- a tározó szerepel az érintett vízgyűjtő-gazdálkodási tervben, és vonatkoznak rá a víz-keretirányelv 11. cikke (3) bekezdésének e) pontjában megállapított kontrollkövetelmények;
- 2013. október 31-én vagy a tározóból történő maximális vízkivételre vonatkozó határérték, vagy a tározó által érintett víztestekre vonatkozóan előírt minimális áramlási szint volt hatályban,
- a maximális határérték vagy az előírt minimális áramlási szint megfelel a víz-keretirányelv 4. cikkében megállapított feltételeknek, valamint
- a szóban forgó beruházás nem eredményez a 2013. október 31-én hatályban lévő maximális határértéket meghaladó vízkivételt, sem pedig az érintett víztestekre vonatkozóan 2013. október 31-én hatályos, előírt minimális áramlási szint csökkenését.

Kötelezettségvállalások (commitments):

Valamennyi célterület esetén:

- 50 millió Ft teljes projektösszeg felett részletes üzleti terv megléte. A fiatal gazda rendelkezhet úgy, hogy a 6.1 intézkedés alatt benyújtott üzleti terv releváns részei figyelembe vehetők.
- A vállalkozáson belüli foglalkoztatotti létszám fenntartása.
- Amennyiben szükséges – környezeti hatástanulmány készítése.

A C3) célterület esetén:

- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén legalább 10% egységnyi energiahatékonyság javulás.

- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén, az adott technológiára vonatkozóan a témában releváns szakértő bevonásával elkészített energetikai számítások megléte.

A fenti kötelezettség vállalások releváns részei a D) célterülethez is alkalmazandók.

8.2.4.3.3.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

Valamennyi célterület esetén:

- Üzleti terv minősége (megalapozottság, innovatív tartalom, költséghatékonyság).
- A vállalkozáson belüli foglalkoztatotti létszám növelése.
- Termelői csoport, vagy termelői szervezeti tagság.
- A kedvezményezett mikrovállalkozás vagy kisvállalkozás.
- Környezeti szempontok érvényesítése (pl. környezetterhelési szempontból releváns input-hatékonyság javítása, egységnyi szennyezőanyag-kibocsátás csökkentése; újrafelhasználás vagy újrahasznosítás alkalmazása).
- Ökológiai gazdálkodás folytatása.
- Minőségrendszerekben való részvétel.

Az A) és B) célterület esetén:

- Belvíz érzékeny területen megvalósuló beruházások.

A C) célterület esetén:

- Energiahatékonyság javulás,
- Megújuló energia alkalmazása,
- A kötelezőnél nagyobb arányú vízhasználat csökkentés,
- Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás (aszálykockázatok mérséklése).

A D) célterület esetében az A)-C)célterület releváns kötelezettségei alkalmazandók.

8.2.4.3.3.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Fiatal mezőgazdasági termelő számára 10 százalékponttal megemelt támogatási intenzitás jár az adott régióhoz tartozó alaptámogatási intenzitáson felül.
- Az alaptámogatás maximum 10%-a kamattámogatás formájában igényelhető.

	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás
Az egy projektre igényelhető maximális támogatási összeg	1 600 000 euró	3 200 000 euró
Alaptámogatás intenzitása (KMR régió)	40 %	+10 százalékpont
Alaptámogatás intenzitása (nem KMR régió)	50 %	
Kamattámogatás igénybe vehető	igen	

4.1.4. Öntözés

8.2.4.3.3.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.4.3.3.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján a legfontosabb végrehajtási kockázatok:

- költséghatékonyság alacsony szintje és rugalmatlansága,
- jelentős arányú visszamondás, megghiúsulás,
- vállalások hiányos teljesítése.

8.2.4.3.3.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A pályázók által megcélozható, reálisan megítélhető és vállalható beruházási nagyságrendek keretek között tartása érdekében a támogatási intenzitások, valamint a maximális támogatási összegek a potenciális kedvezményezett kör FADN adatokra alapozott pénzügyi mutatói alapján kerültek kiszámításra. Szükséges a megfelelő felkészülési idő biztosítása a pályázat átgondolt tervezéséhez a pályázati benyújtási időszakot megelőzően, továbbá a benyújtási időszakok ágazathoz történő igazítása.
- A kamattámogatás bevezetése lehetővé teszi a banki finanszírozás árának csökkentését, mely jelentősen javíthatja az önerő biztosításának a kockázatát.
- Az üzleti tervek értékelési minőségének javítása és a pénzügyi hatékonyság javítása érdekében visszaállításra kerül a 2004-2006 között működtetett Döntés-előkészítő Bizottság (DEB) rendszere. A költségvetések realitásának megállapítása érdekében a gépkatalógus kötelező és mechanikus használata helyett az értékelők számára segédlet és rendszeres továbbképzés, valamint a DEB-ek munkája által rendszeres szakmai visszacsatolás fog rendelkezésre állni a piaci árak követésének megkönnyítésére.

- Három árajánlat bekérése mellett az árak keresztellenőrzése, valamint a beruházási költségek megalapozottságának vizsgálata.

8.2.4.3.3.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az előző időszak tapasztalataira építve a kockázatok csökkentését célzó intézkedések bevezetésével, valamint a rendszeres szakmai továbbképzés és visszacsatolás eredményeképpen a műveletek jelentősen jobb hatásokkal valósíthatók meg.

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.4.3.3.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns

8.2.4.3.3.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A nem termelő beruházások meghatározása

Lásd 8.1. fejezet

A kollektív beruházások meghatározása

Lásd 8.1. fejezet

Az integrált projektek meghatározása

Nem releváns

A támogatható Natura 2000 területek és az egyéb, magas természeti értéket képviselő területek meghatározása és azonosítása

Nem releváns

A mezőgazdasági üzemeknek nyújtott támogatás célzottságának leírása az 1305/2013/EU rendelet 5. cikke (2) bekezdésében említett prioritással kapcsolatban végzett GYELV-elemzésnek megfelelően

Lásd a művelet általános leírásánál

Az uniós jogszabályok által támasztott azon új követelmények listája, amelyek teljesítéséhez az 1305/2013/EU rendelet 17. cikke (6) bekezdése szerinti támogatás nyújtható

Nem releváns

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének c) pontjában említett minimális energiahatékonysági követelmények;

Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén követelmény az adott technológiára vonatkozóan a témában releváns szakértő bevonásával elkészített energetikai számítások megléte.

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

Nem releváns

8.2.4.3.4. 4.1.5 Az agrár-innovációs operatív csoportok innovatív projektjeinek megvalósításához szükséges beruházások megvalósítása

Alintézkedés:

- 4.1. - a mezőgazdasági üzemekre irányuló beruházások támogatása

8.2.4.3.4.1. A művelettípus leírása

Az interaktív innovációra alapozott olyan agrár-innovációs operatív csoportok projektjeinek részét képező kísérleti beruházások megvalósítása, melyek célkitűzése közhasznú, az EU-s innovációs közösségbe való bekapcsolódásra, vagy nemzetközi együttműködésben való részvételre is alkalmas újdonság kifejlesztésére irányuló, a mezőgazdasági termelők számára közvetlenül hasznosítható megoldás kifejlesztése.

A 4.1. alapján nyújtott támogatás az operatív csoportok innovatív projektjeinek megvalósításához szükséges beruházások támogatása, mely kapcsolódik a 16.1-ből finanszírozott agrár-innovációs operatív csoportok együttműködésben megvalósuló projektjeinek támogatáshoz.

8.2.4.3.4.2. A támogatás típusa

- Vissza nem térítendő támogatás
- Beruházásnak minősülő elemekre előleg alkalmazható

8.2.4.3.4.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

Nem releváns

8.2.4.3.4.4. Kedvezményezettek

- Mezőgazdasági termelő,
- Fiatal mezőgazdasági termelő,
- Mezőgazdasági termelők csoportjai

8.2.4.3.4.5. Támogatható költségek

Az agrár-innovációs operatív csoportok innovációs együttműködési projektjeinek részét képező, az együttműködésben részt vevő gazdálkodók által a projekt részeként megvalósítandó kísérleti (pilot) fázist

szolgáltató speciális technológiai és/vagy immateriális beruházások költségei:

- Épület építése vagy fejlesztése;
- Új és használt gépek és berendezések vásárlása, beleértve a számítógépes szoftvereket, IKT fejlesztéseket;
- A következő immateriális beruházások: számítógépes szoftverek megvásárlása vagy kifejlesztése, valamint szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek vagy folyamatok megszerzése.

8.2.4.3.4.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritérium (eligibility criteria):

- Mezőgazdasági termelő vagy fiatal mezőgazdasági termelő, aki/amely a pályázat benyújtását megelőző lezárt üzleti évben az STÉ módszertan alapján mezőgazdasági tevékenységből származó legalább 6000 euró értékű üzemmérettel rendelkezik.
- Mezőgazdasági termelő vagy fiatal mezőgazdasági termelő esetében az előző évi árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származik.
- Az 1305/2013 EU rendelet 2. cikk. n) pontja szerinti fiatal mezőgazdasági termelő, vagy olyan fiatal mezőgazdasági termelő, aki a támogatási kérelem benyújtását megelőző öt évben kezdte meg mezőgazdasági tevékenységét.
- Érvényes tagság egy agrár-innovációs operatív csoportban.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- Amennyiben szükséges, környezeti hatástanulmány készítése.

8.2.4.3.4.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

A jogosultsági kritériumok alapján további kiválasztási feltétel nincs, mivel a gazdálkodóknál tervezett kísérleti (pilot) beruházási elemek szakmai értékelése is az agrár-innovációs együttműködési projekt (16.1) elemeként megtörténik, annak az egész projektre kiterjedő támogatással rendelkező elemeként valósul meg.

8.2.4.3.4.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Fiatal mezőgazdasági termelő számára 10 százalékponttal megemelt támogatási intenzitás jár az adott régióhoz tartozó alaptámogatási intenzitáson felül.

	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás
Az egy projektre igényelhető maximális támogatási összeg	645 000 euró	3 200 000 euró
Alaptámogatás intenzitása (KMR régió)	50%	
Alaptámogatás intenzitása (nem KMR régió)	60%	

4.1.5. EIP

8.2.4.3.4.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.4.3.4.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A magyar vidékfejlesztési rendszerben még kevés a gyakorlat a közös projektek végrehajtásában (pl. konzorciumi megállapodás). Ugyanakkor az elmúlt 15 évből az EU-s társfinanszírozású egyéb (ERFA, ESZA, KA) programok jelentős gyakorlattal és tapasztalattal rendelkeznek ezen a területen, amely az egységes fejlesztéspolitikai koordináció útján megoszthatóvá, hasznosíthatóvá vált.

8.2.4.3.4.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Az együttműködésre alapozott projekteket - az allokált forrás függvényében - valójában pilote jelleggel tervezzük elindítani, amely önmagában kockázatsökkentő tényező. Így a projektek kis száma lehetővé teszi a körültekintő felkészülést mind az IH mind a pályázók, mind a kifizető ügynökség számára.

8.2.4.3.4.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata közepes.

8.2.4.3.4.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns

8.2.4.3.4.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A nem termelő beruházások meghatározása

Nem releváns

A kollektív beruházások meghatározása

Nem releváns

Az integrált projektek meghatározása

Nem releváns

A támogatható Natura 2000 területek és az egyéb, magas természeti értéket képviselő területek meghatározása és azonosítása

Nem releváns

A mezőgazdasági üzemeknek nyújtott támogatás célzottságának leírása az 1305/2013/EU rendelet 5. cikke (2) bekezdésében említett prioritással kapcsolatban végzett GYELV-elemzésnek megfelelően

Nem releváns

Az uniós jogszabályok által támasztott azon új követelmények listája, amelyek teljesítéséhez az 1305/2013/EU rendelet 17. cikke (6) bekezdése szerinti támogatás nyújtható

Nem releváns

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének c) pontjában említett minimális energiahatékonysági követelmények;

Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén követelmény az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőségtanúsítvány megléte.

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok, melléktermékek kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.

4.2.1 Mezőgazdasági termékek értéknövelése és erőforrás-hatékonyságának elősegítése a feldolgozásban
Alintézkedés:

- 4.2. - mezőgazdasági termékek feldolgozására, értékesítésére és/vagy fejlesztésre irányuló beruházások támogatása

8.2.4.3.4.12. A művelettípus leírása

A) célterület:

Célja a mezőgazdasági termékek értéknövelését és a piacra jutást elősegítő, technológiai fejlesztést célzó beruházások támogatása az élelmiszer-feldolgozás vállalati hatékonyságának növelése érdekében. Ilyenek különösen:

- magasabb hozzáadott értékű termékek előállítását célzó fejlesztések,
- versenyképesebb vállalati, termelési és termékstruktúra kialakítását, optimalizálást (pl. speed trade processing), valamint a piacra jutást elősegítő fejlesztések (különösen tárolás, hűtés),
- piaci keresletre és/vagy termékpálya-együtműködésre alapozott kapacitásbővítő fejlesztések.

B) célterület:

Célja a mezőgazdasági termékek értéknövelésével összefüggő, a környezeti erőforrás-hatékonyságot célzó fejlesztések támogatása. Ilyenek különösen:

- anyag-, energia- víztakarékos, valamint a környezetterhelést egyéb módon (egyebek között megújuló energia használatával például biogáz, biomassa alapú) csökkentő funkciók, technológiák bevezetése, fejlesztése.

C) célterület:

Célja az operatív csoportok innovatív projektjeinek megvalósításához szükséges beruházások támogatása, mely kapcsolódik a 16.1-ből finanszírozott agrár-innovációs operatív csoportok együtműködésben megvalósuló projektjeinek támogatáshoz.

D) célterület:

Célja a 16. 4 alintézkedés alatt megalakuló Rövid Ellátási Lánc együtműködő csoportok jóváhagyott üzleti terv alapján a csoport tagjaiként együtműködő gazdálkodók gazdaságaiban megvalósuló beruházási elemek finanszírozása.

8.2.4.3.4.13. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható a támogatástartalom összeszámítási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok kombinációjában:

- vissza nem térítendő támogatás
- kamattámogatás.

Egyéb forrásból kapcsolódhat hozzá a maximális támogatási intenzitáson belüli összeszámítási kötelezettséggel:

- kamattámogatás,
- kedvezményes hitel,
- kedvezményes díjú intézményi kezességvállalás.

Előleg alkalmazható.

8.2.4.3.4.14. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről;
- 2004. évi XXXIV. törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról;
- Magyarország közép és hosszú távú élelmiszeripari fejlesztési stratégiája 2014-2020
- Az Európai Tanács integrált szennyezés-megelőzésről és csökkentésről (IPPC - Integrated Pollution Prevention and Control) szóló 96/61/EK Irányelve;
- 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról;
- 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról;
- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről;
- 410/2012. (XII. 28.) Korm. rendelet az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában való részvételről szóló 2012. évi CCXVII. törvény végrehajtásának egyes szabályairól;
- 34/2013. (V. 14.) VM rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításáról, előállításáról, forgalmazásáról, jelöléséről és ellenőrzésének eljárásrendjéről.
- 110/2013. (XII. 4.) VM rendelet az 50 MWth és annál nagyobb teljes névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyező anyagainak kibocsátási határértékeiről;
- 1/2012. (I. 20.) NFM rendelet a megújuló forrásokból előállított energia részarányának kiszámítási módszertanáról.

8.2.4.3.4.15. Kedvezményezettek

- a. Mezőgazdasági termelőnek nem minősülő mikro- és kisvállalkozás,
- b. Mezőgazdasági termelő.
- c. Az a. és b. pont szerinti jogosultak csoportjai.

8.2.4.3.4.16. Támogatható költségek

- a) Közvetlenül a technológiához, ill. az üzem működését szolgáló infrastruktúrához kapcsolódó, valamint az üzem működtetéséhez szükséges épület, építmény építése vagy fejlesztése;
- b) Új és használt gépek és berendezések vásárlása, beleértve a számítógépes szoftvereket, IKT fejlesztéseket;
- c) Az a) és a b) pontban említett kiadásokhoz kapcsolódó általános költségek, például az építésszek, mérnökök díjai, tanácsadási díjak, a környezeti és a gazdasági fenntarthatóságra vonatkozó tanácsadással kapcsolatos díjak, megvalósíthatósági tanulmányok költségeit is beleértve;
- d) A következő immateriális beruházások: szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek vagy folyamatok megszerzése.

A c) és d) pontba tartozó kiadások együttes összege nem haladhatja meg a projekt összes elszámolható

kiadásának az 5%-át.

e) Az a) ponthoz kapcsolódóan szükséges ingatlan vásárlása az érintett művelet teljes elszámolható kiadásának 2%-át meg nem haladó mértékig, valamint természetbeni hozzájárulásként elszámolható a beruházáshoz elengedhetetlen, már meglévő termőföld vagy ingatlan értéke, ha nem haladja meg az érintett művelet teljes elszámolható kiadásának 2%-át.

8.2.4.3.4.17. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritérium (eligibility criteria):

- A támogatott tevékenységhez Annex I. termékek használhatók fel, non-Annex termékek csak elhanyagolható és feltétlenül szükséges mértékben.
- A támogatott tevékenységgel előállított termék nem mezőgazdasági termelő és azok csoportosulása esetében kizárólag Annex I. termék lehet.
- Mezőgazdasági termelő és azok csoportosulása esetében non-Annex termék is előállítható.
- Borászati termékek előállítását, kiszerezését és tárolását célzó tevékenység jelen műveletből nem támogatható.
- 50 millió forint teljes projektösszeg felett részletes üzleti terv megléte.
- Mezőgazdasági termelőnek minősül az, akinek előző évi árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági termelésből származik.
- Nem mezőgazdasági termelő csak mikro-, és kisvállalkozás lehet.
- a C) célterület esetében megfelel a 16.1 alintézkedésben leírt feltételeknek.
- a D) célterület esetében megfelel a 16.4 alintézkedésben leírt feltételeknek.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- A vállalkozáson belüli foglalkoztatotti létszám fenntartása.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén legalább 10% egységnyi energiahatékonyság javulás.
- Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.
- Mezőgazdasági eredetű biomassza alapú megújuló energia megoldás alkalmazása esetén az alapanyag csak Annex I. termék lehet.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőségtanúsítvány megléte.
- Épületkorszerűsítés esetén a 2010/31/EU irányelv szerinti költségoptimum szint (melyet a 7/2006 (V.24.) TNM rendelet tartalmaz) elérése elvárás.
- Biomassza felhasználásával nem kapcsolt hőenergia-termelést megvalósító technológia alkalmazása esetén a berendezés hatásfokának legalább 70%-osnak kell lennie.
- Amennyiben a mezőgazdasági eredetű biomassza alapú energia előállítás esetén az elsődleges cél villamos energia előállítása, úgy a technológiai önfogyasztás felett keletkezett hő legalább 25%-át az üzemen belül kell hasznosítani.
- Amennyiben szükséges, környezeti hatástanulmány készítése.

8.2.4.3.4.18. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Üzleti terv minősége (megalapozottság, innovatív tartalom, költséghatékonyság).
- Kapcsolódás egyéb támogatott fejlesztési projektekhez (pl. alapanyag-termelés fejlesztése).
- A vállalkozáson belüli foglalkoztatotti létszám növelése.
- Termelői csoport, vagy termelői szervezeti tagság
- 10%-ot meghaladó egységnyi energiahatékonyság-javulás, komplex eszközök alkalmazása.
- Környezeti szempontok érvényesítése (pl. környezetterhelési szempontból releváns input-hatékonyság javítása, egységnyi szennyezőanyag-kibocsátás csökkentése; újrafelhasználás vagy újrahasznosítás alkalmazása).
- Megújuló energiaforrás használata.
- Mezőgazdasági termelő esetén ökológiai gazdálkodás folytatása.
- Minőségrendszerekben való részvétel
- Térségi szempontok (pl. fejlesztendő járásokban megvalósuló beruházás)
- Agrár-innovációs együttműködési (16.1) projekt részét képező beruházás esetén a jogosultsági kritériumok alapján további kiválasztási feltétel nincs, mivel a gazdálkodóknál tervezett kísérleti (pilot) beruházási elemek szakmai értékelése is az EIP-AGRI projekt (16.1) elemeként megtörténik, annak az egész projektre kiterjedő támogatással rendelkező elemeként valósul meg.

8.2.4.3.4.19. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

a mellékelt táblázatban

	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás	Agrár-innovációs (EIP 16.1) csoport beruházása		REL alprogram (16.4) együttműködés beruházása	
			Egyéni beruházás	Kollektív beruházás	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás
Az egy projektre igényelhető maximális támogatási összeg	1 600 000 euró	4 800 000 euró	645 000 euró	3 200 000 euró	50 000 euró	500 000 euró
Alaptámogatás intenzitása (KMR régió)	40 %		50%			
Alaptámogatás intenzitása (nem KMR régió)	50 %		60%			

4.2.1. ÉLIP

8.2.4.3.4.20. Az intézkedések és/vagy a művelettipusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.4.3.4.20.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján a legfontosabb végrehajtási kockázatok:

- költséghatékonyság alacsony szintje és rugalmatlansága,
- jelentős arányú visszamondás, meghiúsulás, vállalások hiányos teljesítése
- a használt gépek beszerzésének lehetőségével az eddigiektől eltérő rendszer bevezetése

8.2.4.3.4.20.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A pályázók által megcélozható, reálisan megítélhető és vállalható beruházási nagyságrendek keretek között tartása érdekében a támogatási intenzitások, valamint a maximális támogatási összegek a potenciális kedvezményezett kör pénzügyi mutatói alapján kerültek kiszámításra.
- A kamattámogatás bevezetése lehetővé teszi a banki finanszírozás árának csökkentését, mely jelentősen csökkentheti az önerő biztosításának nehézségeiből adódó kockázatot.
- Az üzleti tervek értékelési minőségének javítása és a pénzügyi hatékonyság javítása érdekében visszaállításra kerül a 2004-2006 között működtetett Döntés-előkészítő Bizottság (DEB) rendszere. A költségvetések realitásának megállapítása érdekében a gépkatalógus kötelező és mechanikus használata helyett az értékelők számára segédletet és rendszeres továbbképzést biztosítunk, valamint a DEB-ek munkája által biztosított a rendszeres, dokumentált és az élelmiszeripari beruházások specifikumait, valamint a hasonló tárgyban korábban meghozott DEB döntéseket is figyelembe vevő szakmai visszacsatolás, ami megkönnyíti a piaci árak követését.
- A használt gépek beszerzésének lehetősége egy eddig nem alkalmazott módszertan kidolgozását igényli, mely miatt speciális előírások meghatározására, illetve az intézményi eljárásrendben a vizsgálat módszerének kidolgozására, a rendszer bevezetésére való felkészülésre kiemelt figyelmet szükséges fordítani.
- Három árajánlat bekérése mellett az árak keresztellenőrzése, valamint a beruházási költségek megalapozottságának vizsgálata.

8.2.4.3.4.20.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az előző időszak tapasztalataira építve a kockázatok csökkentését célzó intézkedések bevezetésével, valamint a rendszeres szakmai továbbképzés és visszacsatolás eredményeképpen a műveletek jelentősen jobb hatásfokkal valósíthatók meg.

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata közepes.

8.2.4.3.4.21. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns

8.2.4.3.4.22. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A nem termelő beruházások meghatározása

Nem releváns

A kollektív beruházások meghatározása

Lásd 8.1. fejezet.

Az integrált projektek meghatározása

Nem releváns

A támogatható Natura 2000 területek és az egyéb, magas természeti értéket képviselő területek meghatározása és azonosítása

Nem releváns

A mezőgazdasági üzemeknek nyújtott támogatás célzottságának leírása az 1305/2013/EU rendelet 5. cikke (2) bekezdésében említett prioritással kapcsolatban végzett GYELV-elemzésnek megfelelően

Nem releváns

Az uniós jogszabályok által támasztott azon új követelmények listája, amelyek teljesítéséhez az 1305/2013/EU rendelet 17. cikke (6) bekezdése szerinti támogatás nyújtható

Nem releváns

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének c) pontjában említett minimális energiahatékonysági követelmények;

Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén követelmény az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőségtanúsítvány megléte.

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.

8.2.4.3.5. 4.2.2 Borászat termékfejlesztésének és erőforrás-hatékonyságának támogatása

Alintézkedés:

- 4.2. - mezőgazdasági termékek feldolgozására, értékesítésére és/vagy fejlesztésre irányuló beruházások támogatása

8.2.4.3.5.1. A művelettípus leírása

A) célterület:

A borászati üzemek a 83/2011. (VIII.31.) VM rendelet 8. § (2) bek. értelmében 2015-ig juthatnak támogatáshoz az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból borászati gépek, technológiai berendezések beszerzéséhez. 2016-tól kezdődően a mezőgazdasági termelőnek minősülő, továbbá a nem mezőgazdasági termelőnek minősülő, de legfeljebb mikro-, ill. kisvállalkozás méretű borászati üzemek a Vidékfejlesztési Program forrásaiból pályázhatnak borászati gépek, technológiai berendezések beszerzéséhez, ill. építéssel járó fejlesztési beruházásokhoz.

B) célterület:

A beruházás célja lehet kifejezetten az energia-, és más erőforrás-felhasználás hatékonyságának növelése, ill. megújuló energiaforrás alkalmazása.

C) célterület:

Acélterület hozzájárul az operatív csoportok innovatív projektjeinek megvalósításához szükséges beruházásokhoz, mely kapcsolódik a 16.1 alintézkedésből finanszírozott agrár-innovációs operatív csoportok együttműködésben megvalósuló projektjeinek támogatásához. A projekt beruházási elemei a 16.1 alintézkedésben benyújtott projektervvvel együttesen kerülnek elbírálásra.

D) célterület:

A 16.4 alintézkedés alatt megalakuló Rövid Ellátási Lánc együttműködő csoportok jóváhagyott üzleti terv alapján a csoport tagjaiként együttműködő gazdálkodók gazdaságaiban megvalósuló beruházási elemek finanszírozása.

8.2.4.3.5.2. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható a támogatástartalom összeszámítási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok kombinációjában:

- vissza nem térítendő támogatás
- kamattámogatás.

Egyéb forrásból kapcsolódhat hozzá a maximális támogatási intenzitáson belüli összeszámítási kötelezettséggel:

- kamattámogatás,
- kedvezményes hitel,
- kedvezményes díjú intézményi kezességvállalás.

Előleg alkalmazható.

8.2.4.3.5.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 2004. évi XVIII. törvény a szőlőtermesztésről és borgazdálkodásról;
- 2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről;

- 2004. évi XXXIV. törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról;
- Magyarország közép és hosszú távú élelmiszeripari fejlesztési stratégiája 2014-2020
- Az Európai Tanács integrált szennyezés-megelőzésről és csökkentésről (IPPC - Integrated Pollution Prevention and Control) szóló 96/61/EK Irányelve;
- 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról;
- 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról;
- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről;
- 410/2012. (XII. 28.) Korm. rendelet az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában való részvételről szóló 2012. évi CCXVII. törvény végrehajtásának egyes szabályairól;
- 34/2013. (V. 14.) VM rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításáról, előállításáról, forgalmazásáról, jelöléséről és ellenőrzésének eljárásrendjéről;
- 110/2013. (XII. 4.) VM rendelet az 50 MWth és annál nagyobb teljes névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyező anyagainak kibocsátási határértékeiről;
- 1/2012. (I. 20.) NFM rendelet a megújuló forrásokból előállított energia részarányának kiszámítási módszertanáról.

8.2.4.3.5.4. Kedvezményezetttek

- a. Mezőgazdasági termelőnek nem minősülő mikro- és kisvállalkozás,
- b. Mezőgazdasági termelő.
- c. Az a. és b. pont szerinti jogosultak csoportjai.

8.2.4.3.5.5. Támogatható költségek

- a) Közvetlenül a technológiához, ill. az üzem működését szolgáló infrastruktúrához kapcsolódó, valamint az üzem működtetéséhez szükséges épület, építmény építése vagy fejlesztése;
  - b) Új és használt gépek és berendezések vásárlása, beleértve a számítógépes szoftvereket, IKT fejlesztéseket;
  - c) Az a) és a b) pontban említett kiadásokhoz kapcsolódó általános költségek, például az építések, mérnökök díjai, tanácsadási díjak, a környezeti és a gazdasági fenntarthatóságra vonatkozó tanácsadással kapcsolatos díjak, megvalósíthatósági tanulmányok költségeit is beleértve;
  - d) A következő immateriális beruházások: szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek vagy folyamatok megszerzése.
- A c) és d) pontba tartozó kiadások együttes összege nem haladhatja meg a projekt összes elszámolható kiadásának az 5%-át.
- e) Az a) ponthoz kapcsolódóan szükséges ingatlan vásárlása az érintett művelet teljes elszámolható kiadásának 2%-át meg nem haladó mértékig, valamint természetbeni hozzájárulásként elszámolható a beruházáshoz elengedhetetlen, már meglévő termőföld vagy ingatlan értéke, ha nem haladja meg az érintett

művelet teljes elszámolható kiadásának 2%-át.

8.2.4.3.5.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritérium (eligibility criteria):

- A támogatott tevékenységhez Annex I. termékek használhatók fel, non-Annex termékek csak elhanyagolható és feltétlenül szükséges mértékben.
- A projekt kizárólag Annex I. terméknek minősülő borászati termékek előállítására, kiszerezésére és tárolására vonatkozhat.
- 50 millió forint teljes projektösszeg felett részletes üzleti terv megléte.
- Mezőgazdasági termelő esetében az előző évi árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származik.
- Nem mezőgazdasági termelő kizárólag mikro- és kisvállalkozás lehet.
- a C) célterület esetében megfelel a 16.1 alintézkedésben leírt jogosultsági kritériumoknak;
- a D) célterület esetében megfelel a 16.4 alintézkedésben leírt jogosultsági kritériumoknak.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- A vállalkozáson belüli foglalkoztatotti létszám fenntartása.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén legalább 10% egységnyi energiahatékonyság javulás.
- Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.
- Mezőgazdasági eredetű biomassza alapú megújuló energia megoldás alkalmazása esetén az alapanyag csak Annex I. termék lehet.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőség tanúsítvány megléte.
- Épületkorszerűsítés esetén a 2010/31/EU irányelv szerinti költségoptimum szint (melyet a 7/2006 (V.24.) TNM rendelet tartalmaz) elérése elvárás.
- Biomassza felhasználásával nem kapcsolt hőenergia-termelést megvalósító technológia alkalmazása esetén a berendezés hatásfokának legalább 70%-osnak kell lennie.
- Amennyiben a mezőgazdasági eredetű biomassza alapú energia előállítás esetén az elsődleges cél villamos energia előállítása, úgy a technológiai önfogyasztás felett keletkezett hő legalább 25%-át az üzemen belül kell hasznosítani.
- Amennyiben szükséges, környezeti hatástanulmány készítése

8.2.4.3.5.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Üzleti terv minősége (megalapozottság, innovatív tartalom, költséghatékonyság).
- Kapcsolódás egyéb támogatott fejlesztési projektekhez (pl. alapanyag-termelés fejlesztése).
- A vállalkozáson belüli foglalkoztatotti létszám növelése.
- Termelői csoport, vagy termelői szervezeti tagság
- 10%-ot meghaladó egységnyi energiahatékonyság-javulás, komplex eszközök alkalmazása.
- Környezeti szempontok érvényesítése (pl. környezetterhelési szempontból releváns input-

hatékonyság javítása, egységnyi szennyezőanyag-kibocsátás csökkentése; újrafelhasználás vagy újrahasznosítás alkalmazása)

- Megújuló energiaforrás használata.
- Minőségrendszerekben való részvétel
- Térségi szempontok (pl. fejlesztendő járásokban megvalósuló beruházás)
- Agrár-innovációs együttműködési (16.1) projekt részét képező beruházás esetén a jogosultsági kritériumok alapján további kiválasztási feltétel nincs, mivel a gazdálkodóknál tervezett kísérleti (pilot) beruházási elemek szakmai értékelése is az EIP-AGRI projekt (16.1) elemeként megtörténik, annak az egész projektre kiterjedő támogatással rendelkező elemeként valósul meg.

8.2.4.3.5.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

a mellékelt táblázatban

	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás	Agrár-innovációs (EIP 16.1) csoport beruházása		REL alprogram (16.4) együttműködés beruházása	
			Egyéni beruházás	Kollektív beruházás	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás
Az egy projektre igényelhető maximális támogatási összeg	1 600 000 euró	4 800 000 euró	645 000 euró	3 200 000 euró	50 000 euró	500 000 euró
Alaptámogatás intenzitása (KMR régió)	40 %		50%			
Alaptámogatás intenzitása (nem KMR régió)	50 %		60%			

4.2.2. ÉLIP

8.2.4.3.5.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.4.3.5.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján a legfontosabb végrehajtási kockázatok:

- költséghatékonyság alacsony szintje és rugalmatlansága,
- jelentős arányú visszamondás, meghíúsulás, vállalások hiányos teljesítése
- a használt gépek beszerzésének lehetőségével az eddigiektől eltérő rendszer bevezetése

8.2.4.3.5.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A pályázók által megcélozható, reálisan megítélhető és vállalható beruházási nagyságrendek keretek között tartása érdekében a támogatási intenzitások, valamint a maximális támogatási összegek a potenciális kedvezményezett kör pénzügyi mutatói alapján kerültek kiszámításra.
- A kamattámogatás bevezetése lehetővé teszi a banki finanszírozás árának csökkentését, mely jelentősen csökkentheti az önerő biztosításának nehézségeiből adódó kockázatot.
- Az üzleti tervek értékelési minőségének javítása és a pénzügyi hatékonyság javítása érdekében visszaállításra kerül a 2004-2006 között működtetett Döntés-előkészítő Bizottság (DEB) rendszere. A költségvetések realitásának megállapítása érdekében a gépkatalógus kötelező és mechanikus használata helyett az értékelők számára segédletet és rendszeres továbbképzést biztosítunk, valamint a DEB-ek munkája által biztosított a rendszeres, dokumentált és az élelmiszeripari beruházások specifikumait, valamint a hasonló tárgyban korábban meghozott DEB döntéseket is figyelembe vevő szakmai visszacsatolás, ami megkönnyíti a piaci árak követését.
- A használt gépek beszerzésének lehetősége egy eddig nem alkalmazott módszertan kidolgozását igényli, mely miatt speciális előírások meghatározására, illetve az intézményi eljárásrendben a vizsgálat módszerének kidolgozására, a rendszer bevezetésére való felkészülésre kiemelt figyelmet szükséges fordítani.
- 3 árajánlat bekérése mellett az árak keresztellenőrzése, valamint a beruházási költségek megalapozottságának vizsgálata.

8.2.4.3.5.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az előző időszak tapasztalataira építve a kockázatok csökkentését célzó intézkedések bevezetésével, valamint a rendszeres szakmai továbbképzés és visszacsatolás eredményeképpen a műveletek jelentősen jobb hatásfokkal valósíthatók meg.

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata közepes.

8.2.4.3.5.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns

8.2.4.3.5.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A nem termelő beruházások meghatározása

Nem releváns

A kollektív beruházások meghatározása

Lásd 8.1. fejezet

Az integrált projektek meghatározása

Nem releváns

A támogatható Natura 2000 területek és az egyéb, magas természeti értéket képviselő területek meghatározása és azonosítása

Nem releváns

A mezőgazdasági üzemeknek nyújtott támogatás célzottságának leírása az 1305/2013/EU rendelet 5. cikke (2) bekezdésében említett prioritással kapcsolatban végzett GYELV-elemzésnek megfelelően

Nem releváns

Az uniós jogszabályok által támasztott azon új követelmények listája, amelyek teljesítéséhez az 1305/2013/EU rendelet 17. cikke (6) bekezdése szerinti támogatás nyújtható

Nem releváns

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének c) pontjában említett minimális energiahatékonysági követelmények;

Energhatékonyág javítását célzó beruházás esetén követelmény az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőségtanúsítvány megléte.

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.

8.2.4.3.6. 4.4.1 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

Alintézkedés:

- 4.4. - az agrár-környezetvédelemmel, illetve az éghajlatváltozással kapcsolatos célkitűzések teljesítéséhez kapcsolódó nem termelő beruházások támogatása

8.2.4.3.6.1. A művelettípus leírása

A mezőgazdasági termelés színtere széleskörű ökoszisztéma szolgáltatásaival hozzájárul a közjavak előállításához, megőrzéséhez, a gazdálkodás e funkciója azonban jelentősen visszaszorult az elmúlt évtizedekben. Sajnálatosan általános a mezőgazdasági élőhelyeken a biodiverzitás csökkenése, az élőhely-hálózat elemeinek és ezen keresztül a zöld infrastruktúra hálózatnak az eróziója, a táji elemek degradációja.

A mezőgazdasági táj fent említett ökoszisztéma szolgáltatásainak szintjének visszaállítása, illetve fejlesztése a nem termelő beruházások támogatásával lehetséges. A hagyományos élőhelyek helyreállítása során nem képződik olyan haszon, ami a gazdaság értékét, termelékenységét érinti, sőt a tájképet is meghatározó elemek fenntartása további elfoglaltságot, költséget jelent a gazdálkodónak.

A művelet célja az agrár-környezetvédelmi és éghajlatváltozással kapcsolatos kifizetések céljaival összefüggően a fajok és élőhelyek természetvédelmi helyzetének megőrzése, javítása, valamint a Natura 2000 területek és a magas természeti értékkel rendelkező gazdálkodási rendszerek közjóléti funkcióinak erősítése.

A művelet hozzájárul az L22 és L40 lehetőségek kihasználásához.

A művelet célterületei:

A) célterület – Tartós zöldugár létesítése szántóterületeken

Legalább 3 őshonos fajból álló és legalább 1 évelő pillangós növényt tartalmazó magkeverék telepítése valósul meg a célterület keretében a szántóföldi táblák szegélyével érintkezően.

A célterület hozzájárul a Natura 2000 területek és a magas természeti értékű gazdálkodási rendszerek fenntartásához azzal, hogy természetközeli élőhelyek telepítésével segíti elő az ökológiai rendszerek működését és az élőhelyi hálózatosság kialakítását.

B) célterület – Gyeptelepítés célterület

A környezetvédelmi és természetvédelmi igényeknek egyaránt megfelelő, a termőhelyre jellemző őshonos fűfajokból álló gyepkeverék telepítése valósul meg a célterület keretében, legalább 3 faj keverékének használatával.

A célterület hozzájárul a Natura 2000 területek és a magas természeti értékű gazdálkodási rendszerek fenntartásához azzal, hogy a kedvező természeti állapot visszaállítását célozza. Az intézkedés kiemelt területei a gazdálkodáshoz kötődő táji elemekként besorolt kunhalmok területe.

C) célterület – Sövény telepítése mezőgazdasági táblák szegélyein célterület

Legalább 3 őshonos cserjefajból álló sövény telepítése valósul meg a célterület keretében a szántóföldi táblák szegélyével érintkezően.

A telepíthető cserjefajok köre:

Acer tataricum - tatár juhar

Amelanchier ovalis - fanyarka

Amygdalus nana - törpe mandula

Cerasus fruticosa - csepleszmegegy

Cerasus mahaleb - sajmegegy

Colutea arborescens - pukkanó dudafürt

Cornus mas - húsos som

Cornus sanguinea - veresgyűrű som

Corylus avellana - közönséges mogyoró
Cotinus coggygria - cserszömörce
Cotoneaster integerrimus - szirti madárbirs
Cotoneaster tomentosus - molyhos madárbirs
Cotoneaster niger - fekete madárbirs
Crataegus laevigata - cseregalagonya
Crataegus monogyna - egybibés galagonya
Euonymus europaeus - csíkos kecskerágó
Euonymus verrucosus - bibircses kecskerágó
Frangula alnus - kutyabenge
Juniperus communis - közönséges boróka
Ligustrum vulgare - vesszős fagyal
Padus avium - zselnicemeggy
Rhamnus catharticus - varjútövis benge
Salix triandra - mandulalevelű fűz
Salix purpurea - bíborfűz
Salix viminalis - kosárkötő fűz
Salix elaeagnos - parti fűz
Salix rosmarinifolia - serevényfűz
Salix caprea - kecsekefűz
Salix cinerea - rekettyefűz
Salix aurita - füles fűz
Sambucus nigra - fekete bodza
Sambucus racemosa - fürtös bodza
Sarothamnus scoparius - seprőzanót
Spiraea salicifolia - fűzlevelű gyöngyvessző

Spiraea media - szirti gyöngyvessző

Taxus baccata - tiszafa

Viburnum lantana - ostorménbangita

Viburnum opulus - kányabangita

A célterület hozzájárul a Natura 2000 területek és a magas természeti értékű gazdálkodási rendszerek fenntartásához azzal, hogy természetközeli élőhelyek telepítésével segíti elő az ökológiai rendszerek működését és az élőhelyi hálózatosság kialakítását.

D) célterület – Méhlegelő növénykultúra létesítése szántóterületeken célterület

Legalább 8 fajból álló, megfelelő fajösszetétellel kialakított, a beporzó rovaroknak a lehető leghosszabb időtartamig megfelelő táplálékot biztosító többéves növénykultúra telepítése valósul meg.

A keveréket egy és többéves, döntően a pillangósviráguakhoz tartozó növények alkotják. A keverékben a többéves növények mellett több egyéves, de önmagát újravetni képes, vagy áttelelve megújuló növénynek is kell lennie. Az alapkeverékhez támasztónövényként további növények (gabonanövények) is vethetők.

A célterületnek kiemelt jelentősége van a mezőgazdasági élőhelyhez kötődő beporzó rovarok állományainak fenntartásában.

8.2.4.3.6.2. A támogatás típusa

Maximált áras, vissza nem térítendő, terület alapú támogatás, tevékenységenként eltérő mértékben.

8.2.4.3.6.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről;
- 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól;
- 96/2009. (XII. 9.) OGY határozat a 2009-2014 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról – Nemzeti Természetvédelmi Alapterv III.

8.2.4.3.6.4. Kedvezményezettek

Aktív mezőgazdasági termelő

8.2.4.3.6.5. Támogatható költségek

A tevékenységek megvalósítása során a földhasználati előírások kivitelezésének költségei.

A kettős finanszírozás elkerülése érdekében azok a kedvezményezettek, akik a zöldség-gyümölcs termelői csoportok támogatásáról szóló 150/2012. (XII.28.) VM rendelet alapján támogatásban részesülnek, ugyanazon tevékenységért nyújtott támogatásra jelen művelet keretében nem jogosultak.

8.2.4.3.6.6. A támogathatóság feltételei

Valamennyi mezőgazdasági hasznosítás alatt álló terület támogatható tekintettel arra, hogy a tervezett műveletek hozzájárulnak a magas természeti értékű gazdálkodási rendszerek fenntartásához.

Jogosultsági feltételek (eligibility criteria):

- A gazdálkodó legalább a megvalósítás befejezéséig jogszerű földhasználó legyen.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- Az illetékes állami természetvédelmi szerv támogató nyilatkozata a beruházás természetvédelmi jelentőségéről, illetve a területre érvényben lévő Natura 2000 fenntartási tervhez való illeszkedésről (amennyiben a terv elkészült).
- a vállalkozás foglalkoztatotti létszáma nem csökken.
- Gazdálkodási Napló vezetése.

Célterület specifikus előírások:

Az “A” és a “D” célterület esetén:

- A tartós zöldugár/méhlegelő növénykultúra fenntartása legalább 5 évig.
- A legkisebb támogatható terület 0,3 ha.
- A zöldugár/méhlegelő növénykultúra telepítése során tilos műtrágya és növényvédőszer alkalmazása.
- A telepítés évében a legeltetés tilos.
- A tartós zöldugarra és a méhlegelő növénykultúrára vonatkozóan az agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések növénykultúra specifikus vonatkozó előírásait kell betartani.

A “B” célterület esetén:

- A telepített gyepeket legalább 10 évig fenn kell tartani és gyepeként kell hasznosítani.
- A támogatható legkisebb parcellaméret 0,3 ha, a legkisebb támogatható terület 1 ha.
- A gyeptelepítéshez műtrágya és szerves trágya alkalmazása hektáronként 90 kg nitrogén mennyiségig engedélyezett.

A “C” célterület esetén:

- A telepített sövényt legalább 10 évig fenn kell tartani.
- A legkisebb támogatható terület 0,3 ha.
- A kérelmezőnek rendelkeznie kell az illetékes erdészeti hatóság által jóváhagyott telepítési tervvel.
- A sövény mérete el kell hogy érje a 200 méter hosszúságot, szélessége pedig legalább 1,5 méter, legfeljebb 3 méter lehet.
- Az alkalmazott sortáv legfeljebb 1,2 m, a tőtáv pedig legfeljebb 0,7 m lehet.

A telepített fajok közül egyik sem haladhatja meg az ültetvény 70%-át.

8.2.4.3.6.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- A támogatási kiválasztási folyamatban előnyt élveznek az agrár-környezetvédelmi és éghajlatváltozással kapcsolatos kifizetésekben részt vevő területeken, a Natura 2000 területeken, valamint a Magas Természeti Értékű Területek területeken gazdálkodók.
- Gyeptelepítés esetében előnyt élvez a gazdálkodáshoz kötődő táji elemekként besorolt kunhalmok területe.

8.2.4.3.6.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- A támogatás 90%-os támogatási intenzitású.
- **A támogatás felső határa:**
Az "A" Célterületen: 400 euró/ha;
A "B" Célterületen: 400 euró/ha
A "C" Célterületen: 400 euró/100 folyóméter
A "D" Célterületen: 400 euró/ha
- A projektek száma kedvezményezettenként: Évente legfeljebb egy igénylés nyújtható be.

8.2.4.3.6.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.4.3.6.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján a legfontosabb végrehajtási kockázatok:

- költséghatékonyság alacsony szintje és rugalmatlansága,
- jelentős arányú visszamondás, meghiúsulás,
- vállalások hiányos teljesítése.

8.2.4.3.6.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- tájékoztató kampányok és útmutató dokumentumok biztosítása (CPA3)
- belső ellenőrzés és koordinációs folyamatok javítása (CPA7)

8.2.4.3.6.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az előző időszak tapasztalataira építve a kockázatok csökkentését célzó intézkedések bevezetésével a műveletek jelentősen jobb hatásfokkal valósíthatók meg.

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának

kockázata alacsony.

8.2.4.3.6.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns

8.2.4.3.6.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A nem termelő beruházások meghatározása

Lásd 8.1. fejezet

A kollektív beruházások meghatározása

Nem releváns

Az integrált projektek meghatározása

Nem releváns

A támogatható Natura 2000 területek és az egyéb, magas természeti értéket képviselő területek meghatározása és azonosítása

Lásd a művelet "kapcsolódó jogszabályok" leírásánál.

A mezőgazdasági üzemeknek nyújtott támogatás célzottságának leírása az 1305/2013/EU rendelet 5. cikke (2) bekezdésében említett prioritással kapcsolatban végzett GYELV-elemzésnek megfelelően

Nem releváns

Az uniós jogszabályok által támasztott azon új követelmények listája, amelyek teljesítéséhez az 1305/2013/EU rendelet 17. cikke (6) bekezdése szerinti támogatás nyújtható

Nem releváns

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének c) pontjában említett minimális energiahatékonysági követelmények;

Nem releváns

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

Nem releváns

8.2.4.3.7. 4.4.2 Vízvédelmi beruházások

Alintézkedés:

- 4.4. - az agrár-környezetvédelemmel, illetve az éghajlatváltozással kapcsolatos célkitűzések teljesítéséhez kapcsolódó nem termelő beruházások támogatása

8.2.4.3.7.1. A művelettípus leírása

A mezőgazdasági termelés színtere széleskörű ökoszisztéma szolgáltatásaival hozzájárul a közjavak előállításához, megőrzéséhez, a gazdálkodás e funkciója azonban jelentősen visszaszorult az elmúlt évtizedekben. Sajnálatosan általános a mezőgazdasági élőhelyeken a területi vízvisszatartás hiánya, valamint a felszíni vizek állapotának romlása a szántóföldek közelsége és a parti védőzóna hiánya miatt. A mezőgazdasági táj ökoszisztéma szolgáltatásainak visszaállításához, fejlesztéséhez a nem termelő beruházások támogatása szükséges.

A művelet alapvető célja a vizeket érő szennyezések megakadályozása, a területi vízvisszatartás elősegítése mind az éghajlatváltozással összefüggő problémák mind a biodiverzitás megőrzésének, mind a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosítása céljából.

A művelet keretében támogatható célterületek:

A) célterület – Területi vízvisszatartást szolgáló vízi létesítmények kialakítása, fejlesztése a mélyfekvésű, vízvisszatartásra alkalmas területeken

Olyan nem termelő vízi infrastruktúra beruházások támogatása (csatornák, tározók, mőtárgyak rekonstrukciója, fejlesztése, létrehozása), amelyek gyakran belvizes, vízjárta területekre történő vízkormányzásával biztosítják mezőgazdasági területeken a víz minél hosszabb ideig történő megmaradását, és összegyülekezését.

Alapvető cél a helyben történő (a fölös vizek nagy távolságra történő szállítása nélküli) belvízi szükség tározás megvalósítása mélyfekvésű (művelésbe vont) területeken, szükség esetén kisszervényű lokalizációs töltések kialakításával (jelen művelet által kialakított tározók öntözésre nem alkalmazhatóak).

A fejlesztések alapvetően szántó, gyeperő, gyümölcsös művelési ágú területeken biztosítják a vizek helyben történő megőrzését. A hosszabb ideig területen maradó vizek erősen belvizes, csapadékos időszakokban vagy évben korlátozhatják a terület mezőgazdasági célú hasznosítását.

Ezen területek fejlesztése hozzájárulhat az ökológiai fókuszterületek bővítéséhez.

A célterület elsősorban a víztől függő védett ökoszisztémák állapotának javulását, illetve a vízvisszatartás által az aszály-érzékenység csökkentését szolgálja, a természeti erőforrásokra, természeti környezetre pozitív hatású. Kedvezőbb tájszerkezet alakulhat ki. A belvízcsatornák természetszerűbbé formálásával nemcsak jobb vízellátású lesz a terület, hanem mozaikosabb is, ami hozzájárul a területen a biodiverzitás növekedéséhez.

B) célterület – Erózióvédelmet biztosító létesítmények kialakítása, fejlesztése

Olyan nem termelő beruházások támogatása (különösen: terasz, sánc, padka, bakhát, rőzsefonat, talajfogó gát, gyepes gyűjtőárok, vízmosások feltöltése), amelyek mérséklék a kijuttatott anyagok lemosódását és hozzájárulnak a földhasználatból származó, erózió eredetű tápanyagterhelés csökkentéséhez.

C) célterület – Partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése

Olyan nem termelő beruházások támogatása, amelyek biztosítják a vízparti mezőgazdasági területeken,

növényzettel betelepített pufferzóna, védősáv kialakítását a kötelezően előírt zöldítéshez kapcsolódóan, annak területi kiterjesztésével.

A vízfolyások, állóvizek védelme érdekében a mezőgazdaságból (növénytermesztés elsősorban, de állattartás is) származó erózió és a tápanyag bemosódás csökkentése, valamint a vízfolyásokra jellemző ártéri növényzet kialakítása, ill. felújítása, a vízterek árnyékolása szükséges. A jellemzően mezőgazdasági területhasználatú vízgyűjtőkön gyakori, hogy a táblák a vízfolyás jogi partjáig húzódnak. Amennyiben a vízfolyást töltés vagy depónia nem védi, úgy a csapadékesemények után a táblákról vagy az állattartó telepekről lefolyó csapadékvíz a vízfolyást erózióval bemosott lebegőanyaggal és oldott növényi tápanyaggal szennyezi.

A javasolt puffersáv ezt a folyamatot fékezi a lebegőanyag kiszűrésével és kiülepítésével, a növényi tápanyagok felvételével, illetve feldolgozásával. A javasolt puffersáv a vízfolyást védi a defláció hatásától, illetve a felszín alatti hozzáfolyás szennyezett alaphozamát csökkenti. Célja a vízpart és a művelt területek elválasztása bokros, füves területtel a lefolyással vagy széllel terjedő szennyezések, gyomok terjedésének csökkentésére. Ez az intézkedés javítja a vízfolyás környezetének ökológiai állapotát és lehetőséget teremt ártéri gazdálkodás meghonosítására.

Beruházástípus:

- 40 m szélességben gyeptelepítés

Összefüggés az ökológiai fókuszterülettel: az intézkedés célja az ökológiai fókuszterületként kijelölhető vízvédelmi sávok Víz-Keretirányelvnek megfelelő ökológiai fejlesztése (gyeptelepítés).

D) célterület – Vizes élőhelyek létrehozása

A szántóföldi és gyepművelésre alkalmatlan területek kivonása, a művelés megváltoztatásával járó vizes élőhelyek területének növelése és fejlesztése, a környezeti terhelés megelőzése, valamint a területi vízvisszatartás növelése érdekében.

A célterület hozzájárul a mezőgazdasági eredetű vízszennyezés kockázatának mérsékléséhez különösen az erózióknak kitett területeken, sérülékeny vízbázisok területén, valamint a gyakran belvizes szántóterületeken mérséklék a területről levezetendő vízigényt és lehetővé teszi a helyben történő vízvisszatartást.

8.2.4.3.7.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás; a „C” és a „D” célterület esetében terület alapú, tevékenységenként eltérő mértékben.

8.2.4.3.7.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről;
- 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról;
- 29/2008. (III. 20.) OGY határozat Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiáról;
- 1042/2012. (II. 23.) Korm. határozat Magyarország vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről

8.2.4.3.7.4. Kedvezményezettek

Aktív mezőgazdasági termelő.

8.2.4.3.7.5. Támogatható költségek

A tevékenységek megvalósítása során az eszközbeszerzés, a földhasználati előírások kivitelezésének, valamint a vízi infrastruktúra fejlesztésének költségei.

A kettős finanszírozás elkerülése érdekében azok a kedvezményezettek, akiknek az M16-os intézkedés 16.5.1-es műveletében meghatározott tevékenységei támogatásban részesülnek, ugyanazon tevékenységért nyújtott támogatásra jelen művelet keretében nem jogosultak.

A kettős finanszírozás elkerülése érdekében azok a kedvezményezettek, akik a zöldség-gyümölcs termelői csoportok támogatásáról szóló 150/2012. (XII.28.) VM rendelet alapján támogatásban részesülnek, ugyanazon tevékenységért nyújtott támogatásra jelen művelet keretében nem jogosultak.

8.2.4.3.7.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági feltételek (eligibility criteria):

Valamennyi célterület esetén:

- A gazdálkodó legalább a megvalósítás befejezéséig bejegyzett földhasználó legyen.

Az A) célterület:

- Belvíztározást szolgáló vízi infrastruktúra fejlesztése esetén azon mezőgazdasági termelők részesülhetnek támogatásban, akiknek a célterületbe bevonni kívánt területeik a belvízérzékeny területi lehatárolásban érintettek.

A B) célterület esetében:

- Talajtani és talajmechanikai szakvélemény általi alátámasztás.
- Túlzott mennyiségű csapadék, valamint mederből kilépő víz által okozott vízkárok hatósági igazolása.

Kötelezettségvállalások (commitments):

Valamennyi célterület esetén:

- A vállalkozás foglalkoztatotti létszáma nem csökkenhet.

Amennyiben szükséges – környezeti hatástanulmány készítése.

8.2.4.3.7.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

Valamennyi célterület esetén:

- A támogatási kiválasztási folyamatban a területi meghatározottság alapelvei érvényesülnek.
- A beérkezett támogatási igénylések során a legmagasabb szinten a több területi meghatározottsággal érintett (Natura 2000 terület, nitrát-érzékeny terület stb.) területen gazdálkodó és agrár-környezetvédelmi és éghajlatváltozással kapcsolatos kifizetéseket is vállaló mezőgazdasági termelők/egyéb földhasználók állnak.

- A vízvédelmi beruházások esetében előnyben kell részesíteni az agrár-környezetvédelmi intézkedések keretében lehatárolt vízvédelmi területeken megvalósuló beruházásokat, beleértve a sérülékeny vízbázisok, valamint a VTT (Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése) program keretében létesült tározók területét is.

Az A) és B) célterület esetén:

- A természetes vízviasszatartási módszerek (zöld infrastruktúra) alkalmazásának előnyben részesítése

A C) célterület esetén:

Belvíztározást szolgáló vízi infrastruktúra fejlesztése esetén előnyt élveznek azon mezőgazdasági termelők, akiknek a célterületbe bevonni kívánt területeik a belvízérzékeny területi lehatárolásban érintettek.

8.2.4.3.7.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- A támogatás 90%-os támogatási intenzitású.
- **A támogatás felső határa:**

Az „A” Célterület esetében az egyszerre igényelhető maximum támogatási összeg 810 000 euró.

A „B” Célterület esetében az egyszerre igényelhető maximum támogatási összeg 810 000 euró.

A „C” Célterületen: 400 euró/ha

A „D” Célterületen: 300 euró/ha

- A projektek száma kedvezményezettenként: Évente legfeljebb egy igénylés nyújtható be.

8.2.4.3.7.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.4.3.7.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján a legfontosabb végrehajtási kockázatok:

- költséghatékonyság alacsony szintje és rugalmatlansága,
- jelentős arányú visszamondás, meghiúsulás,
- vállalások hiányos teljesítése.

8.2.4.3.7.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Megfelelő felkészülési idő biztosítása a pályázat átgondolt tervezéséhez (engedélyeztetéséhez) a pályázati benyújtási időszakot megelőzően. A benyújtási időszakok ágazathoz történő igazítása.
- tájékoztató kampányok és útmutató dokumentumok biztosítása (CPA3)
- belső ellenőrzés és koordinációs folyamatok javítása (CPA7)

8.2.4.3.7.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az előző időszak tapasztalataira építve a kockázatok csökkentését célzó intézkedések bevezetésével a műveletek jelentősen jobb hatásfokkal valósíthatók meg.

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.4.3.7.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns

8.2.4.3.7.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A nem termelő beruházások meghatározása

Lásd 8.1. fejezet

A kollektív beruházások meghatározása

Nem releváns

Az integrált projektek meghatározása

Nem releváns

A támogatható Natura 2000 területek és az egyéb, magas természeti értéket képviselő területek meghatározása és azonosítása

Nem releváns

A mezőgazdasági üzemeknek nyújtott támogatás célzottságának leírása az 1305/2013/EU rendelet 5. cikke (2) bekezdésében említett prioritással kapcsolatban végzett GYELV-elemzésnek megfelelően

Nem releváns

Az uniós jogszabályok által támasztott azon új követelmények listája, amelyek teljesítéséhez az 1305/2013/EU rendelet 17. cikke (6) bekezdése szerinti támogatás nyújtható

Nem releváns

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének c) pontjában említett minimális energiahatékonysági követelmények;

Nem releváns

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

Nem releváns

8.2.4.4. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.4.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd a jogcím általános leírását.

8.2.4.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd a jogcím általános leírását.

8.2.4.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd a jogcím általános leírását.

8.2.4.5. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Amennyiben az adott intézkedés esetében a támogatás odaítélése átalány költség, illetve átalányösszegű támogatás alapján valósul meg, (és ez megjelenik az *Elszámolható költségeknél*, illetve az *[Alkalmazandó] összegek és támogatási arányoknál*) akkor az 1305/2013 EMVA rendelet 62. cikke és az 1303/2013 KSK rendelet 67. és 68. cikke alapján a tagállamoknak szükséges megfelelő előzetes számításokat elvégezni. A számításoknak az említett cikkek alapján: statisztikai adatokon alapulónak, tisztességesnek, igazságosnak és ellenőrizhetőnek kell lennie. Továbbá ezeket a számításokat a program végrehajtásáért felelős hatóságoktól funkcionálisan független és megfelelő szakértelemmel rendelkező szervezettel kell elvégeztetni. A VP esetében a fenti elvárásoknak megfelel egy olyan számítás, amelyet a 2007-2013 évi UMVP-DIT intézkedéseire és költség típusaira végeznek el. Az 1305/2013 és az 1698/2005 rendelet intézkedései közötti kapcsolatot a Delegated Regulation 1. Melléklete teremti meg. A költség típusokat pedig az adott intézkedést leíró 1305/2013 EMVA cikk, valamint ugyanezen rendelet 45. és 61. cikke határozza meg.

8.2.4.6. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

A nem termelő beruházások meghatározása

- Lásd 8.1. fejezet

A kollektív beruházások meghatározása

- Lásd 8.1. fejezet

Az integrált projektek meghatározása

- nem releváns

A támogatható Natura 2000 területek és az egyéb, magas természeti értéket képviselő területek meghatározása és azonosítása

n.a.

A mezőgazdasági üzemeknek nyújtott támogatás célzottságának leírása az 1305/2013/EU rendelet 5. cikke (2) bekezdésében említett prioritással kapcsolatban végzett GYELV-elemzésnek megfelelően

n.a.

Az uniós jogszabályok által támasztott azon új követelmények listája, amelyek teljesítéséhez az 1305/2013/EU rendelet 17. cikke (6) bekezdése szerinti támogatás nyújtható

n.a.

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének c) pontjában említett minimális energiahatékonysági követelmények;

Adott esetben a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

8.2.4.7. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

nem releváns

8.2.5. M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk)

8.2.5.1. Jogalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [18. cikk]

8.2.5.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz:

E: 14, 15, 16

GY: 8, 11, 14, 16, 22, 37, 38, 41, 42

L: 17, 18

V: 5, 11

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését: 10

Megelőző intézkedésekre irányuló beruházások támogatása, amelyek célja a valószínűsíthető természeti katasztrófák, kedvezőtlen éghajlati események és katasztrófaesemények következményeinek mérséklése (5.1) tartozó általános leírás:

A mezőgazdasági termelés egyik legnagyobb kihívása az időjárási szélsőségekkel szembeni kitettség, ami a magyar mezőgazdaság versenyképességének tartósan korlátozó tényezőjévé vált.

A szélsőséges időjárási jelenségek (aszály, téli és tavaszi fagykár, bőséges csapadék, viharkár, jégkár) évről-évre komoly károkat okoznak a gabona-, olajnövény- és kertészeti termelésünk alakulásában, mely jelentős hatással van az egész ágazat kibocsátására és jövőbeni eltartó képességére. A klímaváltozáshoz történő adaptáció, a környezeti feltételekhez való alkalmazkodás, valamint a kármegelőző és -mérséklő tevékenység azonban mégis elmaradt Magyarországon, mely részben az ágazat gyenge finanszírozásának és a kármegelőző beruházások magas költségének, valamint a termelő beruházások elsőbbségének köszönhető.

Magyarországon a jégkár az egyik leggyakrabban előforduló káresemény. Az elmúlt években a mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer I. pillérében bejelentett károsodott terület közel 20%-át tette ki a jégkárral érintett terület. A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer csak a jégkárok egy részét - a legalább 30%-os hozamcsökkenést okozó jégkárokat – kezeli, melybe nem tartoznak bele a minőségi jégkárok és a vidéki népséget érő egyéb jégkárok, ezért a jégeső által okozott kár jelentősége ennél lényegesen nagyobb.

Ebből kifolyólag ezen intézkedés keretében kiemelten fontos a jégeső elleni védekezés támogatása mind országos, mind termelői szinten. Országos szinten annál hatékonyabb a jégeső-elhárítás, minél nagyobb összefüggő területet lefed, ugyanis a rendszerbe be nem vont területről érkező zivatarfelhők elleni védekezés nehéz, ezekhez a hatóanyag gyakran már későn érkezik. A jégeső-elhárító rendszer kialakításával a jégeső előfordulásának gyakorisága, valamint a jégesőkben található jégzemcsék mérete és ezáltal az általuk okozott kár mértéke csökkenthető. A jégkár elleni védelem tovább növelhető termelői szinten (például a jégálló fólia telepítésével).

Magyarországon jelenleg a Dél-Dunántúlon működik talajgenerátoros jégeső-elhárító rendszer (mintegy 1,3 millió hektár területen), amit egy nonprofit egyesülés működtet (1991. óta). Az itt alkalmazott talajgenerátoros jégeső-elhárítás az Országos Meteorológiai Szolgálat és a Pécsi Tudományegyetem munkatársainak objektív vizsgálata alapján tudományosan megalapozott módszer. Az elmúlt években az ország több területén megfogalmazódott igény jégeső-elhárító rendszer kiépítésére, annak megvalósítása magánszereplők útján azonban eddig az esetek többségében meghiúsult. A már működő megoldásokat kiegészítő és az ezek hatékonyságát is növelő országos jégeső-elhárító rendszer kiépítése valamennyi mezőgazdasági termelő érdekét szolgálja. Egy több megyét lefedő rendszer létrehozása ugyanakkor jelentős koordinációt igényel, ezért ezen intézkedés keretében gazdák összefogásával megvalósított beruházás vagy közjogi szerv által végrehajtott beruházás támogatható.

Az intézkedés szem előtt tartja az EU kármegelőzésre irányuló törekvéseit, valamint a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia megelőzési elvét, mely szerint a veszteségekkel fenyegető jelenségek megelőzésének költsége akár több nagyságrenddel is kisebb, mint a bekövetkezett kár helyreállításának várható ráfordítása. (A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer I. pillérében, a 30%-ot meghaladó hozamcsökkenést okozó jégesőkár kapcsán minden évben több százmillió Ft kárenyhítő juttatás került kifizetésre.) Éppen ezért az alintézkedés a klímaváltozás hatásaként, illetve a klímaváltozás eredményeként bekövetkezett katasztrófaesemények és kedvezőtlen éghajlati jelenségek kártételeinek megelőzésére

irányul.

Az elmúlt évek megfigyelései azt mutatják, hogy az ország bármely területén bármely elemi káresemény előfordulhat, ezért a kármegelőző tevékenységek támogatása az egész országban, (területi lehatárolás nélkül) célkitűzés.

Az intézkedés kárnemenként nyújt lehetőséget megelőző beruházásra, melyet magas támogatási intenzitással társít. A kamattámogatás lehetősége finanszírozást biztosít az önerő megteremtéséhez, mellyel növelhető az ágazati kockázatmegelőző és mérséklő tevékenység ösztönzése. A kollektív beruházás megteremtésével együttműködést ösztönző elem kerül beépítésre az intézkedésbe, a teljes ágazat további hatékonyságának javítása érdekében.

Legalább egy megyére kiterjedő, a gazdák összefogásával megvalósított vagy a mezőgazdasági termelők részére megszervezett és közjogi szerv által végrehajtott kockázatmegelőző beruházás - a 8.1 pontban foglalt meghatározástól eltérően - kollektív beruházásnak minősül.

Hozzájárulás Fókuszterületekhez

3/B: Az intézkedés a mezőgazdasági üzemekben megvalósuló kockázatmegelőző beruházások támogatására összpontosít.

Hozzájárulás átfogó célkitűzésekhez

Innovációs célok

Új eszközök és technológiák bevezetésével lehetővé válik a kedvezőtlen éghajlati jelenségek és a katasztrófaesemények elleni megelőző védekezés. Magyarországon újszerű kármegelőző megoldások honosodhatnak meg az alintézkedésnek köszönhetően, mely jelentősen tudja javítani a szélsőséges időjárási eseményeknek való kitettséget.

Környezeti célok

nem releváns

Klímapolitikai célok

Az intézkedés elsődleges célja a klímaváltozáshoz történő adaptáció, valamint a klímaváltozás következményeként bekövetkező kedvezőtlen éghajlati jelenségek megelőzése, hatásainak mérséklése.

8.2.5.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelettipusok szerinti bontásban. Az egyes művelettipusok esetében a támogatható költségek, a

támogathatósági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.5.3.1. 5.1.1. Éghajlatváltozáshoz kapcsolódó és időjárási kockázatok megelőzését szolgáló beruházások támogatása

Alintézkedés:

- 5.1. - olyan megelőző intézkedésekre irányuló beruházások támogatása, amelyek célja a valószínűsíthető természeti katasztrófák, kedvezőtlen éghajlati események és katasztrófaesemények következményeinek mérséklése

8.2.5.3.1.1. A művelettípus leírása

A művelet célja: olyan megelőző intézkedésekre irányuló beruházások támogatása, melyek célja a valószínűsíthető természeti katasztrófák, kedvezőtlen éghajlati események és katasztrófaesemények következményeinek mérséklése az alábbi célterületeken:

A) célterület Jégesőkár megelőzésére szolgáló beruházások támogatása

Ezen célterület keretén belül többek között az alábbi beruházásokra lehet támogatást igénybe venni:

- jégesőkár megelőzését szolgáló eszköz, berendezés, technológia beszerzése és telepítése és/vagy felújítása, mint például

A/1: jégesőkár megelőzésére szolgáló egyedi megoldások: pl. jégfaló, fólia beszerzése, telepítése és/vagy felújítása,

A/2: jégesőkár megelőzésére szolgáló kollektív beruházás vagy közjogi szerv által legalább egy megyére kiterjedő megoldások: pl. talajgenerátoros jégeső-elhárító megoldás létesítése vagy továbbfejlesztése, vagy felújítása,

B) célterület Mezőgazdaság esőkár megelőzésére szolgáló beruházások támogatása:

Ezen célterület keretén belül többek között az alábbi beruházásokra lehet támogatást igénybe venni:

- esőkár megelőzését szolgáló eszköz, berendezés, technológia beszerzése és telepítése és/vagy felújítása, mint például: a termés hosszan tartó esőzés miatt bekövetkező károsodásának megelőzésére szolgáló fólia beszerzése és telepítése és/vagy felújítása,

C) célterület Tavaszi fagykár megelőzésére szolgáló beruházások támogatása:

Ezen célterület keretén belül többek között az alábbi beruházásokra lehet támogatást igénybe venni:

- tavaszi fagykár megelőzését szolgáló eszköz, berendezés, technológia beszerzése és telepítése és/vagy felújítása, mint például: füstölő berendezés beszerzése, telepítése és/vagy felújítása,

A művelet keretében nem támogatható az aszály kárnemhez kapcsolódó beruházás, valamint egyéb kárnemek hatásainak csökkentésére szolgáló öntözési infrastruktúrát igénylő beruházás. Az aszály hatásainak csökkentésére, így az öntözésre vonatkozó beruházások a 4.1. alintézkedés keretében

támogathatóak.

8.2.5.3.1.2. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható a támogatástartalom összeszámitási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok tetszőleges kombinációjában:

- vissza nem térítendő támogatás,
- kamattámogatás.

Előleg és használt eszköz beszerzés alkalmazható.

8.2.5.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

A jelenleg Dél-Dunántúlon működő jégeső–elhárító rendszer működtetéséhez kapcsolódik a jégeső-elhárító szervezetnek fizetett szolgáltatási díj támogatása igénybevételének szabályairól szóló 59/2009. (V. 8.) FVM rendelet.

8.2.5.3.1.4. Kedvezményezettek

- Mezőgazdasági termelő
- Mezőgazdasági termelők egy csoportja
- Közjogi szerv vagy azok csoportja

8.2.5.3.1.5. Támogatható költségek

Közvetlenül a művelési célterületekhez kapcsolódó elszámolható költségek:

a) kockázatmegelőző beruházásokhoz szükséges épület, építmény építése vagy fejlesztése;

b) kockázatmegelőző beruházásokhoz szükséges új és használt gépek és berendezések és eszközök vásárlása, beleértve az információs és kommunikációs technológiák beszerzését;

c) Az a)-b) pontban említett kiadásokhoz kapcsolódó általános költségek, például az építészek, mérnökök díjai, hatósági eljárási díjak, tanácsadói és projekt-menedzsment költségek;

d) A következő immateriális beruházások: számítógépes szoftverek megvásárlása vagy kifejlesztése, valamint szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek vagy eljárások megszerzése.

c)-d) pontba tartozó kiadások együttes összege nem haladhatja meg a projekt összes elszámolható kiadásának az 5%-át.

e) Az a) ponthoz kapcsolódóan szükséges ingatlan vásárlása az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át meg nem haladó mértékig, valamint természetbeni hozzájárulásként elszámolható a beruházáshoz elengedhetetlen, már meglévő termőföld vagy ingatlan értéke, ha nem haladja meg az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át.

f) A művelési célterületekhez kapcsolódó, kizárólag a mezőgazdasági üzemen belül megvalósítandó, a kedvezményezett érdekét szolgáló infrastruktúra-fejlesztés és/vagy eszköz beszerzés: üzemen belüli anyagmozgatás, illetve a vagyonvédelem gépei, eszközei, ide tartoznak a közművek és a munkakörülményekhez kapcsolódó beruházások, a projekt teljes elszámolható kiadásának 15%-át meg

nem haladó mértékben.

Nem számolható el:

A projekt keretében működési költségek, bérköltségek, valamint tenyészállatok és forgóeszközök vásárlásának költsége.

8.2.5.3.1.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

- Mezőgazdasági termelő, aki/amely a pályázat benyújtását megelőző lezárt üzleti évben az STÉ módszertan alapján mezőgazdasági tevékenységből származó legalább 6000 euró értékű üzemmérettel rendelkezik.
- Mezőgazdasági termelő vagy fiatal mezőgazdasági termelő esetében az előző évi árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági termelésből, vagy mezőgazdasági termelésből és Annex 1. terméket előállító élelmiszer-feldolgozási tevékenységből származik.
- Közjogi szerv akkor részesülhet támogatásban, amennyiben az ilyen szerv által végzett beruházás és a mezőgazdasági termelési potenciál között bizonyított kapcsolat van.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- Amennyiben szükséges, környezeti hatástanulmány készítése.
- 50 millió Ft teljes projektösszeg felett részletes üzleti terv megléte.
- Közjogi szerv akkor részesülhet támogatásban, amennyiben vállalja legalább egy megyét lefedő, több gazdálkodó termelési potenciáljának megőrzésére irányuló műveletek végrehajtását.

8.2.5.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Üzleti terv minősége (megalapozottság, innovatív tartalom, költséghatékonyság)
- Előnyben részesülnek a kollektív, illetve közjogi szerv által végrehajtott beruházások.
- Előnyben részesülnek azok a kármegelőző beruházások, amelyek olyan területeken valósulnak meg, amelyeken az előző években az adott káresemény igazoltan már előfordult
- Előnyben részesülnek azok a kármegelőző beruházások, amelyeket olyan mezőgazdasági termelő valósít meg, aki 2012 óta kárenyhítő juttatásban részesült az adott káresemény kapcsán
- Előnyben részesülnek azok a megelőző tevékenységek, amelyek kertészeti kultúrák károsodásának megelőzésére vonatkoznak.

8.2.5.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Az alap támogatási intenzitás maximum 10 százaléka kamattámogatás formájában igényelhető.
- Közjogi szerv által a mezőgazdasági termelők részére megszervezett, legalább egy megyére kiterjedő kockázatmegelőző beruházás kollektív beruházásnak minősül.

Kategória és igényelhető maximum összeg	Egy kedvezményezett által végrehajtott megelőző művelet	Kollektív beruházásként végrehajtott megelőző művelet	Kollektív beruházásként végrehajtott megelőző művelet
Célterület	A/1, B és C célterület		A/2 célterület
Alap támogatásintenzitás (KMR és nem KMR régió)	60%	80%	100 %
Adott kezdeményezett által az 5. intézkedésből az adott költségvetési időszakban igénybe vehető maximum összeg	2 millió euró		6 millió euró
Kamat-támogatás igénybe vehető	igen		

Vonatkozó_összegek_és_támogatási_mértékek_M05

8.2.5.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.5.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján a legfontosabb végrehajtási kockázatok:

- költséghatékonyság alacsony szintje és rugalmatlansága,
- jelentős arányú visszamondás, meghíúsulás
- vállalások hiányos teljesítése
- a talajgenerátoros jégeső-elhárító rendszer működési költségeinek biztosítása.
- a használt gépek beszerzésének lehetőségével az eddigiektől eltérő rendszer bevezetése.

8.2.5.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A kamattámogatás bevezetése lehetővé teszi a banki finanszírozás árának csökkentését, mely jelentősen javíthatja az önerő biztosításának a kockázatát.
- Az üzleti tervek értékelési minőségének javítása és a pénzügyi hatékonyság javítása érdekében visszaállításra kerül a 2004-2006 között működtetett Döntés-előkészítő Bizottság (DEB) rendszere. A költségvetések realitásának megállapítása érdekében a gépkatalógus kötelező és mechanikus használata helyett az értékelők számára segédlet és rendszeres továbbképzés, valamint a DEB-ek munkája által rendszeres szakmai visszacsatolás fog rendelkezésére állni a piaci árak követésének megkönnyítésére.
- A pályázók által megcélozható, reálisan megítélhető és vállalható beruházási nagyságrendek keretek között tartása érdekében a támogatási intenzitások, valamint a maximális támogatási összegek a potenciális kedvezményezett kör FADN adatokra alapozott pénzügyi mutatói alapján kerültek kiszámításra. Szükséges a megfelelő felkészülési idő biztosítása a pályázat átgondolt tervezéséhez a pályázati benyújtási időszakot megelőzően, továbbá a benyújtási időszakok ágazathoz történő igazítása.
- A használt gépek beszerzésének lehetősége egy eddig nem alkalmazott módszertan kidolgozását igényli, mely miatt speciális előírások meghatározására, illetve az intézményi eljárásrendben a

vizsgálat módszerének kidolgozására, a rendszer bevezetésére való felkészülésre kiemelt figyelmet szükséges fordítani.

- Annak érdekében, hogy az intézkedés keretében fenntartható beruházás kerüljön támogatásra, a végrehajtás folyamán kiemelt hangsúlyt kell fektetni annak vizsgálatra, hogy a támogatásból megvalósított beruházás működési költségei biztosítottak-e.
- 3 árajánlat bekérése mellett az árak keresztellenőrzése, valamint a beruházási költségek megalapozottságának vizsgálata.

8.2.5.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az előző időszak tapasztalataira építve a kockázatok csökkentését célzó intézkedések bevezetésével, valamint a rendszeres szakmai továbbképzés és visszacsatolás eredményeképpen a műveletek jelentősen jobb hatásfokkal valósíthatók meg.

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.5.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

nem releváns

8.2.5.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

8.2.5.4. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.5.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.5.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.5.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.5.5. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

nem releváns

8.2.5.6. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

8.2.5.7. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

A bármilyen kármegelőző, de öntözési infrastruktúrát igénylő beruházás a 4.1. öntözéses gazdálkodás hatékonyságának javításához kapcsolódó intézkedésből támogatandó. Ebből az alintézkedésből öntözéshez kapcsolódó infrastruktúra beszerzése vagy fejlesztése nem támogatható.

Közjogi szerv ebből az alintézkedésből támogatásban részesülhet, ha az ilyen szerv által végzett beruházás és a mezőgazdasági termelési potenciál között bizonyított kapcsolat van. Amennyiben a közjogi szerv célja a mezőgazdasági termelési potenciál megőrzése, ez a feltétel teljesül.

Amennyiben közjogi szerv hajtja végre a beruházást, a kialakított rendszerhez ingyenes hozzáférést biztosít a termelők részére.

A nagyobb területre (legalább egy megyére) kiterjedő jégeső-elhárító rendszer kialakítására vonatkozó beruházás megvalósítását, majd a talajgenerátoros hálózat működtetését rendszer szinten közjogi szerv is végezheti. Közjogi szerv kedvezményezett esetében in-house vagy közbeszerzési eljárás alkalmazandó.

Az intézkedés keretében igény esetén támogatható továbbá a jelenleg működő jégeső-elhárító rendszer továbbfejlesztése.

8.2.6. M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

8.2.6.1. Jogalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [19 cikk]

8.2.6.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz

E:1, 3, 8, 9, 15, 16, 22

GY: 8, 14, 26, 27, 28, 29, 30, 34, 35, 40, 43, 44, 45, 46, 47

L:1, 3, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 26, 29, 30, 31, 33, 35,

V:1, 2, 3, 4, 7, 8, 13, 16, 18, 19, 20

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését

6, 8, 12, 13, 35

Az intézkedés céljai:

Alintézkedés:

(6.1) A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás

A 6.1. alintézkedés a vidéki térségekben a mezőgazdasági termelés életképességének és versenyképességének javítására irányul olyan célzott eszközzel is, mint a fiatal és képzett mezőgazdasági szakemberek számára lehetőség biztosítása új mezőgazdasági vállalkozás létrehozására.

Alintézkedés

(6.2) Nem mezőgazdasági tevékenységek elindításának támogatása

A 6.2. alintézkedés a vidéki térségekben a mezőgazdasági vállalkozások jövedelmezőségének stabilizálása mezőgazdaságon kívüli vállalkozási tevékenységek indításának ösztönzésére irányul. Ez a cél egyben szolgálja a vidéki térségekben számos esetben hiányzó vagy hiányos termékek és szolgáltatások hozzáférését is.

Alintézkedés

(6.3.) A mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése

A 6.3. alintézkedés a részben piacra termelő, a biztos megélhetés szintjét még nem biztosító, de fejlődőképes kis gazdaságok megerősítésére és, legalább egy fő biztos megélhetésének biztosítására irányul.

Alintézkedés

(6.4.) Nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése

A 6.4. alintézkedés a vidéki térségekben megkezdett, mezőgazdasági termelésen kívüli vállalkozási diverzifikációs tevékenységek megerősítése, továbbfejlesztésére irányul.

Hozzájárulás Fókuszterületekhez

6.1. alintézkedés

Elsősorban:

A mezőgazdasági termelő szektor versenyképességének (2. prioritás) javítása érdekében is célszerű kiemelt figyelmet és lehetőséget biztosítani a fiatal, megfelelő szakmai felkészültséggel, az ágazati versenyképességhez szükséges termelési potenciállal és vállalkozó kedvvel is rendelkező célcsoport számára **(2B)**.

Továbbá az alintézkedés hozzájárul még:

A megfelelő szaktudáson alapuló új és korszerű vállalkozások fogékonyak továbbá a természetkímélő (4.

prioritás) és erőforrás-kímélő (5. prioritás) gazdálkodásra is, valamint az együttműködésre, amely által magas és egységes minőségű áruval tudják ellátni a feldolgozó üzemeket és a fogyasztókat **(3A)**.

6.2. alintézkedés

A vidéki térségekben működő mezőgazdasági vállalkozások tevékenységének off-farm diverzifikációja a gazdaság több lábón állásának biztosítása mellett szolgálja a helyi gazdasági alapok többretű kihasználását, a vidéki térségekben hiányzó termékek és szolgáltatások biztosítását, valamint a vidéki térségekben a foglalkoztatás erősítését, szezonálisának ellensúlyozását is **(6A)**

Különösen fontos szempont a 6A fókuszterülethez való hozzájárulás szempontjából az átalány módszerű támogatásban rejlő egyszerű és olcsó végrehajthatóság,

Továbbá az alintézkedés hozzájárul még:

A mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának támogatása **(2A)**, további munkahelyteremtés segítése **(2B)**.

6.3. alintézkedés

Az Agárgazdasági Kutató Intézet 2013-ban végezett célzott kutatása alapján a versenyképes agrárszektor el nem érő, 6000 STÉ alatti kis gazdaságok között mintegy 5000 olyan "félíg önellátó" gazdaság van, amely rendszeresen piacra árut termel, és amelyek termelőeszköz ellátottsága is lehetővé teszi további fejlesztéssel a gazdaság piaci megerősödését.

Elsősorban:

Piaci jelenlét megerősítése, megfelelő mennyiségű és minőségű árutermelő alap kialakítása. **(2/A)**, megfelelő szakmai tapasztalattal és képzettséggel rendelkező új munkaerő bevonása a termelésbe **(2B)**.

Továbbá az alintézkedés hozzájárul még:

A 6/A fókuszterülethez való hozzájárulás szempontjából legalább 1 főállású gazdálkodó megélhetését biztosító gazdaságméret kialakítása.

6.4. alintézkedés

Elsősorban:

Mezőgazdasági termelést folytató gazdaságok tevékenységük diverzifikálásával új munkahelyeket hoznak létre. **(6/A)**.

Továbbá az alintézkedés hozzájárul még:

Ezen tevékenységek egyértelmű célja a falusi turizmus hangsúlyozása, amely egyúttal a környezeti és egyéb természeti erőforrások kíméletes használatára, a klímaváltozáshoz való szükséges adaptációra is ráirányítja a szélesebb közvélemény figyelmét is (4. és 5. prioritás)

Hozzájárulás átfogó célkitűzésekhez

Innovációs célok:

A fiatal gazdálkodók induló vállalkozásaitól kiemelkedő arányban várható, hogy korszerű ismereteikre, vállalkozó kedvükre és együttműködés iránti nyitottságukra alapozva aktív részeseivé, akár kezdeményezőivé válnak a lekülönbözőbb tartalmú agrárgazdasági innovációk meghonosításában.

Környezeti célok:

Alapvetően összefügg a klímapolitikánál leírtakkal: a fiatal gazdák által indítandó új, illetve a kis méretű gazdaságok fejlesztése feltételezi, hogy az új technológiák alkalmazása csökkenti a környezetet terhelő ártalmakat, elősegíti az alapvető termelő eszközök (talaj, biológiai alapok) kíméletes használatát, illetve kimondottan a környezetkímélő termelési módok (AKG, ökológiai gazdálkodás) felé fordulást.

A művelési módok esetén előtérbe kerülnek a korszerű, az eróziót kivédő, vagy káros hatásait csökkentő tevékenységek.

A mezőgazdasági vállalkozások agro-turisztikai aktivitásának erősítése egyúttal szintén szolgál környezetvédelmi, környezettudatosági célokat a szolgáltatók és a szélesebb közvélemény felé is.

Klímapolitikai célok

A fiatal gazdák és a versenyképesség elérésére törekvő kis gazdaságok körében várható első sorban, hogy gazdaságuk fejlesztésében a klíma-adottságoknak megfelelő módon, a természeti erőforrások kímélő felhasználása mellett törekszenek gazdasági hatékonyságuk javítására.

Ez mind a technológia (berendezések, energiaszolgáltatás, vízkímélő öntözés, megújuló energia használata, stb.), mind pedig a biológiai alapok, illetve gazdálkodási módok terén (fajok és fajták természetbe vonása előtti alapos szelekció, klímareziliencia figyelembe vétele) tetten érhető.

A 6.2. és a 6.4. alintézkedés külső koherenciája (elhatárolása más operatív programoktól)

A 6.2 és 6.4 alintézkedés tartalmának kialakításánál meghatározó szempont a gazdaságfejlesztés többi szegmensét felölelő fejlesztéspolitikai eszközökkel való összehangolás: szinergiák és elhatárolások kialakítása.

A **Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program** (GINOP) az ország teljes területén támogatja a KKV-k tekintetében a modern üzleti infrastruktúra megteremtését, a kapacitásbővítést (termék- és szolgáltatásfejlesztés, piaci megjelenés), a vállalkozások IKT fejlesztéseit és energiahatékonyságát.

A foglalkoztatás növelése céljából támogatja továbbá a nem mezőgazdasági termelést végző társadalmi célú vállalkozások fejlesztését. A GINOP ugyanakkor nem támogatja:

- elsődlegesen mezőgazdasági vállalkozást
- induló mezőgazdasági vállalkozást
- az általános KKV-fejlesztés körében induló vállalkozást,
- nem alkalmaz új vállalkozások fejlesztését célzó átalány (lump sum) típusú támogatást.

A fentiekre tekintettel a VP komplementer módon támogatja:

- a fiatal mezőgazdasági termelő vállalkozások indulását,

- elsődleges mezőgazdasági termelők off-farm diverzifikációs aktivitásának megkezdését,
- vidéki térségekben induló mikro-vállalkozásokat átalány módon,
- elsődleges mezőgazdasági vállalkozások off-farm diverzifikációs tevékenységének fejlesztését célzó beruházásokat.

Ezen felül a GINOP nevesítetten támogatja a legfontosabb turisztikai tematikák és termékkörök (mint pl. kastély-turizmus, zarándok turizmus, “Bejárható Magyarország”) csomóponti vonzeróinak fejlesztését, valamint a hálózatos infrastruktúra, módszertan valamint hálózatos háttér-szolgáltatások kialakítását (pl. útvonal- kijelölés és fejlesztés, országos mobil applikáció, közös marketing, stb.). Ezen kiemelt projektek teremtik meg a lehetőségét a kiemelt attrakciókhoz és tematikus útvonalakhoz kapcsolódó – az adott vidéken releváns – rurális turisztikai szolgáltatások strukturált kapcsolódási lehetőségeit.

A **Területi és Településfejlesztési Operatív Program** (TOP) az önkormányzati vagy önkormányzati többségi tulajdonú vállalkozói infrastruktúra fejlesztése és az önkormányzat által szervezett helyi gazdaságfejlesztési kezdeményezésekhez kapcsolódó munkahelyteremtő KKV beruházásokat ösztönzi. Ezen túl a TOP támogatja a regionális jelentőségű, köztulajdonú turisztikai attrakciókat, valamint az országos tematikákra “ráhordó”, köztulajdonban álló infrastruktúrák fejlesztését.

A TOP ugyanakkor nem támogat vállalkozásokat, így a jelen intézkedéssel az átfedés irreleváns. Ugyanakkor a helyi gazdaságfejlesztési tervezésnek kiemelt tematikája azok térségi erőforrás-áramokra (hub) alapozása.

Ez a mezőgazdasági termelők szempontjából első sorban az élelmiszertermelés és élelmezés, a megújuló energetikai erőforrások, valamint a regionális turisztikai szolgáltatások összekapcsolása tekintetében relevánsak.

Az **Emberi Erőforrás Operatív Program** (EFOP) a halmozottan hátrányos helyzetű csoportok munkaerő piaci reintegrációjához a szociális gazdaság és a társadalmi vállalkozások támogatásának eszközét is alkalmazza, ugyanakkor mezőgazdasági vállalkozásokat közvetlenül nem támogat.

A szinergia érdekében a VP-ben lehetőség nyílik a kis gazdaság méretű, agrár jellegű társadalmi vállalkozások fejlesztésére is (szociális gazdaság), valamint a működő szociális szövetkezetek tevékenység diverzifikációjának elindítására és fejlesztésére is.

Ezen túl a 6.2 és 6.4 alintézkedés kiemelten kezeli a kedvezményezett járásokban és településeken, a tanyás településeken és az aprófalvas térségekben megvalósuló fejlesztéseket.

8.2.6.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelet típusok szerinti bontásban. Az egyes művelet típusok esetében a támogatható költségek, a támogatható feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.6.3.1. 6.1.1. A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás

Alintézkedés:

- 6.1.- vállalkozási tevékenység megkezdéséhez nyújtott támogatás fiatal mezőgazdasági termelők

számára

8.2.6.3.1.1. A művelettípus leírása

A mezőgazdasági tevékenység megkezdése feltételezi az az önálló üzleti tevékenység megkezdéséhez szükséges alapvető szakismeretek, valamint termelési potenciál meglétét (földterület, állatállomány, stb.), amelyre az induló vállalkozás építheti az üzleti tervében megfogalmazott célok elérését.

Mindezek mellett az induló fiatal gazdálkodó önálló gazdaságának első évei további jelentős költségigényekkel járnak (pl. telephely bérlés vagy kialakítás, igénybe vett szolgáltatások, korábban máshol megkeresett jövedelem egy részének pótlása, stb.)

A fiatalabb generációra alapvetően jellemző, hogy életkori sajátosságukból fakadóan jellemzően nem, vagy alacsonyabb összegű felhalmozott tőkével rendelkeznek.

Annak érdekében, hogy a mezőgazdasági tevékenység iránt elhivatottságot érző, a termeléssel élethivatás szerűen foglalkozni kívánó (leendő) gazdálkodók indulását elősegítsük, szükséges a Fiatal Gazda tematikus alprogram alapját képző átalány támogatás jelenléte.

Ugyanakkor a fiatal gazda induló támogatás hatékony felhasználásának alapja a több éves, megalapozott üzleti terv, amelynek mind a támogatási időszak 5 évére, mind közép távon tartósan legalább 1 fő főállású vállalkozó megélhetését biztosító minőségűnek kell lennie.

Az üzleti tervnek alkalmasnak kell lennie, továbbá az abban foglalt tervezett beruházások és egyéb szükséges üzletfejlesztési tevékenységek és kiadások megfelelő szintű alátámasztására is.

8.2.6.3.1.2. A támogatás típusa

- vissza nem térítendő átalány támogatás

8.2.6.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 1307/2013/EU Európai Parlament és a Tanácsi rendelet és a kapcsolódó hazai végrehajtási rendelet;
- 504/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet a mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú képzettségekről

8.2.6.3.1.4. Kedvezményezettek

A pályázat benyújtáskor 18 éves elmúlt, de legfeljebb 40 éves természetes személy, aki mezőgazdasági egyéni vállalkozóként első ízben indít saját nevében és vezetése alatt mezőgazdasági vállalkozást.

Jogi személy esetén a fiatal mezőgazdasági termelő annak kizárólagos tulajdonosa és ügyvezetője, ezáltal a tényleges és hosszú távú ellenőrzést kizárólagosan gyakorolja a jogi személy felett.

8.2.6.3.1.5. Támogatható költségek

nem releváns

8.2.6.3.1.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

A pályázat benyújtáskor:

a) legfeljebb 40 éves természetes személy, és

- államilag elismert mezőgazdasági jellegű szakismerettel rendelkezik, és
- a pályázat benyújtásától számított 6 hónapnál nem régebben mezőgazdasági egyéni vállalkozói regisztrációt kezdeményezett az illetékes hatóságnál, továbbá
- legalább 6000, de legfeljebb 25 000 STÉ értékű termelési potenciállal kizárólagosan rendelkezik (pl. termőföld esetében földhasználóként van jegyezve)

b) Jogi személy esetén annak személyében kizárólagos tulajdonosa és ügyvezetője, és

- legfeljebb 40 éves,
- államilag elismert mezőgazdasági jellegű szakismerettel rendelkezik, és
- legalább 6000, de legfeljebb 25 000 STÉ értékű termelési potenciállal személyében vagy a jogi személy kizárólagosan rendelkezik (pl. termőföld esetében földhasználóként be van jegyezve)

Üzleti terv benyújtása.

Az üzleti terv legalább az alábbi elemeket tartalmazza:

- A mezőgazdasági üzem kezdeti helyzete.
- A fejlesztés szempontjából releváns termelési adottságok - pl. öntözővíz-hozzáférés - és korlátozások – pl. NATURA 2000 vagy egyéb védettség, stb.
- A mezőgazdasági üzem tevékenységének fejlesztésével kapcsolatos mérföldkövek és célok, különösen annak bemutatása, hogy hogyan válik a kedvezményezett a gazdálkodás megkezdésétől számított 18 hónapon belül aktív farmerré.
- Pénzügyi elemzés készítése a projekt életképességének és jövedelmezőségének alátámasztásához.
- További tervezett beruházások, a VP-ből tervezett további fejlesztések, képzés, szaktanácsadás igénybevétele.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- legkésőbb az egyéni vállalkozói regisztrációját követő évben benyújtja egyéni vállalkozóként az első adóbevallását (end date of setting up),
- a támogatási döntéstől számított legfeljebb 9 hónapon belül megkezdni az üzleti terv végrehajtását,
- az első adóbevallás benyújtásától (end date of setting up) számított legkésőbb 18 hónapon belül az 1307/2013/EU rendelet 9. cikk szerinti aktív mezőgazdasági termelővé válik,
- legkésőbb a 4. naptári év elejére főállású egyéni vállalkozóvá válik,
- az üzleti tervben vállalt időszak elteltével legkésőbb a támogatás 4. lezárt gazdálkodási évében mezőgazdasági tevékenységből elért jövedelem eléri legalább az előző évi kötelező bérminimum mértékét,
- legkésőbb a 4. naptári év végére teljesíti az üzleti tervben vállalt kötelezettségeket,
- legkésőbb a támogatási összeg 25%-ra vonatkozó kifizetési kérelem benyújtásáig kötelező képzésen vesz részt.

8.2.6.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- az üzleti tervben megfogalmazottak minősége: megalapozottsága, fenntarthatósága, realitása és gazdaságossága,
- szakmai képzettség szintje,
- korábban megszerzett szakmai gyakorlat,
- magasabb hozzáadott értékű gazdálkodási tevékenység vagy gazdálkodási mód,
- környezeti- és klíma-alkalmazkodási szempontok érvényesítése,
- minőségi rendszerben való részvétel vállalása,
- ökológiai gazdálkodás folytatása,
- foglalkoztatási hatás a kötelező vállaláson túl,
- megváltozott munkaképességűek foglalkoztatása.

8.2.6.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Két részletben, öt éves időszakra nyújtott vissza nem térítendő támogatás.
- Az első alkalommal igényelhető támogatás a teljes összeg 75%-a.
- A további igénylés az üzleti terv teljesítése előrehaladásának függvényében, legkorábban az első igényléstől számított 36 hónap elteltével tervezhetők és igényelhetők.
- A második támogatási részlet az üzleti terv megfelelő végrehajtásától függően fizethető ki.
- A támogatás értéke: 40 000 euró.

8.2.6.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.6.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A támogatási összeg első részletének túl nagy mértékben (90%) való lehívhatósága.
- Az alintézkedés céljaihoz szorosan nem kötődő kiválasztási kritériumok alkalmazása.
- Üzleti tervben a kötelezően elérendő gazdasági méret előírása.

8.2.6.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A támogatási összeg első részletének korábbinál alacsonyabb, 75%-os lehívhatóságának előírása.
- Az alintézkedés és a VP általános céljaihoz kötődő kiválasztási kritériumok alkalmazása (pl. ökológiai gazdálkodás, állattartás, kertészet).
- Nemzeti jogszabályokban, végrehajtási rendeletben, pályázati felhívásban részletes szabályozás, eljárásrend és tájékoztatók kidolgozása annak érdekében, hogy a pályázók részére egyértelmű és világos legyen a feltételrendszer (CPA2, CPA3), és hogy azok megfelelő módon ellenőrizhetőek legyenek.
- Képzések az igazgatási állomány részére (CPA1).

8.2.6.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az alintézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.6.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

- A jogcím korábbi gyakorlatából eredően a tapasztalat azt mutatja, hogy fiatal gazdálkodó indulásához a magyar viszonyok között a 40 000 euró, mint átalány-támogatási összeg elegendő.
- Ez az összeg a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2014-ben mintegy 4 évi bruttó átlagkeresetnek felel meg.

8.2.6.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke (1) bekezdése a) pontjának iii. alpontjában említett mezőgazdasági kisüzemek meghatározása

nem releváns

Az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke (4) bekezdésének harmadik albekezdésében említett felső és alsó küszöbértékek meghatározása

Mezőgazdasági kisüzemek:

belépés alsó mérethatár	több mint 3000 STÉ vagy azzal egyenértékű előző évi tényleges árbevétel
belépési felső határ	kevesebb, mint 6000 STÉ vagy azzal egyenértékű előző évi tényleges árbevétel

kisüzemek

Fiatal gazda induló támogatása:

belépési alsó mérethatár	legalább 6000 STÉ-vel rendelkező természetes személy
belépési felső határ	nem több, mint 25 000 STÉ-vel rendelkező természetes személy

fiatal gazda

A fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás különleges feltételei abban az esetben, ha a termelők a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikke (1) és (2) bekezdésének megfelelően nem a mezőgazdasági üzem vezetőjeként kezdik meg tevékenységüket

A jogi személy feletti tényleges és hosszútávú ellenőrzés feltétele, hogy a jogi személy a fiatal mezőgazdasági termelő kizárólagos tulajdonában és ügyvezetése alatt álljon.

Információ a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikkének (3) bekezdésében említett türelmi időszak alkalmazására vonatkozóan

nem releváns

Az üzleti tervvel kapcsolatos követelmények összefoglalása

Az üzleti terv legalább az alábbi elemeket tartalmazza:

- A mezőgazdasági üzem kezdeti helyzete.
- A fejlesztés szempontjából releváns termelési adottságok - pl. öntözővíz-hozzáférés - és korlátozások – pl. NATURA 2000 vagy egyéb védettség, stb.
- A mezőgazdasági üzem tevékenységének fejlesztésével kapcsolatos mérföldkövek és célok, különösen annak bemutatása, hogy hogyan válik a kedvezményezett a gazdálkodás megkezdésétől számított 18 hónapon belül aktív farmerré.
- Pénzügyi elemzés készítése a projekt életképességének és jövedelmezőségének alátámasztásához.
- További tervezett beruházások, a VP-ből tervezett további fejlesztések, képzés, szaktanácsadás igénybevétele

A különböző intézkedések ötvözésére vonatkozó lehetőség kihasználása az ezen intézkedésekhez a fiatal mezőgazdasági termelő számára hozzáférést biztosító üzleti terven keresztül

A fiatal gazda rendelkezhet úgy, hogy a jelen intézkedés alatt (6.1) benyújtott üzleti terve egyben felhasználható a 4 intézkedés beruházási támogatásainak “egyszerű üzleti terv” elvárásként történő értékelésre az “egyszerűsített” eljárásban meghatározott elérhető támogatási maximum összegek eléréséhez.

A diverzifikálás által érintett területek

8.2.6.3.2. 6.2.1. Nem mezőgazdasági tevékenységek elindításának támogatása

Alintézkedés:

- 6.2. - induló vállalkozások által vidéki térségekben folytatott nem mezőgazdasági tevékenységekhez nyújtott támogatás

8.2.6.3.2.1. A művelettípus leírása

A művelet keretén belül cél:

- a vidéki térségekben a mezőgazdasági mikro-vállalkozások nem mezőgazdasági tevékenység indításával történő gazdasági több lábbon állása, valamint
- a vidéki térségekben egyéb helyi szükségleteket kiszolgáló árutermelő vagy szolgáltató mikro-vállalkozás indításának előmozdítása.

Az intézkedés kiemelten támogatja a tanyás településeken és a vállalkozáshiányos aprófalvas területeken megvalósuló, valamint a mezőgazdasági termelést végző szociális gazdaságok tevékenységét diverzifikáló tevékenység- illetve vállalkozás-fejlesztéseket.

Nem támogatható: mezőgazdasági termék elsődleges (Annex I) feldolgozására és értékesítésére irányuló fejlesztés, továbbá agrár- és élelmiszer feldolgozási tevékenységhez kapcsolódó energetikai termelő /megújuló energia termelésre irányuló beruházás.

8.2.6.3.2.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő átalány jellegű támogatás.

8.2.6.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 2009. évi LXXVI. törvény a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól 358/2008. (XII.31.) Korm. rendelet a telephelyengedélyhez kötött tevékenységekről;
- 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet a kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről;
- 239/2009.(X.20.) Korm. rendelet a szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedélykiadásának rendjéről;
- 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet a szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről ;
- 57/2013. (II. 27.) Korm. rendelet a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól;
- 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet a kedvezményezett eljárások besorolásáról;
- 68/2007. (VII. 26.) FVM-EüM-SZMM együttes rendelet az élelmiszer-előállítás és forgalomba hozatal egyes élelmiszer-higiéniai feltételeiről és az élelmiszerek hatósági ellenőrzéséről;
- 21/2010. (V. 14.) NFGM rendelet az egyes ipari és kereskedelmi tevékenységek gyakorlásához szükséges képesítésekről;
- 62/2011. (VI. 30.) VM rendelet a vendéglátó-ipari termékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszerbiztonsági feltételeiről

8.2.6.3.2.4. Kedvezményezettek

Mezőgazdasági termelés diverzifikációja új, nem mezőgazdasági tevékenységgel	mikrovállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő
Mikro-vállalkozás indítása	helyben lakó, 18. életévét betöltött, cselekvőképes természetes személy

Kedvezményezettek

8.2.6.3.2.5. Támogatható költségek

nem releváns

8.2.6.3.2.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

Mezőgazdasági termelés nem mezőgazdasági termeléssel történő diverzifikációja:

- a 1307/2013/EU rendelet 9. cikk alapján aktív mezőgazdasági termelő;
- a mezőgazdasági termelő mikrovállalkozás, amely éves árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági árbevételből származik.
- A fejlesztés vidéki térségben valósul meg, a tevékenység végzésének tényleges helye a vidéki térség.

Nem mezőgazdasági mikro-vállalkozás indítása:

- a jogosult a pályázat benyújtási évének január 1. napján helyben állandó lakóhellyel rendelkező magánszemély.
- A fejlesztés vidéki térségben valósul meg, a tevékenység végzésének tényleges helye a vidéki térség.

Üzleti terv benyújtása 5 éves időszakra.

Az üzleti terv legalább az alábbi elemeket tartalmazza:

- a támogatást igénylő személy, illetve mikro- vagy kisvállalkozás kezdeti gazdasági helyzete
- a tevékenység fejlesztésével kapcsolatos mérföldkövek és célok
- Pénzügyi elemzés készítése a projekt életképességének és jövedelmezőségének alátámasztásához.
- További tervezett beruházások, a VP-ből tervezett fejlesztések, képzés, szaktanácsadás igénybevétele

Kötelezettségvállalások (commitments):

- a támogatási döntéstől számított legfeljebb 9 hónapon belül megkezdje az üzleti terv végrehajtását
- legkésőbb az üzleti terv megvalósításának megkezdésétől számított 6 hónapon belül az új tevékenység bejegyeztetése, illetve az új mikrovállalkozásra vonatkozó egyéni vagy társas vállalkozás befejezett megalapítása.
- legkésőbb a 4. naptári év végére teljesíti az üzleti tervben vállalt kötelezettségeket,
- az üzleti tervben vállalt időszak elteltével, legkésőbb a támogatás 4. lezárt gazdálkodási évében az új tevékenység, vagy az új mikrovállalkozás működése alapján kifizetett jövedelem eléri legalább az előző évi kötelező bérminimum mértékét.

8.2.6.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Az üzleti tervben megfogalmazottak minősége: megalapozottsága, fenntarthatósága, realitása és gazdaságossága.
- A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerinti fejlesztendő járásokban és azokhoz tartozó településeken megvalósuló fejlesztések előnyben részesítése.
- Tanyás településeken, tanyagazdaságokban és aprófalvakban megvalósuló fejlesztések előnyben részesítése.
- Környezeti és klíma-adaptációs szempontok érvényesítése.
- Pozitív foglalkoztatási hatás a kötelező vállaláson túl.

- Innovatív megoldások alkalmazása.
- Minősítési rendszerben (pl. falusi szálláshelyek minősítése) való részvétel vállalása.

8.2.6.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Legfeljebb öt éves vállalás két részletben (75% - 25%) átalány formájában nyújtható támogatás.
- Az első kifizetést követő további igénylés az üzleti terv teljesítése előrehaladásának függvényében, legkorábban az első igényléstől számított 36 hónap elteltével tervezhető és igényelhető.
- Igényelhető támogatás: 40 000 euró 5 éves időszakra nyújtott, vissza nem térítendő támogatás.
- A második támogatási részlet az üzleti terv megfelelő végrehajtásától függően fizethető ki.

8.2.6.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.6.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- Az intézkedés előzmények nélküli, így végrehajtási tapasztalatok nélküli, mivel a korábbi "félig önálló gazdaságok támogatása" lehetőség nem volt elég vonzó a jogosultak számára.
- VP nem tartalmaz támogatható tevékenységeket, csak üzleti terv benyújtását írja elő, amely tartalmazza a kötelezően elérendő gazdasági méretét.
- Az üzleti tervvel kapcsolatos elvárások kialakításának optimalizálása. alkalmas legyen a valós célok megfogalmazására és értékelésére, de ne legyen túl bonyolult a célcsoport számára.
- A támogatott üzleti tervek megvalósításának nyomon követése, a sikeres megvalósítás ösztönzése a tételes fejlesztési és bizonylatolási kötelezettség nélkül.

8.2.6.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Korábbi időszakban alkalmazott, hasonló jellegű intézkedések tapasztalatainak a felhasználása (pl. fiatal gazda, mikroállalkozások létrehozása és fejlesztése) és az az igazgatási állomány képzése (CPA1).
- Nemzeti jogszabályokban, végrehajtási rendeletben, pályázati felhívásban részletes szabályozás, eljárásrend és tájékoztatók kidolgozása annak érdekében, hogy a pályázók részére egyértelmű és világos legyen a feltételrendszer (CPA2, CPA3), és hogy azok megfelelő módon ellenőrizhetőek legyenek.
- A támogatási összeg első részlete legfeljebb 75% lehet.
- Az alintézkedés és a VP általános céljaihoz kötődő kiválasztási kritériumok alkalmazása (pl. munkahelyteremtés).

8.2.6.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az alintézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.6.3.2.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

A korábbi EMVA alapú, valamint ERFA és ESZA alapú hasonló programok tapasztalatai alapján a vidéki térségekben életképesen indítható mikroállalkozás szintű új tevékenységek vagy lokális szükségleteket

kielégítő vállalkozások első éveinek fejlesztéséhez és finanszírozásához a pályázók által igénybe vett támogatás megfelelt a 40 000 euró körüli összegnek.

8.2.6.3.2.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke (1) bekezdése a) pontjának iii. alpontjában említett mezőgazdasági kisüzemek meghatározása

nem releváns

Az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke (4) bekezdésének harmadik albekezdésében említett felső és alsó küszöbértékek meghatározása

nem releváns

A fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás különleges feltételei abban az esetben, ha a termelők a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikke (1) és (2) bekezdésének megfelelően nem a mezőgazdasági üzem vezetőjeként kezdik meg tevékenységüket

nem releváns

Információ a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikkének (3) bekezdésében említett türelmi időszak alkalmazására vonatkozóan

nem releváns

Az üzleti tervvel kapcsolatos követelmények összefoglalása

Az üzleti terv legalább az alábbi elemeket tartalmazza:

- a támogatást igénylő személy, illetve mikro- vagy kisvállalkozás kezdeti gazdasági helyzete
- a tevékenység fejlesztésével kapcsolatos mérföldkövek és célok
- Pénzügyi elemzés készítése a projekt életképességének és jövedelmezőségének alátámasztásához.
- További tervezett beruházások, a VP-ből tervezett fejlesztések, képzés, szaktanácsadás igénybevétele.

A különböző intézkedések ötvözésére vonatkozó lehetőség kihasználása az ezen intézkedésekhez a fiatal mezőgazdasági termelő számára hozzáférést biztosító üzleti terven keresztül

nem releváns

A diverzifikálás által érintett területek

8.2.6.3.3. 6.3.1. Mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése

Alintézkedés:

- 6.3. - induló vállalkozások által mezőgazdasági kisüzemek fejlesztését célzó tevékenységekhez nyújtott támogatás

8.2.6.3.3.1. A művelettípus leírása

A konstrukció célja, hogy a versenyképes mérethatékonyságot még el nem érő, de adottságaik és ambícióik alapján fejlődőképes kis méretű mezőgazdasági termelők egyszerű, de racionális üzleti terv alapján fejlesszék gazdaságukat.

A támogatás különösen az alábbi célok megvalósulását hivatott előmozdítani: meglévő termékszerkezet piaci pozíciójának stabilizálása, fejlesztése, a piaci igények alapján a termékszerkezet korszerűsítése és változatosabbá tétele, megtermelt alapanyagok feldolgozásával hagyományos, kézműves termékek előállítása, a termelési mód korszerűsítése, környezethatékonyság növelése, magasabb hozzáadott értékű termék előállítása, jövedelemszerzés és foglalkoztatás erősítése.

Magyarország 2014. augusztus 1-jével bejelentette az ISAAM felületen, hogy elindítja a kisgazdaságok egyszerűsített KAP 1. támogatását.

Aktív mezőgazdasági termelő jogosult a támogatásra 500 euró támogatási összeg alatt az ügyfél támogatási összege felkerekítésre kerül, míg 500-1250 euró támogatás között az ügyfél a jogosan megítélt támogatási összeget kapja. Magyarország hozzávetőlegesen 80 000 ügyféllel számol e támogatási formában.

8.2.6.3.3.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő átalány jellegű támogatás

8.2.6.3.3.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 1307/2013/EU Európai Parlament és a Tanácsi rendelet és a kapcsolódó hazai végrehajtási rendelet.

8.2.6.3.3.4. Kedvezményezettek

A versenyképes méretet el nem érő, mezőgazdasági kisüzemmel rendelkező mezőgazdasági termelő.

8.2.6.3.3.5. Támogatható költségek

Nem releváns.

8.2.6.3.3.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

Legfeljebb mikro- és/vagy kisvállalkozásnak minősül mezőgazdasági termelő, akinek, vagy amelynek a

- Mezőgazdasági termelés értéke eléri a 3000 STÉ értéket, de nem haladja meg a 6000 STÉ értéket.
- A fejlesztés vidéki térségben valósul meg, a tevékenység végzésének tényleges helye a vidéki térség

Üzleti terv benyújtása 5 éves időszakra.

Az üzleti terv legalább az alábbi elemeket tartalmazza:

- a mezőgazdasági üzem kezdeti helyzete.
- A fejlesztés szempontjából releváns termelési adottságok – pl. öntözővíz-hozzáférés – és korlátozások – pl. NATURA 2000 vagy egyéb védettség, stb.
- A tervezett gazdálkodás célja, piaca, a termelés összetételének bemutatása.
- Pénzügyi elemzés készítése a projekt életképességének és jövedelmezőségének alátámasztásához.
- gazdasági életképesség biztosításához szükséges intézkedések, pl. beruházások, képzések, együttműködések ismertetése.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- Az üzleti tervben vállalt (legfeljebb négy éves) időszak elteltével a mezőgazdasági termelő tevékenységből származó üzemmérete meg kell, hogy haladja a 6000 eurót, vagy a mezőgazdasági termelésből és élelmiszer feldolgozási tevékenységből származó értékesítés nettó árbevétele a 6000 eurót.
- A támogatási döntéstől számított legfeljebb 9 hónapon belül megkezdni az üzleti terv végrehajtását,
- Az utolsó részlet kifizetésnek feltétele, hogy legkésőbb a 4. naptári év végére megfelelően teljesíti az üzleti tervben vállalt kötelezettségeket.

8.2.6.3.3.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Magasabb élömunka igényű termékszerkezet kialakítása.
- A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerinti fejlesztendő járásokban és azokhoz tartozó településeken megvalósuló fejlesztések előnyben részesítése.
- REL vagy más kistermelői együttműködésben való részvétel.

8.2.6.3.3.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Átalány formájában, legalább két részletben, nyújtható támogatás.
- Igényelhető támogatás: 15 000 euró 5 évre.
- Az első alkalommal igényelhető támogatás a teljes összeg 75%-a.
- A további igénylés az üzleti terv teljesítése előrehaladásának függvényében, legkorábban az első igényléstől számított 36 hónap elteltével tervezhető és igényelhető.

8.2.6.3.3.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.6.3.3.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A korábban meghatározott „félíg önálló gazdálkodók” támogatása nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, mivel túl alacsony támogatási összeg túl magas adminisztratív követelményekkel párosult. A jelen intézkedés esetében fontos a megfelelő arányok kialakítása, elsősorban az adminisztrációs terhek ténylegesen alacsonyan tartása.

8.2.6.3.3.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A támogatási összeg első részlete legfeljebb 75% lehet.
- Nemzeti jogszabályokban, végrehajtási rendeletben, pályázati felhívásban részletes szabályozás, eljárásrend és tájékoztatók kidolgozása annak érdekében, hogy a pályázók részére egyértelmű és világos legyen a feltételrendszer (CPA2, CPA3), és hogy azok megfelelő módon ellenőrizhetőek legyenek.
- A piaci folyamatok jobb áttekintése érdekében a kedvezményezettek részére biztosítandó információ átadás, képzés és tanácsadás (CPA2); Az alintézkedés és a VP általános céljaihoz kötődő kiválasztási kritériumok alkalmazása (pl. REL, megtermelt alapanyagok saját gazdaságban történő feldolgozása)

8.2.6.3.3.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az alintézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.6.3.3.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

nem releváns

8.2.6.3.3.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke (1) bekezdése a) pontjának iii. alpontjában említett mezőgazdasági kisüzemek meghatározása

Főállású östermelő, vagy mikroállalkozásnak és mezőgazdasági termelőnek minősülő főállású egyéni vállalkozó, vagy szociális szervezet, akinek, vagy amelynek

- mezőgazdasági termelési potenciálja eléri a 3000 STÉ értéket, de nem haladja meg a 6000 STÉ értéket, vagy
- ezzel megegyező tényleges árbevételt ért el mezőgazdasági termelésből vagy mezőgazdasági termelésből és Annex 1 termék feldolgozásból az előző naptári évben, vagy a megelőző három év átlagában

Az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke (4) bekezdésének harmadik albekezdésében említett felső és alsó küszöbértékek meghatározása

Mezőgazdasági kisüzemek:

belépési alsó mérethatár	több mint 3000 STÉ vagy azzal egyenértékű előző évi tényleges árbevétel
belépési felső határ	kevesebb, mint 6000 STÉ vagy azzal egyenértékű előző évi tényleges árbevétel

Fiatal gazda induló támogatása:

belépési alsó mérethatár	legalább 6000 STÉ-vel rendelkező természetes személy
belépési felső határ	nem több, mint 25 000 STÉ-vel rendelkező természetes személy

Mezőgazdasági kisüzemek és fiatal gazda

A fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás különleges feltételei abban az esetben, ha a termelők a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikke (1) és (2) bekezdésének megfelelően nem a mezőgazdasági üzem vezetőjeként kezdik meg tevékenységüket

nem releváns

Információ a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikkének (3) bekezdésében említett türelmi időszak alkalmazására vonatkozóan

nem releváns

Az üzleti tervvel kapcsolatos követelmények összefoglalása

Az üzleti terv legalább az alábbi elemeket tartalmazza:

- A fejlesztés szempontjából releváns termelési adottságok – pl. öntözővíz-hozzáférés – és korlátozások – pl. NATURA 2000 vagy egyéb védettség, stb.
- A tervezett gazdálkodás célja, piaca, a termelés összetételének bemutatása.
- Pénzügyi elemzés készítése a projekt életképességének és jövedelmezőségének alátámasztásához.
- gazdasági életképesség biztosításához szükséges intézkedések, pl. beruházások, képzések, együttműködések ismertetése.

A különböző intézkedések ötvözésére vonatkozó lehetőség kihasználása az ezen intézkedésekhez a fiatal mezőgazdasági termelő számára hozzáférést biztosító üzleti terven keresztül

nem releváns

A diverzifikálás által érintett területek

8.2.6.3.4. 6.4.1. Nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése

Alintézkedés:

- 6.4. - nem mezőgazdasági tevékenységek beindítására és fejlesztésére irányuló beruházások támogatása

8.2.6.3.4.1. A művelettípus leírása

A művelet a vidéki térségekben a mezőgazdasági vállalkozások induló vagy már működő nem mezőgazdasági tevékenységeinek továbbfejlesztésével a gazdasági több lábbon állás erősítését célozza.

Az intézkedés keretén belül ez a művelet a nem mezőgazdasági termelő és szolgáltató, vagy nem mezőgazdasági (Annex 1) élelmiszer feldolgozást célzó tevékenységek fejlesztését szolgáló beruházásokat támogatja.

Az intézkedés kiemelten támogatja a tanyás településeken és a vállalkozáshiányos aprófalvas területeken megvalósuló fejlesztéseket.

A művelet keretében azon tevékenységek hangsúlyosabbak, amelyek valamilyen módon kapcsolódnak a mezőgazdasági tevékenységhez, de ez nem feltétele a támogatásnak. Támogatható többek között a termék-, szolgáltatás- és technológiafejlesztés, a tevékenység elindításához szükséges műhely vagy bemutató tér fejlesztése, interaktív bemutatók tartásához szükséges fejlesztések, árusító helyek/csatornák kialakítása, fejlesztése (kivéve kizárólag mezőgazdasági és Annex 1 feldolgozott termékeket árusító bolt, mozgó bolt).

Kiemelt fejlesztési célterület továbbá a mezőgazdasági termelők által kialakított és működtetett falusi és egyéb rurális turisztikai attrakciók és szolgáltatások továbbfejlesztése.

Különös tekintettel a GINOP keretében fejlesztendő kiemelt és hálózatos tematikákhoz, valamint a TOP kertében fejlesztendő regionális attrakciókhoz való kapcsolódási lehetőségekre, a szolgáltatások komplexitásának erősítésére.

A diverzifikációs fejlesztések eredményességét a humán tőke fejlesztése által közvetlenül segíthetik az EFOP-nak kizárólag ESZA forrásokat felhasználó "1. Együttműködő társadalom" prioritás keretében megvalósítandó beavakozásai. Az EFOP e körben a megváltozott munkaképességű, illetve az elsődleges munkaerő-piacról kiszorult emberek, kiemelten romák és roma nők számára kínál általános készségfejlesztési, valamint a munkába álláshoz szükséges életvezetési képzészet és szakmai szolgáltatásokat. Az EFOP mezőgazdasági termelőket nem támogathat.

Nem támogatható: mezőgazdasági termék elsődleges (Annex I) feldolgozására és értékesítésére irányuló fejlesztés, továbbá agrár- és élelmiszer feldolgozási tevékenységhez kapcsolódó energetikai termelő /megújuló energia termelésre irányuló beruházás.

8.2.6.3.4.2. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható a támogatástartalom összeszámítási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok tetszőleges kombinációjában (intézkedés jellegétől függően):

- vissza nem térítendő támogatás,
- kamattámogatás.

Előleg alkalmazható.

8.2.6.3.4.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 2009. évi LXXVI. törvény a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól;
- 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet a kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről;
- 239/2009.(X.20.) Korm. rendelet a szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedélykiadásának rendjéről;
- 57/2013. (II. 27.) Korm. rendelet a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól;
- 68/2007. (VII. 26.) FVM-EüM-SZMM együttes rendelet az élelmiszer-előállítás és forgalomba hozatal egyes élelmiszer-higiéniai feltételeiről és az élelmiszerek hatósági ellenőrzéséről;
- 21/2010. (V. 14.) NFGM rendelet az egyes ipari és kereskedelmi tevékenységek gyakorlásához szükséges képesítésekről;
- 62/2011. (VI. 30.) VM rendelet a vendéglátó-ipari termékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszerbiztonsági feltételeiről.

8.2.6.3.4.4. Kedvezményezettek

Vidéki térségekben működő, mikrovállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelők.

8.2.6.3.4.5. Támogatható költségek

Beruházások EMVA rendelet 45 cikk (2) pontja szerint:

a) épület vagy építmény építése, felújítása vagy fejlesztése,

b) ingatlan vásárlása a projekt összköltségének maximum 2%-ig;

c) új vagy használt gépek és berendezések vásárlása az adott eszköz piaci értékének erejéig;

d) általános költségek, például az építésszek, mérnökök díjai, hatósági díjak, tanácsadási díjak, a környezeti, gazdasági fenntarthatóságra vonatkozó tanácsadással kapcsolatos díjak;

e) a következő immateriális beruházások: számítógépes szoftverek megvásárlása vagy kifejlesztése, valamint szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek megszerzése;

A d) és e) pont együttes összege nem haladhatja meg a projekt teljes elszámolható költségének az 5%-át.

A saját teljesítés és természetbeni hozzájárulás elszámolható.

Nem támogatható:

mezőgazdasági termelés vagy szolgáltatás céljára, valamint mezőgazdasági termékek elsődleges feldolgozásának vagy forgalomba hozatalának céljára szolgáló beruházási vagy egyéb költség.

8.2.6.3.4.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

Mikrovállalkozásnak minősülő mezőgazdasági termelő, aki /amely

- a fejlesztéssel érintett tevékenységét a fejlesztéssel azonos település közigazgatási területén, vagy attól nem több, mint 40 km-re indítja vagy végzi,
- a fejlesztés alapjául szolgáló tevékenységhez szükséges ingatlan a tulajdona, székhelye vagy telephelye, vagy arra hosszú távú, fejlesztés lehetőségét is magában foglaló bérleti vagy más használati jogot biztosító szerződése van,

A fejlesztésre vonatkozóan:

- a fejlesztés a Program által definiált vidéki térségben valósul meg,
- a támogatott fejlesztés eredménye vagy értékesítés kizárólagos tárgya nem lehet Annex I termék,
- egyszerűsített üzleti terv benyújtása

Kötelezettségvállalás (commitments):

Amennyiben szükséges, környezeti hatástanulmány.

A fejlesztés eredményeképpen a nem mezőgazdasági tevékenységből származó árbevétel nő.

8.2.6.3.4.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- A pályázatban foglalt egyszerűsített üzleti tervben megfogalmazottak megalapozottsága, fenntarthatósága.
- A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerinti fejlesztendő járásokban és azokhoz tartozó

településeken megvalósuló fejlesztések előnyben részesítése.

- Tanyás településeken, tanyagazdaságokban és aprófalvakban megvalósuló fejlesztések előnyben részesítése.
- Környezeti és klímavédelmi szempontok érvényesítése.
- Foglalkoztatási hatás.
- Innovatív megoldások alkalmazása
- Minőségi vagy minősítési rendszerben való részvétel vállalása előny.

8.2.6.3.4.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Maximális támogatási összeg: 100 000 euró, mint nem mezőgazdasági kis értékű (de-minimis) támogatás.

- Maximális alaptámogatási intenzitás: 50%.
- A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint „kedvezményezett” járásban lévő településen: 60%.
- A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerint „fejlesztendő” és „komplex programmal fejlesztendő” járásban lévő település településeken: 70%;
- szociális szövetkezet esetében: 70%

- Ebből kamattámogatás maximális: 10 százalékpont.

8.2.6.3.4.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.6.3.4.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- Az új, a korábbi programozási időszakban nem támogatott költségtípusok (pl.: ingatlan, használt gép/berendezés) megjelenése, elszámolhatósága.
- Kötelezettségvállalások ellenőrizhetősége

8.2.6.3.4.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A használt gépek beszerzésének lehetősége egy eddig nem alkalmazott módszertan kidolgozását igényli, mely miatt speciális előírások meghatározására, illetve az intézményi eljárásrendben a vizsgálat módszerének kidolgozására, a rendszer bevezetésére való felkészülésre kiemelt figyelmet szükséges fordítani.
- Az árak keresztellenőrzése, valamint a beruházási költségek megalapozottságának vizsgálata. Kötelezettségvállalások ellenőrzésére objektív mutatók alkalmazása, egységes eljárás kialakítása, az igazgatási állomány képzése (CPA1);
- Nemzeti jogszabályokban, végrehajtási rendeletben, pályázati felhívásban részletes szabályozás,

eljárásrend és tájékoztatók kidolgozása annak érdekében, hogy a pályázók részére egyértelmű és világos legyen a feltételrendszer (CPA2, CPA3), és hogy azok megfelelő módon ellenőrizhetőek legyenek.

8.2.6.3.4.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az alintézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.6.3.4.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

A korábbi programidőszakban alkalmazott hasonló jellegű intézkedések tapasztalati számai azt mutatják, hogy a vidéki térségekben mikrovállalkozás méretű kedvezményezették diverzifikációs tevékenységeinek továbbfejlesztését célzottan szolgálják ilyen nagyságrendű fejlesztési támogatások.

8.2.6.3.4.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke (1) bekezdése a) pontjának iii. alpontjában említett mezőgazdasági kisüzemek meghatározása

nem releváns

Az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke (4) bekezdésének harmadik albekezdésében említett felső és alsó küszöbértékek meghatározása

nem releváns

A fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás különleges feltételei abban az esetben, ha a termelők a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikke (1) és (2) bekezdésének megfelelően nem a mezőgazdasági üzem vezetőjeként kezdik meg tevékenységüket

nem releváns

Információ a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikkének (3) bekezdésében említett türelmi időszak alkalmazására vonatkozóan

nem releváns

Az üzleti tervvel kapcsolatos követelmények összefoglalása

nem releváns

A különböző intézkedések ötvözésére vonatkozó lehetőség kihasználása az ezen intézkedésekhez a fiatal mezőgazdasági termelő számára hozzáférést biztosító üzleti terven keresztül

nem releváns

A diverzifikálás által érintett területek

nem releváns

8.2.6.4. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.6.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd az egyes alintézkedéseknél.

8.2.6.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd az egyes alintézkedésnél.

8.2.6.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd az egyes alintézkedésnél.

8.2.6.5. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Lásd az egyes alintézkedéseknél.

8.2.6.6. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

Az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke (1) bekezdése a) pontjának iii. alpontjában említett mezőgazdasági kisüzemek meghatározása

Lásd az egyes alintézkedéseknél.

Az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke (4) bekezdésének harmadik albekezdésében említett felső és alsó küszöbértékek meghatározása

Lásd az egyes alintézkedéseknél.

A fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás különleges feltételei abban az esetben, ha a termelők a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikke (1) és (2) bekezdésének megfelelően nem a mezőgazdasági üzem vezetőjeként kezdik meg tevékenységüket

Lásd az egyes alintézkedéseknél.

Információ a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikkének (3) bekezdésében említett türelmi időszak alkalmazására vonatkozóan

Lásd az egyes alintézkedéseknél.

Az üzleti tervvel kapcsolatos követelmények összefoglalása

Lásd az egyes alintézkedéseknél.

A különböző intézkedések ötvözésére vonatkozó lehetőség kihasználása az ezen intézkedésekhez a fiatal mezőgazdasági termelő számára hozzáférést biztosító üzleti terven keresztül

Lásd az egyes alintézkedéseknél.

A diverzifikálás által érintett területek

Lásd az egyes alintézkedéseknél.

8.2.6.7. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

nem releváns.

8.2.7. M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)

8.2.7.1. Jogalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [20. cikk]

8.2.7.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz

Erősségek:

11, 19, 20, 21, 29,30

Gyengeségek:

23, 26, 27, 28, 29, 32, 33, 34, 35, 40, 47, 50

Lehetőségek:

22, 25, 32

Veszélyek:

1, 4, 12, 14, 17, 23

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését

12, 36, 37, 38, 39, 41, 43, 48

Az intézkedés átfogó célja a vidéken élők számára a vidéki települések élhetőbbé, vonzóvá tétele, a foglalkoztatás és a vállalkozás feltételeinek javítása, valamint a kisléptékű helyi infrastrukturális és szolgáltatási környezet javítása.

Ezt az intézkedés

- a vidéki települések épített infrastrukturális eszközeinek kisléptékű fejlesztésével (7.2), továbbá
- az elérhető szolgáltatások körének bővítésével és színvonalának javításával kívánja elérni (7.4).

Alintézkedések:

(7.2) „Beruházások a kisméretű infrastruktúra valamennyi típusának létrehozása, fejlesztése vagy bővítése terén, beleértve a megújuló energiával és az energia megtakarítással kapcsolatos beruházásokat”

A 7.2 alintézkedés a vidéki települések olyan kisléptékű infrastruktúra fejlesztéseit támogatja, amelyek hozzájárulnak a vidéki térségek életminőségének javításához, ezáltal a népesség megtartásához, a helyi gazdaság fejlesztéséhez.

Az alintézkedés külső koherenciája:

Az intézkedés a TOP területfejlesztési intézkedéseitől alapvetően lakosságszám alapján került lehatárolásra: a 10 000 fő alatti lakosságszámú településeken és a 10 000 fő lakosságszám feletti tanyás települések külterületein (a továbbiakban: tanyás települések) ezen intézkedésből jutnak a kedvezményezett fejlesztési forráshoz. A 10 000 fő feletti települések a TOP forrásaira jogosultak. Átfedés nincs, a lehatárolás nem járható át. A kiegészítő jelleget és a koherenciát a két operatív program között az adja, hogy a települések a szükségleteiket a hasonló méretű településeikkel versenyeztetik és nem kényszerülnek infrastruktúrában és kapacitásban nagyobb léptékű településekkel versenyezni a fejlesztési forrásokért.

A KEHOP területi szűkítés nélkül támogatja az energetikai szolgáltató vállalkozások fejlesztéseit. Ezzel szemben a jelen intézkedés keretében kizárt a vállalkozói alapon működő szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése. A KEHOP támogatja továbbá a 2000 lakos-egyenérték fölötti települések vagy település-csoportok (agglomerációk) szennyvíz-kezelési fejlesztéseit, míg a jelen intézkedés a 2000 lakos-egyenérték alatti települések azonos fejlesztéseit támogatja.

(7.4) „A vidéki népesség számára nyújtott helyi alapvető – többek között szabadidős és kulturális tevékenységekkel kapcsolatos – szolgáltatások és a kapcsolódó infrastruktúra létrehozására, fejlesztésére vagy bővítésére irányuló beruházások”

A 7.4 alintézkedés a vidéki térségek életminőségének javítása érdekében támogatja a közétkeztetési feladatokat ellátó konyhák fejlesztését, a mobilitás, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés elősegítését, és a

köz- és vagyonbiztonság javítását.

Az alintézkedés külső koherenciája:

A TOP és az EFOP támogatja az egészségügyi, oktatási, szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi, rehabilitációs szolgáltatást nyújtó intézmények infrastrukturális és humán fejlesztéseit, valamint a városi és vidéki térségekben élő, rászoruló közösségek fizikai rehabilitációját. A 7.4 alintézkedés a fentieket kiegészítő jelleggel olyan közösségi szolgáltatásokat támogat, amely hozzájárul az alapszolgáltatások elérhetőségének javulásához, a mobilitáshoz és a közbiztonság javulásához.

A KÖFOP fejlesztési fókuszja a járási közigazgatási hivatalok és kormányablakok fejlesztésére irányul, amelyek hatósági ügyintézővel foglalkoznak. Így átfedés nincs, mivel az állami vagy önkormányzati intézményi funkciók teljesen kizártak jelen intézkedés keretei közül.

Hozzájárulás Fókuszterületekhez:

6/B. A 7.2 és 7.4 alintézkedések olyan települési igények kielégítéséhez járulnak hozzá, amelyek a helyi társadalom és gazdaság fejlődésének nélkülözhetetlen feltételeit képezik (pl. épületek fenntartási költségeinek csökkentése az energiahatékonyság növelésén keresztül, mobilitás segítése, közösségi étkeztetés fejlesztése, közösségi terek kialakítása, fejlesztése).

Továbbá a 7.2 alintézkedés hozzájárul még az **5/B, 5/C, 6/A** fókuszterülethez, a 7.4 alintézkedés pedig a **3/A** fókuszterülethez.

Hozzájárulás átfogó célkitűzésekhez:

Innovációs célok:

A vidéki településeken a rendelkezésre álló megújuló energiaforrások – elsősorban a biomassa – közösségi célú felhasználása, ill. a helyi alapanyagok közétkeztetésbe való bevonása számos innovatív megoldásra ad lehetőséget.

Környezeti és Klímapolitikai célok:

A 7.2 alintézkedés az energiahatékonyság javításával és a lokális megújuló energiák használatának ösztönzésével hozzájárul a környezetvédelem és klímapolitika átfogó célkitűzéseéhez.

A jelen intézkedés keretében ösztönözni kívánt lokális, közösségi célú biomassa alapú megoldások nem irányulnak a fahasználat növelésére; célja elsősorban a jelentősen erdőszült területeken ezen erőforrások, valamint az erdő- vagy mezőgazdasági maradékok lokális, jóval magasabb hatékonyságú, innovatív, első sorban fűtési vagy kogenerációs hasznosítása.

Az intézkedés szempontjából a vidéki térségeken belül a nem hátrányos, a kedvezményezett, a fejlesztendő és komplex programmal fejlesztendő járásokon belüli települések köre a KSH adatai alapján kerül kialakításra.

8.2.7.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelettípusok szerinti bontásban. Az egyes művelettípusok esetében a támogatható költségek, a támogathatósági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.7.3.1. 7.2.1. Kisméretű infrastruktúra fejlesztés a vidéki térségekben

Alintézkedés:

- 7.2. - a kisméretű infrastruktúra valamennyi típusának létrehozása, fejlesztése vagy bővítése terén megvalósuló beruházások támogatása, beleértve a megújuló energiával és az energia-megtakarítással kapcsolatos beruházásokat is

8.2.7.3.1.1. A művelettípus leírása

A művelet célja a vidéki településeken élők életminőségének javítása, a fenntarthatóság növelése olyan – kizárólag – kisléptékű infrastruktúra fejlesztések támogatásával, amelyek hozzájárulnak az energiahatékonyság növeléséhez, a helyi gazdaság fejlesztéséhez, a szennyvízkezeléshez és a tanyasi térségek alapvető infrastruktúrával való ellátottság növeléséhez.

A kis léptékű szennyvíz-kezelési megoldások részére 36,3 millió euró kerül elkülönítésre, amely kb. 90-100 települési szennyvíz-kezelési megoldás kialakítását teszi lehetővé.

A települések épített környezetének, illetve infrastruktúrájának azon elemei fejleszthetők, melyek a helyi szükségletek mértékéhez igazítva (kislépték) tényleges közösségi vagy gazdasági jellegű használattal bírnak. Ezek:

Minden vidéki településen (A település-kategória):

- állami vagy önkormányzati funkciót nem magában foglaló közösségi funkciókat ellátó létesítmények energetikai korszerűsítése, ill. megújuló energiaforrások használata;
- helyi termékértékesítést szolgáló piac infrastruktúrájának fejlesztése;
- külterületi helyi (csak helyrajzi számmal ellátott) közutak fejlesztése;
- a 2000 lakos-egyenérték alatti településeken, illetve 2000 lakos-egyenérték alatti külterületi településrészekben a megfelelő szintű szennyvíz -elvezetés és -tisztítás, valamint a szennyvíziszap kezelés megvalósítása autonóm természetközeli szennyvíz-kezelési megoldások vagy egyedi szennyvíztisztító kisberendezések megvalósítása révén.
- a településképet meghatározó épületek külső rekonstrukciója és energetikai korszerűsítése;

Csak tanyákon (B település-kategória):

- a háztartási léptékű villamos energia, és vízellátás, valamint a szennyvízkezelés fejlesztések.

8.2.7.3.1.2. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható a támogatástartalom összeszámítási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok tetszőleges kombinációjában:

- vissza nem térítendő támogatás;
- kamattámogatás (max. 10 százalékpont értékben) ;
- előleg igénybevétele lehetséges.

8.2.7.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 2003. évi XXVI. törvény az országos területrendezési tervről;
- 2013. évi CXXII. törvény a mező- és erdőgazdasági földek fogalmáról;
- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről;
- 25/2002 (II. 27.) Korm. rendelet a nemzeti települési szennyvíz-elvezetési és tisztítási megvalósítási programról;
- 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról;
- 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet a kedvezményezett járások besorolásáról;
- 19/1994. (V. 31.) KHVM rendelet a közutak igazgatásáról;
- 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól;
- 7/2006. (V. 24.) TNM rendelet az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról;
- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól;
- 1/2012. (I. 20.) NFM rendelet a megújuló forrásokból előállított energia részarányának kiszámítási módszertanáról;
- 20/2014. (III. 7.) BM rendelet az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról szóló 7/2006. (V. 24.) TNM rendelet módosításáról;
- 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet a kedvezményezett járások besorolásáról.
- 2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légköri szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről;
- 2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról;
- 410/2012. (XII. 28.) Korm. rendelet az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában való részvételről szóló 2012. évi CCXVII. törvény végrehajtásának egyes szabályairól;
- 110/2013. (XII. 4.) VM rendelet az 50 MWth és annál nagyobb teljes névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyező anyagainak kibocsátási határértékeiről;
- 219/2004 (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 2000/60/EK Víz Keretirányelv,
- 1042/2012 (II. 23.) Korm. határozat.

8.2.7.3.1.4. Kedvezményezettek

Vidéki térségben működő települési önkormányzat, települési nemzetiségi önkormányzat, önkormányzati társulás, nonprofit szervezet, egyházi jogi személy. Vidéki térségben ingatlan tulajdonnal vagy székhellyel, vagy telephellyel rendelkező nonprofit szervezet, egyházi jogi személy. A fentiek konzorciumai.

Tanyás településeken a fentiek mellett állandó lakos természetes személyek is pályázhatnak.

8.2.7.3.1.5. Támogatható költségek

Beruházási költségek az EMVA rendelet 45 cikk (2) pontja szerint:

a) épület, építmény rekonstrukciója, fejlesztése (bővítés esetén a bővítmény hasznos alapterülete nem haladhatja meg az eredeti hasznos alapterület 50%-át);

b) új vagy használt gépek és berendezések vásárlása;

c) egyéb általános költségek, például az építésszek, mérnökök díjai, hatósági díjak, tanácsadási díjak, a környezeti/pénzügyi fenntarthatóságra vonatkozó tervezési díjak, a projekt-menedzsment költség;

d) a következő immateriális beruházások: számítógépes szoftverek megvásárlása vagy kifejlesztése, valamint szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek megszerzése;

A c) és d) pontba tartozó kiadások együttes összege nem haladhatja meg a projekt összes elszámolható kiadásának az 5%-át;

e) Az a) ponthoz kapcsolódóan szükséges ingatlan vásárlása az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át meg nem haladó mértékig, valamint természetbeni hozzájárulásként elszámolható a beruházáshoz elengedhetetlen, már meglévő termőföld vagy ingatlan értéke, ha nem haladja meg az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át.

Saját teljesítés elszámolható.

8.2.7.3.1.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

- A fejlesztés a Program által definiált vidéki térségben valósul meg.
- A fejlesztés illeszkedik a település rendezési tervéhez, fejlesztési tervéhez, ennek hiányában a járási vagy megyei fejlesztési stratégiai dokumentumhoz.
- A B település-kategória esetében a fejlesztés a 2013. évi CXXII. törvényben foglalt területen (tanya) valósul meg.
- A fejlesztés tárgyára irányuló tulajdoni, használati vagy fenntartói jogviszony legalább a fenntartási időszak végéig.
- Fenntartási és üzemeltetési terv, amennyiben szükséges.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- Meglévő épület felújítása, fejlesztése, illetve bővítése eredményeképpen a fajlagos fenntartási költségek (különösen a fűtési és használati melegvíz előállítás) csökkennek.
- Épületkorszerűsítés esetén a 2010/31/EU irányelv szerinti költségoptimum szint [melyet a 7/2006 (V.24.) TNM rendelet tartalmaz] elérése elvárás.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén legalább 10% egységnyi energiahatékonyság

javulás, komplex eszközök alkalmazásával.

- Biomassza felhasználásával nem kapcsolt hőenergia-termelést megvalósító technológia alkalmazása esetén a berendezés hatásfokának legalább 70%-osnak kell lennie.
- Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok, melléktermékek kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.
- Mezőgazdasági eredetű biomassza alapú megújuló energia megoldás alkalmazása esetén az alapanyag csak Annex I. termék lehet.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőségtanúsítvány megléte.
- 2000 lakos-egyenérték alatti szennyvízkezelési megoldások esetében a beruházásnak legalább 50 lakost kell érinteni. (a B település-kategória kivételével)

8.2.7.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Fenntartási és üzemeltetési terv minősége: indokoltság, költséghatékonyság, innovativitás, fenntarthatóság,
- Kedvezményezett, fejlesztendő és komplex programmal fejlesztendő járásokban és településeken megvalósuló fejlesztések,
- Megújuló energiával kapcsolatos beruházás esetén több épület fűtési, ill. használati melegvíz-szükséglete is kielégíthető,
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén több, mint 10 % egységnyi energiahatékonyság javulás. Együttműködés által megvalósítandó vagy kollektív fejlesztés,
- Védett épület újrahasznosítása,
- Foglalkoztatási hatás,
- A szennyvízkezeléshez kapcsolódóan a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004 (VII.21.) korm. rendelet 2. mellékletének 1. pont a) és b) pontjában megnevezett fokozottan érzékeny területeken (ivó-vízbazisvédelmi területek, nyílt karsztos területek) fekvő települések,
- A szennyvíz kezeléshez kapcsolódóan a vízgyűjtő-gazdálkodási tervben a nitrát szempontjából gyenge minőségű felszín alatti vízestek területén fekvő települések.

8.2.7.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Lásd a mellékelt táblázatban.

	Maximális támogatás	Maximális támogatási intenzitás	Maximális támogatási intenzitás	Maximális támogatási intenzitás	Maximális támogatási intenzitás
A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerinti kategóriába tartozó járásban lévő település		nem besorolt	kedvezményezett	fejlesztendő	komplex programmal fejlesztendő
Kisméretű infrastruktúra fejlesztés	160.000 euró	75%	85%	90%	95%
Megújuló energetikai fejlesztés	160.000 euró	75%	85%	90%	95%
Lokális szennyvíz - kezelési megoldás	500.000 euró	75%	85%	90%	95%
Természetes személy pályázó esetén	20.000 euró	50%	55%	60%	65%

Kisméretű infrastruktúra támogatási adatok

8.2.7.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.7.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- Kockázatot jelentenek a megvalósított beruházások (új épületek) fenntartási költségei, amelyek jelentősen megterhelhetik az érintett település költségvetését.
- Kockázatot jelent a projektek meghúszulása, mivel a 2007-2013-as időszakban számos kistélepülés nem volt képes a megnyert pályázatot a saját forrás rendelkezésre állása, illetőleg likviditási problémák miatt megvalósítani.
- Kockázatot jelent az új, a korábbi programozási időszakban nem támogatott költségtípusok (pl.: használt gép/berendezés) megjelenése, elszámolhatósága.
- Kötelezettségvállalások ellenőrizhetősége további kockázatot hordoz magában.

8.2.7.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Fenntartási és üzemeltetési terv jogosultsági kritériumként történő előírása.
- Az előleg igénybevétele, valamint a használt tárgyi eszközök és saját teljesítés elszámolhatóvá válik, amely jelentős mértékben csökkenti a meghúszulás veszélyét.
- Nemzeti jogszabályokban, végrehajtási rendeletben, pályázati felhívásban részletes szabályozás, eljárásrend kidolgozása.
- A használt gépek beszerzésének lehetősége egy eddig nem alkalmazott módszertan kidolgozását igényli, amely miatt speciális előírások meghatározására, illetve az intézményi eljárásrendben a vizsgálat módszerének kidolgozására, a rendszer bevezetését megelőző felkészülésre kiemelt

figyelmet szükséges fordítani.

- Az árak keresztellenőrzése, valamint a beruházási költségek megalapozottságának vizsgálata.
- Kötelezettségvállalások ellenőrzésére objektív mutatók alkalmazása, egységes eljárás kialakítása.

8.2.7.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az alintézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

A kockázatok megoldási javaslata: tájékoztató kampányok és útmutató dokumentumok biztosítása (CPA3).

8.2.7.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

nem releváns

8.2.7.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A kisméretű infrastruktúra meghatározása, beleértve az 1305/2013/EU rendelet 20. cikke (1) bekezdésének e) pontjában említett kisméretű turisztikai infrastruktúrát is

Kisléptékű infrastruktúra:

A kisléptékű infrastruktúra fogalmát az igényelhető maximális támogatási összeg határozza meg:

Kisméretű infrastruktúra fejlesztés: 160.000 euró,

megújuló energetikai fejlesztés: 160.000 euró,

lokális szennyvízkezelési megoldás: 500.000 euró,

természetes személy (pályázó) esetén: 20.000 euró.

Adott esetben egyedi eltérés, amely lehetővé teszi a széles sávú rendszer és a megújuló energia terén végrehajtott beruházásokat a nagyobb méretű infrastruktúra támogatása érdekében

nem releváns

Információ a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikkének (3) bekezdésében említett türelmi időszak alkalmazására vonatkozóan

nem releváns

A(z) [DA RD – C(2014)1460] 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

nem releváns

8.2.7.3.2. 7.4.1. Alapvető szolgáltatások fejlesztése

Alintézkedés:

- 7.4. - a vidéki népesség számára nyújtott helyi alapvető – többek között szabadidős és kulturális tevékenységekkel kapcsolatos – szolgáltatások és a kapcsolódó infrastruktúra létrehozására, fejlesztésére vagy bővítésére irányuló beruházások támogatása

8.2.7.3.2.1. A művelettípus leírása

A vidéki térségekben az alapvető szolgáltatásokhoz, a közösségi élet feltételeihez való hozzáférés lényegesen elmarad a városias térségektől.

A helyi közétkeztetés fejlesztése nemcsak a lakosság egészséges, jó minőségű étellel való ellátásához járul hozzá, hanem a helyi alapanyagok felhasználásán keresztül a helyi gazdaság fejlesztéséhez is.

A külterületen található településrészekben, valamint a tanyás településeken a földrajzi mobilitást - a munkába járást, az ügyintézkést és a szolgáltatások elérését - a gyér járatsűrűség, ill. saját személygépkocsi hiánya nehezíti.

A vidéki térségekben az életminőséget, a vállalkozások működésének feltételeit sok esetben hátrányosan érinti a nem kielégítő szintű vagyonbiztonság, különösen a nehezen védhető és őrizhető külterületi javak esetében.

Az intézkedés célja a vidéki életminőség javítása a fenti szolgáltatások elérhetőségének és minőségének javításával.

Minden vidéki településen (A település-kategória):

- a településen bárki által igénybe vehető közétkeztetést végző intézmények konyhájának fejlesztése (többek között: gépek, berendezések, eszközök beszerzése, beépítése, gépjármű beszerzése), továbbá az ehhez kapcsolódó helyi alapanyag-beszerzés, -raktározás és -előkészítés, valamint a központtól távol eső településrészekben az étkeztetés megoldása.
- köz-, és vagyonbiztonságot szolgáló fejlesztések: polgárőr, mezőőr szolgálat jármű, és eszközbeszerzései (közfunkció, térítésmentes),
- falu- és tanyagondnoki szolgálat fejlesztése jármű-, és eszközbeszerzéssel (közfunkció, térítésmentes),
- az önkormányzati tulajdonú utak kezeléséhez, állapot javításához és karbantartásához szükséges erő- és munkagépek beszerzése.

Csak 1000 fő alatti településeken (B település-kategória):

- többfunkciós közösségi tér/szolgáltató központok létrehozása, fejlesztése: legalább 3 különböző közösségi szolgáltatás nyújtását kell megvalósítani és működtetni a fejlesztés eredményeként.

A alintézkedés elválasztása a 4.1 (mezőgazdasági beruházások) alintézkedéstől: a mezőgazdasági beruházások körében egyes vállalkozások magántulajdonának őrzését szolgáló, mezőgazdasági üzem területén belül (on farm) megvalósuló beruházások támogathatók. Jelen alintézkedés keretében a támogatott beruházások bárki számára térítésmentesen igénybe vehető, közösségi funkciókat látnak el.

8.2.7.3.2.2. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható a támogatástartalom összeszámítási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok tetszőleges kombinációjában (intézkedés jellegétől függően):

- vissza nem térítendő támogatás,
- kamattámogatás (maximum 10 százalékpont),
- előleg igénybe vehető.

8.2.7.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról;
- 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról;
- 2003. évi XXVI. törvény az országos területrendezési tervről;
- 2011. évi CLXV. törvény a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól;
- 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről;
- 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet az épületek energetikai jellemzőinek tanúsításáról;
- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól;
- 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet a kedvezményezett járások besorolásáról;
- 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről;
- 1/2012. (I. 20.) NFM rendelet a megújuló forrásokból előállított energia részarányának kiszámítási módszertanáról;
- 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet a kedvezményezett járások besorolásáról.
- 2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légműködési szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről;
- 2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról;
- 410/2012. (XII. 28.) Korm. rendelet az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában való részvételről szóló 2012. évi CCXVII. törvény végrehajtásának egyes szabályairól;
- 110/2013. (XII. 4.) VM rendelet az 50 MWth és annál nagyobb teljes névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyező anyagainak kibocsátási határértékeiről.

8.2.7.3.2.4. Kedvezményezettek

Vidéki térségben működő települési önkormányzat, települési kisebbségi önkormányzat, önkormányzati társulás, nonprofit szervezet, egyházi jogi személy. Vidéki térségben ingatlanulajdonnal vagy székhellyel, vagy telephellyel rendelkező nonprofit szervezet, egyházi jogi személy. A fentiek konzorciumai.

8.2.7.3.2.5. Támogatható költségek

Beruházási költségek az EMVA rendelet 45 cikk (2) pontja szerint:

a) épület, építmény rekonstrukciója, fejlesztése (bővítés esetén a bővítmény hasznos alapterülete nem

haladhatja meg az eredeti hasznos alapterület 50%-át),

b) új vagy használt gépek és berendezések vásárlása,

c) egyéb általános költségek, például az építésszek, mérnökök díjai, hatósági díjak, tanácsadási díjak, a környezeti/pénzügyi fenntarthatóságra vonatkozó tervezési díjak, a projekt-menedzsment költség.

d) a következő immateriális beruházások: számítógépes szoftverek megvásárlása vagy kifejlesztése, valamint szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek megszerzése;

A c) és d) pontba tartozó kiadások együttes összege nem haladhatja meg a projekt összes elszámolható kiadásának az 5%-át.

e) Az a) ponthoz kapcsolódóan szükséges ingatlan vásárlása az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át meg nem haladó mértékig, valamint természetbeni hozzájárulásként elszámolható a beruházáshoz elengedhetetlen, már meglévő termőföld vagy ingatlan értéke, ha nem haladja meg az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át.

Saját teljesítés elszámolható.

8.2.7.3.2.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

- A fejlesztés a Program által definiált vidéki térségben valósul meg.
- A fejlesztés illeszkedik a település rendezési tervéhez, fejlesztési tervéhez, ennek hiányában a járási vagy megyei fejlesztési stratégiai dokumentumok valamelyikéhez,
- Falu és tanyagondnoki szolgálat ellátásához jármű és eszközbeszerzés tekintetében: 7 évnél idősebb gépjárművel végzi a szolgáltatást.
- A fejlesztés tárgyára irányuló tulajdoni, használati vagy fenntartói viszony legalább a fenntartási időszak végéig.
- Fenntartási és üzemeltetési terv.
- Többfunkciós közösségi tér/szolgáltató központok létrehozása, fejlesztése esetén olyan településről érkezhets pályázat, amely nem hajtott végre sikeres beruházást:
  - a 112/2009. (VIII. 29.) FVM rendelet szerint Integrált Községi és Szolgáltató Tér fejlesztésének illetve a 103/2013. (XI. 8.) VM rendelet szerint többfunkciós szolgáltató központ létrehozásának tárgyában
  - vagy 2009. január 1-ét követően azonos jellegű, Európai Unió vagy nemzeti támogatással megvalósuló fejlesztést.
- **Kötelezettségvállalás (commitments):**
  - Amennyiben a kedvezményezett a településen nem rendelkezik székhellyel vagy telephellyel, akkor legkésőbb a fejlesztés megvalósításáig székhelyet vagy telephelyet hoz létre az adott településen.
  - A létrejövő többfunkciós közösségi tér közösségi internet hozzáférési pontot működtet.
  - Épületkorszerűsítés esetén a 2010/31/EU irányelv szerinti költségoptimum szint [melyet a 7/2006 (V.24.) TNM rendelet tartalmaz] elérése elvárás.
  - Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén legalább 10% egységnyi energiahatékonyság javulás, komplex eszközök alkalmazásával.
  - Biomassza felhasználásával nem kapcsolt hőenergia-termelést megvalósító technológia alkalmazása

esetén a berendezés hatásfokának legalább 70%-osnak kell lennie.

- Anaerob lebontás (biogáz technológia) alkalmazása esetén a felhasznált gabonafélék, valamint a keményítő- és cukortartalmú növények (hulladékok, aratási maradványok, melléktermékek kivételével) aránya nem érheti el a betáplált inputanyagok mennyiségének 50 %-át.
- Mezőgazdasági eredetű biomassza alapú megújuló energia megoldás alkalmazása esetén az alapanyag csak Annex I. termék lehet.
- Energiahatékonyság javítását célzó beruházás esetén az adott technológiára vonatkozó releváns tanúsítvány és/vagy energetikai számítás, épületenergetikai korszerűsítések esetén 176/2008. (VI. 30.) Korm. rendelet szerinti energetikai minőségtanúsítvány megléte.

8.2.7.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Fenntartási és üzemeltetési terv minősége: indokoltság, költséghatékonyság, innovativitás, fenntarthatóság,
- A településen egyáltalán nincs a közösségi funkciók kiszolgálását ellátó épület,
- Fejlesztendő és komplex programmal fejlesztendő járásokban és településen megvalósuló fejlesztések,
- A fejlesztési célok /funkciók célzottan a település leginkább rászoruló lakosságát szolgálják,
- Együttműködés által megvalósítandó vagy kollektív fejlesztés,
- Védett épület újrahasznosítása,
- Kistelepülésen (1000 fő alatt) vagy tanyás településen megvalósuló fejlesztés,
- Foglalkoztatási szempontok érvényesítése.
- Közétkeztetés fejlesztésénél előnyt jelent: a rövid ellátási láncból (REL) történő alapanyag beszerzés, ha a szolgáltatás legalább munkanapokon működik, és biztosítja az étel elfogyasztásának lehetőségét a szolgáltatás helyén, valamint a kedvezményezett a fejlesztéssel érintett településen székhellyel vagy telephellyel rendelkezik.

8.2.7.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Lásd a vonatkozó mellékletben

	Maximális támogatás	Maximális támogatási intenzitás	Maximális támogatási intenzitás	Maximális támogatási intenzitás	Maximális támogatási intenzitás
A 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet szerinti kategóriába tartozó járásban lévő település		nem besorolt	kedvezményezett	fejlesztendő	komplex programmal fejlesztendő
Közétkzeptetés infrastrukturális feltételeinek fejlesztése	65.000 euró	75%	85%	90%	95%
Többfunkciós közösségi tér/szolgáltató központok létrehozása, fejlesztése	95.000 euró	75%	85%	90%	95%
Falu és tanyagondnoki, polgárőri, mezőőri, szolgálat ellátásához jármű és eszközbeszerzés,	40.000 euró	75%	85%	90%	95%
Önkormányzati tulajdonú közforgalmú utak kezeléséhez, állapot javításához és fenntartó karbantartásához munkagépek beszerzése	65.000 euró	75%	85%	90%	95%

Alapvető szolgáltatások támogatási adatok

8.2.7.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.7.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- Kockázatot jelentenek a megvalósított beruházások (új épületek) fenntartási költségei, amelyek jelentősen megterhelhetik az érintett település költségvetését.
- Kockázatot jelent a projektek meghúszulása, mivel a 2007-2013-as időszakban számos kistelepülés nem volt képes a megnyert pályázatot a saját forrás rendelkezésre állása, illetőleg likviditási problémák miatt megvalósítani.
- Kockázatot jelent az új, a korábbi programozási időszakban nem támogatott költségtípusok (pl.: használt gép/berendezés) megjelenése, elszámolhatósága.

- Kötelezettségvállalások ellenőrizhetősége további kockázatot hordoz magában.

8.2.7.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Fenntartási és üzemeltetési terv jogosultsági kritériumként történő előírása.
- Az előleg igénybevétele, valamint a használt tárgyi eszközök és saját teljesítés elszámolhatóvá válik, amely jelentős mértékben csökkenti a meghíúsulás veszélyét.
- Nemzeti jogszabályokban, végrehajtási rendeletben, pályázati felhívásban részletes szabályozás, eljárásrend kidolgozása.
- A használt gépek beszerzésének lehetősége egy eddig nem alkalmazott módszertan kidolgozását igényli, amely miatt speciális előírások meghatározására, illetve az intézményi eljárásrendben a vizsgálat módszerének kidolgozására, a rendszer bevezetését megelőző felkészülésre kiemelt figyelmet szükséges fordítani.
- Az árak keresztellenőrzése, valamint a beruházási költségek megalapozottságának vizsgálata.
- Kötelezettségvállalások ellenőrzésére objektív mutatók alkalmazása, egységes eljárás kialakítása.

8.2.7.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az alintézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

A kockázatok megoldási javaslata: tájékoztató kampányok és útmutató dokumentumok biztosítása (CPA3).

8.2.7.3.2.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

nem releváns

8.2.7.3.2.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A kisméretű infrastruktúra meghatározása, beleértve az 1305/2013/EU rendelet 20. cikke (1) bekezdésének e) pontjában említett kisméretű turisztikai infrastruktúrát is

nem releváns

Adott esetben egyedi eltérés, amely lehetővé teszi a széles sávú rendszer és a megújuló energia terén végrehajtott beruházásokat a nagyobb méretű infrastruktúra támogatása érdekében

nem releváns

Információ a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikkének (3) bekezdésében említett türelmi időszak alkalmazására vonatkozóan

nem releváns

A(z) [DA RD – C(2014)1460] 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

nem releváns

8.2.7.4. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.7.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd a 7.2.1. és a 7.4.1 alintézkedések releváns részeiben kifejtve.

8.2.7.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd a 7.2.1. és a 7.4.1 alintézkedések releváns részeiben kifejtve.

8.2.7.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd a 7.2.1. és a 7.4.1 alintézkedések releváns részeiben kifejtve.

8.2.7.5. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

8.2.7.6. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

A kisméretű infrastruktúra meghatározása, beleértve az 1305/2013/EU rendelet 20. cikke (1) bekezdésének e) pontjában említett kisméretű turisztikai infrastruktúrát is

7.2.1. alintézkedésben részletezésre került.

Adott esetben egyedi eltérés, amely lehetővé teszi a széles sávú rendszer és a megújuló energia terén végrehajtott beruházásokat a nagyobb méretű infrastruktúra támogatása érdekében

nem releváns

Információ a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 2. cikkének (3) bekezdésében említett türelmi időszak alkalmazására vonatkozóan

nem releváns

A(z) [DA RD – C(2014)1460] 13. cikkének e) pontjában említett küszöbértékek meghatározása

nem releváns

8.2.7.7. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

nincs egyéb megjegyzés

8.2.8. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)

8.2.8.1. Jogalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [21. cikk]

8.2.8.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz:

E – 1, 2, 7, 12,13, 14, 15, 16, 18, 19

GY – 2, 3, 11, 14,16, 18, 19, 22, 24, 40, 41, 47

L – 1, 2, 17, 18, 21, 22, 25, 28,29

V – 1, 2, 5, 6, 9, 11, 12, 19, 20

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését: 1, 2, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 31, 34, 35

Az egész világon, de talán leginkább a Föld mérsékelt övi területein, az elmúlt évtizedekben az erdők társadalmi jelentősége nagy mértékben megnőtt.

Valamennyi erdőben három, egymástól elválaszthatatlan alapfunkciót - védelmi, gazdasági, és közjóléti funkciók - különítünk el, melyeket az erdők eltérő mértékben, de egyszerre töltenek be. A három funkció egymáshoz viszonyított relatív fontossága természetesen időben és területenként is változik, amelyek kiegyensúlyozott érvényesülését a fenntartható erdőgazdálkodás során kell biztosítani, melynek feltételeit, stratégiai célkitűzését és a megvalósítás eszközrendszerét a Nemzeti Erdőprogram tartalmazza. A program készítése során az erdőt érintő összes fontos uniós és hazai környezet- és természetvédelmi cél és elvárás figyelembe vételre került a megfelelő jogi normák, stratégiai dokumentumok alapján (Vízkeret Irányelv, Biológiai Sokféleség Egyezmény (CBD), Éghajlat-változási Keretegyezmény, EU Biodiverzitási Stratégiája 2020-ig, Az erdőket és az erdő alapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia, Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2008-2025, Nemzeti Erdőprogram stb.).

Az intézkedés összes alintézkedése kidolgozásra kerül annak érdekében, hogy az erdők és az erdőgazdálkodás multi-funkcionális fejlesztése valósulhasson meg. Kapcsolódó intézkedések még: NATURA 2000 kompenzációs kifizetések (Art. 30), az Erdő-környezetvédelmi célprogramok (Art 34) valamint a tudásbázis szélesítése és mélyítése, a tudásmegosztás, és az innovációs együttműködések eszközei (Art. 14, 15, 35).

Az elmúlt évtizedek tervszerű erdőtelepítéseivel, jelentős támogatásokkal és szakmai munkával az ország erdősültségét sikerült évente mintegy 3000 – 18 000 ha közötti területnagysággal növelni. A 2010-2011. tenyészidőszakban azonban összesen már csak 2803 hektár telepítés valósult meg, amely a 2012. és 2013. évben sem emelkedett jelentősen.

Ennek két fő oka, hogy az EU mezőgazdasági közvetlen területalapú támogatások mértéke hazánkban is elérte az uniós szint 100,0%-át, illetve az emelkedő világpiaci élelmiszerárak is a szántóföldi növénytermesztés versenyképességét erősítették és erősítik jelenleg is. Ezek olyan tényezők, amelyek együttesen jelentős mértékben csökkentették az erdőtelepítési kedvet.

Az Országos Erdőállomány Adattár 2014. évi adatai alapján az ország erdősültsége 20,8 %-ra, 1.938.100 hektárra emelkedett, míg az erdőgazdálkodás céljait közvetlenül szolgáló terület – beleértve a fával nem borított területeket is - jelenleg 2 059500 hektár.

Az erdőtelepítés továbbra is folytatandó feladat és kereteit a Nemzeti Erdőtelepítési Program (NEtP) fehér könyve nyújtja, amely hosszú-távú célként az ország erdősültségét optimálisan 27,0%-ra teszi. Ez 35-50 év alatt további kb. 680 000 hektár új erdő telepítését jelentheti.

Az erdősültség növelése mellett azonos fontosságú célként kell kezelni az erdők és az erdőgazdálkodás minőségi megújítását is, különös tekintettel a klímaváltozás hatásainak mérsékléséhez szükséges intézkedésekre. Az erdők szerkezet-átalakítása által növelhető az élőhelyek biodiverzitása, így azok alkalmazkodó képessége. Az erdők károsodásának megelőzésére egyre nagyobb hangsúlyt kell fektetni, illetve ezzel párhuzamosan a károsodott erdők helyreállítását is ütemezetten folytatni kell, lehetőség szerint ellenállóbb, jobb minőségű erdők létrehozásával. A klímaváltozás hatásaira való felkészülés és annak mérséklése, valamint az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó multifunkcionalitás előtérbe kerülése számos változást eredményez a gazdálkodási módokban, amelyekhez hatékony innovációs együttműködések szükségesek.

Az erdőtelepítésnek és a jó állapotban lévő, egészséges erdőknek kiemelkedő szerepe van az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésében, mivel az újonnan létrehozott erdők a legnagyobb szénmegkötő hatással rendelkeznek, a meglévő erdők pedig a szén tartós tárolásával szolgálják a klímavédelmi célokat.

Az intézkedés elsősorban az alábbi fókuszterülethez járul hozzá:

4/A. Az erdőtüzek, továbbá a biotikus és abiotikus eredetű természeti katasztrófák és a katasztrófa események által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása (24. cikk) kiemelten szolgálja a biológiai sokféleség megőrzését, elsősorban a magas természetességi kategóriába tartozó erdőkben, a Natura 2000 és más természeti területeken. További prioritás az európai tájak állapotának helyreállításához való magyar hozzájárulás megvalósítása.

4/B-C. Az erdőtüzek, továbbá a biotikus és abiotikus eredetű természeti katasztrófák által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása, valamint az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások a gazdasági potenciál megőrzésén túl az erdőkben közvetlenül szolgálja a vízmegtartás és talajmegtartás céljait is.

5/C. Az erdősültség arányának növelése az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés mellett közvetlenül szolgálja továbbá a közép – vagy hosszú-távon realizálható gazdasági haszonvételek révén a bio-gazdasági célokat is. Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások (25. cikk) első sorban a környezeti jellemzők várhatóan nagymértékű változására való felkészülést szolgálják. Az erdőgazdálkodási technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására, mobilizálására és értékesítésére irányuló beruházások (26. cikk) esetében a lokális erdei biomassza, mint megújuló energiaforrás, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése szolgálja a fókuszterületi célokat. Emellett az erdei faanyag mobilizálása megfelelő felkészülést jelent a következő évtizedben jelentkező faanyag iránti kereslet növekedésére.

5/E. Erdősítés és fásítás (22. cikk) elsősorban az alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság eléréséhez járul hozzá. Az erdőterületek növekedése, a növekvő élőfa készlet a szén megőrzésének és megkötésének növelését jelenti egyben. Az agrár-erdészeti rendszerek létrehozása (23. cikk) szintén első sorban a szén megőrzésének és megkötésének előmozdítását szolgálja a termelési funkció diverzifikációja mellett.

6/A. Az erdősítés és fásítás, az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások, az erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására, mobilizálására és piaci értékesítésére irányuló beruházások közvetlenül szolgálják a vidéki térségek lakosságának megtartását is, a többcélú haszonvételi lehetőségek által közvetve a vidéki jövedelemszerzési lehetőségek biztonságát is erősítik.

Az intézkedés hozzájárul még az alábbi fókuszterülethez:

6/B. Az erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására, mobilizálására és értékesítésére irányuló beruházások (26. cikk) az erdők gazdasági értéknövelésén túl közvetlenül szolgálják a megújuló helyi energiaforrásra alapuló megoldások által a helyi alapszolgáltatások kielégítését is.

Hozzájárulás az átfogó célkitűzésekhez:

Innovációs cél: a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás az erdőgazdálkodás területén, illetve ezen hatások káros következményeinek mérséklése, valamint a vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, a multifunkcionalitás erősítése jelent innovációs kihívást. Ezek kezelése nem lehet sikeres más módon, mint a kutatók és gazdálkodók célorientált együttműködése által.

Klímapolitikai és környezeti célok: Az intézkedés alatt tervezett alintézkedések első sorban az EMVA 4. és 5. prioritásában megfogalmazott, a természeti erőforrások megőrzéséhez és erősítéséhez, valamint az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás átfogó célkitűzéshez járulnak hozzá. A korszerű, a klímaváltozás hatásait már figyelembe vevő erdőtelepítési módszerek és alkalmazott fajok, illetve a fenntartható erdőgazdálkodási módokra való áttérés ösztönzése a biodiverzitás szempontjából a lehető legmagasabb hozzáadott értéket biztosítja az összes földhasználati gazdálkodási mód közül. Ezzel egyidejűleg az erdők folyamatos természeti erőforrást biztosítanak a biológiai alapú gazdasági potenciál mobilizálásához is.

Az intézkedések során Magyarország kiemelt figyelmet szentel az idegenhonos fajok megfelelő kezelésének, valamint a fenntartható erdőgazdálkodást kiemelten szolgáló, az ország erdei teljes területére a körzeti erdőtervek és az alapján az egyes erdőgazdálkodók erdőterületeire vonatkozó erdőtervek magas szakmai színvonalon történő elkészítésének.

Idegenhonos fajok kezelése:

A biodiverzitás védelme, a klímavédelem és a biológiai alapú gazdaság fejlesztése céljainak összehangolása fajokként és területeként speciális szabályozást igényel. Ennek egyik legfontosabb példája az akác faj kezelése Magyarországon. Az erdőssztyepp klímazóna területe egyre növekszik hazánkban, ahol a klímaváltozás hatásai fokozottan érvényesülnek majd. Az itt alkalmazható fajok köre szűkül. A hazai erdei fajok közel negyedét az akác teszi ki, amelynek jelenléte az őshonos fajú erdőkben nem kívánatos, ugyanakkor az erdőssztyepp klímában, az alacsony erdősztyepp területeken fontos szerepe van a mind klímavédelemben, mind a mezőgazdasági termelés biztonságának növelésében (defláció, erózió védelem). Elsősorban az alföldi akácoknak rendkívül nagy jelentősége van a méztermelésben és a minőségi akáctermelésben, amely során világszerte keresett, a szén tartós megkötését szolgáló, versenyképes ipari alapanyag termelése történik.

A fentieknek megfelelően hazánkban az akác kezelését nagyon differenciált szabályozás mellett végezzük. Egyes területeken korlátozzuk az idegenhonos fafajokkal, így az akáccal történő erdőtelepítést, erdőfelújítást. A hatóság az erdőnevelési beavatkozások során, kiemelten az őshonos fafajú erdőkből ezen fafajok visszaszorítását írhatja elő. Az erdőtörvény (2009. évi XXXVII. törvény) 45. § (1) bekezdése szerint az erdészeti hatóság a természetes és természeteszerű erdők, valamint védett területek 200 méteres körzetében megtilthatja az idegenhonos fafajú erdők telepítését. Az erdőfelújításokban pedig csak akkor engedélyezhető idegenhonos fafajjal történő erdősítés, ha az a magas természetességű erdőket nem veszélyeztet. Az erdőtörvény végrehajtására kiadott miniszteri rendelet (153/2009. (XI. 30.) FVM rendelet) 30. § (1) bekezdés c) pontja szerint az erdészeti hatóság az erdőfelújítások befejezését is akkor ítéli meg sikeresnek, ha abban az idegenhonos fafajok nem veszélyeztetik az őshonos fajokat. E rendelet 49. (2) bekezdése előírja, hogy az erdőnevelés során mindenkor törekedni kell az idegenhonos fafajok visszaszorítására az erdő természetességének növelése érdekében. A körzeti erdőtervezést szabályozó miniszteri rendelet (11/2010. (II.4.) FVM rendelet) 3. számú melléklete szerint a körzeti erdőtervezés során meg kell tervezni a védett területeken alkalmazható erdőszerkezet átalakítások ütemét, amelyek elsősorban az idegenhonos fafajok visszaszorítására irányulnak.

Ennek megfelelően a támogatási rendszer is ezt a differenciált szabályozást követi, így az erdő-környezetvédelmi programban, ahol az még időben kezelhető, az idegenhonos fafajok szisztematikus visszaszorítását támogatjuk, ahol pedig már ezek elterjedése előre haladott, ott a teljes erdőszerkezet átalakítás az erdőgazdálkodó által választható megoldás. Ugyanakkor a fentiekben ismertetett jogi szabályozási és hatósági keretek között hazánk számos mezőgazdasági területén - a megfelelő védőtávolságok betartása mellett - indokolt az akác telepítésének engedélyezése is. Ennek azonban elsősorban a minőségi ipari faanyag termelésben lehet elsődleges szerepe, így az erdőtelepítési támogatási rendszer is ennek megfelelő ösztönzést alkalmaz: az akác, nemesnyár fajok, fajták telepítését az ipari célú faültetvényeknél preferálja. A normál erdőtelepítésben a kiválasztási szempontok között az őshonos fafajú, magasabb természetességi kategóriába tartozó erdők minden esetben előnyt élveznek.

Az erdőtörvény 7. § (1) bekezdésben hat természetességi kategória került meghatározásra, amelyek valamelyikébe minden erdőt be kell sorolni, és ennek a nyilvántartása az Országos Erdőállomány Adattárban, mint közhiteles hatósági nyilvántartásban is kötelező. Az egyes természetességi kategóriák szakmai tartalma, így kiemelten az őshonos, idegenhonos, intenzíven terjedő fafajok aránya, az erdőtörvény említett bekezdésében részletesen meg lett határozva. Ez alapján az egyes természetességi kategóriákba sorolást objektív állapotjellemzők alapján lehet elvégezni.

Az erdőtörvény 7. § (3) bekezdés szerint az erdők természetessége az erdőgazdálkodási tevékenység következtében nem romolhat. Ezen átfogó, általános érvényű előírás szem előtt tartása az erdészeti hatóság számára minden hatósági eljárás során kötelező.

Körzeti erdőtervezés (forest management plan or equivalent instrument in line with sustainable forest management), Natura 2000 hatásvizsgálat:

Az erdőtörvény alapján hazánkban minden 0,5 hektárnál nagyobb, 2 méternél magasabb, erdei fákkal legalább 30 %-ban fedett terület erdőnek minősül (Evt. 6. § (1) bekezdés). Minden erdőben – az Evt. 11. § (1) bek.- szerinti “szabad rendelkezésű erdőt” kivéve – három szintű erdőtervezés során, az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtervek kerülnek kiadásra.

“Szabad rendelkezésű erdő” beavatkozásaihoz vidékfejlesztési támogatás nem adható.

Az Evt. 30. § (1) bekezdés alapján az erdővagyon védelmét, a fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét az állam a körzeti erdőgazdálkodási és tervezési szabályokról szóló miniszteri rendelet kiadásával, az erre épülő, hosszú távra – legalább tíz évre – szóló körzeti erdőterv készítésével, és az ebből

az erdőgazdálkodók saját területére hatósági engedéllyel kiadott erdőtervvel biztosítja. Az Evt. 31. § (1) bekezdés alapján az egyes körzetekre vonatkozó tervezési alapelveket, az erdei haszonvételek lehetséges felső határát jelentő keretszámokat, a körzetben tervezett erdőszerkezet-átalakítások ütemét és mértékét, a körzetre jellemző általános előírásokat, valamint az állami tulajdonban lévő és a nem gazdasági rendeltetésű erdőkre vonatkozó szabályokat a miniszter évente rendeletben állapítja meg.

A körzeti erdőterv a tárgyévi miniszteri rendeletben meghatározott keretek között és szabályok szerint a fenntartható erdőgazdálkodás feltételeit a közérdeknek leginkább megfelelő módon biztosítja. Az Evt. 33. § (2) bekezdés i) pontja alapján a körzeti erdőterv a védett természeti területen a védelemhez, illetve a Natura 2000 területeken a közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez szükséges javaslatokat önálló fejezetben tartalmazza, amelyek a már meglévő Natura 2000 fenntartási tervekkel teljes összhangban vannak, illetve azok elkészítéséhez is megfelelő kiindulási alapot jelentenek.

A tárgyévi miniszteri rendelet előkészítésének és a körzeti erdőterv készítésének részletes szabályait a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet tartalmazza. E rendelet 8. §-a és 10. §-a alapján a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodás Natura 2000 területekre gyakorolt hatásainak vizsgálatát is el kell végezni a 92/43/EEC és 2009/147/EC irányelvekben foglaltaknak megfelelően. A legutóbb lezárt EU pilot eljárás kapcsán a hatásvizsgálati dokumentumok teljes terjedelmükben elérhetőek az erdészeti hatóság honlapján (https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/nyitolap/eu-pilot.html), illetve folyamatban van az eddig elkészült összes hatásvizsgálat nyilvánossá tétele is.

Az **EU Biodiverzitási Stratégiájában** 2020-ig teljesítendő kiemelt uniós célok között szerepel a 7. intézkedésben a 3B) Erdők alcél, amely szerint 2020-ig el kell érni, hogy a fenntartható erdőgazdálkodás elvével összhangban álló erdőgazdálkodási tervek, illetve azokkal egyenértékű eszközök legyenek hatályban az Unió vidékfejlesztési politikája keretében finanszírozott erdőgazdaságra vonatkozóan.

Az Evt. 40. § (1) bekezdés alapján a körzeti erdőterv alapján az erdészeti hatóság határozatban állapítja meg az erdőgazdálkodó jogait és kötelezettségeit, azaz erdőgazdálkodási tevékenységet folytatni minden magyar erdőben csak hatósági jóváhagyással kiadott erdőterv alapján lehet.

A mezőgazdasági és erdőgazdálkodási kultúrák kombinációi, valamint az erdőgazdálkodásban a klímaváltozás hatásainak jobban ellenálló, illetve alkalmazkodó fafaj-összetételű erdők kialakítása, ezeket elősegítő művelési módokra való áttérés ösztönzése az erdők biodiverzitásának megőrzése, fejlesztése mellett a művelés alatt álló területek talajállapotát és vízgazdálkodását is javítja. Az erdőgazdálkodás során az erdő gazdasági és környezeti funkciói mellett annak közjóléti, turisztikai szerepe is jelentős és továbbfejlesztendő.

További intézkedés specifikus információk

Minden intézkedés végrehajtása a magyar jogrendben alapvetően az alábbi szakmai jogszabályok rendelkezéseinek figyelembe vételével történhet:

2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról

275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű

területekről

153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról

11/2010. (II. 4.) FVM rendelet az erdőterv rendelet előkészítésének, és a körzeti erdőterv készítésének szabályairól

8.2.8.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelettipusok szerinti bontásban. Az egyes művelettipusok esetében a támogatható költségek, a támogathatósági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.8.3.1. 8.1.1. Erdősítés támogatása

Alintézkedés:

- 8.1. - erdőtelepítéshez/fásításhoz nyújtott támogatás

8.2.8.3.1.1. A művelettipus leírása

A klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelése az ország érdeke. Magyarország jelenlegi erdősültsége 20,8%, amely hosszú távú célként (30-50 éves időtávlatban) 27%-ra növelhető. Az erdőtelepítésnek jelentősége van a vidéki foglalkoztatás növelésében is, elsősorban a legjelentősebb munkanélküliséggel sújtott észak-keleti régiókban. Az erdőtelepítéseknek köszönhetően bővíthet a kitermelhető faválasztékok köre (speciális igények kielégítésére alkalmas faválasztékok a falemezgyártáshoz, építőiparban, borászathoz stb.), valamint ezen túl az erdőgazdálkodásra alapozott lokális megújuló energia-ellátási rendszerek kialakítása is jelentősen fejleszthető. Az erdőben szegény alföldi régiók szélérozió elleni védekezésében, továbbá a vízbázisok védelmében is fontos szerepet tölt be az erdőtelepítés. Magánjogi és önkormányzati jogosult esetében a telepítési költségeken túl a fenntartási költségek és a kieső bevételek pótlása is támogatott a rendeletnek megfelelően.

Mezőgazdasági és nem mezőgazdasági földterületen végrehajtott erdősítés egyaránt támogatható.

Az erdőtelepítéssel érintett mezőgazdasági földterület a jelen intézkedésben vállalt kötelezettségek fennállásának, azaz az ápolási és jövedelem pótló támogatási jogosultság időszaka alatt, de legfeljebb 12 évig továbbra is jogosult a KAP I. földalapú közvetlen támogatásra (SAPS).

Az erdőtelepítés támogatása keretében két fféle faállomány létrehozására van lehetőség:

A célterület: hagyományos erdőtelepítés.

A hagyományos erdőtelepítés során létrehozott erdő a későbbiekben olyan erdő művelési ágú ingatlan lesz, amely esetében a fák első véghasználata után az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény alapján az erdőgazdálkodónak az erdőt saját erejéből fel kell újítania, és azt a

későbbiekben is tartósan, a fenntartható erdőgazdálkodásra vonatkozó szabályok szerint kell kezelnie.

B/ célterület: gyorsan növő fajokból álló, kifejezetten ipari célú alapanyag termelésre szolgáló faültetvény létrehozására.

Az ipari célú faültetvény esetében létrehozott faállomány nem lesz erdő, nem kell erdő művelési ágban nyilvántartani, azt a faállomány első kitermelését követően a gazdálkodó akár ismételt mezőgazdasági művelésbe vonhatja. Ezeknek az ültetvényeknek a telepítése során az erdészeti hatóság kiemelt figyelemmel lesz arra, hogy annak keretében csak a valóban arra alkalmas területeken, minőségi faanyag termelésére kerüljön sor. Ezzel a mezőgazdasági termelő a tevékenységét diverzifikálja, ugyanakkor a termőföld hasznosításának a szántóként történő hasznosítása helyett egy kevésbé intenzív formáját valósítja meg.

C/ célterület: Az Erdőgazdálkodási Innovációs Operatív Csoport együttműködési projektek kísérleti fejlesztései keretén belül: Spontán erdősüléssel érintett területek erdővé alakítása is támogatható.

Nem ítéltethető oda támogatás rövid vágásfordulójú fás szárú energetikai ültetvények, karácsonyfák, valamint gyors növekedésű fajok energetikai célú faültetvényei telepítéséhez.

8.2.8.3.1.2. A támogatás típusa

A telepítéssel érintett területre és célállomány típusra számolt egységköltség alapján nyújtott vissza nem térítendő támogatás.

8.2.8.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

“Az erdőket és az erdő alapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia” nyolc prioritási területe közül az erdőtelepítés elsősorban a vidéki és városi közösségeink támogatása, az erdők a változó éghajlat alatt, valamint az erdők védelme és az ökoszisztéma-szolgáltatások erősítése alatt megfogalmazott stratégiai iránymutatásoknak való megfelelést szolgálja.

Az **EU Biodiverzitási Stratégiája 2020-ig** fontos célja a biológiai sokféleség fenntartásában és fokozásában a mezőgazdaság és az erdészet által játszott szerep növelése.

A **Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2008-2025** stratégiai célja, hogy az erdőterületek növelését az erdőtelepítések ütemének fenntartásával biztosítani kell.

Nemzeti Erdőprogram 3. célterülete: Vidék- és területfejlesztés, erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás

Article 35 of the Rural Development Regulation

8.2.8.3.1.4. Kedvezményezettek

Jogszerű mezőgazdasági földhasználók és ezek társulásai.

8.2.8.3.1.5. Támogatható költségek

- Erdőtelepítési vagy ipari célú faültetvény közvetlen telepítési költsége (első kivitele): terület-előkészítés, a telepítéshez szükséges termőhely-feltárás és tervezés, a szakirányítási és hatósági eljárási díjak, a szaporítóanyag beszerzés, kezelés, szállítás, a telepítés munkadíja, stb.
- Az első kivitel keretében további kiegészítő költségek számolhatóak el, így a kerítés, a villanypásztor, a padka és az erdőszegély kialakítása, valamint a nyári szarvasgomba természetes termőhelyein alkalmazható mikorrhizált csemeték.
- Fenntartási (ápolási) költségek.
- Kieső tényleges jövedelem pótlása a KAP I. forrásból fizetendő támogatási érték beszámításával.

Az Erdőgazdálkodási Innovációs Operatív Csoport együttműködési projektek kísérleti fejlesztései keretén belül megvalósított, a 16.1 intézkedés alapján jóváhagyott projektben foglalt beruházások.

Földterület tulajdonosa	Támogatható költségek
Magánszemélyek és azok társulásai	Erdőtelepítési (A) vagy ipari célú faültetvény (B) közvetlen telepítési költsége (első kivitele) és kiegészítő költségek Erdőtelepítés (A) esetén a fenntartási (ápolási) költségek Erdőtelepítés (A) esetén a kieső tényleges jövedelem pótlása a KAP I. forrásból fizetendő támogatási érték beszámításával,
Magyar Állam	Erdőtelepítés (A): magánjogi szervezet vagy települési önkormányzati gazdálkodó: telepítési költség (első kivitel) Ipari célú faültetvény (B): magánjogi szervezet vagy települési önkormányzati gazdálkodó: telepítési költség (első kivitel)

támogatható költségek

8.2.8.3.1.6. A támogathatóság feltételei

- Jogszerű földhasználó
- Az intézkedés szempontjából legkisebb jogosult földterület: 0,5 ha
- A kérelmezőnek rendelkeznie kell a 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet szerinti, jóváhagyott

erdőtelepítési tervdokumentációval és engedéllyel.

- Commitment:
- az erdőtelepítési (A) támogatás kötelezettségvállalási idejének lezárultáig a betelepített terület “erdő” művelési ágba való átminősítése,
- az ipari célú faültetvény (B) esetében kötelezettségvállalás arra, hogy a fatermés több mint 50%-a az adott faállomány-típusra megállapított támogatási = kötelezettségvállalási időben, de maximum 20 éven belül ipari célú értékesítésre kerül.

8.2.8.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- a védelmi, vagy közjóléti rendeltetésű erdő létesítése,
- a választott erdőtelepítés faállománya magas (a 2009. évi XXXVII. törvény 7. § (1) bekezdés a) – c) pont szerinti) természetességi kategóriába tartozik,
- az alacsony erdősültségű területen tervezett erdősítés,
- Fejlesztendő járásokban tervezett erdősítés,
- a településrendezési jogszabályok alapján készülő tervekben „erdőgazdálkodási térség” területfelhasználási övezetbe sorolt terület,
- foglalkoztatás bővítése

8.2.8.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Erdőtelepítési vagy ipari célú faültetvény közvetlen telepítési (első kiviteli) költsége

A/ **Erdőtelepítés** esetében öt célállomány típus csoportot hoztunk létre. Ezek: Tölgy-Bükk, Egyéb keménylomb, Egyéb lágylomb, Akác és Nemesnyár.

Négy különböző típusú egységköltség és fenntartási (ápolási) költség került megállapításra, mivel a Tölgy-Bükk és az Egyéb keménylomb célállomány típus csoportok esetében a figyelembe vehető költségelemek és azok egységárai gyakorlatilag egybeesnek.

1- Tölgy-Bükk és Egyéb keménylomb célállomány típus csoportok: 2103 euró/ha

2- Egyéb lágylomb célállomány típus csoport: 1924 euró/ha

3- Akác célállomány típus csoport: 1587 euró/ha

4- Nemesnyár célállomány típus csoport: 1561 euró/ha

A 10 fok feletti lejtésű területek esetében 10%-kal emelt közvetlen telepítési egységköltség alkalmazható.

Fenntartási (ápolási) költségek:

Tölgy-Bükk és Egyéb keménylomb célállomány típus csoportok (11 évre) 2651 euró/ha:

Egyéb lágylomb célállomány típus csoport (7 évre): 1643 euró/ha

Akác célállomány típus csoport (4 évre): 1044 euró/ha

Nemesnyár célállomány típus csoport (4 évre): 978/ha

A kieső tényleges jövedelem pótlása (a KAP I. forrásból fizetett támogatási érték beszámításával): 79 euró/ha/év

A kieső mezőgazdasági jövedelem kompenzáció számítása az Agrárgazdasági Kutatóintézet által a szántóföldi növénytermesztő gazdaságok mezőgazdasági területre vetített, 2008-2012. közötti adózás előtti eredményének alakulása alapján, a KAP I.-es támogatások figyelembe vételével történt.

B/ Ipari célú faültetvény esetében két célállomány típust alakítottunk ki: Akác és Nemesnyár.

Akác célállomány típus csoport: 1372 euró/ha

Nemesnyár célállomány típus csoport: 1915 euró/ha

Amennyiben a támogatási igény jelentősen meghaladja a támogatásra rendelkezésre álló keretösszegeket, úgy az IH döntése szerint a rangsorolás mellett a támogatási arány csökkenthető maximum a kalkulált támogatási összegek 80%-áig. Az erdőtelepítésnél a közvetlen telepítési és a fenntartási (ápolási) költségek számítása, továbbá az ipari célú faültetvények telepítésénél a közvetlen telepítési költségek számítása során figyelembe vett egyes munkaműveletek, anyagok tételes felsorolását, valamint azok mennyiségét és egységárait a melléklet költségszámítási táblázatok részletesen tartalmazzák.

A telepítés (első kivétel) keretében elszámolható kiegészítő költségek:

kerítés	4 euró/m	max. 504 euró/ha
villanypásztor	2 euró/m	max. 216 euró/ha
padka (lejtés >10°, kézi, csak A)	13 euró/100 m	max. 624 euró/ha
erdőszegély kialakítása (csak A)	1 euró/m	
mikorrhizált csemeték (csak A)	6 euró/db	max. 3225 euró/ha

A telepítés (első kivétel) keretében elszámolható kiegészítő költségek

8.2.8.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.8.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Az erdőtelepítés intézkedés EU-s forrásból történő működtetése 2004. óta folyamatos, amely megfelelő együttműködési gyakorlatot alakított ki a szakmai tervezést és irányítást felügyelő erdészeti Szakhatóság,

illetve a megvalósításban közreműködő Kifizető Hatóság között. A 2007 – 2013-as időszakban a legjelentősebb problémaforrást – és így egyes támogatási ügyek elhúzódását – a szükségtelenül részletezett célállomány-típus előírásokból fakadó adminisztrációs teher, valamint az intézkedés rendelet támogatási időszakban jelentkező notifikációs kötelezettsége jelentette mind a jogosultak, mind a végrehajtásban közreműködő hatóságok részére.

További akadályozó tényező volt a tervezési időszakhoz képest a program-időszak alatt igen jelentősen megnövekedett földalapú támogatás, amely az erdőtelepítési kedvet jelentősen visszavetette, különösen a nagy értékű, de lassan növvő és megtérülő állományok esetében.

A klímaváltozás hatásainak erősödésével elsősorban az erdőssztyepp klímában nő az erdőtelepítések megmaradásának kockázata, ezért kiemelt figyelmet kell fordítani a megfelelő fafajválasztásra, a minőségi szaporító anyag alkalmazására, valamint az erdőtelepítés megfelelő időszakban és módszerrel történő kivitelezésére.

Az erdőgazdálkodási intézkedésekre vonatkozó további általános kockázatokat és a kezelésükre alkalmazandó eszközök leírását az intézkedés végén gyűjtöttük össze.

8.2.8.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A korábbi időszak tapasztalataira építve a korábbi 101 célállomány-típusból 5 célállomány típus csoport került kialakításra, amely jelentősen megkönnyíti a végrehajtást, szükségtelen adminisztratív terheket vesz le mind a jogosultak, mind a közreműködő hatóságok válláról. A szükségtelen adminisztráció alól felszabaduló erőforrásokat a közreműködő hatóságok és a jogosultak szorosabb szakmai együttműködésére fordítjuk.

Erdőtelepítés csak az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtelepítési-kivitelezési terv alapján végezhető, amely terv részletes tartalmát az erdőtörvény végrehajtására kiadott miniszteri rendelet (153/2009. XI. 30. FVM rendelet) 25. § (1) bekezdés határozza meg.

E feltételek között az erdőtelepítés jövőbeni fenntarthatósága érdekében be kell mutatni:

- a telepítendő földterület termőhelyi viszonyait bemutató, az erdőtelepítés fő- és elegyfajjainak alkalmazhatóságát alátámasztó termőhely-feltárási szakvéleményt,
- a telepítendő fő- és elegyfajjokat, illetve fajtákat,
- erdőszegély tervezése esetén a cserjefajokat, azok elegyarányát, az elegyítés tervezett módjait,
- a létrehozni kívánt célállományt, az ültetési hálózatot (magvetés esetén a sortávolságot),
- a felhasználni kívánt szaporítóanyag minőségét és mennyiségét,
- a talaj-előkészítés, valamint az ültetés, illetve magvetés módját, az erdőtelepítés megvalósítása és védelme érdekében tervezett létesítmények (különösen bakhát, padka, kerítés, tűzpászta, cserjeszegély) leírását, méretezését, elhelyezkedését, mennyiségét,
- az erdőtelepítés fejlődése érdekében szükséges ápolási műveleteket az erdősítés befejezéséig,
- az erdőtelepítést az adott helyen várhatóan veszélyeztető károsítókat, valamint az ellenük való védekezés ajánlott módját.

8.2.8.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az elmúlt 10 év tapasztalataira építve és a szükséges adminisztratív egyszerűsítések mentén megvalósítható.

A telepítés mellett a SAPS támogatás fennmaradása a telepítési kedv ismételt növekedését, így a tervezett források maradéktalan felhasználását is magával hozza.

8.2.8.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Költségkalkuláció: Az egységköltség-kalkuláció a 2007-2013 közötti időszak azonos intézkedése alatt alkalmazott részletes számítások alapul vételével történt, annak tapasztalatai alapján a szükséges valorizáció alkalmazásával. Az erdőtelepítés támogatására (5 célállomány-csoport) és az iparifa-ültetvény létesítési költségeire vonatkozó számításokat az erdészeti ágazati érdekképviseltek bevonásával, az erdőgazdálkodók gyakorlati tapasztalataira alapozott adatokat is figyelembe véve a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és az Agrárgazdasági Kutatóintézet készítette.

A kalkulációk valorizációját a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézete végezte el.

8.2.8.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Azon erdőgazdálkodási üzeméret meghatározása és megindoklása, amely felett a támogatás odaítélésének feltétele egy erdőgazdálkodási üzemterv vagy azzal egyenértékű eszköz benyújtása

Az erdőtörvény alapján hazánkban minden 0,5 hektárnál nagyobb, 2 méternél magasabb, erdei fákkal legalább 30 %-ban fedett terület erdőnek minősül (Evt. 6. § (1) bekezdés). Minden erdőben – az Evt. 11. § (1) bek.- szerinti “szabad rendelkezésű erdőt” kivéve – három szintű erdőtervezés során, az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtervek kerülnek kiadásra.

“Szabad rendelkezésű erdő” beavatkozásaihoz vidékfejlesztési támogatás nem adható.

Az Evt. 30. § (1) bekezdés alapján az erdővagyon védelmét, a fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét az állam a körzeti erdőgazdálkodási és tervezési szabályokról szóló miniszteri rendelet kiadásával, az erre épülő, hosszú távra – legalább tíz évre – szóló körzeti erdőterv készítésével, és az ebből az erdőgazdálkodók saját területére hatósági engedéllyel kiadott erdőtervvel biztosítja. Az Evt. 31. § (1) bekezdés alapján az egyes körzetekre vonatkozó tervezési alapelveket, az erdei haszonvételek lehetséges felső határát jelentő keretszámokat, a körzetben tervezett erdőszerkezet-átalakítások ütemét és mértékét, a körzetre jellemző általános előírásokat, valamint az állami tulajdonban lévő és a nem gazdasági rendeltetésű erdőkre vonatkozó szabályokat a miniszter évente rendeletben állapítja meg.

A körzeti erdőterv a tárgyévi miniszteri rendeletben meghatározott keretek között és szabályok szerint a fenntartható erdőgazdálkodás feltételeit a közérdeknek leginkább megfelelő módon biztosítja. Az Evt. 33. § (2) bekezdés i) pontja alapján a körzeti erdőterv a védett természeti területen a védelemhez, illetve a Natura 2000 területeken a közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez szükséges javaslatokat önálló fejezetben tartalmazza, amelyek a már meglévő Natura 2000 fenntartási tervekkel teljes összhangban vannak, illetve azok elkészítéséhez is megfelelő kiindulási alapot jelentenek.

A tárgyévi miniszteri rendelet előkészítésének és a körzeti erdőterv készítésének részletes szabályait a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet tartalmazza. E rendelet 8. §-a és 10. §-a alapján a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodás Natura 2000 területekre gyakorolt hatásainak vizsgálatát is el kell végezni a 92/43/EEC és 2009/147/EC irányelvekben foglaltaknak megfelelően. A legutóbb lezárt EU pilot eljárás kapcsán a hatásvizsgálati dokumentumok teljes terjedelmükben elérhetőek az erdészeti hatóság honlapján (https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/nyitolap/eu-pilot.html), illetve

folyamatban van az eddig elkészült összes hatásvizsgálat nyilvánossá tétele is.

Az „egyenértékű eszköz” meghatározása

Az Evt. 40. § (1) bekezdés alapján a körzeti erdőterv alapján az erdészeti hatóság határozatban állapítja meg az erdőgazdálkodó jogait és kötelezettségeit, azaz erdőgazdálkodási tevékenységet folytatni minden magyar erdőben csak hatósági jóváhagyással kiadott erdőterv alapján lehet.

Speciális szabályok:

Erdőtelepítés esetén az első erdőtervezést megelőzően az Evt. 46. § (2) bekezdés szerint a jóváhagyott erdőtelepítési-kivitelezési terv tartalmát a telepítés első kivitelének végrehajtása után az erdészeti hatóság az Országos Erdőállomány Adattáron átvezeti, és az engedélyest erdőgazdálkodóként nyilvántartásba veszi.

Az Evt. 38. § (2) bekezdés c) – d) pontjai szerint az erdőtervek adatait, valamint a jóváhagyott erdőtelepítési-kivitelezési terv adatait az Országos Erdőállomány Adattár közhiteles hatósági nyilvántartásként tartalmazza.

Ezzel az erdőtelepítési-kivitelezési terv az adott erdőtervezési körzetben - az erdőtervek 10 éves megújításának ciklusában - a következő erdőtervezésig az erdőtervvel egyenrangú hatósági eszköznek minősül.

[Erdősítés és fásítás] A nem megfelelő erdősítés elkerülése céljából alkalmazott fajok, területek és módszerek a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikkének a) pontja szerint, beleértve azon területek környezeti és éghajlati adottságainak leírását, amelyeken az említett rendelet 6. cikke b) pontjának megfelelően erdő telepítését tervezik

Telepíthető fajok

Erdei fajok: az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet 1/A mellékletében szereplő lombos fajok.

A Nemzeti Erdőtelepítési programban lehatárolásra kerültek azok a területek, amelyek erdősítése kifejezetten kívánatos, így azokat a településrendezési jogszabályok alapján készülő tervekben „erdőgazdálkodási térség” területfelhasználási övezetbe sorolják, amelyek a kiválasztási szempontok között szerepelnek.

Ezen túl azonban bármely termőföld alkalmas lehet erdőtelepítésre, amelyet egyedileg a telepítést engedélyező erdészeti- és egyéb, közreműködő hatóságok együttesen bírálnak el.

Magyarországon az erdőtelepítés szabályozása teljes mértékben az erdészeti- és a természetvédelmi hatóság felügyelete mellett zajlik. A megyei szintű kormányhivatalokban az erdészeti- és a természetvédelmi szervek közös irányítás alatt működnek, ezért a hatósági munka során a szükséges szakvélemény, szakismeret átadásra kerül az eljáró hatóság részére.

A Natura 2000 területek, a védett területek, a magas természeti értékű területek nincsenek eleve kizárva az erdőtelepítési támogatásokból, de ezeken a területeken a természeti értékek, kiemelten az értékes gyepek és

sztyeppi vegetációk védelmére a hatósági eszközzrendszer megfelelően erős és hatékony.

Amely területeken még nincs elfogadott Natura 2000 fenntartási terv, azokon a hatóságok az engedélyezési eljárások során egyedi feltételek mentén vizsgálják az erdőtelepítések engedélyezésének lehetőségét.

Az erdőtörvény (2009. évi XXXVII. törvény) 44. § alapján erdőtelepítés csak az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtelepítési-kivitelezési terv alapján végezhető. A törvény 45. § (1) bekezdése szerint az erdészeti hatóság a természetes és természetszerű erdők, valamint védett területek 200 méteres körzetében megtilthatja az idegenhonos fafajú erdők telepítését.

Az erdőtelepítés erdőgazdálkodási tevékenységnek minősül, így ebben az esetben is alkalmazni kell az erdőtörvény 7. § (3) bekezdés rendelkezését, mely szerint az erdők természetessége az erdőgazdálkodási tevékenység következtében nem romolhat. Ebből fakadóan, ha az erdészeti hatóság az erdőtelepítés kapcsán a környező erdők természetességi állapota romlásának lehetőségét feltételezi, az erdőtelepítést korlátoznia kell, vagy meg kell tiltania.

Az erdőtelepítés befejezésekor az erdészeti hatóság minden esetben helyszíni szemlét tart és a korábban előírt feltételek betartását ellenőrzi. Az erdőtörvény 48. § (1) – (2) bekezdései értelmében az engedély nélkül, vagy az engedélyben foglaltaktól eltérően telepített erdő fennmaradásáról az erdészeti hatóság dönt, illetve köteles elrendelni annak felszámolását, ha annak faállománya a termőhelyre, vagy a környező erdőkre káros hatással lehet, vagy fennmaradása jogszabályba - így a természet védelmére vonatkozó jogszabályba is – ütközik.

Ezekkel a feltételekkel az erdőtelepítés teljes folyamata alatt biztosított a magyar hatóságok számára a megfelelő hatáskör, amellyel a természetvédelmi érdekek szem előtt tartásával tudják az erdőtelepítést ellenőrizni és irányítani.

Védett területen történő erdők telepítése esetén a természetvédelmi hatóság állásfoglalást az erdészeti hatóság kötelezően figyelembe veszi az engedély kiadásakor.

A természet védelméről szóló (1996. évi LIII. törvény) alapján, amennyiben egy terület védett állat, vagy növény élőhelyeül szolgál és az erdőtelepítés sértene ezt a természetvédelmi érdeket, a természetvédelmi hatóság önálló hatáskörében eljárva szintén megtilthatja az adott tevékenységet.

A magas természeti értékű területek jellemzően védett fajok, vagy azok élőhelyeként kerültek kijelölésre. A védett területeken kívül élő fajok védelme érdekében a természetvédelmi hatóság önálló hatáskörrel is rendelkezik a természet védelméről szóló törvény 42. § (1) bekezdés és 43. § (1) bekezdés alapján, így hatásköre gyakorlatilag egész Magyarország területére kiterjed. E rendelkezések szerint tilos a védett növényfajok egyedeinek veszélyeztetése, engedély nélküli elpusztítása, károsítása, élőhelyeinek veszélyeztetése, károsítása, valamint a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kínzása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása.

Amennyiben egy terület nem védett, de a Natura 2000 hálózat része, a Natura 2000 területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet megfelelő előírásait kell alkalmazni. A Korm. rendelet 8. § (2) és (3) bekezdései szerint, a védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen tilos engedély nélkül vagy az engedélytől eltérő módon olyan tevékenységet folytatni, illetve olyan beruházást végezni, amely a terület védelmi céljainak a megvalósítását akadályozza. Az ilyen tevékenységet gyakorlót a természetvédelmi hatóság tevékenységében korlátozhatja, vagy azt meg is tilthatja.

A gyepek védelmére kifejezett rendelkezés van, így a 9. § (2) bekezdés szerint a védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen a természetvédelmi hatóság külön engedélyre van szüksége a gyepek feltöréséhez, felületéhez, faültetéséhez, faültetéséhez, faültetéséhez alakításához.

Ezek alapján a szakmai, biológiai információk alapján az erdészeti hatóság, védett és Natura 2000 területen a természetvédelmi hatósággal együttműködve el tudja bírálni, hogy a tervezett erdőtelepítés az adott termőhelyi adottságok között hosszú távon életképes lesz-e. A szakmai feltételek egységes megítélése érdekében az erdészeti hatóságon belül évente rendszeres továbbképzések vannak, illetve az országos hatáskörű erdészeti hatóság széles körű koordinációs tevékenységet folytat, konzultációkat tart. Ezen eszközrendszerrel kívánjuk elérni azt, hogy csak olyan erdőtelepítés kerüljön engedélyezésre és váljon jogosulttá az erdőtelepítési támogatásra, amely a legnagyobb valószínűséggel hosszú távon életképes lesz.

[Erdősítés és fásítás] A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikke szerinti minimális környezetvédelmi előírások meghatározása

Lásd a művelet leírásában

Az erdőtelepítések fenntarthatósága érdekében kiemelkedő jelentőséggel bír a meglévő genetikai erőforrások védelme és a klímaváltozás hatásaihoz megfelelően alkalmazkodni képes szaporítóanyag kiválasztása, amelyekhez a Nemzeti Agrárkutatói és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézete által végzett kutatásokat is felhasználják mind az erdőtelepítési-kivitelezési terveket készítő szakemberek, mind a tervek elbírálását végző erdészeti hatóság.

A TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV számú, "Agrárklíma: az előrejelített klímaváltozás hatáselemzése és az alkalmazkodás lehetőségei az erdészeti és agrárszektorban" kutatási projekt eredményeként az Erdészeti Tudományos Intézet olyan klímamodelleket dolgozott ki, amelyek a napi erdőgazdálkodói munka során is alkalmazhatóak. Jelenleg ezek Zala megye esetében már megvannak (<http://www.ertigis.hu:8080/flexviewers/publikus/>), most folyik ennek országos méretű kiterjesztése.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] Az 1305/2013/EU rendelet 23. cikke (2) bekezdése szerinti ültetendő fák és a megtartandó kifejlett fák hektáronkénti legalacsonyabb és legmagasabb számának, valamint az alkalmazandó erdei fajoknak a meghatározása;

Nem releváns.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] A támogatott rendszerek környezeti előnyeinek bemutatása

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] Adott esetben a növényeket károsító szervezetek azon fajainak jegyzéke, amelyek katasztrófát idézhetnek elő

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A megfelelő erdővédelmi tervben közepesen vagy erősen tűzveszélyesnek minősített erdőterületek meghatározása

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A kártevőfertőzésekkel és betegségekkel kapcsolatos megelőző intézkedések esetében a

vonatkozó katasztrófa bekövetkezési kockázatának tudományos bizonyítékokkal alátámasztott ismertetése, beleértve adott esetben a tudományos szervezetek által a kártevőfertőzések és betegségek kezelésével kapcsolatban tett ajánlásokat

Nem releváns.

[Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások] A támogatható beruházástípusok meghatározása, valamint azok várható környezeti hatásai és/vagy közjóléti értéke

Nem releváns.

8.2.8.3.2. 8.2.1. Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

Alintézkedés:

- 8.2. - agrárerdészeti rendszerek létrehozásához és fenntartásához nyújtott támogatás

8.2.8.3.2.1. A művelettípus leírása

A/ A gyepgazdálkodással (kaszálással, vagy extenzív állattartással) kombinált agrár-erdészeti rendszer legalább 0,3 ha mezőgazdasági hasznosítású területen alakítható ki. Az agrár-erdészeti rendszer kialakítható fák telepítésével vagy erdősült terület gyérítésével. A telepített fafajoknak kevesebb mint 50 %-a lehet csak gyümölcs fajta.

B/ Mezővédő fásítás módja lehet:

- legalább 1,0 hektár egybefüggő, szántó vagy gyep (rét. legelő) hasznosítású területen létesíthető. A mezővédő fásítás a mezőgazdasági területen telepített, legalább 15 méter, de kevesebb mint 20 méter széles, folyamatos és egybefüggő, fákból és a fásítás mindkét szélén cserjékből kialakított legalább 1-1 méter széles sáv vagy
- csoportban történő telepítés esetén egy vagy több, egyenként legalább 0,1 ha kiterjedésű, fákból és a széleken legalább 1-1 méter szélességű cserjékből kialakított állomány(ok)

C/ Az Erdőgazdálkodási Innovációs Operatív Csoport együttműködési projektek kísérleti fejlesztései keretén belül: Innovatív agrár-erdészeti rendszerek létrehozása (különösen: szántóföldi egynyári és évelő kultúrával kombinált gazdálkodás, gyümölcs és egyéb ültetvényel kombinált gazdálkodás).

Az agrár-erdészeti rendszerek létesítésének engedélyezése, természetvédelmi szempontok érvényesítése:

Magyarországon az agrár-erdészeti rendszerek létrehozása fásítás telepítéseként, vagy fásításból történő fakitermelésként szabályozott, az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: erdőtörvény) és a végrehajtására kiadott miniszteri rendelet (153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet) alapján.

A Natura 2000 területek, a védett területek, a magas természeti értékű területek nincsenek eleve kizárva az agrár-erdészeti rendszerek létrehozására irányuló támogatásokból, de ezeken a területeken a természeti értékek, kiemelten az értékes gyepek és sztyeppi vegetációk védelmére a hatósági eszközrendszer megfelelően erős és hatékony. A megyei szintű kormányhivatalokban az erdészeti- és a természetvédelmi szervek közös irányítás alatt működnek, ezért a hatósági munka során a szükséges szakvélemény,

szakismeret átadásra kerül az eljáró hatóság részére.

Ahol még nincs elfogadott Natura 2000 fenntartási terv, ott a hatóságok az engedélyezési eljárások során egyedi feltételek mentén vizsgálják az agrár-erdészeti rendszerek engedélyezésének lehetőségét.

Az erdőtörvény 47. § (4) bekezdés alapján az agrár-erdészeti rendszerbe tartozó fásítás létesítéséhez kérelemre az erdészeti hatóság engedélyt ad ki. Tekintettel arra, hogy az engedély megléte jogosultsági feltétel, támogatott agrár-erdészeti rendszer létesítése esetében mindig lefolytatják az engedélyezési eljárást. A törvény 47. § (2) bekezdése szerint az erdészeti hatóság a természetes és természetyszerű erdők, valamint védett területek 200 méteres körzetében megtilthatja az idegenhonos fafajú agrár-erdészeti rendszerek létesítését.

Védett területen történő agrár-erdészeti rendszerek létesítése esetén a természetvédelmi hatóság állásfoglalását az erdészeti hatóság kötelezően figyelembe veszi az engedély kiadásakor.

A természet védelméről szóló (1996. évi LIII. törvény) alapján, amennyiben egy terület védett állat, vagy növény élőhelyeül szolgál és az agrár-erdészeti rendszerek létesítése sértené ezt a természetvédelmi érdeket, a természetvédelmi hatóság önálló hatáskörében eljárva szintén megtilthatja az adott tevékenységet.

A magas természeti értékű területek jellemzően védett fajok, vagy azok élőhelyeként kerültek kijelölésre, így védelmükre a természetvédelmi hatóság önálló hatáskörrel is rendelkezik a természet védelméről szóló törvény 42. § (1) bekezdés és 43. § (1) bekezdés alapján. E rendelkezések szerint tilos a védett növényfajok egyedeinek veszélyeztetése, engedély nélküli elpusztítása, károsítása, élőhelyeinek veszélyeztetése, károsítása, valamint a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kínozása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása.

Amennyiben egy terület nem védett, de a Natura 2000 hálózat része, a Natura 2000 területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet megfelelő előírásait kell alkalmazni. A Korm.rendelet 8. § (2) és (3) bekezdései szerint, a védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen tilos engedély nélkül vagy az engedélytől eltérő módon olyan tevékenységet folytatni, illetve olyan beruházást végezni, amely a terület védelmi céljainak a megvalósítását akadályozza. Az ilyen tevékenységet gyakorlatilag a természetvédelmi hatóság tevékenységében korlátozhatja, vagy azt meg is tilthatja.

A gyepek védelmére kifejezett rendelkezés van, így a 9. § (2) bekezdés szerint a védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen a természetvédelmi hatóság külön engedélyre van szüksége a gyepek feltöréséhez, felületéhez, faültetvényé alakításához.

8.2.8.3.2.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás terület alapú hektáronkénti egységköltség-kalkuláció alapján.

8.2.8.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

“Az erdőket és az erdő alapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia” nyolc prioritási területe közül az agrár-erdészeti rendszer létrehozása elsősorban a vidéki és városi közösségeink támogatása, az erdők a változó éghajlat alatt megfogalmazott stratégiai iránymutatásoknak való megfelelést szolgálja.

Az **EU Biodiverzitási Stratégiája 2020-ig** fontos célja a biológiai sokféleség fenntartásában és

fokozásában a mezőgazdaság és az erdészet által játszott szerep növelése.

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2008-2025 szerint a természeti területeket körülvevő táj átjárhatóságának fokozása a fajok vándorlásának elősegítése érdekében az erdőgazdálkodásban a mezővédő erdősávok rendszerének kialakításával, fás legelők területének növelésével kívánatos mind a jelenlegi erdőzónában, mind az alföldi erdőössztyepp területeken.

Nemzeti Erdőprogram 3. célterülete: Vidék- és területfejlesztés, erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás

Article 35 of the Rural Development Regulation

8.2.8.3.2.4. Kedvezményezettek

A támogatás magánjogi földhasználók, települési önkormányzatok és társulásaik számára ítéhető oda.

8.2.8.3.2.5. Támogatható költségek

Létesítési költségek

- A gyepgazdálkodással (kaszással, vagy extenzív állattartással) kombinált agrár-erdészeti rendszer vagy a mezővédő fásítás létrehozásával kapcsolatos egyszeri költségek, valamint a fenntartási (ápolási) költségeket fedező, legfeljebb öt éven át nyújtható hektáronkénti éves költségek megtérítése.
- A létrehozás (első kivétel) költségei:
  - fák telepítésével: talaj előkészítés, terület előkészítése, a csemeték tárolásának és kezelésének költsége, erdei fafajok – gyümölcsfajokkal kombinálható – ültetése, a telepített fa és cserjefajok egyedi és csoportos védelmének költsége, gyepvetés, évelő faj eltelepítése, stb..
  - fák kitermelésével: fás, cserjés vegetáció kitermelése, gyérítés, metszés, a fák egyedi és csoportos védelmének költsége, talaj-előkészítés, stb.
- A telepítés első évében bekövetkezett – igazolt – legalább 50 %-os biotikus vagy abiotikus káresemény általi pusztulás újraterelítési költségei.
- Legeltetési gazdálkodáshoz kapcsolódó beruházási elemek: itató beszerzés, gémeskút kialakítás vagy felújítás és szárnyék kialakítás,
- Továbbá az első kivételhez szükséges, kapcsolódó járulékos költségek (pl. tervezés, talajvizsgálat, engedélyezési, hatósági díjak, a projekt megvalósításával összefüggő menedzsment költségek)

Maximum 5 éven keresztül fenntartási költségek:

- gyepgazdálkodás fák telepítése esetén: gyepek megfelelő fajösszetételének kialakítása érdekében kaszálás,
- gyepgazdálkodás fák kivágása esetén: gyepterület fás szárú növényektől való tisztítása, gyepek megfelelő fajösszetételének kialakítása érdekében kaszálás

A támogatásra jogosult köteles a gyeptelepítéshez legalább négy fajból álló fű magkeverékét használni, amelyben a négy fajból legalább egynek pillangós növénynek kell lennie.

- Az Erdőgazdálkodási Innovációs Operatív Csoport együttműködési projektek kísérleti fejlesztései keretén belül megvalósított beruházások.

8.2.8.3.2.6. A támogathatóság feltételei

A magánjogi gazdálkodó, önkormányzat vagy önkormányzati társulás, aki/amely jogszerű földhasználónak minősül.

Az illetékes hatóság által kiadott, az ügyfél nevére szóló telepítési engedély, amelyet a telepítendő földterület termőhelyi viszonyait bemutató, az agrár-erdészeti rendszer fő- és elegyfajjainak alkalmazhatóságát alátámasztó, az erdészeti termőhely-feltárásról szóló jogszabály szerinti termőhely-feltárási szakvélemény alapján adtak ki. A kialakított agrár-erdészeti rendszert legalább 5 évig fenn kell tartani.

Erdősült terület gyérítése esetén fásításban történő fakitermelésre vonatkozó jóváhagyott fakitermelési engedély.

8.2.8.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- *A kiválasztási kritériumokra vonatkozó alapelvek:*
- A telepítés Natura 2000 vagy védett természeti területen valósul meg
- Kedvezőtlen adottságú területen valósul meg (MePAR lehatárolás szerint)
- A választott agrár-erdészeti rendszer magas környezeti értékkel bír (biodiverzitás, erózióvédelem, kiszáradás elleni védelem, víz-visszatartás, tájképi elem, stb.)
- Öshonos mezőgazdasági állatfajták legeltetése
- Méhlegelőnek alkalmas fák telepítése
- Tájjellegű gyümölcsfa fajták telepítése
- Fejlesztendő járásban valósul meg.
- Alacsony erdősültségű területen valósul meg.

Erdészeti Innovációs Csoportok esetén

- A jogosultsági kritériumok alapján, további kiválasztási feltétel nincs, mivel a gazdálkodóknál tervezett kísérleti (pilot) beruházási elemek szakmai értékelése az agrár-innovációs együttműködési projekt (16.1) elemeként megtörténik, az egész projektre ez az értékelés vonatkozik.

8.2.8.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A támogatás egységköltség-kalkuláció alapú. (mellékletben)

Az egységköltség-kalkuláció magában foglalja:

- létrehozási költség (első kivitel): előkészítési munkálatok, a telepítendő kultúrák szaporító anyagának beszerzési költségei helyszínre szállítással, az együttesen művelendő kultúrák telepítésével összefüggő egyszeri beruházási költségek.
- maximum 5 éves ápolási költségterítés: csak azon élő elemekre, amelyek a telepítési támogatásban is részesültek.

A/ A gyepgazdálkodással (kaszálással, vagy extenzív állattartással) kombinált agrár-erdészeti rendszer újonnan történő létrehozása esetében a jogosult költségek:

Első kivitel: 2065 euró/ha

Ápolás: 1. évben 65 euró/ha, 2. évtől minden évben 32 euró/ha

B/ A gyepgazdálkodással (kaszálással, vagy extenzív állattartással) kombinált agrár-erdészeti rendszer meglévő gyep esetében kizárólag fatelepítésre jogosult költségek:

Első kivitel: 1090 euró

C/ A gyepgazdálkodással (kaszálással, vagy extenzív állattartással) kombinált agrár-erdészeti rendszer fásításból történő fakitermeléssel történő kialakítás esetében a jogosult költségek:

Első kivitel: 355 euró/ha

Ápolás: 1. évben 226 euró/ha, 2. évtől minden évben 32 euró/ha

A/, B/ és C/ esetben kiegészítő jogosult költségek:

Kerítés: 4 euró/m

Fedett szárnyék anyagköltség, legfeljebb 1 db, legalább 2 m belmagasságú, legalább 5 m²-es hektáronként: 193,5 euró

Itató: hektáronként legfeljebb 1 db, min 2,5 m hosszú 145 euró

Gémeskút anyagköltség, kérelmenként 1 db: 319 euró

A csemeték újratelepítésének költsége: 621 euró

D/ Mezővédő fásítás esetében az erdőtelepítésnél alkalmazható négy különböző típusú jogosult költség alkalmazható.

1- Tölgy-Bükk és Egyéb keménylomb célállomány típus csoportok: 2103 euró/ha

2- Egyéb lágylomb célállomány típus csoport: 1924 euró/ha

3- Akác célállomány típus csoport: 1587 euró/ha

4- Nemesnyár célállomány típus csoport: 1561 euró/ha

Fenntartási (ápolási) jogosult költségek:

Mind az öt célállomány típus csoport esetében egységesen (5 évre) 838 euró/ha:

A jogosult költségek 80%-ára adható támogatás.

A költségkalkuláció alapja a 2007-2013 közötti időszakban alkalmazott hasonló beavatkozás tapasztalatainak felülvizsgálata, a költségek valorizációja.

	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás
Az egy projektre igényelhető maximális támogatási összeg	645 000 euró	3 200 000 euró
Alaptámogatás intenzitása (KMR régió)	50%	
Alaptámogatás intenzitása (nem KMR régió)	60%	

EIP-projekt részét képező gazdálkodói beruházás

8.2.8.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.8.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Beazonosított, különös kockázati tényező a 2007-2013-as időszakban nem vált ismertté. A mezővédő fásítás új intézkedésként indul, amely esetében az erdőtelepítésnél tapasztalt kockázatok merülhetnek fel, de azok kezelésére már felkészült a támogatási rendszer.

A klímaváltozás hatásainak erősödésével elsősorban az erdőssztyepp klímában nő a fásszárú vegetáció megmaradásának kockázata, ezért kiemelt figyelmet kell fordítani a megfelelő fafajválasztásra, a minőségi szaporító anyag alkalmazására, valamint a létesítés megfelelő időszakban és módszerrel történő kivitelezésére.

Az intézkedés a 2007-2013. közötti időszakban csak késve indult el.

Az erdőgazdálkodási intézkedésekre vonatkozó további általános kockázatokat és a kezelésükre alkalmazandó eszközök leírását az intézkedés végén gyűjtöttük össze.

8.2.8.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Az agrár-erdészeti rendszerek fásításként való létrehozása uniós támogatás esetén csak az erdészeti hatóság által jóváhagyott első kivitelezési terv alapján végezhető, amely terv részletes tartalmát az erdőtörvény végrehajtására kiadott miniszteri rendelet (153/2009. XI. 30. FVM rendelet) 26. § (3) bekezdés határozza meg.

E feltételek között az agrár-erdészeti rendszer jövőbeni fenntarthatósága érdekében be kell mutatni a telepítendő fa és cserjefajok felsorolását, a telepíteni tervezett szaporítóanyag mennyiségét.

A támogatási jogosultságok között uniós támogatás esetén külön feltétel a telepítendő földterület termőhelyi viszonyait bemutató, az agrár-erdészeti rendszer fő- és elegyfajjainak alkalmazhatóságát alátámasztó, az erdészeti termőhely-feltárásról szóló jogszabály szerinti termőhely-feltárási szakvélemény megléte is.

Az intézkedés mielőbbi megindítása szükséges a 2014-2020. közötti időszakban.

8.2.8.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az elmúlt évek tapasztalatára építve és a szükséges adminisztratív egyszerűsítések mentén megvalósítható. A klímaváltozás hatása főleg az alföldi területeken sok esetben kétségessé teszi a zárt erdő fennmaradását, ezért az agrár-erdészeti rendszerek jelentősége egyre nagyobb lehet. A telepítés mellett a SAPS támogatás fennmaradása is a telepítési kedv növekedését, így a tervezett források maradéktalan felhasználását eredményezi.

8.2.8.3.2.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Költségkalkuláció: Az egységköltség-kalkuláció a gyepgazdálkodással (kaszálassal, vagy extenzív állattartással) kombinált agrár-erdészeti rendszer esetében a 2007-2013 közötti időszak azonos intézkedése alatt alkalmazott részletes számítások alapul vételével történt, annak tapasztalatai alapján a szükséges valorizáció alkalmazásával.

A mezővédő fásítás egységköltség-kalkulációja esetében az erdőtelepítés támogatásánál szereplő 5 féle célállomány-csoport első kivételére vonatkozó fajlagos egységárakat, valamint az erdőszegély kiegészítő intézkedést kell megfelelően alkalmazni. Az első kivétel esetében a fásítás területszámításának menete a minimális szélesség (15 méter) szorozva a fásítás hosszúságával. A fásítás két oldalán lévő cserjesáv az erdőszegéllyel azonos elbírálás alá esik.

A fásításokban az ápolás munkái 5 évre adhatóak, így azok technológiai műveletei az évente változó intenzitású gépi és kézi ápolási műveletek, melyek egységesen értékelhetőek.

A számításokat az erdészeti ágazati érdekképviseletek bevonásával, az erdőgazdálkodók gyakorlati tapasztalataira alapozott adatokat is figyelembe véve a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és az Agrárgazdasági Kutatóintézet készítette.

A kalkulációk valorizációját a Nemzeti Agrárkutató és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézete végezte el.

8.2.8.3.2.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Azon erdőgazdálkodási üzemméret meghatározása és megindoklása, amely felett a támogatás odaítélésének feltétele egy erdőgazdálkodási üzemterv vagy azzal egyenértékű eszköz benyújtása

Az agrár-erdészeti rendszerek esetében az erdőgazdálkodási tervek nem értelmezhetőek, ebben az esetben az erdészeti hatóság csak a fásítás kivitelezésének engedélyezését végzi a benyújtott tervdokumentáció alapján, amely tartalmazza a telepítendő földterület termőhelyi viszonyait bemutató, az agrár-erdészeti rendszer fő- és elegyfajjait, valamint az azok alkalmazhatóságát alátámasztó, az erdészeti termőhely-feltárásról szóló jogszabály szerinti termőhely-feltárási szakvéleményt.

Az „egyenértékű eszköz” meghatározása

Nem releváns.

[Erdősítés és fásítás] A nem megfelelő erdősítés elkerülése céljából alkalmazott fajok, területek és módszerek a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikkének a) pontja szerint, beleértve azon területek környezeti és éghajlati adottságainak leírását, amelyekben az említett rendelet 6. cikke b) pontjának megfelelően erdő telepítését tervezik

nem releváns

[Erdősítés és fásítás] A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikke szerinti minimális környezetvédelmi előírások meghatározása

nem releváns

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] Az 1305/2013/EU rendelet 23. cikke (2) bekezdése szerinti ültetendő fák és a megtartandó kifejlett fák hektáronkénti legalacsonyabb és legmagasabb számának, valamint az alkalmazandó erdei fajoknak a meghatározása;

Az erdei fás szárú fafajok minimális és maximális száma

A/ és B/ esetben: Legalább 150, legfeljebb 250 darab fa lehet hektáronként. Minimum 150 db fát kell telepíteni, melyek között maximum 75 db gyümölcsfa lehet.

B/ esetben: A fásításban a fafajok egymáshoz képest legfeljebb 6 méter távolságban, a cserjék a szélső sorban legalább 1 méter széles sávban, a cserjetövek legfeljebb 0,5 méter távolságban helyezkedhetnek el. A mezővédő fásításban, mint ökológiai fókuszterületen a fák hektáronkénti darabszáma nem korlátozható, csak a telepített cserjefajok egymástól mért legnagyobb tőtávolsága és a fásítás szélessége. A mezővédő fásítás megfelelő környezetvédelmi hatást csak akkor fejt ki, ha megfelelően sűrű hálózatos fa és cserjeállomány kerül telepítésre.

Telepíthető fafajok

Erdei fafajok (A és B esetben): az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet 1/A mellékletében szereplő lombos fafajok.

Gyümölcs fajták (A esetben): a Nemzeti Fajtajegyzékben szereplő államilag elismert tájfajták és hivatalosan elismert leírással rendelkező fajták.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] A támogatott rendszerek környezeti előnyeinek bemutatása

A BIZOTTSÁG 808/2014/EU VÉGREHAJTÁSI RENDELETE

(2014. július 17.) az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1305/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet alkalmazási szabályainak megállapításáról I. melléklete szerinti környezetvédelmi hozadékok az agrár-erdészeti rendszerek esetében elsősorban a klímaváltozás hatásainak mérséklésében, a szénmegkötésben és a biológiai sokféleség megőrzésében jelennek meg.

A nagy táblás mezőgazdasági művelési rendszerek esetében a mezővédő fásítások rendkívül jelentős

szerepet töltenek be a mikroklíma megőrzésében, a deflációs hatások csökkentésében, így a talajvédelemben. Fontos élőhelyek, amelyek hozzájárulnak a biológiai növényvédelemhez, illetve ökológiai folyosóként a felaprózódott élőhelyek összeköttetéseit biztosítják. A fásítások területén jellemzően nem történik a mezőgazdasági kultúrák esetében megszokott vegyszerezés, ami így a peszticid terhelést csökkenti. A mezővédő fásítás fásszárú növényeiben, illetve talajában a szénraktározás az erdőkéhez hasonlóan magas.

A gyepgazdálkodással kombinált rendszerek esetében az extenzív állattartás hagyományainak életben tartása, a tájkép fenntartásának kiemelten fontos szerepe van, illetve mind a fákban, mind a gyeves vegetációban elraktározott szén mennyisége jóval kedvezőbb, mint a szántóföldi művelés esetében tapasztalható szénkörforgalom. A kaszált, legeltetett gyepek nagyon sok védett, csak a Kárpát-medencében előforduló faj élőhelyeül szolgálnak, így hazánk elhelyezkedéséből fakadóan ezek megőrzésében is fontos szerepet játszanak.

Mindkét típusú agrár-erdészeti rendszer rendkívül nagy mértékben növeli a faji, populáció szintű és a tájképi diverzitást.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] Adott esetben a növényeket károsító szervezetek azon fajainak jegyzéke, amelyek katasztrófát idézhetnek elő

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A megfelelő erdővédelmi tervben közepesen vagy erősen tűzveszélyesnek minősített erdőterületek meghatározása

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A kártevőfertőzésekkel és betegségekkel kapcsolatos megelőző intézkedések esetében a vonatkozó katasztrófa bekövetkezési kockázatának tudományos bizonyítékokkal alátámasztott ismertetése, beleértve adott esetben a tudományos szervezetek által a kártevőfertőzések és betegségek kezelésével kapcsolatban tett ajánlásokat

Nem releváns.

[Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások] A támogatható beruházástípusok meghatározása, valamint azok várható környezeti hatásai és/vagy közjóléti értéke

nem releváns

8.2.8.3.3. 8.3.1. Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

Alintézkedés:

- 8.3. - az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzéséhez nyújtott támogatás

8.2.8.3.3.1. A művelettípus leírása

A/ célterület: Az erdőtüzek megelőzését a leghatékonyabban az alábbi infrastrukturális létesítmények létrehozásával és tevékenységek végzésével lehet szolgálni.

AA/ különböző szélességű tűzpázták, tűzivíz-tárolók kialakítása.

AB/ a fenyő tisztítási anyag kihordása: a fenyő fő-fafajú állományokban a tisztítás fahasználat végrehajtása során kitermelt, nem értékesíthető faanyag eltávolítása

AC/ tuskósor felszámolása: korábbi erdősítés során a talajból kiemelt és sorokba rendezett tuskók lehordása

AD/ A tűz vagy egyéb természeti veszélyek elleni védelemre irányuló helyi, kisléptékű megelőző intézkedések

Hazánkban egyre terjednek az ismeretek az erdőtűz megelőzésével kapcsolatban, ami annak köszönhető, hogy az erdőtüzek gyakorisága és intenzitása egyre növekszik. Ezek gyakorlatilag teljes egészében az emberi gondatlanságból és ismerethiányból fakadnak, így a megelőző intézkedések mind szélesebb körben való elterjesztése rendkívül fontos.

Az adott infrastruktúra típusától függően, annak megvalósításához a természeti értékek és a Natura 2000 területek védelme érdekében a Környezeti Hatások Vizsgálatáról szóló, valamint az Élőhelyvédelmi Irányelvekben foglalt hatásvizsgálati eljárásokat az illetékes hatóságok folytatják le a megfelelő eljárásokban (275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről, 10. § (5) bekezdés b) pont, valamint a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról, 2/A. § (1) bekezdés).

B/ célterület: Erdőtüzekhez, kártevőfertőzésekhez vagy betegségekhez kapcsolódó monitoring létesítmények, rendszerek és kommunikációs berendezések létrehozása és fejlesztése.

A megelőzésnek külön kiemelt eleme, melynek hatékonyságát nemzetközi tapasztalatok is igazolják, a monitoring tevékenység.

Hazánkban esetenként jelentős mértékű egyes erdészeti károsítók megjelenése, tömegszaporodása, melyeket azok időszakos jellegéből fakadóan megfelelően előre jelezni nem lehet. A probléma kezelése minden esetben nagy mértékben függ a helyi adottságoktól, így azok egyedi elbírálás alá esnek.

C/ célterület: Erdészeti károsítók elleni biológiai, vagy vegyszeres védekezés.

D/ célterület Az Erdőgazdálkodási Innovációs Operatív Csoport (16.1) együttműködési projektek kísérleti fejlesztései keretén belül gazdálkodói (pilote) beavatkozások: Erdőtüzek, természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése (különösen: az abiotikus (aszály) károk megelőzését szolgáló víz-visszatartási és vízkormányzási vagy vízpótlási megoldások, az erdőtűz megelőzését célzó erdőgazdálkodási / fahasználati gyakorlatok bevezetése, a növényi, állati vagy fertőzést okozó egyéb szervezetek (biotikus károsítók) terjedésének megakadályozása, megelőzést, észlelést, valamint adatgyűjtést és elemzést szolgáló monitoring, megfigyelő és kommunikációs rendszerek módszertani továbbfejlesztése.

A klímaváltozás jelentős és egyre fokozódó biotikus és abiotikus kockázatokat eredményez. Ezek részben előre jelezhetően, részben katasztrófa jelleggel bekövetkező folyamatok, amelyekhez alkalmazkodni, illetve bekövetkezésük esetében az ökológiai potenciált fenntartani csak hosszú-távú fejlesztéspolitikai beavatkozásokkal lehetséges. Az intézkedés lényege: a megelőzés és helyreállítás összehangolt alkalmazása.

Hazánkban az elmúlt évtizedekben egyre gyakoribb az aszály, amely a tűzveszély növekedésével is együtt jár, így nagyobb figyelmet kell fordítani a tűz megelőzésére is, amely által növelhető az erdőgazdálkodás biztonsága. A megelőzési tevékenység nemcsak költséghatékonyabb mint a kárelhárítás és kárfelszámolás, hanem az ökológiai -, természeti károk minimalizálására is alkalmas. Megelőzési beruhásként fejlesztendők az oltáshoz szükséges védekezési vonalak, valamint a megelőzést szolgáló monitoring, így csökkenthető a tűz által károsított terület nagysága.

További fontos prevenció elem a megelőzési célú monitoring és megfigyelő létesítmények, rendszerek, valamint a kommunikációs berendezések létrehozása, fejlesztése (pl. tűzfigyelő tornyok, egyéb észlelő, előrejelző és értékelő rendszerek fejlesztése).

8.2.8.3.3.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás egységköltség alapú, ennek hiányában egyedi költségvetés alapján igazolt költségek.

Saját tevékenység elszámolható.

8.2.8.3.3.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

Az erdőket és az erdő alapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia” nyolc prioritási területe közül az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése elsősorban az erdők a változó éghajlat alatt megfogalmazott stratégiai iránymutatásoknak való megfelelést szolgálja.

Az **EU Biodiverzitási Stratégiája** 12. intézkedése szerint a biológiai sokféleséggel kapcsolatos intézkedések beépítése szükséges az erdőgazdálkodási tervekbe.

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2008-2025 stratégia

Article 35 of the Rural Development Regulation

Nemzeti Erdőprogram 5. célterülete: Modern erdővédelem

8.2.8.3.3.4. Kedvezményezettek

Közjogi és magánjogi erdőgazdálkodók, valamint egyéb magánjogi és közjogi szervezetek és társulásai.

8.2.8.3.3.5. Támogatható költségek

A/ célterület: Erdőtűz megelőzése:

Egységköltség alapon:

- AA/ Infrastrukturális elemek létesítési költségei: tűzpászta, védelmi pászta kialakítás költségei (talajmunka, tisztítás), tűzivíz tároló kialakításának költségei a szükséges tervezési, engedélyezési és egyéb költségekkel; A támogatás magában foglalja a létrehozott infrastrukturális elemek 5 éves fenntartási költségeit is.
- AB/ Fenyő-tisztítási anyag kihordása – kézimunka igényes erdőgazdálkodási tevékenység támogatása
- AC/ Tuskó sorok felszámolása kézzel és géppel

Egyedi költségvetés alapján:

AA/„D” típusú széles tűzpászta kialakításának vagy fenntartásának a jogosult tervező által készített egyedi beruházási és költségterv alapján igazolt beruházási költsége.

AD/ A tűz vagy egyéb természeti veszélyek elleni védelemre irányuló, projekt terv alapján jóváhagyott helyi, kisléptékű megelőző intézkedések (pl. community based fire management, fuel management, fuel management planning, best practice alkalmazás) számlával, vagy bizonylattal igazolt költsége

B/ célterület: Monitoring és kommunikációs berendezések, rendszerek, megfigyelő pontok/állomások (többfunkciós tűzfigyelő tornyok), előrejelző berendezések felállítása vagy fejlesztése, materiális és immateriális elemeinek jogosult tervező által készített egyedi beruházási és költségterv alapján számlával igazolt egyszeri beruházási költsége.

C/ célterület: Erdészeti károsítók elleni biológiai vagy vegyszeres védekezés számlával igazolt költsége

D/ célterület: Az Erdőgazdálkodási Innovációs Operatív Csoport együttműködési projektek keretén belül megvalósított gazdálkodói kísérleti beruházások.

8.2.8.3.3.6. A támogathatóság feltételei

AA/ tűzpászta, védelmi pászta, tűzivíz-tároló kialakítása

- Az erdészeti hatóság által nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó
- A tervezett beavatkozás – amennyiben engedélyköteles - az illetékes hatóság engedélyével rendelkezik.

Tűzmelegedés szempontjából az a terület, amelyek tűzkockázati besorolása az erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet 1. és 2. melléklete alapján a „Nagymértékben veszélyeztetett és közepesen veszélyeztetett” kategóriába sorolhatók.

- Vízyerőhely kialakítása akkor támogatható, ha a súlypontjától legfeljebb 2 kilométerre fekvő,

nagymértékben vagy közepesen veszélyeztetett kategóriába tartozó erdőrészek együttes területe eléri

- a) az „A” típusú víznyerőhely létesítése esetén legalább a 150 hektár-t,
- b) a „B” típusú víznyerőhely létesítése esetén legalább a 200 hektár-t,
- c) a „C” típusú víznyerőhely létesítése esetén legalább a 300 hektár-t.

AB/ Fenyő-tisztítási anyag kihordása

- Az erdészeti hatóság által nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó
- Erdőtervben szereplő tisztítás fahasználati lehetőség

AC/ Tuskó sorok felszámolása

- Az erdészeti hatóság által nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó
- A jogosult erdészeti szakszemélyzet ellenjegyzésével benyújtott felmérés és vázrajz a tuskó sorok elhelyezkedéséről

AD/ Tűz vagy egyéb természeti veszélyek elleni védelemre irányuló helyi, kisléptékű megelőző intézkedések.

- Nincs előzetes feltétel, bírálat projektterv alapján.

B/ Monitoring és kommunikációs létesítmények és berendezések:

- monitoring tevékenység ellátására jogosult közjogi szervezet,

C/ Erdészeti károsítók elleni biológiai, vagy vegyszeres védekezés

- Az erdészeti hatóság által nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó
- A vonatkozó katasztrófa bekövetkezésének kockázata tudományos bizonyítékokkal alátámasztott és megerősített, A tervezett beavatkozás – amennyiben engedélyköteles - az illetékes hatóság engedélyével rendelkezik.

8.2.8.3.3.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- a 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet 1. és 2. melléklete alapján magasabb tűzveszélyességi kategóriába sorolt terület,
- 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet alapján a veszélyeztetett vagy károsodott erdőállomány védelmi és közjóléti funkciója, vagy magasabb természetességi foka.
- Erdészeti Innovációs Csoportok esetén
- A jogosultsági kritériumok alapján, további kiválasztási feltétel nincs, mivel a gazdálkodóknál tervezett kísérleti (pilot) beruházási elemek szakmai értékelése az agrár-innovációs együttműködési projekt (16.1) elemeként megtörténik, az egész projektre ez az értékelés vonatkozik.

8.2.8.3.3.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Tűzmegeelőzést szolgáló infrastruktúra és beruházás esetén az egységköltség-számításon alapuló támogatási összegek

- a) „A” típusú keskeny tűzpászta kialakítására vagy fenntartására 0,08 euró/folyóméter
- b) „B” típusú járható tűzpászta kialakítására vagy fenntartására 0,4 euró/folyóméter
- c) „C” típusú széles tűzpászta kialakítására vagy fenntartására 0,4 euró/folyóméter
- d) „A” típusú víznyerőhely kialakítására
  - 1. típus vízzáró talaj alkalmazása esetén 33 354 euró
  - 2. típus egyéb szigetelés esetén 38 955 euró
- e) „B” típusú víznyerőhely kialakítására
  - 1. típus vízzáró talaj alkalmazása esetén 39 281 euró
  - 2. típus egyéb szigetelés esetén 45 772 euró
- f) „C” típusú víznyerőhely kialakítására
  - 1. típus vízzáró talaj alkalmazása esetén 50 193 euró
  - 2. típus egyéb szigetelés esetén 57 507 euró
- g) fenyő fő-fafajú állományok tisztításából származó fenyő tisztítási anyag eltávolítására 21 euró/m³ (erdőtervben szereplő bruttó fatérfogat)
- h) tuskó sorok lehordásának támogatási összege 769 euró/ha

Tűz vagy egyéb természeti veszélyek elleni védelemre irányuló helyi, kisléptékű megelőző intézkedések, a monitoring és kommunikációs berendezések, rendszerek, megfigyelő pontok/állomások (többfunkciós tűzfigyelő tornyok), előrejelző berendezések felállítása vagy fejlesztése valamint az erdészeti károsítók elleni biológiai, vagy vegyszeres védekezés esetén a számlával, vagy bizonylattal igazolt jogosult költségek 90%-a.

	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás
Az egy projektre igényelhető maximális támogatási összeg	645 000 euró	3 200 000 euró
Alaptámogatás intenzitása (KMR régió)	50%	
Alaptámogatás intenzitása (nem KMR régió)	60%	

EIP-projekt részét képező gazdálkodói beruházás

8.2.8.3.3.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.8.3.3.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Az intézkedés EU-s forrásból történő működtetése csak késve, 2014-ben indult egy alkalommal, de megfelelő kutatási megalapozottsággal rendelkezünk.

8.2.8.3.3.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 56. § (2) bekezdés szerint az erdő fejlődésének, egészségi állapotának folyamatos figyelemmel kísérése, ellenőrzése és erdészeti növényvédelmi előrejelzés készítése céljából az állam erdővédelmi mérő- és megfigyelő rendszert működtet. E rendszer alapján a megelőző beruházások és infrastruktúra szükségessége, támogatási jogosultsága megfelelően igazolható. Ugyanakkor e rendszer még hiányzó elemeinek fejlesztésével fokozható a megelőző intézkedések hatékonysága, elsősorban az erdők tűz elleni védelme tekintetében.

Az intézkedés mielőbbi megindítása szükséges a 2014-2020. közötti időszakban.

8.2.8.3.3.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az elmúlt év tapasztalatára építve és a megalapozó tanulmányban foglalt széles körű adatgyűjtésre alapozva megvalósítható minden intézkedés.

A magyar erdővédelmi előrejelző rendszer alapján a biotikus károsítások elhárítására való felkészülés megfelelő, így a tervezett védekezések időben megvalósíthatóak.

A tűzvédelmi megfigyelő rendszer fejlesztéséhez szükséges beruházások megvalósításával a magyar erdőkben a megelőzés megfelelően erős lesz, amely szorosan kapcsolódik a LIFE + alapból a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal által megvalósítás alatt lévő Firelife Erdőtűz-megelőzési projekthez.

8.2.8.3.3.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Költségkalkuláció: A számítások alapját a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőművelési és Erdővédelmi Intézetének “Erdőtűz megelőzési intézkedések erdővédelmi, tűzterjedési és ökonómiai paramétereinek kidolgozása” című, 2013-as tanulmánya képezi, melyet a 2007-2013 közötti időszak azonos intézkedésének egységárainak kidolgozásakor is figyelembe vettünk.

Az erdészeti károsítók elleni biológiai, vagy vegyszeres védekezés esetén a védekezés fajtája teljes mértékben az adott károsítás fajtájától függ, így azt egyedi elbírálás alapján, egyedi költségvetés alapján, számlával igazolt módon lehet támogatni.

A további egységköltség-kalkuláció a 2007-2013 közötti időszak alatt alkalmazott részletes számítások alapul vételével történt, annak tapasztalatai alapján a szükséges valorizáció alkalmazásával. Az egyes költségelemekre vonatkozó számításokat az erdészeti ágazati érdekképviseltek bevonásával, az erdőgazdálkodók gyakorlati tapasztalataira alapozott adatokat is figyelembe véve a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és az Agrárgazdasági Kutatóintézet készítette.

A kalkulációk valorizációját a Nemzeti Agrárkutató és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézete végezte el.

8.2.8.3.3.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Azon erdőgazdálkodási üzemteret meghatározása és megindoklása, amely felett a támogatás odaítélésének feltétele egy erdőgazdálkodási üzemterv vagy azzal egyenértékű eszköz benyújtása

Az erdőtörvény alapján hazánkban minden 0,5 hektárnál nagyobb, 2 méternél magasabb, erdei fákkal legalább 30 %-ban fedett terület erdőnek minősül (Evt. 6. § (1) bekezdés). Minden erdőben – az Evt. 11. § (1) bek.- szerinti “szabad rendelkezésű erdőt” kivéve – három szintű erdőtervezés során, az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtervek kerülnek kiadásra.

“Szabad rendelkezésű erdő” beavatkozásaihoz vidékfejlesztési támogatás nem adható.

Az Evt. 30. § (1) bekezdés alapján az erdővagyon védelmét, a fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét az állam a körzeti erdőgazdálkodási és tervezési szabályokról szóló miniszteri rendelet kiadásával, az erre épülő, hosszú távra – legalább tíz évre – szóló körzeti erdőterv készítésével, és az ebből az erdőgazdálkodók saját területére hatósági engedéllyel kiadott erdőtervvel biztosítja. Az Evt. 31. § (1) bekezdés alapján az egyes körzetekre vonatkozó tervezési alapelveket, az erdei haszonvételek lehetséges felső határát jelentő keretszámokat, a körzetben tervezett erdőszerkezet-átalakítások ütemét és mértékét, a körzetre jellemző általános előírásokat, valamint az állami tulajdonban lévő és a nem gazdasági rendeltetésű erdőkre vonatkozó szabályokat a miniszter évente rendeletben állapítja meg.

A körzeti erdőterv a tárgyévi miniszteri rendeletben meghatározott keretek között és szabályok szerint a fenntartható erdőgazdálkodás feltételeit a közérdeknek leginkább megfelelő módon biztosítja. Az Evt. 33. § (2) bekezdés i) pontja alapján a körzeti erdőterv a védett természeti területen a védelemhez, illetve a Natura 2000 területeken a közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez szükséges javaslatokat önálló fejezetben tartalmazza, amelyek a már meglévő Natura 2000 fenntartási tervekkel teljes összhangban vannak, illetve azok elkészítéséhez is megfelelő

kiindulási alapot jelentenek.

A tárgyévi miniszteri rendelet előkészítésének és a körzeti erdőterv készítésének részletes szabályait a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet tartalmazza. E rendelet 8. §-a és 10. §-a alapján a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodás Natura 2000 területekre gyakorolt hatásainak vizsgálatát is el kell végezni a 92/43/EEC és 2009/147/EC irányelvekben foglaltaknak megfelelően. A legutóbb lezárt EU pilot eljárás kapcsán a hatásvizsgálati dokumentumok teljes terjedelmükben elérhetőek az erdészeti hatóság honlapján (https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/nyitolap/eu-pilot.html), illetve folyamatban van az eddig elkészült összes hatásvizsgálat nyilvánossá tétele is.

Speciális szabály:

Az erdőtervekben szereplő erdőrészeket kerülnek besorolásra a megfelelő tűzveszélyességi kategóriákba, illetve az Erdővédelmi Mérő és Megfigyelő Rendszer keretében az erdőrészek vonatkozásában jelentik be az erdőgazdálkodók és a jogosult erdészeti szakszemélyzet az észlelt károsítást.

Az „egyenértékű eszköz” meghatározása

Az Evt. 40. § (1) bekezdés alapján a körzeti erdőterv alapján az erdészeti hatóság határozatban állapítja meg az erdőgazdálkodó jogait és kötelezettségeit, azaz erdőgazdálkodási tevékenységet folytatni minden magyar erdőben csak hatósági jóváhagyással kiadott erdőterv alapján lehet.

[Erdősítés és fásítás] A nem megfelelő erdősítés elkerülése céljából alkalmazott fajok, területek és módszerek a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikkének a) pontja szerint, beleértve azon területek környezeti és éghajlati adottságainak leírását, amelyeken az említett rendelet 6. cikke b) pontjának megfelelően erdő telepítését tervezik

nem releváns

[Erdősítés és fásítás] A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikke szerinti minimális környezetvédelmi előírások meghatározása

nem releváns

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] Az 1305/2013/EU rendelet 23. cikke (2) bekezdése szerinti ültetendő fák és a megtartandó kifejlett fák hektáronkénti legalacsonyabb és legmagasabb számának, valamint az alkalmazandó erdei fajoknak a meghatározása;

Nem releváns.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] A támogatott rendszerek környezeti előnyeinek bemutatása

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] Adott esetben a növényeket károsító szervezetek azon fajainak jegyzéke, amelyek katasztrófát idézhetnek elő

Legfontosabb biotikus károsítók:

- Gyapjaslepke (*Lymantria dispar*)
- Araszoló lepke hernyók (*Operophtera*, *Erannis*, *Colotois*, *Agriopis*)
- Sodrómolyfélék (*Tortricidae*)
- Tölgy bűcsújáró lepke (*Thaumetopoeas processionea*) – emberi egészségügyi probléma is
- Aranyfarú pille (*Euproctis chrysorrhoea*) - emberi egészségügyi probléma is
- Szűfélék túlevelűeken, különösen a betűzőszú (*Ips typographus*)
- Cserebogár fajok (*Melolontha* sp.)
- Őshonos díszbogarak lombos fákon (*Agrilus biguttatus*, *Agrilus viridis*, etc.)
- Magas kőris hajtáspusztulása (*Chalara fraxinea*)
- Akác kéregrák (*Phomopsis oncostoma*)

Potenciálisan veszélyes fajok lehetnek:

- Smaragd kőris kéregrontó (*Agrilus planipennis*) – még nem jelent meg Magyarországon
- Simahátú csillagoscincér (*Anophlophora glabripennis*) – még nem jelent meg Magyarországon
- Fenyőrontó fonálféreg (*Bursaphelenchus xylophilus*) – még nem jelent meg Magyarországon
- Hirtelen tölgypusztulás (*Phytophthora ramorum*) – még nem jelent meg Magyarországon
- Egyéb *Phytophthora* fajok lombos fákon (*Fagus*, *Alnus*, etc.).
- “Faszén betegség” (*Biscogniauxia mediterranea*) – őshonos, de az éghajlatváltozással növekvő kárveszély
- Több őshonos kártevő és kórokozó növekvő járványveszélyt jelent a szárazságtól elgyengült erdő állományokban.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A megfelelő erdővédelmi tervben közepesen vagy erősen tűzveszélyesnek minősített erdőterületek meghatározása

- Az erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet előírásai alapján minden nagymértékben és közepesen veszélyeztetett erdőterületre vonatkozólag az erdőgazdálkodónak rendelkeznie kell védelmi tervvel. 100 ha felett védelmi tervet, 100 ha alatt pedig egyszerűsített védelmi tervet kell készíteni.

A 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet 1. és 2. melléklete határozza meg a nagymértékben és közepesen veszélyeztetett tűzveszélyességi kategóriába sorolt erdőterületek lehatárolásának szempontjait.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A kártevőfertőzésekkel és betegségekkel kapcsolatos megelőző intézkedések esetében a vonatkozó katasztrófa bekövetkezési kockázatának tudományos bizonyítékokkal alátámasztott ismertetése, beleértve adott esetben a tudományos szervezetek által a kártevőfertőzések és betegségek kezelésével kapcsolatban tett ajánlásokat

Az Erdővédelmi Mérő és Megfigyelő Rendszer feladatait és részeit az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet 35. §-a tartalmazza. Ezek közül kiemelten fontos az erdőben keletkezett károk országos szintű becslése és a károsítók elszaporodásának előrejelzése, valamint az ellenük való védekezés tervezése, amelyben a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézete szoros együttműködésben dolgoznak. Ezek alapján az évente aktuálisan veszélyeztetett területek és a javasolt védekezési beavatkozások megfelelően tervezhetőek.

A kártevők elleni védekezés típusai:

- karantén intézkedések bevezetése az idegenhonos, veszélyes fajok behurcolásának megelőzése érdekében
- hosszú távú megelőző intézkedések: erdeink ellenállóképességének növelése, biológiai sokféleség növelése, a faállomány összetételének javítása, stb...
- rövid távú megelőzés, erdei egészségügyi intézkedések (szúval fertőzött fák eltávolítása), feromon csapdázás, stb...
- augmentative biológiai védekezés – pl. Entomophaga maimaga használata Gyapjaslepke ellen
- reaktív intézkedések (csak ha szükséges) szelektív vegyszerekkel (például *Bacillus thuringiensis* levélkártevők ellen)

[Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások] A támogatható beruházástípusok meghatározása, valamint azok várható környezeti hatásai és/vagy közjóléti értéke

Nem releváns.

8.2.8.3.4. 8.4.1. Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

Alintézkedés:

- 8.4. - az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok helyreállításához nyújtott támogatás

8.2.8.3.4.1. A művelettípus leírása

A támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák –az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve – és a katasztrófaesemények által károsított erdészeti potenciál helyreállítása.

Az erdőtüzek vagy egyéb abiotikus károsítások által károsodott erdőpotenciál helyreállítása jelentős költséggel terheli az erdőgazdálkodót. Csak olyan káresemények esetén nyújtható be a támogatás, ahol korábban a gazdálkodó vagy a szakszemélyzet eleget tett a tagállami jogszabályokban előírt bejelentési

kötelezettségének, és a károsodás mértéke az illetékes hatóság által igazoltan eléri a meghatározott mértéket.

8.2.8.3.4.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás.

Előleg és saját tevékenység elszámolható.

8.2.8.3.4.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

“Az erdőket és az erdő alapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia” nyolc prioritási területe közül az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása elsősorban az erdők védelme és az ökoszisztéma

szolgáltatások erősítése alatt megfogalmazott stratégiai iránymutatásoknak való megfelelést szolgálja.

Az **EU Biodiverzitási Stratégiája 2020-ig** 3. célja alatt megfogalmazott 9. - 12. intézkedések az erdők megfelelő ökológiai teljesítőképességének fenntartása és fejlesztése érdekében tartalmazzák az erdőtűz elleni védekezéssel kapcsolatos célokat, valamint utalnak a vidékfejlesztési programok fontosságára a kitűzött célok, feladatok megvalósítása érdekében.

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2008-2025 Nemzeti Erdőprogram 3. célterülete: Vidék- és területfejlesztés, erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás, és 5. célterülete: Modern erdővédelem

8.2.8.3.4.4. Kedvezményezettek

Magán- és közjogi erdőgazdálkodók, valamint egyéb magán- és közjogi szervezetek és ezek társulásai

8.2.8.3.4.5. Támogatható költségek

A károsítást követően végrehajtott, a károsodott állomány letermeléséhez kapcsolódó munkálatok, a terület előkészítése, majd az erdősítés első kivitele. Nem nyújtható támogatás a természeti katasztrófának betudható bevételkiesés ellentételezésére.

Az egységköltség kalkuláció részét képezi: a tervezés, az ügyintézés, a geodéziai munkák költsége, a csemete beszerzése, szállítása, tárolása, az ültetés költsége, szakirányítás, valamint az ültetés részeként az egy éven belül elvégzendő ápolás.

Kiegészítő intézkedésként: bakhát, padka, rőzsefonat és talajfogó gát támogatható.

Támogatható továbbá értékes élőhelyek rehabilitációja, valamint a megelőző infrastrukturális elemek, létesítmények pótlása.

A részletes költségszámításban ezek a tételek kerülnek bemutatásra.

8.2.8.3.4.6. A támogathatóság feltételei

- A kérelmező regisztrált erdőgazdálkodó és jóváhagyott erdőtervvel rendelkezik.

- Az erdő az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott.
- A legkisebb támogatható terület erdő esetén: 0,5 ha
- az illetékes hatóságai hivatalosan megerősíti a természeti katasztrófa bekövetkeztét és azt, hogy a katasztrófa, illetve valamely növénybetegség vagy kártevőfertőzés felszámolása vagy továbbterjedésének megakadályozása céljából a 2000/29/EK irányelv alapján elfogadott intézkedések a vonatkozó erdőgazdálkodási potenciál legalább 50 %-ának a pusztulását okozták.

A károsodott erdőgazdálkodási potenciálnak minősül:

Az erdő faállományának minimum 50%-át elérő, az illetékes hatóság által igazolt károsodása.

A megelőző infrastrukturális elemeknek, létesítményeknek a jogosult szakértő által megállapított értékének 50%-át elérő, igazolt károsodása.

A támogatás az erdészeti potenciál helyreállítás első évében megvalósított tevékenységek és beszerzések költségeit fedezi. Csak azok az egyszeri beavatkozás költségei téríthetők meg, amelyek a magyar jogszabályi előírások szerint kötelező erdőgazdálkodási tevékenységen túlmutatnak.

8.2.8.3.4.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- a 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet 1. és 2. melléklete alapján magasabb tűzveszélyességi kategóriába sorolt terület,
- 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet alapján a veszélyeztetett vagy károsodott erdőállomány védelmi és közjóléti funkciója, vagy magasabb természetességi foka.
- A helyreállítás a károsodott erdőhöz képest magasabb természetességi kategóriájú erdő létrehozását eredményezi.

8.2.8.3.4.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Az egységköltség-kalkulációk elkészítése a 2007-2013-as időszakban működtetett azonos tartalmú támogatási intézkedés tapasztalatai alapján történt, annak felülvizsgálatával és valorizációjával.

1/ Faállomány 50-70% közötti károsodása esetén, amennyiben a károsodott terület rész erdőrészletként lehatárolható, valamint amennyiben az egész erdőrészlet faállományát ért károsítás a 70%-ot meghaladja, az erdészeti potenciál helyreállítás egységára megegyezik az erdősítés intézkedés első évében kalkulált egységárral, 4 célállomány típus szerinti bontásban.

a) Tölgy-Bükk és Egyéb keménylomb célállomány típus csoportok: 2103 euró/ha

b) Egyéb lágylomb és fenyő célállomány típus csoport: 1924 euró/ha

c) Akác célállomány típus csoport: 1587 euró/ha

d) Nemesnyár célállomány típus csoport: 1561 euró/ha

2/ Teljes erdőrészleten a faállomány 50-70% közötti károsodása esetén, kizárólag kézi ültetéssel

- a) tölgy, bükk, egyéb keménylomb célállomány típusban a támogatás 1619 euró/ha,
- b) egyéb lágylomb és fenyő célállomány típusban a támogatás 1307 euró/ha,
- c) akác célállomány típusban a támogatás 1139 euró/ha,
- d) nemes nyár célállomány típusban a támogatás 1097/ha,

Az egyes költségelemekre vonatkozó számításokat az erdészeti ágazati érdekképviseltek bevonásával, az erdőgazdálkodók gyakorlati tapasztalataira alapozott adatokat is figyelembe véve a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és az Agrárgazdasági Kutatóintézet készítette.

A kalkulációk valorizációját a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézete végezte el.

Értékes élőhelyek rehabilitációja, valamint a megelőző infrastrukturális elemek, létesítmények pótlása - számlával igazolt beruházási költségek.

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása keretében elszámolható kiegészítő költségek:

Kiegészítő támogatás	euró		euró/ha	
Bakhátak létesítése	412	ha	412	ha
10 fokot meghaladó területen padka létesítése	13	100 m	606	ha
15 fokot meghaladó lejtésű területen rőzsefonat vagy talajfogó gát létesítése (legfeljebb 200m/ha)	1	m	200	200 m

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása keretében elszámolható kiegészítő költségek

8.2.8.3.4.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.8.3.4.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszakban a legjelentősebb problémaforrást – és így egyes támogatási ügyek elhúzódsát – a szükségtelenül részletezett előírásokból fakadó adminisztrációs teher, valamint a jogcím rendelet támogatási időszakban jelentkező notifikációs kötelezettsége jelentette mind a jogosultak, mind a végrehajtásban közreműködő hatóságok részére.

Az intézkedés a 2007-2013. közötti időszakban csak késve indult el. Az erdőgazdálkodási intézkedésekre vonatkozó további általános kockázatokat és a kezelésükre alkalmazandó eszközök leírását az intézkedés végén gyűjtöttük össze.

8.2.8.3.4.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A korábbi időszak tapasztalataira építve a helyreállítás egységár csoportjai az elmúlt időszak tapasztalatai alapján egyszerűsítésre kerültek. Ezek jelentősen megkönnyítik a végrehajtást, szükségtelen adminisztratív terheket vesznek le mind a jogosultak, mind a közreműködő hatóságok válláról. A szükségtelen adminisztráció alól felszabaduló erőforrásokat a közreműködő hatóságok és a jogosultak szorosabb szakmai együttműködésére fordítjuk.

Az intézkedés mielőbbi megindítása szükséges a 2014-2020. közötti időszakban. Az általános, rendszer szintű kockázatkezelési eszközöket az intézkedés végén gyűjtöttük össze.

8.2.8.3.4.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd az intézkedés általános leírásánál

8.2.8.3.4.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Amennyiben a faállomány 50-70 % közötti károsodások és a károsodott terület rész erdőrészként lehatárolható, valamint amennyiben az egész erdőrészt faállományát ért károsítás a 70 %-ot meghaladja, gyakorlatilag az érintett rész, vagy egész erdőrészt teljes területén mesterséges erdőszítést kell végrehajtani. Ennek munkaműveletei, így költségei gyakorlatilag megegyeznek az erdőtelepítés intézkedés első évében kalkulált egységárral, a 4 célállomány típus szerinti bontásban.

Amennyiben az erdőrészt faállománya 50-70 % közötti károsodást szenved, de az szórta történik, a talajelőkészítés mellőzésével kézi munka igényes ültetéssel lehet a helyreállítást megvalósítani. Fontos, hogy a költségszámítás részét képezze az egy éven belül elvégzendő ápolás is.

8.2.8.3.4.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Azon erdőgazdálkodási üzemteret meghatározása és megindoklása, amely felett a támogatás odaítélésének feltétele egy erdőgazdálkodási üzemterv vagy azzal egyenértékű eszköz benyújtása

Az erdőtörvény alapján hazánkban minden 0,5 hektárnál nagyobb, 2 méternél magasabb, erdei fákkal legalább 30 %-ban fedett terület erdőnek minősül (Evt. 6. § (1) bekezdés). Minden erdőben – az Evt. 11. § (1) bek.- szerinti “szabad rendelkezésű erdőt” kivéve – három szintű erdőtervezés során, az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtervek kerülnek kiadásra.

“Szabad rendelkezésű erdő” beavatkozásaihoz vidékfejlesztési támogatás nem adható.

Az Evt. 30. § (1) bekezdés alapján az erdővagyon védelmét, a fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét az állam a körzeti erdőgazdálkodási és tervezési szabályokról szóló miniszteri rendelet kiadásával, az erre épülő, hosszú távra – legalább tíz évre – szóló körzeti erdőterv készítésével, és az ebből az erdőgazdálkodók saját területére hatósági engedéllyel kiadott erdőtervvel biztosítja. Az Evt. 31. § (1) bekezdés alapján az egyes körzetekre vonatkozó tervezési alapelveket, az erdei haszonvételek lehetséges felső határát jelentő keretszámokat, a körzetben tervezett erdőszerkezet-átalakítások ütemét és mértékét, a körzetre jellemző általános előírásokat, valamint az állami tulajdonban lévő és a nem gazdasági rendeltetésű erdőkre vonatkozó szabályokat a miniszter évente rendeletben állapítja meg.

A körzeti erdőterv a tárgyévi miniszteri rendeletben meghatározott keretek között és szabályok szerint a fenntartható erdőgazdálkodás feltételeit a közérdeknek leginkább megfelelő módon biztosítja. Az Evt. 33. §

(2) bekezdés i) pontja alapján a körzeti erdőterv a védett természeti területen a védelemhez, illetve a Natura 2000 területeken a közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez szükséges javaslatokat önálló fejezetben tartalmazza, amelyek a már meglévő Natura 2000 fenntartási tervekkel teljes összhangban vannak, illetve azok elkészítéséhez is megfelelő kiindulási alapot jelentenek.

A tárgyévi miniszteri rendelet előkészítésének és a körzeti erdőterv készítésének részletes szabályait a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet tartalmazza. E rendelet 8. §-a és 10. §-a alapján a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodás Natura 2000 területekre gyakorolt hatásainak vizsgálatát is el kell végezni a 92/43/EEC és 2009/147/EC irányelvekben foglaltaknak megfelelően. A legutóbb lezárt EU pilot eljárás kapcsán a hatásvizsgálati dokumentumok teljes terjedelmükben elérhetőek az erdészeti hatóság honlapján (https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/nyitolap/eu-pilot.html), illetve folyamatban van az eddig elkészült összes hatásvizsgálat nyilvánossá tétele is.

Az „egyenértékű eszköz” meghatározása

Az Evt. 40. § (1) bekezdés alapján a körzeti erdőterv alapján az erdészeti hatóság határozatban állapítja meg az erdőgazdálkodó jogait és kötelezettségeit, azaz erdőgazdálkodási tevékenységet folytatni minden magyar erdőben csak hatósági jóváhagyással kiadott erdőterv alapján lehet.

[Erdősítés és fásítás] A nem megfelelő erdősítés elkerülése céljából alkalmazott fajok, területek és módszerek a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikkének a) pontja szerint, beleértve azon területek környezeti és éghajlati adottságainak leírását, amelyeken az említett rendelet 6. cikke b) pontjának megfelelően erdő telepítését tervezik

Nem releváns.

[Erdősítés és fásítás] A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikke szerinti minimális környezetvédelmi előírások meghatározása

Nem releváns.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] Az 1305/2013/EU rendelet 23. cikke (2) bekezdése szerinti ültetendő fák és a megtartandó kifejlett fák hektáronkénti legalacsonyabb és legmagasabb számának, valamint az alkalmazandó erdei fajoknak a meghatározása;

Nem releváns.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] A támogatott rendszerek környezeti előnyeinek bemutatása

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] Adott esetben a növényeket károsító szervezetek azon fajainak jegyzéke, amelyek katasztrófát idézhetnek elő

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A megfelelő erdővédelmi tervben közepesen vagy erősen tűzveszélyesnek minősített erdőterületek meghatározása

- Az erdők tűz elleni védelméről szóló 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet előírásai alapján minden nagymértékben és közepesen veszélyeztetett erdőterületre vonatkozólag az erdőgazdálkodónak rendelkeznie kell védelmi tervvel. 100 ha felett védelmi tervet, 100 ha alatt pedig egyszerűsített védelmi tervet kell készíteni.
- A 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet 1. és 2. melléklete határozza meg a nagymértékben és közepesen veszélyeztetett tűzveszélyességi kategóriába sorolt erdőterületek lehatárolásának szempontjait.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A kártevőfertőzésekkel és betegségekkel kapcsolatos megelőző intézkedések esetében a vonatkozó katasztrófa bekövetkezési kockázatának tudományos bizonyítékokkal alátámasztott ismertetése, beleértve adott esetben a tudományos szervezetek által a kártevőfertőzések és betegségek kezelésével kapcsolatban tett ajánlásokat

Nem releváns.

[Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások] A támogatható beruházástípusok meghatározása, valamint azok várható környezeti hatásai és/vagy közjóléti értéke

Nem releváns.

8.2.8.3.5. 8.5.1. Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

Alintézkedés:

- 8.5. - az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás

8.2.8.3.5.1. A művelettípus leírása

A/ A **teljes erdőszerkezet átalakítással** elsősorban a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú, vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozása a cél. A magyar erdők faállomány összetétele meghatározóan őshonos fafajokból áll, azonban egyes helyeken az idegenhonos fafajok térfoglalása a kívánatosnál nagyobb, illetve a magasabb természetességi kategóriába tartozó erdőket térfoglalásukkal veszélyeztetik. Ugyancsak jelentős a sarj eredetű erdők térfoglalása, amelyek esetében azok egészségi állapota, biológiai sokfélesége alacsonyabb a kívánatosnál. Ezek teljes átalakítása esetében eddig bevált módszer a tarvágást követő mesterséges erdőfelújítás, valamint az erdőállomány alatti erdősítés és azt követő véghasználat alkalmazása.

Az **alátelepítéssel történő erdőszerkezet átalakítás** esetén a leromlott szerkezetű, vagy kedvezőtlen fafajösszetételű, vagy idegenhonos fafajokból álló erdőtársulások esetében, azok tervezett véghasználati kora előtt célravezetőbb megoldás az erdő egyes szerkezeti elemeinek átalakítása (pl. az elegyesség, több szintes állományszerkezet kialakítása, mozaikos szerkezet, stb.) amellyel az adott erdőtársulás jellemzően tájhoz

fafajokból álló, adott termőhelynek megfelelő, természetes erdőtársulásokká történő átalakítását kezdjük meg, hektáronként legalább 1000 db csemete állomány alatti ültetésével. Ennek kifejezett előnye, hogy a meglévő erdőtakaró idő előtt nem szűnik meg, így annak védelmében lehet elkezdni az átalakítás folyamatát.

A **klimarezisztens fafajokkal történő erdőfelújítás** elterjedésére vonatkozó igény megjelent, azonban ennek hosszabb távú előnyeit csak a tudományosan megalapozott adatokra, érvekre támaszkodva lehet bizonyítani. A jelenleg hatályos erdészeti jogi szabályozás szerint az erdőket véghasználat után fel kell újítani, ráadásul ahol lehet, természetes úton, a meglévő anyaállományról. Ezen felül fő szabály, hogy az erdők természetességi állapota nem romolhat. Ugyanakkor jelenleg nincs jogszabályi kötelezettség arra, hogy a klímaváltozás várható hatásait is figyelembe kell venni. Az erdőgazdálkodással érintett erdők sorsa nagyrészt az erdőfelújítás befejezésével eldől, így ezen folyamat során lehet a jövő kihívásaira felkészíteni azokat. Tekintettel arra, hogy az erdők jelentős része természetes úton nem tud felkészülni a klímaváltozás várható hatásaira, indokolt, hogy a program ideje alatt megkezdett, vagy folyamatban lévő erdőfelújításokat olyan fafajokkal, vagy a fajokon belül olyan származású egyedekkel egészítsük ki, amelyek a klímaváltozás várható hatásainak jobban ellenállnak, a terület vízgazdálkodási viszonyainak jobban megfelelnek. Ezek meghatározására a magyar erdészeti kutatóhelyek mára megfelelő tudással rendelkeznek. A cél elérése érdekében hektáronként legalább 4000 db csemete, vagy 2 mázsa tölgy/cser, esetleg 1 mázsa bükk makk ültetése szükséges.

B/ Egyéb, az erdei ökoszisztémák ellenállóképességének és környezeti értékének növelését célzó beavatkozások (one-of payment):

- intenzíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása
- erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása

Az intenzíven terjedő fa- és cserjefajokat elsősorban azokról az erdőterületekről kell eltávolítani, amelyekben az őshonos fafajú erdőállományok egészségi állapotát, létfeltételeit veszélyeztetik intenzív térfoglalásukkal és a biológiai sokféleség csökkentésével. Ez leghatékonyabban azokban az erdőkben alkalmazható, amelyekben a szükséges mennyiségű őshonos fafaj jelen van, és az intenzíven terjedő fa- és cserjefajok eltávolítását követően a visszamaradó erdőállomány megfelelően tud regenerálódni. Ennek megfelelően ez az eljárás csak azokban az erdőkben alkalmazható, amelyek már az erdőfelújítás befejezésén túl vannak, de a véghasználati kornál legalább 10 évvel fiatalabbak.

Az erdei élőhelyek változatosságának növelése szempontjából egy fontos élőhelyfejlesztési lehetőség az erdei tisztások kialakítása, vagy helyreállítása.

Az erdei tisztások kialakítása és helyreállítása számos olyan fajnak ad otthont, amelyek az erdő biológiai sokféleségének és az erdők természetes ellenálló képességének növelését biztosítják. A táji változatosságot és az erdők rekreációs értékét is jelentősen növelik azáltal, hogy az összefüggő erdőtakarót kis mértékben ott szakítják meg, ahol azt a termőhelyi viszonyok, vagy a tájra jellemző gazdálkodási hagyományok indokolják. Ennek megfelelően a táji- és történelmi előzményeknek megfelelően biztosítani kell új tisztások kialakításának lehetőségét is az erdőkben.

C/ Az Erdőgazdálkodási Innovációs Operatív Csoport együttműködési projektek kísérleti fejlesztései keretén belül: Az erdei ökoszisztémák ellenállóképességének és környezeti értékének növelését célzó olyan beavatkozási típusok, amelyek a hazai erdőgazdálkodói gyakorlatban még nem kipróbáltak és elterjedtek

(különösen: klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállás növelése: szárazságtűrő, melegtűrő fajok/fajták telepítésével, többszintes erdőállományok kialakítása alátelepítéssel; magas biodiverzitású erdőszegélyek kialakítása fák és cserjék telepítésével, alátelepítésével; élőhely-védelem: elsősorban ökológiai célokat szolgáló, környezetkímélő gazdálkodási és anyagkezelési módok bevezetése.

8.2.8.3.5.2. A támogatás típusa

vissza nem térítendő támogatás

Előleg és saját tevékenység elszámolható.

8.2.8.3.5.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

“Az erdőket és az erdő alapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia” nyolc prioritási területe közül az alintézkedés elsősorban az erdők a változó éghajlat alatt valamint az erdők védelme és az ökoszisztéma-szolgáltatások erősítése alatt megfogalmazott stratégiai iránymutatásoknak való megfelelést szolgálja.

Az **EU Biodiverzitási Stratégiája 2020-ig** 11. intézkedése közvetlenül utal arra, hogy az erdőtulajdonosokat a vidékfejlesztési források felhasználásával kell ösztönözni arra, hogy védjék és növeljék az erdők biológiai sokféleségét.

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2008-2025

kiemelt stratégiai célja szerint az erdőterületek esetében a területhasználatot újra kell szabályozni a klímavédelmi szempontok figyelembevételével.

Ehhez az erdőgazdálkodás többek között a termőhelynek nem megfelelő és/vagy nem őshonos fafajú erdők átalakításával és az erdők változatosságának (táji, termőhelyi, faji, szukcessziós, gene-tikai stb.) növelésével tud megfelelni.

Article 35 of the Rural Development Regulation

Nemzeti Erdőprogram 3. célterülete: Vidék- és területfejlesztés, erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás és 5. célterülete: Modern erdővédelem

8.2.8.3.5.4. Kedvezményezettek

Magán- és közjogi erdőgazdálkodók (pl. állami, önkormányzati), egyéb magán- és közjogi szervezetek, az előbbieken felsoroltak társulásai.

8.2.8.3.5.5. Támogatható költségek

A/ A beruházási költség a szerkezet-átalakítás első évében megvalósítható tevékenységek és beszerzések költségeit fedezi. Csak azok az egyszeri beavatkozás költségei téríthetők meg, amelyek a magyar jogszabályi előírások szerint kötelező erdőgazdálkodási tevékenységen túlmutatnak.

Az egységköltség kalkuláció részét képezi: szaporítóanyag költsége, a szükséges erdőgazdálkodási munkálatok költségei, szükség szerint kerítés, fák egyedi védelme, valamint az egyéb járulékos költségek: tervezés, szakirányítás, hatósági eljárási díjak, a megvalósítás során felmerülő projekt-menedzsment költség.

A beavatkozások eredményeként létrejött állapot további 5 évig történő kötelező fenntartásának költségeit az erdőgazdálkodó maga viseli.

A részletes költségszámításban ezek a tételek kerülnek bemutatásra.

Teljes erdőszerkezet átalakítás

A tarvágást követő technológia esetében az erdőfelújítást megelőző talajelőkészítés támogatható elemei a tuskózás, a tuskó kihordás, szántás, tárcsázás, tuskófürás, gyökérfésülés.

A korábbi erdőállomány alatti erdősitéssel végzett technológia kivitelezése esetén pásztás talajelőkészítés és a pásztákba makk alákapálása.

Fenyő állományok átalakítása esetében a tűlevél eltávolítása kötelező kiegészítő, elem.

- Alátelepítéssel történő erdőszerkezet átalakítás

A meglévő erdőállomány alá a kívánatos fafajok csemetéinek bevitele kézi ültetéssel történik.

- Klímarezisztens fafajokkal történő erdőfelújítás

Az erdőfelújításokban a klímarezisztens fafajok csemetéinek, vagy cser, tölgy és bükk esetében makk bevitele kézi ültetéssel történik.

B/

Az egységköltség kalkuláció részét képezi:

- a szükséges erdőgazdálkodási munkálatok költségei (szárzúzás, fakitermelés, cserje szabályozás, tájstruktúra kialakítás);
- egyéb járulékos költségek: tervezés, szakirányítás, hatósági eljárási díjak, a megvalósítás során felmerülő projekt-menedzsment költség

A beavatkozások eredményeként létrejött állapot további 5 évig történő kötelező fenntartásának költségeit az erdőgazdálkodó maga viseli.

C/ Az Erdőgazdálkodási Innovációs Operatív Csoport együttműködési projektek kísérleti fejlesztései

keretén belül megvalósított beruházások.

8.2.8.3.5.6. A támogathatóság feltételei

- az erdészeti hatóság által nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó,
- a legkisebb támogható terület az A/ célprogram és a B/ célprogram intenzíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása vállalatok esetében 1,0 ha, a B/ célprogram erdei tisztások kialakítása és fenntartása vállalatok esetében 0,5 ha.
- a tervezett beavatkozás – amennyiben engedélyköteles - az erdészeti hatóság engedélyével rendelkezik.
- klímarezisztens fajokkal történő erdőfelújítás esetén erdészeti tudományos szervezet által kiadott egyedi igazolás arról, hogy az adott erdőfelújításban mely fajok, milyen származások minősülnek klímarezisztensnek
- intenzíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása esetén: az erdészeti hatóság nyilvántartása vagy az általa kiadott egyedi igazolás arról, hogy az adott erdőterületben a veszélyeztetettség fennáll,
- erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása esetén: az erdészeti hatósági engedély megléte a létesítéshez vagy az erdészeti hatósági nyilvántartásban szereplő tisztás.

8.2.8.3.5.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

A támogatási kérelmek rangsorolásánál, illetve támogatásánál figyelembe veendő szempontok:

- komplex beavatkozás, amely több célt szolgál;
- védelmi, vagy közjóléti elsődleges rendeltetésű erdőkben valósul meg a művelet;
- intenzíven terjedő, idegenhonos fajok visszaszorítása valósul meg
- a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenállóságot növeli.

A kiválasztási szempontok súlyozása az uniós prioritások figyelembe vételével történik a pályázati kiírásokban.

Erdészeti Innovációs Csoportok esetén

- A jogosultsági kritériumok alapján, további kiválasztási feltétel nincs, mivel a gazdálkodóknál tervezett kísérleti (pilot) beruházási elemek szakmai értékelése az agrár-innovációs együttműködési projekt (16.1) elemeként megtörténik, az egész projektre ez az értékelés vonatkozik.

8.2.8.3.5.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Az egységköltség-kalkulációk elkészítése a 2007-2013-as időszakban működtetett azonos tartalmú támogatási intézkedés tapasztalatai alapján történt, annak felülvizsgálatával és valorizációjával.

A/

Teljes erdőszerkezet átalakítás, tarvágást követően Egyéb lágylombos célállomány típus csoportra: 1478 euró/ha

Teljes erdőszerkezet átalakítás, tarvágást követően Tölgy-Bükk, Egyéb kemény lomb célállomány típus

csoporra: 2190 euró/ha

Teljes erdőszerkezet átalakítás, tarvágást követően Akác célállomány típus csoportról - Tölgy-Bükk, Egyéb kemény lomb célállomány típus csoportra: 3076 euró/ha

Teljes erdőszerkezet átalakítás, erdőállomány alatti erdősítéssel: 1129 euró/ha

Tülevél eltávolítása: 32 euró/ha

Géppel nem járható terepen a teljes erdőszerkezet átalakítás költségei támogatásának 10 %-os növelése indokolt.

Alátelepítéssel történő erdőszerkezet átalakítás : 484 euró/ha

Klímarezisztens fafajokkal történő erdőfelújítás :

csemetével	871 euró/ha
tölgy makkal	806 euró/ha
cser makkal	709 euró/ha
bükk makkal	1064 euró/ha

B/

Intenzíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása	497 euró/ha
Kiegészítő intézkedés: tuskókenés	129 euró /ha
Erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása	303 euró/ha

Az egyes költségelemekre vonatkozó számításokat az erdészeti ágazati érdekképviseltek bevonásával, az erdőgazdálkodók gyakorlati tapasztalataira alapozott adatokat is figyelembe véve a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és az Agrárgazdasági Kutatóintézet készítette.

A kalkulációk valorizációját a Nemzeti Agrárkutató és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézete végezte el.

C/ EIP-projekt részét képező gazdálkodói beruházás:

Az erdőszerkezet-átalakítás keretében elszámolható kiegészítő költségek:

kerítés	4 euró/m	max. 504 euró/ha
villanypásztor	2 euró/m	max. 216 euró/ha
padka (>10°, kézi)	13 euró/100 m	max. 624 euró/ha
erdőszegély kialakítása (csak A)	1 euró/m	

Az erdőszerkezet-átalakítás keretében elszámolható kiegészítő költségek:

	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás
Az egy projektre igényelhető maximális támogatási összeg	645 000 euró	3 200 000 euró
Alaptámogatás intenzitása (KMR régió)	50%	
Alaptámogatás intenzitása (nem KMR régió)	60%	

EIP-projekt részét képező gazdálkodói beruházás

8.2.8.3.5.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.8.3.5.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Az intézkedés EU-s forrásból történő működtetése 2010 óta folyamatos, amely megfelelő együttműködési gyakorlatot alakított ki a szakmai tervezést és irányítást felügyelő erdőszeti szakhatóság, illetve a megvalósításban közreműködő kifizető hatóság között. A 2007-2013-as időszakban a legjelentősebb problémaforrást – és így egyes támogatási ügyek elhúzódását – a szükségtelenül részletezett célállomány-típus előírásokból fakadó adminisztrációs teher, valamint az intézkedés rendelet támogatási időszakban jelentkező notifikációs kötelezettsége jelentette mind a jogosultak, mind a végrehajtásban közreműködő hatóságok részére.

A klímarezisztens fafajokkal történő erdőfelújítás új intézkedésként indul, amely esetében az erdőtelepítésnél tapasztalt kockázatok merülhetnek fel, de azok kezelésére már felkészült a támogatási

rendszer.

A klímaváltozás hatásainak erősödésével elsősorban az erdőssztyepp klímában nő a fásszárú vegetáció megmaradásának kockázata, ezért kiemelt figyelmet kell fordítani a megfelelő fafajválasztásra, a minőségi szaporító anyag alkalmazására, valamint a létesítés megfelelő időszakban és módszerrel történő kivitelezésére.

A 2007-2013. közötti erdő-környezetvédelmi program egyes elemei az első évben jóval nagyobb költségekkel jártak, mint ami támogatható volt, azt követően viszont alacsony támogatásintenzitás mellett nagy adminisztrációs teher jelentkezett, így azok esetében az igénybevételi kedv alacsony maradt.

Az intézkedés a 2007-2013. közötti időszakban késve, csak 2010-ben indult el. Az erdőgazdálkodási intézkedésekre vonatkozó további általános kockázatokat és a kezelésükre alkalmazandó eszközök leírását az intézkedés végén gyűjtöttük össze.

8.2.8.3.5.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A korábbi időszak tapasztalataira építve az alkalmazható 101 célállomány-típusból 5 célállomány típus csoport került kialakításra, amely jelentősen megkönnyíti a végrehajtást, szükségtelen adminisztratív terheket vesz le mind a jogosultak, mind a közreműködő hatóságok válláról. A szükségtelen adminisztráció alól felszabaduló erőforrásokat a közreműködő hatóságok és a jogosultak szorosabb szakmai együttműködésére fordítjuk.

Az erdőszerkezet átalakítás Magyarországon az erdőgazdálkodó kérelmére – önkéntes vállalása alapján – az erdészeti hatóság engedélye alapján végezhető, amelynek részletes feltételeit az erdőtörvény végrehajtására kiadott miniszteri rendelet (153/2009. XI. 30. FVM rendelet) 28. § (2) és (4) bekezdései határozzák meg. Ezek szigorú szakmai feltételeket határoznak meg a minimális tőszám és az engedélyezett, átalakítás után létrehozandó célállomány fafaj összetételére, valamint az erdősítés állapotának megőrzésére vonatkozóan.

A 2007-2013 közötti erdő-környezetvédelmi program egyes, az első évben nagy költségekkel járó elemeit áttettük ebbe az intézkedésbe, amely az első éves támogatási szint emelkedésén túl az adminisztráció csökkenését is eredményezi. Ezek az elemek ráadásul tartalmuk szerint is jobban illeszkednek ebbe az intézkedésbe.

Az intézkedés mielőbbi megindítása szükséges a 2014-2020. közötti időszakban. A rendszer szintű kockázatkezelési eszközöket az intézkedés végén gyűjtöttük össze.

8.2.8.3.5.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az elmúlt évek tapasztalataira építve és a szükséges adminisztratív egyszerűsítések mentén megvalósítható minden intézkedés.

Nagyon fontos eleme az intézkedésnek, hogy a klímaváltozás hatásait csökkentő intézkedések egyre nagyobb hangsúlyt kapnak és a meglévő erdők felkészítése a változásokra egyre aktívabb lesz.

A 2007-2013 közötti erdő-környezetvédelmi program egyes, átvett elemeinek igénybevétele az egyszerűbb adminisztrációnak köszönhetően növekedhet és a valós igényeknek megfelelően alakul majd.

8.2.8.3.5.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Költségkalkuláció: Az egységköltség-kalkuláció a 2007-2013 közötti időszak azonos intézkedése alatt alkalmazott részletes számítások alapul vételével történt, annak tapasztalatai alapján a szükséges valorizáció alkalmazásával. Az egyes költségelemekre vonatkozó számításokat az erdészeti ágazati érdekképviseltek bevonásával, az erdőgazdálkodók gyakorlati tapasztalataira alapozott adatokat is figyelembe véve a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és az Agrárgazdasági Kutatóintézet készítette.

A kalkulációk valorizációját a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézete végezte el.

A tarvágást követő szerkezet átalakítás esetében a 2007-2013 közötti időszak tapasztalatai alapján jellemzően kétféle típus volt, amelyek technológiája és ebből fakadóan egységárai jelentősen eltértek egymástól. Ezek a lágylombos, valamint a tölgy-bükk-kemény lombos célállomány típus csoportokon belüli átalakítások voltak

Az akác állományok tölgy-bükk és egyéb keménylomb célállománytípus csoportra történő szerkezet átalakítási költségei jelentősen meghaladták az egyéb átalakítás költségeit. Mivel az intenzíven terjedő fajok közül az akác eltávolítása a magas természetességű erdők közeléből kiemelt célkitűzésként jelenik meg a biológiai sokféleség védelme érdekében, ennek magasabb költségeit el kell ismerni.

Fenyő állományok átalakítása esetében a tűlevél eltávolítása kötelező kiegészítő elemként jelenik meg.

Az erdőállomány alatti erdősítéssel történő teljes szerkezet átalakítás a tapasztalatok szerint pásztás talajelőkészítést követően a pásztákban makk alákapalásával volt igazán eredményes, így ezen technológiai elemekre kellett a költségbecslést átalakítani.

Az intenzíven terjedő idegenhonos fajok visszaszorítása intézkedés esetében a az egymást követő években, de egy éves időtartamon belül kétszer, a nyár végén történő ápolás a célravezető, mivel így a még sarjadzó, de be nem fásodó egyedek a tél folyamán visszafagynak. Kiegészítő intézkedésként a tuskókenés a vastagabb átmérőjű fák esetében kívánatos.

A tisztások esetében egy őszi és egy tavaszi szárzúzást követően nyár végi tisztító kaszálással lehet hatékony eredményt elérni.

8.2.8.3.5.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Azon erdőgazdálkodási üzemméret meghatározása és megindoklása, amely felett a támogatás odaítélésének feltétele egy erdőgazdálkodási üzemterv vagy azzal egyenértékű eszköz benyújtása

Az erdőtörvény alapján hazánkban minden 0,5 hektárnál nagyobb, 2 méternél magasabb, erdei fákkal legalább 30 %-ban fedett terület erdőnek minősül (Evt. 6. § (1) bekezdés). Minden erdőben – az Evt. 11. § (1) bek.- szerinti “szabad rendelkezésű erdőt” kivéve – három szintű erdőtervezés során, az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtervek kerülnek kiadásra.

“Szabad rendelkezésű erdő” beavatkozásaihoz vidékfejlesztési támogatás nem adható.

Az Evt. 30. § (1) bekezdés alapján az erdővagyon védelmét, a fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét az állam a körzeti erdőgazdálkodási és tervezési szabályokról szóló miniszteri rendelet kiadásával, az erre épülő, hosszú távra – legalább tíz évre – szóló körzeti erdőterv készítésével, és az ebből az erdőgazdálkodók saját területére hatósági engedéllyel kiadott erdőtervvel biztosítja. Az Evt. 31. § (1) bekezdés alapján az egyes körzetekre vonatkozó tervezési alapelveket, az erdei haszonvételek lehetséges

felső határát jelentő keretszámokat, a körzetben tervezett erdőszerkezet-átalakítások ütemét és mértékét, a körzetre jellemző általános előírásokat, valamint az állami tulajdonban lévő és a nem gazdasági rendeltetésű erdőkre vonatkozó szabályokat a miniszter évente rendeletben állapítja meg.

A körzeti erdőterv a tárgyévi miniszteri rendeletben meghatározott keretek között és szabályok szerint a fenntartható erdőgazdálkodás feltételeit a közérdeknek leginkább megfelelő módon biztosítja. Az Evt. 33. § (2) bekezdés i) pontja alapján a körzeti erdőterv a védett természeti területen a védelemhez, illetve a Natura 2000 területeken a közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez szükséges javaslatokat önálló fejezetben tartalmazza, amelyek a már meglévő Natura 2000 fenntartási tervekkel teljes összhangban vannak, illetve azok elkészítéséhez is megfelelő kiindulási alapot jelentenek.

A tárgyévi miniszteri rendelet előkészítésének és a körzeti erdőterv készítésének részletes szabályait a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet tartalmazza. E rendelet 8. §-a és 10. §-a alapján a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodás Natura 2000 területekre gyakorolt hatásainak vizsgálatát is el kell végezni a 92/43/EEC és 2009/147/EC irányelvekben foglaltaknak megfelelően. A legutóbb lezárt EU pilot eljárás kapcsán a hatásvizsgálati dokumentumok teljes terjedelmükben elérhetőek az erdészeti hatóság honlapján (https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/nyitolap/eu-pilot.html), illetve folyamatban van az eddig elkészült összes hatásvizsgálat nyilvánossá tétele is.

Az „egyenértékű eszköz” meghatározása

Az Evt. 40. § (1) bekezdés alapján a körzeti erdőterv alapján az erdészeti hatóság határozatban állapítja meg az erdőgazdálkodó jogait és kötelezettségeit, azaz erdőgazdálkodási tevékenységet folytatni minden magyar erdőben csak hatósági jóváhagyással kiadott erdőterv alapján lehet.

[Erdősítés és fásítás] A nem megfelelő erdősítés elkerülése céljából alkalmazott fajok, területek és módszerek a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikkének a) pontja szerint, beleértve azon területek környezeti és éghajlati adottságainak leírását, amelyeken az említett rendelet 6. cikke b) pontjának megfelelően erdő telepítését tervezik

nem releváns

[Erdősítés és fásítás] A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikke szerinti minimális környezetvédelmi előírások meghatározása

nem releváns

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] Az 1305/2013/EU rendelet 23. cikke (2) bekezdése szerinti ültetendő fák és a megtartandó kifejlett fák hektáronkénti legalacsonyabb és legmagasabb számának, valamint az alkalmazandó erdei fajoknak a meghatározása;

nem releváns

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] A támogatott rendszerek környezeti előnyeinek bemutatása

nem releváns

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] Adott esetben a növényeket károsító szervezetek azon fajainak jegyzéke, amelyek katasztrófát idézhetnek elő

nem releváns

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A megfelelő erdővédelmi tervben közepesen vagy erősen tűzveszélyesnek minősített erdőterületek meghatározása

nem releváns

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A kártevőfertőzésekkel és betegségekkel kapcsolatos megelőző intézkedések esetében a vonatkozó katasztrófa bekövetkezési kockázatának tudományos bizonyítékokkal alátámasztott ismertetése, beleértve adott esetben a tudományos szervezetek által a kártevőfertőzések és betegségek kezelésével kapcsolatban tett ajánlásokat

nem releváns

[Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások] A támogatható beruházástípusok meghatározása, valamint azok várható környezeti hatásai és/vagy közjóléti értéke

Lásd az általános leírásban

8.2.8.3.6. 8.5.2. Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

Alintézkedés:

- 8.5. - az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás

8.2.8.3.6.1. A művelettípus leírása

A magyar erdők közjóléti, turisztikai funkcióinak fejlesztése, az erdők közjavainak minden erdőlátogató számára ingyenesen történő elérése kormányzati szintű döntések alapján a Bejárható Magyarország program keretében folyik. Ennek érdekében már nem csak a gyalogos, hanem a kerékpáros és lovas turisták is szabadon látogathatják az erdőket. A fejlesztések az alábbi műveleten belüli célterületekkel segíthetők elő a leghatékonyabban:

2/a – erdei pihenőhely kialakítása vagy továbbfejlesztése: jellemzően gyalogos kirándulás vagy gyalogtúra során rövid pihenésre szolgáló, közúton jellemzően nem megközelíthető, kisebb közjóléti létesítmény-együttes.

2/b – erdei kirándulóhely kialakítása vagy továbbfejlesztése: intenzíven látogatott, huzamosabb ott tartózkodást biztosító vagy kirándulási célt szolgáló, többfunkciós közjóléti létesítmény-együttes, amely a kirándulók számára pihenési, rekreációs lehetőséget is biztosít;

2/c – településkörnyéki (parkerdő) kirándulóhely kialakítása vagy továbbfejlesztése: intenzíven látogatott,

huzamosabb ott tartózkodást biztosító vagy kirándulási célt szolgáló, többfunkciós közjóléti létesítmény-együttes, amely a település-környéki kirándulók számára pihenési, rekreációs lehetőséget biztosít;

A fejlesztések megvalósulása esetén a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővül.

Az Erdőgazdálkodási Innovációs Operatív Csoport együttműködési projektek kísérleti fejlesztései keretén belül: Az erdők közjóléti/turisztikai értékének érvényesítését és hasznosítását célzó együttes innovatív megoldások.

Kapcsolat a többi ESIF alap hasonló célú beavatkozásaival:

A korábbi időszak egyes megoldásaival szemben a 2014-2020-as időszakra a Partnerségi Megállapodáson alapuló egyértelmű elhatárosok és kapcsolódások kerültek kialakításra. Ezek:

GINOP – országos jelentőségű turisztikai attrakciók fejlesztése, pl. „Bejárható Magyarország” hálózatos tematikus turisztikai modellek kialakítása), valamint a professzionális turisztikai szolgáltatók fejlesztés, mint KKV-fejlesztés.

TOP turisztikai célkitűzések: regionális jelentőségű, önkormányzati tulajdonú vagy kezelésű vonzerő és attrakció-fejlesztések. Ezen fejlesztések a megyei jogú városok saját integrált városfejlesztési programjai, valamint a megyei integrált területi program alapján a területi kiválasztási rendszeren keresztül kerülnek kialakításra és támogatásra.

A KEHOP-ban foglalt bemutatóhely-fejlesztési beavatkozások specifikus célkitűzése a Natura 2000 hálózat és a közösségi jelentőségű fajok és élőhely-típusok ismertségének és társadalmi elfogadottságának javítása.

Ezt a célt első sorban a Nemzeti Park Igazgatóságok közreműködésével valósulnak meg.

A jelen intézkedés keretében a fenti célokhoz és fejlesztésekhez is illeszkedően, illetve azokba beilleszthetően valósítjuk meg az erdők közjóléti funkcióinak fejlesztését és egyben társadalmi tudatosítását jelentő fejlesztéseket. A tervezett erdei közjóléti infrastruktúra-fejlesztések Magyarországon évszázados hagyománnyal rendelkeznek, hozzáférésük mindenkor ingyenes, nem kereskedelmi (turisztikai) hasznosítású. Ugyanakkor a 2014 – 2020-as időszakban a nemzeti fejlesztési prioritások szinergikus hatásainak érvényesülése érdekében határozottabb kapcsolódást ösztönzünk az egyéb turisztikai fejlesztésekkel (pl. „Bejárható Magyarország, lokális attrakciókkal való kapcsolat, stb.)

8.2.8.3.6.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás.

Előleg és saját tevékenység elszámolható.

8.2.8.3.6.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

Az erdőket és az erdő alapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia” nyolc prioritási területe közül az alintézkedés kiemelten fontos szerepe van az erdők védelme és az ökoszisztéma szolgáltatások erősítése cím alatt megfogalmazott célok elérésében.

8.2.8.3.6.4. Kedvezményezettek

Bejegyzett magánjogi, vagy közjogi erdőgazdálkodó, valamint bejegyzett erdőgazdálkodóval a megvalósított célterületi objektumok üzemeltetésére szerződésben álló egyéb magánjogi vagy közjogi gazdálkodó szervezet.

8.2.8.3.6.5. Támogatható költségek

2/a-b-c célterület: építéssel és eszközbeszerzéssel kapcsolatosan ténylegesen felmerült egyszeri beruházási költségek; továbbá kapcsolódó egyéb költségek: benne a szükséges tervezés, engedélyezési, a létesítményhez kapcsolódó informatikai szolgáltatás-fejlesztés költségei, továbbá projekt-menedzsment költségek is az adott célterületre megállapított maximális összköltségen belül.

2/a-ban továbbá:

célterület (erdei pihenőhely): rövid pihenés célját szolgáló, nem építési engedély-köteles elemek, mint pl. padok, asztalok, esővédő-tető, útbaigazító és információs tábla, forrás-foglalás felújítása, stb.) a szükséges tereprendezési munkálatokkal együtt, valamint egyéb költségek

2/b és 2/c-ben továbbá:

célterület (erdei kirándulóléhsely): a pihenőhely elemeken túl hosszabb pihenést és egyéb térítésmentesen nyújtott szolgáltatások igénybe vételét is lehetővé tevő építmények (például: hulladékgyűjtő, kerékpár-támasz, ló pihentető szárnyék és itatóhely, kültéri étkező pavilon, kiépített tűzrakó és grillező hely) és funkcionális kiszolgáló épület, így például szociális blokk, kiállító tér kialakítása, továbbá tanösvény, játszótér, erdei tornapálya, valamint indokolt esetben kilátó telepítése a szükséges tereprendezési munkálatokkal együtt, valamint egyéb költségek.

Mindhárom célterület esetében elszámolható költségelem az olyan közjóléti terv, amely a tervezés alá vont térségben meghatározza az egyes célterületi objektumok legcélszerűbb elhelyezését, valamint azoknak a térségi adottságoknak leginkább megfelelő tartalmát.

Az Erdőgazdálkodási Innovációs Operatív Csoport együttműködési projektek kísérleti fejlesztései keretén belül az erdők közjóléti/turisztikai értékének érvényesítését és hasznosítását célzó együttes innovatív megoldások jogosult tervező által készített egyedi beruházási és költségterv alapján számlával igazolt beruházási költsége.

8.2.8.3.6.6. A támogathatóság feltételei

- a terület jogosult használója (erdőgazdálkodó vagy vele üzemeltetési szerződést kötött magánjogi vagy közjogi gazdálkodó szervezet);
- rendelkezik az erdészeti hatóság által jóváhagyott közjóléti engedélyezési tervvel;
- a tervezett beruházásra vonatkozó műszaki tervdokumentáció megléte, valamint engedélyköteles beruházás esetében építési engedély

Commitment :

A megvalósult célterületi objektumokat legalább 5 évig rendeltetésszerű használatra alkalmas állapotban tartja és azok használatát ingyenesen biztosítja.

8.2.8.3.6.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

A támogatási kérelmek rangsorolásánál, illetve támogatásánál figyelembe veendő szempontok:

- 2/a-b-c: országos túraútvonalhoz vagy más, országos vagy regionális jelentőségű, kiemelt turisztikai desztinációhoz való közvetlen kapcsolódás
- 2/a-b-c: multifunkcionalitás (meglévő pihenőhely vagy kirándulóhely továbbfejlesztése új funkciókkal, szolgáltatásokkal történő bővítése)
- védelmi vagy közjóléti rendeltetésű erdő
- 2/c esetben továbbá: Fejlesztendő járásokban megvalósuló beruházás.

8.2.8.3.6.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Vállalkozás esetében a jogosult költségek 80%-a, non-profit szervezetek esetében 90%-a.

Maximális támogatási keret-összegek: 2/a: 32 500 euró; 2/b: 260 000 euró; 2/c: 325 000 euró

8.2.8.3.6.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.8.3.6.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszakban a támogatási intézkedés előzményét nagyon megkésve és csak egyetlen alkalommal nyitották meg, amely során a szükségtelenül részletezett előírásokból fakadó adminisztrációs terhet érzékelték a végrehajtók és a kérelmezők is.

Az erdőgazdálkodási intézkedésekre vonatkozó további általános kockázatokat és a kezelésükre alkalmazandó eszközök leírását az intézkedés végén gyűjtöttük össze.

8.2.8.3.6.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A szükségtelen adminisztratív terhek egyszerűsítésre kerültek, melyek terhet vesznek le mind a jogosultak, mind a közreműködő hatóságok válláról. A szükségtelen adminisztráció alól felszabaduló erőforrásokat a közreműködő hatóságok és a jogosultak szorosabb szakmai együttműködésére fordítjuk.

Az intézkedés mielőbbi megindítása szükséges a 2014-2020. közötti időszakban. A rendszer szintű kockázatkezelési eszközöket az intézkedés végén gyűjtöttük össze.

8.2.8.3.6.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az intézkedés összességében alacsony kockázatú, a jelen programban kialakított egyszerűsítésekkel,

valamint az intézkedés általános értékelésében foglalt további kockázatkezelő eszközök alkalmazásával nagy biztonsággal végrehajtható.

8.2.8.3.6.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

nem releváns

8.2.8.3.6.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Azon erdőgazdálkodási üzemméret meghatározása és megindoklása, amely felett a támogatás odaítélésének feltétele egy erdőgazdálkodási üzemterv vagy azzal egyenértékű eszköz benyújtása

Az erdőtörvény alapján hazánkban minden 0,5 hektárnál nagyobb, 2 méternél magasabb, erdei fákkal legalább 30 %-ban fedett terület erdőnek minősül (Evt. 6. § (1) bekezdés). Minden erdőben – az Evt. 11. § (1) bek.- szerinti “szabad rendelkezésű erdőt” kivéve – három szintű erdőtervezés során, az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtervek kerülnek kiadásra.

“Szabad rendelkezésű erdő” beavatkozásaihoz vidékfejlesztési támogatás nem adható.

Az Evt. 30. § (1) bekezdés alapján az erdővagyon védelmét, a fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét az állam a körzeti erdőgazdálkodási és tervezési szabályokról szóló miniszteri rendelet kiadásával, az erre épülő, hosszú távra – legalább tíz évre – szóló körzeti erdőterv készítésével, és az ebből az erdőgazdálkodók saját területére hatósági engedéllyel kiadott erdőtervvel biztosítja. Az Evt. 31. § (1) bekezdés alapján az egyes körzetekre vonatkozó tervezési alapelveket, az erdei haszonvételek lehetséges felső határát jelentő keretszámokat, a körzetben tervezett erdőszerkezet-átalakítások ütemét és mértékét, a körzetre jellemző általános előírásokat, valamint az állami tulajdonban lévő és a nem gazdasági rendeltetésű erdőkre vonatkozó szabályokat a miniszter évente rendeletben állapítja meg.

A körzeti erdőterv a tárgyévi miniszteri rendeletben meghatározott keretek között és szabályok szerint a fenntartható erdőgazdálkodás feltételeit a közérdeknek leginkább megfelelő módon biztosítja. Az Evt. 33. § (2) bekezdés i) pontja alapján a körzeti erdőterv a védett természeti területen a védelemhez, illetve a Natura 2000 területeken a közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez szükséges javaslatokat önálló fejezetben tartalmazza, amelyek a már meglévő Natura 2000 fenntartási tervekkel teljes összhangban vannak, illetve azok elkészítéséhez is megfelelő kiindulási alapot jelentenek.

A tárgyévi miniszteri rendelet előkészítésének és a körzeti erdőterv készítésének részletes szabályait a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet tartalmazza. E rendelet 8. §-a és 10. §-a alapján a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodás Natura 2000 területekre gyakorolt hatásainak vizsgálatát is el kell végezni a 92/43/EEC és 2009/147/EC irányelvekben foglaltaknak megfelelően. A legutóbb lezárt EU pilot eljárás kapcsán a hatásvizsgálati dokumentumok teljes terjedelmükben elérhetőek az erdészeti hatóság honlapján (https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/nyitolap/eu-pilot.html), illetve folyamatban van az eddig elkészült összes hatásvizsgálat nyilvánossá tétele is.

Az „egyenértékű eszköz” meghatározása

Az Evt. 40. § (1) bekezdés alapján a körzeti erdőterv alapján az erdészeti hatóság határozatban állapítja meg az erdőgazdálkodó jogait és kötelezettségeit, azaz erdőgazdálkodási tevékenységet folytatni minden magyar

erdőben csak hatósági jóváhagyással kiadott erdőterv alapján lehet.

[Erdősítés és fásítás] A nem megfelelő erdősítés elkerülése céljából alkalmazott fajok, területek és módszerek a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikkének a) pontja szerint, beleértve azon területek környezeti és éghajlati adottságainak leírását, amelyeken az említett rendelet 6. cikke b) pontjának megfelelően erdő telepítését tervezik

Nem releváns.

[Erdősítés és fásítás] A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikke szerinti minimális környezetvédelmi előírások meghatározása

Nem releváns.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] Az 1305/2013/EU rendelet 23. cikke (2) bekezdése szerinti ültetendő fák és a megtartandó kifejlett fák hektáronkénti legalacsonyabb és legmagasabb számának, valamint az alkalmazandó erdei fajoknak a meghatározása;

Nem releváns.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] A támogatott rendszerek környezeti előnyeinek bemutatása

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] Adott esetben a növényeket károsító szervezetek azon fajainak jegyzéke, amelyek katasztrófát idézhetnek elő

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A megfelelő erdővédelmi tervben közepesen vagy erősen tűzveszélyesnek minősített erdőterületek meghatározása

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A kártevőfertőzésekkel és betegségekkel kapcsolatos megelőző intézkedések esetében a vonatkozó katasztrófa bekövetkezési kockázatának tudományos bizonyítékokkal alátámasztott ismertetése, beleértve adott esetben a tudományos szervezetek által a kártevőfertőzések és betegségek kezelésével kapcsolatban tett ajánlásokat

Nem releváns.

[Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások] A támogatható beruházástípusok meghatározása, valamint azok várható környezeti hatásai és/vagy közjóléti értéke

Az erdők közjóléti értékét növelő berendezések fejlesztése egyúttal alkalmat teremt a társadalom szélesebb

rétegei – természetjárók, turisták, gyermek-csoportok – számára is az erdők komplex környezeti funkcióinak bemutatására, érzékeltetésére. A legtöbb erdei pihenő vagy kiránduló hely, megálló, rendelkezik a környék természeti értékeit, flóráját és faunáját, valamint a fenntartható erdőgazdálkodást bemutató ismertető táblával, feladattal, stb.

8.2.8.3.7. 8.6.1. Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

Alintézkedés:

- 8.6. - az erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására, mozgatására és forgalmazására irányuló beruházásokhoz nyújtott támogatás

8.2.8.3.7.1. A művelettípus leírása

Erdőgazdálkodási alaptevékenység, valamint erdei termékek elsődleges feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló gépek és technológiák beszerzése. Célja elsősorban a természetközeli gazdálkodási módok elterjedéséhez, valamint az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához szükséges géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges elsődleges feldolgozást szolgáló gépek és berendezések biztosítása (beleértve a lokális megújuló energia rendszer kiszolgálását, faipari felhasználás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is).

A/ célterület: Az erdőgazdálkodási munkákhoz használt gépek fejlesztése

- új képességeket alakít ki az erdőgazdálkodók és az erdőgazdálkodási szolgáltatók körében;
- csökkenti az erdőgazdálkodási munkák környezeti terhelését a kíméletesebb munkavégzés lehetővé tételével, és az ártalmas anyagok (kenő- és üzemanyag) környezetbe jutási esélyének / mértékének csökkentésével;
- javítja az erdei munkások biztonságos munkavégzési körülményeit.

A Magán-erdőgazdálkodói Tesztüzemi Hálózat 2007-ben végzett felmérései alapján a magán-erdészeti üzemek (50 ha feletti magán-erdőgazdálkodók) körében elterjedtek a terepjárók és személyautók, amelyek a felmérésben szereplő erdőgazdálkodók 35%-a, illetve 40%-a számára állnak rendelkezésre. Gyakorinak mondhatók a kis teljesítményű (100LE alatt) erőgépek, amelyek az erdőgazdálkodók 44%-a esetén fellelhető, de kifejezetten ritkák a nagyteljesítményű erőgépek és a speciális erdészeti vonszolók 16% illetve 7% előfordulási gyakorisággal. A kisméretű gépek, mint például a motoros láncfűrész és a nyeles fűrész kifejezetten gyakoriak, az erdőgazdálkodók 62% illetve 43%-ánál található meg. A fafelkészítés speciális eszközei, mint például a hasítógépek, vagy az aprítógépek alig jelennek meg, elterjedésük 6%, illetve 5% volt.

A magyarországi magán-erdőgazdálkodási szektor jellegzetes vonása, hogy az erdőgazdálkodási munkákat az erdőgazdálkodók jellemzően vállalkozók bevonásával hajtják végre. Ez alól legfeljebb a kézi eszközökkel végezhető erdősítési ápolási munkák jelenthetnek nagyobb arányban kivételt. Ez tükröződik vissza a fenti számsorokból is, amelyek visszaigazolják, hogy a legelterjedtebb eszközök a kézi eszközök, és a mezőgazdasági célra is használható erőgépek.

A magán-erdőgazdálkodók átlagos gazdálkodási területe magánszemélyek esetén 13 ha, társas magán-erdőgazdálkodási vállalkozások esetén pedig 100-120 ha. A Magán-erdőgazdálkodói Tesztüzemi Hálózat vizsgálatai alapján elmondható, hogy ezek az átlagos értékek elmaradnak az önálló gépesítettséget (főfafajtól függően) alátámasztó 250-400 hektár erdőgazdálkodási területtől. A magán-erdőgazdálkodás

gépésítése tehát akkor lehet ésszerű, ha a támogatási rendszer a jogosultsági kritériumok, és a kiválasztási kritériumok esetében figyelembe veszi az erdőgazdálkodók társulásait, és az egymásnak végzett szolgáltatási tevékenységeket, valamint az erdőgazdálkodóként nem bejegyzett, de erdőgazdálkodási szolgáltatást végző vállalkozásokat is támogatja.

B/ célterület: Az erdei termékek feldolgozásának és hozzáadott értékének növelése különösen az erdei faválasztékok esetében jelentkezik reális lehetőségként a vidéki térségekben. Az egyéb erdei termékek közül az erdei gombák és gyümölcsök gyűjtése esetén várható, hogy a feldolgozottsági szint fejlesztése a vidékfejlesztési program céljainak eléréséhez érdemben hozzájárul.

Az egyéb erdei termékek gyűjtésének feltételeit az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 69. § (4) bekezdése értelmében az erdőgazdálkodó jogosult meghatározni.

C/ célterület: Az Erdőgazdálkodási Innovációs Operatív Csoport együttműködési projektek kísérleti fejlesztései keretén belül különösen: A fenntartható, természetközeli erdőgazdálkodási módokra való áttérést, továbbá az erdők gazdálkodási potenciáljának mobilizálását szolgáló speciális gép- és technológiafejlesztések ösztönzése. A jelenleg közel 10%-ot kitevő gazdálkodó nélküli erdőterületek erdőgazdálkodásba vonása. Az ezt célzó innovációs együttműködések tartalma: a tulajdonosok azonosítása, informálása, szakmai alapszolgáltatásokkal való ellátása, szakmai és adminisztrációs segítése, gazdálkodás megindításának elősegítése, stb.

8.2.8.3.7.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás. Előleg és használt eszköz beszerzés elszámolható.

8.2.8.3.7.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

„Az erdőket és az erdő alapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia” nyolc prioritási területe közül az alintézkedés

„A vidéki és városi közösségeink támogatása” cím alatti célokat szolgálja kiemelten.

Article 35 of the Rural Development Regulation

Nemzeti Erdőprogram 3. célterülete: Vidék- és területfejlesztés, erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás és 7. célterülete: Racionális fahasznosítás

8.2.8.3.7.4. Kedvezményezettek

A/ célterület:

- Az erdészeti hatóság által nyilvántartásba vett magánjogi vagy önkormányzati erdőgazdálkodók és társulásaik,
- vidéki térségben székhellyel rendelkező egyéb mikrovállalkozás vagy kisvállalkozás (helyi vállalkozás), amelynek az előző 2 évben erdőgazdálkodásból (TEAOR 2) származó árbevétele legalább az összes bevétel 50%-a volt.

B célterület:

- Az erdészeti hatóság által nyilvántartásba vett magánjogi vagy önkormányzati erdőgazdálkodók és társulásaik,
- vidéki térségben székhellyel rendelkező egyéb mikro- vagy kisvállalkozás (helyi vállalkozás), amelynek az előző 2 évben erdőgazdálkodásból (TEAOR 2) származó árbevétele legalább az összes bevétel 50%-a volt.
- vidéki térségben székhellyel rendelkező egyéb mikro- vagy kisvállalkozás, önkormányzati részvétellel működő szociális szövetkezet.

C/ célterület: az A/ és B/ célterületek jogosult köre.

8.2.8.3.7.5. Támogatható költségek

Új és használt célgép és technológiai berendezés számlával igazolt költsége az alábbiak szerint:

Közös szabályok:

a) a tevékenység célját szolgáló új és használt gépek és berendezések vásárlása, beleértve az információs és kommunikációs technológiák beszerzését;

b) az a) pontban említett kiadásokhoz kapcsolódó általános költségek, például az építésszek, mérnökök díjai, hatósági eljárási díjak, tanácsadói és projekt-menedzsment költségek;

c) a következő immateriális beruházások: számítógépes szoftverek megvásárlása vagy kifejlesztése, valamint szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek vagy eljárások megszerzése;

A b)-c) pontba tartozó kiadások együttes összege nem haladhatja meg a projekt összes elszámolható kiadásának az 5%-át.

Speciális szabályok:

A/ célterület: Erdőgazdálkodásban használt gépek, eszközök:

Erdőgazdálkodási erőgépek és munkagépek:

- erdőgazdálkodás munkagépei
- erdőgazdálkodásban használható erőgépek
- erdőgazdálkodási célgépek (processzor, vonszoló, stb.)
- Erdőgazdálkodás motoros kézi szerszámjai
- vágástéri faanyagmozgatási gépek (forwarder, utánfutó, stb)

B/ célterület: Fatermékek faipari és egyéb erdei termékek feldolgozásának előkészítését szolgáló gépek:

- erdei fatermékek felkészítését szolgáló gépek (kérgező, hasító, daraboló, aprító)
- összes teljesítményét tekintve legfeljebb 10 000 m³ éves nyersanyag-feldolgozási kapacitású kisüzemek elsődleges faipari gépei, berendezései (mobil és fix szalagfűrész, hasítófűrész, körfűrész, szárító berendezés, aprítékoló, stb.),
- Egyéb erdei melléktermékek tárolására vagy feldolgozására szolgáló berendezés, pl. erdei gomba és

gyümölcs tárolására szolgáló hűtő berendezés, szárító és aszaló berendezések

C/ célterület: Az Erdőgazdálkodási Innovációs Operatív Csoport együttműködési projektek kísérleti fejlesztései keretén belül megvalósítandó, a 16.1 intézkedés alapján jóváhagyott projekttervben foglalt egyedi beruházások.

8.2.8.3.7.6. A támogathatóság feltételei

- az erdészeti hatóság által nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó;
- vidéki térségben székhellyel rendelkező egyéb mikro- vagy kisvállalkozás vagy vállalkozás (erdészeti szolgáltató vállalkozás), amelynek az előző 2 évben erdőgazdálkodásból (TEAOR 2), vagy fűrészárugyártásból (TEAOR 16.1) származó árbevétele elérte az összes bevételének 50%-át.
- 50 millió forint támogatási igény fölött részletes üzleti terv megléte

Speciális feltételek:

A/ célterület:

Erdőgazdálkodási erőgépek és munkagépek:

- Az erdőgazdálkodó és az erdészeti szolgáltató vállalkozás az elmúlt három év átlagában évente legalább 50 ha-on végzett erdőgazdálkodási (erdőművelési és erdőhasználati) tevékenységet.

B/ célterület: Fatermékek felkészítését és feldolgozását szolgáló gépek:

- Erdőgazdálkodó esetében az elmúlt három év átlagában évente legalább 50 ha saját használatban lévő erdőterület.
- Erdészeti szolgáltató vállalkozás esetében meglévő, legalább éves szinten 100 m³ lombosfa feldolgozó kapacitás.
- Összes teljesítményét tekintve legfeljebb 10 000 m³ éves nyersanyag-feldolgozási kapacitású kisüzem,

Erdei gomba, gyógynövény és vadgyümölcs feldolgozását vagy tárolását szolgáló fejlesztések esetén:

- a támogatást igénylőnek erdőgazdálkodói jogosultsággal, vagy legalább 50 ha erdőterületre vonatkozóan erdei gomba, gyógynövény vadgyümölcs gyűjtésének jogát biztosító szerződéssel kell rendelkezni, amely meghatározza a gomba- és vadgyümölcs gyűjtés módját és lehetséges mennyiségét.

C/ célterület: 16.1 intézkedés jóváhagyott projekttervében foglalt beruházási tartalom.

8.2.8.3.7.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

A/ célterület:

- környezetkímélő gazdálkodási módot szolgáló gép, vagy technológia,
- kézi vagy állati erővel működtetett gép,

- kihasználtság,
- foglalkoztatás bővítése

B/ célterület:

- új hozzáadott értékű termék előállítása,
- Fejlesztendő járásokban megvalósuló fejlesztés,
- kihasználtság,
- foglalkoztatás bővítése

C/ célterület: Erdészeti Innovációs projekt keretében megvalósuló fejlesztés esetén

további kiválasztási feltétel nincs, mivel a gazdálkodóknál tervezett kísérleti (pilot) beruházási elemek szakmai értékelése az agrár-innovációs együttműködési projekt (16.1) elemeként megtörténik, az egész projektre ez az értékelés vonatkozik.

8.2.8.3.7.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Számla alapú egyedi elszámolás, kizárólag a felsorolt célgépekre és technológiai berendezésekre, a számlával igazolt jogosult kiadás maximum 50%-a, a Közép-Magyarországi Régióban: 40%-a.

Adható maximális támogatás: 325 000 euró

EIP-projekt részét képező gazdálkodói beruházás:

	Egyéni beruházás	Kollektív beruházás
Az egy projektre igényelhető maximális támogatási összeg	645 000 euró	3 200 000 euró
Alaptámogatás intenzitása (KMR régió)	50%	
Alaptámogatás intenzitása (nem KMR régió)	60%	

EIP-projekt részét képező gazdálkodói beruházás

8.2.8.3.7.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.8.3.7.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszakban a legjelentősebb problémaforrást az okozta, hogy a támogatásra való jogosultság túl széles körben került meghatározásra, így jellemzően erdőgazdálkodási tevékenységgel csak

elenyésző mértékben foglalkozók is részesülhetnek a mezőgazdasági gépek intézkedésnél magasabb intenzitású gép-beszerzési támogatásból. Továbbá az intézkedés meghirdetését megelőző notifikációs eljárások is jelentős késedelmet okoztak mind a jogosultak, mind a végrehajtásban közreműködő hatóságok részére.

Az intézkedést a 2007-2013. közötti időszakban csak késve indították meg. Az erdőgazdálkodási intézkedésekre vonatkozó további általános kockázatok és a kezelésükre alkalmazandó eszközök leírását az intézkedés végén gyűjtöttük össze.

8.2.8.3.7.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A jogosultsági feltételeket a valódi célcsoportnak és célzott tevékenységeknek megfelelően szűkítettük. Az új lehetőségek vonatkozásában (elsődleges feldolgozás) a szakmai képzés és tanácsadás külön hangsúlyt is kap (M1 és M2).

Az intézkedés mielőbbi megindítása szükséges a 2014-2020. közötti időszakban. A rendszer szintű kockázatkezelési megoldásokat az intézkedés végén gyűjtöttük össze.

8.2.8.3.7.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az intézkedés keretében számlával történő igazolás ellenében történik a kifizetés, ezért alacsony kockázatú. A megfelelő szűkítéssel és felkészítéssel nagy biztonsággal és eredményesen megvalósítható.

8.2.8.3.7.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

nem releváns

8.2.8.3.7.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Azon erdőgazdálkodási üzeméret meghatározása és megindoklása, amely felett a támogatás odaítélésének feltétele egy erdőgazdálkodási üzemterv vagy azzal egyenértékű eszköz benyújtása

Nem releváns annál a kedvezményezettnél, aki nem bejegyzett erdőgazdálkodó.

Amennyiben a kedvezményezett erdőgazdálkodó:

Az erdőtörvény alapján hazánkban minden 0,5 hektárnál nagyobb, 2 méternél magasabb, erdei fákkal legalább 30 %-ban fedett terület erdőnek minősül (Evt. 6. § (1) bekezdés). Minden erdőben – az Evt. 11. § (1) bek.- szerinti “szabad rendelkezésű erdőt” kivéve – három szintű erdőtervezés során, az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtervek kerülnek kiadásra.

“Szabad rendelkezésű erdő” beavatkozásaihoz vidékfejlesztési támogatás nem adható.

Az Evt. 30. § (1) bekezdés alapján az erdővagyon védelmét, a fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét az állam a körzeti erdőgazdálkodási és tervezési szabályokról szóló miniszteri rendelet kiadásával, az erre épülő, hosszú távra – legalább tíz évre – szóló körzeti erdőterv készítésével, és az ebből az erdőgazdálkodók saját területére hatósági engedéllyel kiadott erdőtervvel biztosítja. Az Evt. 31. § (1) bekezdés alapján az egyes körzetekre vonatkozó tervezési alapelveket, az erdei haszonvételek lehetséges

felső határát jelentő keretszámokat, a körzetben tervezett erdőszerkezet-átalakítások ütemét és mértékét, a körzetre jellemző általános előírásokat, valamint az állami tulajdonban lévő és a nem gazdasági rendeltetésű erdőkre vonatkozó szabályokat a miniszter évente rendeletben állapítja meg.

A körzeti erdőterv a tárgyévi miniszteri rendeletben meghatározott keretek között és szabályok szerint a fenntartható erdőgazdálkodás feltételeit a közérdeknek leginkább megfelelő módon biztosítja. Az Evt. 33. § (2) bekezdés i) pontja alapján a körzeti erdőterv a védett természeti területen a védelemhez, illetve a Natura 2000 területeken a közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez szükséges javaslatokat önálló fejezetben tartalmazza, amelyek a már meglévő Natura 2000 fenntartási tervekkel teljes összhangban vannak, illetve azok elkészítéséhez is megfelelő kiindulási alapot jelentenek.

A tárgyévi miniszteri rendelet előkészítésének és a körzeti erdőterv készítésének részletes szabályait a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet tartalmazza. E rendelet 8. §-a és 10. §-a alapján a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodás Natura 2000 területekre gyakorolt hatásainak vizsgálatát is el kell végezni a 92/43/EEC és 2009/147/EC irányelvekben foglaltaknak megfelelően. A legutóbb lezárt EU pilot eljárás kapcsán a hatásvizsgálati dokumentumok teljes terjedelmükben elérhetőek az erdészeti hatóság honlapján (https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/nyitolap/eu-pilot.html), illetve folyamatban van az eddig elkészült összes hatásvizsgálat nyilvánossá tétele is.

Az „egyenértékű eszköz” meghatározása

Nem releváns annál a kedvezményezetttnél, aki nem bejegyzett erdőgazdálkodó.

Amennyiben a kedvezményezett erdőgazdálkodó:

Az Evt. 40. § (1) bekezdés alapján a körzeti erdőterv alapján az erdészeti hatóság határozatban állapítja meg az erdőgazdálkodó jogait és kötelezettségeit, azaz erdőgazdálkodási tevékenységet folytatni minden magyar erdőben csak hatósági jóváhagyással kiadott erdőterv alapján lehet.

[Erdősítés és fásítás] A nem megfelelő erdősítés elkerülése céljából alkalmazott fajok, területek és módszerek a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikkének a) pontja szerint, beleértve azon területek környezeti és éghajlati adottságainak leírását, amelyeken az említett rendelet 6. cikke b) pontjának megfelelően erdő telepítését tervezik

Nem releváns.

[Erdősítés és fásítás] A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikke szerinti minimális környezetvédelmi előírások meghatározása

Nem releváns.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] Az 1305/2013/EU rendelet 23. cikke (2) bekezdése szerinti ültetendő fák és a megtartandó kifejlett fák hektáronkénti legalacsonyabb és legmagasabb számának, valamint az alkalmazandó erdei fajoknak a meghatározása;

Nem releváns.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] A támogatott rendszerek környezeti előnyeinek bemutatása

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] Adott esetben a növényeket károsító szervezetek azon fajainak jegyzéke, amelyek katasztrófát idézhetnek elő

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A megfelelő erdővédelmi tervben közepesen vagy erősen tűzveszélyesnek minősített erdőterületek meghatározása

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A kártevőfertőzésekkel és betegségekkel kapcsolatos megelőző intézkedések esetében a vonatkozó katasztrófa bekövetkezési kockázatának tudományos bizonyítékokkal alátámasztott ismertetése, beleértve adott esetben a tudományos szervezetek által a kártevőfertőzések és betegségek kezelésével kapcsolatban tett ajánlásokat

Nem releváns.

[Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások] A támogatható beruházástípusok meghatározása, valamint azok várható környezeti hatásai és/vagy közjóléti értéke

Nem releváns.

8.2.8.3.8. 8.6.2. Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

Alintézkedés:

- 8.6. - az erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására, mozgatására és forgalmazására irányuló beruházásokhoz nyújtott támogatás

8.2.8.3.8.1. A művelettípus leírása

Az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat. Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasználatok során lesznek tapasztalhatók.

A támogatható tevékenységek az alábbiak:

- fiatal erdők ápolása
- tisztítás
- törzsnevelési jellegű beavatkozás

amelynek hatására növekszik:

- a várható növedék és az erdők kondíciója a talajállapot javítása következtében
- a növtér a tőszámcsökkenés hatására, amelynek következtében
  - rövidtávon javul az egyedek állékonysága, és ezzel a fatermesztés biztonsága
  - hosszú távon növekszik a kitermelt faanyag átmérője, és ezzel a piaci értéke
- a mag eredetű, vagy a gyökérsarj eredetű egyedek aránya
- a célállomány főfafajainak elegyaránya a fiatal erdő felső szintjében
- az ágtiszta törzsmagasság

8.2.8.3.8.2. A támogatás típusa

Egységköltés alapú, vissza nem térítendő támogatás.

Saját tevékenység elszámolható.

8.2.8.3.8.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

Az erdőket és az erdő alapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia” nyolc prioritási terület közül az alintézkedés a vidéki és városi közösségeink támogatása cím alatti célokat szolgálja kiemelten.

Article 35 of the Rural Development Regulation

Nemzeti Erdőprogram 3. célterülete: Vidék- és területfejlesztés, erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás

8.2.8.3.8.4. Kedvezményezettek

Az erdészeti hatóság által nyilvántartásba vett magánjogi, vagy önkormányzati erdőgazdálkodók, vagy társulásaik.

8.2.8.3.8.5. Támogatható költségek

Elszámolható költségek köre:

- kézi befejezett ápolás
- gépi befejezett ápolás
- tisztítás fahasználata
- törzsnyesés és szakirányítás
- nyesés során keletkezett faanyag kihordása, vagy sorba rendezése

8.2.8.3.8.6. A támogathatóság feltételei

- az erdészeti hatóság által nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó;
- a beavatkozás által érintett minimális erdőterület 0,5 hektár;
- az egy kérelemben érvényesíthető legkisebb terület: 2,0 ha ;

Fiatal erdők ápolása esetén olyan befejezett erdő, ahol az erdőgazdálkodó az ápolási tevékenységet bejelentette az erdészeti hatóságnak.

Tisztítás esetén az erdőtervben tisztítás fahasználati előírás szerepel.

Törzsnevelési jellegű beavatkozás esetén a 4 évnél idősebb, de 25 évesnél fiatalabb, nemesnyár faállomány típusú erdők, ahol a nemesnyár törzs darabszáma meghaladja a 300 darabot.

A támogatott erdőrészlet ugyanezen intézkedés keretében, illetve a 1698/2005/EK tanácsi rendelet 27. cikke szerinti támogatásban a támogatási kérelem benyújtását megelőző 5 évben, nemesnyár célállományok esetén 3 évben nem részesült támogatásban azonos tevékenységtípusra, azaz fiatal erdők ápolására, tisztításra, befejezett ápolásra, törzsnevelési jellegű beavatkozásra.

Az erdőfelújítás alatt álló erdők nem jogosultak támogatásra.

Kötelezettségvállalás (commitment):

Az erdőgazdálkodónak a támogatott tevékenység megvalósítása előtti és a megvalósítás utáni erdő állapotról olyan leírást kell adnia, amelyből kiderül, hogy a támogatott tevékenység eredményeként a vonatkozó erdészeti technológiai előírásoknak való megfeleléssel miként nőtt az erdő gazdasági értéke.

8.2.8.3.8.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

A támogatási kérelmek rangsorolásánál, illetve támogatásánál figyelembe veendő szempontok:

- védelmi vagy közjóléti rendeltetés
- Natura 2000 terület
- foglalkoztatottság növelése

8.2.8.3.8.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Az egységköltség-kalkulációk elkészítése a 2007-2013-as időszakban működtetett azonos tartalmú támogatási intézkedés tapasztalatai alapján történt, annak felülvizsgálatával és valorizációjával.

Jogosult költségek:

- kézi befejezett ápolás 297 euró/ha
- gépi befejezett ápolás 184 euró/ha
- tisztítás természeteszerű, átmeneti és származék természetességi állapotú erdőkben 297 euró/ha
- tisztítás faültetvény és kultúrerdő természetességi állapotú erdőkben 152 euró/ha
- magas törzsnyesés (5m) 226 euró/ha

A Közép-Magyarország Régióban a jogosult költségek 40%-ra, a többi régióban a jogosult költségek 50%-ra adható támogatás.

8.2.8.3.8.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.8.3.8.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Az alintézkedés elemei beváltották a hozzájuk fűzött elvárásokat a 2007-2013 közötti időszakban, annak megindítása azonban késve történt. Az erdőgazdálkodási intézkedésekre vonatkozó további általános

kockázatokat és a kezelésükre alkalmazandó eszközök leírását az intézkedés végén gyűjtöttük össze.

A 2007-2013-as időszakban a legjelentősebb problémaforrást a jogcím rendelet támogatási időszakban jelentkező notifikációs kötelezettsége jelentette mind a jogosultak, mind a végrehajtásban közreműködő hatóságok részére

8.2.8.3.8.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A 2007-2013-as időszakban a legjelentősebb problémaforrást az okozta, hogy a támogatásra való jogosultság túl széles körben került meghatározásra, így jellemzően nem csak erdőgazdálkodási tevékenységgel foglalkozók is részesülhettek a támogatásból, valamint a jogcím rendelet támogatási időszakban jelentkező notifikációs kötelezettsége is jelentős késedelmet okozott mind a jogosultak, mind a végrehajtásban közreműködő hatóságok részére

Az intézkedés mielőbbi megindítása szükséges a 2014-2020. közötti időszakban.

A rendszer szintű kockázatkezelési megoldásokat az intézkedés végén gyűjtöttük össze.

8.2.8.3.8.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az alintézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.8.3.8.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Az egyes költségelemekre vonatkozó számításokat az erdészeti ágazati érdekképviseltek bevonásával, az erdőgazdálkodók gyakorlati tapasztalataira alapozott adatokat is figyelembe véve a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és az Agrárgazdasági Kutatóintézet készítette.

Az elvégzendő tevékenységek közvetlen költségei mellett a kalkulációk figyelembe veszik a szakirányítás költségeit és a keletkező kivágott faanyag és nyesedék összegyűjtését és az erdőből történő kihordását, vagy azoknak a talajapolást lehetővé tevő, erdőn belüli kezelését is. A kalkulációk valorizációját a Nemzeti Agrárkutatói és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézete végezte el.

8.2.8.3.8.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Azon erdőgazdálkodási üzemméret meghatározása és megindoklása, amely felett a támogatás odaítélésének feltétele egy erdőgazdálkodási üzemterv vagy azzal egyenértékű eszköz benyújtása

Az erdőtörvény alapján hazánkban minden 0,5 hektárnál nagyobb, 2 méternél magasabb, erdei fákkal legalább 30 %-ban fedett terület erdőnek minősül (Evt. 6. § (1) bekezdés). Minden erdőben – az Evt. 11. § (1) bek.- szerinti “szabad rendelkezésű erdőt” kivéve – három szintű erdőtervezés során, az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtervek kerülnek kiadásra.

“Szabad rendelkezésű erdő” beavatkozásaihoz vidékfejlesztési támogatás nem adható.

Az Evt. 30. § (1) bekezdés alapján az erdővagyon védelmét, a fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét az állam a körzeti erdőgazdálkodási és tervezési szabályokról szóló miniszteri rendelet

kiadásával, az erre épülő, hosszú távra – legalább tíz évre – szóló körzeti erdőterv készítésével, és az ebből az erdőgazdálkodók saját területére hatósági engedéllyel kiadott erdőtervvel biztosítja. Az Evt. 31. § (1) bekezdés alapján az egyes körzetekre vonatkozó tervezési alapelveket, az erdei haszonvételek lehetséges felső határát jelentő keretszámokat, a körzetben tervezett erdőszerkezet-átalakítások ütemét és mértékét, a körzetre jellemző általános előírásokat, valamint az állami tulajdonban lévő és a nem gazdasági rendeltetésű erdőkre vonatkozó szabályokat a miniszter évente rendeletben állapítja meg.

A körzeti erdőterv a tárgyévi miniszteri rendeletben meghatározott keretek között és szabályok szerint a fenntartható erdőgazdálkodás feltételeit a közérdeknek leginkább megfelelő módon biztosítja. Az Evt. 33. § (2) bekezdés i) pontja alapján a körzeti erdőterv a védett természeti területen a védelemhez, illetve a Natura 2000 területeken a közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez szükséges javaslatokat önálló fejezetben tartalmazza, amelyek a már meglévő Natura 2000 fenntartási tervekkel teljes összhangban vannak, illetve azok elkészítéséhez is megfelelő kiindulási alapot jelentenek.

A tárgyévi miniszteri rendelet előkészítésének és a körzeti erdőterv készítésének részletes szabályait a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet tartalmazza. E rendelet 8. §-a és 10. §-a alapján a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodás Natura 2000 területekre gyakorolt hatásainak vizsgálatát is el kell végezni a 92/43/EEC és 2009/147/EC irányelvekben foglaltaknak megfelelően. A legutóbb lezárt EU pilot eljárás kapcsán a hatásvizsgálati dokumentumok teljes terjedelmükben elérhetőek az erdészeti hatóság honlapján (https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/nyitolap/eu-pilot.html), illetve folyamatban van az eddig elkészült összes hatásvizsgálat nyilvánossá tétele is.

Az „egyenértékű eszköz” meghatározása

Az Evt. 40. § (1) bekezdés alapján a körzeti erdőterv alapján az erdészeti hatóság határozatban állapítja meg az erdőgazdálkodó jogait és kötelezettségeit, azaz erdőgazdálkodási tevékenységet folytatni minden magyar erdőben csak hatósági jóváhagyással kiadott erdőterv alapján lehet.

[Erdősítés és fásítás] A nem megfelelő erdősítés elkerülése céljából alkalmazott fajok, területek és módszerek a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikkének a) pontja szerint, beleértve azon területek környezeti és éghajlati adottságainak leírását, amelyeken az említett rendelet 6. cikke b) pontjának megfelelően erdő telepítését tervezik

Nem releváns.

[Erdősítés és fásítás] A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikke szerinti minimális környezetvédelmi előírások meghatározása

Nem releváns.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] Az 1305/2013/EU rendelet 23. cikke (2) bekezdése szerinti ültetendő fák és a megtartandó kifejlett fák hektáronkénti legalacsonyabb és legmagasabb számának, valamint az alkalmazandó erdei fajoknak a meghatározása;

Nem releváns.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] A támogatott rendszerek környezeti előnyeinek bemutatása

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] Adott esetben a növényeket károsító szervezetek azon fajainak jegyzéke, amelyek katasztrófát idézhetnek elő

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A megfelelő erdővédelmi tervben közepesen vagy erősen tűzveszélyesnek minősített erdőterületek meghatározása

Nem releváns.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A kártevőfertőzésekkel és betegségekkel kapcsolatos megelőző intézkedések esetében a vonatkozó katasztrófa bekövetkezési kockázatának tudományos bizonyítékokkal alátámasztott ismertetése, beleértve adott esetben a tudományos szervezetek által a kártevőfertőzések és betegségek kezelésével kapcsolatban tett ajánlásokat

Nem releváns.

[Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások] A támogatható beruházástípusok meghatározása, valamint azok várható környezeti hatásai és/vagy közjóléti értéke

Nem releváns.

8.2.8.4. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.8.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

A 2007 – 2013-as időszakban a legjelentősebb problémaforrást – és így egyes támogatási ügyek elhúzódnását – a 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5.1. alintézkedéseknél szükségtelenül részletezett célállomány-típus előírásokból fakadó adminisztrációs teher okozta. További problémát jelentett a gép-beruházási intézkedésnél, hogy a támogatásra való jogosultság túl széles körben került meghatározásra, így jellemzően nem csak erdőgazdálkodási tevékenységgel foglalkozók is részesülhettek a támogatásokból. Valamint az új lehetőségeket tartalmazó intézkedések, illetve azok módosításainak notifikációs kötelezettségei jelentett sok esetben jelentős késedelmet mind a jogosultak, mind a végrehajtásban közreműködő hatóságok részére. A korábbi időszakhoz képest a már meglévő tapasztalatok alapján sok egyszerűsítés történt a kockázatok mérséklése érdekében.

Az intézkedések többségének megindítása a 2007-2013. közötti időszakban késve történt. Ennek részbeni oka az intézkedések többségének újdonsága volt, továbbá jelentős csúszásokat okoztak a szükséges módosítások során fellépő új notifikációs eljárások is. Ezen túl az egyes intézkedések ütemezett és sikeres végrehajtását kevésbé segítette elő a szakmai továbbképzés és tanácsadás lehetőségek alacsony intenzitású igénybe vétele is.

8.2.8.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A korábbi időszak tapasztalatainak beépítése a szaktárca, az IH és az MVH, valamint a kedvezményezettek szakmai képviselőinek szoros együttműködése által megtörtént. Ezek:

- A legtöbb intézkedés már korábban használatos volt, ezeknél szinte kivétel nélkül jelentős szakmai és tartalmi egyszerűsítések történtek.
- Az intézkedések meghirdetése az ESIF alapokra vonatkozó egységes keretrendszer alapján minden évben előre tervezett és ütemes módon történik a Kormány felügyelete mellett,
- Az egyes intézkedések meghirdetésének előkészítésébe szervesen integrálódik a hozzá szükséges jogi, intézményi keretek felülvizsgálata, szükség szerinti adaptációja és megerősítése, a szükséges állami támogatási eljárások időben történő menedzselése, továbbá a közreműködők felkészítése is,

Mindezek mellett célzottan hangsúlyos elem lesz a szakmai továbbképzés (M1) és szaktanácsadás (M2) megerősítése, cél-orientáltabbá tétele is.

Előleg alkalmazása tekintetében a megfelelő biztosítéki rendszer körültekintő szabályozásának kialakítása csökkenti a kockázatot, amely a Minszterelnökség által az ESIF alapokra vonatkozó, széles körűen kezelt koordinatív módszertani háttér bevonásával történik.

A természetbeli hozzájárulás (saját teljesítés) elszámolhatóságának kidolgozása közbeszerzési eljárás szabályai szerint kiválasztott, független külső szerv által történt.

8.2.8.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az intézkedés szakmai és technikai, valamint eljárási összetettségénél fogva összességében alacsony vagy / közepes kockázatú intézkedés-csomag.

A fenti kockázatok megfelelő színvonalú, koordinált és ütemezett, valamint a szükséges erőforrásokkal biztosított kezelésével az intézkedés a korábbi időszaknál lényegesen nagyobb biztonsággal végrehajtható.

8.2.8.5. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Az egyes intézkedéseknél, vagy az azokhoz csatolt költségszámításoknál részletesen bemutatásra kerülnek.

8.2.8.6. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

Azon erdőgazdálkodási üzemteret meghatározása és megindoklása, amely felett a támogatás odaítélésének feltétele egy erdőgazdálkodási üzemterv vagy azzal egyenértékű eszköz benyújtása

A 8.1, 8.3, 8.4, 8.5.1 és 8.6.2 aljogcímekek esetében alkalmazzuk a 2009. évi XXXVII. törvény (az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról), 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet (az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról), 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet (az erdőterv rendelet előkészítésének, és a körzeti erdőterv készítésének szabályairól) alapján.

Az „egyenértékű eszköz” meghatározása

nem releváns

[Erdősítés és fásítás] A nem megfelelő erdősítés elkerülése céljából alkalmazott fajok, területek és módszerek a 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikkének a) pontja szerint, beleértve azon területek környezeti és éghajlati adottságainak leírását, amelyeken az említett rendelet 6. cikke b) pontjának megfelelően erdő telepítését tervezik

Lásd az alintézkedésleírását.

[Erdősítés és fásítás] A 807/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 6. cikke szerinti minimális környezetvédelmi előírások meghatározása

Lásd az alintézkedésleírását.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] Az 1305/2013/EU rendelet 23. cikke (2) bekezdése szerinti ültetendő fák és a megtartandó kifejlett fák hektáronkénti legalacsonyabb és legmagasabb számának, valamint az alkalmazandó erdei fajoknak a meghatározása;

Lásd az alintézkedésleírását.

[Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása] A támogatott rendszerek környezeti előnyeinek bemutatása

Lásd az alintézkedés leírását.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] Adott esetben a növényeket károsító szervezetek azon fajainak jegyzéke, amelyek katasztrófát idézhetnek elő

Lásd az alintézkedésleírását.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A megfelelő erdővédelmi tervben közepesen vagy erősen tűzveszélyesnek minősített erdőterületek meghatározása

Lásd az alintézkedésleírását.

[Az erdőtüzek, a természeti katasztrófák és a katasztrófaesemények által okozott erdőkárok megelőzése és helyreállítása] A kártevőfertőzésekkel és betegségekkel kapcsolatos megelőző intézkedések esetében a vonatkozó katasztrófa bekövetkezési kockázatának tudományos bizonyítékokkal alátámasztott ismertetése, beleértve adott esetben a tudományos szervezetek által a kártevőfertőzések és betegségek kezelésével kapcsolatban tett ajánlásokat

Lásd az alintézkedés leírását.

[Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások] A támogatható beruházástípusok meghatározása, valamint azok várható környezeti hatásai és/vagy közjóléti értéke

Lásd az alintézkedés leírását.

8.2.8.7. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

Az egyes alintézkedések - különösen az új célú és tartalmú, a természetközeli erdőgazdálkodási módokra való áttérés, illetve a bio-gazdasági haszonvételek ösztönzését szolgálók - kialakításának szakszerű és sikeres elterjesztése érdekében az ezzel kapcsolatos szakmai felkészülés, valamint a célcsoportok felé tájékoztatási és tudásátadási aktivitás jelentős fokozására és megújítására van szükség.

Ennek legfontosabb dimenziói egyebek között: a potenciális jogosultak körének felmérése és strukturálása. A célcsoport első sorban erdőgazdálkodók, ugyanakkor egyes intézkedések esetében mezőgazdálkodással foglalkozók. Az egyes alintézkedések alkalmazására alkalmas területek, erdőrészek feltérképezése. Termőhely-specifikus mintakonstrukciók kialakítása, erdőgazdálkodás szakmai, ökológiai, pénzügyi-gazdálkodási szempontból is tudásátadási programba való célzott bevonása (pl. bemutató gazdaság). Célzott, praktikus és közérthető népszerűsítő kiadványok, segédletek és tudásátadási formák kialakítása: célzott és szervezett tudásátadási rendszer kialakítása (képzés, bemutatás, helpdesk, tanácsadás, stb.)

8.2.9. M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)

8.2.9.1. Jogalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [27. cikk]

8.2.9.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz

E:3, 8,

GY:4, 11, 13, 14, , 29, 34, 35, 40, 41, 47,

L:1, 3, 7, 11, 13, 14, 31

V:1, 2, 4, 7, 9, 18, 19, 20,

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését

8, 23

A mezőgazdasági és az erdőgazdálkodási ágazatban tapasztalható strukturális elégtelenségek orvoslása érdekében a termelők együttműködésének ösztönzése szükséges a termelők szervezeteinek megalakításával

és működtetésével kapcsolatos költségek részbeni átvállalása által. Az intézkedés célja a termelői szervezetek megalakulásának ösztönzése által a vidéki munkahelyteremtés mellett a termelők jövedelempozíciójának stabilizálása, ezáltal a vidéki életkörülmények javítása és az elvándorlás fékezése.

Az intézkedés céljai:

- A nagy tételben vásárlók ellátása érdekében az egységes minőségű és feldolgozottságú árualap kialakítása;
- A tagság termelésének és eredményeinek a piaci követelményekhez való igazítása a ténylegesen megvalósuló értékesítés, a piac befolyásolása és a magasabb jövedelem elérése érdekében;
- A termelői csoport vagy szervezet és tagjai közötti üzleti kapcsolatok meghatározása közös szabályok létrehozása által; továbbá
- a tagság igénye alapján a termelői csoportok vagy szervezetek által végezhető egyéb olyan közösségi tevékenységek végzése, megszervezése, amely a közös értékesítés sikerét elősegíti és a tagok jövedelembiztonságát javítja.

Hozzájárulás Fókuszterületekhez

3/A Az elsődleges termelők versenyképességének javítása, első sorban az agrár-élelmiszeripari, erdő alapú gazdasági vagy rövid ellátási láncba való mélyebb integrálása a termelői csoportok és szervezetek által végzett közös termékértékesítés, áruvá-készítés, esetleg feldolgozás révén.

Hozzájárulás átfogó célkitűzésekhez

Innovációs célok:

A termelői csoportok és termelői szervezetek a termelők természetes csoportosulásaként értelmezhetők, így az innovációs együttműködések legkézenfekvőbb alanyai lehetnek. A gyakorlat szerint az ilyen csoportosulások eddig is jelentős szerepet játszottak az innováció területén.

Környezeti célok:

A termelői csoportok és termelői szervezetek elismerési rendszere tartalmazta eddig is és megnövekedő súllyal kívánja megjeleníteni ezután is a környezet védelmét (levegő, vizek, talaj, stb.) érintő intézkedéseket, amelyek az elismerés megszerzésének üzleti tervben foglalt feltételei

Klímapolitikai célok

A termelői csoportok és termelői szervezetek a piaci igények koncentrált kielégítése során jelentős hatékonyságnövelést hajtanak végre mind az egyes termelők tevékenységének szintjén, mind pedig az előkészítés, feldolgozás, piacra jutás, logisztika, áruszállítás területén, ami az éghajlati terhelés hathatós csökkenését vonja maga után.

8.2.9.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelettipusok szerinti bontásban. Az egyes művelettipusok esetében a támogatható költségek, a

támogathatósági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.9.3.1. 9.1.1. Termelői csoport és termelői szervezetek

Alintézkedés:

- 9.1. - a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban működő termelői csoportok és szervezetek létrehozásának támogatása

8.2.9.3.1.1. A művelettípus leírása

A mezőgazdasági és az erdőgazdálkodási ágazatban tapasztalható strukturális elégtelenségek, valamint a más európai termelői szerveződésekkel szembeni történelmi versenyhátrány kezelése érdekében a termelői együttműködések számának és részesedésének növekedését továbbra is ösztönözni kell.

A termelők számára a csoportok támogatás nélküli megalakításával és működtetésével kapcsolatos költségek felmerülése akadályozza e célok megvalósítását, ezért szabályozási és támogatási eszközökkel is ösztönözni szükséges a termelők szervezeteinek megalakítását. A működtetéssel kapcsolatos költségek részbeni kompenzációja a korábbi tapasztalatok szerint megfelelő eszköz a kívánt hatás elérésére.

Az alintézkedés célja mindamelllett a termelői csoportok megalakulásának ösztönzése által a vidéki munkahelyteremtés, a termelők jövedelempozíciójának stabilizálása, ezáltal a vidéki életkörülmények javítása és az elvándorlás megakadályozása. Hazai és nemzetközi tapasztalatok alapján a támogatás abszorpciója akkor a legmegfelelőbb, ha hosszútávon működő, a gazdasági életben sikeres szervezetek alakulnak. A legmegfelelőbbnek ítélt gazdálkodási forma a szövetkezés lehet, amely a tagok demokratikus felügyelete alatt áll, ebből adódóan alkalmas gazdasági érdekeik rugalmas érvényesítésére.

A termelői csoportok sikeres működésének egyik feltétele a tagi vagyoni hozzájárulások bevonása, illetve a más mezőgazdasági támogatások kedvező elérhetővé tétele. A beruházások léte tartamos egyensúlyi helyzetet teremt a csoportok és szervezetek gazdálkodásában, ami a hosszú távú működés egyik alapfeltétele is.

A vidékfejlesztési terv belső koherenciájának megteremtése és az egyes támogatási intézkedések egymásra épülése érdekében – a kettős támogatás lehetőségének kizárásával – a termelői csoportok és szervezetek fejlődését más intézkedések – a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei, beruházások tárgyi eszközökbe, együttműködés – működtetése is elősegíti.

Új csoportok alakulása elsősorban a kertészeti és állattenyésztési szektorban várható, továbbá az erdőgazdálkodásban teljesen új lehetőségként, illetve az új típusú, nem formalizált együttműködések (16. cikk) későbbi megszilárdulásaként.

Egy termelői csoport az intézkedés keretein belül csak egy alkalommal jogosult az 5 éves támogatásra.

8.2.9.3.1.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő, az elismerést követő 5 éven keresztül igénybe vehető, az értékesítés (forgalom) alapján számított átalányösszegű támogatás.

Amennyiben a termelői csoport vagy termelői szervezet az elismerést megelőzően már működött, úgy a

támogatás csak az elismerést követő a működés megkezdésétől számított öt évből még fennálló évekre jár. Kivétel ez alól, ha a korábban megalakult termelői csoport vagy szervezet az elismerést megelőzően működését még nem kezdte meg, vagy a termelői csoport közös céljai szempontjából lényeges, teljesen új tevékenységet kezd.

8.2.9.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 2004. évi XXXIV. törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról;
- 150/2012. (XII. 28.) VM rendelet a zöldség-gyümölcs termelői csoportokról és termelői szervezetekről;
- A termelői csoportokról szóló FM rendelet (kidolgozás alatt)

8.2.9.3.1.4. Kedvezményezettek

Közvetlen kedvezményezettek:

- az elismerésben részesített termelői csoport, vagy termelői szervezet

Közvetett kedvezményezettek:

- a termelői csoportban vagy termelői szervezetben részt vevő mezőgazdasági termelő és/vagy értékesítő

8.2.9.3.1.5. Támogatható költségek

Nem releváns.

8.2.9.3.1.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

- A termelői csoport vagy termelői szervezet 2014. január 1-nél nem régebben alakult.
- A földművelésügyi miniszter, mint illetékes hatóság, elismerte termelői csoportnak, vagy termelői szervezetnek.
- Az elismert termelői csoport vagy termelői szervezet KKV-nak minősül.

Az elismeréssel kapcsolatos információk:

- A hivatalos elismerés feltételei a végrehajtás tervezésekor nemzeti hatáskörben, jogszabályi szinten kerülnek meghatározásra.

- A kiválasztási kritériumok alkalmazására az elismerési eljárás keretében kerül sor.
- Az elismeréshez üzleti tervet kell készíteni, amelynek teljesülését a hatóság folyamatosan, de kiemelten az ötödik támogatási részlet kifizetését megelőzően ellenőrzi.
- Az elismerés feltétele a piac befolyásolását minimálisan lehetővé tevő árumennyiség értékesítése, amely ágazati különbségeket figyelembe véve, az árbevétel mértékében és a tagok minimális számában kerül megállapításra.
- A csoport tartamos működése és a tagság védelme érdekében elvárt a csoport vagy szervezet és a tag közötti gazdasági együttműködést biztosító szerződéses kapcsolat és az egy évet meghaladó minimális tagsági idő előírása.
- Az elismert csoportok a mezőgazdaság valamennyi ágazatában működhetnek, illetve létrejöhetnek bizonyos horizontális és egyéb rendező elvek szerint is (minőségi termékeket előállító termelői csoportok, REL csoportok stb.).

Az üzleti terv:

- Az üzleti tervnek tartalmaznia kell azokat a tevékenységeket, amelyek alapján megítélhető, hogy annak végrehajtása mennyiben járul hozzá az intézkedés céljaihoz, az intézkedés által kezelni kívánt fejlesztési szükségletekhez, és átfogó célkitűzésekhez.
- Az intézkedések leírásának tartalmaznia kell a kiindulási helyzetet, a tervezett tevékenységeket, és a megcélzott eredményeket. Az üzleti tervnek része a kiindulási helyzet általános bemutatása és a pénzügyi terv.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- A támogatási időszak alatt a kedvezményezettnek meg kell felelnie az elismerés feltételeinek;
- A támogatási időszak alatt a kedvezményezettnek KKV-nak kell minősülnie.
- Az utolsó támogatási egység kifizetésének feltétele az üzleti terv megvalósítása.

8.2.9.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- A megvalósított koncentráció magas szintje;
- A szolgáltatások versenyképességének erőssége (Ennek keretében értékelésre kerül a tudástranszfer és a minőségpolitika is.);
- A VP-ben megfogalmazott ágazati preferenciákhoz való viszony.

Magyarország a nemzeti hatáskörben kidolgozott elismerési eljárás során érvényesíti a kiválasztási kritériumokra vonatkozó alapelveket

A szelekciós kritériumok érvényesülésének biztosítása érdekében az elismerési eljárás során egy szakértői bizottság észrevételeit is figyelembe veszi a földművelésügyi miniszter

8.2.9.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Értékesítés (forgalom) alapján számított átalányösszegű támogatás, melyre a csoport vagy szervezet

az elismerését követő öt éven keresztül jogosult.

- A támogatást a (korábban már közös értékesítést megvalósító) csoport vagy szervezet éves értékesített termelése alapján kell kiszámítani.
- Korábban közös értékesítést még nem bonyolító (új) csoport esetében az első évben a termelői csoportnak vagy szervezetnek kifizetett támogatás összegét a tagok által a csoportba vagy szervezetbe történő belépésüket megelőző három év során értékesített termelés éves átlagértéke alapján kell számítani.
- Az erdészeti ágazatban létrehozott termelői csoportok vagy szervezetek esetében a támogatás összegét a csoport vagy szervezet tagjai által az elismerést megelőző öt év során értékesített termelés átlaga alapján kell kiszámítani, figyelmen kívül hagyva a legmagasabb és a legalacsonyabb értéket.
- A támogatás mértéke az adott évi támogatási vagy kifizetési kérelem benyújtását megelőző naptári évre vonatkozó termelési érték alapján kerül kiszámításra.
- A támogatás éves részletekben kerül kifizetésre, úgy hogy a részletek intenzitása folyamatosan csökken. (lásd táblázat)
- A támogatás éves összege nem haladhatja meg a 100 000 eurót.

Az elismerést követő	A támogatás mértéke: (az éves értékesített termelés)
1. és 2. évben	10%
3. évben	9%
4. évben	8%
5. évben	7%

Az elismerést követő

8.2.9.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.9.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- Az intézkedés a 2004-2006-os és a 2007-2013-as tervezési időszakokban alkalmazott azonos rendeltetésű intézkedések folytatása. Az elmúlt 10 év tapasztalatai alapján az elismerési eljárásnak és a csoport-működés ellenőrzésének megújítása a megszerzett tapasztalatok beépítésével történik.
- A működési problémákból adódó kockázat az eljáró hatóságok együttműködésével már a jogosultak (a támogatás elnyerését megelőző) elismerési rendjét tartalmazó eljárásban lényegesen csökkenthető.
- A kiválasztási kritériumok alkalmazása a támogatási kérelem (pályázat) beadását megelőzően, az

elismerési eljárás keretében történik, így a kiválasztási eljárás ismételt lefolytatására nincs szükség

8.2.9.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A jogosultak (a támogatás elnyerését megelőző) elismerési jogi szabályozásának, monitoring és ellenőrzési rendjének, valamint a közreműködő hatóságok együttműködésének megerősítése.
- Az elismerési rendszer megújítása és megerősítése által a termelői csoportok ellenőrzése és a megfelelő működés nyomon követése a korábbiaknál gyakrabban és célzottabban történik.

8.2.9.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

- A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.
- A korábbi tapasztalatok alapján megerősített és átláthatóbbá tett elismerési, ellenőrzési és együttműködési módszertanra alapozva végrehajtható.

8.2.9.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

A tagok illetve a termelői csoport hivatalos és nyilvános számviteli /adózási adatai alapján történik.

8.2.9.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A csoportok és szervezetek elismerését szolgáló hivatalos eljárás leírása

A termelői csoportok az elismerés iránti kérelmüket a földművelésügyi miniszterhez nyújtják be.

- Az elismerési kérelem magában foglalja az üzleti tervet, a csoport alapító okiratát, tagsági adatokat és az elismerési feltételek teljesítését igazoló gazdasági adatokat.
- Az elismerési kérelméről a földművelésügyi miniszter szakértői bizottság vélemény nyilvánítását követően dönt.

8.2.9.4. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.9.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.9.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.9.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.9.5. *Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben*

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.9.6. *Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk*

A csoportok és szervezetek elismerését szolgáló hivatalos eljárás leírása

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.9.7. *Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban*

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.10. M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)

8.2.10.1. *Jogalap*

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [28. cikk]

8.2.10.2. *Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez*

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz:

E: 3, 4, 5, 6, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 24, 25, 26

GY: 5, 16, 17, 20, 21, 22, 39, 42

L: 4, 5, 10, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 35,36,

V: 2, 9, 10, 11

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését: 5, 10, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 40

Az intézkedés fő céljai a következők:

- a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása,
- a környezet (talaj és víz) állapotának megőrzése és javítása a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával,
- a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés kiküszöbölése, megelőzése,
- a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése.
- a biodiverzitás megőrzése a természetes életkörülményeik között
- a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat, tájgazdálkodás kialakításával
- az agrobiodiverzitás javítása, őshonos és veszélyeztetett kultúrnövény fajták, valamint haszonállataink in situ tartásának ösztönzésével, valamint ex situ módszerek alkalmazásával
- az állattenyésztés és a növénytermesztés arányainak javítása, a külterjes állattartás ösztönzésével
- a minőségi élelmiszerelőállítás elősegítése környezetkímélő gazdálkodási módszerek ösztönzésével
- a kedvezőtlen klímaváltozás elleni küzdelem és alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz, megfelelő termelési szerkezet, földhasználat váltás révén

Hozzájárulás a fókuszterülethez:

Az intézkedés elsősorban az alábbi fókuszterülethez járul hozzá: **(4A-B-C)**. A biológiai sokféleségnek többek között a Natura 2000 területeken, a természeti vagy más specifikus kényszerrel bíró területen és a jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás tekintetében történő helyreállítása, megőrzése és erősítése, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása és megőrzése. A vízgazdálkodás javítása, a műtrágyahasználat és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve, továbbá a talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása.

Az intézkedés hozzájárul még az **(5A-D-E)** fókuszterülethez: a mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása, a mezőgazdaságból származó üvegházhatást okozó gázok csökkentése, a széntárolás és megkötés előmozdítása a mezőgazdaságban.

Hozzájárulás az átfogó célkitűzésekhez:

Innovációs célok:

Nem releváns.

Klímapolitikai és környezeti célok:

A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodásnak és az éghajlatváltozáshoz kapcsolódó fellépésnek a biztosítása.

Az ország jelentős részén szükség van a földhasználat átalakítására és országos, új földhasználati irányok keresésére valamint a térségi prioritások meghatározására (pl.: erózió-érzékeny, belvíz-érzékeny, aszály-érzékeny területek használatának átalakítása, természetközeli gazdálkodási rendszerek visszaállítása). A

termőföldre továbbra is veszélyt jelentenek a talaj minőségét, termőképességét rontó folyamatok (erózió, savanyodás, szikesedés, tömörödés, a negatív tápanyagmérleg), a környezetkímélő, legeltetésre alapozott állattartás alacsony aránya, a környezettudatos gazdálkodás csekély kiterjedése, melyek a fenntarthatóság érvényesítését gátolják. Az AKG kifizetések hozzájárulnak a vidéki területek fejlődéséhez és környezeti szolgáltatásokat nyújtanak a társadalom egészének. Ösztönzik a gazdálkodókat a mezőgazdasági földterületeken a környezet, a táj és a természeti erőforrások fenntartható hasznosításával összeegyeztethető mezőgazdasági termelési módszerek alkalmazására és a genetikai erőforrások megőrzésére.

Az AKG kifizetések alintézkedés kialakításánál kiemelt figyelmet szenteltünk a Magyarországon jellemző agrár-környezetvédelmi problémák csökkentésére, visszaszorítására, illetve olyan környezetbarát gazdálkodási gyakorlat elterjesztésére, amely megelőzi bizonyos környezeti problémák kialakulását, illetve megakadályozza az eseti problémák felerősödését. Ezek révén a negatív folyamatok megállíthatóak, és irányuk pozitív beavatkozás felé irányul.

Ennek megfelelően az alábbi AKG prioritásoknak megfelelő előírások kerültek megfogalmazásra:

Talajvédelem: a különböző talajdegradációs folyamatok (talajerózió, elsavanyodás, talajtömörödés) hatásainak csökkentése különböző agrotechnikai módszerek, illetve a talaj szervesanyag-készletének növelését, pufferkapacitásának és víztározó képességeinek javítását célzó folyamatok alkalmazása révén. A környezetbarát gazdálkodás gyakorlatának elterjesztésével a talaj negatív tápanyagmérlegének egyensúlyba hozása, javuló tápanyag-szolgáltató képessége, vízgazdálkodása is kiemelt célként fogalmazódik meg.

Felszíni és felszín alatti vizek védelme: a földhasználat-váltás elősegítésén, a transzport-folyamatok befolyásolásán, valamint a környezetbarát tápanyag-gazdálkodás és növényvédelem gyakorlatán keresztül a vízbázisok védelme, a vizek jó ökológiai állapotának/potenciáljának megőrzése, helyenként elérése. (Árvíz Irányelv, Víz-Keretirányelv, Országos Vízügytő-gazdálkodási Terv)

Természetvédelem: a mezőgazdasági földhasználat minden ágában (szántóművelés, gyepgazdálkodás, ültetvények) sokszínű, a természetközeli élőhelyek kialakításával és megőrzésével, a természetvédelmi szempontból értékes állat- és növényfajok számára megfelelő táplálkozó-, szaporodási- és pihenőhelyek biztosításával az aktív természetvédelem rendszerének kiterjesztése a cél. A biológiai sokféleség megőrzésének és növelésének fent említett eszközei elsődlegesen a Natura 2000 területek és a Magas Természeti Értékű területek (MTÉ) megőrzését és fejlesztését szolgálják.

Génmegőrzési célok: a különböző gazdálkodási rendszerekben a magas genetikai értéket képviselő és sokszor kihalással/genetikai erózióval fenyegetett mezőgazdasági szempontból értékes növényfajok és állatfajták kiemelt támogatást élveznek. Ezen fajták megőrzése a biodiverzitás fenntartása szempontjából kiemelten szükséges. A génmegőrzés célja az őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának megőrzése, illetve tenyésztésben történő megőrzése a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló kötelező jogszabályok keretein belül, továbbá a mezőgazdasági és élelmezésben kiemelt szerepet betöltő növényfajok genetikai erőforrásainak ex situ és in situ megőrzése, jellemzése, begyűjtése és hasznosítása.

Éghajlatváltozásra való felkészülés: Ösztönözni szükséges a természetkímélő gazdálkodási módokat, azaz a termőhelyi adottságokhoz és a növény igényekhez igazodó technológiákat, a helyi viszonyokhoz alkalmazkodott fajták alkalmazását. El kell kerülni a szántóterületek indokolatlan növekedését, különös tekintettel azokra a területekre, ahol a szántóföldi művelésre a termőhelyi adottságok sem teremtenek lehetőséget (belvizes területek, hullámterek, erózióveszélyes területek). Elő kell segíteni az extenzív földhasználati módszerek (legeltetéses állattartás, ártéri tájgazdálkodás) minél szélesebb körben történő

elterjesztését. A talajművelésnél fontos a víztakarékos technológiák, valamint a növények igényeihez igazított talajművelési módok kiválasztása. Minél kevesebb műveléssel, a talajforgatások számának csökkentésével és mindig „zárt” talajfelülettel törekedni kell a talaj vízkészleteinek megóvására, illetve a csapadék befogadására és a termőrétegben való tárolására. [Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2008-2025) és Program]

A 10.2.2. műveletben résztvevő tétel nem jogosult más állami vagy EU-s kifizetésre, nem jogosult agrár-környezetgazdálkodási és ökológiai gazdálkodási kifizetésre.

8.2.10.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelet típusok szerinti bontásban. Az egyes művelet típusok esetében a támogatható költségek, a támogathatóssági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.10.3.1. 10.1.1. Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések

Alintézkedés:

- 10.1. - agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos kifizetések

8.2.10.3.1.1. A művelet típus leírása

Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések művelet olyan önkéntes alapon működő kifizetési rendszer, amelyben a programban résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében a gazdálkodásuk során többlet tevékenységek elvégzését vállalják.

A támogatás feltétele a vállalt tevékenységek betartása a kötelezettségvállalás 5 éves időtartama alatt.

Az alintézkedés konkrét, ellenőrizhető előírásokra épít, amelyek közvetett, vagy közvetlen hatásuk által érik el az alintézkedés által meghatározott célokat. Az alintézkedés alapját a területhasználat adja, mely tekintetében az alábbi 8 fő kategóriát különböztetjük meg:

Horizontális:

1. Szántó (sz)
2. Gyep (gy)
3. Ültetvény (u)
4. Nádas (n)

Zonális:

5. MTÉ szántó

- a. Tűzokvédelmi területek
- b. Kék vércse-védelmi területek

- c. Alföldi madárvédelemi területek
- d. Hegy- és dombvidéki madárvédelem területek

6. MTÉ gyep

- a. Tűzokvédelmi területek
- b. Alföldi madárvédelemi területek
- c. Hegy- és dombvidéki madárvédelem területek
- d. Nappali lepke-védelmi területek

7. Vízvédelmi célú szántóterületek:

- a. Erózió-érzékeny szántó
- b. Belvíz-érzékeny szántó
- c. Aszály-érzékeny szántó

8. Vízvédelmi célú gyepterületek:

- a) Belvíz-érzékeny gyep

A földhasználati kategóriák mindegyikében az előírások az alábbi két kategóriába tartozhatnak:

- a. **Agrár-környezetgazdálkodási alapsomagok (kötelező):** olyan előírások, amelyek túlmutatnak az 1305/2013/EU rendelet 28. cikk (3) bekezdésében felsorolt egyéb követelményeken.

Ezeket az előírásokat, illetve előírás kombinációkat földhasználati kategóriánként (szántó, gyep, ültetvény, nádas), illetve területi lehatárolás kategóriánként [horizontális (A), zonális (ZA)] kell teljesíteni és a kifizetés nem előírásonként, hanem az összes előírásra vonatkozóan, egy összegben történik.

- a. **Választható előírások (V):** az alapsomagon túli olyan előírások, amelyek különböző környezeti kihívásokat (vetésszerkezeti elvárások, talaj- és vízvédelem, biodiverzitás megőrzése, stb.) kezelnek, és amelyekből a támogatásra jogosultak szabadon választanak.

Tematikus csoportonként (földhasználati kategóriák, illetve területi lehatárolás alapján) amennyiben a választható előírások száma megengedi minimálisan 2 előírást kell választani. A kifizetési összeg előírásonként kerül meghatározásra.

Az előírások elsősorban az alábbi környezet- és természetvédelmi célokat szolgálják:

- Ásványi eredetű trágyák/növényvédőszeres hatékonyabb kezelése, használatuk csökkentése
- Talajtakarás, talajművelési technikák, megóvó talajművelés, természetvédő mezőgazdálkodás
- Lecsapolások visszaszorítása, lápok kezelése, területi vízvisszatartás
- MTÉ szántó- és gyepterületek fenntartása (pl. kaszálási technikák, kézi élőmunka, tarló fennhagyása)

szántóföldeken), extenzív legeltetési gyakorlat bevezetése, szántóföldek gyepterületté alakítása

- A vetésszerkezet változatosságának növelése
- Biodiverzitás megőrzésének támogatása a mezőgazdaságban

A blokk szintű tervezés során az alábbi lehatárolási kategóriák kerülnek figyelembevételre:

- Natura 2000
- MTÉ területek
- Nitrátérzékeny területek
- Erózió-érzékeny területek
- Belvíz veszélyeztetett területek
- Aszály veszélyeztetett területek

8.2.10.3.1.2. A támogatás típusa

A kifizetések a kötelezettségek teljesítéséből fakadó többletköltség és a kieső jövedelem elve alapján kerülnek kiszámításra. A támogatás kizárólag az alábbiakban ismertetett agrár-környezetgazdálkodási alapsomag után egyösszegben és a választható előírások után előírásonkénti összeg alapján kerül kifizetésre. A támogatás öt éven keresztül, évente kerül odaítélésre normatív, területalapú, vissza nem térítendő támogatás formájában.

A támogatási összegek - a gyümölcsös művelési ág almatermésű hagyományos gyümölcsös fenntartása előírás kivételével - egyik esetben sem léphetik túl a 1305/2013/EU rendelet II. mellékletének 28 (8) pontjában meghatározott maximális összegeket

Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések mellett olyan egyéb területalapú kifizetési rendszerek is finanszírozásra kerülnek a Vidékfejlesztési Programból, amelyek hasonló célokat tűznek ki. A kettős finanszírozás elkerülése érdekében az alintézkedés az alábbi kifizetési rendszerekkel került összehangolásra:

- Nem termelő mezőgazdasági beruházások támogatása
- Természeti hátrányokkal érintett területek támogatása
- Natura 2000 gyepterületeken történő kifizetések
- Ökológiai gazdálkodással kapcsolatos kifizetések
- Állatjóléti intézkedés

8.2.10.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 1760/2000/EK rendelet a szarvasmarhák azonosítási és nyilvántartási rendszerének létrehozásáról, továbbá a marhahús és marhahústermékek címkézéséről, valamint a 820/97/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről;
- 2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légköri szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről;
- 21/2004/EK rendelet a juh- és kecskefélék azonosítási és nyilvántartási rendszerének létrehozásáról;
- 2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról;
- 504/2008/EK rendelet a 90/426/EGK és a 90/427/EGK tanácsi irányelvnek a lófélék azonosítási módszereinek tekintetében történő végrehajtásáról;
- 1306/2013/EU rendelet 94. cikke (Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot, Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények tekintetében);

- 1307/2013/EU rendelet 3. fejezete az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra vonatkozóan
- 1308/2013/EU rendelet a zöldség-gyümölcs termelői csoportok és termelői szervezetek támogatása vonatkozásában
- 91/676/EGK irányelv a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről;
- 92/43/EGK irányelv a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről;
- 2000/60/EK irányelv a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról;
- 2009/128/EK irányelv a peszticidek fenntartható használatának elérését célzó közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról;
- 2009/147/EK irányelv a vadon élő madarak védelméről

8.2.10.3.1.4. Kedvezményezettek

Aktív mezőgazdasági termelők

8.2.10.3.1.5. Támogatható költségek

A kifizetés normatív, a költségek nem kerülnek tételesen elszámolásra.

A kifizetés az agrár-környezetgazdálkodási alapsomag után egyösszegben kerül kiszámításra. Ezen felül a kedvezményezett a választható előírások kombinációi után azok számától függően hektáronként részesül kifizetésben. Az eligibility conditions, valamint a referenciaelemek teljesítéséért nem jár kifizetés. Az alapsomag minden előírása túlmutat a referencia elemek által előírt követelményeken.

A kettős finanszírozás elkerülése érdekében azok a kedvezményezettek, akik a zöldség-gyümölcs termelői csoportok támogatásáról szóló 150/2012. (XII.28.) VM rendelet alapján támogatásban részesülnek, ugyanazon tevékenységért nyújtott támogatásra jelen alintézkedés keretében nem jogosultak.

A környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatok (zöldítés) és az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések kapcsolata:

- Magyarország nem kívánta alkalmazni az ekvivalencia lehetőségét az I. pilléres kifizetések vonatkozásában.
- A Bizottság által kiadott útmutató (Technical elements of agri-environment-climate measure in the programming period 2014 – 2020) II. mellékletével összhangban azonosítottuk azokat a gyakorlatokat, amelyeknél kettős finanszírozás kockázat állapítható meg.
- Az állandó gyepterületek fenntartása esetében nem állapítottunk meg kockázatot, hiszen az alintézkedés nem tartalmazza olyan költségek kompenzációját, amelyek a terület állandó gyepeként való fenntartására vonatkoznak.
- Vetésszerkezetre vonatkozóan az alintézkedés tartalmaz a zöldítéshez hasonló természetű előírásokat, ám ezek jóval szigorúbbak, mint a zöldítés követelményei, mert nem csak a termesztett növények számát, hanem azok típusát és a zöldítésnél szigorúbb minimális-maximális arányokat határoznak meg. Az alintézkedésben a vetésszerkezeti előírásokat kizárólag fővetésű növények tekintetében kell értelmezni. Tehát a zöldítés terménydiverzifikációra vonatkozó előírásai és az alintézkedés vetésszerkezeti követelményeinek összefüggésében nem áll fenn a kettős finanszírozás kockázata.
- Az ökológiai fókuszterület esetében az alintézkedés több olyan előírást is tartalmaz, amely a zöldítésben bejelentett ökológiai fókuszterületekkel hasonló természetű (pl. zöldugár, zöldtrágya,

szántóföldi szegély.) A kettős finanszírozás elkerülése érdekében Magyarország azt a megoldást választja, hogy amennyiben az agrár-környezetgazdálkodási kötelezettség hasonló természetű, mint az ökológiai fókuszterület, az adott évben, illetve az adott terület vonatkozásában a kedvezményezett a hasonló természetű előírást nem választhatja EFA elemként a közvetlen kifizetések esetében.

Natura 2000 gyepterületeken történő agrár-környezetgazdálkodási kifizetések:

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati előírások és az AKG gyepgazdálkodási előírásai részben vagy egészben átfednek egymással. Amennyiben a gazdálkodó ugyanarra a területre mindkét típusú támogatást igénybe kívánja venni, ugyanazon előírások betartásáért kétszeresen kerülne támogatásra. A túlkompensáció elkerülése miatt a mindkét helyen szereplő, költségvonzattal járó előírások betartását csak az egyik támogatás keretén belül lehet kompenzálni, ezért a Natura 2000 gyepterület támogatások igénybevétele esetén az ugyanarra a területre vonatkozó AKG támogatások összege csökkentésre kerül a „közös” előírásokra vonatkozó támogatási részösszeggel.

Amennyiben a támogatásra jogosult a támogatott területén az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nem termelő mezőgazdasági beruházásokhoz nyújtandó támogatások feltételeiről szóló pályázati felhívás szerint az AKG-s szántóterületeken tartós zöldugart létesít, gyepet telepít, vagy méhlegelő növénykultúrát létesít, a beruházás területének agrár-környezetgazdálkodási támogatásra való jogosultsága a beruházás megkezdésének évétől megszűnik, a támogatásra jogosultat támogatás-visszafizetési kötelezettség nem terheli.

8.2.10.3.1.6. A támogathatóság feltételei

Eligibility criteria:

- Az alintézkedéssel érintett terület minden művelési ág esetében minimum 1 ha, ültetvény művelési ág esetében a “hagyományos gyümölcsös fenntartása” előírás választása esetén maximum 2 ha. A “hagyományos gyümölcsös fenntartása” előírás szőlőültetvény esetében nem választható.
- Ültetvény művelési ág esetében a “hagyományos gyümölcsös fenntartása” előírás választása kivételével az alintézkedésbe behozott ültetvény életkora a pályázat benyújtásának időpontjában nem lehet több, mint 20 év.
- Zonális előírás felvételére a gazdálkodó csak a fizikai blokk szinten lehatárolt, – MePAR-ban feltüntetett területen, vagy a meghatározott szervektől igazolhatóan – a területi kritériumoknak megfelelő területek tekintetében jogosult.
- A 1305/2013/EU rendelet 28. cikk (1)-(8) bekezdése alapján támogatott terület a 29. cikk alapján nem támogatható.

Commitment:

- A kedvezményezett részt vesz az alintézkedéshez kapcsolódó kötelező képzéseken.
- A kedvezményezett az alintézkedés keretében vállalt előírásokat egyúttal nem választhatja a 1307/2013/EU Rendelet 46. cikke szerinti ökológiai fókuszterület követelményinek teljesítéséhez is.
- Gazdálkodási Napló vezetése.

8.2.10.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

A gazdálkodók kiválasztása pontozási rendszer alapján történik, amely azokat részesíti előnyben, akik nagyobb környezeti vállalásokat tesznek a területeikre. Az előírások mindegyike önálló számértékkel rendelkezik, amely kifejezi az előírás – területi kategóriánként eltérő – környezeti hozzáadott értékét.

A környezeti hozzáadott érték biztosítása érdekében az előírások számértékének minimális küszöbértéke lesz meghatározva, annak érdekében, hogy az előírások kiválasztását ne csupán a kifizetési összeg nagysága irányítsa. (Elképzelhető ugyanis, hogy alacsony kifizetési összegű előírásnak magas környezeti hatása van - így ez magasabb pontszámot kap - de lehet ennek a fordítottja is.) A környezeti hatás számértékét szakértői becsléssel, a többkritériumos csoportos döntéstámogatás módszerével lehet meghatározni.

A választott előírások környezeti értéke a kiválasztási szempontrendszerben szerepet kap, azaz a magasabb környezeti hatást vállaló gazdaságok a források elosztásakor előnyt élveznek.

A kiválasztási kritériumok között a következő elemek szerepelnek:

Általános kiválasztási kritérium, hogy a magasabb környezeti hozzáadott értéket vállaló pályázatok részesüljenek előnyben. Így különösen a

- A választott előírások környezeti hozzáadott értéke;
- A bevont terület környezeti meghatározottsága;

kerül figyelembe vételre.

Előnyben részesülnek továbbá azok a pályázók, akik a bevonni kívánt területek minél nagyobb arányában igazolnak 5 éves földhasználati jogosultságot a kérelem benyújtásakor.

8.2.10.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Hazánk egy tervezési régióinak tekintendő, ebből adódóan a támogatási összegek az ország teljes területére egységesen kerülnek kiszámításra, függetlenül az esetenként fennálló talajtani, vízgazdálkodási vagy egyéb domborzati és klimatikus különbségekre.

A támogatás intenzitása 100% gyep, ültetvény és nádas földhasználati kategória esetében.

Támogatás intenzitás szintje szántóföldi gazdálkodás támogatása esetében:

A kedvezményezett gazdaságának üzemmérete (ha)	Támogatásintenzitás szintje (%)
1 – 300 ha	100%
300,01 – 1200 ha	85%
1200 ha felett	50%

A támogatásintenzitás csökkentésére az alábbi négy tényező alapján került sor:

- A kisebb üzemméret mellett az alintézkedéssel érintett üzemek esetében átlagosan nagyobb az alintézkedéssel érintett terület aránya, ami a költségszerkezetben is megmutatkozik.
- A közvetlen változó költség fajlagos nagysága növekszik az üzemméret növekedésével, viszont a termelési érték és ezáltal a fedezeti hozzájárulás növekedése kisebb mértékű, így indokolt a kompenzáció üzemméret szerinti differenciálása.
- A nagyobb üzemméret mellett a szerveztrágya felhasználás mértéke – a jelentős állattartás okán - jelenleg is nagyobb arányú, így ezen előírás teljesítése kisebb arányú többletköltséget jelent ezen üzemcsoport esetében, ezért indokolt a kompenzáció mértékének csökkentése.
- A nagyobb üzemméretű gazdaságokban a szálas pillangós takarmánynövények aránya – a jelentős állattartás okán – magasabb, így ezen többletkötelezettség teljesítése kisebb többletköltséggel teljesíthető.

Nem elszámolható költségek

A kalkuláció során a változó költségek kerültek figyelembe vételre, a beruházási költségek az AKG támogatáson belül nem kerültek elszámolásra.

Nem tekinthetők elszámolható költségnek az agrár-környezetgazdálkodás során meghatározott „referenciaelemek” előírásaiból felmerülő költségnövekedés és jövedelem kiesés.

Tranzakciós költség:

Jelen alintézkedés támogatási összegeinek kalkulációjában a tranzakciós költségek nem kerültek alkalmazásra.

A támogatási összegeket előírásonként, földhasználati (szántó, gyep, ültetvény, nádas), illetve területi lehatárolás (horizontális, zonális) kategóriánként az alábbi táblázatok tartalmazzák. Szintén az alábbi táblázatokban látható a 808/2014/EU rendelet I. számú melléklet 8. pontja alapján azon referenciaszintek és a szokásos gazdálkodói gyakorlat beazonosítása, amelyeken az alintézkedés előírásai túlmutatnak.

A referenciaszint jogszabályi azonosításakor használt rövidítések:

HMKÁ: Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (GAEC)

JFGK: Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények (SMR)

HMGY: Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat kötelező előírásai (Codes of Good Practice)

NJSZ: Nemzeti jogszabályokban meghatározott egyéb kötelező erejű követelmények

Horizontális szántó földhasználati kategória

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
1	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	2007. évi CXXIX. Törvény 35. §, 36. § (1) ab), 40. § (NJSZ)	Olyan művelési módot alkalmazni, elősegíti a csapadékvizek talajba jutását a meg kell akadályozni a káros vízbőség vagy belvíz kialakulását.	Talajfelszín esetleges károsodása a szükségyszerű mezőgazdasági munkák során.	az alapsomag előírásaira: 40
2	Tilos szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	2007. évi CXXIX. Törvény 49. § (1) d), e) (NJSZ); 50/2001. (IV. 3.) Korm. Rendelet 4. § (2) (NJSZ) 90/2008. (VII. 18.) FVM rendelet 1. § (1) g), h) (NJSZ); 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet 6. § (3); (JFGK1., HMGY)	Hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap csak talajvédelmi tervre alapozott talajvédelmi hatósági engedély birtokában használható fel mezőgazdasági területen.	A felsorolt anyagok alkalmoszerű használata.	
3	Az erózióérzékeny területeken dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka termesztése tilos.	A	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú melléklet (5) (HMKÁ 5)	12%-nál nagyobb lejtésű területen az alábbi kultúrák termesztése tilos: dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka.	12 %-nál kisebb lejtésű erózióérzékeny területeken a felsorolt növényeket termesztik.	

4	Talajvizsgálaton alapuló tápanyaggazdálkodási terv készítése talajtani szakértő bevonásával.	A	2007. évi CXXIX. Törvény 42. § (NJSZ); 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet 6. § (1) (JFGK1, HMGY) 90/2008. (VII. 18.) FVM rendelet 2. § (3) (NJSZ)	A talaj tápanyag-szolgáltatását és a termesztett növények tápanyagigényét figyelembe vevő, környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást kell folytatni. A nitrátérzékeny területen a tápanyag-gazdálkodás tervezése során a kijuttatandó tápanyagok mennyiségének meghatározásakor figyelembe kell venni a talaj tápanyag-ellátottságát, a termesztett növénynek a termőhely adottságaihoz igazított termésszintjéhez tartozó tápanyagigényét. Egyszerűsített talajvédelmi tervet kell készíteni a mezőgazdasági termelés során keletkező nem veszélyes hulladékok termőföldön történő felhasználásának engedélyezésekor.	Nem készül tervszerű tápanyag számítás, talajtani szakértő bevonása nem történik meg.
5	5 év alatt legalább egy alkalommal zöldtrágya termesztése, vagy istállótrágya, vagy baktériumtrágya kijuttatása.	A	2007. évi CXXIX. Törvény 35. §, 39. § (1) e), 42. § (NJSZ)	A talaj tápanyag-szolgáltatását és a termesztett növények tápanyagigényét figyelembe vevő, környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást kell folytatni. A földhasználónak szerves anyagok kijuttatásával kell gondoskodnia a talaj szervesanyag-tartalmának megőrzéséről.	5 éves gyakoriságnál ritkábban alkalmaznak, illetve egyáltalán nem alkalmaznak zöldtrágyázást, vagy istállótrágyázást, vagy baktériumtrágyázást. A műtrágya használat jellemző.

6	Egy tábla maximális mérete 40 ha.	A	1996. évi LIII. Törvény 6. § (2), 7. § (1), 8. § (1) 16. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megóvását. Biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a tartamosságot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét.	Jellemzően nagy kiterjedésű szántóterületek alakultak ki. A szántóterületek háromnegyede 40 ha feletti kiterjedésű.
7	Szűkített növényvédőszer hatóanyag alkalmazása.	A	2008. évi XLVI. Törvény 5. § (3) (JFGK4) 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet 1/A § (3) (JFGK10)	A növényvédelmi tevékenység során tilos a gazdasági növényekre veszélyt nem jelentő szervezetek pusztítása, életterük rombolása, elterjedésük növényvédelmi eszközökkel való akadályozása. A növényvédelmi szempontból hasznos élő szervezetek (beleértve a méheket is) minden fejlődési alakját védeni kell. A felhasznált növényvédő szereknek a védekezéssel elérni kívánt célnak leginkább megfelelőnek kell lenniük és a lehető legkevesebb mellékhatással kell járniuk az emberi egészségre, a nem célszervezetekre és a környezetre.	Engedélyezett növényvédő szerek és hatóanyagok alkalmazása jellemző, bármiféle további korlátozás nélkül.

8	Akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat elvégzése talajtani szakértő bevonásával.	V	59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet 6. § (7) (JFG 1, HMGY)	Nitrátérzékeny területeken a kijuttatandó műtrágya hatóanyag mennyiségét talajvizsgálatokra alapozottan kell meghatározni.	Nitrátérzékeny területeken szűkített talajvizsgálatok elvégztetése jellemző. Nitrátérzékeny területeken kívül nem végeznek talajvizsgálatokat, vagy 5 évnél ritkábban teszik azt meg. A bővített talajvizsgálat elvégztetése nem gyakorlat.	6
9	Középmély lazítás elvégzése 5 év alatt legalább egy alkalommal.	V	2007. évi CXXIX. Törvény 35. §, 36. § (1) ab), 40. § (NJSZ)	Olyan művelési módot kell alkalmazni, amely a talaj szerkezetességének megóvásával, a talajtömörödés megakadályozásával, megszüntetésével elősegíti a csapadékvizek talajba jutását a talaj tömörödésének megelőzésével vagy megszüntetésével meg kell akadályozni a káros vízbőség vagy belvív kialakulását.	A szokásos gazdálkodói gyakorlatot a középmély szántás jelenti. A talajlazítás nem része a szokásos gazdálkodói gyakorlatnak.	7

10	Az alintézkedésbe vont teljes területen - az évelő szántóföldi kultúrák és vetett ugar kivételével - a táblák maximális mérete 5 ha.	V	1996. évi LIII. Törvény 6. § (2), 7. § (1), 8. § (1) 16. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni. A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról. Biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a tartamosságot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét.	Jellemzően nagy kiterjedésű szántóterületek alakultak ki. A szántóterületek háromnegyede 40 ha feletti kiterjedésű.	22
----	--	---	--	---	---	----

11	Pillangós szálas takarmánynövények, azok füves keveréke/illetve zöldugar betakarítása/szárzása során kaszálatlan területet kell hagyni 5-10% térmértékben, táblánként, kaszálásonként változó helyen, a tábla szélével érintkezően legalább 6 méter szélességben.	V	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	Jellemző gyakorlat a teljes termés egy menetben történő betakarítása.	10
12	Pillangós, zöldugar, szálas takarmánykeverék esetén madárbarát kaszálás alkalmazása (kiszorító kaszálás+vadriasztó lánc).	V	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	Nem gyakorlat a madárbarát kaszálási módok alkalmazása.	5

13	Növényvédelmi előrejelzés alkalmazása.	V	2008. évi XLVI. Törvény 5. § (3) (JFGK4); 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet 1/A § (1), (3) (JFGK10);	A növényvédelmi tevékenységet a károsítóra célzottan, térben és időben okszerű módon és eszközzel kell végezni. A védekezésre vonatkozó döntést növényvédelmi előrejelzésre alapozva kell meghozni.	A gyakorlatban növényvédelmi előrejelzés nem ellenőrzött, egyénileg nem szakszerű módon történik, illetve nem történik meg. A jogszabályi előírás összefoglalja, hogy az integrált növényvédelem irányelveinek megvalósításakor mire kell törekedni. Ugyanakkor nem kötelező érvényű, vagyis a gyakorlatban a növényvédelmi előrejelzés alkalmazása elmarad.	1
14	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25 %-án legalább 3 évig, legalább 3 méter szélességben.	V	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	Növényvédőszer-mentes szegélyek, zöldugar, vagy méhlegelő nem kerülnek kialakításra.	11

15	<p>Növényvédőszer mentes tartós zöldugár/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25 %-án legalább 3 évig, legalább 6 méter szélességben.</p>	V	<p>1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)</p>	<p>A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.</p>	<p>Növényvédőszer-mentes szegélyek, zöldugár, vagy méhlegelő nem kerülnek kialakításra.</p>	22
----	--	---	---	--	---	----

16	<p>A vetésszerkezetben évente legalább 15 % szálas pillangós takarmánynövény, valamint legalább 5 % zöldugar tartása (100 ha alatti intézkedésbe vont terület esetén 5 év alatt kell teljesíteni).</p>	V	<p>1996. évi LIII. Törvény 6. § (2), 7. § (1), 8. § (1) 16. § (1), 17. § (1) (NJSZ)</p>	<p>A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni. A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról. A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megővését. A mező-, erdő-, nád-, hal-, vadgazdálkodás során biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a tartamosságot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét.</p>	<p>Jellemzően aránytalan vetésszerkezet a kukorica/búza/napraforgó irányában.</p>	80
----	--	---	---	--	---	----

17	5 év alatt további egy alkalommal zöldtrágya termesztése, vagy istállótrágya, vagy baktériumtrágya kijuttatása.	V	Id.: 5. számú előírás	Id.: 5. számú előírás	Id.: 5. számú előírás	27
18	Ellenőrzött (fémzárolt) szaporítóanyag felhasználása.	V	43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet 1/A § (3) (JFGK10)	Rezisztens vagy toleráns növényfajták, fémzárolt vetőmagok és ellenőrzött szaporítóanyagok használata	A jogszabályi előírás összefoglalja, hogy az integrált növényvédelem irányelveinek megvalósításakor mire kell törekedni. Ugyanakkor nem kötelező érvényű, vagyis a gyakorlatban a szaporítóanyag ellenőrzése nem történik meg.	15

19	Növényvédelmi és talajvédelmi szakirányító bevonása a gazdálkodásba.	V	43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet 1/A § (3) (JFGK10)	A károsítókat megfelelő módszerekkel és rendelkezésre álló eszközökkel folyamatosan figyelni kell. A megfelelő eszközök közé tartoznak a helyszínen végzett megfigyelések, tudományosan megalapozott előrejelzési és korai diagnosztikai rendszerek, továbbá szakirányító javaslatainak felhasználása.	A jogszabályi előírás összefoglalja, hogy az integrált növényvédelem irányelveinek megvalósításakor mire kell törekedni. Ugyanakkor nem kötelező érvényű, vagyis a gyakorlatban a szakirányítók bevonása a gazdálkodásba nem történik meg.	23
20	Forgatás nélküli talajművelés alkalmazása.	V	2007. évi CXXIX. Törvény 35. §, 36. § (1) ab), 40. § (NJSZ)	A földhasználó a termőhely ökológiai adottságaihoz igazodó talajvédő gazdálkodást vagy tevékenységet köteles folytatni.	A gazdálkodói gyakorlat a forgatásos talajművelés. Talajkímélő művelési módok nem elterjedtek.	12

Horizontális gyep földhasználati kategória

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározás	A támogatás mértéke euró/ha
21	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	az alapsomag előírásaira: 48
22	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
23	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, trágya kiszórása tilos.	A	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet.	Hozamfokozás szerves vagy műtrágyával megtörténik.	

24	A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszással kell hasznosítani.	A	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 10/2015. (III. 13.) FM rendelet 2. § b), c) (NJSZ)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. A gyepterület, a hasznosítás szempontjából nemkívánatos fás szárú növényektől mentes kell legyen, rendszeres legeltetés hiányában tárgyév augusztus 31-éig legalább egyszer tisztító kaszálást kell végezni	A gyepterületek egy része gondozatlan.
25	A gyepterület öntözése tilos.	A	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. sz. melléklet 2.1. (HMKÁ 2)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. Öntözési célú vízhasználat csak érvényes vízjogi üzemeltetési engedély alapján végezhető.	Hozamfokozás céljából öntözésre sor kerülhet.

26	Belvív/időszakos vízállás levezetése tilos.	A	1996. évi LIII. törvény, 17. § (3) (NJSZ)	A termőföld hasznosítása, illetve a hasznosításra alkalmatlan területek használata, igénybevétele, meliorációs tervek készítése és végrehajtása, egyéb mezőgazdasági tevékenységek folytatása, valamint a vízgazdálkodás és a vízrendezés során a természetes és természetközeli állapotú vízfelületeket, nádasokat és más vizes élőhelyeket, valamint a mezőgazdasági termelés számára kedvezőtlen termőhelyi adottságú területek természetes növényállományát meg kell őrizni.	Mezőgazdasági termelés számára kedvező területeken a belvív elvezetés megtörténik.
27	Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.	A	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	Éjszakai munkavégzés munkacsúcs idején rendszeres.

28	Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.	A	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet.	Egyéb haszonállatokat (liba) is a gyepre hajtanak.
29	Állategység (legeltethető) megléte: min. 0.2 ÁE/ha.	A	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 10/2015. (III. 13.) FM rendelet 2. § d) (NJSZ)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. Nem állhat fenn a gyepterület olyan helytelen legeltetési módból eredő károsodása (túllegeltetés), amelynek során az állományalkotó fűfélék rövidre rágása és taposás következtében a gyep foltokban kiritkult és a talajfelszín fedetlenné vált.	A gyepterületek egy része gondozatlan.

30	A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át kaszásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.	V	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 29/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet 4. § (1) (JFGK1, 2, JFGK 3); 275/2004. (X. 8.) Korm. Rendelet (JFGK2, JFGK3)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. Natura 2000 gyepterületeken a terület legalább 5, legfeljebb 10%-át – beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is – kaszásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.	Natura 2000 gyepterületen kívül a takarmány egy menetben történő betakarítása jellemző.	16
31	A terület legalább 10, legfeljebb 15%-át kaszásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.	V	ld.: 30. számú előírás	ld.: 30. számú előírás	ld.: 30. számú előírás	32
32	Madárbarát kaszálás/vadriasztó alkalmazása.	V	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet 5. § (1) (JFGK 2, JFGK, 3)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. A kaszálást a kaszálendő terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező. (Natura 2000 gyepterületeken)	Natura 2000 gyepterületen kívül nem gyakorlat a madárbarát kaszálási módok alkalmazása.	5

33	Kaszálási korlátozás időben: Kaszálás június 15. után végezhető.	V	1996. évi LIII. törvény 16. (4) (NJSZ); 269/2007 (X. 18.) Korm. Rendelet 5. § (3) (JFGK 2, JFGK, 3)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. Natura 2000 gyepterületeken a kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti illetékes állami természetvédelmi szervnek.	Natura 2000 gyepterületeken kívül az első kaszálásra általában május elején kerül sor.	16
34	Legeltetési sűrűség min. 0.2 ÁE/ha, max. 1.5 ÁE/ha a gyepek túllegeltetési tilalmának figyelembe vételével.	V	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 10/2015. (III. 13.) FM rendelet 2. § d) (NJSZ)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. Nem állhat fenn a gyepterület olyan helytelen legeltetési módból eredő károsodása (túllegeltetés), amelynek során az állományalkotó fűfélék rövidre rágása és taposás következtében a gyepterület foltokban kiritkult és a talajfelszín fedetlenné vált.	A gyepterületek egy része gondozatlan.	63

Horizontális ültetvény földhasználati kategória

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
35	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	Almatermés űek: 619. Szőlő: 494, Egyéb gyümölcs: 384
36	Tilos szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
37	Talajvizsgálaton alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése talajtani szakértő bevonásával.	A	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	
38	Szűkített növényvédőszer hatóanyag alkalmazása.	A	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	

39	Gyepes talajfelszín esetén kaszálás legalább évente egy alkalommal.	A	1996. évi LIII. törvény 7. § (1) (NJSZ)	A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megóvását.	A sorközöket nem füvesítik, nem művelik.	
40	Akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat elvégzése talajtani szakértő bevonásával.	V	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	6
41	Levélanalízis elvégzése.	V	2007. évi CXXIX. törvény 42. § (NJSZ); 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet 6. § (1) (JFGK1, HMGY)	A talaj tápanyag-szolgáltatását és a termesztett növények tápanyagigényét figyelembe vevő, környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást kell folytatni. A nitrátérzékeny területen a tápanyag-gazdálkodás tervezése során a kijuttatandó tápanyagok mennyiségének meghatározásakor figyelembe kell venni a talaj tápanyag-ellátottságát, a termesztett növénynek a termőhely adottságaihoz igazított termésszintjéhez tartozó tápanyagigényét.	Nem készül tervszerű tápanyag számítás.	22

42	<p>Előrejelzésen - beleértve a szexferomon csapdák legalább 1 db/2 ha sűrűségű V kihelyezését - alapuló növényvédelem alkalmazása.</p>		<p>2008. évi XLVI. törvény 5. § (3) (JFGK 4, JFGK 10); 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet 1/A § (1), (3) (JFGK 10)</p>	<p>A növényvédelmi tevékenységet a károsítóra célzottan, térben és időben okszerű módon és eszközzel kell végezni. A védekezésre vonatkozó döntést növényvédelmi előrejelzésre alapozva kell meghozni. A károsítókat megfelelő módszerekkel és rendelkezésre álló eszközökkel folyamatosan figyelni kell. A megfelelő eszközök közé tartoznak a helyszínen végzett megfigyelések, tudományosan megalapozott előrejelzési és korai diagnosztikai rendszerek, továbbá szakirányító javaslatainak felhasználása.</p>	<p>A gyakorlatban növényvédelmi előrejelzés nem ellenőrzött, egyénileg nem szakszerű módon történik, illetve nem történik meg. Nem alkalmaznak szexferomon csapdákat. A jogszabályi előírás összefoglalja, hogy az integrált növényvédelem irányelveinek megvalósításakor mire kell törekedni. Ugyanakkor nem kötelező érvényű, vagyis a gyakorlatban a csapdák alkalmazása elmarad.</p>	50
----	--	--	---	---	--	----

43	Madárodú kihelyezése: 3 db/ha sűrűségben, kihelyezési útmutató alapján.	V	1996. évi LIII. Törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	A szokásos gazdálkodói gyakorlatnak nem része a madárodúk kihelyezése.	27
44	1 m ² /ha hatékony ízeltlábú bűvőhely kialakítása.	V	1996. évi LIII törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	A szokásos gazdálkodói gyakorlatnak nem része hogy a ragadozó rovarok számára bűvőhelyeket alakítanak ki.	13

45	Hagyományos gyümölcsös fenntartása 30-150 db/ha közötti állománysűrűséggel, tájhonos gyümölcs fajtával (szőlőültetvény esetében ez az előírás nem választható).	V	1996. évi LIII. 7. § (1) (NJSZ)	A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megóvását.	A gazdálkodói gyakorlatban a hagyományos gyümölcsösök kivágásra, felújításra kerülnek, és ezeket intenzív, illetve szuperintenzív ültetvények váltják fel.	137
46	Gyepes talajfelszín fenntartása.	V	Id.: 39. számú előírás	Id.: 39. számú előírás	Id.: 39. számú előírás	28
47	Kaszálási korlátozás időben: Kaszálás június 15. után végezhető.	V	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyepfűpushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet.	Az első kaszálásra általában május elején kerül sor.	11
48	Növényvédelmi és talajvédelmi szakirányító bevonása a gazdálkodásba.	V	Id.: 19. számú előírás	Id.: 19. számú előírás	Id.: 19. számú előírás	45

Horizontális nádas földhasználati kategória

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítás	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
49	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	az alapsomag előírásaira: 50
50	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
51	A nád aratása, és egyéb tevékenység végzése (különösen: szállítás, kihúzás) kizárólag december 1. és február 28. között engedélyezett.	A	1996. évi LIII. Törvény 17. § (3) (NJSZ); 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú melléklet 6.2 (HMKÁ 6)	A termőföld hasznosítása, illetve a hasznosításra alkalmatlan területek használata, igénybevétele, meliorációs tervek készítése és végrehajtása, egyéb mezőgazdasági tevékenységek folytatása, valamint a vízgazdálkodás és a vízrendezés során a természetes és természetközeli állapotú vízfelületeket, nádasokat és más vizes élőhelyeket, valamint a mezőgazdasági termelés számára kedvezőtlen termőhelyi adottságú területek természetes növényállományát meg kell őrizni. Tarló, nád, növényi maradvány valamint gyepek égetése tilos.	A nád aratása és szállítása a gyakorlatban december 1. és március 31. között történik.	

52	A területen nádgazdálkodást kell végezni.	A	1996. évi LIII. Törvény 17. § (3) (NJSZ); 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú melléklet (6.2) (HMKÁ 6)	A termőföld hasznosítása, illetve a hasznosításra alkalmatlan területek használata, igénybevétele, meliorációs tervek készítése és végrehajtása, egyéb mezőgazdasági tevékenységek folytatása, valamint a vízgazdálkodás és a vízrendezés során a természetes és természetközeli állapotú vízfelületeket, nádasokat és más vizes élőhelyeket, valamint a mezőgazdasági termelés számára kedvezőtlen termőhelyi adottságú területek természetes növényállományát meg kell őrizni. Tarló, nád, növényi maradvány valamint gyepek égetése tilos.	A nádas területek egy része elhanyagolt, gondozatlan.
53	A nád rizómájának megsértése tilos.	A	1996. évi LIII. Törvény 17. § (3) (NJSZ); 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú melléklet (6.2) (HMKÁ 6)	A természetes és természetközeli állapotú vízfelületeket, nádasokat és más vizes élőhelyeket, valamint a mezőgazdasági termelés számára kedvezőtlen termőhelyi adottságú területek természetes növényállományát meg kell őrizni. Tarló, nád, növényi maradvány valamint gyepek égetése tilos.	A szokásos gyakorlat alkalmával az aratás során nem hagynak tarlót.

54	A nádas terület 15-20 %-át 2 évente változó helyen aratatlanul kell hagyni.	A	1996. évi LIII. Törvény 17. § (3) (NJSZ); 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú melléklet (6.2) (HMKÁ 6)	A természetes és természetközeli állapotú vízfelületeket, nádasokat és más vizes élőhelyeket, valamint a mezőgazdasági termelés számára kedvezőtlen termőhelyi adottságú területek természetes növényállományát meg kell őrizni. Tarló, nád, növényi maradvány valamint gyepek égetése tilos.	Az adott területen lévő összes nád egy menetben történő betakarítása jellemző.
----	---	---	---	---	--

Magas Természeti Értékű területi lehatárolás, szántó földhasználati kategória, tűzokvédelmi előírásokkal (Zonális)

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
55	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	az alapsomag előírásaira: 366
56	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
57	Az erózióérzékeny területeken dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka termesztése tilos.	A	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	
58	Talajvizsgálaton alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése talajtani szakértő bevonásával.	A	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	
59	5 év alatt legalább egy alkalommal zöldtrágya termesztése, vagy istállótrágya, kijuttatása.	A	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	
60	Egy tábla maximális mérete 40 h	A	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	
61	Szűkített növényvédőszer hatóanyag alkalmazása.	A	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	

62	Tápanyag utánpótlás során a kijuttatott N hatóanyag mértéke nem haladhatja meg a 90 kg/ha értéket.	ZA	59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet 4. § (1) (JFGK1, HMGY)	Nitrátérzékeny területeken az évente mezőgazdasági területre szerves trágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg a 170 kg/ha értéket.	Nitrátérzékeny területeken kívül nincsen korlátozva a kijuttatható hatóanyag mennyiség.
63	Tilos az öntözés.	ZA	2007. évi CXXIX. Törvény 50. § (2) e) (NJSZ); 90/2008. (VII. 18.) FVM rendelet 1. § (1) f) (NJSZ); 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú melléklet (2.1) (HMKÁ 2)	Öntözési célú vízhasználat csak érvényes vízjogi üzemeltetési engedély alapján talajvédelmi tervre alapozottan végezhető, a talajvédelmi hatóság engedélyéhez kötött tevékenység.	A szükséges engedélyeztetés alapján öntözés történik, amely az alintézkedés ezen területi lehatárolásánál nem kívánatos.
64	Március 1. és július 31. között napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.	ZA	996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	Éjszakai munkavégzés munkacsúcs idején rendszeres.

65	Fokozottan védett, földön fészkelő madarak fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén, azt haladéktalanul jelenteni kell az illetékes állami természetvédelmi szervnek. A megtalált fészkek körül min. 1 ha védőzóna kialakítása.	ZA	1996. évi LII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	Nincs bejelentési kötelezettség, nem alakítanak ki védőzónát madarak fészkei sérülhetnek.
66	Pillangós szálas takarmánynövények, azok füves keveréke/illetve zöldugar betakarítása/szárzúzása során kaszátlan területet kell hagyni 5-10% térmértékben, táblánként, kaszálásenként változó helyen, a tábla szélével érintkezően legalább 6 méter szélességben.	ZA	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás
67	Pillangós, zöldugar, szálas takarmánykeverék esetén madárbarát kaszálás alkalmazása (kiszorító kaszálás+vadriasztó lánc).	ZA	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás

68	A július 31-e előtt végzett kaszálás/szárzúzás megkezdése előtt legalább 5 munkanappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.	ZA	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	A takarmány érettségi fokának megfelelő betakarítás jellemző, hatósági kontroll nélkül.
69	Kaszálás/szárzúzás/silózás legkorábbi időpontja július 1, kivéve a Békés-Csanádi Hát, a Dévaványa környéke és Kis-Sárrét MTÉT területét, ahol a legkorábbi időpont június 15.	ZA	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	A takarmány érettségi fokának megfelelő betakarítás jellemző.
70	A tábla szélein legalább 6 méter széles növényvédőszer-mentes táblaszegélyt kell hagyni.	ZA	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	Növényvédőszer-mentes szegélyek nem kerülnek kialakításra.

71	Rovarölő szerek nem alkalmazhatóak, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.	ZA	2008. évi XLVI. Törvény 5. § (6) (JFGK 4, JFGK 10) 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet 5. § (3) (JFGK 10)	Engedélyköteles terméket Magyarországon csak az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv által kiadott engedély alapján lehet forgalomba hozni és felhasználni. A növényvédő szert a forgalmazás és a felhasználás szempontjából a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal I., II. és III. forgalmi kategóriába kell sorolja.	Engedélyezett rovarölő szerek rendszeres alkalmazása jellemző.
72	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.	ZA	2008. évi XLVI. Törvény 5. § (6) (JFGK 4, JFGK 10) 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet 5. § (3) (JFGK 10)	Engedélyköteles terméket Magyarországon csak az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv által kiadott engedély alapján lehet forgalomba hozni és felhasználni. A növényvédő szert a forgalmazás és a felhasználás szempontjából a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal I., II. és III. forgalmi kategóriába kell sorolja.	Engedélyezett rágcsálószeres rendszeres alkalmazása jellemző.

73	<p>A támogatási időszak 5 éve alatt a az előírás sorral érintett teljes területen évelő növénykultúrák (szálas pillangós takarmánynövények, azok füves keveréke, zöldugar, illetve ideiglenes gyp) termesztése, vagy a következő vetésszerkezet évenkénti betartása fővetésű növények tekintetében: legalább 20% kalászos gabona, legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény (évelő szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugar, legalább 10 % őszi káposztarepce, legfeljebb 20% egyéb kultúra (100 ha alatti intézkedésbe vont terület esetén 5 év alatt kell teljesíteni).</p>	ZA	<p>1996. évi LII. Törvény 6. § (2), 7. § (1), 8. § (1) 16. § (1), 17. § (1) (NJSZ)</p>	<p>A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni. A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról. A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megóvását. A mező-, erdő-, nád-, hal-, vadgazdálkodás során biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a tartamosságot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét.</p>	<p>Jellemzően aránytalan vetésszerkezet a kukorica/búza/napraforgó irányában.</p>
----	---	----	--	--	---

74	<p>Repce esetén a teljes repceterületnek az illetékes állami természetvédelmi szerv által kijelölt legalább 5 legfeljebb 10 %-án a madarak téli táplálékának biztosítása érdekében téli hóeltakarítás.</p>	ZA	<p>1996. évi LIII. Törvény 6. § (2), 7. § (1), 8. § (1) 16. § (1), 17. § (1) (NJSZ)</p>	<p>A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni. A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról. A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megóvását. A mező-, erdő-, nád-, hal-, vadgazdálkodás során biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a tartamosságot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét.</p>	<p>A hóeltakarítás nem jellemző, a hóborítás miatt a madarak tápláléka nem biztosított.</p>
----	--	----	---	--	---

75	A talajfelszín megsértésével járó gépi munkavégzés április 15. és július 15. között nem végezhető, kivéve a betakarítás utáni tarlóhántást.	ZA	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	Jellemző a talajmunkák (pl. mechanikai gyomirtás) végzése a fészkelési időszakban.
76	Évelő növénykultúrák, kalászos gabonák, és zöldugar termesztése során növényvédőszeres és műtrágya kijuttatása április 15. és július 1. között nem megengedett.	ZA	2008. évi XLVI. Törvény 5. § (6) (JFGK 4, JFGK 10); 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet 5. § (3) (JFGK 10)	Engedélyköteles terméket Magyarországon csak az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv által kiadott engedély alapján lehet forgalomba hozni és felhasználni. A növényvédő szert a forgalmazás és a felhasználás szempontjából a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal I., II. és III. forgalmi kategóriába kell sorolnia.	A növényvédőszeres és műtrágya kijuttatása ebben az időszakban nem korlátozott, ezért kijuttatásuk alkalmasságuk megőrzésére történik.

77	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos, melynek területe - a vonatkozó kezelési szabályok betartása mellett - az adott kultúra kiterjedésébe beleszámítható.	ZA	1996. évi LIII. törvény, 17. § (3) (NJSZ)	A termőföld hasznosítása, illetve a hasznosításra alkalmatlan területek használata, igénybevétele, meliorációs tervek készítése és végrehajtása, egyéb mezőgazdasági tevékenységek folytatása, valamint a vízgazdálkodás és a vízrendezés során a természetes és természetközeli állapotú vízfelületeket, nádasokat és más vizes élőhelyeket, valamint a mezőgazdasági termelés számára kedvezőtlen termőhelyi adottságú területek természetes növényállományát meg kell őrizni.	Mezőgazdasági termelés számára kedvező területeken a belvíz elvezetés megtörténik.	
78	Akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat elvégzése talajtani szakértő bevonásával.	V	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	6
79	Az alintézkedésbe vont teljes területen - az évelő szántóföldi kultúrák és vetett ugar kivételével - a táblák maximális mérete 5 ha.	V	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	2
80	Kaszálás/szárzúzás/silózás legkorábbi időpontja július 15, kivéve a Békés-Csanádi Hát, a Dévaványa környéke és Kis-Sárrét MTÉT területét, ahol a legkorábbi időpont július 1.	V	ld.: 69. számú előírás	ld.: 69. számú előírás	ld.: 69. számú előírás	22

81	Növényvédelmi előrejelzés alkalmazása.	V	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	1
82	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25 %-án legalább 3 évig, legalább 3 m szélességben.	V	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	11
83	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25 %-án legalább 3 évig, legalább 6 m szélességben.	V	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	22

Magas Természeti Értékű területi lehatárolás, szántó földhasználati kategória, kék vércse védelmi előírásokkal (Zonális)

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
84	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	az alapsoma g előírásaira: 344
85	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
86	Az erózióérzékeny területeken dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka termesztése tilos.	A	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	
87	Talajvizsgálaton alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése talajtani szakértő bevonásával.	A	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	
88	5 év alatt legalább egy alkalommal zöldtrágya termesztése, vagy istállótrágya, kijuttatása.	A	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	
89	Egy tábla maximális mérete 40 ha	A	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	

90	Szűkített növényvédőszer hatóanyag alkalmazása.	A	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás
91	Tápanyag utánpótlás során a kijuttatott N hatóanyag mértéke nem haladhatja meg a 90 kg/ha értéket.	ZA	ld.: 62. számú előírás	ld.: 62. számú előírás	ld.: 62. számú előírás
92	Tilos az öntözés.	ZA	ld.: 63. számú előírás	ld.: 63. számú előírás	ld.: 63. számú előírás
93	Március 1. és július 31. között napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.	ZA	ld.: 64. számú előírás	ld.: 64. számú előírás	ld.: 64. számú előírás
94	Fokozottan védett, földön fészkelő madarak fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén, azt haladéktalanul jelenteni kell az illetékes állami természetvédelmi szervnek. A megtalált fészek körül min. 1 ha védőzóna kialakítása.	ZA	ld.: 65. számú előírás	ld.: 65. számú előírás	ld.: 65. számú előírás

95	Pillangós szálas takarmánynövények, azok füves keveréke, valamint zöldugar kaszálása/szárzúzása táblánként eltérő napokon történjen.	ZA	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	Betakarításkor nincs időbeni differenciálás, általában egy menetben történik, ezért a madarak fészkei sérülhetnek.
96	Pillangós szálas takarmánynövények, azok füves keveréke/illetve zöldugar betakarítása/szárzúzása során kaszátlan területet kell hagyni 5-10% térmértékben, táblánként, kaszálásonként változó helyen, a tábla szélével érintkezően legalább 6 méter szélességben.	ZA	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás
97	Pillangós, zöldugar, szálas takarmánykeverék esetén madárbarát kaszálás alkalmazása (kiszorító kaszálás+vadriasztó lánc).	ZA	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás

98	A július 31-e előtt végzett kaszálás/szárzúzás megkezdése előtt legalább 5 munkanappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.	ZA	ld.: 68. számú előírás	ld.: 68. számú előírás	ld.: 68. számú előírás
99	A szálas pillangós takarmánynövények, azok füves keverékei, valamint a zöldugar első kaszálását a teljes területük legalább 50%-án május 31-ig el kell végezni.	ZA	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	A takarmány érettségi fokának megfelelő betakarítás jellemző.

100	5 ha-nál nagyobb tábla esetén minden kaszálásnál, szárazzásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50 % kaszálásának befejezését követően a másik 50% kaszálását/szárazzását csak 10 nappal később lehet elkezdeni.	ZA	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	Betakarításkor nincs időbeni differenciálás, általában egy menetben történik.
101	A tábla szélein legalább 6 méter széles növényvédőszer-mentes táblaszegélyt kell hagyni.	ZA	ld.: 70. számú előírás	ld.: 70. számú előírás	ld.: 70. számú előírás
102	Rovarölő szerek nem alkalmazhatóak.	ZA	ld.: 71. számú előírás	ld.: 71. számú előírás	ld.: 71. számú előírás
103	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.	ZA	ld.: 72. számú előírás	ld.: 72. számú előírás	ld.: 72. számú előírás

104	<p>Évelő növénykultúrák (szálas pillangós takarmánynövények, azok füves keveréke, zöldugar, illetve ideiglenes gyp) termesztése, vagy 5 év alatt a következő vetésszerkezet betartása fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% évelő szálas pillangós takarmánynövény (évelő szálas pillangósok, vagy azok keveréke illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugar, egyéb kultúra legfeljebb 20 %.</p>	ZA	<p>1996. évi LIII. Törvény 6. § (2), 7. § (1), 8. § (1) 16. § (1), 17. § (1) (NJSZ)</p>	<p>A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni. A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról. A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használatát és fejlesztését során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megőrzését. A mező-, erdő-, nád-, hal-, vadgazdálkodás során biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a tartamosságot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét.</p>	<p>Jellemzően aránytalan vetésszerkezet a kukorica/búza/napraforgó irányában.</p>
-----	--	----	---	---	---

105	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos, melynek területe - a vonatkozó kezelési szabályok betartása mellett - az adott kultúra kiterjedésébe beleszámítható.	ZA	ld.: 77. számú előírás	ld.: 77. számú előírás	ld.: 77. számú előírás	
106	Akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat elvégzése talajtani szakértő bevonásával.	V	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	6
107	Az alintézkedésbe vont teljes területen - az évelő szántóföldi kultúrák és vetett ugar kivételével - a táblák maximális mérete 5 ha.	V	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	22
108	Növényvédelmi előrejelzés alkalmazása.	V	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	1
109	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25 %-án legalább 3 évig, legalább 3 m szélességben.	V	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	11
110	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25 %-án legalább 3 évig, legalább 6 m szélességben.	V	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	22

Magas Természeti Értékű területi lehatárolás, szántó földhasználati kategória, alföldi madárvédelmi előírásokkal (Zonális)

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
111	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	az alapcsomag előírásaira: 345
112	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
113	Az erózióérzékeny területeken dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka termesztése tilos.	A	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	
114	Talajvizsgálaton alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése talajtani szakértő bevonásával.	A	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	
115	5 év alatt legalább egy alkalommal zöldtrágya termesztése, vagy istállótrágya, kijuttatása.	A	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	
116	Egy tábla maximális mérete 40 ha.	A	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	
117	Szűkített növényvédőszer hatóanyag alkalmazása.	A	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	
118	Tápanyag utánpótlás során a kijuttatott N hatóanyag mértéke nem haladhatja meg a 90 kg/ha értéket.	ZA	ld.: 62. számú előírás	ld.: 62. számú előírás	ld.: 62. számú előírás	

119	Tilos az öntözés.	ZA	ld.: 63. számú előírás	ld.: 63. számú előírás	ld.: 63. számú előírás
120	Március 1. és július 31. között napnyugtától napkelteig gépi munkavégzés tilos.	ZA	ld.: 64. számú előírás	ld.: 64. számú előírás	ld.: 64. számú előírás
121	Fokozottan védett, földön fészkelő madarak fészkének, fiókáinak megtalálása esetén, azt haladéktalanul jelenteni kell az illetékes állami természetvédelmi szervnek. A megtalált fészkek körül min. 1 ha védőzóna kialakítása.	ZA	ld.: 65. számú előírás	ld.: 65. számú előírás	ld.: 65. számú előírás
122	Pillangós szálas takarmánynövények, azok füves keveréke/illetve zöldugar betakarítása/szárzúzása során kaszátlan területet kell hagyni 5-10% térmértékben, táblánként, kaszálásonként változó helyen, a tábla szélével érintkezően legalább 6 méter szélességben.	ZA	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás
123	Pillangós, zöldugar, szálas takarmánykeverék esetén madárbarát kaszálás alkalmazása (kiszorító kaszálás+vadriasztó lánc).	ZA	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás
124	A július 31-e előtt végzett kaszálás/szárzúzás megkezdése előtt legalább 5 munkanappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.	ZA	ld.: 68. számú előírás	ld.: 68. számú előírás	ld.: 68. számú előírás

125	A teljes szálas pillangós takarmánynövény, azok füves keveréke, valamint a zöldugar vetésterület legfeljebb 50%-án az illetékes állami természetvédelmi szerv írásos formában kíméleti területet jelölhet ki, ahol csak július 1. után folytatható betakarítás/szárzúzás.	ZA	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	A takarmány érettségi fokának megfelelő betakarítás jellemző, hatósági kontroll nélkül.
126	A tábla szélein legalább 6 méter széles növényvédőszer-mentes táblaszegélyt kell hagyni.	ZA	ld.: 70. számú előírás	ld.: 70. számú előírás	ld.: 70. számú előírás
127	Rovarölő szerek nem alkalmazhatóak, kivéve a repce, a mustár, illetve olajretek rovarirtását.	ZA	ld.: 71. számú előírás	ld.: 71. számú előírás	ld.: 71. számú előírás
128	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.	ZA	ld.: 72. számú előírás	ld.: 72. számú előírás	ld.: 72. számú előírás
129	Növényvédőszeres és műtrágya kijuttatás május 1. és június 15. között nem megengedett.	ZA	2008. évi XLVI. Törvény 5. § (6) (JFGK 4, JFGK 10); 43/2010. (IV. 23. FVM rendelet 5. § (3) (JFGK 10)	Engedélyköteles terméket Magyarországon csak az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv által kiadott engedély alapján lehet forgalomba hozni és felhasználni. A növényvédő szert a forgalmazás és a felhasználás szempontjából a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal I., II. és III. forgalmi kategóriába kell sorolja.	A növényvédőszeres és műtrágya kijuttatása ebben az időszakban nem korlátozott, ezért kijuttatásuk alkalmasszerűen megtörténik.

130	<p>A támogatási időszak 5 éve alatt a az előírás soral érintett teljes területen évelő növénykultúrák (szálas pillangós takarmánynövények, azok füves keveréke, zöldugar, illetve ideiglenes gyep) termesztése, vagy a következő vetésszerkezet betartása fővetésű növények tekintetében: legalább 20% kalászos gabona, legalább 20% évelő szálas pillangós takarmánynövény (évelő szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 20% zöldugar, egyéb kultúra legfeljebb 30 %.</p>	ZA	<p>1996. évi LIII. Törvény 6. § (2), 7. § (1), 8. § (1) 16. § (1),17. § (1) (NJSZ)</p>	<p>A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni. A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról. A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megóvását. A mező-, erdő-, nád-, hal-, vadgazdálkodás során biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a tartamosságot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét.</p>	<p>Jellemzően aránytalan vetésszerkezet a kukorica/búza/napraforgó irányában.</p>
-----	---	----	--	--	---

131	Repce esetén a teljes repceterületnek az illetékes állami természetvédelmi szerv által kijelölt legalább 5 legfeljebb 10 %-án a madarak téli táplálékának biztosítása érdekében téli hóeltakarítás.	A	ld.: 74. számú előírás	ld.: 74. számú előírás	ld.: 74. számú előírás	
132	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos, melynek területe - a vonatkozó kezelési szabályok betartása mellett - az adott kultúra kiterjedésébe beleszámítható.	ZA	ld.: 77. számú előírás	ld.: 77. számú előírás	ld.: 77. számú előírás	
133	Akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat elvégzése talajtani szakértő bevonásával.	V	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	6
134	Az alintézkedésbe vont teljes területen - az évelő szántóföldi kultúrák és vetett ugar kivételével - a táblák maximális mérete 5 ha.	V	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	22
135	Növényvédelmi előrejelzés alkalmazása.	V	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	1

136	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25 %-án legalább 3 évig, legalább 3 m szélességben.	V	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	11
137	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25 %-án legalább 3 évig, legalább 6 m szélességben.	V	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	22
138	Évelő növénykultúrák, kalászos gabonák, és zöldugar termesztése során növényvédőszeres és műtrágya kijuttatása április 15. és július 1. között nem megengedett.	V	ld.: 76. számú előírás	ld.: 76. számú előírás	ld.: 76. számú előírás	11

Magas Természeti Értékű területi lehatárolás, szántó földhasználati kategória, hegy- és dombvidéki madárvédelmi előírásokkal (Zonális)

Sor-szám	Az alintézkedés előírása	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
139	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	az alapsomaga előírásaira: 272
140	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
141	Az erózióérzékeny területeken dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka termesztése tilos.	A	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	
142	Talajvizsgálaton alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése talajtani szakértő bevonásával.	A	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	
143	5 év alatt legalább egy alkalommal zöldtrágya termesztése, vagy istállótrágya, kijuttatása.	A	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	
144	Egy tábla maximális mérete 40 ha.	A	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	
145	Szűkített növényvédőszer hatóanyag alkalmazása.	A	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	
146	Tápanyag utánpótlás során a kijuttatott N hatóanyag mértéke nem haladhatja meg a 90 kg/ha értéket.	ZA	ld.: 62. számú előírás	ld.: 62. számú előírás	ld.: 62. számú előírás	

147	Tilos az öntözés.	ZA	ld.: 63. számú előírás	ld.: 63. számú előírás	ld.: 63. számú előírás
148	Március 1. és július 31. között napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés tilos.	ZA	ld.: 64. számú előírás	ld.: 64. számú előírás	ld.: 64. számú előírás
149	Fokozottan védett, földön fészkelő madarak fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén, azt haladéktalanul jelenteni kell az illetékes állami természetvédelmi szervnek. A megtalált fészkek körül min. 1 ha védőzóna kialakítása.	ZA	ld.: 65. számú előírás	ld.: 65. számú előírás	ld.: 65. számú előírás
150	Pillangós szálas takarmánynövények, azok füves keveréke/illetve zöldugar betakarítása/szárzúzása során kaszálatlan területet kell hagyni 5-10% térmértékben, táblánként, kaszálásonként változó helyen, a tábla szélével érintkezően legalább 6 méter szélességben.	ZA	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás
151	Pillangós, zöldugar, szálas takarmánykeverék esetén madárbarát kaszálás alkalmazása (kiszorító kaszálás+vadriasztó lánc).	ZA	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás

152	A július 31-e előtt végzett kaszálás/szárzúzás megkezdése előtt legalább 5 munkanappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon, illetve e-mail címen be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.	ZA	ld.: 68. számú előírás	ld.: 68. számú előírás	ld.: 68. számú előírás
153	A tábla szélein legalább 3 méter széles növényvédőszer-mentes táblaszegélyt kell hagyni.	ZA	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	Növényvédőszer-mentes szegélyek nem kerülnek kialakításra.
154	Rovarölő szerek nem alkalmazhatóak.	ZA	ld.: 71. számú előírás	ld.: 71. számú előírás	ld.: 71. számú előírás
155	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.	ZA	ld.: 72. számú előírás	ld.: 72. számú előírás	ld.: 72. számú előírás

156	<p>A támogatási időszak 5 éve alatt a az előírás sorral érintett teljes területen évelő növénykultúrák (szálas pillangós takarmánynövények, azok füves keveréke, zöldugar, illetve ideiglenes gyepek) termesztése, vagy a 5 év alatt a következő vetésszerkezet betartása fővetésű növények tekintetében: legalább 30% kalászos gabona, legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény (évelő szálas pillangósok, vagy azok keveréke, illetve füves keveréke), legalább 10% zöldugar, legfeljebb 25% egyéb kultúra.</p>	ZA	<p>1996. évi LIII. Törvény 6. § (2), 7. § (1), 8. § (1) 16. § (1), 17. § (1) (NJSZ)</p>	<p>A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megővése érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni. A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról. A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használatát és fejlesztését során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megőrzését. A mező-, erdő-, nád-, hal-, vadgazdálkodás során biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a tartamosságot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét.</p>	<p>Jellemzően aránytalan vetésszerkezet a kukorica/búza/napraforgó irányában.</p>
-----	--	----	---	---	---

157	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos, melynek területe - a vonatkozó kezelési szabályok betartása mellett - az adott kultúra kiterjedésébe beleszámítható.	ZA	ld.: 77. számú előírás	ld.: 77. számú előírás	ld.: 77. számú előírás	
158	Akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat elvégzése talajtani szakértő bevonásával.	V	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	6
159	Az alintézkedésbe vont teljes területen - az évelő szántóföldi kultúrák és vetett ugar kivételével - a táblák maximális mérete 5 ha.	V	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	22
160	Növényvédelmi előrejelzés alkalmazása.	V	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	1
161	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25%-án legalább 3 évig, legalább 3 m szélességben.	V	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	11
162	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25%-án legalább 3 évig, legalább 6 m szélességben.	V	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	22

Szántó földhasználati kategória erózió érzékeny területi lehatárolással (zonális)

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
163	Vizzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	az alapsomaga előírásaira: 96
164	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
165	Az erózióérzékeny területeken dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka termesztése tilos.	A	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	
166	Talajvizsgálaton alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése talajtani szakértő bevonásával.	A	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	
167	5 év alatt legalább egy alkalommal zöldtrágya termesztése, vagy istállótrágya, kijuttatása.	A	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	
168	Egy tábla maximális mérete 40 ha	A	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	
169	Szűkített növényvédőszer hatóanyag alkalmazása.	A	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	

170	Tavaszi vetésű növények esetén talajtakarás biztosítása takarónövényekkel, vagy tarló fennhagyással legalább február 28-ig.	ZA	2007. évi CXXIX. Törvény 36. § (1) aa) (NJSZ); 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú melléklet 4. (HMKÁ 4)	A földhasználó erózióval veszélyeztetett területen a víz- és szélerózió (a továbbiakban: erózió) megakadályozása érdekében köteles szántó művelési ágú földrésztelen a talajfedettséget szolgáló növényeket természetni. Fenn kell tartani a minimális talajborítást a nyári és őszi betakarítású kultúrák lekerülése után, őszi kultúra vetésével, vagy a tarló október 30-ig történő megőrzésével vagy legfeljebb sekély tarlólántás és ápolás, illetve középmély, vagy mély talajlazítás elvégzésével, vagy másodvetésű takarónövény termesztésével.	Takarónövények alkalmazása nem gyakorlat. Amennyiben van talajtakarás az február 28. előtt megszüntetésre kerül, a tarlót csak október 30-ig tartják fenn.
171	Erózióérzékeny területen a 20 ha-nál nagyobb táblák esetén szintvonal mentén történő művelés.	ZA	2007. évi CXXIX. Törvény 36. § (1) ac) (NJSZ)	A földhasználó erózióval veszélyeztetett területen a víz- és szélerózió megakadályozása érdekében köteles szántó művelési ágú földrésztelen szintvonalas művelést folytatni.	Az erózió veszélyének a magítélése a gyakorlatban szubjektív, a helytelen művelési módok alkalmazása általában csak a terület visszafordíthatatlan károsodását követően válik nyilvánvalóvá.
172	Tilos az öntözés.	ZA	ld.: 63. számú előírás	ld.: 63. számú előírás	ld.: 63. számú előírás

173	Partvonallal közvetlenül érintkező táblák esetén a partvonallal érintkezően legalább 12 méter szélességű füves mezsgye fenntartása.	ZA	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú melléklet 1. (HMKÁ 1); 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet 5. § (1); (JFGK1, HMGY)	Nem juttatható ki műtrágya a MePAR-ban grafikusán megjelölt felszíni vizek partvonalától mért 2 méteres sávban, szervestrágya, a MePAR-ban grafikusán megjelölt 5000 négyzetméter feletti állóvizek partvonalától mért 20 méteres sávban, a völgyzáró gátas halastavak esetében a partvonalától mért 5 méteres sávban, a MePAR-ban grafikusán megjelölt egyéb felszíni vízfolyások partvonalától mért 5 méteres sávban, azzal, hogy a védőtávolság 3 méterre csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 méternél nem szélesebb és 1 ha-nál kisebb területű.	A gyakorlatban füves mezsgyék nem kerülnek kialakításra, erre vonatkozó egyéb jogszabályi kötelezettség nincs.	
174	A vetésszerkezetben a kapás növények aránya legfeljebb 20% lehet.	ZA	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú melléklet (5) (HMKÁ 5)	12%-nál nagyobb lejtésű területen az alábbi kultúrák termesztése tilos: dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka.	Egyéb kapás növények (pl. kukorica) termesztése megengedett, és jellemző, aránytalan vetésszerkezetben.	
175	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos, melynek területe - a vonatkozó kezelési szabályok betartása mellett - az adott kultúra kiterjedésébe beleszámítható.	ZA	Id.: 77. számú előírás	Id.: 77. számú előírás	Id.: 77. számú előírás	
176	Akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat elvégzése talajtani szakértő bevonásával.	V	Id.: 8. számú előírás	Id.: 8. számú előírás	Id.: 8. számú előírás	6

177	Az alintézkedésbe vont teljes területen - az évelő szántóföldi kultúrák és vetett ugar kivételével - a táblák maximális mérete 5 ha.	V	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	22
178	Pillangós szálas takarmánynövények, azok füves keveréke/illetve zöldugar betakarítása/szárzúzása során kaszálatlan területet kell hagyni 5-10% termértékben, táblánként, kaszálásonként változó helyen, a tábla szélével érintkezően legalább 6 méter szélességben.	V	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás	10
179	Pillangós, zöldugar, szálas takarmánykeverék esetén madárbarát kaszálás alkalmazása (kiszorító kaszálás+vadriasztó lánc).	V	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás	5
180	Növényvédelmi előrejelzés alkalmazása.	V	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	1
181	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25%-án legalább 3 évig, legalább 3 m szélességben.	V	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	11
182	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25%-án legalább 3 évig, legalább 6 m szélességben.	V	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	22
183	A vetésszerkezetben évente legalább 15% szálas pillangós takarmánynövény, valamint legalább 5% zöldugar tartása (100 ha alatti intézkedésbe vont terület esetén 5 év alatt kell teljesíteni).	V	ld.: 16. számú előírás	ld.: 16. számú előírás	ld.: 16. számú előírás	80

184	A vetésszerkezetben évente legalább 20% szálaspillangós takarmánynövény, valamint legalább 20% zöldugar tartása.	V	1996. évi LIII. Törvény 6. § (2), 7. § (1), 8. § (1) 16. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni. A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról. A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megóvását. A mező-, erdő-, nád-, hal-, vadgazdálkodás során biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a tartamosságot, a természetkímélő módszerek alkalmazását és a biológiai sokféleség védelmét.	Erózió érzékeny területen különösen fontos talajborítottság a vetésszerkezet szempontjából a gyakorlatban nem kerül figyelembe vételre.	130
-----	--	---	--	---	---	-----

Szántó földhasználati kategória belvíz érzékeny területi lehatárolással (zonális)

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
185	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	az alapsomag előírásaira: 76
186	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
187	Az erózióérzékeny területeken dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka termesztése tilos.	A	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	
188	Talajvizsgálaton alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése talajtani szakértő bevonásával.	A	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	
189	5 év alatt legalább egy alkalommal zöldtrágya termesztése, vagy istállótrágya, kijuttatása.	A	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	
190	Egy tábla maximális mérete 40 ha.	A	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	
191	Szűkített növényvédőszer hatóanyag alkalmazása.	A	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	
192	Tavaszi vetésű növények esetén talajtakarás biztosítása takarónövényekkel, vagy tarló fennhagyással legalább február 28-ig.	ZA	ld.: 170. számú előírás	ld.: 170. számú előírás	ld.: 170. számú előírás	

193	Középmély lazítás elvégzése 5 év alatt legalább egy alkalommal.	ZA	ld.: 9. számú előírás	ld.: 9. számú előírás	ld.: 9. számú előírás	
194	Tilos az öntözés.	ZA	ld.: 63. számú előírás	ld.: 63. számú előírás	ld.: 63. számú előírás	
195	Partvonallal közvetlenül érintkező táblák esetén a partvonallal érintkezően legalább 12 méter szélességű füves mezsgye fenntartása.	ZA	ld.: 173. számú előírás	ld.: 173. számú előírás	ld.: 173. számú előírás	
196	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos, melynek területe - a vonatkozó kezelési szabályok betartása mellett - az adott kultúra kiterjedésébe beleszámítható.	ZA	ld.: 77. számú előírás	ld.: 77. számú előírás	ld.: 77. számú előírás	
197	Akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat elvégzése talajtani szakértő bevonásával.	V	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	6
198	Az alintézkedésbe vont teljes területen - az évelő szántóföldi kultúrák és vetett ugar kivételével - a táblák maximális mérete 5 ha.	V	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	22
199	Pillangós szálás takarmánynövények, azok füves keveréke/illetve zöldugar betakarítása/szárzúzása során kaszálatlan területet kell hagyni 5-10% térmértékben, táblánként, kaszálásonként változó helyen, a tábla szélével érintkezően legalább 6 méter szélességben.	V	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás	10
200	Pillangós, zöldugar, szálás takarmánykeverék esetén madárbarát kaszálás alkalmazása (kiszorító kaszálás+vadriasztó lánc).	V	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás	5

201	Növényvédelmi előrejelzés alkalmazása.	V	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	1
202	Növényvédőszer mentes tartós zöldugár/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25 %-án legalább 3 évig, legalább 3 m szélességben.	V	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	11
203	Növényvédőszer mentes tartós zöldugár/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25 %-án legalább 3 évig, legalább 6 m szélességben.	V	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	22
204	A vetésszerkezetben évente legalább 15% szálas pillangós takarmánynövény, valamint legalább 5% zöldugár tartása (100 ha alatti intézkedésbe vont terület esetén 5 év alatt kell teljesíteni).	V	ld.: 16. számú előírás	ld.: 16. számú előírás	ld.: 16. számú előírás	80
205	A vetésszerkezetben évente legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény, valamint legalább 20% zöldugár tartása.	V	ld.: 184. számú előírás	ld.: 184. számú előírás	ld.: 184. számú előírás	130

Szántó földhasználati kategória aszály érzékeny területi lehatárolással (zonális)

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
206	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	az alapsom g előírásaira: 76
207	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
208	Az erózióérzékeny területeken dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka termesztése tilos.	A	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	ld.: 3. számú előírás	
209	Talajvizsgálaton alapuló tápanyag-gazdálkodási terv készítése talajtani szakértő bevonásával.	A	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	ld.: 4. számú előírás	
210	5 év alatt legalább egy alkalommal zöldtrágya termesztése, vagy istállótrágya, kijuttatása.	A	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	ld.: 5. számú előírás	
211	Egy tábla maximális mérete 40 ha.	A	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	ld.: 6. számú előírás	
212	Szűkített növényvédőszer hatóanyag alkalmazása.	A	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	ld.: 7. számú előírás	

213	Tarlóhántás során a talajfelszín azonnali lezárása.	ZA	2007. évi CXXIX. Törvény 39. § (1) d) (NJSZ)	A földhasználónak a tarlómaradványok hasznosításával gondoskodnia kell a talaj szervesanyag tartalmának megőrzéséről.	A talajfelszín azonnali lezárása nem jogszabályi követelmény, ezért gyakran elmarad.	
214	Tavaszi vetésű növények esetén talajtakarás biztosítása takarónövényekkel, vagy tarló fennhagyással legalább február 28-ig.	ZA	ld.: 170. számú előírás	ld.: 170. számú előírás	ld.: 170. számú előírás	
215	Tilos az öntözés.	ZA	ld.: 63. számú előírás	ld.: 63. számú előírás	ld.: 63. számú előírás	
216	Partvonallal közvetlenül érintkező táblák esetén a partvonallal érintkezően legalább 12 méter szélességű füves mezsgye fenntartása.	ZA	ld.: 173. számú előírás	ld.: 173. számú előírás	ld.: 173. számú előírás	
217	Középmély lazítás elvégzése 5 év alatt legalább egy alkalommal.	ZA	ld.: 9. számú előírás	ld.: 9. számú előírás	ld.: 9. számú előírás	
218	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos, melynek területe - a vonatkozó kezelési szabályok betartása mellett - az adott kultúra kiterjedésébe beleszámítható.	ZA	ld.: 77. számú előírás	ld.: 77. számú előírás	ld.: 77. számú előírás	
219	Akkreditált laboratóriumban bővített talajvizsgálat elvégzése talajtani szakértő bevonásával.	V	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	ld.: 8. számú előírás	6
220	Az alintézkedésbe vont teljes területen - az évelő szántóföldi kultúrák és vetett ugar kivételével - a táblák maximális mérete 5 ha.	V	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	ld.: 10. számú előírás	22

221	Pillangós szálas takarmánynövények, azok füves keveréke/illetve zöldugar betakarítása/szárzúzása során kaszátlan területet kell hagyni 5-10% térmértékben, táblánként, kaszálásonként változó helyen, a tábla szélével érintkezően legalább 6 méter szélességben.	V	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás	ld.: 11. számú előírás	10
222	Pillangós, zöldugar, szálas takarmánykeverék esetén madárbarát kaszálás alkalmazása (kiszorító kaszálás+vadriasztó lánc).	V	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás	ld.: 12. számú előírás	5
223	Növényvédelmi előrejelzés alkalmazása.	V	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	ld.: 13. számú előírás	1
224	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25 %-án legalább 3 évig, legalább 3 m szélességben.	V	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	ld.: 14. számú előírás	11
225	Növényvédőszer mentes tartós zöldugar/méhlegelő szegély fenntartása a bevitt terület legalább 25 %-án legalább 3 évig, legalább 6 m szélességben.	V	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	ld.: 15. számú előírás	22
226	A vetésszerkezetben évente legalább 15% szálas pillangós takarmánynövény, valamint legalább 5% zöldugar tartása (100 ha alatti intézkedésbe vont terület esetén 5 év alatt kell teljesíteni).	V	ld.: 16. számú előírás	ld.: 16. számú előírás	ld.: 16. számú előírás	80
227	A vetésszerkezetben évente legalább 20% szálas pillangós takarmánynövény, valamint legalább 20% zöldugar tartása.	V	ld.: 184. számú előírás	ld.: 184. számú előírás	ld.: 184. számú előírás	130

Magas Természeti Értékű területi lehatárolás, gyepterületi földhasználati kategória, tűzvédelmi előírásokkal (Zonális)

Sorszám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referenciaszint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
228	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	Id.: 1. számú előírás	Id.: 1. számú előírás	Id.: 1. számú előírás	az alapsomag előírásaira: 168
229	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	Id.: 2. számú előírás	Id.: 2. számú előírás	Id.: 2. számú előírás	
230	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.	A	Id.: 23. számú előírás	Id.: 23. számú előírás	Id.: 23. számú előírás	
231	A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.	A	Id.: 24. számú előírás	Id.: 24. számú előírás	Id.: 24. számú előírás	
232	A gyepterület öntözése tilos.	A	Id.: 25. számú előírás	Id.: 25. számú előírás	Id.: 25. számú előírás	
233	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos.	A	Id.: 26. számú előírás	Id.: 26. számú előírás	Id.: 26. számú előírás	
234	Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.	A	Id.: 27. számú előírás	Id.: 27. számú előírás	Id.: 27. számú előírás	
235	Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.	A	Id.: 28. számú előírás	Id.: 28. számú előírás	Id.: 28. számú előírás	
236	Állategység (legeltethető) megléte: min. 0.2 ÁE/ha.	A	Id.: 29. számú előírás	Id.: 29. számú előírás	Id.: 29. számú előírás	

237	A terület legalább 10, legfeljebb 15%-át kaszálásonként változó helyen kaszátlanul kell hagyni.	ZA	Id.: 30. számú előírás	Id.: 30. számú előírás	Id.: 30. számú előírás
238	Táblánként minimálisan 6 méter szélességű kaszátlan területet kell kialakítani.	ZA	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	Jellemző gyakorlat a takarmány egy menetben történő teljes betakarítása, kaszátlan területek meghagyása nélkül.
239	A teljes gyepterület legfeljebb 50%-án az illetékes állami természetvédelmi szerv írásos véleménye alapján kíméleti terület lehet kijelölni, ahol csak július 1. után folytatható legeltetés illetve kaszálás.	ZA	1996. évi LIII. törvény 8. § (1), 17. § (1) (NJSZ)	A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani. A vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.	A takarmány érettségi fokának megfelelő betakarítás jellemző, hatósági kontroll nélkül.
240	Madárbarát kaszálás/vadriasztó lánc alkalmazása.	ZA	Id.: 32. számú előírás	Id.: 32. számú előírás	Id.: 32. számú előírás
241	A kaszálás megkezdése előtt legalább 5 munkanappal írásban be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.	ZA	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet 5. § (3) (JFGK2, JFGK 3)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. Natura 2000 gyepterületeken a kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti illetékes állami természetvédelmi szervnek.	Natura 2000 gyepterületen kívül nincs kaszálásra vonatkozó bejelentési kötelezettség a védett madarak és fészkeik gyakran sérülnek.

242	Gyepterületen a szálás takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.	ZA	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet 5. § (4) (JFGK2, JFGK 3)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. Natura 2000 gyepterületeken a szálás takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.	Natura 2000 gyepterületen kívül a bálák a tél folyamán a kaszált területen maradhatnak, a gyepfelszín gyakran sérül.
243	Inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással.	ZA	269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet 5. § (2) (JFGK2, JFGK 3) 10/2015. (III. 13.) FM rendelet 2. § a), b), c) (NJSZ)	Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos. A gyepterületen, a különböző kémiai, fizikai, biológiai gyomszabályozási módszerek alkalmazásával meg kell akadályozni a gyomnövények, beleértve a veszélyes gyomnövények kelését, a szaporító képletek kialakulását. A gyepterület, a hasznosítás szempontjából nemkívánatos fás szárú növényektől mentes kell legyen, rendszeres legeltetés hiányában tárgyév augusztus 31-éig legalább egyszer tisztító kaszálást kell végezni.	A gyakorlatban sokszor elhanyagolják az idegenhonos növények elterjedésének megakadályozását.

244	Fogasolás/gyepszellőztetés csak az illetékes állami természetvédelmi szerv írásos engedélye alapján lehetséges.	ZA	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet.	A hozam növelése érdekében fogasolást alkalmaznak, ami által a gyep felszíne sérül.
245	Fokozottan védett, földön fészkelő madarak fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén azt haladéktalanul jelenteni kell az illetékes állami természetvédelmi szervnek. A megtalált fészkek körül min. 1 ha védőzóna kialakítása.	ZA	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet 5. § (3) (JFGK2, JFGK 3)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. Natura 2000 gyepterületeken a kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti illetékes állami természetvédelmi szervnek.	Natura 2000 gyepterületen kívül nincs kaszálásra vonatkozó bejelentési kötelezettség a védett madarak és fészkeik gyakran sérülnek.
246	Kaszálás legkorábbi időpontja július 1, kivéve a Békés-Csanádi-Hát, Dévaványa Környéke és Kis-Sárrét MTÉT, ahol a legkorábbi kaszálás időpontja június 15.	ZA	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet 5. § (3) (JFGK2, JFGK 3)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. Natura 2000 gyepterületeken a kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti illetékes állami természetvédelmi szervnek.	Natura 2000 gyepterületeken kívül az első kaszálásra általában május elején kerül sor.

247	Villanypásztor, kerítés, karám csak az illetékes állami természetvédelmi szerv előzetes írásos engedélye alapján létesíthető.	ZA	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkimélő használatával történhet.	Villanypásztor, kerítés, karám létesítéséhez nincs szükség engedélyre, ezért alkalmazása gyakori, az állatok természetes élőhelyét zavarja.	
248	Kaszálás legkorábbi időpontja július 15, kivéve a Békés-Csanádi-Hát, Dévaványa Környéke és Kis-Sárrét MTÉT, ahol a legkorábbi kaszálás időpontja július 1.	V	Id.: 246. számú előírás	Id.: 246. számú előírás	Id.: 246. számú előírás	64
249	Legeltetési sűrűség min. 0.2 ÁE/ha, max. 1.5 ÁE/ha a gyepék túllegeltetési tilalmának figyelembe vételével.	V	Id.: 34. számú előírás	Id.: 34. számú előírás	Id.: 34. számú előírás	63

Magas Természeti Értékű területi lehatárolás, gyepek földhasználati kategória, alföldi madárvédelmi előírásokkal (Zonális)

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
250	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	Id.: 1. számú előírás	Id.: 1. számú előírás	Id.: 1. számú előírás	az alapsomaga előírásaira: 120
251	Tilos hígrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	Id.: 2. számú előírás	Id.: 2. számú előírás	Id.: 2. számú előírás	
252	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.	A	Id.: 23. számú előírás	Id.: 23. számú előírás	Id.: 23. számú előírás	
253	A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.	A	Id.: 24. számú előírás	Id.: 24. számú előírás	Id.: 24. számú előírás	
254	A gyepterület öntözése tilos.	A	Id.: 25. számú előírás	Id.: 25. számú előírás	Id.: 25. számú előírás	
255	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos.	A	Id.: 26. számú előírás	Id.: 26. számú előírás	Id.: 26. számú előírás	
256	Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.	A	Id.: 27. számú előírás	Id.: 27. számú előírás	Id.: 27. számú előírás	
257	Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.	A	Id.: 28. számú előírás	Id.: 28. számú előírás	Id.: 28. számú előírás	
258	Állategység (legeltethető) megléte: min. 0.2 ÁE/ha.	A	Id.: 29. számú előírás	Id.: 29. számú előírás	Id.: 29. számú előírás	

259	A terület legalább 10, legfeljebb 15%-át kaszásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.	ZA	ld.: 30. számú előírás	ld.: 30. számú előírás	ld.: 30. számú előírás
260	Táblánként minimálisan 6 méter szélességű kaszálatlan területet kell kialakítani.	ZA	ld.: 238. számú előírás	ld.: 238. számú előírás	ld.: 238. számú előírás
261	A teljes gyepterület legfeljebb 50%-án az illetékes állami természetvédelmi szerv írásos véleménye alapján kíméleti terület lehet kijelölni, ahol csak július 1. után folytatható legeltetés illetve kaszálás.	ZA	ld.: 239. számú előírás	ld.: 239. számú előírás	ld.: 239. számú előírás
262	Madárbarát kaszálás/vadriasztó lánc alkalmazása.	ZA	ld.: 32. számú előírás	ld.: 32. számú előírás	ld.: 32. számú előírás
263	A kaszálás megkezdése előtt legalább 5 munkanappal írásban be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.	ZA	ld.: 241. számú előírás	ld.: 241. számú előírás	ld.: 241. számú előírás
264	Gyepterületen a szálás takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.	ZA	ld.: 242. számú előírás	ld.: 242. számú előírás	ld.: 242. számú előírás
265	Inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással.	ZA	ld.: 243. számú előírás	ld.: 243. számú előírás	ld.: 243. számú előírás
266	Fogasolás/gyepszellőztetés csak az illetékes állami természetvédelmi szerv írásos engedélye alapján lehetséges.	ZA	ld.: 244. számú előírás	ld.: 244. számú előírás	ld.: 244. számú előírás

267	Fokozottan védett, földön fészkelő madarak fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén azt haladéktalanul jelenteni kell az illetékes állami természetvédelmi szervnek. A megtalált fészkek körül min. 1 ha védőzóna kialakítása.	ZA	ld.: 245. számú előírás	ld.: 245. számú előírás	ld.: 245. számú előírás	
268	Villanypásztor, kerítés, karám csak az illetékes állami természetvédelmi szerv előzetes írásos engedélye alapján létesíthető.	ZA	ld.: 247. számú előírás	ld.: 247. számú előírás	ld.: 247. számú előírás	
269	Legeltetési sűrűség min. 0.2 ÁE/ha, max. 1.5 ÁE/ha a gyepek túllegeltetési tilalmának figyelembe vételével.	V	ld.: 34. számú előírás	ld.: 34. számú előírás	ld.: 34. számú előírás	63

Magas Természeti Értékű területi lehatárolás, gyepterületi földhasználati kategória, hegy- és dombvidéki madárvédelmi előírásokkal (Zonális)

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
270	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	az alapsomag előírásaira: 138
271	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
272	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.	A	ld.: 23. számú előírás	ld.: 23. számú előírás	ld.: 23. számú előírás	
273	A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.	A	ld.: 24. számú előírás	ld.: 24. számú előírás	ld.: 24. számú előírás	
274	A gyepterület öntözése tilos.	A	ld.: 25. számú előírás	ld.: 25. számú előírás	ld.: 25. számú előírás	
275	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos.	A	ld.: 26. számú előírás	ld.: 26. számú előírás	ld.: 26. számú előírás	
276	Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 27. számú előírás	ld.: 27. számú előírás	ld.: 27. számú előírás	
277	Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.	A	ld.: 28. számú előírás	ld.: 28. számú előírás	ld.: 28. számú előírás	
278	Állategység (legeltethető) megléte: min. 0.2 ÁE/ha.	A	ld.: 29. számú előírás	ld.: 29. számú előírás	ld.: 29. számú előírás	

279	A terület legalább 10, legfeljebb 15%-át kaszásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.	ZA	ld.: 30. számú előírás	ld.: 30. számú előírás	ld.: 30. számú előírás
280	Táblánként minimálisan 6 méter szélességű kaszálatlan területet kell kialakítani.	ZA	ld.: 238. számú előírás	ld.: 238. számú előírás	ld.: 238. számú előírás
281	Madárbarát kaszálás/vadriasztó lánc alkalmazása.	ZA	ld.: 32. számú előírás	ld.: 32. számú előírás	ld.: 32. számú előírás
282	A kaszálás megkezdése előtt legalább 5 munkanappal írásban be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.	ZA	ld.: 241. számú előírás	ld.: 241. számú előírás	ld.: 241. számú előírás
283	Gyepterületen a szálás takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.	ZA	ld.: 242. számú előírás	ld.: 242. számú előírás	ld.: 242. számú előírás
284	Inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással.	ZA	ld.: 243. számú előírás	ld.: 243. számú előírás	ld.: 243. számú előírás
285	Fogasolás/gyepszellőztetés csak az illetékes állami természetvédelmi szerv írásos engedélye alapján lehetséges.	ZA	ld.: 244. számú előírás	ld.: 244. számú előírás	ld.: 244. számú előírás
286	Fokozottan védett, földön fészkelő madarak fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén azt haladéktalanul jelenteni kell az illetékes állami természetvédelmi szervnek. A megtalált fészkek körül min. 1 ha védőzóna kialakítása.	ZA	ld.: 245. számú előírás	ld.: 245. számú előírás	ld.: 245. számú előírás

287	Az első kaszálás a teljes terület legfeljebb 50%-án július 31. után kezdhető el az állami természetvédelmi szerv írásos véleménye alapján.	ZA	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet 5. § (3) (JFGK2, JFGK 3)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. Natura 2000 gyepterületeken a kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti illetékes állami természetvédelmi szervnek.	Natura 2000 gyepterületeken kívül az első kaszálásra általában május elején kerül sor.	
288	Villanypásztor, kerítés, karám csak az illetékes állami természetvédelmi szerv előzetes írásos engedélye alapján létesíthető.	ZA	Id.: 247. számú előírás	Id.: 247. számú előírás	Id.: 247. számú előírás	
289	Legeltetési sűrűség min. 0.2 ÁE/ha, max. 1.5 ÁE/ha a gyepek túllegeltetési tilalmának figyelembe vételével.	V	Id.: 34. számú előírás	Id.: 34. számú előírás	Id.: 34. számú előírás	63

Magas Természeti Értékű területi lehatárolás, gyepek földhasználati kategória, nappali lepke védelmi előírásokkal (Zonális)

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
290	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	az alapsomágnak előírásaira: 120
291	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
292	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.	A	ld.: 23. számú előírás	ld.: 23. számú előírás	ld.: 23. számú előírás	
293	A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.	A	ld.: 24. számú előírás	ld.: 24. számú előírás	ld.: 24. számú előírás	
294	A gyepterület öntözése tilos.	A	ld.: 25. számú előírás	ld.: 25. számú előírás	ld.: 25. számú előírás	
295	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos.	A	ld.: 26. számú előírás	ld.: 26. számú előírás	ld.: 26. számú előírás	
296	Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 27. számú előírás	ld.: 27. számú előírás	ld.: 27. számú előírás	
297	Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.	A	ld.: 28. számú előírás	ld.: 28. számú előírás	ld.: 28. számú előírás	
298	Állategység (legeltethető) megléte: min. 0.2 ÁE/ha.	A	ld.: 29. számú előírás	ld.: 29. számú előírás	ld.: 29. számú előírás	

299	A terület legalább 10, legfeljebb 15%-át kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.	ZA	ld.: 30. számú előírás	ld.: 30. számú előírás	ld.: 30. számú előírás
300	Táblánként minimálisan 6 méter szélességű kaszálatlan területet kell kialakítani.	ZA	ld.: 238. számú előírás	ld.: 238. számú előírás	ld.: 238. számú előírás
301	Madárbarát kaszálás/vadriasztó lánc alkalmazása.	ZA	ld.: 32. számú előírás	ld.: 32. számú előírás	ld.: 32. számú előírás
302	A kaszálás megkezdése előtt legalább 5 munkanappal írásban be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.	ZA	ld.: 241. számú előírás	ld.: 241. számú előírás	ld.: 241. számú előírás
303	Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.	ZA	ld.: 242. számú előírás	ld.: 242. számú előírás	ld.: 242. számú előírás
304	Inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással.	ZA	ld.: 243. számú előírás	ld.: 243. számú előírás	ld.: 243. számú előírás
305	Fogasolás/gyepszellőztetés csak az illetékes állami természetvédelmi szerv írásos engedélye alapján lehetséges.	ZA	ld.: 244. számú előírás	ld.: 244. számú előírás	ld.: 244. számú előírás
306	Fokozottan védett, földön fészkelő madarak fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén azt haladéktalanul jelenteni kell az illetékes állami természetvédelmi szervnek. A megtalált fészkek körül min. 1 ha védőzóna kialakítása.	ZA	ld.: 245. számú előírás	ld.: 245. számú előírás	ld.: 245. számú előírás

307	Június 15-e és augusztus 15-e között a kaszálás tilos, illetve legeltetés a terület legfeljebb 50 %-án lehetséges az illetékes állami szerv előzetes írásbeli hozzájárulása alapján.	ZA	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet 5. § (3) (JFGK2, JFGK 3)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkímélő használatával történhet. Natura 2000 gyepterületeken a kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti illetékes állami természetvédelmi szervnek.	Natura 2000 gyepterületeken kívül az első kaszálásra általában május elején kerül sor.	
308	Villanypásztor, kerítés, karám csak az illetékes állami természetvédelmi szerv előzetes írásos engedélye alapján létesíthető.	ZA	Id.: 247. számú előírás	Id.: 247. számú előírás	Id.: 247. számú előírás	
309	Legeltetési sűrűség min. 0.2 ÁE/ha, max. 1.5 ÁE/ha a gyepek túllegeltetési tilalmának figyelembe vételével.	V	Id.: 34. számú előírás	Id.: 34. számú előírás	Id.: 34. számú előírás	63

Gyep földhasználati kategória belvíz érzékeny területi lehatárolással (zonális)

Sor-szám	Az alintézkedés előírásai	Előírás típus	A referencia szint jogszabályi azonosítása	A referenciaszint jogszabályi tartalma	Szokásos gazdálkodói gyakorlat meghatározása	A támogatás mértéke euró/ha
310	Vízzel telített talajon mindennemű gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	ld.: 1. számú előírás	az alapsomák előírásaira: 112
311	Tilos hígtrágya, szennyvíz, szennyvíziszap, szennyvíziszapot tartalmazó komposzt és műtrágya felhasználása.	A	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	ld.: 2. számú előírás	
312	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.	A	ld.: 23. számú előírás	ld.: 23. számú előírás	ld.: 23. számú előírás	
313	A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.	A	ld.: 24. számú előírás	ld.: 24. számú előírás	ld.: 24. számú előírás	
314	A betakarított széna lehordását legkésőbb tárgyév október 31-ig el kell végezni.	A	1996. évi LIII. törvény 16. § (4) (NJSZ); 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet 5. § (4) (JFGK2, JFGK 3)	Gyepgazdálkodás elsősorban a gyeptípushoz igazodó legeltetéssel, kaszálással, valamint a vegyi anyagok mérsékelt, természetkimélő használatával történhet. Natura 2000 gyepterületeken a széna takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.	Natura 2000 gyepterületen kívül a bálák a tél folyamán a kaszált területen maradhatnak, a gyepfelszín gyakran sérül.	
315	Állategység (legeltethető) megléte: min. 0.2 ÁE/ha.	A	ld.: 29. számú előírás	ld.: 29. számú előírás	ld.: 29. számú előírás	
316	A gyepterület öntözése tilos.	A	ld.: 25. számú előírás	ld.: 25. számú előírás	ld.: 25. számú előírás	
317	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos.	A	ld.: 26. számú előírás	ld.: 26. számú előírás	ld.: 26. számú előírás	

318	Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.	A	ld.: 27. számú előírás	ld.: 27. számú előírás	ld.: 27. számú előírás	
319	Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.	A	ld.: 28. számú előírás	ld.: 28. számú előírás	ld.: 28. számú előírás	
320	Inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással.	ZA	ld.: 243. számú előírás	ld.: 243. számú előírás	ld.: 243. számú előírás	
321	Gyepterületen a szálás takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.	ZA	ld.: 242. számú előírás	ld.: 242. számú előírás	ld.: 242. számú előírás	
322	A terület legalább 10, legfeljebb 15%-át kaszálásonként változó helyen kaszátlanul kell hagyni.	ZA	ld.: 30. számú előírás	ld.: 30. számú előírás	ld.: 30. számú előírás	
323	Táblánként minimálisan 6 méter szélességű kaszátlan területet kell kialakítani.	ZA	ld.: 238. számú előírás	ld.: 238. számú előírás	ld.: 238. számú előírás	
324	Kaszálás legkorábbi időpontja július 1.	V	ld.: 246. számú előírás	ld.: 246. számú előírás	ld.: 246. számú előírás	64
325	Madárbarát kaszálás/vadriasztó lánc alkalmazása.	V	ld.: 32. számú előírás	ld.: 32. számú előírás	ld.: 32. számú előírás	5
326	Kaszálás legkorábbi időpontja: június 15.	V	ld.: 246. számú előírás	ld.: 246. számú előírás	ld.: 246. számú előírás	16
327	Legeltetési sűrűség min. 0.2 ÁE/ha, max. 1.5 ÁE/ha a gyepék túllegeltetési tilalmának figyelembe vételével.	V	ld.: 34. számú előírás	ld.: 34. számú előírás	ld.: 34. számú előírás	63

8.2.10.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.10.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Magyarország az alintézkedés ellenőrizhetőségével, igazolhatóságával, és végrehajthatóságával összefüggő kockázatok felmérését a Bizottság által kiadott „Commission Staff working document on the assessment of root causes of errors in the implementation of rural development policy and corrective actions (Brussels, 27.6.2013, SWD(2013) 244 final)” címen közreadott munkaanyaga, valamint a vidékfejlesztési politika végrehajtását érintő hibaarányok csökkentése érdekében a Bizottsággal 2013 év eleje óta folytatott kommunikáció és szemináriumok alapján mind az államigazgatás szereplőire, mind az alintézkedés kedvezményezettjeire vonatkozóan elvégezte. A felmérés része volt a 2007-2013-as időszakban az alintézkedéssel összefüggő bizottsági, és számvevőszéki audit megállapítások elemzése is.

Az adminisztráció tekintetében az alábbi kiváltó okokat értékeltük kockázati kockázatos kiváltó tényezőként (root cause. RC), az alintézkedés vonatkozásában:

RC1: az agrár-környezetgazdálkodási alintézkedés szankciórendszerének aránytalanságára, illetve nem megfelelő alkalmazására vonatkozó megállapítás

RC12: az ellenőrzési rendszer hiányosságaira vonatkozó megállapítások

A kedvezményezettek tekintetében a következő kiváltó okok kerültek megállapításra :

RC2: A kedvezményezettek nem követték a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer változásait, illetve nem voltak arról kellően informálva;

RC4: az intézkedéshez való csatlakozás előfeltételei (pre-conditions) (például állatlétszám) a Vidékfejlesztési Programban jogosultsági előfeltételekként (eligibility conditions) jelentek meg, amelyeket a gazdálkodók nem vettek figyelembe.

RC7: a kedvezményezettek pontatlan területi adatokat jelentettek be;

RC8: a kedvezményezettek nem tartották be az alintézkedés előírásait.

8.2.10.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A Kifizető Ügynökség több alkalommal módosította eljárásrendjét a bizottsági illetve a számvevőszéki megállapításokat követően.

Az Irányító Hatóság a 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó vidékfejlesztési program és a jogcímrendelet többszöri módosítását koordinálta.

Az eddig megtett, illetve megtenni tervezett intézkedések a következő kategóriákba sorolhatóak be:

CPA2: Információ nyújtás, képzés, szaktanácsadás a gazdálkodók számára

A kötelező képzésre az alintézkedés indulása után minél hamarabb, de legkésőbb az első év végéig sor kerül.

CPA4: Az ellenőrzési informatikai rendszer folyamatos továbbfejlesztése (Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (IIER), Mezőgazdasági Parcella Azonosító rendszer (MEPAR))

Ha a kedvezményezett által kérelmezett területen a mérés után „nem támogatható” területrészt került kimérésre, akkor arra a részre változásvezetési kódot ad az ellenőr. Ezen kódokkal érintett területek kigyűjtésre kerülnek az MVH által, és átadásra kerülnek a Földmérési és Távérzékelési Intézet (FÖMI) részére, aki az ellenőrzési eredmények, és saját vizsgálatai alapján beépíti a MePAR-ba azokat.

A Kifizető Ügynökség tervezi a vetésforgóra vonatkozó feltételek adminisztratív úton történő ellenőrzését.

CPA5: Programmódosítás, az alintézkedés egyszerűsítése, a jogcímrendelet módosítása

A szerződéseken felülvizsgálati záradék kerül alkalmazásra

CPA7: Belső ellenőrzési rendszer és koordinációs eljárások fejlesztése

A Kifizető Ügynökség a Bizottság ajánlásának megfelelően a helyszíni ellenőrzésen is ellenőrzi a képzéseken való részvétel tényét,

A Kifizető Ügynökség eljárásrendet adott ki a jogosulatlan igénylések visszamenőleges ellenőrzésének tárgyában. Az eljárásrend biztosítja a korábbi években jogosulatlanul kifizetett összegek felderítését és a rendszeres visszamenőleges felülvizsgálatokat

A Kifizető Ügynökség bevezette a 0,1 ha-t meg nem haladó túligénylés figyelmen kívül hagyásának alkalmazását és megtette a szükséges intézkedéseket az IIER módosítására vonatkozóan.

A Helyes Mezőgazdasági Környezeti Állapot (HMKÁ) be nem tartása és a „nem támogatható terület” keletkezésének egyértelmű elkülönítésére 2012-től nemzeti jogszabályi előírás rendelkezik.

CPA8: A szankciórendszer arányosítása a meg nem felelések súlyosságához.

A figyelmeztető levelek teljesen kiiktatásra kerültek a szankciórendszerből.

Minden olyan esetben, amikor a meg nem felelés “eligibility criteria”-t érint, 100%-os szankció kerül alkalmazása.

8.2.10.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az alintézkedés átfogó értékelése, a kockázatsökkentő lépések megtételét követően közepesen kockázatos.

Az alintézkedés tekintetében kidolgozott ellenőrzési rendszereket megfelelőnek értékeljük. Az alintézkedés számos bizottsági, és számvevőszéki audit tárgyát képezte Magyarország Unióhoz való csatlakozásának kezdete óta. A nehezen végrehajtható, illetve ellenőrizhető előírások mind tárgyát képezték ezen auditoknak. Az auditmegállapítások visszaigazolásait is figyelembe véve az Irányító Hatóság és a Kifizető Ügynökség általánosságban elégedett az ellenőrzések hatékonyságával. A fenti kockázatsökkentő intézkedések bevezetésétől a hibaarányok további csökkenését várjuk.

8.2.10.3.1.10. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A releváns alapvető elemek azonosítása és meghatározása; idetartoznak az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet VI. címének I. fejezete alapján meghatározott kötelező előírások, az 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek, a műtrágya és a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelmények, valamint a nemzeti jogszabályokban meghatározott egyéb, kötelező erejű követelmények

A vonatkozó referenciaelemek azonosítása és meghatározása:

A 1305/2013/EU rendelet 28. cikk (3) bekezdésével összhangban minden előírásnak meg kell felelnie a vonatkozó közösségi, illetve nemzeti követelményeknek.

1306/2013/EU rendelet (4) VI. címének I. fejezete alapján meghatározott Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapotra (HMKÁ) vonatkozó előírások, valamint a Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények (JFGK) az alábbi táblázatból látható megfeleltethetőség alapján átültetésre kerültek a nemzeti joganyagba.

A 1307/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek: az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet alapján:

A szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartására vonatkozó, a közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 1307/2013 európai parlamenti és tanácsi rendelet kiegészítéséről, és X. mellékletének módosításáról szóló, 2014. március 11-i 639/2014/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet 4. cikk (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak való megfelelés a következő feltételek együttes teljesítése esetén áll fenn:

a) a szántóterületen, az állandó gyepterületen, vagy az állandó kultúrával fedett területen a különböző – kémiai, fizikai, biológiai – gyomszabályozási módszerek alkalmazásával olyan mértékben megakadályozzák a gyomnövények kelését, a szaporító képletek kialakulását, hogy a kultúrnövény, illetve gyep fejlődése a gyomnövények által kiváltott gyökérversengés és árnyékolás következtében nem kerül veszélybe, vagy a parlagon hagyott terület esetében – szükség szerint kaszálásnak, szárazzásnak, egyéb mechanikai gyomirtásnak vagy eseti tisztító legeltetésnek köszönhetően – a virágzó gyomok jelenléte nem olyan mértékű, hogy az jelentősen megnöveli a következő növénykultúra megfelelő fejlődéséhez szükséges növényvédelmi munkálatok mennyiségét, költségét, vegyszerhasználatát,

b) a szántóterület, az állandó gyepterület, vagy az állandó kultúrával fedett terület a hasznosítás szempontjából nemkívánatos fás szárú növényektől mentes,

c) az állandó gyepterületen rendszeres legeltetés hiányában tárgyév augusztus 31-éig legalább egyszer tisztítókaszálás elvégzésre kerül, valamint

d) nem áll fenn az állandó gyepterület olyan helytelen legeltetési módból eredő károsodása (túllegeltetés), amelynek során az állományalkotó fűfélék rövidre rágása és taposás következtében a gyep foltokban kiritkult és a talajfelszín fedetlenné vált. A műtrágya és a növényvédő szerek használatára vonatkozó

minimumkövetelmények, nemzeti jogszabályok alapján szintén szabályozottak.

Sem a fenti referencia elemekért, illetve minimumtevékenységekért, sem szokásos gazdálkodói gyakorlatból fakadó tevékenységekért az alintézkedés keretében nem jár kifizetés.

A követelmények, jogszabályok az alábbi táblázatban olvashatók:

Fő téma	Követelmények és előírások		nemzeti jogszabály
Víz	SMR 1	A Tanács 1991. december 12-i 91/676/EGK irányelve a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről (HL L 375., 1991.12.31., 1. o., magyar nyelvű különkiadás, 15. fejezet, 2. kötet, 68. o.)	59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről 3.§,5.§(1),(2),6.§,(7),(9),8.§(1-11),9. §, 10 §, (1),(2),(6).
	GAEC 1	A vízfolyások mentén védelmi sávok kialakítása (1)	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról
	GAEC 2	Amennyiben a víz öntözési célú felhasználása engedélyköteles, a vonatkozó engedélyezési eljárások betartása	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról
	GAEC 3	A felszín alatti vizek szennyezés elleni védelme: a felszín alatti vizekbe való közvetlen kibocsátás tilalma és a felszín alatti vizeknek a 80/68/EGK irányelv mellékletének az érvényessége utolsó napján hatályos változatában felsorolt veszélyes anyagok talajra történő kibocsátása és a talajon keresztül való átszivárgása révén okozott közvetett szennyezésének megelőzésére vonatkozó intézkedések, amennyiben ezek mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódnak	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról.
Talaj és szénkészlet	GAEC 4	Minimális talajborítás	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról

	GAEC 5	Termőhely-specifikus minimális földgazdálkodás az erózió korlátozására	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról
	GAEC 6	A talaj szervesanyag-tartalmának fenntartása megfelelő gyakorlatok révén, beleértve a tarlóégetés tilalmát, kivéve, ha erre növény-egészségügyi okokból kerül sor (2)	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról
Biológiai sokféleség	SMR 2	Az Európai Parlament és a Tanács 2009. november 30-i 2009/147/EK irányelve a vadon élő madarak védelméről (HL L 20., 2010.1.26., 7. o.)	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről 9. § (2) a) c), 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól 3., 4., 5. §.
	SMR 3	A Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről (HL L 206., 1992.7.22., 7. o., magyar nyelvű különkiadás, 15. fejezet, 2. kötet, 102. o.)	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről 9. § (2) a) c), 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól 3., 4., 5. §.
A táj jellegzetessége, a megőrzés minimális szintje	GAEC 7	A táj jellegzetességeinek megőrzése, beleértve adott esetben a sövényeket, a tavakat, az árkokat, a fasorokat, a facsoportokat, a szórványfákat, a táblaszegélyeket és a teraszokat, továbbá ideértve a sövényeknek és a fáknek a madarak költési és fiókanevelési időszakában történő kivágásának tilalmát, és alternatív lehetőségként az idegenhonos özönnövények megjelenésének megakadályozására irányuló lehetséges intézkedéseket	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról

Élelmiszer-biztonság	SMR 4	Az Európai Parlament és a Tanács 2002. január 28-i 178/2002/EK rendelete az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszer-biztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról (HL L 31., 2002.2.1., 1. o., magyar nyelvű különkiadás, 15. fejezet, 6. kötet, 463. o.)	2008. évi XLVI. Törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről
	SMR 5	A Tanács 1996. április 29-i 96/22/EK irányelve az egyes hormon- vagy tiroosztatikus hatású anyagoknak és a β-agonistáknak az állattenyésztésben történő felhasználására vonatkozó tilalomról, valamint a 81/602/EGK, 88/146/EGK és 88/299/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 125., 1996.5.23., 3. o., magyar nyelvű különkiadás, 3. fejezet, 19. kötet, 64. o.)	24/2004. (III. 2.) FVM rendelet az egyes hormon- vagy tiroosztatikus hatású anyagok és a béta-agonisták állattenyésztésben történő felhasználásának tilalmáról 3. § a) b) c) e) f), 4., 5., 8. §
Az állatok azonosítása és nyilvántartása	SMR 6	A Tanács 2008. július 15-i 2008/71/EK irányelve a sertések azonosításáról és nyilvántartásáról (HL L 213., 2005.8.8., 31. o.)	116/2003. (XI. 18.) FVM rendelet a sertések jelöléséről, valamint Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről 3. §, 7. §, 8. §, 9. §, 17. §, 21. §, 26. §. 119/2007. (X.18.) FVM rendelet a tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről 10. § (4)
	SMR 7	Az Európai Parlament és a Tanács 2000. július 17-i 1760/2000/EK rendelete a szarvasmarhafélék azonosítási és nyilvántartási rendszerének létrehozásáról, továbbá a marhahús és marhahústermékek címkézéséről, valamint a 820/97/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről, valamint a 820/97/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 204., 2000.8.11., 1. o., magyar nyelvű különkiadás, 3. fejezet, 30. kötet, 248. o.)	99/2002. (XI. 5.) FVM rendelet a szarvasmarha-fajok egyedeinek jelöléséről, valamint Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről 3. §, 7. §, 8. §, 19. §, 23. §, 31. §.
	SMR 8	A Tanács 2003. december 17-i 21/2004/EK rendelete a juh- és kecskefélék azonosítási és nyilvántartási rendszerének létrehozásáról, valamint az 1782/2003/EK rendelet, továbbá a 92/102/EGK és a 64/432/EGK irányelv módosításáról (HL L 5., 2004.1.9., 8. o., magyar nyelvű különkiadás, 3. fejezet, 42. kötet, 56. o.)	182/2009. (XII. 30.) FVM rendelet a Juh- és kecskefélék egyedeinek Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről 3. § (1), 4. §, 5. §, 6. §, 9. § (8), 10. §, 11. § (1)-(6), 26. § (1)

Állatbetegségek	SMR 9	Az Európai Parlament és a Tanács 2001. május 22-i 999/2001/EK rendelete egyes fertőző szivacsos agyvelőbántalmak megelőzésére, az ellenük való védekezésre és a felszámolásukra vonatkozó szabályok megállapításáról (HL L 147., 2001.5.31., 1. o., magyar nyelvű különkiadás, 3. fejezet, 32. kötet, 289. o.)	179/2009. (XII. 29.) FVM rendelet a fertőző szivacsos agyvelőbántalmak megelőzéséről, az ellenük való védekezésről, illetve leküzdésükről 6. §, 13. §, 18. §, 19. § (1) a)
Növényvédő szerek	SMR 10	Az Európai Parlament és a Tanács 2009. október 21-i 1107/2009/EK rendelete a növényvédő szerek forgalomba hozataláról, valamint a 79/117/EGK és a 91/414/EGK tanácsi irányelvek hatályon kívül helyezéséről (HL L 309., 2009.11.24., 1. o.)	2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről 5. § (6) 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet a növényvédelmi tevékenységről 5. § (2), (4), 6. § (1), 16. §, 27. §, 29. §, 32- 36. § 89/2004. (V.15.) FVM rendelet a növényvédő szerek forgalomba hozatalának és felhasználásának engedélyezéséről, valamint a növényvédő szerek csomagolásáról, jelöléséről, tárolásáról és szállításáról 19-24. §, 31. §
Állatjólét	SMR 11	A Tanács 2008. december 18-i 2008/119/EK irányelve a borjak védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról (HL L 10., 2009.1.15., 7. o.)	32/1999. (III.31.) FVM rendelet, a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól (különös tekintettel annak 1. számú mellékletére)
	SMR 12	A Tanács 2008. december 18-i 2008/120/EK irányelve a sertések védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról (HL L 47., 2009.2.18., 5. o.)	32/1999. (III.31.) FVM rendelet, a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól (különös tekintettel annak 2. számú mellékletére)
	SMR 13	A Tanács 1998. július 20-i 98/58/EK irányelve a tenyésztés céljából tartott állatok védelméről (HL L 221., 1998.8.8., 23. o., magyar nyelvű különkiadás, 3. fejezet, 23. kötet, 316. o.)	32/1999. (III.31.) FVM rendelet, a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól

A műtrágyákra vonatkozó minimumkövetelményeknek tartalmazniuk kell többek között a 91/676/EGK tanácsi irányelvvel a nitrátérzékeny területeken kívüli gazdaságokra vonatkozóan bevezetett helyes gyakorlatra vonatkozó szabályzatokat és a foszforszennyezésre vonatkozó követelményeket; a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelményeknek tartalmazniuk kell többek között a 2009/128/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel bevezetett integrált növényvédelmi alapelveket, a termékek használatára jogosító engedély megszerzésének és a képzési kötelezettségek teljesítésének követelményét, a biztonságos tárolásra vonatkozó követelményeket, a szerek kijuttatására szolgáló gépek ellenőrzését, valamint a növényvédő szerek víz és egyéb érzékeny területek közelében történő felhasználására vonatkozó, nemzeti jogszabályokban meghatározott szabályokat

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat kötelező előírásai (4-9. §):

Nitrátérzékeny területeken nem megengedett:

- a trágyakijuttatás október 31-től február 15-ig;
- az őszi kalászosok fejtrágyázása február 1 előtt;
- fagyott, vízzel telített, összefüggő hótakaróval borított talajra trágyát kijuttatni;
- műtrágya és szerves trágya a felszíni vizek partvonalától mért védőtávolságon belüli kijuttatása;
- 170 kg/ha/év érték felett szerves eredetű nitrogén hatóanyag kijuttatása;
- mindennemű trágya kijuttatása 17 %-nál nagyobb lejtésű területekre;
- könnyen oldódó nitrogéntrágyát kijuttatni a betakarítás után, amennyiben megfelelő talajfedettséget biztosító növény vetésére 15 napot követően nem kerül sor, vagy a szármaradványok lebomlása azt nem igényli.

A vízvédelmi sávokra az alábbi vonatkozó előírások betartása kötelező:

- A felszíni vizek talajerózió miatti szennyeződésének megelőzése érdekében a csapadékvíz talajba történő beszivárgását elősegítő művelési módokat kell alkalmazni, és nem juttatható ki:
  - i. műtrágya a felszíni vizek partvonalának 2 méteres sávjában;
  - ii. szerves trágya a tavak partvonalától mért 20 méteres sávban,
    - egyéb felszíni vizektől mért 5 méteres sávban. A védőtávolság 3 méterre csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 méternél nem szélesebb, és 1 hektárnál kisebb területű,
    - illetve forrástól, emberi fogyasztásra, illetve állatok itatására szolgáló kúttól mért 25 méteres körzetben.
- A szerves trágyára meghatározott védőtávolságok nem vonatkoznak a legeltetett állatok által elhullatott trágyára, amennyiben az az itatóhely megközelítése miatt következik be.

Az integrált növényvédelem általános elvei:

A 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet az alábbi kötelezettséget írja elő:

„A földhasználónak és a termelőnek törekednie kell a 8. mellékletben szabályozott integrált növényvédelem

általános elveinek betartására.”

A növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet 8. melléklete.

1. A károsítók megjelenésének megelőzésére vagy azok mennyiségének gazdasági kárt okozó szint alá szorítására elsősorban az alábbi eszközök alkalmazandók:
  - 1.1. a kultúrnövény optimális fejlődését biztosító, a károsítók elleni kompetícióját elősegítő agrotechnikai elemek,
  - 1.2. rezisztens vagy toleráns növényfajták, fémzárolt vetőmagok és ellenőrzött szaporítóanyagok használata,
  - 1.3. talajvizsgálatra alapozott tápanyag-utánpótlás, szükség szerint talajjavítás és a talaj optimális nedvességtartalmát biztosító eljárások alkalmazása,
  - 1.4. a károsítók elterjedésének megakadályozása a gépek, berendezések, öntözőcsatornák rendszeres tisztításával,
  - 1.5. a gyomnövények, kártevők és kórokozók természetes ellenségeinek és a hasznos, valamint a növénytermelés szempontjából veszélyt nem jelentő élő szervezetek fokozott védelme.
2. A károsítókat megfelelő módszerekkel és rendelkezésre álló eszközökkel folyamatosan figyelni kell.
3. A károsítók esetében a kezelési döntés meghozatalakor figyelembe kell venni a konkrét területekre, a terményekre, és a sajátos éghajlati és időjárási viszonyokra meghatározott, tudományosan megalapozott károsítási küszöbértékeket.
4. A kémiai védekezési módokkal szemben előnyben kell részesíteni a megfelelő hatékonyságot nyújtó környezetbarát módszereket.
5. A felhasznált növényvédő szereknek a védekezéssel elérni kívánt célnak leginkább megfelelőnek kell lenniük és a lehető legkevesebb mellékhatással kell járniuk az emberi egészségre, a nem célszervezetekre és a környezetre.
6. A növényvédő szert felhasználónak a növényvédő szerek használatát és az egyéb beavatkozási formákat a szükséges szinten kell tartania.
7. A növényvédelmi technológia kialakítása során figyelemmel kell lenni a rezisztencia kialakulásának megelőzésére.
8. Az adott évi növényvédelmi technológia, illetve a szükséges növényvédelmi intézkedések megtervezése során figyelembe kell venni az előző évi növényvédelmi intézkedések hatékonyságával kapcsolatos tapasztalatokat.

A kettős finanszírozás elkerülése érdekében a támogatási összeg költségkalkulációjakor az a munkaidő ráfordítás, amelynek során a gazdálkodó eldönti, hogy mennyiben indokolt az integrált irányelvek betartása nem került figyelembe vételre.

Amennyiben a vonatkozó kötelező előírások, követelmények, vagy kötelezettségek, amelyeken a kötelezettségvállalásoknak túl kell mutatniuk módosításra kerülnek, akkor az alintézkedés a 1305/2013/EU

rendelet 48. cikke alapján a felülvizsgálati záradékban meghatározottak szerint módosul.

A gazdálkodásból való kivonás veszélye által fenyegetett helyi fajták és a génerózióval fenyegetett növénygenetikai források listája

nem releváns

Azon módszertan, valamint azon agronómiai feltevések és paraméterek ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 29. cikkének (2) bekezdésében említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyek az egyes kötelezettségvállalás-típusok szempontjából lényegesek, és amelyeket a vállalt kötelezettségből eredő többletköltségeknek és elmaradt jövedelemnek, valamint a tranzakciós költségek szintjének kiszámításánál támpontként alkalmaznak; a kettős finanszírozás elkerülése érdekében az említett módszertannak adott esetben figyelembe kell vennie az 1307/2013/EU rendelet alapján nyújtott támogatásokat, beleértve az éghajlat és a környezet védelme szempontjából kedvező mezőgazdasági gyakorlatok finanszírozását; adott esetben az e rendelet 9. cikkének megfelelően a más egységekre való átváltáshoz használt módszer

A 1305/2013 EK Tanácsi rendelet 28 cikke alapján a támogatási összeg meghatározásakor három szempont kerülhet figyelembevételre.

1. felmerülő többletköltségek
2. bevételkiesés
3. tranzakciós költségek

A számítás alapja az agrár-környezetgazdálkodási program által definiált gazdálkodási előírások által bekövetkezett többletköltség, valamint jövedelem kiesés mértékének meghatározása. A támogatási összeg kiszámításakor az előírásokat betartó gazdálkodók várható jövedelemalakulása kerül összehasonlításra olyan gazdaságokkal, ahol az AKG előírások nem kerülnek alkalmazásra. Ez által biztosítható, hogy a gyakorlatban elterjedt gazdálkodási formák nem kerülnek támogatásra, csak az emelt szintű előírások képezik a kompenzáció alapját.

A támogatási összegek kalkulációja előírás szinten történik annak érdekében, hogy azok mérhetőek és ellenőrizhetőek legyenek. Minden előírás esetében 4 kategória szerint kerülnek csoportosításra a jövedelmet meghatározó bevétek és költségek.

1. Várható bevételkiesés
2. Várható bevételnövekedés
3. Várható többletköltség
4. Várható költségcsökkenés

Minden előírás kompenzációjának mértéke a meghatározott kategóriákba sorolt tételek összegéből adódik.

A támogatási összegek hektár alapra vannak vetítve.

A támogatás maximális mértéke az almatermésű gyümölcsösös kategória kivételével a különböző előírás kombinációk választása esetén sem haladhatja meg

- szántóföldi növények esetében a 600 Euro/ha összeget évente
- gyepgazdálkodás esetében a 450 Euro/ha összeget évente
- Ültetvények esetében a 900 Euro/ha értéket

Az almatermésű gyümölcsös esetében valamennyi választható előírás vállalásakor a támogatási összeg maximálisan 958 euró/ha lehet. Ez kizárólag abban az esetben valósulhat meg, ha a támogatásra jogosult az ültetvényt a "hagyományos gyümölcsös fenntartása 30-150 db/ha közötti állománysűrűséggel, tájhonos gyümölcs fajfajjal" előírást is vállalja. Ekkor az alintézkedésbe vont terület maximálisan 2 ha lehet. Almaterésű gyümölcs kategóriában az agrár-környezetvédelmi kifizetések magasabbak, mint az egyéb gyümölcsök termesztése esetében. Egyrészt a növényvédelmi kezelések átlagos gyakorisága az almatermésűek esetében kétszerese az egyéb kategóriához képest, másrészt a környezetbarát növényvédő szerek is drágábbak a hagyományos termékeknél. A szelektív rovarirtó szerek almatermésű ültetvényben kizárólag bizonyos fajta kártevők ellen nyújtanak védelmet. Amennyiben szűkített növény védőszereket alkalmaznak, új kártevő felbukkanásakor más szerrel kell elvégezni a kezelést. A termelési rendszer (pl. metszés, illetve betakarítás) szintén költségesebb az almatermésű ültetvény esetében.

Az adatok amennyire lehetséges az elmúlt 2010-2013 év átlagából származnak annak érdekében, hogy a szélsőséges időjárás okozta jelentős költség és bevétel adatok ne torzítsák a számítást.

Adatforrások

A támogatási kalkulációhoz szükséges adatok az alábbi forrásokból származnak:

1. Agrárgazdasági Kutató Intézet – FADN adatok
2. NAIK - Mezőgazdasági Gépesítési Intézet
3. Szakértői adatok – szakmai szervezetek bevonásával (pl.: Biokontroll Hungária Nonprofit Kft., Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet, Őshonos Haszonállat Génforrás Tanács, Nemzeti Park Igazgatóságok, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)

Adatok hitelesítése

A támogatási kalkulációt független szakértő készítette szerződés alapján.

8.2.10.3.2. 10.2.1. Védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának megőrzése

Alintézkedés:

- 10.2. - a mezőgazdasági genetikai erőforrások megőrzésének, valamint fenntartható használatának és fejlesztésének támogatása

8.2.10.3.2.1. A művelettípus leírása

A művelet a mezőgazdasági genetikai erőforrások megőrzésére irányul, célja a védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták megőrzése.

Az állattenyésztési ágazatot alacsony jövedelmezőségi szint jellemzi, amely a védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták tartása esetében fokozott, az ezen fajták genetikai állományának fenntartásából, intenzív fajtáktól eltérő biológiai sajátosságaiból (lassabb növekedési erély, késői ivar/tenyészettség, alacsonyabb szaporaság stb.) adódóan.

Ezen alintézkedés alatt a védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai megőrzése

kerül támogatásra.

A védett őshonos mezőgazdasági állatfajták olyan állatfajták, amelyeket Magyarország természetföldrajzi környezetében, történelmi múltra visszatekintően tenyésztettek, és ezáltal a nemzeti örökség, a mezőgazdasági génbank, valamint a természet- és tájvédelem részévé váltak.

A veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták olyan magas genetikai értéket képviselő, nem őshonos állatfajták, amelyek kiszorultak a termelésből, ezért a génállományuk megőrzése érdekében szükségessé vált védelmük.

Védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták köre (lásd a táblázatban)

A művelet kötelezettségvállalási időszaka 5 év.

A műveletben 4 célterület szerepel:

A) célterület: In vitro génmegőrzés támogatása

A célterület célja

A védett őshonos és veszélyeztetett helyzetbe került mezőgazdasági állatfajták genetikai anyagának (sperma, embrió vagy petesejt) begyűjtése, mélyhűtve tárolásra történő előkészítése, laboratóriumi körülmények közötti tárolása mélyhűtési eljárással.

B) célterület: Ex situ génmegőrzés támogatása:

A célterület célja:

A védett őshonos és veszélyeztetett helyzetbe került hímivarú mezőgazdasági állatfajtáknak (kivéve baromfi) az eredeti tartási, takarmányozási feltételektől eltérő módon, ex situ környezetben történő megőrzése.

C) célterület: In situ génmegőrzés támogatása:

A célterület célja:

Az alacsony létszámmal rendelkező védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták nőivarú, baromfi esetén vegyes ivarú állományának a fajták eredeti tartási-, takarmányozási körülményekhez hasonló, in situ feltételek közötti, tenyésztésben történő életképes populációjának fenntartása.

D) célterület: Genetikai beszűkülést megelőző tanácsadói tevékenységek támogatása:

A célterület célja:

A védett őshonos és veszélyeztetett helyzetbe került mezőgazdasági állatfajták megőrzését segítő tenyésztési, génmegőrzési feladatok ismertetése a tenyésztőkkel, szaktanácsadás a végrehajtásban. A hasznosítási lehetőségek ismertetése, megteremtése, a hasznosítás elősegítése.

Védett őshonos állatfajták	
<i>Faj</i>	<i>Fajta</i>
Szarvasmarhafélék:	magyar szürke szarvasmarha
	magyar házibivaly
Ló:	gidrán
	hucul
	kisbéri félvér
	lipicai
	furioso-north star
	nóniusz
	magyar hidegvérű
	shagya arab
Szamar:	magyar parlagi szamar
Sertés:	szőke mangalica
	fecskehasú mangalica
	vörös mangalica
Juh:	hortobágyi (magyar) racka
	gyimesi racka
	tejelő cigája
	cigája
Kecske:	cikta
	magyar parlagi kecske
Tyúk:	sárga magyar tyúk
	kendermagos magyar tyúk
	fehér magyar tyúk
	fogolyszínű magyar tyúk
	fehér erdélyi kopasznyakú tyúk
	fekete erdélyi kopasznyakú tyúk
	kendermagos erdélyi kopasznyakú tyúk
Gyöngytyúk:	magyar parlagi gyöngytyúk
Lúd:	fodros tollú magyar lúd
	magyar lúd
Kacsa:	fehér magyar kacsa
	tarka magyar kacsa
Pulyka:	bronz pulyka
	réz pulyka
Veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták	
<i>Faj</i>	<i>Fajta</i>
Szarvasmarha	magyar tarka szarvasmarha
Juh:	magyar merinó

Fajtalista

8.2.10.3.2.2. A támogatás típusa

Normatív, vissza nem térítendő támogatás.

8.2.10.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 110/2013. (IV.9) Korm. rendelet a lófélék egyedeinek azonosításáról,
- 99/2002. (XI.5.) FVM rendelet a szarvasmarhafajok egyedeinek jelölését, valamint Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről,
- 116/2003. (XI. 18.) FVM rendelet a sertések jelölését, valamint Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről,
- 129/2004. (VIII.25.) FVM rendelet a tenyészállat, illetve szaporítóanyag behozatalának és kivitelének szakmai előírásairól;
- 120/2007. (X. 18.) FVM rendelet a Baromfi Információs Rendszer létrehozásáról és működtetéséről,
- a 93/2008. (VII. 24.) FVM rendelet a védett őshonos állatfajták genetikai fenntartásának rendjéről,
- 182/2009. (XII. 30.) FVM rendelet a juh- és kecskefélék egyedeinek Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről,

8.2.10.3.2.4. Kedvezményezettek

A) célterület keretében:

a tenyésztési hatóság, oktatási-kutatási intézmények, mesterséges termékenyítő állomás, embrió-átültető állomás, spermatóroló központok, fajta fenntartásáért felelős tenyésztő szervezetek

B) célterület keretében:

a tenyésztő szervezet/egyesület, valamint azon fajta esetében, ahol központi nevelés nem folyik, ezek tagjai is jogosultak a támogatásra

C) célterület keretében:

a felsorolt védett őshonos és veszélyeztetett, mezőgazdasági célra hasznosított állatfajták nőivarú egyedeit, baromfifélék esetében vegyes ivarú állományokat tartó, a génmegőrzésből származó többletköltségeket viselő állattartó

D) célterület keretében:

a fajta fenntartásáért felelős tenyésztő szervezetek/egyesületek vagy azok szövetsége.

8.2.10.3.2.5. Támogatható költségek

A kifizetés normatív, így a költségek nem kerülnek tételesen elszámolásra.

8.2.10.3.2.6. A támogathatóság feltételei

A) célterület: In vitro génmegőrzés

Jogosultsági kritérium (eligibility criteria):

- a kedvezményezetteknek rendelkezniük kell a tenyésztési hatósággal megkötött szerződéssel;
- a génmegőrzéshez megfelelő technikai háttérrel, laboratóriummal kell rendelkezni.

Kötelezettség vállalások (commitments)

- a támogatási időszak alatt évente legalább 50 genetikai minta begyűjtése, minősítése és tárolása szükséges

B) célterület: Ex situ génmegőrzés

Jogosultsági kritérium (eligibility criteria)

- legalább 1 fajtatiszta, törzskönyvezett és a fajta fenntartásáért felelős tenyésztőszervezetnek/egyesületnek vagy azok szövetségének az igazolásával rendelkező, törzskönyvezett hímivarú tenyészállat vagy növendék tartása;
- a támogatott állatokat Magyarország területén kell tartani;
- a tenyészet állattartójaként kell szerepelnie a támogatottnak, és fel kell tüntetni az ügyfél azonosító számot a Tenyésztési Információs Rendszerben (TIR-ben).

Kötelezettségvállalások (commitments)

- tenyésztésben tartási minimális idő évente 6 hónap;
- az ENAR szerinti jelölés és nyilvántartás szabályait be kell tartani.

C) célterület: In situ génmegőrzés

Jogosultsági kritérium (eligibility criteria)

- fajtatiszta, törzskönyvezett, és a fajta fenntartásáért felelős tenyésztőszervezetnek az igazolásával rendelkező, törzskönyvezett nőivarú egyedekkel, illetve baromfifélék esetében vegyes ivarú állománnyal rendelkezik,
- a támogatott állatokat Magyarország területén kell tartani;
- az adott fajra meghatározott minimum jogosult törzskönyvezett nőivarú állatlétszámnak megfelelő, vagy azt meghaladó egyedszámmal rendelkezik; Szarvasmarhafélék és lófélék esetében 1 egyed, juh, kecske és sertés esetében 10 egyed, valamint baromfifélék esetében 20 egyed a minimális nőivarú állatlétszám.
- a tenyészet állattartójaként kell szerepelnie a támogatottnak, és fel kell tüntetni az ügyfél azonosító számot a Tenyésztési Információs Rendszerben (TIR-ben).

Kötelezettségvállalások (commitments)

- a fajta fenntartásáért felelős fajtaegyesület, tenyésztőszervezet tenyésztési programját (család- és vonal-fenntartás, párosítási tervek, stabilizáló szelekció, származás ellenőrzés, teljesítményvizsgálatok, küllemi bírálat, a génmegőrzéshez szükséges adat- és mintaszolgáltatás stb.) betartja,
- az ENAR szerinti jelölés és nyilvántartás szabályait betartja.

D) célterület Genetikai beszűkülést megelőző tanácsadói tevékenységek

Jogosultsági kritérium (eligibility criteria)

- a tanácsadói tevékenység legalább 10 tenyésztetre kell, hogy havonta kiterjedjen

Kötelezettségvállalások (commitments)

- a tanácsadói tevékenység 5 éven keresztül évente legalább 11 hónap

Nem adható támogatás:

A kettős finanszírozások elkerülése érdekében támogatásra nem jogosultak

- azon tevékenységek, amelyekre vonatkozóan a 17/2012. (II. 29.) VM rendelet alapján támogatási határozatot hoztak.
- azon veszélyeztetett mezőgazdasági haszonállatfajok egyedei illetve állományai, amelyekre vonatkozóan a 17/2012. (II. 29.) VM rendelet alapján támogatási határozatot hoztak, vagy amelyek után a támogatás meghirdetésének időpontjában a 38/2010 (IV. 15) FVM rendelet alapján támogatást vesznek igénybe.

8.2.10.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

Előnyt élveznek azok a tenyésztők, akik minél több fajtát vonnak be a megőrzésbe, továbbá a kis létszámú vonalakat fenntartók, a ritka és/vagy értékes öröklődő tulajdonsággal rendelkező egyedeket tenyésztők. Túligénylés esetén a támogatottak kiválasztásánál az értékelési szempontok között szerepel a gazdaság területeinek környezetkímélő gazdálkodással való hasznosítása.

8.2.10.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- A támogatás céljára kifizethető maximális összegeket lásd az alábbi táblázatokban:

A) célterület: In vitro génmegőrzés támogatása	
A támogatás tárgya	A támogatás maximuma (euró/egység)
Szarvasmarha genetikai anyagának mélyhűtve történő megőrzése	18 euró/műszalma
Szarvasmarha embrió mélyhűtve történő megőrzése*	360 euró/embrió
Sertés genetikai anyagának mélyhűtve történő megőrzése	2 euró/műszalma
Juh és kecske genetikai anyagának mélyhűtve történő megőrzése	11 euró/műszalma
Lófélék genetikai anyagának mélyhűtve történő megőrzése	36 euró/műszalma
Baromfifélék genetikai anyagának mélyhűtve történő megőrzése	7 euró/500 µl ampulla vagy műszalma
Genetikai vizsgálat	36 euró/állat

* Embrió-előállítás csak szarvasmarha faj esetén támogatható.

in vitro génmegőrzés támogatása

B/ célterület: Ex situ génmegőrzés támogatása

A támogatás tárgya	A támogatás maximuma
Magyartarka szarvasmarha bika központi felnevelése	2200 euró/állat
Magyar szürke szarvasmarha bika központi felnevelése	432 euró/állat/év
Bivaly bika központi felnevelése	1080 euró/állat/év
Magyartarka szarvasmarha bika elhelyezése mesterséges termékenyítő állomáson	7 euró/állat/nap
Sertés kan tartása vagy felnevelése	432 euró/állat
Kos és kecske bak központi felnevelése	0,8 euró/állat/nap
Ló és szamár mén tartása mesterséges termékenyítő állomáson illetve kancafedezett állomáson	1 500 euró/állat/év
Szamár mén tartása	960 euró/állat/év

ex situ támogatás

C) célterület: In situ génmegőrzés támogatása

A támogatás tárgya	A támogatás maximuma (euró/egyed)
Szarvasmarhafélék	300
Ló	500
Szamar	250
Sertés	198
Juh	57
Kecske	57
Tyúk	25
Gyöngytyúk	25
Kacsa	34
Pulyka	44
Lúd	50

in situ génmegőrzés támogatása

D) célterület: Genetikai beszűkülést megelőző tanácsadói tevékenységek támogatása

A támogatás tárgya	A támogatás maximuma (euró/egység)
Tanácsadói tevékenység	833 euró/hó/tanácsadás

genetikai beszűkülést megelőző támogatás

8.2.10.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.10.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A kedvezményezettek nem veszik figyelembe a kötelezettségeket (RC8).
- A kedvezményezettek nincsenek tisztában az ENAR adatbázisában megtalálható adatokkal, illetve nem követik figyelemmel a jogi változásokat.
- A kérelem hiányos, helytelen adatokkal való feltöltése.

8.2.10.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A 2007-2013-as időszakban a problémát okozott, hogy a kedvezményezettek a művelet esetében kötelezettségeiket nem megfelelően ismerték, ezért a 2014-2020-as időszakban a kedvezményezettek részére tanácsadói tevékenység is támogatható lesz (CPA2).

A művelet a 2007-2013-as időszakban is működött, így a végrehajtására vonatkozóan több éves tapasztalatok vannak, amelyek hozzájárulnak a művelet által támogatott tevékenységek folytatásához, illetve továbbfejlesztéséhez.

- A 2007-2013-as időszakhoz képest változás, hogy az ex situ és in vitro génmegőrzés támogatása is normatív lesz, így az eddigi nehezebb, számlás kifizetés kiküszöbölhető.
- Változás még, hogy nem lesz elkülönítve génmegőrző nukleusz állomány és fajtafenntartó állomány a támogatandó célprogramokon belül, ugyanis minden egyed magas genetikai értéket képvisel, ezért támogatásuk indokolt.
- Nagy hangsúlyt kap a jövőben az adminisztrációs terhek csökkentése, kötelezettségek átláthatóbbá tétele.
- Az állatok egyedi nyilvántartási rendszerét korszerűsítjük, és valamennyi célterület esetében alkalmassá tesszük a pályázati követelmények betartására.
- A hatóságok közötti információcsere korszerűsítése nagymértékben elősegíti a pályázat elbírálását, a támogatási jogosultság megítélését.

8.2.10.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.10.3.2.10. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A releváns alapvető elemek azonosítása és meghatározása; idetartoznak az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet VI. címének I. fejezete alapján meghatározott kötelező előírások, az 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek, a műtrágya és a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelmények, valamint a nemzeti jogszabályokban meghatározott egyéb, kötelező erejű követelmények

Nem releváns.

A műtrágyákra vonatkozó minimumkövetelményeknek tartalmazniuk kell többek között a 91/676/EGK tanácsi irányelvvel a nitrátérzékeny területeken kívüli gazdaságokra vonatkozóan bevezetett helyes gyakorlatra vonatkozó szabályzatokat és a foszforszennyezésre vonatkozó követelményeket; a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelményeknek tartalmazniuk kell többek között a 2009/128/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel bevezetett integrált növényvédelmi alapelveket, a termékek használatára jogosító engedély megszerzésének és a képzési kötelezettségek teljesítésének követelményét, a biztonságos tárolásra vonatkozó követelményeket, a szerek kijuttatására szolgáló gépek ellenőrzését, valamint a növényvédő szerek víz és egyéb érzékeny területek közelében történő felhasználására vonatkozó, nemzeti jogszabályokban meghatározott szabályokat

Nem releváns.

A gazdálkodásból való kivonás veszélye által fenyegetett helyi fajták és a génerózióval fenyegetett növénygenetikai források listája

A védett őshonos mezőgazdasági állatfajták és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták listáját lásd az általános leírásban.

Azon módszertan, valamint azon agronómiai feltevések és paraméterek ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 29. cikkének (2) bekezdésében említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyek az egyes kötelezettségvállalás-típusok szempontjából lényegesek, és amelyeket a vállalt kötelezettségből eredő többletköltségeknek és elmaradt jövedelemnek, valamint a tranzakciós költségek szintjének kiszámításánál támpontként alkalmaznak; a kettős finanszírozás elkerülése érdekében az említett módszertannak adott esetben figyelembe kell vennie az 1307/2013/EU rendelet alapján nyújtott támogatásokat, beleértve az éghajlat és a környezet védelme szempontjából kedvező mezőgazdasági gyakorlatok finanszírozását; adott esetben az e rendelet 9. cikkének megfelelően a más egységekre való átváltáshoz használt módszer

A) célterület: esetén:

- A teljes támogatási időszakra meghatározott minimális mennyiségű genetikai anyag begyűjtésére, mélyhűtve tárolásra történő előkészítésére és laboratóriumi körülmények közötti, mélyhűtéses eljárással történő megőrzésére.
- A fajták genetikai jellemzőinek vizsgálatára.

B) célterület esetén:

- A védett őshonos és veszélyeztetett helyzetbe került mezőgazdasági állatfajták fenntartásáért felelős tenyésztő szervezete/egyesülete vagy azok szövetsége által kijelölt, törzskönyvi nyilvántartásban szereplő hímivarú tenyészállat/növendék tartására.
- Az állattartó saját tenyészetéből származó apaállatok felnevelésére.
- Tenyészállat várományos bika telepen, központi kan-, kos-, baknevelő telepen, kancafedezettő állomáson, illetve ló mesterséges megtermékenyítő állomáson történő tartására.

C) célterület esetén:

- A védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták fenntartásáért felelős tenyésztőszervezet/egyesület vagy azok szövetsége által törzskönyvezett nőivarú egyedek, baromfifélék esetében vegyes ivarú állományok tartása.

D) célterület esetén:

- A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták tenyésztési programját segítő tanácsadásra.

A műveleten keresztül beruházás nem támogatható.

A támogatási összeg kiszámításakor a fajtákkal kapcsolatos génmegőrzési tevékenységből adódó költségek kompenzálása került meghatározásra. Az ebből származó feladatok (pl. küllemi, teljesítmény és termelési adatok gyűjtése, rögzítése, feldolgozása, értékelése, tenyészték megállapítás, szelekció, vonalfenntartás céljából, valamint a többlet apaállat tartásából és az egyes csoportok elkülönített tartásából) jelentős többletmunkát és így többlet költséget jelentenek. Emellett a génmegőrzési tevékenységből fakadóan az állományok minőségének fokozott felügyelete szükséges, így a szokásos gyakorlattól jóval nagyobb mértékű selejtezéssel kell számolni, amely magas költséggel jár.

Nem áll fenn a kettős finanszírozás veszélye az Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos művelettel (28. cikk), az Ökológiai gazdálkodás művelettel (29. cikk), az Állatjólét művelettel (33. cikk) sem, ugyanis jelen művelet keretében sem az agrár-környezetgazdálkodásból, sem pedig az ökológiai gazdálkodásból fakadó költségeket, illetve kieső jövedelmet nem támogatunk, továbbá az állatjóléti intézkedés keretében támogatott tevékenységek sem azonosíthatóak be a tartási tevékenység génmegőrzési-jellegű részeként.

A KAP I. pillér termeléshez kötött támogatásai sem kompenzálnak génmegőrzésből fakadó költségeket, így ebben az esetben sem áll fenn a kettős finanszírozás lehetősége.

8.2.10.3.3. 10.2.2. Ritka és veszélyeztetett növényfajták növényi genetikai erőforrásainak és mikroorganizmusok ex situ védelme

Alintézkedés:

- 10.2. - a mezőgazdasági genetikai erőforrások megőrzésének, valamint fenntartható használatának és fejlesztésének támogatása

8.2.10.3.3.1. A művelettípus leírása

A mezőgazdasági- és élelmezési célú növényfajok tájfajtái, természetből kiszorult fajtái, régi fajtái, illetve az egyéb haszonnövények ökotípusai, továbbá ezek vad- és rokonfajai, valamint a mikroorganizmusok kivétel nélkül veszélyeztetett kategóriába sorolandók, mivel fenntartás és megőrzés nélkül eltűnnek.

Megőrzésük egyik leghatékonyabb módszere az ex situ – termőhelyen kívüli – megőrzés, amelynek módszereit és technikáit Nemzetközi Génbank szabvány részletezi.

A génbanki megőrzés módszere szerint a mezőgazdasági- és élelmezési célú növényi genetikai erőforrásokat és a mikroorganizmusokat az alábbi csoportokba sorolhatjuk (lásd táblázat):

A nemesített, államilag minősített fajták fajtafenntartó nemesítésben részesülnek, így kevésbé vagy nem veszélyeztetettek.

Az **élelmezési** célú növényi genetikai erőforrások ex situ megőrzése prioritást élvez a gyűjtemények élelmezésben és élelmezésbiztonságban betöltött szerepük miatt a 2020-ig szóló Élelmezési célú növényi genetikai erőforrások megőrzésének stratégiájában foglalt célkitűzésnek megfelelően, amelyet 2013-ban hagyott jóvá a vidékfejlesztési miniszter.

Mikroorganizmusok esetében a növénytermesztés, az állattenyésztés, az élelmiszeripar, az erdőgazdálkodás, a talajvédelem, a vízgazdálkodás stb. területein hasznos és káros tevékenységet végző mikroorganizmusok (vírusok, baktériumok, élesztőgombák, penészgombák, és egyéb gombák, idesorolva a természetből nagygombákat is) megőrzése és hosszú idejű fenntartása a cél, a genetikai tulajdonságaik változatlan állapotban való megtartása mellett.

A jelenlegi mezőgazdasági gyakorlat természetéből fakadóan a résztvevők általános szinten nem foglalkoznak a génmegőrzés problémájával, ezért szükséges az ilyen jellegű, génmegőrzésre irányuló tevékenységek támogatása, majd ellenőrzése a jelenlegi ex situ gyűjtemények megőrzése, fenntartása és fejlesztése érdekében.

A művelet keretében az aktuális Nemzeti Fajtajegyzékben feltüntetett államilag minősített és regisztrált, illetve vetőmag kereskedelmi forgalomban lévő fajták megőrzése, fenntartása nem támogatható.

A mikroorganizmusok esetében csak olyan, Magyarország jelenlegi területén izolált/begyűjtött, kereskedelmi forgalomba nem kerülő mikroorganizmusok megőrzése támogatható (finanszírozható), amelyeknek fenntartása az eredeti begyűjtés óta folyamatos.

A művelet időtartama 5 év.

A művelet keretében megközelítőleg 30-40 támogatottra lehet számítani.

1.	Tételcsoport	
2.	Maggal szaporítottegyèvesek	öntermékenyülők
3.		szélporozta idegentermékenyülő
4.		rovarporozta idegentermékenyülő
5.	Maggal szaporított évelők	tenyészkerti fenntartás
6.		magtárolással fenntartva
7.	Vegetatív szaporítású lágyszárú növények	
8.	Évelő fásszárú növények fenntartása ültetvényben	
9.	Merisztéma kultúrákban való fenntartás	
10.	Mikroorganizmusok	Krioprezerválás
1.		Liofilizálás

8.2.10.3.3.2. A támogatás típusa

Normatív, vissza nem térítendő támogatás.

8.2.10.3.3.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 95/2003 (VII. 14.) FVM rendelet a növényi genetikai anyagok megőrzéséről és felhasználásáról;
- Élelmezési célú növényi genetikai erőforrások megőrzésének szakmai stratégiája (2013-2020)

8.2.10.3.3.4. Kedvezményezettek

- Aktív mezőgazdasági termelő
- Génmegőrző tevékenységet végző szervezet

8.2.10.3.3.5. Támogatható költségek

A kifizetés normatív, így a költségek nem kerülnek tételesen elszámolásra.

8.2.10.3.3.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

A kérelmezőnek rendelkeznie kell a fenntartandó növényi gyűjtemények és mikroorganizmusok megőrzéséhez szükséges technikai háttérrel, a Nemzetközi Génbank szabvánnyal összhangban.

Növényfajták esetében: Támogatásra kizárólag az az aktív gazdálkodó, intézmény vagy civil szervezet jogosult, aki/amely:

- a 95/2003. (VIII.14.) FVM rendelet 8. § (1) bekezdése alapján a Növényi Génbank Tanács javaslatára, a Földművelésügyi Minisztérium által kijelölt nemzeti genetikai erőforrás készlet részének tekintett gyűjteményt tart fenn,
- rendelkezik Nemzeti Génbank nyilvántartási számmal és az általa őrzött tételleket a regisztráltja Nemzeti Génbank Adatbázisban,
- vállalja, hogy betartja a mezőgazdasági- és élelmezési célú növényi genetikai erőforrások esetében a FAO Egyezményben (ITPGRFA) foglaltakat, és
- a mezőgazdasági- és élelmezési célú növényi genetikai erőforrások esetében a táblázatban felsoroltak közül legalább 50 darab tétellel rendelkezik.
- szükség esetén a kötelezettségvállalási időszak teljes időtartamára vonatkozóan jogszerű földhasználó.

Mikroorganizmusok esetében: Csak olyan, Magyarország jelenlegi területén izolált/begyűjtött, kereskedelmi forgalomba nem kerülő mikroorganizmusok megőrzése támogatható (finanszírozható), amelyeknek fenntartása az eredeti begyűjtés óta folyamatos.

Kötelezettségvállalások (commitments):

Növényfajták esetében:

- A táblázatban felsorolt fajok és társulások begyűjtése, jellemzése, hasznosításának elősegítése.
- A gyűjtött tételek felszaporítása és fenntartása. A maggal szaporított fajok genetikai erőforrásainak ex situ megőrzése, a vegetatív úton szaporított fajok genetikai erőforrásainak ültetvényekben és in vitro módszerekkel történő megőrzése.
- A nemzeti genetikai erőforrás gyűjtemények dokumentálása, nemzetközileg egyeztetett módszerekkel történő jellemzése, elektronikus alapú nyilvántartás vezetése, valamint a nyilvántartott adatok továbbítása a 95/2003. (VIII.14.) FVM rendeletben meghatározott, az országos adatbázis működtetéséért felelős intézménynek.
- Évente legalább két alkalommal megtartott genetikai erőforrásokkal kapcsolatos ismeretterjesztés, tájékoztatás, szaktanácsadás, tanfolyamszervezés, szakmai jelentések elkészítése.
- Az európai növényi génbank együttműködési programokban (ECP/GR, AEGIS, EURISCO, EPGRIS 2) való részvétel, az integrált európai génbank rendszer keretében a Magyarországon honos és honosult tájfajták, illetve a köztermesztésből kiszorult hagyományos fajták megőrzésének biztosítása.

Mikroorganizmusok esetében:

Magyarország jelenlegi és elcsatolt területein (az utóbbi esetben akkor, ha a mikroorganizmusok begyűjtése már a trianoni békeszerződés előtti Magyarországon megkezdődött és azóta fenntartásuk folyamatos volt) izolált/begyűjtött, kereskedelmi forgalomba nem kerülő mikroorganizmusok megőrzése és hosszú idejű fenntartása korszerű mélyfagyasztással (-196°C -on folyékony nitrogénben, -145°C -on folyékony nitrogén feletti tárolással, -80°C -os mélyfagyasztással és/vagy fagyasztva szárítással (liofilizálás).

8.2.10.3.3.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

A kiválasztás során a Növényi Génbank Tanács szakmai véleménye kerül figyelembe vételre az alábbi szempontok vizsgálata mellett

- a gyűjtemény mezőgazdasági, kultúrtörténeti és genetikai értéke,
- a kérelmező szakmai és technikai felkészültsége

8.2.10.3.3.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- A költségkalkuláció alapja a 2007-2013 közötti időszakban alkalmazott hasonló beavatkozás tapasztalatainak felülvizsgálata a költségek valorizációja.
- A támogatás 100% -os támogatási intenzitású.
- **Tranzakciós költség:** A művelet keretén belül a támogatások számításánál tranzakciós költség nem kerül elszámolásra.

Növényfajták esetében:

- A megőrzés tételenként a növényfaj/fajta szaporítási módszerének függvényében kerül megállapításra 2 euró/tétel támogatási összegtől 38 euró/tétel összegig

Mikroorganizmusok esetében:

- Mélyfagyasztás folyékony nitrogénben: 40 euró/tétel
- Fagyasztva szárítás 32 euró/tétel

8.2.10.3.3.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.10.3.3.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A Génbanki Tanácsnál nem szereplő tételre történő igénylés.
- Hiányosságok a kedvezményezett kifizetési kérelmének feldolgozási folyamatában.

8.2.10.3.3.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A művelet a 2007-2013-as időszakban is működött, így a végrehajtására vonatkozóan több éves tapasztalatok vannak, amelyek hozzájárulnak a művelet által támogatott tevékenységek folytatásához, illetve továbbfejlesztéséhez.
- Információ átadás, tanácsadás a kedvezményezettek részére.

8.2.10.3.3.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.10.3.3.10. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A releváns alapvető elemek azonosítása és meghatározása; idetartoznak az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet VI. címének I. fejezete alapján meghatározott kötelező előírások, az 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek, a műtrágya és a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelmények, valamint a nemzeti jogszabályokban meghatározott egyéb, kötelező erejű követelmények

Nem releváns.

A műtrágyákra vonatkozó minimumkövetelményeknek tartalmazniuk kell többek között a 91/676/EGK tanácsi irányelvvel a nitrátérzékeny területeken kívüli gazdaságokra vonatkozóan bevezetett helyes gyakorlatra vonatkozó szabályzatokat és a foszforszennyezésre vonatkozó követelményeket; a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelményeknek tartalmazniuk kell többek között a 2009/128/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel bevezetett integrált növényvédelmi alapelveket, a termékek használatára jogosító engedély megszerzésének és a képzési kötelezettségek teljesítésének követelményét, a biztonságos tárolásra vonatkozó követelményeket, a szerek kijuttatására szolgáló gépek ellenőrzését, valamint a növényvédő szerek víz és egyéb érzékeny területek közelében történő felhasználására vonatkozó, nemzeti jogszabályokban meghatározott szabályokat

Nem releváns

A gazdálkodásból való kivonás veszélye által fenyegetett helyi fajták és a generációval fenyegetett növénygenetikai források listája

.	Termesztett fajok	A növény magyar neve
1.	<i>Achillea filipendulina</i>	Páfránylevelű cickafark
2.	<i>Achillea millefolium</i>	Közönséges cickafark
3.	<i>Agropyron cristatum</i>	Taréjos búzafű
4.	<i>Agropyron elongatum</i>	Magas tarackbúza
5.	<i>Agropyron intermedium</i>	Deres tarackbúza
6.	<i>Agrostis alba</i>	Tarackos tippán
7.	<i>Agrostis alba subsp.gigantea</i>	Óriás tippán
8.	<i>Agrostis capillaris</i>	Cérnatippán
9.	<i>Alcea rosea (Althaea rosea)</i>	Kerti mályva
10.	<i>Allium ascalonicum</i>	Mogyoróhagyma
11.	<i>Allium cepa var.aggregatum</i>	Csokroshagyma
12.	<i>Allium cepa var.cepa</i>	Vöröshagyma
13.	<i>Allium fistulosum</i>	Téli hagyma
14.	<i>Allium galanthum</i>	Dízhagyma
15.	<i>Allium porrum</i>	Poréahagyma
16.	<i>Allium sativum</i>	Fokhagyma
17.	<i>Allium schoenoprasum</i>	Metélőhagyma
18.	<i>Allium tuberosum</i>	Tatár hagyma
19.	<i>Alopecurus pratensis</i>	Réti ecsetpázsit
20.	<i>Amaranthus caudatus</i>	Bókoló amaránt
21.	<i>Amaranthus cruentus</i>	Bíbor amaránt
22.	<i>Amaranthus hypochondriacus</i>	Piros amaránt
23.	<i>Amygdalus communis (Prunus dulcis var.sativa)</i>	Édesmandula
24.	<i>Anethum graveolens</i>	Kapor
25.	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Illatos borjúpázsit

26.	<i>Anthyllis vulneraria</i> subsp.vulneraria	Nyúlszapuka
27.	<i>Apium graveolens</i> var.graveolens	Erősszagú zeller
28.	<i>Apium graveolens</i> var.rapaceum	Kerti zeller
29.	<i>Apium graveolens</i> var.secalinum	Metélőzeller
30.	<i>Arachis hypogaea</i>	Amerikaimogyoró
31.	<i>Arrhenatherum elatius</i>	Franciaperje
32.	<i>Asparagus officinalis</i>	Spárga
33.	<i>Atriplex hortensis</i>	Kerti laboda
34.	<i>Avena byzantina</i>	Bizánci zab
35.	<i>Avena sativa</i>	Abrakzab
36.	<i>Avena strigosa</i>	Érdes zab
37.	<i>Basella alba</i>	Fehér spenót
38.	<i>Benincasa hispida</i>	Viasztök
39.	<i>Beta vulgaris</i> var.cicla	Mangold
40.	<i>Beta vulgaris</i> var.conditiva	Cékla
41.	<i>Beta vulgaris</i> var.crassa	Takarmányrépa
42.	<i>Beta vulgaris</i> var.altissima	Cukorrépa
43.	<i>Borago officinalis</i>	Kerti borágó
44.	<i>Brassica juncea</i>	Szareptai mustár
45.	<i>Brassica napus</i> subsp.napus	Olajrepcé
46.	<i>Brassica napus</i> var.napobrassica	Karórépa
47.	<i>Brassica nigra</i>	Fekete mustár
48.	<i>Brassica oleracea</i> convar.acephala var.goylodes	Karalábé
49.	<i>Brassica oleracea</i> convar.acephala var.sabellica	Szárnyas káposzta
50.	<i>Brassica oleracea</i> convar.acephala var.viridis (acephala)	Marhakáposzta
51.	<i>Brassica oleracea</i> convar.botrytis var.botrytis	Karfiol

52.	<i>Brassica oleracea</i> convar. <i>botrytis</i> var. <i>italica</i>	Brokkoli
53.	<i>Brassica oleracea</i> convar. <i>capitata</i> var. <i>capitata</i> f. <i>alba</i>	Fejes káposzta
54.	<i>Brassica oleracea</i> convar. <i>capitata</i> var. <i>capitata</i> f. <i>rubra</i>	Vörös káposzta
55.	<i>Brassica oleracea</i> convar. <i>capitata</i> var. <i>sabauda</i>	Kelkáposzta
56.	<i>Brassica oleracea</i> convar. <i>fruticosa</i> var. <i>gemmifera</i>	Bimbóskele
57.	<i>Brassica rapa</i> subsp. <i>rapa</i> (<i>campestris</i> var. <i>rapifera</i>)	Tarlórépa
58.	<i>Brassica rapa</i> subsp. <i>chinensis</i>	Kínai káposzta
59.	<i>Brassica rapa</i> subsp. <i>pekinensis</i>	Pekingi káposzta
60.	<i>Bromus erectus</i>	Sudár rozsok
61.	<i>Bromus inermis</i>	Árva rozsok
62.	<i>Cajanus cajan</i>	Kajánbab
63.	<i>Calendula officinalis</i>	Körömvirág
64.	<i>Callistephus chinensis</i>	Kerti őszirózsa
65.	<i>Camelina sativa</i>	Magvas gomborka
66.	<i>Cannabis sativa</i>	Kender
67.	<i>Capsicum annuum</i> var. <i>cerasiforme</i>	Cseresznyepaprika
68.	<i>Capsicum annuum</i> var. <i>grossum</i>	Étkezési paprika
69.	<i>Capsicum annuum</i> var. <i>longum</i>	Fűszerpaprika
70.	<i>Capsicum annuum</i> var. <i>lycopersiciforme</i>	Paradicsompaprika
71.	<i>Capsicum baccatum</i>	Bogyós paprika
72.	<i>Capsicum frutescens</i>	Cserjés (chili) paprika
73.	<i>Carthamus tinctorius</i>	Sáfrányos szeklice
74.	<i>Carum carvi</i>	Fűszerkömény
75.	<i>Chamomilla recutita</i>	Orvosi székfű
76.	<i>Cheiranthus cheiri</i>	Sárgaviola
77.	<i>Clarkia elegans</i>	Pompás klárka

78.	<i>Cicer arietinum</i>	Csicseriborsó
79.	<i>Cichorium endivia</i>	Endívia
80.	<i>Cichorium intybus</i> var. <i>foliosum</i>	Cikóriakatáng
81.	<i>Citrullus lanatus</i> subsp. <i>lanatus</i>	Takarmány görögdinnye
82.	<i>Citrullus lanatus</i> subsp. <i>vulgaris</i>	Görögdinnye
83.	<i>Citrullus colocynthis</i>	Sártök
84.	<i>Cnicus benedictus</i>	Benedekfű
85.	<i>Coix lacryma-jobi</i> var. <i>ma-yuen</i>	Jób könnye
86.	<i>Coriandrum sativum</i>	Koriánder
87.	<i>Coronilla varia</i>	Tarka koronafürt
88.	<i>Cosmos bipinnatus</i>	Sallangos pillangóvirág
89.	<i>Cosmos sulphureus</i>	Sárga pillangóvirág
90.	<i>Crambe abyssinica</i>	Abesszín tátorján
91.	<i>Crotalaria juncea</i>	Krotalária (Bengálikender)
92.	<i>Cucumis anguria</i>	Anguria uborka
93.	<i>Cucumis melo</i>	Sárgadinnye
94.	<i>Cucumis sativus</i>	Uborka
95.	<i>Cucurbita ficifolia</i>	Laskatök
96.	<i>Cucurbita maxima</i>	Sütőtök
97.	<i>Cucurbita moschata</i>	Pézsmatök
98.	<i>Cucurbita pepo</i> subsp. <i>pepo</i> convar. <i>microcarpina</i>	Dísz tök
99.	<i>Cucurbita pepo</i> convar. <i>giromotiina</i>	Cukkini (Csikos tök)
100.	<i>Cucurbita pepo</i> convar. <i>patissonina</i>	Csillagtök (Patisson)
101.	<i>Cucurbita pepo</i> convar. <i>pepo</i>	Úritök (Étkezési spárgatök)
102.	<i>Cydonia oblonga</i>	Birs
103.	<i>Cynara cardunculus</i>	Kárdi

104.	<i>Cynoglossum officinale</i>	Orvosi ebnyelvfű
105.	<i>Cynoglossum amabile</i>	Kerti ebnyelvfű
106.	<i>Cynosurus cristatus</i>	Taréjos cincor
107.	<i>Cyperus esculentus</i>	Mandulafű
108.	<i>Cyperus involucratus</i> (<i>alternifolius</i> subsp. <i>flabelliformis</i>)	Galléros palka
109.	<i>Dactylis glomerata</i>	Csomós ebír
110.	<i>Dalea gattingeri</i> (<i>Petalostemon</i>)	Bíborrojt
111.	<i>Datura innoxia</i>	Indián maszlag
112.	<i>Datura metel</i>	Egyiptomi maszlag
113.	<i>Datura meteloides</i>	Maszlag
114.	<i>Datura stramonium</i>	Csattanó maszlag
115.	<i>Daucus carota</i> subsp. <i>sativus</i>	Sárgarépa
116.	<i>Deschampsia cespitosa</i>	Sédbúza
117.	<i>Desmodium canadense</i>	Kanadai hüvelycsomó
118.	<i>Dianthus barbatus</i>	Török szegfű (Szakállas)
119.	<i>Dianthus deltoides</i>	Fenyérszegfű (Mezei)
120.	<i>Dianthus plumarius</i>	Tollas szegfű (Német)
121.	<i>Digitalis ferruginea</i>	Rozsdás gyűszűvirág
122.	<i>Digitalis purpurea</i>	Piros gyűszűvirág
123.	<i>Digitaria sanguinalis</i>	Pirók ujjasmuhar
124.	<i>Dorycnium pentaphyllum</i>	Cserjésedő dárdahere
125.	<i>Dracocephalum moldavica</i>	Kerti sárkányfű
126.	<i>Echinacea purpurea</i>	Lángvörös kasvirág
127.	<i>Echinochloa colonum</i> (<i>Panicum colonum</i>)	Sáma-köles
128.	<i>Echinochloa crus-galli</i> var. <i>frumentacea</i>	Japánköles
129.	<i>Echinops ruthenicus</i> subsp. <i>ritro</i>	Kék szamárlenyer

130.	<i>Eleusine coracana</i>	Ujjasköles
131.	<i>Eleusine indica</i>	Aszályfű
132.	<i>Eragrostis tef</i> (<i>Poa abyssinica</i>)	Abesszín tótippan (Tef)
133.	<i>Eruca sativa</i>	Borsmustár
134.	<i>Eupatorium cannabinum</i>	Kenderpakóca (Sédkender)
135.	<i>Euphorbia lathyris</i>	Kerti sárfű (Hasindító kutyatej)
136.	<i>Fagopyrum esculentum</i>	Pohánka (Hajdina)
137.	<i>Fagopyrum tataricum</i>	Tatárka
138.	<i>Festuca arundinacea</i>	Nádkéjú csenkesz
139.	<i>Festuca heterophylla</i>	Felemáslevelű csenkesz
140.	<i>Festuca ovina</i>	Juhcsenkesz
141.	<i>Festuca pratensis</i>	Réti csenkesz
142.	<i>Festuca rubra</i>	Vörös csenkesz
143.	<i>Festuca sulcata</i> (<i>rupicola</i>)	Barázdált csenkesz (Pusztai)
144.	<i>Foeniculum vulgare</i>	Édeskömény
145.	<i>Fragaria ananassa</i>	Szamóca
146.	<i>Galega officinalis</i>	Kecskeruta
147.	<i>Gazania rigens</i> (<i>splendens</i>)	Pompás záporvirág
148.	<i>Gentiana lutea</i>	Sárga tárnics
149.	<i>Glycine max</i>	Szója
150.	<i>Glycyrrhiza glabra</i>	Édesgyökér
151.	<i>Gomphrena globosa</i>	Kerti golyófüzény (Bíborka)
152.	<i>Gossypium hirsutum</i>	Hegyvidéki gyapot
153.	<i>Guizotia abyssinica</i>	Négermag
154.	<i>Gypsophila elegans</i>	Kerti fátyolvirág
155.	<i>Helianthus annuus</i>	Termesztett napraforgó

156.	<i>Helianthus tuberosus</i>	Csicsóka
157.	<i>Helichrysum bracteatum</i>	Kerti szalmavirág
158.	<i>Hibiscus cannabinus</i>	Rostmályva (Kenáf)
159.	<i>Hibiscus esculentus</i>	Gombó (Bámia, Okra)
160.	<i>Holcus lanatus</i>	Gyapjas selyemperje
161.	<i>Hordeum jubatum</i>	Díszárpa
162.	<i>Hordeum vulgare</i> var. <i>distichon</i>	Kétsoros árpa (Tavaszi)
163.	<i>Hordeum vulgare</i> var. <i>hexastichon</i>	Hatsoros árpa (Őszi)
164.	<i>Hypericum perforatum</i>	Közönséges orbáncfű
165.	<i>Hyssopus officinalis</i>	Izsóp
166.	<i>Iberis amara</i>	Kerti tatárvirág
167.	<i>Iberis umbellata</i>	Ernyős tatárvirág
168.	<i>Ibicella lutea</i>	Sárga ördögszarv
169.	<i>Impatiens balsamina</i>	Keri fájvirág (Nenyúljhozzám)
170.	<i>Inula helenium</i>	Örménygyökér
171.	<i>Ipomoea batatas</i>	Édesburgonya (Batáta)
172.	<i>Ipomoea bona-nox</i>	Hajnalka
173.	<i>Ipomoea purpurea</i>	Bíboros hajnalka
174.	<i>Juglans regia</i>	Közönséges dió
175.	<i>Lablab purpureus</i> (<i>Dolichos lablab</i>)	Sisakbab
176.	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>angustana</i> (<i>asparagina</i>)	Spárgasaláta
177.	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>capitata</i>	Fejes saláta
178.	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>crispa</i>	Metélősaláta (Tépő)
179.	<i>Lactuca sativa</i> var. <i>longifolia</i>	Kötözősaláta
180.	<i>Lagenaria siceraria</i>	Lopótök
181.	<i>Lallemantia iberica</i>	Feketeszezám

182.	<i>Lathyrus sativus</i>	Szegletes lednek
183.	<i>Lathyrus cicera</i>	Csicserilednek
184.	<i>Lathyrus odoratus</i>	Szagos lednek
185.	<i>Lavandula angustifolia</i>	Keskenyleveű levendula
186.	<i>Lavandula latifolia</i>	Széleslevelű levendula
187.	<i>Lens culinaris</i>	Termesztett lencse
188.	<i>Leonurus cardiaca</i>	Szúrós gyógyajak
189.	<i>Lepidum sativum</i>	Kerti zsázsa
190.	<i>Levisticum officinale</i>	Lestyán
191.	<i>Limonium sinuatum</i>	Kerti sóvirág
192.	<i>Linum usitatissimum</i> var. <i>mediterraneum</i>	Olajlen
193.	<i>Linum usitatissimum</i> var. <i>usitatissimum</i>	Rostlen
194.	<i>Lolium perenne</i>	Angolperje
195.	<i>Lolium multiflorum</i>	Olaszperje
196.	<i>Lotus corniculatus</i>	Szarvaskerep
197.	<i>Luffa acutangula</i>	Szivacstök
198.	<i>Lupinus albus</i>	Fehér csillagfűt
199.	<i>Lupinus angustifolius</i>	Keskenylevelű csillagfűt
200.	<i>Lupinus luteus</i>	Sárga csillagfűt
201.	<i>Lupinus polyphyllus</i>	Erdei csillagfűt
202.	<i>Lycopersicon esculentum</i> convar. <i>esculentum</i> var. <i>esculentum</i>	Termesztett paradicsom
203.	<i>Lycopersicon esculentum</i> convar. <i>parvibaccatum</i> var. <i>cerasiforme</i>	Cseresznyeparadicsom
204.	<i>Lycopersicon esculentum</i> convar. <i>parvibaccatum</i> var. <i>pyriforme</i>	Körteparadicsom
205.	<i>Lycopersicon pimpinellifolium</i>	Ribiszke paradicsom
206.	<i>Malus domestica</i>	Alma
207.	<i>Malva verticillata</i>	Takarmány mályva

208.	<i>Medicago sativa</i>	Termesztett lucerna
209.	<i>Medicago x varia</i>	Homoki lucerna
210.	<i>Melilotus alba</i>	Fehér somkóró
211.	<i>Melissa officinalis</i>	Citromfű
212.	<i>Mentha x piperita</i>	Borsmenta
213.	<i>Mespilus germanica</i>	Naspolya
214.	<i>Mirabilis jalapa</i>	Csodatölcser
215.	<i>Momordica balsamina</i>	Balzsamalma
216.	<i>Momordica charantia</i>	Balzsamuborka (Momordika)
217.	<i>Morus nigra</i>	Fekete eperfa
218.	<i>Morus alba</i>	Fehér eperfa
219.	<i>Nasturtium officinale</i>	Vízitorma
220.	<i>Nicotiana alata (affinis)</i>	Díszdohány
221.	<i>Nicotiana rustica</i>	Kapadohány
222.	<i>Nicotiana tabacum</i>	Közönséges dohány
223.	<i>Nigella damascena</i>	Kerti katicavirág
224.	<i>Nigella sativa</i>	Szőrös katicavirág
225.	<i>Ocimum basilicum</i>	Kerti bazsalikom
226.	<i>Ocimum gratissimum</i>	Gerezd bazsalikom
227.	<i>Onobrychis viciifolia</i>	Baltacim
228.	<i>Origanum majorana</i>	Majoránna
229.	<i>Ornithopus sativus</i>	Szerradella (Vetési csibeláb)
230.	<i>Oryza sativa</i>	Termesztett rizs
231.	<i>Panicum miliaceum</i>	Termesztett köles
232.	<i>Papaver bracteatum</i>	Murvásmák
233.	<i>Papaver orientale</i>	Díszmák

234.	<i>Papaver somniferum</i>	Termesztett mák
235.	<i>Pastinaca sativa</i>	Pasztinák
236.	<i>Petroselinum crispum</i>	Petrezselyem
237.	<i>Petunia x hybrida</i>	Nagyvirágú petúnia
238.	<i>Phacelia tanacetifolia</i>	Mézontófű
239.	<i>Phalaris canariensis</i>	Fénymag
240.	<i>Phaseolus acutifolius</i> var. <i>latifolius</i>	Tepari bab
241.	<i>Phaseolus coccineus</i> subsp. <i>coccineus</i>	Tűzbab
242.	<i>Phaseolus lunatus</i> var. <i>lunatus</i>	Limabab
243.	<i>Phaseolus vulgaris</i> var. <i>nanus</i>	Bokorbab
244.	<i>Phaseolus vulgaris</i> var. <i>vulgaris</i> (zebra var. <i>purpurascens</i>)	Karósbab
245.	<i>Phleum pratense</i>	Mezei komócsin
246.	<i>Physalis ixocarpa</i> (<i>philadelphica</i>)	Mexikói földicseresznye
247.	<i>Physalis peruviana</i>	Ehető földicseresznye
248.	<i>Physalis pruinosa</i>	Édes földicseresznye
249.	<i>Phytolacca americana</i>	Amerikai alkörmös
250.	<i>Pimpinella anisum</i>	Ánizs
251.	<i>Pisum sativum</i> convar. <i>axiphium</i>	Cukorborsó
252.	<i>Pisum sativum</i> convar. <i>medullare</i>	Velőborsó
253.	<i>Pisum sativum</i> convar. <i>speciosum</i>	Takarmányborsó
254.	<i>Pyrus domestica</i>	Körte
255.	<i>Poa pratensis</i>	Réti perje
256.	<i>Portulaca grandiflora</i>	Porcsinrózsa (Kossuth-csillag)
257.	<i>Portulaca oleracea</i> var. <i>sativa</i>	Termesztett porcsin
258.	<i>Proboscidea louisianica</i>	Zergeszarv
259.	<i>Prunus amygdalus</i>	Mandula

260.	<i>Prunus avium</i>	Cseresznye
261.	<i>Prunus cerasus</i>	Meggy
262.	<i>Prunus domestica</i>	Szilva
263.	<i>Prunus armeniaca</i>	Kajszi
264.	<i>Prunus persica</i>	Őszibarack
265.	<i>Raphanus sativus</i> var. <i>oliferus</i>	Olajretek
266.	<i>Raphanus sativus</i> var. <i>niger</i>	Fekete retek
267.	<i>Raphanus sativus</i> var. <i>sativus</i>	Hónapos retek
268.	<i>Rheum rhaponticum</i>	Közönséges rebarbara
269.	<i>Ribes nigrum</i>	Feketeribiszke
270.	<i>Ribes rubrum</i>	Kerti ribiszke
271.	<i>Ribes uva-crispa</i>	Köszméte (Egres)
272.	<i>Ricinus communis</i>	Ricinus
273.	<i>Rubus idaeus</i>	Málna
274.	<i>Rubia tinctorum</i>	Festő buzér
275.	<i>Rudbeckia hirta</i>	Borzas kúpvirág
276.	<i>Rumex acetosa</i> var. <i>hortensis</i> (<i>rugosus</i>)	Kerti sóska
277.	<i>Ruta graveolens</i>	Kerti ruta
278.	<i>Salvia farinacea</i>	Hamvas zsálya
279.	<i>Salvia officinalis</i>	Orvosi zsálya (Kerti)
280.	<i>Salvia sclarea</i>	Muskotályzsálya
281.	<i>Sambucus nigra</i>	Fekete bodza
282.	<i>Satureja hortensis</i>	Csombor (Borsikafü)
283.	<i>Scorzonera hispanica</i>	Feketegyökér (Spanyol pozdor)
284.	<i>Scrophularia nodosa</i>	Göcsös görvélyfű
285.	<i>Secale cereale</i>	Termesztett rozs

286.	<i>Sesamum indicum</i>	Szezám
287.	<i>Setaria italica</i> var. <i>maxima</i>	Óriás muhar (Csumiz)
288.	<i>Setaria italica</i> var. <i>moharia</i>	Olasz muhar
289.	<i>Silybum marianum</i>	Máriatövis
290.	<i>Silphium perfoliatum</i>	Csészekóró (Szilfium)
291.	<i>Sinapis alba</i>	Fehér mustár
292.	<i>Solanum melongena</i>	Tojásgyümölcs (Padlizsán)
293.	<i>Solanum tuberosum</i>	Burgonya
294.	<i>Sorghum bicolor</i> subsp. <i>bicolor</i>	Szemes cirok
295.	<i>Sorghum bicolor</i> subsp. <i>caffrorum</i>	Kaffer cirok
296.	<i>Sorghum bicolor</i> subsp. <i>durra</i>	Durraköles
297.	<i>Sorghum bicolor</i> subsp. <i>saccharatum</i>	Cukorcirok
298.	<i>Sorghum dochna</i> var. <i>technicum</i>	Seprúcirok
299.	<i>Sorghum sudanense</i>	Szudánifű
300.	<i>Spinacea oleracea</i>	Spenót
301.	<i>Tagetes patula</i>	Bársonyvirág (büdöske)
302.	<i>Tetragonia tetragonioides</i>	Új-zélandi spenót
303.	<i>Thymus vulgaris</i>	Kerti kakukkfű
304.	<i>Tithonia rotundifolia</i> (<i>speciosa</i>)	Pompás napranéző (Titónia)
305.	<i>Trichosanthes anguina</i>	Kígyóuborka
306.	<i>Trifolium alexandrinum</i>	Alexandriai here
307.	<i>Trifolium hybridum</i>	Korcs here (Svéd here)
308.	<i>Trifolium incarnatum</i>	Bíbor here
309.	<i>Trifolium pratense</i>	Vöröshere
310.	<i>Trifolium repens</i>	Féherhere
311.	<i>Trifolium resupinatum</i>	Perzsahere

312.	<i>Trigonella caerulea</i>	Kékhere
313.	<i>Trigonella foenum-graecum</i>	Görögszéna
314.	<i>Triticum aestivum</i>	Közönséges búza
315.	<i>Triticum compactum</i>	Tömör búza (törpe)
316.	<i>Triticum dicoccon</i>	Tönke
317.	<i>Triticum durum</i>	Keményszemű búza (Dúrum)
318.	<i>Triticum monococcum</i>	Alakor
319.	<i>Triticum polonicum</i>	Lengyel búza
320.	<i>Triticum sinskajae</i>	Csupaszszemű alakor
321.	<i>Triticum spelta</i>	Tönköly
322.	<i>Triticum turgidum</i>	Angol búza (Hasas)
323.	x <i>Triticosecale</i>	Tritikálé
324.	<i>Tropaeolum majus</i>	Nagy sarkantyúka
325.	<i>Valeriana officinalis</i>	Orvosi Macskagyökér
326.	<i>Valerianella locusta</i>	Galambbegy saláta (Madársaláta)
327.	<i>Vicia ervilia</i>	Cicorlencse
328.	<i>Vicia faba</i>	Lóbab
329.	<i>Vicia pannonica</i>	Pannon bükköny
330.	<i>Vicia narbonensis</i>	Római bükköny
331.	<i>Vicia sativa</i>	Takarmánybükköny
332.	<i>Vicia villosa</i>	Szöszös bükköny
333.	<i>Vigna angularis</i>	Adzukibab
334.	<i>Vigna mungo</i>	Mungóbab
335.	<i>Vigna unguiculata subsp.cylindrica</i>	Homoki bab
336.	<i>Vigna unguiculata subsp.sesquipedalis</i>	Ölesbab
337.	<i>Vitis vinifera</i>	Szőlő

338.	<i>Zea mays</i> convar.dentifformis	Lófogú kukorica
339.	<i>Zea mays</i> convar.mays	Kemény szemű kukorica
340.	<i>Zea mays</i> convar.mays var. japonica	Díszkukorica
341.	<i>Zea mays</i> convar.mays var.tunicata	Pelyvás kukorica
342.	<i>Zea mays</i> convar.microsperma	Pattogató kukorica
343.	<i>Zea mays</i> convar.saccharata	Csemegekukorica
344.	<i>Zinnia angustifolia</i> (linearis)	Keskenylevelű rézvirág
345.	<i>Zinnia elegans</i>	Pompás rézvirág
346.	<i>Zinnia haageana</i>	Sáfrányos rézvirág
347.	<i>Zinnia peruviana</i>	Perui rézvirág
348.	<i>Zizania aquatica</i>	Indiánrizs

Azon módszertan, valamint azon agronómiai feltevések és paraméterek ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 29. cikkének (2) bekezdésében említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyek az egyes kötelezettségvállalás-típusok szempontjából lényegesek, és amelyeket a vállalt kötelezettségből eredő többletköltségeknek és elmaradt jövedelemnek, valamint a tranzakciós költségek szintjének kiszámításánál támpontként alkalmaznak; a kettős finanszírozás elkerülése érdekében az említett módszertannak adott esetben figyelembe kell vennie az 1307/2013/EU rendelet alapján nyújtott támogatásokat, beleértve az éghajlat és a környezet védelme szempontjából kedvező mezőgazdasági gyakorlatok finanszírozását; adott esetben az e rendelet 9. cikkének megfelelően a más egységekre való átváltáshoz használt módszer

Nem releváns

8.2.10.4. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.10.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd az egyes műveleteknél

8.2.10.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd az egyes műveleteknél

8.2.10.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd az egyes műveleteknél

8.2.10.5. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

A releváns alapvető elemek azonosítása és meghatározása; idetartoznak az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet VI. címének I. fejezete alapján meghatározott kötelező előírások, az 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek, a műtrágya és a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelmények, valamint a nemzeti jogszabályokban meghatározott egyéb, kötelező erejű követelmények

Lásd az egyes műveleteknél

A műtrágyákra vonatkozó minimumkövetelményeknek tartalmazniuk kell többek között a 91/676/EGK tanácsi irányelvvel a nitrátérzékeny területeken kívüli gazdaságokra vonatkozóan bevezetett helyes gyakorlatra vonatkozó szabályzatokat és a foszforszennyezésre vonatkozó követelményeket; a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelményeknek tartalmazniuk kell többek között a 2009/128/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel bevezetett integrált növényvédelmi alapelveket, a termékek használatára jogosító engedély megszerzésének és a képzési kötelezettségek teljesítésének követelményét, a biztonságos tárolásra vonatkozó követelményeket, a szerek kijuttatására szolgáló gépek ellenőrzését, valamint a növényvédő szerek víz és egyéb érzékeny területek közelében történő felhasználására vonatkozó, nemzeti jogszabályokban meghatározott szabályokat

Lásd az egyes műveleteknél

A gazdálkodásból való kivonás veszélye által fenyegetett helyi fajták és a génerózióval fenyegetett növénygenetikai források listája

Lásd az egyes műveleteknél

Azon módszertan, valamint azon agronómiai feltevések és paraméterek ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 29. cikkének (2) bekezdésében említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyek az egyes kötelezettségvállalás-típusok szempontjából lényegesek, és amelyeket a vállalt kötelezettségből eredő többletköltségeknek és elmaradt jövedelemnek, valamint a tranzakciós költségek szintjének kiszámításánál támpontként alkalmaznak; a kettős finanszírozás elkerülése érdekében az említett módszertannak adott esetben figyelembe kell vennie az 1307/2013/EU rendelet alapján nyújtott támogatásokat, beleértve az éghajlat és a környezet védelme szempontjából kedvező mezőgazdasági gyakorlatok finanszírozását; adott esetben az e rendelet 9. cikkének megfelelően a más egységekre való átváltáshoz használt módszer

Lásd az egyes műveleteknél

8.2.10.6. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

Nem releváns

8.2.11. M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)

8.2.11.1. Jogonalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és

az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [29. cikk]

8.2.11.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz

E: 3, 4, 5, 6, 13, 17

GY: 5, 15, 16, 21, 22, 42, 49

L: 4, 5, 8, 10, 15, 16, 36

V: 2, 9

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését

5, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 40

Hazánkban 1988 óta komoly hagyományai vannak az ökológiai termelésnek. Jelenleg is, az Európai Unió tagjaként a gazdálkodás ellenőrzött keretek között a Tanács 2007. június 28-i 834/2007/EK rendelete alapján történik. Az ökogazdálkodás szervezeti háttere hazánkban megfelelő, több ellenőrző szervezet, érdekképviselői, szaktanácsadó szervezet és kutató intézet is foglalkozik az ökogazdálkodás témakörével.

Az ökogazdálkodás általánosan jelentkező kedvező hatásai (a környezet megóvása, a termelők és fogyasztók egészségének védelme) mellett speciálisan hazánk esetében érvényesülő előnyökkel is szolgálhat. Magyarország kedvező klímája, jó minőségű termőföldje, s nagy hagyományokkal rendelkező növénytermesztése és állattenyésztése lehetővé tennék, hogy szintetikus úton előállított szerek nélkül is kiváló élelmiszereket állítson elő az élelmiszergazdaság. A biológiai növényvédelem tehát az ökológiai gazdálkodás egyik fontos eszköze.

A 11.2 alintézkedés a 11.1-től függetlenül is igénybe vehető.

Hozzájárulás a fókuszterületekhez:

Az intézkedés elsősorban az alábbi fókuszterületekhez járul hozzá:

4/A A biodiverzitás visszaállítása és javítása, a természetvédelmi szempontból kiemelt fontosságú, mezőgazdasági műveléshez kapcsolódó kihívások kezelésével.

4/B A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve

4/C Az ökológiai gazdálkodás hatására többek között a talajállapot javulása is várható.

Az intézkedés hozzájárul még az alábbi fókuszterülethez is:

5/D Az intézkedés közvetetten hozzájárul az állattartás extenzifikálásához, amely által csökken az üvegházhatást okozó gázok és az ammónia kibocsátása.

Hozzájárulás átfogó célkitűzésekhez

Innovációs célok:

nem releváns.

Környezeti és Klímapolitikai célok:

Az intézkedés a konvencionális gazdálkodás átalakításával, a gazdaság extenzívebbé tételével hozzájárul az agrobiodiverzitás növeléséhez, továbbá a gyepterületek védelmével és kezelésük szabályozásával a szénháztartás stabilizálásával az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez járul közvetetten hozzá.

8.2.11.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelettipusok szerinti bontásban. Az egyes művelettipusok esetében a támogatható költségek, a támogathatóssági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.11.3.1. 11.1.1. Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés

Alintézkedés:

- 11.1. - az ökológiai gazdálkodási gyakorlatokra és módszerekre történő áttéréshez nyújtott kifizetések

8.2.11.3.1.1. A művelettipus leírása

Az alintézkedés célja a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése. Az ökológiai gazdálkodás hozzájárul a biológiai sokféleség fenntartásához, illetve növeléséhez, erősíti a természetes önszabályozó folyamatokat, védi és javítja a talaj biológiai állapotát, csökkenti a növényvédő szerek szakszerűtlen használatából és a helytelen tápanyag-gazdálkodásból eredő kedvezőtlen környezeti hatásokat, valamint segíti az élelmiszerbiztonságot.

- Az alintézkedésre a gazdálkodók önkéntes alapon pályázhatnak.
- Az alintézkedésbe bevont területeken végzett gazdálkodásnak túl kell mutatni a Kölcsönös Megfeleltetési előírásokon, valamint minimum követelményként be kell tartani a nitrátérzékeny területekre vonatkozó Helyes Mezőgazdasági Gyakorlatot (1305/2013/EU rendelet 29. cikk 2. bekezdés alapján)
- A 11.1 alintézkedés alapján támogatásra jogosult gazdálkodónak minimum öt évig a minőségrendszer előírásainak megfelelő gazdálkodást kell folytatni, amelyhez a 11.2 alapján igényelhet támogatást.
- Az alintézkedés időtartama– az átállási időszak kezdetétől függően – szántó és gyep esetében legfeljebb kettő, ültetvény esetében legfeljebb három év [az átállási időszak hosszát a 889/2008/EK rendelet 36. cikk (1) bekezdése szabályozza].
- Az ellenőrző szervezet az ellenőrzés alatt álló területekről igazolást állít ki.

8.2.11.3.1.2. A támogatás típusa

Normatív, vissza nem térítendő, terület alapú kompenzációs támogatás.

8.2.11.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légköri szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről;
- 834/2007/EK Tanácsi rendelet az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről és a 2092/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről;
- 2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról;
- 889/2008/EK Bizottsági rendelet az ökológiai termelés, a címkézés és az ellenőrzés tekintetében az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről szóló 834/2007/EK rendelet részletes végrehajtási szabályainak megállapításáról;
- 1307/2013/EU Európai Parlamenti és Tanácsi rendelet a közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról
- 34/2013. (V. 14.) VM rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításáról, előállításáról, forgalmazásáról, jelöléséről és ellenőrzésének eljárásrendjéről;
- Nemzeti Akcióterv az Ökológiai Gazdálkodás Fejlesztéséért

8.2.11.3.1.4. Kedvezményezettek

Aktív mezőgazdasági termelő

8.2.11.3.1.5. Támogatható költségek

Az elszámolható költségek a 834/2007/EK Tanácsi rendeletnek, valamint a 889/2008/EK Bizottsági rendeletnek megfelelő előírások által felmerülő többletköltségek, valamint kieső haszon kompenzálására irányulnak.

- A gazdálkodás során felmerülő egyéb állandó költségek támogatásra nem jogosultak.
- A támogatás mértékének kiszámításának alapelve a konvencionális, valamint az ellenőrzött gazdálkodás során felmerülő művelési költségek, valamint a két gazdálkodási forma közötti hozam és bevétel különbségek alapján kerül kiszámításra. A számítás módszere harmonizálva van az agrár-környezetgazdálkodási támogatások számítási módszerével.
- Az alintézkedés során csak olyan költségek számolhatók el, melyek túlmutatnak az alapvető gazdálkodási elvárásokon, melyek az alábbiak:

ALAPVETŐ GAZDÁLKODÁSI ELVÁRÁSOK

- Kölcsönös megfeleltetés
- Tápanyagutánpótlásra és növényvédőszeres használatára vonatkozó jogszabályok
- Egyéb hazai mezőgazdasági tevékenységre vonatkozó jogszabályok

- A kifizetés során a felmerülő költségek 100%-a kompenzációra kerül.
- A támogatási összegek kalkulációjakor az ellenőrzési/tanúsítási rendszerben való részvétel díja beszámításra került.
- Jelen intézkedés keretében tranzakciós költség nem került alkalmazásra.

8.2.11.3.1.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

- Az érintett tábla minimális mérete 0,3 ha nagyságú.
- Az érintett terület minden művelési ág esetében minimum 1,0 hektár.
- A terület legalább a támogatási időszaka alatt a 834/2007/EK Tanácsi rendelet szerint ellenőrzés alatt van.
- A kedvezményezettnek az alintézkedés alá vont területekre vonatkozóan az alintézkedés teljes időtartama alatt hazai akkreditációval rendelkező ellenőrző szervezettel kötött szerződéssel kell rendelkeznie.
- Az 1305/2013/EU rendelet 29. cikke alapján támogatott terület a 28. cikk (1)-(8) bekezdése alapján nem támogatható.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- A kedvezményezett gazdálkodása megfelel a 834/2007/EK Tanácsi rendeletnek megfelelő hazai jogszabályokban foglaltaknak.
- A kedvezményezett az ökológiai gazdálkodás intézkedéssel kapcsolatos kötelező képzésen részt vesz.
- Gazdálkodási Napló vezetése.

8.2.11.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

A hazai ökológiai akciótervben meghatározott területnövekedés elérésének érdekében cél az alintézkedésre pályázó minden kedvezményezett bevonása a programba. Amennyiben azonban a jelentkezés mértéke meghaladja az alintézkedésre szánt forrás mennyiségét, pontozási rendszert kell kialakítani.

A pontozási rendszert az alábbi alapelvek figyelembevételével kell kialakítani:

- Az alintézkedésbe vont területek vonatkozásában legalább a kötelezettségvállalás teljes időtartamára fennálló földhasználat igazolása, az érintett területek arányától függően.
- területi érzékenység figyelembevételével – a Natura2000, természeti hátrányokkal érintett terület, MTÉT, valamint országos jelentőségű védett természeti területek
- egyéb szempontok – gazdálkodót minősítő egyéb szempontok, mint például ökológiai tapasztalat, fiatalgazda támogatásban való részvétel, szaktanácsadó alkalmazása

8.2.11.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Támogatás adható a 834/2007/EK tanácsi rendeletnek megfelelő gazdálkodási formára való

átállásra.

Az ökológiai gazdálkodás során két olyan korlátozás jelent komoly hozamcsökkenést, ami miatt indokolt a 900 euró/ha feletti támogatási összeg kifizetése. Egyrészt a csepegtető öntözéssel kijuttatott tápanyagutánpótlás elmaradása miatt a hozam jelentősen kevesebb ökogazdálkodás esetében, illetve az ökológiai gazdálkodás során nem lehet olyan növényvédő szereket alkalmazni, ami teljes mértékben megszünteti a károkozást, ez további hozamkiesést eredményez.

- A kifizetés során a felmerülő költségek 100%-a kompenzálásra kerül.

Tranzakciós költség:

Jelen alintézkedés támogatási összegeinek kalkulációjában a tranzakciós költségek nem kerültek alkalmazásra.

Ökológiai almatermesztés estében a 900 Euro/ha támogatási összeg helyett az alábbiak miatt indokolt magasabb támogatási összeg kifizetése.

A konvencionális gazdálkodáshoz képest az alábbi gyakorlati technológiai eltérések okoznak magasabb költséget, illetve kisebb hozamot.

- magasabb élők munkai igény – költségnövekedés
- korlátozott vegyszerhasználat – nagyobb növény egészségügyi károk - bevételecsökkenés
- tápanyagkijuttatás elmaradásából származó bevételecsökkenés
- tápanyagkijuttatás elmaradásából származó hozamcsökkenés

Ökológiai zöldségtermesztés estében a 450 Euro/ha támogatási összeg helyett az alábbiak miatt indokolt magasabb támogatási összeg kifizetése.

A konvencionális gazdálkodáshoz képest az alábbi gyakorlati technológiai eltérések okoznak magasabb költséget, illetve kisebb hozamot.

- magasabb élők munkai igény – költségnövekedés
- korlátozott vegyszerhasználat – nagyobb növény egészségügyi károk - bevételecsökkenés
- tápanyagkijuttatás elmaradásából származó bevételecsökkenés
- tápanyagkijuttatás elmaradásából származó hozamcsökkenés
- talajfertőtlenítés elmaradásából származó bevételekiesés – nagyobb vetésváltási időt kell tartani, emiatt a bevétel jelentősen csökken ökológiai gazdálkodás esetén

Szántóföld			
Támogatás mértéke	Euro/ha		242
Zöldség			
Támogatás mértéke	Euro/ha		516
Almafélék			
Támogatás mértéke	Euro/ha		1 040
Szőlő			
Támogatás mértéke	Euro/ha		873
Egyéb gyümölcs			
Támogatás mértéke	Euro/ha		734
Gyepgazdálkodás - kaszálás			
Támogatás mértéke	Euro/ha		84
Gyepgazdálkodás - legeltetés min 0,3 ÁE/ha			
Támogatás mértéke	Euro/ha		147

ökológiai gazdálkodásra történő áttérés_tám. összeg táblázat

8.2.11.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.11.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A kedvezményezettek az ÚMVP AKG intézkedésben való részvétel során a tájékoztatások és kötelező képzés ellenére sem minden esetben voltak tisztában az előírt követelményekkel.
- Tiltott szerek használata miatt a területek átállási idejének újraindítása.
- Az ellenőrző szervezetekre az ÚMVP AKG-hoz képest nagyobb felelősség hárul.

8.2.11.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Magyarország törekszik arra, hogy a támogatási időszak előtt a kötelező képzések megtartása megtörténjen.
- Az ellenőrző szervezetek felügyeletének illetékes hatóság általi ellenőrzésének megerősítése, valamint képzések az igazgatási állomány részére (CPA1);
- A kedvezményezettek részére biztosítandó információ átadás, képzés és tanácsadás (CPA2); valamint tájékoztató kampányok és útmutató dokumentumok biztosítása a kedvezményezettek részére (CPA3);

8.2.11.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.11.3.1.10. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A vonatkozó referenciaelemek azonosítása és meghatározása; idetartoznak az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet VI. címének I. fejezete alapján meghatározott kötelező előírások, az 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek, a műtrágya és a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelmények, valamint a nemzeti jogszabályokban meghatározott egyéb, kötelező erejű követelmények

Az ökológiai gazdálkodási kifizetések esetén a minimumkövetelmények az alábbiak:

- az 1306/2013/EU rendelet VI. címének I. fejezete alapján meghatározott kötelező előírások;
- az 1307/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek;
- a műtrágya és a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelmények;
- a nemzeti jogszabályokban meghatározott egyéb, kötelező erejű követelmények

Amennyiben a vonatkozó kötelező előírások, követelmények, vagy kötelezettségek, amelyeken a kötelezettségvállalásoknak túl kell mutatniuk módosításra kerülnek, akkor az intézkedés a 1305/2013/EU rendelet 48. cikke alapján a felülvizsgálati záradékbán meghatározottak szerint módosul.

Azon módszertan, valamint azon agronómiai feltevések és paraméterek ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 29. cikkének (2) bekezdésében említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyek az egyes kötelezettségvállalás-típusok szempontjából lényegesek, és amelyeket a vállalt kötelezettségből eredő többletköltségeknek és elmaradt jövedelemnek, valamint a tranzakciós költségek szintjének kiszámításánál támpontként alkalmaznak; a kettős finanszírozás elkerülése érdekében az említett módszertannak adott esetben figyelembe kell vennie az 1307/2013/EU rendelet alapján nyújtott támogatásokat, beleértve az éghajlat és a környezet védelme szempontjából kedvező mezőgazdasági gyakorlatok finanszírozását; adott esetben az e rendelet 9. cikkének megfelelően a más egységekre való átváltáshoz használt módszer

A támogatási összeg kiszámításakor az alábbi előírásokat lettek figyelembe véve:

- a talaj termőképességét és biológiai aktivitását többéves vetésforgóval kell fenntartani és növelni, amely magában foglalja a pillangósokat és más zöldtrágya-növényeket, valamint az állati szerves trágya vagy az ökológiai termelésből származó – mindkét esetben lehetőség szerint komposztált – szerves anyagok alkalmazásával;
- tápanyag-utánpótló szerek és talajjavító szerek kizárólag akkor alkalmazhatók, ha ökológiai termelésben való használatukat engedélyezték;
- ásványi eredetű nitrogén tápanyag-utánpótló szerek nem alkalmazhatók;
- a kártevők, betegségek és gyomnövények által okozott károk megelőzése elsősorban ezek természetes ellenségeinek védelmére, a fajok és fajták kiválasztására, a vetésforgóra, a termesztési technológiákra és a hőkezelési eljárásokra támaszkodik;
- amennyiben a növénykultúrát igazolt veszély fenyegeti, növényvédő szerek kizárólag abban az

esetben használhatók, ha ökológiai termelésben való használatukat engedélyezték

A támogatási összeg számításának módszertana

A 1305/2013/EU Tanácsi rendelet 29 cikke alapján a támogatási összeg meghatározásakor három szempont kerülhet figyelembevételre.

- felmerülő többletköltségek
- bevételkiesés
- ellenőrzési/tanúsítási rendszerben való részvétel díja

A számítás alapja a vonatkozó közösségi szabályok által definiált gazdálkodási előírások által bekövetkezett többletköltség, valamint jövedelem kiesés mértékének meghatározása.

A támogatási összeg kiszámításakor az előírásokat betartó gazdálkodók várható jövedelemalakulása kerül összehasonlításra olyan gazdaságokkal, ahol az öko előírások nem kerülnek alkalmazásra. Ez által biztosítható, hogy a gyakorlatban elterjedt gazdálkodási formák nem kerülnek támogatásra, csak az emelt szintű előírások képezik a kompenzáció alapját.

Az átállási időszak alatt még nem érvényesülnek a minőségrendszer előírásaiból fakadó magasabb értékesítési árak.

A támogatási összegek kalkulációja előírás szinten történik annak érdekében, hogy azok mérhetőek és ellenőrizhetőek legyenek. Minden előírás esetében 4 kategória szerint kerülnek csoportosításra a költségek.

- Várható bevételkiesés
- Várható bevételnövekedés
- Várható többletköltség
- Várható költségcsökkenés

- Minden előírás kompenzációjának mértéke a meghatározott kategóriákba sorolt tételek összegéből adódik.
- A támogatási összegek hektár alapra vannak vetítve.

Az adatok – amennyire lehetséges – az elmúlt 2010-2013 év átlagából származnak annak érdekében, hogy a szélsőséges időjárás okozta jelentős költség és bevétel adatok ne torzítsák a számítást.

Hazánk egy tervezési régióinak tekintendő, ebből adódóan a támogatási összegek az ország teljes [RR1] területére egységesen kerülnek kiszámításra, függetlenül az esetenként fennálló talajtani, vízgazdálkodási vagy egyéb domborzati és klimatikus különbségekre.

A KAP I. pillérjének zöldítési gyakorlatai nem jelentenek kettős finanszírozási veszélyt, hiszen az ökológiai gazdálkodás ekvivalens, továbbá nincs olyan zöldítési komponens, amely azonos lenne a vonatkozó öko EK rendeletekben foglaltakkal.

Nem elszámolható költségek

- A kalkuláció során a változó költségek kerültek figyelembe vételre, a beruházási költségek a támogatáson belül nem kerültek elszámolásra.
- Nem tekinthetők elszámolható költségnek a referencia elemek előírásaiból fakadó költségnövekedés

és jövedelem kiesés.

Adatok hitelesítése

A támogatási kalkulációt az Irányító Hatóságtól független szakértő készítette szerződés alapján. A támogatási kalkuláció helyességét, valamint az abban szereplő adatok valóságát az Irányító Hatóság hitelesíti.

A támogatási kalkulációhoz szükséges adatok az alábbi forrásokból származnak:

- Agrárgazdasági Kutató Intézet – FADN adatok;
- NAIK - Mezőgazdasági Gépesítési Intézet;
- Szakértői adatok – szakmai szervezetek bevonásával (pl.: Biokontroll Hungária Nonprofit Kft., Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet, Óshonos Haszonállat Génforrás Tanács, Nemzeti Park Igazgatóságok, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)

8.2.11.3.2. 11.2.1. Ökológiai gazdálkodás fenntartása

Alintézkedés:

- 11.2. - az ökológiai gazdálkodási gyakorlatok és módszerek alkalmazásához nyújtott kifizetések

8.2.11.3.2.1. A művelettípus leírása

Az alintézkedés célja az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása. Az ökológiai gazdálkodás hozzájárul a biológiai sokféleség fenntartásához, illetve növeléséhez, erősíti a természetes önszabályozó folyamatokat, védi és javítja a talaj biológiai állapotát, csökkenti a növényvédő szerek szakszerűtlen használatából és a helytelen tápanyag-gazdálkodásból eredő kedvezőtlen környezeti hatásokat, valamint segíti az élelmiszerbiztonságot.

- Az alintézkedésre a gazdálkodók önkéntes alapon pályázhatnak.
- Az alintézkedésbe bevont területeken végzett gazdálkodásnak túl kell mutatni a Kölcsönös Megfeleltetési előírásokon, valamint minimum követelményként be kell tartani a nitrátérzékeny területekre vonatkozó Helyes Mezőgazdasági Gyakorlatot (1305/2013/EU rendelet 29. cikk 2. bekezdés alapján)
- Az alintézkedés időtartama legfeljebb 5 év. Azon kedvezményezettek esetében, akik a 11.1. alintézkedésből is részesülnek kifizetésben, a két alintézkedés kötelezettségvállalási időszaka együttesen 5 év [1305/2013/EU rendelet 29. cikk (3) bekezdése alapján].

Az ellenőrző szervezet az ellenőrzés alatt álló területekről igazolást állít ki.

8.2.11.3.2.2. A támogatás típusa

Normatív, vissza nem térítendő, terület alapú kompenzációs támogatás.

8.2.11.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 2001/81/EK Európai Parlament és Tanács irányelve az egyes légtörési szennyezők nemzeti

kibocsátási határértékeiről;

- 834/2007/EK Tanácsi rendelet az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről és a 2092/91/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről;
- 2008/50/EK Európai Parlament és Tanács irányelve a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról;
- 889/2008/EK Bizottsági rendelet az ökológiai termelés, a címkézés és az ellenőrzés tekintetében az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről szóló 834/2007/EK rendelet részletes végrehajtási szabályainak megállapításáról;
- 1307/2013/EK Európai Parlamenti és Tanácsi rendelet a közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról
- 34/2013. (V. 14.) VM rendelet a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek ökológiai gazdálkodási követelmények szerinti tanúsításáról, előállításáról, forgalmazásáról, jelöléséről és ellenőrzésének eljárásrendjéről;
- Nemzeti Akcióterv az Ökológiai Gazdálkodás Fejlesztéséért

8.2.11.3.2.4. Kedvezményezettek

Aktív mezőgazdasági termelő

8.2.11.3.2.5. Támogatható költségek

Az elszámolható költségek a 834/2007/EK Tanácsi rendeletnek, valamint a 889/2008/EK Bizottsági rendeletnek megfelelő előírások által felmerülő többletköltségek, valamint kieső haszon kompenzálására irányulnak.

- A gazdálkodás során felmerülő egyéb állandó költségek támogatásra nem jogosultak.
- A támogatás mértékének kiszámításának alapelve a konvencionális, valamint az ellenőrzött gazdálkodás során felmerülő művelési költségek, valamint a két gazdálkodási forma közötti hozam és bevétel különbségek alapján kerül kiszámításra. A számítás módszere harmonizálva van az agrár-környezetgazdálkodási támogatások számítási módszerével.
- Az alintézkedés során csak olyan költségek számolhatók el, melyek túlmutatnak az alapvető gazdálkodási elvárásokon, melyek az alábbiak:

ALAPVETŐ GAZDÁLKODÁSI ELVÁRÁSOK

- Kölcsönös megfeleltetés
- Tápanyagutánpótlásra és növényvédőszeres használatára vonatkozó jogszabályok
- Egyéb hazai mezőgazdasági tevékenységre vonatkozó jogszabályok
- A kifizetés során a felmerülő költségek 100%-a kompenzálásra kerül.
- A támogatási összegek kalkulációjakor az ellenőrzési/tanúsítási rendszerben való részvétel díja beszámításra került.

Jelen intézkedés keretében tranzakciós költség nem kerül alkalmazásra.

8.2.11.3.2.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

- Az érintett tábla minimális mérete 0,3 ha nagyságú.
- Az érintett terület minden művelési ág esetében minimum 1,0 hektár.
- A terület a program időszaka alatt a 834/2007/EK Tanácsi rendelet szerint ellenőrzés alatt van.
- A kedvezményezettnek az alintézkedés alá vont területekre vonatkozóan az alintézkedés teljes időtartama alatt hazai akkreditációval rendelkező ellenőrző szervezettel kötött szerződéssel kell rendelkeznie.
- A 1305/2013/EU rendelet 29. cikke alapján támogatott terület a 28. cikk (1)-(8) bekezdése alapján nem támogatható.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- A kedvezményezett gazdálkodása megfelel a 834/2007/EK Tanácsi Rendeletnek megfelelő hazai jogszabályokban foglaltaknak.
- Gazdálkodási Napló vezetése.

8.2.11.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

A hazai ökológiai akciótervben meghatározott területnövekedés elérésének érdekében cél az alintézkedésre pályázó minden kedvezményezett bevonása a programba. Amennyiben azonban a jelentkezés mértéke meghaladja az alintézkedésre szánt forrás mennyiségét, pontozási rendszert kell kialakítani.

A pontozási rendszert az alábbi alapelvek figyelembevétele mellett kell kialakítani:

- Az alintézkedésbe vont területek vonatkozásában legalább a kötelezettségvállalás teljes időtartamára fennálló földhasználat igazolása, az érintett területek arányától függően.
- Területi érzékenység figyelembevétele – a Natura2000, természeti hátrányokkal érintett terület, MTÉT, valamint országos jelentőségű védett természeti területek;
- Egyéb szempontok – gazdálkodót minősítő egyéb szempontok, mint például ökológiai tapasztalat, fiatalgazda támogatásban való részvétel, szaktanácsadó alkalmazása.

8.2.11.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Támogatás adható a 834/2007/EK tanácsi rendeletnek megfelelő gazdálkodási formára való átállásra.
- A támogatás mértéke az 1305/2013/EU rendelet értelmében, művelési áganként nem haladhatja meg a rendelet mellékletében szereplő mértékeket.
- A kifizetés során a felmerülő költségek 100%-a kompenzálásra kerül.

Tranzakciós költség:

Jelen alintézkedés támogatási összegeinek kalkulációjában a tranzakciós költségek nem kerültek alkalmazásra.

Szántófield			
Támogatás mértéke	Euro/ha		172
Zöldség			
Támogatás mértéke	Euro/ha		366
Almafélék			
Támogatás mértéke	Euro/ha		802
Szőlő			
Támogatás mértéke	Euro/ha		674
Egyéb gyümölcs			
Támogatás mértéke	Euro/ha		568
Gyepgazdálkodás - kaszálás			
Támogatás mértéke	Euro/ha		84
Gyepgazdálkodás - legeltetés min 0,3 ÁE/ha			
Támogatás mértéke	Euro/ha		147

ökológiai gazdálkodás fenntartása_ tám. összeg táblázat

8.2.11.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.11.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A kedvezményezettek az ÚMVP AKG intézkedésben való részvétel során a tájékoztatók és kötelező képzés ellenére sem voltak minden esetben tisztában az előírt követelményekkel.
- Tiltott szerek használata miatt a területek átállási idejének újraindítása.
- Az ellenőrző szervezetekre az ÚMVP AKG-hoz képest nagyobb felelősség hárul.

8.2.11.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Az ellenőrző szervezetek felügyeletének illetékes hatóság általi ellenőrzésének megerősítése, valamint képzések az igazgatási állomány részére (CPA1);
- A kedvezményezettek részére biztosítandó információ átadás, képzés és tanácsadás (CPA2); valamint tájékoztató kampányok és útmutató dokumentumok biztosítása a kedvezményezettek részére (CPA3);

8.2.11.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.11.3.2.10. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A vonatkozó referenciaelemek azonosítása és meghatározása; idetartoznak az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet VI. címének I. fejezete alapján meghatározott kötelező előírások, az 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek, a műtrágya és a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelmények, valamint a nemzeti jogszabályokban meghatározott egyéb, kötelező erejű követelmények

Az ökológiai gazdálkodási kifizetések esetén a minimumkövetelmények az alábbiak:

- az 1306/2013/EU rendelet VI. címének I. fejezete alapján meghatározott kötelező előírások;
- az 1307/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek;
- a műtrágya és a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelmények;
- a nemzeti jogszabályokban meghatározott egyéb, kötelező erejű követelmények

Amennyiben a vonatkozó kötelező előírások, követelmények, vagy kötelezettségek, amelyeken a kötelezettségvállalásoknak túl kell mutatniuk módosításra kerülnek, akkor az intézkedés a 1305/2013/EU rendelet 48. cikke alapján a felülvizsgálati záradékban meghatározottak szerint módosul.

Azon módszertan, valamint azon agronómiai feltevések és paraméterek ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 29. cikkének (2) bekezdésében említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyek az egyes kötelezettségvállalás-típusok szempontjából lényegesek, és amelyeket a vállalt kötelezettségből eredő többletköltségeknek és elmaradt jövedelemnek, valamint a tranzakciós költségek szintjének kiszámításánál támpontként alkalmaznak; a kettős finanszírozás elkerülése érdekében az említett módszertannak adott esetben figyelembe kell vennie az 1307/2013/EU rendelet alapján nyújtott támogatásokat, beleértve az éghajlat és a környezet védelme szempontjából kedvező mezőgazdasági gyakorlatok finanszírozását; adott esetben az e rendelet 9. cikkének megfelelően a más egységekre való átváltáshoz használt módszer

A támogatási összeg kiszámításakor az alábbi előírások lettek figyelembevételre:

- a talaj termőképességét és biológiai aktivitását többéves vetésforgóval kell fenntartani és növelni, amely magában foglalja a pillangósokat és más zöldtrágya-növényeket, valamint az állati szerves trágya vagy az ökológiai termelésből származó – mindkét esetben lehetőség szerint komposztált – szerves anyagok alkalmazásával;
- tápanyag-utánpótló szerek és talajjavító szerek kizárólag akkor alkalmazhatók, ha ökológiai termelésben való használatukat engedélyezték;
- ásványi eredetű nitrogén tápanyag-utánpótló szerek nem alkalmazhatók;
- a kártevők, betegségek és gyomnövények által okozott károk megelőzése elsősorban ezek természetes ellenségeinek védelmére, a fajok és fajták kiválasztására, a vetésforgóra, a termesztési technológiákra és a hőkezelési eljárásokra támaszkodik;
- amennyiben a növénykultúrát igazolt veszély fenyegeti, növényvédő szerek kizárólag abban az esetben használhatók, ha ökológiai termelésben való használatukat engedélyezték

A támogatási összeg számításának módszertana

A 1305/2013/EU Tanácsi rendelet 29 cikke alapján a támogatási összeg meghatározásakor három szempont kerülhet figyelembevételre.

- felmerülő többletköltségek
- bevételkiesés
- ellenőrzési/tanúsítási rendszerben való részvétel díj

A számítás alapja a vonatkozó EK rendeletek által definiált gazdálkodási előírások által bekövetkezett többletköltség, valamint jövedelem kiesés mértékének meghatározása.

A támogatási összeg kiszámításakor az előírásokat betartó gazdálkodók várható jövedelemalakulása kerül összehasonlításra olyan gazdaságokkal, ahol az öko előírások nem kerülnek alkalmazásra. Ez által biztosítható, hogy a gyakorlatban elterjedt gazdálkodási formák nem kerülnek támogatásra, csak az emelt szintű előírások képezik a kompenzáció alapját.

A támogatási összegek kalkulációja előírás szinten történik annak érdekében, hogy azok mérhetőek és ellenőrizhetőek legyenek. Minden előírás esetében 4 kategória szerint kerülnek csoportosításra a költségek.

- Várható bevételkiesés
- Várható bevételnövekedés
- Várható többletköltség
- Várható költségcsökkenés
- Minden előírás kompenzációjának mértéke a meghatározott kategóriákba sorolt tételek összegéből adódik.
- A támogatási összegek hektár alagra vannak vetítve.

Az adatok – amennyire lehetséges – az elmúlt 2010-2013 év átlagából származnak annak érdekében, hogy a szélsőséges időjárás okozta jelentős költség és bevétel adatok ne torzítsák a számítást.

Hazánk egy tervezési régióinak tekintendő, ebből adódóan a támogatási összegek az ország teljes [RR1] területére egységesen kerülnek kiszámításra, függetlenül az esetenként fennálló talajtani, vízgazdálkodási vagy egyéb domborzati és klimatikus különbségekre.

A KAP I. pillérjének zöldítési gyakorlatai nem jelentenek kettős finanszírozási veszélyt, hiszen az ökológiai gazdálkodás ekvivalens, továbbá nincs olyan zöldítési komponens, amely azonos lenne a vonatkozó öko EK rendeletekben foglaltakkal.

Nem elszámolható költségek

- A kalkuláció során a változó költségek kerültek figyelembe vételre, a beruházási költségek a támogatáson belül nem kerültek elszámolásra.
- Nem tekinthetők elszámolható költségnek a referencia elemek előírásaiból fakadó költségnövekedés és jövedelem kiesés.

Adatok hitelesítése

A támogatási kalkulációt az Irányító Hatóságtól független szakértő készítette szerződés alapján. A támogatási kalkuláció helyességét, valamint az abban szereplő adatok valóságát az Irányító Hatóság hitelesíti.

A támogatási kalkulációhoz szükséges adatok az alábbi forrásokból származnak:

- Agrárgazdasági Kutató Intézet – FADN adatok;

- NAIK - Mezőgazdasági Gépesítési Intézet;
- Szakértői adatok – szakmai szervezetek bevonásával (pl.: Biokontroll Hungária Nonprofit Kft., Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet, Óshonos Haszonállat Génforrás Tanács, Nemzeti Park Igazgatóságok, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület)

8.2.11.4. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.11.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd a 11.1 és 11.2 alintézkedések azonos pontjai alatt.

8.2.11.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd a 11.1 és 11.2 alintézkedések azonos pontjai alatt.

8.2.11.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd a 11.1 és 11.2 alintézkedések azonos pontjai alatt.

8.2.11.5. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

A vonatkozó referenciaelemek azonosítása és meghatározása; idetartoznak az 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet VI. címének I. fejezete alapján meghatározott kötelező előírások, az 1307/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek, a műtrágya és a növényvédő szerek használatára vonatkozó minimumkövetelmények, valamint a nemzeti jogszabályokban meghatározott egyéb, kötelező erejű követelmények

Lásd az alintézkedés leírásánál.

Azon módszertan, valamint azon agronómiai feltevések és paraméterek ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 29. cikkének (2) bekezdésében említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyek az egyes kötelezettségvállalás-típusok szempontjából lényegesek, és amelyeket a vállalt kötelezettségből eredő többletköltségeknek és elmaradt jövedelemnek, valamint a tranzakciós költségek szintjének kiszámításánál támpontként alkalmaznak; a kettős finanszírozás elkerülése érdekében az említett módszertannak adott esetben figyelembe kell vennie az 1307/2013/EU rendelet alapján nyújtott támogatásokat, beleértve az éghajlat és a környezet védelme szempontjából kedvező mezőgazdasági gyakorlatok finanszírozását; adott esetben az e rendelet 9. cikkének megfelelően a más egységekre való átváltáshoz használt módszer

Lásd az alintézkedés leírásánál.

8.2.11.6. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

nem releváns

8.2.12. M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)

8.2.12.1. Jögalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [30. cikk]

8.2.12.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz

E: 12, 13, 14, 17, 23, 24

GY: 16, 17, 20, 21, 22

L: 16, 22, 23

V: 9, 10, 11

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését

14 (erdő), 17 (erdő), 24, 25, 26, 27, 30, 31

A Natura 2000 hálózattal kapcsolatos kifizetések célja, hogy

- a vadon élő madarak védelméről szóló, 2009. november 30-i 2009/147/EK tanácsi irányelv (továbbiakban: Madárvédelmi Irányelv) és
- a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelv (továbbiakban: Élőhelyvédelmi Irányelv) végrehajtásából eredően a mezőgazdasági termelők, erdőgazdálkodók és az egyéb földhasználók körében felmerülő többlet költségek és elmaradó bevételek ellentételezése megtörténjen, ezzel a gazdálkodók körében az uniós célkitűzések elfogadást nyerjenek.

Az intézkedés gyakorlati célja a mezőgazdasági és erdészeti hasznosítás alatt álló, természetvédelmi szempontból legértékesebb és legveszélyeztetettebb élőhely-típusokba sorolható Natura 2000 gyepl- és erdőterületek természetvédelmi céloknak megfelelő kezelése, a biodiverzitás megőrzése és javítása.

A mezőgazdasági művelés alatt álló egyéb Natura 2000 területek (pl. szántóföldi művelés alatt álló területek, ültetvények, stb.) esetében a részben a nemzeti jogszabályokban meghatározott alapkövetelmények (pl. művelésből kivonás engedélyeztetése), részben pedig bizonyos élőhely- és fajvédelmi célú agrár-környezetvédelmi és éghajlati intézkedések keretében tervezünk megoldást találni.

A Natura 2000 hálózat működtetésének elkövetkező időszakra vonatkozó prioritásait az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv az élőhelyek állapotát javító közvetlen (infrastrukturális) beruházások elősegítésében, a természeti állapotra vonatkozó tudásbázis bővítésében, az intézményi feltételek fejlesztésében, valamint a Natura 2000 hálózat gazdasági-társadalmi előnyeinek magasabb szintű kihasználásában jelölte meg.

Az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv alapján hazai Natura 2000 gyepterületek esetén a mezőgazdálkodáshoz köthető legjelentősebb veszélyeztető tényezők közé sorolható a túlzottan intenzív területhasználat, a nem elégséges földhasználat okozta szukcessziós folyamatok, a földhasználat elmaradása, a gazdálkodási tevékenységek (pl. kaszálás) rossz időzítése, a földhasználat-váltás, a vízháztartási viszonyok megváltoztatása, az égetés, valamint az inváziós fajok terjedése.

A Partnerségi Megállapodásban foglaltaknak megfelelően a természetes ökoszisztéma egyensúlyának megőrzése és a környezeti szolgáltatások fenntartása csak a természetvédelmi szempontokat is integráló, környezettudatos gazdálkodási módokkal lehetséges. Ennek különösen nagy jelentősége van, tekintettel arra, hogy védett természeti területeink és Natura 2000 területeink 90%-a mező-, hal- vagy erdőgazdálkodással érintett.

Az intézkedés tartalma, támogatható tevékenységek, kapcsolódó, fejlesztési célú intézkedések

Az intézkedés tartalma alapvetően megegyezik a 2007-2013-as időszakban kidolgozott és működtetett Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 213. és 224. számú intézkedésekével.

Fenti intézkedések arra irányultak, hogy a Natura 2000 területeken a kompenzációs kifizetés a földhasználati előírásokról szóló nemzeti rendeletben foglalt előírások betartásának ellentételezése céljából, hasznosítási irányonként eltérően, a többletköltségek és a kieső jövedelem alapján meghatározott kompenzációs támogatás legyen, melyet évenként, a jogosultsági kritériumoknak megfelelő mezőgazdasági termelők igényelhetik.

A védelmet kizárólag azon indikátorfajok és élőhelytípusok szempontjából kell biztosítani, amelyek alapján a területet kijelölték. A Natura 2000 területek kedvező természeti állapotának megőrzése céljából szükséges olyan minimális földhasználati előírásokat alkalmazni, melyek a Natura 2000 területen gazdálkodók számára kötelezőek, viszont ezekre az 1305/2013/EU rendelet 30. cikke alapján kompenzációs támogatás adható. E földhasználati szabályokat nemzeti jogszabály állapítja meg.

- A Natura 2000 hálózat kedvező természeti állapotban tartására vonatkozó, többszintű rendszert kívánunk fenntartani, az alábbiak szerint:

1. szint

A Natura 2000 hálózat részeként meghatározott, mezőgazdasági hasznosítású területek megőrzése érdekében tett, nemzeti jogszabályban meghatározott alapvető szabályozás (pl. tiltott, illetve engedélyköteles tevékenységek meghatározása), melyek betartásáért nem illeti meg kompenzációs kifizetés az érintetteket.

A szabályozás célja a kijelölt Natura 2000 területek kiterjedésének megőrzése, a más célú hasznosítás visszaszorítása, és a hálózat alapvető feltételeinek megőrzése

2. a szint

A mezőgazdasági műveléssel érintett művelési ágak közül a legjelentősebb természeti értéket képviselő gyepterületen lévő földterületek természetvédelmi szempontú földhasználati szabályozása, valamint az annak ellentételezését szolgáló kifizetési rendszer működtetése.

A szabályozás és a kompenzáció célja a Natura 2000 gyepterületek kedvező természeti állapotának elérése és megőrzése.

2. b szint:

Erdő művelési ágban lévő Natura 2000 területek esetében az erdőterv határozatokban lévő korlátozások betartásából eredő jövedelemkiesés és többletköltségek ellentételezésére vehetnek igénybe támogatást az erdőgazdálkodók.

3. szint

Fejlesztési típusú intézkedések

A fajok és élőhelyek védelme érdekében szükséges természetvédelmi kezelési gyakorlatoknak megfelelő, a földhasználók által önkéntes rendszerben elérhető agrár-környezetgazdálkodási és éghajlatváltozással kapcsolatos intézkedések, az erdő-környezetvédelmi program, valamint a természetvédelmi vonatkozású nem termelő beruházások széles körű bevezetése.

Ezen intézkedések célja a természeti állapot javítása, élőhelyfejlesztés és fajvédelmi előírások ellentételezése.

A Natura 2000 kompenzációs kifizetések a 2.a és 2.b szinten meghatározott előírások okozta gazdasági hatások ellensúlyozására lesznek felhasználva.

Hozzájárulás Fókuszterületekhez

Az intézkedés elsősorban az alábbi fókuszterületekhez járul hozzá:

4A: A biológiai sokféleségnek többek között a Natura 2000 területeken, a természeti vagy más specifikus kényszerrel bíró területen és a jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás tekintetében történő helyreállítása, megőrzése és erősítése, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása és megőrzése.

4B és 4C: A Natura 2000 területnek megfelelő gazdálkodás megelőzi a talajerózió kialakulását, valamint javítja a terület vízgazdálkodását azáltal, hogy a művelési ágak megfelelő mégis természetkímélő módszerekkel, a hagyományos művelési módokat előnyben részesítve hasznosítja a területet. Ezen felül a jogszabályi megkötés biztosítja a műtrágya- és peszticidhasználat korlátozását, illetve szabályozását.

Az intézkedés hozzájárul még az alábbi fókuszterületekhez is:

5A: Azáltal, hogy jogszabályi előírás következtében a Natura 2000 gyepterületekről a vizeket nem lehet elvezetni, illetve ezeket a gyepeket nem lehet öntözni, a gazdálkodók olyan mezőgazdasági módszereket kell, hogy alkalmazzanak, melyek fokozzák a mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságát.

5D és 5E: Annak következtében, hogy a Natura 2000 területek folyamatos mezőgazdasági- és erdőművelés alatt állnak, nagyban hozzájárulnak a széntárolás és -megkötés előmozdításához a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban. A természetkímélő és hagyományos gazdálkodási módok következtében csökken a mezőgazdaságból származó, üvegházhatást okozó gázok és ammónia kibocsátása.

Az intézkedés által támogatott tevékenységek az extenzív gazdálkodási rendszerek támogatásával, az inváziós növényfajok visszaszorításával, valamint közvetlen biodiverzitás megőrzést célzó előírásokkal járulnak hozzá a biodiverzitás védelméhez.

Hozzájárulás átfogó célkitűzésekhez

Innovációs célok:

nem releváns

Környezeti célok:

Az intézkedéstől a Natura 2000 területek kedvező természetvédelmi állapotának megőrzését és a mezőgazdasági valamint az erdei biodiverzitás csökkenésének lassulását/visszafordulását várjuk. Az inváziós fajok visszaszorításával további kedvező környezeti hatások várhatóak.

Klímapolitikai célok

Az alintézkedés az extenzív gazdálkodási rendszerek támogatásával hozzájárul a gazdálkodás szénmérlegének javításához.

8.2.12.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelettípusok szerinti bontásban. Az egyes művelettípusok esetében a támogatható költségek, a támogatható feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.12.3.1. 12.1.1. A Natura 2000 mezőgazdasági területek tekintetében biztosított kompenzációs kifizetések

Alintézkedés:

- 12.1. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

8.2.12.3.1.1. A művelettípus leírása

A művelet keretében a "Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól" szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásai következtében a Natura 2000 gyepterületek földhasználói körében elszenvedett többletköltségek és elmaradó bevételek kompenzációja valósul meg.

Az előírások elsősorban a gyepfelszín védelmét, a gyepterületek károsításának megelőzését, valamint a gyepekhez kötődő élővilág megőrzését célozzák.

Az előírások emellett külön kitérnek az inváziós növényfajok terjedésének megelőzésére és a felhagyás megelőzésére is.

8.2.12.3.1.2. A támogatás típusa

Normatív, vissza nem térítendő, terület alapú kompenzációs támogatás.

8.2.12.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 1306/2013/EU Európai Parlamenti és Tanács rendelet a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról és a 352/78/EGK, a 165/94/EK, a 2799/98/EK, a 814/2000/EK, az 1290/2005/EK és a 485/2008/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről;
- 1307/2013/EU Európai Parlamenti és Tanács rendelet a közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint a 637/2008/EK és a 73/2009/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről;
- 2009/147/EK tanácsi irányelv vadon élő madarak védelméről;
- 92/43/EGK irányelv természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről;
- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről;
- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről;
- 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól;
- 96/2009. (XII. 9.) OGY határozat a 2009-2014 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról – Nemzeti Természetvédelmi Alapterv III.;
- Az **EU Biodiverzitási Stratégiája 2020-ig** fontos célja a biológiai sokféleség fenntartása és fokozása érdekében az, hogy a tagállamok gondoskodjanak arról, hogy a kezelési tervek, illetve az azokkal egyenértékű – a megőrzési és helyreállítási intézkedéseket meghatározó – eszközök kidolgozása és végrehajtása kellő időben megtörténjen valamennyi Natura 2000 terület esetében. A Bizottság és a tagállamok – részben uniós finanszírozási eszközök útján – biztosítják a Natura 2000 hálózathoz szükséges pénzeszközöket és ösztönzőket.

8.2.12.3.1.4. Kedvezményezettek

Aktív mezőgazdasági termelő.

8.2.12.3.1.5. Támogatható költségek

- Az alintézkedés vonatkozásában elszámolható költségnek minősül a Madárvédelmi Irányelv és az Élőhelyvédelmi Irányelv végrehajtásából eredően az egyéb földhasználók körében felmerülő többlet költségek és elmaradó bevételek ellentételezése, a hektáronként meghatározott kifizetés összegében.
- A Natura 2000 gyepterületekre támogatást igénylő gazdálkodók garantáltan megkapják a kompenzációt abban az esetben, ha megfelelnek a jogosultsági feltételeknek.
- A kérelmek elbírálása során nem kerül bevezetésre pontozási rendszer, illetve a kérelmeket nem fogják elutasítani forráshiányra történő hivatkozással.
- A túlkompensáció elkerülése érdekében a Natura 2000 gyephasznosítású területeken gazdálkodók számára az AKG alintézkedéseken belül csökkentett összeg kerül kifizetésre a nem Natura 2000 gyepeken gazdálkodókhöz képest, mert a Natura gyepterületeken magasabbak az AKG-re vonatkozó alapkövetelmények.

8.2.12.3.1.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

- A támogatásra jogosult az az aktív mezőgazdasági termelő, aki a Madárvédelmi és Élőhelyvédelmi

Irányelv alapján kijelölt és a MePAR-ban lehatárolt Natura 2000 területen gazdálkodik.

A támogatás feltételei továbbá:

- a minimális támogatható terület mérete: 1,0 hektár gyepterület
- a parcella minimális mérete 0,3 ha
- az aktív mezőgazdasági termelő legalább a kötelezettségvállalási időszak végéig jogszerű földhasználó legyen.

Kötelezettségvállalások (commitments):

A kedvezményezett betartja:

- a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet szabályait;
- a 73/2009/EK rendelet II. és III. mellékletében foglaltakat.
- A kedvezményezett részt vesz a kötelező Natura 2000 képzésen.
- Gazdálkodási Napló vezetése.

8.2.12.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

Tekintettel arra, hogy az alintézkedés kötelező előírások okozta többlet költség és elmaradó bevétel kompenzációját célozza, a támogatásra jogosultak kiválasztásának kritériumai nem relevánsak, ezért az 1305/2013/EU rendelet 49. cikk (2) bekezdése alapján a kiválasztási eljárás nem releváns.

8.2.12.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Az alintézkedés támogatás intenzitása 100%.
- A támogatási összeg a külön jogszabályban előírt kötelezettségek betartása során felmerülő többlet költségek és elmaradó bevételek alapján kerül meghatározásra.
- A kifizetés évenként, a jogosult terület után hektáronként történik.
- A KAP I. zöldítési gyakorlat kötelező betartása nem okoz kettősfinanszírozást az alintézkedésen keresztül támogatott területek esetében, hiszen a három komponens közül a terménydiverzifikáció és az ökológiai jelentőségű területek kijelölése a terület műveléséből fakadóan (gyep) nem releváns.
- A harmadik komponens – az állandó gyepterületek fenntartása – esetében sem áll fenn a kettősfinanszírozás veszélye, hiszen az alintézkedés nem tartalmaz az állandó gyepek feltörésére vonatkozóan előírást.

8.2.12.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.12.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A 2007-2013-as időszakban a kedvezményezetteknel előfordult, hogy nem mentek el a képzésre, illetve az is, hogy nem tartották be a földhasználati szabályokat.

8.2.12.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Információ átadás, képzés és tanácsadás a kedvezményezettek részére (CPA2 és CPA3).
- Mivel területalapú támogatás, alacsony kockázati tényezővel rendelkezik, mely leginkább a kötelező képzésen való részvétel elmulasztásában merül ki. Ezt megfelelő tájékoztatással és a Natura képzések korai indításával igyekszünk kezelni

8.2.12.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.12.3.1.10. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A referenciaelemek azonosítása és meghatározása; a Natura 2000 kifizetések esetében idetartoznak az 1306/2013/EU rendelet 94. cikkében és II. mellékletében említett jó mezőgazdasági és környezeti állapot, valamint az 1307/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontjában említett, vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek; a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések esetében idetartoznak az 1306/2013/EU rendelet VI. címének I. fejezete alapján megállapított kötelező előírások, valamint az 1307/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek

Natura 2000 területek esetében a minimumkövetelmények az 1306/2013/EU tanácsi rendelet 94. cikkében és II. mellékletében meghatározott jó mezőgazdasági és környezeti állapot előírásai, melyeket az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet tartalmaz, illetve a 1307/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának második, illetve harmadik francia bekezdése alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek.

Az alábbi táblázatban kerülnek bemutatásra azok a II. Melléklet követelményeinek megfeleltethető hazai jogszabály helyek, melyek betartása többletköltséggel és/vagy jövedelem kieséssel jár a gazdálkodók számára – ezáltal jogosulttá válnak a kompenzáció igénybevételére.

Natura 2000 gyepek kompenzációs kifizetés			
Fő téma	Követelmények és előírások		Nemzeti jogszabály
Víz	SMR 1	A Tanács 1991. december 12-i 91/676/EGK irányelve a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről (HL L 375., 1991.12.31., 1. o., magyar nyelvű különkiadás, 15. fejezet, 2. kötet, 68. o.)	59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről 3.§,5.§(1),(2),6.§,(7),(9),8.§(1-11),9. §, 10 §, (1),(2),(6). 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól 3.§ (5)

	GAEC 1	A vízfolyások mentén védelmi sávok kialakítása	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról
	GAEC 3	A felszín alatti vizek szennyezés elleni védelme: a felszín alatti vizekbe való közvetlen kibocsátás tilalma és a felszín alatti vizeknek a 80/68/EGK irányelv mellékletének az érvényessége utolsó napján hatályos változatában felsorolt veszélyes anyagok talajra történő kibocsátása és a talajon keresztül való átszivárgása révén okozott közvetett szennyezésének megelőzésére vonatkozó intézkedések, amennyiben ezek mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódnak	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról
Talaj és szénkészlet	GAEC 4	Minimális talajborítás	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról; 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól 3.§ (3) és 4.§ (1)
	GAEC 5	Termőhely-specifikus minimális földgazdálkodás az erózió korlátozására	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról; 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól 3.§ (1)-(5) és 4.§ (1)-(3)
	GAEC 6	A talaj szervesanyag-tartalmának fenntartása megfelelő gyakorlatok révén, beleértve a tarlóégetés tilalmát, kivéve ha erre növény-egészségügyi okokból kerül sor	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról; 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről 9.§
Biológiai sokféleség	SMR 2	Az Európai Parlament és a Tanács 2009. november 30-i 2009/147/EK irányelve a vadon élő madarak védelméről (HL L 20., 2010.1.26., 7. o.)	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről 9. § (2) a) c); 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól 3., 4., 5. § 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 1.§
	SMR 3	A Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről (HL L 206., 1992.7.22., 7. o., magyar nyelvű különkiadás, 15. fejezet, 2. kötet, 102. o.)	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről 9. § (2) a) c); 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól 3., 4., 5. § 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 1.§
A táj jellegzetessége, a megőrzés minimális szintje	GAEC 7	A táj jellegzetességeinek megőrzése, beleértve adott esetben a sövényeket, a tavakat, az árkokat, a fasorokat, a facsoportokat, a szórványfákat, a táblaszegélyeket és a teraszokat, továbbá ideértve a sövényeknek és a fákknak a madarak költési és fiókanevelési időszakában történő kivágásának tilalmát, és alternatív lehetőségként az idegenhonos özönnövények megjelenésének megakadályozására irányuló lehetséges intézkedéseket	50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról; 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről 1.§, 6.§ és 7.§

Azon korlátozások/hátrányok megnevezése, amelyek alapján támogatás adható, valamint a kötelező gyakorlatok megnevezése

Nem releváns.

A víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések esetében: a földhasználat fajtáját érintő jelentős változtatások leírása, valamint a 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (víz-keretirányelv) 13. cikke szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási terv intézkedési programjaival való kapcsolat bemutatása;

Nem releváns.

A Natura 2000 kifizetések esetében: a 92/43/EGK tanácsi irányelv és a 2009/147/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtása céljából kijelölt területek, valamint a mezőgazdasági termelőket érintő, a megfelelő nemzeti és/vagy regionális irányítási rendelkezésekből eredő kötelezettségek

A Natura 2000 területek kijelölését

- az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet,
- helyrajziszámos bontásban az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet szabályozza.

A hálózat 525 területet foglal magában, hazai kiterjedése közel 2 millió hektár.

A Natura 2000 hálózat teljes hazai területének 10,23%-a (hozzávetőlegesen 205 ezer hektár) tartozik gyepterületi ágba.

A kifizetés a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben Natura 2000 tematikus fedvényként feltüntetett jogosult területek után vehető igénybe.

Az intézkedés keretében Magyarország nem kíván élni az 5 %-os területi kiterjedést jelentő ún. kiegészítő területek (lépőkövek) kijelölésével.

A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet tartalmazza a gazdálkodók által betartandó előírásokat.

Azon módszertan, valamint azon agronómiai feltevések ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 30. cikkének (3) bekezdésében (a 92/43/EGK és a 2009/147/EK irányelvre vonatkozóan) és az említett rendelet 30. cikkének (4) bekezdésében (a víz-keretirányelvre vonatkozóan) említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyeket az érintett területeken a 92/43/EGK irányelv, a 2009/147/EK irányelv és a víz-keretirányelv végrehajtásával összefüggő hátrányok következtében felmerülő többletköltségeket és elmaradt bevételt igazoló számításoknál támpontként alkalmaznak; a kettős finanszírozás elkerülése érdekében az említett módszertannak adott esetben figyelembe kell vennie az éghajlat és a környezet védelme szempontjából kedvező mezőgazdasági gyakorlatok számára az 1307/2013/EU rendeletnek megfelelően nyújtott finanszírozást

A külön jogszabályokban meghatározott támogatási összeg a felmerülő többlet költségek és elmaradó bevételek alapján kerül meghatározásra. A kifizetés évenként, a mezőgazdasági termelők és az egyéb földhasználók részére a jogosult terület után hektáronként történik.

A kompenzáció mértékének meghatározása során először meghatároztuk a földhasználati előírásokat és

azok agronómiai hatásait, majd a jövedelemkiesést/növekedést, illetve költségcsökkenést/növekedést előidéző tényezők hatását értékeltük, végül az előbb említett tényezők hatásait összegezve állapítottuk meg a kompenzáció mértékét. A Natura 2000 gyepterületek támogatása mértékének meghatározásakor 3 földhasználati előírás költségvonzatát vettük figyelembe. Az agrár-környezetgazdálkodási és éghajlattal kapcsolatos kifizetésekkel (AECM) való finanszírozási összehangolás (a kettős finanszírozás elkerülése) az AECM intézkedés leírásánál kerül kifejtésre.

A kompenzáció összege: 69 euró/ha.

Sorszám	Előírás kategória	Előírás	Támogatás számításának eleme	Euro/ha
1	művelési mód	A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.	nem	-
2	betakarítás módja	Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.	nem	-
3	<u>tápanyagutánpótlás</u>	A gyepterületek túllegeltetése, maradandó károsítása tilos.	nem	-
4	művelési mód	Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.	igen	48
5	művelési mód	A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át kaszálásonként változó helyen kaszátlanul kell hagyni	igen	16
6	művelési mód	A gyepterület öntözése tilos.	nem	-
7	művelési mód	Belvíz/időszakos vízállás levezetése tilos.	nem	-
8	állattartás	Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.	nem	-
9	állattartás	Madárbarát kaszálás/vadriasztó lánc alkalmazása kötelező	igen	5
10	betakarítás módja	Inváziós és termőhely-idegen növényfajok meglepedését és terjedését meg kell akadályozni, mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással.	nem	-
11	betakarítás módja	A kaszálás megkezdése előtt legalább 5 munkanappal írásban be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.	nem	-
12	betakarítás módja	Gyepterületen a szálás takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.	nem	-

Natura gyepek kompenzáció táblázat

Amennyiben az intézkedés keretében történő támogatásra olyan egyéb, körülhatárolt természetvédelmi területeket választanak ki, amelyeken környezetvédelmi korlátozások vannak érvényben, a területek meghatározása és a 92/43/EGK irányelv 10. cikkének a végrehajtásához való hozzájárulás

Magyarország ezt az alintézkedést nem alkalmazza.

Az intézkedés végrehajtása, illetve az intézkedések fontossági sorrendben történő végrehajtására irányuló terv (lásd a 92/43/EGK irányelv 8. cikkének (4) bekezdését) között fennálló kapcsolat leírása

A magyar Prioritized Action Framework-ben elsődleges helyen szerepel a természetvédelmi kezelés, mely leginkább a helyes gazdálkodással valósítható meg. Az intézkedés végrehajtása ösztönzőleg hat a gazdálkodókra, hogy a Natura területekre vonatkozó kezelési előírásokat betartsák.

A PAF mezőgazdasági Natura területek esetén külön kiemeli a terület felhagyás, illetve túlhasználat problémáját – ezeket azonban az intézkedés, a kompenzáció biztosításával és az előírt támogatási feltételekkel közvetlenül kezeli.

12.2.1. Kompenzációs kifizetések erdőgazdálkodási Natura 2000 területeken

Alintézkedés:

- 12.2. - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

8.2.12.3.1.11. A művelettípus leírása

A Natura 2000 területeken a közösségi jelentőségű élőhelytípusok, illetőleg fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez és fenntartásához az erdőkben esetenként az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása szükséges. Az erre vonatkozó előírásokat az illetékes államigazgatási szervek a körzeti erdőtervben állapítják meg.

Az illetékes államigazgatási szervek az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Evt.) 113. § (15)-(16) bekezdése szerint soron kívül elvégezték az egyes erdőgazdálkodók működési területére vonatkozó erdőtervi előírásoknak a Natura 2000 szempontok szerinti felülvizsgálatát. Ennek eredményeképpen –, ott ahol az adott Natura 2000 területen szükséges volt, az erdőtervi előírásokat módosították, az erdőgazdálkodó gazdálkodási tevékenységét korlátozták.

(A védett természeti területnek minősülő erdők esetében a természetvédelmi elvárások a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 33. § (3)-(6), valamint az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény 60. § (3), 61. § (1), (3) és a 62. § bekezdései alapján már évtizedek óta érvényesülnek, amelyek részben a Natura 2000 célokat is szolgálják az erdőterv szerinti erdőgazdálkodási tevékenységek során.)

A védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 erdőterületeken az élőhelyvédelmi (92/43/EGK) irányelv átültetését az Evt. 24.§ (2), (5) a 33. § (2), valamint a 73. § (7)-(8) bekezdéseiben foglalt előírások garantálják. Ezen előírások beépültek, valamint a jövőben folyamatosan beépülnek a körzeti erdőtervekbe.

2011-től kezdődően minden körzeti erdőterv esetében az illetékes hatóság Natura 2000 hatásvizsgálatot készít, annak figyelembe vételével kerülhet csak sor a körzeti erdőterv jóváhagyására. Az erdőgazdálkodók így az erdőtervi előírások alapján végzett éves erdőgazdálkodási tevékenységük gyakorlása során kötelezően, az illetékes hatóság által felügyelt módon biztosítják a Natura 2000 erdőkben az azok kijelölését megalapozó közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzését és fenntartását.

A 2009/147/EK és a 92/43/EGK irányelvek Natura 2000 erdőterületekre vonatkozó rendelkezéseinek

érvényesítéséből fakadóan az erdőgazdálkodási tevékenység az eddig kialakult gyakorlathoz képest különböző szintű korlátozással folytatható, ami miatt többletköltség és jövedelem kiesés keletkezik az erdőgazdálkodónál. Ennek ellentételezésére az erdőgazdálkodók területalapú kompenzációs kifizetésben részesülnek.

8.2.12.3.1.12. A támogatás típusa

Normatív, vissza nem térítendő, terület alapú kompenzációs támogatás.

8.2.12.3.1.13. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 1306/2013/EU Európai Parlamenti és Tanács rendelet a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról és a 352/78/EGK, a 165/94/EK, a 2799/98/EK, a 814/2000/EK, az 1290/2005/EK és a 485/2008/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről;
- 1307/2013/EU Európai Parlamenti és Tanács rendelet a közös agrárpolitika keretébe tartozó támogatási rendszerek alapján a mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen kifizetésekre vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint a 637/2008/EK és a 73/2009/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről;
- 2009/147/EK tanácsi irányelv vadon élő madarak védelméről;
- 92/43/EGK irányelv természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről;
- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről;
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról;
- 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól;
- 96/2009. (XII. 9.) OGY határozat a 2009-2014 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról – Nemzeti Természetvédelmi Alapterv III.;
- 1110/2004. (X. 27.) Korm. határozat a Nemzeti Erdőprogramról a 2006-2015 közötti időszakra;
- Az **EU Biodiverzitási Stratégiája 2020-ig** fontos célja a biológiai sokféleség fenntartása és fokozása érdekében az, hogy a tagállamok gondoskodjanak arról, hogy a kezelési tervek, illetve az azokkal egyenértékű – a megőrzési és helyreállítási intézkedéseket meghatározó – eszközök kidolgozása és végrehajtása kellő időben megtörténjen valamennyi Natura 2000 terület esetében. A Bizottság és a tagállamok – részben uniós finanszírozási eszközök útján – biztosítják a Natura 2000 hálózathoz szükséges pénzeszközöket és ösztönzőket.
- A **Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2008-2025** stratégiai célja, hogy a Nemzeti Ökológiai Hálózat elemeit értékeljék éghajlatváltozási szempontból, a konfliktus-pontokat azonosítsák be, majd a Natura 2000 területek továbbfejlesztése, határainak rendszeres felülvizsgálata a fajok és társulások elmozdulásának megfelelően történjen meg.
- Az **erdőket és az erdő alapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia** kiemeli annak fontosságát, hogy a Natura 2000 célok megvalósítása beépüljön a nemzeti erdőgazdálkodási tervekbe.

8.2.12.3.1.14. Kedvezményezettek

Magánjogi erdőgazdálkodók vagy csoportjaik.

8.2.12.3.1.15. Támogatható költségek

Az intézkedés vonatkozásában elszámolható költségnek minősül a Madárvédelmi Irányelv és az Élőhelyvédelmi Irányelv végrehajtásából eredően az erdőgazdálkodónál felmerülő többlet költség és elmaradó bevétel ellentételezése, amelyek a hektáronkénti egységköltségbe beszámítandók.

8.2.12.3.1.16. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

- Közös tulajdonban lévő erdő esetében, amennyiben annak teljes területén magánjogi erdőgazdálkodó és társulásuk folytatja az erdőgazdálkodási tevékenységet – figyelembe véve a következő bekezdés rendelkezését -, a támogatás az erdő teljes területére adható.
- Nem adható támogatás olyan erdőre, amely legalább 50%-ban állami tulajdonban, vagy legalább 50%-ban állami tulajdonú gazdasági társaság, illetve központi költségvetési szerv használatában van.
- A támogatott terület a 2009/147/EK irányelv és a 92/43/EGK irányelvek alapján került kijelölésre a Natura 2000 hálózat részeként.
- A kérelmező az erdészeti hatóság által az Evt. 17. § (1) bekezdése szerint nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó.
- A kérelmező az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtervvel rendelkezik.
- A támogatás addig adható, amíg az adott erdőrészlet a Natura 2000 hálózat része.
- A minimális támogatható terület mérete: 1,0 hektár, amely megállapítása során az egy kérelemben szereplő összterületet veszik figyelembe.
- Csak teljes erdőrészlet támogatható, amely a 0,3 ha nagyságot eléri, vagy meghaladja.

Kötelezettségvállalások (commitments):

- A kedvezményezettnek kötelező Natura 2000 képzésen részt vennie.
- A támogatott az erdőtervben szereplő Natura 2000 célokat szolgáló erdőgazdálkodási korlátozásokat betartja.

8.2.12.3.1.17. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

Tekintettel arra, hogy az alintézkedés kötelező előírások okozta többlet költség és elmaradó bevétel kompenzációját célozza, a támogatásra jogosultak kiválasztásának kritériumai nem relevánsak, ezért az 1305/2013/EU rendelet 49. cikk (2) bekezdése alapján a kiválasztási eljárás nem releváns.

8.2.12.3.1.18. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- Az alintézkedés támogatás intenzitása 100%.
- A korcsoportonként, faállománytípus csoportonként és természetességi kategóriánként meghatározott összegeket az alábbi táblázatok tartalmazzák.
- A táblázatban meghatározott kompenzációs összegek évente kerülnek kifizetésre a támogatásra jogosult erdőgazdálkodó használatában lévő minden Natura 2000 erdő hektár után.
- Az erdészeti hatóság által előírt korlátozások minden erdőrészletben a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok természetvédelmi igényeinek alapulvételével kerültek megállapításra.

Natura 2000 erdő kompenzációs kifizetés

Faállomány típus csoportok korcsoportok szerint	Jellemző erdőtervi korlátozások a nem Natura 2000 erdőkhöz képest	A korlátozás jogszabályi alapja	Támogatás mértéke kultúrerdő, vagy faültetvény esetén (euró/ha/év)	Támogatás mértéke származék és átmeneti erdő esetén (euró/ha/év)	Támogatás mértéke természetes és természetszerű erdő esetén (euró/ha/év)
Tölgy-bükk, Őshonos egyéb kemény lombos, Őshonos egyéb lágylombos, Egyéb erdő a 0-5 éves korcsoportban	távlati célállomány megváltoztatása	Erdőtörvény 55. §	41	44	47
Tölgy-bükk 6-20 éves korcsoport	erdőszegély kímélete	Erdőtörvény 73. (8)	103	111	118
	fahasználatok elvégzésének időbeli korlátozása	Erdőtörvény 73. (8)			
	tisztítás, törzskiválasztó gyérités térbeli korlátozás	Erdőtörvény 73. (8)			
Őshonos egyéb keménylombos 6-20 éves korcsoport	erdőszegély kímélete	Erdőtörvény 73. (8)	93	100	107
	fahasználatok elvégzésének időbeli korlátozása	Erdőtörvény 73. (8)			
	tisztítás, törzskiválasztó gyérités térbeli korlátozás	Erdőtörvény 73. (8)			
Őshonos egyéb lágylombos 6-20 éves korcsoport	erdőszegély kímélete	Erdőtörvény 73. (8)	82	89	94
	fahasználatok elvégzésének időbeli korlátozása	Erdőtörvény 73. (8)			
	tisztítás, törzskiválasztó gyérités térbeli korlátozás	Erdőtörvény 73. (8)			
Egyéb erdő 6-60 éves korcsoport	erdőszegély kímélete	Erdőtörvény 73. (8)	72	78	83
	fahasználatok elvégzésének időbeli korlátozása	Erdőtörvény 73. (8)			
	tisztítás, törzskiválasztó gyérités térbeli korlátozás	Erdőtörvény 73. (8)			
Tölgy-bükk 21-60 éves korcsoport	erdőszegély kímélete	Erdőtörvény 73. (8)	154	167	178
	fahasználatok elvégzésének időbeli korlátozása	Erdőtörvény 73. (8)			
	tisztítás, törzskiválasztó gyérités térbeli korlátozás	Erdőtörvény 73. (8)			
	Az erdőállomány szerkezetének, összetételének javítása érdekében az erdőnevelési beavatkozások során egyes fafajok érintetlenül hagyása és fenntartása	Erdőtörvény 73. § (7) a) aa)			
	Holtfa visszahagyása és fenntartása 5 m ³	Erdőtörvény 73. § (7) b)			
	Egyedi jellegzetességgel bíró (böhöncös, odvas, fészektartó, stb.) fák visszahagyása és fenntartása	Erdőtörvény 73. § (7) a) ab)			
Őshonos keménylombos egyéb 21-korig korcsoport	erdőszegély kímélete	Erdőtörvény 73. (8)	123	134	142
	fahasználatok elvégzésének időbeli korlátozása	Erdőtörvény 73. (8)			
	növedékfokozó gyérités, készletgondozó használat és véghasználat esetén térbeli korlátozás	Erdőtörvény 73. (8)			
	Az erdőállomány szerkezetének, összetételének javítása érdekében az erdőnevelési beavatkozások során egyes fafajok érintetlenül hagyása és fenntartása	Erdőtörvény 73. § (7) a) aa)			
	Holtfa visszahagyása és fenntartása 5 m ³	Erdőtörvény 73. § (7) b)			
	Egyedi jellegzetességgel bíró (böhöncös, odvas, fészektartó, stb.) fák visszahagyása és fenntartása	Erdőtörvény 73. § (7) a) ab)			
Őshonos egyéb lágylombos 21-tényleges véghasználati korig terjedő (VHK) korcsoport	erdőszegély kímélete	Erdőtörvény 73. (8)	113	122	130
	Vágásérettségi kor emelése	Erdőtörvény 73. (8)			
	növedékfokozó gyérités, készletgondozó használat és véghasználat esetén térbeli korlátozás	Erdőtörvény 73. (8)			
	Az erdőállomány szerkezetének, összetételének javítása érdekében az erdőnevelési beavatkozások során egyes fafajok érintetlenül hagyása és fenntartása	Erdőtörvény 73. § (7) a) aa)			
	Holtfa visszahagyása és fenntartása 5 m ³	Erdőtörvény 73. § (7) b)			
	Véghasználat esetén hagyasfák, hagyasfa csoportok visszahagyása és fenntartása	Erdőtörvény 73. § (7) c) ca), cb)			
Egyéb erdő 61-tényleges VHK korcsoport	erdőszegély kímélete	Erdőtörvény 73. (8)	93	100	107
	Vágásérettségi kor emelése	Erdőtörvény 73. (8)			

	fahasználatok elvégzésének időbeli korlátozása	Erdőtörvény 73. (8)			
	tisztítás, törzskiválasztó gyérités térbeli korlátozás	Erdőtörvény 73. (8)			
	Egyedi jellegzetességgel bíró (böhöncös, odvas, fészektartó, stb.) fák visszahagyása és fenntartása	Erdőtörvény 73. § (7) a) ab)			
Tölgy-bükk 61-tényleges VHK korcsoport	erdőszegély kímélete	Erdőtörvény 73. (8)	206	222	237
	Vágásérettségi kor emelése	Erdőtörvény 73. (8)			
	fahasználatok elvégzésének időbeli korlátozása	Erdőtörvény 73. (8)			
	növedékfokozó gyérités, készletgondozó használat és véghasználat esetén térbeli korlátozás	Erdőtörvény 73. (8)			
	Holtfa visszahagyása és fenntartása 5 m ³	Erdőtörvény 73. § (7) b)			
	Véghasználat esetén hagyásfák, hagyásfa csoportok visszahagyása és fenntartása	Erdőtörvény 73. § (7) c) ca), cb)			
	Egyedi jellegzetességgel bíró (böhöncös, odvas, fészektartó, stb.) fák visszahagyása és fenntartása	Erdőtörvény 73. § (7) a) ab)			
Őshonos keménylombos vágásérettségi kor-tényleges VHK korcsoport	erdőszegély kímélete	Erdőtörvény 73. (8)	175	189	202
	Vágásérettségi kor emelése	Erdőtörvény 73. (8)			
	fahasználatok elvégzésének időbeli korlátozása	Erdőtörvény 73. (8)			
	növedékfokozó gyérités, készletgondozó használat és véghasználat esetén térbeli korlátozás	Erdőtörvény 73. (8)			
	Holtfa visszahagyása és fenntartása 5 m ³	Erdőtörvény 73. § (7) b)			
	Véghasználat esetén hagyásfák, hagyásfa csoportok visszahagyása és fenntartása	Erdőtörvény 73. § (7) c) ca), cb)			
	Egyedi jellegzetességgel bíró (böhöncös, odvas, fészektartó, stb.) fák visszahagyása és fenntartása	Erdőtörvény 73. § (7) a) ab)			

8.2.12.3.1.19. Az intézkedések és/vagy a művelettipusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.12.3.1.19.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007-2013-as időszakban a kedvezményezetteknel előfordult, hogy nem mentek el a képzésre, illetve az is, hogy nem tartották be a földhasználati szabályokat.

8.2.12.3.1.19.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Információ átadás, képzés és tanácsadás a kedvezményezettek részére.
- Kötelező képzés a támogatottak részére.
- Mivel területalapú támogatás, alacsony kockázati tényezővel rendelkezik, mely leginkább a kötelező képzésen való részvétel elmulasztásában merül ki. Ezt megfelelő tájékoztatással és a Natura képzések korai indításával igyekszünk kezelni.

8.2.12.3.1.19.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.12.3.1.20. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A referenciaelemek azonosítása és meghatározása; a Natura 2000 kifizetések esetében idetartoznak az 1306/2013/EU rendelet 94. cikkében és II. mellékletében említett jó mezőgazdasági és környezeti állapot, valamint az 1307/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontjában említett, vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek; a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések esetében idetartoznak az 1306/2013/EU rendelet VI. címének I. fejezete alapján megállapított kötelező előírások,

valamint az 1307/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek

A (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek részhez mellékelt táblázat részletesen bemutatja azokat a referenciaelemeket, melyek Natura területen erdőgazdasági tevékenységet folytató gazdálkodóknak többletköltséggel és/vagy jövedelem kieséssel járnak – ezáltal az erdőgazdálkodó jogosulttá válik a kompenzáció igénybevételére.

Azon korlátozások/hátrányok megnevezése, amelyek alapján támogatás adható, valamint a kötelező gyakorlatok megnevezése

Nem releváns.

A víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések esetében: a földhasználat fajtáját érintő jelentős változtatások leírása, valamint a 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (víz-keretirányelv) 13. cikke szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási terv intézkedési programjaival való kapcsolat bemutatása;

Nem releváns.

A Natura 2000 kifizetések esetében: a 92/43/EGK tanácsi irányelv és a 2009/147/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtása céljából kijelölt területek, valamint a mezőgazdasági termelőket érintő, a megfelelő nemzeti és/vagy regionális irányítási rendelkezésekből eredő kötelezettségek

A Natura 2000 területek kijelölését

- az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet,
- helyrajzi számos bontásban az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet szabályozza.

A NÉBIH 2014. január 1-jei adatai alapján Magyarországon 1 938 100 hektár erdő van, amiből összesen 833 358 hektár esik Natura 2000 területre. A madárvédelmi területek nagysága 498 789 hektár, a természetmegőrzési területeké pedig 682 606 hektár, melyek esetenként átfedésben vannak.

Az intézkedés keretében Magyarország nem kíván élni az 5%-os területi kiterjedést jelentő ún.kiegészítő területek (lépőkövek) kijelölésével.

Az erdőtörvény alapján hazánkban minden 0,5 hektárnál nagyobb, 2 méternél magasabb, erdei fákkal legalább 30%-ban fedett terület erdőnek minősül [Evt. 6. § (1) bekezdés]. Minden erdőben – az Evt. 11. § (1) bekezdés – szerinti “szabad rendelkezésű erdőt” kivéve – három szintű erdőtervezés során, az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtervek kerülnek kiadásra.

“Szabad rendelkezésű erdő” beavatkozásaihoz vidékfejlesztési támogatás nem adható.

Az Evt. 30. § (1) bekezdés alapján az erdővagyon védelmét, a fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét az állam a körzeti erdőgazdálkodási és tervezési szabályokról szóló miniszteri rendelet kiadásával, az erre épülő, hosszú távra – legalább tíz évre – szóló körzeti erdőterv készítésével, és az ebből az erdőgazdálkodók saját területére hatósági engedéllyel kiadott erdőtervvel biztosítja.

A körzeti erdőterv a tárgyévi miniszteri rendeletben meghatározott keretek között és szabályok szerint a fenntartható erdőgazdálkodás feltételeit a közérdeknek leginkább megfelelő módon biztosítja. Az Evt. 33.

§ (2) bekezdés *i*) pontja alapján a körzeti erdőterv a védett természeti területen a védelemhez, illetve a Natura 2000 területeken a közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzéséhez szükséges javaslatokat önálló fejezetben tartalmazza, amelyek a már meglévő Natura 2000 fenntartási tervekkel teljes összhangban vannak, illetve azok elkészítéséhez is megfelelő kiindulási alapot jelentenek.

A tárgyi miniszteri rendelet előkészítésének és a körzeti erdőterv készítésének részletes szabályait a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet tartalmazza. E rendelet 8. §-a és 10. §-a alapján a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodás Natura 2000 területekre gyakorolt hatásainak vizsgálatát is el kell végezni a 92/43/EEC és 2009/147/EC irányelvekben foglaltaknak megfelelően. A legutóbb lezárt EU pilot eljárás eredményeként a hatásvizsgálati dokumentumok teljes terjedelmükben elérhetőek az erdészeti hatóság honlapján (https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/nyitolap/eu-pilot.html), illetve folyamatban van az eddig elkészült összes hatásvizsgálat nyilvánossá tétele is.

Azon módszertan, valamint azon agronómiai feltevések ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 30. cikkének (3) bekezdésében (a 92/43/EGK és a 2009/147/EK irányelvre vonatkozóan) és az említett rendelet 30. cikkének (4) bekezdésében (a víz-keretirányelvre vonatkozóan) említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyeket az érintett területeken a 92/43/EGK irányelv, a 2009/147/EK irányelv és a víz-keretirányelv végrehajtásával összefüggő hátrányok következtében felmerülő többletköltségeket és elmaradt bevételt igazoló számításoknál támpontként alkalmaznak; a kettős finanszírozás elkerülése érdekében az említett módszertannak adott esetben figyelembe kell vennie az éghajlat és a környezet védelme szempontjából kedvező mezőgazdasági gyakorlatok számára az 1307/2013/EU rendeletnek megfelelően nyújtott finanszírozást

A kompenzációs összegek számításának módszertana a következő volt.

- Az erdőtervekben a Natura 2000 erdőkben meghatározott, kötelezően betartandó jellemző előírásokat az erdészeti hatóság bevonásával elemeztük. Ennek eredményeként megállapítható, hogy a korlátozásokkal érintett erdők esetében 5 korcsoportba sorolással és 4 faállomány típusba sorolással jól elkülöníthetőek voltak a jellemzően azonos korlátozással érintett erdőtípusok, szám szerint 20 darab.
- A vonatkozó erdészeti jogszabályokból beazonosítottuk a jellemző előírás típusokat, majd ezek közül az egyes elkülönített erdőtípusokhoz rendeltük a megfelelő előírásokat. Az egyes előírás típusok egységárait a 4 faállomány típus szerint differenciáltuk.
- Ezek összevetéséből alakult ki a teljes költségek táblázata. Az előző időszak tapasztalatai alapján a korábban alkalmazott arányosítást az eltérő természetességi csoportba tartozó erdők esetében megtartottuk, így a kultúrerdő és faültetvény természetességi állapotú erdőkre vonatkozó teljes költségekhez képest a magasabb természetességi kategóriába tartozó származék és átmeneti erdő kategóriába 8 %-kal, a természetes és természeteszerű erdő kategóriába pedig 15%-kal emeltük a támogatást, elismerve ezen erdők magasabb természeti értékét. Ezek a támogatási arányok az elmúlt időszakban elfogadottak voltak az erdőgazdálkodók körében.
- Esetenként az EK tanácsi rendeletben meghatározott 200 €/ha/év határértékét meghaladó mértékű támogatásokra van szükség, mivel a többletköltségek és kieső jövedelmek jellemzően a tölgy-bükk célállomány típus csoport idősebb korosztályaiban a többi csoportban felmerült költségeket jelentősen meghaladják. Jellemzően ez az a faállomány típus csoport, amely a legértékesebb Natura 2000 élőhelyeket tartalmazza, így azokban vannak a legmagasabb szintű korlátozások is.
- A számítási módszertan alapján kalkulált egységárak a 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján az érintett erdőgazdálkodók által is elfogadott kompenzációs egységáraknak minősültek.
- A KAP I. pillér szerinti zöldítés kötelező betartása nem eredményez kettős finanszírozást, mivel a zöldítés három komponense közül sem a terménydiverzifikáció, sem az ökológiai jelentőségű

területek kijelölése, sem az állandó gyepterületek fenntartása nem bír jelentőséggel a Natura 2000 erdő alintézkedés esetében.

Amennyiben az intézkedés keretében történő támogatásra olyan egyéb, körülhatárolt természetvédelmi területeket választanak ki, amelyeken környezetvédelmi korlátozások vannak érvényben, a területek meghatározása és a 92/43/EGK irányelv 10. cikkének a végrehajtásához való hozzájárulás

Magyarország ezt az alintézkedést nem alkalmazza.

Az intézkedés végrehajtása, illetve az intézkedések fontossági sorrendben történő végrehajtására irányuló terv (lásd a 92/43/EGK irányelv 8. cikkének (4) bekezdését) között fennálló kapcsolat leírása

A magyar Prioritized Action Framework-ben elsődleges helyen szerepel a természetvédelmi kezelés, mely leginkább a helyes gazdálkodással valósítható meg. Az intézkedés végrehajtása ösztönzőleg hat a gazdálkodókra, hogy a Natura területekre vonatkozó kezelési előírásokat betartsák.

8.2.12.4. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.12.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd a 12.1.1. és a 12.2.1. alintézkedések azonos pontjainál.

8.2.12.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd a 12.1.1. és a 12.2.1. alintézkedések azonos pontjainál.

8.2.12.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd a 12.1.1. és a 12.2.1. alintézkedések azonos pontjainál.

8.2.12.5. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

A referenciaelemek azonosítása és meghatározása; a Natura 2000 kifizetések esetében idetartoznak az 1306/2013/EU rendelet 94. cikkében és II. mellékletében említett jó mezőgazdasági és környezeti állapot, valamint az 1307/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontjában említett, vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek; a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések esetében idetartoznak az 1306/2013/EU rendelet VI. címének I. fejezete alapján megállapított kötelező előírások, valamint az 1307/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának ii. és iii. alpontja alapján meghatározott vonatkozó kritériumok és minimumtevékenységek

Lásd a 12.1.1. és a 12.2.1. alintézkedések azonos pontjainál.

Azon korlátozások/hátrányok megnevezése, amelyek alapján támogatás adható, valamint a kötelező gyakorlatok megnevezése

Lásd a 12.1.1. és a 12.2.1. alintézkedések azonos pontjainál.

A víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések esetében: a földhasználat fajtáját érintő jelentős változtatások leírása, valamint a 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (víz-keretirányelv) 13. cikke szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási terv intézkedési programjaival való kapcsolat bemutatása;

Lásd a 12.1.1. és a 12.2.1. alintézkedések azonos pontjainál.

A Natura 2000 kifizetések esetében: a 92/43/EGK tanácsi irányelv és a 2009/147/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtása céljából kijelölt területek, valamint a mezőgazdasági termelőket érintő, a megfelelő nemzeti és/vagy regionális irányítási rendelkezésekből eredő kötelezettségek

Lásd a 12.1.1. és a 12.2.1. alintézkedések azonos pontjainál.

Azon módszertan, valamint azon agronómiai feltevések ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 30. cikkének (3) bekezdésében (a 92/43/EGK és a 2009/147/EK irányelvre vonatkozóan) és az említett rendelet 30. cikkének (4) bekezdésében (a víz-keretirányelvre vonatkozóan) említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyeket az érintett területeken a 92/43/EGK irányelv, a 2009/147/EK irányelv és a víz-keretirányelv végrehajtásával összefüggő hátrányok következtében felmerülő többletköltségeket és elmaradt bevételt igazoló számításoknál támpontként alkalmaznak; a kettős finanszírozás elkerülése érdekében az említett módszertannak adott esetben figyelembe kell vennie az éghajlat és a környezet védelme szempontjából kedvező mezőgazdasági gyakorlatok számára az 1307/2013/EU rendeletnek megfelelően nyújtott finanszírozást

Lásd a 12.1.1. és a 12.2.1. alintézkedések azonos pontjainál.

Amennyiben az intézkedés keretében történő támogatásra olyan egyéb, körülhatárolt természetvédelmi területeket választanak ki, amelyeken környezetvédelmi korlátozások vannak érvényben, a területek meghatározása és a 92/43/EGK irányelv 10. cikkének a végrehajtásához való hozzájárulás

Lásd a 12.1.1. és a 12.2.1. alintézkedések azonos pontjainál.

Az intézkedés végrehajtása, illetve az intézkedések fontossági sorrendben történő végrehajtására irányuló terv (lásd a 92/43/EGK irányelv 8. cikkének (4) bekezdését) között fennálló kapcsolat leírása

Lásd a 12.1.1. és a 12.2.1. alintézkedések azonos pontjainál.

8.2.12.6. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

Az agrár-környezetvédelmi és éghajlatváltozási kifizetések alintézkedés a környezeti és természeti értékek magas szintű védelmét jelenti, ennél fogva a Natura 2000 szántó és gyepterületek preferenciát élveznek az alintézkedésen belül annak érdekében, hogy ezeknek a területeknek a védelme megvalósuljon. Ezt a 12.1.1. alintézkedés tartalmazza.

8.2.13. M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)

8.2.13.1. Jogalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és

az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [32. cikk (1) b, 31. cikk]

8.2.13.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz

E: 17

GY: 5, 20, 22

L: 4, 17, 18, 21

V: 2, 3, 9, 11

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését: 33

Az intézkedés hozzájárul a természeti hátránnyal érintett területeken történő gazdálkodás fenntartásához, továbbá jövedelemkiegészítést biztosít ezen területeken a mezőgazdasági tevékenységet fenntartó gazdálkodók részére.

Közvetve ösztönzi a termelési szerkezet átalakítását, a hátrányos adottságokhoz alkalmazkodó, piaci jelentőséggel bíró és a különleges jellegű (gyakran veszélyeztetett állatfajokhoz tartozó) élőállatok tartásával.

A kompenzációs kifizetések az érintett területeken hozzájárulnak a gazdálkodási tevékenység fenntartásához, a gazdaságok életképességének, helyzetének javulásához. Az intézkedés hozzájárul a Víz Keretirányelv célkitűzéseinek megvalósulásához is.

Hozzájárulás fókuszterületekhez

4A: A hátrányos természeti adottságokkal rendelkező területeken a biológiai sokféleség megőrzése, az európai tájak állapotának helyreállítása és javítása.

4B és 4C: A hátrányos természeti adottságokkal rendelkező területeken a megfelelő gazdálkodás javítja a műtrágya felhasználást és segít a talajerózió megelőzésében, a megfelelő talajgazdálkodásban

Hozzájárulás átfogó célkitűzésekhez

Innovációs célok

nem releváns

Klímapolitikai és környezeti célok

Az intézkedés az EU 5. tematikus célkitűzéséhez járul hozzá: "az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés ügyének támogatása".

Az intézkedéstől a hátrányos természeti adottságokkal rendelkező területeken a mezőgazdasági biodiverzitás

csökkenését/visszafordulását várjuk. Kedvező hatásként értékeljük az inváziós fajok visszaszorítását.

8.2.13.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelettípusok szerinti bontásban. Az egyes művelettípusok esetében a támogatható költségek, a támogathatósági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.13.3.1. 13.2 Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken

Alintézkedés:

- 13.2. - egyéb, jelentős természeti hátrányokkal rendelkező területek tekintetében biztosított kompenzációs kifizetések

8.2.13.3.1.1. A művelettípus leírása

A művelet fő céljai a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakítása, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat erősítése.

- A művelet hozzájárul a gyepterületek és takarmánytermő területek megőrzéséhez, jövedelemkiegészítést biztosít a hátrányos természeti adottságokkal rendelkező területeken a mezőgazdasági tevékenységet fenntartó gazdálkodók részére.
- Közvetve ösztönzi a hátrányos természeti adottságokhoz alkalmazkodó, piaci jelentőséggel bíró és a különleges jellegű (gyakran veszélyeztetett állatfajokhoz tartozó) élőállatok tartását.
- A kompenzációs kifizetések az érintett területeken hozzájárulnak a gazdálkodási tevékenység fenntartásához, a gazdaságok életképességének, helyzetének javulásához.
- A művelet hozzájárul a Víz Keretirányelv célkitűzéseinek megvalósulásához is.

8.2.13.3.1.2. A támogatás típusa

Normatív, vissza nem térítendő, terület alapú kompenzációs támogatás.

8.2.13.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 1783/2003/EK tanácsi rendelet által módosított 1257/1999/EK tanácsi rendelet V. fejezet 13.-20. cikkelye, valamint a rendelet melléklete.
- Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [31. cikk (5) bekezdés, 32. cikk (1) bekezdés b) pont].
- 817/2004/EK Bizottsági rendelet 11. és 12. cikkelye, valamint a rendelet II. sz. melléklete.

8.2.13.3.1.4. Kedvezményezettek

Az a jogszerű földhasználattal rendelkező mezőgazdasági termelő (természetes és jogi személy), aki

legalább 1 hektár takarmánytermő területen aktív mezőgazdálkodási tevékenységet folytat.

8.2.13.3.1.5. Támogatható költségek

Az intézkedés vonatkozásában elszámolható költségnek minősül a természeti hátránnyal érintett területeken alkalmazott földhasználati gyakorlatból adódó többlet költségek és elmaradó bevételek ellentételezése, a hektáronként meghatározott kifizetés összegében.

8.2.13.3.1.6. A támogathatóság feltételei

A támogatás területi alapja a megadott MePAR blokklista.

Jogosultsági kritériumok (Eligibility criteria):

- Az 1257/1999/EK rendelet 19. cikke alapján meghatározott területen aktív mezőgazdasági tevékenységet folytat.
- A kedvezményezett az alintézkedésbe bevonni kívánt földterületet a támogatás teljes időtartama alatt jogszerűen használja.
- A minimális támogatható terület mérete 1,0 hektár takarmánytermő terület (legelő vagy szántóföld).
- A parcella minimális mérete 0,3 ha.
- Az alábbi növények termesztése esetén nem nyújtható támogatás: őszi és tavaszi búza, rizs, napraforgó, kukorica, cukorrépa, burgonya, ipari növények és zöldségek.
- Nem részesülhetnek támogatásban az 50% feletti állami tulajdoni hányaddal rendelkező gazdaságok.

Kötelezettségvállalások (commitment):

- A gazdaság teljes területén betartja az 1306/2013/EU rendelet (4) VI. címének I. fejezete alapján meghatározott Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapotra (HMKÁ) vonatkozó előírásokat, valamint a Jogszályban Foglalt Gazdálkodási Követelményeket (JFGK).
- Gazdálkodási Napló vezetése.

8.2.13.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

Kompensációs támogatásban részesül minden kedvezőtlen adottságú területen gazdálkodó jogszerű földhasználó, aki minimum 1,0 hektár takarmánytermő területen (legelő vagy szántóföld) folytat gazdálkodást, így a támogatásra jogosultak kiválasztásának kritériumai nem relevánsak, ezért az 1305/2013/EU rendelet 49. cikk (2) bekezdése nem releváns.

8.2.13.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A kompenzációs kifizetések mértéke:

- az 1257/1999/EK rendelet 19. cikk szerint lehatárolt területeken: 85,9 euró/ha

A túlkompenzálás elkerülése érdekében az intézkedésben résztvevő különböző birtokméret kategóriákra (HMT=összes szántó, gyepek és ültetvény hasznosítási ágú terület) vonatkozó támogatási mérték az alábbiak szerint alakul: A támogatás mértéke táblázat

Gazdaság területe (ha)	A támogatás mértéke (A degresszivitás figyelembevétele alapján az 1 hektárra adható maximális támogatási összegnek a hektáronkénti mértéke)
1,00 – 50,99 ha	100 %
51,00 – 100,99 ha	90 %
101,00 – 300,99 ha	80 %
301,00 – 500,99 ha	70 %
501,00 ha felett	50 %

A támogatás mértéke

8.2.13.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.13.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Az intézkedés keretébe tartozó kifizetések az igazolhatóság és ellenőrizhetőség szempontjából a 2007.-2013. közötti időszaknak megfelelően a jogosult által betartandó gazdálkodási előírások által bekövetkezett többletköltség, valamint jövedelemkiesés alapján kerülnek meghatározásra, ezért különösebb kockázatot nem hordoz.

8.2.13.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Az intézkedés megvalósítása során felmerülő kockázatok vonatkozásában nincs jelentősebb változás a 2007.-2013. közötti időszakhoz képest, ezért nem szükséges mérséklő intézkedések bevezetése.

8.2.13.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

- A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.
- Végrehajtásában nincs jelentősebb változás a 2007.-2013. közötti időszakhoz képest.

8.2.13.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

- A támogatás összegének számítását a kedvezőtlen adottságú területek esetében az adottságokból fakadó elmaradó bevételek, valamint felmerülő többletköltségek összevetésével kell meghatározni.
- A számítás módszertana megegyezik az agrár-környezetgazdálkodási és éghajlatvédelmi kifizetések során alkalmazottal.
- A kompenzációs támogatás kifizetési szintjei az Általános Mezőgazdasági Cenzusból (ÁMC) (2000. év) (Központi Statisztikai Hivatal) származó statisztikai információt alkalmazó referencia **bruttó**

gazdaság jövedelem (BGJ) adatok alapján került kiszámításra.

- A Központi Statisztikai Hivatal által a **bruttó gazdaság jövedelem (BGJ)** értékeiről (szántó- és legelőterület) szolgáltatott települési (NUTS-5 szint) adatok felsorolásra kerültek.
- A takarmánytermő terület (szántó és legelő) **nemzeti BGJ átlaga 374,13 euró**.
- A következő lépésben kiszámításra került a nemzeti átlag 80 %-a, amely 299,31 euró volt.
- A 19. cikk szerint kijelölt megfelelő települések BGJ értékeinek átlaga kiszámításra került, az eredmény: **213,66 euró**.
- A kifizetés mértéke a nemzeti átlag 80 %-ához képest mutatkozó különbség (kerekítve): **85,9 euró/ha**.

	A 19. cikk szerinti kedvezőtlen adottságú területek támogatási összegének kalkulációja
	euró
A nemzeti BGJ átlag	374,13
A nemzeti BGJ átlagának 80%-a	299,31
A megfelelő kedvezőtlen adottságú települések BGJ értékeinek 80%-a	213,66
Különbség	85,64
Javasolt kifizetés	85,90

A 19. cikk szerinti kedvezőtlen adottságú területek támogatási összegének kalkulációja

8.2.13.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A mezőgazdasági üzemek területére vonatkozó azon küszöbérték meghatározása, amelynek alapján a tagállam a fokozatos csökkenő kifizetések összegét meghatározza

Lásd az intézkedés vonatkozásában általánosan leírtakat.

[A hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek kijelölése] A területmeghatározás tekintetében a helyi egység szintjének megadása.

Lásd az intézkedés vonatkozásában általánosan leírtakat.

[A hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek kijelölése] Azon módszer alkalmazásának leírása, beleértve az 1305/2013/EU rendelet 32. cikkében említett

kritériumok alkalmazását is, amelyet a szóban forgó cikkben említett három területkategória meghatározására alkalmaznak, beleértve a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező, hegyvidéki területektől eltérő területek meghatározásával kapcsolatos finomhangolás leírását és eredményeit.

Lásd az intézkedés vonatkozásában általánosan leírtakat.

8.2.13.4. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.13.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.13.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.13.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.13.5. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Lásd az intézkedés leírásánál.

8.2.13.6. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

A mezőgazdasági üzemek területére vonatkozó azon küszöbérték meghatározása, amelynek alapján a tagállam a fokozatos csökkenő kifizetések összegét meghatározza

A túlkompenzálás elkerülésére degresszivitás alkalmazása szükséges.

A degresszivitás indoklása:

A javasolt degresszivitás a gazdálkodás gazdasági szempontjaival kapcsolatos, nevezetesen a méret gazdaságossággal, a tőke elérhetőségével és az európai méretegység (EUME) szabályaival, ami az életképes gazdaság egysége.

Az említett tényezők miatt egy bizonyos küszöbméret felett a természeti és gazdasági hátrányok hatásai fokozatosan csökkennek a birtokokon.

Az alábbiakban felsorolt néhány paraméterből álló egy többtényezős analízis alapján a hátrányok hatásainak csökkenése úgy növekszik, amint a gazdaság mérete nő.

Kisebb birtokokon a hatások a következők:

nincs amortizációs alap;

az alacsonyabb EUME értékek miatt alacsonyabb a pénzügyi likviditás (életképesség);

méret gazdaságosság – költségszintek, a költségek degresszívek a növekvő mérettel, így a hátrányok hatása kompenzálásra/kiegyenlítésre kerül;

a nagyobb területű birtokokon nagyobb a szakértelem/hozzáértés a gazdaságirányítási követelmények miatt, ez nagyobb hatékonyságban és alacsonyabb költségekben fejeződik ki, ami hatással van a (természeti) hátrányok kiegyenlítésére is.

Magyarországon (a Debreceni Egyetem Gazdasági Tanszéke és az AKI 2003. és 2004. évi közgazdasági kutatásai alapján) a méretgazdaságossági küszöb körülbelül 50 ha, így eddig a méretig a kifizetés szintje 100% lesz, de 50 ha, 100 ha, 300 ha és 500 ha felett a termelésre gyakorolt hátrányos hatások fokozatosan csökkennek, így a támogatás mértéke is fokozatosan csökken.

A túlkompensálás elkerülése érdekében az intézkedésben résztvevő különböző birtokméret kategóriákra (HMT=összes szántó, gyepek és ültetvény hasznosítási ágú terület) vonatkozó támogatási mérték a „8.2.13.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek” pont szerint alakul.

[A hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek kijelölése] A területmeghatározás tekintetében a helyi egység szintjének megadása.

A lehatárolás Magyarország tekintetében MePAR blokk szinten történt.

A 19. cikk szerinti területek esetében a kijelölésre használt általános megközelítés két lépésre lett felosztva. Elsőként a települési (NUTS-5) szintű alkalmasság került meghatározásra szükséges (GIS vonatkozású) alapadatokként, információ csak ezen a szinten áll rendelkezésre. A 4 alkalmassági kritérium átfedése meghatározásra került, ami megadta a teljes megfelelő területet (a megfelelő települések listája, 188 település); ezután a teljes megfelelő terület összevetésre került a LPIS-sel (megfelelő fizikai blokkok – szántóterület, legelőterület és takarmánytermő terület) annak figyelembe vételével, hogy ahol a LPIS blokkok átnyúlnak a szomszédos település határán, csak azok a LPIS blokkokat tekintették megfelelőnek, ahol a blokk több mint 50%-a az eredeti, megfelelő településhez tartozik. Ilyen módon a megfelelő települések néhány blokkja nem volt megfelelő és a szomszédos települések néhány blokkja viszont megfelelővé vált. Ezek nagyjából megegyeznek egymással. Ezáltal a nettó alkalmasság LPIS fizikai blokk szinten került meghatározásra.

[A hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek kijelölése] Azon módszer alkalmazásának leírása, beleértve az 1305/2013/EU rendelet 32. cikkében említett kritériumok alkalmazását is, amelyet a szóban forgó cikkben említett három területkategória meghatározására alkalmaznak, beleértve a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező, hegyvidéki területektől eltérő területek meghatározásával kapcsolatos finomhangolás leírását és eredményeit.

Magyarország a „Kedvezőtlen adottságú területek támogatása” programot az 1257/1999/EK tanácsi rendelet 19. cikkelyében előírt feltételek alkalmazásával valósítja meg. A 18. cikkely nem kerül alkalmazásra, mivel Magyarországon nincsenek olyan területek, amelyek az EU szabályozás e pontjában abban előírt feltételeknek megfelelnek.

A 19. cikkely hatálya alá eső területek olyan, a természeti termelési feltételek szempontjából homogén

területek, amelyek a cikkelyben meghatározott mindhárom feltételt kielégítik:

Alacsony hozamú, nehezen művelhető földterületek jelenléte, amelyek korlátozott lehetőségei csak rendkívül magas ráfordítással lennének javíthatók, és amelyek elsősorban külterjes állattartásra alkalmasak.

· A feltétel teljesülésének ellenőrzésére a következő mutatókat használtuk: alacsony termőértékű földek, azaz olyan területek, amelyeknek a termőértéke jelentősen elmarad az országos átlagtól (azaz nem éri el az átlag 80%-át); (erre a célra a Magyar Tudományos Akadémia Talajtani Kutatóintézete által kidolgozott, 100-pontos termőérték-mutató kerül felhasználásra).

A mezőgazdasági teljesítmény fő mutatói alapján, az átlagosnál jelentősen alacsonyabb, illetve a természeti környezet alacsony termelékenységéből adódó termelési szint.

· A második feltételnek való megfelelés ellenőrzésére a 2000. évi Általános Mezőgazdasági Összeírás (ÁMÖ) gazdaságokra vonatkozó, települési/önkormányzati szintű (NUTS-5 szint) adatait használtuk fel.

· A feltételt azok a területek elégítik ki, amelyeknek az összeírásban szereplő bruttó termelési értéke, illetve az ehhez kapcsolódó bruttó gazdálkodási jövedelme nem érte el az országos átlag 80%-át.

Alacsony, illetve elfogyó, túlnyomórészt mezőgazdasági tevékenységből élő lakosság, amelynek gyorsuló csökkenése veszélyeztetné a terület életképességét és folyamatos lakottságát.

· E harmadik feltétel teljesülésének ellenőrzésére a vidéki lakosság két jellemzőjét használtuk fel: a népsűrűséget (amelynek az országos átlag 50%-a alatt kell lennie) és a mezőgazdasági foglalkoztatottság arányát, amelynek meg kell haladnia a 8,25%-ot (az országos átlag 5,5% a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján).

· Azokat a településeket/önkormányzatokat (NUTS-5 szint) tekintettük jogosultnak, ahol a két feltétel egyszerre teljesült.

Az összes fenti feltételnek megfelelő területeket tekintettük a 19. cikkely szerinti kedvezőtlen adottságú területeknek. Az ilyen területek összterülete **395 402 ha**, ami az összes megművelt terület 6,3%-a, valamint az ország területének 4,25%-a.

Magyarország az 1305/2013/EU rendelet 31.-32. cikke értelmében a természeti hátránnyal érintett területek új lehatárolása munkafolyamatot elkezdte és a biofizikai paraméterek szerinti lehatárolást tartalmazó tagállami jelentést 2012. évben benyújtotta a DG AGRI-nak és a JRC-nek. Jelenleg egyrészt a biofizikai paraméterek finomításával kapcsolatos szakmai egyeztetések folynak a JRC-vel, másrészt elkezdődött az STÉ módszerrel történő finomhangolás előkészítése.

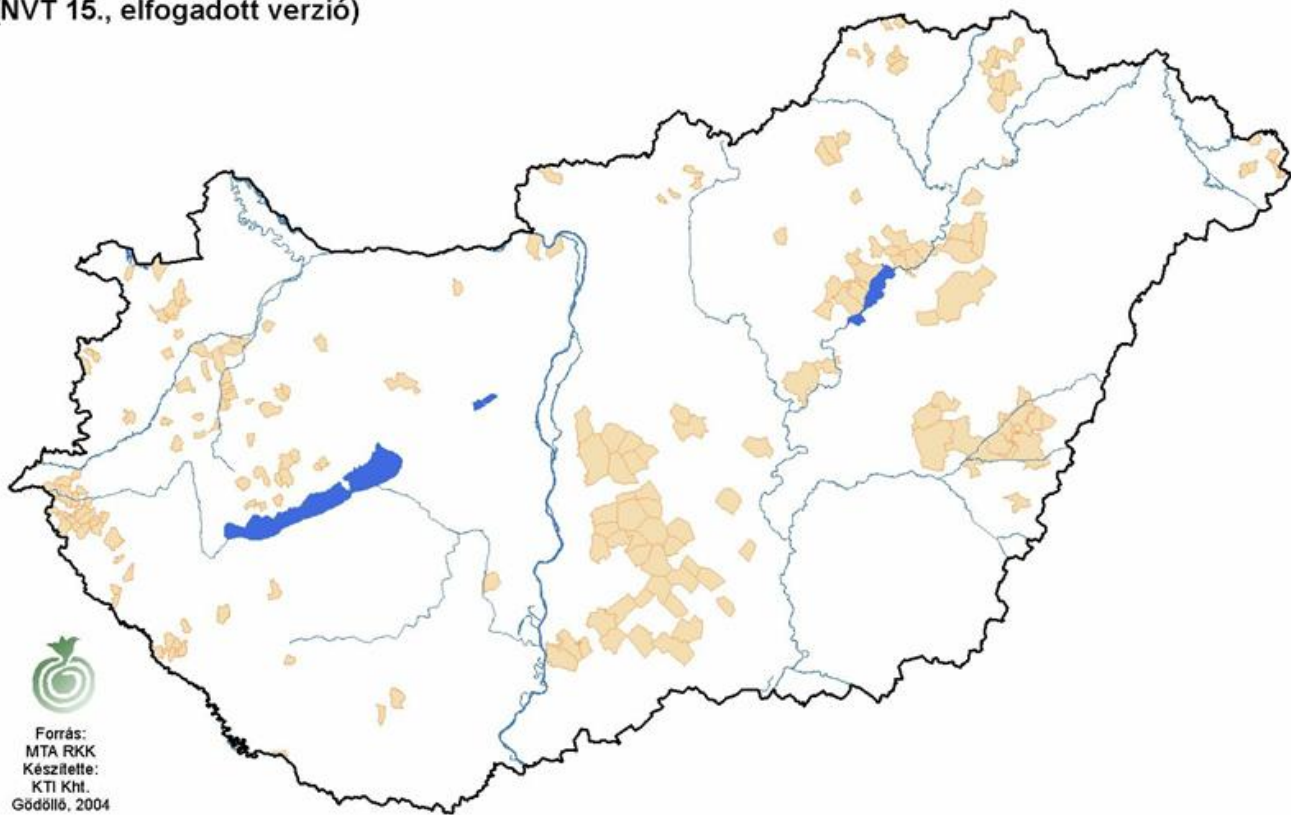
Amíg a természeti hátránnyal érintett területek új lehatárolása szerinti támogatási rendszer bevezetésre nem kerül, addig Magyarország a 2007.-2013. közötti időszak vidékfejlesztési programjában található kedvezőtlen adottságú területeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatást az 1257/1999/EK rendelet 19. cikkében előírt feltételekkel összhangban valósítja meg.

Magyarország az 1305/2013/EU Rendelet 31.-32. cikke értelmében a természeti hátránnyal érintett területek új lehatárolása (biofizikai paraméterek és STÉ módszerrel történő finomhangolás) szerinti támogatási rendszert 2018-ig kívánja bevezetni.

Az új területi lehatárolások következtében lesznek olyan területek, amelyek az 1698/2005/EK rendelet 36.

cikke a) pontjának ii. alpontja értelmében a 2007–2013-as programozási időszakban támogathatók voltak, de az 1305/2013/EU rendelet 32. cikk (3) bekezdésében definiált új területmeghatározás alapján már nem minősülnek támogathatóknak. Magyarország élni kíván az 1305/2013/EU rendelet 31. cikkének (5) bekezdésében megfogalmazott lehetőséggel, hogy ezen területekre fokozatosan csökkenő támogatás adható legfeljebb 2020. évig.

Kijelölt területek a 19. cikk szerint
(NVT 15., elfogadott verzió)

A 19. cikk szerint kijelölt területek

8.2.13.7. *Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban*

nem releváns

8.2.14. M14 - Állatjólét (33. cikk)

8.2.14.1. *Jogalap*

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [33. cikk]

8.2.14.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz:

E: 7, 8

GY: 7, 8, 9, 12

L: 6, 7, 8, 13, 15, 31, 35

V: 2, 3, 4, 5, 7, 19, 20, 21

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését: 9

Általánosságban elmondható, hogy a hazai állattartó telepek hatékonysága messze elmarad a legfontosabb versenytársakétól. A természetes mutatókban tapasztalható versenyhátrány elsősorban technológiai hiányosságokra vezethető vissza.

Annak ellenére, hogy az állattartás költségeit legnagyobb arányban a takarmányárak befolyásolják, a tartástechnológia fejlesztésén, korszerűsítésén keresztül csökkenthetők a termelési költségek, így javítható az ágazat eredményessége.

A tej szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatást a fentiek miatt vezették be, segítve a tejtermelés átalakulását, az akut tőkehiány kezelését.

Az intézkedés az állattartás fejlesztését célozza meg azáltal, hogy az állatok javát szolgáló szigorú higiéniai és takarmányozási előírásokat teljesítsék a gazdálkodók. Ezért az Unió vissza nem térítendő forrást biztosít a gazdálkodóknak, kompenzálva a megnövekedő kiadásokat.

Az állatjóléti intézkedés egy újabb ösztönző elem a tejágazat további hatékonyságának növelésére.

Hozzájárulás Fókuszterületekhez

3A fókuszterület – Az intézkedés az általános állatvédelmi és állattartási kötelezettségeken túl vállalt többlet állatjóléti feltételek teljesítésével hozzájárul az elsődleges termelők versenyképességének növeléséhez

Hozzájárulás átfogó célkitűzésekhez

Környezeti és Klímapolitikai célok: A környezetvédelmi célokkal összhangot teremt a források odaítélésénél az ökológiai állattartás előnyben részesítése.

8.2.14.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelettípusok szerinti bontásban. Az egyes művelettípusok esetében a támogatható költségek, a támogathatósági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.14.3.1. 14.1.1. A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás

Alintézkedés:

- 14.1. - az állatjóléttel kapcsolatban biztosított kifizetések

8.2.14.3.1.1. A művelettípus leírása

Az állatjóléti 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet előírásain túlmutató a tejágazat számára kialakított állatjóléti követelmények a fogyasztói igények változásához igazodva lettek kialakítva.

A 2007-2013-as költségvetési időszak alatt Magyarországon meghonosodott támogatási forma kimutatható eredményeket hozott a hazai tej és tejtermékek belföldi fogyasztásának emelkedésében is. A program sikerességét tehát elsősorban a fogyasztói magatartás átalakulásában mérhetjük. Történelmileg úgy alakult ki, hogy az abrakfogyasztó (sertés, baromfi) ágazatok állatjóléti támogatását notifikált állami támogatás keretében sikeresen biztosítja a Kormány. Ugyanakkor nemzeti forrás terhére nem volt biztosított a tej-állatjóléti intézkedés indítása, így az az EMVA által nyújtott lehetőség került kialakításra. Az állatjóléti intézkedés a 2014-2020 közötti időszakban egy újabb ösztönző elem a tejágazat további hatékonyságának növelésére.

Önkéntes alapon 5 éven keresztül vállalt állatjóléti kötelezettségek teljesítése az alábbi kötelezettségi csomagok szerint:

Alaptámogatáshoz kapcsolódó kötelezettségvállalások:

- Állatsűrűsége vonatkozó kötelezettség – a 807/2014/EU rendelet (továbbiakban: rendelet) 10. cikk b) pontjának „nagyobb férőhelyszükséglet” előírása keretében, a tartási helyen négyzetméterenként legfeljebb 0,24 ÁE tartható
- Gondozói felügyeletre vonatkozó kötelezettség – a rendelet 10. cikk a) pontjának „állatgondozás” előírása a tejtermelő szarvasmarhák naponta legalább két alkalommal történő ellenőrzésével
- Fejési technológiára és preventív beavatkozásokra vonatkozó kötelezettség - a rendelet 10. cikk a) pontjának „állatgondozás” előírása csülökápolás biztosításával

Kiegészítő támogatáshoz kapcsolódó kötelezettségvállalások:

- Természetes körülmények biztosítására vonatkozó kötelezettség – a rendelet 10. cikk a) pontjának „az állattartás természetes igényeivel összhangban lévő ... takarmányellátás” előírása legeltetés biztosításával
- Takarmányozásra vonatkozó kötelezettség – a rendelet 10. cikk a) pontjának „az állattartás természetes igényeivel összhangban lévő víz- és takarmányellátás ” előírása megfelelő víz és megfelelő takarmányozási receptúra biztosításával

Kötelezettség	Jogszabályi alap	Kötelező előírás	A kötelező előírásokon túlmutató többletvállalás
Állatsűrűségre vonatkozó kötelezettség	32/1999. (III.31.) FVM rendelet I. Melléklet 17. sor:	<p><u>Egyedi tartás:</u></p> <p>Borjakat nyolchetes korukig szabad egyedi ketrecben tartani.</p> <p>Az egyedi ketrec hosszúságának legalább a borjak orrhegytől ülögumóig mért testhosszának 1,1-szeresének, szélességének legalább a borjú álló testhelyzetében mért marmagasságával megegyezőnek kell lennie</p> <p><u>Csoportos tartás:</u></p> <p>Csoportosan tartott borjak számára 150 kg-os testtömegig legalább 1,5 m², 150-220 kg-os testtömegig legalább 1,7 m², 220 kg testtömeg felett legalább 1,8 m² területet kell biztosítani.</p>	<p><u>Borjak esetében:</u></p> <p>10%-kal nagyobb férőhely biztosítása</p> <p><u>Tenyészüszők és vemhes üszők esetében:</u></p> <p>10%-kal nagyobb férőhely biztosítása, mint a borjak férőhelyének 6/4-e</p> <p><u>Tehenek esetében:</u></p> <p>10%-kal nagyobb férőhely biztosítása, mint a borjak férőhelyének 10/4-e</p>
Gondozó felügyeletre vonatkozó kötelezettség	32/1999. (III.31.) FVM rendelet I. Melléklet 8. sor	<p><u>Borjak esetében:</u></p> <p>Az állattartónak minden egyedileg vagy csoportosan tartott, istállózott borjút legalább naponta kétszer, szabadon tartott borjút legalább naponta egyszer ellenőriznie kell.</p>	Az állatok naponta legalább eggyel több ellenőrzése
	32/1999. (III.31.) FVM rendelet 12.§ (1) bekezdés	<p><u>Üszők és tehenek esetében:</u></p> <p>Az állatokat a szükséghez képest, de naponta legalább egy alkalommal ellenőrizni kell.</p>	
	32/1999. (III.31.) FVM rendelet 11. §:	<p><u>A felügyelet hatékonysága:</u></p> <p>Csoportosan tartott állatok esetében az állatok gondozására és felügyeletére megfelelő számú személyzetet kell alkalmazni.</p> <p>Az állatok gondozásával és felügyeletével csak olyan személy bízható meg, aki az adott fajról, fajtáról, korcsoportról és az alkalmazott tartástechnológiáról megfelelő elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkezik ahhoz, hogy képes legyen felismerni az állatok viselkedésbeli változásának jelentőségét, valamint azt, hogy az állatok egészségesek-e, továbbá megítélni a technológiai feltételek változásának jelentőségét.</p> <p>Az állatok gondozásával és felügyeletével megbízott személyt el kell látni a szükséges utasításokkal és útmutatással, valamint gondoskodni kell arról, hogy ismerje a mezőgazdasági haszonállatok tartására vonatkozó rendelkezéseket.</p>	

<p>Fejési technológiára és preventív beavatkozásokra vonatkozó kötelezettség</p>	<p>853/2004 EK rendelet III. melléklet, IX. szakasz I. fejezet 2. a, b, c) pont</p>	<p><u>Fejési technológia:</u></p> <p>A fejést higiénikusan kell végezni, különösen annak biztosítása mellett, hogy a fejés megkezdése előtt a tőgybimbók, a tőgy és a környező részek tiszták.</p>	<p>Jó fejési műveletekre való felkészülés, illetve azok alkalmazása, és a megelőző beavatkozásokra (szarv, köröm kezelése).</p>
<p>Természetes körülmények biztosítására vonatkozó kötelezettség</p>	<p>32/1999. (III.31.) FVM rendelet 3.§ b) pont</p>	<p><u>Megelőző beavatkozások:</u></p> <p>Az állattartó az állat tartása során köteles a megalapozott tudományos eredmények és tapasztalatok alapján annak fájára, fajtájára, korára, fejlettségére, alkalmazkodási képességére, háziasitottságának fokára, fiziológiai állapotára, etológiai szükségleteire figyelemmel az állat környezeti igényeit megfelelő tartástechnológia kialakításával kielégíteni.</p> <p>Az állat fajtájának megfelelő mozgásszabadságát nem szabad oly módon korlátozni, hogy az az állatnak szükségtelen szenvedést vagy sérülést okozzon.</p> <p>Ha egy állatot tartósan vagy rendszeresen lekötnek, vagy mozgását más módon jelentősen korlátozzák, annak is – szabadabb mozgása érdekében, élettani és viselkedésbeli szükségleteinek, a bevált gyakorlatnak és a tudományos ismereteknek megfelelően – elegendő teret kell biztosítani ahhoz, hogy akadály nélkül le tudjon feküdni, fel tudjon állni, valamint tisztálkodni tudjon.</p>	<p>A legeltetés lehetőségének biztosítása az adott állattartási körülmények között.</p>
<p>Takarmányozásra vonatkozó kötelezettség</p>	<p>32/1999. (III.31.) FVM rendelet 4.§ (2) bekezdés</p>	<p>Az állattartó köteles biztosítani, hogy az állatnak adott takarmány és folyadék ne tartalmazzon olyan anyagot, amely annak szenvedést vagy fájdalmat okozhat. Az állatnak olyan takarmány adható, amely a tudomány jelenlegi állása szerint nem befolyásolja kedvezőtlenül jólétét.</p>	<p>Az addigi gazdálkodási gyakorlathoz képest átlagosan 1 kg/nap/ÁE többlet széna etetése.</p>

8.2.14.3.1.2. A támogatás típusa

5 évig nyújtott kompenzációs támogatás (egységköltés módszerrel).

8.2.14.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

- 32/1999. (III. 31.) FVM rendelet a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól;
- 99/2002. (XI. 5.) FVM rendelet a szarvasmarha-fajok egyedeinek jelöléséről, valamint Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről;
- 119/2007. (X. 18.) FVM rendelet a tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről;

- 18/2011. (III. 9.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás részletes feltételeiről. E rendelet alapján a teljes támogatási időszak 2011. május 1-től 2016. április 30-ig tart.

8.2.14.3.1.4. Kedvezményezettek

Mezőgazdasági termelő

8.2.14.3.1.5. Támogatható költségek

- A vállalt kötelezettségek következtében felmerülő többletköltségek és elmaradt bevétel ellentételezése.
- A támogatás Állat Egység (ÁE = livestock unit LU) alapon kerül kifizetésre.
- A tervezett program nem haladja meg a korábbi program támogatási mértékét, amely minden előírás teljesítése esetén együttesen maximum 183 euró/ÁE.
- Az alap- és kiegészítő támogatások esetében kizárólag az alábbi többlet költségek támogatása lehetséges.

Kötelezettségvállalás/előírás	Elmaradt jövedelem / kompenzálendő többletköltség
Állatsűrűsége vonatkozó kötelezettség	Csökkenő állatállomány és/vagy többlet költségek,
	Almozás költségei
Gondozói felügyeletre vonatkozó kötelezettség	Munkabér és járulékainak költsége
Fejési technológiára és preventív beavatkozásokra vonatkozó kötelezettség	Szolgáltatások költsége, speciális költségek és/vagy a saját felhasznált munka költsége
Természetes körülmények biztosítására vonatkozó kötelezettség	Legeltetés munkabérének és járulékának költségei
	Kerítés, villanypásztor költségei
Takarmányozásra vonatkozó kötelezettség	Széna beszerzési ára és/vagy előállítási költsége
	Tárolási költség

Kötelezettségvállalás/előírás - Elmaradt jövedelem / kompenzálendő többletköltség

8.2.14.3.1.6. A támogathatóság feltételei

A Tenyészet Információs Rendszerben nyilvántartott tenyészetéhez tartozó tartási helyeken az Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszerben támogatható állatot tart, és hatósági bizonyítvánnyal rendelkezik arról, hogy a tartási helyek maradéktalanul megfelelnek a hatályban lévő állatjóléti előírásoknak. A kifizetések csak az 1306/2013/EU rendelet VI. címének I. fejezete alapján megállapított kötelező előírásokon (kölcsonös megfeleltetés) és egyéb kötelező követelményeken túl vállalt

kötelezettségvállalásokra terjed ki.

Az alap- és kiegészítő támogatások esetében kizárólag az alábbi többlet költségek támogatása lehetséges:

- csökkenő állatállomány miatt kieső árbevétel;
- többlet munkaerő költsége;
- legeltetéshez kapcsolódó költségek (munkabér, területhasználat);
- többlet széna beszerzési/termelési és tárolási költsége

8.2.14.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Kiegészítő támogatáshoz kapcsolódó kötelezettségvállalások teljesítése
- A Mezőgazdasági termelő szakképzettsége
- Ökológiai gazdálkodás folytatása
- Minőségrendszerekben való részvétel
- Termelői csoport, vagy termelői szervezeti tagság
- Terméktanácsi vagy tenyésztő szervezeti tagság
- Fiatal mezőgazdasági termelő: Az 1305/2013 EU rendelet 2. cikk. n) pontja szerinti fiatal mezőgazdasági termelő, vagy olyan fiatal mezőgazdasági termelő, aki a támogatási kérelem benyújtását megelőző öt éven belül kezdte meg mezőgazdasági tevékenységét.

8.2.14.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A költségkalkuláció alapja a 2007-2013 közötti időszakban alkalmazott hasonló beavatkozás tapasztalatainak felülvizsgálata.

A) Alaptámogatás

Kötelezettségvállalás	Javasolt támogatás mértéke EUR/ÁE/év
Állatsűrűsége vonatkozó kötelezettség:	
tehenek esetében	79
üszök és borjak esetében	25
Gondozói felügyeletre vonatkozó kötelezettség	5
Fejési technológiára és preventív beavatkozásokra vonatkozó kötelezettség	4

B) Kiegészítő támogatás

Kötelezettségvállalás	Javasolt támogatás mértéke EUR/ÁE/év
Természetes körülmények biztosítására vonatkozó kötelezettség	12
Takarmányozásra vonatkozó kötelezettség	20

A tranzakciós költségek megtérítésének mértéke 3 euró/ÁE/év átalányköltség (lump sum).

(Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

8.2.14.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelettipusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.14.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A 2007-2013 ÚMVP keretében megvalósított tej-állattjóléti támogatási jogcím és forma átemelése az 2014-2020-as időszak Vidékfejlesztési Programjába, ezért megvalósítása különösebb kockázatot nem jelent.
- Az ellenőrzést az MVH és a NÉBIH adminisztratív és helyszíni ellenőrzés keretében elvégzi.

8.2.14.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A támogatási konstrukció több elemében is az ökológiai állattartást részesíti előnyben, alapvető célja a környezetkímélőbb, és energiahatékonyabb állattartás, amit legeltetés előtérbe helyezésével, természetesebb tartási körülményekkel biztosít.
- Az Irányító Hatóság a Földművelésügyi Minisztérium, a Kifizető Hatóság és az esetleges közreműködő állami szervezetek vagy intézmények szoros együttműködésével.
- Az esetleges kockázatokat csökkenti, hogy a végrehajtásában nincs jelentős változás a 2007-2013-as időszakhoz képest.

8.2.14.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.14.3.1.10. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Az 1306/2013/EU rendelet VI. címének I. fejezete alapján megállapított kötelező előírásoknak megfelelő nemzeti és uniós követelmények meghatározása és azonosítása

Az intézkedés túlmutat a minimumkövetelményként meghatározott irányelveken:

- A Tanács 2008. december 18-i 2008/119/EK irányelve a borjak védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról;
- A Tanács 1998. július 20-i 98/58/EK irányelve a tenyésztés céljából tartott állatok védelméről;

„Amennyiben a vonatkozó kötelező előírások, követelmények, vagy kötelezettségek, amelyeken a kötelezettségvállalásoknak túl kell mutatniuk módosításra kerülnek, akkor az alintézkedés a 1305/2013/EU rendelet 48. cikke alapján a felülvizsgálati záradékbán meghatározottak szerint módosul.”

Azon módszertan, valamint azon agronómiai/tenyésztéstechnikai feltevések és paraméterek ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 33. cikkének (2) bekezdésében említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyek az egyes kötelezettségvállalás-típusok szempontjából lényegesek, és amelyeket a vállalt kötelezettségből eredő többletköltségeknek és elmaradt jövedelemnek a kiszámításánál támpontként alkalmaznak

Kötelezettségvállalás		Támogatás mértéke euró/ÁE/év	Kalkuláció módszertana
Állatsűrűsége vonatkozó kötelezettség:	üszök és borjak esetében	25	A kieső állatlétszám után kalkulált kieső árbevétel.
	tehenek esetében	79	
Gondozói felügyeletre vonatkozó kötelezettség:		5	A többlet munkavégzés, és a szükséges többlet munkaerő költsége.
Fejési technológiára és preventív beavatkozásokra vonatkozó kötelezettség		4	A többlet munkavégzés, szükséges tisztítóanyagok költsége

Kötelezettségvállalás		Támogatás mértéke euró/ÁE/év	Kalkuláció módszertana
Természetes körülmények biztosítására vonatkozó kötelezettség		12	A legeltetéshez szükséges többlet munkaerő, terület bérköltségének/fenntartásának költsége
Takarmányozásra vonatkozó kötelezettség		20	A magasabb minőségű takarmány többletköltsége

A kalkulációk a jelenleg is működő támogatási rendelet [18/2011. (III.9.) VM rendelet] alapján készültek

Kötelezettségvállalás_kalkuláció

8.2.14.4. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.14.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd az intézkedés általános leírását

8.2.14.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd az intézkedés általános leírását

8.2.14.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd az intézkedés általános leírását

8.2.14.5. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

Az 1306/2013/EU rendelet VI. címének I. fejezete alapján megállapított kötelező előírásoknak megfelelő nemzeti és uniós követelmények meghatározása és azonosítása

Nem releváns.

Azon módszertan, valamint azon agronómiai/tenyésztéstechnikai feltevések és paraméterek ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 33. cikkének (2) bekezdésében említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyek az egyes kötelezettségvállalás-típusok szempontjából lényegesek, és amelyeket a vállalt kötelezettségből eredő többletköltségeknek és elmaradt jövedelemnek a kiszámításánál támpontként alkalmaznak

Nem releváns.

8.2.14.6. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

Nem releváns.

8.2.15. M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)

8.2.15.1. Jogalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [34. cikk]

8.2.15.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz:

E – 12, 13, 14, 15, 17, 18, 25,

GY – 3, 14, 16, 17, 19, 40, 42

L – 16, 18, 23, 29, 31, 36,

V- 2, 9, 10, 19,

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését: 14,15,16,19,25,27,34

Az ökoszisztémák megőrzéséhez és fejlesztéséhez elengedhetetlen a tudatos, a törvényi kötelezettségeken

túlmenő vállalatokra épülő erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztése, valamint a fajok adaptációs képességének növelése, egyes területeken az erdőtípus, faj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatása. Egyre nagyobb hangsúlyt kell helyezni az erdészeti genetikai erőforrások megőrzésére, mivel a változó környezeti feltételekhez való alkalmazkodás terén ezeknek kiemelkedő szerep jut a jövőben.

Az intézkedés elsősorban az alábbi fókuszterülethez járul hozzá:

4/A-B-C Az intézkedés a- 4/a-b-c - ökoszisztéma megőrzése, javítása / biodiverzitás, vízgazdálkodás javítása, talajgazdálkodás fókuszterületek mindegyikéhez hozzájárul, jelezve a természetvédelmi szempontból kiemelt fontosságú fenntartható erdőgazdálkodás és az erdők funkcióinak összetettségét. Az Erdő-környezetvédelmi kifizetések alintézkedés keretében a szálaló erdőgazdálkodás kiemelten az erdei élőhelyek vízgazdálkodásának javítását, a véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából, a holtfa visszahagyása az erdőben, valamint az erdészeti genetikai erőforrások megőrzése és fejlesztése alintézkedés a biodiverzitás megőrzése, az Erdő-környezetvédelmi kifizetések alintézkedés keretében a természetkímélő anyagmozgatás és a véghasználat után facsoportok visszahagyása a talajgazdálkodás javítását szolgálja elsődlegesen.

Az intézkedés hozzájárul még az alábbi fókuszterülethez:

Az **5/E** fókuszterülethez is hozzájárul az intézkedés az erdők védelmével és kezelésük szabályozásával a szénháztartás stabilizálásával, így az éghajlatváltozás elleni küzdelmet is szolgálja.

Hozzájárulás az átfogó célkitűzésekhez:

Innovációs célok: a korábban alkalmazott erdő-környezetvédelmi műveletek pontosítása mellett új elemként bevezetésre kerül az erdők genetikai állományának megőrzése és javítása beavatkozás is.

Klímapolitika és környezeti célok:

Az intézkedés alatt tervezett alintézkedések első sorban az EMVA 4. és 5. prioritásában megfogalmazott, a természeti erőforrások megőrzésével és erősítésével, valamint az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás átfogó célkitűzéshez járulnak hozzá. Az erdők folyamatosan megújuló természeti erőforrást biztosítanak a biológiai alapú gazdaság számára is. Az erdők környezetvédelmi célokat elsődlegesen szolgáló, ökológiai szemléletű, fenntartható kezelésével a klímaváltozás hatásainak jobban ellenálló, illetve alkalmazkodó faj-összetétel biztosítható. A folyamatos erdőborítást, az erdők, az erdőtalaj védelmét jobban szolgáló művelési módokra való áttérés ösztönzése az erdők biodiverzitásának megerősítése mellett az erdők egyéb, védelmi és közjóléti szolgáltatásainak színvonalát is javítja. Az erdőgazdálkodás fenntarthatóságának ilyen módszerekkel történő biztosítása hosszú távon erőforrás-kímélő, és a jövedelmezőséget is javítja, kiegészítő beruházásokkal pedig az erdők közjóléti és rekreációs szerepét is jelentősen növeli. E módszerekre való áttérés azonban évtizedeket vesz igénybe, mielőbbi megkezdésük tehát mielőbb szükséges.

Az erdei genetikai erőforrásokban rejlő lehetőségek kihasználásának fontossága egyre nyilvánvalóbb. Az erdei fajok egyed és populáció szintű változatosságának megőrzése és növelése a klímaváltozás és a növekvő számú erdei károsító megjelenése ellen hatékonyan alkalmazható biológiai védekezés alapja. Az erdei fajok változatosságának ugyanakkor egyre inkább elismerten esztétikai és ebből fakadó közjóléti funkciója is van. A genetikai erőforrások változatosságának fenntartása és növelése a jövőben a rendes erdőgazdálkodási gyakorlat tudatosan és napi készség szintjén alkalmazott része kell, hogy legyen minél hamarabb.

A program készítése során az erdőt érintő összes fontos uniós és hazai környezet- és természetvédelmi cél és

elvárás figyelembe vételre került (Vízkeret Irányelv, Biológiai Sokféleség Egyezmény (CBD), Éghajlat-változási Keretegyezmény, stb.).

Ugyanakkor az intézkedés szempontjából releváns közvetlen célokat elsősorban az **EU Biodiverzitási Stratégiája 2020-ig** fogalmazza meg.

A Stratégia 3. célja szerint annak érdekében, hogy a 2010. évi uniós állapotfelméréshez képest mérhető javulás következzen be az erdőgazdálkodástól függő, illetve általa érintett fajok és élőhelyek védettségi helyzetében, és az ökoszisztéma szolgáltatásokban 2020-ig el kell érni, hogy a fenntartható erdőgazdálkodás elvével összhangban álló erdőgazdálkodási tervek, illetve azokkal egyenértékű eszközök legyenek hatályban. Magyarország az erdők tekintetében ezt a célkitűzést 100 %-ban teljesítette, mivel minden 0,5 hektárnál nagyobb erdőre az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőterv áll rendelkezésre. Az erdő-környezetvédelmi program vállalásaival a Stratégia 9. - 12. intézkedésének közvetlenül megfelelünk, mivel az erdőgazdálkodók számára az erdőtervekben meghatározásra kerülnek olyan erdőgazdálkodási tevékenységek, amelyek a kötelező törvényi előírásokon túlmutatnak, és egyértelműen a biológiai sokféleség növelésének célját szolgálják. Az erdőtervekben foglalt, és a vidékfejlesztési forrásokból támogatott, az erdő-környezetvédelmi program keretébe tartozó erdőgazdálkodási tevékenységek végrehajtása, azok hatása mérhető, és a magyar államigazgatási szervek által ellenőrzött, így az uniós célkitűzéseket közvetlenül szolgálja.

A Nemzeti Biodiverzitás Stratégia 2014-2020 az erdőkre vonatkozóan az uniós célkitűzésekkel azonos, de már konkrét célokat fogalmaz meg az erdőgazdálkodással kapcsolatban. A IV. stratégiai terület a fenntartható erdőgazdálkodással foglalkozik, amelyen belül a legfontosabb célok a természetközeli erdőgazdálkodással kezelt területek, így az átalakító és szálaló, valamint a termelést nem szolgáló üzemmódban kezelt erdők területének, a holtfa mennyiségének, valamint az őshonos fajok területének növelése. Ezek mindegyikének megvalósulását közvetlenül, vagy közvetetten szolgálja az erdő-környezetvédelmi program, amely a Stratégia pénzügyi eszközrendszerében is szerepel ennek megfelelően.

Körzeti erdőtervezés (forest management plan or equivalent instrument in line with sustainable forest management), Natura 2000 hatásvizsgálat:

Az erdőtörvény alapján hazánkban minden 0,5 hektárnál nagyobb, 2 méternél magasabb, erdei fákkal legalább 30 %-ban fedett terület erdőnek minősül [Evt. 6. § (1) bekezdés]. Minden erdőben – az Evt. 11. § (1) bekezdés szerinti “szabad rendelkezésű erdőt” kivéve – három szintű erdőtervezés során, az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtervek kerülnek kiadásra.

“Szabad rendelkezésű erdő” beavatkozásaihoz vidékfejlesztési támogatás nem adható.

Az Evt. 30. § (1) bekezdés alapján az erdővagyon védelmét, a fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység tervszerűségét az állam a körzeti erdőgazdálkodási és tervezési szabályokról szóló miniszteri rendelet kiadásával, az erre épülő, hosszú távra – legalább tíz évre – szóló körzeti erdőterv készítésével, és az ebből az erdőgazdálkodók saját területére hatósági engedéllyel kiadott erdőtervvel biztosítja. Az Evt. 31. § (1) bekezdés alapján az egyes körzetekre vonatkozó tervezési alapelveket, az erdei haszonvételek lehetséges felső határát jelentő keretszámokat, a körzetben tervezett erdőszerkezet-átalakítások ütemét és mértékét, a körzetre jellemző általános előírásokat, valamint az állami tulajdonban lévő és a nem gazdasági rendeltetésű erdőkre vonatkozó szabályokat a miniszter évente rendeletben állapítja meg.

A körzeti erdőterv a tárgyévi miniszteri rendeletben meghatározott keretek között és szabályok szerint a fenntartható erdőgazdálkodás feltételeit a közérdeknek leginkább megfelelő módon biztosítja. Az Evt. 33. § (2) bekezdés i) pontja alapján a körzeti erdőterv a védett természeti területen a védelemhez, illetve a Natura 2000 területeken a közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi

helyzetének megőrzéséhez szükséges javaslatokat önálló fejezetben tartalmazza, amelyek a már meglévő Natura 2000 fenntartási tervekkel teljes összhangban vannak, illetve azok elkészítéséhez is megfelelő kiindulási alapot jelentenek.

A tárgyévi miniszteri rendelet előkészítésének és a körzeti erdőterv készítésének részletes szabályait a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet tartalmazza. E rendelet 8. §-a és 10. §-a alapján a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodás Natura 2000 területekre gyakorolt hatásainak vizsgálatát is el kell végezni a 92/43/EEC és 2009/147/EC irányelvekben foglaltaknak megfelelően. A legutóbb lezárt EU pilot eljárás kapcsán a hatásvizsgálati dokumentumok teljes terjedelmükben elérhetőek az erdészeti hatóság honlapján (https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/nyitolap/eu-pilot.html), illetve folyamatban van az eddig elkészült összes hatásvizsgálat nyilvánossá tétele is.

Az Evt. 40. § (1) bekezdés alapján a körzeti erdőterv alapján az erdészeti hatóság határozatban állapítja meg az erdőgazdálkodó jogait és kötelezettségeit, azaz erdőgazdálkodási tevékenységet folytatni minden magyar erdőben csak hatósági jóváhagyással kiadott erdőterv alapján lehet.

A támogatási összegek számításának módszertana

Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások és természetmegőrzés

Az adott területre vonatkozó kötelező előírásokon túlmutató kötelezettségek betartásából fakadó felmerült költségek és kieső jövedelem számításakor alkalmazott költségek és paraméterek részletesen a vidékfejlesztési program mellékletében szerepelnek. Esetenként a célprogramonkénti támogatási összegek EK tanácsi rendeletben meghatározott 200 €/ha/év határértékét meghaladó mértékű támogatásokra van szükség, a többletköltségek és kieső jövedelmek 100%-os kompenzációja érdekében. A határértéket meghaladó mértékű kifizetések indoklását a vonatkozó összegek és támogatási mértékek leírásánál megadtuk.

Az intézkedések igazolhatósága és ellenőrizhetősége

Az alintézkedés keretében tervezett beavatkozások az igazolhatóság és ellenőrizhetőség szempontjából a 2007-2013-as időszakban végzett ellenőrzések alapján a jogosult által ténylegesen megvalósított, szükség szerint bizonylattal igazolt tevékenységek és költségek alapján, megfelelő szakmai színvonalon kerültek elvégzésre, ezért a program folytatása különösebb kockázatot nem hordoz.

Az erdei genetikai erőforrások megőrzése alintézkedés keretében végzett tevékenységek gyakorlata a korábbi évtizedekben kialakult hazai és nemzetközi gyakorlat legfontosabb eredményeire és tapasztalataira épül, szigorú hatósági felügyelt mellett, így a megvalósítás különösebb kockázatot szintén nem hordoz.

Az intézkedések megvalósítása során felmerülő kockázat(ok) - korábban általánosan nem alkalmazott támogatás-technikai megoldások:

Egyes műveletek esetében a természetbeli hozzájárulás (saját teljesítés) elszámolhatóvá válik.

Kockázatokat mérséklő intézkedések

A természetbeli hozzájárulás (saját teljesítés) indokolt egységköltség-kalkulációjának kidolgozása közbeszerzési eljárás szabályai szerint kiválasztott, független külső szerv által történt meg

A 2007-2013-as időszakban több erdő-környezetvédelmi célterületre volt lehetőség pályázni, de ezek nagy része kihasználatlanul maradt az erdőgazdálkodók részéről.

Ennek megfelelően a 2014-2020 ciklusra azok a intézkedések kerülnek kiírásra, amelyekre megfelelő érdeklődés volt, vagy természetvédelmi jelentőségüknél– erdőssztyepp tölgyesek védelme -, fogva ezekre szükség van a továbbiakban is.

A várható nehézségekre megfelelően fel tudunk készülni a 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján.

A 15.2.1. alintézkedés az előző ciklusban nem volt kiírva, ezért ez új lehetőség az erdőgazdálkodók számára.

A megvalósítás kockázata alacsony.

Az intézkedés átfogó értékelése

Végrehajtásában nincs jelentős változás a 2007-2013-as időszakhoz képest.

További intézkedés specifikus információk

Az alintézkedések végrehajtása a magyar jogrendben alapvetően az alábbi szakmai jogszabályok rendelkezéseinek figyelembe vételével történhet:

2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról

275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról

1.1.1. 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet az erdőterv rendelet előkészítésének, és a körzeti erdőterv készítésének szabályairól

Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés megértésével és végrehajtásával kapcsolatban

nem releváns.

8.2.15.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelet típusok szerinti bontásban. Az egyes művelet típusok esetében a támogatható költségek, a támogathatósági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.15.3.1. 15.1.1 Erdő-környezetvédelmi kifizetések

Alintézkedés:

- 15.1. - erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos kötelezettségvállalások teljesítéséhez biztosított kifizetések

8.2.15.3.1.1. A művelettípus leírása

Az erdőgazdálkodási tevékenység során az erdészeti hatóság erdőtervben határozza meg az erdőgazdálkodó kötelezettségeit és jogosultságait az erdei haszonvételek, erdőgazdálkodási beavatkozások tekintetében. Az Erdő-környezetvédelmi kifizetésekben azok a kedvezményezettek részesülhetnek, akik önkéntes alapon a vonatkozó jogszabályi előírásokon és az erdőtervben foglalt jogosultságukat kihasználva, a kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalatokat tesznek.

Erdő-környezetvédelmi célterületek:

A/ Erdő-környezetvédelmi vállalatok

Szállaló erdőgazdálkodás támogatása – 10 éves

Az erdőgazdálkodó – a tulajdonosok 2/3-ad részének hozzájárulása alapján - önként vállalja a szállaló vagy átalakító üzemmódrú való áttérést a vágásos üzemmódról. Erre vonatkozó jogszabályi előírás csak állami erdőgazdálkodók esetében az általuk kezelt erdők törvényben meghatározott hányadára van.

A támogatott beavatkozással az erdőgazdálkodó elkötelezi magát a folyamatos erdőborítás melletti erdőgazdálkodás iránt. A tevékenység során az erdő természetes működésének egy fontos elemét, a lékekben történő erdőfelújulást, az erdő változatosságának növelését az erdőgazdálkodók több évtizedes beavatkozás sorozatokkal valósítják meg. Ennek során az egyes fák, kisebb facsoportok elhalásának és az így keletkezett lékekben az erdő speciális felújulási folyamatainak imitálása történik lékek mesterséges létrehozásával, bővítésével. A lék olyan erdőfelújítási kötelezettséggel nem rendelkező terület, ahol a fák kivágása után a záródáshiányt mindaddig folyamatosan fenntartják, amíg az újulat a jogszabályban meghatározottak szerint az erdősítés befejezésére meghatározott feltételeknek meg nem felel. A beavatkozás a legmagasabb szintű szakmai és biológiai ismereteket, gondos, megelőző tervezést igényel. A lékekben történő felújulási folyamatot rendszeresen figyelemmel kell kísérni és éves szintű beavatkozásokkal kell szükség szerint korrigálni. A Pro Silva Európa és tagszervezetei a fennállásuk 20 éve alatt szerzett egyöntetű tapasztalatai alapján a szállaló erdőgazdálkodásra való átállás során megfelelő eredményeket csak több évtizedes munkával lehet elérni, ebből fakadóan a vállalat támogatását indokolt legalább 10 évig biztosítani.

Véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából – 7 éves

Egyes értékes és ritka erdőtársulások (erdőssztyepp tölgyesek, karsztbokorerdők, száraz, mészkérülő tölgyesek, stb.), mezővédő, valamint meredek területek védelmét szolgáló erdők megújulása esetleges letermelésük esetén kétséges azok jelenlegi magas kora, valamint a klímaváltozásnak és a szélsőséges termőhelyi viszonyoknak köszönhetően. Az elmúlt évszázadban kialakult erdőgazdálkodási gyakorlat szerint az ilyen erdők véghasználatát követően azok mesterséges erdőfelújításával próbálkoztak, változó sikerrel. Azok az erdőgazdálkodók, akik ilyen erdőtársulásokban az erdőterv alapján véghasználati lehetőséggel rendelkeznek, dönthetnek úgy, hogy a mesterséges erdőfelújítás helyett a jelenlegi erdőtársulásban nem végeznek véghasználatot, lehetővé téve annak természetes megújulását. Az erdőgazdálkodó ezzel azt a kockázatot vállalja, hogy amennyiben a faállomány elöregedésével, pusztulásával nem indul meg a felújulási folyamat, a faanyag értékének elvesztése mellett a későbbiekben az erdőtörvény szerinti erdőfelújítási kötelezettségét teljesítenie kell. Ugyancsak kiemelt cél az erdei források, tavak, lápok, jellegzetes geológiai képződmények környezetében azok védelmét szolgáló erdőállományok változatlan állapotban történő fenntartása.

Véghasználat után facsoportok visszahagyása – 7 éves

A véghasználatokat követően az egyes facsoportok visszahagyása és fenntartása az eredeti erdőtársulás állat- és növényfajai számára rendkívül fontos menedéket nyújtanak arra az időszakra, amíg a korábbi idős

állományhoz hasonló viszonyok az erdőrésztben helyre nem állnak. A facsoportok megfelelő fafaj összetételének és szerkezetének, területi elhelyezkedésének kiválasztása rendkívül fontos. Az eddigi tapasztalatok alapján egy-egy facsoport területe 500 – 2500 m² között lett megállapítva, ami jól működött.

Erdőállományok kézimunka igényes ápolásának támogatása – 7 éves

Az erdőszerkezet átalakítást követő, valamint a természetes erdőfelújításokban a jellemzően őshonos fafajokból álló célállományok fejlődését a kezdeti időszakban kézimunka igényes ápolással kell biztosítani, amely hosszú távon megfelelő előnyt biztosít az egyéb fafajokkal és gyomokkal szemben. Ez lehetővé teszi azt, hogy a jól záródott erdő, így annak megfelelő klímája, talajfejlődése mielőbb kialakuljon.

Természetkímélő anyagmozgatás

A magyar erdőgazdálkodásban a fakitermeléses technológia a vágásos erdőgazdálkodás során jellemzően koncentrált fahasználatokkal, nagy talaj terheléssel és ennek megfelelően kialakult gépparkkal folyt. Az erdőtörvény előírja ugyan a talaj károsodásának bekövetkezése esetén a helyreállítást, azonban célszerű azt minél teljesebb mértékben megelőzni. A kötélpályás, forwarderes, lovas fogatos, esetleg csúzdás faanyag közelités gyakorlata a területileg eltérő adottságokhoz, és a rendelkezésre álló eszközökhöz, szakmai tapasztalathoz igazodva egyre nagyobb területen kezd elterjedni.

Az eljárásokat megfelelő szakmai színvonalon alkalmazó szakemberek mind szélesebb körben történő igénybevétele fontos cél az erdő talajának védelme érdekében.

Holtfa visszahagyása az erdőben – 7 éves

A holtfa visszahagyása a középkorú, vagy annál idősebb, de még a legalább 15 évvel a vágáskor előtt lévő állományokban a legnagyobb jelentőségű, mivel a vastag holtfa, legalább 5 m³/ha mennyiségben történő meghagyása bír igazán jelentőséggel a mikroélelőhelyek kialakítása tekintetében.

8.2.15.3.1.2. A támogatás típusa

Egységköltség alapú, vissza nem térítendő támogatás. A támogatás csak az erdőgazdálkodó által önként vállalt olyan kötelezettségek teljesítése esetében fizethető, amelyek az erdőgazdálkodásra vonatkozó hatályos jogszabályokban foglalt kötelezettségeken túlmutatnak.

8.2.15.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

„Az erdőket és az erdő alapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia”

nyolc prioritási területe közül az erdő-környezetvédelmi program elsősorban a vidéki és városi közösségeink támogatása, az erdők a változó éghajlat alatt, valamint az erdők védelme és az ökoszisztéma-szolgáltatások erősítése alatt megfogalmazott stratégiai iránymutatásoknak való megfelelést szolgálja.

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2008-2025 stratégiai céljai között szerepel, hogy az erdők jó környezeti állapotának megtartását és fejlesztését a természetközeli erdőgazdálkodási módszerek elterjesztésével kell elősegíteni, mivel így növelhető az erdők ellenálló képessége a változásokkal szemben.

Nemzeti Biodiverzitás Stratégia 2014-2020: a jogi szabályozásnak, a felvilágosító munkának, szakmai műhelyeknek és az erdőgazdálkodók önkéntes szemlélet váltásának is köszönhető, hogy a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódokban kezelt erdők aránya növekszik, 2011-ben ezen erdők nagysága

102 000 hektár volt

A 2011. évi felmérés alapján az éves fakitermelés közel két és félszeresének megfelelő mennyiségű, összesen 17 millió köbméter holtfa gazdagítja az erdei élőhelyeket, melynek több mint fele még lábon álló faanyag.

Nemzeti Erdőprogram 3. célterülete: Vidék- és területfejlesztés, erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás és 4. célterülete: Természetvédelem az erdőkben

8.2.15.3.1.4. Kedvezményezettek

Támogatás nyújtható magán- és közjogi erdőgazdálkodóknak, valamint egyéb olyan magán- és közjogi szervezeteknek és társulásaiknak, akik, illetve amelyek önkéntes alapon vállalják olyan műveletek végrehajtását, amelyek egy vagy több erdő-környezetvédelmi és éghajlati kötelezettségvállalás teljesítéséből állnak. Az állami tulajdonban lévő erdők esetében csak akkor ítéltethető oda támogatás, ha az erdőgazdálkodó magánjogi szervezet vagy települési önkormányzat.

8.2.15.3.1.5. Támogatható költségek

A kifizetések ellentételezést biztosítanak a kedvezményezettek számára a vállalt kötelezettségek következtében felmerülő többletköltségek és elmaradt bevétel egy része vagy egésze tekintetében.

1. Száraló erdőgazdálkodás támogatása – 10 éves

A beavatkozások során a legmagasabb szakmai felkészültségre van szükség, így a vágásos üzemmódú erdőgazdálkodási tevékenységhez képest a szakirányítás, az erdővédelmi, erdőnevelési műveletek esetében magasabb mérnöki és szakmunkás költségekkel kell számolni.

Kerítés és villanypásztor, valamint padka, magfogó rőzsefonat, vagy fatörzs elhelyezése támogatható.

2. Véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából – 7 éves (one of)

A fahasználat elmaradása miatt a véghasználati fatömeg teljes értékének 7 évre eső jövedelemkiesése: az elhalasztott fedezet (tüzifa ár és a közvetlen költség különbözete) 3% kamatláb melletti, 7 évre az időszak elejére diszkontált kamatvesztesége támogatható. Kerítés és villanypásztor, valamint padka, magfogó rőzsefonat, vagy fatörzs elhelyezése támogatható.

3. Véghasználat után facsoportok visszahagyása – 7 éves (one-of)

A visszamaradó facsoport kitermelésének elmaradása miatt a véghasználati fatömeg teljes értékének jövedelem kiesése.

Kézimunka igényes ápolás költsége (kaszálás, kapálás, töre vágás, vegyszeres védekezés, sarjleverés, válogatás, tányérozás).

5. Természetkímélő anyagmozgatás

Kötélpálya, vasló, erdészeti csúszda, állati erővel vont fogat, közelítő kerékpár, szán vagy a kitermelt faanyag emelve történő közelítésére alkalmas önjáró kerekes eszköz alkalmazásának többletköltsége,

közelítési nyomok kijelölése.

6.Holtfa visszahagyása az erdőben - 7 éves (one-of)

A mikroélőhelyek alapjául szolgáló holtfa kitermelésének elmaradása miatt a véghasználati fatömeg teljes értékének jövedelem kiesése.

8.2.15.3.1.6. A támogathatóság feltételei

Általános jogosultsági feltételek:

A kérelmező regisztrált erdőgazdálkodó és jóváhagyott erdőtervvel rendelkezik.

Az erdő az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott.

A legkisebb támogatható terület: 0,5 ha, a véghasználat után facsoportok visszahagyása, valamint a holtfa visszahagyása az erdőben tevékenység esetében: 1,0 ha.

Specifikus jogosultsági feltételek célterületenként:

- Szálaló erdőgazdálkodás: az erdő az Országos Erdőállomány Adattárban átalakító vagy szálaló üzemmódban szerepel. Állami tulajdonban lévő erdők esetében támogatás csak a törvényben meghatározott kötelező hányadon felül átalakító és szálaló üzemmódba sorolt és a programba vont erdőre adható.

- Véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából: az erdő véghasználati korú, megfelelő záródása és egészségi állapota miatt a fahasználat elhalasztható. Erdészeti, vagy természetvédelmi hatóság igazolása az értékes, vagy ritka erdőtársulás, mezővédő, vagy meredek terület védelmét szolgáló erdő, erdei forrás, tó, láp, jellegzetes geológiai képződmény meglétéről.

- Véghasználat után facsoportok visszahagyása: az erdő az Országos Erdőállomány Adattárban vágásos üzemmódban szerepel és véghasználati korú. Nem jogosult támogatásra az a facsoport, melynek visszahagyását és fenntartását az erdészeti hatóság hivatalbóli eljárás során rendelte el.

- Erdőállományok kézimunka igényes ápolása: a jogosult szerkezetátalakítást hajtott végre (8.5.1/A) az aktuális erdőállományban, vagy a fakitermelést követően természetes mageredetű erdőfelújítást hajtott végre.

- Természetkímélő anyagmozgatás: Az erdőben erdőterv szerinti fahasználati lehetőség végrehajtására kerül sor. Nem jogosult támogatásra a tisztítás, valamint a fokozatos felújítógágás bontóvágása kivételével a véghasználati jellegű fakitermelés során végrehajtott anyagmozgatás.

- Holtfa visszahagyása az erdőben: Nem jogosult támogatásra az a holtfa mennyiség, melynek visszahagyását és fenntartását az erdészeti hatóság hivatalbóli eljárás során rendelte el.

Commitment:

- A kedvezményezettnek kötelező Erdő-környezetvédelmi program képzésen részt vennie.
- A szálaló erdőgazdálkodás során az erdőgazdálkodó csak olyan méretű lékeket nyithat az erdőben, amelyekben az erdő felújulási folyamatai megfelelően működnek. Az erdő kiinduló állapotát és az erdőgazdálkodási tevékenység hatására bekövetkező változásokat dokumentálni kell, a szükséges beavatkozásokat folyamatosan meg kell tenni.

- A szálaló erdőgazdálkodás során a lékben található újulati szint szabad fejlődését kézi ápolással biztosítani kell, az intenzíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeit folyamatosan vissza kell szorítani.
- Véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából vállalás során az erdőállományban legfeljebb az erdészeti hatóság által engedélyezett egészségügyi termelést lehet végezni, a felújulás érdekében önként vállalt padka, magfogó létesítmények fenntartását biztosítani kell.
- Véghasználat után facsoportok visszahagyása vállalás során tájhonos fafajokból álló csoportokat kell meghagyni a véghasználati fakitermelés során a támogatásra jogosult terület legalább 5%-án.
- Erdőállományok kézimunka igényes ápolása során az újulat szabad fejlődését kézi ápolással folyamatosan biztosítani kell, így az intenzíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeit vissza kell szorítani, az erdő célállomány típusa tekintetében értékes elegyfajokat meg kell hagyni.
- Természetkímélő anyagmozgatás során az erdőben csak kötélpálya, vasló, erdészeti csúszda, állati erővel vont fogat, közelítő kerékpár, szán vagy a kitermelt faanyag emelve történő közelítésére alkalmas önjáró kerekes eszköz használható, amellyel a talaj humusz és felső szintjének, valamint a visszamaradó fatörzsek fokozott védelmét kell megvalósítani.
- Holtfa visszahagyása az erdőben vállalás során legalább 5 m³/ha mennyiségű, az egyes törzsek legvastagabb részén 20 cm átmérőt meghaladó méretű, lábon álló vagy fekvő holtfa jelenlétét kell biztosítani

8.2.15.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Foglalkoztatás növelésének esélye
- Terület frekvenciája turizmus szempontjából
- Erdőterület mérete
- Érintett erdő természetessége
- Az erdőrészlet védelmi vagy közjóléti rendeltetése
- Az erdő védett, vagy Natura 2000 területen fekszik

8.2.15.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Az elszámolható költségek 100%-a egységköltség kalkuláció alapján.

A Szálaló erdőgazdálkodás esetében a kötelezettségek teljesítése érdekében a táblázatban szereplő „Többletvállalás erdőtervi jogosultság alapján” tevékenységek mindegyikét el kell végezni, amelyek összes költsége együttesen kis mértékben szükségszerűen meghaladja a 200 euró/ha felső határértéket.

A Szálaló erdőgazdálkodás és a Véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából célterületek esetében a kiegészítő létesítményeket az előbbi két célterületnél az erdőgazdálkodó a területi adottságokhoz igazodva hozhatja létre, a kerítés esetében csak az erdészeti hatóság engedélyével. E kiegészítő létesítmények támogatásának mértéke azonos az erdőtelepítésnél már indokolt költségekkel.

A Véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából, a Véghasználat után facsoportok visszahagyása, valamint a Holtfa visszahagyása az erdőben célterület esetében kizárólag a le nem termelt faanyag után számolt jövedelem veszteséget lehet figyelembe venni, amelynek mértékét indokolt kétféleképpen megadni. Egyrészt a visszahagyott faanyag fatömege után köbméterenként, így a felső határt el nem érően visszahagyott faanyag esetében biztosított, hogy csak a tényleges jövedelem kiesés térítésére

kerül sor. Másrészt egy hektáronként felső határt is meg kell adni, amely azonban így szükségszerűen magasabb lesz, mint 200 euró/ha.

A Természetkímélő anyagmozgatás a fakitermelés alkalmával célterület esetében a kímélő technológiák többletköltségeit a csörlős, talajfelszínen történő vonszolás költségeihez mérten határoztuk meg. A talajkímélő technológia alkalmazása egyszeri alkalommal történik meg a fakitermelés során, ebből fakad eredendően a határértéket meghaladó támogatási igénye.

Egyszeri alkalommal történő (on-of payment) indokolt a Véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából, Véghasználat után facsoportok visszahagyása, valamint a Holtfa visszahagyása az erdőben vállalások esetében. A vállalások megkezdésekor az erdőgazdálkodó a kereskedelmi célú fakitermelésről teljesen lemond, így ezt a jövedelem kiesést az időszak elején egy összegben indokolt részére megtéríteni.

Az egyes költségelemekre vonatkozó számításokat az erdészeti ágazati érdekképviseltek bevonásával, az erdőgazdálkodók gyakorlati tapasztalataira alapozott adatokat is figyelembe véve a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal és az Agrárgazdasági Kutatóintézet készítette.

A kalkulációk valorizációját a Nemzeti Agrárkutató és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézete végezte el.

Erdő-környezetvédelmi kifizetések célterületei				
Célterület megnevezése	Többletvállalás erdőtervi jogosultság alapján	Erdőgazdálkodói kötelezettség referencia szint	Referencia szint jogszabályi alapja	Támogatás értéke a többletvállalásból eredően
Szálaló erdőgazdálkodás	Szálaló vagy átalakító üzemmódra való áttérés a vágásos üzemmódról, vagy állami erdő esetén a törvényi kötelezettség feletti részen	Vágásos üzemmód/állami erdő esetén jelenleg a védelmi és közjóléti rendeltetésű, 1-3 természetességi kategóriájú erdők 20 %-án szálaló, átalakító, faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód	2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről, az erdőgazdálkodásról (Evt.) 10. § (1), 29. § (5) – (6) bek.	10 évre, évente 221 euró/ha
	Átalakítási és szálalási terv készítése	A vágásos üzemmódban nem kötelező átalakítási és szálalási tervet készíteni	Evt. 29. § (7) bek.	
	speciális szaktudás a terepi irányításhoz az erdészeti szakirányítók részéről	Vágásos üzemmódban kezelt erdőkben nem kötelező a szálaló erdőgazdálkodáshoz szükséges szakismeret megléte	Evt. 97. §	
	lék nyitása az erdőben – speciális jelölés, irányított fadöntés	Vágásos üzemmódban kezelt erdőkben alkalmazott erdészeti szakmunkások esetében nem követelmény a speciális jelölési szempontok, az irányított fadöntés ismerete		

	újulat kézimunka igényes ápolása a lékekben, egyedi védelem	A vágásos üzemmódban kezelt erdőkben nem kötelező a kézimunka igényes ápolás		
	kiegészítő, szükség szerint választható létesítmények: kerítés/ villanypásztor/ padja, magfogó rőzsefonat, fatörzs	A vágásos üzemmódban kezelt erdőkben nem kötelező kerítés, vagy magfogó pászta építése, azt csak a gazdálkodó kérelmére engedélyezi az erdészeti hatóság	az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet (Evt. Vhr.) 4. § (1) bek.	
	kiegészítő, szükség szerint választható létesítmények: kerítés	A vágásos üzemmódban kezelt erdőkben nem kötelező kerítés, vagy magfogó pászta építése, azt csak a gazdálkodó kérelmére engedélyezi az erdészeti hatóság	Evt. Vhr. 4. § (1) bek.	Egyszeri alkalommal 4 euró/folyóméter, de legfeljebb 504 euró/ha
	villanypásztor			Egyszeri alkalommal 2 euró/folyóméter, de legfeljebb 216 euró/ha
	padka, magfogó rőzsefonat, vagy fatörzs 10 fok feletti lejtés esetén			Egyszeri alkalommal 13 euró/100 folyóméter, de legfeljebb 624 euró/ha
	Véghasználati lehetőség elhalasztása 7 évre	A vágásos üzemmódban kezelt erdőkben az erdőtervben megállapított véghasználati jogosultságot az erdőgazdálkodó bejelentést követően végrehajthatja.	Evt. 41. § (1) bek., 96. § (2) bek.	Egyszeri alkalommal 15 euró/m³ – de legfeljebb 150 m³/ha fatömeg után 2250 euró/ha
Véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából	kiegészítő, szükség szerint választható létesítmények: kerítés	A vágásos üzemmódban kezelt erdőkben nem kötelező kerítés, vagy magfogó pászta építése, azt csak a gazdálkodó kérelmére engedélyezi az erdészeti hatóság	Evt. Vhr. 4. § (1) bek.	Egyszeri alkalommal 4 euró/folyóméter, de legfeljebb 504 euró/ha
	villanypásztor			Egyszeri alkalommal 2 euró/folyóméter, de legfeljebb 216 euró/ha
	padka, magfogó rőzsefonat, vagy fatörzs 10 fok feletti lejtés esetén			Egyszeri alkalommal 13 euró/100 folyóméter, de legfeljebb 624 euró/ha
Véghasználat után facsoportok visszahagyása	Facsoportok véghasználati lehetőségének elhalasztása 7 évre, amennyiben arra vonatkozóan nincs erdészeti hatóság által előírt kötelezés.	A vágásos üzemmódban kezelt erdőkben az erdőtervben megállapított véghasználati jogosultságot az erdőgazdálkodó bejelentést követően végrehajthatja. Az erdészeti hatóság	Evt. 41. § (1) bek., 71. § (3) bek., 73. § (4) bek.	Egyszeri alkalommal 64 euró/m³ – de legfeljebb 15 m³/ha fatömeg után 960 euró/ha

		kivételes esetben előírhatja facsoportok, hagyásfák visszahagyását.		
Természetkímélő anyagmozgatás a fakitermelés alkalmával	Kötélpálya, vasló, erdészeti csúszda, állati erővel vont fogat, közelítő kerékpár, szán vagy a kitermelt faanyag emelve történő közelítésére alkalmas önjáró kerek eszköz használatával lehet csak a faanyagot kiszállítani.	A normál erdőgazdálkodás keretében az erdőgazdálkodónak csak az erózió és tömörödés elleni védelemtől, az esetlegesen bekövetkezett károk helyreállításáról kell gondoskodni. Az elfogadott, általános technológia a csörlővel, talajfelszínen történő vonszolás. Rendkívüli esetben az erdészeti hatóság korlátozást vezethet be.	Evt. 63. § (1) és (5) bek., 87. § (2) bek.	Egyszeri alkalommal 18 euró/m³ - de legfeljebb 50 m³/ha faanyag kiszállítása után 900 euró/ha
Holtfa visszahagyása az erdőben	legalább 5 m ³ /ha mennyiségű, az egyes törzsek legvastagabb részén 20 cm átmérőt meghaladó méretű, lábon álló vagy fekvő holtfa jelenlétét kell biztosítani	Holtfa visszahagyását kötelezően csak Natura 2000 területen írhatja elő az erdészeti hatóság	Evt. 73. § (7) bek. ac) és b) pont	Egyszeri alkalommal 81 euró/m³, de legfeljebb 20 m³/ha fatömeg után 1620 euró/ha
Erdőállományok kézimunka igényes ápolása	Tölgy-Bükk-Egyéb keménylomb célállománytípus csoport esetében végzett természetes erdőfelújítás ápolása az első évben Alátelepítéssel történő erdőszerkezet átalakítás ápolása Teljes erdő szerkezet átalakítás (tarvágást követően - Tölgy-Bükk, Egyéb kemény lomb, Egyéb lágy lomb célállomány típus csoportra, valamint erdőállomány alatti erdősítéssel) Klímarezisztens fajokkal történő erdősítés ápolása	A vágásos üzemmódban kezelt erdőkben nem kötelező a kézimunka igényes ápolás, csak az, hogy az erdőfelújítást az egyes célállományok esetében jogszabályban meghatározott határidőn belül önálló továbbfejlődésre képes állapotba kell hozni	Evt. Vhr. 29. § (1) bekezdés	Első évben 300 euró/ha második évtől 6 évre évente 103 euró/ha 7 évre évente 97 euró/ha 7 évre évente 161 euró/ha

	Teljes erdőszerkezet átalakítása tarvágást követően Akác célállomány típus csoportról - Tölgy-Bükk, Egyéb kemény lomb célállomány típus csoportra ápolása			7 évre évente 387 euró/ha
--	---	--	--	------------------------------

8.2.15.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.15.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007 – 2013-as időszakban a legjelentősebb problémaforrást – és így egyes támogatási ügyek elhúzódsát – a szükségtelenül részletezett előírásokból fakadó adminisztrációs teher, valamint a jogcím rendelet támogatási időszakban jelentkező notifikációs kötelezettsége jelentette mind a jogosultak, mind a végrehajtásban közreműködő hatóságok részére.

8.2.15.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Az előző időszak tapasztalataira építve a korábbi célprogramokból csak a megfelelő számban igényelteteket tartottuk meg, illetve a számláló erdőgazdálkodás során csak a valóban fontos előírások fenntartása szükséges. Ezek együttesen jelentősen megkönnyítik a végrehajtást, szükségtelen adminisztratív terheket vesznek le mind a jogosultak, mind a közreműködő hatóságok válláról. Az adminisztráció alól felszabaduló erőforrásokat a közreműködő hatóságok és a jogosultak szorosabb szakmai együttműködésére fordítjuk.

8.2.15.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd az intézkedés általános leírásában

8.2.15.3.1.10. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Azon erdőgazdálkodási üzemméret meghatározása és megindoklása, amely felett a támogatás odaítélésének feltétele egy erdőgazdálkodási üzemterv vagy azzal egyenértékű eszköz benyújtása

Lásd az intézkedés általános leírásában, a Körzeti erdőtervezés (forest management plan or equivalent instrument in line with sustainable forest management), Natura 2000 hatásvizsgálat cím alatt.

Speciális szabály:

Az Evt. 33. § (2) bekezdés *d)–f)* pontja alapján a körzeti erdőterv az erdőrészek természetességét, az erdő rendeltetésének és üzem módjának megfelelő erdőfelújítási feladatokat és az erdei fakitermelések gyakorlásának módját is meghatározza.

A körzeti erdőtervek erdőrészek szintjén fogalmazzák meg az adott termőhely és faállomány ismeretében azokat az erdőgazdálkodási beavatkozásokat, amelyek a biodiverzitás védelmét a leginkább szolgálják.

Az „egyenértékű eszköz” meghatározása

Lásd az intézkedés általános leírásában, a Körzeti erdőtervezés (forest management plan or equivalent instrument in line with sustainable forest management), Natura 2000 hatásvizsgálat cím alatt.

a nemzeti erdészeti törvényben vagy más megfelelő nemzeti jogszabályban megállapított vonatkozó kötelező követelmények leírása

Szállaló erdőgazdálkodás:

Az Evt. 29. § (5) bekezdés alapján az erdőgazdálkodó a tulajdonosok hozzájárulásával dönt arról, hogy a használatában lévő erdőben vállalja-e a szállaló erdőgazdálkodást szolgáló szállaló és átalakító üzemmódok bevezetését. Ha vállalja, kérelmezni kell ennek a változásnak az átvezetését az erdészeti hatóságnál, aki az Evt. 29. § (6) bekezdés alapján szakmai alapon mérlegeli, hogy az erdei életközösségre nézve milyen hatással lesz a változás. Az állami tulajdonú védelmi és közjóléti rendeltetésű erdőkben azonban a jogszabályban meghatározott arányban fokozatosan növelni kell az átalakító és szállaló üzemmódban kezelt erdők arányát. Ennek megfelelően az állami erdőkben csak ezen törvényben meghatározott arányon felüli erdőkben beszélhetünk önként vállalt kötelezettségről, azaz csak ezek jogosultak támogatásra.

Az Evt. 29. § (1) bekezdés szerint az üzemmód meghatározza az alkalmazható erdőfelújítási eljárásokat és a fakitermelés módját. Az Evt. 29. § (2) bekezdés b) és c) pontjai szerint az átalakító és a szállaló üzemmód a folyamatos erdőborítást szolgálja. Ebből fakadóan a körzeti erdőtervezés során a vágásos üzemmódhoz képest az erdei haszonvételek gyakorlását és az erdőnevelési, felújítási feladatokat jelentős megszorításokkal határozzák meg és végzik el. Az önkéntes vállalás legfontosabb eleme tehát az átalakító, vagy a szállaló üzemmód bevezetése az erdőgazdálkodó kérelmére.

Véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából:

Az Evt. 68. § a) bekezdés szerint az fakitermelés erdei haszonvétele, amelyet az Evt. 69. § (2) bekezdése szerint az erdőgazdálkodó a törvényben meghatározott feltétellel gyakorolhat. Amennyiben tehát az erdőgazdálkodó erdőtervében az erdő vonatkozásában fakitermelési lehetőség került meghatározásra, azt az Evt 41. § (1) bekezdés szerint az erdészeti hatóság részére küldött bejelentést követően megvalósíthatja. A támogatás idejére a támogatott erdőgazdálkodó a fakitermelési lehetősége gyakorlásáról lemond.

Véghasználat után facsoportok visszahagyása:

Az erdészeti hatóság az Evt. 71. § (3) bekezdés alapján a vízforrások, vízbázisok, a védett élő szervezetek élőhelyének, az élettelen természeti vagy tájképi értékek környezetének, a közjóléti objektumok védelme érdekében, a 73. § (4) bekezdés alapján természetes és természetyszerű, valamint származékerdőkben, véghasználat esetében, termőhelyi, tájképvédelmi, talajvédelmi és erdőművelési okokból előírhatja a faállomány élőfakészletének 5 százalékos mértékéig hagyásfák, facsoportok visszahagyását egyes fák vagy facsoportok kitermelését megtilthatja. A támogatás csak önként vállalt kötelezettségre adható.

Erdőállományok kézimunka igényes ápolásának támogatása:

Az Evt. az erdőfelújítások ápolásával kapcsolatban nem állapít meg külön szakmai szabályokat. Az Evt. Vhr. 29. § (1) bekezdés azt határozza meg, hogy az erdőfelújítást az egyes célállományok esetében mikor kell befejezni, azaz megfelelően életképes állapotba hozni. A kézimunka igényes ápolással biztosítható az, hogy a természetes erdősítésekben és az erdőszerkezet átalakításokban a biológiai sokféleség érdekében a megfelelő változatosság már a felújítások során kialakuljon.

Természetkímélő anyagmozgatás:

Az Evt. 63. § (1) bekezdés értelmében az erdő talajának védelme érdekében az erdőgazdálkodó köteles az erdőgazdálkodási tevékenysége során az erdő talajának erózió és tömörödés elleni védelméről gondoskodni. Ezen a kötelezettségen túlmutat a támogatott tevékenység során a talaj humuszos és felső szintjének, valamint a visszamaradó fák törzsének védelme érdekében tett önkéntes vállalás.

Holtfa visszahagyása az erdőben:

Az Evt. 73. § (7) bekezdés alapján előírhatja Natura 2000 területen holtfa visszahagyását. A támogatás azonban csak önként vállalt kötelezettségre adható.

Azon módszertan, valamint azon feltevések és paraméterek ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 34. cikkének (2) bekezdésében említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyek az egyes kötelezettségvállalás-típusok szempontjából lényegesek, és amelyeket a vállalt kötelezettségből eredő többletköltségeknek és elmaradt jövedelemnek a kiszámításánál támpontként alkalmaznak

Nem releváns.

A KAP I. pillér szerinti zöldítésének kötelező betartása nem eredményez kettős finanszírozást, mivel a zöldítés három komponense közül sem a terménydiverzifikáció, sem az ökológiai jelentőségű területek kijelölése, sem az állandó gyepterületek fenntartása nem bír jelentőséggel az erdő-környezetvédelmi vállalások esetében.

8.2.15.3.2. 15.2.1. Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése és fejlesztése

Alintézkedés:

- 15.2. - az erdők genetikai erőforrásainak megőrzésére és javítására nyújtott támogatás

8.2.15.3.2.1. A művelettípus leírása

Az erdészeti genetikai erőforrások védelméhez, hosszú távú megőrzéséhez az erkölcsi, ökológiai megfontolásokon túl jelentős gazdasági érdek is fűződik. A genetikai értelemben is fenntartható erdőgazdálkodás számára alapvető fontosságú az adott *fajon belüli* változatosság fenntartása, használata. Erre azért van szükség, mert az extenzív gazdálkodási környezetben, változó ökológiai körülmények között folytatott gazdálkodás kockázatát – így a klímaváltozás negatív hatásait is – a nagyfokú változatosság által biztosított jó alkalmazkodóképesség jelentősen csökkentheti. A génmegőrzés alapvető célja a meglévő genetikai változatosság, mint az alkalmazkodóképesség alapjának, fafajaink evolúciós potenciáljának fenntartása, megerősítése.

Óshonos fafajaink megőrzését elsősorban in situ módszerekre kell alapozni. Ezek lényege, hogy a megőrizni kívánt génkészletet annak eredeti környezetében tartják fenn, így a génkészletre ható, azt alakító folyamatok a továbbiakban is akadálytalanul érvényesülhetnek. Alkalmazásuk feltétele, hogy az adott populáció az eredeti, vagy ahhoz hasonló termőhelyen, élőhelyen természetszerű módszerekkel fenntartható és megújítható legyen. Az erdészeti génrezervátum-hálózat olyan in situ megőrzési egységekből áll, amelyekben a célfafajok populációi a termőhelyhez megfelelően alkalmazkodottak, helyi származásúak, jól reprezentálják a fafaj(ok) helyi génkészletét, fennmaradásuk hosszú távon is biztosított. A génrezervátumok fenntartása, felújítása, a belőlük történő szaporítóanyag-gyűjtés aktív kezelést

feltételez, mely ritkán tér el jelentősen a természet szerű gazdálkodási módszerektől.

Amennyiben a génforrás eredeti előfordulási helyén biztonságosan nem tartható fenn (pl. a termőképes egyedek alacsony száma, az élőhely veszélyeztetettsége, a termőhely szélsőséges megváltozása, környezeti kár, kórokozók, károsítók fellépése, rokon fajokkal vagy kultúrformákkal történő kereszteződés lehetősége esetén), a megőrizni kívánt genotípusokat ex situ gyűjteményekbe kell helyezni. A megőrzött genetikai anyag későbbi hasznosítása során az így archivált egyedekből szintetikus populációk hozhatók létre. Ezek a továbbiakban szaporítóanyag-forrásként szolgálhatnak klímavédelmi és természetvédelmi célokat szolgáló erdészeti beavatkozásokhoz.

A jelen alintézkedés keretében támogatás nyújtható köz- és magánjogi erdőgazdálkodók és egyéb közjogi szervezetek részére az erdők genetikai erőforrásainak megőrzésére és javítására irányuló, a 15.1 alintézkedés hatálya alá nem tartozó műveletekre 7 éves időtartamra.

A támogatott tevékenységek köre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló, 1305/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet kiegészítéséről, valamint átmeneti rendelkezések bevezetéséről a BIZOTTSÁG 807/2014/EU FELHATALMAZÁSON ALAPULÓ RENDELETE 8. cikk (2) bekezdés a) pontjának megfelelően célzott intézkedésként magába foglalja az erdészeti genetikai erőforrások in situ és ex situ megőrzését az adott fafajra és megőrzési módra vonatkozó szakmai követelmények szerint, a genetikai anyag begyűjtését, leíró vizsgálatát, jellemzését. Támogatás nem adható a kereskedelmi célú szaporítóanyag-termelést szolgáló tevékenységekre, illetve az erdőgazdálkodókra vonatkozó, hatályos jogszabályokban foglalt kötelezettségből eredő erdőgazdálkodási tevékenységekre.

Kapcsolódó művelet: az in situ erdészeti génrezervátumok monitoring rendszerének kísérleti bevezetését a 16.1 intézkedés keretében, innovációs együttműködés keretében tervezzük.

Célterületek:

In situ génmegőrzési módok: erdészeti génrezervátumok vagy magtermesztésre kijelölt törzsállományok létesítése és fenntartása

Ex situ génmegőrzési módok: erdészeti géngyűjtemények fenntartása

Központi törzsültetvények (ex situ, vagy in situ is) létesítése és fenntartása

8.2.15.3.2.2. A támogatás típusa

Egységköltés alapú, vissza nem térítendő támogatás

8.2.15.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

“Az erdőket és az erdő alapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia” nyolc prioritási területe közül az alintézkedés elsősorban az erdők védelme és az ökoszisztéma-szolgáltatások erősítése alatt megfogalmazott stratégiai iránymutatásoknak való megfelelést szolgálja.

Kiemelten fontos, hogy a stratégia szerint az erdei genetikai források megőrzését nemcsak a fajok hanem a populációk sokféleségének megőrzése érdekében is meg kell valósítani.

Az **EU Biodiverzitási Stratégiája 2020-ig** 9. intézkedés - Annak biztosítása, hogy a vidékfejlesztés

hatékonyabban járuljon hozzá a biológiai sokféleség megőrzéséhez - 9a) alcél szerint a Bizottság és a tagállamok a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, számszerűsített célokat építenek be a vidékfejlesztési programokba, és az intézkedéseket a helyi szükségletekhez igazítják.

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2008-2025 szerint a meglévő biológiai sokféleség megőrzése, gazdagítása, természetességének fenntartása és javítása érdekében az erdőgazdálkodás többek között a helyben történő adaptáció során az erdők genetikai változatosságának minél teljesebb megőrzésével tud hatékony intézkedéseket tenni.

- 2003. évi LII. törvény a növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról;
- 95/2003. (VIII. 14.) FVM rendelet a növényi genetikai anyagok megőrzéséről és felhasználásáról;
- 110/2003. (X. 21) FVM rendelet az erdészeti szaporító anyagokról;

8.2.15.3.2.4. Kedvezményezettek

- magán- és közjogi erdőgazdálkodók,
- egyéb közjogi szervezetek.

8.2.15.3.2.5. Támogatható költségek

- **In situ génmegőrzési** módok esetében: erdészeti génrezervátumok és magtermesztésre kijelölt törzsállományok kijelölésével és a jogszabály által előírt kötelezettségen túlmutató gazdálkodási tevékenység kereteit meghaladó fenntartásukkal járó költségek (erdőállomány határvonalak kijelölése, génmegőrzésre kiválasztott faegyedek megjelölése a helyszínen, állománykezelési feladatok folyamatos naplókönyvezése, a génmegőrzési célfafajok faegyedeinek érdekében végzett, kíméletes technológiával végrehajtott ápolási és erdőnevelési beavatkozások költsége, intezíven terjedő fa- és cserje fajok megtelepedésének megakadályozása állománynevelési módszerekkel, az újulat életfeltételeit megteremtő vagy javító speciális beavatkozások, illetve az állomány alatti ápolások költségei); továbbá az egyedi kezelési tervek kidolgozásához kapcsolódó szakértői díjak, molekuláris genetikai vizsgálatok költségei, a kapcsolódó adminisztratív költségek (eljárési díjak, illetékek).
- **Ex situ génmegőrzés** során felmerülő, a jogszabály által előírt kötelezettségen túlmutató gazdálkodási tevékenység kereteit meghaladó fenntartási tevékenység (minőségi magtermesztésre kiválasztott faegyedek (magfa hálózat kijelölése) megjelölése a helyszínen, a rendszeres és minőségi magtermés feltételeinek kialakítására irányuló állománykezelési feladatok elvégzésének költségei: a magfák érdekében, kíméletes technológiával végzett ápolási és erdőnevelési beavatkozások költsége, a folyamatos talajjárnyalás biztosítása második koronaszint kialakításával, intezíven terjedő fa- és cserje fajok megtelepedésének megakadályozása, vagy azok visszaszorítása) költségei, továbbá az egyedi kezelési tervek kidolgozásához kapcsolódó szakértői díjak, molekuláris genetikai vizsgálatok költségei, továbbá a kapcsolódó adminisztratív költségek (eljárési díjak, illetékek)
- További fenntartási munkák: a kívánatos mennyiség és állapot visszaállításának (felszaporítás, gyűjtemények felújítása, fajták és fajta jellegű növényanyagok esetében a fajtakitermesztés) költségei.

Saját tevékenység elszámolható.

8.2.15.3.2.6. A támogathatóság feltételei

In situ génmegőrzési formák létesítése esetén:

- Az érintett terület az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott.
- A kedvezményezett az érintett erdőrészlet bejegyzett erdőgazdálkodója,
- Az érintett területre vonatkozóan a bejegyzett erdőgazdálkodó rendelkezik jóváhagyott erdőtervvel, valamint a feladat ellátásához szükséges hatósági engedélyekkel.
- Az erdészeti génrezervátum vagy magtermő állomány kezelésére vonatkozó terv
- Az erdészeti génrezervátumnak tervezett erdő a 95/2003 (VIII. 14.) FVM rendeletben megjelölt növénytermesztési hatóság nyilvántartásában szerepel
- A magtermő állomány rendeltetésre tervezett erdő a 110/2003 (X. 21.) FVM rendeletben megjelölt növénytermesztési hatóság nyilvántartásában szerepel

In situ génmegőrzési formák fenntartása esetén:

- Az érintett erdőrészlet az Országos Erdőállomány Adattárban erdészeti génrezervátum vagy szaporítóanyag termelő rendeltetéssel van nyilvántartva,
- A kedvezményezett az érintett erdőrészlet bejegyzett erdőgazdálkodója,
- Az érintett területre vonatkozóan a bejegyzett erdőgazdálkodó rendelkezik jóváhagyott erdőtervvel, valamint a feladat ellátásához szükséges hatósági engedélyekkel
- Az erdészeti génrezervátum rendeltetésű erdő a 95/2003 (VIII. 14.) FVM rendeletben megjelölt növénytermesztési hatóság adatnyilvántartásában szerepel
- A magtermő állomány rendeltetésű erdő a 110/2003 (X. 21.) FVM rendeletben megjelölt növénytermesztési hatóság adatnyilvántartásában szerepel

Ex situ géngyűjtemények és törzsültetvények fenntartása esetén:

- A kedvezményezett rendelkezik a nemzeti génvagyon részét képező, az arra kijelölt szervezet által nyilvántartott erdészeti géngyűjteménnyel, törzsültetvénnel,
- A kedvezményezett a feladat ellátásához szükséges hatósági engedélyekkel rendelkezik.
- Törzsültetvényben csak az erdészeti célú, magyar állami fajtaelismeréssel, vagy az ezzel egyenértékű magyarországi gazdasági teljesítményvizsgálattal rendelkező (VCU) fajták támogathatóak

8.2.15.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

In situ génmegőrzési módok vagy központi törzsültetvény létesítése esetén alkalmazandó:

- génkészlet minősége, unikális vagy tipikus jellege, helyi alkalmazkodottsága;
- illeszkedés az országos és európai léptékű megőrzési hálózathoz, a fafaj(ok) helyi génkészletének megfelelő reprezentációja;
- hozzájárulás az erdőgazdálkodás versenyképességéhez, fenntarthatóságához

8.2.15.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

- A támogatás intenzitása 100%

Létesítési költségek: in situ génmegőrzési módok vagy központi törzsültetvény létesítési többlet-költségei egyedi költségterv alapján kerülnek elfogadásra.

Fenntartási költségek: a táblázatban szereplő átalány-összegekkel támogathatók 7 éves kötelezettség vállalási időszakra

Megőrzés módja/egysége		Éves támogatási összeg (euró/év)	Megjegyzés
In situ génmegőrzési formák			
Erdészeti génrezervátum	ha	51	
Magtermesztésre kijelölt törzsállomány	ha	36	
Ex situ génmegőrzés: erdészeti faanyagtermő növények géngyűjteményei			
Juvenilis formában	tétel	43	
Oltvány, genotípus	tétel	36	
Utódnemzeték, származás, család	tétel	28	tétel = min. 15 egyed
Faalakú (genotípus)	tétel	17	
Erdészeti faanyagtermő növények törzsültetvényei (lehet in situ vagy ex situ is)			
Vegetatív szaporítású fajták törzsültetvényei	fajta	175	
Generatív szaporítású fajták törzsültetvényei	ha	514	

erdészeti genetikai erőforrások megőrzése és fejlesztése

8.2.15.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelettipusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.15.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Beazonosított kockázati tényező nem ismert, mivel az intézkedés újonnan kerül bevezetésre. Az erdészeti genetikai erőforrások megőrzése eddig minden esetben önként vállalt, magas szakmai színvonalon végzett tevékenység volt az erdőgazdálkodók részéről, azonban a jelentős állandó fenntartási többletköltségek miatt nem elég széles körben terjedt el.

8.2.15.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A jogszabály által kötelezően előírt, a genetikai erőforrások megőrzése érdekében végzett erdőgazdálkodási, valamint a kereskedelmi tevékenységeket szolgáló tevékenységek ki lettek zárva a támogatásból. Az alintézkedésben meghatározott tevékenységek azért kerültek ilyen sokrétűen kialakításra, hogy az ország egész területén a területi sajátosságokhoz igazodva, az erdészeti génmegőrzést megfelelően szolgáló hálózat alakuljon ki.

8.2.15.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

- Az intézkedés hatására Magyarországon kialakulhat egy olyan génmegőrzést szolgáló hálózat, amely a fajok legszélesebb körére, az ország jellemző erdészeti nagytájai szerint a megfelelő genetikai változatosságú szaporítóanyagok széles körű alkalmazását biztosítja majd a jövőben.
- A támogatási konstrukció hatására elsősorban az erdészeti génrezervátum hálózat országos szintű, megfelelően sűrű kialakításában várhatóak jelentős eredmények. Ezek esetében az eddigi szabályozás alapján az erdőgazdálkodók csak támogatás nélküli hatósági kötelezést vállaltak volna magukra, így gyakorlatilag ilyen rendeltetésű erdőket eddig nem is alakítottak ki.

8.2.15.3.2.10. A műveletre vonatkozó egyedi információk

Azon erdőgazdálkodási üzemteret meghatározása és megindoklása, amely felett a támogatás odaítélésének feltétele egy erdőgazdálkodási üzemterv vagy azzal egyenértékű eszköz benyújtása

Lásd az intézkedés általános leírásában, a Körzeti erdőtervezés (forest management plan or equivalent instrument in line with sustainable forest management), Natura 2000 hatásvizsgálat cím alatt.

Az „egyenértékű eszköz” meghatározása

Lásd az intézkedés általános leírásában, a Körzeti erdőtervezés (forest management plan or equivalent instrument in line with sustainable forest management), Natura 2000 hatásvizsgálat cím alatt.

a nemzeti erdészeti törvényben vagy más megfelelő nemzeti jogszabályban megállapított vonatkozó kötelező követelmények leírása

- Az erdőtörvény 45. § (4) bekezdés előírása alapján erdőtelepítéshez és a fásításhoz, valamint az 51. § (4) bekezdés alapján a kitermelt erdő erdőtervben előírt célállományának mesterséges erdőfelújításához csak megfelelő fafajú, a törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott és igazolt minőségű szaporítóanyagot szabad felhasználni.
- Az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X. 21.) FVM rendelet az erdészeti genetikai erőforrások megőrzése érdekében az erdőgazdálkodókra vonatkozóan nem határoz meg

kötelezettséget.

- A rendelet 3. § (1) bekezdése szerint az erdészeti szaporítóanyagok begyűjtése, előállítása, nevelése, készletezése, forgalomba hozatala és felhasználása Magyarországon állami ellenőrzés alatt áll.
- A rendelet az állami ellenőrzés feltételeit határozza meg, valamint megjelöli a szaporító anyag tételek nyilvántartását vezető szervet.

Azon módszertan, valamint azon feltevések és paraméterek ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 34. cikkének (2) bekezdésében említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyek az egyes kötelezettségvállalás-típusok szempontjából lényegesek, és amelyeket a vállalt kötelezettségből eredő többletköltségeknek és elmaradt jövedelemnek a kiszámításánál támpontként alkalmaznak

Az in situ génmegőrzés esetén az erdészeti génrezervátum, szaporítóanyag termelő erdő létrehozásának, valamint a központi törzsültetvény létesítési többlet-költségei egyedi költségterv alapján határozhatóak meg.

Az in situ génmegőrzés esetében csak azokat a tevékenységeket lehet figyelembe venni, amelyek a normál erdőgazdálkodási tevékenységen kívül merülnek fel.

A központi törzsültetvény létesítésénél azok a tevékenységek vehetőek figyelembe, amelyek nem szolgálják a törzsültetvényből származó szaporítóanyag piaci forgalomba hozatalát.

A fenntartási jellegű támogatásnál csak azokat a tevékenységeket lehet figyelembe venni, amelyek a normál erdőgazdálkodási tevékenységen kívül merülnek fel.

8.2.15.4. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.15.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

A 15.1 alintézkedés keretében tervezett beavatkozások az igazolhatóság és ellenőrizhetőség szempontjából a 2007-2013-as időszakban végzett ellenőrzések alapján megfelelő szakmai színvonalon kerültek elvégzésre, ezért a program folytatása különösebb kockázatot nem hordoz. Az 15.2, új alintézkedés keretében tervezett támogatható tevékenységek magas szintű szakmai és tudományos háttere a korábbi évtizedekben kialakult, így a támogatható tevékenység a hazai és nemzetközi gyakorlat legfontosabb eredményeire és tapasztalataira épül. A szakmai háttér, valamint a kedvezményezettek kis száma, továbbá a szigorú hatósági felügyelet mellett a megvalósítás különösebb kockázatot nem hordoz.

8.2.15.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Az indokolt egységköltség-kalkuláció kidolgozását a Nemzeti Élelmiszerlánc-Biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatósága készítette, verifikálását pedig független tudományos szerv végezte el. A 2007-2013-as időszakban több erdő-környezetvédelmi célterületre volt lehetőség pályázni, de ezek nagy része kihasználatlanul maradt az erdőgazdálkodók részéről. Ennek megfelelően a 2014-2020 ciklusra már csak azok az intézkedések kerülnek kialakításra, amelyekre megfelelő érdeklődés volt, vagy természetvédelmi jelentőségüknél – erdőssztyepp tölgyesek védelme -, fogva ezekre szükség van a továbbiakban is. A várható nehézségekre megfelelően fel tudunk készülni a 2007-2013-as időszak tapasztalatai alapján. A 15.2.1. alintézkedés az előző ciklusban nem volt kiírva, ezért ez új lehetőség az erdőgazdálkodók számára.

8.2.15.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az alintézkedés összességében kis kockázatú, a korábbi tapasztalatok figyelembe vételével, valamint a képzés és szaktanácsadás megerősítésével megfelelő minőségben végrehajtható.

8.2.15.5. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

Azon erdőgazdálkodási üzemméret meghatározása és megindoklása, amely felett a támogatás odaítélésének feltétele egy erdőgazdálkodási üzemterv vagy azzal egyenértékű eszköz benyújtása

nem releváns

Az „egyenértékű eszköz” meghatározása

nem releváns

a nemzeti erdészeti törvényben vagy más megfelelő nemzeti jogszabályban megállapított vonatkozó kötelező követelmények leírása

A 15.1.1 és a 15.2.1 alintézkedések esetében alkalmazzuk a **2009. évi XXXVII. törvény** (az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról), **153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet** (az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról), **11/2010. (II. 4.) FVM rendelet** (az erdőterv rendelet előkészítésének, és a körzeti erdőterv készítésének szabályairól) alapján.

Azon módszertan, valamint azon feltevések és paraméterek ismertetése – beleértve az 1305/2013/EU rendelet 34. cikkének (2) bekezdésében említett minimumkövetelmények ismertetését –, amelyek az egyes kötelezettségvállalás-típusok szempontjából lényegesek, és amelyeket a vállalt kötelezettségből eredő többletköltségeknek és elmaradt jövedelemnek a kiszámításánál támpontként alkalmaznak

nem releváns

8.2.15.6. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

Nem releváns.

8.2.16. M16 - Együttműködés (35. cikk)

8.2.16.1. Jogonalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [35. cikk]

8.2.16.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz:

Erősségek – 1, 2, 7, 10, 11, 16, 20, 27

Gyengeségek – 1, 2, 3, 11, 12, 14, 15, 16, 21, 22, 29, 32, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 47

Lehetőségek – 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21, 23, 29, 30, 35, 36, 37

Veszélyek – 1, 2, 3, 5, 9, 12, 13, 16, 17, 19, 20, 21

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését: 1, 2, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 30, 31, 34, 36, 37, 40

Az intézkedés szükségességét számos SWOT elem, fejlesztési szükséglet és lehetőség támasztja alá. Az agrár-ágazat szereplői közötti sajnálatos módon alacsony fokú együttműködési és innovációs készségek számos módon akadályozzák a versenyképesebb, erőforrás-hatékonyabb vagy a környezeti feltételekhez alkalmazkodóbb, összehangolt gazdálkodási struktúrák fejlődését.

Ugyanakkor az agráriumra, illetve a vidéki térségek egyéb adottságaira épülő lehetőségek is számosak, amelyek együttműködésre alapozott, összehangolt fejlesztése szintén jelentősen hozzájárulhat az agrárgazdaság (beleértve a mezőgazdaságon túl a feldolgozást és az erdőgazdálkodást is) és a vidéki térségek sikerességéhez.

A jelen intézkedés közös jellemzője, amely megkülönbözteti a M4, M5, M6, M8, M10 intézkedésekben foglalt lehetőségektől, hogy az együttműködésen alapuló fejlesztések eredményeképpen a korábbi gyakorlattól eltérő megoldás (termék, szolgáltatás, folyamat, gazdálkodási gyakorlat, stb.) jöjjön létre.

Hozzájárulás fókuszterületekhez:

1/A-B: kapcsolatok, együttműködések erősítése az agrárgazdaság szereplői, a kutatás és az innováció, valamint az élelmiszerlánc egyes szereplői között. Az együttműködésre alapozott fejlesztések jelentősen képesek fejleszteni az együttműködők egyéni és közös tudásbázisát, a tudásmegosztási és innovációs készségeit.

2/A, 5/E: a versenyképesség és erőforrás-hatékonyosság tartalékai által kínált lehetőségek kihasználásának akadálya számos esetben – főleg kisebb termelők számára – a magas szintű tudásbázisok elérésének hiánya, a tudomány által kínált lehetőségek hozzáadott értékének konkrét gazdálkodási problémákra vagy lehetőségekre irányuló megoldásokká alakítása. Célunk, hogy a kutatási és gazdálkodási tudások összekapcsolása olyan innovatív megoldásokhoz vezessen, amely a gazdálkodók széles köre számára válik hozzáférhetővé (M16.1).

3/A: a mezőgazdasági kistermelők piacra jutásának egyik legnagyobb akadálya szervezetlenségük, valamint a közvetítő kereskedelem számára túl kis méretük. Ugyanakkor a tudatos fogyasztói magatartások, illetve az újabbnál újabb közvetlen értékesítési technológiák térhódításával ezen termelői kör számára is elérhetővé vált a közvetítői hosszú lánc helyettesítése, az aluról szerveződő rövid ellátási láncok kialakítása és meghonosítása. Így a termelők közvetlenül kapcsolódhatnak az élelmiszer-láncba. A REL tematikus alprogram legfontosabb (core) eszköze a 16.4. alintézkedés, amely a vertikális és horizontális együttműködések kialakítását, a gazdálkodók közösen elhatározott piaci törekvéseinek leginkább megfelelő

rövid ellátási lánc kialakítását, fejlesztését és promócióját.

4/A-B-C: a környezeti adottságokhoz való gazdasági alkalmazkodás egyes esetekben egész térségek gazdálkodói állítja közös kihívás elé, amely a gazdálkodási módszereikben jelentős módosítást tenne indokoltta. A tapasztalat ugyanakkor azt mutatja, hogy egyéni tudás-átadással és ösztönzőkkel nem érhető el a gazdálkodók kritikus tömege által az a változás, amely kívánatos lenne. Ezt az áttörést a strukturált együttműködéstől várjuk, a víz-gazdálkodás szempontjából kijelölt mintaterületeken (M16.5).

6/A: a 16.3 alintézkedés közvetlenül hozzájárul a 6b fókuszterület megvalósulásához azáltal, hogy gazdaságilag életképes egységekké szervezi az önállóan sérülékenyebb, kis léptékben termelő/szolgáltató helyi szereplőket. A vidéki térségek gazdasági vagy éppen turisztikai potenciáljának minél szélesebb körű kihasználása érdekében szükséges a kis gazdálkodói és egyéb kisvállalkozói közötti strukturált együttműködésekre alapuló fejlesztések ösztönzése is, hogy az együttműködések eredményeképpen erőteljesebb gazdasági teljesítményt és erősödő helyi foglalkoztatást tudjanak elérni (pl. agro-turisztikai szolgáltatások összehangolt fejlesztése és kínálata révén több vendégéjszaka és turisztikai költség). Emellett be kívánjuk vezetni azt a hazánkban még alig ismert együttműködési és fejlesztési módszert, amelyben működő agrárgazdaságok töltenek be egyben társadalmi befogadási funkciót is (pl. sérült, akadályozott, rehabilitációra szoruló emberek csoportjai) (M16.9).

Az intézkedés hozzájárul még a 2/b, 5/b-c-d, 6/b fókuszterületekhez.

Hozzájárulás átfogó célkitűzésekhez:

Innovációs célok:

Az intézkedés minden alintézkedése – bár különböző céllal és módon - új típusú szemléletet és innovatív megoldásokat alkalmaznak és honosítanak meg. Fő célkitűzés: a különböző innovatív együttműködésre alapuló fejlesztési projektek megvalósításával az agrárgazdaság (beleértve a feldolgozást és erdőgazdaságot is) termelékenységének és környezeti hatékonyságának javítása, különös tekintettel az erőforrás hatékonyságra és a klímaváltozáshoz való adaptációra, valamint a vidéki területek multifunkcionális lehetőségeinek strukturáltabb kihasználása révén (M16.1, M16.3, M16.9).

Klímapolitika:

A 16.4 alintézkedés alkalmazásával csökkenthető az élelmiszerforgalmazás környezetterhelése a szállítási távolságok jelentős rövidítésével, továbbá az élelmiszer veszteség (food waste) csökkentéssel. A 16.5 alintézkedés az extenzív gazdálkodási rendszerek támogatásával hozzájárul a klímaváltozás hatásainak mérsékléséhez: a vízvédelmi, vízvisszatartást célzó műveletek javítják a klimatikus viszonyokat, elősegítik a klímaváltozás okozta kedvezőtlen hatások mérséklését.

Környezeti célok:

A 16.1 alintézkedés keretében megvalósuló agrár-gazdasági EIP innovációs projektek esetében elsődleges szempont a versenyképesség javításának a környezeti célokkal való összhangba hozása a legkorszerűbb tudományos és technológiai eredmények felhasználásával, a 16.5 alintézkedés keretében megvalósuló komplex vízvédelmi, vízvisszatartást célzó műveletek pedig hozzájárulnak vizeink mennyiségi és minőségi védelméhez, vizeink jó ökológiai állapotának eléréséhez.

Az alkalmazandó alintézkedések listája és kódjai:

16.1 A mezőgazdaság, élelmiszer-feldolgozás és erdőgazdálkodás termelékenységét és fenntarthatóságát

célzó EIP-csoportok létrehozásához és működtetéséhez nyújtott támogatás.

16.3 Kis gazdasági szereplők között a közös munkafolyamatok megszervezése és az eszközök és források megosztása terén, valamint a vidéki turizmus fejlesztése és marketingje tekintetében folytatott együttműködés.

16.4 Az ellátási lánc szereplőinek horizontális és vertikális együttműködése a rövid ellátási láncok és a helyi piacok létrehozása és fejlesztése, valamint a rövid ellátási láncok és helyi piacok fejlesztésével kapcsolatos, helyi vonatkozású promóciós tevékenységek céljából.

16.5 Az éghajlatváltozás mérséklése vagy az ahhoz való alkalmazkodás céljából végrehajtott közös fellépésekhez, illetve a környezetvédelmi projektekre és alkalmazásban lévő környezetvédelmi gyakorlatokra irányuló közös megközelítésekhez nyújtott támogatás.

16.9 A mezőgazdasági termelői tevékenységeknek az egészségügyi ellátással, a szociális integrációval, a közösség által támogatott mezőgazdasággal és a környezeti és élelmiszerügyi oktatással kapcsolatos tevékenységekre bontás formájában végzett diverzifikálásához nyújtott támogatás.

Közös szabályok:

1. Az együttműködések számára külön regisztrációra nincs szükség, az együttműködések jogosultsága és alkalmassága a benyújtott projekttel együtt kerül elbírálásra.
2. Előleg a 1305/2013 /EU rendelet 45. cikk (4) bek. szerint a beruházási költségek esetén alkalmazható.
3. Természetbeli hozzájárulás minden alintézkedés esetén alkalmazható.
4. Használt eszköz vásárlása a 16.1 alintézkedés kivételével elszámolható.
5. Minden alintézkedés esetén csak olyan képzési költség számolható el, amely közvetlenül és szorosan a projekt megvalósításához kapcsolódik, és amely nem elérhető az M1 intézkedés kereti között.

Közös jellemzőik – mindenekelőtt az együttműködésekben alapuló fejlesztési tevékenységek – mellett ugyanakkor a jelen intézkedés alintézkedései az agrárgazdaság körüli, egészen különböző szereplők általi együttműködések lehetnek, amelyek egészen különböző jellegű feladatokra vállalkoznak.

Ezért az adott célcsoport, cél és szükséges eszközök vonatkozásban az alintézkedések tartalmaznak egymástól eltérő megoldásokat (pl. csoporttagok minimális száma, használt eszköz, egyszerűsített költségek használata, elvárt eredmény, belső költség-arányok, stb.).

8.2.16.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelet típusok szerinti bontásban. Az egyes művelet típusok esetében a támogatható költségek, a támogathatósági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.16.3.1. 16.1.1 Agrár-Innovációs Operatív csoportok

Alintézkedés:

- 16.1. - a mezőgazdaság termelékenységét és fenntarthatóságát célzó EIP operatív csoportjainak létrehozásához és működtetéséhez nyújtott támogatás

8.2.16.3.1.1. A művelettípus leírása

Agrár-innovációs Operatív Csoport (EIP-AGRI Group): gazdálkodói igények vagy lehetőségek alapján álló, a legmagasabb tudományos ismereteket integráló vagy adaptáló, gazdálkodók, kutató-fejlesztő és tudástovábbító partnerek interaktív együttműködésében kialakított olyan közhasznú gazdálkodási megoldás/fejlesztés kidolgozása és végrehajtása, amely a gyakorlatban az érintett gazdálkodók széles köre által közvetlenül alkalmazható. Fő célkitűzésük olyan projektek megvalósítása, mely az agrárgazdaság (beleértve a mezőgazdasági termelés, élelmiszer-feldolgozás, erdőgazdálkodás is) termelékenységének és környezeti hatékonyságának javítását szolgálja, különös tekintettel az erőforrás hatékonyságra és a klímaváltozáshoz való adaptációra.

Az együttműködésen alapuló fejlesztések célkitűzései az EU-s innovációs közösségbe való bekapcsolódásra vagy nemzetközi együttműködésben való részvételre is alkalmas újdonság kifejlesztése kell legyen. A projektek innovációs tartalma lehet: termék-, szolgáltatás-, eljárási- vagy technológiai fejlesztés a mezőgazdasági, élelmiszer-feldolgozási, erdőgazdálkodási szektorban. A projekt eredményének a gazdálkodók széles köre számára is alkalmazhatónak - vagyis szabadon felhasználhatónak kell lennie.

Az EIP projektekkel szemben további alapvető elvárás, hogy azok a folyamat teljes időtartama alatt az érdeklődő gazdálkodók számára megismerhetőek legyenek, amelyre az együttműködőknek célzott eszközöket is kell alkalmazniuk (rendszeres publikáció, nyitott alkalom, stb.)

Önálló tudományos kutatási (felfedező kutatási) projekt nem támogatható, akkor sem, ha ahhoz gyakorlati kísérleti helyszín kapcsolódik. Nem támogatható továbbá olyan projekt sem, amelynek célja az innovációs eredmény egy vagy korlátozott számú haszonélvező számára való piaci felhasználása vagy értékesítése.

A jelen alintézkedés keretein belül finanszírozhatók a 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés a), b) c) és e) pontjában foglalt költségek. A d) pontban foglalt, az egyes gazdálkodó partnereknél a projekt végrehajtásával kapcsolatban felmerült közvetlen költségeket (testing, piloting) a 1305/2013/EU rendelet 17. cikk alapján (M4) és 21. cikk (M8) alapján, a jelen program 8.4. és 8.8 fejezeteiben meghatározott feltételek mellett finanszírozhatók.

A jelen alintézkedéshez kapcsolódó beruházási projektek a kedvezményezett jelen alintézkedés alapján benyújtott projekttervével együttesen kerülnek elbírálásra.

A művelet célterületei:

1. mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos csoport és projekt (FA 2/a)
2. élelmiszer-feldolgozással kapcsolatos csoport és projekt (FA 3/a)
3. erdőgazdálkodással kapcsolatos csoport és projekt (FA 5/e)
4. REL-lel kapcsolatos csoport és projekt (FA 3/a)

A fókuszterületi hozzárendelés a legjellemzőbben kapcsolódó fókuszterületet veszi alapul.

A 4/a-b-c fókuszterületre irányuló innovatív együttműködési projektek külön alintézkedésben (16.5) kerületek kidolgozása.

Művelet specifikus fogalmak:

A csoport összetétele és működése: agrár-innovációs projekt kidolgozására és megvalósítására, mezőgazdasági termelő, élelmiszer-feldolgozó vagy erdőgazdálkodási tevékenységet folytató természetes és jogi személyek, valamint kutatók, tanácsadók, szaktanácsadók konzorciumi formában létrehozott együttműködése. A csoportban legalább 5 az adott ágazatban gazdasági tevékenységet folytató természetes

vagy jogi személy vesz részt. A csoport taglétszámának legalább 40%-a az adott ágazatban gazdasági tevékenységet folytató természetes vagy jogi személy. A csoport működését írásba foglalt együttműködési megállapodás szabályozza, amely biztosítja a csoport transzparens működését. Az együttműködési megállapodásnak ki kell terjednie különösen a csoporton belüli feladat- és felelősségi körök megosztására.

Innovatív projekt: A fenti ágazatokat széles körben érintő probléma kezelését vagy lehetőség kihasználását célzó, tudományos ismeretek felhasználásával együtt járó megoldás, amely lehet: új termék, gyakorlat, szolgáltatás, termelési eljárás vagy egy új módja a szervezési folyamatoknak. Nem tekinthető innovatív projektnek, amely a piacon már kapható technológia, szolgáltatás vagy rendszer bevezetésén, egyszerű adaptálásán, imitáción alapszik.

Projektterv: a tervezett projektet és annak megvalósulását befolyásoló összes tényezőt komplex módon bemutató dokumentum. Tartalmazza: az innovatív projekt aktualitása, helyzetelemzése (a projekt megnevezése, célja, a megoldandó probléma vagy lehetőség bemutatása, a projekt kezdete, vége, a projekt eredménye), a projektet megvalósító operatív csoport tagjainak és szerepüknek a bemutatása a közösen elérendő cél megvalósításához szükséges tevékenységeknek, azok időbeli ütemezésének, kockázatainak, költségeinek és olyan mérföldköveinek, eredményeinek bemutatása, melyek a projekt egy-egy szakaszának végén megjelennek.

8.2.16.3.1.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás

8.2.16.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

nem releváns

8.2.16.3.1.4. Kedvezményezett

Amennyiben a csoport önálló jogalanyisággal rendelkező szervezetet alakít, a kedvezményezett ez a szervezet.

Amennyiben a tagok nem hoznak létre önálló szervezetet (konzorcium), ez esetben a kedvezményezett az együttműködési megállapodásban kijelölt tag (konzorciumot vezető szervezet).

8.2.16.3.1.5. Támogatható költségek

A csoport (önálló jogi személy vagy a konzorciumot vezető szervezet) jogosult a projekttervben jóváhagyott, a 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: a), b) c) és e) pontjában foglalt költségek támogatására.

8.2.16.3.1.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági kritériumok (eligibility criteria):

- agrár-innovációs operatív csoport fogalmának (összetétel és működési keretek) való megfelelés;
- újonnan létrejött agrár-innovációs csoport, ill. létező agrár-innovációs csoport esetén új – még nem

- megkezdett – projekt;
- projektterv benyújtása, amely tartalmazza legalább:
  - a projekt leírását;
  - a projekt várható eredményeit és hozzájárulását a termelékenység és a fenntartható erőforrás-gazdálkodás (productivity and sustainable resource management) célkitűzéshez;
  - amennyiben a kapcsolódó beruházások negatív környezeti hatásokat valószínűsítene, ez esetben a projekttervnek külön ki kell térnie ezen hatások előzetes elemzésére is.
  - a projekt eredményeinek nyilvánosságra hozására vonatkozó kötelezettségeket;
- a projekthez kapcsolódó beruházásoknak meg kell felelniük a vonatkozó szabályok szerinti jogosultsági kritériumoknak

Kötelezettségvállalások (commitments):

- Az EIP operatív csoportok projekttervükben olyan belső eljárásokat és felelősségi rendet állapítanak meg, amelyek biztosítják a csoport működésének és döntéshozatalának átláthatóságát, és az összeférhetetlenséget előidéző helyzetek kialakulásának elkerülését,
- Az EIP operatív csoportok tervet dolgoznak ki, amely magában foglalja a következőket:

a) a kidolgozandó, tesztelendő vagy végrehajtandó innovatív projekt ismertetése;

b) a várt eredmények és az EIP-nek a termelékenység fokozásával és a fenntartható erőforrás-gazdálkodással kapcsolatos célkitűzéséhez való hozzájárulás ismertetése.

- a projekt eredményeinek nyilvánosságra hozása, különösen az EIP network-ön keresztül.

8.2.16.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- a csoport összetételének sokszínűsége (tudás-termelő, tudás-továbbító és tudás-felhasználó)
- az együttműködésben szereplők felkészültsége a közös munka eredményessége szempontjából;
- a csoport összetételének és a projekttervnek megfelelése a gyakorlati tudás-megosztás szempontjából,
- a projekt tervezett gyakorlati hasznossága és hasznosíthatósága,
- a kitűzött cél gyakorlati megvalósíthatósága, realitása;
- a projekt innovációs potenciálja,
- az eredmény megosztásának várható hatása, hatásossága,
- a költség-eredmény becslése, a támogatás-felhasználás hatékonysága;
- az operatív csoporton belül a mikro- és kisvállalkozó aránya;
- az operatív csoporton belül a fiatal gazdák (a 1305/2013/EU rendelet 2. cikk (n) pontja szerinti és a II. mellékletének megfelelő mezőgazdasági termelők) aránya;
- az eredmények publikálásának tervezett eszközei: nyitottsága és alkalmassága.

8.2.16.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A támogatás mértéke: 100%.

A projekt tervezhető időtartama 2-4 év (erdőgazdálkodás esetén 5 év), amely a tényleges projektkezdéstől számítandó.

Beruházási költségek esetében előleg nyújtható.

A támogatás részletei mellékletben.

Előkészítés költségei max.	5%
Megvalósítás K+F feladatai max.	40%
Megvalósítás gazdálkodónál (nem beruházás jellegű) max.	40%
Csoport együttműködési és tudásmegosztási költség max.	15%
Maximális támogatási összeg /projekt	150 000 euró

Agrár Innovációs csoportok támogatási adatok

8.2.16.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.16.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A sikeres megvalósítás feltétele az is, hogy a projekttervben jóváhagyott, de a VP más intézkedéseiből finanszírozandó beruházási elemek megfelelő időben rendelkezésre álljanak.

8.2.16.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A projekttervben jóváhagyott, de a VP más intézkedéseiből finanszírozandó beruházási elemek rendelkezésre állása érdekében biztosítjuk, hogy a projektterv és a kapcsolódó beruházások együttesen kerüljenek elbírálásra.

Ezen kívül jelentős eszköz a tényleges költségek ésszerűsítése:

- a szerződésekben foglalt várható eredmények biztosítása releváns teljesítmény értékelések által;
- szükség szerint vizsgálatok, belső auditok használata;
- megfeleléssel, csalással, elfogultsággal kapcsolatos képzések az ügyintézők részére;
- a végrehajtásért felelős munkatársaknak pályázatkezelési és szerződésmódosítást követő megvalósítással és ellenőrzéssel kapcsolatos útmutatás.

A jelen intézkedés alatt jóváhagyott komplex EIP projektek részét képező (pilote) beruházási elemek az adott egyéb intézkedésekből kerülnek finanszírozásra. Az időben történő hozzáférést úgy biztosítjuk, hogy ezen jogosultak számára ún. "nyitott ablak" módszerrel menedzseljük a rendelkezésre álló, elkülönített

források megfelelő időben való hozzáférhetőségét.

Továbbá: az EIP típusú innovációs projektek egészének, valamint a nyertes projektek megvalósításához szükséges, kapcsolódó kísérleti gazdálkodói beruházások időbeli összehangolásának érdekében az Irányító Hatóság az MNVH alatt (17. fejezet) "támogató szolgáltatást" (support unit) is biztosít.

8.2.16.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A kockázatmérséklő intézkedéseket követően a kockázat közepes. Új intézkedés lévén preventív jellegű intézkedések szükségesek, melyek elemei:

- ügyintézők részére képzések (CPA1)
- kedvezményezettek részére tájékoztatás, képzés és tanácsadás biztosítása (CPA2)
- ismeretterjesztő kampányok és útmutató dokumentumok biztosítása (CPA3)
- IT eszközök fejlesztése (CPA5)
- szerződésmódosítások (CPA6)
- belső ellenőrzés és koordinációs folyamatok javítása (CPA7)

8.2.16.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Lásd a művelet általános leírásánál.

8.2.16.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A kísérleti projektek, klaszterek, hálózatok, rövid ellátási láncok és helyi piacok jellemzőinek bemutatása.

Lásd az intézkedés általános leírásánál.

16.3.1 Kis gazdasági szereplők között létrehozott együttműködések, beleértve a turisztikai együttműködések

Alintézkedés:

- 16.3. - kis gazdasági szereplők között a közös munkafolyamatok megszervezése és az eszközök és források megosztása terén, valamint a vidéki turizmus fejlesztése és marketingje tekintetében folytatott együttműködés

8.2.16.3.1.12. A művelettípus leírása

Művelet leírása:

A művelet célja a vidéki gazdaság mikro- és kisvállalkozásai és egyéb helyi szereplői között olyan együttműködések létrehozása és működtetése, melyek méretgazdaságos gazdasági egységek kialakulását

eredményezik, elsősorban a helyi gazdasági térben. Támogatható többek között a helyi gazdaság bármely nem mezőgazdasági termelési szektorában létrejövő együttműködés (élelmiszer és nem élelmiszer egyaránt), amely tartalmazhat közös termékfejlesztést, közös feldolgozó kapacitások megtervezését és kialakítását, összehangolt turisztikai szolgáltatás-fejlesztése.

Elhatárolás a REL együttműködés (16.4) alintézkedéstől:

A kettős finanszírozás és a holtteher-hatás elkerülés érdekében a szintén gazdálkodói (első sorban agri-food tematikájú) együttműködés alapján álló REL alintézkedés keretében támogatást elnyerő támogatott beruházási vagy egyéb fejlesztési elemek támogatás kizárt jelen intézkedés keretéből, amelyet a program-menedzsmentet támogató informatikai rendszer kezelni tud.

A jelen alintézkedés alatt támogatható turisztikai együttműködések nem kerülnek átfedésbe a TOP-ban támogatható térségi turisztikai attrakció-fejlesztéssel, mivel azok:

- nagyobb, térségi (megyei) jelentőségű turisztikai attrakciók fejlesztésére koncentrálnak
- jogosulti körük kizárólag állami vagy önkormányzati tulajdonban vagy kezelésben álló objektumok

Az együttműködések működtetése támogatásának maximális időtartama: 3 év.

A kiválasztás egy lépcsőben történik, amely értékeli az együttműködés indokoltságát és megalapozottságát, valamint a projekttervet a kiválasztási kritériumok alapján.

Művelet specifikus fogalmak:

A csoport összetétele: legalább 5 tagból áll. Tagjai a kis gazdasági szereplők együttműködése projekt kidolgozására és megvalósítására érdekében együttműködést alapító mikro- és kisvállalkozások – amelyek közül legalább egy mezőgazdasági termelő -, továbbá olyan természetes személy lehet, aki nem folytat önálló vállalkozási tevékenységet (nem minősül egyéni vállalkozónak stb.), ill. gazdasági társaságban nem tölt be vezető tisztséget.

Projektterv: a tervezett projektet és annak megvalósulását befolyásoló összes tényezőt komplex módon bemutató dokumentum. Tartalmazza a projekt aktualitását, helyzetelemzését (a projekt megnevezése, célja, a megoldandó probléma vagy lehetőség bemutatása, a projekt kezdete, vége, a projekt eredménye), a projektet megvalósító csoport tagjainak és szerepüknek, valamint a közösen elérendő cél megvalósításához szükséges tevékenységeknek a bemutatását, azok időbeli ütemezésének, kockázatainak, költségeinek és olyan mérföldköveinek, eredményeinek bemutatását, melyek a projekt egy-egy szakaszának végén megjelennek.

Elvárások:

- az együttműködés akkor támogatható, ha annak az intézkedés célját szolgáló konkrét outputja/eredménye keletkezik, a korábbtól eltérő gyakorlat, folyamat, termék, szolgáltatás jön létre. A várt eredményeket az együttműködés fejlesztési tervében egyértelműen definiálták;
- csak olyan együttműködések támogathatók, amelyek általuk eddig együttesen nem végzett, új tevékenységbe kezdenek.;
- tanulmányok, tervek készítése önmagában nem támogatható, csak az együttműködés működtetésével és tartalmával, a várt outputokkal, a születő új, a közös célt szolgáló megoldásokkal (termék vagy szolgáltatás, piacra jutás módja) kapcsolatban álló, szükséges projektelemként;
- az együttműködés keretében létrehozott eredmények tagok általi közös használatának biztosítása kötelező.

8.2.16.3.1.13. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható global grant formában a támogatástartalom összeszámitási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok tetszőleges kombinációjában (intézkedés jellegétől függően):

- vissza nem térítendő támogatás,

Előleg igénybevétele a beruházási költségek esetében lehetséges.

8.2.16.3.1.14. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

2006. évi X. törvény a szövetkezetekről

2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról

2007. évi CXXVII. Törvény az általános forgalmi adóról (VI. fejezet, 85§ az együttműködő közösségekről)

Gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. tv.

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

8.2.16.3.1.15. Kedvezményezettek

A 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: a), b) c) és e) pontban foglalt költségek tekintetében: kis gazdaságok együttműködő csoportja:

- amennyiben a csoport önálló jogalanyisággal rendelkező szervezetet alakít, a kedvezményezett ez a szervezet.
- amennyiben a tagok nem hoznak létre önálló szervezetet (konzorcium), ez esetben a kedvezményezett a konzorciumot vezető szervezet.

A 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: a), b) c) és e) pontban foglalt költségek tekintetében : a csoport mikrovállalkozás vagy természetes személy tagja.

8.2.16.3.1.16. Támogatható költségek

A jelen alintézkedésben a global grant módszert alkalmazzunk, vagyis a projekt közvetlen és közvetett költségei is jelen alintézkedés keretében kerülnek finanszírozásra.

Az EMVA rendelet, 35. cikk Együttműködések (5) pont alapján a csoport (önálló jogi személy vagy a konzorciumot vezető jogalany) jogosult a projekttervben jóváhagyott, a 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: a), b) c) és e) pontban foglalt költségek támogatására.

A jelen alintézkedés keretében a csoport természetes személy, vagy mikrovállalkozás tagjai jogosultak a 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés d) pont szerinti, a projekttervben jóváhagyott célok végrehajtásához kapcsolódó egyedi projektek közvetlen költségeinek támogatására (az EMVA rendelet 45. cikk Beruházások (2) pont szerinti költségek);

Az egyedi azonosítóval rendelkező használt tárgyi eszközök és a saját teljesítés elszámolható.

8.2.16.3.1.17. A támogathatóság feltételei

- kis gazdasági szereplők együttműködése (intézkedés leírása) csoport fogalmának (összetétel) való megfelelés;
- projektterv benyújtása;
- újonnan létrejött csoport, ill. létező csoport esetén új – még nem megkezdett – projekt.

8.2.16.3.1.18. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- A pályázatban és az üzleti/fejlesztési tervben megfogalmazottak szakmai megalapozottsága, az együttműködés megvalósíthatósága, az eredmények fenntarthatósága;
- az együttműködésben aktív szerepet vállaló mikroállalkozások, vagy természetes személy tagok minimálisnál magasabb száma, aránya;
- költségvetés realitása, költséghatékonyság;
- szakmai kapcsolódás rövid ellátási lánc együttműködéssel;
- fejlesztendő járásokban és településeken, tanyás településeken és kistérségi térségekben megvalósuló fejlesztések (a tagok legalább 50%-a fenti térségben működik);
- környezeti és klímavédelmi szempontok érvényesítése;
- szociális szempontok érvényesítése;
- pozitív foglalkoztatási hatás;
- a projektben létrejön: új termék, szolgáltatás, termelési eljárás, gyakorlat vagy a szervezési folyamatok új vagy atipikus módja.

8.2.16.3.1.19. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Az együttműködés szervezése, működtetés finanszírozása flat rate formájában maximum 3 évig, egyenlő részletekben (az 1303/2013/EU rendelet 67. cikk szerint).

Az egy évre igényelhető támogatás nem haladhatja meg a teljes összeg 75%-át.	Maximális támogatási intenzitás	Maximális támogatás
Az együttműködés szervezése, működtetése 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: a), b) c) és e) pontban foglalt költségek	90%	25 000 euró
Az együttműködés keretében megvalósuló egyedi fejlesztések /projekt1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: d) pontban foglalt költségek.	a 1305/2013/EU rendelet II. melléklete szerinti támogatási intenzitás	80 000 euró

Kis gazdasági szereplők közötti együttműködés támogatási adatok

8.2.16.3.1.20. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.16.3.1.20.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A sikeres megvalósítás feltétele az, hogy a projekttervben jóváhagyott, de a VP más intézkedéseiből finanszírozandó beruházási elemek megfelelő időben rendelkezésre álljanak.

Az intézkedések együttműködési eleme új a magyarországi agrár- és vidékfejlesztésben, amelynek megvalósítása speciális felkészítést, különös körütekintést igényel. Kockázatot jelent a megfelelő potenciális pályázói kör motiválása, valamint a nem adekvát pályázatok kiszűrése, továbbá a Kifizető Ügynökség gyakorlatlansága is egyedi projektek kezelésében, Ugyanakkor a potenciális pályázatok beruházási elemeinek megvalósítási szakaszában jelentősen hasonlítanak a horizontális intézkedésekben előforduló feladatokhoz.

A magyar vidékfejlesztési rendszerben még kevés a gyakorlat a közös projektek végrehajtásában (pl. konzorciumi megállapodás). Ugyanakkor az elmúlt 15 évből az EU-s társfinanszírozású egyéb (ERFA, ESZA, KA) programok jelentős gyakorlattal és tapasztalattal rendelkeznek ezen a területen, amely az egységes fejlesztéspolitikai koordináció útján megoszthatóvá, hasznosíthatóvá vált.

8.2.16.3.1.20.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A megfelelő szakmai struktúrák kialakítása az IH és a Kifizető Ügynökség, együttműködésével, a Földművelésügyi Minisztérium és intézményei (16.1, 16.3, 16.5), a Belügyminisztérium (16.5), valamint az Emberi Erőforrások Minisztériuma (16.9) bevonásával történik.

Az együttműködésre alapozott projekteket - az allokált forrás függvényében - valójában pilote jelleggel tervezzük elindítani, amely önmagában kockázatsökkentő tényező.

Így a projektek kis száma lehetővé teszi a körültekintő felkészülést mind az IH mind a pályázók, mind a kifizető ügynökség számára. Az IH az MNVH keretén belül tervezi támogató szolgáltatás (support unit) működtetését a két leginkább összetett alintézkedés, a 16.1 (EIP) és a 16.4 (REL) részére. Ezen támogató egységek feladata lesz a felkészítő és tájékoztató munkák ellátása, valamint a konstrukciók folyamatos monitoringja, kapcsolattartás a kifizető ügynökséggel, stb.

Jelentős eszköz a tényleges költségek ésszerűsítése, melyek:

- a szerződésekben foglalt várható eredmények biztosítása releváns teljesítmény értékelések által;
- szükség szerint vizsgálatok, belső auditok használata;
- megfeleléssel, csalással, elfogultsággal kapcsolatos képzések az ügyintézők részére;
- a végrehajtásért felelős munkatársaknak pályázatkezelési és szerződésmódosítást követő megvalósítással és ellenőrzéssel kapcsolatos útmutatás.

8.2.16.3.1.20.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az intézkedés és műveletei a megfelelő szakmai együttműködésre alapozott és annak megfelelően kialakítandó elszámolási rendszer szerint hatékonyan és biztonságosan működtethető.

A kockázatmérséklő intézkedéseket követően a kockázat közepes. Új intézkedés lévén preventív jellegű intézkedések szükségesek. melynek elemei:

- ügyintézők részére képzések (CPA1);
- kedvezményezettek részére tájékoztatás, képzés és tanácsadás biztosítása (CPA2);
- ismeretterjesztő kampányok és útmutató dokumentumok biztosítása (CPA3);
- IT eszközök fejlesztése (CPA5);
- szerződésmódosítások (CPA6);
- belső ellenőrzés és koordinációs folyamatok javítása (CPA7).

8.2.16.3.1.21. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns

8.2.16.3.1.22. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A kísérleti projektek, klaszterek, hálózatok, rövid ellátási láncok és helyi piacok jellemzőinek bemutatása.

Lásd az intézkedés általános leírásában.

8.2.16.3.2. 16.4.1 Együttműködések támogatása a REL és a helyi piacok kialakításáért, fejlesztéséért és promóciójáért

Alintézkedés:

- 16.4. - az ellátási lánc szereplőinek horizontális és vertikális együttműködése a rövid ellátási láncok és a helyi piacok létrehozása és fejlesztése, valamint a rövid ellátási láncok és helyi piacok fejlesztésével kapcsolatos, helyi vonatkozású promóciós tevékenységek céljából

8.2.16.3.2.1. A művelettípus leírása

Napjainkban a fogyasztói oldalon egyre határozottabban megjelenő igény mutatkozik a tudatos vásárlók körében a friss, megbízható forrásból származó, egyúttal a hosszú értékesítési láncokat lerövidítő, közvetlen vagy maximum egy közvetítőt tartalmazó rövid lánc által a termelőknek is méltányos jövedelmet biztosító értékesítési csatornák iránt. Hazánkban is vannak előre mutató kezdeményezések, bár többnyire a keresleti oldal szereplői által generálva. Sajnálatos módon a termelői oldal ebben kevésbé pro-aktív, valamint mindeddig hiányzott a rövid ellátási láncok kialakítását célzott módon ösztönző, komplex módon használható EMVA fejlesztéspolitikai eszköz is.

A jelen intézkedés képezi a REL tematikus alprogram központi elemét, mivel számos elemet tartalmaz a termelők közvetlen piacra jutását célzó tartós és strukturált együttműködésének megerősítésére. A SWOT elemzés alapján meghatározott fejlesztési szükségletekre a REL tematikus alprogram elsősorban az együttműködés intézkedésen keresztül ad választ.

A jelen alintézkedéshez kapcsolódó beruházási projektek a 17. cikk (M4 intézkedés) alapján kerülnek finanszírozásra, és a kedvezményezett jelen alintézkedés alapján benyújtott projekttervével együttesen kerülnek elbírálásra.

Míg a 16.3 alintézkedésben foglalt lehetőség első sorban a termelők vagy más vidéki mikroállalkozások összehangolt egyedi fejlesztési lehetőségeinek eszköze, a jelen alintézkedés kimondottan a termelők közös és közvetlen piacra jutást szolgálja. A több éves, közös üzleti tervre alapozott, a közös értékesítési csatornák kialakítását és hosszú távú működését célzó együttműködés tehát tovább megy az alkalmi együttműködések és az alkalmi közös promóciós akciókon, piaci megjelenéseken.

Az Agrárgazdasági Kutatóintézet 2012-es kutatásában kimutatta, hogy a magyarországi REL-kezdemenyezések többnyire nem a termelőktől indulnak ki, akiknek még sok tanulni valójuk van a közös piacépítés és közös üzleti terv megvalósítása terén. Ezért indokoltnak tartjuk, hogy a REL együttműködő csoportokban egy "piacszervező" tag is részt vegyen. A piacszervező feladata a projekt és az együttműködés menedzselése, ezért nem állhat üzleti kapcsolatban a termelőkkel (beszállító, felvásárló, bérbe adó, integrátor, stb.).

Művelet specifikus fogalmak:

A REL együttműködési csoport összetétele: legalább 5, mikroállalkozásnál nem nagyobb mezőgazdasági termelő, és egy "piacszervező", azaz megfelelő kapacitással rendelkező non-profit szervező által konzorciumi formában létrehozott együttműködés, amelyben a résztvevők a rövid ellátási lánc kialakítása és működtetése érdekében végeznek a Vidékfejlesztési Program REL tematikus alprogramjában meghatározott intézkedéseknek megfelelő tevékenységeket. Kapcsolt vállalkozások vagy a tag és a piacszervező közötti bármilyen szervezeti, üzleti vagy személyi összefonódás esetén az összes tag kizárásra kerül.

REL projekt: az EMVA rendelet (35. cikk (6)) és az együttműködéssel kapcsolatos útmutatóban leírt lehetőségnek megfelelően tartalmazza az együttműködés közvetlen költségeit, továbbá az együttműködés által létrehozott projektterv (itt: REL Fejlesztési Terv) végrehajtását, azaz az együttműködéshez kapcsolódó, kifejezetten a piacra jutást célzó közös és egyéni, kis léptékű beruházás jellegű fejlesztéseket (pl. piaci kínálás eszközei, stand, mobil hűtőpult, promóciós eszközök, stb.).

Projektterv: a tervezett projektet és annak megvalósulását befolyásoló összes tényezőt komplex módon bemutató dokumentum. Tartalmazza a projekt aktualitását, helyzetelemzését (a projekt megnevezése, célja, a megoldandó probléma vagy lehetőség bemutatása, a projekt kezdete, vége, a projekt eredménye), a projektet megvalósító csoport tagjainak és szerepüknek, valamint a közösen elérendő cél megvalósításához szükséges tevékenységeknek a bemutatását, azok időbeli ütemezésének, kockázatainak, költségeinek és olyan mérföldköveinek, eredményeinek bemutatását, melyek a projekt egy-egy szakaszának végén megjelennek.

8.2.16.3.2.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás global grant formában.

Előleg igénybevétele a beruházási költségek esetében lehetséges.

8.2.16.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény

A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV törvény

52/2010. (IV. 30.) FVM rendelet a kistermelői élelmiszer-termelés, -előállítás és -értékesítés feltételeiről

51/2012. (VI. 8.) VM rendelet a helyi termelői piacokon történő árusítás élelmiszer-biztonsági feltételeiről

1703/2013. (X. 8.) Korm. határozat az Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia (2013-2022) elfogadásáról

8.2.16.3.2.4. Kedvezményezettek

Mezőgazdasági termelők és csoportjaik, non-profit vállalkozás (piacszervező).

8.2.16.3.2.5. Támogatható költségek

A jelen alintézkedésben a global grant módszert alkalmazzunk, vagyis a projekt közvetlen és közvetett költségei is jelen alintézkedés keretében kerülnek finanszírozásra.

Az EMVA rendelet, 35. cikk (5) bek. alapján:

A csoport (önálló jogi személy vagy a konzorciumot vezető jogalany) jogosult a projekttervben jóváhagyott, a 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: b) c) és e) pontban foglalt költségek támogatására.

A csoport és mezőgazdasági termelőnek minősülő magánszemély, vagy mikroállalkozás tag jogosult a 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés d) pont szerinti, a projekttervben jóváhagyott célok végrehajtásához kapcsolódó egyedi projektek közvetlen költségeinek támogatására (az EMVA rendelet 45. cikk (2) bek. szerinti költségek);

Előleg igénybevétele a beruházási költségek esetében lehetséges.,

- Az egyedi azonosítóval rendelkező használt tárgyi eszközök és a saját teljesítés elszámolható.

8.2.16.3.2.6. A támogathatóság feltételei

- REL Együttműködés (csoport) intézkedés leírásban foglalt csoport fogalmának (összetétel) való megfelelés;
- a mezőgazdasági termelők és a fogyasztó között legfeljebb egy közvetítő lehet;
- projektterv benyújtása;
- újonnan létrejött csoport, ill. létező csoport esetén új – még nem megkezdett – projekt.

8.2.16.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- A piacszervező korábbi, hasonló tevékenységben szerzett gyakorlata;
- a projekthez kapcsolódó beruházásoknak meg kell felelniük a vonatkozó szabályok szerinti jogosultsági kritériumoknak;
- a projekt várható hatásai, hozzáadott érték nagysága a termelők jövedelmezőségéhez;
- a költségterv hatékonysága;
- ökológiai termékek és földrajzi eredetjelzéssel rendelkező termékek piacra jutásának elősegítése;

- a projekt hozzájárulása a három átfogó célhoz (klíma, környezet, innováció).

8.2.16.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Az egy projektre adható maximális támogatási összeg 300 000 euró.

Támogatás részletei: mellékletben

Az egy évre igényelhető támogatás nem haladhatja meg a teljes összeg 75%-át.	Maximális támogatási intenzitás
Az együttműködés szervezése, működtetése 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: a), b) c) és e) pontban foglalt költségek	90%
Az együttműködés keretében megvalósuló egyedi fejlesztések /projekt1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: d) pontban foglalt költségek.	a 1305/2013/EK rendelet II. melléklete szerinti támogatási intenzitás

Együttműködések támogatása támogatási adatok

8.2.16.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.16.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Az intézkedések együttműködési eleme új a magyarországi agrár- és vidékfejlesztésben, amelynek megvalósítása speciális felkészítést, különös körülményt igényel. Kockázatot jelent a megfelelő potenciális pályázói kör motiválása, valamint a nem adekvát pályázatok kiszűrése, továbbá a Kifizető Ügynökség gyakorlatlansága is egyedi projektek kezelésében, Ugyanakkor a potenciális pályázatok beruházási elemeinek megvalósítási szakaszában jelentősen hasonlítanak a horizontális intézkedésekben előforduló feladatokhoz.

A magyar vidékfejlesztési rendszerben még kevés a gyakorlat a közös projektek végrehajtásában (pl. konzorciumi megállapodás). Ugyanakkor az elmúlt 15 évből az EU-s társfinanszírozású egyéb (ERFA, ESZA, KA) programok jelentős gyakorlattal és tapasztalattal rendelkeznek ezen a területen, amely az egységes fejlesztéspolitikai koordináció útján megoszthatóvá, hasznosíthatóvá vált.

8.2.16.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A megfelelő szakmai struktúrák kialakítása az IH és a Kifizető Ügynökség, együttműködésével, a Földművelésügyi Minisztérium és intézményei (16.1, 16.3, 16.5), a Belügyminisztérium (16.5), valamint az Emberi Erőforrások Minisztériuma (16.9) bevonásával történik.

Az együttműködésre alapozott projekteket - az allokált forrás függvényében - valójában pilote jelleggel tervezzük elindítani, amely önmagában kockázatcsökkentő tényező. Így a projektek kis száma lehetővé teszi a körültekintő felkészülést mind az IH mind a pályázók, mind a kifizető ügynökség számára. Az IH az MNVH keretén belül tervező támogató szolgáltatás (support unit) működtetését a két leginkább összetett

alintézkedés, a 16.1 (EIP) és a 16.4 (REL) részére. Ezen támogató egységek feladata lesz a felkészítő és tájékoztató munkák ellátása, valamint a konstrukciók folyamatos monitoringja, kapcsolattartás a kifizető ügynökséggel, stb.

Jelentős eszköz a tényleges költségek ésszerűsítése, melyek:

- a szerződésekben foglalt várható eredmények biztosítása releváns teljesítmény értékelések által;
- szükség szerint vizsgálatok, belső auditok használata;
- megfeleléssel, csalással, elfogultsággal kapcsolatos képzések az ügyintézők részére;
- a végrehajtásért felelős munkatársaknak pályázatkezelési és szerződésmódosítást követő megvalósítással és ellenőrzéssel kapcsolatos útmutatás.

8.2.16.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az intézkedés és műveletei a megfelelő szakmai együttműködésre alapozott és annak megfelelően kialakítandó elszámolási rendszer szerint hatékonyan és biztonságosan működtethető.

A kockázatmérséklő intézkedéseket követően a kockázat közepes. Új intézkedés lévén preventív jellegű intézkedések szükségesek. melynek elemei:

- ügyintézők részére képzések (CPA1);
- kedvezményezettek részére tájékoztatás, képzés és tanácsadás biztosítása (CPA2);
- ismeretterjesztő kampányok és útmutató dokumentumok biztosítása (CPA3);
- IT eszközök fejlesztése (CPA5);
- szerződésmódosítások (CPA6);
- belső ellenőrzés és koordinációs folyamatok javítása (CPA7).

8.2.16.3.2.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Nem releváns

8.2.16.3.2.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A kísérleti projektek, klaszterek, hálózatok, rövid ellátási láncok és helyi piacok jellemzőinek bemutatása.

Lásd az intézkedés általános leírásánál.

8.2.16.3.3. 16.5.1. A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései

Alintézkedés:

- 16.5. - az éghajlatváltozás mérséklése vagy az ahhoz való alkalmazkodás céljából végrehajtott közös fellépésekhez, illetve a környezetvédelmi projektekre és alkalmazásban lévő környezetvédelmi gyakorlatokra irányuló közös megközelítésekhez nyújtott támogatás

8.2.16.3.3.1. A művelettípus leírása

A tájgazdálkodás egyik legfőbb jellemzője, hogy az csak több gazdálkodó és érintett közös összefogásával valósítható csak meg, mivel egy kistáji rendszer több mezőgazdasági termelő tulajdonában áll, ugyanakkor a táji rendszerek helyreállítása egyidejű, összehangolt, közös cselekvést igényel.

A művelet célja több gazdálkodó összehangolt cselekvésén alapuló, tájgazdálkodási célú komplex, térségi szintű mintaprojektek megvalósítása.

A tájgazdálkodás olyan több termelő által megvalósuló összehangolt cselekvést jelent, amelynek eredményeképpen egy adott kistájban:

1. a vízrendszerek vízvisszatartást célzó rehabilitációjával javul a kistáji vízháztartás egyensúlya, kistáji vízháztartás egyensúlya,
2. táj természeteshoz közelítő térstruktúrájának, egyben az ökológiai hálózat térbeli elemeinek visszaállítása
3. az élőhelyek fragmentálódásának megállítása, növekszik a biodiverzitás (élőhelyek rehabilitációja, létrehozása és fejlesztése),
4. csökken a talajok leromlása,
5. javul a felszíni és felszín alatti vizek minősége, a megújuló energiák használata révén javul természeti erőforrásokkal való gazdálkodás fenntarthatósága, segíti a szénmegkötés fokozását és az ÜHG kibocsátás csökkentését célzó törekvéseket,
6. amelyek összességében javítják a vidék klímaváltozás hatásaihoz történő rugalmas alkalmazkodóképességét (climate resilience).

Tájgazdálkodási célterületek:

a. Jogszabályok által jelenleg lehatárolt tájgazdálkodási mintaterületek:

- Vásárhelyi Terv továbbfejlesztése c. program által lehatárolt árvízi tározókhoz kapcsolódó tájgazdálkodási területek
- Ós-Dráva Program célterületei,
- Duna–Tisza-közi homokhátság vízhiányos ökológiai állapotának javítását szolgáló célterületek

b. Egyéb, előkészítése alatt álló tájgazdálkodási területek.

A közös cselekvési lehetőségek feltárására és az együttműködési formák és lehetőségek vizsgálatára mintaprojektek indítása szükséges jelen intézkedés keretében. A tájgazdálkodási célterületek lehetőséget biztosítanak továbbá az ún. „zöld pont” típusú agrár-környezetvédelmi kifizetési rendszer bevezethetőségének tesztelésére, amelyek a következő EU támogatási időszak agrár-környezetvédelmi kifizetéseinek alapjául szolgálhatnak.

8.2.16.3.3.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás támogatás global grant formájában.

8.2.16.3.3.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

Már előkészítés alatt álló tájgazdálkodási projektekre vonatkozó jogszabályok, amelyekben konkrét lehatárolt mintaterületek és cselekvési tervek (gazdálkodói programok) kerültek kijelölésre, amelyek meghatározzák a szükséges vízvédelmi beruházásokat és a szükséges agrár-környezetvédelmi intézkedéseket:

- 2004. évi LXVII. törvény a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program (a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése) közérdekűségéről és megvalósításáról;
- 1242/2012. (VII. 17.) Korm. határozat az Ős-Dráva Programról;
- Vízkészlet-gazdálkodási projekt előkészítése a Duna–Tisza-közi homokhátság vízhiányos ökológiai állapotának javítására (1511/2012. (XI. 16.) Korm. határozat a Környezet és Energia Operatív Program 2011–2013. közötti időszakra szóló akcióterv 7.9.0. számú konstrukciója keretében megvalósítandó egyes projektek támogatásáról).

8.2.16.3.3.4. Kedvezményezettek

Erdőgazdálkodók vagy mezőgazdasági termelők egy csoportja.

8.2.16.3.3.5. Támogatható költségek

Az EMVA rendelet 35. cikk (5) bek. a), b), c) és d) pontja szerinti költségek

A kettős finanszírozás elkerülése érdekében azok a kedvezményezettek, akiknek az M4-es intézkedés 4.1.4-es és 4.4.2-es műveletében meghatározott tevékenységei támogatásban részesülnek, ugyanazon tevékenységért nyújtott támogatásra jelen művelet keretében nem jogosultak.

8.2.16.3.3.6. A támogathatóság feltételei

Az együttműködés akkor támogatható, ha annak az intézkedés célját szolgáló konkrét outputja/eredménye keletkezik, a korábbtól eltérő gyakorlatok, folyamatok, termékek, szolgáltatások jönnek létre.

Tanulmányok, tervek készítése önmagában nem, csak az együttműködés konkrét megvalósításával együtt támogatható.

A várt eredményeket az együttműködés fejlesztési tervében egyértelműen definiálni szükséges.

Az együttműködés alapfeltétele legalább öt önálló tag részvétele (kapcsolt vállalkozások kizárva).

Csak olyan együttműködések jogosultak, amelyek általuk eddig nem végzett, új projektet kezdenek.

Amennyiben ezen mintaprojektek keretében komplex nem termelő beruházások és agrár-környezetvédelmi kifizetések is megvalósulnak, ezen területeken gazdálkodók a többi intézkedésből nem kaphatnak

támogatást.

Ebből az intézkedésből öntözésfejlesztés, melioráció nem támogatható.

Lehatárolás:

Egyes tájgazdálkodási projektek támogatásban részesültek (KEOP és ROP-ok) vagy részesülnek (KEHOP és TOP) ERFA forrásokból (alapvetően állami tulajdonú vizek, vízi létesítmények fejlesztése). Jelen projekt keretében ezen állami létesítményekhez kapcsolódó olyan mezőgazdasági üzemben belüli és közösségi, kollektív fejlesztések támogathatók, amelyek ERFA forrásból nem voltak támogathatók.

8.2.16.3.3.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- Környezeti hatás.
- A projekt megalapozottsága, komplexitása, megvalósíthatósága, az eredmények fenntarthatósága.
- Fejlesztendő eljárásban megvalósuló fejlesztések.
- Foglalkoztatási hatás.
- A pályázó szakmai alkalmassága.
- Költségvetés realitása, költséghatékonyság.

8.2.16.3.3.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Az együttműködés szervezése, működtetés finanszírozása global grant formájában maximum 3 évig.

Együttműködésen belüli egyedi projektek (tevékenységek) finanszírozása a felmerült költségek alapján.

A támogatás részletei mellékletben.

	Maximális támogatási intenzitás	Maximális támogatás
Az együttműködés szervezése, működtetése 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: a), b) c) pontban foglalt költségek	90 %	25 000 euró
Az együttműködés keretében megvalósuló egyedi fejlesztések /projekt 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: d) pontban foglalt költségek	a 1305/2013/EU rendelet II. melléklete szerinti támogatási intenzitás	80 000 euró

Támogatási intenzitások

8.2.16.3.3.9. Az intézkedések és/vagy a művelettipusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.16.3.3.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A 2007 – 2013-as időszak tapasztalatai alapján a legfontosabb végrehajtási kockázatok:

- költséghatékonyság alacsony szintje és rugalmatlansága,
- jelentős arányú visszamondás, meghiúsulás,
- vállalások hiányos teljesítése.

8.2.16.3.3.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A pályázók által megcélozható, reálisan megítélhető és vállalható beruházási nagyságrendek keretek között tartása érdekében a támogatási intenzitások, valamint a maximális támogatási összegek a potenciális kedvezményezett kör FADN adatokra alapozott pénzügyi mutatói alapján kerültek kiszámításra. A kialakított sávozás önmagában csökkenti a túltervezett beruházások és az ebből fakadó meg nem valósuló beruházások számát.
- A kamattámogatás bevezetése lehetővé teszi a banki finanszírozás árának csökkentését, mely jelentősen javíthatja az önerő biztosításának a kockázatát.

8.2.16.3.3.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az előző időszak tapasztalataira építve a kockázatok csökkentését célzó korlátozások bevezetésével, valamint a rendszeres szakmai továbbképzés és visszacsatolás eredményeképpen a műveletek jelentősen jobb határfokkal valósíthatók meg.

8.2.16.3.3.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Lásd az intézkedés általános leírásánál

8.2.16.3.3.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A kísérleti projektek, klaszterek, hálózatok, rövid ellátási láncok és helyi piacok jellemzőinek bemutatása.

Lásd az intézkedés általános leírásánál

8.2.16.3.4. 16.9.1. Szolidáris gazdálkodás és közösség által támogatott mezőgazdaság

Alintézkedés:

- 16.9. - támogatás a mezőgazdasági termelői tevékenységek diverzifikálásához, méghozzá az egészségügyi ellátással, a szociális integrációval, a közösség által támogatott mezőgazdasággal és a környezeti és élelmiszerügyi oktatással kapcsolatos tevékenységekre bontás formájában.

8.2.16.3.4.1. A művelet típus leírása

Az ezen alintézkedés keretében működési alapon szerveződő fejlesztések célja a 1305/2013/EU rendelet 35.

Cikk (2) bek. k) pontja szerinti a mezőgazdasági termelői tevékenységek diverzifikálása, méghozzá az egészségügyi ellátással, a szociális integrációval, a közösség által támogatott mezőgazdasággal és a környezeti és élelmiszerügyi oktatással kapcsolatos tevékenységekre bontás formájában.

Az együttműködés alapja mezőgazdasági tevékenység, ezért legalább egy mezőgazdasági termelő vagy termelők csoportja a tagja. A már működő mezőgazdasági tevékenységre épülnek az együttműködés segítségével szervezett, főként a helyi társadalom hátrányos helyzetű tagjai számára (bevonandó célcsoport) hasznos, a bevonásukon alapuló szolgáltatások: segítő - szociális, egészségügyi - rehabilitációs, szemléletformáló, környezeti és élelmiszerügyi oktatás), amelyeket a gazdálkodó a projekt keretében alkalmazható kiegészítő jövedelem fejében nyújt.

Az együttműködés résztvevői: a gazdálkodó és az a célcsoport (vagy annak szervezetei), amelyre a szolgáltatások irányulnak, valamint a célcsoport speciális szükségleteit szolgáló szakemberek (intézményei). A közösség által támogatott mezőgazdaság keretében a hátrányos helyzetű csoportok integrációján túli cél az ilyen módon előállított termékek és a fogyasztók önszerveződő csoportosulásának szervezése, a fogyasztók és termelők közötti együttműködések kialakítása által az együttműködés fenntarthatóságának előmozdítása is.

Tekintettel arra, hogy Magyarországon ez a fajta együttműködés még nem elterjedt, így - eltérően a többi alintézkedéstől – jelen esetben már legalább egy gazdálkodó és legalább egy, az adott integrálandó célcsoportot bevonó szakmai vagy társadalmi szervezet együttműködésével megvalósuló project is támogatható.

Az együttműködések működtetése támogatásának időtartama 3 év.

A kiválasztás egy lépcsőben történik, amely értékeli az együttműködés indokoltságát és megalapozottságát, valamint a projekttervet értékeli a kiválasztási kritériumokra vonatkozó szempontok alapján.

A csoport összetétele: legalább 2 tagból áll, amelyből legalább egy tag mezőgazdasági mikroállalkozás vagy gazdálkodó magánszemély, és legalább egy másik tag a bevonandó célcsoport speciális szükségleteit szolgáló szakemberek (intézményei). Kapcsolt vállalkozás esetén az összes érintett tag kizárása). A csoport tevékenységével kapcsolatosan folyamatosan biztosítani kell a lehető legszélesebb nyilvánosságot annak érdekében, hogy a bevont célcsoport társadalmi integrációja ez által is erősödjön.

Projektterv: a tervezett projektet és annak megvalósulását befolyásoló összes tényezőt komplex módon bemutató dokumentum. Tartalmazza: a projekt aktualitása, helyzetelemzése (a projekt megnevezése, célja, a megoldandó probléma vagy lehetőség bemutatása, a projekt kezdete, vége, a projekt eredménye), a projektet megvalósító csoport tagjainak és szerepüknek a bemutatása a közösen elérendő cél megvalósításához szükséges tevékenységeknek, azok időbeli ütemezésének, kockázatainak, költségeinek és olyan mérföldköveinek, eredményeinek bemutatása, melyek a projekt egy-egy szakaszának végén megjelennek. Elvárások:

- Az együttműködés akkor támogatható, ha annak az intézkedés célját szolgáló eredménye keletkezik. A várt eredményeknek az együttműködés fejlesztési tervében egyértelműen meghatározottnak és a bevonandó célcsoport szükségletéhez illeszkedően szakmailag alátámasztottnak kell lenniük.
- Tanulmányok, tervek készítése önmagában nem támogatható, csak az együttműködés működtetésével és tartalmával, a várt outputokkal, a születő új, a közös célt szolgáló megoldásokkal kapcsolatban álló, szükséges projekt-elemként.

Az együttműködés keretében létrehozott eredmények tagok általi közös használatának biztosítása kötelező.

8.2.16.3.4.2. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható global grant formában a támogatástartalom összeszámitási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok tetszőleges kombinációjában (intézkedés jellegétől függően):

- vissza nem térítendő támogatás,

Előleg igénybevétele a beruházási költségek esetében lehetséges.

8.2.16.3.4.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

2006. évi X. törvény a szövetkezetekről;

2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról;

2007. évi CXXVII. Törvény az általános forgalmi adóról (VI. fejezet, 85.§ az együttműködő közösségekről);

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.

8.2.16.3.4.4. Kedvezményezettek

A 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: a), b) c) és e) pontban foglalt költségek tekintetében: “közösség által támogatott mezőgazdaság” együttműködő csoportja:

- Amennyiben a csoport önálló jogalanyisággal rendelkező szervezetet alakít, a kedvezményezett ez a szervezet.
- Amennyiben a tagok nem hoznak létre önálló szervezete (konzorcium), ez esetben a kedvezményezett a konzorciumot vezető szervezet.

A 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: a), b) c) és e) pontban foglalt költségek tekintetében : a csoport mikrovállalkozás vagy gazdálkodó magánszemély tagja.

8.2.16.3.4.5. Támogatható költségek

A jelen alintézkedésben a global grant módszert alkalmazunk, vagyis a projekt közvetlen és közvetett költségei is jelen alintézkedés keretében kerülnek finanszírozásra.

Az EMVA rendelet, 35. cikk Együttműködések (5) pont alapján:

A csoport (önálló jogi személy vagy a konzorciumot vezető jogalany) jogosult a projekttervben jóváhagyott, a 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: a), b) c) és e) pontban foglalt költségek támogatására.

Továbbá szintén a jelen alintézkedés keretében a Csoport gazdálkodó magánszemély vagy mikrovállalkozás tagja(i) a 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés d) pont szerinti, a projekttervben jóváhagyott célok végrehajtásához kapcsolódó egyedi projektek közvetlen költségeinek támogatására (az EMVA rendelet 45. cikk (2) bek. szerinti költségek);

Az oktatási költségek közül - az EMVA rendelet 35. cikk (2) k) pontjának megfelelően - kizárólag a környezetvédelemmel és élelmiszerüggyel kapcsolatos oktatás költségei számolhatók el.

Előleg igénybevétele a beruházási költségek esetében lehetséges.

Az egyedi azonosítóval rendelkező használt tárgyi eszközök és a saját teljesítés elszámolható.

8.2.16.3.4.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági feltételek (eligibility criteria):

- « közösség által támogatott mezőgazdaság » együttműködő csoport fogalmának (összetétel) való megfelelés (legalább 2 tagból álló csoport),
- projektterv benyújtása,
- újonnan létrejött csoport, ill. létező csoport esetén új – még nem megkezdett – projekt.

Kötelezettségvállalás (commitments):

- a célcsoport tagjainak aktív bevonása (például munkavégzésen keresztül történő oktató tevékenységek),
- átláthatóság, a tevékenységek és az eredmények széleskörű nyilvánosságra hozatalának biztosítása,
- az együttműködés keretében létrehozott eredmények tagok általi közös használatának biztosítása. Kivételt képez ez alól az együttműködés tagjainak az önálló fejlesztései, amelyeknek ugyanakkor az együttműködést célját kell szolgálniuk.

8.2.16.3.4.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- A pályázatban és a fejlesztési tervben megfogalmazottak szakmai megalapozottsága, az együttműködés megvalósíthatósága, az eredmények fenntarthatósága.
- A gazdálkodó(k) és a bevonandó célcsoport(ok) speciális szükségleteit szolgáló szakemberek (intézményei) szakmai alkalmassága.
- Az együttműködésben aktív szerepet vállaló mikrovállalkozások vagy gazdálkodó magánszemély tagok minimálisnál magasabb száma, aránya.
- Költségvetés realitása, költséghatékonyasága.
- Fejlesztendő járásokban és településeken, tanyás településeken és kistelepülési térségekben megvalósuló fejlesztések.
- Pozitív foglalkoztatási hatás.
- Innovativitás.

8.2.16.3.4.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Az együttműködés szervezése, a működtetés finanszírozása egyösszegű átalány formájában, maximum 3 évig.

A képzés, tanulmány/felmérés és promóció finanszírozása egységköltség alapú átalány formájában.

Egyedi projektek beruházási elemeinek finanszírozása a felmerült költségek alapján - de minimis támogatásként.

Az egy évre igényelhető támogatás nem haladhatja meg a teljes összeg 75%-át.

A támogatás részletei mellékletben

Költségtípus	Maximális támogatási intenzitás	Maximális támogatás
Az együttműködés szervezése, működtetése 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: a), b) c) és e) pontban foglalt költségek	90%	25 000 euró
Az együttműködés keretében megvalósuló egyedi projekt 1305/2013/EU rendelet 35. cikk (5) bekezdés: d) pontban foglalt költségek.	a 1305/2013/EU rendelet II. melléklete szerinti támogatási intenzitás	80 000 euró

Szolidáris gazdálkodás támogatási adatok

8.2.16.3.4.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.16.3.4.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Az intézkedések együttműködési eleme új a magyarországi agrár- és vidékfejlesztésben, amelynek megvalósítása speciális felkészítést, különös körülményt igényel. Kockázatot jelent a megfelelő potenciális pályázói kör motiválása, valamint a nem adekvát pályázatok kiszűrése, továbbá a Kifizető Ügynökség gyakorlatlansága is egyedi projektek kezelésében, Ugyanakkor a potenciális pályázatok beruházási elemeinek megvalósítási szakaszában jelentősen hasonlítanak a horizontális intézkedésekben előforduló feladatokhoz.

A magyar vidékfejlesztési rendszerben még kevés a gyakorlat a közös projektek végrehajtásában (pl. konzorciumi megállapodás). Ugyanakkor az elmúlt 15 évből az EU-s társfinanszírozású egyéb (ERFA, ESZA, KA) programok jelentős gyakorlattal és tapasztalattal rendelkeznek ezen a területen, amely az egységes fejlesztéspolitikai koordináció útján megoszthatóvá, hasznosíthatóvá vált.

8.2.16.3.4.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A megfelelő szakmai struktúrák kialakítása az IH és a Kifizető Ügynökség, együttműködésével, a Földművelésügyi Minisztérium és intézményei (16.1, 16.3, 16.5), a Belügyminisztérium (16.5), valamint az Emberi Erőforrások Minisztériuma (16.9) bevonásával történik.

Az együttműködésre alapozott projekteket - az allokált forrás függvényében - valójában pilote jelleggel

tervezzük elindítani, amely önmagában kockázatsökkentő tényező. Így a projektek kis száma lehetővé teszi a körültekintő felkészülést mind az IH mind a pályázók, mind a kifizető ügynökség számára. Az IH az MNVH keretén belül tervezi támogató szolgáltatás (support unit) működtetését a két leginkább összetett alintézkedés, a 16.1 (EIP) és a 16.4 (REL) részére. Ezen támogató egységek feladata lesz a felkészítő és tájékoztató munkák ellátása, valamint a konstrukciók folyamatos monitoringja, kapcsolattartás a kifizető ügynökséggel, stb.

Jelentős eszköz a tényleges költségek ésszerűsítése, melyek:

- a szerződésekben foglalt várható eredmények biztosítása releváns teljesítmény értékelések által
- szükség szerint vizsgálatok, belső auditok használata
- megfeleléssel, csalással, elfogultsággal kapcsolatos képzések az ügyintézők részére
- a végrehajtásért felelős munkatársaknak pályázatkezelési és szerződésmódosítást követő megvalósítással és ellenőrzéssel kapcsolatos útmutatás

8.2.16.3.4.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az intézkedés és műveletei a megfelelő szakmai együttműködésre alapozott és annak megfelelően kialakítandó elszámolási rendszer szerint hatékonyan és biztonságosan működtethető.

A kockázatmérséklő intézkedéseket követően a kockázat közepes. Új intézkedés lévén preventív jellegű intézkedések szükségesek. melynek elemei:

- ügyintézők részére képzések (CPA1);
- kedvezményezettek részére tájékoztatás, képzés és tanácsadás biztosítása (CPA2);
- ismeretterjesztő kampányok és útmutató dokumentumok biztosítása (CPA3);
- IT eszközök fejlesztése (CPA5);
- szerződésmódosítások (CPA6);
- belső ellenőrzés és koordinációs folyamatok javítása (CPA7).

8.2.16.3.4.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

nem releváns

8.2.16.3.4.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A kísérleti projektek, klaszterek, hálózatok, rövid ellátási láncok és helyi piacok jellemzőinek bemutatása.

Lásd az intézkedés általános leírásánál.

8.2.16.4. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.16.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Az intézkedések együttműködési eleme új a magyarországi agrár- és vidékfejlesztésben, amelynek megvalósítása speciális felkészítést, különös körütekintést igényel. Kockázatot jelent a megfelelő potenciális pályázói kör motiválása, valamint a nem adekvát pályázatok kiszűrése, továbbá a Kifizető Ügynökség gyakorlatlansága is egyedi projektek kezelésében, Ugyanakkor a potenciális pályázatok beruházási elemeinek megvalósítási szakaszában jelentősen hasonlítanak a horizontális intézkedésekben előforduló feladatokhoz.

A magyar vidékfejlesztési rendszerben még kevés a gyakorlat a közös projektek végrehajtásában (pl. konzorciumi megállapodás). Ugyanakkor az elmúlt 15 évből az EU-s társfinanszírozású egyéb (ERFA, ESZA, KA) programok jelentős gyakorlattal és tapasztalattal rendelkeznek ezen a területen, amely az egységes fejlesztéspolitikai koordináció útján megoszthatóvá, hasznosíthatóvá vált.

8.2.16.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A megfelelő szakmai struktúrák kialakítása az IH és a Kifizető Ügynökség, együttműködésével, a Földművelésügyi Minisztérium és intézményei (16.1, 16.3, 16.5), a Belügyminisztérium (16.5), valamint az Emberi Erőforrások Minisztériuma (16.9) bevonásával történik.

Az együttműködésre alapozott projekteket - az allokált forrás függvényében - valójában pilote jelleggel tervezzük elindítani, amely önmagában kockázatsökkentő tényező. Így a projektek kis száma lehetővé teszi a körültekintő felkészülést mind az IH mind a pályázók, mind a kifizető ügynökség számára. Az IH az MNVH keretén belül tervezi támogató szolgáltatás (support unit) működtetését a két leginkább összetett alintézkedés, a 16.1 (EIP) és a 16.4 (REL) részére. Ezen támogató egységek feladata lesz a felkészítő és tájékoztató munkák ellátása, valamint a konstrukciók folyamatos monitoringja, kapcsolattartás a kifizető ügynökséggel, stb.

8.2.16.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az intézkedés és műveletei a megfelelő szakmai együttműködésre alapozott és annak megfelelően kialakítandó elszámolási rendszer szerint hatékonyan és biztonságosan működtethető.

8.2.16.5. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

16.3. Kis gazdasági szereplők között létrehozott együttműködések, beleértve a turisztikai együttműködések, illetve a 16.9 Szolidáris gazdálkodás és közösség által támogatott mezőgazdaság alintézkedés: Az elszámolás egyszerűsítése céljából egységköltség (unit cost, CPR 67. § (1/b)), illetve egyösszegű átalány (lump sum, CPR 67. § (1/c)) alapú elszámolási mód alkalmazása javasolt a művelet egyes költségelemeire. A költségelemekhez rendelt egységköltségek, vagy egyösszegű átalány meghatározása az ÚMVP kérelmek adatai, illetve az ÚSZT hasonló konstrukcióinak számlatétel adatai alapján történik.

8.2.16.6. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

A kísérleti projektek, klaszterek, hálózatok, rövid ellátási láncok és helyi piacok jellemzőinek bemutatása.

Lásd az intézkedés általános leírásánál.

8.2.16.7. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

Nincs egyéb megjegyzés.

8.2.17. M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)

8.2.17.1. Jogalap

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [36. cikk, 37. cikk, 39. cikk]

8.2.17.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz:

E – 4, 7, 8

GY – 2, 3, 8, 10, 11, 14, 22, 37, 38, 40, 41, 42

L – 3, 16, 17, 18, 23

V – 2, 5, 7, 19

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését: 10

A mezőgazdasági termelés esetében a kockázati elemek száma és hatása várhatóan növekedni fog. Ennek oka többek között a klímaváltozás, az árupiaci helyzet megváltozása, valamint az árvolatilitás megnövekedése. A kockázatok növekedése miatt egyre fontosabbá válik a mezőgazdaság területén a kockázatkezelési eszközök minél szélesebb körű alkalmazása.

Magyarországon a mezőgazdasági kockázatkezelési rendszernek többéves hagyománya van, a kockázatkezelésben az állami szerepvállaláshoz a termelők hozzászoktak. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a termelői öngondoskodás állami ösztönzése szükséges, e nélkül a biztosítottság aránya érdemben nem növelhető vagy akár csökkenhet is.

Jelenleg a magyar mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer két pillérre épül:

I. pillér: notifikált állami támogatást tartalmazó agrárkár-enyhítési rendszer, mely a növénytermesztés legfontosabb természeti és időjárási kockázatait kezeli

II. pillér: a legfontosabb természeti és időjárási kockázatokra kötött mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás növénytermesztéssel foglalkozó termelők részére (2014-ig EMGA forrásból, 2015-ben a 702/2014/EU rendelet (mezőgazdasági csoportmentességi rendelet) alapján nyújtott támogatásként teljes

mértékben a központi költségvetésből finanszírozva)

A magyar mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer II. pillérét alkotó biztosítási díjtámogatás 2012-es bevezetése óta dinamikusan fejlődik, a támogatás fenntartása a jövőben is szükséges. Mivel ez a támogatás átkerült az EMGA jogcímekek közül az EMVA intézkedések közé, Magyarország a jövőben EMVA társfinanszírozással kívánja működtetni ezt a programot. Ez indokolja a mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás (17.1 intézkedés) bevezetését.

Ugyanakkor a jelenlegi mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer nem kezeli a mezőgazdasági termelők valamennyi kockázatát, mint pl. az ár-, árfolyam-, költségkockázatokat, melyek a kertészetet és az állattenyésztést egyaránt jelentősen érintik. Az elmúlt időszakban többször előfordultak olyan események, melyek a kertészeti ágazatban működő termelők jövedelemhelyzetét kedvezőtlenül befolyásolták (E.coli-fertőzés, orosz embargó). Az állattenyésztők részére jelenleg nem áll rendelkezésre kockázatkezelési eszköz. Ezen indokok alapján szükséges a mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer kiterjesztése az eddig nem kezelt kockázatok kezelésére, amire megoldást nyújt a jövedelemstabilizáló eszköz (17.3. intézkedés) bevezetése, amit kifejezetten a kertészeti és az állattenyésztési tevékenységet végző termelők számára alakítunk ki.

Hozzájárulás a fókuszterületekhez:

3/B A mezőgazdasági üzemekben megvalósuló kockázatkezelés és -megelőzés támogatása

A mezőgazdaság a klímaváltozás következményeinek, így a kedvezőtlen éghajlati jelenségeknek jelentősen kitett ágazat. A kiegyensúlyozott terméseredmények és jövedelemtermelő képesség elérése érdekében szükséges a kockázatkezelési alintézkedések támogatása.

Hozzájárulás az átfogó célkitűzésekhez:

Innováció: A jövedelemstabilizáló eszköz bevezetése már önmagában innovatívnak számít, eddig Magyarországon nem használt eszköz, lehetőséget teremt a mezőgazdasági termelők számára kiszámíthatóbb jövedelemtermelés biztosítására.

Klíma: A kockázatkezelés jelentőségének erősödése többek között a klímaváltozás következményeinek az eredménye, így a kedvezőtlen éghajlati jelenségek miatt kialakult hozamingadozások, valamint jövedelemkiesés pótlására alkalmas eszközök önmagukban hozzájárulnak a klímaváltozáshoz történő adaptációhoz.

8.2.17.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelet típusok szerinti bontásban. Az egyes művelet típusok esetében a támogatható költségek, a támogathatósági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.17.3.1. 17.1.1. Mezőgazdasági biztosítások díjához nyújtott támogatás

Alintézkedés:

- 17.1. - Termény-, állat- és növénybiztosítási díj

8.2.17.3.1.1. A művelettípus leírása

Olyan mezőgazdasági biztosítások díjához nyújtott támogatás, amelyek a mezőgazdasági termelők azon veszteségeire nyújtanak fedezetet, amelyeket üzemi szinten a növénykultúrában 30%-ot meghaladó mértékű hozamcsökkenést eredményező kedvezőtlen éghajlati jelenség(ek) okoz(nak), ahol

üzemi szint: a tárgyévi egységes kérelemben feltüntetett összes használatban lévő termőföld figyelembevételével megállapított üzemméret.

kedvezőtlen éghajlati jelenségek: a jégeső, aszály, mezőgazdasági árvíz, téli fagy, tavaszi fagy, őszi fagy, felhőszakadás, vihar, tűz

Az intézkedés keretében az alábbi mezőgazdasági biztosításokhoz lehet díjtámogatást igénybe venni:

„A” típusú mezőgazdasági biztosítás: a biztosítás keretében valamennyi felsorolt kedvezőtlen éghajlati jelenség által okozott kárra együttesen kötelező a biztosítás megkötése.

„B” típusú mezőgazdasági biztosítás: a biztosítás keretében a fent felsorolt kedvezőtlen éghajlati jelenségek által okozott károkból egy vagy több kárra választhatóan köthető.

„C” típusú mezőgazdasági biztosítás: a biztosítás keretében a fent felsorolt kedvezőtlen éghajlati jelenségek által okozott károkból egy vagy több kárra választhatóan köthető.

Az egyes biztosítási típusok különböző növénykultúrákra köthetők meg, melyek listáját a felhívás, vagy jogszabály tartalmazza majd.

8.2.17.3.1.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás.

8.2.17.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

A biztosításba bevonható kedvezőtlen éghajlati jelenségeket (a tűzkár kivételével) a 2011. évi CLXVIII. törvény definiálja.

A kedvezőtlen éghajlati jelenségek által okozott hozamcsökkenés számítási módszertana megegyezik a mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer I. pillérében alkalmazott számítási módszerrel, ezáltal kapcsolódik a 2011. évi CLXVIII. tv-hez és a 27/2014 (XI.25.) FM rendelethez, vagy az ezeket felváltó hazai jogszabályokhoz.

8.2.17.3.1.4. Kedvezményezettek

- Aktív mezőgazdasági termelő.
- Mezőgazdasági termelők csoportja.

8.2.17.3.1.5. Támogatható költségek

A biztosítási díj. A biztosítási szolgáltatás nyújtása mentes az általános forgalmi adó alól.

Amennyiben a szerződés tartalmaz kármentességi kedvezményt, akkor a kármentességi kedvezménnyel csökkentett (nettó) biztosítási díj.

8.2.17.3.1.6. A támogathatóság feltételei

1. A megkötött biztosítási szerződés adatainak benyújtása és az adatok biztosító általi igazolása
2. A biztosítási szerződés tartalmi megfelelése az uniós és a hazai szabályoknak
3. Az éves biztosítási díj befizetése és a biztosító társaság igazolása a biztosítási díj befizetéséről

8.2.17.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

Nincs kiválasztási kritérium. Az Európai Parlament és Tanács 1305/2013/EU rendeletének 49. cikke alapján ehhez az intézkedéshez nem közelező kiválasztási kritériumot meghatározni.

8.2.17.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Az elszámolható költségek 65%-a.

Amennyiben a támogatási igény meghaladja a rendelkezésre álló forrásokat, a támogatás arányosan csökkentésre kerül azzal, hogy a rendelkezésre álló források függvényében a támogatás csökkentése az alábbi sorrendben történik:

1. "C" típusú mezőgazdasági biztosítási szerződések támogatásának csökkentése az elszámolható költségek 40%-áig,
2. "B" típusú mezőgazdasági biztosítási szerződések támogatásának csökkentése az elszámolható költségek 40%-áig,
3. "A" típusú mezőgazdasági biztosítási szerződések támogatásának csökkentése az elszámolható költségek 55%-áig,
4. Mindhárom biztosítási szerződés 1-3. pont szerint csökkentett támogatási intenzitásának további csökkentése, egymáshoz képest azonos mértékben, az „A” típusú mezőgazdasági biztosítási szerződések esetében az elszámolható költségek 41,25%-áig, a „B” és „C” típusú mezőgazdasági biztosítási szerződések esetében az elszámolható költségek 30%-ig.

8.2.17.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelettípusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.17.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A költségek ésszerűsége;
- Megfelelő ellenőrzési és irányítási rendszerek;
- IT rendszerek.

8.2.17.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- Az intézkedés végrehajtását 2012-től az MVH végzi, számottevő tapasztalattal rendelkezik.
- A termelők adatainak túlnyomó része állami adatbázisokból származik, jelentős részét a biztosítók is igazolják. Az ellenőrzések visszamenőleg is lefolytathatók.
- Az intézkedés bevezetését megelőzően megtörténik a megvalósításban részt vevő partnerek és állami alkalmazottak számára megfelelő képzés és felkészítés, valamint a megfelelő informatikai rendszerek fejlesztése és alkalmazása. (CPA1, CPA5)

8.2.17.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.17.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

A támogatásra jogosult termelők által befizetett biztosítási díj alapján meghatározzák a maximális támogatás (megfizetett biztosítási díj 65%-a) összegét. Amennyiben a maximális támogatás országosan összesített összege meghaladja a rendelkezésre álló forrásokat, a támogatás csökkentésre kerül az 8.2.17.3.1.8. pont szerint.

A támogatás intenzitása a ténylegesen kifizetett támogatás, valamint a termelő által megfizetett és a biztosító által igazolt biztosítási díj hányadosa.

8.2.17.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A túlzott mértékű kártalanítás elkerülésére szolgáló mechanizmusok bemutatása

Kizárólag a biztosító által igazolt, ténylegesen befizetett biztosítási díj részesülhet támogatásban, ami kizárja a túlkompenzálás lehetőségét.

A biztosított terület adatait az MVH összeveti a termelő egységes kérelmében megadott területadatokkal, ami kizárja, hogy a tényleges területénél nagyobb területre vonatkozzon a biztosítási szerződés és a biztosítási díj.

A 2011. évi CLXVIII. törvény alapján a mezőgazdasági kockázatkezelési rendszerben résztvevő termelők minden évben az egységes kérelemben nyilatkoznak az előző évben megtermelt termés mennyiségéről növénykultúránként. Ezen adatokat tartalmazza egy adatbázis, ami a referenciahozam meghatározása illetve ellenőrzése során felhasználásra kerül.

A biztosítási szerződésben szereplő biztosított hozamot (a termelő átlagos éves termését) szerződéskötéskor a biztosító is ellenőrzi.

[Termény-, állat- és növénybiztosítás] A támogatásra jogosult biztosítási szerződésekre vonatkozó feltételek leírása; ez legalább a következő elemeket tartalmazza: a) a konkrét kockázatok, amelyekre biztosítást kötöttek b) a fedezett konkrét gazdasági veszteségek

A szerződésnek tartalmaznia kell azt a kitételeket, hogy

- a biztosító csak abban az esetben fizet kártérítést, ha a kedvezőtlen éghajlati jelenség a növénykultúrában üzemi szinten 30%-ot meghaladó mértékű hozamcsökkenést okoz.
- a biztosító csak abban az esetben fizet kártérítést, ha a kedvezőtlen éghajlati jelenség bekövetkezését az illetékes nemzeti hatóság elismeri.
- a szerződésben rögzített biztosítási esemény bekövetkezését és az érintett növénykultúra károsodását a biztosító káraktával igazolja.
- a szerződés alapján kifizetett biztosítói kártérítés összege nem haladhatja meg a kedvezőtlen éghajlati jelenségek által okozott veszteségeket.

A szerződés nem tartalmazhat olyan kitételeket, melyek a kártérítés nyújtásához valamilyen jövőbeli termelési tevékenység elvégzését vagy sajátos termelési módszereket vagy mennyiségeket köt ki feltételként.

[Termény-, állat- és növénybiztosítás] A mezőgazdasági termelő átlagos éves termése elpusztított arányának kiszámításához alkalmazott szabályok

A kedvezőtlen éghajlati jelenségek által okozott veszteség számítási módszertanát a 2011. évi CLXVIII. tv. definiálja, ami a következő:

A termelő szokásos átlagos éves termelése a referenciahozam, ahol

referenciahozam: a termelő által a referencia-időszakban elért hozamok számtani átlaga. Amennyiben a termelő az adott növénykultúrára valamelyik évben nem rendelkezik saját hozamadattal, akkor abban az évben a saját hozamadat helyett a megyei – vagy annak hiányában – az országos átlaghozamot kell figyelembe venni a referenciahozam kiszámításánál.

referencia-időszak: a tárgyévet megelőző öt éves időszakból a legmagasabb és a legalacsonyabb hozammal rendelkező kettő év elhagyásával képzett három év.

átlaghozam: a termelő saját hozamadata hiányában alkalmazott, az agrárpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium internetes honlapján közzétett közleményben, adott növénykultúrára és adott évre vonatkozóan meghatározott megyei – ennek hiányában országos – átlagos hozamadat.

A termelő káresemény következtében elpusztult termése a hozamcsökkenés, ahol

hozamcsökkenés: a referenciahozam és a tárgyévi hozam különbsége.

A hozamcsökkenés és a kedvezőtlen éghajlati jelenség fennállása között ok-okozati összefüggés áll fenn, amit a biztosító helyszíni szemle, valamint különböző mutatók alkalmazásával igazolhat.

A termelő szokásos átlagos éves termeléséhez képest az elpusztult termés arányának meghatározása: a hozamcsökkenés és a referenciahozam hányadosa (hozamcsökkenés/referenciahozam).

[Kedvezőtlen éghajlati jelenségek, állat- és növénybetegségek, kártevőfertőzések, valamint környezeti események esetére létrehozott kölcsönös kockázatkezelési alapok] A kölcsönös kockázatkezelési alapok finanszírozásának, létrehozásának és irányításának alapelvei; ezek különösen a következőket foglalják magukban: (lásd a 808/2014/EU végrehajtási rendelet 1. mellékletében szereplő felsorolást)

Nem releváns.

[Kedvezőtlen éghajlati jelenségek, állat- és növénybetegségek, kártevőfertőzések, valamint környezeti események esetére létrehozott kölcsönös kockázatkezelési alapok] Amennyiben a kölcsönös kockázatkezelési alapokból kifizetendő pénzügyi ellentételezés kereskedelmi hitelből valósul meg, a kereskedelmi hitel minimális és maximális futamideje

Nem releváns.

[Jövedelemstabilizáló eszköz] A mezőgazdasági termelőknek nyújtott kompenzációs kifizetéseket szolgáló kölcsönös kockázatkezelési alapok finanszírozásának, létrehozásának és irányításának alapelvei; ezek különösen a következőket foglalják magukban: (lásd a 808/2014/EU végrehajtási rendelet 1. mellékletében szereplő felsorolást)

Lásd az intézkedés általános leírásánál.

[Jövedelemstabilizáló eszköz] Amennyiben a kölcsönös kockázatkezelési alapokból kifizetendő pénzügyi ellentételezés kereskedelmi hitelből valósul meg, a kereskedelmi hitel minimális és maximális futamideje.

Lásd az intézkedés általános leírásánál.

8.2.17.3.2. 17.3.1. Jövedelemstabilizáló eszköz

Alintézkedés:

- 17.3. - Jövedelemstabilizáló eszköz

8.2.17.3.2.1. A művelettípus leírása

A jövedelemstabilizáló eszköz pénzügyi hozzájárulás olyan kockázatkezelési alap (a továbbiakban: Jövedelemstabilizációs Alap) részére, mely jövedelemstabilizáló kompenzációt nyújt azoknak a mezőgazdasági termelőknek, akiknek a jövedelme a tárgyévben a referencijövedelmükhöz képest több mint 30%-kal visszaesett.

A referencijövedelem a megelőző három év jövedelmének átlaga vagy a megelőző öt éves időszakból a legmagasabb és a legalacsonyabb érték kizárásával képzett három év jövedelmének átlaga.

A Jövedelemstabilizációs Alap által fizetett jövedelemstabilizáló kompenzáció legfeljebb a jövedelemcsökkenés 69,9%-a abban az évben, amelyben a termelő a támogatásra jogosultságot szerez.

Az intézkedés végrehajtása érdekében egy állami alap jön létre, melyhez mezőgazdasági termelők önkéntesen csatlakozhatnak.

8.2.17.3.2.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás.

8.2.17.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

A Jövedelemstabilizációs Alap működéséhez nem kapcsolódik más jogszabály.

Kapcsolódó jogszabályok a mezőgazdasági termelő részére fizetendő jövedelemstabilizáló kompenzáció meghatározásakor merülhetnek fel. A mezőgazdasági termelő jövedelmébe beleszámítanak ugyanis a támogatások, köztük a jelenleg alkalmazott mezőgazdasági kockázatkezelési eszközökből kompenzációként megkapott összegek, mint a 2011. évi CLXVIII. tv és a 27/2014 (XI.25.) FM rendelet alapján nyújtott kárenyhítő juttatás.

Amennyiben a mezőgazdasági termelő jövedelme olyan káresemény miatt csökken jelentősen, ami után a mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer I. pillérében kárenyhítő juttatásban részesül (ez a növénytermesztést folytató termelők esetében fordulhat elő), akkor a termelő tárgyevi jövedelmét növeli a kárenyhítő juttatás összege, és jövedelemstabilizáló kompenzációban kizárólag abban az esetben részesülhet a termelő, ha a jövedelemcsökkenésének mértéke, még a kárenyhítő juttatás beszámításával együtt is, meghaladja a 30%-ot a referencijövedelméhez viszonyítva. A kárenyhítő juttatás számításánál csak a 30%-ot meghaladó mértékű hozamcsökkenés hatása kerül figyelembe vételre, az adott káresemény egyéb hatásai (pl. más növénykultúrában okozott 30% alatti hozamcsökkenés, minőségi romlás) azonban szintén okozhatnak jövedelemcsökkenést, amit a jövedelemstabilizáló kompenzáció téríthet. Ily módon a két eszköz valójában ugyanazon káresemény különböző hatásait ellentételezi, a kettős finanszírozás kizárt. Az a termelő, akinek a hozamcsökkenését a kárenyhítő juttatás olyan mértékben kompenzálja, hogy a jövedelemcsökkenése nem éri el a 30%-ot, jövedelemstabilizáló kompenzációban már nem részesülhet.

A KAP I. pilléres eszközök közül a bor ágazatban alkalmazható kockázatkezelési eszközöket Magyarország nem alkalmazza, a zöldség-gyümölcs termelői csoportok és termelő szervezetek által alkalmazható kockázatkezelési eszközök között szerepel a termelő szervezet által a termelő tagok részére megkötött betakarítási biztosítás alkalmazása, mely után kapott kártérítés ugyancsak beszámít a jövedelembe.

8.2.17.3.2.4. Kedvezményezetttek

A támogatás kedvezményezettje: a Jövedelemstabilizációs Alap.

A jövedelemstabilizáló kompenzáció kedvezményezettje: az Európai Parlament és Tanács 1307/2013/EU rendeletének 9. cikke szerint aktív mezőgazdasági termelő.

8.2.17.3.2.5. Támogatható költségek

A Jövedelemstabilizációs Alap által a mezőgazdasági termelők részére kifizetett jövedelemstabilizáló kompenzáció összege.

8.2.17.3.2.6. A támogathatóság feltételei

A Jövedelemstabilizációs Alap akkor jogosult a támogatásra, ha megfelel az Európai Parlament és Tanács 1305/2013/EU rendelet 39. cikk (2) bekezdésében felsorolt feltételeknek, vagyis ha

1. az illetékes hatóság a nemzeti joggal összhangban akkreditálja
2. átlátható politikát követ az alapba történő befizetések és az onnan történő kifizetések tekintetében
3. egyértelmű szabályok alapján állapítja meg a felelősséget bármilyen felmerülő tartozás vonatkozásában.

A kedvezményezett termelőre:

1. Az adott évben a mezőgazdasági termelő akkor szerez jogosultságot a kompenzációra, ha a Jövedelemstabilizációs Alapba az adott évi hozzájárulást határidőben befizette.
2. A Jövedelemstabilizációs Alap akkor fizet jövedelemstabilizáló kompenzációt az alaphoz csatlakozó mezőgazdasági termelő részére, ha a termelő adott évi jövedelemcsökkenése igazolt módon meghaladja a 30%-ot.
3. A Jövedelemstabilizációs Alap nem fizet kompenzációt a termelőnek felróható okból bekövetkezett jövedelemkiesés esetén.

8.2.17.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

Nincs kiválasztási kritérium. Az Európai Parlament és Tanács 1305/2013/EU rendeletének 49. cikke alapján ehhez az intézkedéshez nem kötelező kiválasztási kritériumot meghatározni.

8.2.17.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Az elszámolható költségek 65%-a.

Amennyiben a jövedelemstabilizáló kompenzációs igények kielégítéséhez nem elegendők az erre a célra rendelkezésre álló források, akkor a kompenzáció összege arányosan csökkentésre kerül. A visszaosztást úgy kell elvégezni, hogy minden jövedelemstabilizáló kompenzációra jogosult termelő megkapja legalább a tárgyévben befizetett hozzájárulásának 120%-át.

8.2.17.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.17.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

- A jövedelemstabilizáló eszköz új intézkedés,
- A mezőgazdasági jövedelem meghatározása a különböző méretű és üzemstruktúrájú termelőknél bonyolult.

8.2.17.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

- A jövedelemstabilizáló eszköz által kezelt kockázatok ellenőrzési módszerének kialakítása a jelenleg működő hazai mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer tapasztalataira épül. Ahol lehet, állami nyilvántartásokból, adatbázisokból származó adatok (MVH, NÉBIH, KSH, AKI) kerülnek felhasználásra.
- A mezőgazdasági jövedelem meghatározásához adminisztrációs szempontból egyszerűsített, az egyéni termelői jövedelmek meghatározását lehetővé tevő módszertant dolgozunk ki.
- A megvalósításban részt vevő partnerek és állami alkalmazottak számára megfelelő képzés és felkészítés, valamint a megfelelő informatikai rendszerek fejlesztése és alkalmazása (CPA1, CPA5).

8.2.17.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A lehetséges kockázatok és azok mérséklését szolgáló eszközök alapján az intézkedés végrehajtásának kockázata alacsony.

8.2.17.3.2.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

A jövedelemstabilizáló eszközhöz csatlakozó termelők évente hozzájárulást fizetnek a Jövedelemstabilizációs Alapba, valamint egyéb magánszereplők is teljesíthetnek befizetéseket. Ez alkotja az alap saját forrását. Finanszírozási szempontból az alap saját forrása határozza meg az adott évben a Jövedelemstabilizációs Alap által kifizethető kompenzáció összegét, valamint az adott évben lehívható támogatás összegét.

A kifizethető kompenzáció 35%-a az alap saját forrása, melyhez 65% támogatás kapcsolódik.

A termelők részére fizetett kompenzáció mértéke nem rögzített. Ez legfeljebb a jövedelemcsökkenés 69,9%-a lehet, vagy az alá is csökkenhet, figyelembe véve az adott évben rendelkezésre álló forrásokat, valamint a 8.2.17.3.2.8. pontban megadott minimumösszeget.

Az egyedi termelők szempontjából a jövedelemstabilizáló kompenzáció összege a jövedelem meghatározásának módszertanától függ, ami a következő:

A jövedelem meghatározásakor egy adott termelő minden olyan jövedelmét figyelembe kell venni, ami a mezőgazdasághoz kapcsolódik.

Mezőgazdasági jövedelem = Piacon szerzett bevételek - Inputköltségek

Piacon szerzett bevételek = Kibocsátás + Támogatások + Biztosítóktól kapott kártérítés

A piacon szerzett bevételek és az inputköltségek meghatározásának illetve ellenőrzésének alapját a termeléshez kapcsolódó természetes adatok (állatlétszám fajonként, megművelt terület növénykultúránként) képezik. Az adott évi állatlétszám és területadatok szerepelnek az állami adatbázisokban.

A jövedelem meghatározására több módszer alkalmazható:

- a termelő könyveléséből származó adatokra épülő módszer,
- a termelőtől származó árbevétel adatokra és központilag meghatározott költségadatokra épülő módszer (elsősorban akkor, ha a termelő nem rendelkezik saját könyvelési adattal).

A támogatásokra vonatkozó adatok az állami adatbázisokban rendelkezésre állnak.

Meghatározásra kerül a tárgyévi jövedelem és a referencia évek jövedelme, valamint abból a referenciajövedelem. A jövedelemcsökkenés a referenciajövedelem és a tárgyévi jövedelem különbsége.

A jövedelemstabilizáló kompenzáció a jövedelemcsökkenés 69,9%-a (mely arányosan csökkentésre kerül, ha a termelői kompenzációs igények meghaladják az adott évi rendelkezésre álló forrás nagyságát.).

A jövedelemstabilizáló kompenzáció 65%-a a támogatás.

A jövedelemcsökkenés meghatározásához szükséges adatokat (minden esetben a természetes mutatókat, valamint számítási módszertől függően a könyvelésből levezetett adatokat, vagy az árbevétel adatokat) a termelő önbevallásban adja meg, ami az állami adatbázisok alapján ellenőrzésre kerül.

8.2.17.3.2.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A túlzott mértékű kártalanítás elkerülésére szolgáló mechanizmusok bemutatása

A támogatás meghatározásakor kizárólag a Jövedelemstabilizációs Alap által kifizetett jövedelemstabilizáló kompenzáció összege vehető figyelembe. Az alap esetében a túlkompensáció kizárt.

Termelői szinten, a jövedelemstabilizáló kompenzáció esetében sem állhat fenn túlkompensáció, vagyis az nem érheti el a jövedelemcsökkenés 70%-át, amit a következő mechanizmusok biztosítanak:

1. A jövedelemstabilizáló kompenzáció meghatározásakor az elvi maximum a jövedelemcsökkenés 69,9%-a, ahol a jövedelemcsökkenés a referencijövedelem és a tárgyévi jövedelem különbsége.

Túlkompensáció akkor merülhetne fel, ha a referencijövedelemként a tényleges referencijövedelemnél magasabb jövedelem, illetve tárgyévi jövedelemként a tényleges tárgyévi jövedelemnél alacsonyabb jövedelem kerülne megállapításra. Ezért fontos az egyedi termelői jövedelmek meghatározásához megbízható és ellenőrizhető módszer alkalmazása.

Magyarországon az adózási rendszer nem teszi kötelezővé bizonyos jövedelemhatárig a költségek és a készletek pontos nyilvántartását. Ha minden termelő számára kötelezővé válna a szigorú könyvelés, a jövedelemstabilizáló eszközhöz túlzott adminisztráció kapcsolódna, ami nem ösztönözné a termelőket a belépésre. Ezért a rendszerhez két módon lehet csatlakozni:

- A termelő vállalja a mezőgazdasági jövedelmek pontos könyvelését, és saját ár- és költségadatokat alkalmaz a jövedelem meghatározásához
- A termelő megadja a termeléséhez kapcsolódó természetes adatokat (állatlétszám fajonként, megművelt terület növénykultúráként) és az árbevétel adatokat, valamint központilag meghatározott költségadatokat alkalmaz a jövedelem meghatározásához,

A központilag meghatározott adatok alapja az állami adatbázisokban található (FADN, PÁIR, KSH) adatok.

2. A jövedelemstabilizáló kompenzáció által kezelt kockázatok között szerepelhetnek azok a kockázatok is, amelyeket a magyar mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer I. pillére kezel. Ebben a pillérben időjárási és természeti események által okozott 30%-ot meghaladó mértékű hozamcsökkenés következtében keletkezett veszteség után kaphatnak nemzeti támogatásként kárenyhítő juttatást a mezőgazdasági termelők, amennyiben üzemi szintű hozamérték-csökkenésük meghaladja a 15%-ot. A kárenyhítő juttatás összegét bele kell számítani a termelők jövedelmébe (ld. 8.2.17.3.2.3. pont), ezért ugyanazon káresemény kettős finanszírozása, túlkompensálása kizárt.

3. Túlkompensáció nem fordulhat elő abban az esetben sem, ha a termelő magánbiztosítási rendszerekben is részt vesz, mivel a piacon szerzett bevételek közé be kell számítani a biztosítóktól kapott kártérítés összegét is.

4. A kompenzáció igénylésekor a termelőnek meg kell jelölni a jövedelemcsökkenés okát, amit a hatóság ellenőriz, így gondatlanság vagy emberi mulasztás esetén nem fizet kompenzációt a Jövedelemstabilizációs Alap.

[Termény-, állat- és növénybiztosítás] A támogatásra jogosult biztosítási szerződésekre vonatkozó feltételek leírása; ez legalább a következő elemeket tartalmazza: a) a konkrét kockázatok, amelyekre biztosítást kötöttek b) a fedezett konkrét gazdasági veszteségek

Nem releváns.

[Termény-, állat- és növénybiztosítás] A mezőgazdasági termelő átlagos éves termése elpusztított arányának kiszámításához alkalmazott szabályok

Nem releváns.

[Kedvezőtlen éghajlati jelenségek, állat- és növénybetegségek, kártevőfertőzések, valamint környezeti események esetére létrehozott kölcsönös kockázatkezelési alapok] A kölcsönös kockázatkezelési alapok finanszírozásának, létrehozásának és irányításának alapelvei; ezek különösen a következőket foglalják magukban: (lásd a 808/2014/EU végrehajtási rendelet 1. mellékletében szereplő felsorolást)

Nem releváns.

[Kedvezőtlen éghajlati jelenségek, állat- és növénybetegségek, kártevőfertőzések, valamint környezeti események esetére létrehozott kölcsönös kockázatkezelési alapok] Amennyiben a kölcsönös kockázatkezelési alapokból kifizetendő pénzügyi ellentételezés kereskedelmi hitelből valósul meg, a kereskedelmi hitel minimális és maximális futamideje

Nem releváns.

[Jövedelemstabilizáló eszköz] A mezőgazdasági termelőknek nyújtott kompenzációs kifizetéseket szolgáló kölcsönös kockázatkezelési alapok finanszírozásának, létrehozásának és irányításának alapelvei; ezek különösen a következőket foglalják magukban: (lásd a 808/2014/EU végrehajtási rendelet 1. mellékletében szereplő felsorolást)

A Jövedelemstabilizációs Alap állami alap, kezelője a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH). A jelenleg kifizető ügynökségként működő MVH-n belül külön részleg kerül kialakításra a Jövedelemstabilizációs Alap kezelésére, mely akkreditálásra kerül.

Az MVH feladatai:

1. A mezőgazdasági termelők csatlakozási nyilatkozatának befogadása és ellenőrzése

A mezőgazdasági termelő a Jövedelemstabilizációs Alaphoz való csatlakozásról minden évben nyilatkozik, és a csatlakozáskor állatlétszám és területméret alapján kerül meghatározásra az alapba fizetendő termelői hozzájárulás összege.

Állatlétszám és területméret alapján kerül meghatározásra az alapba fizetendő termelői hozzájárulás összege.

2. Az adott évi termelői hozzájárulás összegének meghatározása és a befizetések kezelése

3. Egyéb magánszereplőktől érkező hozzájárulások kezelése

4. Jövedelemstabilizáló kompenzáció iránti igények befogadása, ellenőrzése

5. Jövedelemstabilizáló kompenzáció kifizetése

Az alap kezdő tőkeállománya nem tartalmaz közpénzből származó hozzájárulást.

Az alap működésének, finanszírozásának további alapelveit az előző részek tartalmazzák.

[Jövedelemstabilizáló eszköz] Amennyiben a kölcsönös kockázatkezelési alapokból kifizetendő pénzügyi ellentételezés kereskedelmi hitelből valósul meg, a kereskedelmi hitel minimális és maximális futamideje.

A Jövedelemstabilizációs Alap állami alap, kereskedelmi hitel felvétele nem fordulhat elő.

8.2.17.4. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.17.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd a művelet vonatkozó leírásánál.

8.2.17.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd a művelet vonatkozó leírásánál.

8.2.17.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd a művelet vonatkozó leírásánál.

8.2.17.5. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Lásd a művelet vonatkozó leírásánál.

8.2.17.6. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

A túlzott mértékű kártalanítás elkerülésére szolgáló mechanizmusok bemutatása

Lásd a művelet vonatkozó leírásánál.

[Termény-, állat- és növénybiztosítás] A támogatásra jogosult biztosítási szerződésekre vonatkozó feltételek leírása; ez legalább a következő elemeket tartalmazza: a) a konkrét kockázatok, amelyekre biztosítást kötöttek b) a fedezett konkrét gazdasági veszteségek

Lásd a művelet vonatkozó leírásánál.

[Termény-, állat- és növénybiztosítás] A mezőgazdasági termelő átlagos éves termése elpusztított arányának kiszámításához alkalmazott szabályok

Lásd a művelet vonatkozó leírásánál.

[Kedvezőtlen éghajlati jelenségek, állat- és növénybetegségek, kártevőfertőzések, valamint környezeti események esetére létrehozott kölcsönös kockázatkezelési alapok] A kölcsönös kockázatkezelési alapok finanszírozásának, létrehozásának és irányításának alapelvei; ezek különösen a következőket foglalják magukban: (lásd a 808/2014/EU végrehajtási rendelet 1. mellékletében szereplő felsorolást)

Nem releváns.

[Kedvezőtlen éghajlati jelenségek, állat- és növénybetegségek, kártevőfertőzések, valamint környezeti események esetére létrehozott kölcsönös kockázatkezelési alapok] Amennyiben a kölcsönös kockázatkezelési alapokból kifizetendő pénzügyi ellentételezés kereskedelmi hitelből valósul meg, a kereskedelmi hitel minimális és maximális futamideje

Nem releváns.

[Jövedelemstabilizáló eszköz] A mezőgazdasági termelőknek nyújtott kompenzációs kifizetéseket szolgáló kölcsönös kockázatkezelési alapok finanszírozásának, létrehozásának és irányításának alapelvei; ezek különösen a következőket foglalják magukban: (lásd a 808/2014/EU végrehajtási rendelet 1. mellékletében szereplő felsorolást)

Lásd a művelet vonatkozó leírásánál.

[Jövedelemstabilizáló eszköz] Amennyiben a kölcsönös kockázatkezelési alapokból kifizetendő pénzügyi ellentételezés kereskedelmi hitelből valósul meg, a kereskedelmi hitel minimális és maximális futamideje.

Lásd a művelet vonatkozó leírásánál.

8.2.17.7. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

8.2.18. M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)

8.2.18.1. Jögalap

Az Európai Parlament és Tanács 1303/2013/EU rendelete, 32 – 35 cikk.

Az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendelete (2013. december 17.) [42-44.cikk]

8.2.18.2. Az intézkedés általános ismertetése, beleértve a beavatkozási logika bemutatását és annak leírását, hogy az intézkedés miként járul hozzá a kiemelt területekhez és az átfogó célkitűzésekhez

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz:

Erősségek:

19, 20, 21, 28

Gyengeségek:

2, 11,14, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33,, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47

Lehetőségek:

1, 4, 7, 8, 10, 12, 14, 15, 25, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 37

Veszélyek:

1, 3, 4, 8., 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését

2, 5, 12, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 46

A 19. intézkedés a vidékfejlesztési tevékenységben jelentős szerepet vállaló, az ország térségeiben már működő és megalakuló Helyi Akciócsoportok (továbbiakban HACCS-ok) számára biztosít támogatást. Az intézkedés keretében a HACCS-ok a VP és a többi operatív program céljaihoz illeszkedő, a helyi fejlesztési céloknak megfelelő Helyi Fejlesztési Stratégiát (továbbiakban: HFS) dolgoznak ki. Az Irányító Hatóság által jóváhagyott HFS-ban a HACCS-ok olyan fejlesztési célokat határoznak meg, amelyeket pályázati kiírások keretében a térségi szereplők valósítanak meg.

A HFS tartalma befolyásolja a HACCS rendelkezésére álló fejlesztési keret összegét.

Az intézkedés a HACCS-ok működését és animációs tevékenységét, valamint a térségek közötti és nemzetközi együttműködések megvalósítását is támogatja.

A LEADER intézkedésben a 2007-2013-as időszakkal megegyező módon, az ország teljes területén, a 8.1 fejezetben rögzített módon vidéki térségnek minősülő települések jogosultak támogatásra. A vidéki területek jogosultsági lehatárolásának véglegesítése a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) végleges változatával összehangolva történt meg. A területi lehatárolás alapján az intézkedés műveletei az ország teljes területének 90%-át, valamint a népesség 39,43%-át érintik.

Egy LEADER Helyi Akciócsoport által érintett területen található népesség legalább 10 000 fő és legfeljebb 150 000 fő.

Magyarország a Vidékfejlesztési Program EMVA forrásainak (EAFRD contribution) 5%-át fordítja a jelen intézkedésben foglalt célok megvalósítására.

A HFS megvalósítását, a HACCS-ok felkészítésének költségeit és működésükhöz szükséges forrást is az EMVA keret biztosítja. Ugyanakkor az ESB Alapok egyes konstrukciói esetében is törekedni kell arra, hogy azok a HFS-ben rögzített, a térségi tervezés által kialakított helyi szükségletek megoldásához vagy lehetőségek kiaknázásához hozzájáruljanak.

A 2014-2020-as időszakban cél a LEADER közösségek által vezérelt projektek továbbfejlesztése és a kialakított helyi kapacitások megtartása. E cél érdekében – bár Magyarország nem valósít meg multifund programozást – az Irányító Hatóság (a továbbiakban: IH) horizontális együttműködésre törekszik azért, hogy a HACCS-ok szorosan integrálódjanak a VP prioritásaihoz, valamint a többi operatív programnak a vidéki térségek problémáit kezelő intézkedéseivel is. Utóbbiak különösen:

- EFOP keretében megvalósuló intézményi fejlesztésekhez kapcsolódó kiegészítő tevékenységek (pl. egészségfejlesztést, korai iskola-elhagyás csökkentését, társadalmi befogadást célzó, valamint a szegénység-ellenes kiegészítő szolgáltatások és aktivitások).
- A TOP keretében megvalósuló helyi gazdaságfejlesztési akciók keretében a helyi erőforrás áramok

optimalizálása. Ilyenek különösen: élelmiszer-termelés és városi piac /közétkeztetés, jelentősebb turisztikai attrakciók és szolgáltatások kiszolgálása; lokális megújuló energetikai potenciál helyi felhasználása (elsősorban mező- vagy erdőgazdálkodásból származó biomassza-potenciál lokális felhasználása); foglalkoztatási és képzési szükségletek összehangolása “foglalkoztatási paktumokban” való aktív közreműködés,

- GINOP: egészen kis méretű induló vállalkozások segítése – amelyek a későbbi években “versenyképes” jogosultakká válnak a VP vagy GINOP vállalkozásfejlesztési konstrukciókban.
- Az országos és regionális jelentőségű turisztikai attrakció-fejlesztésekhez - elsősorban a “Bejárható Magyarország” – tematikához kapcsolódó, a vidéki települések vonzerejét és szolgáltatási kínálatának fejlesztését és összehangolását célzó beavatkozások.
- KEHOP: kapcsolódás elsősorban a vidéki térségekben található környezeti és természeti értékek megőrzésének, bemutatásának és fejlesztésének, valamint aktív közreműködés a fenntartható termelési, fogyasztási szokások és életmód tudatosításának programjaihoz a helyi népesség és a látogatók körében egyaránt.

További speciális cél a térségi város-vidék kapcsolatok erősítése a VP-ben nem jogosult vidéki városokban megvalósuló TOP-CLLD kezdeményezésekkel való együttműködésekben is.

Európai Strukturális és Beruházási alapok (továbbiakban ESB alapok) koordinációja

A koordináció megvalósítása első sorban az Miniszterelnökség ESB szintű koordinatív funkciójából fakadóan, az IH-k operatív együttműködésében nyilvánul meg az egyes kapcsolódó vagy szinergikus lehetőségeket hordozó konstrukciók kidolgozása során. A megvalósítás szintén elsősorban a megyei koordinációra támaszkodunk, amely szinten a TOP és a VP tervezésében kialakult az együttműködés. A koordináció sikerességének visszacsatolása pedig a Partnerségi Megállapodás Monitoring Bizottságban valósul meg, melynek elnöke a Miniszterelnökség agrár- vidékfejlesztésért felelős államtitkára.

A vidéki térségek és közösségek területileg kiegyensúlyozott fejlesztése szempontjából kulcsfontosságúak a helyi közösség részvételével megvalósuló, a 2007-2013-as programozási időszak EMVA rendeletében meghatározott alapelvekre és tapasztalatokra épülő fejlesztési programok. A CLLD/LEADER alulról építkező, helyi közösségre épülő rendszere a vidéki problémák részletes feltárását és a helyi erőforrások széles körű mobilizálását teszi lehetővé. Az eszköz alkalmazásával kiválaszthatóak a részvételi alapú tervezés alapján kimunkált, a helyi sajátosságokhoz leginkább illeszkedő beavatkozások, amelyek a hagyományos ágazati beavatkozásokhoz képest magasabb hatékonysággal valósíthatók meg és társadalmi elfogadottságuk is garantálható.

Az intézkedés támogatója:

- 19.1. alintézkedés: a helyi partnerségek felkészülését, a HFS tervezését,
- 19.2. alintézkedés: jó minőségű helyi fejlesztési stratégiák megvalósítását,
- 19.3. alintézkedés: a térségek közötti és nemzetközi együttműködések kialakítását és az együttműködés keretében közös projektek megvalósítását,
- 19.4. alintézkedés: a HACS-ok társadalom- és gazdaságszervező, mobilizáló tevékenységét és a működésük költségeit.

Magyarország nem tervezi a *LEADER kezdőcsomag* alkalmazását, tekintettel arra, hogy a 2007-2013-as programozási időszakban a LEADER az ország teljes vidéki területét lefedte működő helyi közösségekkel. Valamennyi vidéki térségben alkalmazták a LEADER-t a 2007-2013 közötti időszakban, így minden térségben van olyan személy/szervezet, aki/amely több éves tudással és program-végrehajtási tapasztalattal

rendelkezik.

Magyarország nem tervezi több alapból finanszírozott CLLD megvalósítását, ezért a *HACS-ok kiválasztása* az Irányító Hatóság (a továbbiakban IH) egyedüli felelősségi körébe tartozik.

A LEADER és a többi vidékfejlesztési intézkedés közötti koordináció

A HFS megvalósítása a VP bármely prioritásához és céljához hozzájárulhat, amelyek illeszkednek a HACS által meghatározott fejlesztési elképzelésekhez. Az IH a tervezéshez részletes segédletet tervez, amelyben - a HACS-ok autonómiáját nem sértve – javaslatokat fogalmaz meg a legfontosabb kiegészítő tartalmakkal kapcsolatban. Ennek célja, hogy a HACS-ok a HFS-ek tervezésénél a minőségi értékelési szempontokat figyelembe vegyék. A HFS-ek egységes szerkezetű tervezését és megvalósítását az IH a "Nemzeti LEADER-tervezési kézikönyv 2014-2020" kiadásával, valamint képzéssel és mentorálással orientálja és segíti, továbbá a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat keretein belül működő programirodával is segíti.

Hozzájárulás Fókuszterületekhez

6/B Az intézkedéshez kapcsolódó elsődleges fókuszterület a helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben. A Helyi Fejlesztési Stratégia elkészítése és megvalósítása teljes egészében ezen fókuszterület alatt történik. Az elsődleges cél egy adott térség adottságainak, belső erőforrásainak és specifikus problémáinak leginkább megfelelő módon reagálni a 4.2 fejezetben felsorolt vidéki térségeket érintő szükségletekre és lehetőségekre.

Az intézkedés hozzájárul még az 1/a-b és a 4/a fókuszterületekhez.

Az intézkedés a térségi együttműködések előmozdítás révén:

- fontos kiegészítője lehet mind a REL tematikus alprogramnak,
- mind a Fiatal Gazdák (FIG) tematikus alprogramnak is.

Hozzájárulás átfogó célkitűzésekhez

Innovációs célok:

A LEADER elsősorban a társadalmi innovációs megoldások kialakításának és adaptálásának közege és egyben eszköze. Mind az adott közösség különböző tudással, érdekekkel és szemlélettel rendelkező tagjai figyelmének felkeltése, összehangolása és konszenzusos fejlesztési kezdeményezésekké alakítása, mind a pontosan célzott - sok esetben nem konvencionális – megoldások megtalálása vagy kialakítása a társadalmi innovációs kihívások és megoldások széles skáláját aktiválja.

Környezeti célok:

A LEADER együttműködésekkel és az általuk kidolgozott és megvalósított HFS-kal szembeni alapvető minőségi elvárás, hogy azok a térségi környezeti adottságokra (is) épüljenek, ezen adottságokra épülve és a helyi közösség legkülönbözőbb érdekű tagjait is integrálva fogalmazzák meg és valósítsák meg a céljaikat.

Klímapolitikai célok:

A HFS-ben foglalt célok és tervezett beavatkozások meghatározása és értékelése során szintén alapvető minőségi elvárás annak vizsgálata, hogy milyen módon ismeri fel, értékeli és tervezi a fejlesztések során figyelembe venni a térség klímaváltozással való érintettségét, valamint az annak hatásaihoz való alkalmazkodást. A HFS kistérségi szemlélete kiváló lehetőséget nyújt arra, hogy ezen körülményekhez való

szenzitív alkalmazkodás vagy a hatások csökkentése érdekében beavatkozásokat célozzanak, akár a fenntartható (“more from less”) gazdálkodási módok, akár közellátási, akár egyéb, a teljes lakosságot célzó szemléletformáló (pilote) akciók révén.

Az előkészítés:

A HACS-ok a 19.1 alapján előkészítési támogatást vehetnek igénybe a HFS kidolgozásához és a helyi közösség animálásának költségeihez. A HACS-ok a HFS tervezést az adott HACS területét, lakosságát és egyéb gazdasági – szociális mutatóit is figyelembe vevő úgy nevezett „indikatív forráskeret” figyelembe vételével végzik. Ennek célja az, hogy a HACS reális keretek között igyekezzen a minél komplexebb, a többi elérhető fejlesztéspolitikai eszközt is figyelembe vevő programot összeállítani. Az adott HACS által a 19.2 al-jogcímben felhasználható forrás tényleges mértékét a HFS értékelést követően megállapított minősége határozza meg.

A HFS-ek értékelésének és kiválasztásának módszertana

A HFS-ek kiválasztására vonatkozó részletes követelményrendszert és ajánlásokat a kidolgozás alatt álló “Nemzeti LEADER-tervezési Kézikönyv 2014-2020” fogja tartalmazni. Ez az IH által gondozott kiadvány tartalmazza a HFS-ekkel szembeni, alábbi alapvető tartalmi és minőségi kritériumokat:

- megfelelő adatbázisokon alapuló, célzott, az adott térség specifikumait bemutató elemzés,
- a térségi érintettek bevonásának valóságosága, minősége, dokumentáltsága,
- célrendszer egyértelműsége, konkrétsága és alátámasztottsága,
- a beavatkozási logika célzottsága, célszerűsége és mérhetősége (eredmény és hatás is),
- összhang a Partnerségi Megállapodásban és a VP-ban foglalt célokkal,
- komplementaritás a VP és a 2014-2020-as OP-k releváns céljaival,
- egyéb térségi partnerek, együttműködési lehetőségek azonosítása, célok meghatározása,
- a döntéshozó testület és a munkaszervezet megfelelősége: kapacitás, belső szabályozás megfelelő kialakítása, összeférhetetlenség kiküszöbölése, dokumentációs rendszere,
- hatékony monitoring (önértékelési) rendszer és szükség szerint módosítási metódus beépítése.

A kiválasztás részletes szempontrendszere a 19.2 alintézkedés alatt található.

A megvalósítás intézményrendszerének újdonságai:

A 2007-2013 közötti időszak világosan megmutatta, hogy a HACS-ok számára delegált – lényegében megkettőzött – kifizető ügynökségi feladatok teljesítése a “HACS projekt kiválasztási” funkció alapvető félreértésén alapultak. A horizontális támogatási rendszerben alkalmazandókkal megegyező delegált funkciók ezzel szükségtelen és aránytalanul nagy adminisztratív terhet róttak a HACS munkaszervezetekre, így tényleges feladataiktól vontak el jelentős erőforrást.

A 2014-2020-as időszakban a delegált kifizető ügynökségi feladatok megszűnnek, a munkaszervezetek irodái megnyílnak a helyi szereplők előtt, így a munkaszervezetek aktívabb és szerteágazóbb térségfejlesztési feladatokat látnak el.

Az adminisztrációs terhek további jelentős csökkentése érhető el abban az esetben, ha a HACS-ok a HFS megvalósítása során kialakítandó konstrukcióikban alkalmazzák az egyszerűsített költségek minden lehetséges formáját. Pl. a nem beruházás jellegű projektek esetében az ESZA-források felhasználásában már van kialakult tapasztalat az egységköltség (“unit cost”) és a “flatrate” költségelszámolási technika alkalmazásában. Nagyon kis méretű beruházási jellegű projektek esetében (pl. 15 000 euró beruházási

projektérték alatt) pedig az átalány “lump sum” költségtípus ajánlott megoldás.

Részletek a 19.2. alintézkedés alatt.

Az IH a 19.1. alintézkedésben “átalányköltség”, 19.3. alintézkedésben részben vagy egészben “egységköltség”, míg a 19.4. alintézkedésekben “flatrate” módszert tervez alkalmazni.

Tevékenység	2015. negyedévek				2016. negyedévek			
HACS-ok előzetes regisztrációja és IH jóváhagyás: 2014-ben megtörtént								
HACS-ok felkészítése, mentorálás	X	X						
HFS tervezés – első tervezet benyújtása		X	X					
Első körös részletes értékelés (IH) - minőségbiztosítás			X					
HFS véglegesítése - pályázat benyújtása				X				
Pályázat értékelése – IH döntés, végrehajtás kezdete				X	X			
Nem megfelelő HFS-t benyújtók számára további képzés, mentorálás					X			
Továbbfejlesztett HFS - pályázat benyújtása						X		
Pályázatok értékelése – IH döntés, végrehajtás kezdete						X	X	

HACS-ok feladatainak ütemezése

8.2.18.3. Az intézkedés alkalmazási köre, a támogatható kedvezményezettek, valamint adott esetben a támogatás összegének vagy mértékének kiszámításához használt módszer, szükség esetén alintézkedések és/vagy művelet típusok szerinti bontásban. Az egyes művelet típusok esetében a támogatható költségek, a támogathatósági feltételek, az alkalmazandó összegek és támogatási mértékek, valamint a kritériumok megállapítására irányadó elvek

8.2.18.3.1. 19.1.1 Helyi Fejlesztési Stratégiák elkészítésének támogatása

Alintézkedés:

- 19.1. - előkészítő támogatás

8.2.18.3.1.1. A művelettípus leírása

Művelet leírása:

A művelet keretében a HACCS-ok HFS-einek elkészítését segíti az IH.

A művelet célja: helyi szintű kapacitásfejlesztés, bevonás, aktivizálás, képzések, szemléletformálás, közösségi akciók szervezésén keresztül. A művelet keretében a HFS-k elkészítését segítő központi képzéseken, tájékoztatókon való részvétel, a stratégia-készítést megalapozó, térségre vonatkozó adatgyűjtések és elemző tanulmányok készítése, a közösségi bevonás tevékenységei és a HFS közösségi tervezés eszközeivel történő elkészítésének finanszírozására kerül sor.

A művelet elvárt eredménye a megalapozott, a partnerséget, valamint a helyi sajátosságokat megfelelő módon tükröző és a helyi igényeken alapuló, innovatív és reálisan megvalósítható HFS elkészítése. A művelet minden egyes tevékenysége, illetve azok finanszírozása e célt arányosan biztosítja.

Támogatási kérelem benyújtására minden előzetesen regisztrált csoport jogosult.

A művelet forrása: 3 095 472 euró.

8.2.18.3.1.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás – átalányköltség (lump sum) formájában.

8.2.18.3.1.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

1303/2013/EU rendelet alapján.

8.2.18.3.1.4. Kedvezményezettek

Előzetesen elismert HACCS-ok.

Az előzetes elismeréshez képest a csoport tagságában bekövetkező változás – ameddig a 1303/2013/EU rendelet 33. cikk (1) bekezdés a) pontjában és (6) bekezdésben foglalt jogosultsági kritériumok teljesülnek – nem szünteti meg a pályázat benyújtására való jogosultságot.

8.2.18.3.1.5. Támogatható költségek

A 1303/2013/EU rendelet 35. cikk (1) bekezdés. a) pontja szerint a közösségvezérelt HFS elkészítését és végrehajtását szolgáló kapacitásfejlesztés, képzés és hálózatépítés költségei:

- képzési tevékenység a helyiek számára,
- HFS-t alátámasztó elemzések,
- a HFS kidolgozásával összefüggő költségek, ide értve a konzultációs költségeket, valamint az érdekelt felekkel a stratégia elkészítése céljából folytatott konzultációs intézkedések költségeit,
- igazgatási költségek (operatív és személyi jellegű költségek) olyan szervezet esetében, amely az előkészületi szakaszban előkészítő támogatási kérelmet nyújt be.

A művelet keretében felhasználható költségnemek közötti arányok a pályázati felhívásban kerülhetnek rögzítésre.

8.2.18.3.1.6. A támogathatóság feltételei

Az előkészítő támogatás igénybevételének feltétele a HACS IH által történő előzetes regisztrációja.

Az előzetes regisztrációhoz az alábbi jogosultsági feltételeknek kell teljesülnie:

1. Az Helyi Fejlesztési Stratégiával lefedni kívánt terület lakosság száma 10 ezer főtől 150 ezer főig terjedhet.
2. Az akcióterület EMVA finanszírozásra jogosult része a VP 8.1 fejezetben definiált, vidéki településekből áll. A partnerségbe és a HFS-ba bevonhatók a jogosult területen kívüli települések is, amelyek területén megvalósuló fejlesztések ugyanakkor nem jogosultak finanszírozásra a jelen intézkedés keretéből.
3. A HACS akcióterülete földrajzilag folytonos egység, egy település csak egy HACS-hoz tartozhat.
4. A döntéshozatali szinten sem a közszféra, sem a vállalkozói, sem pedig a civil szféra nem rendelkezik a szavazati jogok 49 %-ot meghaladó hányadával.

8.2.18.3.1.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

Az előkészítő támogatás igénybevételének feltétele a jogosultsági kritériumok teljesítése. Ezen túl nem kötött kiválasztási folyamathoz.

8.2.18.3.1.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Támogatási intenzitás: 100% átalányköltség formájában (lump sum), a teljesített tervezési szakaszokhoz kapcsolódóan két részletben: 60-40 % arányban.

Az igényelhető támogatás nagysága: 13 000 – 32 000 euró / HACS

Egy csoport által igényelhető összeg számításának módszertana: hivatalos adatbázisokra (Központi Statisztikai Hivatal) alapozva: a csoport által lefedett településszám, lakosság szám és a gazdasági-társadalmi hátrányosság mértéke.

8.2.18.3.1.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.18.3.1.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A szervezetek nagy része jelentős tapasztalattal rendelkezik a stratégia-alkotás terén. Kockázati tényezőként merül fel azon szervezetek stratégiájának határidőre való elkészülte, amelyek nem rendelkeznek tapasztalattal a stratégia-alkotásban. Kockázatot jelent a HFS-tervezési időszak elhúzódása.

8.2.18.3.1.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Az átalány költségelszámolás biztosítása a HACS-ok számára csökkenti az adminisztrációs terheket, ami miatt a szervezetek kiemelt figyelmet tudnak szentelni a stratégia elkészítésére. A tervezési szakaszokhoz rendelt költség-részletek szintén egyszerűsíti az elszámolást. A rendelkezésre álló forrás nagysága úgy került meghatározásra, hogy a megfelelő szakmai alátámasztás költség-vonzatait állják.

Mind az új, mind a már meglévő HACS-okat képzéssel és mentorálással segítjük a stratégia-alkotás

folyamatában.

A kötelezettségvállalásokat a HACs-ok a HFS kész változatának benyújtásával teljesítik, amelyeket az IH ellenőrzi és bírálja el.

8.2.18.3.1.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az alintézkedésnek alacsony a kockázata. A kockázatok lehetséges megoldása a HACs-ok részére biztosítandó információ átadás, képzés és tanácsadás (CPA2).

Az alintézkedés eredményeképpen a HACs-ok a megfelelő szakmai képzés és támogatás következtében képesek jó minőségű HFS-t alkotni.

8.2.18.3.1.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Egy csoport által igényelhető összeg számításának módszertana: hivatalos adatbázisokra (Központi Statisztikai Hivatal) alapozva: a csoport által lefedett településszám, lakosság szám és a gazdasági-társadalmi hátrányosság mértékének figyelembe vételével történik.

8.2.18.3.1.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A közösségvezérelt kötelező helyi fejlesztés LEADER-intézkedést alkotó elemeinek leírása: előkészítő támogatás, a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia műveleteinek végrehajtása, a helyi akciócsoport együttműködési tevékenységeinek előkészítése és végrehajtása, valamint a működési költségek és szervezés, az 1303/2013/EU rendelet 35. cikkének (1) bekezdésében említetteknek megfelelően

Az intézkedés alkalmazza a 19.1, 19.2, 19.3 és 19.4 alintézkedést.

Adott esetben az 1305/2013/EU rendelet 43. cikkében említett, különleges előkészítő támogatásként alkalmazott „LEADER kezdőcsomag” alkalmazásának leírása

Magyarország nem alkalmazza a “start up kit” lehetőséget.

Az 1305/2013/EU rendelet 44. cikkének (3) bekezdésében említett LEADER együttműködési projektekkel kapcsolatos folyamatos pályázati rendszer leírása

nem releváns

A helyi fejlesztési stratégiák kiválasztására vonatkozó eljárás és a kiválasztás ütemterve

Lásd az M19 intézkedés általános leírását.

Azon földrajzi területek helyi fejlesztési stratégia végrehajtása céljából történő kiválasztásának indoklása, amelyek népessége kívül esik az 1303/2013/EU rendelet 33. cikkének (6) bekezdésében meghatározott határértékeken

nem releváns

Az egyéb európai strukturális és beruházási alapokkal (a továbbiakban: ESB-alapok) való összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztés tekintetében, többek között a vezető alap felhasználására vonatkozóan alkalmazott lehetséges megoldás, valamint az ESB-alapok egymás közötti általánosan kiegészítő jellege az előkészítő támogatás finanszírozása terén

Nem alkalmazunk több alapos rendszert.

Annak feltüntetése, hogy adott-e az előlegfizetés lehetősége

Előleg nem alkalmazható.

Az irányító hatóság, a kifizető ügynökség és a LEADER keretében működő helyi akciócsoportok feladatainak meghatározása, különös tekintettel a kiválasztási eljárás hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható jellegére, valamint az 1303/2013/EU rendelet 34. cikke (3) bekezdésének b) pontjában említett, a művelet kiválasztásával kapcsolatos objektív kritériumokra

Lásd az f.) vonatkozó pontjánál feltüntetve.

Az előirányzott koordinációs mechanizmusoknak és az egyéb vidékfejlesztési intézkedések keretében támogatott műveletekkel biztosított kiegészítő jellegnek a bemutatása, mindenképp a következők tekintetében: a nem mezőgazdasági tevékenységekre irányuló beruházások és az induló vállalkozásoknak nyújtott támogatások az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke alapján; az 1305/2013/EU rendelet 20. cikke alapján végrehajtott beruházások; az 1305/2013/EU rendelet 35. cikke alapján folytatott együttműködés, különösen a helyi fejlesztési stratégiáknak a köz- és a magánszféra közötti partnerségek által történő végrehajtása

A 19.1.1. alintézkedés alatt nem releváns.

8.2.18.3.2. 19.2.1 Helyi Fejlesztési Stratégiák megvalósítása

Alintézkedés:

- 19.2 - a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia szerinti műveletek végrehajtásának támogatása

8.2.18.3.2.1. A művelet típus leírása

Művelet leírása:

A Helyi Fejlesztési Stratégiák határozzák meg az adott térség adottságainak és szükségleteinek leginkább megfelelő, a helyi aktorok érdemi bevonásán alapuló fejlesztési irányokat és tartalmi kereteket, valamint a HFS megvalósításához szükséges és alkalmas munkaszervezeti kapacitásokat és működési módokat.

A HFS-t annak tartalma és minősége, valamint a megvalósításhoz szükséges kapacitás alkalmassága alapján az IH hagyja jóvá. A HFS-ek tartalmának kialakítása a HACs-ok kizárólagos feladata és felelőssége.

Ugyanakkor az IH a PM-ban rögzített, az ESB Alapok felhasználására elkészült operatív programokban, valamint az 1303/2013/EU rendeletben foglalt célok és Vidékfejlesztési Programban foglalt fejlesztési irányok által meghatározott keretek között "Nemzeti LEADER-tervezési Kézikönyv 2014-2020" című kiadványban (a továbbiakban: Kézikönyv) határozza meg a tervezés minőségi kritériumait. A Kézikönyv széles tervezési kereteket, ajánlott fókuszterületeket és tematikákat, valamint a HFS-ek értékelését

megalapozó minőségi tervezés alapvető kritériumait tartalmazza. Ezek (egyebek között):

A legfontosabb célok:

- a vidéki térségekben a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartása (helyi termékek és szolgáltatások),
- a vidéki térségekben a lakosság humán közszolgáltatásokhoz való hozzájutásának, illetve azok elérésének előmozdítása,
- a vidéki térség, mint vállalkozási tér, lakóhely és turisztikai vonzókéességének erősítése,
- a helyi közösségek tagjai egyéni aktivitásának, felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítése.

Javasolt fejlesztési fókuszterületek:

- A VP 4, 6, 7. és 16. intézkedései által nem alkalmazott alintézkedések – pl. mezőgazdasági mikro-vállalkozások vagy élelmiszer-feldolgozó mikro-vállalkozások indulásának támogatása, vidéki örökség megőrzésének és fejlesztésének támogatása, közösségi szolgáltatások fejlesztésének előmozdítása, szolidáris gazdasági együttműködések támogatása, stb.
- Az EFOP programhoz kapcsolódó – nem intézményi – helyi szolgáltatások fejlesztése pl. a korai iskolaelhagyás csökkentése, a szegénység és elszigeteltség csökkentése, az egészségi állapot és egészségtudatosság fejlesztése, a tudás és kulturális javakhoz való hozzáférés erősítése érdekében,
- A város és vidék együttműködésének erősítése (TOP-kapcsolódás).
- Táj, térségi szintű fenntartható erőforrás-használati, termelési, fogyasztási és életmód-stratégiák elterjesztése (KEHOP-kapcsolódás).
- 500 lakos alatti aprófalvak integrált fejlesztési elemei (opcionális).
- Az “integrált fejlesztés” tervezési kereteit a Kézikönyv tartalmazza, amelynek tartalmát alkalmazás esetén az adott HFS-ben kell pontosítani.

A közösségvezérelt HFS legalább az alábbi elemeket tartalmazza - összhangban a 1303/2013/EU rendelet 33. cikkében foglaltakkal:

- a stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása;
- a terület adottságainak és ebből adódó fejlesztési szükségleteinek elemzése, beleértve az erősségek, gyengeségek, lehetőségek és veszélyek, valamint fejlesztési alternatívák felvetése;
- a stratégia és célkitűzéseinek leírása, a stratégia integrált és innovatív jellemzőinek leírása, a választott fejlesztési alternatíva szerinti célkitűzések hierarchiája, beleértve a kimenetek mérhető célértékeit és az azoktól várható eredményeket és hatásokat is;
- a stratégia összhangban van valamennyi ESB Alap releváns programjaival (nem keletkeztet átfedést, “holtteher” (deadweight) vagy helyettesítő hatást);
- a HFS kidolgozásába történő közösségi bevonás folyamatának leírása, a beépítés és dokumentáció módjának meghatározása;
- cselekvési terv, amely bemutatja, hogyan történik a célkitűzések alapján az intézkedések (pályázati konstrukciók) meghatározása;
- a stratégia megvalósításának irányítási és monitoring (nyomon követési és értékelési-visszacsatolási) intézkedéseinek leírása;
- pénzügyi terv (az egyéb ESB Alapok, a VP horizontális lehetőségei vagy hazai forrású kapcsolódások bemutatásával)

Egyszerűsített költségek javasolt használata:

- a beruházás jellegű költségek esetében 15 000 euró jogosult összköltség alatt javasolt az – akár több részletben teljesíthető – átalányköltség (lump sum) módszer alkalmazása;
- beruházás jellegű projektek esetében a beruházás teljesítéséhez kapcsolódó általános költségek (pl. tervezés, engedélyezés, projekt-menedzsment) esetében javasolt a “flatrate” alkalmazás;
- nem beruházás jellegű projektek (különösen személyes közreműködéssel teljesíthető feladatok) esetében javasolt az egységköltség (unit cost) alkalmazása (pl. szakértői napidíj, rendezvényköltség/fő, passzív és aktív elérés költsége /fő, stb.).

A HFS-eket az IH által erre a célra felállított bizottság értékeli, és ez alapján az IH vezetője hagyja jóvá. Az egyszerűsített költségek alkalmazását és az alkalmazandó nagyságrendeket is a HFS-ben kell megtervezni, amelyet az IH vezetője hagyja jóvá.

Munkaszervezet: A jóváhagyott HFS alapján a helyi akciócsoportok vagy kiválasztanak a csoporton belül egy megfelelő jogi személyiséggel rendelkező non-profit partnert, amely az igazgatási és pénzügyi kérdésekben a vezető partner lesz, vagy közös non-profit jogi szervezetet hoznak létre. A munkaszervezeti feladatok ellátására leginkább megfelelő szervezeti forma az egyesület, mivel annak non-profit jellege mellett biztosítja a tagok egyenrangúságát, függetlenül esetleges anyagi hozzájárulásuk mértékétől (egy tag – egy szavazat törvényi előírás).

A művelet forrása: 153 729 859 euró

8.2.18.3.2.2. A támogatás típusa

Támogatás nyújtható a támogatástartalom összeszámítási szabályok figyelembevételével a következő támogatási formákban, illetve azok tetszőleges kombinációjában (intézkedés jellegétől függően):

- vissza nem térítendő támogatás,
- kamattámogatás.

Előleg a beruházás jellegű költségek esetében alkalmazható.

8.2.18.3.2.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

1303/2013/EU rendelet alapján.

8.2.18.3.2.4. Kedvezményezett

A HACS által meghatározandó.

A HACS nem lehet ezen művelet jogosultja.

A Vidékfejlesztési Program és a többi operatív programban foglalt szinergikus hatások elérése, valamint a holtteher (deadweight) és helyettesítési hatás elkerülése érdekében a vállalkozás-fejlesztés esetében kizárólag mikrovállalkozás méretű jogosult támogatható.

Bővebben lásd a "Az előrelátható koordinációs mechanizmusok és az egyéb vidékfejlesztési intézkedéseken belül megvalósítandó műveletekkel való kiegészítő viszony leírása, különös tekintettel

a1305/2013/EU rendelet 19. cikkben foglalt nem mezőgazdasági tevékenységekbe való beruházásokra és az induló vállalkozások támogatására; a 1305/2013/EU rendelet 20. cikkben foglalt beruházásokra; és a 1305/2013/EU rendelet 35. cikkben foglalt együttműködésekre, és a HFS-ák köz- és magánszférák együttműködésein keresztül történő megvalósítására részben kifejtve."

8.2.18.3.2.5. Támogatható költségek

Az 1303/2013/EU rendelet 35. cikk (1) bekezdés b) pontja alapján a közösségvezérelt helyi stratégia szintű műveletek végrehajtására a 1305/2013/EU rendelet 65 – 71. cikk, valamint a 1305/2013/EU rendelet 45. cikk rendelkezéseinek figyelembe vételével.

Használt, egyedi azonosítóval rendelkező tárgyi eszközök, valamint saját teljesítés elszámolhatósága a 272/2014. Korm. rendeletben szabályozott módon alkalmazható.

8.2.18.3.2.6. A támogathatóság feltételei

Jogosultsági feltételek (kritériumok):

A Helyi Akciócsoport által meghatározandó jogosultak és jogosult projektek.

A jogosultsági feltételeknek összhangban kell állniuk a Partnerségi Megállapodásban és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapról szóló 1305/2013/EU rendeletben a LEADER együttműködésekre vonatkozóan megállapított prioritásokkal, valamint konkrétan és mérhetően hozzá kell járulniuk a HFS-ben foglalt célok megvalósításához.

Kötelezettségvállalás:

Amennyiben a HFS a VP-ben foglalt egyéb intézkedéshez nagy mértékben hasonló intézkedést tervez támogatni, úgy egyértelműen be kell mutatni az ennek alapján támogatandó projektek hozzáadott értékét.

8.2.18.3.2.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

A pályázat szakmai, tartalmi értékelése minden esetben a HACS kizárólagos feladata és felelőssége.

8.2.18.3.2.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A HFS megvalósítása alapján nyújtandó támogatások kis értékű (de-minimis) támogatásnak minősülnek, amely támogatottanként és 3 éves összesítésben nem haladhatja meg a 200 000 euró értéket.

Vállalkozásfejlesztési támogatások esetében a maximális támogatás-intenzitás meghatározása szempontjából a VP-ben vagy más OP-ban meghatározott arányok az irányadók, ettől való eltérést a HFS-ben külön indokolni kell.

A támogatási intenzitás meghatározásakor a kedvezményezettek jogállása és a műveletek típusa (jövedelemtermelő/nem jövedelemtermelő) alapján a 1305/2013/EU rendelet 61. Cikkben foglaltakat is megfelelően alkalmazni kell.

Az egy projektre jutó maximális támogatás csak a HFS-ben rögzített, megfelelően alátámasztott esetben

haladhatja meg az 240 000 eurót (pl. "innovatív aprófalú" komplex projekt, több települést szolgáló vagy több éves projekt).

A helyi közösségek hátrányos megkülönböztetéstől mentes és kiegyenlített lehetőségeinek biztosítása érdekében egy településen felhasználható forrás a Program teljes időtávjá alatt nem haladhatja meg a HFS keretösszegének 20%-át.

8.2.18.3.2.9. Az intézkedések és/vagy a művelettipusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.18.3.2.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Kockázati tényezőként merül fel a különböző közösségek bevonásának az elakadása a stratégia-tervezésbe és megvalósításba. A közösségvezérelt helyi fejlesztési célok megvalósításából egyes célcsoportok kimaradásának kockázata fennáll.

8.2.18.3.2.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A HFS megvalósításának keretében a beruházási projektek esetén alkalmazható az előleg, ami jelentősen könnyíti a kedvezményezettek pályázási hajlandóságát. Az alintézkedés keretében támogatott fejlesztések kevesebb adminisztrációs terhet hárítanak a megvalósítókra, mint a 2007-2013. közötti időszakban. Mind az új, mind a már meglévő HACS-okat képzéssel és mentorálással segíti az IH a stratégia-alkotásban, valamint a stratégia megvalósításának gyakorlatában. A tervezéshez szükséges közösségek és csoportok körével való kommunikációt az IH segíti módszertani és tervezési segítséggel és segédlettel.

8.2.18.3.2.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Alacsony a kockázat, mivel az intézkedés eredményeképpen a HACS-ok a területükön megtalálható közösségeket és célcsoportokat megfelelően meg tudják szólítani. A fejlesztési igényeiket alátámasztó komplex Helyi Fejlesztési Stratégia céljainak megvalósításába a helyi szereplők belefognak.

A kockázatok lehetséges megoldása a HACS-ok részére biztosítandó információ átadás, képzés és tanácsadás (CPA2), valamint a belső ellenőrzés és koordinációs folyamatok javítása (CPA7).

8.2.18.3.2.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Lásd a vonatkozó összegek és támogatási arányok részénél.

8.2.18.3.2.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A közösségvezérelt kötelező helyi fejlesztés LEADER-intézkedést alkotó elemeinek leírása: előkészítő támogatás, a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia műveleteinek végrehajtása, a helyi akciócsoport együttműködési tevékenységeinek előkészítése és végrehajtása, valamint a működési költségek és szervezés, az 1303/2013/EU rendelet 35. cikkének (1) bekezdésében említetteknek megfelelően

Lásd az intézkedés általános leírását.

Adott esetben az 1305/2013/EU rendelet 43. cikkében említett, különleges előkészítő támogatásként alkalmazott „LEADER kezdőcsomag” alkalmazásának leírása

nem releváns – Magyarország nem alkalmazza.

Az 1305/2013/EU rendelet 44. cikkének (3) bekezdésében említett LEADER együttműködési projektekkel kapcsolatos folyamatos pályázati rendszer leírása

Nem releváns

A helyi fejlesztési stratégiák kiválasztására vonatkozó eljárás és a kiválasztás ütemterve

Lásd az M19 intézkedés általános leírását.

Azon földrajzi területek helyi fejlesztési stratégia végrehajtása céljából történő kiválasztásának indoklása, amelyek népessége kívül esik az 1303/2013/EU rendelet 33. cikkének (6) bekezdésében meghatározott határértékeken

Nem releváns

Az egyéb európai strukturális és beruházási alapokkal (a továbbiakban: ESB-alapok) való összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztés tekintetében, többek között a vezető alap felhasználására vonatkozóan alkalmazott lehetséges megoldás, valamint az ESB-alapok egymás közötti általánosan kiegészítő jellege az előkészítő támogatás finanszírozása terén

Nem alkalmazunk több alapos rendszert.

Annak feltüntetése, hogy adott-e az előlegfizetés lehetősége

A művelet keretében a 1305/2013/EU rendelet 45. cikk 4. pont alapján előleg adható.

Az irányító hatóság, a kifizető ügynökség és a LEADER keretében működő helyi akciócsoportok feladatainak meghatározása, különös tekintettel a kiválasztási eljárás hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható jellegére, valamint az 1303/2013/EU rendelet 34. cikke (3) bekezdésének b) pontjában említett, a művelet kiválasztásával kapcsolatos objektív kritériumokra

Lásd az f.) vonatkozó pontjánál feltüntetve.

Az előirányzott koordinációs mechanizmusoknak és az egyéb vidékfejlesztési intézkedések keretében támogatott műveletekkel biztosított kiegészítő jellegnek a bemutatása, mindenekelőtt a következők tekintetében: a nem mezőgazdasági tevékenységekre irányuló beruházások és az induló vállalkozásoknak nyújtott támogatások az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke alapján; az 1305/2013/EU rendelet 20. cikke alapján végrehajtott beruházások; az 1305/2013/EU rendelet 35. cikke alapján folytatott együttműködés, különösen a helyi fejlesztési stratégiáknak a köz- és a magánszféra közötti partnerségek által történő végrehajtása

A VP-ben a 19. cikk, a 20. cikk, a 35. cikk alapján, valamint a 19.2 vagy 19.3 alintézkedés alatt megvalósuló pályázatok koordinációját és átfedés-mentességét több módon biztosítjuk:

A 19.2 és 19.3 műveletek projektjeinek megvalósulása a HFS tervezésén alapul, amelynek alapelve a

kiegészítő jelleg. Így a HFS minőségét is javítja a VP vagy más OP által finanszírozott egyéb intézkedésekkel való összhang – kiegészítő jelleg – feltárása és kidolgozása más a HFS szintjén.

A HFS értékelése a szinergia-keresés mellett szintén fókuszál az átfedő vagy helyettesítő jellegű beavatkozások esetleges rejtett tervezésére – ezek a HFS minőségének megítélésében nem előnyösek, az IH ezek elkerülésére hívja fel a figyelmet.

A projekt szintű kidolgozás során is kifejezett előnyt jelent az összefüggések, kapcsolódások nyílt és részletes kibontása, míg az átfedés vagy helyettesítési lehetőség nagyban rontja az adott projekt támogathatóságát.

A FAIR közös OP-adatkezelő IT rendszer képes lesz kezelni az esetleges átfedéseket.

8.2.18.3.3. 19.3.1. A Helyi Akciócsoportok együttműködési tevékenységeinek előkészítése és megvalósítása

Alintézkedés:

- 19.3. - a helyi akciócsoport együttműködési tevékenységeinek előkészítése és végrehajtása

8.2.18.3.3.1. A művelettípus leírása

A térségek közötti és a nemzetközi együttműködések kiegészítik, de jelentősen el is térnek a 1305/2013/EU rendelet 35. cikk alapján megvalósuló együttműködési akcióktól. Az előbbieket jellemzően az agrárgazdaság azonos gazdálkodási szektorában (16.1), illetve egymás mellett vagy egymás közvetlen közelében működő (16.3, 16.4, 16.5) szereplőinek konkrét gazdálkodási célhoz kötött, együttműködésen alapuló fejlesztéseit támogatja. Ezen fejlesztések esetében a különböző HACS-területiség nem jogosultsági szempont. A 19.3 alintézkedés célja részben a fenti közvetlen gazdálkodási együttműködési lehetőségek távolabbi térségekkel való kibővítésének előmozdítása, vagy éppen más, a vidéki térségek számára hasznos gazdálkodási, közszolgáltatás-szervezési vagy egyéb együttműködési modellek megismerése, meghonosítása vagy elterjesztése. A kétféle “együttműködés” elemet tartalmazó projekt átfedés-mentességét oly módon lehet biztosítani, hogy mindkettő központi kezelésű, amelyben az informatikai rendszer jól tudja azonosítani mind az alanyokat, mind a projekt-tartalmakat.

A térségek közötti együttműködés célja új megoldások ösztönzése a vidéki térségek problémái és fejlesztési lehetőségei összefüggésében. További cél a helyi szereplők térségen kívüli kapcsolatrendszerének és a nemzetközi tudásmegosztásban megszerezhető kompetenciáinak fejlesztése, új tudás becsatornázása az együttműködésben résztvevő vidéki térségekbe. Az együttműködési projektek nem korlátozódhatnak kizárólag tapasztalatcserére, azoknak minden esetben olyan alkalmazható eredménye kell, hogy legyen, amelynek létrejöttéhez az együttműködésben résztvevő partnerek mindegyike bizonyíthatóan hozzájárult, illetve eredményeiből minden partner részesül.

Az együttműködésre leginkább ajánlott, a PM-hez vagy a VP-hez illeszkedő – pl. a VP 35. cikk alapján felépülő intézkedésben nem tervezett – témaköröket a Kézikönyv is fogja tartalmazni.

Az együttműködések keretén belül a támogatás kiterjed a 1303/2013/EU rendelet 35. cikk (1) bekezdés c) pontja szerint: az együttműködési tevékenységeinek előkészítésére és megvalósítására.

Olyan együttműködési projektek támogathatók, amelyek illeszkednek a PM-ben és a VP-ben meghatározott célkitűzésekhez, továbbá olyan tematikára irányulnak, amely részét képezi az adott HACS Helyi Fejlesztési

Stratégiájának.

A jelen művelet alatt tervezzük mind a térségek közötti, mind a nemzetközi együttműködések megvalósítását és támogatását. Az együttműködések technikai előkészítése és megvalósítása forrásainak odaítélését központi kiválasztási eljárás alapján az IH végzi.

Az IH a 1305/2013/EU rendelet 44. cikk 3-4. pontjában foglaltak szerint kötelezettséget vállal arra, hogy az együttműködési projektek számára folyamatosan nyitva álló pályázati rendszert dolgoz ki legkésőbb 2016. június 30-ig. A rendszer nyilvánosan elérhető elemei lesznek: a nemzeti és nemzetközi együttműködési projektekre vonatkozó jogosultsági és egyéb adminisztratív feltételek és eljárások, úgy mint: az elismerhető költségek és a kiválasztás szempontrendszere. A projektek kiválasztása a benyújtástól számított legkésőbb négy hónapon belül meg fog történni.

Az alintézkedés forrása: 6 190 943 euró

8.2.18.3.3.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás.

A művelet keretében a 1305/2013/EU rendelet 45. cikk 4. pont alapján előleg adható.

8.2.18.3.3.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

1303/2013/EU rendelet alapján.

8.2.18.3.3.4. Kedvezményezettek

Jogosultak - összhangban a 1305/2013/EU rendelet 44. cikk 2. a) pontban foglaltakkal:

- az IH által elismert Helyi Akciócsoportok és munkaszervezeteik;
- a HFS megvalósításában partner közjogi és magánjogi szervezetek,
- vidéki térségben működő mikro- és kisvállalkozások;
- a HFS megvalósításában partner magánszemélyek.

8.2.18.3.3.5. Támogatható költségek

Az együttműködések technikai előkészítése:

- a projekt összköltségének 5%-át meg nem haladó mértékben, "flat rate" módon elszámolhatók.

Az együttműködések megvalósítása

Az együttműködések megvalósítása körében elismerhető költségek:

a) a cél megvalósítását közvetlenül szolgáló épület, építmény építése vagy fejlesztése;

b) a cél megvalósítását közvetlenül szolgáló új és egyedi azonosítóval rendelkező használt gépek,

berendezések és eszközök vásárlása, beleértve az információs és kommunikációs technológiák beszerzését;

c) Az a)-b) pontban említett kiadásokhoz kapcsolódó általános költségek, például az építések, mérnökök díjai, hatósági eljárási díjak, tanácsadói és projekt-menedzsment költségek;

d) A következő immateriális beruházások: számítógépes szoftverek megvásárlása vagy kifejlesztése, valamint szabadalmak, licencek, szerzői jogok és védjegyek vagy eljárások megszerzése.

e) Az a) ponthoz kapcsolódóan szükséges ingatlan vásárlása az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át meg nem haladó mértékig, valamint természetbeni hozzájárulásként elszámolható a beruházáshoz elengedhetetlen, a beruházási területbe szükség szerint bevonandó termőföld vagy ingatlan értéke, ha nem haladja meg az érintett projekt teljes elszámolható kiadásának 2%-át.

f) A műveleti célterületekhez kapcsolódó, kizárólag a cél megvalósítását közvetlenül szolgáló infrastruktúra-fejlesztés és/vagy eszköz beszerzés: üzemben belüli anyagmozgatás, illetve a vagyontvédelem gépei, eszközei, ide tartoznak a közművek és a munkakörülményekhez kapcsolódó beruházások, a projekt teljes elszámolható kiadásának 15%-át meg nem haladó mértékben.

Nem számolható el:

A projekt keretében működési költségek, bérköltségek, tenyészállatok és forgóeszközök vásárlása.

8.2.18.3.3.6. A támogathatóság feltételei

Térségek közötti együttműködések:

- legalább 2 különböző HACS területén élő /működő és
- legalább 3 jogosult által benyújtott projekt,
- HACS ajánlása, amelyben részletesen nyilatkozik, hogy a tervezett együttműködési projekt és annak eredménye konkrétan szolgálja a HFS-ben foglalt egy vagy több cél elérését.

Nem jogosult olyan egyedi célt szolgáló egy vagy több beruházási elem finanszírozása, amelyben az "együttműködés" színlelt, mivel az nem haladja meg a párhuzamosan megvalósuló fejlesztés, vagy a megrendelő és kivitelezésben közreműködő, vagy a jövőbeli kizárólagos használó tartalmát.

Nemzetközi együttműködés:

- legalább 2 különböző országban működő, legalább két különböző jogosult;
- HACS ajánlása, amelyben részletesen nyilatkozik, hogy a tervezett együttműködési projekt és annak eredménye konkrétan szolgálja a HFS-ben foglalt egy vagy több cél elérését.

8.2.18.3.3.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

- A térség szempontjából újszerű, innovatív megoldás,
- A mérföldkövek és célok realitása, amennyiben lehet, mérhetősége
- Ár-érték arány, azaz a tervezett költségek és eredmények közötti egyensúly, költséghatékonyság.
- A fizikai és pénzügyi megvalósíthatóság és fenntarthatóság.
- A pályázó szakmai alkalmassága.

8.2.18.3.3.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

Maximális támogatási intenzitás: 100%

Maximális összeg: 65.000 euró / projekt

Az IH HACS-onként meghatároz egy pénzügyi keretet.

8.2.18.3.3.9. Az intézkedések és/vagy a művelettipusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.18.3.3.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

Kockázatot jelent a megfelelő potenciális pályázói kör motiválása, valamint a nem adekvát pályázatok kiszűrése, továbbá a KÜ gyakorlatlansága is egyedi projektek kezelésében, valamint a külföldön megvalósuló programelemek ellenőrzése.

8.2.18.3.3.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

A potenciális pályázatok beruházási elemeinek megvalósítási szakaszában jelentősen hasonlítanak a horizontális intézkedésekben előforduló feladatokhoz. A megfelelő szakmai struktúrák kialakítása az IH és a KÜ, valamint érintettség esetén a külföldi KÜ-(ek) együttműködésével, a Földművelésügyi Minisztérium és intézményei bevonásával történik.

8.2.18.3.3.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

A műveletnek alacsony a kockázata, amelyeknek megoldási javaslata tájékoztató kampányok és útmutató dokumentumok biztosítsa (CPA3). Az intézkedés és műveletei megfelelő szakmai együttműködésekre alapozott. Ennek megfelelően kialakítandó elszámolási rendszer szerint hatékonyan és biztonságosan működtethető.

8.2.18.3.3.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

nem releváns

8.2.18.3.3.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A közösségvezérelt kötelező helyi fejlesztés LEADER-intézkedést alkotó elemeinek leírása: előkészítő támogatás, a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia műveleteinek végrehajtása, a helyi akciócsoport együttműködési tevékenységeinek előkészítése és végrehajtása, valamint a működési költségek és szervezés, az 1303/2013/EU rendelet 35. cikkének (1) bekezdésében említetteknek megfelelően

Lásd a művelet leírását.

Adott esetben az 1305/2013/EU rendelet 43. cikkében említett, különleges előkészítő támogatásként alkalmazott „LEADER kezdőcsomag” alkalmazásának leírása

Nem alkalmazzuk.

Az 1305/2013/EU rendelet 44. cikkének (3) bekezdésében említett LEADER együttműködési projektekkel kapcsolatos folyamatos pályázati rendszer leírása

Lásd a művelet általános leírásánál.

A helyi fejlesztési stratégiák kiválasztására vonatkozó eljárás és a kiválasztás ütemterve

Lásd az M19 intézkedés általános leírásánál.

Azon földrajzi területek helyi fejlesztési stratégia végrehajtása céljából történő kiválasztásának indoklása, amelyek népessége kívül esik az 1303/2013/EU rendelet 33. cikkének (6) bekezdésében meghatározott határértékeken

Nem releváns

Az egyéb európai strukturális és beruházási alapokkal (a továbbiakban: ESB-alapok) való összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztés tekintetében, többek között a vezető alap felhasználására vonatkozóan alkalmazott lehetséges megoldás, valamint az ESB-alapok egymás közötti általánosan kiegészítő jellege az előkészítő támogatás finanszírozása terén

Nem alkalmazunk több alapos rendszert.

Annak feltüntetése, hogy adott-e az előlegfizetés lehetősége

Előleg alkalmazható.

Az irányító hatóság, a kifizető ügynökség és a LEADER keretében működő helyi akciócsoportok feladatainak meghatározása, különös tekintettel a kiválasztási eljárás hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható jellegére, valamint az 1303/2013/EU rendelet 34. cikke (3) bekezdésének b) pontjában említett, a művelet kiválasztásával kapcsolatos objektív kritériumokra

Lásd az f.) vonatkozó pontjánál feltüntetve.

Az előirányzott koordinációs mechanizmusoknak és az egyéb vidékfejlesztési intézkedések keretében támogatott műveletekkel biztosított kiegészítő jellegnek a bemutatása, mindenekelött a következők tekintetében: a nem mezőgazdasági tevékenységekre irányuló beruházások és az induló vállalkozásoknak nyújtott támogatások az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke alapján; az 1305/2013/EU rendelet 20. cikke alapján végrehajtott beruházások; az 1305/2013/EU rendelet 35. cikke alapján folytatott együttműködés, különösen a helyi fejlesztési stratégiáknak a köz- és a magánszféra közötti partnerségek által történő végrehajtása

Lásd a művelet általános leírásánál.

8.2.18.3.4. 19.4.1. Működési és animációs költségek

Alintézkedés:

- 19.4. - a működési és szervezési költségekhez nyújtott támogatás

8.2.18.3.4.1. A művelettípus leírása

A jelen művelet nyújt fedezetet a HACCS-ok és munkaszervezeteik eredményes működéséhez szükséges tevékenységek folyamatos ellátására. Ezek a 1303/2013/EU rendelet 35. cikk (1) bekezdés

d) pont alapján: a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia végrehajtásának irányításához kapcsolódó működési költségekre, amelyekbe beletartoznak az operatív költségek, a személyi jellegű költségek, valamint a stratégiáknak a 34. cikk (3) bekezdés g) pontjában foglalt monitoringjához és értékeléséhez kapcsolódó költségek; továbbá az

e) pont alapján: a közösségvezérelt fejlesztési stratégia szervezésére, az érdekelték közötti információcsere megkönnyítésére, a stratégia megvalósításnak előmozdítására, valamint a potenciális kedvezményezettek támogatása érdekében a műveletek kidolgozása, valamint a pályázatok előkészítéséhez nyújtott általános információ és tanácsadás céljából.

A művelet biztosítja a fenti feladatok ellátásához szükséges pénzügyi kereteket. A szorosan a működtetéshez kapcsolódó tevékenységek mellett a HACCS legfontosabb feladata a helyi közösség motiválása, aktivizálása, képessé tétele és segítése hogy az új lehetőségek, ötletek felszínre kerüljenek és megvalósuljanak a HFS céljainak megvalósítása érdekében.

A művelet forrása: a 19. intézkedés forrásának 15%-a, azaz 28 767 577 euró.

8.2.18.3.4.2. A támogatás típusa

Vissza nem térítendő támogatás – flat rate módon.

8.2.18.3.4.3. Kapcsolódás más jogszabályokhoz

1303/2013/EU rendelet

8.2.18.3.4.4. Kedvezményezettek

Az IH által elismert Helyi Akciócsoportok.

8.2.18.3.4.5. Támogatható költségek

A művelet keretén belül a HFS megvalósításának irányításával és a helyi szereplők animációjával kapcsolatos költségek.

8.2.18.3.4.6. A támogathatóság feltételei

A kedvezményezett csak az IH által elismert HACCS, illetve annak munkaszervezete lehet.

Az IH által a HACCS működésére vonatkozó, az IH által meghatározandó jogi, személyi és tárgyi feltételek, valamint előrehaladási feltételek teljesítése.

8.2.18.3.4.7. A kiválasztási kritériumok megállapításával kapcsolatos alapelvek

A költségek jogosultságának ellenőrzésén kívül nincs tartalmi kiválasztás.

8.2.18.3.4.8. (Vonatkozó) összegek és támogatási mértékek

A támogatás összege: a 19.2. alintézkedés alapján a HFS-megvalósításra az IH által jóváhagyott forráskeret maximum 15%-a, flat-rate módon elszámolva.

Támogatási arány: nem releváns.

8.2.18.3.4.9. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.18.3.4.9.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázat(ok)

A HACs-ok alacsony színvonalú működést biztosítanak a helyi fejlesztések segítéséhez.

8.2.18.3.4.9.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Az IH szakmai koordinációja és a KÜ monitoring tevékenysége, valamint a fenntartott hálózat segíti a megfelelő színvonalú működést.

8.2.18.3.4.9.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Az alintézkedés végrehajtásának alacsony a kockázata, amelynek megoldási javaslata a kedvezményezettek részére biztosítandó információ átadás, képzés és tanácsadás. A meglévő LEADER tapasztalatok a HACs-okat segítik a megfelelő színvonalú működéshez. A HACs-ok jó színvonalú szolgáltatást biztosítanak a helyi fejlesztések megvalósításához, valamint a helyi szereplők bevonásához.

8.2.18.3.4.10. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

Lásd a művelet általános leírásánál.

8.2.18.3.4.11. A műveletre vonatkozó egyedi információk

A közösségvezérelt kötelező helyi fejlesztés LEADER-intézkedést alkotó elemeinek leírása: előkészítő támogatás, a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia műveleteinek végrehajtása, a helyi akciócsoport együttműködési tevékenységeinek előkészítése és végrehajtása, valamint a működési költségek és szervezés, az 1303/2013/EU rendelet 35. cikkének (1) bekezdésében említetteknek megfelelően

Lásd a művelet általános leírásánál.

Adott esetben az 1305/2013/EU rendelet 43. cikkében említett, különleges előkészítő támogatásként alkalmazott „LEADER kezdőcsomag” alkalmazásának leírása

Nem alkalmazzuk

Az 1305/2013/EU rendelet 44. cikkének (3) bekezdésében említett LEADER együttműködési projektekkel kapcsolatos folyamatos pályázati rendszer leírása

Nem releváns

A helyi fejlesztési stratégiák kiválasztására vonatkozó eljárás és a kiválasztás ütemterve

Lásd az M19 intézkedés általános leírásánál.

Azon földrajzi területek helyi fejlesztési stratégia végrehajtása céljából történő kiválasztásának indoklása, amelyek népessége kívül esik az 1303/2013/EU rendelet 33. cikkének (6) bekezdésében meghatározott határértékeken

Nem releváns

Az egyéb európai strukturális és beruházási alapokkal (a továbbiakban: ESB-alapok) való összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztés tekintetében, többek között a vezető alap felhasználására vonatkozóan alkalmazott lehetséges megoldás, valamint az ESB-alapok egymás közötti általánosan kiegészítő jellege az előkészítő támogatás finanszírozása terén

Nem alkalmazunk több alapos rendszert.

Annak feltüntetése, hogy adott-e az előlegfizetés lehetősége

Előleg nem adható, mivel flat rate elszámolást alkalmazunk.

Az irányító hatóság, a kifizető ügynökség és a LEADER keretében működő helyi akciócsoportok feladatainak meghatározása, különös tekintettel a kiválasztási eljárás hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható jellegére, valamint az 1303/2013/EU rendelet 34. cikke (3) bekezdésének b) pontjában említett, a művelet kiválasztásával kapcsolatos objektív kritériumokra

Lásd az f.) vonatkozó pontjánál feltüntetve.

Az előirányzott koordinációs mechanizmusoknak és az egyéb vidékfejlesztési intézkedések keretében támogatott műveletekkel biztosított kiegészítő jellegnek a bemutatása, mindenekelőtt a következők tekintetében: a nem mezőgazdasági tevékenységekre irányuló beruházások és az induló vállalkozásoknak nyújtott támogatások az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke alapján; az 1305/2013/EU rendelet 20. cikke alapján végrehajtott beruházások; az 1305/2013/EU rendelet 35. cikke alapján folytatott együttműködés, különösen a helyi fejlesztési stratégiáknak a köz- és a magánszféra közötti partnerségek által történő végrehajtása

nem releváns

8.2.18.4. Az intézkedések és/vagy a művelet típusok igazolhatósága és ellenőrizhetősége

8.2.18.4.1. Az intézkedés végrehajtásával kapcsolatos kockázatok

Lásd a műveletek vonatkozó részében leírva.

8.2.18.4.2. A kockázatok mérséklésére irányuló intézkedések

Lásd a műveletek vonatkozó részében leírva.

8.2.18.4.3. Az intézkedés átfogó értékelése

Lásd a műveletek vonatkozó részében leírva.

8.2.18.5. Az összeg vagy a támogatási arány kiszámításának módszere, adott esetben

19.1 alintézkedés: Az elszámolás egyszerűsítése céljából az egységköltség (unit cost, CPR 67. § (1/b)), az egy-összegű átalányköltség (lump sum, CPR 67. § (1/c)), valamint a százalékban meghatározott átalány alapú (lump sum, CPR 67. § (1/d)) egyszerűsített elszámolási módokat alkalmazzuk a művelet egyes költségelemeire.

19.3 alintézkedés: Az elszámolás egyszerűsítése céljából az egységköltség (unit cost, CPR 67. § (1/b)), az egy-összegű átalányköltség (lump sum, CPR 67. § (1/c)), valamint a százalékban meghatározott átalány alapú (lump sum, CPR 67. § (1/d)) egyszerűsített elszámolási módokat alkalmazzuk a művelet egyes költségelemeire.

19.4 alintézkedés: Az elszámolás egyszerűsítése céljából alapvetően a 19.2 alatt a HACS által elnyert összeg (támogatás) százalékában meghatározott átalány alapú (flat rate, CPR 67. § (1/d)) elszámolási módot alkalmazzuk.

8.2.18.6. Az intézkedésre vonatkozó egyedi információk

A közösségvezérelt kötelező helyi fejlesztés LEADER-intézkedést alkotó elemeinek leírása: előkészítő támogatás, a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégia műveleteinek végrehajtása, a hely akciócsoport együttműködési tevékenységeinek előkészítése és végrehajtása, valamint a működési költségek és szervezés, az 1303/2013/EU rendelet 35. cikkének (1) bekezdésében említetteknek megfelelően

Az alábbi alintézkedéseket alkalmazzuk:

19.1 (előkészítés, de LEADER kezdőcsomagot nem alkalmazunk), 19.2 (HFS-ek megvalósítása), 19.3 (országos központi folyamatos pályázatos kezelésben), 19.4 (működési és animációs költségek)

Adott esetben az 1305/2013/EU rendelet 43. cikkében említett, különleges előkészítő támogatásként alkalmazott „LEADER kezdőcsomag” alkalmazásának leírása

Nem alkalmazzuk.

Az 1305/2013/EU rendelet 44. cikkének (3) bekezdésében említett LEADER együttműködési projektekkel kapcsolatos folyamatos pályázati rendszer leírása

Lásd a 19.3.1 alintézkedés általános leírását.

A helyi fejlesztési stratégiák kiválasztására vonatkozó eljárás és a kiválasztás ütemterve

Lásd az M19 intézkedés általános leírását.

Azon földrajzi területek helyi fejlesztési stratégia végrehajtása céljából történő kiválasztásának indoklása, amelyek népessége kívül esik az 1303/2013/EU rendelet 33. cikkének (6) bekezdésében meghatározott határértékeken

Nem releváns

Az egyéb európai strukturális és beruházási alapokkal (a továbbiakban: ESB-alapok) való összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztés tekintetében, többek között a vezető alap felhasználására vonatkozóan alkalmazott lehetséges megoldás, valamint az ESB-alapok egymás közötti általánosan kiegészítő jellege az előkészítő támogatás finanszírozása terén

Nem alkalmazunk több alapos rendszert.

Annak feltüntetése, hogy adott-e az előlegfizetés lehetősége

Előleg a 1305/2013/EU rendelet 45. cikk 4. bek. szerint lehetséges.

Az irányító hatóság, a kifizető ügynökség és a LEADER keretében működő helyi akciósoportok feladatainak meghatározása, különös tekintettel a kiválasztási eljárás hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható jellegére, valamint az 1303/2013/EU rendelet 34. cikke (3) bekezdésének b) pontjában említett, a művelet kiválasztásával kapcsolatos objektív kritériumokra

Az IH feladatai:

- A HACS feladatainak és a vonatkozó programok végrehajtásáért felelős hatóságok meghatározása a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiát illető valamennyi végrehajtási feladatot illetően,
- Kézikönyv kidolgozása, szakmai és anyagi támogatás nyújtása a HACS-ok számára a közösségi tervezéshez, a HFS-ek megfelelő kidolgozásához, a végrehajtás során a jó minőségű HFS-monitoring munka ellátásához,
- A HFS-ek értékelése és döntéshozatal a megvalósítás forrásának biztosításáról, szükség szerint a nem megfelelő minőségben benyújtott HFS-tervezetek továbbfejlesztéséhez további szakmai segítségnyújtás biztosítása,
- Biztosítja és támogatja a HACS-ok munkaszervezetének létrehozását, monitoring-vizsgálatát és minőségbiztosítását,
- módszertani és a jogi környezethez való illeszkedés szempontjából szabályossági útmutatás nyújtása a HFS-ek alapján meghirdetendő pályázati konstrukciókhoz,
- A KÜ-gel a HACS-ok működési hatékonyságának és szabályosságának javítása érdekében minőségbiztosítási és monitoring programot dolgoz ki és működtet: továbbképzés legalább évente 3 nap a döntéshozók és a vezető munkaszervezeti dolgozók részére, minőségbiztosítási és monitoring-vizsgálat és látogatás legalább kétfévente minden HACS-nál.
- Dönt a nemzeti és nemzetközi együttműködési projektek támogatásáról, ennek érdekében biztosítja a folyamatosan nyitva álló pályázati rendszert, melynek feltételeit és működési kereteit a 1305/2013/EU rendelet 44. cikk 3. 4. pontjában foglalt módon legkésőbb 2016. június 30-ig kialakítja.
- A LEADER intézkedéssel kapcsolatos feladatok ellátásában az IH a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat keretén belül támogató egység (support unit) funkciót hoz létre és működtet.

A HACCS feladatai:

- A helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is,
- a pályázatok kiválasztása során összhang biztosítása a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiával, e műveleteknek az adott stratégiai és célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásuk révén,
- a hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, a holtteher vagy helyettesítő hatást, ugyanakkor biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50%-át állami vagy önkormányzati költségvetési gazdálkodó szervnek nem minősülő partnerek adják. Írásos kiválasztási eljárás nem folytatható.
- a pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumok összeállítása és súlyozása által összhang biztosítása a közösségvezérelt fejlesztési stratégiával, valamint a támogatás szükségességének (a pályázó ennek hiányában nem lenne képes megvalósítani a projektet) mérlegelése, pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárás előkészítése és közzététele, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával,
- támogatási kérelmek befogadása és értékelése,
- pályázatok kiválasztása és a támogatás összegének rögzítése, továbbá a jóváhagyás előtt a javaslatok benyújtása a KÜ-hez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából,
- a közösségvezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoringja, és az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységek – független szereplő általi – végrehajtása.

A kifizető ügynökség (KÜ) feladatai:

- annak érdekében, hogy a támogatott projektek technikailag (adminisztratív szempontból) megfelelő legyen: általános tanácsadás és segítségnyújtás a HACCS-ok számára a HFS megvalósítására alkalmas pályázatok technikai kialakításában,
- a HACCS kérésére eseti szakértő tanácsadás a támogatásra benyújtott pályázatok előzetes megfelelés vizsgálatában,
- a HACCS döntéshozó szerve által támogatásra kiválasztott pályázatok vonatkozásában formai (adminisztratív) megfelelés vizsgálat, majd támogatási jogviszonyt magában foglaló határozat, okirat vagy szerződés elkészítése,
- kifizetési kérelmek kezelése, kifizetéshez kapcsolódó adminisztratív vagy helyszíni ellenőrzés lefolytatása. Az ellenőrzés lefolytatásába a HACCS bevonható.
- közreműködik a minőségbiztosítási és monitoring program kidolgozásában.

Az előirányzott koordinációs mechanizmusoknak és az egyéb vidékfejlesztési intézkedések keretében támogatott műveletekkel biztosított kiegészítő jellegnek a bemutatása, mindenekelőtt a következők tekintetében: a nem mezőgazdasági tevékenységekre irányuló beruházások és az induló vállalkozásoknak nyújtott támogatások az 1305/2013/EU rendelet 19. cikke alapján; az 1305/2013/EU rendelet 20. cikke alapján végrehajtott beruházások; az 1305/2013/EU rendelet 35. cikke alapján folytatott együttműködés, különösen a helyi fejlesztési stratégiáknak a köz- és a magánszféra közötti partnerségek által történő végrehajtása

A vonatkozó műveletekben: a 19.2 és 19.3 feltüntetésre került.

8.2.18.7. Egyéb fontos megjegyzések az intézkedés bemutatásával és végrehajtásával kapcsolatban

További intézkedés-specifikus információ

A Helyi Fejlesztési Stratégiák megvalósítása során a HACCS-oknak lehetőségük van azonos típusú kisléptékű fejlesztések közös pályázatban való meghirdetésére (a 16.3, 16.5 vagy 16.9 alintézkedés mintájára).

A Helyi Akciócsoportok maguk is pályázhatnak a többi Operatív Program forrásaira. HACCS működési költsége egyéb támogatások elnyerése esetén sem csökken.

Az állami támogatások átláthatóságára vonatkozó EU Közösségi szabályoknak való megfelelés érdekében HACCS-ok és munkaszervezeteik a 19.1 és 19.4 alintézkedésen kapott támogatásokat az egyéb forrásból szerzett vagy gazdálkodási tevékenységből elért bevételeiktől elkülönítetten kötelesek kezelni és nyilvántartani.

9. ÉRTÉKELÉSI TERV

9.1. Célkitűzések és rendeltetés

Az értékelési terv céljáról és célkitűzéseiről szóló nyilatkozat; ennek alapját az elegendő számú és megfelelő értékelési tevékenység végrehajtásának biztosítása jelenti, különös tekintettel a programirányításhoz, a 2017-ben és 2019-ben benyújtandó éves végrehajtási jelentésekhez, valamint az utólagos értékeléshez szükséges információ biztosítására, valamint annak garantálására, hogy a regionális fejlesztési program értékeléséhez szükséges adatok rendelkezésre álljanak.

Az Értékelési Terv (ÉT) célja, hogy a különböző értékelési feladatok egy komplex dokumentumban kerüljenek rögzítésre, ezzel segítve a végrehajtásban résztvevőket a tervezéshez és végrehajtás minőségének javításához szükséges, hasznos és használható értékelések elvégzésében.

A 2014-2020 közötti programozási időszak értékelési feladatairól, ezen belül az értékelési terv készítéséről a 1303/2013/EU rendelet (KSK) 56. cikkének (1) és (2) bekezdése rendelkezik, valamint a 1305/2013/EU rendelet (EMVA) 66. cikk (e) bekezdése és a 76. cikk (1) bekezdése határozza meg a tagállamok és az EU Bizottság ehhez kapcsolódó feladatait.

Az Értékelési Terv biztosítja, hogy megfelelő és elegendő értékelési tevékenység elvégzésére kerüljön sor, valamint, hogy a program eredményei és hatásai mérhetőek legyenek.

Jelen Értékelési Terv a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó Vidékfejlesztési Program értékelésének lebonyolításához kapcsolódó fő elemeket tartalmazza (témák, ütemezés, megvalósítás, erőforrások, stb.) a teljes programozási időszakra vonatkozóan.

Az Irányító Hatóság célja az ÉT kialakításával az, hogy az értékelésekhez szükséges feltételek biztosítva legyenek, a VP értékelései magas szakmai színvonalon készüljenek és az értékelések eredményei nyilvánosságra és hasznosításra kerüljenek. Az ÉT továbbá biztosítja, hogy az éves végrehajtási jelentések, a 2017-ben és 2019-ben esedékes ún. kibővített éves végrehajtási jelentések, valamint az ex-post értékelés elkészítéséhez szükséges adatok rendelkezésre álljanak.

A 2007 – 2013-as időszak értékelési tevékenységének egyik legjelentősebb gyengesége volt az értékeléshez szükséges adatok hiánya. Ezért különösen fontos az értékelések elvégzéséhez szükséges adatigény kör részletes meghatározása (a jelen VP-ben foglaltaknál részletesebb), valamint annak számba vétele a VP megvalósításának kezdetén, hogy:

- mely adatok milyen hiteles adatbázisban állnak rendelkezésre, ezek hozzáféréséhez szükség szerint TS forrás biztosítása,
- mely adatok gyűjtése szükséges a program végrehajtása során közvetlen ügyféli adatszolgáltatás útján.

A fentiek alapján nélkülözhetetlen, hogy az Értékelési Terv és kialakítása párhuzamosan készüljön az egyes intézkedések kialakításával annak érdekében, hogy minden releváns információ a megfelelő időben, minőségben és módszertannal rendelkezésre álljon.

Az Értékelési Terv összeállítása a Program Irányító Hatóságának feladata, szoros együttműködésben a programozásban résztvevő különböző szervezeti egységekkel, intézményekkel, értékelőkkel. A folyamatba bevonásra kerülnek a program érintettjei, azaz a különböző stakeholderok, akik részt vesznek a program tervezésében, alakításában, irányításában, valamint a különböző értékelési feladatok elvégzésében. Az ÉT

kialakítása épít az előző vidékfejlesztési programok értékeléseiben szerzett tapasztalatokra.

A VP értékelési rendszere és a kialakított Értékelési Terv, különböző együttműködések keretében hatékonyan kapcsolódik a Strukturális Alapok által finanszírozott különböző operatív programok értékelési rendszeréhez, mellyel lehetőség nyílik közös értékelések elvégzésére, információk beszerzésére és tapasztalatok megosztására.

Az ÉT-et az ex-ante értékelő is értékeli. Az ex-ante értékelő feladata, hogy megvizsgálja, hogy az Értékelési Terv megfelel-e a jogszabályi előírásoknak, illetve az ÉT segítségével a programozási időszak során valóban egy megfelelően működő és végrehajtható, módszertannal alátámasztott értékelési rendszer kerül kialakításra. Ebből a célból az ex-ante értékelő a teljesség, a használhatóság és az egyéb információs tevékenységek feldolgozásával történő összekapcsolás szempontjából értékeli az ÉT tartalmát.

Az értékelő ellenőrzi, hogy az ÉT-ben foglalt tevékenységek összhangban vannak-e az Irányító Hatóság és az Európai Bizottság értékelési információs szükségleteivel, továbbá, hogy az ÉT-ben allokált források elegendőek-e a tervezett értékelési tevékenységek elvégzéséhez, és a kitűzött célok teljesíthetőek. Amennyiben szükséges, az ex-ante értékelő javaslatokat fogalmaz meg az ÉT minőségének javítása érdekében.

9.2. Irányítás és koordináció

A vidékfejlesztési program monitoring- és értékelési intézkedéseinek rövid bemutatása, valamint az ezekben részt vevő főbb szervezetek és feladataik meghatározása. Annak bemutatása, hogy az értékelési tevékenységek hogyan függenek össze a vidékfejlesztési intézkedések végrehajtásával a tartalom és az ütemezés tekintetében.

Az értékelések hatékony és sikeres végzéséhez az Irányító Hatóság a korábban létrehozott értékelési rendszert kívánja továbbvinni, melynek lényege az értékelések szisztematikus megközelítése, az értékelési szükségletek módszeres felmérése, az értékelések módszeres végrehajtása és az értékelési eredmények átgondolt és előre megtervezett felhasználása.

Irányító Hatóság

Az IH felel a monitoring és értékelési rendszer irányításáért és működtetéséért, valamint az értékelési eredmények felhasználásáért és időben történő kommunikálásáért. Az Irányító Hatóság monitoringért és értékelésért felelős részlegének egyik fő feladata a folyamatos értékelési rendszer működtetése, az értékelési szükségletek és adatigények meghatározása, az értékelések előkészítése, menedzsmentje és az értékelések eredményeinek kommunikálása. Ez a részleg készíti elő a VP értékelési koncepcióját, összeállítja az Értékelési Tervet és Munkatervet a teljes VP ciklusra vonatkozóan, biztosítva, hogy az ÉT összhangban legyen a monitoring és értékelési rendszerrel, elkészíti az Értékelési Munkatervet és működteti az értékelési rendszert. Az ÉT és annak Munkaterve alapján az Irányító Hatóság felel az értékelések és a kapcsolódó tevékenységek megszervezéséért, és azért, hogy a 2014-2020 közötti programozási időszakban, legalább egyszer annak értékeléséért, hogy a VP hogyan járult hozzá az egyes prioritások célkitűzéseikhez. Az IH monitoringért és értékelésért felelős részlege intézkedéseket tesz az értékelésekhez szükséges statisztikai és monitoring adatbázis rendelkezésre állásának biztosítása érdekében, a szakmai részlegek valamint az értékelő bevonásával meghatározza az értékelések adatigényét, kezdeményezi módszertani útmutatók előkészítését, értékelési szempontokat, kérdéseket fogalmaz meg, elvégzi az értékelések (ex-ante, ex-post és tematikus) megrendelői oldali folyamatos projekt menedzsmentjét (tenderek menedzselése), beszámol a program végrehajtásában résztvevők, a Monitoring Bizottság és az Európai Bizottság felé a folyamatos értékelési tevékenység eredményeiről, illetve intézkedik az eredmények kommunikálásáról a program

végrehajtásában érintettek felé.

Az értékelési rendszer egyéb érdekeltjeinek, szereplőinek köre

Kifizető Ügynökség

A Kifizető Ügynökségnek kiemelkedő szerepe van mind a monitoring, mind az értékelés terén, hiszen a támogatott projektekkal kapcsolatos információk, valamint a kifizetésekkel és ellenőrzésekkel kapcsolatos adatok és információk itt állnak rendelkezésre. A Kifizető Ügynökségnek az éves végrehajtási jelentés elkészítésén kívül kiemelkedő szerepe van különböző értékelési tevékenységek előkészítésében, hiszen adatokat és információkat szolgáltat a program végrehajtásáról, így munkáját szoros együttműködésben végzi az Irányító Hatósággal. Az IH és a KÜ közötti adatszolgáltatást Együttműködési Megállapodás szabályozza.

Helyi Akciócsoportok

A HACS-ok több szempontból is részt vesznek a monitoring és értékelési tevékenységben. Az EMVA rendelet 71. cikke értelmében „a vidékfejlesztési intézkedések keretében nyújtott támogatások kedvezményezettjei és a helyi akciócsoportok kötelesek az irányító hatóság és/vagy a megbízott értékelők vagy más, az irányító hatóság megbízásából eljáró szervek részére valamennyi olyan, különösen a részletes célkitűzések és prioritások elérésére vonatkozó információt eljuttatni, melyek szükségesek a programok nyomon követéséhez és értékeléséhez.”

Az IH be kívánja vonni a HACS-okat az adatgyűjtési folyamatokba, illetve építeni kíván a helyi akciócsoportok helyi ismeretére és kapcsolataira, valamint a monitoring és értékelési folyamattal kapcsolatos tapasztalataira. Az IH ezen kívül támogatni kívánja a HACS-okat abban, hogy önértékeléseket végezzenek. A HACS-ok képviselői részt vesznek az MB munkájában is.

Nemzeti Vidéki Hálózat

Az NVH szerepe a széleskörű nyilvánosság tájékoztatása a Vidékfejlesztési Programról, valamint a stakeholderek bevonásának növelése a VP végrehajtásába. Az NVH ezen kívül segíti a HACS-ok monitoring tevékenységét, és a helyi vidékfejlesztési stratégiák kidolgozását. A Nemzeti Vidéki Hálózatnak fontos szerepe van az értékelések eredményeinek kommunikálásában, valamint módszertani segítséget nyújt a monitoring és értékelés terén, segíti az adatgyűjtést és a legjobb gyakorlatok terjesztését, továbbvitelét.

Adatszolgáltatók, és egyéb intézmények, szervezetek

Az Irányító Hatóság már a tervezés kezdetén bevonta a különböző adatszolgáltatókat (pl. statisztikai hivatal, kutatóintézetek, más minisztériumok, stb.) a monitoring és értékelési folyamatokba, hiszen ezen szereplők rendelkeznek a szükséges szakmai tudással, adatokkal, valamint esetlegesen kutatásokat végeznek az adott témában, vagy akár egyedi adatokat is gyűjtenek.

Monitoring Bizottság

A Monitoring Bizottság felülvizsgálja a program végrehajtását, és a célkitűzései elérésének eredményeit (KSK rendelet 49. cikk). A Monitoring Bizottság megvizsgálja a program Értékelési Tervének végrehajtása terén elért előrehaladással kapcsolatos tevékenységeket és eredményeket (EMVA rendelet 74. cikk (b)), és észrevételeket tesz az IH számára a program végrehajtása és értékelése tekintetében (KSK rendelet 49. cikk 4. pont).

A Monitoring Bizottságok sikeres működésének egyik alapvető kulcsa a partnerség elvének érvényesülése. A partnerség elvének értelmében a központi kormányzati szervek és a regionális, gazdasági, szociális, civil és egyéb partnerek közösen felügyelik az EMVA-ból származó támogatásokat, pénzeszközök felhasználását.

Értékelési Munkacsoportok

Értékelési Munkacsoportok felállításának célja, hogy az értékelésekhez kapcsolódó konkrét kérdésekben, mint pl. környezetvédelem, víz-és természetvédelem, LEADER, stb. az IH egyeztetni és konzultálni tudjon a Program érintettjeivel.

Értékelők

A KSK rendelet 54. cikk (3) bekezdése értelmében az értékeléseket a program végrehajtásáért felelős hatóságoktól funkcionálisan független belső vagy külső szakértőknek kell végezniük. Az értékelők kiválasztása az értékelések nagyságától függően az EU és a magyar közbeszerzési szabályozás rendelkezéseinek megfelelően történik meg.

Összhang a KAP 1 és az Operatív Programok monitoring és értékelési tevékenységeivel.

KAP 1: A KAP 1 intézkedéseivel kapcsolatos monitoring feladatok összhangját az alábbi módon biztosítjuk:

- a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal továbbra is egységes kifizető ügynökségként működik, amely jelentős számú, a VP-ben foglalt intézkedést az éves “egységes kérelem” módszertan alapján hajt végre, így azok tekintetében egységes adatgyűjtési rendszer, adatbázis és adatelemzési lehetőség áll rendelkezésre;
- a Vidékfejlesztési Program megvalósítása során mind a Földművelésügyi Minisztérium, mind a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal, mint kifizető ügynökség állandó tagsággal rendelkezik mind a VP Monitoring Bizottságban, mind az egyes intézkedések előkészítésével és nyomon követésével foglalkozó Pályázat Előkészítő Munkacsoportokban (PEMCS). Mind a MB, mind a PEMCS-ek alkalmasak a folyamatok nyomon követésére, valamint a KAP 1 célokkal és intézkedésekkel való folyamatos visszacsatolás és összehangolás biztosítására.

Az uniós programokkal kapcsolatos, a 1303/2013/EU rendelet 123. cikkének (8) bekezdése szerinti **koordináló szervezet feladatait a Miniszterelnökség (ME) látja el.** Ezáltal a legfontosabb alábbi koordinációs feladatok egy helyen, a szakmai végrehajtástól elkülönítetten – a Kormány európai uniós források felhasználásáért felelős szervénél, a Miniszterelnökségen – kerülnek ellátásra. A koordináció kiterjed az ESB alapok mindegyikére. Ennek keretében az operatív programokat nyomon követő **Monitoring Bizottságok** mellett a 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet 30. § szerint **Partnerségi Megállapodás monitoring bizottsága** kerül felállításra, amely a végrehajtási intézményrendszer szereplői, egyéb érintett kormányzati szereplők, valamint a meghatározó társadalmi, szakmai és civil partnerek részvételével átfogóan követi nyomon a programok megvalósulását, és tölti be a jogszabály által meghatározott monitoring bizottsági feladatokat.

9.3. Értékelési témák és tevékenységek

Az értékelési témakörök és a tervezett tevékenységek indikatív ismertetése, ideértve többek között az 1303/2013/EU és az 1305/2013/EU rendeletben előírt értékelési követelmények teljesítését. Az ismertetés a következőkre terjed ki: a) azok a tevékenységek, amelyek szükségesek annak értékeléséhez, hogy az 1305/2013/EU rendelet 5. cikkében említett egyes uniós vidékfejlesztési prioritások milyen mértékben járulnak hozzá az említett rendelet 4. cikkében meghatározott vidékfejlesztési célok megvalósításához; továbbá az eredmény- és hatásmutatók szerinti értékek elemzése, a nettó hatások elemzése, tematikus kérdések (beleértve az alprogramokat is), átfogó kérdések, nemzeti vidékfejlesztési hálózat, a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiák által biztosított hozzájárulás; b) a helyi akciócsoporthoz tartozó végzett értékeléshez nyújtandó tervezett támogatás; c) programspecifikus elemek, például a módszertan kidolgozásához vagy az egyes szakpolitikai területek megközelítéséhez szükséges tevékenység.

- Az ÉT-ben foglalt értékelési témakörök és tevékenységek támogatják a program hatékony végrehajtását és a célkitűzések elérését.

Az értékelések célja, hogy javítsák a VP tervezését és végrehajtását az alábbi szempontok vizsgálatával:

Relevancia: a program beavatkozásai valóban a legfontosabb szükségletekre adnak-e választ

Hatékony és eredmények: a célkitűzések és a célok milyen mértékben teljesülnek

Eredményesség: elért eredmények és hatások összevetése a befektetett (különösen pénzügyi) erőforrásokkal

Hatás: a beavatkozások milyen mértékben járulnak hozzá a program területén elérni kívánt változásokhoz.

A közös értékelési kérdések a KAP célkitűzéseivel, az EU 2020 kiemelt céljaihoz és a fókuszterületek célkitűzéseivel kapcsolódnak. Mindezek lefedik az EU vidékfejlesztési beavatkozások fő szempontjait, melyeket az értékeléseknek vizsgálniuk szükséges.

Értékelési feladatok:

- fejlődési trendek megfigyelése és kontextus elemzés: annak folyamatos nyomon követése, hogy a program beavatkozásainak köszönhetően a program környezetében végbemenő változások hogyan alakulnak a korábban megjelölt bázisértékhez képest (közös- és program specifikus kontextus indikátorok felhasználásával)
- a VP hatásainak és a KAP célkitűzéseivel történő hozzájárulás értékelése, mely magában foglalja a program nettó hatásainak elemzését a program környezetében bekövetkezett változások tekintetében (hatásindikátorok alapján)
- a VP eredményeinek és a vidékfejlesztési prioritásokhoz, valamint fókuszterületekhez történő hozzájárulás értékelése; többszörös hatások és szinergiák értékelése, valamint a kiegészítő eredményindikátorok értékelése (prioritásonként/fókuszterületenként)
- a Nemzeti Vidéki Hálózat tevékenységével elért eredmények és hatások értékelése
- EMVA és más, a vidéki területek területfejlesztését támogató európai uniós finanszírozási eszközök igénybevitelére irányuló integrált megközelítés biztosításának terén tett előrehaladás értékelése, ideértve a helyi fejlesztési stratégiákat is (LEADER),
- a VP hozzájárulása a vidékfejlesztést érintő átfogó kérdésekhez (cross cutting objectives): innováció, környezetvédelem, éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás. Utóbbi körben vizsgálni és értékelni kell a többi fejlesztéspolitikai eszköz – különösen a KEHOP által finanszírozott és egyéb tagállami vízgazdálkodási és természetvédelmi célú eszközök hatását is,

illetve az eszközök egymásra hatását is a gazdálkodók döntéseiben.

A **Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer (NATÉR)** átfogó célkitűzése egy olyan többcélú felhasználásra alkalmas adatrendszer kialakítása, amely objektív információkkal segíti a változó körülményekhez igazodó, rugalmas döntés-előkészítést, döntéshozást és tervezést. A NATÉR közvetlenül támogathatja a második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia megvalósulását, felülvizsgálatát és értékelését. A számszerű, térben differenciált információk hozzájárulhatnak többek között az Országos Területfejlesztési és Fejlesztéspolitikai Koncepció, a Nemzeti Vidékstratégia, a Nemzeti Energiastratégia, a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia, valamint a közlekedés, a katasztrófavédelem, a környezetegészségügy, az építésgazdaság és a mindezeket integráló fejlesztéspolitika stratégiai dokumentumainak klímapolitikai szempontú értékeléséhez és az éghajlatvédelmi, továbbá fenntarthatósági szempontok eredményes integrálásához. E célok elérése érdekében az Éhtv-vel összhangban (14. § (5) bekezdés a) pontja) kormányrendeletet kell kidolgozni, amely megteremti a klímapolitikához szükséges információbázis jogi alapjait.

- annak értékelése, hogy a VP hogyan járul hozzá az Unió intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést célzó stratégia céljainak eléréséhez, beleértve az VP hozzájárulását a kiemelt célokhoz
- a Programhoz kapcsolódó adminisztráció és végrehajtás értékelése (végrehajtási mechanizmusok), beleértve a TS források értékelését, az outputok, eredmények és hatások költségének értékelése konkrét gazdasági értékeléseken keresztül (pl. költséghaszon elemzés). Az intézkedések és tevékenységek végrehajtás költségének értékelése, az elért eredmények és hatások értékelése. A különböző intézkedések eredményeinek és hatásainak költséghatékonysága összehasonlító elemzéssel is vizsgálható.
- Különböző tevékenységek értékelése az értékelési kapacitásokban és az értékelési rendszerben szükséges hiányosságok kezelésére annak érdekében, hogy az értékelési követelményeket teljesíteni lehessen (MTÉ értékelése, regionális proxy mutatók kialakítása).

Értékelési témák a program beavatkozási logikájának vonatkozásában:

- a VP/Fókuszterületek eredményei/hatása a mezőgazdaság versenyképességének vonatkozásában
- a VP/Fókuszterületek eredményei/hatása a munkahelyteremtés és -megtartás vonatkozásában
- a VP/Fókuszterületek eredményei/hatása a környezeti közjavak tekintetében (biodiverzitás, vízminőség, klímaváltozás, MTÉ)
- a VP/ egyes intézkedéscsoportok eredményei, hatása a helyi fejlesztések tekintetében (falumegújítás, helyi gazdaságfejlesztés és diverzifikáció, integrált helyi fejlesztések, LEADER/CLLD)
- A VP eredményei, hatása a vidékfejlesztést érintő átfogó kérdések vonatkozásában, mint pl. környezet, éghajlatváltozás mérséklése és az ehhez történő alkalmazkodás, innováció)
- A hálózatépítés/hálózatossodás (networking) hozzájárulása a VP eredményeihez
- a tematikus alprogramok értékelése
- A program hatásainak értékelése a vidéki infrastruktúrához és szolgáltatásokhoz kapcsolódóan.

Az Irányító Hatóság kötelezettséget vállal arra, hogy az Értékelési Tervben foglalt értékelési feladatok megfelelő időben és minőségben történő elvégzéséhez szükséges adatgyűjtési és adatkezelési mechanizmusok a program megvalósításának kezdetétől rendelkezésre fognak állni az alábbiak szerint:

Illetékes hatóság és szakmai támogató: Földművelésügyi Minisztérium

Az illetékes hatóság feladatait a 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet 25. §-a tartalmazza, amely szerint:

Az illetékes hatóság

- a) felelős a Kifizető Ügynökség akkreditációjának megadásáért, felülvizsgálatáért és visszavonásáért e feladatkörében – a kötelezően alkalmazandó a közösségi jogi aktusokban foglaltak szerint – jogosult az akkreditáció megadására, illetve szükség esetén annak megvonására,
- b) folyamatosan figyelemmel kíséri a Kifizető Ügynökségnél az akkreditációs feltételek teljesítését,
- c) írásban jelentést tesz az Európai Bizottságnak a Kifizető Ügynökségnél általa végzett felügyeleti és monitoring tevékenységekről
- d) ellátja az uniós jogi aktusok által ráruházott további feladatokat.

Az illetékes hatóság feladatai ellátása érdekében az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 9. § e), h) és i) pontja szerinti hatásköröket gyakorolja, amelyek a következők:

- “e) a költségvetési szerv tevékenységének törvényességi, szakszerűségi és hatékonysági ellenőrzése”,
- “h) egyedi utasítás kiadása feladat elvégzésére vagy mulasztás pótlására”,
- “i) jelentéstételre vagy beszámolóra való kötelezés”.

A szakmai támogató feladatait a 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet 25. § (2) bekezdése nevesíti az alábbiak szerint:

A szakmai támogató

- a) az EMVA (és ETHA) irányító hatóságának megkeresésére szakmai javaslatot tesz a programok keretében megvalósuló fejlesztésekre, részt vesz a tervezés, projektfejlesztés során a szakmai szempontok érvényesítésében,
- b) együttműködik az irányító hatósággal a többéves nemzeti keret, az éves nemzeti keret és a forráselosztási elvek meghatározása során,
- c) adatot szolgáltat az irányító hatóságnak az éves fejlesztési keret előkészítéséhez és módosításához,
- d) részt vesz az intézkedések szakmai tartalmának meghatározásában, a programot érintő értékelési tevékenységben,
- e) az Irányító Hatóság megkeresése esetén részt vesz az éves fejlesztési keret alapján a felhívás elkészítésében, a felhívás módosításában vagy visszavonásában.

Értékelési feladat megnevezése, rövid leírása	Értékelési feladat indoklása, az értékelés szükségessége	Értékelés kapcsolódása más OP-k értékelési tevékenységeihez	Értékelés időtartama, végső határideje	Értékeléshez használt módszertan rövid leírása	Értékelés elvégzéséhez szükséges adatok forrása
1) 2007-2013-as programozási időszakra vonatkozó DIT ÚMVP ex-post (utólagos) értékelése	1698/2005 EK rendelet 86-os és 87-es cikke alapján	nincs	Az utólagos értékelések összegzését 2016. december 31-ig be kell nyújtani	-Az EU Bizottság és a Helpdesk által készített útmutató az ex-post értékelésre vonatkozóan. - külső értékelők által meghatározott módszertanok szerint	KSH, MVH, NAV, AKI, NÉBIH, NAKVI, MNVH
2) A 2021-2027-es programozási időszakra vonatkozó VP előzetes (ex-ante) értékelése és Stratégiai Környezeti Vizsgálata (SKV)	EU BIZ rendelet alapján	nincs	2020-2021	- Az EU Bizottság és a Helpdesk által készített útmutató alapján - külső értékelők által meghatározott módszertanok szerint	KSH, MVH, NAV, AKI, NÉBIH, NAKVI, MNVH
3) A VP-hez kapcsolódó eredményindikátorok előállítása és értékelése	EU BIZ 1305/2013 rendelet 75. cikke alapján EU BIZ 1303/2013 rendelet 50. cikke alapján	nincs	2015 - 2016	Az EU Bizottság és a Helpdesk által készített útmutató alapján - külső értékelők által meghatározott módszertanok szerint	KSH, MVH, NAV, AKI, NÉBIH, NAKVI, MNVH
4) A VP-hez kapcsolódó kontextus, eredmény- és hatásindikátorok előállítása, aktualizálása, értékelése	EU BIZ 1305/2013 rendelet 75. cikke alapján EU BIZ 1303/2013 rendelet 50. cikke alapján	nincs	2016 - 2020	Az EU Bizottság és a Helpdesk által készített útmutató alapján - külső értékelők által meghatározott módszertanok szerint	KSH, MVH, NAV, AKI, NÉBIH, NAKVI, MNVH
5) A VP végrehajtásához kapcsolódó intézményrendszer és TS intézkedés/MNVH értékelése	- Előző időszak értékelésének ajánlásai - Az EU Bizottság és a Helpdesk által készített útmutató alapján	TOP – területi hatások	2017 és 2019 -2020	Az EU Bizottság és a Helpdesk által készített útmutató alapján - külső értékelők által meghatározott módszertanok szerint	végrehajtásban résztvevő intézmények: ME, FM, NAKVI, MNVH, MVH

Értékelési feladat megnevezése, rövid leírása	Értékelési feladat indoklása, az értékelés szükségessége	Értékelés kapcsolódása más OP-k értékelési tevékenységeihez	Értékelés időtartama, végső határideje	Értékeléshez használt módszertan rövid leírása	Értékelés elvégzéséhez szükséges adatok forrása
6) Foglalkoztatási hatás	Az EMVA igen jelentős közpénz-forrást juttat el a vidéki térségek felé. Ugyanakkor a vidéki jövedelmek kiegyenlítése, a népesség-eltartó képesség erősítése kiemelt nemzeti cél. A beavatkozások egy része közvetlenül kapcsolható foglalkoztatás-bővítéshez, más igen jelentős források esetében a kapcsolat közvetett. Ugyanakkor szükséges a lehető legpontosabb képet kapni valódi transzferekről, a vidékfejlesztési forrásokkal gazdálkodókon keresztül a vidéki lakossághoz való eljutásáról.	Első sorban az ERFA források tekintetében hasonló értékelési feladat esetén a módszertanok összehangolása fontos annak érdekében, hogy területi/országos kép is kialakítható legyen	2020	A támogatott projektgazdák különböző csoportjaiból – nem csak új foglalkoztatást vállalók - vett mintákon a nyilvános üzleti és foglalkoztatási adataik összevetése. Továbbá mélyebb ezek elemzése, pontosítása interjúzással. Bevonandó műveletek:	MVH, Nyilvános cégb adatok
7) Területi kiegyenlítő hatás	A hasonló népességű országok közül Magyarország egyike (az egy lakosra jutó GDP alapján) a legnagyobb területi különbségekkel rendelkező országoknak. A SWOT elemzés gyengesége szerint jelentősek és növekvőek a területi fejlettségbeli különbségek. Az EMVA források területi kiegyenlítő hatásai nem csak a 6. prioritáson elköltött forrásokon keresztül jelenhetnek meg, ezért az összes vidékfejlesztési forrás tekintetében vizsgálható, vizsgálandó ez az összefüggés.	Nagyon fontos a többi forrással kapcsolódó elemzés részévé tenni – azonos módszertan alapján. TOP	2018 - 2023	Az összes kiadott EMVA támogatás megvalósulási helye szerinti elemzése és összevetése a területi fejlettségbeli mutatók /indexek alakulásával. + a KAP 1-es és egyéb agrártámogatások.	MVH KSH Nyilvános cégb adatok

Értékelési feladat megnevezése, rövid leírása	Értékelési feladat indoklása, az értékelés szükségessége	Értékelés kapcsolódása más OP-k értékelési tevékenységeihez	Értékelés időtartama, végső határideje	Értékeléshez használt módszertan rövid leírása	Értékelés elvégzéséhez szükséges adatok forrása
8) Környezeti problémák és a klímaváltozás hatásainak kezelését célzó beavatkozások eredményessége	A Környezeti problémák és a klímaváltozás hatásainak kezelését célzó beavatkozások kiemelt jelentőséggel bírnak a 2014-2020-as időszak vidékfejlesztési politikájában. A jelentős forrásfelhasználás is indokolja, hogy az itt megvalósuló célkitűzések eredményességét külön értékelés alá is vonjuk mind gazdálkodási, mind környezeti eredményességi mutatóit tekintve.	KEHOP vízbázis-védelmi, NATURA 2000 és természetvédelmi céljaival	2020 - 2021	Az értékelés támaszkodhat egyfelől a standard adatbázisokban gyűjtött gazdasági, jövedelmezőségi, költség-hason mutatókra. A környezeti hatások vizsgálatához a meglévő adatbázisok és monitoring rendszerek adatbázisai mellett ügyféli adatszolgáltatás és célzott mintavételes vizsgálatok elvégzése is szükségessé válhat. Standard koeficienseket alakítunk ki, amelyek a regisztrált adatokat átváltják egyenértékű CO2 mennyiségre. Az előzetesen összegyűjtendő változók: kettős termesztés használata, az állandó mezőgazdasági kultúrák zöld felülete, tőzeglápok helyreállítása Inputok csökkentése (pl.: csökkentett használat, berendezés, precíziós gazdálkodás) Létesített trágyatárolók száma/kezelések (komposztálás)/alkalmazás (számszerűsítve)	MVH, KSH, AKI, NÉBIH, támogatási kérelem és beszámoló
9) Innovációs hatás	Innovációs több módon érhető el: - üzletmenetbe épülő fejlesztések innovációs tartalma, szintje - új, innovative eszközök eredményessége - innovative együttműködési eszközök eredményessége	GINOP-ban az agrár-tudomány megjelenésével	2018 - 2020	A támogatási intézményrendszeri adatok + célzott vizsgálatok a támogatottak körében. Bevonandó intézkedések/műveletek:	MVH

Értékelési feladat megnevezése, rövid leírása	Értékelési feladat indoklása, az értékelés szükségessége	Értékelés kapcsolódása más OP-k értékelési tevékenységeihez	Értékelés időtartama, végső határideje	Értékeléshez használt módszertan rövid leírása	Értékelés elvégzéséhez szükséges adatok forrása
10) A vízgazdálkodást érintő beavatkozások eredményessége és hatékonysága	<p>A vízkészletekkel - mint érzékeny természeti erőforrással – való korszerű, hatékony és egyben erőforrás-kímélő gazdálkodás szintén kiemelt hangsúlyt kap, jelentős számú különböző beavatkozással és jelentős források felhasználásával igyekszünk előmozdítani.</p> <p>Szemponatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - környezetbarát tápanyag-gazdálkodással és növényvédelemmel érintett területek nagysága - a vízerózió elleni védekezéssel művelt területek aránya - a belvíz elleni védelmi intézkedésekkel érintett nitrát-érzékeny területek nagysága, - területi vízviszatarással érintett területek nagysága - az öntözés mértékének, hatékonyságának változása 	KEHOP vízbázis védelmi céljaival	2020 - 2021	<p>Az értékelés támaszkodhat egyfelől a gazdasági, jövedelmezőségi, költség-haszon mutatókra. A környezeti hatások vizsgálatához a meglévő adatbázisok és monitoring rendszerek adatbázisai mellett célzott mintavételes vizsgálatok elvégzése is szükségessé válhat.</p> <p>Bevonandó intézkedések/műveletek:</p>	MVH, KSH, AKI, NÉBIH,
11) Tudástőke: képzés és tanácsadás	<p>Szemponatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a támogatott szolgáltatások igényorientáltsága - ismertség, a szolgáltatások széles körű célcsoport-elérése - a specifikus célcsoportok elérése 	GINOP-ban az agrár-tudomány megjelenésével	2017 és 2018 - 2019	<p>A támogatási intézményrendszeri adatok + célzott vizsgálatok a támogatottak körében.</p> <p>Bevonandó intézkedések/műveletek: 14. 15. ágazatonként és alprogramok szintjén is</p>	MVH és a nyertes szolgáltatók adatbázisai
12) Versenyképesség, a helyi gazdaság erősödése	Az agrárgazdasági ágazatok és egyéb agrár-vidékfejlesztési	Célszerű az ERFA forrásokra vonatkozó módszertannal egyeztetett módion (is) vizsgálni	2017 és 2020 - 2021	A támogatási intézményrendszeri adatok, teszüzemi adatok + célzott vizsgálatok a támogatottak körében.	MVH, KSH, NAV, AKI,

Értékelési feladat megnevezése, rövid leírása	Értékelési feladat indoklása, az értékelés szükségessége	Értékelés kapcsolódása más OP-k értékelési tevékenységeihez	Értékelés időtartama, végső határideje	Értékeléshez használt módszertan rövid leírása	Értékelés elvégzéséhez szükséges adatok forrása
13) Fiatal gazda alprogram eredményessége	<p>A gazdálkodók új nemzedékének ösztönzése közép- és hosszú távon az egyik legfontosabb célkitűzés a fenntartható agrárgazdaság szempontjából. Kívánatos, hogy a fiatal gazdák mind szakmai tudásban, mind üzleti és a környezeti fenntarthatóság szempontjából a lehető legkorszerűbb irányban indítsák el saját gazdaságukat. ezért az alprogram eszközei hatékonyságának komplex értékelése szükséges</p> <p>Értékelési szempontok: tudásbázis megerősítésének eredményessége üzleti eredményesség és fenntarthatóság, környezeti fenntarthatóság</p>		2020 - 2021	<p>Az értékelés támaszkodhat egyfelől a gazdasági, jövedelmezőségi, költség-haszon mutatókra. A környezeti hatások vizsgálatához a meglévő adatbázisok és monitoring rendszerek adatbázisai mellett célzott mintavételes vizsgálatok elvégzése is szükségessé válhat.</p>	MVH, KSH, NAV, AKI, AGRYA
14) REL alprogram eredményessége	<p>A termelők piaci pozíciójának erősítését célzó, strukturált együttműködésen alapuló innovatív és komplex eszközrendszere komplex elemzést kíván. Szempontok pl.</p> <ul style="list-style-type: none"> - gazdasági eredményesség, termelői elégedettség - élelmiszerbiztonság - környezeti fenntarthatóság - helyi értékek megőrzése, - vevői elérhetőség, elégedettség - termelői tudásbázis, innovativitás, stb. 	<p>Területi OP vizsgálata: városok, MJV-k, megyék területi gazdagszervező és gazdaság-ösztönző aktivitása, továbbá együttműködése a térségi településekkel</p>	2019 - 2020	<p>Az értékelés támaszkodhat egyfelől a gazdasági, jövedelmezőségi, költség-haszon mutatókra. A környezeti hatások vizsgálatához a meglévő adatbázisok és monitoring rendszerek adatbázisai mellett célzott mintavételes vizsgálatok elvégzése is szükségessé válhat.</p>	MVH, KSH, NAV, AKI

Értékelési feladat megnevezése, rövid leírása	Értékelési feladat indoklása, az értékelés szükségessége	Értékelés kapcsolódása más OP-k értékelési tevékenységeihez	Értékelés időtartama, végső határideje	Értékeléshez használt módszertan rövid leírása	Értékelés elvégzéséhez szükséges adatok forrása
15) THÉT támogatási forma eredményessége, hatékonysága	<p>Szemponatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - művelés felhagyásának elkerülése, - terület hozzájárulása a klímaváltozás hatásainak mérsékléséhez /adaptációhoz - olyan területek nagysága, ahol a kijuttatott hasznosuló nitrogén mennyisége nem haladja meg a 170 kg/ha/év értéket - állatállomány emelkedése 		2020 - 2021	A támogatási intézményrendszeri adatok, tesztüzemi adatok, térinformatikai módszerek, légi felvételek, + célzott vizsgálatok a támogatottak körében.	MVH, FÖMI, AKI
16) A biodiverzitás védelméhez célzottan hozzájáruló területek	Szükséges értékelni, hogy a biodiverzitás megőrzését, illetve a biodiverzitás csökkenésének megfordítását célzó intézkedések valójában mennyiben érik el a támogatni kívánt célt.	KEHOP természetvédelmi céljaival, GINOP és TOP turisztikai céljaival	2020 - 2021	<p>A támogatási intézményrendszeri adatok +</p> <ul style="list-style-type: none"> - A helyi magas természeti értékű mezőgazdasági és erdészeti rendszerekhez köthető fajok populációinak változásai - Félig természetes területek kiterjedése (ha) és aránya a mezőgazdasági művelésben álló területekhez képest - Mozaikosság index - Szegély-élőhelyek jelenléte - Tájképi elemek számbavétele, - Mezőgazdasági élőhelyekhez kötődő madárállományok változása (FBI) - Indikátor apróvadállományok változásai <p>+ célzott vizsgálatok a támogatottak körében.</p> <p>Bevonandó intézkedések/műveletek: 21, 28, 29, 30, 31, 32</p>	MePAR felszínborítási adatbázis (FÖMI) - monitoring rendszerek: AKG hatásindikátor monitoring, EMMRE

Értékelési feladat megnevezése, rövid leírása	Értékelési feladat indoklása, az értékelés szükségessége	Értékelés kapcsolódása más OP-k értékelési tevékenységeihez	Értékelés időtartama, végső határideje	Értékeléshez használt módszertan rövid leírása	Értékelés elvégzéséhez szükséges adatok forrása
17) A talajminőség védelméhez, a talajerózió megelőzéséhez sikeresen hozzájáruló területek nagyságának felmérése	Az AKG, Ökológiai gazdálkodás, Natura2000 és VKI kompenzáció és nem termelő mezőgazdasági beruházások intézkedések célkitűzéseinek elérése	KEHOP természetvédelmi céljaival	2018 - 2019.	- talajvédő agrotechnikai módszerekkel érintett területek nagysága - a környezetbarát tápanyag-gazdálkodással és növényvédelemmel érintett területek nagysága	- teszüzemi rendszer (AKI) - működő monitoring rendszerek (AKG hatásindikátor monitoring)
18) A THÉT, AKG és ökológiai gazdálkodás intézkedések hatásainak vidékfejlesztési szempontú vizsgálata	Ezen intézkedések együttes eredményeinek és hatásainak elemzése, valamint egymásra hatásának vizsgálata más minőségű információkkal is szolgál, mit az egyes beavatkozások önálló vizsgálata.	KEHOP természetvédelmi céljaival	2018 - 2019.	- a birtokméret változására, a birtokszerkezeti átalakításokra, a mezőgazdasági vállalkozások jövedelmére és eltartó képességére összpontosító elemző vizsgálatok a támogatással érintett gazdaságok vonatkozásában	- támogatási intézményi adatok (MVH) - teszüzemi rendszer (AKI) - földhasználati nyilvántartás
19) A VP 6. prioritás intézkedéseinek hozzájárulása a társadalmi befogadás elősegítéséhez és a szegénység csökkentéséhez.	A téma értékelését a 6. prioritás címe alapozza meg, miszerint a VP-nek hozzá kell járulnia társadalmi befogadáshoz és a vidéki szegénység mérsékléséhez. Az értékelés célja annak vizsgálata, hogy a VP intézkedései milyen módon és milyen mértékben járulnak hozzá a 6. prioritásban megfogalmazott társadalmi befogadás megvalósulásához. Milyen módon és milyen mértékben részesülnek a hátrányos helyzetű lakosságcsoportok (különösen a leszakadó térségekben élők, romák, fogyatékossgal élők, speciális munkaerő-piaci helyzetű csoportok: pályakezdők, tartós munkanélküliek, önfoglalkoztatók) a rendelkezésre álló forrásokból. Az értékelés arra is választ ad, hogy az intézményrendszer illetve a kedvezményezetttek szempontjából, valamint az érintettek véleménye, percepciója alapján az intézkedések megfelelő hatékonysággal reagálnak-e a vidéki szegénység problémájára.	EFOP GINOP TOP	2017. 2020 - 2021		Szekunder adatforrások (eljárásrendek, pályázati adatbázisok elemzése). Primer adatforrások (szakértői interjúk, fókuszcsoportok, esettanulmányok, jó gyakorlatok feltárását célzó projektszintű vizsgálatok).

Értékelési feladat megnevezése, rövid leírása	Értékelési feladat indoklása, az értékelés szükségessége	Értékelés kapcsolódása más OP-k értékelési tevékenységeihez	Értékelés időtartama, végső határideje	Értékeléshez használt módszertan rövid leírása	Értékelés elvégzéséhez szükséges adatok forrása
20/a) A CLLD megközelítés hozzáadott értékének értékelése	Az értékelés célja a LEADER módszer hozzáadott értékének vizsgálata, a LEADER specifikumok (innovativitás, partnerség (jó kormányzás és többszintű kormányzás minősége), hálózatosodás, alulról jövő kezdeményezések, ágazat-közigazgatás, együttműködés) megvalósulásának vizsgálata, diszfunkciók kiszűrése, a szükséges fejlesztések irányainak meghatározása.	EFOP TOP (különösen CLLD)	2018 - 2019	Pályázati adatbázis és eljárásrendek vizsgálata, HACS-ok és 699edvezményezett mintavételes felmérése (interjúk, fókuszcsoporthoz, projektszintű vizsgálatok).	MVH HACS-ok
20/b) A helyi akciócsoportok szintjén végzett értékelés	A 808/2014/EK rendelet V. melléklet 9. pont (3) bek. a) pontja szerint a helyi akciócsoportok szintjén végzett értékelés alkalmas annak bemutatására, hogy az egyes csoportok milyen mértékben teljesítik a HFS-ben meghatározott céljaikat	TOP és EFOP	2019-2020	HFS-ek, helyi (benyújtott) és MVH (támogatott) pályázati adatbázis, továbbá csoportos interjúk a HACS, munkaszervezet tagokkal és helyi lakosokkal.	MVH, HACS-ok
21) A VP mezőgazdasági és élelmiszer-feldolgozási energiafelhasználásra és egyéb erőforrás-hatékonyságra gyakorolt hatása	Az értékelés célja a VP elsősorban beruházási intézkedéseinek a mezőgazdasági energiafelhasználásra gyakorolt hatásának mérése. Az EMVA fókuszterületként határozta meg az energiafelhasználás hatékonyságának a mérését, melyre több műveletet is terveztünk.	nem releváns	2017 2019 - 2020	A nyertes projektek adatait alapul véve, valamint a támogatott gazdaságok/üzemek alaposabb erőforrás-hatékonyságának elemzése által (mintavételes vizsgálatok)	MVH, KSH, NAV, AKI,
22) Az élelmiszer-feldolgozás fejlesztési hatása a termelők bevonására az élelmiszer-láncban	A feldolgozás volumenének, minőségének és piacképességének (versenyképességének) javítása erősíti a termelők részvételét az élelmiszer-láncban.	nem releváns	2017 2020 - 2021	A nyertes projektek adatait alapul véve, valamint a támogatott termelők/feldolgozók alaposabb célzott elemzése által (mintavételes vizsgálatok)	MVH, KSH, NAV, AKI,
23) Az együttműködések célzott ösztönzésének eredményessége	Szemponatok: - új TCS-k - a támogatás hozzájárulása a TCS eredményességéhez - TCS-k eredményessége	Célszerű egységes módszertan alapján összehasonlítást is végezni más ágazati / területi együttműködések ösztönző támogatások eredményessége (pl. klaszterek)	2019 - 2021	A nyertes projektek adatait alapul véve, valamint a támogatott termelők/feldolgozók alaposabb célzott elemzése által (mintavételes vizsgálatok)	MVH, FM, KSH, NAV, AKI,

9.4. Adatok és információk

A vidékfejlesztési program végrehajtásával kapcsolatos statisztikai adatok rögzítésére, tárolására, kezelésére és jelentésére szolgáló rendszer, valamint az értékelés céljait szolgáló monitoringgal kapcsolatos adatszolgáltatás rövid bemutatása. Az alkalmazandó adatforrások azonosítása, adathiányok, az adatszolgáltatással kapcsolatban esetlegesen felmerülő intézményi kérdések és a megoldásukra tett javaslatok. E szakasz célja annak bemutatása, hogy az adatkezelési rendszerek a megfelelő időre működőképeseek lesznek.

Az értékelések előkészítésének egyik legfontosabb tevékenysége a közös és program-specifikus indikátorokhoz kapcsolódó adattípusok meghatározása. Meg kell bizonyosodni arról, hogy a teljes programozási időszak alatt az adatok megfelelő minőségben és ésszerű költségek mellett állnak rendelkezésre.

A 1305/2013/EU (EMVA) rendelet 76. cikk (2) bekezdése értelmében a tagállamoknak biztosítani kell, hogy az értékelések megfeleljenek a 67. cikkel összhangban elfogadott közös elemzési módszernek, megszervezik a szükséges adatok előállítását és gyűjtését, és az értékelők rendelkezésére bocsátják a monitoring rendszer által nyújtott különböző információkat. Az EMVA rendelet kimondja továbbá, hogy az IH felel annak biztosításáért, hogy létrehozzanak egy megfelelő és biztonságos elektronikus rendszert a programmal és annak végrehajtásával kapcsolatos, a monitoringhoz, valamint az értékeléshez szükséges statisztikai információk, különösen a meghatározott célkitűzések és prioritások megvalósulásának nyomon követéséhez szükséges információk nyilvántartására, kezelésére, megőrzésére és szolgáltatására.

Az Irányító Hatóság a VP-hez kapcsolódó monitoring és értékelési tevékenységet pénzügyi, teljesítmény-, eredmény-és hatásindikátorok alapján végzi. Az indikátorok meghatározása, számszerűsítése, gyűjtése, mérése, összesítése és feldolgozása az EU Bizottsági rendeletek és útmutatók alapján, a statisztikai információkat számítógépes formában nyilvántartó és tároló, erre alkalmas rendszerben valósul meg.

Az indikátorokat, valamint az előállításukhoz szükséges egyéb adatokat az Irányító Hatóság a Kifizető Ügynökség területi irodái és egyéb szervezetek segítségével gyűjti be a kedvezményezettektől, illetve felügyeli azok gyűjtését. Az adatgyűjtésre rendelkezésre álló időtartam a KÜ/KSZ és az IH között kialakított együttműködési megállapodásban foglaltak szerint alakul.

A 2007-2013-as időszak program-értékelést nagy mértékben megnehezítette az a körülmény, hogy az irányító hatóság nem gondoskodott megfelelő időben és előrelátással a szükséges adatbázisok beszerzéséről, megrendeléséről vagy előállításáról. A 2014-2020-as időszakban ennek elkerülése érdekében már a program végrehajtásának megkezdésével párhuzamosan különös hangsúlyt fektet arra, hogy az értékelési tevékenységnek megfelelő ellátáshoz szükséges módszertani és egyéb erőforrások rendelkezésre álljanak. A módszertani felkészülésben nagymértékben támaszkodik a Miniszterelnökség által nyújtott koordinációs szakmai támogatásra, amely egyúttal azt is biztosítani hivatott, hogy a horizontális kérdések értékelés egységes és összevethető, összesíthető módon történjen a különböző EU-s fejlesztéspolitikai programok vonatkozásában.

A Kifizető Ügynökség egyik fő feladata a monitoring adatok (output adatok) gyűjtése, illetve az informatikai rendszerben történő rögzítése. Az adatok forrása a támogatási és kifizetési kérelmek.

Az ügyfelek adatszolgáltatási kötelezettségét a támogatási konstrukciókat meghirdető jogszabályok/felhívások szabályozzák. Annak érdekében, hogy a potenciális kedvezményezettek számára az IH megkönnyítse a monitoring adatszolgáltatás értelmezését, Útmutatót ad ki.

A kedvezményezettől gyűjtött monitoring adatokat (output indikátorok) a Kifizető Ügynökség gyűjti,

ellenőrzi, csoportosítja, feldolgozza, összesíti és elemzi.

A horizontális jellegű agrár- és vidékfejlesztési ágazat specifikus indikátorok és statisztikai adatok, valamint az eredmény- és hatásindikátorok gyűjtését/előállítását külső szervezetek/értékelők végzik (többek között a Központi Statisztikai Hivatal, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, Agrárgazdasági Kutatóintézet, Nemzeti Élelmiszerlánc-Biztonsági Hivatal, Földmérési és Távérzékelési Intézet, illetve független értékelők).

Az Irányító Hatóság Monitoring Munkacsoportot (MMCS) működtet, melyen részt vesznek az Irányító Hatóság és a Kifizető Ügynökség intézkedések végrehajtásáért felelős szervezeti egységei, valamint egyéb szakmai (adatszolgáltató) szervezetek képviselői. A munkacsoport egyik kiemelt feladata, hogy áttekintse az értékelésekhez szolgáltatandó indikátorokhoz kapcsolódó adatok körét – az Értékelési munkacsoportokkal egyeztetve –, pontosítsa definíciójukat, az adatok gyűjtési forrását az adatminőség javítása érdekében.

A mid-term értékelés egyik kiemelt javaslata volt a monitoring rendszer megerősítése, a monitoring adatok felülvizsgálata, az adatszolgáltatók körének bővítése a közigazgatási adatgazdákkal, valamint a jelenlegi adatszolgáltatókkal való kapcsolat intézményesítése. 2011-ig az eredmény- és hatásindikátorok jelentős része a kedvezményezettektől történt begyűjtésre, ami sok esetben jelentett nehézséget az adatok összetettsége, a számítási módszertanok komplexitása végett. Az IH ezért 2011-ben megkezdte és a mai napig folytatja az adatszolgáltatás felülvizsgálatát, az indikátorok és output adatok újbóli áttekintését. Munkacsoportok alakultak, monitoring eljárásrend került kialakításra, és külső szakértők bevonásával megkezdődött, elsősorban az értékelések, hatásvizsgálatok elvégzéséhez, beszámolók és jelentések elkészítéséhez szükséges adatok, kiemelten a program kontextus, eredmény- és hatásindikátorainak, (CMEF és Program szerinti), és azok összegyűjtött számszerűsített értékeinek meghatározása. Az AKG intézkedés vonatkozásában pedig elindult az AKG hatás-monitoring.

A monitoring adatok bevitelére, tárolására, szolgáltatására és összegyűjtésére szolgáló informatikai rendszer az Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszeren (IIER) alapul. A rendszer egy különálló monitoring modullal rendelkezik, amely a monitoring adatokat kezeli.

9.5. Ütemterv

A programozási időszak főbb lépései, valamint az eredmények megfelelő időben való teljesítéséhez szükséges időszakok tervezete.

Az értékelési tevékenységek eredményeit elsősorban az Irányító Hatóság funkciót ellátó Miniszterelnökség Agrár-vidékfejlesztési Államtitkárság szakmai részlegei, valamint a Monitoring Bizottság – illetve annak szabadon alakítható albizottságai – hasznosítják.

A tapasztalatok felhasználásának (follow up) elsődleges célja a Program végrehajtásának a kitűzött célokkal való folyamatos összevetése. Ennek elsődleges módszerei:

- a Monitoring Bizottság (vagy annak albizottsága) “steering committee”-ként végig kísérheti az adott értékelés készítési folyamatát,
- a Monitoring Bizottság (vagy annak albizottsága) munkarendjébe felveheti bármely értékelés megtárgyalását és jóváhagyását,
- Az Irányító Hatóság gondoskodik a Kifizető Ügynökséggel, a Földművelésügyi Minisztériummal, és szükség szerint a közreműködő vagy érintett szakhatóságokkal együtt az értékelések eredményeinek belső képzés módon történő feldolgozásáról, tapasztalatok és javaslatok összegzéséről.

Amennyiben az értékelések a kitűzött (elvárt) célok megvalósításában szignifikáns elmaradást, eltérést vagy

hibát mutatnak, úgy az IH és a MB javaslatokat tesz annak korrekciója érdekében. Ilyen intézkedések lehetnek különösen: célzott kommunikációs eszközök; az ügyfelek vagy a végrehajtó intézményrendszer tagjainak további képzése; módosítások a megvalósítási mechanizmusokban, végső soron programmódosítás kezdeményezése.

9.6. Tájékoztatás

Annak ismertetése, hogy az értékelés megállapításairól miként tájékoztatják a megcélzott kedvezményezetteket, beleértve az értékelési eredmények felhasználásának nyomon követésére létrehozott eljárások leírását

Az értékelések eredményei csak abban az esetben hasznosíthatóak és végrehajthatóak, ha azok a megfelelő célcsoport számára időben kommunikálásra kerülnek. Az értékelési eredmények közzétételére vonatkozó megfelelő kommunikációs stratégia az értékelési tevékenységek tervezésének alapvető, elengedhetetlen része.

A 1305/2013 EMVA rendelet 66. cikk i) pontjának értelmében az Irányító Hatóság felel a programok megismertetésének, többek között a nemzeti vidékfejlesztési hálózaton keresztül történő biztosításáért oly módon, hogy tájékoztatja a potenciális kedvezményezetteket, szakmai szervezeteket, gazdasági és szociális partnereket, a férfiak és nők közötti egyenlőség előmozdításában közreműködő szervezeteket és az érintett nem kormányzati szervezeteket, beleértve a környezetvédelmi szervezeteket is a program által kínált lehetőségekről, és a programfinanszírozáshoz való hozzáférés szabályairól, valamint az uniós támogatás kedvezményezettjeit és a közvéleményt az Uniónak a programban vállalt szerepéről.

Az EMVA rendelet 76. cikk (3) bekezdése pedig arról rendelkezik, hogy az értékelési jelentéseket a tagállamok az interneten, a Bizottság pedig a weboldalán teszi közzé.

A 1303/2013/EU rendelet (KSK) 54. cikkének (4) bekezdése továbbá kimondja, hogy minden értékelést a lakosság számára hozzáférhetővé kell tenni.

A VP Irányító Hatóság kommunikációs tevékenységének **céljai** a következők:

- a lakosság egésze (széles közvélemény), a gazdák és a vidéken élő emberek tájékoztatása a VP elért eredményeiről és az Európai Unió támogatásainak ebben játszott szerepéről;
- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapon keresztül az EU illetve az általa kifejtett támogatási tevékenység ismertségének, átláthatóságának és támogatottságának növelése;
- a Monitoring Bizottság és egyéb, a Program érintettjeinek (szakmai, érdekképviseleti és civil szervezetek, környezetvédelmi és erdészeti hivatalok, esélyegyenlőséget elősegítő szervezetek, HACs-ok és helyi hatóságok, tervezést és végrehajtást támogató külső szakértők és tanácsadók) folyamatos tájékoztatása;
- tájékoztatás a VP céljainak, prioritásainak, intézkedéseinek megvalósításához kapcsolódó értékelések, tanulmányok eredményeiről;
- szakpolitikai stratégiaalkotás és döntéshozatal elősegítése a VP céljainak eléréseért.

A kommunikáció eszközei

Az Irányító Hatóság saját honlapján VP weboldal készítése, ahol az értékelések teljes tartalmát nyilvánossá teszi. A honlap közvetlen összeköttetésben fog állni a szaktárca és a Kifizető Hatóság web-felületeivel is.

Konferenciák, workshopok szervezése külső értékelőkkel, valamint a végrehajtásban közreműködő

szervezetekkel, a képzési és tanácsadási szolgáltatókkal, valamint a Nemzeti Vidéki Hálózattal, együttműködve az értékelési eredmények bemutatása céljából, a kitűzött és elért célok összevetítésére, a tapasztalatok összegzésére, és a jövőbeni lehetőségek előrevetésére.

- Legjobb gyakorlatok összegyűjtése, elemzése és megosztása
- Az értékelések eredményeit röviden összegző cikkek, tanulmányok készítése és közzététele
- Hírlevél összeállítása
- Kiadványok készítése nagyobb volumenű értékelések esetében

A szakmapolitikai döntéshozók részére vezetői összefoglalók készítése, illetve előadások tartása az értékelési eredményekről.

9.7. Források

A terv végrehajtásához előreláthatóan szükséges erőforrások leírása, beleértve az adminisztratív kapacitás, az adatok, a pénzügyi források és az informatikai szükségletek ismertetését. A terv maradéktalan végrehajtásának biztosítása érdekében tervezett kapacitásépítési tevékenységek ismertetése

Pénzügyi erőforrások

Az Irányító Hatóságnak meg kell vizsgálnia az Értékelési Tervhez kapcsolódó monitoring és értékelési igényeket, és elegendő forrást, valamint kapacitást kell biztosítani a vállalt feladatok elvégzéséhez.

A 1303/2013/EU rendelet 59. cikkének értelmében a tagállam kezdeményezésére az ESB alapok többek között monitoring, értékelési, tájékoztatási és kommunikációs intézkedéseket támogathatnak.

Az Irányító Hatóság a következő feladatokhoz kíván a Technikai Segítségnyújtás keretében külön forrást biztosítani mintegy 6 500 000 euró értékben:

- az Értékelési Terv 3. fejezetében bemutatott értékelési tevékenységek elvégzésének költsége;
- intézményrendszer megerősítése, értékelési kapacitás kiépítése;
- értékelések, szakértői jelentések, statisztikák, tanulmányok készítése;
- közbeszerzési eljárások lebonyolításának költsége;
- elemzések készítése, menedzsment, monitoring, információcsere és a program végrehajtása;
- az ellenőrzési rendszerhez, technikai és adminisztratív segítségnyújtáshoz kapcsolódó feladatok, intézkedések;
- az irányítást, a nyomon követést, az ellenőrzést és az értékelést szolgáló informatikai rendszerek üzembe helyezése, működtetése és egymással való összekapcsolása;
- az értékelési módszerek javítására és az értékelési gyakorlatokra vonatkozó információcserére irányuló intézkedések;
- módszertani és technológiai fejlesztések;
- külső adatforrásokból történő adatvásárlás költsége;
- IT fejlesztések, a különböző intézmények közötti informatikai rendszerek esetleges összekapcsolásának költsége;
- az értékelésekhez szükséges adatok tervezésének költségénél az adatok definiálásához, összegyűjtéséhez, transzformálásához és átadásához kapcsolódó szakértői munka költsége;
- értékelési eredmények kommunikálásának költsége;
- humánerőforrás kapacitás költsége;
- képzések, workshopok, nemzetközi konferenciák szervezésének költsége, illetve az ezeken történő részvétel.

Humánerőforrás - és kapacitásépítés

A 1303/2013/EU rendelet alapján a tagállamnak biztosítani kell a hatékony közigazgatás és a megfelelő intézményi kapacitások rendelkezésre állását, melynek nélkülözhetetlen része a monitoringhoz és értékeléshez kapcsolódó eszközök és eljárások, valamint a képességek fejlesztése.

Hatékony monitoring és értékelés nem végezhető el a megfelelő emberi erőforrások rendelkezésre állása nélkül. Amellett, hogy megfelelő számú munkatárnak kell rendelkezésre állnia mind az IH-án, mind a Kifizető Ügynökségnél az értékelési és monitoring feladatok elvégzéséhez, kiemelten fontos, hogy a munkatársak megfelelő szakértelemmel rendelkezzenek.

A komplex és megfelelő szakmai standardoknak megfelelő tervezési és monitoring rendszer kiépítéséhez üzemeltetéséhez biztosítani kell a monitoringban és értékelésben aktív szerepet betöltő munkatársak szakmai továbbképzését. Az Irányító Hatóság folytatni kívánja a korábbi programozási időszakban megkezdett kapacitásépítést. A kapacitásépítés célja, hogy a 2014-2020 programozási ciklus monitoring és értékelési tevékenységének megvalósításában résztvevő munkatársak szakmai továbbképzése megvalósuljon, az eddig szerzett tudás elmélyüljön, illetve magasabb szintre kerüljön. Az IH fontosnak tartja a nemzetközi tapasztalatcserét célzó szakmai fórumok, konferenciák, workshop-ok, esetleges tanulmányutak szervezését, illetve az ezeken történő részvételt, melyek kiváló fórumot biztosítanak a többi operatív program és a többi tagország irányító hatóságai által szerzett tapasztalatok megosztására. A képzések, nemzetközi tapasztalatcserék, az összes alpra vonatkozó közös értékelési iránymutatások kialakítása kiemelkedően fontosak a végrehajtás terén meghozandó megalapozott és tényszerűen alátámasztható döntések vonatkozásában is. A közös értékelési kérdésekre vonatkozó iránymutatások elősegíthetik az együttműködés erősítését, az átláthatóságot, és hasonló értékelési sztenderdek kialakítását valamennyi alpra vonatkozóan.

10. PÉNZÜGYI TERV

10.1. Az éves EMVA-hozzájárulás összege (EUR)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Total
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	0,00	705 708 673,00	634 630 648,00	398 639 968,00	398 082 085,00	397 494 361,00	396 798 178,00	2 931 353 913,00
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	0,00	37 142 562,00	33 401 613,00	20 981 051,00	20 951 689,00	20 920 756,00	20 884 115,00	154 281 786,00
59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	0,00	0,00	69 067 720,00	68 999 665,00	68 993 568,00	68 987 239,00	68 980 602,00	345 028 794,00
Összesen	0,00	742 851 235,00	737 099 981,00	488 620 684,00	488 027 342,00	487 402 356,00	486 662 895,00	3 430 664 493,00
(Ebből) eredményességi tartalék az 1303/2013/EU rendelet 20. cikke alapján	0,00	44 571 074,10	40 081 935,66	25 177 261,14	25 142 026,44	25 104 907,02	25 060 937,58	185 138 141,94
Az éghajlatváltozással kapcsolatos célkitűzésekhez felhasználandó támogatás teljes indikatív összege							1 641 917 235,00	

10.2. Az EMVA hozzájárulásának egységes mértéke valamennyi intézkedés vonatkozásában, az 1305/2013/EU rendelet 59. cikkének (3) bekezdése szerinti régiótípusok szerinti bontásban

A hozzájárulás maximális mértékét meghatározó cikk.	Az alkalmazandó EMVA-hozzájárulás mértéke	Az alkalmazandó EMVA-hozzájárulás minimális mértéke 2014–2020-ra (%)	Az alkalmazandó EMVA-hozzájárulás maximális mértéke 2014–2020-ra (%)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	85%	20%	85%
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	53%	20%	53%

10.3. Meghatározott mértékű EMVA-hozzájárulással támogatott intézkedés vagy művelettípus szerinti bontás (EUR összesen, 2014–2020)

10.3.1. M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égi-tengeri szigetek	Main	85%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (5B) 0.00 (5E) 0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés a) pont - A 14., a 27. és 35. cikkben említett intézkedések, az 1303/2013/EU rendelet 32. cikkében említett, a LEADER keretében megvalósuló helyi fejlesztés, valamint a 19. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontja szerinti műveletek esetében.	90%					13,157,765.00 (2A) 5,934,472.00 (2B) 10,256,617.00 (3A) 1,019,627.00 (5B) 2,964,006.00 (5E) 12,156,475.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában	100%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (5B)

	átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek						0.00 (5E) 0.00 (P4)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (5B) 0.00 (5E) 0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés a) pont - A 14., a 27. és 35. cikkben említett intézkedések, az 1303/2013/EU rendelet 32. cikkében említett, a LEADER keretében megvalósuló helyi fejlesztés, valamint a 19. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontja szerinti műveletek esetében.	80%					692,514.00 (2A) 312,341.00 (2B) 539,822.00 (3A) 53,665.00 (5B) 156,000.00 (5E) 639,814.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (5B) 0.00 (5E) 0.00 (P4)
Total						0,00	47 883 118,00

10.3.2. M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					19,538,391.00 (2A) 1,976,804.00 (2B) 3,209,232.00 (3A) 391,919.00 (5B) 2,650,856.00 (5E) 7,869,303.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (5B) 0.00 (5E) 0.00 (P4)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					1,028,336.00 (2A) 104,042.00 (2B) 168,907.00 (3A) 20,627.00 (5B)

							139,519.00 (5E) 414,174.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (5B) 0.00 (5E) 0.00 (P4)
Total						0,00	37 512 110,00

10.3.3. M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					26,319,955.00 (3A)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (3A)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					1,385,261.00 (3A)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (3A)
Total						0,00	27 705 216,00

10.3.4. M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					258,647,239.00 (2A) 88,463,436.00 (2B) 303,322,926.00 (3A) 31,771,280.00 (5A) 0.00 (5B) 11,116,683.00 (5D) 51,764,448.00 (6A) 0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez	75%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (5A) 272,872,058.00 (5B) 0.00 (5D) 0.00 (6A) 13,543,642.00 (P4)

	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					38,844,991.00 (2A) 12,217,604.00 (2B) 0.00 (3A) 552,068.00 (5A) 16,759,485.00 (5B) 3,784,410.00 (5D) 0.00 (6A) 0.00 (P4)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					13,613,013.00 (2A) 4,655,971.00 (2B) 15,964,364.00 (3A) 1,672,173.00 (5A) 0.00 (5B) 585,089.00 (5D) 2,724,445.00 (6A) 0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez	75%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (5A) 14,361,688.00 (5B) 0.00 (5D) 0.00 (6A) 712,823.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az	100%					0.00 (2A)

	1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek						0.00 (2B) 0.00 (3A) 0.00 (5A) 0.00 (5B) 0.00 (5D) 0.00 (6A) 0.00 (P4)	
Total							0,00	1 157 949 836,00

Az 1305/2013/EU rendelet 59. cikke (6) bekezdésének hatálya alá tartozó műveletek számára elkülönített teljes uniós hozzájárulás	367 731 399,00
--	----------------

10.3.5. M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					16,477,298.00 (3B)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (3B)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					867,226.00 (3B)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (3B)
Total						0,00	17 344 524,00

10.3.6. M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközkhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					35,482,500.00 (2A) 0.00 (2B) 125,873,270.00 (6A)
	59. cikk (4) bekezdés a) pont - A 14., a 27. és 35. cikkben említett intézkedések, az 1303/2013/EU rendelet 32. cikkében említett, a LEADER keretében megvalósuló helyi fejlesztés, valamint a 19. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontja szerinti műveletek esetében.	90%					0.00 (2A) 103,424,468.00 (2B) 0.00 (6A)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (6A)
59. cikk (3) bekezdés d)	Main	53%					1,867,500.00

pont - A többi régió							(2A) 0.00 (2B) 6,624,909.00 (6A)
	59. cikk (4) bekezdés a) pont - A 14., a 27. és 35. cikkben említett intézkedések, az 1303/2013/EU rendelet 32. cikkében említett, a LEADER keretében megvalósuló helyi fejlesztés, valamint a 19. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontja szerinti műveletek esetében.	80%					0.00 (2A) 5,443,393.00 (2B) 0.00 (6A)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (2A) 0.00 (2B) 0.00 (6A)
Total						0,00	278 716 040,00

10.3.7. M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					218,571,293.00 (6B)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (6B)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					11,503,753.00 (6B)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (6B)
Total						0,00	230 075 046,00

10.3.8. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhez hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					11,434,587.00 (5C) 47,587,482.00 (5E) 10,741,059.00 (6A) 5,073,000.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez	75%					0.00 (5C) 60,889,300.00 (5E) 20,292,000.00 (6A) 0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő	100%					0.00 (5C) 0.00 (5E) 0.00 (6A) 0.00 (P4)

	műveletek						
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					601,820.00 (5C) 2,504,605.00 (5E) 565,319.00 (6A) 267,000.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez	75%					0.00 (5C) 3,204,700.00 (5E) 1,068,000.00 (6A) 0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (5C) 0.00 (5E) 0.00 (6A) 0.00 (P4)
Total						0,00	164 228 872,00

10.3.9. M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					0.00 (3A)
	59. cikk (4) bekezdés a) pont - A 14., a 27. és 35. cikkben említett intézkedések, az 1303/2013/EU rendelet 32. cikkében említett, a LEADER keretében megvalósuló helyi fejlesztés, valamint a 19. cikk (1) bekezdés a) pontjának i. alpontja szerinti műveletek esetében.	90%					71,495,489.00 (3A)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (3A)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					0.00 (3A)
	59. cikk (4) bekezdés a) pont - A 14., a 27. és 35. cikkben említett intézkedések, az	80%					3,762,920.00 (3A)

	1303/2013/EU rendelet 32. cikkében említett, a LEADER keretében megvalósuló helyi fejlesztés, valamint a 19. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontja szerinti műveletek esetében.						
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (3A)
Total						0,00	75 258 409,00

10.3.10. M10 - Agrár-környezetvédelemi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez	75%					351,259,212.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					145,205,142.00 (P4)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1)	75%					18,487,327.00 (P4)

	bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez						
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (P4)
Total						0,00	514 951 681,00

10.3.11. M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez	75%					120,230,178.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					38,854,594.00 (P4)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1)	75%					6,327,905.00 (P4)

	bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez						
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (P4)
Total						0,00	165 412 677,00

10.3.12. M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez	75%					118,079,155.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (P4)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1)	75%					6,214,692.00 (P4)

	bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez						
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (P4)
Total						0,00	124 293 847,00

Az 1305/2013/EU rendelet 59. cikke (6) bekezdésének hatálya alá tartozó műveletek számára elkülönített teljes uniós hozzájárulás	124 293 847,00
--	----------------

10.3.13. M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez	75%					54,298,253.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (P4)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a	75%					2,857,803.00 (P4)

	17. cikk, a 21. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez						
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (P4)
Total						0,00	57 156 056,00

10.3.14. M14 - Állatjólét (33. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					22,718,020.00 (3A)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					88,810,500.00 (3A)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					1,195,685.00 (3A)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (3A)
Total						0,00	112 724 205,00

10.3.15. M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez	75%					36,829,980.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (P4)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés b) pont - Olyan műveletek, amelyek hozzájárulnak a 17. cikk, a 21. cikk (1)	75%					1,938,420.00 (P4)

	bekezdésének a) és b) pontja, a 28., 29. 30., 31. és 34. cikk szerinti, a környezettel, továbbá az éghajlatváltozás mérséklésével és az ahhoz való alkalmazkodással kapcsolatos célkitűzésekhez						
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (P4)
Total						0,00	38 768 400,00

10.3.16. M16 - Együttműködés (35. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközkhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					0.00 (2A) 0.00 (3A) 0.00 (5E) 0.00 (6A) 0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés a) pont - A 14., a 27. és 35. cikkben említett intézkedések, az 1303/2013/EU rendelet 32. cikkében említett, a LEADER keretében megvalósuló helyi fejlesztés, valamint a 19. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontja szerinti műveletek esetében.	90%					3,548,159.00 (2A) 14,438,245.00 (3A) 1,740,660.00 (5E) 11,685,601.00 (6A) 12,059,745.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (2A) 0.00 (3A) 0.00 (5E) 0.00 (6A) 0.00 (P4)

59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					0.00 (2A) 0.00 (3A) 0.00 (5E) 0.00 (6A) 0.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés a) pont - A 14., a 27. és 35. cikkben említett intézkedések, az 1303/2013/EU rendelet 32. cikkében említett, a LEADER keretében megvalósuló helyi fejlesztés, valamint a 19. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontja szerinti műveletek esetében.	80%					186,745.00 (2A) 759,908.00 (3A) 91,614.00 (5E) 615,032.00 (6A) 634,723.00 (P4)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (2A) 0.00 (3A) 0.00 (5E) 0.00 (6A) 0.00 (P4)
Total						0,00	45 760 432,00

10.3.17. M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					74,709,836.00 (3B)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (3B)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					3,932,096.00 (3B)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (3B)
Total						0,00	78 641 932,00

10.3.18. M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközkhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					0.00 (6B)
	59. cikk (4) bekezdés a) pont - A 14., a 27. és 35. cikkben említett intézkedések, az 1303/2013/EU rendelet 32. cikkében említett, a LEADER keretében megvalósuló helyi fejlesztés, valamint a 19. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontja szerinti műveletek esetében.	90%					162,956,714.00 (6B)
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (6B)
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					0.00 (6B)
	59. cikk (4) bekezdés a) pont - A 14., a 27. és 35. cikkben említett	80%					8,576,669.00 (6B)

	intézkedések, az az 1303/2013/EU rendelet 32. cikkében említett, a LEADER keretében megvalósuló helyi fejlesztés, valamint a 19. cikk (1) bekezdése a) pontjának i. alpontja szerinti műveletek esetében.						
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00 (6B)
Total						0,00	171 533 383,00

10.3.19. M20 - Technikai segítségnyújtás a tagállamok kezdeményezése alapján (51–54. cikk)

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközkhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
59. cikk (3) bekezdés a) pont - Kevésbé fejlett és legkülső régiók és a 2019/93/EGK rendelet szerinti kisebb égei-tengeri szigetek	Main	85%					82,335,948.00
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00
59. cikk (3) bekezdés d) pont - A többi régió	Main	53%					0.00
	59. cikk (4) bekezdés e) pont - Az EMVA-ba az 1307/2013/EU rendelet 7. cikke (2) bekezdésének és 14. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában átcsoportosított pénzeszközökből támogatásban részesülő műveletek	100%					0.00
Total						0,00	82 335 948,00

10.3.20. M113 – Korengedményes nyugdíjazás

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
Átmenet - Megszüntetett intézkedés	Main	71.77%					2,412,761.00
Total						0,00	2 412 761,00

10.3.21. M131 – A közösségi jogszabályokon alapuló előírások betartása

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
Átmenet - Megszüntetett intézkedés	Main	76.86%					0,00
Total						0,00	0,00

10.3.22. M341 – Készségek elsajátítása, előkészítés és végrehajtás

Régiótípusok és kiegészítő juttatások		Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%)	Vonatkozó EMVA-hozzájárulás mértéke 2014–2020 (%) az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja alapján	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020 (%)	Az irányító hatóság felelősségi körébe tartozó pénzügyi eszközökre alkalmazandó ráta 2014–2020-ra az 59. cikk (4) bekezdésének g) pontja szerint (%)	A pénzügyi eszközökhöz hozzájáruló indikatív EMVA-támogatás 2014–2020 (EUR)	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
Átmenet - Megszüntetett intézkedés	Main	71.77%					0,00
Total						0,00	0,00

10.4. Indicative breakdown by measure for each sub-programme

Thematic sub-programme name	Measure	Total Union Contribution planned 2014-2020 (EUR)
Fiatal Gazda Tematikus Alprogram	M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	6 246 813,00
	M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	2 521 958,00
	M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)	0,00
	M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	30 000 000,00
	M05 - A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk)	0,00
	M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	108 867 861,00
	M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	0,00
	M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	0,00
	M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)	0,00
	M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)	0,00
	M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)	0,00
	M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	0,00
	M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)	0,00
	M14 - Állatjólét (33. cikk)	0,00
	M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)	0,00

	M16 - Együttműködés (35. cikk)	0,00
	M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	0,00
	M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	0,00
	M20 - Technikai segítségnyújtás a tagállamok kezdeményezése alapján (51–54. cikk)	0,00
	M113 – Korengedményes nyugdíjazás	0,00
	M131 – A közösségi jogszabályokon alapuló előírások betartása	0,00
	M341 – Készségek elsajátítása, előkészítés és végrehajtás	0,00
Rövid Ellátási Lánc Tematikus Alprogram	M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	6 066 496,00
	M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	1 000 310,00
	M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)	3 572 603,00
	M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	31 224 097,00
	M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk)	0,00
	M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	0,00
	M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	0,00
	M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	0,00
	M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)	2 363 135,00
	M10 - Agrár-környezetvédelemi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)	0,00
	M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)	0,00
	M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30.	0,00

cikk)	
M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)	0,00
M14 - Állatjólét (33. cikk)	0,00
M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)	0,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	11 848 568,00
M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	0,00
M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	0,00
M20 - Technikai segítségnyújtás a tagállamok kezdeményezése alapján (51–54. cikk)	0,00
M113 – Korengedményes nyugdíjazás	0,00
M131 – A közösségi jogszabályokon alapuló előírások betartása	0,00
M341 – Készségek elsajátítása, előkészítés és végrehajtás	0,00

11. A MUTATÓKAT TARTALMAZÓ TERV

11.1. A mutatókat tartalmazó terv

11.1.1. 1. A tudásátadás és az innováció előmozdítása a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a vidéki térségekben

11.1.1.1. 1A) Az innovációnak, az együttműködésnek és a tudásbázis gyarapításának az ösztönzése a vidéki térségekben

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T1: az 1305/2013/EU rendelet 14., 15. és 35. cikke szerinti kiadások százalékos aránya a vidékfejlesztési program összes kiadásához viszonyítva (1A kiemelt terület)	3,60
A vidékfejlesztési programra előirányzott összes közkiadás	4 173 989 953,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Összes közkiadás EUR (képzések, mezőgazdasági üzemlátogatások, demonstrációs projektek) (1.1–1.3.)	53 535 988,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	Összes közkiadás EUR (2.1–2.3.)	45 464 178,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	Összes közkiadás EUR (16.1–16.9.)	51 162 705,00

11.1.1.2. 1B) A kapcsolatok erősítése a mezőgazdaság, az élelmiszer-termelés és az erdőgazdálkodás, valamint a kutatás és az innováció között, egyebek mellett a környezetgazdálkodás és a környezeti teljesítmény javítása céljából

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T2: az együttműködési intézkedés (1305/2013/EU rendelet 35. cikk) keretében támogatott együttműködési műveletek (csoportok, hálózatok/klaszterek, kísérleti projektek stb.) teljes száma (1B kiemelt terület)	470,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M16 - Együttműködés (35. cikk)	A támogatandó EIP operatív csoportok száma (létrehozás és működés) (16.1.)	70,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	Az egyéb együttműködési műveletek száma (csoportok, hálózatok, klaszterek, kísérleti projektek...) (16.2–16.9.)	400,00

11.1.1.3. 1C) Az egész életen át tartó tanulás és a szakképzés előmozdítása a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T3: az 1305/2013/EU rendelet 14. cikke szerinti képzésben részt vevők teljes száma (1C kiemelt terület)	46 400,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésben résztvevők száma	46 400,00

11.1.2. P2: A mezőgazdasági üzemek életképességének javítása és a versenyképesség fokozása valamennyi régióban és a mezőgazdasági termelés valamennyi típusa esetében, valamint az innovatív gazdálkodási technológiák és a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítása

11.1.2.1. 2A) Valamennyi mezőgazdasági üzem gazdasági teljesítményének javítása, valamint a mezőgazdasági üzemek szerkezetátalakításának és korszerűsítésének a megkönnyítése, mindenképp a piaci jelenlét, a piacorientáltság, és a mezőgazdasági tevékenységek diverzifikálásának fokozása céljából

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T4: Olyan mezőgazdasági üzemek százalékos aránya, amelyek szerkezetátalakítást vagy korszerűsítést célzó beruházási támogatásban részesültek (2A kiemelt terület)	0,98
Azon mezőgazdasági üzemek száma, amelyek szerkezetátalakítást vagy korszerűsítést célzó beruházási támogatásban részesültek (2A kiemelt terület)	4 800,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisévi érték
17 Mezőgazdasági üzemek - összesen	491 316,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésben résztvevők száma	11 500,00
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésekre/készségekre fordított összes közkiadás	5 787 884,00
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Összes közkiadás EUR (képzések, mezőgazdasági üzemlátogatások, demonstrációs projektek) (1.1–1.3.)	15 485 382,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	A tanácsadásban részesülő kedvezményezettek száma (2.1.)	40 000,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	Összes közkiadás EUR (2.1–2.3.)	24 926 600,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	A mezőgazdasági üzemekre irányuló beruházásokkal kapcsolatos támogatásban részesülő gazdaságok száma (4.1.)	4 800,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Az infrastruktúrára irányuló beruházásokra fordított összes közkiadás (4.3.)	0,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	740 000 000,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (4.1.)	369 801 588,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Összes közkiadás EUR	369 801 588,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	A mezőgazdasági kisüzemek számára, vállalkozási tevékenység megkezdéséhez nyújtott támogatásban részesülő kedvezményezettek (mezőgazdasági üzemek) száma (6.3.)	3 000,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	45 267 702,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	Összes közkiadás EUR	45 267 702,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	Összes közkiadás EUR (16.1–16.9.)	4 175 830,00

11.1.2.2. 2B) A megfelelően képzett mezőgazdasági termelők mezőgazdasági ágazatba való belépésének megkönnyítése és ezen belül is különösen a generációs megújulás elősegítése

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T5: olyan mezőgazdasági üzemek százalékos aránya, amelyek vállalkozásfejlesztési terve/beruházásai a vidékfejlesztési program keretében fiatal mezőgazdasági termelőknek szóló támogatásban részesültek (2B kiemelt terület)	0,61
Azon mezőgazdasági üzemek száma, amelyek vállalkozásfejlesztési terve/beruházásai a vidékfejlesztési program keretében fiatal mezőgazdasági termelőknek szóló támogatásban részesültek (2B kiemelt terület)	3 000,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisévi érték
17 Mezőgazdasági üzemek - összesen	491 316,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésben résztvevők száma	5 200,00
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésekre/készségekre fordított összes közkiadás	2 610 436,00
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Összes közkiadás EUR (képzések, mezőgazdasági üzemlátogatások, demonstrációs projektek) (1.1–1.3.)	6 984 284,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	A tanácsadásban részesülő kedvezményezettek száma (2.1.)	4 200,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	Összes közkiadás EUR (2.1–2.3.)	2 521 958,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	A mezőgazdasági üzemekre irányuló beruházások (a fiatal mezőgazdasági termelők üzleti tervének támogatása) kapcsán támogatott mezőgazdasági üzemek száma (4.1.)	4 200,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	208 461 801,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Összes közkiadás EUR	125 077 081,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	A fiatal mezőgazdasági termelők számára, vállalkozási tevékenység megkezdéséhez nyújtott támogatásban részesülő kedvezményezettek (mezőgazdasági üzemek) száma (6.1.)	3 000,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	A vidéki térségekben folytatandó nem mezőgazdasági tevékenységekhez nyújtott támogatásban részesülő kedvezményezettek (mezőgazdasági üzemek) száma (6.4.)	0,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	Átruházás kapcsán kifizetésben részesülő kedvezményezettek (mezőgazdasági üzemek) száma (6.5.)	0,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	121 720 316,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (6.1.)	121 720 316,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	Összes közkiadás EUR	121 720 316,00

11.1.3. P3: Az élelmiszerlánc szervezésének – többek között a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és forgalmazásának, az állatjólétnek és a mezőgazdaság terén alkalmazott kockázatkezelésnek – az előmozdítása

11.1.3.1. 3A) Az elsődleges termelők versenyképességének javítása, mégpedig azáltal, hogy megfelelőbb módon integrálják őket az agrár-élelmiszeripari láncba a minőségrendszerek révén, a mezőgazdasági termékek értékének növelése, valamint a helyi piacokon, a rövid ellátási láncokban, továbbá a termelői csoportokban és a szakmaközi szervezetekben folytatott promóció

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T6: olyan mezőgazdasági üzemek százalékos aránya, amelyek minőségrendszerekben, helyi piacokban és rövid ellátási láncokban, valamint termelői csoportokban/szervezetekben való részvételük céljából támogatásban részesültek (3A kiemelt terület)	5,43
Azon mezőgazdasági üzemek száma, amelyek minőségrendszerekben, helyi piacokban és rövid ellátási láncokban, valamint termelői csoportokban/szervezetekben való részvételük céljából támogatásban részesültek (3A kiemelt terület)	26 700,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisévi érték
17 Mezőgazdasági üzemek - összesen	491 316,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésben résztvevők száma	10 000,00
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésekre/készségekre fordított összes közkiadás	4 460 173,00
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Összes közkiadás EUR (képzések, mezőgazdasági üzemlátogatások, demonstrációs projektek) (1.1–1.3.)	12 071 020,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	A tanácsadásban részesülő kedvezményezettek száma (2.1.)	7 000,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	Összes közkiadás EUR (2.1–2.3.)	4 094 259,00
M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)	A támogatásban részesülő mezőgazdasági üzemek száma (3.1.)	20 700,00
M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (3.1–3.2.)	33 578 353,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	A beruházások kapcsán támogatott műveletek száma (például mezőgazdasági üzemekre, mezőgazdasági termékek feldolgozására és értékesítésére irányuló beruházások) (4.1. és 4.2.)	5 500,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	859 937 651,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Összes közkiadás EUR	386 971 943,00
M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)	A támogatott műveletek száma (termelői csoportok létrehozása)	200,00
M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)	A támogatott termelői csoportokban részt vevő mezőgazdasági üzemek száma	4 000,00
M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)	Összes közkiadás (EUR)	84 143 082,00

cikk)		
M14 - Állatjólét (33. cikk)	A kedvezményezettek száma	650,00
M14 - Állatjólét (33. cikk)	Összes közkiadás (EUR)	117 793 592,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	Az ellátási lánc szereplői közötti együttműködésben vagy az általuk szervezett helyi promóciós tevékenységekben részt vevő mezőgazdasági üzemek száma (16.4.)	2 000,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	Összes közkiadás EUR (16.1–16.9.)	16 992 380,00

11.1.3.2. 3B) A mezőgazdasági üzemekben megvalósuló kockázatmegelőzés és -kezelés támogatása

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T7: olyan gazdaságok százalékos aránya, amelyek kockázatkezelési rendszerekben vesznek részt (3B kiemelt terület)	3,10
Azon mezőgazdasági üzemek száma, amelyek kockázatkezelési rendszerekben vesznek részt (3B kiemelt terület)	15 208,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisévi érték
17 Mezőgazdasági üzemek - összesen	491 316,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk)	A megelőző intézkedésekhez nyújtott támogatásban részesülő kedvezményezettek száma (5.1.) - mezőgazdasági üzemek	208,00
M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk)	A megelőző intézkedésekhez nyújtott támogatásban részesülő kedvezményezettek száma (5.1.) - közjogi szervezetek	4,00
M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (5.1.)	21 021 332,00
M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk)	Összes közkiadás EUR (5.1–5.2.)	21 021 332,00
M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	A biztosítási díjhoz nyújtott támogatásban részesülő mezőgazdasági üzemek száma (17.1.)	10 500,00
M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (17.1.)	76 543 927,00
M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	A kockázatkezelési alapokban részt vevő mezőgazdasági üzemek száma (17.2.)	0,00
M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (17.2.)	0,00
M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	A jövedelemstabilizáló eszközben részt vevő mezőgazdasági üzemek száma (17.3.)	4 500,00
M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (17.3.)	18 769 048,00

11.1.4. 4. A mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással összefüggő ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása

Mezőgazdaság

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésben résztvevők száma	16 000,00
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésekre/készségekre fordított összes közkiadás	5 347 379,00
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Összes közkiadás EUR (képzések, mezőgazdasági üzemlátogatások, demonstrációs projektek) (1.1–1.3.)	14 306 962,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	A tanácsadásban részesülő kedvezményezettek száma (2.1.)	18 000,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	Összes közkiadás EUR (2.1–2.3.)	10 039 464,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	A nem termelő beruházások kapcsán támogatott műveletek száma (4.4.)	2 000,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	19 008 620,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Összes közkiadás EUR	19 008 620,00
M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)	Az agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések által érintett terület (ha) (10.1.)	538 876,00
M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)	A genetikai erőforrások megőrzésére fordított közkiadások (10.2.)	69 686 036,00
M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)	Összes közkiadás (EUR)	638 200 527,00
M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)	Terület (ha) - ökológiai gazdálkodásra való áttérés (11.1.)	26 134,00
M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)	Terület (ha) - ökológiai gazdálkodás fenntartása (11.2.)	84 669,00
M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)	Összes közkiadás (EUR)	207 598 705,00
M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	Terület (ha) - NATURA 2000 mezőgazdasági terület (12.1.)	241 790,00
M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	Terület (ha) - víz-keretirányelv (12.3.)	0,00
M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	Összes közkiadás (EUR)	83 417 929,00
M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)	Terület (ha) - hegyvidéki területek (13.1.)	0,00
M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)	Terület (ha) - egyéb jelentős természeti hátrányokkal rendelkező területek (13.2.)	217 737,00
M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)	Terület (ha) - sajátos hátrányokkal rendelkező területek (13.3.)	0,00
M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)	Összes közkiadás (EUR)	76 208 075,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	Összes közkiadás EUR (16.1–16.9.)	14 193 120,00

Erdészet

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.1.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.2.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.3.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.4.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	A megelőző intézkedésekhez nyújtott támogatásban részesülő kedvezményezettek száma (8.3.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.5.)	6 472 009,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Műveletek száma (az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelésére irányuló beruházások) (8.5.)	200,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelésére irányuló beruházások által érintett területek (8.5.)	4 000,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.6.)	0,00
M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	Terület (ha) - NATURA 2000 erdőterület (12.2.)	90 000,00
M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	Összes közkiadás (EUR)	82 307 200,00
M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)	Erdő-környezetvédelmi szerződések által érintett területek (15.1.)	32 400,00
M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)	Összes közkiadás (EUR)	51 691 200,00
M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)	A genetikai erőforrásokkal kapcsolatos tevékenységekre fordított közkiadások (15.2.)	10 822 400,00

11.1.4.1. 4A) A biológiai sokféleség helyreállítása, megőrzése és javítása, beleértve a Natura 2000 területeken és a hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területeken, jelentős természeti értéket képviselő gazdálkodás, valamint az európai tájak állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása

Mezőgazdaság

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T9: biodiverzitást és/vagy tájvédelmet támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek százalékos aránya (4A kiemelt terület)	11,79
Biodiverzitást és/vagy tájvédelmet támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek (4A kiemelt terület)	552 748,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisévi érték
18 Mezőgazdasági terület - teljes hasznosított mezőgazdasági terület	4 686 340,00

Erdészet

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T8: biodiverzitást támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt erdők vagy erdővel borított területek százalékos aránya (4A kiemelt terület)	5,08
Biodiverzitást támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt erdők vagy erdővel borított területek (ha) (4A kiemelt terület)	104 100,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisévi érték
29 Erdő és egyéb fás terület (ezer) - összesen	2 050,00

11.1.4.2. 4B) A vízgazdálkodás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve

Mezőgazdaság

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T10: a hatékonyabb vízgazdálkodást támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek százalékos aránya (4B kiemelt terület)	3,57
A hatékonyabb vízgazdálkodást támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek (ha) (4B kiemelt terület)	167 257,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisévi érték
18 Mezőgazdasági terület - teljes hasznosított mezőgazdasági terület	4 686 340,00

Erdészet

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T11: a hatékonyabb vízgazdálkodást támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt erdőgazdálkodási területek százalékos aránya (4B kiemelt terület)	0,59
A hatékonyabb vízgazdálkodást támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt erdőgazdálkodási területek (ha) (4B kiemelt terület)	12 000,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisévi érték
29 Erdő és egyéb fás terület (ezer) - összesen	2 050,00

11.1.4.3. 4C) A talajerózió megelőzése és a talajgazdálkodás javítása

Mezőgazdaság

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T12: a hatékonyabb talajgazdálkodást és/vagy erózióvédelmet támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek százalékos aránya (4C kiemelt terület)	8,39
A hatékonyabb talajgazdálkodást és/vagy erózióvédelmet támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek (ha) (4C kiemelt terület)	393 071,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisví érték
18 Mezőgazdasági terület - teljes hasznosított mezőgazdasági terület	4 686 340,00

Erdészet

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T13: a hatékonyabb talajgazdálkodást és/vagy erózióvédelmet támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt erdőgazdálkodási területek százalékos aránya (4C kiemelt terület)	0,77
A hatékonyabb talajgazdálkodást és/vagy erózióvédelmet támogató gazdálkodási szerződés keretében kezelt erdőgazdálkodási területek (ha) (4C kiemelt terület)	15 800,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisví érték
29 Erdő és egyéb fás terület (ezer) - összesen	2 050,00

11.1.5. 5. Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozáshoz alkalmazkodni képes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszer-ipari és az erdészeti ágazatban

11.1.5.1. 5A) A mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T14: hatékonyabb öntözőrendszerekre áttérő öntözött területek százalékos aránya (5A kiemelt terület)	5,75
Hatékonyabb öntözőrendszerekre áttérő öntözött területek (ha) (5A kiemelt terület)	6 000,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisévi érték
20 Öntözött terület - összesen	104 370,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	A beruházások kapcsán támogatott műveletek száma (4.1. és 4.3.)	250,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	A víztakarékossági beruházások (pl. hatékonyabb öntözőrendszerek) által érintett terület (ha)	6 000,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	80 208 578,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Összes közkiadás EUR	40 104 289,00

11.1.5.2. 5B) A mezőgazdaság és az élelmiszer-feldolgozó iparág általi energiafelhasználás hatékonyságának fokozása

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T15: összes energiahatékonysági beruházás (EUR) (5B kiemelt terület)	888 306 248,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésben résztvevők száma	1 200,00
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésekre/készségekre fordított összes közkiadás	500 000,00
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Összes közkiadás EUR (képzések, mezőgazdasági üzemlátogatások, demonstrációs projektek) (1.1–1.3.)	1 200 000,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	A tanácsadásban részesülő kedvezményezettek száma (2.1.)	500,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	Összes közkiadás EUR (2.1–2.3.)	500 000,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	A (mezőgazdasági üzemekre, a mezőgazdasági termékek feldolgozására és értékesítésére irányuló) beruházások kapcsán támogatott műveletek száma (4.1., 4.2. és 4.3.)	2 600,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	888 306 248,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Összes közkiadás EUR	399 737 812,00

11.1.5.3. 5C) A megújuló energiaforrások, a melléktermékek, a hulladékok, a maradékanyagok és más, nem élelmiszer jellegű nyersanyagok biogazdasági célokra történő átadásának és felhasználásának megkönnyítése

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T16: Összes megújulóenergia-termelési beruházás (EUR) (5C kiemelt terület)	37 805 276,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.1.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.2.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.3.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.4.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.5.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.6.)	14 587 965,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Az erdőgazdálkodási technológiákra, valamint elsődleges termékek feldolgozására/értékesítésére irányuló beruházásokhoz kapcsolódó műveletek száma (8.6.)	2 000,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán) (8.6.)	37 805 276,00

11.1.5.4. 5D) A mezőgazdaságból származó, üvegházhatást okozó gázok és ammónia kibocsátásának csökkentése

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
Az állatállomány kezelésével kapcsolatos, ÜHG- és/vagy ammóniakibocsátások csökkentését célzó beruházások által érintett számosállat-egységek (5D kiemelt terület)	35 000,00
T17: az állatállomány kezelésével kapcsolatos, ÜHG- és/vagy ammóniakibocsátások csökkentését célzó beruházások által érintett számosállat-egységek százalékos aránya (5D kiemelt terület)	1,41
T18: az ÜHG- és/vagy ammóniakibocsátások csökkentését célzó gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek százalékos aránya (5D kiemelt terület)	0
Az ÜHG- és/vagy ammóniakibocsátások csökkentését célzó gazdálkodási szerződés keretében kezelt mezőgazdasági területek (ha) (5D kiemelt terület)	0,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisévi érték
21 Számosállategység - összesen	2 483 790,00
18 Mezőgazdasági terület - teljes hasznosított mezőgazdasági terület	4 686 340,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	A beruházások kapcsán támogatott műveletek száma (például trágya tárolására és kezelésére irányuló beruházások) (4.1., 4.4. és 4.3.)	200,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Az üvegházhatású gázok és az ammónia kibocsátásának csökkentését célzó, az állatállomány kezelésére irányuló beruházások által érintett számosállategység	35 000,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	35 933 598,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Összes közkiadás EUR	17 966 799,00

11.1.5.5. 5E) A széntárolás és -megkötés előmozdítása a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T19: a szénmegkötéshez vagy -tároláshoz hozzájáruló gazdálkodási szerződés keretében kezelt erdőterületek százalékos aránya (5E kiemelt terület)	0,59
A szénmegkötéshez vagy -tároláshoz hozzájáruló gazdálkodási szerződés keretében kezelt erdőterületek (ha) (5E kiemelt terület)	40 000,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisévi érték
18 Mezőgazdasági terület - teljes hasznosított mezőgazdasági terület	4 686 340,00
29 Erdő és egyéb fás terület (ezer) - összesen	2 050,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésben résztvevők száma	2 500,00
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Képzés/készségek elsajátítása (1.1.) - A képzésekre/készségekre fordított összes közkiadás	1 303 763,00
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	Összes közkiadás EUR (képzések, mezőgazdasági üzemlátogatások, demonstrációs projektek) (1.1–1.3.)	3 488 340,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	A tanácsadásban részesülő kedvezményezettek száma (2.1.)	4 500,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	Összes közkiadás EUR (2.1–2.3.)	3 381 897,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Erdősíteni kívánt terület (ha) (telepítési költségek - 8.1.)	20 000,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.1.)	78 186 667,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	A létrehozni kívánt agrár-erdészeti rendszerek területe (ha) (8.2.)	1 800,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.2.)	7 272 000,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.3.)	12 363 590,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.4.)	21 875 390,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.5.)	26 471 962,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Műveletek száma (az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelésére irányuló beruházások) (8.5.)	800,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.6.)	0,00

cikk)		
M16 - Együttműködés (35. cikk)	Összes közkiadás EUR (16.1–16.9.)	2 048 584,00

11.1.6. 6. A társadalmi befogadás előmozdítása, a szegénység csökkentése és a gazdasági fejlődés támogatása a vidéki térségekben

11.1.6.1. 6A) A diverzifikálásnak, a kisvállalkozások alapításának és fejlesztésének, valamint a munkahelyteremtésnek a megkönnyítése

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
T20: a támogatott projektek által létrehozott munkahelyek (6A kiemelt terület)	4 000,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	A (mezőgazdasági termékek feldolgozására és értékesítésére irányuló) beruházásokkal kapcsolatos támogatásban részesülő kedvezményezettek száma (4.2)	800,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	132 079 624,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Összes közkiadás EUR	66 039 812,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	A vállalkozási tevékenység megkezdéséhez/a vidéki térségekben folytatandó nem mezőgazdasági tevékenységekhez nyújtott támogatásban részesülő kedvezményezettek (mezőgazdasági üzemek) száma (6.2. és 6.4.)	2 200,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	276 497 832,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	Összes közkiadás EUR	160 586 028,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.1.)	28 480 000,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.2.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.3.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.4.)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.5.)	5 048 167,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Összes közkiadás (EUR) (8.6.)	8 655 013,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Az erdőgazdálkodási technológiákra, valamint elsődleges termékek feldolgozására/értékesítésére irányuló beruházásokhoz kapcsolódó műveletek száma (8.6.)	60,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Beruházás összesen EUR (állami + magán) (8.6.)	17 100 000,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	Összes közkiadás EUR (16.1–16.9.)	13 752 791,00

11.1.6.2. 6B) A helyi fejlesztés előmozdítása a vidéki térségekben

Célmutató(k) a 2014–2020-as időszakra

A célmutató elnevezése	Célérték (2023)
A javított szolgáltatások előnyeit élvező népesség (nettó adat)	5 530 000,00
T21: a helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség százalékos aránya (6B kiemelt terület)	68,03
A helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség (6B kiemelt terület)	5 530 000,00
T22: a javított szolgáltatás/infrastruktúra előnyeit élvező vidéki népesség százalékos aránya (6B kiemelt terület)	68,03
T23: a támogatott projektek (LEADER) által létrehozott munkahelyek (6B kiemelt terület)	500,00

A környezeti mutató a célérték kiszámításánál nevezőként szerepel

A környezeti mutató elnevezése	Bázisévi érték
I Népesség - vidéki	46,70
I Népesség - községi	35,60
I Népesség - összesen	9 877 365,00

Tervezett kimeneti mutatók a 2014–2020-as időszakra

Az intézkedés neve	A mutató elnevezése	Érték
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	A községfejlesztési tervek és Natura 2000/magas természeti értéket képviselő területek kezelésére vonatkozó tervek kapcsán támogatott műveletek száma (7.1.)	0,00
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	A kisméretű infrastruktúrára, többek között a megújuló energiára és az energia-megtakarításra irányuló beruházások kapcsán támogatott műveletek száma (7.2.)	1 000,00
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	A vidéki népesség számára nyújtott helyi alapvető szolgáltatásokra irányuló beruházások kapcsán támogatott műveletek száma (7.4.)	800,00
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	A rekreációs/turisztikai infrastruktúrára irányuló beruházások kapcsán támogatott műveletek száma (7.5.)	0,00
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	A vidéki kulturális és természeti örökségre, többek között nagy természeti értékű területekre irányuló tanulmányok/beruházások kapcsán támogatott műveletek száma (7.6.)	0,00
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	Az életminőség javítása/környezeti okok miatti tevékenységáthelyezésre irányuló beruházások kapcsán támogatott műveletek száma (7.7.)	0,00
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	Az egyéb műveletek száma (7.8.)	0,00
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	A javuló szolgáltatások és infrastruktúra előnyeiben részesülő lakosság (7.1., 7.2., 7.4., 7.5., 7.6., 7.7.)	5 530 000,00
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	Összes közkiadás (EUR)	278 847 891,00
M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	A kiválasztott helyi akciócsoportok száma	100,00
M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	A helyi akciócsoportok által lefedett lakosság	5 530 000,00
M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	Összes közkiadás (EUR) - előkészítő támogatás (19.1.)	3 095 472,00

35. cikke)		
M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	Összes közkiadás (EUR) - a közösségvezérelt helyi fejlesztésre vonatkozó stratégia műveleteinek végrehajtásához nyújtott támogatás (19.2.)	153 729 859,00
M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	Összes közkiadás (EUR) - a helyi akciócsoport együttműködési tevékenységeinek előkészítésére és végrehajtására nyújtott támogatás (19.3.)	6 190 943,00
M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	Összes közkiadás (EUR) - a működési és szervezési költségekhez nyújtott támogatás (19.4.)	28 767 577,00

11.1.6.3. 6C) Az információs és kommunikációs technológiák hozzáférhetőbbé tétele, használatuk előmozdítása, és minőségük javítása a vidéki térségekben

Ennél a kiemelt területnél egy intézkedést sem választottak ki a stratégiában.

11.2. A várt eredmények és tervezett kiadások (automatikusan létrehozott) áttekintése intézkedésenként és kiemelt területenként

Intézkedések	Mutatók	P2		P3		P4			P5					P6			Összesen
		2A	2B	3A	3B	4A	4B	4C	5A	5B	5C	5D	5E	6A	6B	6C	
M01	Képzés/kézségek elsajátítása (1.1.) - A képzésben résztvevők száma	11,500	5,200	10,000		16,000				1,200			2,500				46,400
	Képzés/kézségek elsajátítása (1.1.) - A képzésekre/kézségekre fordított összes közkiadás	5,787,884	2,610,436	4,460,173		5,347,379				500,000			1,303,763				20,009,635
	Összes közkiadás EUR (képzések, mezőgazdasági üzemlátogatások, demonstrációs projektek) (1.1-1.3.)	15,485,382	6,984,284	12,071,020		14,306,962				1,200,000			3,488,340				53,535,988
M02	A tanácsadásban részesülő kedvezményezettek száma (2.1.)	40,000	4,200	7,000		18,000				500			4,500				74,200
	Összes közkiadás EUR (2.1-2.3.)	24,926,600	2,521,958	4,094,259		10,039,464				500,000			3,381,897				45,464,178
M03	A támogatásban részesülő mezőgazdasági üzemek száma (3.1.)			20,700													20,700
	Összes közkiadás (EUR) (3.1-3.2.)			33,578,353													33,578,353
M04	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	740,000,000	208,461,801	859,937,651		19,008,620			80,208,578	888,306,248		35,933,598		132,079,624			2,963,936,120
	Összes közkiadás EUR	369,801,588	125,077,081	386,971,943		19,008,620			40,104,289	399,737,812		17,966,799		66,039,812			1,424,707,944
M05	A megelőző intézkedésekhez nyújtott támogatásban részesülő kedvezményezettek száma (5.1.) - mezőgazdasági üzemek				208												208
	A megelőző intézkedésekhez nyújtott támogatásban részesülő kedvezményezettek száma (5.1.) - közjogi szervezetek				4												4
	Összes közkiadás EUR (5.1-5.2.)				21,021,332												21,021,332

M06	Beruházás összesen EUR (állami + magán)	45,267,702	121,720,316									276,497,832		443,485,850
	Összes közkiadás EUR	45,267,702	121,720,316									160,586,028		327,574,046
M07	Összes közkiadás (EUR)												278.847,891	278,847,891
M08	Összes közkiadás (EUR) (8.1.)							0		78,186,667	28,480,000			106,666,667
	Összes közkiadás (EUR) (8.2.)							0		7,272,000	0			7,272,000
	Összes közkiadás (EUR) (8.3.)							0		12,363,590	0			12,363,590
	Összes közkiadás (EUR) (8.4.)							0		21,875,390	0			21,875,390
	Összes közkiadás (EUR) (8.5.)					6,472,009		0		26,471,962	5,048,167			37,992,138
	Összes közkiadás (EUR) (8.6.)								14,587,965		0	8,655,013		
M09	Összes közkiadás (EUR)			84,143,082										84,143,082
M10	Az agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések által érintett terület (ha) (10.1.)					538,876								538,876
	Összes közkiadás (EUR)					638,200,527								638,200,527
M11	Terület (ha) - ökológiai gazdálkodásra való áttérés (11.1.)					26,134								26,134
	Terület (ha) - ökológiai gazdálkodás fenntartása (11.2.)					84,669								84,669
	Összes közkiadás (EUR)					207,598,705								207,598,705
M12	Terület (ha) - NATURA 2000 mezőgazdasági terület (12.1.)					241,790								241,790
	Terület (ha) - NATURA 2000 erdőterület (12.2.)					90,000								90,000
														0.00
	Összes közkiadás (EUR)					165,725,129								165,725,129
M13													0.00	

	Terület (ha) - egyéb jelentős természeti hátrányokkal rendelkező területek (13.2.)					217,737									217,737
															0,00
	Összes közkiadás (EUR)					76,208,075									76,208,075
M14	A kedvezményezettek száma			650											650
	Összes közkiadás (EUR)			117,793,592											117,793,592
M15	Erdő-környezetvédelmi szerződések által érintett területek (15.1.)					32,400									32,400
	Összes közkiadás (EUR)					51,691,200									51,691,200
M16	Az ellátási lánc szereplői közötti együttműködésben vagy az általuk szervezett helyi promóciós tevékenységekben részt vevő mezőgazdasági üzemek száma (16.4.)			2,000											2,000
	Összes közkiadás EUR (16.1–16.9.)	4,175,830		16,992,380		14,193,120					2,048,584	13,752,791			51,162,705
M17	Összes közkiadás (EUR) (17.1.)					76,543,927									76,543,927
	Összes közkiadás (EUR) (17.2.)					0									0
	Összes közkiadás (EUR) (17.3.)					18,769,048									18,769,048
M19	A kiválasztott helyi akciócsoportok száma												100		100
	A helyi akciócsoportok által lefedett lakosság													5,530,000	5,530,000
	Összes közkiadás (EUR) - előkészítő támogatás (19.1.)												3,095,472		3,095,472
	Összes közkiadás (EUR) - a közösségvezérelt helyi fejlesztésre vonatkozó stratégia műveleteinek végrehajtásához nyújtott támogatás (19.2.)												153,729,859		153,729,859
	Összes közkiadás (EUR) - a helyi akciócsoport együttműködési												6,190,943		6,190,943

	tevékenységeinek előkészítésére és végrehajtására nyújtott támogatás (19.3.)														
	Összes közkiadás (EUR) - a működési és szervezési költségekhez nyújtott támogatás (19.4.)													28,767,577	28,767,577

11.3. Másodlagos hatások: adott kiemelt terület alá tartozó vidékfejlesztési intézkedéseknek/alintézkedéseknek a más kiemelt területekhez/célkitűzésekhez való esetleges hozzájárulása

A mutatókat tartalmazó tervben szereplő kiemelt terület	Intézkedés	P1			P2		P3		P4			P5					P6		
		1A	1B	1C	2A	2B	3A	3B	4A	4B	4C	5A	5B	5C	5D	5E	6A	6B	6C
1A	M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	P	X									X		X	X		X	X	
1B	M16 - Együttműködés (35. cikk)		P		X							X	X	X				X	
1C	M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)			P															
2A	M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)				P														
	M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)				P						X			X		X			
	M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)				P											X			
	M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)				P	X													
	M16 - Együttműködés (35. cikk)				P														
2B	M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)					P													
	M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)					P													
	M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)					P													
	M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)					P													
3A	M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)						P												
	M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)						P												
	M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)						P										X		
	M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)						P												
	M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)						P												
	M14 - Állatjólét (33. cikk)						P												
	M16 - Együttműködés (35. cikk)						P												

11.4. Támogatási táblázat arról, hogy a környezetvédelmi intézkedések/programok felépítése hogyan segíti elő egy vagy több környezetvédelmi/éghajlatvédelmi cél elérését

11.4.1. Mezőgazdasági területek

11.4.1.1. M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)

Művelettípus vagy művelettípus-csoport	Az agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos kötelezettségvállalások típusai	Összes kiadás (EUR)	Teljes terület (ha) intézkedésenként vagy művelettípusonként	Biológiai sokféleség (4A jelű kiemelt terület)	Vízgazdálkodás (4B jelű kiemelt terület)	Talajkezelés (4C jelű kiemelt terület)	Az üvegházhatású gázok és az ammónia kibocsátásának csökkentése (5D jelű kiemelt terület)	Szénmegkötés/széntárolás (5E jelű kiemelt terület)
Water	A műtrágyák és a növényvédőszereszek használatának csökkentése, illetve a velük való jobb gazdálkodás (az integrált termelést is beleértve)	102 874 049,00	97 511,00			X		X
Soil	Talajborítás, szántási technikák, talajvédő művelés, talajmegőrzéses mezőgazdaság)	59 558 660,00	56 454,00			X	X	
Water	Az öntözött területek és/vagy az öntözési arányok csökkentése, öntözési technikák	16 243 271,00	15 396,00		X			X
Water	Lecsapolás csökkentése, vizes élőhelyek kezelése	43 315 389,00	41 057,00		X			X
Others	Ökológiai tájlemek létrehozása és fenntartása (pl. füves mezsgyék, puffertületek, virágsávok, sövények, fák)	43 315 389,00	41 057,00	X				X

HNV systems	A jelentős természeti értéket képviselő szántó- és gyepterületek fenntartása (pl. kaszálási technikák, kézzel végzett munka, a téli tarló meghagyása a szántóföldeken), külterjes legeltetési módszerek bevezetése, szántóterület átalakítása gyepterületté.	167 847 133,00	159 097,00	X				X
Crop diversification	A növénytermesztés diverzifikálása, vetésforgó	48 729 813,00	46 189,00			X	X	
Reducing GHG	Animal feed regimes, manure management	37 900 966,00	35 925,00			X	X	
Other	Others	92 045 210,00	46 189,00			X		X

11.4.1.2. M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)

Alintézkedés	Összes kiadás (EUR)	Teljes terület (ha) intézkedésenként vagy művelettípusonként	Biológiai sokféleség (4A jelű kiemelt terület)	Vízgazdálkodás (4B jelű kiemelt terület)	Talajkezelés (4C jelű kiemelt terület)	Az üvegházhatású gázok és az ammónia kibocsátásának csökkentése (5D jelű kiemelt terület)	Szénmegkötés/széntárolás (5E jelű kiemelt terület)
11.1. - az ökológiai gazdálkodási gyakorlatokra és módszerekre történő áttéréshez nyújtott kifizetések	67 130 175,00	26 134,00	X	X	X		
11.2. - az ökológiai gazdálkodási gyakorlatok és módszerek alkalmazásához nyújtott kifizetések	143 685 545,00	84 669,00	X	X	X		

11.4.1.3. M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)

Alintézkedés	Összes	Teljes terület (ha)	Biológiai	Vízgazdálkodás	Talajkezelés	Az	Szénmegkötés/széntárolás
--------------	--------	---------------------	-----------	----------------	--------------	----	--------------------------

	kiadás (EUR)	intézkedésenként vagy művelettípusonként	sokféleség (4A jelű kiemelt terület)	(4B jelű kiemelt terület)	(4C jelű kiemelt terület)	üvegházhatású gázok és az ammónia kibocsátásának csökkentése (5D jelű kiemelt terület)	(5E jelű kiemelt terület)
12.1. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések	83 417 930,00	241 791,00	X				
12.3. - a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekbe felvett mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések	0,00	0,00					

11.4.1.4. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)

Alintézkedés	Összes kiadás (EUR)	Teljes terület (ha) intézkedésenként vagy művelettípusonként	Biológiai sokféleség (4A jelű kiemelt terület)	Vízgazdálkodás (4B jelű kiemelt terület)	Talajkezelés (4C jelű kiemelt terület)	Az üvegházhatású gázok és az ammónia kibocsátásának csökkentése (5D jelű kiemelt terület)	Szénmegkötés/széntárolás (5E jelű kiemelt terület)
8.1. - erdőtelepítéshez/fásításhoz nyújtott támogatás	78 186 667,00	15 000,00	X				X
8.2. - agrárerdészeti rendszerek létrehozásához és fenntartásához nyújtott támogatás	7 272 000,00	1 800,00			X		X

11.4.2. Erdőterületek

11.4.2.1. M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)

Művelettípus vagy művelettípus-csoport	Összes kiadás (EUR)	Teljes terület (ha) vagy intézkedésenként művelettípusonként	Biológiai sokféleség (4A jelű kiemelt terület)	Vízgazdálkodás (4B jelű kiemelt terület)	Talajkezelés (4C jelű kiemelt terület)
Véghasználat után facsoportok visszahagyása	753 000,00	800,00			X
Holtfa visszahagyás	2 743 000,00	2 500,00	X		
Szálaló erdőgazdálkodás	23 800 800,00	12 000,00		X	
Erdőállományok kézimunka igényes ápolása	251 000,00	1 600,00	X		
Véghasználat elhalasztása talaj- és élőhelyvédelem céljából	846 000,00	500,00	X		
Természetkímélő anyagmozgatás	12 475 000,00	15 000,00			X

11.4.2.2. M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)

Alintézkedés	Összes kiadás (EUR)	Teljes terület (ha) intézkedésenként vagy művelettípusonként	Biológiai sokféleség (4A jelű kiemelt terület)	Vízgazdálkodás (4B jelű kiemelt terület)	Talajkezelés (4C jelű kiemelt terület)
12.2. - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések	82 307 200,00	90 000,00	X		

11.4.2.3. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)

Alintézkedés	Összes kiadás (EUR)	Teljes terület (ha) intézkedésenként vagy	Biológiai sokféleség (4A jelű kiemelt terület)	Vízgazdálkodás (4B jelű)	Talajkezelés (4C jelű)
--------------	---------------------	---	--	--------------------------	------------------------

		művelet típusonként	terület)	kiemelt terület)	kiemelt terület)
8.5. - az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás	29 471 962,00	9 500,00	X		

11.5. Programspecifikus cél- és kimeneti mutatók

Egyedi célmutató(k)

Kód	A célmutató elnevezése	Kiemelt terület	Célérték (2023)	Mértékegység
PSTI6B	A beruházás által támogatott települések lakosainak száma (6B fókusz terület)	6B	32 250,00	fő

Egyedi kimeneti mutató(k)

Kód	A kimeneti mutató elnevezése	Intézkedés	Kiemelt terület	Kimeneti érték (2023)	Mértékegység
------------	-------------------------------------	-------------------	------------------------	------------------------------	---------------------

12. KIEGÉSZÍTŐ NEMZETI FINANSZÍROZÁS

A Szerződés 42. cikkének hatálya alá tartozó intézkedések és műveletek tekintetében a kiegészítő nemzeti finanszírozásra vonatkozó táblázat intézkedések szerinti bontásban az 1305/2013/EU rendelet 82. cikkével összhangban, feltüntetve a vidékfejlesztési rendelet előírásainak való megfelelést.

Intézkedés	Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR) a 2014–2020-as időszakban
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	0,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	0,00
M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)	0,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	0,00
M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk)	0,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	0,00
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	0,00
M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)	0,00
M10 - Agrár-környezetvédelemi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)	0,00
M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)	0,00
M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	0,00
M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)	0,00
M14 - Állatjólét (33. cikk)	0,00
M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)	0,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	0,00
M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	0,00
M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	0,00
M20 - Technikai segítségnyújtás a tagállamok kezdeményezése alapján (51–54. cikk)	0,00
M113 – Korengedményes nyugdíjazás	0,00
M131 – A közösségi jogszabályokon alapuló előírások betartása	0,00
M341 – Készségek elsajátítása, előkészítés és végrehajtás	0,00

Összesen	0,00
----------	------

12.1. M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.2. M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.3. M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.4. M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.5. M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.6. M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.7. M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.8. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.9. M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.10. M10 - Agrár-környezetvédelemi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.11. M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.12. M113 – Korengedményes nyugdíjazás

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

Nem releváns

12.13. M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.14. M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.15. M131 – A közösségi jogszabályokon alapuló előírások betartása

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

Nem releváns

12.16. M14 - Állatjólét (33. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.17. M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.18. M16 - Együttműködés (35. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.19. M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.20. M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.21. M20 - Technikai segítségnyújtás a tagállamok kezdeményezése alapján (51–54. cikk)

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

nem releváns

12.22. M341 – Készségek elsajátítása, előkészítés és végrehajtás

Az 1305/2013/EU rendeletben foglalt kritériumoknak való megfelelést jelző mutatók a műveletek tekintetében

Nem releváns

13. AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁS ÉRTÉKELÉSÉHEZ SZÜKSÉGES INFORMÁCIÓK

Az EUMSZ 42. cikkének hatályán kívül eső intézkedések és műveletek esetében egy táblázat, amely tartalmazza az 1305/2013/EU rendelet 81. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozó, a programok végrehajtását segítő támogatási rendszereket, feltüntetve a támogatási rendszer megnevezését, az EMVA-hozzájárulást, a nemzeti társfinanszírozást és a kiegészítő nemzeti finanszírozást. A program teljes futamideje alatt biztosítani kell az állami támogatásra vonatkozó uniós jogszabályoknak való megfelelést.

A táblázathoz csatolni kell a tagállam arra irányuló kötelezettségvállalását, hogy az EUMSZ 108. cikkének (3) bekezdésével összhangban ezen intézkedések mindegyikét bejelenti, amennyiben ezt az állami támogatásra vonatkozó jogszabályok vagy az állami támogatást jóváhagyó határozatban foglalt egyedi feltételek megkövetelik.

Intézkedés	A támogatási program megnevezése	EMVA (EUR)	Nemzeti társfinanszírozás (EUR)	Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR)	Összesen (EUR)
M01 - Tudásátadás és tájékoztatói tevékenységek (14. cikk)	Tudásátadási és információs tevékenységek	4 333 416,00	511 584,00		4 845 000,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	Szaktanácsadási szolgáltatások és szaktanácsadók képzése	3 300 366,00	511 583,00		3 811 949,00
M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)	Részvétel mezőgazdasági és élelmiszer-termékek minőségrendszereiben	4 125 457,00	874 543,00		5 000 000,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	Élelmiszer-feldolgozási tevékenységek (4.2)	82 509 157,00	17 490 843,00		100 000 000,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	Nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése (6.4)	95 637 853,00	20 273 951,00		115 911 804,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	Nem mezőgazdasági tevékenységek indítása (6.2)	36 860 326,00	7 813 898,00		44 674 224,00
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	Alapvető szolgáltatások fejlesztése vidéki térségekben (7.4)	60 491 292,00	12 823 348,00		73 314 640,00
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	Kisméretű infrastruktúrák fejlesztése vidéki térségekben (7.2)	169 583 754,00	35 949 497,00		205 533 251,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások	Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása (8.2)	5 454 000,00	1 818 000,00		7 272 000,00

(21–26. cikk)					
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Az erdőgazdálkodási potenciál károsodásának megelőzése (8.3)	10 201 094,00	2 162 496,00		12 363 590,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Erdőgazdálkodási potenciálban keletkezett károsodás helyreállítása (8.4)	18 049 200,00	3 826 190,00		21 875 390,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Erdők gazdasági értékének mobilizálása (8.6)	19 177 585,00	4 039 725,00		23 217 310,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Erdők környezeti és közjóléti értékének növelése (8.5)	31 346 993,00	6 645 145,00		37 992 138,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	Erdősítés és fásítás támogatása (8.1)	80 000 000,00	672 666 666,00		752 666 666,00
M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)	termelői csoportok létrehozása és működtetése	7 155 279,00	844 721,00		8 000 000,00
M12 - Natura 2000 kifizetések és a vízkeretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	Natura 2000 kompenzáció (12.2)	61 730 400,00	20 576 800,00		82 307 200,00
M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)	Erdő-környezetvédelem (15.1)	30 651 600,00	10 217 200,00		40 868 800,00
M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)	Erdők genetikai állományának megőrzése (15.2)	8 116 800,00	2 705 600,00		10 822 400,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	Az éghajlatváltozás mérséklése vagy az ahhoz való alkalmazkodás céljából végrehajtott közös fellépések (16.5)	12 694 468,00	1 498 652,00		14 193 120,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	Kis gazdasági szereplők együttműködése (16.3)	8 544 000,00	1 008 667,00		9 552 667,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	REL- közös piacra jutás fejlesztése (16.4)	11 086 531,00	1 308 827,00		12 395 358,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	Szolidáris gazdálkodás és közösség által	3 756 633,00	443 491,00		4 200 124,00

	támogatott mezőgazdaság (16.9)				
M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	LEADER - együttműködések (19.3)	5 537 241,00	653 702,00		6 190 943,00
M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	LEADER - helyi fejlesztési stratégiák megvalósítása (19.2)	137 497 514,00	16 232 345,00		153 729 859,00
Összesen (EUR)		907 840 959,00	842 897 474,00	0,00	1 750 738 433,00

13.1. M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)

A támogatási program megnevezése: Tudásátadási és információs tevékenységek

EMVA (EUR): 4 333 416,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 511 584,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 4 845 000,00

13.1.1.1. Tüntesse fel*:

A szakmai tudásbővítés és tudásmegosztás intézkedés a mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó témákon túl célozza az erdőgazdálkodók szakmai továbbképzését is, továbbá a mezőgazdasági vállalkozások által megvalósítandó, Annex 1 termékből Non-annex termékké való feldolgozásához kapcsolódó tudásbővítést is.

Ezért a 702/2014/EC Reg. 21. és 38. cikk alkalmazandó.

13.2. M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)

A támogatási program megnevezése: Szaktanácsadási szolgáltatások és szaktanácsadók képzése

EMVA (EUR): 3 300 366,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 511 583,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 3 811 949,00

13.2.1.1. Tüntesse fel*:

A szaktanácsadás intézkedés a mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó témákon túl célozza az erdőgazdálkodók számára nyújtandó szaktanácsadást is, továbbá a mezőgazdasági vállalkozások által megvalósítandó, Annex 1 termékből Non-annex termékké való feldolgozáshoz kapcsolódó szaktanácsadást is tartalmazhat.

Ezért a 702/2014/EC Reg. 22. és 39. cikk alkalmazandó.

13.3. M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)

A támogatási program megnevezése: Részvétel mezőgazdasági és élelmiszer-termékek minőségrendszereiben

EMVA (EUR): 4 125 457,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 874 543,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 5 000 000,00

13.3.1.1. Tüntesse fel*:

A minőségi rendszerekhez való csatlakozás intézkedés a mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó témákon túl célozza az erdőgazdálkodók szakmai továbbképzését is, továbbá a mezőgazdasági vállalkozások Annex 1 alapanyagból előállított Non-annex termékeinek minőségi rendszerekben való részvételét is.

Ezért a 702/2014/EC Reg. 20. és 24. cikk alkalmazandó.

13.4. M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)

A támogatási program megnevezése: Élelmiszer-feldolgozási tevékenységek (4.2)

EMVA (EUR): 82 509 157,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 17 490 843,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 100 000 000,00

13.4.1.1. Tüntesse fel*:

A beruházások tárgyi eszközökbe intézkedés a mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó beruházásokon túl célozza a mezőgazdasági vállalkozások Annex 1 alapanyagból előállított Non-annex termékeinek feldolgozását érintő beruházásokat is.

Ezért a 702/2014/EC Reg. 14. és 17. cikk alkalmazandó.

Továbbá a 651/2014/EC Reg. 14. cikk is alkalmazható.

13.5. M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

A támogatási program megnevezése: Nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése (6.4)

EMVA (EUR): 95 637 853,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 20 273 951,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 115 911 804,00

13.5.1.1. Tüntesse fel*:

A nem mezőgazdasági tevékenységek fejlesztése alintézkedés keretében kis léptékű, számos különböző ágazati jellegű vállalkozási tevékenység beruházásai támogathatók.

Ezért a 702/2017 /EC Reg. 44. cikk alkalmazható.

Továbbá a de-minimis reguláció is alkalmazható.

13.6. M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)

A támogatási program megnevezése: Nem mezőgazdasági tevékenységek indítása (6.2)

EMVA (EUR): 36 860 326,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 7 813 898,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 44 674 224,00

13.6.1.1. Tüntesse fel*:

A nem mezőgazdasági üzemek és vállalkozások fejlesztése keretében kis léptékű, számos különböző ágazati jellegű vállalkozási tevékenység elindítása támogatható.

Ezért a 702/2017 /EC Reg. 45. cikk alkalmazható.

Továbbá a de-minimis reguláció is alkalmazható.

13.7. M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)

A támogatási program megnevezése: Alapvető szolgáltatások fejlesztése vidéki térségekben (7.4)

EMVA (EUR): 60 491 292,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 12 823 348,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 73 314 640,00

13.7.1.1. Tüntesse fel*:

Az alapvető vidéki szolgáltatások alintézkedés keretében számos különböző tevékenység beruházásai támogathatók.

Ezért a 651/2014/EC Reg. 14. cikk vagy 53, 55, 56. cikk alkalmazandó.

A de-minimis reguláció is alkalmazható.

13.8. M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)

A támogatási program megnevezése: Kisméretű infrastruktúrák fejlesztése vidéki térségekben (7.2)

EMVA (EUR): 169 583 754,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 35 949 497,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 205 533 251,00

13.8.1.1. Tüntesse fel*:

Az kis léptékű vidéki infrastruktúra fejlesztése alintézkedés keretében számos különböző tevékenység beruházásai támogathatók.

Ezért a 651/2014/EC Reg. 14. cikk vagy 41. vagy 56. cikk alkalmazandó.

A de-minimis reguláció is alkalmazható.

13.9. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)

A támogatási program megnevezése: Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása (8.2)

EMVA (EUR): 5 454 000,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 1 818 000,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 7 272 000,00

13.9.1.1. Tüntesse fel*:

Az agrár-erdészeti rendszerek kialakítása alintézkedés esetében a 702/2014/EC Reg. 33. cikk alkalmazandó.

13.10. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)

A támogatási program megnevezése: Az erdőgazdálkodási potenciál károsodásának megelőzése (8.3)

EMVA (EUR): 10 201 094,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 2 162 496,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 12 363 590,00

13.10.1.1. Tüntesse fel*:

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott károsodás megelőzése alintézkedés esetében a 702/2014/EC Reg. 34. cikk alkalmazandó.

13.11. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)

A támogatási program megnevezése: Erdőgazdálkodási potenciálban keletkezett károsodás helyreállítása (8.4)

EMVA (EUR): 18 049 200,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 3 826 190,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 21 875 390,00

13.11.1.1. Tüntesse fel*:

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott kár helyreállítása alintézkedés esetében a 702/2014/EC Reg. 34. cikk alkalmazandó.

13.12. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)

A támogatási program megnevezése: Erdők gazdasági értékének mobilizálása (8.6)

EMVA (EUR): 19 177 585,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 4 039 725,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 23 217 310,00

13.12.1.1. Tüntesse fel*:

Az erdők gazdasági értékének mobilizálása (8.6) alintézkedés esetében a 702/2014/EC Reg. 41. cikk alkalmazandó.

13.13. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)

A támogatási program megnevezése: Erdők környezeti és közjóléti értékének növelése (8.5)

EMVA (EUR): 31 346 993,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 6 645 145,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 37 992 138,00

13.13.1.1. Tüntesse fel*:

Az erdők környezeti és közjóléti értékének növelése alintézkedés esetében a 702/2014/EC Reg. 35. cikk alkalmazandó.

13.14. M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)

A támogatási program megnevezése: Erdősítés és fásítás támogatása (8.1)

EMVA (EUR): 80 000 000,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 672 666 666,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 752 666 666,00

13.14.1.1. Tüntesse fel*:

Az erdősítés és fásítás (8.1) alintézkedés esetében a 702/2014/EC Reg. 32. cikk alkalmazandó.

13.15. M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)

A támogatási program megnevezése: termelői csoportok létrehozása és működtetése

EMVA (EUR): 7 155 279,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 844 721,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 8 000 000,00

13.15.1.1. Tüntesse fel*:

A termelői csoportokban való részvétel támogatása intézkedés körében a mezőgazdasági vállalkozásokon túl erdőgazdálkodók termelői csoportjai, illetőleg a rövid ellátási láncok együttműködési projektjeit

követő "single purpose" termelői csoportokban Annex 1 alapanyagból non-annex termékeket előállító termelők támogatása is lehetséges.

Ezért a 702/2014/EC Reg. 19. cikk alkalmazandó.

13.16. M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)

A támogatási program megnevezése: Natura 2000 kompenzáció (12.2)

EMVA (EUR): 61 730 400,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 20 576 800,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 82 307 200,00

13.16.1.1. Tüntesse fel*:

A Natura 2000 kompenzáció erdő (12.2) alintézkedés körében erdőgazdálkodók támogatása lehetséges.

Ezért a 702/2014/EC Reg. 36. cikk alkalmazandó.

13.17. M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)

A támogatási program megnevezése: Erdő-környezetvédelem (15.1)

EMVA (EUR): 30 651 600,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 10 217 200,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 40 868 800,00

13.17.1.1. Tüntesse fel*:

Az erdő-környezetvédelmi vállalások (15.1) alintézkedés körében erdőgazdálkodók támogatása lehetséges.

Ezért a 702/2014/EC Reg. 37. cikk alkalmazandó.

13.18. M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)

A támogatási program megnevezése: Erdők genetikai állományának megőrzése (15.2)

EMVA (EUR): 8 116 800,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 2 705 600,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 10 822 400,00

13.18.1.1. Tüntesse fel*:

Az erdők genetikai állományának megőrzése és fejlesztése (15.2) alintézkedés körében erdőgazdálkodók támogatása lehetséges.

Ezért a 702/2014/EC Reg. 42. cikk alkalmazandó.

13.19. M16 - Együttműködés (35. cikk)

A támogatási program megnevezése: Az éghajlatváltozás mérséklése vagy az ahhoz való alkalmazkodás céljából végrehajtott közös fellépések (16.5)

EMVA (EUR): 12 694 468,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 1 498 652,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 14 193 120,00

13.19.1.1. Tüntesse fel*:

Az éghajlatváltozás mérséklése vagy az ahhoz való alkalmazkodás céljából végrehajtott közös fellépések (16.5) alintézkedés alatt mezőgazdasági termelőkön túl egyéb kedvezményezett (pl. szakértő, tanácsadó, költségvetési szerv) jogosult költségei is támogathatók.

Ezért a 1407/2013 (de minimis) szabály alkalmazandó.

13.20. M16 - Együttműködés (35. cikk)

A támogatási program megnevezése: Kis gazdasági szereplők együttműködése (16.3)

EMVA (EUR): 8 544 000,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 1 008 667,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 9 552 667,00

13.20.1.1. Tüntesse fel*:

A kis gazdasági szereplők együttműködése (16.3) alintézkedés alatt mezőgazdasági termelőkön túl számos

vidéki mikro- vagy kisvállalkozás kis léptékű fejlesztései és egyéb jogosult költségei is támogathatók.

Ezért a 1407/2013 (de minimis) szabály alkalmazandó.

13.21. M16 - Együttműködés (35. cikk)

A támogatási program megnevezése: REL- közös piacra jutás fejlesztése (16.4)

EMVA (EUR): 11 086 531,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 1 308 827,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 12 395 358,00

13.21.1.1. Tüntesse fel*:

A Rövid Ellátási Láncok - közös piacra jutás együttműködései (16.4) alintézkedés alatt a mikro- vagy kisvállalkozás méretű mezőgazdasági termelők termelésen túlmutató, továbbá a piacszervező közreműködőnél megvalósuló, a piacra jutást elősegítő kis léptékű fejlesztések és egyéb jogosult költségek is támogathatók.

Ezért az AGRI Guidelines 1.1.11 cím szerint notifikálandó.

Továbbá a 1407/2013 (de minimis) szabály is alkalmazható.

13.22. M16 - Együttműködés (35. cikk)

A támogatási program megnevezése: Szolidáris gazdálkodás és közösség által támogatott mezőgazdaság (16.9)

EMVA (EUR): 3 756 633,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 443 491,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 4 200 124,00

13.22.1.1. Tüntesse fel*:

A szolidáris és közösség által támogatott mezőgazdasági együttműködések (16.9) alintézkedés keretében mezőgazdasági vállalkozások fejlesztésein túl egyéb együttműködő (non-profit) szervezetek jogosult fejlesztései és kiadásai is támogathatók.

Ezért a 1407/2014 EC Reg (de minimis aid) alkalmazandó.

13.23. M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)

A támogatási program megnevezése: LEADER - együttműködések (19.3)

EMVA (EUR): 5 537 241,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 653 702,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 6 190 943,00

13.23.1.1. Tüntesse fel*:

A LEADER együttműködések (19.3) alintézkedés alatt mezőgazdasági termelőkön túl számos egyéb vidéki mikro- vagy kisvállalkozás és egyéb kedvezményezett kis léptékű fejlesztései is támogathatók.

Ezért a 1407/2013 (de minimis) szabály alkalmazandó.

13.24. M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)

A támogatási program megnevezése: LEADER - helyi fejlesztési stratégiák megvalósítása (19.2)

EMVA (EUR): 137 497 514,00

Nemzeti társfinanszírozás (EUR): 16 232 345,00

Kiegészítő nemzeti finanszírozás (EUR):

Összesen (EUR): 153 729 859,00

13.24.1.1. Tüntesse fel*:

A Helyi Fejlesztési Stratégiák megvalósítása (19.2) alintézkedés alatt mezőgazdasági termelőkön túl számos egyéb vidéki mikro- vagy kisvállalkozás és egyéb kedvezményezett kis léptékű fejlesztései is támogathatók.

Ezért a 1407/2013 (de minimis) szabály alkalmazandó.

14. A KIEGÉSZÍTŐ JELLEGRE VONATKOZÓ INFORMÁCIÓK

14.1. A következőkkel fennálló kiegészítő jelleget és összhangot biztosító eszközök bemutatása:

14.1.1. Egyéb uniós eszközök, valamint különösen az európai strukturális és beruházási alapok és a közös agrárpolitika első pillére, beleértve a környezetbarátabbá tételt és a KAP egyéb eszközeit

A Vidékfejlesztési Program az európai strukturális és beruházási alapokkal, a közös agrárpolitika első pillérével, beleértve a környezetbarátabbá tételt és a KAP egyéb eszközeivel az alábbi viszonyokat mutatja:

Magyarország Kormánya a 1307/2013/EU rendelet 14. cikk (2) bekezdés alapján bejelentést tett az EMVA 2016, 2017, 2018, 2019 és 2020. évi forrása 15-15%-át érintő átcsoportosításról a közvetlen kifizetések céljaira.

Ugyanakkor a 1307/2013/EU rendelet 14. cikk (1) bekezdés alapján bejelentést tett a közvetlen kifizetések összegének a 11. cikkben foglaltaknak megfelelő csökkentésére és az érintett, 345 026 000 euróra becsült forrás átcsoportosítására a Vidékfejlesztési Program céljaira. Az átcsoportosított forrás a Vidékfejlesztési Program alábbi intézkedéseire kerül felhasználásra:

- a. a tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állattölési támogatás vonatkozásában a 2017., 2018., 2019. és 2020. években évenként 8 milliárd forint;
- b. az agár-környezetgazdálkodási kifizetések művellet vonatkozásában a 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. és 2020. évekre évenként 8 milliárd forint;
- c. az ökológiai gazdálkodás intézkedés vonatkozásában a 2015. és 2016. évekre évenként 7 milliárd forint;
- d. a versenyképesség javítása az állattenyésztési ágazatokban művellet vonatkozásában 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. és 2020. évekre évenként 3 milliárd forint;
- e. a vízfelhasználás hatékonyságát javító öntözéssel gazdálkodás fejlesztése művellet vonatkozásában a 2015. és 2016. évekre évenként 2 milliárd forint, a 2017, 2018., 2019. és 2020. évekre évenként 1 milliárd forint.

A koherencia leírása a KAP I. pillérével

A KAP 1 pillérben kizárólag az 1307/2014/EK rendelet 9. cikk szerinti **aktív gazdák** jogosultak közvetlen támogatásra. Ennek a kritériumnak az felel meg, aki: mezőgazdasági tevékenységet folytat és nincs a negatív listán. **Negatív lista** (Magyarország nem élt a bővítés lehetőségével): repülőterek, vasúti területek, vízművek, kereskedelmi ingatlanok, állandó sportterületek és rekreációs területek. Aktív gazda lehet az is, aki szerepel a negatív listán de:

- akinek a mezőgazdasági tevékenysége nem jelentéktelen és/vagy
- akinek elsődleges üzleti vagy társasági tevékenysége mezőgazdasági (hivatalos cégbírósi nyilvántartás, egyéni vállalkozók esetében pedig NAV nyilvántartás) illetve;
- aktív gazda fogalmával egyenértékű a legalább 20 ha SAPS jogosult területtel rendelkező, vagy az évente 5000 eurót meg nem haladó támogatásban részesülő termelő/negatív listán szereplő vállalkozás is.

*A közvetlen támogatási rendszerben alkalmazott **mezőgazdasági tevékenység** fogalom:* mezőgazdasági termékek termelése, tenyésztése vagy termesztése – ideértve a betakarítást, a fejést, az állattenyésztés és a mezőgazdasági célból történő állattartást –, vagy az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület,

az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló miniszteri rendelet 2.§-ban meghatározott tevékenység.

A **zöldítés** az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtott támogatás, amelyre a tagállamok az éves pénzügyi keretük 30%-át kell, hogy fordítsák. A zöldítés kötelező, hektáronkénti összege várhatóan 81,3 euró lesz. Magyarország nem élt azzal a lehetőséggel, hogy az ekvivalencia keretében közvetlen kapcsolatot teremtsen az EMVA AKG intézkedésekkel vagy a független tanúsító szervezetek által felügyelt egyes gazdálkodási gyakorlatokkal. A 1307/2013/EU rendelet 43. cikk (11) bekezdése értelmében az ökológiai gazdálkodásra használt területek Magyarországon is automatikusan jogosultak a zöldítési támogatásra.

A zöldítés Magyarországon alkalmazott részletszabályait a **Földművelésügyi Minisztérium az ISAMM felületen az Európai Bizottság felé határidőre bejelentette**, a szükséges nemzeti kiegészítő szabályozást a 10/2015 (III.13.) FM rendelete tartalmazza.

KAP I. és II. közötti szinergia a fiatal gazdák támogatása esetében:

A 6.1. alintézkedés esetében az induló támogatásra jogosult fiatal mezőgazdasági termelő az 1305/2013/EK rendelet 2. cikk n) pontban foglalt kritériumoknak megfelelő mezőgazdasági termelő lehet.

Ugyanakkor Magyarország a generációváltás elősegítése érdekében Fiatal Gazda Tematikus Alprogramot alakított ki, amelynek célcsoportja azonos a 6.1-ben meghatározottakkal.

Kettős finanszírozás nem áll fenn, hiszen az EMGA és a VP a jogosultakat és a támogatott **célokat** tekintve különbözik.

A **fiatal mezőgazdasági termelők részére nyújtott közvetlen támogatást** kötelező a tagállamoknak bevezetniük, amelyre az éves pénzügyi keretük maximum 2%-át fordíthatják. Magyarország azonban e támogatási címre az érintettek alacsony száma (9 000 fő) miatt várhatóan forrásainak mindössze 0,6%-átallokálja.

A támogatás igénybevételére jogosult minden olyan 40 évnél fiatalabb mezőgazdasági termelő,

- aki 2015-ben kezd mezőgazdasági tevékenységbe (ad be először egységes kérelmet – kérelmez MVH azonosító számot),
- vagy gazdaságát az első támogatási kérelem benyújtását megelőző 5 éven belül hozta létre.

A **termeléshez kötött támogatásokban** Magyarországon az alábbi ágazatok részesülnek 2015-től: húshasznú anyatehén, hízott bika, tejhasznú tehén, juh, rizs, cukorrépa, zöldségnövények, ipari zöldségek, gyümölcsültetvények és bogyósok, fehérje növények (szemes és szálás).

A támogatási intézkedésekkel kapcsolatban jelenleg csak becsült támogatási összegekkel rendelkezünk, pontos értékeket az adott tárgyévi forint/euró árfolyam és a bejelentkezett területnagyság vagy állatlétszám függvényében lehet meghatározni, hiszen fix támogatási alborítékokkal működik minden egyes intézkedés, mint ahogyan azt a **Földművelésügyi Minisztérium az ISAMM felületen az Európai Bizottság felé is bejelentette**. Az egyes intézkedések részletes szabályait, így a kedvezményezetti kört, a jogosultsági kritériumokat, az igénylés feltételeit a 9/2015 (III.13.) FM rendelet tartalmazza, amely szabályokat természetesen kiegészítik az egységes kérelem benyújtására vonatkozó mindenkor uniós és nemzeti

jogszabályok.

KAP I. és II. kapcsolata a termeléshez kapcsolt támogatások esetében: A 4.1. alintézkedés lehetőséget biztosít a kertészeti és állattenyésztési ágazatok versenyképességének és energiahatékonyságának javítására, így a kedvezményezett kör feltehetően hasonló lesz. A két intézkedés célját, tartalmát és jogosultsági kritériumait tekintve azonban teljesen eltér egymástól, így a kettős finanszírozás veszélye nem áll fenn. Míg EMGA oldalon csupán a jogosult terület/állatlétszám nagysága és a meghatározott szakmai feltételek teljesítése jelent jogosultsági kritériumot a jövedelemtámogatásra, addig EMVA oldalon üzleti és egyéb kiválasztási kritériumok alkotta szűrő után támogathatónak minősített projektek kaphatnak tőkejuttatást, s azt a célzott beruházás kapcsán meghatározott költségek fedezésére fordíthatják.

A **mezőgazdasági kistermelői támogatási rendszer** keretében nyújtott támogatás minden közvetlen kifizetést helyettesít, továbbá felmenti a termelőket az Európai Unió által jogszabályban rögzített zöldítés követelményeinek teljesítése alól. A támogatás igénybevételére jogosult minden olyan termelő, aki minimum egy hektáros területtel rendelkezik. A kisgazdaságok egyszerűsített közvetlen támogatási rendszerébe csak egyszer, 2015-ben lehet belépni, az akkor megállapított összeg jár évente a termelőnek 2020-ig, ha megtartja a belépéskori földterületét.

A 10.2.1. művelet kedvezményezett köre részben átfedhet a KAP I. termeléshez kötött támogatások kedvezményezett körével, azonban a 10.2.1 művelet keretében az őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajtákat tartók számára kizárólag génmegőrzési feladatokból származó költségek kompenzálása történik meg, így a kettős finanszírozás veszélye nem áll fenn.

Ugyanez igaz a 14. intézkedés és a KAP I. termeléshez kötött támogatások kedvezményezett körére is, azonban a 14. intézkedés a tejelő szarvasmarhákat tartó gazdálkodók azon többletköltségeit kompenzálja, amelyek az előírt állatjóléti kötelezettségekből fakadnak, így a kettős finanszírozás veszélye itt sem áll fenn.

KAP I. és II. kapcsolata a mezőgazdasági kistermelői támogatási rendszer esetében: A 6.3. alintézkedés lehetőséget biztosít olyan főállású őstermelők, vagy mikro-vállalkozásnak minősülő főállású egyéni vállalkozók, szociális szövetkezetek számára, akiknek a mezőgazdasági termelési potenciálja eléri a 3000 STÉ értéket, de nem haladja meg a 6000 STÉ értéket, vagy az ezzel egyenértékű árbevételt. Ez utóbbi jogosultsági küszöb úgy került kialakításra, hogy annak a kb. 3000, kimutatható árutermelést végző kisméretű gazdaságnak kínáljon az egyszerűsített közvetlen támogatás mellett egy további eszközt, amelyek ezen egyszerű támogatási eszközök segítségével legalább 1 önfoglalkoztató vagy foglalkoztatott számára jövedelemtermelő potenciálját képesek elérni. Mivel a 6.3 intézkedés sem tartalmaz elszámolható költségeket, így a két forrás között kettős finanszírozás nem releváns.

KÖZÖS PIACSZERVEZÉS

A gyümölcs- és zöldségágazat termelői szervezetei és/vagy azok társulásai működési alapot hozhatnak létre. A termelői szervezet tagjai és/vagy maga a termelői szervezet pénzügyi hozzájárulása a termelői szervezeteknek vagy ezek társulásainak nyújtható uniós pénzügyi támogatásból tevődik össze. A működési alapok kizárólag a tagállamoknak benyújtott és általuk jóváhagyott operatív programok finanszírozására használhatók fel.

A gyümölcs- és zöldségágazati operatív programok legalább hároméves és legfeljebb ötéves időtartamra szólnak. A tagállamok gondoskodnak arról, hogy az operatív programok két vagy több környezetvédelmi intézkedést tartalmazzanak; vagy az operatív programok kiadásainak legalább 10 %-a környezetvédelmi intézkedéseket fedezzen. A környezetvédelmi intézkedéseknek tiszteletben kell tartaniuk az 1305/2013/EU rendelet 28. cikkének (3) bekezdésében előírt, az agrár- környezetvédelmi-éghajlati kifizetésekre vonatkozó követelményeket.

A működési alaphoz nyújtott uniós pénzügyi támogatás megegyezik a termelői szervezet tagjai és/vagy maga a termelői szervezet pénzügyi hozzájárulása ténylegesen befizetett összegével, és legfeljebb a felmerült tényleges kiadások 50 %-áig terjedhet. Az uniós pénzügyi támogatás maximális mértéke az egyes termelői szervezetek és/vagy ezek társulásai által forgalmazott termékek értékének 4,1 %-a. A termelői szervezetek esetében ez a százalékarány azonban a forgalmazott termékek értékének 4,6 %-ára növelhető, amennyiben a forgalmazott termékek összértékének 4,1 %-át meghaladó összeget csak válság megelőzési és kezelési intézkedések céljaira használják fel.

KAP I. és II. kapcsolata:

A KAP I. pillérének vonatkozó Bizottsági végrehajtási rendelete szerint amennyiben a vidékfejlesztés keretében olyan intézkedések is támogatásban részesültek, amelyek az I. pillér alapján potenciálisan támogathatók lennének, a tagállamoknak meg kell bizonyosodniuk arról, hogy **ugyanazon kedvezményezett egy adott tevékenységre csak egy program keretében kaphasson támogatást.**

A fentiekre figyelemmel a Földművelési Minisztérium és az Irányító Hatóság kijelenti, hogy az 1306/2013/EU rendelet 7. cikk (2) bekezdésével és az 58. cikk (2) bekezdésével, valamint az 1303/2013/EU rendelet 15. cikk (1) bekezdése b) pontjával összhangban a nemzeti rendeletekben és a pályázati kiírásokban részletes szabályok bevezetésével fogja biztosítani a KAP eszközei közötti elhatárolást. Technikai eljárások és keresztellenőrzések fogják biztosítani a Vidékfejlesztés eszközei és a KAP I. pillérének eszközeiből történő kettős finanszírozás megakadályozását.

Amennyiben egy zöldség-gyümölcs ágazatban működő termelői szervezet Működési Programja a vidékfejlesztési politika alatt is támogatásra jogosult tevékenységet tartalmaz a termelői szervezet tagja gazdaságának vagy a termelői szervezet tulajdonában álló ingatlanok vonatkozásában, a termelői szervezet, vagy annak érintett tagja nem jogosult ugyanannak a Vidékfejlesztési Program keretében támogatott tevékenységnek vonatkozásában támogatási kérelmet benyújtani.

A termelői szervezetnek a működési programokhoz csatolni kell a termelői szervezet írásos kötelezettségvállalását arra vonatkozóan, hogy sem közvetlenül, sem közvetve nem részesült és nem fog részesülni más uniós vagy nemzeti finanszírozásban az e rendelet értelmében támogatásra jogosult tevékenységek tekintetében.

A működési alaphoz tartozó gazdasági eseményeket úgy kell könyvelni, hogy egyértelműen megállapítható legyen, hogy azok a működési alap és a működési program mely intézkedéséhez kapcsolódnak. A működési alapot külső könyvvizsgáló évente megvizsgálja, ellenőrzi és hitelesíti annak kiadásait és bevételeit.

A gyümölcs- és zöldségpiachoz kapcsolódó fenntartható operatív programokra vonatkozó nemzeti stratégia szerint a zöldség-gyümölcs közös piacszerzés keretében a működési programok intézkedéseire igénybe vett támogatások kettős finanszírozásának elkerülése érdekében a szervezetek büntetőjogi felelősségük tudatában nyilatkoznak a szabályok betartásáról, a kifizető ügynökség pedig egyértelmű jelöléssel látja el a támogatás helyszíni ellenőrzése során bemutatott eredeti pénzügyi bizonylatokat és számlákat, melyek így más intézkedésen nem kerülhetnek befogadásra.

Méhészeti Program: A 118/2013. (XII. 16.) VM rendelet a Magyar Méhészeti Nemzeti Program alapján a 2013-2016 közötti végrehajtási időszakokban a központi költségvetés, valamint az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételének szabályairól alapján

2. § (2) Támogatás az alábbi intézkedésekre vehető igénybe:

a) technikai segítségnyújtás [R. 106. cikk a) pont]: aa) a méhészeti képzés országos koordinálásához, valamint méhegészségügyi ismeretek gyűjtéséhez és terjesztéséhez; ab) regionális rendezvény, kongresszus szervezéséhez, az azokon való részvételhez, nemzetközi rendezvények, konferenciák, kiállítások, tanulmányi utak szervezéséhez és azokon való részvételhez, valamint elméleti ismeretterjesztéshez; ac) szaktanácsadó-hálózat működtetéséhez; ad) bemutató méhészetek látogatásához; ae) méz kinyeréséhez és léptároláshoz szükséges új eszközök beszerzéséhez;

b) varroa atka elleni védekezés [R. 106. cikk b) pont]: ba) varroa atka elleni gyógyszeres védekezéshez; bb) varroa atka elleni alternatív védekezéshez; c) vándoroltatás korszerűsítése [R. 106. cikk

c) pont]: ca) kaptárok, méhészeti felszerelések azonosítási rendszerének kialakításához, a rendszer fenntartásához; cb) vándoroltatáshoz szükséges új eszközök beszerzéséhez;

d) méz fizikai-kémiai tulajdonságainak elemzése [R. 106. cikk d) pont];

e) méhcsaládok számának szinten tartása [R. 106. cikk e) pont];

f) méhészettel, méhészeti termékekkel kapcsolatos alkalmazott kutatás [R. 106. cikk f) pont]: fa) fenológiai és meteorológiai méhészeti megfigyelő hálózat kialakításához és működtetéséhez; fb) méhegészségügyi és környezetterhelési monitoring vizsgálatához;

fc) mézélő növények mézélésének vizsgálatához, a mézek jellemző profiljának meghatározásához és a vizsgálatokhoz szükséges méhcsaládok beállításához és fd) méhanyák teljesítményvizsgálatához.

Emellett a VP-ben támogatás vehető igénybe VP 4.4.1. intézkedése alatt:

D) célterület – Méhlegelő növénykultúra létesítése szántóterületeken célterület

Legalább 8 fajból álló, megfelelő fajösszetétellel kialakított, a beporzó rovaroknak a lehető leghosszabb időtartamig megfelelő táplálékot biztosító többéves növénykultúra telepítése valósul meg.

A célterület hozzájárul a Natura 2000 területek és a magas természeti értékű gazdálkodási rendszerek fenntartásához azzal, hogy természetközeli élőhelyek telepítésével segíti elő az ökológiai rendszerek működését és az élőhelyi hálózatosság kialakítását. Kiemelt jelentősége van a mezőgazdasági élőhelyhez kötődő beporzó rovarok állományainak fenntartásában.

Intézményi és eljárási garanciák:

A Miniszterelnökség, a Földművelésügyi Minisztérium és a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal, mint egységes kifizető ügynökség között az agrárpolitika, az agrártámogatások és az agrár-vidékfejlesztési támogatási rendszer közötti intézményi és adat- kapcsolatokat a legmagasabb, kormányrendeleti szintű jogi környezet szabályozza (ld. 15. fejezet). Ezen túl a támogatási rendszerek folyamatos és operatív kapcsolati rendszerét szolgálják továbbá a pályázat-előkészítő munkacsoportok (PEMCS).

Minden PEMCS-ben állandó tagok az FM és az MVH, továbbá a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, szükség

szerint az illetékes agrár-szakigazgatási szervek (legtöbb esetben a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal). A PEMCS-ek feladata az adott intézkedés sikeres és szabályos végrehajtásához szükséges teendők összehangolása, különösen:

1. pályázati felhívás és segédleteinek kialakítása (üzleti terv, értékelési szempontrendszer, szükséges okiratok köre és eljárások hivatkozása, pályázói útmutató)
2. javaslattétel kialakítása az MB számára az értékelési (szelekciós) szempontokra,
3. támogatási kapcsolódások megvizsgálása, különösen KAP 1 átfedési lehetőségek tételes kizárása,
4. kapcsolódó jogi környezet megvizsgálása, szükség szerint javaslattétel harmonizációra,
5. monitoring és értékelési adatszükséglet meghatározása,
6. kapcsolódó képzési és tanácsadási szükséglet meghatározása,
7. intézményi felkészítési szükséglet meghatározása
8. javaslattétel kommunikációs tartalmakra.

Mindezen feladatokban az IH, az MVH, valamint az FM (és háttérintézményei) szoros együttműködésre kötelesek.

B/ Kiegészítő jelleg/koherencia leírása az OP-k beavatkozási logikájával

Mind az OP-k, mind a VP kialakítása során kifejezett törekvés volt, hogy a korábbi merev lehatárolás helyett komplementer módon és szinergiában tervezett és végrehajtott intézkedések segítsék a vidék és az agrárgazdaság fejlesztését. Mindez nemcsak a VP-ben, hanem a Partnerségi Megállapodásban (PM) is rögzítve van, hiszen a PM 2.1.2 fejezete kimondja, Magyarország területének szinte egésze vidéki térség, így minden Alapnak hozzá kell járulnia a vidéki térségek fejlesztéséhez.

Az SA és a KA alapok felelősek a vidéki térségekben is a KKV-fejlesztés, a K+F+I és IKT, közlekedési, energetikai és vízgazdálkodási fejlesztések támogatásáért, és részben az élelmiszeripar versenyképességéért is. Így a VP nem vesz részt dedikáltan ezen Tematikus Célok megvalósításában.

EFOP és VP

Az EFOP és a VP azon tevékenységek területén kapcsolódik egymáshoz, melyek elsősorban a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján meghatározott fejlesztendő járások – amelyek szinte kivétel nélkül vidékies kistérségek – fejlesztését szolgálják.

Az EFOP eszközei elsősorban a humán közszolgáltatások infrastruktúrájának (ERFA) és szakmaiságának (ESZA) megerősítésével törekszenek a társadalmi hátrányok kiegyenlítésének célját elérni – pl. a korai iskolaelhagyás csökkentése, egészségi állapot javítása, szegénység csökkentése. Az EFOP az ERFA forrásokkal elsősorban a közszolgáltató infrastruktúra- hálózat fejlesztésében (kórházak, rendelők, iskolák, szociális intézmények), valamint az ESZA forrásokkal az ezen feladatokat ellátó szakemberek szakmai és módszertani fejlesztését szolgálja. Emellett a VP eszközei a vidéki népesség számára ezen szolgáltatásokhoz való nem intézményi lokális hozzáférést, pl. kitelepülő szűrések, mérések, fejlesztések számára befogadó infrastruktúra (7.2, 7.4), valamint ezek eredményes működésének kiegészítését (7.4 – szolgáltatások) tudják kiszolgálni. Ezek közül egyik jelentős feladat pl. a szociális foglalkoztatás eszközállományának (VP) és speciális szociális mentorainak (EFOP) együttműködése. A LEADER eszközzel pedig még inkább helyi specifikus megoldások is megvalósíthatók, akár egyes EFOP-műveletek kiegészítéseként is.

KEHOP és VP

A VP és a KEHOP tematikát tekintve elsősorban a vízgazdálkodás/öntözés és energetika, valamint a környezetvédelmi és természetvédelmi, továbbá fenntartható fogyasztási tudásátadás, szemléletformálás területén kapcsolható össze. A tudásátadás és szemléletformálás mindkét programban horizontálisan jelenik meg. A két program főként a VP 4. és 5. prioritása mentén kapcsolható össze.

A KEHOP-ban jelennek meg a nagy és közepes léptékű, állami és önkormányzati tulajdonú és üzemeltetésű vízgazdálkodási infrastruktúra-fejlesztések, az ún. víz-szétosztás: pl. belvízrendszerek, a dombvidéki tározók, árvízvédelmi művek fejlesztése állandósított védelmi rendszerekkel.

A VP a kisebb léptékű, mezőgazdasági használatú (4.1.4), illetőleg a mezőgazdasági területeket, környezeti célú vízgazdálkodási műveleteket támogat (4.4.2, 10.1 és 16.5)

A KEHOP támogatja továbbá a kötelező környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztéseket (2000 LE fölötti települési szennyvízelvezetés és -kezelés; települési hulladékkezelés), továbbá az állami természetvédelmi funkciókat (Nemzeti Park Igazgatóságok).

Kiegészítő jelleggel a VP-ben nyílik lehetőség a 2000 LE alatti kommunális szennyvizet kezelő lokális, természetközeli megoldások kis léptékű fejlesztéseire (7.2). Továbbá a VP kínál támogatást az aktív farmerek használatában álló területek természetkímélő gazdálkodási módjainak ösztönzésére (biodiverzitás, víz, talaj) az alábbi intézkedésekben: 4.4, 8.5, 11, 12, 13, 14, 15. Az agro-turisztikai szolgáltatások egyre inkább kapcsolódnak a Nemzeti Parkok szelíd turisztikai kínálatához.

Az erőforrás-hatékonyság és az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodáshoz a KEHOP az épületek energiahatékonysági korszerűsítései és megújuló energetikai rendszerek telepítésével járul hozzá. A VP kifejezetten a mezőgazdasági, élelmiszer-feldolgozó üzemi és erdőgazdálkodási vállalkozások "on-farm" felhasználású energetikai korszerűsítési, illetve megújuló energetikai fejlesztéseire járul hozzá.

A VP és a GINOP számos ponton kapcsolódik egymáshoz:

A K+F+I, az IKT, valamint a KKV-k versenyképességének elősegítése területén elsősorban a GINOP biztosít forrásokat az ország teljes területén. A VP a Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási vállalkozások versenyképességének fejlesztését célozza.

Az élelmiszer-feldolgozás beruházásait a Partnerségi Megállapodásban rögzített módon az EMVA forrást kiegészítő jelleggel finanszírozza a GINOP is:

1. a mezőgazdasági vállalkozások élelmiszer-feldolgozási tevékenységét teljes körűen, továbbá a mikro- és kisvállalkozás méretű Annex 1 terméket előállító élelmiszer-feldolgozó vállalkozások fejlesztéseit a VP,
2. míg a nagyobb méretű Annex-termék előállító és a non-annex termékeket előállító élelmiszer-ipari vállalkozások fejlesztéseit a GINOP támogatja.

Az IKT fejlesztés tekintetében a vidéki térségek számottevő elmaradása tapasztalható, melynek csökkentésére – tekintettel a jelentős forrásigényre, valamint a források felhasználásának hatékonyságát és célszerűségét figyelembe véve – a GINOP keretében valósulnak meg fejlesztések.

A különböző programokban végrehajtandó IKT beruházások megvalósítása során a különböző felelős

minisztériumok és irányító hatóságok szinergikus együttműködést biztosítanak. Ebben részt vesz a szakterületért felelős minisztérium informatikai fejlesztésként felelős államtitkári és helyettes államtitkári szintje is. A megfelelő koordináció érdekében munkacsoport létrehozására kerül sor, amely szükség szerinti rendszerességgel ülésezik és egyéb módon is rendszeres kapcsolatot tart.

A turizmusfejlesztés egyedi kisprojektjeire a VP-ben kizárólag a LEADER (19.) és a diverzifikáció (6.2 vagy 6.4) keretében van lehetőség, a nagyobb léptékű attrakciók, turisztikai vállalkozások, illetve országosan kiemelt fejlesztések támogatására a TOP és GINOP keretében van lehetőség.

VP és KÖFOP kapcsolata:

Az alapvető állami közszolgáltatásokhoz való hozzáférés megkönnyítése és színvonalának javítása a vidéken élők számára még fontosabb, mint az urbánus területeken élőknek. Ezért a KÖFOP fejlesztéseinek eredményei jelentősen hozzájárulhatnak a vidéki területek életminőségéhez, a vállalkozások vonzásához és a lakosság-megtartáshoz. Mindkét program végrehajtása során a pályázati kiírásokhoz kapcsolódó kiválasztási kritériumokon keresztül meg fog történni a tevékenységek közötti szinergiák kihasználása.

Ugyanakkor a VP és a KÖFOP támogatási intézkedési között nincs potenciális átfedés. A Közigazgatás Fejlesztési OP kizárólag az állami intézményi keretek megerősítését célozza: ennek keretében állami tulajdonú és állami közfeladatokat ellátó központi és helyi intézmények fejlesztését, a közhivatalnokok közfeladatainak ellátását előmozdító, valamint az ehhez szükséges szaktudás megszerzését támogató konstrukciókkal rendelkezik.

Ezzel szemben az VP elsődleges célcsoportja a magánszférában gazdálkodók köre. Továbbá a „kis léptékű vidéki infrastruktúra” (7.2), a „vidéki alapszolgáltatások” (7.4) és a LEADER (19.) fejlesztésekből is ki van zárva állami tulajdonú ingatlanban, közfinanszírozott, elsődleges állami vagy önkormányzati közfeladatot ellátó funkció fejlesztésének finanszírozása.

TOP és VP kapcsolódnak legtöbb ponton egymáshoz

A TOP elsősorban a térség-központ funkciójú városok önkormányzati fejlesztéseire fókuszál, amely mellett a várostérségek vidékfejlesztést célzó intézkedések is megjelennek. A TOP szolgálja a megyék vidékies térségeire is kiterjedő módon a foglalkoztatás bővítését szolgáló önkormányzati gazdaságfejlesztési akciókat és a térségi szinten integrált, elsősorban önkormányzat által szervezett gazdaságfejlesztési akciókat. Emellett a TOP ösztönzi az önkormányzati funkciók (közigazgatás, alapfokú egészségügyi ellátás, óvoda, stb.) energetikai fejlesztéseit is.

A VP elsősorban a Helyi Akciócsoportok bevonása révén kapcsolódik a vidéki térségek munkaerő-piaci alkalmazkodásának elősegítésébe a helyi szintű „foglalkoztatási paktumokban” való részvételük által. A VP és a TOP közötti legfontosabb komplementer fejlesztési területek:

1. KKV-fejlesztés: a TOP nem támogat vállalkozásokat, míg a VP elsősorban agrárgazdasági vállalkozásokat támogat,
2. A TOP támogat önkormányzati tulajdonú, a vállalkozási környezet ösztönzését jelentő fejlesztéseket (pl. ipari park vagy agrár-logisztikai park), míg a VP kizárólag vállalkozások egyedi vagy csoportos telephely fejlesztését támogatja.
3. A TOP támogatja a térség-központok elérhetőségét, az ott működő közszolgáltatások igénybe vételéhez szükséges közút- és közlekedésfejlesztést, míg a VP kizárólag a vidéki települések

külterületi feltáró útjainak fejlesztését támogatja.

4. A TOP támogatja az állami vagy önkormányzati funkciókat ellátó épület-energetikai korszerűsítéseket, míg a VP (hagyományosan) az önként vállalt közösségi szolgáltatások és azokat kiszolgáló infrastruktúrák fejlesztését támogatja. Utóbbi esetében is nagyon fontos cél a fenntarthatóság energetikai megoldása, így a vidéki települések esetében a lokális megújuló energetikai megoldásokat mindkét esetben ösztönözzük (pl. 8.6.1 intézkedés igénybevételével is).

Végül van néhány olyan fejlesztési terület, amely egyaránt támogatható a TOP-ban és a VP-ben is. Ezek esetében területi-adminisztratív elhatárolást alkalmazunk: a VP finanszírozza a 6. prioritáshoz definiált vidéki településeken megvalósuló fejlesztéseket (ld. 2.2 és 8.1 fejezet), a TOP pedig a nem vidéki településeken megvalósuló fejlesztéseket. Ezek:

- közétkeztetés infrastruktúrája,
- helyi piac,
- integrált fejlesztés (LEADER és TOP-CLLD).

Kiegészítő jelleg/koherencia leírása az Európai Tengerügyi és Halászati Alappal összefüggésben

Tekintettel az ETHA és az abból finanszírozott Magyar Halgazdasági Operatív Program időben később kezdődő kialakítására és tervezésére, utóbbi VP-hez való kapcsolódása a tervezés későbbi időszakában alakítható ki.

14.1.2. Információk a nemzeti program és a regionális programok kiegészítő jellegére vonatkozóan, amennyiben a tagállam az 1305/2013/EU rendelet 6. cikkének (2) bekezdése alapján egy nemzeti programot és több regionális programot is benyújtott

[nem releváns]

14.2. Adott esetben információ az egyéb uniós eszközök – beleértve a LIFE programot – tekintetében fennálló kiegészítő jellegről

A VP fejlesztéseinek összhangja más uniós politikák támogatásaival vagy finanszírozási megoldásaival lehatárolási problémák nélkül biztosított.

A VP szempontjából releváns más uniós eszközök és a kapcsolódási pontok az alábbiakban foglalhatók össze:

Horizont 2020, mely részben a megújuló erőforrások technológiai fejlesztését támogatja, a VP-hez leginkább az 1. és az 5. prioritáshoz kapcsolható leginkább. Előbbi az innováció alkalmazást támogatja a célcsoportjainál, utóbbi erőforrás-hatékonysági beruházásokat tervez megvalósítani, akár a Horizont 2020 keretében kidolgozott innovációk felhasználásával.

A **LIFE** program természetvédelmi integrált projektjei az országos Natura 2000 prioritizált intézkedési terv céljait támogatják. A VP Natura 2000 területekhez köthető támogatásai szintén az intézkedési terv célrendszerét szolgálják.

Magyarország (Földművelésügyi Minisztérium) elkészítette PAF dokumentumát, valamint a Környezet és

Energia OP (KEHOP) vonatkozó részeit. Az EU Bizottság által kiadott **Overview of opportunities for financing Natura 2000 in the next MFF (2014-2020)** útmutató szerint a PAF-ban foglalt feladatok forrása lehet mind az ERFA, az ESZA, KA vagy az EMVA. Az EMVA forrásra készülő Vidékfejlesztési Program a12.1 (Natura gyep) és 12.2 (Natura erdő) tekintetében jelentős forrást, mindösszesen 16507250129 millió eurót fordít ezen területek fenntartására.

Emellett az KEHOP az alábbiakban járul hozzá a PAF-ban foglaltakhoz, különösen a Natura 2000 és a Víz-keretirányelv teljesítéséhez.

Prioritási tengely 2.1. A KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSAIHOZ VALÓ ALKALMAZKODÁS (KA)

Intézkedés 1: Vízgazdálkodással és az éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatos adat- és tudásbázisok fejlesztése

Intézkedés 2: Hatékony alkalmazkodás társadalmi feltételeinek elősegítése - térségi és települési klímastratégiák kialakítására

Intézkedés 3: Vízkészletekkel történő fenntartható gazdálkodás feltételeinek javítása - a visszatérhető víz mennyiségének növelése, az édesvíz többletéből vagy hiányából származó kedvezőtlen hatások mérséklése érdekében a felszíni vizek tekintetében támogatjuk az édesvizek lehetőség szerinti visszatartását biztosító vízi létesítmények építésére, állapotának javítására, illetve rekonstrukciójára, felszín alatti vizek esetében pedig a vizek mennyiségével összefüggő vízrendezési, vízkár-elhárítási és vízgazdálkodási problémák megoldására irányuló - a ó - projektek előkészítését és megvalósítását.

Prioritási tengely 2.4. TERMÉSZETVÉDELMI ÉS ÉLŐVILÁGVÉDELMI FEJLESZTÉSEK

Intézkedés 1: A természetvédelmi helyzet javítását és a leromlott ökoszisztémák helyreállítását célzó élőhely-fejlesztés

Az intézkedés keretében a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek természetvédelmi helyzetének javítását, illetve a leromlott állapotú természetes élőhelyek helyreállítását célzó élőhelyfejlesztési beavatkozások valósulnak meg. A fejlesztések keretében az alábbi beavatkozások, illetve azok kombinációi valósulhatnak meg, igazodva az érintett célterület speciális igényeihez.

- inváziós fajok visszaszorítása, szukcessziós folyamatok szabályozása, leromlott állapotú vagy erősen átalakított élőhelyek rehabilitációja, rekonstrukciója, új élőhelyek kialakítása, a vízháztartás, illetve a vízminőség javítását célzó beavatkozások, vízfolyások medermorfológiai és vízfolyás-dinamikai viszonyainak helyreállítása, vadfajok kártételének megelőzéséhez szükséges infrastruktúra kialakítása.
- a védett és közösségi jelentőségű fajok szabad mozgását szolgáló infrastruktúra kialakítása, fejlesztése, vonalas létesítmények természetkárosító, tájromboló, és a fajok vándorlását akadályozó hatásának mérséklése.
- a közösségi jelentőségű, ill. védett fajok ex-situ megőrzéséhez, a fajmegőrzési programok akciótervének végrehajtásához szükséges eszközrendszer kialakítása, fejlesztése; egyes fajok in-situ megőrzését szolgáló speciális élőhely-fejlesztési beavatkozások.
- védett földtudományi értékek és területek (barlangok, mesterséges üregek, földtani alapszelvények, ásvány- és ősmaradvány-lelőhelyek) továbbá a kunhalmok, földvárak és fülkés sziklák, valamint ezek természeti környezetének rekonstrukciója, ahol releváns, a kulturális örökségvédelmi szempontok érvényesítésével.
- bemutatás, szemléletformálás: a célterület, illetve az érintett fejlesztés eredményeinek

bemutathatóságát szolgáló alpinfrastruktúra kialakítása, kapcsolódó szemléletformáló akciók.

A fejlesztések tervezése során hangsúlyos szempont az élőhelyek közötti ökológiai kapcsolatok erősítése, illetve a táji léptékű megközelítés alkalmazása.

Az intézkedés keretében a Natura 2000 területek élőhelyfejlesztését célzó beruházások pályázati elemeként a még hiányzó Natura fenntartási tervek egy része is el fog készülni. A fennmaradó tervek elkészítése nemzeti forráskeretből (Földművelésügyi Minisztérium fejezeti kezelésű előirányzata) fog megvalósulni.

A Fund for European Aid to the most Deprived – **FEAD** operatív programja (**Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program – RSZTOP**) a megfelelő étkezés biztosítását, alapvető fogyasztási cikkek beszerzését, továbbá másodlagos jelleggel kiegészítő szolgáltatások nyújtását tartalmazza a leginkább rászoruló célcsoportok számára. Az RSZTOP támogatásai kapcsolódnak a VP 6. prioritásához a szegénység elleni küzdelemben.

Az **Ifjúsági Foglalkoztatási Kezdeményezés** céljait a VP Fiatal Gazda tematikus alprogram foglalkoztatási eredményei támogatják a 2014-2020-as ciklusban.

15. A PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓ INTÉZKEDÉSEK

15.1. Az 1305/2013/EU rendelet 65. cikkének (2) bekezdésében említett valamennyi hatóságnak a tagállam által történő kijelölése és a programnak az 1303/2013/EU rendelet 55. cikke (3) bekezdésének i) pontja szerinti irányítási és kontrollrendszerének, valamint az ugyanezen rendelet 74. cikkének (3) bekezdése szerinti intézkedéseknek az összefoglaló leírása

15.1.1. Hatóságok

Hatóság	A hatóság neve	A hatóság vezetője	Cím	E-mail cím
Managing authority	Miniszterelnökség Agrár- és Vidékfejlesztési Programokért Felelős Helyettes Államtitkárság	dr. Viski József helyettes államtitkár	Kecskemét 6000, Ipoly u. 1.	jozsef.viski@me.gov.hu
Certification body	Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság	dr. Dencső Balázs	Budapest 1115, Bartók Béla út 105-113.	balazs.dencso@eutaf.gov.hu
Accredited paying agency	Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal	Elnök	1476 Budapest Pf. 407.	ugyfelszolgalat@mvh.gov.hu
Coordination body	Miniszterelnökség	Miniszter	1357 Budapest, Pf. 6.	titkarsag@me.gov.hu

15.1.2. A program irányítási és kontrollrendszerének összefoglaló leírása és panaszok független kivizsgálására szolgáló intézkedések ismertetése

15.1.2.1. Irányítási és kontrollrendszer

I. Koordinációs rendszer

A 2014-2020-as időszakra az Európai Unió által társfinanszírozott ESB alapokat felhasználó fejlesztési programok és intézmények vonatkozásában Magyarország egységes fejlesztéspolitikai koordinációs rendszert állított fel a Partnerségi Megállapodásban foglaltak szerint.

Az uniós programokkal kapcsolatos, az 1305/2013/EU Rendelet 66. cikk (4) bekezdése szerinti **koordináló szervezet feladatait a Miniszterelnökség látja el** a 2014–2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet [a továbbiakban: Kormányrendelet] 8-14. §-ai szerint. Ezáltal a legfontosabb koordinációs feladatok egy helyen, a szakmai végrehajtástól elkülönítetten – a Kormány európai uniós források felhasználásáért felelős szervénél, a Miniszterelnökségen – kerülnek ellátásra. A koordináció kiterjed az ESB alapok mindegyikére. Az alapok közti koordinációt kormányzati szinten a **Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság** biztosítja, amely a kormány fejlesztéspolitikai ügyekben eljáró döntéshozó szerve. Feladatait a Kormányrendelet 5. §-a határozza meg.

A koordinációs szervezet által működtetett **Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottság** a **Nemzeti Fejlesztési Kormánybizottság** javaslattevő, véleményező, döntés-előkészítő, koordináló testülete. Feladata az európai uniós forrásokból megvalósuló programok összehangolásának biztosítása és a Kormány fejlesztéspolitikai döntéseinek előkészítése. Feladatait a Kormányrendelet 7. §-a sorolja fel, amelyek az irányító hatóságoknak az uniós jogszabályokban meghatározott szakmai feladatellátását nem érintik, azok az operatív programok

és a program koordinált végrehajtását és az irányító hatóságok egységes működését biztosítják.

Monitoring Bizottságok

A 2014-2020-as programozási időszakban az ESB alapok programjai közti összhang minél teljesebb megteremtése és az egységes koordináció biztosítása érdekében az operatív programokat nyomon követő **Monitoring Bizottságok** mellett **Partnerségi Megállapodás monitoring bizottság** kerül felállításra, amely a végrehajtási intézményrendszer szereplői, egyéb kormányzati szereplők, valamint meghatározó társadalmi, szakmai és civil partnerek részvételével átfogóan követi nyomon a programok megvalósulását. A Partnerségi Megállapodás monitoring bizottsága mellett **horizontális munkacsoport** fog működni, és egyes program-specifikus területeken **albizottságok** szolgálják majd az érintett vagy a területen meghatározó partnerek bevonását. A Vidékfejlesztési Program Monitoring Bizottságának feladatait az 1305/2013/EU Rendelet 74. cikke és a CPR 49. cikke alapján látja el.

A Monitoring Bizottságok összetételét és feladatait a CPR 47. és 48. cikkében foglaltakkal összhangban a Kormányrendelet 29. §-a tartalmazza. A Partnerségi Megállapodás monitoring bizottságának összetételét és feladatait a Kormányrendelet 30. §-a, az albizottságok létrehozásának szabályait a 31. §, a horizontális elvek és politikák érvényesítéséhez kapcsolódó feladatok ellátásának módját és a horizontális munkacsoport összetételét a 32. § (7) bekezdése nevesíti.

II. A Vidékfejlesztési Program 2014-2020 végrehajtásához kapcsolódó intézményrendszer

Irányító Hatóság: Miniszterelnökség Agrár-vidékfejlesztési Programokért felelős Helyettes Államtitkársága

A Magyar Kormány a 1085/2014 (II.28.) Korm. határozatában döntött arról, hogy a 2014–2020 közötti programozási időszakban a pályázati úton felhasználásra kerülő vidékfejlesztési uniós források tekintetében az irányító hatósági feladatokat ellátó szervezeti egység a Miniszterelnökség szervezeti keretein belül kerül kialakításra. A Miniszterelnökség Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló utasítás szerint az agrár-vidékfejlesztési programokért felelős helyettes államtitkár az EMVA társfinanszírozásában támogatott intézkedések esetében a 2007-2013-as, valamint a 2014-2020-as programozási időszakra vonatkozóan a jogszabályban meghatározottak szerint irányító hatósági jogosítványokat gyakorol. Az Irányító Hatóság feladatait a Kormányrendelet 20-24. §-ai nevesítik.

Kifizető Ügynökség: 1306/2013/EU rendelet 7. cikk szerinti akkreditált kifizető ügynökség funkciót továbbra is a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal látja el, feladatait a Kormányrendelet 26. §-a sorolja fel.

Illetékes hatóság és szakmai támogató: Földművelésügyi Minisztérium

Az illetékes hatóság a Kormányrendelet 25. §-a szerint felelős a kifizető ügynökség akkreditációjáért, figyelemmel kíséri az akkreditációs feltételek teljesítését, jelentést tesz az Európai Bizottságnak az általa végzett felügyeleti és monitoring tevékenységekről és ellátja az uniós jogi aktusok szerinti feladatokat. Feladatai ellátása érdekében a kifizető ügynökség tevékenységének törvényességi, szakszerűségi és hatékonysági ellenőrzési, egyedi utasítási jogkört gyakorol.

A szakmai támogató a Kormányrendelet 25. § (2) bekezdése szerint szakmai javaslatot tesz a programok keretében megvalósuló fejlesztésekre, részt vesz a tervezés, projektfejlesztés során a szakmai szempontok érvényesítésében, együttműködik az irányító hatósággal a többéves nemzeti keret, az éves nemzeti keret és a

forráselosztási elvek meghatározása során, részt vesz az intézkedések szakmai tartalmának meghatározásában, a programot érintő értékelési tevékenységben.

Tanúsító Szervezet: az egységes fejlesztéspolitikai koordinációhoz illeszkedve az Európai Unió Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság.

Együttműködés operatív biztosítása az Irányító Hatóság, a Kifizető Ügynökség és a Földművelésügyi Minisztérium között:

Az irányító hatóság, a kifizető ügynökség és az illetékes hatóság közötti, az EMVA-val kapcsolatos feladatok végrehajtását szolgáló koordinációs intézmény az EMVA Koordinációs Testület, amely hetente ülészik.

III. Feladat-átruházással kapcsolatos szervezeti felépítés

Együttműködő szervezetek: A Kormányrendelet 28. §-a kimondja, hogy az EMVA keretében végrehajtott intézkedések esetében az MVH a hatáskörébe tartozó feladatokat – a kifizetés kivételével – a 907/2014/EU rendelet szerint delegálhatja, illetve a hatáskörébe tartozó feladatok ellátásába szakértőként vagy egyes technikai jellegű feladatok ellátására más szervezetet is bevonhat.

„A VP tekintetében nem történik változás a 2007-2013 közötti időszakhoz képest (Partnerségi Megállapodás)”, így az MVH egyes végrehajtási és technikai feladatokat delegál a Nemzeti Élelmiszerlánc Biztonsági Hivatalra elsősorban az erdőgazdálkodással kapcsolatos intézkedések végrehajtása körében; a Földmérési és Távérzékelési Intézetre a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer adminisztrációja és az egyes intézkedésekhez kapcsolódó távérzékelési feladatok ellátása körében; és egyéb szervezetekre az egyes intézkedések szakszerű végrehajtása, speciális külső szakértelem biztosítása érdekében. Az átadott feladatok részletes, írásba foglalt együttműködési megállapodásban kerülnek szabályozásra.

Közbenső szervezet: A Kormányrendelet 27. §-a kimondja, hogy az irányító hatóság – összhangban az 1305/2013/EU rendelet 66. cikk (2) bekezdésével – a vidékfejlesztési műveletek irányítására és végrehajtására kijelölhet egy vagy több közbenső szervezetet. Az átruházott feladat ellátásáról írásbeli megállapodásban kell rendelkezni.

Nemzeti Vidéki Hálózat: A Kormányrendelet folyamatban lévő módosítása kiegészíti a nemzeti szabályozást az 1305/2013/EU rendelet 54. cikke szerinti nemzeti vidéki hálózat felállításával, irányításával és működtetésével kapcsolatos rendelkezésekkel.

15.1.2.2. A panaszok kivizsgálására szolgáló intézkedések

A kifogáskezelésre vonatkozó szabályokat a Kormányrendelet 12. §-a, XX. fejezete, valamint 1. mellékletének VII. fejezete tartalmazza.

Kifogás nyújtható be a közreműködő szervezet, a kifizető ügynökség, és az irányító hatóság döntése – kivéve a szabálytalansági, jogorvoslati döntés, minőségellenőrzési jelentés, tanúsítvány, utóellenőrzési jelentés, konzultáció keretében adott észrevétel, javaslat – ellen. A kifogás benyújtására a támogatást igénylő, vagy a kedvezményezett jogosult.

Az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter által vezetett minisztérium jogorvoslati feladatai körében bírálja el a kifogásokat, e tevékenysége során biztosítja a fejlesztési források szabályszerű felhasználására kialakított szabálytalansági döntések elleni jogorvoslati kérelmek és kifogások elbírálása során hozott döntések egységességét.

Az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter a következő döntéseket hozhatja, amelyről értesíti a kifogás benyújtóját és azt a szervet, akinek döntése ellen a kifogást benyújtották:

- a kifogásban foglaltaknak helyt ad, egyúttal gondoskodik a jogszerű állapot helyreállításáról,
- a kifogást indokolt döntésével elutasítja.

15.2. A monitoring-bizottság tervezett összetétele

A Partnerségi Megállapodás monitoring bizottsága mellett a Vidékfejlesztési Program végrehajtását nyomon követő monitoring bizottságot (MB) fog felállítani az Irányító Hatóság a CPR 5. és 47. cikkével összhangban.

Az előző időszak tapasztalataiból kiindulva alacsonyabb létszámú MB felállítása a cél annak érdekében, hogy az MB működése hatékony legyen; a szakmai-ágazati MB tagok egymás közötti kommunikációja ezáltal is ösztönzésre kerüljön, valamint hogy az egyes MB tagok tevékenysége, aktivitása követhető legyen.

A nagy létszámú MB tagság esetében jelentős adminisztratív kapacitás került lekötésre az IH oldaláról, ugyanakkor nem segítette a hatékony munkavégzést. Törekedni kell olyan megoldások kialakítására, amely által a hatékonyabb működés a kevesebb adminisztrációs terhet jelentő, kisebb MB működtetése révén is garantált.

Törekedni kell továbbá arra, hogy a forráskoncentráció és a szakterületi /ágazati egyensúly elvének megfelelően a hasonló szakterületen működő szereplők képvisellete kiegyensúlyozottan jelenjen meg az MB munkájában. Nagyszámú potenciális érdekelt /érintett szervezet érintettsége és érdeklődése esetén az MB munkáját segítő kiegészítő, a közös álláspontok kialakítását támogató megoldások, fórumok, közös képviselati rendszer kialakítása lehetséges.

A Monitoring Bizottság összetételét és feladatait a CPR 48. cikkét is figyelembe véve, a Kormányrendelet 29. §-a határozza meg, amely alapján a Vidékfejlesztési Program monitoring bizottságába az irányító hatóság felkérésére egyenlő szavazati joggal rendelkező tagot delegál:

- a) az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter,
- b) az irányító hatóság,
- c) az államháztartásért felelős miniszter,
- d) a szakpolitikai felelős,
- e) a tanúsító szerv,
- f) az illetékes hatóság,

g) a gazdasági és a releváns szakmai érdekképviselők,

h) a szociális partnerek,

i) a civil és nem-kormányzati szervezetek.

A Vidékfejlesztési Program monitoring bizottságába tanácskozási joggal rendelkező tagot delegálhat:

a) az Európai Bizottság

b) a nemzetközi pénzügyi kapcsolatokért felelős miniszter,

c) a nem az európai uniós fejlesztési források felhasználásához kapcsolódó fejlesztéspolitikáért felelős miniszter,

c) a Kifizető Ügynökség.

15.3. A program megismertetésének a többek között a nemzeti vidékfejlesztési hálózaton keresztül történő biztosítását szolgáló rendelkezések, hivatkozva a 808/2014/EU végrehajtási rendelet 13. cikkében említett tájékoztatási és közzétételi stratégiára is

A program kommunikációs stratégiája két szintből áll:

- Az operatív programok és a program számára a Kormányrendelet 13. §-a alapján egységes, PM szintű stratégia készül. Az egységes stratégia – figyelembe véve a jogszabályi előírásokat – kizárólag a programra vonatkozó általános kommunikációt tartalmazza.

- A program specifikus kommunikáció, a vonatkozó 1305/2013/EU rendelet 66. cikk (1) bekezdésének i) pontja és a 66. cikk (5) bekezdése alapján, valamint a 808/2014 Bizottsági rendelet 13. cikkét és a III. mellékletében foglaltakat figyelembe véve, az Irányító Hatóság felelőssége.

Az Irányító Hatóság – a 808/2014 Bizottsági rendelet 13. cikkének megfelelően – a VP elfogadásától számított hat hónapon belül elkészíti a tájékoztatási és programismertetési stratégiát (information and publicity strategy) és ezt tájékoztatásul benyújtja a Monitoring Bizottságnak.

A stratégia végrehajtására az Irányító Hatóság az 1305/2013/EU rendelet 66. cikk (2) bekezdésének megfelelően kijelölhet közbenső szervezet(ek)et.

Az Irányító Hatóság mindent megtesz annak érdekében, hogy a legszélesebb körben és valamennyi tömegtájékoztatási eszközön keresztül tájékoztassa a lakosságot a programban foglalt intézkedésekről.

Az Irányító Hatóság tájékoztatja a közvéleményt a program EU Bizottság által történt elfogadásáról, a módosításokról, a program megvalósítása folyamán elért fő eredményekről, illetve a program zárásáról.

Az Irányító Hatóság közzéteszi a programból részesülő kedvezményezettek listáját, a megvalósuló projektek címét, illetve a projektekre fordított közpénz összegét.

A kommunikációban a program egyes kedvezményezettjei is jelentős szerepet játszanak.

Az Irányító Hatóság széleskörű tájékoztatás nyújt a program által biztosított támogatási lehetőségekről, az

elért eredményekről a teljes körű nyilvánosság megteremtése érdekében.

A legfontosabb eszközök:

- A programot röviden bemutató brosrák, szórólapok. A program megyei roadshowkon és egyéb rendezvényeken kerül bemutatásra.

Kiadványok készítése az EMVA által társfinanszírozott tevékenységekről, a pályázás módjáról, a pályázatok értékelésének menetéről, elveiről, a projektek megvalósításának és ellenőrzésének lépéseiről az átláthatóság biztosítása érdekében;

- Az írott és elektronikus sajtóban (napi, heti, havi, szakmai, megyei, regionális lapok, honlapok) történő hirdetések megjelentetése, valamint cikkek, tanulmányok készítése és közlése a program teljes időszaka alatt.

- Hirdetések megjelentetése a médiában, személyes- és telefonos ügyfélszolgálat kialakítása.

- TV szpotok, hirdetések mezőgazdasági témájú műsorokban és egyéb közérdekű műsorokban annak érdekében, hogy felhívjuk a célcsoport figyelmét a pályázható intézkedésekre, és ösztönözzük a pályázókat pályázatok (kérelmek) benyújtására.

- Kérdőíves felmérés, közvélemény-kutatás végzése a program (EMVA) ismertsége és megítélése témakörben annak érdekében, hogy az Irányító Hatóság képet kapjon a célcsoportok tájékozódásának forrásairól, igényeiről, elvárásairól és az esetlegesen felmerült problémákról.

- Marketing-kommunikációs eszközök készíttetése, amelyeket a Kifizető Ügynökség kirendeltségein keresztül a támogatásokkal kapcsolatba kerülők, illetve az információs helyszíneken rendezvények alkalmával az érdeklődők kapnak meg.

- Az Irányító Hatóság saját honlapján, valamint a Kifizető Ügynökség honlapján legalább a 808/2014/EU Bizottsági rendelet III. mellékletének 1.2 pontjába foglalt információk folyamatos elérésének biztosítása a potenciális kedvezményezettek számára.

- Rendezvényeken, kiállításokon, roadshowkon való részvétel.

- Egyéb direkt marketing eszközök alkalmazása.

- Speciális, a vidéki lakosságot megcélzó marketingcsatornák kialakítása.

15.4. Azon mechanizmusok bemutatása, amelyek biztosítják a koherenciát a LEADER keretében végrehajtott helyi fejlesztési stratégiák, az 1305/2013/EU rendelet 35. cikkében említett együttműködési intézkedés keretében előirányzott tevékenységek, az említett rendelet 20. cikkében említett, a vidéki térségekben az alapvető szolgáltatások biztosítása és a falvak megújulásának elősegítése érdekében végrehajtandó intézkedés, valamint egyéb európai strukturális és beruházási alapok között

Koordináció és összhang az EU kohéziós, vidékfejlesztési és halászati fejlesztési forrásai között (Partnerségi Megállapodás 2014. július)

A kohéziós politika SA és KA forrásaiból finanszírozott operatív programjainak, valamint a vidékfejlesztési

(EMVA) és halászati (ETHA) alap programjainak tervezésére és végrehajtására egyaránt kiterjed a központi koordináció. Különböző eljárásrendek és koordinált tartalmak biztosítják a programok koherenciáját.

Tartalmi összhang

A vidékfejlesztési program a 11-ből **8 tematikus célkitűzést támogat** (ezért is szerepel az 1.1.2-es fejezetben 8 tematikus célnál az agráriumra és a vidékfejlesztésre vonatkozó helyzetértékelési kiegészítés), a halgazdálkodási OP pedig 11-ből **4 tematikus cél keretében** tervez beavatkozásokat (a 3., a 4., a 6. és a 8.[1]). **Ezért tematikus összhangot is biztosítani kell a magyarországi SA, KA, EMVA és ETHA támogatási rendszerek között.** Ennek elvei az alábbiak:

Tekintve, hogy Magyarország területének szinte egésze vidékies térség (ld. 1.1.4. fejezet), egyik ESB Alap sem megkerülhető a vidékies térségek fejlesztésében. Mindez megköveteli az SA és a KA, valamint az EMVA és ETHA programok szinergikus kialakítását, komplementer felhasználását.

(1) **EMVA szerepe az agrár- és vidékfejlesztésben:** A 2014–20-as időszakban az EMVA a vidéki térségek és az agrárgazdálkodás fejlődése szempontjából legfontosabb tématerületekre összpontosítja az erőforrásait.

(2) **SA és KA finanszírozású operatív programok kiegészítő, közvetett agrár- és vidékfejlesztési hatása:** A vidékies térségekben a vállalkozási, KFI, IKT, közlekedési, energetikai fejlesztések támogatását alapvetően a SA és a KA biztosítja (nem kizárólagosan, ld. az 1.3.2-es fejezetet). Ugyanez igaz az agrár-közigazgatás és az élelmiszeripar versenyképességének támogatására is. A gazdálkodók számára is fontos, nagyobb léptékű vízgazdálkodási beavatkozások pedig KA finanszírozásban valósulnak meg.

Az SA és KA OP-k vidékies térségekre gyakorolt közvetlen hatása gyakran nem terjed ki a vidékies térségek egészére. Az ország területének szinte egészét lefedő változatos adottságú vidékies térségeken belül (ld. 1.1.4. fejezet) is koncentrálni kell a beavatkozásokat, az egyes ágazatok szempontjainak megfelelően.

Összhang az ETHA és a többi alap fejlesztései között: A nagy múltú magyar halgazdálkodási (akvakultúra és halászat) szektor gazdasági és foglalkoztatási szerepvállalása napjainkban csak egyes településeken, településcsoportokban jelentős. Ezért az ágazat fejlesztési szükségleteinek kielégítését nagyrészt az ETHA források biztosítani tudják, az eddigi gyakorlatnak megfelelően.

Egyes EMVA és KA fejlesztésekkel az ETHA felhasználást fontos összehangolni. A környezetvédelmi és energetikai OP KA támogatásainak vizek jó állapotát célzó fejlesztései (6. tematikus cél) és a klímaadaptációt szolgáló vízgazdálkodási fejlesztései (5. tematikus cél), valamint az EMVA agrár-környezetvédelmi és gazdálkodói vízgazdálkodási fejlesztései fontos tényezők lehetnek ugyanazon térség ETHA fejlesztéseiben (különösen a 6. tematikus cél alatti ETHA beavatkozások tekintetében).

Végrehajtási összhang

A vidékfejlesztés és halászat intézményrendszere igazodik a korábban ismertetett IH és koordináló szervezet közötti munkamegosztás rendjébe. Vagyis az EMVA és a halászati alapok tekintetében az irányító hatósági feladatok – függetlenül a 2007-2013-as, vagy a 2014-2020-as programozási időszaktól a Miniszterelnökségen kerülnek kialakításra. Az irányító hatóság, a kifizető ügynökség és az illetékes hatóság közötti, az EMVA-val kapcsolatos feladatok végrehajtását szolgáló koordinációs intézmény az EMVA Koordinációs Testület, amely hetente ülészik. Újdonság és a hatékonyabb végrehajtást szolgáló intézkedés, hogy a 2014-2020-as időszakban a koordinációs funkció kiterjed az EMVA és ETHA alapokra is (pl. értékelés, monitoring).

Összhang a KAP pillérei között

A KAP I. pillérében továbbra is közvetlen (jövedelem) támogatások és piaci eszközök találhatóak, amelyek felügyelete a Földművelésügyi Minisztérium kompetenciájába tartozik. Ezek természetüknél fogva különböznek a II. pillér fejlesztési és kompenzációs kifizetéseitől. Az ágazat egészét tekintve a két pillér egymást kiegészítő jelleggel működik. A fiatal gazdák normatív támogatása az I. pillérben lesz, a II. pillérben pedig beruházási és tudásátadási szemléletű támogatásaik. A természeti hátránnyal sújtott területek támogatását az EMVA rendelet mindkét pillérből lehetővé teszi, az erre vonatkozó magyar döntést a program fogja tartalmazni. A kisgazdaságok kis összegű, normatív jövedelemtámogatása az I. pillérben valósul meg, míg beruházásaikat a II. pillérből segítjük elő.

[1] Az ETHA és többi alap közötti integráció és koordináció tematikus orientációját segíti majd a Bizottság Kék növekedésről szóló közleményében megfogalmazott releváns üzenetek (COM/2012/494 final) érvényesítése. (Ld. bővebben 1.1.3. fejezet 3. tematikus célnál).

15.5. Az 1303/2013/EU rendelet 27. cikkének (1) bekezdésében említett azon tevékenységek bemutatása, amelyek a kedvezményezettekre háruló adminisztratív terhek csökkentését célozzák

Az adminisztratív terhek csökkentése

A 2007-2013 közötti időszak tapasztalatai:

A 2014-2020-as időszak végrehajtási intézményrendszerében és eljárásrendjében folytatódik a kedvezményezettek és a végrehajtási intézményrendszer adminisztrációs terheinek csökkentése érdekében 2007-2013-ban megkezdett folyamat, az eddigi **tapasztalatok érvényesítésével**.

A vonatkozó vizsgálatok és értékelések[1] szerint az adminisztratív nehézségek a korábbi programozási időszakban az alábbi főbb okokra vezethetők vissza, pl.:

a versenyszellemű támogatási konstrukció, mint az egyedüli kiválasztási eljárás a támogatási konstrukciók túlnyomó többségénél,

magas a nyilatkozattal kiváltható költséges dokumentumok száma,

kockázatminimalizálási szándék a fejlesztéspolitikai intézményrendszerben.

A fenti problémák kiküszöbölésére **már a 2007-2013-as időszak folyamán elkezdődtek** az adminisztrációs terhek csökkentésére, illetve az eljárási folyamatok gyorsítására irányuló **erőfeszítések**. Ezek keretében csökkentésre került a pályázathoz bekérhető mellékletek száma, megjelent a pályázatok, beszámolók és értesítések elektronikus benyújtásának, továbbításának lehetősége. A 2014-2020 között tervezett intézkedések illeszkednek a 2007-13 időszak már meghozott intézkedéseinek sorába (pl. bekért nyilatkozatok számának csökkentése, illetve csak szerződés-kötéshez történő bemutatása, a pályázati folyamat részbeni elektronizálása, a kitöltő programok önellenőrző funkciójának bevezetése).

Alapelvek:

A 2014–2020-as európai uniós programok lebonyolításának alapelveiről szóló 1731/2013. (X. 11.) Korm. határozatban foglalt alapelvek számos pontja az adminisztratív terhek csökkentésére irányul, melyeket jelen

fejezet szempontjából relevánsnak tekintünk.

Szükséges intézkedések:

A Partnerségi Megállapodással összhangban a program tekintetében a következő intézkedések járulnak hozzá az adminisztratív terhek csökkentéséhez:

a) Projektfejlesztési, pályázati szakasz:

- elektronikus és on-line ügyintézés és kapcsolattartás biztosítása a programok végrehajtása során;
- a pályázatok és egyéb támogatási konstrukciók ütemezése előre meghatározott és nyilvános lesz;
- mindenki számára elérhető internetes felület, ügyfélszolgálat, illetve egyéb tájékoztató eszközök csökkentik a pályázatokkal és a követelmények értelmezésével kapcsolatos terheket;
- egyszeri adatbekérés elve érvényesül: a pályázók által megadott adatok, igazolások és egyéb dokumentumok – az adatvédelmi előírások figyelembevételével – adatbázisokban lesznek tárolva;
- az útmutatók és sablonok egyszerűsítése és pontosítása;
- felkészült intézményrendszeri szakértői bázis kialakítása annak érdekében, hogy a projektötlet megszületésétől a projekt megvalósulásáig segíteni tudjon a pályázóknak.

b) Projekt kiválasztási szakasz

- pályázatalapú kiválasztás a valóban versenyalapú kiválasztást igénylő területeken kerül alkalmazásra.

c) Projektmegvalósítási szakasz

- a kedvezményezettek számára közvetlen, gördülékeny és hozzáférhető kapcsolattartás;
- egyablakos ügyintézés biztosítása;
- pénzügyi könnyítések;
- pályázati folyamatok felgyorsulását eredményező lépések pl. a közbeszerzési eljárások elhúzódó ellenőrzési folyamatának racionalizálása, teljesítésigazolások számának csökkentése.

Az intézményrendszer adminisztrációs terheinek csökkentése az alábbi intézkedések révén valósul meg:

- a pályázati rendszer elektronizáltságának növelése, az e-adatcsere rendszerek fejlesztése;
- a fejlesztéspolitikai jogviszonyban érintett ügyfelekről egységes nyilvántartás kerül kialakításra;
- az egyszerűsített kiválasztási eljárás és elszámolási módok alkalmazása.

[1]

Állami Számvevőszék jelentése: "A nemzetgazdasági tervezés megújítása – Nemzeti igények, uniós követelmények"

„A Jó Kormányzás program keretében a Hétfő Kutatóintézet által készített „Adminisztratív terhek Magyarországon” című tanulmány

A Új Széchenyi Terv végrehajtását vizsgáló, az AAM Tanácsadó Zrt. által a szabályozási kööttségekről készített értékelés

15.6. A technikai segítségnyújtás igénybevételeinek leírása, beleértve a programhoz kapcsolódó előkészítési, irányítási, monitoring-, értékelési, tájékoztatósi, és kontrollintézkedéseket, valamint a program végrehajtásához kapcsolódó intézkedéseket, továbbá az előző és a következő programozási időszakra vonatkozó tevékenységeket, az 1303/2013/EU rendelet 59. cikke (1) bekezdésének megfelelően

A Technikai Segítségnyújtás az alábbi, legfontosabb feladatok finanszírozását szolgálja:

A 9. fejezetben rögzített Monitoring és értékelési feladatok ellátása. Ezek a tevékenységek segítik a folyamatos információszerzést a program végrehajtásának állapotáról, előrehaladásáról, valamint a szükséges módosítások előkészítéséről annak érdekében, hogy a program a lehető leghatékonyabb módon érje el kitűzött céljait. Emellett ezen tevékenységek biztosítják, hogy a Bizottság által elvárt monitoring és értékelési jelentési kötelezettségek teljesüljenek.

A 17. fejezetben bemutatott Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat feladataival és működésével kapcsolatos költségekre. Ezek (többek között): A tanácsadó Testület és a Koordinációs Iroda működése, tematikus munkacsoportok működése, a VP-n belüli és a többi OP-val kapcsolatos információáramlás, legjobb gyakorlatok bemutatása, hazai és nemzetközi együttműködési események, versenyek és díjak, információs kiadványok, rendezvények, multimédiás és közösségi megjelenési formák, stb. költségei.

A Helyi Fejlesztési Stratégiák elkészítéséhez szükséges központi előkészítő funkciók: képzések, tanácsadás, mentorálás.

Az egyes fenti feladatokhoz vagy témákhoz szükséges, speciális eseti külső szakértelmek beszerzése.

16. A PARTNEREK BEVONÁSA ÉRDEKÉBEN TETT INTÉZKEDÉSEK FELSOROLÁSA

16.1. 16.1.1 - A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózaton keresztül – ügyfélkör – lakossági fórumok szervezése, különös tekintettel arra, hogy az ország több különböző pontján legyenek és lehetőleg országos lefedettséggel.

16.1.1. A kapcsolódó konzultáció tárgya

A Vidékfejlesztési Program 1.0 bemutatása, megvitatása, szakmai észrevételek, javaslatok összegyűjtése – 2012. december

16.1.2. Az eredmények összefoglalása

A társadalmi véleményezésre való megnyitás időpontjában a VP még nem rendelkezett a Bizottság által előkészített szerkezeti sémával, így az OP-k számára rendelkezésre bocsátott szerkezetben készült, nagyon kezdetleges tartalommal.

Ebből adódóan a véleményezhető tartalom elsősorban a tematikus megközelítéseket volt képes kezelni.

Jelentős vitatéma volt ugyanakkor a kontextus indikátorok kialakítása – számos területen jelentős adathiány kezelése –, valamint ezzel összefüggésben a megalapozó részek: SWOT és szükségletek súlyozása.

Jelentős téma volt továbbá a 2011-ben elkészült Nemzeti Vidékstratégia, nevezetesen az, hogy az abban foglalt víziók és távlati célok milyen körét és mélységét képes a VP kezelni. A szakmai fórumokon összegyűjtött hozzászólások, megjelölve a javaslattevők személyét is, összesítésre kerültek.

A javaslatok a programozás mikéntjére is jelentősen kiterjedtek, a széles körű bevonás igénye erősen megjelent.

A beérkezett javaslatokat felsővezetők elé készítettük elő döntésre, majd az elfogadott észrevételek a következő verzióba beépítésre kerültek.

16.2. 16.1.2 - A NAKVI – MNVH honlapon keresztül on-line felület biztosítása, a VP aktuális verziójának elérhetősége és az ahhoz tett észrevételek, javaslatok megküldéséhez, a megadott határidőn belül, javaslattétel küldéshez elérhetőség biztosítása.

16.2.1. A kapcsolódó konzultáció tárgya

A konzultáció időpontjában a legfontosabb témakörök, amelyek a Vidékfejlesztési Program kialakításával szorosan összefüggnek:

- a 2014-2020-as KAP 1 reform várható „direct payment” elemeinek változása,
- KAP 1 reform (elsősorban a zöldítés) és a Vidékfejlesztési program összefüggései (pl. a korábban direct payment-ből finanszírozott elemek VP-ből történő finanszírozhatósága),
- a KAP 1. és 2. pilléren a várhatóan rendelkezésre álló források nagyságrendjének befolyása (mennyivel csökken az EMVA forrás a 2007 – 2013-as időszakhoz képest),
- A magyar kormány birtok-politikájának érvényesítése a KAP 1 és a KAP 2 eszközeinek

alkalmazásával,

- A VP új logikájának értelmezése: merev tengelye és „egy-célú” ágazati fókuszú logika helyett a prioritások, fókuszterületek és leginkább az intézkedések rugalmas alakíthatósága.

16.2.2. Az eredmények összefoglalása

A konzultáció ezen szakaszában a VP-nek az elemzési részei (3-4 fejezet) és a beavatkozási logika tematikus váza állt rendelkezésre. A szakmailag leginkább releváns vélemények:

- A konzultáció ezen szakaszában még nagyon erősen tartották magukat a korábbi fejlesztéspolitikai tevékenységekben megszokott ágazati és szakterületi logikák. Az egyes mezőgazdasági ágazatok – párhuzamosan az ágazati fejlesztési koncepcióik készítésével – saját ágazati beruházási igényeiket igyekeztek a VP számára kialakított logikába és formába önálló „tömbökben” beilleszteni. Ez azzal is járt, hogy rendkívül terjedelmes és igen részletekbe menő elemzések, valamint technikai (projekt) szinten megfogalmazott javaslatok is szép számban érkeztek.
- A fentiekkel párhuzamosan a horizontális célkitűzések súlya és értelmezése még nem jelentkezett, a vélemény-nyilvánítók többsége ezeket az általa képviselt ágazati érdektől elkülönítetten, az agrár-környezetgazdálkodási „kifizetések” szintjén javasolták kezelni.
- Már ekkor megfogalmazódott tematikus alprogramok kialakításának lehetősége annak érdekében, hogy egy-egy jelentősebb célkitűzéshez rendelt fejlesztési eszközök valóban szinergikus hatást tudjanak elérni. Szóba került a később kialakított REL és FIG alprogramon túl egy lehetséges erdő-alprogram is, amely nem élvezett végül vezetői támogatást.
- Ugyanakkor megjelent a vidéki térségek fejlesztése (6. prioritás) szintjén a többi OP tervezésével való összehangolás igénye is, ami ebben a szakaszban még lehetetlen volt, mivel az OP-struktúra igen jelentős változásokon ment keresztül időről időre.

Összefoglalás: a szakmai és társadalmi konzultációnak ebben a fázisában még leginkább a 2014-2020 időszakra szóló tervezés új logikájának és rendszerének élénk szakmai vitákkal kísért közös értelmezése folyt, a program-dokumentum érdemben keveset fejlődött. A folyamat ugyanakkor rendkívül hasznos későbbi hozadékkal járt egy kulcs-tervező és érdemi véleményező szakértői kör számára a további közös tervezéshez.

16.3. 16.1.3 - A Vidékfejlesztési Minisztérium a stratégiai partner szervezetek részére küldött meghívással történő, felső szintű testületi ülésén történő VP-verzió bemutatás után javaslattételi, konzultációs lehetőség biztosítása.

16.3.1. A kapcsolódó konzultáció tárgya

A Vidékfejlesztési Program 1.0 bemutatása, megvitatása, szakmai észrevételek, javaslatok összegyűjtése.

Ez a VP-változat már az előírt formában és struktúrában készült a későbbi intézkedésekkel, még igen egyenetlen kidolgozottsággal. A tervezet már rendelkezett ágazati megközelítésű indikatív pénzügyi tervvel is. Ebben az „agrárgazdasági” fejlesztések erősen alulreprezentáltak voltak az egyes ágazati érdekképviselők által igényként megfogalmazott ágazati fejlesztési stratégiák forrásigényéhez képest. A magyar kormány a KAP-ban a terület alapú kifizetések számottevő degressziós megoldás mellett döntött.

Ugyanakkor célként jelölte meg a munkaiigényes ágazatokat: a kertészet és állattenyésztés célzott fejlesztése

mellett, mint amely a vidéki munka- és jövedelemszerzési lehetőségek kitüntetett tartalék-potenciálját hordozza.

Ekkor merült fel, hogy a szintén stratégiai fejlesztési terület élelmiszer-feldolgozás érdemi fejlesztési elmaradásainak pótlásához az ERFA források igénybevételére is szükség lesz, amely az elhatárolási logika legalkalmasabb megtalálását is felvetette.

Hasonlóképpen élénk egyeztetés zajlott már a tervezés korai szakaszában az erdőgazdálkodást érintő legfontosabb célok és beavatkozási prioritások, valamint a hozzájuk tartozó eszközök és forrás-allokáció tekintetében. A célcsoport egy része mennyiségi, míg a szakmai közvélemény és különösen a környezet – és természetvédelmi aktorok a környezeti, klíma-alkalmazkodási minőségi beavatkozások mellett érveltek.

Az ágazati szereplők élesen kritizálták a 6. prioritás jelentős (20%-ot meghaladó) súlyát arra való hivatkozással, hogy az agrárgazdaság csak a KAP forrásokból, míg a nem mezőgazdasági fejlesztések az ERFA és ESZA forrásokból is részesülnek támogatásban.

Ugyanekkor – a CLLD / LEADER témában – élénken részt vettek a véleményezésben a területi tervezési szakemberek, valamint a VP tervezői is a területi és egyéb ágazati tervezési megbeszéléseken.

16.3.2. Az eredmények összefoglalása

A Kormány birtokpolitikai irányelvei mentén elvi döntést hozott mind az EMVA források lehetséges direct payment-re történő átcsoportosításáról, mind a KAP 1 források degresszivitás alkalmazása eredményeképpen felszabaduló forrásainak a kitüntetett agrár-ágazatok fejlesztési többleteiként való hasznosításáról. Ezek: állattenyésztés fejlesztése, kertészeti kultúrák fejlesztése, öntözésfejlesztés, valamint állatjóléti kifizetések.

A döntés értelmében a tervezés további folyamatában ezeknek a döntéseknek megfelelő belső arányok alakultak ki.

Az élelmiszeripari fejlesztések elhelyezésének, a VP és a GINOP közti megosztásának kérdésében a Nemzetgazdasági Minisztériummal és a Nemzeti Tervezési Hivatallal közösen számos változat készült, amelyet a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara és a szakmai érdekképviseletek folyamatosan véleményeztek.

Mindeközben az ERFA és ESZA forrásokra tervező kollégáktól és a társadalmi véleményezés formális és legkülönbözőbb informális csatornáin is számos jelzés jött arra, hogy a megyei tervezésben igen nagy igény jelentkezik önkormányzati tulajdonú – többnyire közmunkára alapozott – élelmiszer-feldolgozási kapacitások létesítésére. Ilyen, mind a fenntarthatóság, mind a versenysemlegesség szempontjából igen kétséges irányok támogathatóságát sem a VP sem a TOP tekintetében nem támogattuk. Hosszas egyeztetések eredményeképpen - végül a DG REGIO tiltakozására – sem a TOP-ban, sem a VP-ben nem szerepel ilyen jellegű fejlesztési lehetőség.

16.4. 16.1.4 - VP 3.0 verziója Miniszterelnökség által koordinált társadalmi egyeztetésnek lebonyolításához partnerlista és a lehetséges szakmai partnerek elérhetőségeinek megküldése. Társadalmasítása az NFÜ honlapján keresztül és szakmai fórumon történt.

16.4.1. A kapcsolódó konzultáció tárgya

A Vidékfejlesztési Program 3.0 verziójához érkezett véleményekre készített szakértői válaszok megvitatása a Miniszterelnökség koordinálásával az NGM és az NTH részvételével történt. Az egyeztetett válaszok megküldése és azok a VP 4.0-ba történő beépítése.

Az ebben a fázisban történt szakmai és társadalmi egyeztetések legfontosabb témakörei a többi – ekkorra lényegesen előrehaladottabb fázisba ért – operatív programmal való kapcsolódások, szinergiák és elhatárolási kérdések voltak. Ezek közül a legfontosabb:

- vállalkozásfejlesztés, különös tekintettel az élelmiszeripari fejlesztésekre,
- széles sávú internet szolgáltatás, mint hálózati hozzáférési, illetve lakossági használatú IKT infrastruktúra,
- a 6. prioritásban alkalmazandó „vidéki térség” jogosultság lehatárolása,
- energiakorszerűsítés és megújuló energiák használata,
- monofund LEADER vagy multifund CLLD,
- vidéki szolgáltatások, hozzáférések, infrastruktúrák, turisztika.

16.4.2. Az eredmények összefoglalása

A legfontosabb szakmai egyeztetési témakörökben a többi OP-val való komplementaritás tekintetében életszerű és működőképes eredmények születtek, amelyek beépültek a VP következő változatába is:

- szélessávú internet szolgáltatás, mint hálózati hozzáférési, illetve lakossági használatú IKT infrastruktúra.

A szélessávú internet-hozzáférés biztosítása egységesen a GINOP keretében történik meg, így a VP nem tervez 6C fókuszterülettel. Az IKT infrastruktúra közösségi hozzáféréseit ugyanakkor prioritásként kezeljük a 7. intézkedésben.

- a 6. prioritásban alkalmazandó „vidéki térség” jogosultság

A városfejlesztési fókuszú TOP számos olyan beavatkozást tervez, amelyekre a vidéki térségekben is nagy szükség van, ezért tiszta határvonalakat kell kialakítani.

- energiakorszerűsítés és megújuló energiák használata

A VP beavatkozási területe az agrártermeléshez kapcsolódó energetikai megtakarítások (on-farm), valamint a gazdálkodók saját megújuló energetikai megoldásai (on-farm).

- monofund LEADER vagy multifund CLLD,

Magyarország nem él a multifund lehetőséggel, így a LEADER a korábbi beavatkozási területein működik.

A szakmai közvélemény számára kérdéses maradt ugyanakkor:

- az élelmiszeripari fejlesztések megosztásának működőképessége a GINOP-al, mivel így az összes KKV-fejlesztési intézkedésre jogosult vállalkozás-típussal együtt kell versengeniük.
- a vidéki mikro-vállalkozások GINOP-ban történő fejlesztése. Ez utóbbi témában egyetértés volt abban a tekintetben, hogy a nem Mezőgazdasági vállalkozások rendkívül változatos fejlesztési igényeit a korábbi EMVA-finanszírozási szabályozás csak rendkívül rugalmatlan módon volt képes kezelni, ugyanakkor itt is kérdéses maradt a tényleges hozzáférés esélye a nem vidéki, versenyképes vállalkozások között.

16.5. 16.1.5 - A VP hivatalosan benyújtott verziójának (VP 6) társadalmosítása.

16.5.1. A kapcsolódó konzultáció tárgya

A Bizottság számára hivatalosan benyújtott változat a VP 6.0 verziója. Ezt és a hozzá tartozó Stratégiai Környezeti Vizsgálatot, a társadalmosítás keretében 2015. február 6-án tette közzé az IH a <http://palyazat.gov.hu> weboldalon, amelyre az alábbi oldalakon további hivatkozások mutattak: <http://www.kormany.hu>, <http://umvp.kormany.hu>. Az írásban véleményezőik jelentős arányban végrehajtási kérdéseket tettek fel, illetve a korábbi végrehajtási tapasztalataikat osztották meg a tervezőkkel. A VP tervezett forrás-aránya volt a másik leggyakoribb téma - e körben szinte egyenlő arányban oszlottak meg a hozzászólások - a véleményezők érdekei szerint: a korábbinál kevesebb a mezőgazdasági beruházásra fordítandó, a vidékfejlesztésre fordítandó, illetve a környezetgazdálkodást ösztönző forrás. Ez érthető is, mivel az összes forrás kevesebb a korábbinál. A környezetvédelmi szervezetek közül érdemi véleményt fogalmazott meg az ernyőszervezetként is működő WWF Magyarország és a Biokultúra Egyesület. A legfontosabb témakörök az alábbiak:

1. a mezőgazdasági vállalkozások számára rendelkezésre álló fejlesztési források túl nagy, illetve a korábbiaknál kisebb aránya;
2. a termelői csoportok fogalmának, elismerésének korszerűsítési igénye,
3. a versenyképességi fejlesztésekre jogosultak körének bővítése 2000 STÉ alsó határig
4. az SKV megállapításaival összhangban: az erőforrások kíméletének, a kibocsátás csökkentés, a területi és táji adottságokhoz alkalmazkodás szempontjainak beépítése az intézkedésekbe,
5. a megfelelő víz- és környezetgazdálkodás érdekében az agrár-környezetgazdálkodási vállalatokon túli művelésváltás ösztönzése,
6. a turisztikai fejlesztések erőteljesebb megjelenítése,
7. LEADER által lefedni tervezett terület visszaállítása az ország teljes vidéki területére,
8. a Monitoring Bizottság összetételének teljesebb kidolgozása.
9. A klímaváltozás összetett kezelése (pl. veszélyes és biztonságos ágazatok, telekommunikáció, stb.)
10. a klímahatások minimalizálása érdekében a kibocsátás csökkentés beépítése a VP-be,
11. az ökológiai gazdálkodás - mint minden szempontból környezet és klímabarát módszer - összetett ösztönzése, előnyben részesítése),
12. mezőgazdasági használatról való lemondás premizálása

16.5.2. Az eredmények összefoglalása

Az eredmények összefoglalása ábraként feltöltve.

A fenti kérdések kezelése a VP-ben :

1. A továbbfejlesztett VP-tervezetben a forrás-eloszlás kis mértékben változott: forrás-átcsoportosítás történt a kis gazdaságok számára elérhető 6.2, 6.3 és 6.4 intézkedésekre.
2. A termelői csoportok támogatásának alapjául szolgáló FM-rendelet megújítása folyamatban van.
3. A megállapított 6000 STÉ, mint a versenyképességi fejlesztések alsó gazdálkodási határa változatlan maradt, ugyanakkor jelentősen emeltük a kis gazdaságok támogatása (6.3) forrását.
4. Az SKV által is javasolt szempontokat minden fejlesztési intézkedésbe beépítettük jogosultsági kritériumként, vállalásként vagy kiválasztási szempontként.
5. Az agrár-környezetvédelmi vállalatok túlmutató, összehangolt tájgazdálkodási beavatkozások a 16.5 intézkedés alatt kerültek kidolgozásra.
6. A turisztikai fejlesztések szempontjából a VP-nek alkalmazkodnia kell a korábban lezárt GINOP és TOP beavatkozási területekhez, azokhoz való kapcsolódásra, kiegészítésre, helyi, kis léptékű specifikumok megjelenítésére van lehetőség.
7. A LEADER a teljes vidéki (6. prioritás) területre rendelkezésre áll.
8. A Monitoring Bizottság összetételének részletesebb kidolgozása megtörtént.
9. A klíma szempontok (kibocsátás) megerősítésre kerültek, az ökológiai gazdálkodás számos intézkedésben előnyként jelenik meg.

Ezek mellett számos olyan kritika és javaslat is megfogalmazódott, amelyek vonatkozásában tájékoztatást adtunk arról, hogy azok alkalmazásának jogszabályi akadálya van, illetőleg az OP-kal való egyeztetés miatt nem kerültek a VP beavatkozási területei közé.

- 10 000 fő fölötti lakossággal rendelkező városok nem jogosultak a 6. prioritásban. Mivel számos témakörben a TOP azonos intézkedéseket támogat, valamint a CLLD/LEADER átfedésmenlessége érdekében szükséges pontos területi határt szabni.
- Az erdőgazdálkodást érintő (8.) alintézkedések között számos esetben az 1305/2013/EU rendelet nem teszi lehetővé állami erdőgazdaságok támogatását, a szűkítés nem a tervezők döntése.
- A rövid ellátási láncban együttműködő gazdálkodók közössége nem kell, hogy TCS, TÉSZ vagy egyéb létező szervezeti formával legyen azonos.
- A Helyi Fejlesztési Stratégia készítéséhez (19.1) előleg nem nyújtható, a szűkítés nem a tervezők döntése.
- Agrár-vidékfejlesztési beavatkozási lehetőségen túl egyéb ágazatok klíma-hatásának befolyásolása

eredmények

16.6. 16.1.6 - VP-6 verzió szóbeli egyeztetése

16.6.1. A kapcsolódó konzultáció tárgya

Az írásos véleményezést követően a beérkezett észrevételek alapján 2015. április 1-jén Kecskeméten fórum megrendezésére került sor, ahol a társadalmi partnerek külön meghívásra kerültek, de a fórum bárki számára nyitott volt (Az IH az alábbi helyeken hirdette meg a jelentkezést: <http://palyazat.gov.hu>,

<http://umvp.kormany.hu>, <http://www.mnvh.eu/>). Felmerült legfontosabb témák:

1. az agrárgazdasági fejlesztések támogatásai legyenek valódi hozzáadott értékhez kötve (minőség, versenyképesség, erőforrás-hatékonyság),
2. Induló mezőgazdasági vállalkozások és induló élelmiszer-feldolgozó vállalkozások támogathatóságának kizárása,
3. az egészen kis mezőgazdasági vállalkozások számára, illetve a vidéki térségekben diverzifikációra és új mikrovállalkozás indítására jelentősebb forrásigény,
4. a mezővédő fásítás (8.2) foltszerű lehetővé tétele is (pl. vízjárta területekre),
5. a vidékfejlesztési lehetőségek és a közfoglalkoztatás elválasztása,
6. konkrétabb összehangolás a többi Operatív Programmal,
7. a LEADER forrás csökkenésének ellensúlyozása oly módon, hogy a horizontálisan tervezett (pl. 7.2, 7.4) intézkedések is kerüljenek be a LEADER-módszerű felhasználási körbe,
8. lehetőleg minél több egyszerű feltétel-rendszerű és egyszerűen igénybe vehető konstrukció kialakítása a legkisebb gazdálkodók számára.
9. Biokultúra Szövetség: az Agrár-innovációs együttműködések során kerüljön előre kialakításra a tagok belső viszonyait rendező formula.
10. az élelmiszer-biztonság, minőség, egyúttal a környezet-kultúra és a bizalom erősítés hasznos, amelyben különösen a REL alprogramtól várnak sokat.
11. a fiatal gazdák és az együttműködési formák ösztönzése a vidéki települések számára nagyon fontos esély a fiatalok helyben tartásában, a települések megmaradásában is.

16.6.2. Az eredmények összefoglalása

1. Az agrárgazdasági fejlesztések minden művelete esetében kialakításra kerültek az «értéket a pénzért» jogosultsági kritériumok, minimális vállalások és kiválasztási kritériumok.
2. Az induló mezőgazdasági vállalkozások támogatása az uniós jogszabályok miatt nem lehetséges, valamint a korábbi évek tapasztalatai alapján az induló feldolgozó vállalkozások támogatása rendkívül kockázatos, nagyon jelentős a megíúsulási arány.
3. A 6.2, 6.3 és 6.4 intézkedések forrását jelentősen megemeltük.
4. A javaslatot beépítettük az intézkedés leírásába.
5. Az agrár- és vidékfejlesztési lehetőségek szempontjából a közfoglalkoztatás nem jogosult, ugyanakkor a feltételeknek megfelelő szociális szövetkezet fejlesztése igen.
6. A többi OP-val azok elfogadásával párhuzamosan megtörténtek a konkrét egyeztetések, amely minden esetben a szinergiára törekvés jegyében készült.
7. A vidéki kis léptékű infrastruktúra (7.2) és alapszolgáltatások (7.4) esetében a TOP-al való átfedések kiküszöbölése érdekében pontos lehatárolásra van szükség, ezért ezen intézkedések horizontális kezelése indokolt.
8. A kisebb gazdálkodók számára minden, az 1305/2013/EU rendelet által felkínált lehetőséget kidolgoztunk, valamint ezek forrás-arányát is megnöveltük.
9. Az agrár-innovációs csoportok belső felelősségi viszonyaira vonatkozó mintákkal és széles körű tapasztalatokkal az OP-k rendelkeznek, így a közös koordináció révén ezeket adaptálni tudjuk az új lehetőség VP-ben történő megvalósítása során.
10. A REL alprogram igen kiterjedt és alapos szakmai megalapozással rendelkezik, amelynek megvalósításában továbbra is támaszkodunk az FM és a NÉBIH szakmai hátterére is.
11. A VP minden rendelkezésre álló lehetőséget kihasznál a fiatal gazdák sikeres indulásának komplex

(alprogram szintű) segítésére.

12. Az együttműködés különböző nagyságrendjei, formái és szintjei szerint intézkedések széles körét is alkalmazzuk a VP-ben.

16.7. (Opcionális) indokolások vagy kiegészítő információk a felsorolt intézkedésekhez

Nem releváns.

17. NEMZETI VIDÉKFEJLESZTÉSI HÁLÓZAT

17.1. A nemzeti vidékfejlesztési hálózat létrehozásának módja és ütemterve

A 2014-2020-as VP kapcsán az MNVH újjászervezésére kerül sor: törekvés a világosabb célkitűzések meghatározására, az érintettek szélesebb körű és aktívabb bevonására, a többi OP-val való szorosabb kapcsolatépítésre.

A célok eléréséért az MNVH Elnöksége felel: javaslatot tesz az MNVH forrásaiból finanszírozandó programokra, elfogadja a Cselekvési Tervre (CST) vonatkozó javaslatot, évente beszámolót készít a CST végrehajtásáról.

Az MNVH javaslattevő, támogató szerve a Tanács: segítséget nyújt az általa ellátandó feladatok prioritásainak meghatározásában, CST kialakításában és ellenőrzésében, elősegíti a nyilvánosságot, véleményezi a CST-ét és a CST végrehajtásáról szóló beszámolót. Max. 200 tagból áll, tagsága megújítására kerül.

A Miniszterelnökség Agrár-vidékfejlesztési Programokért Felelős Helyettes Államtitkársága, mint az EMVA nemzeti Irányító Hatósága látja el az MNVH irányító és operatív működését az Állandó Titkárság (Titkárság) révén, amely megfelelő humán kapacitást biztosít az MNVH CsT-ben foglalt feladatok és egyes tevékenységek ellátásához. A feladatokat részben, vagy egészben delegálhatja külső szervezet részére.

Az MNVH Titkárság munkatársai rendelkezni fognak mindazon tudással és képességekkel, amely alkalmassá teszi a Titkárságot a VP sikeres megvalósítását előmozdító hálózati együttműködések ösztönzésére, valamint a hatékony kommunikáció megvalósítására. A Titkárság felállítása, munkájának teljes körű megkezdése a VP finanszírozásában: 2015. október 1. Legfontosabb feladatok: az érintett célcsoportok igényfelmérése a hálózatos együttműködés, információáramlás és kommunikáció terén, a Titkárság feladat- és szervezeti struktúrájának kialakítása az IH kereteiben, a megfelelő munkatársak kiválasztása, az MNVH monitoring és értékelési rendszer kereteinek kialakítása, a Tanács újjászervezésének előkészítése.

A CsT elfogadása: 2015. november 1.

17.2. A hálózat tervezett felépítése, azaz annak ismertetése, hogy a vidékfejlesztéssel foglalkozó szervezetek és közigazgatási szervezetek, a partnereket is beleértve, az 1305/2013/EU rendelet 54. cikkének (1) bekezdésével összhangban miként vesznek részt a hálózatban és miként segítik elő a hálózatépítési tevékenységeket

Az MNVH célja valódi, interaktív együttműködési hálózat kialakítása és ösztönzése az agrárgazdaság ágazati szereplői, továbbá a kutatás-fejlesztés, valamint a vidéki térségek szereplői között, valamint a VP megvalósításáért felelős adminisztratív intézményekkel. Aktívan támaszkodik az egységes kormányzati fejlesztéspolitikai együttműködési és kommunikációs eszközök rendszerére, valamint saját felületeit és eszközeit is fejleszti. A lehető legszélesebb körben biztosítja az együttműködésben a partneri részvételt, amely a program egész ideje alatt nyitott marad. A legfontosabb partnerek:

- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara,
- Országos agrárgazdasági szakmai szervezetek
- Agrárkutatás és fejlesztés képviselője

- Rövid Ellátási Lánc együttműködések, LEADER csoportok és egyéb vidéki fejlesztéspolitikai szerveződések (különös tekintettel a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján a kedvezményezett járások és a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok képviselőire)
- a VP megvalósításában közreműködő intézmények
- regisztrált tagság

A Tanács tagságában is biztosítani kell a legfontosabb partner-szervezetek arányos képviselőit.

A Titkárság elsődleges feladata, hogy előmozdítsa a tartalmas és interaktív hálózatos együttműködések kialakítását és aktivitását, ez által a VP folyamatos kommunikációját és a megfelelő visszacsatolást is biztosítsa.

A Titkárság együttműködik az alábbi, a VP-ben komplex módon kezelendő fejlesztési témakörök szakmai támogatásának és sikeres megvalósításának előmozdításában:

- Rövid Ellátási Lánc tematikus alprogram
- Agrár-innovációs együttműködési projektek

Szintén a Titkárság feladata a nemzetközi együttműködési lehetőségek felkutatás, népszerűsítése és előmozdítása, első sorban a Kárpát-medencei vidékfejlesztési együttműködések ösztönzése.

A Titkárság feladata továbbá az Európai Vidéki Hálózattal (European Network for Rural Development) valamint az Európai (Agrár) Innovációs Hálózattal (EIP-AGRI) történő kapcsolat fenntartása, a magyar agrár- és vidékfejlesztési partnerek közvetlen bekapcsolódásának előmozdítása is.

17.3. A nemzeti vidékfejlesztési hálózat által a program célkitűzéseivel összhangban végzett fő tevékenységi kategóriák összefoglalója

A MNVH, illetve a Titkárság első és legfontosabb céljai és feladatai:

1. Cél: a partneri kör újjászervezése, lehetséges együttműködő partnerek minél szélesebb körű, kiegyensúlyozott bevonása, aktiválása

- központi adatbázis-építés és együttműködés-szervezés
- nemzeti, Kárpát-medencei és nemzetközi együttműködések szervezése és ösztönzése
- információs és kommunikációs csatornák kiépítése, események szervezése a VP egészéről és annak megvalósítási folyamatáról, legjobb gyakorlatairól, interaktív eszközök (közösségi felületek) kialakítása és működtetése

2. Cél: Aktív közreműködés a VP végrehajtási minőségének folyamatos javítása érdekében

- tematikus munkacsoportok működtetése, strukturált visszacsatolás biztosítása a végrehajtásban közreműködő intézmények felé
- LEADER hálózat kialakításának előmozdítása
- REL együttműködések hálózat kialakításának előmozdítása
- Agrár-innovációs hálózat kialakításának előmozdítása

3. Cél: a szakmai és a széles közvélemény folyamatos informálása, a VP lehetőségeinek és eredményeinek

kommunikációja

- Kommunikációs Terv és eszközrendszer kialakítása és megvalósítása
- Legjobb gyakorlatok gyűjtése és promóciója: verseny, díj, gyűjtemény bemutatása, a támogatott tudásmegosztási (képzés, bemutató) struktúrába bevonása, stb.
- szakmai tapasztalatok és know-how cseréje, valamint a módszertani tapasztalatcsere megszervezése
- igényfelmérés, általános tájékoztatás a VP intézkedéseivel kapcsolatban
- szakmai képzési és továbbképzési programok szervezése
- kapcsolatot tart a VP végrehajtásához kötődő szervezetekkel és elősegíti a közöttük lévő kapcsolattartást

Eszközök: web, közösségi média, hírlevél, megjelenés szakterületi és általános sajtóban és médiában, megjelenés szakmai rendezvényeken, illetve a széles közvéleményt célzó rendezvényeken

Fontos az aktív bekapcsolódás a KSK Alapok programjainak egységes kommunikációjába.

4. Cél: Az innovatív fejlesztések minden formájának és módjának - különösen az együttműködést igénylőknek - előmozdítása az agráriumban, élelmiszer-előállításban, a rövid ellátási lánc kialakításában, az erdőgazdálkodásban, a fiatal gazdálkodók indulásában, valamint a vidéki térségi fejlesztésekben elsősorban a tudásmegosztás módjainak előmozdításával

- helyszíni projekt-bemutatók a tudásmegosztás előmozdítása érdekében
- LEADER-csoportok együttműködésének előmozdítása, együttműködési projektek támogatása központi művelet formájában
- központilag támogatott szolgáltatások által (speciális szakértelmek biztosítása az érdeklődők számára – pl. közösségi megújuló energetikai megoldások tervezéséhez, stb.)
- együttműködő fejlesztések kialakításának ösztönzése (16. 1, 16.3, 16.4, 16. 5, 16.9)
- jó gyakorlatok népszerűsítése (díj alapítása, kiadvány, rendezvény, nemzetközi bemutatás)

Az MNVH továbbá aktív kezdeményező szerepet vállal a magyar és nemzetközi innovatív együttműködési hálózatokban való részvétel előmozdításában, a legjobb magyar agrár- és vidékfejlesztési gyakorlatok és kezdeményezések nemzetközi együttműködési projekteken való megjelenítésében.

17.4. A nemzeti vidékfejlesztési hálózat létrehozására és működtetésére rendelkezésre álló erőforrások

Az MNVH működtetésének finanszírozását a VP teljes keretének 1,5%-ból, a TS keretből tervezzük.

18. AZ IGAZOLHATÓSÁG, AZ ELLENŐRIZHETŐSÉG ÉS A HIBAKOCKÁZAT ELŐZETES ÉRTÉKELÉSE

18.1. Statement by the Managing Authority and the Paying Agency on the verifiability and controllability of the measures supported under the RDP

Kockázatok:

A jelen Vidékfejlesztési Programban foglalt intézkedések és műveletek kialakítása során a végrehajthatóság és ellenőrizhetőség szempontjából a következő kockázatok lehetségesek:

- az intézkedés/művelet összetettsége, nem egyértelmű leírása: a végrehajtás során a potenciális ügyfelek és a végrehajtásban közreműködő szervezetek számára bizonytalansági tényezők, értelmezési nehézségek vagy hiányzó elemek nehezíthetik a folyamatos és egyértelmű végrehajtást
- az intézkedés/művelet újdonsága: a potenciális ügyfelek, a végrehajtásban közreműködő szervezetek által korábban nem ismert vagy nem használt végrehajtási módok és a korábban nem támogatott költségtípusok bevezetése nem megfelelően kidolgozott feltételrendszer esetén nehézséget jelenthet a végrehajtásban
- az előző programozási időszakban feltárt, a vonatkozó intézkedési tervben szereplő alapvető hibák okai, többek között:
  - a minimális üzemméret nem teljesítése ellenőrzésének hiányossága
  - a vállalati méret nem megfelelőse ellenőrzésének hiányossága
  - a környezetgazdálkodási intézkedések (pl.: AKG) ellenőrzési és szankcionálási rendszerének túlzott szigorúsága
  - egyes intézkedések kései meghirdetése
  - a kedvezményezett a projekt megvalósításának végén szembesül a hibákkal
  - a kötelező képzés indulásának késedelme.

Intézkedések a kockázatok kezelésére:

- az intézkedések kialakítása tematikus munkacsoportokban történt, amelyben mind a legfontosabb szakmai célcsoportok, mind a végrehajtásban közreműködő intézmények képviselői részt vettek;
- a korábbiaknál lényegesen kevesebb számú intézkedés (művelet) kidolgozása;
- az intézkedések (műveletek) tartalmának a korábbinál lényegesen egyszerűbb kialakítása a programozás során, a tartalmi elemek egyértelmű előírása, illetve kifejtése az intézkedésekre vonatkozó pályázati felhívásokban, széleskörű írásos tájékoztatás biztosítása az ügyfelek, alapos képzések megtartása a végrehajtásban közreműködők részére;
- az intézkedések (műveletek) kialakítása során a jogosultsági és a kiválasztási feltételek egyértelmű elhatárolása és csoportba rendezése;
- olyan eljárások kialakítása, amelyek biztosítják a költséghatékonyság ellenőrzésének feltételeit (pl: általánny jellegű elszámolás módszertanának kidolgozása)
- a korábban az EMVA forrásra épülő vidékfejlesztési programokban nem használt, új támogatási lehetőségek kialakítása során az ERFA/ESZA alapú programozási és végrehajtási jó gyakorlatok beépítése (pl. közös pályázatok, átalányköltség alkalmazása, stb.), a tapasztalatok átadásának megszervezése az új felhasználók részére, megfelelő eljárások és eljárási segédletek kialakítása, alkalmazásuk oktatása a végrehajtásban közreműködők számára;
- az előző programozási időszakban feltárt alapvető hibák okai tekintetében a vonatkozó intézkedési tervben szereplő kockázatsökkentő intézkedések alkalmazása, többek között:
  - Az eljárásrend rögzíti, hogy minden érintett intézkedésnél, kérelmenként az

üzemméretre vonatkozó keresztellenőrzést hogyan kell végezni. Az elvégzett keresztellenőrzések minden esetben dokumentálásra kerülnek.

- A vállalati méret ellenőrzésére vonatkozó eljárás beépítésre kerül a támogatási kérelem ügyintézési folyamatba,
  - a környezetgazdálkodási intézkedések feltételrendszerének felülvizsgálata, szükség szerinti egyszerűsítése
  - az intézkedések meghirdetésének tervszerű, a lehetséges kedvezményezettek felkészülési idejét is figyelembe vevő ütemezése
  - Tájékoztató (támogatási szerződés minta) mellékelése a támogatási döntéshez az ügyfél kötelezettségekről, általános szerződéses feltételek nyilvánossá tétele
  - A kötelező képzésre az intézkedés indulása után minél hamarabb, de legkésőbb az első év végéig sor kerül.
- A feltárt kockázatok a program lebonyolítása során folyamatos értékelésre és felülvizsgálatra kerülnek.

Általános értékelés:

A jelen programban az intézkedések és műveletek megfogalmazása végrehajthatóság és ellenőrizhetőség szempontjából oly módon került kialakításra, hogy azok egyértelmű alapot képezzenek a pályázati felhívásban történő meghirdetéshez, részleteikben rugalmasan kezelhetők, és ez által akadálytalanul végrehajthatók, nyomon követhetők és ellenőrizhetők legyenek. Az intézkedések (műveletek) meghirdetése előtt a pályázati felhívások tekintetében szükség szerint végrehajthatósági és ellenőrizhetőségi értékelés készül az érintett szervezetek bevonásával, ezzel csökkentve a lehetséges kockázatokat.

18.2. Statement by the functionally independent body from the authorities responsible for the programme implementation confirming the adequacy and accuracy of the calculations of standard costs, additional costs and income forgone

Az erdőgazdálkodást érintő 8. és 15. számú intézkedések esetében alkalmazandó egységkalkulációk kidolgozását a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatósága végezte.

A módszertan és a kalkulációk verifikálását a független Nemzeti Agrárkutató és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézete (NAIK-ERTI), valamint a Nyugat-magyarországi Egyetem végezte el.
Nyilatkozat:

Adatgyűjtés: A költségszámításhoz országos szintű, a lehető legszélesebb körű adatbekérést végeztünk. Ismerte az erdőgazdálkodásban működő eltérő viszonyokat, lehetőségeket kellett biztosítani a saját eszközzel és a szolgáltatás igénybevételével működő gazdálkodók számára is, így az adatkérő lapon lehetőség nyílt a saját eszközzel végzett munkaművelet önköltségének, valamint a szolgáltatásként elvégzett tevékenység nettó árának feltüntetésére. A beérkezett adatlapok rendszerezésre és egyedi feldolgozásra kerültek. Rögzítésüket megelőzően az adattartalmukat felülvizsgáltuk. A rögzített adatlapok azonos adatait átlagoltuk. Ennek megfelelően minden tevékenység esetében kialakult egy saját eszközzel végzett önköltségi ár (átlagos) és egy nettó szolgáltatási díj (átlagos).

Támogatási összeg számítása: A feldolgozott adatlapok alapján kialakításra kerültek tevékenységenként az átlagos költség értékek. Egy támogatni kívánt cél megvalósítása, fenntartása során azonban több tevékenység együttesen, évente akár több alkalommal kerül alkalmazásra. Az egyes támogatási célokhoz

kapcsolódó számítások esetében már figyelembe vettük az elvégzendő különböző tevékenységeket, a tevékenységek egymással való esetleges helyettesíthetőségét, alkalmazásuk gyakoriságát egy évre vetítve.

A 10, 11, 12 é 13. intézkedések költségkalkulációjára vonatkozó nyilatkozat:

A feladat elvégzésére a Reformkert Kertészeti Szolgáltató és Tanácsadó Bt. került kiválasztásra, amely a munkát a Nemzeti Agrárszaktanácsadási Képzési és Vidékfejlesztési Intézettel megkötött szerződés alapján végezte el.

Nyilatkozat: a 1305/2013/EU rendelet 28., 29., 30., valamint 32. cikke alapján kidolgozott intézkedések esetében a támogatás odaítélésére a többletköltségek és az elmaradt bevétel alapján kerül sor. A szakértő a 62. cikknek megfelelően gondoskodott arról, hogy a vonatkozó számítások megfelelőek és pontosak legyenek, és hogy azok elvégzése előzetesen, tisztességes, igazságos és ellenőrizhető számítás alapján történjék. A kalkulációk elkészítéséhez a program végrehajtásáért felelős hatóságoktól funkcionálisan független és megfelelő szakértelemmel rendelkező szervezet került kiválasztásra, amely egyúttal szavatolja a számítások helytállóságát és pontosságát.

A 14. intézkedés költségkalkulációját a Földművelésügyi Minisztérium szakfőosztálya készítette, amelyet független szervezetként az Agrárgazdasági Kutató Intézet verifikált.

Nyilatkozat: a 1305/2013/EU rendelet 33. cikke alapján kidolgozott intézkedés esetében a támogatás odaítélésére a többletköltségek és az elmaradt bevétel alapján kerül sor. A szakértő a 62. cikknek megfelelően gondoskodott arról, hogy a vonatkozó számítások megfelelőek és pontosak legyenek, és hogy azok elvégzése előzetesen, tisztességes, igazságos és ellenőrizhető számítás alapján történjék.

Az egyszerűsített költségek alkalmazhatóságára az AAM Vezetői Informatikai Tanácsadó Zrt. készítette az irányító hatóság megbízása alapján.

Nyilatkozat: Az egyszerűsített költség-elszámolási rendszer keretszabályait és koncepcionális alapja bemutatását követően részletesen bemutattuk az egyes elszámolási típusok jellemzői és alkalmazhatóság feltételeit. Az egyszerűsített elszámolással kapcsolatos hazai és nemzetközi benchmark programok tapasztalatokat az 5. fejezet tartalmazza. Egyes költségelemek és elszámolási típusok vonatkozás megvizsgáltuk és elemeztük a hazai támogatáspolitikai rendszer által gyűjtött adatokat (Agrárgazdasági K Intézet Teszt-üzemi rendszerének számviteli adatait, illetve az IIER és az EMIR rendszerek részletes számla adatait), valamint a Központi Statisztikai Hivatal Tájékoztatási Adatbázisának egyes adatköreit – és javas tettünk az alkalmazható költség mértékekre. A személyi jellegű kifizetések, valamint a működéssel kapcs ologi jellegű kifizetések könyvelési előzményekre épülő, egyszerűsített módon történő meghatározá módszertani javaslatot dolgoztunk ki, mely várhatóan a kedvezményezettek széles körére alkalmazható.

A zárójelentés 6. fejezete összefoglalóan bemutatja a Vidékfejlesztési Program egyes műveleteiben alkalmaz egyszerűsített elszámolási módokat és költség mértékeket, míg a 7. fejezet átfogó javaslatot tesz az egyszerű költségszámolás szabályozási és ellenőrzési szempontjaira. A zárójelentés javaslatai az egyszerűsített köl elszámolási rendszer kialakításához nyújtanak megoldási alternatívákat.

19. ÁTMENETI INTÉZKEDÉSEK

19.1. Az átmeneti feltételek ismertetése intézkedések szerint

A Tanács 1310/2013/EK rendeletének 3. cikk (1.) bekezdésével összhangban, az 1698/2005/EK rendelet 20. és 36. cikkében szereplő, továbbá az 1257/1999/EK rendeletben megtalálható és az 1698/2005/EK rendelet értelmében támogatott egyes intézkedések szerinti kedvezményezettnek javára tett kötelezettségvállalások a 2014-2020 közötti Vidékfejlesztési Program forrásaiból is kiegyenlíthető.

Magyarország ezt a lehetőséget a 2015. december 31. után teljesítendő kifizetések tekintetében, az alábbi intézkedések esetében kívánja alkalmazni:

112 - Fiatal gazdák induló támogatása

Célja segíteni a növénytermesztési (ideértve a kertészeti tevékenységet is), állattenyésztési vagy vegyes gazdálkodási tevékenységet folytatni kívánó fiatal gazdálkodókat gazdaságaik elindításában. Célkitűzés továbbá a szerkezetváltás előidézése a gazdaságokban a mezőgazdasági munkaerő életkor szerinti megoszlásának javításával, a vidéki térségek népességmegtartó képességének javítása, valamint a mezőgazdasági tevékenységek hosszú távú fenntartásának biztosítása.

113 - A mezőgazdasági termelők gazdaságátadási támogatása (korai nyugdíjba vonulás)

Az intézkedés célja az üzemek hatékonyságának növelése, a foglalkoztatás kiterjesztése és a mezőgazdasági termelők életkorszerkezetének javítása, továbbá a családi agrárvállalkozások struktúrájának optimalizálása, azaz a gazdaságok életképességének és versenyképességének fokozása.

142 - Termelői csoportok létrehozásának támogatása

Célja a mezőgazdasági termelők termékeinek biztos piacra juttatása termelői csoportok létrehozatalának, működtetésének és növekedésének támogatásával. Az intézkedés legalább 100 új termelői csoport létrehozását segíti az országban.

212 - Kifizetés kedvezőtlen adottságú területen gazdálkodók részére (kivéve hegyvidéki területek)

Fő céljai a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakítása, az extenzív kultúrák (gyep- és takarmánynövények) előmozdítása az érzékeny természeti területeken, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat erősítése. Az intézkedés további fő célkitűzései a vidéki foglalkoztatási és jövedelemszerzési lehetőségek bővítése és javítása, új, alternatív, a környezetvédelem követelményeinek megfelelő vidéki gazdasági környezet kialakítása, valamint a kedvezőtlen adottságú területeken a mezőgazdasági tevékenység folytatásának és a mezőgazdasági célú földhasználat fenntartásának biztosítása, továbbá hozzájárulás az életképes vidéki közösségek fenntartásához.

213 - Natura 2000 kifizetések mezőgazdasági területeken

Fő célja a vonatkozó uniós jogszabályokban felsorolt indikátorfajok, kijelölt élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése és fenntartása a környezetkímélő földhasználati módok fenntartásával; a területek kijelölésének alapjául szolgáló természeti állapot és az azt létrehozó, illetve fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása; a faj- és élőhelyvédelem a kijelölt területeken (különös tekintettel a magas biodiverzitású gyepterületekre), valamint az előírásoknak megfelelő földhasználati

szabályok betartatása.

214/A - Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések

Az intézkedés fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával.

214/B - Őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzése

Az intézkedés fő célja az őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának a fajta eredeti tartási és takarmányozási körülményeihez hasonló in situ feltételek közötti megőrzése, illetve tenyésztésben történő megőrzése a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló kötelező jogszabályok keretein belül.

214/C - Genetikai erőforrások megőrzése

Mezőgazdasági genetikai erőforrások ex situ és in situ megőrzésének, jellemzésének, begyűjtésének és hasznosításának megvalósítása, beleértve a jelenleg in situ megőrzött genetikai források és ex situ gyűjtemények (génbankok) Internet alapú nyilvántartását, valamint adatbázisokat, továbbá a tájékoztatás, ismeretterjesztés és tanácsadói tevékenységek támogatását is.

215 - Állatjóléti kifizetések

A tejágazatban tartott szarvasmarha-állomány jólétét javítása, hogy ezáltal jobb minőségű tej kerüljön előállításra, a tartásból származó pontszerű környezeti terhelés (főleg ammónia és nitrát) mértékének csökkentése, valamint a biztonságos és egészséges ételmiszerrel való ellátás biztosítása és az ehhez fűződő fogyasztói bizalom fokozása.

216 - Nem termelő beruházásoknak nyújtott támogatás

A vidéki táj megőrzése, az egyedi tájértékek fennmaradásának elősegítése, a növény- és állatvilág fajgazdagságának emelése, a környezeti állapot javítása, az önként vállalt agrár-környezetgazdálkodási előírások betartásának lehetővé tétele, valamint az előírások teljesítésének segítése és a Natura 2000 és egyéb magas természeti értékű területek közjóléti értékének növelése.

221 - A mezőgazdasági földterület első erdősítése

Az ország erdővel borított területének növelése, az erdők környezetvédelmi, társadalmi, közjóléti és gazdasági szerepének növelése és az erdészeti szektor fejlesztésével a vidéki foglalkoztatottság arányának növelése, hogy a területek alternatív hasznosításával lehetővé tegyék a mezőgazdaság újrastrukturálását. A termelésből kivont mezőgazdasági területek esetében a fenntartási költségekhez hozzájáruló éves támogatás az erdősített hektárok után, legfeljebb öt éves időtartamra terjed ki.

222 - Agrár-erdészeti rendszerek első létrehozása mezőgazdasági földterületeken

A vidéki területek jövedelemszerzési lehetőségeinek javítása, valamint a környezetvédelmi célokhoz, a vidéki táj, és a biodiverzitás védelméhez való hozzájárulás. Specifikus célként a mozaikos tájszerkezet kialakítását, a hagyományos tájgazdálkodási formák fenntartását, a mezőgazdasági területek alternatív hasznosítását, továbbá a szél- és vízerózió elleni védelmet lehet kiemelni. Az intézkedés közvetve hozzájárul a mezőgazdasági területek felhagyásának elkerüléséhez.

224 - Natura 2000 kifizetések

A vonatkozó uniós jogszabályokban felsorolt, a kijelölés alapjául szolgáló fajok, valamint élőhelyek kedvező természeti helyzetének megőrzése és fenntartása az ökológiai szempontból is fenntartható erdőgazdálkodási tevékenység által. E cél megvalósításának eszköze az érintett erdőgazdálkodók részére kompenzációs támogatási rendszer kialakítása.

225 - Erdő-környezetvédelmi kifizetések

Olyan természetközeli, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló erdőgazdálkodási tevékenységek támogatása, melyek alkalmazása során az erdőgazdálkodás negatív hatásainak csökkentésével egyidejűleg elérhető a természet, a víz, és a talaj védelme, a genetikai sokféleség megőrzése, továbbá a társadalomnak az erdővel szemben támasztott igényeinek a kielégítése is.

226 - Az erdészeti potenciál helyreállítása és megelőző intézkedések bevezetése

Az intézkedés célja az olyan tényezők hatásainak enyhítése vagy megszüntetése, melyek a társadalmi jóléti, szabadidős és környezetvédelmi szükségletek kielégítését fenyegetik, továbbá az abiotikus és biotikus károk megelőzése és megakadályozása, így a biodiverzitás megőrzéséhez és fokozásához történő hozzájárulás. Egy másik célkitűzés az erdőgazdálkodással kapcsolatos kockázatok csökkentése, az olyan károk megelőzése és megakadályozása, melyek az erdők ökológiai és jóléti funkcióit veszélyeztetik. A társadalom részére az erdők multifunkcionális szerepének betöltése biztosítandó. Egy másik fontos célkitűzés a termelési kockázatok mérséklése tökehiányban szenvedő magán erdőgazdálkodók esetében, ami egyúttal garancia az erdők ökológiai és közjóléti szerepének, szolgáltatásainak biztosítására, és ugyanilyen fontos az erdőkben keletkező károk megakadályozása és megelőzése is.

227 - Erdőterületeket érintő, nem termelő jellegű beruházások

Az intézkedés célja a megfelelő szintű elegyesség, több szintes állományszerkezet kialakítása az erdőkben, az erdők természetességének javítása, biológiai sokféleségének megőrzése és növelése, valamint egészségi állapotának javítása. Nagyon fontos ugyanakkor, hogy a rendelkezésünkre álló termőhelyi adottságokat kihasználva az erdőből, annak károsítása nélkül, az ember számára legtöbb hasznot tudjuk megtermelni. Az erdők közjóléti szolgáltatásait biztosító beruházások az erdő és a társadalom kapcsolatának erősödését szolgálják.

19.2. Indikatív átviteli táblázat

Intézkedések	Összes tervezett uniós hozzájárulás 2014–2020 (EUR)
M01 - Tudásátadás és tájékoztatási tevékenységek (14. cikk)	0,00
M02 - Tanácsadási szolgáltatások, üzemvezetési és helyettesítési szolgáltatások (15. cikk)	0,00
M03 - A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszerei (16. cikk)	0,00
M04 - Beruházások tárgyi eszközökbe (17. cikk)	69 747,00
M05 – A természeti katasztrófák és katasztrófaesemények által károsított mezőgazdasági termelési potenciál helyreállítása és megfelelő megelőző intézkedések bevezetése (18. cikk)	0,00
M06 - A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások fejlesztése (19. cikk)	11 834 594,00
M07 - Alapvető szolgáltatások és a falvak megújítása a vidéki térségekben (20. cikk)	0,00
M08 - Az erdőterületek fejlesztésére és az erdők életképességének javítására irányuló beruházások (21–26. cikk)	64 787 873,00
M09 - Termelői csoportok és szervezetek létrehozása (27. cikk)	4 503 386,00
M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések (28. cikk)	10 896 163,00
M11 - Ökológiai gazdálkodás (29. cikk)	0,00
M12 - Natura 2000 kifizetések és a víz-keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések (30. cikk)	9 358 540,00
M13 - Hátrányos természeti adottságokkal vagy egyéb sajátos hátrányokkal rendelkező területek számára teljesített kifizetések (31. cikk)	5 890 640,00
M14 - Állattjólét (33. cikk)	32 169 270,00
M15 - Erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés (34. cikk)	12 924 895,00
M16 - Együttműködés (35. cikk)	0,00
M17 - Kockázatkezelés (36–39. cikk)	0,00
M19 – LEADER helyi fejlesztésre (közösségvezérelt helyi fejlesztésre) irányuló támogatás (az 1303/2013/EU rendelet 35. cikke)	0,00
M20 - Technikai segítségnyújtás a tagállamok kezdeményezése alapján (51–54. cikk)	0,00
M113 – Korengedményes nyugdíjazás	2 412 761,00
M131 – A közösségi jogszabályokon alapuló előírások betartása	0,00
M341 – Készségek elsajátítása, előkészítés és végrehajtás	0,00
Total	154 847 869,00

20. TEMATIKUS ALPROGRAMOK

Thematic sub-programme name
Fiatal Gazda Tematikus Alprogram
Rövid Ellátási Lánc Tematikus Alprogram

20.1. Fiatal Gazda Tematikus Alprogram

20.1.1. SWOT ÉS A SZÜKSÉGLETEK AZONOSÍTÁSA

Átfogó leírás a programozási terület jelen helyzetéről, a közös és a program-specifikus kontextus indikátorokra és minőségi információkra alapozva.

Magyarországon a fiatal Mezőgazdasági szakemberek által indítandó vagy általuk vezetett mezőgazdasági vállalkozásainak általános környezete legnagyobb részt megegyezik az agri-food ágazat általános helyzetképeivel és perspektíváival. Ezért a jelen alprogram-struktúrában a csak a speciális vagy az átlagtól jelentős eltérés mutató jelenségeket, szükségleteket és speciális fejlesztési irányokat, lehetőségeket mutatjuk be részletesen. A fiatal gazdálkodók helyzete perspektívái:

20.1.1.1. Erősségek

1. Az előregedő gazdaságvezetők visszavonulása okán hozzáférhetővé válnak termelési eszközök, első sorban termőföld (tulajdoni vagy használati jog);
2. A fiatal gazdaságvezetők között az átlagosnál magasabb a középfokú szakirányú végzettség és tanulási készség;
3. Az átlagosnál magasabb a magas hozzáadott értéket produkáló állattenyésztési és kertészeti ágazatban vagy vegyes gazdaságban működő fiatal gazdálkodók aránya;
4. Piacérzékenyebb szemlélet és nyitottság;
5. Az átlagosnál jobb piaci tájékozottság, erősebb fejlesztési ambíció;
6. Az átlagosnál erőteljesebb diverzifikációs és innovációs potenciál és hajlandóság;
7. Működő családi gazdálkodási előzmény esetén erős elkötelezettség a mezőgazdasági életpálya iránt.

A Magyarországon működő az összes mezőgazdasági termelést végző gazdaság száma az elmúlt évtizedben folyamatosan csökkenő tendenciát mutat: a vizsgált időszakban 714,8 ezerről 576,8 ezerre, majd 2012-re tovább csökkent 491 316-ra a statisztikai értelemben vett gazdaságok száma. Ezzel együtt az EUROSTAT által mért 35 év alatti gazdálkodók száma 55 470 főről (2005) öt év leforgása alatt 40 760 főre csökkent (2010 EUROSTAT).

A magyar gazdatársadalom tehát előregszik, ami célzott ösztönző beavatkozás nélkül súlyos következményeket vonhat maga után. Ezek a következmények egymásra épülnek és erősítik egymás negatív hatásait.

Ugyanakkor az utóbbi években a képzett fiatal gazdálkodók gazdaság-indításának célzott támogatása eredményeként már számszerű növekedés is tapasztalható: az EUROSTAT adat szerint 2013-ban a gazdaságvezetők között a 2010-es 6,1-ről 7,1%-ra nőtt a 35 év alattiak aránya. Ezzel egyidejűleg a szakképesítéssel rendelkezők átlaga is 14,6%-ról 16,7%-ra nőtt. A szakképesítéssel rendelkező 35 év alatti gazdaságvezetők aránya nőtt leginkább: 19,6%-ról 24%-ra.

Az Agrárgazdasági Kutatóintézet 2009-ben tanulmányt publikált „Nemzedékváltás a mezőgazdaságban” címmel. A kutatás eredménye szerint az egyéni gazdaságok méretét tekintve minél nagyobb méretkategóriát vizsgáltak, annál magasabb volt a fiatalabb gazdálkodók aránya. A 10-50 hektár közötti kategóriában 2007-ben már az 55 évnél fiatalabbak voltak többségben, az ennél nagyobb méretű gazdaságokban pedig a 60 százalékot is meghaladta az arányuk. Az adatsorokból együttesen tehát egy olyan kép is kirajzolódik, hogy – bár a gazdálkodók átlagos elöregedése továbbra is tart –, ezzel egyidejűleg van fiatalodás is, méghozzá szakképezett fiatalok indítanak vagy vesznek át gazdaságokat. Az utóbbi évek „fiatal gazda induló” támogatása iránt minden alkalommal többszörös túljelentkezés mutatkozott.

A magyarországi mezőgazdasági (föld) tulajdoni és gazdálkodási viszonyokban az utóbbi évtized markáns jelensége az 1990-es évek földprivatizációjában jutatott (kárpótlási) földek nagyon kis (1-2 ha vagy még kisebb) tulajdonosi körének fokozatos zsugorodása is. Az idős kárpótoltak vagy középkorú szövetkezeti részarány-tulajdonosok mezőgazdasággal nem foglalkozó örökösei többnyire nem tartják meg a gazdasági értelemben termelő egységnek nem minősülő töredék birtokokat vagy részarány-tulajdonokat. Ezen területekkel a professzionális gazdálkodók igyekeznek vállalkozásuk gazdaságilag életképes méretét kialakítani.

Említésre méltó, hogy a szakmai ismereteket követelő állattenyésztésben a fiatal és képzett gazdálkodók aránya átlagos arányszámuknál kedvezőbb képet mutat. Az AKI tanulmánya szerint 2009-ben az állatállománnyal rendelkező 10 fő alatti gazdasági szervezetek irányítóinak több mint egynegyede volt 40 év alatti. A 40 évesnél fiatalabb irányítóval rendelkező gazdasági szervezetekben tartották a főbb gazdasági haszonállat-fajok közül a sertésállomány kétötödét, a szarvasmarha-állomány háromtizedét és a juh-, tyúkállomány egy-egyötödét. A 2010. évi összeírásakor a főbb gazdasági haszonállat-fajok közül a 10 fő alatti gazdasági szervezetek szarvasmarha-állománya mintegy 56 ezer volt, ennek mintegy háromtizedét a 40 év alatti irányítóval rendelkező gazdasági szervezetekben istállózták. A 2010. évi AMÖ idején a 40 évesnél fiatalabb gazdálkodók az egyéni gazdaságokban tartott állatállomány 16%-ával rendelkeztek.

20.1.1.2. Gyengeségek

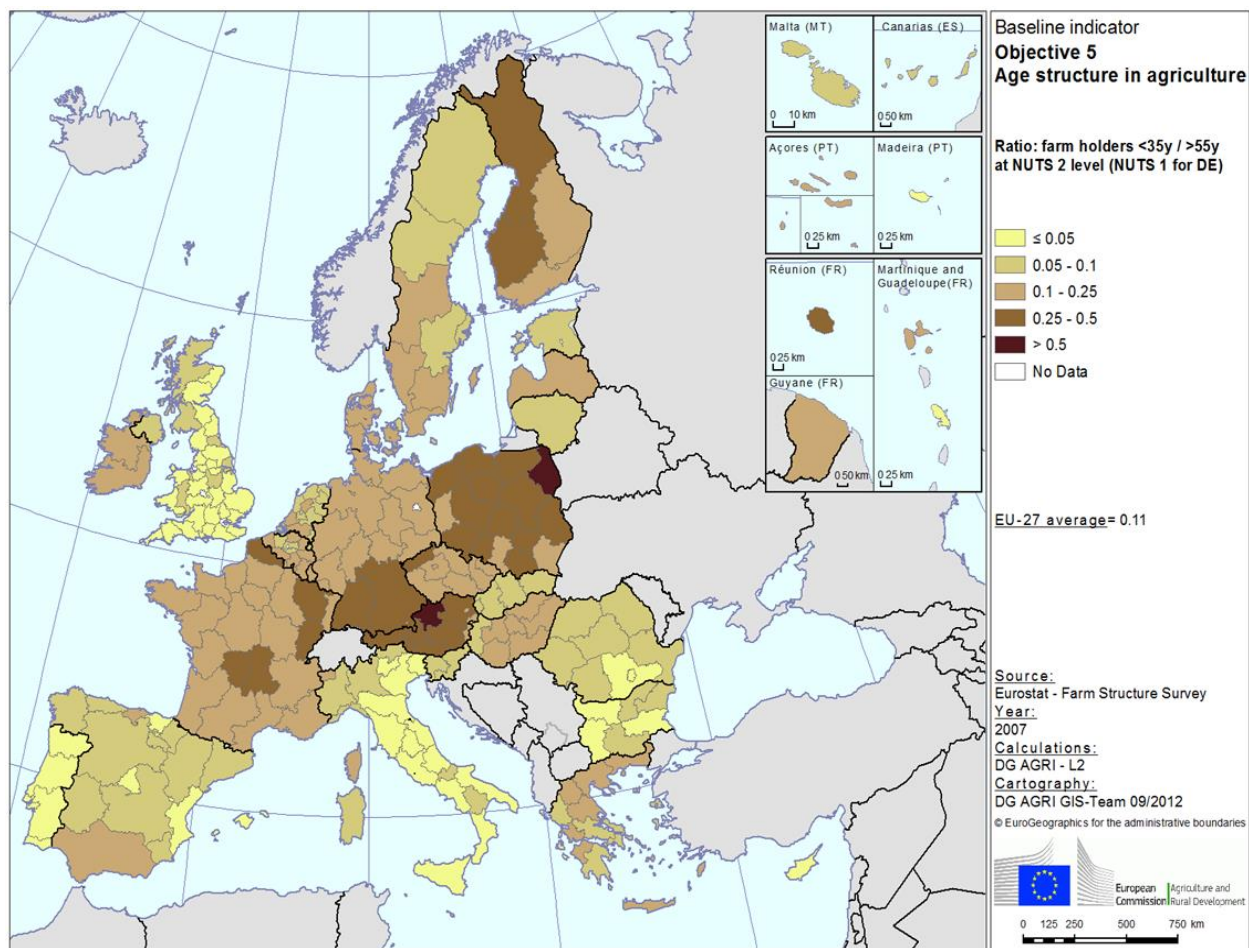
1. A fiatal és jól képzett gazdálkodók alacsony aránya, a gazdálkodói réteg elöregedése;
2. Induló vállalkozásoknál tőke- és fedezet hiány, valamint a gazdálkodói múlt hiánya a hitelfelvétel akadályaként;
3. Ingadozó jövedelmezőségi szint, magas termelési és üzleti kockázatok;
4. Piaci, vállalatvezetési tapasztalatok hiánya vagy gyengesége;
5. Családon belül a korábbi generáció ragaszkodik a gazdaság vezetéséhez;
6. Gyakorlati és gyakornoki képzés hiányosságai.

Európa közép- és hosszú távú kihívásainak egyike a népesség általános elöregedése. A 15 – 64 év közötti korosztály létszáma hazánkban csökkenő, míg a 64 év feletti népesség növekvő tendenciát mutat (common context indicator – age structure). Az elöregedés egyes gazdasági ágazatokban fokozottabban jelentkezik, Magyarországon a mezőgazdaságban ez a tendencia megfigyelhető.

A 49 év alatti korosztályokban 2000-től kezdve fokozatosan csökken a gazdálkodók részaránya, míg a 49 év felettieké fokozatosan növekszik (http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/gso_1.pdf). A mezőgazdaság, mint élethivatás, illetve a mezőgazdaságban szerzett jövedelem egyre kevesebb fiatal számára tűnik vonzó alternatívának. Ez is hozzájárul egyes vidéki térségek elöregedéséhez, elnéptelenedéséhez.

A COM AGRI 2012-es éves jelentése alapján Európában egy fiatal gazdára (35 év alatti gazdálkodó) 7 idősebb (55 év feletti gazdálkodó) jut. Magyarországon ennél kedvezőtlenebb a kép: egy fiatal gazdára 8,33 idősebb gazdálkodó esik.

1. ábra: Részletes magyarországi helyzet

Az Általános Mezőgazdasági Összeírás (ÁMÖ) 2010-es adatai szerint a gazdálkodók átlagéletkora 56 év. A női gazdálkodók átlagéletkora magasabb a férfiaknál, ami azzal magyarázható, hogy sok esetben a nők csak akkor kerülnek gazdálkodói státusba, amikor egyedül maradnak. Az 2000 és 2010 között a gazdálkodók átlagéletkora másfél évvel nőtt. A fiatal (35 év alatti) gazdálkodók aránya 9-ről 7 százalékra, a 35 és 54 év közötti korosztályé 41-ről 36 százalékra csökkent, ugyanakkor az idősebbek (55 év felettiek) aránya 50-ről 57 százalékra nőtt.

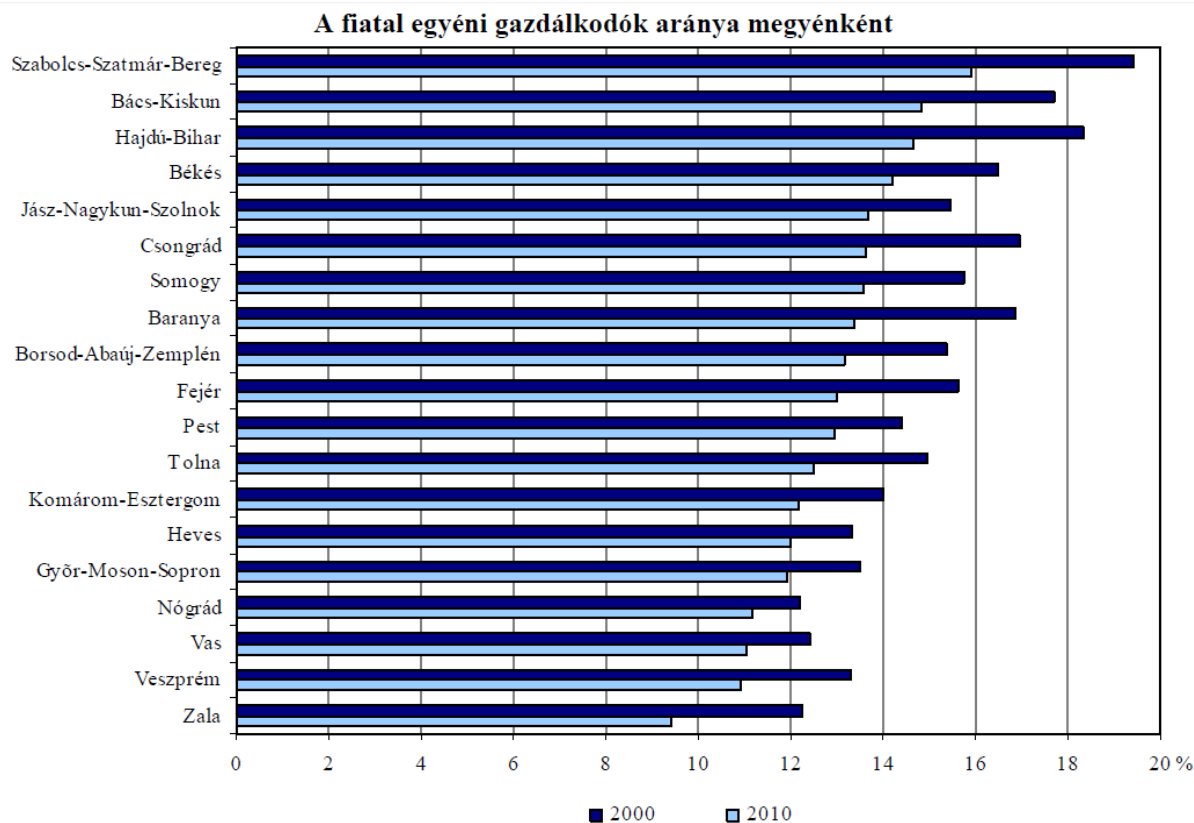
Az AKI által 2009-ben készített tanulmány szerint 2000-2007 között a kisebb (50 ha alatti) gazdaságkategóriákban mind az idősebb (55 éven felüli), mind a fiatalabb (55 év alatti) gazdálkodók száma csökkent. A fiatalabbak számának csökkenése azonban erőteljesebb volt, mint az idősebbeké, hasonlóan a fiatalabb gazdálkodók által használt terület is jobban csökkent, mint az idősebbeké. A 2000-ben még fiatalabb korosztályba sorolt gazdálkodók az évek múltával átkerülnek az idősebb korosztályokba, helyükre

azonban nem léptek be elégséges számban az utánpótlást jelentő fiatalok. Tehát egyre kevesebb azoknak a fiataloknak a száma, akik a mezőgazdaságból kívánják biztosítani a megélhetésüket.

Az alábbi táblázat összefoglalóan mutatja be az életkori megoszlást a gazdák körében, mind az egyéni gazdaságok, mind pedig a gazdasági szervezetek tekintetében.

Életkor	Gazdasági szervezetek vezetői		Egyéni gazdaságok			
			Gazdaságirányítók		Nem fizetett munkaerő	
	Száma (fő)	Aránya (%)	Száma (fő)	Aránya (%)	Száma (fő)	Aránya (%)
35 évnél fiatalabb	882	10,2	39 696	7,0	120 496	23,7
35-44 éves	1 779	20,7	81 918	14,4	91 450	18,0
45-54 éves	2 768	32,2	118 864	20,9	106 995	21,0
55-64 éves	2 537	29,5	158 083	27,9	111 794	22,0
65 éves és idősebb	641	7,4	168 885	29,8	78 437	15,4
Összesen	8 607	100	567 446	100	509 172	100

2. ábra: Az ország majdnem minden megyéjében hasonló arányban figyelhető meg a fiatal gazdálkodók arányának csökkenése. Ezt a következő ábra szemlélteti, a 2000 és a 2010 közötti időszakot bemutatva.

3. ábra: A végzettséget, szakképzettséget az alábbi fő mutatókkal jellemezhetjük.

A fiatalok körében 2010-ben 3% körül alakult a felsőfokú, 9% körül a középfokú szakmai képzettséggel rendelkezők hányada. A legiskolázottabbnak a Győr-Moson-Sopron megyei fiatal egyéni gazdálkodók mondhatóak, míg a legkevésbé iskolázott gazdák Borsod-Abaúj-Zemplén megyében tevékenykedtek. A 10 fő alatti gazdasági szervezeteket irányító 40 év alatti fiatalok mezőgazdasági végzettség szerinti összetétele eltér az idősektől. 2010-ben a fiatal irányítók 37%-a felsőfokú, 27%-a középfokú, 8%-a alacsony fokú szakmai képzettséggel rendelkezett.

Az egyéni gazdálkodók mezőgazdasági iskolázottsági szintje jóval alacsonyabb. 2010-ben a fiatalok és az idősebbek körében egyaránt 3% körül alakult a felsőfokú szakmai képzettséggel rendelkezők hányada, a vizsgált tíz év alatt előbbieké mintegy 2 százalékponttal, utóbbiaké ennél kisebb mértékben növekedett. A középfokú képesítésük aránya egyik korosztályban sem változott számottevően: a 40 év alattiaknál csaknem 9, a 40 éves és idősebb gazdálkodóknál közel 6%. 2010-ben a fiatal egyéni gazdák zöme, mintegy héttizede szakmai képesítés nélkül, csupán gyakorlati tapasztalat alapján gazdálkodott, míg az idősebbeknél ugyanez az arány megközelítette a 80%-ot.

20.1.1.3. Lehetőségek

1. Belföldi és nemzetközi piaci lehetőségek bővülése a magas hozzáadott értékű ágazatokban;
2. Az egészség- és környezettudatos fogyasztói attitűdök erősödése;
3. Az erőforrás-hatékonyság javításának korszerű megoldásai által környezet-hatékonyabb és egyben gazdaságosabb termelési kultúrák térhódítása;
4. Magasabb tudásra alapozva bekapcsolódás innovatív termékpályákba és megoldásokba;
5. Nagyobb fokú és komplexebb együttműködési megoldások által új piaci lehetőségek kihasználása;
6. A kellő szakmai és üzleti készségek megszerzését erősítő támogató szolgáltatások megerősítése;
7. Jó tapasztalatok átvétele, tapasztalatcsere és együttműködések lehetőségei hazai és EU-s szinten.

A 2007 – 2013-as vidékfejlesztési források felhasználásnak követelményrendszere és tapasztalatai alapján elmondható, hogy az induló, képzett fiatal gazdálkodók zömmel állattenyésztés és a szintén tudásigényes kertészeti kultúrák indításában és fejlesztésében látják a megélhetést biztosító gazdasági pályájukat. Egy 2012-ben végzett országos felmérés eredményei szerint a fiatal gazdák 85%-a az elkövetkezendő öt évben szeretne beruházásokat végrehajtani a gazdaságában, vagyis képzettségi szintjük emelkedésével a jövőbeli fejlődésüket is pozitívan látják, amely jelentős elmozdulási irányt jelez a döntően egyszerű szántóföldi termeléssel szemben.

A legnagyobb bővítési hajlandóság a 20–24 év közötti gazdák körében jellemző, ahol a válaszadók 98%-a tervez beruházást, míg a 35–39 év közöttiek esetében a beruházási hajlandóság 80%. A 19 év felettiek esetében elmondható tehát, hogy az egyre idősödő korcsoportok, egyre kisebb beruházási hajlandóságot mutatnak, míg a szaktudásra alapozott kertészeti és állattenyésztési ágazatban vagy vegyes gazdaságban működő fiatal gazdálkodók jövőképe pozitív.

Különösen jellemző és perspektivikus összefüggés kialakulása figyelhető meg a termelői és fogyasztói oldal egyes jellemzőiben. A magyarországi és egyben európai és világtrendek egyértelműen a fiatal, kisgyermekes és képzett, erős vásárlóerőt jelentő népesség körében mutatják a minőségi és környezettudatos fogyasztói réteg megerősödését. Ez a vásárlói réteg kifejezetten elvárja a termelői oldalon az értékes hagyományokat a korszerű igényekkel ötvöző megoldásokat, és azt meg is fizetik. Kimondottan erőteljes jelenség, hogy a professzionális és egyben környezetkímélő gazdálkodási és az innovatív piaci értékesítési megoldások (pl. közösségi és e-vásárlás, stb.) termelői és fogyasztói köre azonos - fiatal - korosztályt jelent. Ez a korosztályi egybeesés kimondottan előny a piaci bizalomépítés szempontjából is.

20.1.1.4. Veszélyek

1. Tőkeerőben és hitelképességben meglévő hátrány tartós fennmaradása;
2. Földárak további jelentős emelkedése;
3. Egyszerű tömegtermékek vilápiaci lehetőségeinek erőteljes kilengései vagy beszűkülése;
4. Környezeti, klimatikus hatások szélsőségeinek erősödése;
5. Magasabb jövedelmezőségű életpályák vonzása a képzett, fiatal szakemberek számára, pályaelhagyás.

Az utóbbi évtizedben a 65 évnél idősebb gazdálkodók száma több mint háromszorosára, az általuk művelt terület nagysága pedig négyszeresére nőtt. Az általános birtok-koncentrációs folyamattal megegyezően az 50 ha feletti gazdaságot vezetőik száma és művelt területe a fiatal és a középkorú korosztályban is folyamatosan növekszik. Ezen belül azonban az idősebb korosztály száma és területe jóval nagyobb növekedést produkál. A 300 hektárnál nagyobb gazdaságokban a fiatalabb gazdálkodók száma és területe még nem számottevő.

A fiatal gazdálkodók által vezetett gazdaságok tőkeereje és likviditása még mesze elmarad a versenyképes szektor vállalkozásaitól. Így hátrányból indulnak a termelőeszközök megszerzéséhez vagy beruházásokhoz szükséges hitelképességben, vagy akár az évenként változó jövedelmezőségnek való kockázatkezelésben.

Kockázatkezelési rendszer eddig Magyarországon csak a szántóföldi gazdálkodásra volt kialakítva, amely jellemzően a nagyobb területen gazdálkodó mezőgazdasági vállalkozások jellemző tevékenysége. Így megfelelő kockázatkezelési megoldás nélkül a kisebb területtel rendelkező állattenyésztő vagy kertészeti kultúrával induló fiatal gazdálkodók további működési kockázatnak vannak kitéve. A 2014-202-as időszakban a kockázatkezelési pénzügyi megoldások ki fognak terjedni az utóbbi két ágazatra is, jelentősen erősítve az ezen ágazatokban elinduló fiatal gazdálkodók jövedelembiztonságát is.

Az utóbbi évek ösztönző támogatásai hatására örömdetesesen nő a fiatal agrár-szakemberek vállalkozásindítási kedve. A képzettséghez kötött támogatás nyomán követéséből ugyanakkor az is kiderül, hogy jelentős arányban mutatkozik még elmaradás az üzleti tervben vállaltakhoz képest. Ez arra is rávilágít, hogy az iskolarendszerű szakmai ismeretátadáson túl hiányos a vállalkozási gyakorlati képzés, valamint a már támogatottak vállalkozás-építésének a tőkebiztosításon túli támogató elemei hiányoztak. Valószínűleg ez is hozzájárul az agrár-képzettséget szerzők korai és nagyarányú pályaelhagyásához, más, kiszámíthatóbb jövedelemszerzéssel járó munkavállalás felé forduláshoz.

20.1.2. AZ ALPROGRAM ÁLTAL KEZELENDŐ SZÜKSÉGLETEK FELMÉRÉSE A SWOT ELEMZÉSEN ALAPULVA

Azonosított szükségletek meghatározása, kapcsolódó fejlesztési prioritások és fókuszterületek

20.1.2.1. Fiatal gazdálkodók önálló vállalkozás-indításának előmozdítása, tőkehiány csökkentése **(1)**

Szükséglet leírása:

A mezőgazdasági tevékenység megkezdése feltételezi az alapvető termelési eszközök kritikus tömegének meglétét (földterület, állatállomány, stb.), valamint olyan tőkehátteret, amelyre az induló vállalkozás építheti az üzleti tervében megfogalmazott célok elérését. Magyarországon a kisméretű és/vagy induló gazdaságok

jelentős része tőkehiánnyal küzd; az említett alapvető termelési eszközökön felül nem áll rendelkezésre beruházások megvalósítására alkalmas pénzügyi háttér.

A fiatal generációra alapvetően jellemző, hogy életkori sajátosságukból fakadóan jellemzően nem, vagy alacsonyabb összegű felhalmozott tőkével rendelkeznek. Annak érdekében, hogy a mezőgazdasági tevékenység iránt elhivatottságot érző, a termeléssel élethivatás szerűen foglalkozni kívánó (leendő) gazdálkodók indulását elősegítsük, szükséges a FG alprogram alapját képző támogatás jelenléte. Az így rendelkezésre bocsátott összeg (maximum 40e EUR) önmagában nem elegendő egy életképes vállalkozás elindítására, ezért

- a FIG alprogramon belül lehetővé tesszük azon támogatások elérését, amelyek elősegítik az alaptámogatás felhasználásával egy életképes, nyereséges gazdaság megteremtését,

Ezt a szükségletet az induló alaptámogatással tervezzük kielégíteni (6.1). Kiemelendő, hogy eredményes gazdaság kialakításához ez a támogatási forma csak az alapokat biztosítja, akár önerő, akár alapvető termelő eszköz (termőföld, állatállomány) beszerzéséhez való hozzájárulás formájában.

Lefedett prioritások/fókuszterületek:

Közvetlen:

- 2B: a mezőgazdasági ágazatba való belépés, és különösen a mezőgazdasági ágazat generációs megújulásának a megkönnyítése.

Közvetett:

- 2A: Az induló támogatásban részesülő fiatal gazdálkodó az elvárt minimális (6000 STÉ) termelőeszköz-vagyon és az induló támogatás birtokában (6.1) jogosulttá és képessé válik további beruházásokat is megvalósítani.

Lefedett átfogó célkitűzések:

- Innováció

20.1.2.2. A fiatal gazdálkodók gazdaság-fejlesztésének megerősítése (2)

Szükséglet leírása:

A fiatal gazdálkodók élethelyzetükből és a számukra juttatott fő támogatási formáknak megfelelően elsősorban a primer termelésben (alapanyag termelés) vesznek részt. Annak érdekében, hogy a termelés eredményessége megfelelő legyen, szükséges a gazdaság-indító tőketámogatáson túl a versenyképesség javítását célzó fejlesztési lehetőségek kiemelt hozzáférését is lehetővé tenni, amelyek igénybe vételével nagyobb biztonsággal megvalósíthatóvá válnak az üzleti terven foglalt eredmények.

Az elmúlt időszak tapasztalatai és a 2011 – 2013 között elkészült nemzeti fejlesztéspolitikai dokumentumok célkitűzéseivel összhangban a VP horizontális célkitűzéseivel megegyezően a fiatal gazdák számára is első sorban a magas hozzáadott értéket előállító, illetve a magas élőkommunka igényük által a vidéki foglalkoztatáshoz is jelentősebben hozzájáruló, továbbá magasabb innovációs potenciálú ágazatok fejlesztésének támogatása áll rendelkezésre: kertészet és állattenyésztés. Ugyanakkor ezen ágazatok azok, amelyekben az induló gazdaságokra jellemző viszonylag kis gazdaságmérettel is, de jelentős szaktudással és hozzáadott értékkel, korszerű piaci ismeretekre alapozva megélhetési szintű jövedelem biztosítható. A versenyképes gazdálkodói körbe való bekapcsolódás egyúttal arra is lehetőséget biztosít, hogy a fiatal gazdálkodók innovációs együttműködésekbe is bekapcsolódjanak, amely egyúttal a különböző generációk közötti tudásmegosztásnak is alkalmas terepe.

Lefedett prioritások/fókuszterületek:

Közvetlen:

- 2A: Az induló támogatásban részesülő fiatal gazdálkodó az elvárt minimális (6000 STÉ) termelőeszköz-vagyon és az induló támogatás birtokában (6.1) jogosulttá válik további beruházásokat is megvalósítani (pl. 4.1, 4.2, 5, stb.).

Közvetett:

- 2B: a mezőgazdasági ágazatba való belépés, és különösen a mezőgazdasági ágazat generációs megújulásának a megkönnyítése;
- 1B: a kapcsolatok erősítése a mezőgazdaság, az élelmiszertermelés és az erdőgazdálkodás, valamint a kutatás és az innováció között, egyebek mellett a környezetgazdálkodás és a környezeti teljesítmény javítása céljából;
- 4A, B, C: A fiatal gazdálkodók gazdaság-indítása alkalmas arra, hogy gazdaságukat a kezdetektől a környezetkímélő és erőforrás-hatékony módon, a legkorszerűbb, illetve a magasabb elvárásokat támogató piaci szegmensek által preferált irányban alakítsák ki (pl. precíziós gazdálkodás, agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás).

Lefedett átfogó célkitűzések:

- Innováció
- Környezet
- Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás

20.1.2.3. Fiatal gazdálkodók tudásbázisának gyarapítása, gyakorlati készségek megerősítése (3)

Szükséglet leírása:

A fiatal gazdálkodók körében az előző generációnál nagyobb arányban találunk szakmai képzettséggel rendelkező vállalkozást. Ugyanakkor az iskola rendszerű képzés számos ponton nem képes a gyakorlati gazdálkodáshoz szükséges minden ismer és készség átadására, továbbá számos olyan ismeret és készség is van, amely csak a gyakorlatban, leginkább jól működő gazdaságok tudás-átadásával szerezhető meg hatékonyan. Ezért a fiatal gazdálkodók számára különösen fontos a továbbképzési és a tudás-átadási formákba való célzott bekapcsolódás.

Továbbá: még az induló (6.1) támogatási kérelmek benyújtása előtt szükséges speciális tájékoztatási lehetőség felkínálása is, amely részletesebben feltárja a pályázat benyújtásával együtt járó középtávú vállalatokat és a gazdálkodással párhuzamosan elvégzendő adminisztrációs tevékenységeket is. Ez a tájékoztatás segít abban, hogy valóban csak az élethivatás-szerűen gazdálkodással foglalkozni kívánó fiatal szakemberek nyújtsanak be támogatási kérelmeket, pályázatokat.

Lefedett prioritások/fókuszterületek:

Közvetlen:

- 1C: az egész életen át tartó tanulás és a szakmai továbbképzés előmozdítása a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban.

Közvetett:

- 2B (a mezőgazdasági ágazatba való belépés, és különösen a mezőgazdasági ágazat generációs megújulásának a megkönnyítése);

- 2A (versenyképesség javítása);
- 4A, B, C (a mezőgazdaság által érintett ökoszisztémák megőrzése és fejlesztése);
- 5A,B,C (erőforrás-hatékonyság javítása).

Lefedett átfogó célkitűzések:

- Innováció
- Környezet
- Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás

20.1.2.4. Fiatal gazdálkodók számára gazdaság-indításnak célzott segítése: szaktanácsadás (4)

Szükséglet leírása:

A fiatal gazdálkodók gazdaságuk elindításának éveiben számos előre nem tervezhető kihívással és nehézséggel is szembesülnek, amelyek személyre szabott megoldást igényelnek. Ezért esetükben a gazdálkodók rendelkezésre álló szaktanácsadási szolgáltatások mellett célszerű célzott, a célcsoport sajátos szükségleteire is felkészített szaktanácsadási szolgáltatás biztosítása, illetve az agrár-támogatási rendszer igénybe vételéhez szükséges rutinok átadása is.

A vállalkozás beindítását követő években a képzési és tanácsadási tevékenységeken keresztül folyamatos tevékenység ellátása valósulhat meg annak érdekében, hogy a FIG vállalkozások minél nagyobb számban váljanak piac- és versenyképes vállalkozásokká, amelyek előremutató, innovatív technológiákat és üzleti megoldásokat alkalmaznak, megfelelően a klimatikus, környezetvédelmi és piaci kihívásoknak is.

Lefedett prioritások/fókuszterületek:

Közvetlen:

- 1A.

Közvetett:

- 2B, 2A, 4/A, B, C, 5/B.

Lefedett átfogó célkitűzések:

- Innováció

20.1.3. ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT

X – közvetlen kapcsolat

√ - Közvetett kapcsolat

Szükséglet száma:	prior 1.			prior. 2		prior 3.		prior 4.			prior. 5.					prior. 6.			Átfogó célok			
	A	B	C	A	B	A	B	A	B	C	A	B	C	D	E	A	B	C	környezet	klíma	innováció	
1.					X											√						√
2.		√		X	√			√				√							√	√		√
3.			X	√	√			√				√							√	√		√
4.	X			√	√	√		√				√							√	√		√

1. táblázat: Szükségletek fókusz területek szerint meghatározva (összefoglaló táblázat)

20.1.4. STRATÉGIA

20.1.4.1. A tematikus alprogram indokltsága

Az Alprogram a hazai ágazati stratégiák (elsősorban NVS, kertészet-fejlesztési és az állattenyésztési stratégia) dokumentumokat figyelembe véve, valamint az elmúlt időszak (2007-2013) időszak tapasztalataira, illetve a mezőgazdasági termelési adatok életkor szerinti bontásban elérhető adataira alapozva került kialakításra.

Az említett dokumentumok bemutatják, hogy elsősorban a hatékonyan működő kis és közepes gazdaságok szolgálják kellőképp a vidéki agrártársadalom céljait, megélhetést, illetve munkalehetőséget biztosítva. Ez elősegíti a vidék elnéptelenedése, a falvak elöregedése ellen irányuló egyéb tevékenységeket is. A fiatal gazdálkodói réteg megerősítése ugyanakkor nagyobb teret enged a korszerű, innovatív ismeretek és megoldások terjedésének is.

Az alprogram fő célkitűzése újabb fiatal gazdálkodók elindulásának és fejlődésének komplex eszközökkel és hatékony módon történő ösztönzése. A gazdaságfejlesztésben a VP fő céljaival megegyezően a preferált fejlesztések itt is két olyan szektorra irányulnak, amelyek a magas hozzáadott termelési érték mellett jelentős élő munkaerőt igényelnek. Ezek egyike a kertészeti termelés, a másik az állattenyésztés. A 2007-2013-es időszak adatai is bizonyítják, hogy e két ágazat esetén a fiatal, 40 év alatti korosztály igen jelentős mértékben fejlesztett, sőt az is tapasztalható volt, hogy a rendelkezésre álló források többszörösére volt igény. Mindkét ágazat egységnyi területre vetítve nagyobb termési értéket mutat, mint a szántóföldi növénytermesztés (GOFR növények) adatai, ezzel lehetővé teszik a kisebb, akár induló gazdaságok versenyképes működését.

Különös tekintettel a 2007-2013-as időszak eredményeire, illetve hibáira, kiemelt figyelmet kell fordítani a gazdaság-indító (6.1) támogatási kérelmek beadása előtti időszakban a potenciális jelentkezők megfelelő felkészítésére. Ez kettős célt szolgál: részben elősegíti a valóban eredményesen megvalósítható, reális célokat kitűző gazdálkodási tervek támogatását, másrészt orientálja a jelentkezőket a támogatási kérelem

beadása előtt, hogy minél inkább a valóban életcélként mezőgazdálkodási tevékenységet folytatni kívánó kérelmezők igényeljének támogatási forrást. Az az előzetes tájékoztatáson való részvétel nem előfeltétele a támogatási kérelem benyújtásának.

20.1.4.2. Az alprogram céljai és beavatkozási logikája

A fiatal agrár-szakemberek önálló gazdaság-indításának és kezdeti fejlesztésének hazai helyzetelemzése és azonosított fejlesztési szükségletei alapján a tematikus alprogram víziója az, hogy 2020-ra a közel további legalább 3000 ezer új, fiatal gazdálkodó által vezetett agrár-vállalkozás sikeres, korszerű, környezetkímélő és erőforrás-tudatos, magas hozzáadott értékű termelést végez. Ez által a piaci sikerességen túl érdemben hozzájárul a vidéki munkalehetőségek és megélhetés erősítéséhez is.

A megfogalmazott fejlesztési szükségletek alapján a FIG tematikus alprogram beavatkozási logikájának fő céljai:

- a 1305/2013/EU rendelet 2. cikkben foglaltak szerint első ízben vállalkozást indító gazdálkodók kiemelt és komplex támogatása,
- a célnak megfelelően az alprogram támogatásai kimondottan az induló fiatal gazdálkodók elindulását célozza.

20.1.4.3. Az alprogram részét képező vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása és indoklása

A Mezőgazdasági vállalkozásokban a fiatalok önálló vállalkozás-indítását, illetve a generációváltást több szinten ösztönzi a Vidékfejlesztési Program:

1/a Fiatal Gazda tematikus alprogram első sorban a 2B fókuszterülethez járul hozzá. Ez jelenti azon intézkedések (alintézkedések vagy műveletek) összességét, amelyek esetében a jogosultak köre kizárólag a 1305/2013/EU rendelet 2. cikkben meghatározott személyek jogosultak. Ezen műveletek a 2B fókuszterület alatt feltüntetett önálló forrással és indikátorokkal is rendelkeznek.

2/az alprogram részét képezik továbbá azok a horizontális intézkedésen belüli elkülönített és többlet-támogatással preferált lehetőségek, amelyek a 6.1 alintézkedés alatt támogatásban részesült fiatal gazdálkodók számára elérhetők. Ezen műveletek forrásai és indikátorai szintén részét képezik a 2B fókuszterület célkitűzéseinek.

A tematikus alprogramot kiegészítik a VP egyes intézkedéseiben foglalt azon további ösztönzők, amelyek esetében a kiválasztási kritériumok között a 6.1 alintézkedés alatt támogatott fiatal gazdának minősülő jogosultak előnyben részesülnek. Ezen műveletekhez csatlakoznak a fiatal gazdák számára alprogramként elkülönített forrás allokáció és indikátorai. (ld. 2.1.6 fejezet).

20.1.5. INTÉZKEDÉSEK A TEMATIKUS ALPROGRAMBAN

20.1.5.1. Az egész életen át tartó tanulás és a szakképzés előmozdítása

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz

E:	2, 5, 7	GY:	5, 6
----	---------	-----	------

L:	3, 5, 6, 7	V:	4, 5
----	------------	----	------

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését
3, 4

Alkalmazandó alintézkedések:

1.1 Szakképzéshez és készségek elsajátításához kapcsolódó tevékenységek
1.2 Demonstrációs és tájékoztatási tevékenységek
1.3 Mezőgazdasági üzemvezetési és erdőgazdálkodási csereprogramok, mezőgazdasági üzemlátogatások és erdészeti tanulmányutak

A FIG tematikus alprogram intézkedéscsomagjának részét képezi a 6.1 alintézkedés alatt támogatottak részére kötelező és választható szakmai továbbképzések és szaktanácsadási formák (egyéni vagy csoportos szaktanácsadás). Mindezzel elő kívánjuk segíteni, hogy a sérülékeny, gazdaságilag sem kellően stabil induló vállalkozások hosszú távon is képesek legyenek versenyképesek, piacképesek maradni; illetve alkalmazzák azokat az innovatív megoldásokat, amelyeket a szaktanácsadói rendszerből szerzett információk ismertté és elérhetővé tesznek számukra.

Alprogram-specifikus megoldások:

1.1. Szakképzéshez és készségek elsajátításához kapcsolódó tevékenységek

1.1.1 Agrárgazdasági képzések és felkészítő tréningek

A) célterület - kötelező képzés kizárólag a „Fiatal gazda induló (6.1) támogatása” támogatásban részesülők számára,

B) célterület: a fiatal gazda induló (6.1 alintézkedés) támogatás kötelező képzésen túli lehetőségei, amelynek jogosultjai a 6.1 intézkedésben támogatást nyert, induló fiatal gazdálkodók.

1.2. Demonstrációs és tájékoztatási tevékenységek

1.2.1 Bemutató üzemi programok:

Az alprogram részét képező elkülönített forrásra meghirdetendő beavatkozások végső kedvezményezettjei kizárólag a fiatal gazda alaptámogatásban (6.1) részesült, induló fiatal gazdálkodók. Az intézkedés célja azonos ágazatban mintaszerűen üzemelő gazdaságok bemutatása az induló fiatal gazdáknak.

1.3 Szakmai tanulmányutak és csereprogramok

Az alprogram részét képező elkülönített forrásra meghirdetendő beavatkozások kedvezményezettjei kizárólag a fiatal gazda alaptámogatásban (6.1) részesült, induló fiatal gazdálkodók. Az intézkedés célja a

hasonló természetföldrajzi jellemzőkkel, hasonló vagy éppen eltérő gazdasági, társadalmi helyzettel rendelkező fiatal gazdálkodókkal történő tapasztalatcsere a termelés, feldolgozás és értékesítés, vállalkozás vezetése területén. További cél a szakmai rendezvényekre történő látogatások elősegítése.

A fiatal gazdálkodók számára különösen az új, C) célterület (gyakornoki program) bír kiemelkedő jelentőséggel, amely az iskolarendszerű szakképzésben nem megszerezhető, az önálló gazdaságvezetéshez szükséges gyakorlati tudások és készségek elsajátításában tölt be fontos szerepet a működő gazdaságban eltölthető hosszabb gyakornoki időszak révén.

20.1.5.2. Szakmai tanácsadás és szaktanácsadók képzése

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz			
E:	2, 5, 7	GY:	5, 6
L:	3, 5, 6, 7	V:	4, 5

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését
3, 4

2.1 Szaktanácsadás

Az alprogram elkülönített forrása kizárólag a fiatal gazdálkodók induló támogatását elnyert (6.1) jogosultak számára áll rendelkezésre. Az intézkedés elkülönített forrást és célindikátort is tartalmaz az induló fiatal gazda célcsoport részére, így az alprogramnak pénzügyi értelemben is része.

Az alintézkedés célja: egyedi és célzott, rendszeres segítségnyújtás a gazdaságuk felépítésében, teljesítményének javításában, a támogatási feltételeknél vállaltak betartásában és az adminisztrációs kötelezettségek teljesítésében. A korábbi időszak tanulsága, hogy az induló fiatal gazdálkodók tőkepótlása mellett is a gazdálkodás megkezdésével számos esetben olyan gazdálkodási, üzletvezetési, stb. kihívásokkal és nehézségekkel szembesülnek, amelyek önálló megoldáshoz még nincs kellő információjuk vagy tapasztalatuk, amelynek következtében jelentősen elmarad vagy egyenesen kelleetlenül a hosszú távú agrár-gazdasági karrier felépítése. Ezért a 2014-2020-as időszakban a fiatal gazdák tematikus alprogram egyik legfontosabb eleme az induló gazdálkodót évekig kísérő szaktanácsadás lesz. Ennek megfelelően az induló gazdálkodó meghatározott időszakonként, de minimum évente 5 napban köteles igénybe venni egyedi szaktanácsadást. A fiatal gazdálkodók esetében a tanácsadásnak különösen ki kell térni a 1305/2013/EU rendelet 15. cikk (4) g) alpontjára. A támogatás közvetlen kedvezményezettje a tanácsadási képzési szolgáltatás nyújtója, különös tekintettel a 1305/2013/EU rendelet 15. cikk (3) pontjára.

2.2 Szaktanácsadók képzése

Az intézkedés célja mezőgazdasági szaktanácsadók speciális képzése a speciálisan a fiatal gazdálkodóknál jelentkező, jellemzően a termelő tevékenység és a vállalkozás beindítása körüli kihívások megoldásához. A tanácsadók képzésének különösen ki kell terjednie az alábbiakra: vállalkozásindítással, vállalkozási

formákkal kapcsolatos ismeretek; helyes mezőgazdasági és környezeti állapot; cross compliance; állatállomány regisztrációjával, bejelentési kötelezettségeivel és állatmozgással kapcsolatos ismeretek; kérelemkezelési adminisztrációs kötelezettségek ismerete.

20.1.5.3. A fiatal mezőgazdasági termelők számára nyújtott induló támogatás (6.1)

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz			
E:	1, 3, 4, 6, 7	GY:	1, 2,
L:	1, 2, 4,	V:	1, 3, 5

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését
1, 2

Az alaptámogatást (6.1 alintézkedés) kizárólag a 1305/2013/EU rendelet 2. cikk n) pontjában fogalt feltételeknek megfelelő és a 8.1 fejezetben meghatározott termelő potenciállal rendelkező személyek (potenciális pályázók) igényelhetik. Az alintézkedés a 2B fókuszterület alatt elkülönített forrással és indikátor-tervvel rendelkezik, az alprogram kulcs-eleme.

A mezőgazdasági tevékenység megkezdése feltételezi az az önálló üzleti tevékenység megkezdéséhez szükséges alapvető szakismeretek, valamint termelési potenciál meglétét (földterület, állatállomány, stb.), amelyre az induló vállalkozás építheti az üzleti tervében megfogalmazott célok elérését. Mindezek mellett az induló fiatal gazdálkodó önálló gazdaságának első éveit további jelentős költségigényekkel járnak (pl. telephely- bérlet vagy kialakítás, igénybe vett szolgáltatások, korábban máshol megkeresett jövedelem egy részének pótlása, stb.)

A fiatal gazda rendelkezhet úgy, hogy a jelen intézkedés alatt (6.1) benyújtott üzleti terve egyben felhasználható az 4 és 5 intézkedések beruházási támogatásainak “egyszerű üzleti terv” elvárásként történő értékelésre az “egyszerűsített” eljárásban meghatározott elérhető támogatási maximum összegek eléréséhez.

20.1.5.4. Mezőgazdasági üzemi beruházások (4.1)

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz			
E:	3, 4, 5, 6, 7	GY:	1, 2, 3
L:	1, 2, 3, 4,	V:	1, 3, 5

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését

1, 2

A fiatal gazdálkodók élethelyzetükből fakadóan (a 6.1 támogatással induló mezőgazdasági vállalkozók elsősorban a primer termelésben (alapanyag termelés) vesznek részt. Annak érdekében, hogy a termelés eredményessége megfelelő legyen, szükséges az alaptámogatás mellett olyan magas támogatási intenzitással rendelkező műveleteket elérhetővé tenni számukra, amelyek igénybe vételével, nagyobb biztonsággal megvalósíthatóvá válnak az üzleti tervben foglalt célok. Az egyes műveletek különböző módon preferálják az induló (6.1 alintézkedésben támogatott), valamint az 1305/2013/EU rendelet II. mellékletének megfelelő fiatal gazdákat. (ld. 20.4.3 fejezet 1/és 2/ pontja). Az alprogram pénzügyi és indikátortáblája csak a 6.1-ben támogatott induló fiatal gazdák által igénybe vehető forrást tartalmazza. Ezzel szemben a Program 2B prioritásához rendelt források és indikátorok mindkét jogosult csoport részére elkülönített beruházási forrásokat tartalmaznak.

4.1.1 művelet - Állattartáshoz kapcsolódó beruházások

Az intézkedés célja a fiatal gazdák gazdaság-fejlesztésének célzott elősegítése. Ezért az intézkedés keretében a fiatal gazdák gazdaság-fejlesztésének célzott elősegítése érdekében külön célterületet, elkülönített forrás-keretet és indikátor-tervezést alakítottunk ki. A művelet célja az állattartáshoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés; az üzemben belüli anyagmozgatás, illetve a vagyonsvédelem gépei, eszközei, valamint a telepen belüli közművekhez, és a munkakörülményekhez kapcsolódó beruházások. A művelet keretében mind a 6.1 alintézkedés alatt támogatott fiatal gazdálkodók, mind az az 1305/2013/EU rendelet II. mellékletének megfelelő fiatal gazdálkodók kiemelt, plusz 10 százalékpontos támogatás intenzitásban részesülnek.

4.1.2 művelet – Kisméretű terménytároló és szárító építése, energiahatékonyság javítása

Az intézkedés célja a fiatal gazdák gazdaság-fejlesztésének célzott elősegítése. Ezért az intézkedés keretében a fiatal gazdák gazdaság-fejlesztésének célzott elősegítése érdekében külön célterületet, elkülönített forrás-keretet és indikátor-tervezést alakítottunk ki. A művelet keretében mind a 6.1 intézkedés alatt támogatott fiatal gazdálkodók, mind a 1305/2013/EU rendelet II. mellékletének megfelelő fiatal gazdálkodók kiemelt, plusz 10 százalékpontos támogatás intenzitásban részesülnek.

4.1.3 művelet – Kertészet-fejlesztési beruházások

Az intézkedés célja a fiatal gazdák gazdaság-fejlesztésének célzott elősegítése. Ezért a művelet keretében mind a 6.1 alintézkedés alatt támogatott fiatal gazdálkodók, mind a 1305/2013/EU rendelet II. mellékletének megfelelő fiatal gazdálkodók kiemelt, plusz 10 százalékpontos támogatás intenzitásban részesülnek.

A művelet céljai: új ültetvények telepítése, a meglévő ültetvények felújítása és korszerűsítése szükség esetén fajtaváltás vagy művelési-mód váltás alkalmazásával; kertészeti természető-berendezések és a hozzájuk kapcsolódó beépített technológia, hűtőházak, tárolók, manipulálók és egyéb üzemi létesítmények beszerzésének; kertészeti ágazathoz kapcsolódó erő- és munkagépek, post-harvest tevékenység eszközei beszerzésének támogatása is. A támogatás formái lehetnek: vissza nem térítendő támogatás, visszatérítendő pénzügyi eszköz (kedvezményes hitel hitelalapról) és kamattámogatás. A 1305/2013/EU rendelet II. mellékletének értelmében emelt támogatási mérték kalkulálható.

4.1.4 művelet – Mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztése

Az intézkedés célja a fiatal gazdák gazdaság-fejlesztésének célzott elősegítése. Ezért a művelet keretében mind a 6.1 alintézkedés alatt támogatott fiatal gazdálkodók, mind a 1305/2013/EU rendelet II. mellékletének megfelelő fiatal gazdálkodók kiemelt, plusz 10 százalékpontos támogatás intenzitásban részesülnek.

A művelet célja, hogy a 4.1.4 A) B) vagy C) célterülete alatt megfogalmazott, a mezőgazdasági vízgazdálkodás korszerűsítését célzó fejlesztések a fiatal gazdálkodók részére már a gazdaságuk kialakítása, illetőleg annak első fejlesztési éve alatt tudatosan beépüljenek, így a klímaváltozás hatásainak kevésbé kitétt, az erőforrás-használatban tudatos termelési és üzleti modellt legyenek képesek kialakítani.

Kiegészítő elemek – FIG preferenciák egyéb alintézkedésekben

A 20. 4. 3. fejezetben foglaltak szerint a Fiatal gazda tematikus alprogramnak a 2B fókuszterületre közvetlenül irányuló, elkülönített pénzügyi és indikátor-tervezési specifikumokkal is egységbe foglalt elemein túl a Vidékfejlesztési Programba 2014-2020 további ösztönzőket is beépítettünk annak érdekében, hogy az induló fiatal gazdálkodók megerősödését és hosszú távú gazdálkodását megerősítsük.

Az alábbi alintézkedések /műveletek keretében mind a 6.1 alatt támogatott induló fiatal gazdálkodók, mind a 1305/2013/EU rendelet II. mellékletének megfelelő fiatal gazdálkodók a kiválasztási kritériumok szerint előnyben részesülnek (értékelési többlet pontszám).

- 3.1 – új részvétel minőségi rendszerekben
- 11.1 – ökológiai gazdálkodás (átálló)
- 14.1 – állatjóléti kifizetések
- 16.1 – agrár-innovációs csoportok projektjei

20.1.6. INDIKÁTOR TERV (2B fókuszterület)

2B a mezőgazdasági ágazatba való belépés, és különösen a mezőgazdasági ágazat generációs megújulásának a megkönnyítése			
Cél	Támogatott gazdaságok aránya (%)		
		Nbr.	%
	2020-ig támogatásban részesülő mg-i üzem	3000	0,61
	Mg-i üzemek száma (bázisév)	491 316	
Tervezett output 2014-2020			
Intézkedések			
1(14)	Képzések/ készségek elsajátítása (1.1)	Képzéseken részt vevők száma	5 200
		Teljes közkiadás képzések/készségek elsajátítása	2 610 435
		Teljes közkiadás (euró) (1.1 to 1.3)	6 984 284
2(15)	Tanácsadásban részesült kedvezményezettek száma (2.1)		4200
	Teljes közkiadás (euró) (2.1 to 2.3)		2 521 958
4 (17)	Beruházási támogatásban részesült projektek száma (4.1)		2000
	Teljes beruházás összege (közkiadás + saját)		106 389 212
	Teljes közkiadás (euró) (4.1)		63 883 527
6 (19)	Fiatal gazdálkodó induló támogatásban részesülők száma (6.1)		3000
	Teljes közkiadás (euró)		121 720 317

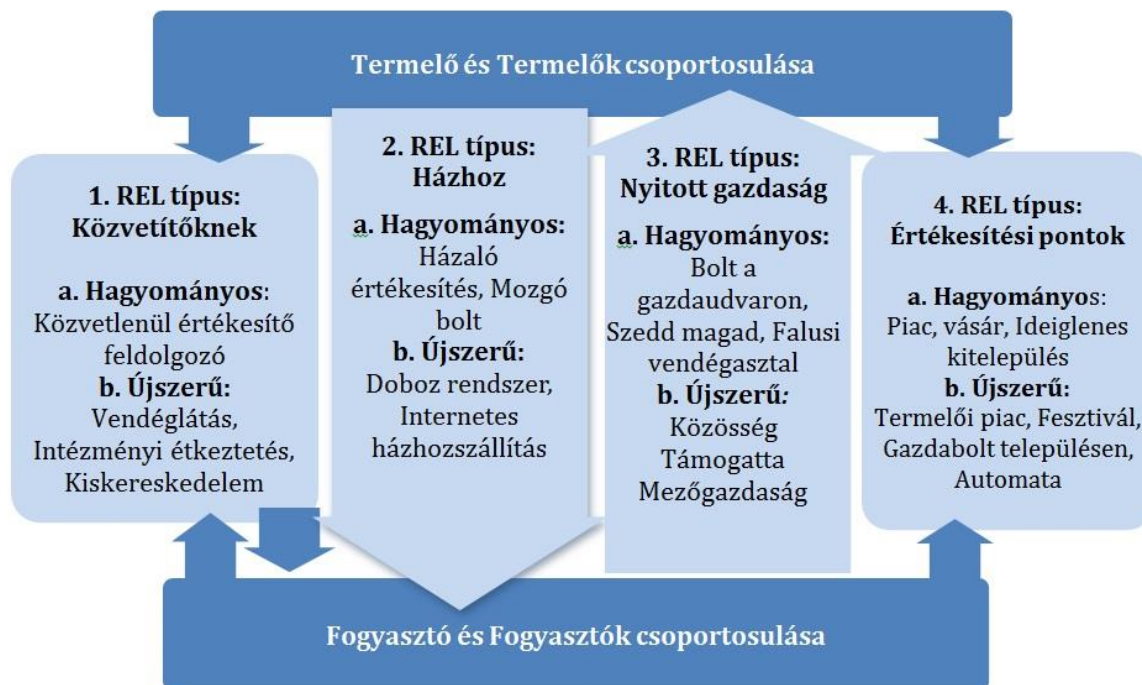
20.2. Rövid Ellátási Lánc Tematikus Alprogram (REL)

20.2.1. SWOT ÉS A SZÜKSÉGLETEK AZONOSÍTÁSA

A Rövid Ellátási Lánc fogalma

Az Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU Rendeletének 2 cikk m) szerinti fogalma meglehetősen általános és így a tagállamok helyi igényeihez rugalmasan alkalmazkodó alprogram kidolgozását teszi lehetővé. Ugyanakkor az alprogram kidolgozásához ennél pontosabban körül kell határolni a REL kereteit, egyrészt azért, hogy ennél az új fejlesztéspolitikai eszköznél orientáljuk a lehetséges pályázókat, másrészt azért, hogy a SWOT elemzésnél elkülöníthető legyen, hogy mi számít belső és mi külső tényezőnek. A tudományos szakirodalomban, valamint fejlesztéspolitikában használt fogalmakat áttekintve sok REL meghatározást találtunk (pl. Nihous, 2008; JRC, 2013, Juhász et al., 2012).

Ezek alapján összeállítottuk a REL formák több szempontú csoportosítását, amely egyben alkalmas a SWOT elemzéshez szükséges vizsgálati keret meghatározására is. A REL fogalma az alprogram értelmezésében a következő: a termelők és termelők csoportosulása a fogyasztóknak, vagy fogyasztók csoportosulásának közvetlenül, vagy egy közvetítőn keresztül értékesíti élelmiszer-termékét. A közvetlen, vagy az egy közvetítő REL értékesítési formákat négy főtípusba (közvetítőn keresztül, házhoz szállítással, nyitott gazdaságban és értékesítési ponton), valamint azokon belül két altípusba (hagyományos és modern) sorolhatjuk. Ezek a csoportok kijelölik a REL fejlesztés célterületeit is.

1. ábra: A REL értékesítési típusai és a REL kerete a tematikus alprogram szempontjából
Forrás: Nihous (2008), JRC (2013) és Juhász et al., (2012) alapján saját ábra

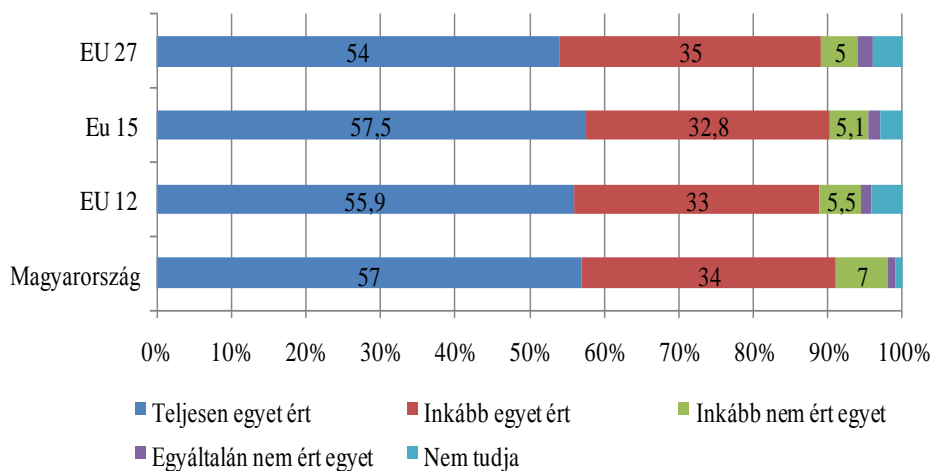
A logisztikai szempontú csoportosítás alapja az, hogy az ellátási lánc mely szereplőjének kell utazni, ahhoz, hogy az értékesítés megtörténjen. Ezt egyrészt a marketing és logisztikai fejlesztési szükségletek meghatározása miatt tartottuk fontosnak, másrészt azért mert a könnyített kistermelői REL jogszabályok szerint az egyes értékesítési formákat eltérő földrajzi távolságban használhatják a kistermelők, például: leginkább korlátozottan a hálaló értékesítést és az ideiglenes kitelepülést, legkevésbé korlátozottan a piacokat és a házhozszállítást. Ugyanakkor Magyarország esetében a főváros részesedése a népességből és még inkább a vásárlóerőből olyan kiugró, hogy nem szabad kizárni, mert ez súlyosan veszélyeztetné a REL gazdasági fenntarthatóságát. Ezért a helyi piac meghatározására a már említett könnyített kistermelői rendelet meghatározását alkalmazzuk.

A REL fogalmához szorosan kapcsolódik még a rövid ellátási láncban jellemzően forgalmazott termékek meghatározása is. Mivel a REL alapvetően alkalmas bármilyen termék fogyasztóhoz juttatására, ezért az alábbi csoportosítás nem korlátozó definíció, hanem elsősorban a hazai helyi gazdaságfejlesztési jó gyakorlatok tapasztalatainak fejlesztéspolitikai célú rendszerezése:

1. Terméktípus: Önellátás REL termék: elsősorban társadalmi célú vállalkozásokból és önellátó gazdaságokból származó feldolgozatlan termékek, amelyek elsősorban az önellátás felé elmozduló önkormányzati intézményi étkeztetésbe kerülnek.
2. Terméktípus: Gazdaságfejlesztési REL termék: megbízható gazdatermékek, amelyek a háztartások szokásos élelmiszer felhasználásának részét képezik:
  - a. feldolgozatlan termék: növényi alaptermék, friss hús (nagyobb kereslet, gyakoribb vásárlás, kisebb egységérték, szezonális hatása erős)
  - b. feldolgozott termékek (kisebb kereslet, ritkább vásárlás, magasabb egységérték, szezonális hatása gyengébb)
3. Terméktípus: Réspiaci REL termék: egyedi termékek, magas hozzáadott értékkel, amelyeket különleges alkalmakra, ajándékozás céljára lehet értékesíteni.

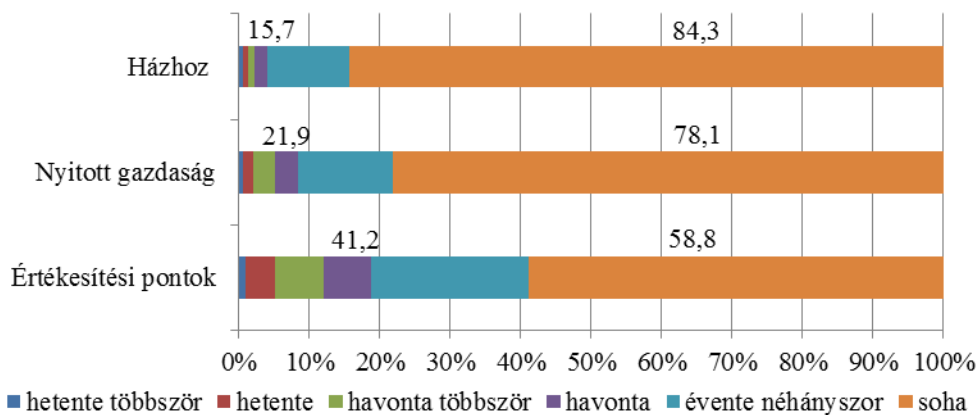
Rövid ellátási lánc iránti kereslet (vevők, termékek és formák) Magyarországon

Az EU 27 országában a válaszadók több mint 92%-a úgy gondolja, hogy az Európai Uniónak támogatni kellene a helyi piacok értékesítési csatornák megerősödését, annak érdekében, hogy az élelmiszerek könnyebben elérhetővé váljanak. Hasonló arány (93%) látszik magyar fogyasztók válaszaiból is, de így is csak 17. helyen szerepel a tagállamok sorrendjében. Mind a magyar, mind pedig a többi tagállam válaszadói közel 90%-a egyetértettek abban is, hogy a fogyasztók számára előnyös, ha lakóhelyükhöz közel eső termelőtől származó termékeket vásárolnak (2. ábra).

2. ábra. „A fogyasztóknak előnyük származik abból, ha közvetlenül a lakóhelyükhöz közeli termelőktől származó mezőgazdasági termékeket és élelmiszereket vásárolnak” Forrás: Eurobarometer (2011)

A Csíkné Mácsai (2013) 2011-ben végzett hazai fogyasztói felmérésének eredményei szerint a válaszadók 84%-a nyilatkozott úgy, hogy legalább évente néhány alkalommal vásárol a közvetlenül termelőktől. A REL típusok közül a hagyományos értékesítési pont csoportba tartozó piacok látogatottsága volt a legnagyobb arányú, összesen 71%. Ezért nem véletlen, hogy a közvetlen értékesítésből a vásárlások rendszeressége az értékesítési pontok esetében volt a leggyakoribb, mivel a vásárlók 41%-a élt ezekkel a lehetőségekkel legalább évente néhányszor. A nyitott gazdaságok esetében ez az arány 22%, a házhozszállítást illetően pedig mindössze 16% volt (3. ábra).

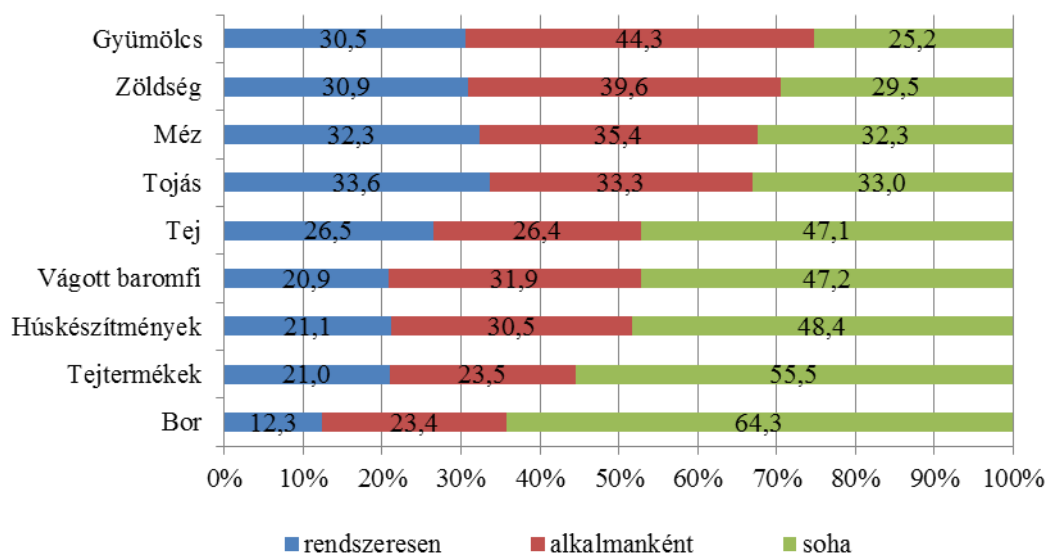
3. ábra: A vásárlás gyakorisága az egyes közvetlen értékesítési típusok keretében Forrás: Csíkné Mácsai (2013)

Demográfiai szempontok szerint a rendszeresen piacon vásárló fogyasztók jellemzően nők voltak, emellett felülreprezentáltak voltak a közép- illetve felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők. A piacokat preferálók inkább a kis-, illetve nagyvárosok lakói, emellett a jellemzően magas egy főre jutó jövedelemmel rendelkező fogyasztók körébe tartoztak.

A napi fogyasztási cikkek háztartási fogyasztásából 5% körüli részarányt tudhat magának a piacon történő vásárlás, amely arány nem változott 2000 és 2011 között, miközben az egyéb hagyományos típusok

részesedése folyamatosan csökkent a globalizált kiskereskedelem javára (GfK, 2012). A közvetlen termelői vásárlással kapcsolatos pozitív kutatási eredmények ellenére a rövid ellátási lánc iránti kereslet reális becslésénél figyelembe kell venni, hogy az Eurostat 2007 és 2012-es felmérése szerint Magyarországon az egy főre jutó vásárlóerő az Unió egészénél, ezen belül az újonnan csatlakozott tagállamok értékénél is alacsonyabb volt (1 100 euró, ami 600 euróval volt alacsonyabb az Unió egésze és 400 euróval az új tagállamok átlagánál). Mindezt úgy, hogy 2007-hez képest 2012-re az élelmiszerekhez és az alkoholmentes italokhoz kapcsolódó vásárlóerő paritás még 100 euróval csökkent is hazánkban.

A közvetlen értékesítés egyes termékcsoportokon belül betöltött szerepét vizsgálva, a fogyasztók leggyakrabban zöldség- és gyümölcsfélét, emellett még tojást, mézet, valamint tejet vásárolnak gyakran termelőktől. Ezeket a termékeket a fogyasztók átlagosan mintegy 30%-a szerzi be rendszeresen, további 35-40%-uk pedig legalább alkalmanként termelőtől (Csikné Mácsai, 2011). Hasonló eredmények születtek a GfK Hungária és az Agrár-Európa Kft. (2011) felmérésében, eszerint a vásárlók a friss zöldséget és gyümölcsöt még mindig nagyrészt a hagyományos piacokon, kistermelőktől vagy utcai árusoknál szerezték be, ezek a helyszínek adták az összes megvásárolt mennyiség 27 százalékát. A VM és a Századvég (2013), valamint Juhász és Szabó (2013) felmérése is a zöldség és gyümölcs termékek túlsúlyát mutatta a rövid ellátási láncok forgalmából (4. ábra).

4. ábra: Közvetlenül a termelőtől történő vásárlás gyakorisága termékcsoporthoz
 Forrás: Csikné Mácsai (2013)

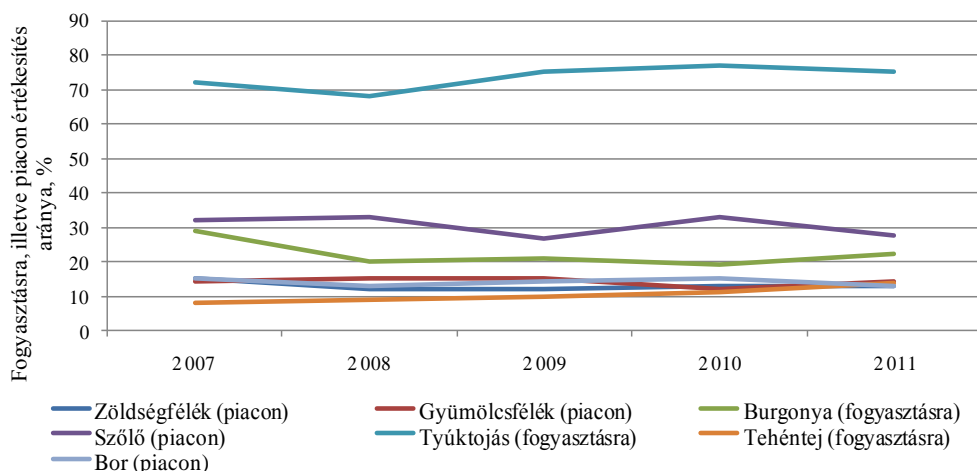
Összefoglalva: a rövid ellátási lánc formái közül az értékesítési pontok, ezen belül is elsősorban a hagyományos típusba tartozó piacon történő vásárlás a legnépszerűbb a fogyasztók körében. A modern REL formák iránti kereslet is folyamatosan erősödik, azonban még mindig csak egy aránylag szűk, demográfiailag meghatározható csoport tartozik a rendszeres vásárlók közé. A rövid ellátási lánc megoldások legkeresettebb termékei elsősorban a gazdatermékek, a friss és szezonális zöldségek és gyümölcsök (2.a. típus). A hagyományos és kézműves feldolgozott élelmiszer-termékek (2.b. típus) értékesítése növekvő, főként a kistermelői értékesítés 2010. évi jogszabályi feltételeinek könnyítése óta.

Rövid ellátási lánc kínálat (termelők, termékek és formák) Magyarországon

Európai Unió és hazai statisztika, vagy reprezentatív felmérés nem áll rendelkezésre a rövid ellátási láncok szerepéről és jellemzőiről. Az Európai Unió gazdaság szerkezeti összeírásaiban (Farm Structure Survey – FSS) csupán arra vonatkozóan történik adatgyűjtés, hogy a mezőgazdasági egyéni gazdaságok közül mennyire jellemző az, hogy a „végfogyasztóknak történő közvetlen értékesítés az üzem teljes gazdasági értékesítésének több mint 50%-át teszi ki” (A Bizottság 1200/2009/EK rendelete).

Magyarország az ötödik helyen szerepelt 18,1%-kal, ami 2 százalékpontos növekedést jelentett a 2005-ös adatokhoz képest. A REL hazai helyzetének megítélését nehezíti, hogy a társas vállalkozások esetében nem rendelkezünk a közvetlen értékesítésre vonatkozó uniós összehasonlítást lehetővé tevő adatokkal. A REL-el kapcsolatos nemzeti adatbázisok közül a legfontosabb a KSH Általános Mezőgazdasági Összeírása (ÁMÖ) és a Gazdaság Szerkezeti Összeírása (GSZÖ). Az ÁMÖ 2010 évi adatai szerint az egyéni gazdaságok 4,4%-a, azaz 25 015 termelő dolgozta fel a termékeit, kereskedelemmel 0,3%-uk (1930 fő), vendéglátással pedig 0,2%-uk (987 fő) foglalkozott. Ezen kívül a NÉBIH nyilvántartással rendelkezik a regisztrált kistermelőkről és a falusi vendégasztal szolgáltatókról (2013. július 31-i adatok szerint a regisztráltak száma 8 486 fő). Regisztrációra azon kistermelőknek van szükségük, akik feldolgozott növényi eredetű, valamint friss és feldolgozott állati eredetű terméket kívánnak a kistermelői rendelet könnyítései mellett forgalmazni.

A rövid ellátási láncokban a nemzetközi és a hazai tapasztalatok alapján egyaránt a kisebb gazdaságok termelői vesznek részt. Noha ezen a területen sincsen teljes körű, vagy reprezentatív felmérésünk, több kutatás bizonyítja, hogy Magyarországon is így van. A tervezési folyamat támogatására készített felmérés szerint a hagyományos piacon elsősorban a kis területtel rendelkező gazdaságok értékesítenek, a teljes mintában az átlagos birtokméret 13 ha volt (Benedek et al., 2013). Egy másik termelői felmérés szerint a piacon (is) értékesítő termelők legtöbbször éves nettó árbevétele nem haladta meg a 7 millió forintot (Juhász és Szabó, 2013). A hazai közösség által támogatott mezőgazdaság vizsgálatával foglalkozó Réthy és Dezsény (2013) megállapította, hogy a résztvevő gazdaságok által művelt területük 1-10 ha közé esik, ami az országos átlag harmada (10 hektárt figyelembe véve). A KSH adatai szerint a zöldségfélék, gyümölcsfélék, a burgonya, a szőlő, a tyúktojás, a tehéntej, valamint a bor fogyasztása, illetve piacon történő értékesítésének aránya a termelői értékesítésből a 2007-2011 közötti időszakban általánosságban stabil volt. A tej folyamatosan növekvő értékesítése mellett a tojás, a zöldség- és gyümölcsfélék (beleértve a szőlőt és a burgonyát) esetében az értékesítés ezen formáinak aránya hagyományosan magas volt.

5. ábra: Néhány termék piaci és fogyasztásra történő értékesítésének aránya a termelői értékesítésből

Megjegyzés: A fogyasztásra kategória jelentése: közületnek, piacon, háztól, saját boltban

A JRC (2013) felmérése során 84 gazdaságot vizsgált Unió-szerte, ahol a termelők által alkalmazott értékesítési csatornákat is vizsgálták. Az eredményeik szerint ugyan a REL minden típusa megtalálható az EU egész területén, de a modern REL formák kevésbé elterjedtek az újonnan csatlakozott tagállamokban és a mediterrán térségekben, mint az észak-európai területeken. A hagyományos gazdaságtól történő értékesítés jellemzőbb a mediterrán országokra, míg gazdaságon kívüli árusítás hagyományos REL formái, mint például a termelői piacok/általános piacok, az új tagállamokban dominánsabbak inkább. A szerzők azt is megállapították, hogy a rövid ellátási lánc megoldások az urbánus környezetben, város-vezérelt modern kezdeményezésre gyorsabban modernizálódnak, mint a tradicionális, vidéki térségekben.

A termelők által leggyakrabban alkalmazott közvetlen értékesítési forma a piacok, amelyek jelentős számmal érhetőek el hazánkban. A NÉBIH adatai szerint a hagyományos és a helyi állandó piacok száma összesen 534 db volt a 2013. novemberi összeírás szerint, amelyen belül a helyi piacok aránya 32% volt. Összességében a 2012-es felmérés adataihoz képest 18%-kal növekedett a piacok száma, ami zömmel a helyi piacok számának gyarapodását jelentette (45% növekedés).

1. táblázat: A piacok száma és típusai (2012-2013)

Kategóriák	2012		2013		Változás
	Piacok száma (db)	Megoszlás (%)	Piacok száma (db)	Megoszlás (%)	
Hagyományos piac	335	74	363	68	8,4
Helyi piac	118	26	171	32	44,9
Összesen	453	100	534	100	17,9

Forrás: NÉBIH

Magyarországon 2009-ben a gasztronómia helyzetéről készült felmérés szerint az alapanyag kínálat rendkívül hiányos, a piacokon a fajtaválaszték is alacsony, az éttermek jellemzően a hosszú láncokon keresztül vásárolják meg a termékeket. A minőségi alapanyagokat ugyan jelenleg elsősorban a termelőktől lehet beszerezni, de ez hálózat hiányában nehéz és költséges, a minőségi alapanyagokat ezért elsősorban külföldről hozzák. Az elemzés megállapítása szerint a pár hektáron gazdálkodó termelők képesek lehetnek a minőségi termelésben való részvételre, amihez azonban a megfelelő termelési körülmények kialakítása, illetve a szakmai ismeretek erős támogatása szükséges (Berky et al., 2009).

A közétkeztetésben is elterjedté vált a kereskedelmi láncokból való beszerzés, míg a helyi termelőktől való átvétel jelentősen visszaszorult, amelynek elsősorban az árak dominanciája, a szigorú jogszabályi háttér, emellett kényelmi szempontok (áruválaszték, bankkártyás fizetési lehetőség, házhozszállítás) is hozzájárultak. A közétkeztetésben nincs meg a megfelelő kapacitás a helyi termékek felkutatására, átvételére, illetve a kapcsolódó logisztikára. Ugyanakkor mind kormányzati, mind helyi szinten erős igény van a helyi termelők preferálására. A helyi termelők bekapcsolódásának aránya leginkább a település méretével és a közétkeztetési szervezet felkészültségével függ össze. Míg a nagyvárosokban alig, addig a

kifejezetten kicsi településeken több jó példa is van erre (Cserneczky et al., 2012). Ugyanakkor mind kormányzati, mind helyi szinten erős igény van a helyi termelők preferálására, például széles partnerségen alapuló országos programot indítottak (MENZA MINTA = MINTAMENZA).

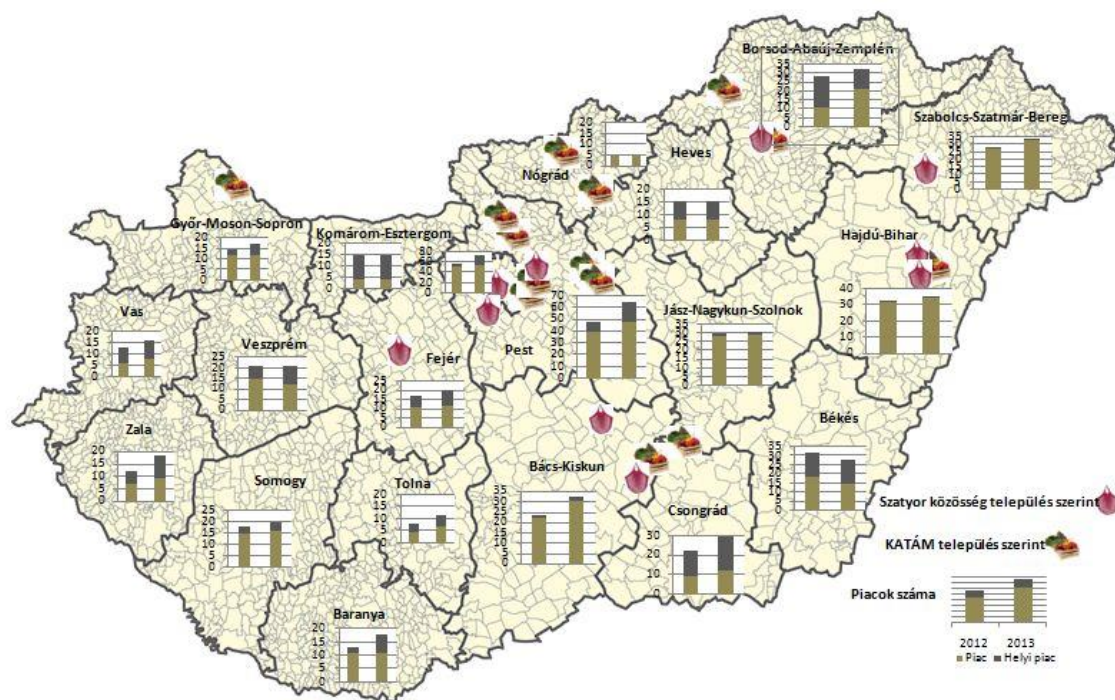
A kereskedelmi láncok mellett az önálló- vagy láncba szerveződött kisboltokra a jövőben is szükség lesz. Mind a városokban, mind a kistelepüléseken jelentős azon lakosok száma, akik közlekedési lehetőségeik, vagy egyéni helyzetük miatt nem érik el a kereskedelmi láncok üzleteit. Számukra a helyi kisboltok biztosítják az élelmiszer ellátást, ami a hosszú láncokénál kedvezőbb feltételek mellett tudja fogadni a helyi gazdák termékeit is, bár jelenleg ebben a csatornában is igen alacsony a termelői beszállítás aránya. Az okok nagyon hasonlóak a vendéglátásnál és a közétkeztetésnél felsoroltakhoz (Millefolium Stratégia, 2009).

Ugyan Magyarországon az északi országok modern rövid ellátási lánc formáinak elterjedtségéhez képest még kevés rendszer működik, de az elmúlt 1-2 év során a rövid ellátási lánc új típusainak dinamikus növekedése volt megfigyelhető. A nemzetközi tapasztalatok szerint (Stephenson, Lev, Berwer, 2008) a hazai, jellemzően 2010-2011 óta megjelenő modern REL típusok még nincsenek túl a kritikus időszakon, ez is indokolja a REL tematikus alprogram időszerűségét.

Összefoglalóan a rövid ellátási láncban értékesítő termelők jellemzően a kisebb gazdaságok termelői. A REL termelők körében az értékesítési ponton ezen belül a hagyományos piacokon történő árusítás a legáltalánosabb, a modern típusok a közelmúltban jelentek meg, és a vendéglátás, a közétkeztetés és a kiskereskedelem szerepe is messze elmarad az uniós átlagtól.

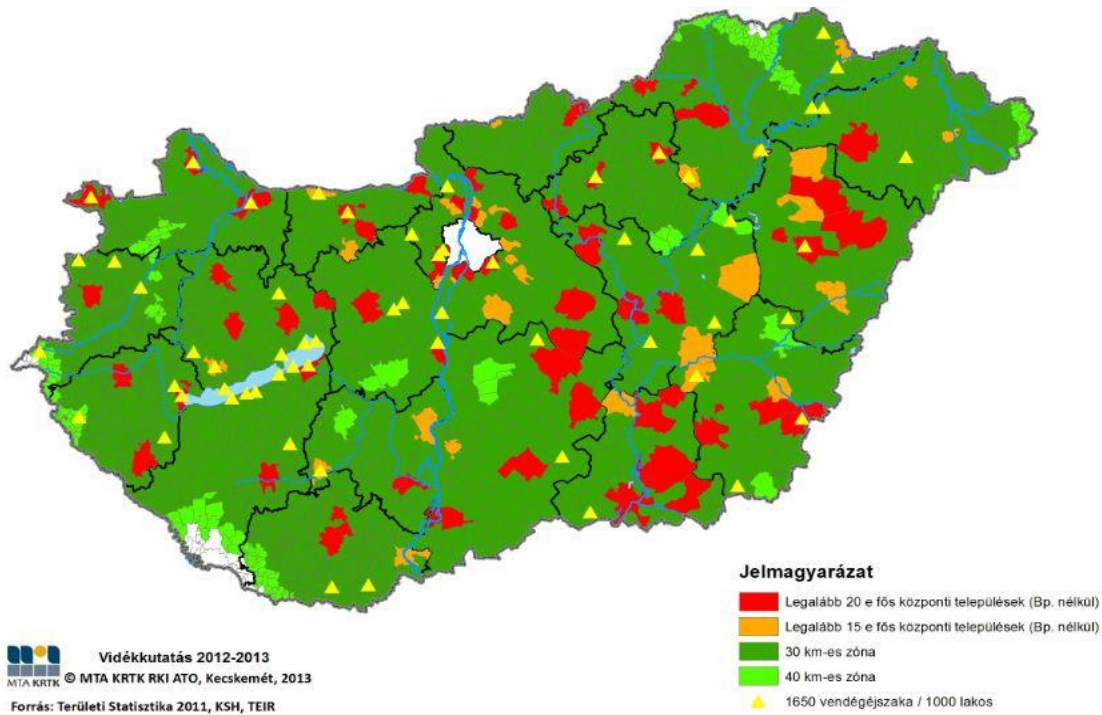
A rövid ellátási lánc megoldások területi kérdései Magyarországon

Keresleti szempontból legfontosabb település minden szempontból Budapest, ahogy az alábbi térképen a piacok és a modern formák területi megoszlásából is látszik.

6. ábra: Néhány rövid ellátási lánc értékesítési formájának területi eloszlása - Forrás: Nébih

A jövő fejlesztéseinek szempontjából ugyanakkor fontos áttekinteni, hogy Budapesten kívül melyek Magyarországnak azok a települései, amelyek keresleti szempontból kiemelt szerepet játszhatnak a városvidék alapú rövid ellátási lánc megoldások fejlesztésében. A térkép nem teljesen fedi a jelenlegi hazai jogszabályok földrajzi korlátait, mivel az előállítás helyétől légvonalban 40 km-ben határozza a kistermelői értékesítési lehetőséget (a megyén és Budapesten kívül), ábrázolni azonban a települések közigazgatási határainak 40 km-es körzeteit tudtuk. Az ábrán a megyei jogú városok, valamint a 15 ezer főnél nagyobb települések 40 km-es vonzáskörzetei szerepelnek, továbbá külön jelölve a jelentős turisztikai vonzerőt képviselő 15 ezer főnél kisebb települések, mivel a rövid ellátási lánc megoldások szempontjából fontos vevői keresleti tényezőt jelentenek.

7. ábra: A városok rövid ellátási lánc vonzáskörzetei területi megoszlásában
 Forrás: MTA KRTK RKI ATO, 2013

A fehér foltok mutatják az ország azon területeit, ahol a termelők nem tartoznak bele egyik felsorolt célpont város 40 km-es vonzáskörzetébe sem. A térképre nézve látható, hogy a városok és a turizmus jelenléte miatt a keresleti oldalról bár jóval kisebb mértékben, mint a főváros, de szinte az egész ország területén mutat potenciált. Azonban egyértelműen látszanak a hátrányosabb helyzetben lévő területek is, főként a határközeli részek: Somogy, Baranya és Bács-Kiskun megye déli, valamint Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár megye északi határszakasza, emellett Budapest viszonylagos közelsége miatt kisebb mértékben, de érintett Nógrád megye is. Az itt gazdálkodó kistermelők számára a könnyített piacra jutást lehetővé tevő jogszabályi előírásokat figyelembe véve nehezebb megfelelő felvevő piaccal rendelkező városba szállítani a termékeiket. Tehát elsősorban a budapesti szállítás lehetősége marad, ami ezen határszéli települések esetében nagy logisztikai költséget ró a gazdálkodókra.

A helyi rövid ellátási lánc megoldások fejlesztésére a fentiek alapján kevésbé alkalmas területek erős átfedést mutatnak a 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján meghatározott fejlesztendő járással. Ezért ezeken a határszéli területeken, kiváltképp Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár megyében, ahol jelentős a vállalkozói és önfoglalkoztatói mezőgazdasági termelés is, különösen fontos, hogy a társadalmi célú mezőgazdálkodás és a rövid ellátási lánc megoldások fejlesztése összehangoltan, együttműködésben valósuljon meg. Ezeken a határszéli területeken a piaci alapú rövid ellátási lánc megoldások esetében elsősorban az agro-turizmus fejlesztése, a határon átnyúló értékesítés jogszabályi feltételeinek a megteremtése lehet a cél, továbbá ezeken a területeken lehetne nagyobb szerepet szánni a házhoz (az on-line, akár exportra) szállító modern formák fejlesztésének is.

A rövid ellátási lánc megoldások intézményi környezete

A rövid ellátási lánc megoldások fejlesztési lehetőségét alapvetően befolyásolja az intézményi környezet, ezen jogszabályi környezeten és a szakhatósági ellenőrzésen keresztül az élelmiszerbiztonság és a fogyasztóvédelem, míg a vidékfejlesztési támogatásokon keresztül a KAP (Közös Agrárpolitika) érvényesítheti befolyását. Az uniós jogszabályok és támogatáspolitikai behatárolták a tagállamok mozgásterét. Ugyanakkor mind a 852/2004, mind a 853/2004 rendelet lehetőséget adott, az uniós elvek betartása mellett a derogáció, adaptáció és kivétel típusú könnyítésekre (Van Goethem, 2012).

Az élelmiszerek értékesítését az unióban nem csupán az élelmiszerbiztonsági, hanem az élelmiszerral kapcsolatos fogyasztói információk szabályozása is befolyásolja. Ezt a területet jelenleg az 1924/2006/EK és az 1925/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletek szabályozzák, de már megjelent és 2014 decemberétől alkalmazandó az EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 1169/2011/EU RENDELETE a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról. Az Európai Fogyasztóvédelmi Szervezet (BEUC) álláspontja szerint (Trigueros, 2012): a közvetlen kistermelői értékesítés a fogyasztói tájékoztatás szabályozása esetében is a rugalmasság hatálya alá eshet, azonban a nyomon-követhetőség és a címkézés területén bizonyos elvárások alól nem adható felmentés.

A magyarországi közigazgatás él az említett könnyítési lehetőségekkel és több jogszabállyal egyszerűsítette a kistermelői és helyi értékesítés feltételeit és lehetőségeit:

- A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium a kistermelői élelmiszer-termelés, -előállítás és -értékesítés feltételeiről szóló 14/2006. (II. 16.) FVM-EÜM-ICSSZEM együttes rendeletben (Kistermelői rendelet) határozta meg a kistermelői tevékenységeket. A jogszabályt 2010-ben felváltotta a kistermelők – köztük 52 civil szervezet – és a fogyasztók elvárásainak figyelembe vételével megalkotott 52/2010. (IV. 30.) FVM rendelet, amelyet a 4/2010. (VII. 5.) VM rendelet még tovább finomított annak érdekében, hogy bővüljön a kistermelők által végezhető szolgáltatások köre és a falusi vendéglátás még életszerűbb jogszabályi kereteket kapjon.
- A kistermelői rendelet az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvényre (Élelmiszerlánc-törvény) épül, amelynek célja többek között az élelmiszerlánc egységes és vállalkozásbarát ellenőrzési rendszerének megszervezése.
- A kistermelői rendeletben megfogalmazott könnyítések mellett 2010-ben módosították a közbeszerzési törvényt (Kbt.-t) is, hogy a helyi termelők termékei is bekerülhessenek a közétkeztetést ellátó konyhákra.
- A Kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV törvényben meghatározásra került a helyi termelői piac is, amely egy kifejezetten a kistermelők számára létrehozott, korábban nem létező jogszabályi kategória és kereskedelmi fórum (51/2012. (VI. 8.) VM rendelet a helyi termelői piacokon történő árusítás élelmiszerbiztonsági feltételeiről. A helyi termelői piacokon kizárólag azok a regisztrált kistermelők értékesíthetik a termékeiket, akik megfelelnek az 52/2010 rendeletben előírt feltételeknek, emellett értékesítésük a gazdaságuk megyéjében, vagy a termelés 40 km-es körzetében, vagy Budapesten történik.

A kistermelőket érintő jogi környezet változásai ugyan megkönnyítették e speciális rövid ellátási lánc megoldásban értékesítő termelők lehetőségeit, ugyanakkor az érintett kistermelők és a civil szervezetek részéről igény mutatkozik további módosításokra is (Szabadkai, 2011). Ilyenek pl.: a kistermelői kör jogi meghatározásába ne csak természetes személyek, hanem legalább mikro-vállalkozások is bekerüljenek; a közvetlen értékesítés területi határainak meghatározásában, ne csak Budapest legyen kivétel, hanem a legközelebbi megyei jogú város is; a vendégasztal szolgáltatás során kínálható termékek előállítójának meghatározásában a környékbeli gazdák termékei is szerepeljenek; a közbeszerzési értékhatár meghatározásában emelés történjen.

Az élelmiszer-biztonsági és a fogyasztói tájékoztatással kapcsolatos szabályozások könnyítése mellett a harmadik intézményi terület a támogatáspolitikáé. Az előző költségvetési időszakban, azaz 2007 és 2013 között, a vidékfejlesztés területén már elérhetőek voltak olyan pályázatok, amelyek a rövid ellátási lánc megoldások fejlesztését is támogatták: Tanyafejlesztési Program - 5,8 milliárd Ft; ÚMVP DIT - 7,8 milliárd Ft; LEADER - 7 milliárd Ft; TÁMOP 2.4.3 - 8 milliárd Ft; KEOP 6. - 8,32 milliárd Ft; Norvég Civil Támogatási Alap.

A három tematikus cél: környezet, klíma, innováció

A JRC (2013) tanulmánya alapján az EU országait összességében szemlélve elmondható, hogy a rövid ellátási lánc rendszerében a termékek kb. 42%-át biogazdálkodás adja. Ez az érték hazánkban (ahol általában az ökológiai gazdálkodásra épülő modern rövid ellátási lánc formák még a fejlődés kezdeti fázisában vannak) bizonyosan túlzó, ennek ellenére a kapcsolódás Magyarországon is fontos, és egyre jelentősebb. Az ökológiai gazdaságokból származó termékek második legfontosabb értékesítési csatornája Magyarországon a közvetlen termelői értékesítés (szakértők 30-35 %-osra becsülték e csatorna részesedését, tehát majdnem egy szinten áll a bio-boltok által lefedett forgalommal). Ezen belül a legnagyobb volumen a most már szaporodó Öko-piacok jelentik. Továbbá Benedek és mtsi (2013) megállapították, hogy a termelői piacokon a gazdák mintegy 20%-a folytat ökológiai gazdálkodást (minősítéssel vagy anélkül).

Általánosságban a hazai és nemzetközi szakirodalomban a teljes életciklus elemzések eredményeképpen pozitívan értékelik az ökológiai növénytermesztés környezeti hatását a talaj kémiai, fizikai, mikrobiológiai tulajdonságai (és ebből következően a vízháztartás, szén-dioxid-megkötés) szempontjából, ami különösen szélsőséges időjárási körülmények (pl. szárazság) esetén eredményez nagyobb hozamot a hagyományos módszerekkel szemben (Gomiero et al., 2011). A biodiverzitásra gyakorolt hatás is kedvező, bár ez feltehetően elsősorban a diverzebb tájszerkezetnek köszönhető, ami gondos tervezés mellett a hagyományos növénytermesztésre igaz lehet (Hole et al., 2005). Megfontolandó továbbá, hogy a rövid ellátási lánc értékesítési megoldásokban általában kis léptékű gazdaságok vesznek részt, akik ha nem is folytatnak ökológiai gazdálkodást, (sokszor kényszerűségből) sokkal extenzívebben, kisebb műtrágya- és vegyszerhasználat mellett termelnek, nagyobb munkaerő-felhasználással.

A rövid ellátási láncokban a kis földrajzi távolság miatt kiesik a gyakran sok ezer kilométeres szállítás és a logisztikai apparátus környezetterhelése, ugyanakkor a nem kellően hatékony logisztika – ami a kistermelőkre jellemző – összességében nagyobb környezetterhelést eredményez, mint a hatékony logisztikai háttérrel rendelkező hagyományos élelmiszerlánc (Coley és mtsi, 2009). Egy hazai felmérés szerint a REL-ben résztvevő termelők gépjárművei közel kétszer akkora távot tettek meg szállítással 2012-ben, mint a hosszú ellátási láncon keresztül értékesítő termelők. Ugyanakkor fogyasztói oldalról a piacon vásárlók környezetterhelése kisebb mértékűnek bizonyult, mivel a vásárlók mind a nagybevásárlások, mind pedig a hétközi vásárlásaik során jelentősen nagyobb arányban közelítették meg gyalog, kerékpárral vagy tömegközlekedéssel a piacokat, mint az egyéb kiskereskedelmi formákat (Juhász és Szabó, 2013).

Nemzetközi vizsgálatok azt is kimutatták, hogy azok a rövid ellátási lánc megoldások, amelyek a gazdák (vagy fogyasztók) együttműködésén alapulnak és megszervezik az élelmiszer elosztását vagy házhozszállítását, képesek lehetnek jól, vagy jobban teljesíteni energetikai szempontból, mint a hosszú ellátási láncok (Cairns, 2005; Mundler és Rumpus, 2012).

A rövid ellátási láncokkal kapcsolatos témákkal eddig csak néhány kutatás foglalkozott Magyarországon (ESSRG, AKI, MTA KRTK, ÖMKI, Kaposvári Egyetem, Campden BRI). A kapcsolható témában nemzetközi pályázatokon (JRC kutatás, FP5-7 programok) is sikeresen induló kutatóműhelyt még kevesebbet, összesen kettőt találtunk (ESSRG, Campden BRI). Az Országos Doktori Tanács adatbázisában 2013-ig mindössze három olyan tézis szerepelt, amely kutatási témája kapcsolható volt a rövid ellátási láncok területéhez, miközben a mezőgazdaság tudományterületén végzett PhD és DLA végzettségű hallgatók száma jelentősen emelkedett 2005 és 2012 között.

20.2.1.1. A programozási területre vonatkozóan azonosított erősségek

- (E_rel_1) A rövid ellátási láncban értékesített termelői termékekre stabil a fogyasztói kereslet
- (E_rel_2) A rövid ellátási láncban jellemző a friss, érett, szezonális termékek értékesítése
- (E_rel_3) A rövid ellátási láncban jellemző a hagyományos és kézműves élelmiszer-termékek értékesítése
- (E_rel_4) A rövid ellátási láncban könnyebben értékesíthetők az ökológiai, illetve a biodiverzitás fenntartását szem előtt tartó gazdálkodással előállított termékek
- (E_rel_5) A rövid ellátási láncban való fogyasztói részvétel modern, tudatos, „trendi”
- (E_rel_6) A rövid ellátási láncban történő értékesítéssel a termelők azonnali készpénz bevételt érhetnek el
- (E_rel_7) A hagyományos rövid ellátási lánc értékesítési pontjai könnyen elérhetőek a fogyasztók és a termelők számára (pl. piacok, vásárok, fesztiválok)
- (E_rel_8) A rövid ellátási láncra jellemző a termelők és a fogyasztók közötti bizalmi kapcsolat
- (E_rel_9) Az elmúlt években megjelentek a modern rövid ellátási láncok (az innovatív, etikai értékeket is hordozó kezdeményezések, pl. KATÁM, helyi termelői piac)
- (E_rel_10) A rövid ellátási láncok fejlődését jelentősen segítette az elmúlt években a jogszabályi környezet és támogatási lehetőségek civil-kormányzati együttműködésben történő fejlesztése

Az Eurobarometer Közös Agrárpolitikával foglalkozó felmérése alapján az EU 27 országában a válaszadók több mint 92%-a úgy gondolta, hogy az Európai Uniónak támogatni kellene a helyi piacok értékesítési csatornák megerősödését, annak érdekében, hogy az élelmiszerek könnyebben elérhetővé váljanak. Hasonlóan magas arány (93%) született a magyar válaszadók körében is. Mind a magyar, mind pedig a többi tagállam válaszadói közel 90%-a egyetértettek abban is, hogy a fogyasztók számára előnyös, ha lakóhelyükhöz közel eső termelőtől származó termékeket vásárolnak. A KSH adatai szerint a zöldségfélék, gyümölcsfélék, a burgonya, a szőlő, a tyúktojás, a tehéntej, valamint a borfogyasztás, illetve piacon történő értékesítésének aránya ugyan termékcsoport függő, de a 2000-2011 közötti időszakra vonatkozó felmérések alapján mindegyik vizsgált termék esetében elmondható, hogy a fogyasztói kereslet stabil és az időszakos csökkenést általánosságban növekvő tendencia követte.

A VM és a Századvég Alapítvány (2013) által a termelői piacokról végzett reprezentatív felmérés szerint, a vásárlók 80%-a értett egyet azzal az állítással, miszerint fontos, hogy az eladó személye szimpatikus legyen, ezen belül is 54%-uk fogadta el teljes mértékben 26% pedig az „Inkább egyetért” választ jelölte meg.

A résztvevőknek szintén 80%-a ragaszkodik általában a megszokott, jól-bevált standokhoz, emellett a felmérésből az is kiderült, hogy a piacon kapható termékekkel szemben nagyobb a bizalom (74%), mint a bolti termékekkel szemben. A legtöbben, a válaszadók összesen 86%-a osztotta azt a véleményt, hogy a

rövidebb ellátási lánc biztonságosabb élelmiszert jelent. Csíkné Mácsai (2013) szintén reprezentatív fogyasztói felmérésében a válaszadók 58%-a osztályozta egy ötfokozatú skálán legalább négyes értékkel azt, hogy a válaszadó számára mennyire fontos a termelővel való személyes kapcsolat megléte.

A JRC (2013) által a rövid ellátási láncról készített felmérés szerint az egyik lényeges pont az volt, hogy a rövid ellátási láncok minőségi, friss termékeket kínálnak a vásárlók számára. A GfK Hungária és az Agrár Európa Kft. (2011) a friss zöldség- és gyümölcs-vásárlásokra vonatkozóan végeztek fogyasztói vizsgálatot. Eredményeik szerint a vásárlók a friss zöldséget és gyümölcsöt még mindig nagyrészt a hagyományos piacokon, kistermelőktől vagy utcai árusoknál szerezték be, ezek a helyszínek adták az összes megvásárolt mennyiség 27 százalékát. A költség 36 százalékát zöldségre, 18 százalékát gyümölcsre, 12 százalékát friss húsról, 7-7 százalékát pékáru és feldolgozott hústermékekre fordították.

A JRC (2013) megállapítása szerint a rövid ellátási lánc nem létezhetne a tradicionális és a kézműves minőségi termékek nélkül. Az új élelmiszer-előállító vállalkozások két szempontból is fontos tevékenységet végeznek: egyrészt életben tartják és továbbviszik a kézműves hagyományokat, másrészt értékesítik is azt, hogy kielégítsék az újraéledő fogyasztói keresletet. A hagyományos és tájjellegű élelmiszerek többségénél a beszerzés nem ütközik akadályokba, könnyen hozzáférhetőek a termékek, és a csatornák típusa is változatos. Ugyanakkor jelentős azon különleges élelmiszerek köre is, amelyek csak adott tájegységhez, vagy régióhoz, településhez köthetők ízviláguk, elkészítési módjuk, vagy a hozzájuk kapcsolható „életérzés” miatt. Míg a hagyományos magyar élelmiszerek vásárlási helyszíneinek megjelölésében a válaszadók 15%-a jelölte meg a közvetlen termelői értékesítést, addig általánosságban a mindennapi vásárlások esetén ez az arány csupán 4,6% volt (Székely et al., 2010).

Az Eurostat 2007-es FSS felmérése alapján, 17 vizsgált tagállam közül a termékek több mint felét közvetlenül értékesítő egyéni gazdaságok aránya Görögországban volt a legmagasabb, összesen 24,3%. Magyarország az ötödik helyen szerepelt a sorrendben 18,1%-kal. A zömmel közvetlen értékesítéssel foglalkozók között Magyarországon többségben voltak az 1 EUME alatti egyéni gazdaságok (57%). Juhász és Szabó (2013) kutatásában résztvevő termelők (N=140) 56%-a kizárólag a rövid ellátási láncok valamelyik típusát választotta az értékesítési során, emellett 27% volt azoknak az aránya, akik más lehetőségek mellett ezt is alkalmazták, azaz összesen a válaszadók 83%-ának volt elérhető ez az értékesítési forma.

Magyarországon az első, angolszász mintára létrehozott közösségi mezőgazdasági kezdeményezés 1999-ben indult. A hazai kezdeményezések száma jelenleg összesen 10 körül van, de folyamatban van újabb gazdaságok átalakulása. Elhelyezkedésüket tekintve elsősorban nagyvárosok körül találhatóak, az átvételi pontoktól átlagosan 40 (legfeljebb 100) km távolságra. A gazdaságok egy kivétellel ellenőrzött biogazdálkodást folytatnak, területük 1-10 ha közé esik. A termesztett fajok és fajták száma magas, akár 100 fölötti is lehet. Az előfizetéses dobozrendszerrel működtetők körülbelül négyen vannak, a bevásárló közösségek száma kb. tízre tehető. Ismereteink szerint az egykori keleti blokk más országaiban nagyságrendileg a magyarországihoz hasonló számú kezdeményezés létezik, míg tőlünk nyugatabbra már sokkal több.

Benedek és munkatársai (2013) vizsgálata szerint ugyan kevesen említették a rövid ellátási lánc megoldásokban való részvétel motiváló erejeként az elérhető magasabb árat, de nagy és erősen szignifikáns különbséget tapasztaltak e tekintetben a hagyományos piacon áruvalók, illetve a termelői piacon áruvalók és minősített biogazdák körében: ez utóbbi csoportnál majdnem kétszer annyian jelölték meg ezt a tényezőt

válaszként. Ez közvetetten mutatja a termelői és biopiacok vonzó magasabb árfekvését, illetve az itt áruló gazdák tudatosságát e tekintetben. A termelői és biopiacokon elérhető magasabb ár vonzó szerepére utal az a tényező is, hogy az ilyen piacokon áruló gazdák magasabb megmaradó bevételhányadot érzékeltek. Juhász et al. (2012) közvetlen értékesítési csatornákat vizsgáló tanulmánya megállapította, hogy közvetlen értékesítés esetében leggyakrabban az árral kapcsolatos, bevételhez kötődő előnyöket emelték ki a megkérdezett gazdák. Véleményük szerint ezen értékesítési csatormán keresztül jóval – olykor 2-300%-kal – magasabb ár érhető el, mint más csatornákon keresztül. Emellett nincsenek kitéve a felvásárlók árdiktáló magatartásának, az árak kialakításába nagyobb beleszólásuk van. A magasabb ár mellett további előny, hogy a termelő azonnali bevételhez jut a TÉSZ-ek és felvásárlók több hetes, olykor több hónapos fizetési határidejével szemben.

Darvasné Ördög et al. (2013) minőségi rendszerekkel kapcsolatos termelői felmérésében a résztvevők értékelhették a hosszú és a rövid ellátási láncokra jellemző előnyöket és hátrányokat. Az értékelés egy ötfokú skála segítségével történt, ahol az ötös érték jelentette azt, hogy a válaszadó teljes mértékben igaznak tartotta az adott állítást. Az értékelések átlagai alapján a gyorsabb bevételhez jutás a harmadik legfontosabb szempontként szerepelt az állítások között, 3,92-es átlaggal. Azaz a 37 válaszadó közül 11-en jelölték meg a „Teljesen igaz” válaszlehetőséget, illetve 16 termelő tartotta inkább igaznak az állítást, így összesen a résztvevők 73%-a értett egyet az állítással. Emellett egyetlen válaszadó sem volt, aki egyáltalán nem értett volna egyet a gyorsabb bevételhez jutás tényével a rövid ellátási láncban.

A Kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV törvényben meghatározásra került a helyi termelői piac is, amely egy kifejezetten a kistermelők számára létrehozott, korábban nem létező jogszabályi kategória. Az 51/2012. (VI. 8.) VM rendelet a helyi termelői piacokon történő árusítás élelmiszer-biztonsági feltételeiről együtt pedig olyan egyszerűsített bejelentési és higiéniai előírásokat biztosít, amely hatásosan segíti a termelői piacok legális működését.

Mindez a jogszabályi alkotási folyamat teljes mértékben megfelel a 2012-ben Brüsszelben a REL témában rendezett konferencián elhangzottaknak. A jogszabályi környezet változása így lehetővé tette egyrészt egy létező fogyasztói igény jobb kielégítését, másrészt legalizálta és könnyebben nyomon-követhetővé tette a kistermelői értékesítés egy eddig láthatatlan részét. Ezt a folyamatot jól mutatja a regisztrált kistermelők számának emelkedése, ami 2013 augusztusában 8468 fő volt, és a termelői piacok száma pedig 2013 októberében 171 volt, ami 45%-os növekedést jelentett az egy évvel korábbi adatokhoz képest.

A három tematikus céllal kapcsolatos erősségek: környezet, klíma, innováció

A JRC (2013) által készített felmérés igazolta, hogy a rövid ellátási lánc rendszere szorosan összefügg a helyi értékesítés fogalmával, valamint az ökológiai gazdálkodásból származó termékekkel. Az EU országaiban együtt a rövid ellátási lánc rendszerében a termékek kb. 42%-át biogazdálkodás adta. Az újonnan csatlakozott országok (köztük Magyarország) esetében a megkérdezett 13 gazdaságból 6 (46%) foglalkozott ökológiai gazdálkodással.

Az ökológiai gazdaságokból származó termékek második legfontosabb értékesítési csatornája Magyarországon a direkt értékesítés (szakértők 30-35 %-osra becsülték e csatorna részesedését, tehát majdnem egy szinten áll a bioboltok által lefedett forgalommal). Ezen belül a legnagyobb volument az Ökopiacok jelentik. Az itteni értékesítés feltétele, hogy a terméknek ellenőrzött öko-élelmiszernek kell lennie,

ezért ezt az értékesítési csatornát tekinthetjük a legisztább profilúnak jelenleg. Juhász és Szabó (2013) kutatásának eredményei alapján is a biogazdálkodásból származó termékeknél jellemzőbb volt a közvetlen értékesítés.

20.2.1.2. A programozási területre vonatkozóan azonosított gyengeségek

(GY_rel_1) A rövid ellátási láncban értékesítő termelők élelmiszerbiztonsági felkészültsége (ismeretek, alkalmazás, önellenőrzés, eszközök) javítandó

(GY_rel_2) A helyi- és hagyományos-termék védjegyek fogyasztói ismertsége és hitelessége gyenge

(GY_rel_3) A rövid ellátási láncban értékesítő termelők szállítási, raktározási és kereskedelmi infrastruktúrája és eszközei hiányosak, illetve nem erőforrás-hatékonyak és környezetkímélők

(GY_rel_4) A rövid ellátási láncban résztvevő termelők és szervezők szakképzettsége nem kielégítő

(GY_rel_5) A rövid ellátási láncban résztvevő termelők együttműködése nem elterjedt

(GY_rel_6) A rövid ellátási láncok önálló termelői működtetése nehéz, mivel az értékesítési tevékenység, mint új funkció erőforrás (tőke, kereskedelem, marketing, adminisztráció) igényes

(GY_rel_7) Az együttműködési modellekre alapozott modern rövid ellátási lánc megoldásból kevés van, ismertségük gyenge és esetleges

(GY_rel_8) A rövid ellátási láncok fenntartható működtetésére vonatkozó képzés és szaktanácsadás kevés van, ezek nehezen elérhetőek

(GY_rel_9) A hagyományos rövid ellátási láncokra a termelői előregedés/generációváltás elmaradása jellemző

(GY_rel_10) A rövid ellátási láncokról nem állnak rendelkezésre megfelelő statisztikai adatok, adatbázisok, valamint döntés támogató elemzések

(GY_rel_11) A rövid ellátási láncsal kapcsolatos témákban a kutatási, fejlesztési és innovációs aktivitás alacsony

Az Eurobarometer (2012) az uniós védjegyek ismertségét vizsgálta a tagállamokban (Ökológiai Gazdálkodás, Fair Trade, OEM, OFJ, HKT). Összességében a legismertebb védjegy a Fair Trade jelzés volt (36%), emellett a válaszadók 37%-a egyik logót sem ismerte fel. Magyarországon a válaszadók 62%-a nem találkozott még egyik védjeggyel sem.

Darvasné Ördög et al. (2013) védjegyek hazai ismertségét felmérő fogyasztói kutatásában a spontán említések során a felsorakoztatott 23 hazai és uniós védjegy közül leggyakrabban említett a Magyar Termék jelölések voltak, amit a válaszadók 14,5%-a említett, amit ábra segítségével a fogyasztók 79%-a ismert fel, a Kiváló Magyar Élelmiszer védjegyet pedig 74%-uk. A többi jelölést még képek segítségével is mindössze a résztvevők maximum 14%-a tudta beazonosítani.

Magyarországon a rövid ellátási lánc modern, együttműködési modellekre alapozott típusai még kevésbé elterjedtek, főleg az Unió régi tagállamaihoz, valamint az Egyesült Államokhoz és Japánhoz viszonyítva, ahol ezek a formák évtizedes múltra tekintenek vissza és egész országot lefedő hálózatokat működtetnek. Az állandó jelleggel működő hazai kezdeményezések száma az elmúlt két év dinamikus növekedése ellenére is jelenleg összesen csupán 10 körül van. A rövid ellátási lánc értékesítés modern formáit régóta sikeresen működtető országokhoz képest hazánk sok évtized elmaradásban van, amit jól mutat, hogy egy két évvel ezelőtti reprezentatív felmérésben még szinte láthatatlan volt az igény az értékesítés e típusaira. A

2011-es vizsgálat eredményei szerint a közvetlen értékesítési formákon belül legnépszerűbb a piac volt, amit a megkérdezettek 15,5%-a heti, 31,8%-a pedig havi gyakorisággal látogat. A többi közvetlen értékesítési forma vásárlási gyakoriság tekintetében messze elmaradt a piaci értékesítéstől. A különböző közösségi kezdeményezések által nyújtott szolgáltatásokat a lakosság 87%-a soha nem vette még igénybe, ami ezen értékesítési formák termékértékesítésben betöltött elenyésző szerepére utalt a felmérés időpontjában (Csíkné Mácsai, 2013).

Az Unió statisztikáiban a 35 év alattiak tartoznak a fiatal gazdák körébe. 2010-ben a 35 évesnél fiatalabbak gazdaságszámát tekintve Magyarország az EU-27 rangsorában a 7., tíz évvel korábban a 3. helyet foglalta el. Az egyéni gazdaságok számának visszaesése a 40 évesnél fiatalabb gazdálkodók esetén volt a legerőteljesebb: 2010-ben mindössze 76,4 ezren foglalkoztak mezőgazdasági termeléssel, feleannyian, mint tíz évvel korábban, a 40 éves és idősebb egyéni gazdálkodók száma pedig 39%-kal mérséklődött (KSH és Agrya, 2013.). Benedek et al. (2013) a rövid ellátási láncok működésének hazai sajátosságait és lehetőségeit feltáró tanulmánya szerint a termelői piacot fontosnak tartó, illetve a biogazdák esetében kevesebb a mezőgazdaságban töltött évek száma, mintegy 40%-uk családi előzmény nélkül vágott bele a gazdálkodásba.

A JRC (2013) tanulmányából kiderül, hogy a termelők kommunikációs és marketing kompetenciájának fejlesztése szükséges. A rövid ellátási láncban értékesítő termelőknek nem csak a termeléshez kell érteniük, hanem a feldolgozáshoz és a marketinghez is. Benedek et al. (2013) vizsgálata is hasonló eredményeket mutatott. Eszerint az adminisztrációt sok gazda teherként érzekelte: átlagosan hetente 2-3 órát töltöttek papírmunkával, emellett az állattartók átlagosan majdnem négyszer annyi időt töltöttek adminisztrációval, mint a növénytermesztők. Juhász et al. (2012) tanulmányban az interjúkon alapuló kutatás eredményei szerint a leggyakrabban említett hátrányok többek között a közvetlen értékesítés magas idő és energia igénye, valamint a törvényi előírásoknak való megfelelés voltak.

A magyarországi kistermelők élelmiszerhigiéniai szaktudása sok esetben hiányos. Emellett a hatósági vizsgálatok elsősorban a magas kockázatú élelmiszer előállítók ellenőrzésére fektetnek hangsúlyt, így a kevés fogyasztóhoz eljutó kistermelői termékek élelmiszerbiztonsági megfelelőségének ellenőrzése alacsony arányú. A NÉBIH adatai szerint 2012-ben az ellenőrzött termékek 2,8%-a kapcsolódott kistermelői élelmiszer-előállítás és forgalmazás tevékenységeihez és vendégasztal szolgáltatáshoz. Az ellenőrzések eredményeként a vizsgált termékek 2,2%-ában szabtak ki bírságot, amely közel 1 százalékponttal volt magasabb a 2010-es aránynál. A 2013. évben július 31-i adatok szerint ez az arány tovább növekedett (2,7%). Amíg a forgalomból kivont tételek aránya 2011-ben 0,5%, 2012-ben pedig 1,7% volt, addig 2013-ban a megvizsgált termékeknek közel 6%-át vonták ki a forgalomból. Az összes ellenőrzésen belül a hatóság az esetek 2%-ában szabott ki bírságot.

Az Eurostat 2010-es gazdaságszerkezeti összeírásában a maximum 25 000 euró STÉ méretű gazdaságok vezetőinek szakmai képzettségét mérték fel. Magyarországon a vizsgált gazdaságok vezetőinek 87,4%-a rendelkezett kizárólag gyakorlati tapasztalattal, ez közel 11 százalékponttal volt magasabb, mint az Unió átlaga. Az egyéni gazdaságvezetők döntően (85,4%) szakképzettség nélkül, vagy gyakorlati tapasztalatra alapozták tevékenységüket. Az egyéni gazdaságok vezetőinek közel fele nyugdíjasként és csak 36%-a végzi foglalkoztatottként a tevékenységét. A mezőgazdasági termelők szakértelme a százezres tömegeket képviselő östermelők megjelenésével került igen alacsony szintre (Biró et al., 2012).

Benedek et al. (2013) vizsgálata kimutatta, hogy az együttműködésekkel kapcsolatban általános az elutasítás. Formális együttműködésben (pl. TÉSZ-tagság) a válaszadók 13%-a vett részt. Az informális együttműködésekre (pl. kaláka, közös áruszállítás, stb.) valamivel nagyobb mértékben voltak nyitottak a válaszadók: 21% említette, hogy részt vesz valamilyen együttműködésben. Juhász et al. (2012) vizsgálatai alapján a TÉSZ-ekkel kapcsolatban igen erős ellenérzés volt tapasztalható a megkérdezettek körében. Úgy

vélik, hogy a TЭСZ-ek működése nagyon egyoldalú: az áru átvétele bizonytalan, mivel a TЭСZ-ek csak akkor veszik át a termelt árut, ha arra biztos piacuk van, emellett nyomott árakat adnak a termékekért. A piacokkal kapcsolatos kutatásban a válaszadóknak csupán 16%-a értékesítette termékeit TЭСZ-en, vagy TCS-n keresztül.

A 2013 évi OKJ adatai szerint jelenleg 489 szakképesítés és 153 rész szakképesítés érhető el. Konkrét, a REL-en belüli értékesítést elősegítő szakképesítés nincsen a jegyzékben, ugyanakkor 47 olyan képzést találtunk, amely tartalmaz ehhez a formához köthető elemeket is. Ezen belül 12 olyan kurzus volt a listán, amely szorosabban illeszkedik a REL-hez köthető tevékenységekhez. A NAKVI 98 témában írt ki képzéseket összesen 31 település 38 helyszínén. A képzések közül 62 az OKJ jegyzékben megjelenő tanfolyam volt. Mindössze egyetlen olyan képzés volt, amely kifejezetten a termelők értékesítésének elősegítését célozta, emellett még két képzés volt köthető ehhez a területhez, ám ezek közül 2013-ban egyetlen tanfolyamot sem indítottak el. Magyarországon 2013-ban 2863 szaktanácsadó működött. A tanácsadók összesen 26 témakörben segítettek a gazdákat, a legtöbben (419 fő) a szántóföldi növénytermesztés terén. A különböző rövid ellátási lánc megoldásokhoz kapcsolódó szaktanácsadás egyedül az agro-turizmus témakörében történt, de csupán 19 tanácsadó foglalkozott ezzel a témával. Emellett még két terület volt az, amelyek relevánsak lehetnek a téma szempontjából, ezeken a területeken összesen 328 szaktanácsadó működött. Közvetlenül a kistermelők piacra jutását elősegítő szaktanácsadást nem végeztek hazánkban.

A rövid ellátási lánc megoldásokkal kapcsolatos adatok gyűjtése nehézségekbe ütközik, mivel sem a magyar, sem pedig az Unió szintű statisztikákban nem történik reprezentatív adatgyűjtés speciálisan a rövid ellátási lánc megoldásokban résztvevő szereplőkre nézve. Az európai gazdaságszerkezeti összeírás (Eurostat - Farm Structure Survey) 2005 és 2007-es tagállami összefoglalóiban található vonatkozó adatok, de csupán a termékeik több mint felét közvetlen értékesítő egyéni gazdaságok száma érhető el, 1 EUME alatti és feletti gazdaságméret szerint megbontva. A 2010. évi összeírás adatai között már nem szerepel ez az információ sem. A KSH ÁMÖ-ben és GSZÖ-ben az egyéni és társas gazdaságok szerint található adat a nem mezőgazdasági tevékenységet is végző gazdaságok számáról, amely magába foglalja a REL-hez kapcsolódó tevékenységeket is. A terület helyzetének feltárásához szükséges egyéb információ vagy egyáltalán nem érhető el az adatbázisban, vagy pedig a REL-ben résztvevőkre nehezen lehatárolható módon, amely így a vizsgált területek egymással való összehasonlítását, illetve a nemzetközi összevetését is korlátozottá teszi.

A fent említett területeken az egyéb tudományos felmérések is hiányoznak a hazai vizsgálatokból. A rövid ellátási láncokkal kapcsolatos témákkal eddig csak néhány kutatás foglalkozott Magyarországon (ESSRG, AKI, MTA KRTK, ÖMKI, Kaposvári Egyetem). Az Országos Doktori Tanács adatbázisában mindössze három olyan tézis szerepelt, amely kutatási témája kapcsolható volt a REL területéhez. Az e témákban készített doktori értekezések száma annak ellenére alacsony, hogy mind általánosan a doktori védések, mind pedig a mezőgazdaság tudományterületén végzett PhD és DLA végzettségű hallgatók száma emelkedett 2005 és 2012 között, előző 15,4, utóbbi pedig 26%-kal. Emellett a mezőgazdaság szakágazatának közép és felsőoktatásban jellemző 2% körüli részesedése az összes tudományterületen belül a doktori képzésben jóval magasabb: közel 8% lett 2012-ben.

A három tematikus céllal kapcsolatos gyengeségek: környezet, klíma, innováció

A rövid ellátási lánc megoldások környezeti terhelését vizsgáló nemzetközi kutatások a fogyasztói tudatossággal és a szezonális étkezéssel összekapcsolva többnyire pozitív eredményt mutattak a hosszú ellátási láncok környezetterheléséhez képest. Ugyanakkor a fenntarthatóságra gyakorolt hatását vizsgáló kutatások szerint, a rövid láncok logisztikája rosszul szervezett és figyelmen kívül hagyják azokat az előnyöket, amelyek a rendszer megfelelő szervezésével járhatnának, azaz nem használnak ki olyan

kezdeményezéseket, amelyek javíthatnák a szállítást és a logisztikai szervezetek hatékonyságát. Juhász és Szabó (2013) termelői felmérésében vizsgálta a szállítási feltételeket. Amíg a REL-ben értékesítő válaszadók 83%-a szállította saját gépjárművel a termékeit, addig a hosszú csatornákat alkalmazóknak csupán 47%-a. A rövid ellátási lánc megoldásokon keresztül értékesítők átlagosan 12 éves gépjárművekkel rendelkeztek, amelyek általában kevésbé energia-hatékonyak és környezetkímélők, mint fiatalabb társaik. A közvetlen és rövid ellátási láncban résztvevők esetében a gépjárművel megtett összes távolság is számottevően nagyobb volt, mint a hosszú ellátási láncban résztvevő termelők esetében.

20.2.1.3. A programozási területre vonatkozóan azonosított lehetőségek

- (L_rel_1) A városi értelmiség életformaváltás iránti igénye, letelepülése és gazdálkodóvá válása vidéken
- (L_rel_2) Az innovatív, együttműködésen alapuló értékesítési és üzleti modellek adaptálhatók
- (L_rel_3) A közétkeztetés reformjára, ezen belül a természetes és friss élelmiszerek arányának növelésére megjelent a társadalmi igény
- (L_rel_4) Az egyedi, személyre szabott termékekre és szolgáltatásokra növekvő a társadalmi igény
- (L_rel_5) A rövid ellátási láncsal kapcsolatos jogszabályok további harmonizációja és a jogalkalmazás egységesítése
- (L_rel_6) Az info-kommunikációs eszközök és a közösségi média segítik a fogyasztó és a termelő közötti kapcsolat kialakítását
- (L_rel_7) Az élményturizmus szerepének felértékelődése kedvez a nyitott gazdaságoknak
- (L_rel_8) A minőségi gasztronómiában növelhető a termelői termékek iránti igény
- (L_rel_9) A globális ellátó rendszerek problémái felértékelik a helyi erőforrásokra alapozott rövid ellátási láncokat
- (L_rel_10) Az életen át tartó tanulás általánossá válása segíti a rövid ellátási láncsal kapcsolatos ismeretek átadását
- (L_rel_11) Az átalakuló felügyeleti intézményrendszerben az élelmiszer-lánc szemlélet és a tudásmenedzsment szerepe erősödik

A globalizáció negatív következményeire adott válaszként megjelent és folyamatosan növekedni látszik a lokalitás iránti igény, amelyen belül a fogyasztók közvetlen közelében előállított helyi termékek preferenciája is egyre erősödő tendenciát mutat. A helyi termékek preferálásában általában a termékek egyedi és tradicionális alapokon nyugvó előállításának koncepciója testesül meg. A termelő és a fogyasztó közti közvetlen kapcsolat pedig nem csupán az áru iránti bizalmat erősíti a vásárlókban, hanem a fogyasztói igények változására is azonnali választ adhat, ami a vásárlói elégedettség növelésének eredményeként tovább erősíti a rövid ellátási láncban keresztül elérhető termékek iránti keresletet. Emellett olyan etikai értékeket is felvállaló szempontok is megjelennek, mint a fenntartható gazdaság iránti termelői és vásárlói elkötelezettség terjedése.

Amerikai (USA) vizsgálatok szerint a közvetlen értékesítést végző gazdaságok jobban kihasználják az egyéb diverzifikációs tevékenységekben rejlő jövedelemszerzési lehetőségeket, vagyis jó kiegészítő tevékenységeket alkalmazva az agro-turizmus, falusi vendéglátás, feldolgozási tevékenység területéről építik fel több lábbon álló üzleti stratégiájukat (Martinez et al., 2010 in: Juhász et al., 2012). Olaszországban a falusi turizmus a feldolgozáson kívül a másik legfontosabb termelői diverzifikációs tevékenység, amely magában hordozza a közvetlen értékesítés lehetőségét is (Popp, 2009). Franciaországban a vidéki vagy

falusi turizmusnak többféle formája is ismert, amelyeknek állami szinten külön program és szervezet segíti a fejlődését. Magyarországon a belföldi turisztikai kínálatban is egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak az agráriumhoz köthető utak és szolgáltatások. Például az új vidékfejlesztési támogatásokat és koncepciókat kihasználó borászatok a turizmus és a bor-utak keretében növelik a pincétől történő közvetlen értékesítést (Csíkné Mácsai, 2013). Benedek et al. (2013) felmérésében a termelői piacon árusítók és a biogazdák az esetek nagy többségében a feldolgozás arányának növelését tervezik, illetve a turizmusba terveznek bekapcsolódni, pl. vendégasztal szolgáltatásra alkalmas helyiség, illetve falusi turizmus keretei közé illeszkedő szálláshely kialakításával.

Hazánkban a falusi turizmusban tevékenykedő szolgáltatók érdekképviselője céljából működik a Falusi és Agroturizmus Országos Szövetségének (FATOSZ), amely jelenleg közel 2000 vendéglátót tömörít magába, akik a szövetség minősítő szakembereinek köszönhetően minden szolgáltatást illetően megfelelő minőséget tudnak nyújtani. A FATOSZ alapszabályában is rögzített legfontosabb feladatának a falusi turizmusban tevékenykedők gazdasági- és jogi érdekképviselőtének ellátását, folyamatos tájékoztatásukat, a falusi szolgáltatások piacra juttatását, illetve országos szakmai szervekkel és szervezetekkel történő együttműködés kiépítését tekinti (fatosz.eu).

A közösségi oldalak a különböző rövid ellátási lánc megoldásokban résztvevő termelők számára is könnyen elérhető lehetőséget nyújtanak, egyrészt mert egyszerűen és már kis energiaráfordítással is népszerűsíthetik a termékeiket, másrészt mert közvetlen és állandó („élő”) kapcsolatban lehetnek a fogyasztóikkal. Ezt felismerve számos rövid és közvetlen értékesítési lehetőség megjelent már ezeken az oldalakon (pl. bevásárló közösségek, helyi termékeket feldolgozó vendéglátók), amelyek népszerűségéről az oldalakat „kedvelők” száma szolgálhat mérhető adatként. Pl. a termelőket összegyűjtő weboldalak egy nem teljeskörű 2013. szeptemberi felmérés alapján kb. 2500 gazda elérhetőségét osztja meg az érdeklődőkkel, amely oldalak összesen kb. 100 000 „kedvelőt” tudhatnak magukénak jelenleg. Emellett REL-ben is egyre gyakoribb az olyan egyéb infokommunikációs eszközök alkalmazása, amelyek megkönnyítik a vásárlói tájékozódást, és/vagy a vevő-eladó kapcsolat létrejöttét.

A gasztronómiában a termelői termékek iránti igény növekedése leglátványosabban a Magyarországon egyre nagyobb számban megrendezett fesztiválokban érhető tetten. Ezen belül a helyi termék fesztiválok, a népi hagyományokon alapuló rendezvények, vagy kifejezetten valamilyen termékköre összpontosító tematikus fesztiválok azok, ahol a helyi és/vagy hagyományos élelmiszerek hangsúlyosan jelennek meg. Ezeknek a fesztiváloknak a száma hozzávetőlegesen 350 volt 2013-ban, de hazai élelmiszerek kínálata megtalálható más témájú rendezvényeken is. Emellett megjelentek azok a vendéglátók is, akik a kínálatukat kifejezetten a helyi, szezonális élelmiszerek szerint állítják össze és ennek kihangsúlyozásával alakítják ki az étterem arculatát. A magyar média szintén egyre nagyobb hangsúlyt fektet a hazai és hagyományos élelmiszerek népszerűsítésére, például hagyományos ételek elkészítését célzó főzőműsorokkal.

A termelői piacok szervezőinek tapasztalatai szerint, illetve hazai kutatások eredményei (Juhász és Szabó, 2013; Benedek et al., 2013) is alátámasztották, hogy a nem hagyományos REL formákban résztvevő termelők és az ezeket preferáló vásárlók demográfiai jellemzőik szerint jól definiálható csoportokat alkotnak. A termelők és a vásárlók csoportjára is jellemző az átlagnál magasabb iskolai végzettség. A városi értelmiség életformaváltás iránti igénye a termelők részéről a régi foglalkozás teljes feladását és általában elsőgenerációs, tudatosan megtervezett termelővé válását jelenti. Ez a csoport az, aki a jövőben tovább szeretné bővíteni a tevékenységi körét.

Magyarországon az egész életen át tartó tanulás lehetőségeivel az uniós átlagnál kevesebben élnek. A termelők nem aknázzák ki a szakképzések által nyújtott lehetőségeket, annak ellenére, hogy a REL-ben résztvevők számára a gazdálkodáson kívül szükségszerű egyéb kompetenciák megszerzése is ahhoz, hogy az értékesítés rövid, vagy közvetlen formáit hosszútávon és haszonnal működtethessék (pl. menedzsment,

marketing). Ugyanakkor jelenleg a hazai oktatás, képzés és szaktanácsadás lefedi a REL-ben résztvevő termelők számára releváns szakágazatokat is, azaz a gazdák nagy mértékben tudják erősíteni a pozíciójukat ezeken a területeken, ha kihasználják a képzések által nyújtott lehetőségeket.

A hazai és helyi termékek piacra jutásának további könnyítéseként célként fogalmazódott meg a termelői piacokon értékesíthetők körének kiszélesítése, amely egyrészt a piacok termékpalettájának fogyasztói igényekhez jobban igazodó bővítését teszi lehetővé, másrészt pedig az eddigi megszorítások miatt a piacról kiszoruló termelők (pl. egyéni vállalkozók, családi manufaktúrák, illetve nem élelmiszer jellegű kézműves, kisiparos termékek előállítói) értékesítési lehetőségeit is bővíti. További célkitűzés a kistermelői termék-előállítás élelmiszerhygiéniai előírásainak hozzáigazítása az ilyen esetekben reálisan elvárható lehetőségekhez.

Az intézményi étkeztetésben a jelenlegi jogszabályok lehetőséget teremtenek ugyan a kistermelők által megtermelt alapanyagok és feldolgozott élelmiszerek közétkeztetésben történő felhasználására, de a beszállítás lehetősége mégis korlátozott maradt. Emiatt felmerült az igény a termelő oldal megerősítésére, hogy megfelelő minőségű terméket tudjanak kínálni a közétkeztetést végző intézményeknek (Jelentés: A közétkeztetéssel kapcsolatos egységes VM álláspontról, 2013). Ennek kapcsán indult el 2010-ben Menzaminta = Mintamenza program népegészségügyi és a gasztronómiai szakemberek közös munkájaként. A közétkeztetés teljes vertikumát átfogó program öt pillérré építhető, melyek együttesen teszik lehetővé a célok teljesülését (egészséges táplálkozás; helyben megtermelt alapanyagok/termékek és bio-élelmiszerek bevonása a közétkeztetésbe; közmunka; oktatás; kommunikáció). A program legfőbb célja az étlap megújítása, az egészséges étrend kialakítása.

Az élelmiszer-biztonság keretein belül a 2000-es évek elejétől kezdve szerte a világon a fő cél, hogy a figyelem a teljes élelmiszerlánc minden elemére terjedjen ki. A magyar Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia 2013-2022 is ezekre az elvi alapokra építve hozta létre a jövőre vonatkozó elképzeléseit.

Az egészség mellett a gazdaság és a környezet védelme is prioritást nyert, az élelmiszerlánc lefedi a termőföldtől az asztalig tartó összes tevékenységet. A stratégia értelmében az élelmiszerlánc-biztonság javítása érdekében közösen, környezettudatos módon kell megpróbálni csökkenteni az élelmiszerláncban előforduló egészségügyi és gazdasági kockázatokat. A kockázatcsökkentés két fő útja: a társadalmi tudásmenedzsment megszervezése és koordinálása az élelmiszerlánc mentén, valamint az állam hagyományos hatósági funkcióinak megerősítése, hatékonyságuk fokozása. A stratégia különösen nagy hangsúlyt fektet a társadalmi szemléletformálásra, amelyen hosszútávon modern oktatással, képzéssel, ismeretterjesztéssel lehet változtatni (ÉLBS, 2013).

A három tematikus céllal kapcsolatos lehetőségek: környezet, klíma, innováció

Magyarországon ugyan még csak az elmúlt néhány évben jelentek meg a rövid ellátási láncok innovatív formái, de rendelkezésre állnak olyan jó gyakorlatok, amelyek támpontjai lehetnek a REL további hazai fejlődésének. Egy nem teljes körű felmérés alapján (Területfejlesztési Füzetek 2., 2010; REL munkacsoport, 2013) közel 50 kezdeményezés leírása áll rendelkezésre. E jó gyakorlatok fő célkitűzései között olyan etikai szempontokat is figyelembe vevő célok szerepeltek, mint: a helyi termelők összefogása, magyar kulturális és gasztronómiai hagyomány bemutatása, közösségi marketing megvalósítása, az egészséges életmód támogatása, helyi termékek fogyasztását ösztönző kommunikációs kampány megvalósítása, fenntartható helyi élelmiszer-rendszer fejlesztése, helyi termék polcok kihelyezése éttermekben, szállodákban, bevásárló közösségszerű kezdeményezések létrehozása, termelői piac létrehozása, termelői adatbázis létrehozása.

A BSE-krízis és az elmúlt évek vélt és valós élelmiszerbotrányai következtében egyre inkább megrendülni látszik a fogyasztók bizalma a modern élelmiszergazdasággal szemben. A globalizáció hatására a

fogyasztók számára egyre átláthatatlanabb termékstruktúrát gyakran összekötik a környezetterheléssel, az agrártermékek íz- és minőségromlásával és a nem megfelelő körülmények között zajló állattartással. Ez az egész ágazat imázsának romlásához vezetett (DLG, 2003; Heer, 2007). Ennek következtében egyre inkább nő a fogyasztók részéről a biztonság és az átláthatóság iránti igény, amely miatt nő a fogyasztókban az igény arra vonatkozóan, hogy tudni szeretnék, honnan származik a termék, amelyet vásárolnak. A vásárlók háromnegyede számára volt fontos szempont (ötfokú skála négyes és ötös értékelései együtt), hogy ismerje a termékek származási helyét (Csíkné Mácsai, 2013).

20.2.1.4. A programozási területre vonatkozóan azonosított veszélyek

(V_rel_1) Az elhúzódó válság korlátozza a fizetőképes kereslet növekedését a rövid ellátási láncban értékesített termelői termékekre

(V_rel_2) A védjegyek és jelölések számának jelentős növekedése bizonytalanná és érdektelenné teszi a fogyasztókat

(V_rel_3) A rövid ellátási láncban résztvevő, többnyire kisméretű termelők nehezen jutnak hitelhez és támogatáshoz

(V_rel_4) A termelői értékesítéssel kapcsolatos jogszabályi és adminisztratív egységesítés és egyszerűsítés megakad, ellentétes folyamatok erősödnek

(V_rel_5) A rövid ellátási láncban történő jogszerű értékesítés növekedését gátolja a feketegazdaság elterjedtsége

(V_rel_6) A rövid ellátási láncban értékesített termelői termékek imázsa a „jó, de nekem drága”, amely társadalmilag kizáró, réspiaci kategóriába zárja a termelői termékeket

(V_rel_7) A "helyi termelői termék" fogyasztói trenddé vált, ezért egyre nagyobb a verseny a tömegterméket forgalmazó hosszú ellátási láncok és a termékhamisítás részéről

(V_rel_8) A kiskereskedelem, az intézményi étkeztetés és a vendéglátás további koncentrációja korlátozza a közvetlen termelői beszállítás lehetőségeit

(V_rel_9) A kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenységet csak a nagy jövedelmezőségű kreatív és csúcstechnológiai iparágakban sikerül ösztönözni

Annak ellenére, hogy a rövid ellátási lánc megoldásokban értékesített termékek iránt folyamatosan növekedni látszik a kereslet, a termelői termékek iránt elkötelezett vásárlói csoport még mindig csak egy szűk vásárlói réteget jelent hazánkban. A témában végzett fogyasztói kutatások (pl. GfK; Juhász és Szabó, 2013; Csíkné Mácsai, 2013) eredményei azt igazolják, hogy a vásárlás során a legtöbb vevő számára a termékek ára a legfontosabb szempont. Szakály és munkatársai (2010) felméréséből pedig az is kiderült, hogy ténylegesen nagyon kevés vásárló hajlandó magasabb árat fizetni a magyar termékekért, ha egy hazai és egy külföldi, ugyanolyan minőségű áru közül lehet választani. A jelenlegi hazai gazdasági helyzet alapján van rá esély, hogy nem fog növekedni a zömében magasabb árkategóriájú termelői termékek iránti fizetőképes kereslet.

Uniós és hazai tanulmányok alapján (Eurobarometer, 2011; Darvasné Ördög et al., 2013) Magyarországon jelenleg a védjegyek ismertsége igen alacsony. Az SZNTH adatbázisát alapul véve 2013. szeptemberi adatok szerint 74 nem élelmiszerre kért védjegy volt használatban, amelyek közül a válaszadók átlagosan csak egy-kettőt ismertek. A védjegyek a legtöbb vevő számára nem hordozzák azokat az információkat és

minőségbiztosítást, amivel a védjegytulajdonosok a vevők figyelmét szeretnék volna felhívni. Ennek egyik oka, hogy a túlságosan sok védjegy között a vásárlók már nem tudnak kiigazodni. A nem megfelelő és elegendő kommunikáció pedig azt eredményezi, hogy a jelölések által nyújtott információ nem jut el a fogyasztói köztudatba. Mindezek mellett a védjegyigénylés folyamatos, ami miatt a jelölések számának további növekedése várható.

A hiper-/szupermarketláncok és diszkontok áruválasztékát és árpolitikáját a kistermelők nem tudják követni. Mivel zömében a kisebb gazdaságok vesznek részt a REL-ben, a méretgazdaságosság megtartása és a kapacitáskorlát általában nem teszi lehetővé, még a köztes szereplők kizárása ellenére sem, hogy a rövid ellátási láncban értékesített termelői termékek a nagy élelmiszerláncok által kínálnál kedvezőbb áron juthassanak el a vásárlókhoz, különösen a magas hozzáadott értékű áruféleségek esetében. Két hazai fogyasztói felmérés is alátámasztotta (VM, 2013/a, 2013/b), hogy a válaszadók jelentős része (közel harmada) tartotta a termelői piacok termékeit olyan drágának, amit már nem tud megvásárolni, illetve a válaszadók negyede volt csak teljes mértékben elégedett a piacon értékesített termékek áraival. Ugyanakkor a termelői piacon történő motiváló tényezők közül a termékek megfelelő ár-érték aránya a válaszadók 33%-át ösztönözte arra, hogy ezt az értékesítési csatornát válassza, ami a felsorolt 11 szempont közül a negyedik helyen szerepelt. Tehát fontos lenne a REL-ben értékesített termelői termékek esetében nem az árra, hanem az ár-érték arányra fektetni a hangsúlyt, a negatív fogyasztói megítélés elkerülése érdekében.

A magas adótartam miatt nagyarányú a feketegazdaság a mezőgazdaságban. Európai összehasonlításban kiemelkedő mértékű, 27%-os áfakulcs eredményeként, az egyes ágazatokban a szakmai konszenzus már 30 és 50% közé teszi a feketén forgalomba került termékek nagyságát, de az általános vélekedés szerint is legalább 25-30% ennek mértéke (Piac&Profit, 2013. október 30; Merkel és Tóth, 2010). Merkel és Tóth (2010) megállapítása szerint a magyar mezőgazdasági személyi jövedelemadózás nem felel meg az átláthatóság, mint adózási alapelv követelményének, mivel a mezőgazdasági tevékenységre vonatkozó többféle megnevezés és az ezekhez tartozó többféle adózási mód és azok kombinációja megnehezíti a szabályok közötti eligazodást, emellett nem egységes, mindenki számára megfelelően értelmezhető, átlátható jogi koordinációt. Az ÁFA befizetését elkerülő termelők olyan mértékű piaci előnyhöz jutnak, amellyel a legalisan működő formák nehezen tudnak versenyezni. Ezek alapján a jogszerű értékesítés eléréséhez legalább 30-50% forgalomnövekedést kellene elérni a REL-ben résztvevő termelők számára a fenntartható működéshez.

A piacokon történő hivatalos ellenőrzések alapján az ál-őstermelők és a nepperek arányát kb. 50%-ra teszik, akik nem csupán a felvásárolt hazai termékeket árusítják jelentős haszonnal, de a külföldről importált árut is hazaiként értékesítik, amit sok esetben a hosszú ellátási láncokon keresztül szereznek be. A piacok üzemeltetői és felügyelői hiába tudják, hogy az adott „őstermelő” földje nem termelheti meg a standon előállított mennyiségű és fajtájú termékeket, ha az őstermelői igazolvány valamint a permetezési napló rendben van, nem tilthatják ki őket a piacról. Ez elsősorban a nagybani piacokon, a vásárcsarnokokban és a nagyobb fogyasztói piacokon jelent problémát, a kis termelői piacokon az üzemeltetők szigorúbb feltételek mellett tudják ellenőrizni a piacukon értékesítő termelőket.

Közösségi szabályok miatt a kistermelő és a főzőkonyha közé nem ékelődhet be az élelmiszerek kezelését, tisztítását, konyhai előkészítését, tárolását végző harmadik vállalkozás. A kistermelő közvetlenül kell, hogy ellássa a végső fogyasztót, a vendéglátókat vagy a helyi kiskereskedelmi egységet, melybe a közétkeztető is beletartozik. A jelenlegi jogszabályok lehetőséget teremtenek ugyan a kistermelők által megtermelt alapanyagok és feldolgozott élelmiszerek közétkeztetésben történő felhasználására, ám az alapanyagokat a közétkeztető vállalkozások döntő többsége versenyeztetés alapján, beszállító cégek révén szerzi be. A kistermelői termékek felhasználása a konyhavezetőktől is több odafigyelést, szervezést, többletmunkát

igényelne, amivel a megszokott, kényelmes beszerzési rendszert nem váltják fel. Ezek okán a vendéglátásban, kiskereskedelemben és a közétkeztetésben is elterjedté vált a kereskedelmi láncokból való beszerzés, míg a helyi termelőktől való átvétel jelentősen visszaszorult. Az EMMI felmérésében résztvevő 420 közétkeztetőnél a kistermelőktől történő vásárlás nagyon alacsony volt, amely különösen igaz a főzőkonyháival nem rendelkező intézmények esetében. Ez utóbbiakat kiemelve kevesebb, mint 10%-uk vásárol helyi kistermelőtől terméket, de az összes konyha esetében is csak alig minden negyedik (Jelentés: A közétkeztetéssel kapcsolatos egységes VM álláspontról, 2013).

A 2008-tól kibontakozó gazdasági és pénzügyi válság leginkább a kis egyéni vállalkozásokat érintette, mivel ezek méretük, valamint cégformájuk miatt már a válság előtt is a kevésbé hitelképes cégek közé tartoztak, és amelyek ezért csak azon közvetítőkön (lízingcég, integrátor) keresztül voltak képesek forrásokhoz jutni, amelyeket az átlagnál jobban sújtott a válság, míg a kevésbé érintett szereplők (bankok, szállítók) nem szerepeltek ezen cégek finanszírozói között. A hazai mezőgazdaságban – akárcsak a hazai nemzetgazdaságban – megtalálható a duális gazdasági szerkezet: megtalálhatók a nagy, közvetlen banki kapcsolattal rendelkező társas vállalkozások, valamint a jellemzően kisüzemi nagyságrendet képviselő egyéni vállalkozók, akik üzemük jogi formája és mérete miatt nem tekinthetők bankképesnek. Ennek megfelelően eltér az egyéni és társas gazdaságok finanszírozási struktúrája. Míg az egyéni gazdaságok alapvetően saját forrásokra és a gazdaság tulajdonosa által adott tagi kölcsönre támaszkodnak, addig a társas vállalkozások esetében az idegen források aránya megközelíti az 50%-ot.

Az egyéni gazdaságok idegen forrásai közül a két legfontosabbat a beruházási és fejlesztési hitelek, valamint a rövid lejáratú kötelezettségek jelentik, melyeket jellemzően nem bankoktól, hanem lízingcégektől, takarékszövetkezetektől vesznek fel (Kemény, 2010).

Kistermelő csak természetes személy lehet, ezért a kistermelőre vonatkozó könnyített szabályok a vállalkozásokra nem vonatkoznak akkor sem, ha csak saját előállítású terméket, kis mennyiségben értékesítene a gazda, de vállalkozás (pl. Kft.) keretében. A falusi vendégasztal szolgáltatást csak részben sikerült átmenteni a kistermelői rendeletbe. Régebben a környékbeli gazdák termékeit is kínálhatta a vendégasztal szolgáltató, ma csak a saját termelésű termékeket. A kézműves foglalkozásokat, illetve rendezvényeket (pl. szüret) és a termékértékesítést nem lehetséges összekapcsolni. Mint agroturisztikai szolgáltatási lehetőség megszűnt, így ezeket ma csak vállalkozási formában lehet végezni. Szükség lenne az esetlegesen keletkező kismennyiségű felesleg értékesítésének legalizálására is. Ilyen mennyiségek esetén nem éri meg és nincs is értelme az üzemekre vonatkozó előírásokat és a kistermelők részére most is kötelezően előírt dokumentációkat számon kérni. A háztáji-mozgalom elindítása érdekében a kis mennyiséget, otthon előállítókat mentesíteni kellene a bonyolult adminisztratív követelmények alól.

A sok kedvező jogszabályi változás ellenére, még vannak akadályok a kistermelői szövetkezés előtt: vidéken sok idős ember él, akik akár élelmiszerfelesleg, akár kézműves munkák értékesítése terén tudnának kis jövedelem kiegészítéshez jutni, de jelenleg, mivel nem számlaképesek, ezt nem tehetik. A hatályos szövetkezeti törvény kereteibe nem férnek bele; és azért sem jön szóba a szövetkezet, mint megoldás, mert a tagok közötti adásvétel után is kell számlázni. Hasonló problémával küzdenek az egyesületi formában működő, civil segítő kezdeményezések, akiket viszont a gazdasági tevékenység tiltása miatt nehezen tudnak segíteni a közös piacra jutásban. Kistermelők regisztrációs és dokumentációs kötelezettségei bonyolultak, egészen kis mennyiség előállítása és értékesítése során is összetett dokumentáció vezetése szükséges, de hasonlóan bonyolultak az engedélyeztetési eljárások is. Emellett az értékesíthető termékeket érintő korlátozások sem teljesen életszerűek még (Szabadkai, 2011).

A három tematikus céllal kapcsolatos veszélyek: környezet, klíma, innováció

Az élelmiszer előállításával kapcsolatos K+F+I programok elsősorban a nagy élelmiszer feldolgozó vállalkozásokat célozzák, a rövid ellátási láncokban résztvevő, zömében alacsony kapacitású kistermelők nem, vagy csak nehezen tudnak profitálni az ágazatot érintő innovációs törekvések eredményeiből. A 2011 tavaszán indult és 2014. augusztus 31-én lezáruló CAPINFOOD projekt, amelynek magyar résztvevői is vannak, a dél-kelet európai élelmiszer-ágazat innovációjának elősegítését célozza, kiemelve az infokommunikációs technológiák és tudás alkalmazását, illetve a társadalmi és intézményi tudatosság és támogatottság erősítését. A projekt keretében 2013. november 12-13-án megrendezett ICT tanfolyamon bemutatásra kerültek a program eddigi eredményei, magába foglalva az élelmiszer-ágazat felől érkezett innovációs igényeket, illetve az ágazatban adaptálható technológiai megoldások javaslatát. A projekt eredményei kizárólag a nagyüzemi gyártás fejlesztését szolgálták, nem volt partner, aki a kisüzemi, vagy kézműves előállításához és piacra jutáshoz kapcsolódó igényeket megfogalmazta volna, így a rövid ellátási lánc jellemző szereplői számára ismét kimaradt egy lehetőség a problémáik megoldására. A REL-ben jellemzően résztvevő kisüzemi és kézműves élelmiszer-előállítás és piacra juttatás számára célzott, különösen technológiai és infokommunikációs kutatást, nemzetközi részvétellel és multidiszciplináris megközelítéssel szinte egyáltalán nem találtunk (kivéteklént az FP6 Truefood projektjét tudjuk említeni).

20.2.2. AZ ALPROGRAM ÁLTAL KEZELENDŐ SZÜKSÉGLETEK FELMÉRÉSE A SWOT ELEMZÉSEN ALAPULVA

A SWOT elemzésen alapulva minden prioritásra és fókuszterületre, valamint a három átfogó célkitűzésre (környezet, klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, innováció).

Prioritás és fókuszterület, illetve a hozzájuk tartozó azonosított szükségletek meghatározása:

20.2.2.1. A rövid ellátási láncot (REL) választó termelők piacra jutásának együttműködésen alapuló szervezése (1)

Lefedett prioritások/fókuszterületek:

Elsősorban 3A, de hozzájárul 1A, 1C, 5B és 6A fókuszterületekhez is.

Lefedett átfogó célkitűzések:

Klímapolitika és innovációs célok.

Szükséglet leírása:

Jelenleg a hagyományos rövid ellátási lánc formák mind a fogyasztó, mind a termelő számára viszonylag könnyen elérhetők (E_rel_7), azonban az együttműködések kialakítása nélkül mind a modern rövid ellátási lánc értékesítési típusok terjedése, mind pedig a hagyományos formák fenntartható működése meglehetősen bizonytalan. A kínálat oldaláról a piacszervező együttműködésben való részvételének igényét az támasztja alá, hogy minél közelebb kerül a termelő a fogyasztóhoz, annál inkább infrastruktúra, eszköz, idő, munka, kompetencia és adminisztráció igényes a termelő tevékenysége (GY_rel_6). Ugyanakkor a gazdálkodók nem rendelkeznek megfelelő mennyiségű és minőségű szállítási, raktározási, kereskedelmi infrastruktúrával és eszközökkel, az ellátottság különösen az erőforrás-hatékonyságot tekintve nem kielégítő (GY_rel_3).

Mindemellett a gazdálkodók, különösen az önállóan nem versenyképes kisméretű gazdaságok és önfoglalkoztatók nehezen jutnak hitelhez és támogatáshoz (V_rel_3), hogy a kihívásokra fejlesztésekkel válaszoljanak. A kereslet oldaláról a piacszervezői együttműködés igényét az támasztja alá, hogy a jelentős keresletet biztosítani képes intézményi étkeztetés és vendéglátás piaca (L_rel_3, L_rel_8) folyamatosan koncentrálódik (V_rel_8), de még a nem koncentrált formák esetében is nehézségekbe ütközik a termelők önálló beszállítása. Ennek legfőbb oka, hogy a vevői oldal számára az állandó mennyiség és minőség kívánalma mellett, a nagykereskedelem szolgáltatásai és a nagy gyártók promóciós tevékenysége is fontos szempont a beszállítók kiválasztásánál.

A rövid ellátási lánc megoldásokat szervező együttműködések kialakulásának legnagyobb gátja Magyarországon az együttműködés kultúrájának fejletlensége, valamint a feketegazdaság magas aránya és nyomása a mezőgazdaságban (GY_rel_5; V_rel_5). Ezenkívül gátolja az együttműködések kialakulását a hagyományos (tradicionalis) REL formákban résztvevő termelők körében tapasztalható elöregedés (GY_rel_9), illetve a modern (neo-tradicionalis) együttműködés alapú REL formák ritkasága is (GY_rel_7), hiszen így a jó gyakorlatok sem a termelők, sem a fogyasztók számára nem érhetőek el könnyen (GY_rel_10).

Ugyanakkor a REL-ben való részvétel elősegítését célzó kooperáció kialakítását támogathatják az elmúlt években megjelent innovatív, etikai értékeket is felvállaló horizontális és vertikális együttműködések (E_rel_9, L_rel_2), amelyekben jellemzően a fiatalabb, sokszor első generációs gazdálkodók vesznek részt (L_rel_1). A közösségi mezőgazdasági kezdeményezések száma jelenleg összesen 10 körül van, de folyamatban van újabb gazdaságok átalakulása. A tematikus alprogram tervezése során ezért egyértelműen fontos lenne a REL szervező együttműködések közötti hálózatosodás, közös tudásbázis (GY_rel_11) fejlesztése is, mivel a résztvevők tapasztalatainak – egyelőre csak spontán és eseti – megosztása hatékony szervezetfejlesztési módszernek bizonyult.

20.2.2.2. A rövid ellátási lánc (REL) iránti társadalmi igény erősítése (2)

Lefedett prioritások/fókuszterületek:

Elsősorban 3A, de hozzájárul az 1A, 1C, 6A fókuszterületekhez is.

Lefedett átfogó célkitűzések:

Innovációs célok

Klímapolitika

Környezeti célok

Szükséglet leírása:

A rövid ellátási lánc (REL) társadalmi elfogadottságának erősítése azt jelenti, hogy fontos lenne a REL termelői és vevői ismertséget és elismertséget is erősíteni. Nagyon fontos, hogy ennek a szükségletnek a megoldása biztos alapokra épül Magyarországon, mivel a REL – elsősorban hagyományos formáinak – elterjedtsége és elfogadottsága a modern kiskereskedelem és a globális ellátási láncok évtizedes térhódítása ellenére viszonylag állandó maradt hazánkban. Ezt támasztják alá, hogy a REL-ben értékesített termelői termékekre stabil a fogyasztói kereslet, értékesítési pontjai pedig könnyen elérhetőek a fogyasztók és a termelők számára (E_rel_1, E_rel_7). A REL áruféleségeinek pozitív termék tulajdonságai vonzóak a vásárlók számára, hiszen ezekben a formákban jellemzően a friss, érett, szezonális (E_rel_2), hagyományos és kézműves (E_rel_3), valamint ökológiai gazdálkodásból származó termékek érhetőek el (E_rel_4). A REL azonosított fejlődési irányai is jól népszerűsítható trendek közé tartoznak: ezek az egyedi, személyre szabott termékek és szolgáltatások (L_rel_4) kialakítása, továbbá az élményturizmus (L_rel_7) és a helyi termelői-

terméket felhasználó gasztronómia (L_rel_8) fejlesztése. Mindemellett a rövid ellátási láncban (REL) értékesített termékek arculata (imázsa) sokszor túlzottan is a prémium, nehezen elérhető kategóriába helyezi ezeket a termékeket (V_rel_6). Ráadásul a termelői termékeket népszerűsíteni hivatott helyi védjegyek ismertsége és hitelessége gyenge, és a vásárlók a jelölési káoszban meglehetősen bizonytalanok és érdektelenné váltak (V_rel_2). Jól jellemzi a szükséglet erősségét, hogy a jelenleg használt 74 élelmiszer védjegy közül a válaszadók átlagosan csak egy-kettőt ismertek (GY_rel_2).

A REL társadalmi elfogadottságának és a keresletnek a növeléséhez azonban néhány akadályozó tényezőt le kell küzdeni. A termelők, azaz a kínálat oldalán az elöregedés jellemző, különösen a hagyományos REL formák esetében nehéz a generációváltás megoldása (GY_rel_9). A kereslet oldalán a költséghatékony globális ellátási láncok alacsony árú termékeinek a térhódítása a jellemző, amit tovább erősített az elhúzó válság korlátozta fizetőképességű kereslet és az ennek nyomán megváltozott fogyasztói szokások általánossá válása (V_rel_1).

A globális ellátórendszerek krízisét régóta prognosztizálják, és bekövetkezte bizonyosan növelné a helyi erőforrásokra alapozott REL termékek iránti keresletet (L_rel_9). A REL társadalmi elfogadottságának és keresletének a növeléséhez a hagyományos REL formák esetében érdemes kihasználni a termelők és a fogyasztók között meglévő személyes bizalmi kapcsolatot (E_rel_8), míg a modern formák esetében az infokommunikációs eszközök és a közösségi média szerepének felértékelődését (L_rel_6).

20.2.2.3. A rövid ellátási lánc (REL) élelmiszer-lánc biztonságának fejlesztése (3)

Lefedett prioritások/fókuszterületek:

Elsősorban 3A, de hozzájárul 1A, 1B, 1C, 2A fókuszterületekhez is.

Lefedett átfogó célkitűzések:

Innovációs célok

Szükséglet leírása:

A REL-ben értékesített termékekre jellemzőek a pozitív beltartalmi terméktulajdonságok, mint a frissesség, érettség, szezonális (E_rel_2), a hagyományos és kézműves előállítás (E_rel_3), valamint erőteljes a REL szerepe az ökológiai gazdálkodásból származó termékek esetében is (E_rel_4). Ugyanakkor a REL terjedésének jelenlegi trendjét és hitelességét veszélyeztetik a termelők élelmiszer-higiéniái ismereteinek és a termékek jelölésének hiányosságai. Figyelmeztető jel, hogy a kistermelők esetében a hatósági ellenőrzések során a nem megfelelések száma folyamatosan növekszik, amíg 2011-ben a megvizsgált termékeknek 0,5%-át, addig 2013-ban a közel 6%-át vonták ki a forgalomból (GY_rel_1). Az okok sokrétűek: a termelők és szervezők szakképzettségének szintje alacsony, Magyarországon a kisméretű gazdaságok vezetőinek 87,4%-a rendelkezett kizárólag gyakorlati tapasztalattal (GY_rel_4). Emellett a helyzeten javítani képes, kifejezetten a rövid ellátási lánc jogi, adminisztratív, gazdasági és környezeti kérdéseiben jártas támogató szaktanácsadó hálózat is fejletlen (GY_rel_10). A rövid ellátási élelmiszer-lánc biztonságának kulcs eleme a termelők értékesítéshez kapcsolódó infrastruktúrájának állapota. Megállapítható, hogy jelenleg a REL termelők szállítási, raktározási és kereskedelmi infrastruktúrája és eszközei nem versenyképesek és erőforrás-hatékonyak (GY_rel_3) ráadásul a helyzeten javítani képes innovációs aktivitás (GY_rel_11) és az ehhez szükséges pénzügyi erőforrások is korlátozottak (V_rel_3).

A feketegazdaság elterjedtsége és nyomása (V_rel_5), valamint a jogszabályok és a jogalkalmazás további ésszerűsítése is szükséges (L_rel_5). A REL program által is megválaszolendő kihívásként jelentkezik még, hogy a "helyi termelői termék" fogyasztói trendjének erősödésével a termékhamisítás és a fogyasztói megtévesztés is megjelent (V_rel_7). A más tagállamokban hatásos eszközként alkalmazott együttműködés alapú önellenőrzési, minőségtanúsítási rendszerek szinte teljesen hiányoznak Magyarországon a REL esetében, miközben a nem tanúsító helyi termék védjegyek száma folyamatosan növekszik (GY_rel_2, V_rel_2).

A fejlesztési szükséglet megoldásához segítséget nyújthatnak a más területeken működő jó gyakorlatok (L_rel_2), az élethen át tartó tanulás és az infokommunikációs eszközök alkalmazása (L_rel_6 és L_rel_10). A REL fejlődése számára kedvező közigazgatási folyamatok is zajlanak, a jogszabályi környezet civil-kormányzati együttműködésben változik (E_rel_10), az átalakuló élelmiszerlánc-biztonság felügyelet pedig a tudásmenedzsmentet stratégiai célkitűzésként kezeli (L_rel_11).

20.2.2.4. A rövid ellátási láncot (REL) választó termelők kereskedelmi és marketing felkészültségének fejlesztése (4)

Lefedett prioritások/fókuszterületek:

Elsősorban 3A, de hozzájárul 1A, 1B, 1C, 2A, 5B, 6A fókuszterületekhez is.

Lefedett átfogó célkitűzések:

Klímapolitika és innovációs célok

Szükséglet leírása:

A rövid ellátási láncokban a termelőknek a mezőgazdasági tevékenységen túl sok egyéb funkciót kell ellátniuk, mint a feldolgozás, raktározás, szállítmányozás, értékesítés és marketing (GY_rel_6). Ehhez az összetett feladathoz szükséges, hogy a jellemző kisméretű REL termelők tárgyi eszközei, együttműködési készsége (lásd 1. fejlesztési szükséglet), valamint a tudása és képességei (GY_rel_4) is fejlődjenek. A tárgyi eszközök terén történő elmaradásra jó példa, hogy 2011-ben a legkisebb gazdaságoknak (25 ezer STÉ alatt) termelési érték alapján közel 40%-kal volt alacsonyabb a gépek, berendezések, járművek egy hektárra jutó értéke, mint a legnagyobb gazdaságoknak (GY_rel_3). Magyarországon az egész élethen át tartó tanulás lehetőségeivel az uniós átlagnál kevesebben élnek. Míg az Unió tagállamaiban átlagosan a munkavállalók 11,7%-a válaszolta azt, hogy a kéredzést megelőző 4 hétben részt vett valamilyen képzésben, addig a hazai mezőgazdasági, halászati, kézműves és egyéb kapcsolódó szakmák esetében ez az arány alig több, mint 1%. A REL-ben résztvevő termelők zöme még az olyan könnyen elérhető, alacsony költségű marketingkommunikációs eszközöket sem alkalmazza a termékeik értékesítésének elősegítéséhez, mint az on-line felületek. A termelői felmérések szerint átlagosan a válaszadók kétharmada semmilyen formában nem népszerűsítette a termékeit.

A beruházások megvalósulását egymással is összefüggő tényezők gátolják, mint a jellemzően kis méret, az előregedés, vagy a hiányzó saját tőke. Továbbá jelentős akadályt képeznek a REL fejlesztések esetében a kistermelők hitelhez és támogatáshoz jutásának nehézségei (V_rel_3). A tudás fejlesztésében kihívásként jelentkezik, hogy a máshol már meglévő tudás megszerzése is nehézségekbe ütközik, mivel a REL-t támogató információs, képzési és szaktanácsadási háttér a jó példák ellenére sem nevezhető kialakultnak (GY_rel_8, GY_rel_10). Az új tudás transzferje még nehezebben valósulhat meg, mivel a jelenlegi

tapasztalatok alapján a kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenységet döntően a nagy jövedelmezőségű kreatív és csúcstechnológiai iparágakban sikerül ösztönözni (V_rel_9).

Ugyanakkor a fejlesztéseket segíthetik a működő innovatív együttműködések és jó gyakorlatok (E_rel_9, L_rel_2), valamint az életen át tartó tanulás elterjedése és az infokommunikációs eszközök elterjedésével egyre könnyebben elérhető tudás (L_rel_10, L_rel_6).

20.2.2.5. A rövid ellátási láncokkal (REL) kapcsolatos tudás, tudástranszfer és innovációs aktivitás fejlesztése (5)

Lefedett prioritások/fókuszterületek:

3A, de hozzájárul 1A, 1B, 2A fókuszterületekhez is.

Lefedett átfogó célkitűzések:

Innovációs célok

Klímapolitika

Szükséglet leírása:

A rövid ellátási láncok fejlesztéséhez szükséges információk hiányosak, nincsenek statisztikai adatok, kevés a reprezentatív felmérés és kutatás a témában (GY_rel_10, GY_rel_11). A REL alprogram számára fontos kutatási terület lenne az alábbi, a REL működését alapvetően befolyásoló kérdések mélyebb megismerése és ez alapján a REL szervezők és termelők számára költséghatékony folyamatok és eszközök kidolgozása:

- A REL marketing szempontú kutatása, a vevői igények megismerése (GY_rel_6).
- A REL működés élelmiszerbiztonsági és nyomon-követési kérdései (GY_rel_1).
- A REL működés logisztikai kérdései (GY_rel_3).

A fenti felsorolásba logikailag nem illeszkedik, de a REL-el kapcsolatos szakpolitikai döntések megalapozásához elengedhetetlen lenne még:

- A REL-el kapcsolatos alapadatok (kínálat és kereslet) folyamatos mérése, a jogszabályi változások és támogatási lehetőségek hatásának, valamint a REL környezetre és klímára gyakorolt hatásának tudományos igényű vizsgálata (E_rel_10, L_rel_5).

Azonban a fenntartható REL működtetésről szaktanácsadás, képzés, valamint kiadvány is kevés van és ezek nehezen elérhetők a gazdálkodók számára (GY_rel_8). A REL termelők innovatív együttműködése jelenleg nem elterjedt (GY_rel_5, 7), a kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenységet pedig csak a nagy jövedelmezőségű kreatív és csúcstechnológiai iparágakban sikerül ösztönözni (V_rel_9).

Ugyanakkor az elmúlt években megjelentek az innovatív, etikai értékeket is felvállaló horizontális és vertikális együttműködések a REL-ben (E_rel_9, L_rel_2), amely típus sok esetben a termelővé vált városi értelmiség életformaváltás iránti igényeként jelenik meg (L_rel_1). A REL modern formáinak elterjedésében felértékelődött az infokommunikációs eszközök és a közösségi média szerepe, amely könnyen elérhető, olcsó és állandó kapcsolatot biztosítanak a fogyasztókkal (L_rel_6). Az életen át tartó tanulás általánossá válásával a REL-ben való részvételhez szükséges készségek és tudás elsajátítható (L_rel_10), amit az átalakuló felügyeleti intézményrendszer élelmiszer-lánc szemléletében kiemelten kezelt tudásmenedzsment szerepe is erősít (L_rel_11).

20.2.3. ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT

√- közvetlen kapcsolat

√ - Közvetett kapcsolat

FEJLESZTÉSI SZÜKSÉGLET	1. Prioritás			2. Prioritás		3. Prioritás		4. Prioritás			5. Prioritás					6. Prioritás			Átfogó célok		
	1 A	1 B	1 C	2 A	2 B	3 A	3 B	4 A	4 B	4 C	5 A	5 B	5 C	5 D	5 E	6 A	6 B	6 C	Környezet	Klíma	Innováció
20.1.2. A rövid ellátási láncot (REL) választó termelők piacra-jutásának együttműködésen alapuló szervezése	√	√	√			√		√				√				√			√	√	√
20.1.3. A rövid ellátási lánc (REL) iránti társadalmi igény erősítése	√		√			√										√				√	
20.1.4. A rövid ellátási lánc (REL) élelmiszer-lánc biztonságának fejlesztése	√	√	√	√		√															√
20.1.5. A rövid ellátási láncot (REL) választó termelők kereskedelmi és marketing felkészültségének fejlesztése	√	√	√	√		√						√				√				√	√
20.1.6. A rövid ellátási láncokkal (REL) kapcsolatos tudás, tudástranszfer és innovációs aktivitás fejlesztése	√	√		√		√															√

2. táblázat: Szükségletek fókuszterületek szerint meghatározva (összefoglaló táblázat)

20.2.4. STRATÉGIA

20.2.4.1. A VP-REL tematikus alprogram indokltsága

A SWOT elemzés alapján a rövid ellátási láncban jelenleg résztvevő termelők jellemzően a legkisebbek (östermelők, egyéni, vagy mikro-vállalkozások), ennek eredményeként a fejlesztéspolitika a következő problémákkal találja szembe magát:

- A célcsoport önszerveződési, érdekérvényesítő és pályázati versenyképessége gyenge.
- A szükséges egyedi fejlesztések kisléptékűek, nagy kockázatúak és magasabb végrehajtási költségűek.
- Az egyedi fejlesztések hatása nehezebben és nagyobb költséggel mérhető.

A fejlesztéspolitikai kihívások indokolják, hogy a REL hatékony fejlesztéséhez szükség van elkülönített tematikus alprogramra, mivel így lehetőség nyílik egy olyan támogatási rendszer létrehozására, amely:

- együttműködés alapú, tehát a sok kisléptékű fejlesztési igényt koordinálja;

- elkülönített kerettel rendelkező, tehát a nagyobb pályázók és fejlesztési célok kizorító hatását megszünteti;
- egyszerűsített, tehát a kedvezményezettek számára kevés, átlátható pályázattal megvalósítható.

A VP – REL tematikus alprogram kapcsolódása más stratégiákhoz és fejlesztési programokhoz

A VP – REL tematikus alprogram legfontosabb kapcsolódási pontjai az agrárgazdasági és vidékpolitika meglévő stratégiai dokumentumaihoz:

Az Élelmiszerlánc-biztonsági Stratégia 2013-2022 fő célja a figyelem kiterjesztése a teljes élelmiszerlánc minden elemére a termőföldtől az asztalig. A stratégia különösen nagy hangsúlyt fektet a társadalmi szemléletformálásra, amelyet hosszútávon modern oktatással, képzéssel, ismeretterjesztéssel lehet változtatni. A tudásmenedzsment, a tudáshálózat kiépítése, az innováció a nélkülözhetetlen alapismeretek átadását célozza a működő kis- és közepes vállalkozások részére, hogy a résztvevők a lehető legegyszerűbben működtethető belső élelmiszerlánc-biztonsági rendszert tudják kidolgozni és alkalmazni, amely támogatja a VP – REL működés élelmiszerbiztonsággal és nyomon-követéssel kapcsolatos célkitűzéseit.

A Nemzeti Vidékstratégia stratégiai alapelvei közül a VP – REL tematikus alprogramhoz a helyi gazdaságra és a hálózati jellegű együttműködésekre építkezés kapcsolódik szorosan. Az alapelv értelmében a helyi adottságokat, erőforrásokat a helyi közösség által ellenőrzött módon, a helyi közösség javát szolgálva hasznosító, kis léptékű, nagy központok nélküli hálózati gazdaság támogatása csökkenti a raktározási, hűtési, szállítási, kereskedelmi, hirdetési („tranzakciós”) költségeket. Az átfogó célkitűzések horizontális szempontjai közül kapcsolódó pont a város-vidék kapcsolatok erősítése, amelyet a VP – REL fejlesztés is támogat. Számos élelmiszeripari vállalkozás városban működik, a helyi piacok, a közvetlen értékesítés összeköti a várost a faluval. A szakpolitikai feladatok ezért természetesen országos hatáskörűek.

Magyarország közép és hosszú távú élelmiszeripari fejlesztési stratégiájának specifikus stratégiai céljai között szerepel a munkahelyteremtés és megőrzés. A mikro- és kisvállalkozások magasabb hozzáadott értékű, magasabb élőlátás igényű termékeket állítanak elő az egyre növekvő ilyen irányú fogyasztói igények kielégítésére. A helyi és regionális élelmiszertermelés közvetlen módon jelentősen hozzájárul a vidéki foglalkoztatás növekedéséhez, közvetetten pedig segíti a kapcsolódó tevékenységek (idegenforgalom, vendéglátás) fejlődését. A stratégia célja továbbá a vertikális és horizontális együttműködés erősítése a rövid ellátási láncok kialakításával, szervezésével, promóciójával és a termelői részvétel elősegítésével. Emellett kapcsolódó pont a magyar élelmiszerek ismertségének, keresettségének javítása, ezen belül a hagyományos előállítású, illetve magas minőségű élelmiszerek és az azokhoz kapcsolódó programok népszerűsítése (Hungarikum program, HÍR program, Élelmiszerkönyv emelt szint), nemzeti minőségi rendszer létrehozása és működtetése.

A VP – REL alprogramba bekapcsolódó termelőket, az intézményi környezetet és a társadalmi elfogadást számos más EMVA prioritáshoz (2., 3., 6.) és ESB alaphoz (TOP: ERFA és ESZA) tartozó, valamint nemzeti (BM és VM) forrásból is lehet egyéb céljaik elérésben fejleszteni. Különösen a város-vidék kapcsolat és a kis- és háztáji gazdaságok fejlesztésével kapcsolatban születtek a REL tematikus alprogram céljaihoz kapcsolódó szakpolitikai fejlesztési tervek. Ezért egy széles szakértői körben, konszenzusosan kidolgozott tematikus alprogram a REL fejlesztéspolitika összehangolását is szolgálhatja.

20.2.4.2. Az alprogram célja és beavatkozási logikája

A SWOT átfogó értékelésének állításai alapján megállapítható, hogy Magyarországon a korszerű rövid ellátási lánc megoldások iránt fogyasztói és termelői oldalról is egyre növekvő az igény. Ugyanakkor jelenleg a működő kezdeményezésekkel is a termelők a lehetőségeknél kevesebb fogyasztót érnek el, továbbá élelmiszerbiztonsági kockázatot jelenthetnek, valamint nehezen biztosítják a jogkövető élelmiszer-előállító jövedelmezőségét.

A rövid ellátási lánc megoldások hazai helyzetelemzése és azonosított fejlesztési szükségletei alapján a tematikus alprogram víziója az, hogy 2020-ra a VP – REL hiteles, elérhető, keresett és jövedelmező értékesítési formák hálózata legyen Magyarországon.

A megfogalmazott fejlesztési szükségletek alapján a VP – REL tematikus alprogram beavatkozási logikájának fő céljai:

Mivel a fejlesztési szükségleteket tartjuk a beavatkozási logika kulcsának, ezért az alábbi ábrán összekötöttük a legfontosabb alátámasztó SWOT állításokkal, valamint a fejlesztéshez igénybe vehető EMVA intézkedésekkel/alintézkedésekkel. A SWOT állítások közül a fejlesztési szükségletenként legrelevánsabb néhányat megneveztünk, a többit pedig felsoroltuk. Továbbá az öt fejlesztési szükségletet két típusba soroltuk, az elsőbe az együttműködéssel, a másodikba a REL termelőkkel és a fogyasztókkal kapcsolatosak kerültek. Az első típus képezi az alapját a stratégiának, hiszen a tematikus alprogram együttműködés és tudásalapú fejlesztést kíván megvalósítani. A fejlesztési szükségleteknél megneveztük az érintett fókuszterületeket és az átfogó célokat, amelyekhez hozzájárulnak. Ebből látható, hogy az alprogram elsősorban a 3A fókuszterület fejlesztéséhez járul hozzá, de minden esetben megjelenik az 1. prioritás is. Az átfogó célok közül az Innováció iránti igényt minden esetben érintik a fejlesztési szükségletek, valamint majdnem minden esetben szerepel a Klíma cél is. Az 1. prioritás és az Innováció megjelenése szinte minden fejlesztési szükségletnél visszautal arra, hogy az alprogramnak, – a feltárt hazai helyzet alapján – a REL tudásközpontú fejlesztését kell megvalósítania.

20.2.4.3. Az alprogram részét képező vidékfejlesztési intézkedések kiválasztása és indoklása

A rövid ellátási lánc megoldások magyarországi elterjedését, valamint a már működő kezdeményezések agrár-szakmai, élelmiszer-biztonsági és piaci megerősödését több módon ösztönzi a Vidékfejlesztési Program:

1: “Alapcsomag”: a VP – REL tematikus alprogram számára specifikusan kidolgozott “központi” intézkedés (16.4). Ezen komplex intézkedés keretén belül lehetőség van a rövid ellátási lánc típusú piacra jutás választott módjának (módjainak) megfelelő több éves közös üzleti terv elkészítésére, továbbá REL-specifikus ismeret-átadásra, valamint animációra, konzultációra is. Utóbbiak azonban nem kerülnek átfedésbe az 1. intézkedés alatt a gazdálkodók által egyénileg igénybe vehető agrár-szakmai továbbképzési, valamint a 2. intézkedés alatt igénybe vehető agrár-szaktanácsadási szolgáltatásokkal. Minden VP – REL csoport számára szükséges alapos szakmai továbbképzési (1) és szaktanácsadási (3) szolgáltatások is célzott tartalmakkal lesznek elérhetőek alprogram keretében, továbbá elkülönített forráskeret áll rendelkezésre a megtermelt mezőgazdasági alapanyagok közvetlen fogyasztói élelmiszer-termékekké történő feldolgozásának kisebb beruházásaihoz is (4.2.1).

2: “Haladó” eszközök: lehetőséget biztosítunk az együttműködések számára, a szintén a VP – REL alprogram részét képező, a VP egyéb, intézkedésein belül elkülönülő, speciális hozzáadott érték tartalmú

intézkedésekhez való hozzáférésre is. Ezek: minőségi rendszerek (3), EIP-AGRI innovációs együttműködés (16.1), valamint termelői csoport (9). Utóbbi csak a VP – REL 16.4 projekt lezárását követően vehető igénybe, az együttműködés további ösztönzéseként.

A tematikus alprogram eredményességét hivatottak előmozdítani továbbá a VP egyes horizontális intézkedéseiben foglalt azon további ösztönzők, amelyek pályázataiban esetében a kiválasztási kritériumok között a 16.4 alintézkedés alatt támogatott REL-együttműködő csoportok gazdálkodó tagjai előnyben részesülnek. Ezen műveletekhez a VP – REL alprogramként elkülönített forrásallokáció és indikátor már nem csatlakozik (ld. 2.5 fejezet).

20.2.5. INTÉZKEDÉSEK A TEMATIKUS ALPROGRAMBAN

Az alább felsorolt, a REL tematikus alprogram intézkedéscsomagjának részét képező intézkedések, alintézkedések vagy speciális műveletek (célterületek), mint kötelező vagy választható támogatott beavatkozások az alprogram elkülönített forrására kizárólag a REL-együttműködés (16.4) első, illetve második fordulójában sikeres csoportban együtt pályázó és együttműködő termelők és szervezők részére áll rendelkezésre. Mindezen elemek pénzügyileg is a REL alprogram részét képezik.

20.2.5.1. - Az egész életen át tartó tanulás és a szakképzés előremozdítása

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz			
E:	8, 9, 10	GY:	2, 4, 5, 7, 8,
L:	2, 4, 5, 6, 10, 11	V:	2, 3, 4, 9

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését
3, 5

Alkalmazandó alintézkedések:

1.1 Szakképzéshez és készségek elsajátításához kapcsolódó tevékenységek
1.2 Demonstrációs és tájékoztatási tevékenységek
1.3 Mezőgazdasági üzemvezetési és erdőgazdálkodási csereprogramok, mezőgazdasági üzemlátogatások és erdészeti tanulmányutak

A VP – REL tematikus alprogram intézkedéscsomagjának részét, kötelező és választható elveit képezi a szakmai továbbképzések minden formájában való részvétel biztosítása. Mindezzel elő kívánjuk segíteni,

hogyan az együttműködés ezen innovatív formájában résztvevő gazdálkodók hosszú távon is képesek legyenek az általuk választott rövid ellátási lánc megoldásban sikeresek, versenyképesek és piacképesek maradni. Ezen intézkedés alatt kimondottan a gazdálkodók egyéni, termeléssel összefüggő ismereteinek bővítését támogatjuk (minőségi termelés, élelmiszer-biztonsági tudások és készségek elsajátítása), míg a 16.4-es intézkedés alatt a képzési tartalom kifejezetten a választott rövid ellátási lánc piacra jutási megoldás sikerességéhez szükséges tudnivalók kerülnek a középpontba (piacismeret, marketing, csomagolás-jelölés, stb.).

Alprogram-specifikus megoldások:

1.1.1 Agrárgazdasági képzések és felkészítő tréningek

B) célterület - kötelező képzés: Rövid Ellátási Lánc együttműködés indításakor (16.4) – tematikus alprogram részeként.

D) célterület: A rövid ellátási lánc tematikus alprogram együttműködésében (16.4 alintézkedés) kötelező képzésen túli képzési lehetőség – tematikus alprogram részeként.

Az alprogram részét képező elkülönített forrásra meghirdetendő beavatkozások végső kedvezményezettjei kizárólag a 16.4 alintézkedés első, majd második fordulójában támogatásban részesült csoport tagjai: gazdálkodók és a piacszerző.

1.2 Demonstrációs és tájékoztatói tevékenységek

1.2.1 – Bemutató üzemi programok:

Az alprogram részét képező elkülönített forrásra meghirdetendő beavatkozások végső kedvezményezettjei kizárólag a 16.4 alintézkedés első, majd második fordulójában támogatásban részesült csoport tagjai: gazdálkodók és a piacszerző. Az intézkedés célja mintaszerűen üzemelő gazdaságok és REL – kezdeményezések bemutatása az induló csoportoknak.

1.2.2 – Előzetes tájékoztatói szolgáltatás, mint specifikus lehetőség:

Különös tekintettel a 2007-2013-as időszak eredményeire, illetve hibáira, kiemelt figyelmet kell fordítani a támogatási kérelmek beadása előtti időszakban a potenciális jelentkezők felkészítésére. Ez kettős célt szolgál: részben elősegíti a valóban eredményesen megvalósítható, reális célokat kitűző REL együttműködések támogatását, másrészt orientálja a jelentkezőket a támogatási kérelem beadása előtt.

1.3. Szakmai tanulmányutak és csereprogramok

Az alprogram részét képező elkülönített forrásra meghirdetendő beavatkozások végső kedvezményezettjei kizárólag a 16.4 alintézkedés első, majd második fordulójában támogatásban részesült csoport tagjai: gazdálkodók és a piacszervező. Az intézkedés célja a hasonló kezdeményezésekkel történő tapasztalatszere a rövid ellátási lánc, mint együttműködő piacra jutási megoldás területén. További cél a szakmai rendezvényekre történő látogatások elősegítése.

20.2.5.2. Szakmai tanácsadás és szaktanácsadók képzése

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz			
E:	8, 9, 10	GY:	2, 4, 5, 7, 8,
L:	2, 4, 5, 6, 10, 11	V:	2, 3, 4, 9

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését
3, 5

2.1. Szaktanácsadás és 2.3 szaktanácsadók képzése

Az alprogram részét képező elkülönített forrásra meghirdetendő beavatkozások végső kedvezményezettjei kizárólag a 16.4 alintézkedés első, majd második fordulójában támogatásban részesült csoport tagjai: gazdálkodók és a piacszervező.

Az alintézkedés célja: egyedi és célzott, rendszeres segítségnyújtás a REL – projekttervben foglaltak megvalósításában, az egyéni termelésben és a rövid ellátási lánc elvárásainak való megfelelésben, a támogatási feltételeknél vállaltak betartásában és az adminisztrációs kötelezettségek teljesítésében. Ezért a 2014-2020-as időszakban a VP – REL tematikus alprogram egyik legfontosabb eleme az induló együttműködések gazdálkodó tagjait évekig kísérő szaktanácsadás, amelyet így mentorállásként tervezzük működtetni. A támogatás közvetlen kedvezményezettje a tanácsadási képzési szolgáltatás nyújtója, különös tekintettel az 1305/2013/EU rendelet 15. cikk (3) pontjára.

Az intézkedés célja mezőgazdasági szaktanácsadók speciális képzése a speciálisan a VP – REL együttműködő csoportban gazdálkodóknál jelentkező, a felmerülő kihívások megoldásához, folyamatos mentorálás ellátásához. A tanácsadók képzésének különösen ki kell terjednie az alábbiakra: vállalkozásindítás; helyes mezőgazdasági és környezeti állapot; cross compliance; állatállomány regisztrációjával, bejelentési kötelezettségeivel és állatmozgással kapcsolatos ismeretek; termékfeldolgozási és élelmiszer-lánc biztonsági követelmények; kérelemkezelési adminisztrációs kötelezettségek ismerete.

20.2.5.3. Együtműködések (16)

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz			
E:	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	GY:	1, 2, 3, 5, 6, 9
L:	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11	V:	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését
1, 2, 4

16.4. alintézkedés - Együtműködések támogatása a REL és a helyi piacok kialakításáért, fejlesztéséért és promóciójáért

A jelen intézkedés a VP – REL tematikus alprogram központi eleme, amely a pályázó együtműködni szándékozók részére „csomagban” képes biztosítani mindazon tevékenységek és a közös piacra jutást segítő kisebb beruházások támogatását, amelyek a közösen választott rövid ellátási lánc megoldás (ok) sikeres elindításához és három éves menedzseléséhez szükségesek.

A REL együtműködési csoport összetétele: legalább 5, mikro-vállalkozásnál nem nagyobb mezőgazdasági termelő, és egy “piacszervező”, azaz megfelelő kapacitással rendelkező non-profit szervező által konzorciumi formában létrehozott együtműködés, amelyben a résztvevők a rövid ellátási lánc kialakítása és működtetése érdekében végeznek a Vidékfejlesztési Program REL tematikus alprogramjában meghatározott intézkedéseknek megfelelő tevékenységeket. Kapcsolt vállalkozások vagy a tag és a piacszervező közötti bármilyen szervezeti, üzleti vagy személyi összefonódás esetén az összes tag kizárásra kerül.

REL projekt: az EMVA rendelet (35. cikk (6)) és az együtműködéssel kapcsolatos útmutatóban leírt lehetőségnek megfelelően tartalmazza az együtműködés közvetlen költségeit, továbbá az együtműködés által létrehozott projektterv (itt: REL Fejlesztési Terv) végrehajtását, azaz az együtműködéshez kapcsolódó, kifejezetten a piacra jutást célzó közös és egyéni, kis léptékű beruházás jellegű fejlesztéseket (pl. piaci kínálás eszközei, stand, mobil hűtőpult, promóciós eszközök, stb.).

Projektterv: a tervezett projektet és annak megvalósulását befolyásoló összes tényezőt komplex módon bemutató dokumentum. Tartalmazza a projekt aktualitását, helyzetelemzését (a projekt megnevezése, célja, a megoldandó probléma vagy lehetőség bemutatása, a projekt kezdete, vége, a projekt eredménye), a projektet megvalósító csoport tagjainak és szerepüknek, valamint a közösen elérendő cél megvalósításához szükséges tevékenységeknek a bemutatását, azok időbeli ütemezésének, kockázatainak, költségeinek és olyan mérföldköveinek, eredményeinek bemutatását, melyek a projekt egy-egy szakaszának végén megjelennek.

20.2.5.4. Üzemi Beruházások (4)

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz			
E:	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	GY:	1, 2, 3, 5, 6, 9
L:	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11	V:	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését
2, 4

4.2.1. alintézkedés – Mezőgazdasági termékek feldolgozásába/forgalmazásába és/vagy kifejlesztésébe történő beruházások támogatása

Az alprogram részét képező elkülönített forrásra meghirdetendő beavatkozások végső kedvezményezettjei kizárólag a 16.4 alintézkedés első, majd második fordulójában támogatásban részesült csoport tagjai: gazdálkodók és a piacszervező.

Az intézkedés célja, hogy az alprogram elkülönített keretei között biztosítsa, hogy a projekttervben megtervezett egyedi gazdálkodói termékfejlesztések megvalósulhassak. Az alprogram számára azért éppen a 4.2.1 műveletben különítettünk el forrásokat, mivel a VP – REL célja a közvetlen fogyasztói termékértékesítés rendszeres csatornáinak előmozdítása, tehát a megtermelt javak jelentős része esetében szükséges a termelést feldolgozással továbbfejleszteni mind a végfelhasználó vásárlói igények kiszolgálása, mind a szezonális kiküszöbölése érdekében, mind a minél nagyobb jövedelmezőség érdekében.

20.2.5.5. Együttműködések (16)

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz			
E:	1, 4, 5, 9	GY:	5, 6, 7, 10, 11
L:	2, 4, 6, 10,	V:	2, 5, 7, 9

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését

16.1. alintézkedés - Agrár-innovációs operatív csoportok innovatív projektjeinek megvalósításához szükséges beruházás támogatása (16.1)

Az alprogram részét képező elkülönített forrásra meghirdetendő beavatkozások végső kedvezményezettjei kizárólag a 16.4 alintézkedés első, majd második fordulójában támogatásban részesült csoport tagjai: gazdálkodók és a piacszervező.

Az intézkedés célja, hogy a tematikus alprogram elkülönített forrás-keretének segítségével további ösztönzést nyújtson a termékeiket közvetlen termelői együttműködés által értékesítő közösségek tagjai számára - akár több közösség együttműködésével - még további innovációk kifejlesztésére. Ilyenek lehetnek pl.: új termékkör kifejlesztése, minőségbiztosítási rendszer, új minőségi rendszer kialakítása, stb...

20.2.5.6. Minőségi rendszerek

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz			
E:	1, 2, 3, 4, 5,	GY:	2, 4, 9,
L:	1, 2, 3, 4, 8, 9, 11	V:	1, 2, 4, 5, 7, 9

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését

3.1. és 3.2 alintézkedés:

- Támogatás minőségrendszerekben való új részvételre
- Kommunikációs és promóciós tevékenység (minőségi rendszerek csoportjai)

Az alprogram részét képező elkülönített forrásra meghirdetendő beavatkozások végső kedvezményezettjei kizárólag a 16.4 alintézkedés első, majd második fordulójában támogatásban részesült csoport tagjai: gazdálkodók és a piacszervező.

Az intézkedés célja, hogy a tematikus alprogram elkülönített forrás-keretének segítségével további ösztönzést nyújtson a termékeiket közvetlen termelői együttműködés által értékesítő közösségek tagjai számára valamely EU-s vagy nemzeti minőségi rendszerhez való csatlakozásra.

20.2.5.7. Termelői csoportok

Az intézkedés közvetlenül kapcsolódik a következő SWOT állításokhoz
---

E:	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	GY:	2, 5, 6, 10
L:	1, 2, 3, 5, 9, 11	V:	1, 3, 4, 5, 7,

Az intézkedés közvetlenül szolgálja a következő szükségletek kielégítését

9.1. alintézkedés - Termelői csoportok és szervezetek felállítása a mezőgazdaságban és az erdészetben

Az alprogram részét képező elkülönített forrásra meghirdetendő beavatkozások végső kedvezményezettjei kizárólag a 16.4 alintézkedés első, majd második fordulójában támogatásban részesült csoport gazdálkodó tagjai.

Az intézkedés célja: a 2014-2020-as időszakra a termelői csoportok létrehozásának és elismerésének működési rendjét szabályozó FM rendelet megújul, amely az ágazati termelői szerveződések mellett lehetőséget biztosít az ún. „single purpose” termelői csoportok létrehozására is. Ezért a VP – REL alprogram elkülönített forrásai közt lehetőséget biztosít a 16.4 alintézkedés alatt elnyert 3 éves projektet sikeresen záró, megszilárdult „rövid ellátási lánc” célú gazdálkodói csoportok számára, hogy együttműködésüket immár önállóan tovább folytassák termelői csoporttá alakulva, és ehhez támogatást nyújt.

Kiegészítő elemek – VP-REL preferenciák egyéb intézkedésekben

A 20. 4. 3. fejezetben foglaltak szerint a VP – REL tematikus alprogramnak a 3A fókuszterületre közvetlenül irányuló, elkülönített pénzügyi és indikátor-tervezési specifikumokkal is egységbe foglalt elemein túl a Vidékfejlesztési Programba 2014-2020 további ösztönzőket is beépítettünk annak érdekében, hogy a rövid ellátási láncok létrehozása és fejlesztése érdekében az együttműködésben résztvevő gazdálkodók megerősödését elősegítsük.

Az alábbi alintézkedések /műveletek keretében a 16.4 alatt támogatott gazdálkodók a kiválasztási kritériumok szerint előnyben részesülnek (értékelési többletpontszám).

- 4.1. alintézkedés: Beruházás versenyképes mezőgazdasági üzemekbe, egyszerűsített elvárások
- 6.2. alintézkedés: A mezőgazdasági üzemek és a vállalkozások vidéki térségekben folytatandó nem mezőgazdasági tevékenységek beindításához nyújtott támogatás
- 6.3. alintézkedés: Mezőgazdasági kisüzemek induló támogatása

20.2.6. INDIKÁTOR TERV

3A Az elsődleges termelők megfelelőbb integrálása az élelmiszerláncba a minőségrendszerek, a helyi piacokon és a rövid ellátási láncokon keresztül folytatott promóció, a termelői csoportok és a szakmaközi szervezetek révén, valamint az állatjólét előmozdítása			
Cél	A mezőgazdasági minőségi rendszerekben, a helyi piacokon és a rövid ellátási láncban résztvevő mezőgazdasági üzemek és a termelői csoportok aránya		
		Nbr.	%
	2020-ig támogatásban részesülő mg-i üzem	3900	0,79%
	Mg-i üzemek száma (bázisév)	491 316	
Tervezett output 2014-2020			
Intézkedések			
1(14)	Képzések/készségek elsajátítása (1.1)	Képzéseken részt vevők száma	4 000
		Teljes közkiadás képzések/készségek elsajátítása	3 656 409
		Teljes közkiadás (euró) (1.2)	2 227 032
		Teljes közkiadás (euró) (1.3)	899 239
		Teljes közkiadás (euró) (1.1 to 1.3)	6 782 680
2(15)	Tanácsadásban részesült kedvezményezettek száma (2.1)		2 000
	Teljes közkiadás (euró) (2.1 to 2.3)		1 212 362
4 (17)	Beruházási támogatásban részesült projektek száma (4.2)		1 500
	Teljes beruházás összege (közkiadás + saját)		63 071 980
	Teljes közkiadás (euró) (4.2)		37 843 190
3 (16)	Támogatott gazdaságok száma (3.1)		790
	Teljes közkiadás (euró) (3.1 to 3.2)		4 329 947
9 (27)	Támogatott projektek száma (létrehozott termelői csoportok száma)		26
	Támogatott termelői csoportban résztvevő gazdaságok száma		790

	Teljes közkiadás (euró)	2 642 116
16 (35)	Termelői láncok közötti együttműködésben/helyi népszerűsítésben résztvevő mezőgazdasági gazdaságok száma (16.4)	3 000
	Teljes közkiadás (euró)(16.4)	12 395 358
	Teljes közkiadás (euró)(16.1)	852

21.DOKUMENTUMOK

Dokumentum címe	Dokumentumtípus	Dokumentum dátuma	Helyi hivatkozás	Bizottsági hivatkozás	Ellenőrzőösszeg	Fájl	Küldés dátuma	Küldő
Konzultációs partnerség 2013	16. A partnerek bevonása érdekében tett intézkedések – melléklet	22-07-2015		Ares(2015)3080395	2476403628	Konzultációs partnerség 2013	22-07-2015	nmezedav
Ex ante feltételhez kapcsolódó akcióterv G4	6. Előzetes feltételrendszerek – melléklet	22-07-2015		Ares(2015)3080395	3420391627	Ex ante feltételhez kapcsolódó akcióterv G4	22-07-2015	nmezedav
AKG melléklet	8.2. M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos műveletek (28. cikk) – melléklet	22-07-2015		Ares(2015)3080395	1973402298	AKG melléklet	22-07-2015	nmezedav
Degresszivitás_AKG_AKI	8.2. M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos műveletek (28. cikk) – melléklet	22-07-2015		Ares(2015)3080395	2281277065	Degresszivitás_AKG_AKI	22-07-2015	nmezedav
SWOT-elemzéshez kapcsolódó ábrák	4. SWOT-elemzés és a szükségletek azonosítása – melléklet	22-07-2015		Ares(2015)3080395	3605142407	SWOT-elemzéshez kapcsolódó ábrák	22-07-2015	nmezedav
Előzetes értékelési jelentés	3. Előzetes értékelési jelentés – melléklet	22-07-2015		Ares(2015)3080395	1866212941	Előzetes értékelési jelentés	22-07-2015	nmezedav
CH8.1_jogosult települések	8.1. Az intézkedés bemutatása – általános feltételek – melléklet	22-07-2015		Ares(2015)3080395	411288069	CH8.1_jogosult települések	22-07-2015	nmezedav
Stratégiai Környezeti Vizsgálat	3. Előzetes értékelési jelentés – melléklet	22-07-2015		Ares(2015)3080395	928862670	Stratégiai Környezeti Vizsgálat	22-07-2015	nmezedav
Fiatal Gazda alprogram	20. Tematikus alprogramok – melléklet	22-07-2015		Ares(2015)3080395	3704076373	Fiatal Gazda alprogram	22-07-2015	nmezedav
Ch20_REL alprogram	20. Tematikus alprogramok – melléklet	22-07-2015		Ares(2015)3080395	833730667	Ch20_REL alprogram	22-07-2015	nmezedav
Ex ante feltétel teljesülésének bemutatása G4	6. Előzetes feltételrendszerek – melléklet	22-07-2015		Ares(2015)3080395	613776917	Ex ante feltétel teljesülésének bemutatása G4	22-07-2015	nmezedav

SKV jóváhagyási nyilatkozat	3. Előzetes értékelési jelentés – melléklet	22-07-2015		Ares(2015)3080395	64114993	SKV jóváhagyási nyilatkozat	22-07-2015	nmezedav
-----------------------------	---	------------	--	-------------------	----------	-----------------------------	------------	----------